

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

HW 2MFD K

LF 33355(2)

HARVARD
COLLEGE LIBRARY

THE GIFT OF

Dr. John Rathbone Oliver

CLASS OF 1894

OF BALTIMORE, MARYLAND

AUGUST 4, 1941

TRANSFERRED
TO THE LIBRARY OF
the
Classical Department

SEXTI AURELII VICTORIS

HISTORIA ROMANA.

VOL. II.

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

u

SEXTI AURELII VICTORIS

HISTORIA ROMANA

EX EDITIONE TH. CHR. HARLESII

CUM NOTIS ET INTERPRETATIONE

IN USUM DELPHINI

VARIIS LECTIONIBUS

NOTIS VARIORUM

RECENSU EDITIONUM ET CODICUM

ET

INDICE LOCUPLETISSIMO

ACCURATE RECENSITA.

VOLUMEN SECUNDUM.

T

LONDINI:

CURANTE ET IMPRIMENTE A. J. VALPY, A. M.

1829.

KE 33855 (2)

HARVARD COLLEGE LIBRARY
GIFT OF
DR. JOHN RATHBONE OLIVER
AUGUST 4, 1941

*Transferred to the
Classics Library*

NOTÆ VARIORUM
IN
SEXTUM AURELIUM VICTOREM.

**EX EDITIONE ARNTZENII,
AMSTEL. ET TRAJ. BAT. 1733. 4to.**

NOTÆ VARIORUM

IN

SEXTUM AURELIUM VICTOREM.

ORIGO GENTIS ROMANÆ.

PREF. Non dubito fore plerosque, qui hæc Aurelii Victoris esse negabunt, ejus qui concise Viros Illustrés, copiosius vero atque elegantius Augustos pertractavit. Stylus enim, non malus auctorum index, repugnare videtur. Quoniam tamen in vet. cod. Msc. eidem tribuuntur, quod Aurelii nomen et *ἑρμηνεύς*, quod in Prolegomenis posui, libelli titulum præcederet, eademque manu scripta omnia essent, et ante historiam Augustam, 'Secunda pars Aurelii Victoris,' fidem meam liberare volui, et integrum, ut reperi, Victorem præsentare. Illud forte movebit, quod initio T. Livium vocet recentiorum: et 'memoriæ nostræ proclamans historia,' inquit extremo. Atqui Constantii et Juliani æqualis Victor, qui aliquot seculis a Livio absunt. Dein, quem 'Victorem Afrum' nominet, quæro non se ipsum, more Græcorum? ut Herodotus initio historiæ. Sed de his docti judicabunt. Cujus cujus tamen fragmentum, visum est non indignum quod in manus hominum veniret, propter et veterum qui interciderunt auctorum reliquias hic inspersas, et Annalium Pontificum fragmenta; quæ omnia temporis in-

juris deperdita quotidianis pæne conviciis efflagitant homines eruditi: tum quia Virgilio illustrando erit: quare cum illo et Dionysii Halicarnassæ et Livii lib. 1. diligens lector componet. Nihilo certe meliora sunt, quæ falso Messallæ Corvini nomine circumferantur de progenie Octaviani Augusti; et Donati titulo, vita Virgillii, Terentii, et de Comædia Rhapsodiæ. Schott. Quæcumque ad hujus auctoris potissimam emendationem illustrationemque faciunt, petenda omnino ab amicissimo nostro A. Schotto: adeo enim uberrimis notis Victorem egregie adornavit, ut nihil mihi fere reliquerit, nisi ut industriæ ipsius faveam atque applaudam: tanto quidem magis, quod bina modo haberem ad manum hujus scriptoris exemplaria, eaque notæ non nimium electæ; certe scripturæ recentis: quæque solummodo contineret Viros Illustrés, non etiam Cæsares, aut istud de Origine Urbis. *Grut.*

Antiæte] P. Valerium forte intelligit; quem, nescio quamobrem, *Antiæte* non *Antiætem* cognominari voluit. Meminit illius C. Plinius in præfatione Nat. Hist. (tametsi Turneb. aliud subjiciat) Livius, ceteri.

Nam de patria Verrii Flacci, Antiasne fuerit, mihi N. L. Schott.

Verrio Flacco, Antiate] Sic recte hæc distinguit doctissima fœmine, Sylburgii et Schotti secuta sententiam, cum separat duos, quos pro uno male acceperunt editores. Atque ita melius editum apud Plinium in Catal. lib. xxxiii. 'L. Pisone, Antiate, Verrio.' lib. xxxiv. et alibi. Erit hic Q. Valerius Antias, cujus mentionem etiam facit Gellius Noct. Att. i. 7. et iii. 6. et alii, de quibus conferendus Vossius in Hist. Lat. Arntz.

Marco Varrone] Sic vetus liber, sed ego *Licinio Macro* legendum putabam. Schott.

Neotericorum] Ascon. Pedian. ad Cic. Divin. in Verr. p. 22. 'Hoc quidem leviter a Cicerone dictum et neoterice putant.' In seq. nota quid de Asconio cogitet, qui post Aurelium Victorem fuisset, nescio, cum ille ætate longe præcesserit. Arntz.

CAP. I. § 1 *Arma Jovis*] Virgillii locus exstat Æn. viii. vs. 319. Sylburg.

§ 2 *Consilio*] Pro 'judicio,' quomodo hanc vocem hic esse exponendam monuit Barthius Adv. xiii. 16. et xxi. 2. cui adde Scalig. ad Manil. lib. iv. vs. 889. Arntz.

Caro et terra editos] Qui illustre aliquod beneficium primo mortalium generi præstitissent, ut Cererem, repertis et frugibus et agricultura, *θεοθεοροι* quosdam homines illi consecrarent, cœloque donarunt: quod inde originem traxisse, et tanquam numina cœlo delapsa mortalium bono, stulte crederent, eorumque parentes ignorarent; aut ex inopinato ipsi apparuissent. Tertull. Apologetico. Sed ne aliorum acrinia compilare videar, lege Erasmum Chiliasten et Cœl. Rhodig. xx. 28. Illud addam ex eodem Tertulliani libro: 'Saturnum,' inquit, 'quantum literæ docent, neque Diodorus Græcus' (sic enim

leg. alii docuerunt, non *Theodorus*) 'aut Thallus: neque Cassius Severus, aut Corn. Nepos, neque ullus commentator hujusmodi antiquitatum, aliud quam hominem promulgarunt.' Quod Minutius Felix in Octavio exscripsit, et Lactantius Divin. Institut. i. 13. ut in Fragmentis Corn. Nepotis diximus. Schott. De Cœlo et Terra genitis notavit idem Schottus scitu non indigna: propterea vero talibus Cœlum patrem tribuit antiqua superstitione, quia cœlestes illis, non terrestres nec crassum ingenium, ut ceteris hominibus, inesse vidit. Sylburg.

§ 4 *Trojæ qui primus*] 'Primum' vero pro principe dici non admodum tritum esse censet Barth. Adv. xxxiii. 21. et xxxix. 10. Virgil. tamen ita passim. Vide ad eum Serv. Æn. i. vs. 24. et ii. vs. 636. Broukh. ad Prop. Eleg. i. 7. 3. Ovid. Her. iv. 117. 'Prima securigeras inter virtute puellas Te peperit:' adde ib. vs. 39. et xvi. 257. Terent. Eun. i. 2. 10. et Stat. Theb. iv. 810. Arntz.

Athamanta] Et hic et apud Virg. legendum *Acamas* non *Athamas* recte vidit Heinsius ad Sabin. Ep. ii. 23. Fuit ille Demophoontis frater, quocum ad bellum Trojanum fuit profectus, quare hos duos jungit Dict. Cret. de Bell. Troj. i. 14. 'Postremo omnium Demophoon atque Acamas fuerunt.' Adde Muncker. ad Hygin. Fab. cviii. Quare hanc vocem Pierii auctoritate suffultus merito in Virgillii contextum admisit Maasvicus, id quod hoc loco imitari maluimus. Arntzenius.

Ad perfectum] Vide Not. Delph. Quæ ita sentit ex conjectura Schotti margini apposita, sed *ad perfectum præcipuus* recte exponi potest, pro 'omnino præcipuus,' qui sine dubio, illis temporibus, reliquis omnibus palmam præriperet. Sic August. de Civ. Dei xi. 28. 'Iste deficiat, quo male vivimus, donec ad perfectum

sanetur: nec multum abit Livius XIII. 2. 'Improbus homo, sed non ad extremum perditus;' id est, qui nondum ad summum improbitatis et scelerum gradum ascenderit. Ceterum de Machaone, et quid in arte medendi valuerit, confer Celsum init. Præf. lib. 1. Arntz.

CAP. II. § 1 *Xipheo*] Quidam codd. *Xutho*: et mox, *copulatam*. Creusæ Etechtheidis ab Apolline vitiatæ, meminit etiam Pausanias in Atticis, 26. 37. meminit item Xuthi ab Erechtheo ad filiæ connubium asciti, in Achaicis, 205. 28. Sed hujus historiæ non meminit: non multum absimilis historia narratur ab eodem in Arcadicis 239. 17. de Auge Alei filia ab Hercule compressa. *Sylburg*. Si libri ulli sunt in quibus restat *Xutho*, utique sequendi. Fabula autem isthæc non tam enucleatur ex Pausaniæ Atticis atque Achaicis, quam ex Euripidis Ione; quæ necessario consulenda. *Grut*.

CAP. III. § 1 *Saturniam*] Minus tamen accurate *arcem* a nostro vocari, cum reliqui *urbem* dicant, putat Rycquius de Capit. cap. II. p. 15. Minuc. Fel. Octav. cap. 22. 'Urbanem Saturniam dedit' (an *condidit*) 'de suo nomine.' Sed eo respectu arx dici potest, quod posita fuit in et ad montem illum, in quo postea stetit Capitolium, ut magis arcis quam urbis speciem præberet: et imitatur Virgilium suum *Æn.* VIII. 358. 'Hanc Janus Pater, hanc Saturnus condidit arcem: Janiculum huic, illi fuerat Saturnia nomen.' Adde Varronem loco ab Anna laud. [Vide Not. Delph.] *Arntz*.

§ 2 *Rapto vivere*] Recte, quod alii ex seu *de rapto*. Liv. VII. 25. 'Quos rapto vivere necessitas cogeret.' XXII. 39. 'In diem rapto vivit.' XXVII. 12. 'Pars maxima rapto vivere hominum assuetorum.' Silius Ital. II. 501. 'More ferarum Videntes rapto populos.' Just. XLI. 4. 7. Curt. III. 10. 9.

et alibi: pro *eduxit* forte *traduxit* reponendum in margine monuerat Schottus: vide Virgil. l. l. vers. 314. *Arntz*.

Hæc nemora] Petitus locus est ex *Æn.* I. 314. *Sylburg*.

Insinuans ad] [Vide Lectt. Varr.] Et certe multo felicior, et ad literarum ductum accommodatior est conjectura Scriverii, quam ideo in contextum recipere malui, cum certum sit Ms. hoc loco fuisse corruptum. *Arntz*.

§ 4 *Istum*] Ex hac voce binæ faciendæ videntur, *Is tum*. *Grut*. Sed liberemus auctorem ab errore, cum *istum* referendum sit ad *usum*; non enim indicare vult Saturnum, sed Janum hanc formam excutiendi æris invenisse: Serv. ad Virg. *Æn.* VIII. 357. Si Saturnum vel Janum voluisset intelligi, *iste* dixisset. *Arntz*.

§ 5 *Naviam dicunt*] Aut deest vox, aut *naviam* legendum; qua de Festus Pompeius: 'Navia ex uno ligno exculpto; ut navis, quo utuntur alveo in vindemia:' et Macrob. Saturn. I. 7. his gemina refert: 'Janus,' inquit, 'cum Saturnum classe pervectum excepisset hospitio, et ab eo edoctus peritiam ruris, ferum illum et rudem ante fruges cognitatis victum in melius redegisset, regni eum societate muneravit. Cum primus quoque æra signaret, servavit et in hoc Saturni reverentiam, ut quoniam ille navi fuerat advectus, ex una quidem parte sui capitis effigies, ex altera vero navis exprimeretur, quo Saturni memoriam etiam in posteros propagaret. Æs ita fuisse signatum hodieque intelligitur in alexæ lusu, cum pueri de parios in sublimi jactantes, capita aut naviam, lusu teste vetustatis, exclamant:' sic enim in Mss. quatuor integre legi, non *navim*, testantur Pithœi fratres doctissimi. Hodieque in usu est ille lusus; Galli vocant *jouer à croix ou pile*. Ceterum de signato ære primum a Jano, vel, ut alii, a Saturno, Athenæus lib. xv. Plu-

tarch. Problematis: Plinius l. XXXIII. cap. 3. Ovid. Fast. lib. 1. et Laetantius Divin. Institut. lib. 1. De Quadrante Ratio M. Terent. Varro de L. L. lib. 1v. et Festus Pompeius. Schott. Aut deest quidpiam, aut legendum *naviam*: de quo vocabulo vise quæ Schottus ex Festo et Macrobo. annotat. *Sylburg.*

§ 7 *Cognomento quoque addito Pater*] Vide Torrent. ad Horat. Sat. II. 6. 20. et Scriver. ad Martial. Epigr. VIII. 8. *Arntz.*

CAP. IV. § 2 *Græca scil. appellatio- nes*] Ἄνω τοῦ ὄρους, a monte, quod montes ipsi incolerent. Dion. Halicarn. lib. 1. Lege igitur *quæ illi ὄρη vocant*: vel qui illis oras faciunt. Schott. Facile assentior Schotto, qui conjicit legendum a cacuminibus montium, *quæ illi ὄρη vocant*. Ejus vero Aboriginum etymologiæ meminit etiam Dionysius Hal. lib. 1. p. 11. dum eos ex quorundam sententia denominatos tradit ἀνω τῆς ἐν τοῖς ὄρεσιν οὐχθῆος, ex eo quod in montibus habitarent. Sed affert tamen idem Dionysius et alias duas rationes nominis, p. 8. alteram ab errore, alteram ab origine; quarum prioris hic quoque fit mentio. *Sylburg.*

§ 4 *Picus*] Eandem genealogiam recenset Servius ad Virg. Æn. x. 76. 'Stercutii Picus, Pici Faunus, Fauni Latinus est filius.' Lactant. Div. Inat. lib. 1. cap. 22. 'Sic ante Pompeium Faunus in Latio, qui et Saturne avo nefaria sacra constituit, et Picum patrem inter Deos honoravit: et sic ex membr. Flor. recte A. Gronovius supplavit Justinum XLIII. 1. 6. 'Post hunc Picus, tertio loco regnasse Faunum ferunt.' *Arntz.*

§ 6 *Sed urbem Saturnus*] Pro *urbem* Schottus mavult *versus*: vulgata lectio retineri potest, si hæc perïodus sequenti postponatur. *Sylburg.* Nihil certius est, quam verba perperam digesta sic ordinanda: *proditum est. Ejus rei Ennius testis, cum ait: 'Ver-*

sibus, quos olim Fauni vatesque canebant.' Sed et urbem Saturnus, &c. Grut. Nostrum auctorem eo nomine, quasi non testaretur Ennius hoc versu Urbem a Saturno esse conditam, reprehendit Merula ad Eun. p. 77. Sed malim ego sequi Gruteram. In margine per conjecturam reponebatur loco *urbem, versus*; quod neque sic satisfacit. *Arntz.*

Versibus, quos olim] Laudat Cicero hæc Enniana: 'Scripsere alii rem Versibus, quos olim Fauni vatesque canebant, Cum neque Musarum scopulos quisquam superarat, Nec dicti studiosus erat,' &c. In Bruto, Oratore, et lib. de Divinatione, et Varro de L. L. lib. VI. *Schott.*

§ 7 *Inuivum dæum*] Corruptum pro *Inuum Deum*. T. Livius lib. 1. 'Pana Romani post Innuum vocarunt: et Servius ad illud Virg. Æn. lib. VI. 'Pometios, Castrumque Inui, Bolanisque, Coramque: 'Inuus,' inquit, 'Latine appellatur; Græce Πᾶν. Item Ἐπιδάμης Græce; Latine Incubus. Idem Faunus; item Fatnus Fatuelis. Dicitur autem Inuus ab ineundo passim cum omnibus animalibus; unde et Incubus dicitur.' Male quoque in vulgatis Servii exemplis *Inus* pro *Inuus* excusum. *Schott.* et *Sylburg.* Ad Serv. ad Virg. Æn. vi. 776. Illud *Inuivum* nihil est, neque quicquam certius hac emendatione Schotti, nisi velimus auctorem nostrum monstra fingere. Livius lib. 1. c. 5. 'Quem Romani deinde vocarunt Inuum.' Hunc Inuum et Pana eundem fecit Macrobo. Sat. lib. 1. c. 22. 'Pan ipse, quem vocant Inuum.' Quomodo non inelegans, sequioris licet seculi, poeta Rutilius Itin. lib. 1. vs. 232. 'Hoc Inui Castrum fama fuisse putat: Seu Pan Tyrrhenis mutavit Mœnala sylvia Sive sinus patrios incolæ Faunus init.' Armentis Inuum præesse scribit Arnob. Adv. Gent. lib. III. p. 113. 'Armentorum et pecorum gregibus Pales præsent, Inuusque custodes.' De Inui

Castro confer nitidæ literaturæ virum Drakenb. ad Sil. Ital. VIII. 361. Confirmat hanc rem Gyrard. in Syntagm. Hist. Deor. in 'Panc' p. 451. Quare hanc conjecturam in ipsum textum admittere non dubitavi, præsertim cum nobiscum faciat Erud. Salmasius ad Solin. pag. 294. a. *Arntzenius*.

CAP. V. § 1 *Ante annos circiter sexaginta* [Vide Not. Delph.] Hæc Annæ computatio facillat, nisi typographis vitium hoc tribuatur. *Arntz.*

Evander Arcas] Arcades se indigenas esse, non advensas, gloriari solebant: eaque causa lunulas in calceis gestabant, antiquitatis insignia, quod æ cum luna natos jactarent, homines lunatici: Plutarchus *ἐν αἰρίοις*. Cicero pro Fundanio, quem Servius in Georg. lib. II. testem advocat, 'Arcades se esse *προσελήθους* asserunt:' et Apollonius Argonaut. lib. IV. 'Ἀρκάδες οὐ καὶ πρόσθε σελήνης ὄδονται.' Ovidius Fast. I. 'Orta prior luna (de se si creditur ipsi) A magno tellus Arcade nomen habet. Hinc fuit Evander,' &c. *Schott.*

§ 2 *A qua dicta*] Græca brachylogia, pro 'quod ab ea dicta essent.' *Sylburg.*

Postea nos Palatium] Hoc loco in margine reposuerat Schottus et Sylburgius, 'alii Palatinum;' qui fortasse existimarunt *Palatium* non recte dici pro monte Palatino. Sed pro recepta lectione stat Just. lib. XLIII. c. 1. § 6. 'Montem, quem ille postea Palatium appellavit.' Ex poetis Prop. IV. 9. 3. 'Venit ad invictos, nemorosa Palatia, montes.' Et Tibull. II. 5. 25. 'Sed tunc pascebant herbosa Palatia vaccæ.' Vide Salm. Exerc. Plin. pag. 10. b. Gron. ad Liv. lib. I. c. 5. Comment. ad Just. XLIII. 1. 6. et Nost. inf. cap. XXIII. § 1. et 2. *Arntz.*

CAP. VI. § 1 *Recaranus quidam*] De Carano Heraclida, id est, posteritate Herculis, Alexandri Macedonis ge-

nere paterno, Livius lib. XLV. Plutarchus Alexandro, Solinus Polyhistoris cap. 15. Justinus lib. VII. M. Velleius Paterculus lib. I. et Suidas. De Recarano vero nihil adhuc compertum habeo. *Schott.* De Recarano ut Schottus, ita nec ego quicquam compertum habeo. *Sylb.* Adde Salm. ad Solin. p. 7. a. 'Garanum' eum appellat Verrius Flaccus apud Serv. ad Virg. *Æn.* VIII. 203. et Voss. de Idolol. I. 12. *Arntz.*

§ 2 *Nequitia versutus*] Mira locutio. *Nequitia*, in dandi casu. *Anna.* Immo gignendi. Plinius Hist. VII. 12. 'Respondit versutus ingenii mango.' Vechnerus Hell. lib. I. cap. 18. *Arntz.*

Præter cetera] Munckerus ad Anton. Liber. c. XXXIII. p. 193. hærens, quid sibi vellent hæ voces, rescribit *præter ceteros*, sc. homines; quod reliquos omnes furandis arte post se relinqueret, quod reliquos hac arte vinceret. Cic. de Orat. II. 54. 'Præter ceteros Attici excellent.' Just. XI. 10. § 8. 'Insignis præter ceteros fuit Abdolonimus.' XXI. 6. § 1. 'Virum solertia facundiaque præter ceteros insignem.' Dict. Cret. de Bell. Troj. IV. 13. 'Quem dilectum præter ceteros percoluerat.' Nazarii Paneg. Constant. cap. 15. § 4. 'Quia in dimicando præter ceteros insignes fuissent.' Lactant. de Mort. Pers. c. 16. 'Qui præter ceteros tempestatem expertus es.' Alia Pricæus ad Euang. Lucæ c. XIII. vs. 4. et Taubm. ad Plant. Asin. Act. v. sc. 2. vers. 6. Quare miror, cur similem locutionem non admiserit idem Munckerus ad Hyginum fab. XCII. 'Divitem præter ceteros præstaturum:' ubi substituit *præterea ceteros*, infelici conatu, cum sensus sit planus, se divitem opibus reliquos superaturum: sic alibi Hyginus fab. LXVII. 'Fortissimus præter ceteros erat:' et fab. CII. 'Solutus præter ceteros ausus fuit.' Neque tamen vulgatam in hoc Victoris loco

scripturam velim condemnare, cum *præter cetera* sit 'præter ceteras animi dotes,' 'præter ceteras nequitiâs et versutias,' 'præter ceteras res vel artes.' Terent. in Andr. act. i. sc. 1. vers. 31. 'Horum ille nihil egregie præter cetera Studebat.' Nec multum abît ab hac locutione Plautus Amph. ii. 11. 140. 'Enim vero illud præter alia mira miror maxime.' Arntz.

§ 5 *Appellavitque maximam*] Varie tradunt id veteres: quidam Jovi Inventori eam dedicasse Herculem, quidam suo numini seu sibi; id enim voluit Solinus in Polyh. cap. 1. 'Suo quoque numini idem Hercules instituit aram, quæ maxima apud pontifices habetur:' ibi suo numini est sibi; quia jam tum divinitatis suæ erat certior. Prop. El. iv. 7. vs. 82. 'Et nunquam Herculeo numine pallet ebur.' Epithal. Incerti Maxim. et Const. diet. cap. xi. § 3. 'Cujus tot aras, tot templa, tot numina colo, Hercules dedit:' sic enim legendum videtur, non nomina: singuli enim Dii plura habebant numina. Ceterum de ara ipsa inspice Heins. ad Ovid. Fast. i. 580. Donat. de Urb. Rom. ii. 25. Gron. ad Liv. lib. i. cap. 7. Cerda ad Virg. Æn. viii. 271. Salm. in Exerc. Plin. p. 7. et Bertald. de Ara, Thes. Græv. tom. vi. cap. 11. Arntz.

CAP. VII. § 2 *Violare*] Recte hæc vox de tali armento, quod Diis est consecratum, et ad eos pertinet. Hygin. fab. cxxv. p. 188. 'Sed ira Solis, quod pecus ejus erat violatum, cum in insulam ejus venisset, et monitu Tiresiæ veterat violari.' Arntz.

Latronem quemdam] Virgil. Æn. lib. viii. nunc semiferum, nunc semihominem appellat; qui hic legendus. Schott.

Abstraxisse] Conveniens huic rei vox, quæ de furtis boum adhibetur: hac eadem in historia Virg. Æn. viii. 263. 'Abstractæque boves, abjura-

tæque rapinæ.' Statius Achill. i. 153. 'Raptasque domos, abstractaque coram Armenta.' Ovid. Fast. i. 550. 'Traxerat aversos Cacus in antra ferros.' Quæ adduco, ne hoc loco temere *attraxisse* reponatur. Latine enim etiam dicitur 'abstrahere' in speluncam, in aliquem locum. Sall. Jug. c. xxix. § 2. 'A bono honestoque in pravum abstractus est:' et c. xli. § 5. 'In duas partes abstracta sunt,' &c. Arntz.

§ 4 *Quam opinionem sequi metuit*] Metuo ne et Harpyiarum unghes hunc locum contaminarint, cum prius *maluit* legeretur: recte, nam Virgilianna Æneid. viii. 193. cum iis quæ ex annalibus pontificum hic leguntur, gemina sunt. Schott. Bene ab aliis monitum reponendum vel *sequi maluit*, vel *haud sequi metuit*. Nisi si fuit *sequi meruit*, pro 'non est indignatus sequi,' 'dignam duxit quam sequeretur;' satis nove. Sylburg. et Gruter. Vel *non metuit* legendum; ut prima litera hujus vocis corruptioni causam dederit, cum *non* particula per compendium a librariis scribi soleat. Certe elegans est locutio, 'metuo aliquid facere' cum infinitivo, pro non audeo, nolo. Val. Flacc. Argon. vii. 177. 'Jam fœdera faxo Æsonii petat ipsa viri, metnatque morari.' Ovid. Her. xvi. 283. 'An pudet, et metuis Venerem temerare maritam?' Liv. xxxii. 31. 'Ut tentare spem certaminis metuerent:' ubi Gron. Hæc autem particula *non* sæpius a librariis fuit neglecta, præsertim apud Jctos; quibus unicum solet esse in desperatis locis per fugium. Ex multis vide Hotom. Amic. Resp. i. 20. Cujac. Obs. lib. i. cap. 1. et lib. xii. cap. 18. Gothofr. ad Inst. de Rer. Divis. § 9. et de Contrah. Emt. ad l. 57. pr. ff. Schultingium; nunquam sine honoris præfatione mihi nominandum, ad ff. si quis jus dic. § 1. adde Comment. ad Cicer. pro Marc. cap. 4. Arntz.

CAP. VIII. § 3 *Pinarios dictos*] Mirum vocis 'Potitiorum' originem non attulisse. Dubitari enim potest, an a potiando, an a potando, ἀπό τοῦ ποτίσσειν, dicti. Illa enim familia huic ministrare debebat. Vide Pet. Nannium *Συμπλοκῶν* lib. v. et de Appio Claudio Liv. lib. ix. Val. Max. lib. i. cap. 1. et Victorem nostrum de Viris Illustribus cap. 34. Schott.

§ 5 *Nec non etiam*] Hunc pleonasmum non sapere puræ Latinitatis genium pronuntiat, qui nuper in Germania auctorem nostrum vulgavit, Junckerus in Præf. Sed si verum est, quod ipse loco illo statuit, Virgilium optimo L. L. tempore vixisse, non erit rejicienda hæc locutio, cum Noster eam ex ipsius poetæ lectione, in quo versatum fuisse vel primo aspectu apparet, hausisse videatur; sic enim ille Georg. II. 413. 'Nec non etiam aspera rusci Vimina per sylvam.' Capit. in Pertin. cap. 5. 'Patris patriæ nomen recepit, nec non simul etiam imperium proconsulare.' et Spartian. in Sev. cap. 9. 'Parthis etiam in ditionem redactis, nec non etiam Adiabeniis.' Arntz.

§ 6 *Intra dies triginta*] Vide Coler. ad Valer. Max. lib. i. cap. 1. ex. 17. et Serv. ad Virg. Æn. VIII. 269. Eodem autem libro ad vs. 179. male scribitur *familia Pinariorum*, cum esse deberet *Potitiorum*. Arntz.

Resedisse] *Redisse* in marg. volebat Schott. Ego nullam video rationem; quare *resedisse* retineo, quod idem est ac 'remansisse'; Pinarios deinceps retinuisse curam horum sacrorum. Martial. Epigr. IV. 13. 'Candida perpetuo reside concordia lecto.' Tacit. Ann. IV. 55. 'Lydum patriis in terris resedisse.' Arntz.

Etiam pietate] Ego nihil muto, cum præcedens *religione* receptæ lectioni faveat: religio enim est justus metus Numinis, qui debitas a peccantibus exigit pœnas, adeoque vox hæc in se timorem continet. Hinc 'per

timorem religionem nasci' scribit Servius ad Virg. Æn. VII. 60. et VIII. 349. Contra 'pietas' amorem paternum, nullo metu aut timore conjunctum, designat. Sensus igitur hujus loci erit, Pinarios hæc sacra custodisse, non tam quod exemplo Potitiorum edocti, præsentem irati Dei vindictam ob violata sacra timent, (hoc enim per 'religionem' exprimere videtur Noster) quam quod pio cultu Herculis Numen prosequerentur. Forte pro *edoctos* haud absurde reponeres *adductos*. Arntz.

Custodisse] Unde hæc familia audit 'custos Herculei sacri' apud Virg. Æn. VIII. 270. et Mamert. in Paneg. Maxim. Herc. c. I. § 3. 'Herculei sacri custos familia Pinaria.' Arntz.

CAP. IX. § 1 *Nec non et*] Neque hunc pleonasmum admittit in præfatione sua editor Germannus, uti nec superius illud *nec non etiam*: habet etiam hunc ex lectione Virgillii sui, qui in ea locutione frequens est: ut Æn. I. 752. 'Nec non et vario noctem sermone trahebat.' Et VIII. 461. 'Nec non et gemini custodes limine ab alto.' Adde Georg. I. 212. II. 53. et 451. Æn. VII. 521. IX. 310. et passim alibi. Quin etiam perpetuus Virgillii sui imitator Silius Ital. lib. XI. vers. 432. 'Nec non et lævum clypei latus aspera signis Implebat Spartana cohors.' Consule præsidium et dulce decus nostrum Drakenb. ad Sil. Ital. XIV. 203. Judicium igitur de hac locutione nimis severum, si poeticam esse dictionem voluisset, non magnopere repugnarem, quamvis ab ea tamen non abstinuerunt prosæ, sed sequioris ævi, scriptores. Suet. in Vespas. XVIII. 3. 'Præstantes poetæ, nec non et artifices coëmit.' Flor. III. 5. 29. 'Nec non et in meridium verso agmine.' Just. IV. 1. 3. VI. 3. 2. et XIX. 4. 8. Arnob. Adv. Gent. IV. p. 151. 'Nec non et illa proles Jovis.' Celsus de Vit. Cæs. p. 209. 'Nec

non et minori ejus fratri sceptrum dedit: ita enim et ibi legi posset, cum ita loquatur idem scriptor p. 199. *Arntz*.

Trahens] Phrasin hanc Virgilio debet *Æn.* II. 321. 'Parvumque nepotem Ipse trahit.' Et vs. 457. 'Ad soceros et avo puerum Astyanacta trahebat: ad quem locum recte observat *Servius*, dici de puero, qui non æquis passibus parentem manu ducentem sequitur. *Silius Italicus* lib. IV. vers. 30. 'Dextra lævaque trahuntur Parvi, non æquo comitantes ordine, nati.' Et *Pun.* VI. 402. 'Ecce trahens geminum natorum Marcia pignus.' *Senec. Troad.* 1089. 'Parvulum dextra trahens Priami nepotem.' *Val. Max.* v. 4. 1. 'Liberos secum trahens castra Volacorum petiit.' *Inspice Vorst.* ad *Just.* XVI. 5. 5. et ad *Val. Max.* III. 2. ext. 8. *Arntzen*.

§ 2 *At vero Lutatius*] Puto *Lutatius* per *t* legendum. Nihil tamen affirmo. Hoc tantum; videri corruptum hoc nomen in *Servio*, qui *Livium* falso citat auctorem proditiæ patriæ ab *Ænea* et *Antenore*: cum ille diserte in iis, quæ vulgo exstant, libris affirmet, in neutrum vetasto jure hospitii, et quia pacis reddendæque *Helene* semper auctores fuerant, sævitum. Ea enim libroriorum audacia semper fuit, ut quæ ipsi ignorarent, in notiora perverterent; ut *Lutatium* in *Livium*; quod de illo ne fando quidem audivissent. *Schott.* *Lucatius* citatur etiam c. 10. et rursus c. 13. *Schottus* dubitat an scribendum sit *Lutatius* per *t*. Sed quid si potius *Vulgatius*? ut infra. *Sylburg.* Hæc repetita sunt ex *Vossio* de *Hist. Lat.* lib. I. cui non inmerito placet *Schotti* conjectura apud *Serv.* ad *Virg. Æn.* I. 246. *Arntz*.

§ 3 *Cui Iulo cognomen*] *Livium* et *Virgilium* secutus eundem *Ascanium* et *Iulum* fuisse dicit, sic enim poëta: 'Ascaniusque puer, cui nunc cogno-

men *Iulo*.' *Ovidius* quoque binominem vocat *Ascanium*. *Dionysius* tamen, *Eusebius*, alii rectius *Iulum Ascanii* filium faciunt. Male *Livius Sylvium Ascanii* filium appellat, cum esset *Æneæ* postuma proles, ut *Virgilius* *Æneid.* lib. VI. ait et *Servius*. Infra tamen *Victor* tanquam sui oblitus, *Iulum Ascanii* filium nominat. *Schott.* et *Anna*. Unde in nummis, *Æneæ* sacra patremque portanti unus etiam additur comes filius. *Meurs.* ad *Lycophr. Alex.* vs. 1268. et *Perizon.* ad *Ælian.* *Hist.* III. 22. *Arntz*.

§ 4 *Remissæ*] Plura habent viri docti ad *Just.* I. 9. 12. *Cujacius* *Obs.* XXI. 29. *Burm.* ad *Quintil. Decl.* II. c. 1. et *Schulting.* ad *Decl.* IX. c. 10. et ad *Senecæ Suasor.* I. 5. *Gron.* *Epist.* ad *Salm.* in *Syll. Epist.* *Burm.* tom. II. p. 612. et *Drak.* ad *Sil. Ital.* XVII. 367. 'Tranare pericla Magnanimum patiare ducem, vitæque remittas.' ut *Seneca* in *Herc.* *Act.* 900. 'Multis remissa est vita, quorum error nocens, Non dextra, fuerat.' *Arntz*.

Ænum ex suo nomine] Quam auctor hic *Ænum*, *Dionysius Hal.* et *Stephanus Byz.* vocant 'Æneam.' *Sylburg.* Vide *Not. Delph.* Adde *Potterum* ad *Lycoph. Alex.* vs. 1236. *Arntz*.

§ 7 *Tubanque*] De 'tuba' etiam *Prop.* III. 16. 3. 'Qua jacet et Trojæ tubicen *Misenus* arena.' *Solin.* *Polyh.* c. XI. p. 10. 'A gubernatore *Æneæ* appellatum *Palinurum*, a tubicine *Misenum*.' *Servius* ad *Virg. Æn.* III. 239. *Arntz*.

CAP. X. § 1 *Euxini cujusdam*] Quem 'Euxinum' *Noster*, eum 'Euximum' vocat *Servius* ad *Virg. Æn.* IX. 710. 'Boiam *Euximi* comitis *Æneæ* nutricem, et ab ejus nomine *Boia* vocatas dicunt: qui locus ex sententia nostri auctoris ita posset distingui: *Boiam Euximi comitis, Æneæ, &c.* ut more antiquo matrem intelligat. Hæc igitur mater *Euxini* vocabatur *Boia*; quare fortasse infra *Euboicus*

sinus pro *Euxinus* erit scribendum, ut à Boia et Euxino hic locus nomen acceperit, quasi Boia Euxini; scilicet mater; vel, quod malim, a Græca voce *εὐ* ob amœnitatem et elegantiam locorum, qua re semper celebres fuere Baiæ. Sic ipse locus ab hac muliere primum dictus erit Boia seu Baia, dein adjacens littus seu sinus ob amœnitatem Euboicus. Et sic cum Nostro consentient reliqui scriptores, qui ad Cumas seu Baias, Euboicum sinum seu littus collocant. Serv. ad Virg. l. 1. et *Æn.* vi. 2. 'Et tandem Euboicis Cumarum adlabimur oris.' Lucan. Phars. v. 183. 'Talis in Euboico vates Cumana recessu.' Martial. Epigr. ix. 30. 'Euboicæ nondum numerabas longa Sibyllæ Tempora.' Adde Virg. *Æn.* vi. 42. et Cellar. Geogr. ii. 9. p. 529. Scio de origine vocis Euboicæ alia sentire et veteres et recentiores geographos, sed nos de nostro auctore loquimur, et notum est, quantopere in hisce rebus variet antiquitas. Si vero quis ab hoc Euxino seu Euximo velit fingere sinum Euxinum, per me licet; sed tum mirari non desisam, Nostri tanquam notum sua ætate locum adferre, cujus tamen nullam prisca faciant mentionem; præsertim cum tam multa datur huic rei occasio; quid enim in Italia notius, quid Baiis præluceat amœnis? Et quæ ratio esset, cur ille sinus a filio denominaretur Euxinius, cum a matre potius nomen trahere oporteret? Cetera enim loca non a filio, sed ab ipsis hominibus, qui perierunt, acceperunt nomen, ut Misenum, Prochyta, Caieta, &c. Arntz.

Ultimo ætatis affectam] Senec. de Otio Sap. c. 32. p. 579. 'Usque in ultimæ ætatis humanæ terminos procedat:' ubi malim legere *ultimos*. Arntz.

Cimbarionis] Monstrum certe vocis, ex qua nihil sani elicio. Latere posset *Cumarum urbs*, vel *Cumæa urbs*,

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

ex Virg. *Æn.* iii. 441. 'Hoc ubi delatus Cumæam accesseris urbem, Divinoque lacus, et Averna silentia sylvis, Insanam vatem adspicies:' ubi consulendus Servius. Collocantur autem fere Cumæ inter Avernam lacum et Misenum promontorium, quo in loco oracula reddebat Sibylla Cumæa. Cellar. Geogr. Ant. lib. ii. c. 9. p. 529. Conjecturæ Ortelii, quas adfert Anna, videri possunt in ejus Thea. Geogr. voc. 'Cimbarionis et Euxinum:' id quod ante Annam jam monnerat Sylburgius. Arntz.

Prochyta] Hunc etiam locum misere vitio librariorum habitum esse existimo, quare pro *cognitam*, substituo *cognatam*, ut sequentia verba 'cognitione sibi conjunctam' a mala manu irrepserint, cum prius in margine exponendi causa essent apposita. *Cognatam* hanc *Ænæ* fuisse ex Nævio etiam tradit Servius ad Virg. *Æn.* ix. 715. 'Prochyta ergo alta, quondam scilicet. Hanc Nævius in primo belli Punico de cognata *Ænæ* nomen accepisse dicit.' Confer quæ de hac muliere collegere Grang. ad Juven. Sat. iii. 5. et Casaub. ad Strab. lib. v. p. 379. ed. Almel. Vel ipsa vox *cognitam* seu *cognatam* ex margine in textu potuit irrepsisse. Verum hisce in rebus sine Mss. codd. aliquid certi statuere non licet. Arntz.

§ 3 *Ex nomine nutricis*] Virg. *Æn.* lib. vii. initio: 'Tu quoque littoribus nostris *Æneia* nutrix *Æternam* moriens famam, Caieta, dedisti.' *Sylb.* et *Anna*.

§ 4 *Navigii*] Pra navigationis longæ. Vide Virg. *Æn.* v. *Schott.* *Sylb.* et *Grut.* Et sic recte summus Gronovius Obs. ad Script. Eccl. cap. 25. Sequioribus namque temporibus navigium pro navigatione posuerunt. Dict. Cret. de Bell. Troj. lib. vi. c. 9. 'In spelunca fatigatum navigio somnoque jacere.' Atque ita in jure nostro l. 1. § 2. ff. de Rip. Mun. 'quæ

2 G

navigio non est impedimento: ut præferunt pandectæ Florentini; male vulgo *navigationi*. Adde Munck. ad Hyg. Astron. Poët. c. 25. Arntz.

§ 5 *Cum patre Anchise*] Vide tamen La Cerda ad Virg. Æn. III. 709. et Münckerum ad Hyg. fab. 260. quibus adde Serv. ad Virg. Æn. I. 271. 574. et III. 711. aliter Tzetzes ad Lycoph. Alex. vs. 1263. Arntz.

CAP. XI. § 1 *Venerem sibi aliquando*] Apud Virgilium Harpyarum una, Cæleno nomine, hanc famem prædicit I. III. *Arna*. Et Tzetzes ad Lycoph. Alex. vs. 1250. ubi adde ad illum locum Meursium. Arntz.

§ 2 *Scrofam incientem*] Sic emendavi, pro 'partui vicinam.' In vet. cod. *iatimentem*; unde *enitentem* primo divinarum. Sed Festus Pompeius de Verborum Significatione lib. VII. extremo nos manu duxit: 'Gravida est,' inquit, 'quæ jam gravatur conceptu: prægnans velut occupata in generando quod conceperit: inciens propinqua partui, quod incitatus sit fetus ejus.' Schott. Ad hanc rem alludit Juven. Sat. XII. vs. 72. 'Cui candida nomen Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile sumen.' Et vet. Schol. ad Sap. VI. 177. De 'scrofa' Hygin. Fab. CCLVII. 311. Pessime vero hanc *κελαῖνη* porcã appellat Lycoph. Alex. vs. 1256. ut recte vidit Tzetzes et ibi et ad vs. 1232. Arntz.

§ 3 *Tum simulacris Deorum Penatium*] Vide Not. Delph. Bene vidit Anna hæc non cohærere, neque tamen quidquam deesse existimem, modo levi immutatione ita legas, *ducem cum simulacris Deorum Penatium prosecutum*: ut sensus sit, *Æneam prosecutum esse cum simulacris scrofam*: inf. c. XIII. § 3. 'Cum simulacris Deorum errantes.' Quam facile autem *cum* et *tum* inter se confundantur, norunt, qui unquam veteres codd. inspexerunt. Vide Stat. ad Tibull. I. 9. 42. p. 318. Drakenb. ad Sil. Ital. I. 40. et Duker. ad Flor. II. 16. 3. et III.

10. 26. Arntz.

Lavinium dixit] Fortasse legendum *ibidem urbem auspiciatum*, quam post *Lavinium dixit*: quæ de re visæ et Messallam Corvinum 375. *Sylb.* Aliquid desit; et legendum *ibidem urbem auspiciatum*, postque eam *Lavinium*, vel simili modo; ut jamdudum annotatum aliis. Gruterus. Postque *Lavinium* in margine Schott. vel *ibidem auspiciatum post*, quam (sc. urbem) *Lavinium*. Arntz.

CAP. XII. § 3 *Sorte*] Respicit ad id, quod oracula, ut notum est, sortibus dari solerent. Sen. Cædip. vs. 288. 'In tempore ipso sorte Phœbea excitus.' Apul. Metam. lib. IV. p. 157. ed. Elm. 'Sed Apollo sic Latina sorte respondit.' Atque ita felici sorte hanc vocem Justino reddidit Grævius XII. 2. § 14. 'Moriensque non in patria fuisset sibi periculosam sortem;' quomodo ubique *sortes* oraculo Delphico Apollinis tribuantur. Hygin. fab. 32. 102. 109. 120. 136. 179. 190. Livius lib. V. capp. 15. 16. 23. &c. Adde Spanhem. ad Callim. Hymn. in Apoll. vs. 45. Arntz.

§ 5 *Suem XXX. porcos*] Libet elegans Cassii fragmentum et Diomedæ Grammat. I. proferre: 'Grandiles Lares a grandio antiquo verbo dictos accepimus, quos Romulus constituisse dicitur in honorem scrofæ, quæ triginta pepererat porcos. Hoc ita esse affirmat Cassius Hist. II. Pastorum vulgus sine contentione consentiendo præfecerant æqualiter imperio Remum et Romulum, ita ut de regno pares inter se essent, monstrum fit sus: parit porcos triginta, cui rei fecerunt Laribus grandiles.' Vide et Nonium Marcellum 'Grandire.' Schott.

CAP. XIII. § 2 *Per colloquium inquisito*] Sic recte habet locus, ut sit ablativus absolutus; 'cum inquisisset per colloquium;' itaque minime opus aliorum *inquisisse*. Grut. Sæpe hæc participia simpliciter ponuntur, cum nihil adsit unde pendeant. Justinus XVI.

5. 1. 'Cognito deinde, quod bellum sibi ab iis pararetur : ' et XLIII. 5. 6. 'Petitioque ut intrare illi Urbem liceret : ' frequens præsertim hac in locutione Tacitus. Vide Gunther. Latin. Rest. tom. II. p. 9. quocum tamen confer Periz. ad Sanct. Min. I. III. c. 9. et quos laudat Drakenb. ad Sil. Ital. lib. XVI. vs. 97. Arntz.

Qui essent] Nota formulam, qua in peregrinos et advenas inquirent. Flor. IV. 12. 14. 'Postulato silentio, qui vos, inquit, estis?' Virgil. Æn. I. 373. 'Sed vos qui tandem, quibus aut venistis ab oris?' ubi Serv. 'Est naturalis interrogatio, qui estis? unde vel quo itur?' Hygin. fab. CXXVI. 'Eumenes eum rogavit, unde esset; Et ille ait, se naufragio huc pervenisse.' Cebes in Tab. prope init. Συβαλεῖν τῖνες καὶ πόθεν ἦσαν Conji-cere, quæ et unde essent : et Lucianus Philop. p. 776. Arntz.

§ 3 Patria] Præfero, quod in margine conjecerat Schott. patria, cum in editis haberetur patrio. Patrium enim bellum erit proprie, quod in patria inter cives geritur. Firmat hanc conjecturam Ovidius ex Pont. Ep. I. 3. vs. 71. 'Pulsus Aristides patria Lacedæmona fugit.' Just. XXI. 6. 5. 'Profugisse se ad regem expulsum patria fingit.' Val. Max. lib. VIII. c. 7. ex. ext. 15. 'Per summam iniquitatem patria pulsus.' Virgil. Æn. I. 624. 'Finibus expulsom patriis nova regna petentem.' Nepos Arist. c. 1. § 3. 'Quendam scribentem, ut patria pelleretur.' Seneca Octav. vs. 242. 'Templis expulit superos suis Civesque patria.' Arntz.

Communes] Nec heic quidquam mutandum cum Sylb. vox enim communes satis indicat de utraque parte intelligendum. Sic et Livius lib. XXXIX. c. 23. 'Societas inter populum Carthaginensium regemque, data ultro citroque fide, eosdem amicos inimicosque habituros, jurejurando adfirmatur.' Grut. Just. IX. 3. 6. 'Com-

munem hostem putant communibus viribus submovendum.' Cicer. de Off. lib. II. c. 18. 'Communem hostem tenniorum putant.' Confer Cortium ad Sall. Jug. c. LXXXI. § 1. Arntz.

§ 5 At vero Amatam] Sic et virgo Vestalis a Pontifice Maximo capta appellari solet, quoniam, quæ prima capta est, hoc nomine fuisse traditum est. Agellius Noctium Atticarum lib. I. c. 12. Schott.

Consobriuo suo] Confer Serv. ad Virg. Æn. VI. 90. VII. 366. XII. 29. et alios. Arntz.

§ 7 Lucatius] Sed et hic, et supra c. IX. § 2. Lutatium, non Lucatium legendum esse jam monuerunt viri docti. Arntz.

CAP. XIV. § 1 Igitur Æneam] Accusativus Æneam, cum suo comitatu, absolute accipiendus est : quippe quod structuræ lex requirat nominativum. Sylb.

Mezentii regis Agillaorum] Livius : 'Ad Mezentium Etruscorum regem confugiunt, qui Cære opulento tum oppido imperitans,' &c. Urbs enim eadem Agilla a Catone, et Cære, facta voce de χαῖπε, appellabatur, teste Servio in Æneidos lib. VIII. qui historiam narrat; ut et Strabo. Hinc Cærithum tabulæ, de quibus Agellius XVI. 13. et Asconius in Divinationem. Unde colligere est, aut aliter olim diphthongum Ai pronuntiaris solitam; aut non recte hodie Græcæ linguæ pronuntiationem restitui, ut literæ quæ scribuntur, eædem omnes clare distincteque efferantur; quod tamen probò : non recte enim a cum e sono confunditur. Schott.

§ 2 Euryleone] Ascanio, qui et Euryleon dicebatur. Infra Ascanius idem qui Euryleo; quanquam hujus Ascanii nominis nemo quod sciam meminit. Anna. Nimis secure hæc scribit doct. scæmina, cum hoc ei nomen etiam tribuat Dion. Halicarn. Ant. Rom. I. c. 40. pag. 52. ed. Sylb. Arntz.

Circa Numici] Numicii scribendum hic, et post paullo videtur. 'Numicius' enim a Plinio III. 5. et Ovid. Metamorph. fluvius ille vocatur. Ab Halicarnasseo *ἡρακλῆς Νομικίος*, cujus mediam syllabam mi Horatius Epist. I. 18. 20. præter grammaticorum legem corripuit; quam alibi idem extendit: 'Brundisium Numici melius via ducat an Appi.' Schott. Eodem modo uti hic emendarunt viri eruditi, etiam apud Livium I. 2. *Numicium* pro *Numicum* reposuerunt Glarean. et Sigonius: quod in illo auctore possem ferre, sed apud Nostrum cur mutem, causæ nil video, qui fere sequi poetas solet. Hi enim secundum casum formant *Numici* vel a nominativo *Numicus* vel certe contracte pro *Numicii*. Vide talia loca apud Sil. Ital. lib. I. vs. 666. Emmen. ad Virg. Æn. VII. 150. et Cellarium in Geogr. Vet. II. 9. p. 503. 'Numicum' tamen sine interposito i hunc fluvium nominat Solinus in Polyh. c. II. p. 10. 'Apud Numicum parere desivit:' sic servant edd. quas vidi, et excerpta cod. Ms. Apud Vibium quoque Seq. p. 60. 'Numicus in agro Laurenti:' nec recedit Servius, qui licet alibi 'Numicium,' tamen etiam 'Numicum' scribit ad Virg. Æn. IV. 620. VI. 88. et 332. VII. 797. XII. 794. et aliis locis. Arnobius Adv. Gentes lib. I. p. 20. 'In alveis Numici cum ranis et pisciculis degunt.' Ex poetis enim 'Numicum' vocat Silius Ital. VIII. 180. 'Haud procul hinc parvo descendens fonte Numicus.' Conf. Const. Fann. ad Ovid. Met. XIV. 328. Turneb. Adv. XI. 17. Torrent. ad Horat. Ep. I. 6. init. et Vossius de Idolol. I. 12. Pari igitur jure et *Numicium* et *Numicum* dicere potuit, quisquis fuerit hujus libelli auctor; neque etiam apud Livium, nisi addixerint codd. quidquam mutarum temere. Arntz.

Præstringentur] *Præstringentur* malo quam *perstringentur*, tametsi hanc vocem cum illa frequenter scioli

commutarint; proprietatis credo ignoratione exaulavit hæcenus, nunc a variis in veterem possessionem ex Asconio restituta. Lucret. 'Perstrinxit stellas exortus uti ætherius sol.' Schott. et Sylburg. Dedimus hic Schotti notam ex ed. ejus ultima; in priori enim locus Lucretii III. 1057. *præstinxit* citatur. Apud Nostrum autem *præstringentur* edidit Schottus, *præstringerentur* aliquot posteriores, de quibus vocibus non eadem sentiant homines elegantiores. 'Præstringere' enim ubique in Plauto, Nonio, Cicero, et aliis restituere voluit Lambinus ad Lucret. I. I. ad Plant. Mil. Glor. act. I. sc. I. vs. 4. Acidal. ad Vell. Patern. II. 18. § 4. et Fabricius ad Ascon. Pedian. p. m. 221. Contra 'præstringere' scribendum esse arguet Giphanius in Collect. ad Lucret. Davisius ad Minuc. Felic. Octav. c. 23. Burm. ad Quintil. Inst. Orat. X. I. p. 886. et Oudend. ad Lucan. I. 154. ceterique, quos sequor. Male autem negat Anna (quod venia illius sexus dictum velim) 'perstringere' hoc sensu recte dici, quam in rem testimonia attulit Drakenb. (cujus me fidelissimis monitis ab adolescentia formatum esse, est quod mihi sæpe gratulor) ad Sil. Ital. I. 358. Val. Max. IX. I. ex. 5. 'Romanorum exercituum oculos Lusitanis telis perstringeret.' Quintil. Decl. CCLII. p. 457. 'Ingens pondo argenti perstringet oculos:' quem locum tentare non debuerat Francius, nimis sæpe ad emendandum pronus. Seneca ad Helviam c. 9. 'Igne fuso perstringentes oculos.' Neque ibi quidquam mutarim, nisi voluerint codd. Ceterum quod Lambinus statuat *præstringere* dicendum, non *præstringere*, ex eo quod Latini dicant 'præstigiæ,' parvi est momenti, cum æque 'præstrigium,' quam 'præstigiæ' reperiantur. Prudent. Cathem. Hymn. VI. vs. 139. 'Procul esto prævicaci Præstrigilat astu:' ubi Isonis glossæ: 'Præ-

strigium' (ita enim videtur esse reponendum) 'dicitur monstrum a præstringendo.' Confer easdem glossas ad Hymn. III. Peristeph. vs. 86. Atque ita in uno cod. apud Valer. Max. VII. 3. ex. 4. invenerat Torrenius. *Arntz.*

Universos utriusque] Legendum videtur interposita littera *incesset* aut *incessisset*: nti etiam monitum a Sylburgio. *Grut. et Sylb.*

§ 3 *Apertis fugatisque*] Hinc 'cœlum apertum' apud Ovid. Art. I. 247. 'Luce Deas cœloque Paris spectavit aperto.' Et Fast. I. 681. 'Cum serimus, cœlum ventis aperite serenis.' Apposite magis ad hunc locum Virgil. *Æn.* I. 586. 'Cum circumfusa repente Scindit se nubes, et in æthera purgat apertum.' 'Serenam' autem 'faciem' statim dicit pari modo ac Phædrus Fab. IV. 16. 'Faciem ad serenam subito mutato die.' Pro *absumentum* vero, quod ediderat Schottus, nos *adsumtum* reposuimus, id quod volebat etiam Muucker. ad Hygin. fab. xv. ubi eam locutionem *cœlo* pro *ad cœlum* pluribus confirmat. Sil. Ital. I. 370. 'Mugitum ingentem cœlo dedit:' ubi Drakenb. et eod. lib. vs. 508. 'Cœloque attollit lumina supplex.' Adde lib. III. vs. 342. et eundem Drakenb. ad lib. XIII. vs. 708. et Vorst. ad Just. lib. VIII. c. 6. § 1. *Arntz.*

§ 4 *Patrem indigetem*] Qui indigetes Dii dicantur, Servius in duodecimo *Æneid.* tradit et Sext. Pompeius. *Schott.* Indigetes Dii qui vocentur, Sextus Pomp. tradit, et Serv. in *Æn.* XII. Dion. Hal. LII. 15. *χθονίους* interpretatur, dum heroicum *Æneæ* monumentum inscriptum sit *κατὰ τοὺς θεοὺς χθονίους*. *Sylb.*

CAP. XV. § 4 *Lucius Cæsar*] Post panllo 'Caius Cæsar,' et infra 'Julius' nominatur: quare vereor, ut recte habeat scripta lectio, legendumque sit *Julius Cæsar*. Certe proclivis er-

ror, traductis nonnihil litteris pœne iisdem. Et vero 'C. Julium Cæsarem' auguralium libros scripsisse inter doctos convenit, laudatos a Priscian. Gram. libb. VI. et VIII. *Aspiciorum sextum decimum* Macrob. Saturn. I. citat; et pontificalium libros auctor noster sup. quos, licet non nominet, perpetuo citari puto. *Schott. et Sylb.*

Edidit] Ita recepi ex conjectura Schotti, quam in margine adposuerat. Vulgatum *dedit* nemini credo satisfaciet. Sic Tacit. Ann. IV. 34. 'Quod editis annalibus C. Cassium Romanorum ultimum dixisset:' et Valer. Max. VIII. 14. ext. 3. 'Discipulo oratoris artis libros, quos ederet, donaverat.' Sic aliquoties Cicero et alii. Errori causam dedit ultima littera præced. vocis, qualia librariorum errata passim observarunt viri docti. Ex multis vide Giofan. ad Ovid. Met. XIV. 484. *Arntz.*

§ 5 *Julia filia*] Procul dubio pro *filia* reponendum *Julia familia*. *Grut. et Anna.* Sic et Schottus in marg. qua lectione nihil potest esse certius. Ab Julio enim genus suum deducebant Julii. Ipse Cæsar apud Suet. in ejus vita cap. 6. 'A Venere Julii, cujus gentis familia nostra est.' Vell. Paterc. II. 41. § 1. 'Hic nobilissima Juliorum genitus familia, et quod inter omnes antiquissimos constabat, ab Anchise et Venere deducens genus.' Liv. I. 3. 'Quem Julum eundem Julia gens auctorem nominis sui nuncupat:' et sic Servius ad Virg. *Æn.* I. 271. 'Sed magis ad familiam respexit, quia omnis gens Julia inde originem ducit.' Facilis hic est librariorum lapsus, et sic *familia* nobis obtrudi, ubi *filia* esset legendum, vidit magnus ille Ciceronis sospitator Victorius ad Ep. ad Famil. XIII. 8. quamvis hujus inventionis laudem ei eripere conetur ad eundem locum Manutius. *Arntz.*

CAP. XVI. § 1 *Tyrrhum*] Hic nominatur 'Tityrus' a Dionys. Hal. p. 376. 16. 'Tyrrhenus' p. 56. 23. Sed *Tyrrhum* agnoscit etiam Virgil. et quidem tribus in locis, *Sylburg*. 'Tyrrhenum' vocat Dionys. qui hanc historiam narrat. *Anna*. Atque ita legendum esse in marg. conjecerat Schottus. *Arntz*.

CAP. XVII. § 2 *Nescio quantis*] Pro *quantis* in vet. lib. est *quat's*, superscripta ad *t* desuper apostropho: unde Schottus conjicit legendum *quatenus*: historiam eandem narrat etiam Dionys. Hal. 54. 13. *Sylburg*. [Vide Lectt. Var.] Sed omnes hæ conjecturæ non meliorem efficiunt sententiam, quam in vulgata lectione habetur. Certe nescio cur minus ridiculum sit hic legere *quæis*, quam *quantis*. Quis enim hoc ab historico postularet, ut semper obscura illa custodum nomina adderet, quæ res legenti tædium potius conciliaret, quam inter historici virtutes recenseri posset. *Nescio quatenus* scribere non potuit Noster, siquidem gentium sacris addictus, qui non solum custodiis, verum vel vinculis retinere solebant Deos: de quo more Freinshem. ad Curtium iv. 3. § 22. et Lactant. Divin. Inst. II. 4. Igitur nisi a posteriori manu hæ duæ voces profectæ sint, *quantis* positum erit pro 'quam multis': ut infra Epit. cap. xv. § 6. 'Ne si plures reperirentur, quantis odio esset, intelligeretur.' Quomodo et alii. Vegetius de Re Milit. III. 5. 'Signorum militarium quanta sunt genera': sic enim est in Ms. Stewechii; et eod. lib. cap. 9. 'Integrus suis quantos possint hostes interimant.' Dictys Cret. de Bell. Troj. I. 6: 'Quantis mortalibus tam atrox facinus indignationem incuteret: ubi hanc vocis significationem non capiebat sœminarum decus, cum omnino *quantam* legendum esse pronneciaret. Latinus Pacatus in Paneg. c. XLVII. §

5. 'Quantis stupentium populis, quam multo circumdabor auditore:' et Manilius Astr. III. 285. 'Tertiaque in quantas partes inducitur ejus.' Consulendus Barthins ad Claudian. Cons. Honor. III. 116. Wasse ad Sallust. Bell. Jug. c. XLIV. p. 347. Weitzins ad Salvia. de Gub. Dei III. p. m. 194. et Broukh. ad Prop. Eleg. lib. I. el. 5. vs. 10. et el. 12. vs. 4. Quare non debemus ad infimam cum Junckero Latinitatem hujus vocabuli usum detrudere. Vide ejus præfat. in Aurel. Si tamen aliquis malit legere *nescio quatenus*, per me licet; sed tum vix dubito, quin a glossatoris manu, qui has hominum ineptias ridebat, ex margine in textum irreperint. *Arntzenius*.

§ 4 *Inter Iulum*] Idem Dionysius. *Anna*. Et Festus in v. 'Silvii.' *Arntz*.

Ejus rei] Deesse dativum *plebi*, vel *nobilibus*, adnotat Schottus in marg. Dionys. Hal. LVI. 42. τοῦ δήμου (i. e. *populi* seu *plebis*) suffragiis decisam litem refert. *Sylburg*. Quid si legeres? *permissa disceptatione ejus plebi*. *Arntz*.

§ 6 *Coloniæ deductæ*] Qui 'prisci Latini' dicti sunt, inquit Livius: de Præneste et Pometia dixi in Notis de Vir. Illust. *Schott*.

Camena] Vide Ortelium Thes. Geogr. hac voce. Sed cum hic præsertim urbes Latii memorentur, levi-ori mutatione ego scriberem *Cameria*, quam urbem veteris Latii fuisse testis est Liv. I. 38. 'Inde prisci Latini bellum fecit. Ad singula oppida circumferendo arma nomen omne Latinum domuit, Corniculum, Ficulnea vetus, Cameria, Crustumarium: ubi cum eadem urbe, quæ cum hoc in loco, jungitur. Cui rei accedit, urbem 'Cameriam,' ut dixi, fuisse prisci Latii; jam omnes colonias ab illo Sylvio deductas priscos Latinos esse appellatas prodit idem Livius I. 3.

‘Is Æneam Sylvium creat; is deinde Latinum Sylvium. Ab eo colonia aliquot deductæ et prisci Latini appellati.’ *Arntz.*

Ronilla] Pro *Ronilla* scribendum potius *Bovilla*: cujus oppidi passim inter Latina fit mentio. ‘Russellanos’ inter Etruriæ populos recenset Dion. Hal. 189. 10. *Sylburg.* Potius locum heic habuerit *Bovilla*, ut jam indicavit *Sylburg. Grut. et Ann.* Neque ego dubito scribere *Bovilla*. Sed malim aliquando, præsertim in nominibus propriis, esse nimis timidus. Hæc quoque urbs est Latii, non procul a Roma. Propert. El. iv. 1. 31. ‘Quippe suburbanæ parva minus utbe *Bovillæ*; Et, qui nunc nulli, maxima turba *Gabi*.’ Plura *Freinsh.* ad Flor. i. 11. § 6. et *Heinsius* ad Ovid. Fast. III. 667. In eandem, nihil enim facilius, conjecturam incidit *Ortelius* in ‘*Ronilla*.’ *Arntz.*

CAP. XVIII. § 1 *Tiberius Sylvius*] Pro *Tiberio* supra ‘*Tiberinus*’ est p. 376. 25. et apud *Dionys.* Hal. p. 57. 14. itemque apud *Cassiodorum* infra 591. 46. et apud *Euseb.* in *Chronica. Sylb.* Lege *Tiberinus Sylvius*. Is autem *Calpeti* filius fuit. *Anna.* Ita etiam reponendum esse censuerat in margine *Schottus*. Sed peccatum non esse librorum, cum alii etiam eum ‘*Tiberium*’ appellent, opportune notavit *Salvagn.* ad *Ovid.* in *Ibide* vs. 516. et *Berkelius* ad *Steph.* de Urb. voce ‘*Αλβα*’. Aliter tamen *Merula* ad *Ennium* Ann. 1. 170. Qui eandem errorem esse apud *Festum* scribit, scilicet ita ille in voce ‘*Albula*’: ‘*Tiberis* autem a *Tiberio* *Sylvio* rege *Albanorum*.’ Nam aliter vel ipse vel ejus epitomator *Paulus* in voce ‘*Tiberis*’: ‘*Tiberis* fluvius dictus a *Tiberino* rege *Albanorum*.’ *Varro* de L. L. iv. 13. ‘Sunt qui *Tiberis* priscam nomen Latinum *Albulam* vocitatum literis tradunt, posterius propter *Tiberinum* regem *Latinorum* mutatum:’ ubi ab aliis male

itidem legi *Tiberium* testantur notæ marginales. Sed receptam lectionem veriore esse constat ex *Servio* ad *Virg. Æn.* VIII. 330. qui, teste ipso *Varrone*, *Tiberim* a *Tiberino* dictum tradit. Confer eundem ad *Æn.* III. 500. VIII. 72. et x. 145. *Cerdam* ad *Virg.* VIII. 331. *Turneb.* *Advers.* XI. 17. et *Gron.* ad *Liv.* I. 3. *Gunther.* *Ligur.* de *Gest.* *Fred. Barb.* IV. 149. ‘Te placido transmissa’ (sic enim malim pro *transmissee*) ‘vado vetus *Albula* transit; *Albula*, cujus aquis *Tiberinus* nomina fecit.’ Rectius igitur *Tiberinum*, quam *Tiberium* dici statuo, præsertim cum deinde etiam a *Tiberi* deductum sit epitheton *Tiberinus*; inf. *Epitom.* c. XXIII. § 7. et *Deus Tiberinus*, quod notum; non tamen omnibus locis pro *Tiberium* statim reponendum esse *Tiberinum*, cum *Enstatius* ad *Dionys.* *Perieg.* vs. 350. *Festus*, hic locus, et alii eam lectionem tueantur. Ceterum in notis *Sylburgii* observari velim, secutos nos esse in *Dionysio* ceterisque, numeros paginarum ejus editionis quam ipse fuerat secutus. Sed hoc semel hic monuisse sufficiat. *Arntz.*

§ 2 *Aremulus Sylvius*] ‘*Aremulum*’ agnoscit cum *Eusebio* etiam *Cassiod.* Sunt qui ‘*Remulum*’ vocent: *Liviani* libri ‘*Romulum*’; itidemque *Messalla* supra 376. 26. A *Dion.* Hal. 57. 20. dicitur ‘*Allades*’, non sine mendæ suspicione. *Sylburg.* Ita variant in hoc nomine ipsi veteres. *Euseb.* in *Chron.* ad ann. MCLII. Et *Oros.* I. 20. Confer *Merul.* ad *Enn.* Ann. I. 171. *Ciofan.* ad *Ovid.* *Met.* XIV. 614. et *Heinsium* ad *Fast.* IV. 49. *Arntz.*

§ 3 *Raptusque turbine*] In omnibus edd. quas consului, antea *raptus* legebatur, nullo sensu: quomodo enim vento ramperetur corpus? Quare levi mutatione *raptus* reposui. ‘*Rapi*’ enim ‘*turbine*’ dicuntur, quæ vento vehementiori de loco suo mo-

ventur, et in aliam partem transferuntur. Mamert. Paneg. Maxim. c. XII, § 2. 'Nisi si haustu terræ devoretur, aut turbine aliquo in devia saxa rapiatur.' Claudian. de Rapt. Pros. I. 69. 'Ceum turbine rauco Cum gravis armatur Boreas, glacieque nivali Hispidus et Getica concretus grandine pennas, Bella cupit, pelagus, sylvas, camposque sonoro Flamine rapturus.' Florus III. 11. § 3. 'Rapta subitis signa turbinibus hansit Euphrates: uti hunc locum Cl. Dukerius recte exposuit. Silius Ital. III. 523. 'Interdum adverso glomeratur turbine Corus: In media ora nives fuscis agit horridus alis, Ant rursus inmani stridens avulsa procella Nudatis rapit arma viris.' Seneca de Vita Beata c. 28. 'Nonne nunc quoque turbo quidam animos vestros rotat et involvit, fugientes petentesque eadem, et nunc in sublime allevatos, nunc in infima allisos rapit?' Valer. Flaccus Argon. I. 620. 'Vela super tremulum subitus volitantia malum Turbo rapit.' Atque ita in vulgata versione Jobi c. XXVII. vs. 21. 'Tollet enim ventus urens, et turbo rapiet eum de loco.' Lucan. III. 46. 'Cæsar ut emissas venti rapuere carinas.' Liv. I. 16. 'Sublimem raptum procella.' XXIV. 8. 'Turbato mari rapitur vento navis.' XL. 2. et cet. Iscanus Bell. Troj. I. 87. 'Sed rapit aura ritem.' Virgil. Culic. vs. 210. 'Rapior per inania ventis.' Hygin. fab. XIV. p. 45. 'Vento rapta navi deserti sunt.' Propert. El. II. 21. 10. et 23. 57. Hinc 'rapax' et 'rapidus' epitheta sunt, quæ 'turbini' adiungunt poëtæ. Lucan. v. 595. Statius Theb. VII. 133. 'Turbine prævectus rapido: ita enim ibi legendum, non *rubido*. Ovid. Epist. Her. VII. 67. Valer. Flacc. Arg. IV. 262. et 510. Neque novum est voces hasce 'raptus' et 'ruptus' inter se confundi; vide Heins. ad Claud. de Rapt. Pros. I. 145. ad Ovid. Ep. VI. 27.

Vossium ad Cæsar. Bell. Civ. I. 5. § 1. Burm. ad Ovid. Am. El. I. 7. 49. et Art. I. 329. Drakenb. ad Sil. Ital. I. 177. et 569. et III. 196. Eadem est varietas apud Senec. in Thyest. vs. 777. Atque hanc vocem corruptam puto apud Nazar. in Paneg. Constant. c. XXXIII. § 5. 'Facilior quidem et multo proclivior lædendi, quam commodandi semper est via; vulnerare integrum, quam sauciato mederi; dissipare rupta, quam divulsa componere: circumfertur hodie *raptata*, sed sequens *divulsa* hanc emendationem exigit. Postea tamen video in hoc Victoris loco etiam *raptus* edidisse Sylburgium. Aratz.

CAP. XIX. § 3 *Fratri sui filium*] 'Egestum' Halicarn. Plutarch. 'Ænitum' in Parall. num. 69. Eutrop. 'Sergestum' appellat; alii etiam 'Lausum.' Schott. et Syll.

§ 6 *Necari iussit sacerdotem*] Quidam vivam humi defossam aiunt, ut Vestales delinquentes solent. Vide Plutarch. Probl. 96. Schott.

CAP. XX. § 1 *Solito institutoque*] *Solito* autem simpliciter pro 'solito more,' ut apud Ovid. Fast. v. 547. 'Quid solito citius liquido jubar æquore tollit Candida, Lucifero præveniente, dies?' Senec. in Agam. vs. 715. et Obrecht. ad Dict. Cretens. de B. Troj. v. 5. Plene tamen dixit Martial. Epigr. v. 68. 'Hybernos peterent solito cum more recessus.' Addatur Heins. ad Ovid. ex Pont. Ep. III. 1. 165. Aratz.

Disjectis] Sensus est, 'disjectis, quæ cum illa erant, virginibus seu comitibus.' Syll.

Conturbatamque] Nolim quidem hanc lectionem damnare, cum ei favere videantur sequentes voces 'mox recreatam.' Non male tamen legi posset *constupratamque*. Sueton. Vitell. c. 12. 'Adolescentulum mutua libidine constupratum:' in Tiber. c. 44. § 4. 'Ibidem statim seductum constupraret:' et Curtius X. 1. § 5. 'Qui nobis

lem virginem constupratam servo suo pellicem dederat.' *Arntz*.

§ 3 *Inpositos alveo pueros*] Livius 'suintante alveo expositos' pueros dicit, quem pro navigio rudi capit Gyraldus, nam Plutarch. in 'Romulo' scapham vocat. *Schott*. Et *Scheff*. de Mil. Nav. 1. 3. Celsus de Vita Cæs. p. 217. fin. 'Ant alveo obruto demersus in pelagus:' ita enim ibi lego. Vide *Cort*. ad *Sall. Jug.* c. 18. *Arntz*.

Repente exierat] Friget hæc oratio, cui enim utilitati vocula *repente*? Sensu commodiori olim forte lectum fuit *raptum ierat* vel *exierat*: supina enim in *um*, ut loquuntur grammatici, finem notant propter quem aliquid fit, pro 'exierat, ut raperet.' Vide *Periz*. ad *Sanct. Min.* III. 9. p. 463. Et hoc modo 'ire' et 'exire' eleganter secum habent hoc supinum. *Lucretius* lib. 1. vs. 792. 'Nam quodcunque suis mutatum finibus exit.' *Virgil. Æn.* IV. 117. 'Venatum Æneas unaque miserrima Dido In nemus ire parant.' *Horat. Od.* I. 2. 15. 'Ire dejectum monumenta regis.' *Tacit. Ann.* IV. 1. 'Quo facinore dominationem raptum ierit:' ut recte ibi *Lipsius*: et *Hist.* II. 6. 'Scelestis armis res Romanas raptum ire.' *Victor* infra de *Cæsar.* c. XXXIII. § 8. 'Imperium ereptum ierat.' *Varro* de *Re Rust.* III. 6. 'Habere locum ante se, quo pastum exeant diebus apricis.' *Conferri* meretur *Cort.* ad *Sall. B. Cat.* c. XXXVI. § 4. 'Rapere' autem proprie lupis tribuitur. *Phædr.* *Fab.* I. 16. § 5. 'Rapere atque abire semper assuevit lupus.' *Virgil. Æn.* IX. 566. 'Martius e stabulis rapuit lupus.' Hinc 'raptores' suo nomine appellantur. *Avianus Fab.* I. et *Emmen.* ad *Virg. Æn.* II. 356. Et 'rapidi rapacisque' iis epitheton additur a poetis; ex quibus *Ovid. Tr. El.* IV. 1. 79. *Seneca Cædipo* vs. 149. *Horat. Od.* IV. 4. 50. et *Epod.* XVI. 20. et sic quidam *codd.* ap. *Statium Theb.* x. 42. quamvis ibi nil mutem. *Abkoi ἀπακτίπας* apud *Matth.*

Euang. e. vi. vs. 15. ubi evolve *Pricæum. Abkous ἀπακτίπας* memorat *Lycophron* in *Alex.* vs. 147. ubi conf. *Potterum*: idem *Lycoph.* vs. 1309. *Καὶ δευτέρους ἐπρεψάν ἀρπαγὰς λύκους* Et secundos miserunt rapaces lupos. *Adde Tzetzem* ad *Eum.* vs. 102. et *Jungerm.* ad *Pollucem* x. 31. Sic 'Hirpini' dicti sunt, quod 'lupos imitarentur, id est, rapto viverent;' lupi enim lingua Sabinorum 'Hirpi' vocantur, ut voluit *Servius* ad *Virg. Æn.* XI. 786. *Arntz*.

Accæ Larentiæ] In *Schotti* libb. et hic et in sequentibus constanter habet *accelerantia*. *Schottus*, transpositis litteris, scripsit *Accæ Larentiæ*, ut apud *Plutarch.* quoque legitur in *Romulo*: apud *Livium* vero, et apud *Dionys.* Hal. diphthongo 'Laurentia' est; itemque supra 376. 34. et infra 489. 20. *Sylburg.* Optime. Nam *Fasti ELAR. MP. Laurentinalia Nefastus primo.* *Anna.* Et *Heins.* ad *Ovid.* *Fast.* III. 55. et nos *infr. Vir. Ill.* c. 1. De *fastis* adi *Gron.* ad *Liv.* I. 4. *Arntz*.

§ 4 *Addunt quidam*] De locutione 'tutelæ esse' confer *Gronov.* ad *Liv.* I. 6. *Arntz*.

Ruminalem dictam] Hujus fici meminit *Corn. Tacit. Annal.* XIII. extremo. De lupa eadem in *Eusebii Chronicis* leguntur. *Schott*.

Ruminare sit solitum] *Salm.* ad *Solin.* p. 800. *Arntz*.

CAP. XXI. § 2 *Hæc consistunt*] *Serv.* ad *Virg. Æn.* I. 277. et III. 647. Quid si hic pro *hæc*, legeretur *nuda consistunt*, ut respiciat morem meretricibus in lupanari proprium, ut nudum corpus prostituerent, quo facilius petulantium libidinem excitarent? *Juven. Sat.* VI. 122. 'Tunc nuda papillis Constitit auratis.' *Petron. Sat.* c. 7. 'Video quosdam inter titulos nudasque meretrices fartim conspiciantes:' ubi alia *Wouwer. Brisson.* de *Jur. Conn.* p. m. 146. *Lips.* ad *Tacit. Ann.* xv. 37. et *Colerus* in *Pa-*

rer. Juris c. 8. Sed recepta lectio sententiæ videtur esse adcommo-
dior. *Arntz.*

Græcarum Latinarumque literarum]
Falsterus de Urbibus Stud. Laude
Clar. p. 232. *Arntz.*

§ 3 *Qui sibi]* Vellet aliquis ex se-
quenti littera restituere *quis sibi.*
Sed aliud suadet linguæ genius, et
ita recte constituit Virgil. diligentis-
simus magni poëtæ emendator Pierius
ad Ecl. II. vs. 19. 'Nec qui sim,
quæris, Alexi.' Sic qui etiam se-
quente littera *s* est loco *rov* 'quis:'
ut apud eund. Ecl. I. vs. 19. 'Sed ta-
men iste Deus, qui sit, da Tityre no-
bis:' ubi Emmen. Ovid. Ex Pont.
Ep. IV. 3. 2. 'An notum, qui sis, om-
nibus esse velim?' Adde tres studiis
quondam meis moderandis triumvi-
ros, quos sine grata mentis testatione
præterire nequeo, Burnan. ad Ovid.
Met. xv. 1. et plena manu ad Phædr.
Fab. I. 13. 6. Drakenb. ad Sil. Ital.
IX. 651. et Duker. ad Florum I. 18. §
20. *Arntz.*

§ 4 *Remores dicti]* Festus in 'Re-
mores.' *Arntz.*

CAP. XXII. § 1 *Sollemne]* Scribo
sollenne, id est, annum. Tibull. 'Hoc
sollenne sacrum, cunctos hoc sumet
in annos.' Anna. Sic 'solennia vo-
ta' per 'anniversaria sacra' expo-
nit Serv. ad Virg. Ecl. v. 74. Propert.
El. III. 8. 31. 'Annua solvamus
thalamo solennia nostro.' Ovid. Fast.
II. 247. 'Forte Jovi festum Phæbus
solenne parabat.' Lucan. v. 401.
'Haud meritum Latio solennia sacra
subacto.' Plura Gronov. ad Livium
I. 7. Claud. Dausq. de Orthogr. part.
II. p. 292. et Junius ad Tertull. de
Pallio p. 4. *Arntz.*

§ 3 *Eaque in centenos homines]* Con-
tra Livius: 'Non cum globo juve-
num (nec enim erat ad vim apertam
par) sed alii alio itinere, jussis certo
tempore ad regiam venire pastori-
bus.' Schott.

Eo signo] Non multum ablu-
dit

Phædrus Fab. IV. 5. 6. 'Ut conspi-
cunum in prælio Haberent signum,
quod sequerentur milites.' Et Lu-
can. II. 329. 'Quo publica signa du-
cemque Pompeium sequimur.' *Ar-
ntzenius.*

CAP. XXIII. § 1 *Remuriam appella-
ret]* Ennius apud Cicer. de Divinat.
lib. I. 'Certabant urbem Romam Re-
moramne vocarent: Omnis cura vi-
ris, uter esset induperator.' Schott.
Remuriam seu *Remoriam* agnoscunt
etiam alii scriptores, cum Græci, tum
Latini: ut apud Dionys. Hal. docui,
ad 73. 3. Ennius ap. Cic. de Divin.
lib. I. trib. syllabis 'Remuram' vo-
cat, hoc versu: 'Certabant urbem
Romam Remuramve vocarent:' ut
Schott. notat. *Sylb.*

§ 4 *Intellexit sese]* Ex serie præce-
dentis orationis posset legi *intellex-
isset se*, quia hæc præterita præce-
dunt. Verum talis enallage non est in-
frequens: supr. cap. XXII. § 3. 'Vin-
ciri se passus est,' pro, *esset*. Vide
de hac diligentissime agentes Munc-
ker. ad Hyg. Fab. CXLVIII. Cortium
ad Sall. Catil. cap. XII. § 1. *Arntz.*

§ 6 *Egnatius lib. I.]* Sic Merula ad
Ennium p. 201. et 220. *Arntz.*

§ 7 *Nostræ memoriæ proclamans]*
Mallet fortasse aliquis abl. casu *nos-
tra memoria*. Sed ferri et genitivus
potest, si referatur ad nomin. *historia*.
Sylburg. Sed ex hoc loco vel ad-
modum difficili vel certe corrupto
nihil de ætate hujus scriptoris statui
potest. Nec qui genium purioris La-
tinitatis cognitum habet, Livii eum
ævo tribuet. 'Proclamare' proprie
est alte, clara voce clamare; ut *pro-
clamans* hic forte erit 'clare aperiens,'
'in media luce collocans ad nostram
usque memoriam.' Sed ex hac me
difficultate non expedit. Ubi in ul-
timo capite a recepta lectione recess-
um est, confer quæ notantur ad Vi-
ros Illustres infra. *Arntz.*

Ne quis vallum transiliret] Livii ver-
ba sunt: 'Vulgiator fama est, ludi-

brío fratris Remum novos transiluisse muros: inde ab irato Romulo . . . interfectum:’ quomodo melius legi quam *transilivisse* Diomedes Gramin. I. admonuit. *Muros* tamen non recte appellat, cum Tarquinius Priscus primus Urbem muro lapideo cinxerit; nisi muri fundamentum et designationem aratro factam intelligas. Il-

lud non prætermittendum, primum Virorum Illustrium caput de Proca in Mss. abfuisse; sequebatur enim perpetua serie *Romulus asylum convenis*: nam vulgatæ editionis illa de origine Urbis hinc concinnata. *Schottus*. Sed hoc caput agnoscunt omnes nostri, nullo excepto. *Arntz*.

DE VIRIS ILLUSTRIBUS.

CAP. I. § 1 *Proca* in frontispicio legendum, ut Virgil. in *Æneid.* lib. VI. ‘Proximus ille Proca Trojanæ gloria gentis.’ Præpostere in aliquibus codd. *Procas* legitur: nam iambus est in tertio, nec Latinum nomen in *as* primæ invenitur. Eusebius etiam, Divo Hieronymo interprete, in serie regum Latinorum ita scribit: ‘Janus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, Aventinus, Ascanius, Sylvius, Æneas Sylvius, Latinus Sylvius, Tiberinus Sylvius, Agrippa Sylvius, Romulus Sylvius, Proca Sylvius, Amulius, qui regnavit annis quadraginta quatuor.’ Hanc autem historiam etiam Ovidius poëticè in Fastis auspiciatus est, ut dulcedini quoque poëtarum aliquid in hoc opusculo tribuamus: ‘Sylvia Vestalis; quid enim vetat inde moveri? Sacra lavaturas mane petebat aquas.’ *Machæus*. Nec titulus hic, nec primum hujus libelli caput De Proca, seu de Romuli et Remi ortu, in Schotti libro Ms. exstant: sed, ut modo dixi, cum extremo superioris libri, qui est de Origine Gentis Romanæ, continuatur caput secundum hujus libelli de Viris Illustribus: attamen etiam alii scriptores historiam Romanam a Proca auspiciantur; ut Orosius II. 2. et I. 1. teste Schotto. *Sylburg*. *Procas*

alter Lngd. et Haun. Machanei sententia Livii I. 3. Ovid. Met. XIV. 622. aliorumque auctoritate munitur. Neque tamen posterius omnino est dammandum, cum in codd. Virgillii *Æn.* VI. 767. constanter legatur *Procas*, quod etiam oportebat, ut syllaba produceretur, quæ natura sua brevis erat: sed hæc ratio non maximi erit momenti, cum brevem vocalem longam reddere potuerit vel per cæsuram, vel Græcorum more, cum sequens vox a duabus consonantibus incipiat. Apud Euseb. Chron. anno 1198. non *Proca*, sed *Procas Sívius* exprimitur, ut apud Serv. ad Virg. *Æn.* VII. 657. et IX. 387. Neque scio quo jure statuatur, *Proca* magis esse nomen Latinum seu Romanum, quam alia nomina propria primæ flexionis, quæ deinde a Romanis recepta utraque terminatione inveniuntur. Horum seriem ennumerat Dausq. in Orthogr. part. I. pag. 59. *Arntz*.

Annis] Non agnoscit hanc vocem Fran. Seneca tamen Herc. Fur. va. 540. ‘Stat pontus vicibus mobilis annis.’ Si cui placeret *annuis* ejicere, posset hanc loquendi rationem firmare ex Just. II. 4. § 12. ‘Vicibus gerebant bella, solæ terminos alternis defendentes.’ *Arntz*.

Et ut alternis] Uterque Lugd. Haun. et ed. Mach. et delent: nec male. Pejus Fran. pro *alternis* substituit *alteris*, quod non ferendum. Liv. II. 2. 'Rogando alternis suadendoque cœpit:' et XXII. 41. 'Cujus eo die (nam alternis imperitabant) imperium erat.' Seneca de Vita Beata cap. 5. 'Incertissimaque dominia in potentissimaque alternis possidebant.' Martial. Epigr. v. 39. 'Aut cum fratre sedere Non potes: alternis, Calliodoræ, sede.' Fortasse hæc vox corrupta apud Lactant. Div. Inst. v. 15. 'Quoniam brevia et caduca sunt omnia, et præferunt se alteris homines.' Si repnatur *alternis*, ut de mutabilitate fortunæ, quæ brevis est et caduca, loquatur auctor, qua hic jam extollitur, ille deprimitur. Adde Cerd. et Emen. ad Virg. Ecl. III. 59. et Abram. Gron. ad Just. II. 4. § 12. Auctior est Lugd. 2. et Haun. *alternis vicibus*: ut Lucan. Phars. I. 409. 'Quod terra fretumque vindicat alternis vicibus.' Senec. Herc. Fur. vs. 377. Hipp. vs. 1028. et alii. Sed hæc vox male repetitur ex superioribus. *Arntzenius*.

Imperium non dedit] Plutarchus Amulio pecunias, et aurum Troja advectum sorte contigiisse refert, quibus opibus fretus ipsum fratrem, cui regnum evenerat relictum a patre hæreditarium, expulit. Tacet Cornelius de morte fratris Sylvie, de qua Livius: 'addit sceleri scelus, stirpem fratris virilem interfecit.' Quem Halicarnassens 'Egestum' appellat. *Mach.*

Ream Silviam] Plutarchus. Hanc alii *Iliam*, alii *Ream*, alii *Silviam* appellant. *Mach.* Constante in antiquis 'Rea Silvia' scribitur, more Latino, qui fere adspirationes auferunt, unde Cic. in Orat. se more majorum diu *triumpos*, non *triumphos*, et fortasse *tropæa*, non *trophæa* pronuntiare solitum affirmat. Cur etiam 'Silvia' et 'suboles' a subolesco scripserim,

ne quis forte calumniatur, studio a me factum sciat, secutumque veterum librorum auctoritatem et analogiam: quod ubique facturum me semel monuisse sufficiat. De Martis stupro vide Prudent. Adv. Symmachum lib. I. et Oros. VI. 1. qui ad nomen alludens 'Ream matrem stupri ream' appellat. *Schott.*

Vestæ] Abest in Msc. nostro L. Annæi Flori initio: et certe Justin. lib. XLIII. in Martis luco sacerdotem fuisse ait: et Plutarch. in Parallelis extremo Junonis, diserte ex Aristide Milesio. Et infra Noster ad Numam referre videtur. *Schott.*

Sacerdotem præfecit] Sacerdotio in Lugd. altero: quomodo apud Justin. X. 2. § 4. 'Mox pœnitentia ductus Solis eam sacerdotio præfecit.' *Arntz.*

Romulum et Remum] Inverso ordine tres scripti *Remum* et *Romulum*: quomodo et alii ordinem neglexerunt. Just. XLIII. 2. § 7. 'Nomina pueris, alteri Remo, alteri Romulo fuere.' Cassius in Fragm. Ann. II. p. 48. ed. Cort. 'Præfecerat æqualiter imperio Remum et Romulum.' Spartian. in Severo cap. 1. 'Lupæ se uberibus ut Remum inhærere vel Romulum.' Serv. ad Virg. Æn. I. 277. 'Unde nati sunt Remus et Romulus.' Festus in 'Ruminalis': 'Lupa mammam dedit Remo et Romulo.' Tzetzes ad Lycophr. Alex. vs. 1226. 'Ρῶμος καὶ Ρομύλον ἀπὸ Κρεούσης γεννηθήναι.' *Arntz.*

§ 2 *In vincula compegit]* Sic Justin. lib. XVI. 'Igitur Clearchus LX. senatores comprehensos (nam ceteri in fugam dilapsi erant) in vincula compegit.' Plautus Amphitruonæ: 'Quid faciam nunc si tresviri me in carcerem comperint?' Sic idem in Menæchmis et Rudente loquitur. Similes dicendi formas in melioris notæ auctoribus observare licet. 'In cætenas conjecit' Cæsar Comm. Gall. I. 'In compedes conjecit' Sueton. in

Vitell. cap. XIII. ut in Amm. Marcell. lib. XVII. 'Vivosque captos compegit in vincula:' et lib. XXV. 'Ut deditum noxæ mancipium in custodiam compegerunt.' Schott. 'Conjecit' codex H. Cic. pro Dejot. cap. 7. 'Fratres meos, inquit, quod erant consilii, in vincula conjecit.' Hygin. Fab. cxc. 'In vincula est coniectus ibi:' et Lamprid. in Alex. Sev. cap. 53. 'Comprehendi jussit et in vincula conjecit.' Sed ex sequenti verbo abjecit hic error ortus. Lugd. 2. *compegit*. Sed et hoc falsum. Arntz.

In *Tiberim abjecit*] Boend. *projecit*; nil muta. Quintil. Arg. Decl. VI. 'Abjectus in mare.' decl. VI. cap. 22. 'Cum exanime corpus in fluctus esset abjectum.' Just. XLIV. 4. § 6. 'Ad ultimum in oceanum abjici jussit.' Hygin. Fab. LIII. 'Eamque in mare abjecit.' Spartian. in Severo c. 11. 'Cadaver in Rhodannum abjici præcepit.' Lamprid. in Heliog. c. 17. 'In Tiberim abjectum est, ne unquam sepeliri posset.' Ammian. Marcell. XIV. 7. p. 41. 'Velut exsaturati mox abjecerunt in flumen.' Lactant. Div. Inst. VI. 12. 'Largitio hominum patrimoniam sua in mare abjicientium:' et sic de Morte Persec. c. 51. p. 301. Capit. in Clod. Alb. c. 11. Celsus de Vit. Cæs. pag. 213. ed. Dav. supra Orig. Gent. Rom. c. XX. § 3. et ceteri: quare nihil temere unius codicis voluntate mutandum, quamvis et 'projicere in aquam' Latinis non sit ignotum. Livii Epit. LVIII. 'Insepultus in flumen projectus.' Quintil. Decl. V. 20. 'Projectus in fluctus exitum faciam hominis:' et Oros. IV. 16. fine, 'In mare projectus est:' pro *accurrit* autem in sequentibus *decurrit* præfert Lugd. I. Arntz.

§ 3 *Lupa accurrit*] Eusebius Faustulum regis armenti pastorem ad Accam Laurentiam uxorem suam detulisse refert, quæ propter pulchritudinem, et rapacitatem corporis quæstuosi 'lupa' a vicinis appellaba-

tur: unde ad nostram usque ætatem, et memoriam meretricum cellulas 'lupanaria' appellantur. De capto Remo, et Romulo vi se defendente, notanda etiam inter Plut. et Liv. nonnulla discrepantia; alter enim ad Numitorem primum, alter ad Amulium ductum scribit. Machan.

Accæ Larentiæ] De qua Agell. Noct. Attic. V. 7. ubi *Larentiæ* legitur, ut in veteribus libris omnibus. Lactant. I. 20. Hujus sepulchrum in via nova Romæ in Velabro fuit, teste Varrone de Ling. Lat. lib. V. Schott. et Anna. Melius legitur *Larentiæ*, et ita ediderat Aldus. Confer Comm. ad Minuc. Felic. Octav. c. 25. Neap. ad Ovid. Fast. III. 57. Gron. ad Liv. I. 4. Voss. de Idolol. I. 12. Plut. in Romulo pp. 19. 20. &c. Atque sic passim optimi codd. Arntz.

§ 4 *Amulio interfecto*] 'Patruo,' inquit L. Annæus Seneca: is enim auctor potius est, quam L. Florus: quod ex declamatorio stylo, et Lactantio Divin. Institut. VII. 15. facile doceri potest. Patrum magnum jurisconsultorum filii appellarent: sic Tacitus Annal. II. 'avunculum' dixit pro avunculo magno. Paulus vero Oros. II. 4. Numitorem avum interfectum ait; falso: aliter VI. I. nam in regnum restituerant Numitorem, et patrum Amulium interfece-
cerant. Schott.

Ipsi] Melius Parisinus *ibi*, non *ipsi* præfert. Schott.

Pastoribus adunatis] Mediol. cod. *adunatis pastoribus*. Cicero de Oratore I. 'Romulus pastores et convenas congregavit.' De pastoribus vide infra in Flaminio, et Justin. lib. XXXVIII. Schottus. *Adunatis* omnes nostri, nisi quod H. *adjutatis*. Sed Ald. Gryph. et editt. *coadunatis*, qua voce utitur Dict. Cret. de Bell. Troj. IV. 13. et versio vulgata Joël. c. II. vs. 16. Sed alteram cum scriptis præfero, cum Aurelio dignior sit. Just. V. 9. § 6. 'Adunatis exulibus

castellum Phylen Atticorum finium occupat:’ quomodo et alibi loquitur sæpius. Lactant. de Mort. Pers. c. xxiii. ‘Urbanæ et rusticæ plebes adunatæ:’ quem locum minus bene tentat Gale. Sic enim et c. xlv. fin. ‘Adunari omnes angustię temporis non sinebant:’ quibus locis videndus Bandry cum Cellario Lat. Reat. p. 107. et Borrichio Cogit. p. 40. ubi, inter alia simul vera, hujus loci lectio vindicatur. *Arntz.*

Civitatem condiderunt] In monte Aventino, de quo Agell. Noct. Attic. xiii. 14. ex a. d. xi. Cal. Maias, qui dies consecratus Palilia dictus: Olympiadis vii. anno i. ante Christum natum dccc. ab orbe condito mmmcccxi. ab eversa Trojacccccxxii. sed de his in fragmentis Nepotis diximus. Ideo autem hic repetere placuit, quod aliorum calculus fallat, et commentatores hic turpiter alucinentur, et tanquam in limine impingant: absit verbo invidia. *Schottus.* Hoc mihi suspectum; nam falsum est, Romulum, antequam de cœlo servasset, civitatem condidisse quam postea Romam vocaverit. *Anna.* Non assequor acumen doctissimæ femine, cum verba seqq. de augurio non inducant absolutam necessitatem, Romam conditam fuisse ante quam victor existeret Romulus, sed rationem tantummodo dat cur Romulus potissimum huic Urbi nomen inposuerit. Et si error esset Aurelii, pro eo causam dicit Servius ad Virg. Æn. vii. 678. ubi de incerta hujus Urbis origine agens, scribit, ‘Unde nec historicos, nec commentatores varia dicentes imperitiæ condemnare debemus; nam antiquitas ipsa creavit errorem.’ *Arntz.*

Augurio victor] Ennius in Annalibus: ‘Augusto augurio postquam inclyta condita Roma est, Certabant Urbem Romam Remuramve vocarent.’ Idem apud Isidor. xv. 1. ‘Hujus nata est auspiciis illa inclyta Ro-

ma.’ Rursus idem: ‘Omnia cura vris uter esset induperator.’ Hinc legentium a Romulo ‘ne quid inauspicato publice gerunto.’ Cicero de Nat. Deor. iii. *Schott.* De Romulo Livius l. 6. ‘Ut Dii, quorum tutelam ea loca essent, auguriis legerent:’ et c. 8. ‘Ab numero avium, quæ augurio regnum portenderant.’ Censor. de Die Natali c. 17. fine: ‘Si ita esset de Romuli Urbis condendæ auguriis ac duodecim vulturibus:’ de hac vocis significatione Liv. vii. 26. Virg. Æn. l. 396. Serv. ad Æn. l. 402. et xii. 869. *Arntz.*

Vultures] In augurandi scientia sacri teste Suet. Aug. c. 95. et Plut. in Quæst. Rom. Jul. Obseq. A. U. C. dccc. ‘Cæsar,’ inquit, ‘cum in Campum Martium exercitum deduceret, sex vultures apparuerunt. Conscendenti deinde rostra creato consuli iterum vi. vultures conspecti, veluti Romuli auspiciis novam Urbem condituro signum dederunt.’ *Schott.*

Ut eam prius legibus] Inter alias legem tulerat: ‘Mœnia sancta existimanto.’ Cujus Cic. Nat. Deor. lib. ii. meminit: Plut. in Problem. Zonar. tom. ii. quam etiam facto ipso Romulus sanxit interfecto fratre Remo. Portas sanctas negat Plutarch. quod alioqui cadavera per eas efferri non potuissent. Vide Theophilum Instit. Tit. de Rerum Divisione ii. § ‘sanctæ quoque:’ ubi fabula de Diis. *Schott.* Pro *legibus*, quam *mœnibus* *muniret*, consensu plerorumque codd. et edd. reposui *legibus* *muniret*, quam *mœnibus*. Verbum scilicet, quod spectat ad duo membra, sæpe ad primum refertur. Sic ex codice scripto lego apud Cicer. Orat. pro Ligar. cap. 9. ‘Magni ejusdem animi est atque ejus viri.’ Sed talia sunt obvia: pro eo quod sequitur *transiřret*, in Lugd. l. est *transiret*, ut videatur libraribus voluisse, legem tulisse Romulum, ne quis quacunque etiam ratione muros transscenderet; sed hoc non conve-

nit narrationi Livianæ i. 7. Ceterum hanc ob causam sanctos deinde muros habitos esse non sine causa statuant eruditi. Vide Marcell. ad Inst. de Rer. Div. § 10. Aleand. ad Cui Inst. lib. II. tit. I. § 1. et Salmuth. ad Panciroll. Reb. Deperd. XXXII. 112. Arntz.

Transiluit] Agrippin. lib. *transiluit*. Quomodo veteres potius dixisse auctor Diomedes Gramm. I. ex Livio I. 7. 'Ludibrio fratris Remum novos transiluisse muros.' Virg. 'Salvare per utres.' Idem, 'dissiluit Turnus hijngis.' Schott. *Transiluit* etiam optimus Lugd. et ed. Schotti, ut prisci scriptores loquuntur, quamvis posterioribus sæpe displicuerit. Ovid. Fast. III. 70. 'Non tamen expedit transiluisse Remo.' Fast. IV. 727. 'Certe ego transilui positas ter in ordine flammæ.' Et ex Pont. Ep. I. 5. 76. 'Indicium studii transiluisse mei.' Silius Pun. IV. 70. 'En age, qui sacros montes rupesque profundas Transiluit.' Heins. alia ad Ovid. Fast. IV. 805. Trist. IV. 3. 8. Gron. ad Senec. Thyest. vs. 768. Voss. de Anal. III. 33. Burm. ad Quintil. Decl. II. 21. et VI. 5. et nos inf. cap. 22. *Transiluit* est in H. reliqui *transilivit*. Arntz.

Celere] *Fabio* adest in melioribus libris et Mss. omni. ceterum unde 'Celer' dictus sit, ridicule Philippus Poncherius interpres explicat, quasi funebres ludos et viscerationem, quæ tum nulla erant, 'celeriter' curaverit: unde dictum constat multis post seculis Q. Cæcilium Metellum anno DCXCIII. ejusque Nepotem DCXCVI. Plutarch. hunc a 'celeri' ex agro Latino in Etruriam fuga sic appellatum ait. Vide et in Vita Coriolani, ubi de Rom. nominibus. Schott. In aliis edd. est *Fabio Celere*, sed priorem vocem cum Schotto, delent omnes nostri. Arntz.

Rutro] De *rastro* verba ipsa Varronis ponam, De Lingua Lat. 'Hir-

pices regula eum pluribus dentibus, quam, item ut planstrum, boves trahunt, ut erant quæ in terra sunt. Hirpices postea detritas a quibusdam dicti. *Rastelli*, ut hirpices, serræ læves. Itaque homo in pratibus per sænisecia eo festucas abradit: quo abrasu *rastelli* dicti. *Rastri*, quibus dentalibus penitus eradunt terram, atque erunt, a quo *rutabra* dicti.' Virgil. in Georg. 'Multum adeo rastri glebas qui frangit inertes, Viminæaque trahit crates, juvat arva, neque illum,' &c. Alii Remum in contentione augurii a Romuleis satellitibus occisum volunt. *Machan*. Pro *rastro* quidam libri *rutro* habent: de quo Varro de Ling. Latina, lib. IV. Festus et Nonius. Græce κρόπιον dicitur. Varr. περὶ ἀρχῆς. 'Cui Celer Antipatri Stoici filius rutro caput displanat:' ad quem locum vide Turneb. Advers. XVII. 23. et Victorium XXIII. 5. Eusebii quoque interpres D. Hieronymus Remum fuisse a Fabio Romuli duce occisum ait 'rutro pastoralis.' Libet hic ἐν παρέργῳ Nasonis adferre locum quarto Fastorum, ut emendandum vidit Valerius Andreas Belga eruditus: 'Nec mora transiluit, retro Celer occupat ausum:' reponere *rutro Celer*. Vide Dionys. lib. II. qui σκαπίον παρὰ τὸ σκάπτειν appellat. Schott. Vulg. I. *rastro*: sed *rutro* habent etiam membranæ Eusebii: eandemque lectionem sequi videtur etiam Sex. Pompeius, dum scribit rutrum tenentis juvenis effigiem esse in Capitolio: ac rutrum idem Festus denominatum significat ab eruenda humo seu arena: sicut et Dion. Hal. σκαπίον appellat, 74. 42. παρὰ τὸ σκάπτειν, a *sodiendo*. Verumtamen *rastro* quoque hunc effodi solitam, docet in Nerone Sueton. c. 19. Supra utrumque per dubitationem ponitur, 'rutro vel *rastro* fertur occisus.' Syllb. Sic recte hunc locum emendarunt viri docti, licet omnes nostri repugnent. Confer

Salmas. ad Solin. p. 365. Mernl. ad Eon. p. 219. et Heins. ad Ovid. Fast. IV. 848. Rutrum est instrumentum rusticum et militare. Rastrum vero hic locum habere non potest. Nonius, c. 1. n. 66. Liv. XXXVIII. 45. 'Secures, rutra, falces, alveolos, molas, quantum in XL longas naves opus esset:' quo loco inter instrumenta militaria enumerat 'rutra;' quod fecit etiam Veget. de Re Milit. 1. 24. 'Ad quod opus ligones, rutra, qualos aliaque utensilium genera habere convenit:' ut quidem Stewechium secutus malim ibi, quam *rastra*, quo modo eandem vocem corruptam esse discas apud eundem ex notis Scriv. et Stewechii ad II. 25. *Arntz.*

CAP. II. § 1 *Asylum*] Locus erat sacer, ut Dionys. ait; inter duos lucos, saxo circumdatus, ut Ovidii carmen indicat: 'Romulus ut saxo lucum circumdedit alto.' Latine 'confugium' dici valet; dicitur ab *a sine*, et *σῖρῶ*, *traho*, quia inde aliquem abstrahi nefas fuerat. Ut nunc fit in sacris nostris delubris. Per andistinctonem autem *rho* et *lambda* mutantur, ut Palladæ distichon indicat: 'Ῥῶ καὶ λᾶμβδα μόνον κόρακας κόλακας τε δίωτᾶ· Οὐκοῦν ταυτὸ κέραξ, βομολόχος τε κόλαξ' id est, *Rho* et *lambda* solum adulatores et corvos discernunt: *Nempe idem corvus et scurra assentator.* Et proprie *βομολόχος* aris insidians exponitur, ut apud Aristotelem in Ethicis deprehendimus. Asilus autem cum Latino i significat tabanum, vulgo dictum a Græcis œstrum. Virg. in Georg. 'Cui nomen asilo Romanum est: œstrum Graii vertere vocantes: Asper, acerba sonans, quo tota exterrita sylvis.' *Asylum* autem illud primi Athenienses statuerunt. *Mach.* De asylo Romuli ejusque origine Conradus hoc loco multa, pluraque ad Æmilium Probum Magius, quæ non describo. Vide et Jac. Durantium Variarum I. 1. et Ferrandum Adduensem lib. II. *Schott.* Male aliquot

scripti *asilum*, cum hæ voces deberent distingui. Evolve Comm. ad Lucan. 1. 97. Weitz. ad Valer. Flacc. III. 581. et Dansq. de Orthogr. part. II. p. 45. *Arntz.*

Magno exercitu facto] *Mox exercitu facto* in Mss. est. Sic in Mario loquitur et Sallustius libris Historiarum, quod et Seneca Epist. xx. 115. adnotavit. *Schott.*

§ 2 *Ludos Consualia*] Varroni 'dicta a Conso, quod tum feris publicæ ei Deo, et in circo ad aram ejus a sacerdotibus fiunt ludi illi; quibus virgines Sabinæ raptæ.' Titus Livius Consum 'Neptunum equestrem' appellat. Plutarch. 'Fama est Romulum aram conditam sub terra invenisse, et a consilio nomen inditum, quod consiliarius foret, sive quod,' &c. de quibus plura apud Dionys. et eundem Plut. lege. *Mach.* 'Consualia' vocat Plut. Quæst. Rom. De his legendus Tertull. libro de Spectaculis et idem Plut. in Romulo. Hi Magni Ludi etiam appellati: Virgil. 'magnis Circensibus actis:' nam et Circenses iidem vocantur. Ascon. Verr. II. Dionys. 'Ἀρχ. Πομπ. I. ait: 'his ludis immunes ab opere equos et mulos fuisse, coronarique floribus solitos.' Exstat veteris poetæ carmen apud Nonium Marcellum 'Cernuus:' 'Ibi pastores ludos faciunt cernui Consualia.' Vulgo male *Sibi pastores* pro *Ibi*: et Scaliger *coriis Cernalia* reponit ad Festum in 'coinquire.' *Schott.* Vide Gron. ad Liv. 1. 9. xxx. 39. et Burm. ad Quintil. Inst. Orat. I. 5. p. 66. minus recte igitur *Consuales* est in H. *Arntz.*

Virgines raptæ sunt] Parisiſus *captæ*. Festus auctor est virgines inde tanquam ex gremio matris rapi solitas. Catullus: 'Qui rapis teneram ad virum Virginem.' Qua de re docte Jacobus Rævardus, vir illustrandæ jurisprudentiæ natus, et immatura morte præreptus, ad legem XII. tab. c. 21. *Schott.* et *Anna.*

Talassio] Simpliciter antiqui libb. et Mss. præferunt, quomodo et Græci scribunt *Ταλασίω*; Plut. in Romulo. Martialis Epigr. i. 36. 'Quid si me jubeas Thalassionem Verbis dicere non Thalassionis?' Et XII. 42. 'Nec tua defuerint verba Thalasse tibi.' Vide Plut. in Pompeio et problemate 30. Græci vero *Hymen*, o *Hymenæe* nuptialem vocem habebant. *Schott.* Non *Thalassius* scribendum, tamquam ἀπὸ τῆς θαλάσσης, a mari: sed *Talassius*, a lanificio, quam *ταλασίω* Græci nominant: ut præter Pompeium Festum tradit etiam Plut. in Quæst. Rom. pag. 484. *Sylb.* Varie hæc vox scribitur. *Talasio* Lugd. 1. et Franeg. *Talassio* B. *Thalascio* H. Malim abjicere adspirationem, ut Dausq. in Orthogr. part. II. p. 307. et Turn. Advers. xi. 17. *Arntz.*

Duci] 'Ducendi' vox in matrimoniis hæc usurpari cœpta. D. August. de Civit. Dei vi. 9. 'Domum ducenda est, quæ nubit: adhibetur Deus Domicæ.' Sic et Martianus Capella de Nuptiis Philologiæ lib. II. *Schott.*

[§ 3 *Cesserant*] Non *cesserunt*, legitur Mss. cum Mediolan. *Schott.*

Omniibus nuptiis] Inclusa, in et *ergo*, absunt a vulg. libb. contra ex hisdem seq. v. additum *vi.* *Sylb.* Contra voluntatem et Mss. et edd. veterum hic excudebatur in *nuptiis*. Sed hanc præpositionem sine ulla necessitate sapiissime inculcari a librariis docuerunt Sciopp. Veris. IV. 8. V. D. ad Just. XXII. 6. § 9. Gronov. ad Liv. VII. 38. Torren. ad Val. Max. I. 5. ex. 2. Var. Lect. ad Plin. Epist. IX. 4. et ad Cic. ad Famil. Epist. VI. 6. et nos infra ad Epit. cap. 35. § 2. ita in cod. scripto inveni apud Virg. *Æn.* v. 220. 'Et primum scopulo luctantem deserit alto:' pro vulgato in *scopulo*. *Arntz.*

Invocaretur] In Mss. melius *iteretur*. *Schott.* Si exstat in aliorum libris Mss. nomen *iteraretur*, quemadmodum

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

id apparet in uno Palatino, in altero autem margini allinitur, habetque textus *vocaretur*; melius est sine dubio scriptura vulgata, quamvis neque ipsa absurda. *Grut. Uteretur* Lugd. 2. *vocaretur* L. 1. et H. *Arntz.*

Vi rapuissent] Sic vulgati, quos quidem viderim, omnes: nos ex antiquo libro vi vocem superfluum vi exturbavimus, et ut otiosam expunximus. Est enim 'rapiendi' ea notio, teste Donato, ut significet pro vim, aut cum festinatione, aut furore capere: unde rapina, quæ palam et vi fit: furtum fere clam et occulte. *Schott.* Nota est ea vocis 'rapiendi' significatio, de qua Schol. Juven. ad Sat. I. 34. et Broukh. ad Tibull. El. I. 2. 26. Sed cum et olim editi et scripti constanter servant *vi rapuissent*, illam vocem cum Schotto vi exturbandam esse non censo. Distinguendum enim est inter raptum, qui fit injecta manu, et illum, qui fit volente et consentiente virgine. Priori modo non raro vocula 'vis' huic verbo additur, qua indignitas rei exprimitur, cum invitæ illata sit injuria. Ovid. Epist. Her. v. 131. 'Vim licet appelles, et culpam nomine veles, Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi.' Et XVII. 21. 'An, quia vim nobis Nuptianus attulit heros, Rapta semel, videor bis quoque digna rapi?' Iscanus Arg. de Bell. Troj. lib. III. 'Repetant qui pace sororem Hesionem, magna vi nuper ab Hercule raptam.' Just. XXVIII. 2. § 9. 'Qui uxores cum propter originis deonestamenta non invenirent, vi publica rapuerint.' Dictys Cret. VI. 5. 'Interventu parentis puella ablata per vim:' et sic in tali re Arnob. Adv. Gent. v. 162. 'Cum rapere voluptatem insidiosa fraude nequivit, vi matrem aggressus est.' Adde eod. lib. p. 158. 'Et ex utroque sexu vi rapta devastare.' Conjungit hæc duo 'rapere vi' etiam Suet. in Cæs. cap. 26. § 7. et August. de Civ. Dei I. 28. 'Vi' autem 'ra-

2 H

pere' idem est, quod dixit Flor. 1. 1. § 10. 'Manu capta sunt : ' ubi Duker. et Cort. ad Sall. Jug. cap. 5. § 4. vel quod Virgil. Æn. viii. 635. ex q. Minuc. Felix cap. 25. 'Raptas sine more Sabinas.' Quod non erit, ut plerique exponunt, 'sine exemplo;' sed, ut recte Servius, 'sine ullo bono more, vel raptas, stupratas, id est, per vim.' Adde Burm. ad Ovid. Art. 1. 119. Ovidius etiam Met. vi. 524. 'Et virginem, et unam Vi superat.' De ipso raptu Romuli August. de Civ. Dei ii. 17. 'Filiis alienas fraude spectaculi inductas, non a parentibus accipi, sed vi ut quisque poterat auferri.' Certior autem mihi semper visa est emendandi ratio, si ex scriptis aliquid quasi postliminio reducat, quam si ejiciatur; nam facilius indocti librarii ipsi voces potuerunt omittere, quam de suo addere, cum raro talium rerum sibi haberent copiam. Hæc etiam vox nonnihil turbatum excitavit apud Corn. Nepot. in Hamilc. c. 1. ubi quidam legunt *aut vi certe vicissent aut victi manus dedissent* : alii ibi *vi* omittunt; alii *virtute*, alii *vere* conjiciunt. Verum quamvis abesse posset hæc vocula, nulla tamen est ratio, cur cum Bosio locum non temere sine ope melioris codicis sanandum existimemus, cum 'vi vincere,' sit fortitudine, virtute vincere : adi Comment. ad Justin. v. 1. § 10. et Græv. ad r. 6. § 12. Gronov. ad Liv. vii. 32. et Cort. ad Cic. ad Fam. Epist. v. 10. Sed ut dicam quod sentio, abesse poterat, et simpliciter scribi *aut certe vicissent* : cum *vi* nec in codd. Mss. nec antiquis editt. appareat, inducta forte ex præcedenti syllaba, cum *us* et *vi* centies commutentur. Sed hoc Aurelii loco nulla esse potest suspicio, *vi* in contextum ex marginalibus glossis irrepisse, cum talis expositio vocis 'rapere' necessaria non esset in hac re; nam passim ita simpliciter occurrit, ut ap. Prop. El. ii. 7. 15. 'Tu rapere intactas docuisti inpune Sabinas.'

Cortius ad Sall. Catil. cap. 51. § 2. et cet. Confer Muretum ad Tit. Inst. 'De bonis vi raptis : ' princ. *Arata*.

Cæninenses] *Cæninenses* vera est scriptura, quam variis modis corumpere aggressi sunt indocti scribæ, et sic recte legitur apud Serv. ad Virg. Æn. viii. 638. cum in plerisque ejus edd. tantum per simplex *e* exprimitur. Inspice Sigon. ad Liv. 1. 9. Salmas. ad Flor. 1. 1. § 11. Broukh. ad Prop. Eleg. 1. 10. 7. et Burm. ad Ovid. Fast. ii. 135. *Arntzenius*.

Bellum sumserunt] *Bella* Lugd. l. Sed hoc perinde est; nota interitum phrasio minus vulgarem : inf. cap. 71. § 1. 'Bellum adversum Romanos sumsit.' Tacit. Ann. ii. 45. 'Chærusci socilque eorum sumserunt bellum : ' et Hist. iv. 66. 'Non ideo, inquit, bellum sumsimus.' Qualia plura adduxit Heins. ad Ovid. Ep. Her. xvii. 371. Drakenb. ad Sil. Ital. 1. 272. Duker. ad Flor. iv. 12. § 24. et Cort. ad Sall. Jug. cap. 83. § 1. *Arntz*.

§ 4 *Vicit*] Sic pro *devicit* legunt H. B. uterque Lugd. et ed. antiq. quod mihi quidem magis placet. 'Vincere' enim certamine, prælio, armis, &c. apud veteres pro devincere invenies. Lactant. Div. Inst. v. 6. 'Excellentem viribus gentem bello vicerat.' Ovid. Her. xvi. 359. 'Pene puer vario juvenes certamine vici.' Quod et alibi sæpius obviam : ita inf. cap. 29. in scriptis est, *hoste victo Valerius Corvinus dictus*. Pro *prælio* hoc loco *certamine* reperitur in H. *Arntzenius*.

Spolia opima] De 'spoliis opimis' vide quæ in Corn. Cossuum infra adnotavi. *Schott*. Freinsh. ad Flor. ii. 17. § 11. et Peris. Anim. Hist. cap. 7. *Arntz*.

Feretrius] Sic dicto, quia ex vota (auctoribus Plut. et Liv.) propriis humeris tulit Romulus, 'fabricato ad id apte ferulo,' ut Livianis verbis utar : et hæc palma duobus tantum

contigit postmodum, Cornelio Cossio, et Marco Marcello. *Mach. Feretrio* cur potius quam *Pheretrio* ediderim, in promptu ratio est, quod ita analogia exposcat, sive ea a 'ferendo,' sive a 'feriendo,' sive etiam a 'ferculo,' aut 'feretro' duota sit. *Schott.*

§ 5 *Antennates*] Pleniores sunt libb. Mss. quos non sequi religio propemodum fuisse in tanto omnium consensu, et Eutropii auctoritate lib. 1. init. *Antenates* autem scriptum habebant, alii *Antennates* præferabant. *Schottus.* Inclusa, *Antennates*, *Crustumini*, *Fidenates*, *Veientes*, a vulg. libb. absunt: *Schottus* e vet. cod. inseruit: eosdemque recenset etiam Sigon. supra, 9. 6. et Eutrop. infra 559. 18. *Sylb.* Hæc quatuor verba in omnibus nostris desiderantur, fidem tamen Schotti secutus ejicere nolui, eo contentus, si parenthesis includantur, quo facilius ab aliis secerni possint. Vide Liv. 1. 10. Serv. ad Virg. VIII. 638. et Solini Polyh. c. 1. p. 2. D. De Orthographia adde Dausq. part. II. p. 34. *Arntz.*

Crustumini] 'Crustumium' appellat Plin. III. 5. agens de his oppidis in Latio deletis, et Dionys. lib. 1. nunc 'Crustuminum,' nunc 'Crustumium.' *Schottus.* Sil. Ital. VIII. 367. 'Antennaque prisco Crustumio prior.' *Arntz.*

Sabini] Ceterum sequentem vocem etiam non agnoscunt nostri. Sed si priores voces admittantur, ad connectendam orationem inserenda est. *Arntz.*

Ob raptas] In Mss. *ob raptas virgines*: sed *virgines* superat. *Schott.*

§ 6 *Sacrorum gratia*] Vox *gratia* in Mss. abest, et recte, mea quidem sententia: irrepit enim ex ora in contextum. Solent enim Latini, teste Prisciano, eleganter hac prætermissione in generandi casu uti, ut intelligatur 'caussa,' vel 'gratia,' unde hæc ab aliis adscriptum fuisse su-

spicor. Sallust. Jug. 'belli patrandi cognovit.' Sic alii, 'Reipublicæ defendendæ laborat.' Liv. etiam lib. v. et Hirtius de Bello Alexandrino, aliique sic loquuntur, quod alii ante me monuerunt. In insulam igitur glossema deportetur. *Schott.* et *Sylb.* Optimo jure *gratia* ejecit *Schott.* quam vocem alii olim editi hic intrudunt, a quo tamen peccato abhorrent nostris manu exarati. Solitum hunc esse librorum hanc constructionem ignorantiam errorem docuit Burm. ad Petron. c. 49. Davis. ad Cicer. de Nat. Deor. 1. 22. Torren. ad Val. Max. III. 7. ex. 2. Curt. ad Sall. Catil. c. 6. § 7. et Jugurth. c. 88. § 4. Oros. v. 12. 'Cum sæpe populum Romanum largitionibus promissisque nimis in acerbissimas seditiones excitavisset, maxime legis agrariæ, pro qua etiam frater ejus fuerat occisus:' ita legi potest ex Ms. cum hodie in editis conspiciatur *legis agrariæ causa*. Virg. *Æn.* XI. 126. 'Justitiæ prius mirer belline laborum?' ubi Comm. et Drakenb. ad Sil. Ital. XVI. 166. ex quibus patet, quam accurate scribat Raperus in Ench. p. 298. scriptores inferioris ævi sic tantum loqui solitos. Meliora docent infinita præci etiam sæculi testimonia. Nec incognita fuit Græcis hæc loquendi ratio. Palæph. de Incred. c. 31. 'Ὁ δὲ ἔθωνε τῆς ταυροῦ θυγατρὸς. Lucæ Eusng. XXIV. 29. Munck. ad Anton. Liber. c. 4. et Heupel. Can. de Dial. c. 2. *Arntz.*

Ei T. Tatius] Ad hunc strenarum, quæ Kalendis Januariis mitti ultrocitraque solent, originem refert Symmachus Urbi præfectus epist. x. 28. 'Ab exortu,' inquit, 'pæne Urbis Martiæ strenarum usus adolevit, auctoritate Tatii regis: qui verbenas felicis arboris ex luco Streniæ anni novi auspices primus accepit. Nomen indicio est viris strennis hæc convenire ob virtutem.' *Schott.*

In arcem produxisset] Sic Mss. in

vulgatis legitur in *Capitolium perduxisset*, ut sit *πρόληψις*. 'Producere' autem elegantius quam 'perducere,' quasi porro docere, auctore Nonio Marcello. *Schott.* Vulgo legitur *perduxisset*, sed rectius *perduxisset*, ut mox. *Sylburg.* Malim cum Pal. uno et Schotti membranis in *arcem*. *Sylburg.* quidem pugnat pro retro vulgatis *perduxisset*; sed frustra: etiam 'producere' heic proprie locum habet; quemadmodum exemplis aliquot ostendit *Brisson. de Verb. quæ ad jus pertinent, significatione lib. XIV. Grut.* Verum ego cum *Mss. plerisque* et edit. vetust. aliter sentio, et *perduxisset* retinere malui. Adhibetur enim hæc vox de talibus, qui copias in destinatum sibi locum ducunt. Sic virgo hæc viæ dux Sabinos in certum et præscriptum locum (sc. Capitolium) perduceret. *Vell. Paterc. II. 54. § 3.* 'Ingenti cum difficultate itinerum locorumque inopia perductis ad eos legionibus.' c. 106. § 2. 'Romanus cum signis perductus exercitus:' et c. 111. § 3. 'Partem exercitus ab Urbe perduxit ad filium ejus:' quo modo fortasse reponendum ap. eundem eod. lib. c. 78. § 1. 'Perducto eorum exercitu in Syriam.' *Noster inf. c. 49. § 6.* 'Reliquias incolumes per media hostium castra Canusium perduxit.' *Liv. XXII. 22.* 'In castra Romana perducti.' *Valerius Maximus lib. VI. 5. ex. 1.* 'In castra Romanorum perduxit.' *Frontin. Strat. II. 111. ex. 20.* 'Perduceret hostes in confragosa loca:' et c. 5. ex. 35. 'In præparatas insidias perduxit exercitum.' 'Producere' autem proprie de eo duce dici existimo, qui milites ex castris educit, ut hostibus faciat pugnandi copiam. Sic *Cæsar B. Civ. I. 42. § 2.* 'Copias suas ad infimas montis radices producunt.' *Liv. XXVI. 3.* 'Eos ferociter pugnam poscentes productos in aciem.' *Corn. Nep. in Milit. c. 5. § 4.* 'In aciem equitum

decem millia produxit.' *Inf. in Cæsar. c. 35. § 4.* 'Producta in speciem acie.' Sed hæc voces ita passim permutantur. *Gron. ad Liv. XXX. 12. Drak. ad Silium XV. 100. Torren. ad Val. Max. VI. 2. ex. 3. Oudend. ad Lucan. III. 384. et IX. 389. V. D. ad Petron. Sat. c. 8. init. et ad Corn. Nep. in Annib. c. 5. § 3. Arntz.*

Armillas] Ornamenta vocitata sunt, quæ viri militares ex auro ab Imperatoribus donati gerunt. *Armillam* autem urceoli vinarii genus, ut *Nonius* inquit: utrumque ab armo, id est, humero dictum. *Mach.* Scilicet solebant scutum, armillas et annulos læva manu gestare viri militares, ut est in *Ovid. Am. El. III. 8. 15.* 'Læva manus, cui nunc serum male convenit anrum Scuta tulit: dextram tange, cruenta fuit.' *Arntz.*

Dolose repromissis] *Mediol. promissis*, a quo stat vetus liber calamo exaratus: nihil tamen muto, quod sic *Sueton.* frequenter loqui meminerim: tametsi promissio relationem (ut cum dialecticis loquar) sua vi significet. *Loca* piget huc congerere. *Utitur* et in *Scævola* auctor noster. *Schott.*

Ubi Titus] Pro *Titus* malim *Tatius* ut § seq. in vulg. lib. utrumque nomen exprimitur 'Titus Tatius:' ut paullo ante et *inf. § 11. Sylburg.* *Tatius* est in *Leid. 1. et B. Tatius Titus Leid. 2. et F.* non male, cum certum sit prænomina ipsi non raro nominibus postponi. *Livii Epit. lib. II.* 'Virtute *Coclitis Horatii* prohibitus est.' *Vell. Pat. II. 33. fine,* 'Haud infacete *Magnus Pompeius Xerxen* togatum vocare adsuverat.' *Vide Duker. ad Flor. III. 21. § 18. et Periz. Epist. ad Heins. XXXII. tom. IV. Syll. Burm. p. 786. Arntz.*

Habuerant] *Habuerunt* *B. et T. Arntz.*

§ 7 *Tenebant*] *Cod. Fran. tendebat;* forte pro in *montem Tarpeium tendebat.* Sed recte se habet vulgata lectio. *Tenere* namque locum aliquem

dicantur duces, in quo castra posuerunt. Eumenii Paneg. Const. Cæs. diet. cap. 15. § 5. 'Signifer nefariæ factionis, cum ab eo littore, quod tenebat, abscessit.' Hirtius B. Alex. c. 6. 'Urbis partibus exclusis, quæ ab ipso tenebantur.' Plura Gronov. ad Liv. xxiv. 3. et xxvii. 17. *Arntzenius*.

Hostus] Scripsi, non *Hostius*, sequutus lapides Capitolinos; Valerium Maximum et Macrobius, qui hoc prænomen sic efferunt. *Schottus*. *Hostus* agnoscunt quoque nostri tantum non omnes: adde Sigon. ad Liv. i. 12. et de Nomin. Rom. c. 3. et Pigh. ad Val. Max. fragm. de Nomin. p. 878. *Arntz*.

Dimicans cecidit] Leid. 2. et ed. ant. *dimicando*. Cave quidquam mutes; est enim elegans locutio, cum participia illa *dimicans* et *pugnans* expriment, tales non inultos periisse. Liv. ii. 46. 'Ant prope te hic Q. Fabi dimicans cadam.' iii. 5. 'Acriter dimicans cecidit.' Just. iv. 5. § 7. 'In prima acie fortissime dimicans primus cadit.' viii. 1. § 13. 'Primus inter confertissimos dimicans cecidit:' et xxxv. 1. § 11. 'Invicto animo inter confertissimos fortissime dimicans cecidit.' Cæsar B. Gall. v. 35. § 7. 'Fortissime pugnans, dum circumvento filio subvenit, interficitur.' c. 37. § 4. et 5. vi. 40. § 7. et vii. 50. § 6. Nepos Hamilc. cap. 3. 'In prælio pugnans adversus Vettones occisus est.' Liv. xxvi. 25. 'Pro patria pugnans morte occubuerunt.' Sic xxvii. 16. et 49. xxxvii. 11. et alibi. *Arntz*.

Fugere cæperunt] Nonnemo mutat *fugam cæperunt*. (Schott. Quem ut sequamur, nulla est ratio. Hirtius Bell. Alex. c. 20. 'Temere in nave refugere cæperunt:' et Phædr. Fab. i. 12. 7. 'Venantum subito vocibus conterritus Per campum fugere cæpit.' *Arntz*.

§ 8 *Statori*] Quia fecit 'stare' aci-

em Romanam contra Sabinos; in qua pugna etiam vulneratus Romulus fertur. *Mach*.

Et exercitus seu forte] *Exercitui* legit B. F. et aliquot vetustæ edd. ceteri codd. nihil mutant, nisi quod eodem editt. et F. pro *forte* habeant *sorte*. Omnino male. Veteres enim philosophi, ut erant in rebus de providentia divina admodum dissidentes, putabant, res humanas duobus modis evenire; vel casu aliquo fortuito, vel consilio et administratione Deorum. Plinius in Paneg. c. 1. 'Ac si adhuc dubium fuisset, forte casuque rectores terris, an aliquo numine darentur.' Cic. ad Famil. Ep. vii. 5. 'Ut illud nescio quod non fortuito, sed divinum videretur.' Valer. Max. vii. 2. ex. 5. 'Directum est autem sive casu sive etiam cœlestis numinis providentia.' Tacit. Ann. vi. 22. 'Sed mihi hæc ac talia audienti in incerto iudicium est, fatone res humanæ ac necessitate inmutabili, an forte volvantur.' Cæsar B. Gall. i. 12. § 6. Inspiciatur Serv. ad Virg. Æn. iv. 690. J. F. Gron. ad Liv. i. 4. Wass. et Cort. ad Sall. Jug. c. 1. et Lactant. Div. Inst. i. 2. Has vero voces a librariis passim inter se confundi multis exemplis ostendi posset, quod agemus inf. capp. 7. et 18. *Arntz*.

§ 9 *Tunc raptæ*] Non ita Parisinus. Sed *tum captæ*. Schott. Sed male; 'rapere' enim propria hac in re vox. Val. Max. ii. 4. ex. 4. 'Romulus raptis virginibus Sabinis.' Ascon. Pedian. Procæm. Act. in Verr. pag. 57. 'Quibus aliunt raptas Sabinas esse.' Ovid. Ep. Her. xvii. 22. 'Rapta semel, videor his quoque digna rapi?' Sen. Herc. Cæt. vs. 419. 'Virginum thalamos petit; Si qua est negata, rapitur:' ubi eodem modo peccant duo codd. Traj. qui legunt *capitur*. Error ceteris librariis non infrequens, uti notarunt Sciopp. Veris. i. 9. Gron. ad Liv. vi. 28. Comm. ad Petron. Sat. cap. 29. et ad Flor. i. 1. § 10. c.

12. § 4. et lib. II. c. 6. §. 2. Heins. ad Ovid. Ep. Her. XIX. 74. Burm. ad Met. II. 603. et Drak. ad Sil. Ital. xv. 659. Arntz.

Hinc patres, inde conjuges] Mss. *matres* habent, non recte: dixit enim accusandi casu *patres*, ut totidem pæne verbis Liv. 'hinc patres, hinc viros orantes.' De virginibus enim sermo est, quarum oratio querelis plena a Livio et Ovidio; ac de Græcis Plutarcho effingitur. Parisinus verbis decurtatis legit, *et hinc patres, inde conjuges conciliarunt*. Schott. *Hinc patres, deinde* Leid. 2. Sed frustra. Martial. Ep. III. 58. 'Gemit hinc palumbus, inde cereus turtur:' et IX. 55. 'Inde salutatus piæ respondit arator, Hinc prope summa rapax milvus in astra volat.' Vide etiam Ep. I. 118. et Petron. in fragm. pag. 687. Porro voculam *pacem* non admittunt G. B. et F. ut *conciliarunt ad patres et conjuges* referretur, sed melius receptam tuebimur. Just. XXII. 2. § 7. 'Non pax tantum Agathocli conciliatur.' Cicer. ad Fam. Ep. x. 27. 'Pacis inter cives conciliandæ te cupidum esse lætor:' et Dares Phryg. de Exeid. Troj. c. 37. 'Postquam multa verba de pace concilianda dixerunt.' Arntz.

.. § 10 *Fædus*] Unde 'comitium' a *com* et *eundo* dictum, quia ibi Tatius cum rege Romano pacta iniit. Machan.

.. § 11 *Centum senatores a pietate Patres*] Patres certe a pietate vel ab honore dicti. Mach. Mss. Palmanni: *quos pro senectute senatores, Patres a pietate nominavit*: itaque a *pietate* lego, ubi vulgati *ab ætate* proclivi errore, cum idem pæne sonus sit. *Ab ætate* enim senatores, a *pietate* (vel, ut Liv. *ab honore*) Patres dicti. Cum hæc ita emendassem, vidi sententiam a Mediolan. cod. confirmari, et a Dominico Machaneo, quem ita legisse ex scholiis apparet. Putavi ergo hunc locum sic interpungendum: *Centum senatores ab ætate; a pietate Patres ap-*

pellavit; nec muto sententiam, præsertim cum amicis quibusdam eam probavero: tametsi Sallust. Catilinaria vulgatam lectionem tueatur: 'Delecti,' inquit, 'quibus corpus annis infirmum, ingenium sapientia validum erat, reipublicæ consultabant. Hi vel ætate, vel curæ similitudine, Patres appellabantur.' Nobiscum vero facit Eutrop. L. Ann. Flor. et Mess. Corvin. 'centum,' inquit, 'senatores creavit, quos Patres ab auctoritate nuncupavit:' sic enim legendum vel *ex auctoritate* e L. Floro I. 1. Schott. et Sylburg. *A pietate* constantis omnes Mss. antiq. edit. et Mach. in aliis posterioribus *est ab ætate*. Hoc si recipiamus dicendum erit, Patres dictos esse quod reliquos ætate præirent. Dubitanter Sallust. B. Catil. c. 6. § 6. et ex eo Serv. ad Virg. Æn. v. 768. 'Vel ætate vel curæ similitudine Patres appellabantur.' Quod dicit *ab ætate* ego non credo; sic enim nulla justa esset differentia inter *senatores*, qui a senectute, et inter *Patres*, qui ab ætate dicerentur, cum utraque appellatio eodem radiret. Quare præfero alteram sententiam a *curæ similitudine*, seu, ut Noster dicit, a *pietate*; id est, cura illa paterna, qua cives prosequerentur. 'Pius' enim et 'pietas' proprie parentibus tribuitur, qui summa cura salutem filiorum suorum quærent, et eorum commodis inserviunt. Claudian. de Nupt. Honor. et Mar. vs. 41. 'Stirpe sorror, pietate parens, tibi creditus infans.' Iscan. de B. Troj. I. 322. 'Hæc inter medios enses timet, illa Charybdin Incurrit, pietas nunquam secunda quiescit.' Ovid. Ep. Her. xv. 115. 'Non aliter quam si gnati pia mater ademi Portet ad extractos corpus isane rogos.' Epist. Her. XIX. 123. et Fast. VI. 559. Alia Manut. ad Cicer. ad Fam. Ep. I. 1. vs. Knatchbull ad Ep. Timoth. c. v. vs. 4. Hinc principibus, magistratibus, et omnibus illis qui in imperio positi sunt, 'pie-

tas' tribuitur. Sic Imperatoribus in Paneg. Eumenii pro Rest. Schol. c. 20. § 2. 'Quidquid invictissimi principes urbium, gentium, nationum, aut pietate restituunt, aut virtute deviant: et Paneg. Nazarii Constant. Dict. c. 6. § 5. 'Itaque non plus ex eo laudis fortitudini tam datum, quam pietati tributum est.' Adde Eumenii Paneg. Constantii Cæs. c. 1. § 4. et Constantino Dict. Flav. Nom. c. 7. § 4. Et, ut propius ad rem veniamus, ipsi senatui tribuitur pietas apud Suet. in Domit. c. 11. § 5. 'Permittite, Patres conscripti, a pietate vestra impetrari:' ut et apud Lampr. in Alex. Sev. cap. 11. Sic hujus vocis significatione altius repetita, ducibus Mss. et derivationis verisimilitudine, a pietate hoc loco omnino esse retinendum duxi. Adde Freinsh. ad Flor. i. 1. § 15. Arntz.

Quas a suo nomine] In quibusdam libb. abfuit præpositio. Schott. Neque eam agnoscent G. B. F. Lugd. 1. et plerique ex editis: verum rectius additur. Hyginus Fab. cxcix. 'Quas a fratris nomine appellatur Hyades.' Ovid. Epist. xix. 125. 'Ab invisio privignæ nomine dictum.' Et Fast. v. 78. Sine præpositione tamen etiam Noster paullo post et Hyg. Fab. cxlv. 'Suo nomine Argos oppidum cognominavit:' et Fab. clxxviii. 'Cilix suo nomine Ciliciæ nomen indidit:' ubi tamen malim a vel ex suo nomine: ut clxxvi. 'Qui ex suo nomine terræ nomen indidit.' Ovid. Fast. iii. 783. 'Nomine ab auctoris ducunt Libamina nomen.' Et vi. 26. 'Junius a nostro nomine nomen habet.' Arntz.

Ramnenses] Alii Rhamnenses scribunt. Mss. concisius Ramnes, Parisinus Romnes; quam lectionem parum abest quin præferam, ut Romulo magis affinem. Utitur et auctor Periglii Veneris, quod a P. Pithæo Lipsius noster Elect. lib. i. publicavit: 'Unde Ramnes et Quirites, proque

prole posterum Romuli matrem crearet, et nepotem Cæsarem.' Schott. Ramnes G. et F. Adi Weitz. ad Pervig. Ven. vers. 72. et Serv. ad Virg. Æn. v. 569. Eadem varietas est apud Varr. de L. L. 16. ubi quidam Ramnes a Romulo, Luceres, ut ait Junius, a Lucumone. Arntz.

Tatienses] Ita scripsi, ut præter Mss. Aldinus, Paris. et Mediolan. codd. suaserunt: suavit et M. Varro et Plut. Accedit et ratio, ne Tatiensis a Tatio dicam prohibens, quamquam Sextus Pomp. ita derivet. Schott. Tatienses vel Ticienses habent F. B. G. et Lugd. 1. fortasse illi a Tito non a Tatio hoc nomen deduxerunt, cum utrumque huic regi competat. Arntz.

A Lucumone] A luci communiōne, Luceres omnes scripti legunt: fortasse non male, quia in 'luco' asylum, civiumque coitio fuit: fateturque Livius se hujus centuriæ originem in tanta narrantium varietate referre non posse, an a 'Lucumone' an a 'luco,' an 'Lucero' Ardææ rege appellata. Suspitari libet ab Hosto Hostilio dictam, quem Dion. Halicarn. 'Luconem' (Ausonius fortasse Lucumonem) Tuscum appellare videtur, et Romulo laboranti suppetias tulisse ait. Schott. A Luci communiōne quoque G. F. B. Retinui vulgatum, præsertim cum in Tuscia 'singulis curiis singulos Lucumones imperasse' prodatur Serv. ad Virg. Æn. x. 202. Ut novum non erit Lucumonem etiam apud Romanos præfuisse, et ab eo nomen centuriis fuisse inditum. Ascon. Ped. ad Cic. in Verr. de Præt. Urb. p. 72. 'Luceres altera a Lucumone, sive Lucretino, sive a luco, quem lucum asylum vocaverat Romulus.' Arntz.

§ 12 Raptarum nomine] Vett. libb. nominibus: rectius. Hinc quidam tantum xxx. raptas fuisse putant: verisimilius Juba et Dionys. dclxxxii. raptas aiunt. Schott. Sed totam hanc

paragraphum delent quatuor nostri. *Arntz.*

§ 13 *Cum apud Capræ paludem*] Ita vulgati: nos antiquos libros expressimus *ad Capræ paludem*. Utrumque dici Plutarch. auctor est. *Schott.* *Capræ* tres Mss. et omnes, si a Machæo decesseris, vett. edd. Utrumque quidem recte dici existimant viri docti; verum hoc observandum erit, quamvis utrumque in Mss. codd. occurrat, optimos tamen ex iis et præstantissimos fere *Capræ* præferre. Sic apud Flor. 1. 1. § 16. 'Cum concionem haberet ante urbem apud Capræ paludem:' sic esse in melioribus et antiquioribus libris notat Salmasius et Heinsius ad Ovid. Fast. 11. 491. ad quem locum etiam opportune monet Burmannus et ibi quosdam codd. habere *Antiqui Capræ dicere paludem*. Solin. Polyh. cap. 1. pag. 2. 'Apud Capræ paludem nonis Quintilibus apparere desiit,' ut est in Gryph. ed. et excerptis Var. Lect. *Capræ* in ed. Salmas. Liv. 1. 16. 'Concionem in campo ad Capræ paludem haberet.' *Arntz.*

Nusquam comparuit] De morte Romuli ita varia a Plut. et Dionys. referuntur, ut satius sit de illa tacere, quam varias opiniones referre. *Mach.* *Nusquam comparuit* malim. *Nunquam* quidam libri, male. *Schott.* Posteriori tamen modo Fran. et Leid. 2. et magna pars editorum, minus bene: hoc Lamprid. in Vita Comm. cap. 2. dicit, 'Nonarum Juliarum die, quo in terris Romulus non apparuit:' ut quoque Augnst. de Civ. Dei 111. 15. Terent. in Eun. iv. 3. vers. 18. 'Ille autem bonus vir nusquam apparet.' Lactant. de Mort. Pers. cap. 2. p. 42. 'Nusquam repente comparuit, ut ne sepulturæ quidem locus in terra tam malæ bestię appareret:' et August. de Civit. Dei xviii. 24. 'Mortuum Romulum, cum et ipse nusquam comparuisset, in Deos retulere Romani.' Recte itaque hanc formulam defendit

summus Scaliger ad Euseb. Chton. p. 77. a. Hæc ita confunduntur quoque inf. in Epit. cap. 42. § 4. et apud Virg. *Æn.* 11. 620. 'Nusquam abero et tutum patrio te limine sistam.' *Nunquam* habent a prima manu excerpta Voss. *Arntz.*

In concionem processit] In Mss. perpetuo per *t* scriptum 'contio' reperi, quasi coitio: alioqui a 'conciere' non male per *c* scribitur, quasi convocatio. Hæc eo pertinent, ne quis damnet, ubi a vulgi scriptura sciens volensque recessero, analogiæ et librorum scriptorum auctoritati innixus. *Schott.* Per *t* solus Leid. 2. et sic depravate alii alibi codd. a quibus recte a viris doctis discessum est. Vide Dausq. de Orthogr. tom. 11. p. 91. *Arntz.*

Jurejurando] *Jurando* Lugd. 2. *Arntzenius.*

Augustiore] 'Augustus' adjectivum, sacrum significat ab avium gestu, vel gustatu, quod Ovidius innuit: 'Templa vocant augusta patres, augusta senatus: Templa sacerdotum rite dicata manu.' Ennius: 'Augusto augurio postquam inclyta condita Roma est.' *Mach.* *Augustiore*, quippe Deus jam factus. *Augustiorem forma* Lugd. 1. quomodo etiam mutant apud Flor. 1. 1. § 18. et alii ita loquuntur. Virg. *Æn.* 1. 72. 'Quarum quæ forma pulcherrima.' Et *Æn.* v. 295. 'Euryalus forma insignis.' Confer tamen Gron. ad Liv. 1. 9. et Suet. in Ner. cap. 1. 'Juvenes gemini augustiore forma ex occursum imperasse.' Ut autem Deos suos, si apparent, humano habitu ampliores fingeat antiquitas, qua de re agit Turn. Adv. xxx. 39. Lips. ad Tacit. Ann. xi. 21. et Eleg. Broukh. ad Tibull. El. 111. 6. 22. sic etiam eis qui in Deos recepti erant, hoc idem accidisse credebant, unde 'augustus' proprie tribuitur illis qui ex hominibus in Deorum numerum relati sunt. Lactant. Div. Inst. 1. 15. 'Vi-

diase se regem humano habitu angustiorem.' Flor. iv. 12. fine: 'Reverentius visum est nomen Augusti, ut scilicet jam tum, cum colit terras, ipso nomine et titulo consecraretur: ubi Dukerus: ac de reliquis Diis Livius v. 41. 'Præter ornatum habitumque humano angustiorem.' VIII. 6. 'Visa species viri majoris, quam pro humano habitu augustiorisque.' Adde A 7. et VIII. 9. Val. Max. i. 8. ex. 8. 'Vidit humano habitu angustiorem.' Arnob. adv. Gent. i. 10. 'Augustissimos illos asseveratis Deos.' Pomp. Mela i. 13. et reliqui; quare pessime *angustiore* Fran. obtrudit. Arntz.

Ad Deos abiret] *Adiret* legitur in Lugd. 2. quod vanum est. 'Adire' namque 'ad Deos' proprie dicuntur illi, qui supplicibus precibus ad Deorum templa accedunt. Lactant. de Mort. Pers. cap. 15. 'Sic ergo ad iudices, tanquam ad Deos adiretur: quod firmat Herald. ad Arnob. adv. Gent. i. 20. Broukh. ad Tibull. El. i. 5. vers. 39. et Burm. ad Ovid. Fast. II. 191. 'Abiunt' vero 'ad Deos,' qui post mortem in Deorum numerum recipiuntur. Cic. Tuac. Quæst. i. 14. 'Abiit ad Deos Hercules, nunquam abiisset, nisi, cum inter homines esset, eam sibi viam muniisset.' Lactant. purissimæ Latinitatis imitator, Div. Inst. i. 15. 'Ipsi populo persuasit Romulum ad Deos abiisse: et III. 18. 'Ut cum repente non apparuisset, abiisse ad Deos crederetur.' Hoc 'ire ad Deos' dixit Sen. Lud. Claud. p. 845. 'Ire in cælum' Suet. Aug. cap. 101. Similia peccata in 'abire' et 'adire' observat Sciopp. Veris. II. 14. et IV. 6. Burm. ad Quintil. Decl. IX. 5. et cum Servio Pierius ad Virg. Æn. VI. 375. Pro sequenti eundemque habet B. *cum denique*. Arntz.

Ut a seditione abstinerent] Sic quidam libb., sed nostram lectionem retineo, cum sic in Lutatius Catulo lo-

quatur. Schott. *A seditionibus* edidit Mach. Sed reliqui scripti (excepto H.) et impressi in Schotti lectionem consentiunt. Tibull. El. i. 2. 57. 'Tu tamen abstinence aliis.' Inst. i. 1. § 7. XII. 2. § 11. et Burm. ad Ovid. Met. x. 539. Arntz.

§ 14 *Auctoritati*] Quidam libb. *auctoritate* legunt. Schott. Sed tamen nullus ex nostris, et ita oportebat. Quo fere modo perperam tentabat Justinum Scheff. (qui pluribus in locis illi scriptori non satis felicem videtur operam navasse) ad i. 7. § 17. 'Affirmatione sua creditum est,' cum ceteri rectius *affirmationi sue*. Pro *hujus* tres codd. *cujus*. Arntz.

Quirinus est appellatus] Hinc et Quirinalia instituta, alio nomine stultorum festa XIII. Kal. Mart. In veteri Calendario Romano et Ovidio Fast. II. item Quirites inde cives Romani appellati. In apotheosi quoque nomina mutari solita Lactantius hinc docet i. 15. Schott. et Anna.

CAP. III. § 1 *Interregnum*] *Interregno* legendum; ut tota sit a dictio, teste T. Livio ita scribente et Plutarcho. Nam, ut Patavinus historicus asserit, 'quinque dierum spatio finiebatur imperium, ac per omnes in orbem ibat, annumque intervallum regni fuit, id abs re (quod nunc quoque tenet nomen) interregnum appellatum.' Græcus vero auctor scribit, cum ipsi Patres centum et quinquaginta essent, in parte cui libet contigisse, cum regalibus insignibus et legitima Diis sacra persolveret, imperaretque facienda sex horas noctis, et sex diei, loco Quirini: hanc formam imperii Romani interregnum vocant. Mach. Locus mihi semper de mendo suspectus: videbam enim deesse aliquid, aut *diuturno* legendum: fuit enim annuum interregnum; aut Latine dicendum *cum multa interregno seditiones orirentur*. Post cum Mas. nactus essem, ita ut excudendam curavi, legendum didi-

ei, placetque plenior ea lectio. *Schott.*

Numa Pompilius] Qui *Numa Pompilius* etiam appellabatur, quæ vox in Festo, cum de opimis spoliis agit, corrupta est in *compelli*. *Schott.* *Pomponii* prisca ead. et scripti quinque. *Franeq. Pomponi.* 'Pomponis' est apud Liv. XL. 42. Filium etiam 'Pomponem' habuisse Numam tradit Plut. in Numa p. 73. 'Pompum Pompilium' patrem Numæ appellat Valer. Max. *Fragm. de Nom. Rat.* p. 876. ubi confer Pigh. et Sigon. de Nomin. c. 3. p. 1956. tom. II. *Thes. Græv.* qui receptam lectionem teneant. *Aratz.*

Curibus] *Nonnulli a Curibus legunt.* *Schott.* Nulla in nostris varietas, nisi quod Lugd. 2. *Curibus.* 'Accitus' eodem modo de Numa adhibet Liv. I. 18. 'Numæ Pompilio regnum deferendum decernant, accitus regnum adeptus est:' et IV. 3. 'Numam Pompilium, non modo non patricium, sed ne civem quidem Romanum, ex Sabino agro accitum.' Et hoc factum 'per legatos' scribit Servius ad Virg. *Æn.* VI. 809. *Aratz.*

Adducitibus civibus] Sic editi libb., quasi comitantibus civibus, quibus et patre fratreque deprecantibus Romam venit: *Dionys.* I. II. *Mss.* omnes *addicentibus avibus*, eximie: nam Liv. I. 18. eam tamquam germanam lectionem comprobare videtur, ait enim auspicato Numam regem creatum. 'Accitus,' inquit, 'sicut Romulus augurato in Urbe condenda regnum adeptus est, de se quoque Deos consuli iussit: inde ab augure,' &c. Sic et Plut. in Numa, quamquam ille, postquam jam Romam venisset, aves consuluisse scribat. Nec verisimile virum religioni deditum, domo profectum ad res tantas inconaultis avibus. Sic contra in Hostilio Mancino auctor noster dixit 'vetantibus avibus,' alibi 'adversis ominibus,' et 'adversus auspicia.' 'Addicere' autem 'aves' dicuntur in auguriis,

cum aliquid volatu aut garritu approbant et ratum faciunt. Liv. I. 36. 'Negare Attius Navius inclytus ea tempestate augur, neque mutari, neque novum constitui, nisi aves addixissent, posse.' *Ibidem* I. I. c. 55: 'Cum omnium sacellorum exaugurationes admitterent aves, in Termini fano non addixere.' *Ibidem* 'Fabio anspicanti aves semel atque iterum non addixere.' Tacit. *Hist.* I. 2. 'Auctus omnino addicentibus auspiciis, vocat contionem.' *Apul. de Deo Socratis* 'adjicere auguria' dixit, ut et Plautus *Asinaria* 'admittere aves' eadem elegantia, de qua *Sextus Pomp.* Liv. lib. I. 'Concilia populi, exercitus vocati, summa rerum, ubi aves non admisissent, dirimerentur.' *Julius Obseq. de Prodigis A. U. C.* 703. 'C. Cornelius augur Patavii eodie cum aves admitterent, proclamavit rem geri et Cæsarem vincere.' *Locus* igitur in Seneca corruptus; etiam emendandus lib. de *Vitæ Brevitate* c. 14. 'Hoc scire magis predest, quam Aventinum montem extra pomerium esse, ut ille affirmabat, propter alteram ex duabus caassis, aut quod plebs eo secessisset; aut quod Remo auspicante illo loco, aves non adduxissent:' sic libri vulgati omnes: lege, me auctore, *addixissent*: cui sententiæ facile accedit, qui *Agellii Noct. Attic.* XIII. 45. cum istis Senecæ componet. *Messallam* enim laudat auctorem, qui eam causam maxime probet, 'quod in eo monte Remus urbis condendæ gratia auspicaverit, avesque irritas haberit, superatusque in auspicio a Romulo sit.' Porro de 'addicendi' altera notione in *Virginio* centurione diximus. *Schott.* *Addicentibus avibus* etiam F. et B. in reliquis nihil sani: nec tamen quisquam dubitabit, quin vera sit Schotti et eodd. nostrorum emendatio, nisi vellet inventis frugibus vesci glandibus. Sensu hoc frequens verbum est Livio. Præter ea

quæ Schottus, occurrit XIII. 42. 'Cum ei sua sponte cunctanti pulli quoque auspicio non addixissent:' et XXVII. 16. 'Aves semel atque iterum non addixerunt.' Tacit. Ann. II. 14. 'Auctas omine, addicentibus auspiciis, vocat concionem.' Ille erit locus, qui male a Schotto adducitur. Vide Muret. ad Tibull. El. I. 4. fin. p. m. 115. et Burm. ad Ovid. Met. xv. 647. *Arntz.*

Populum ferum] *Salvian.* Epist. IV. p. m. 177. 'Ut nec Romanus memor esset belli, nec Sabinus posset injuriæ et illi paulo ante feri et semibarbari.' *Arntz.*

Fecit] *Codices* quidam *confecit.* *Schottus.*

Virgines Vestales] De quibus flosculos aliquos e Livio, Plutarcho, Gellio, et Dionysio, habeto: a Numa Pompilio primo institutas perpetui ignis custodes quatuor; quæ primo decennio facienda discunt, secundo faciunt, reliquo autem decennio alias edocent: post id tempus nubere possunt. Honoribus quoque multis venerantur: inter quos, si casu in quenquam interierint ad capitale supplicium ductum, eum necari non licet; si autem aliqua virginitatem perdidit, viva ad portam, quam Collinam vocant, defodiebatur ibi moritura, Juvenale teste: 'Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos.' Erat sacerdotium Alba oriundum; habens de publico stipendium, eligebatur Vestalis patrima et matrima, inter capiendum a Pontifice Maximo 'Amata' appellabatur. *Macken.*

Flamines] Quasi 'filamines'; a filanæ in pilei cacumine lato. *Mack.*

Dialem] Et Martialem a Romulo, in honorem patris: Quirinalem solum a Numa institutum Plutarch. refert: reclamant Liv. et Dionys. Duos vero Martiales, non ut Noster unum, fuisse, auctor est Andreas Dominicus Floccus in libello de Magistratibus Romanis, qui falso hodie 'L. Fene-

stellæ' inscribitur. *Schott.* Frustra est Leid. 2. *Diales* numero plurali substituens, cum unum tantum institutum fuisse satis constet. *Arnob.* adv. Gent. I. 31. 'Dialem, quod ejus erat, flaminem lato jure donavit.' *August.* de Civ. Dei II. 16. 'Ut tres solos flamines haberent tribus Numi- nibus institutos, Dialem Jovi, Martialem Marti, Quirinalem Romulo.' *Arntz.*

Salios] A 'saliendo' dictos ipsa etymologia ostendit: (noster autem Martinus Salius ad verum Christam salit:) forebant autem tunicæ pictæ insigne, et super tunicam æneum tegmen circumferentes ancilia scuta eum sollenni cantu et tripudiis. *Macken.* Illos Herculis sacerdotem fingit *Virgil.* Æn. VIII. 285. 'Tum Salii ad cantus, incensa altaria circum, Populeis ibant evincti tempora ramis.' *Livius*, a quo Noster stat, Martii Gradiivi facit. *Schottus.* *Almel.* ad *Quintil.* Inst. Orat. I. 10. 107. *Arntz.*

Martii] *Arcis* codd. quidam legunt. *Sed frustra sunt.* *Schott.*

Pontificem Maximum] *Varro* de L. lib. IV. 'Pontifices a ponte, nam ab iis sublicius est factus primum et restitutus sæpe:' non recte: tametsi et ita *Dionys.* in Numa, ridetque *Plutarchus.* Pons enim sublicius mere ligneus ab Anco primo Tiberi impositus. *Idem* *Halicarn.* lib. III. Atqui hic annos fere 30. post Numam imperium arripuit, a quo pontifices creatos hic diserte affirmat, alique uno ore omnes. Quanto rectius *Quævolva* Pontifex Maximus a 'posse' et 'facere' deducit, ut *Pontifex* sit quasi 'Potifex,' a potis et facio: quo et *Lucanus* alludit lib. I. 'Pontifices, sacri quibus est permessa potestas:' 'facere' enim sacrificare est. *Schott.*

Portas] De 'porta' Jani, quam Numa condidit, et ad finem vitæ renique clausam habuit, *Plut.* in Numa, et de fortuna Romana, ubi *πύλη* pro

πύχην Scaliger recte corrigit; item Varro de L. L. iv. 'Tertia,' inquit, 'est Januaria, dicta ab Jano; et ideo ibi positum Jani signum, et jus institutum a Numa Pompilio, ut scribit in Annalibus L. Piso, ut sit clausa semper, nisi cum bellum sit,' &c. Schott.

Jano gemino] Ovidius primo Fast. 'Nomina ridebis; modo namque Patulcius idem, Et modo sacrificio Clusius ore vocor.' Mach. *Jano gemino* codex Parisinus pro *Jano gemino*, id est, 'bifronte.' Schott. *Jano geminus* est in H. et Leid. 2. nec melius quatuor hæ voces *portas Jano gemino ædificavit* non apparent in Boend. Arntzenius.

Annos] Non *annum*, ut quidam. Nihil tamen mutò. Schott.

In duodecim menses] Nam prius a Romulo constitutus est decem tantum: de hac autem ordinatione a Livio et Plutarcho eliciendum. Machan. Hanc rem alii etiam tradunt historici, sed videtur in diversa abire Eutrop. i. 3. 'Annum descripsit in x. menses, prius sine aliqua computatione confusum.' Sed pnto locum mala interpunctatione laborare, et legendum esse *A. descripsit, in decem menses p.* &c. ut illud in *decem menses* non ad priorem partem, sed ad posteriorem referatur. Vide Lindenbr. ad Censor. de Die Nat. cap. 20. et Freinsh. ad Flor. 1. 2. Arntz.

Additis] *Addito* quidam legunt. Nihil tamen mutò. Schott. Atque ita cod. Boend. et] Mach. Arntz.

§ 2 *Plurimas et utiles*] Vet. cod. *plures et utiles*: rectius. Schott. *Plures* amplectuntur uterque Leid. Boend. Fran. Haub. et antiquissimæ edd. quorum omnium consensui repugnare nefas duxi. Ignorabant scilicet librarum, comparativum hunc sæpe apud antiquos in usu esse, ubi superlativus videretur requiri: inf. de Cæsar. c. 3. § 6. 'Sapientium plures caruisse liberis utilius duxere:' et in Epit. c.

45. § 9. 'Saturnitate, qua artus diffuderat, accidisse plures retulere.' Livius XLII. 58. 'Delecta plurium gentium auxilia.' Alia dabit Scheff. ad Justin. xi. 15. § 5. Arntz.

Omnia quæ gerebat] Locus mutilus a nobis restitutus ope veterum et Mss. librorum, quos religiose sequuti sumus. Schottus. Favent quoque pro parte Nostri. Arntz.

Egeriæ] Scribebant recte, non *Ægeriæ*; nam 'ab egerendo partu' dictam monuit Festus. Græci scriptores nunc 'Ἐγέριας', nunc 'Ἐγέριας' scribunt. Schott. 'Mire' (verba sunt Paganini Gaudentii in Additam. Crit. Thes. Jur. tom. III. c. 28.) 'eandem vocat et uxorem et nympham, quasi nymphæ possint esse mortalium conjuges.' Nimia, ni fallor, erga Deos, ut illis erant temporibus, superstitio. Nam posse esse et fuisse etiam nymphas mortalium conjuges declarat Ovid. Epist. Her. v. 9. ubi Cænone nympha Paridem alloquitur: 'Nondum tantus eras, cum te contenta marito Edita de magno flumine nympha fui. Qui nunc Priamides, adsit reverentia vero, Servus eras, servo nubere nympha tuli.' Neque debuerat Nostrum præ ceteris reprehendere vir doct. quod eandem et 'nympham' et 'uxorem' vocet, cum Livius alique eam tantum 'conjugem' non 'nympham' appellent. Nam eadem Nostrum scribit August. de Civ. Dei VII. 35. 'Igitur nympham Egeriam conjugem habuisse dicitur.' Lactant. Div. Inst. i. 22. 'Monitu Deæ conjugis ea sacra populo se tradere.' Ovid. Fast. III. 261. 'Nympha, mone, nemori stagnoque operata Dianæ: Nympha, Numæ conjux, ad tua festa veni.' Et eod. lib. vers. 275. 'Egeria est, quæ præbet aquas, Dea grata Camænis: Illa Numæ conjux consiliumque fuit.' Martial. Epigr. VI. 47. 'Nympha mei Stellæ, quæ fonte domestica puro Laberis, et domini gemmea tecta subis. Sive Nu-

mæ conjux Trivia te misit ab antro.' Adde Schol. Juven. Sat. III. 17. *Arx-zenius*.

· *Nymphæ*] *Lympha* quasi *nympha*, per mutationem consonantis. Sanctus Augustinus libro septimo, capite trigesimo quinto, de Civitate Dei, ait fontem fuisse, ac Numam hydromantim, id est, aquæ divinationis peritissimum fuisse. *Machan*.

· *Conjugis*] *Mss. conjugis* pro uxoris legunt. *Schott*.

· *Se facere simulans*] Nec primum fuisse Numam, nec ultimum, qui hujusmodi techna populum naso duxerit, abunde ostendimus in dissertationibus nostris Livianis. *Grut*.

· § 3 *Arcula cum libris*] Illud pæne præterieram pro *arcula* Mediolan. longe optimum formis excusum, quem Jo. Livineius et And. Papius eruditissimi juvenes ad me miserunt, *scrinia* habere. 'Ita duo deinceps reges,' inquit Livius, 'alius alia via, ille bello, hic pace civitatem auxerunt.' *Schott*. *Scrinia* Lugd. 1. quod sine dubio erit melius, si certum sit, duas inventas arcas, ut plurimi volunt, præsertim cum etiam vox ea huic rei sit accommodatissima: '*scrinia*' enim dicebantur loculi, in quibus acta principum, &c. adservabantur: inf. de Cæsar. cap. 20. § 34. et de quibusvis libris ex Martiale aliisque est notissimum. Sed cum hac in re Livius XL. 29. 'arcæ' vocabulum adhibeat, et alii de una tantum arca testentur, nihil mutare volui. Ita certe Plinius Hist. Nat. XIII. 13. et Nonius c. 3. voce 'Scrobis.' *Arntz*.

A Terentio quodam] Mire variant libb. vet. alii *Terrentio* scribunt, alii *Tarentino*, ut præter Parisinum et Agrippinensis cod. habet: qui summo consensu *extracta* legunt, quod non probo. Exstat enim in lege Numæ apud Festum, ut alibi monuimus. Constat autem repertos libros in agro, dum pastinaretur, L. Petilii scribæ sub Janiculo. Vide Liv. lib.

XL. ab U. C. Plinium XIII. 13. Val. Max. 1. 1. Lactant. 1. 22. Numero autem A. U. C. DLXXII. Goltzii Fastos secutus, nam P. Cornelio Cethego, M. Bæbio Tamphilo Coss. effossos Plinius et Lactantius prodidere. Itemque Plutarch. in Numa, paullo aliter quam Livius. Meminit et hujus rei Varro Manio apud Nonium voce 'Scrobs:' 'Qui dum administrant in scrobe fodiendo invenerunt arcam.' *Schott*.

Exarata] *Mss. extracta*; nihil mutato: significat enim arando effossam erutamque arcam. Sic in lege Numæ apud Festum: 'si quis terminum exarasset, ipsus et boves sacri sunt.' Utitur et Cic. de Legib. II. Plinius, alii. Vide Plin. XIII. 11. et August. Civitatis Dei XVII. 34. ex Varrone Rerum Romanarum lib. v. *Schottius* not. min.

Cremati sunt] Igne abolere libros perniciosos, usitatum fuisse, non uni genti, non uni ævo, pluribus exemplis palam feci in Discursibus meis Cornelianis, Annal. IV. 35. f. *Grut*.

· CAP. IV. § 1 *Tullus Hostilius*] Ne-
pos erat, Livio teste, ejus Hostilii, qui adversus Sabinos naviter pugnando occubuit. *Machan*.

Bonam operam] Nisi me animi fallit, lacuna subest, legendumque *quia avus ejus bonam operam*, ut Livius ait: nam Tullum bene de R. P. Romana, recens nata, meritum esse legere non memini, et temporum ratio repugnat: de Hosto Hostilio recorder. Et Plinius XVI. 4. Romulum frondea coronasse Hostum Hostilium ait, quod Fidenas primus irrupisset, qui avus Tulli Hostilii fuit. Versatur et in eodem errore L. Florus, qui et alterum erratum addidit, ultro imperium esse adeptum oblatumque; ut Numæ; sic enim ait, 'cui in honorem virtutis regnum ultro datum.' Prius hic restitui potest, ut *legas virtutis avita*; alterum excusari non potest, etenim variant libb. *Mss.*

Schott. Futuram hęc *ἀνοροποιῶν*, nisi reponamus quia *αὐτῶν* bonam, haud frivole adnotatum viris doctis. *Grut. et Sylb.* Errorem hunc ad Flor. 1. 3. § 1. etiam notarat *Freinshemius*. Nec tamen quidquam mutavi, præsertim cum nihil mutant eodd. nisi quod duo pro *quia* legant *qui*. Non enim nostrum est, invitis eodd. scriptorum errores tollere, qui et ipsi fuerunt homines. *Arntz.*

Indixit] De 'indicendo' bello historicos evolve, uti præferrata hasta in fines hostium mittebatur. *Mach.*

Trigeminorum] Horatorum Romanorum et *Curiatorum Albanorum*, qui singulari certamine pugnarunt, ita ut Albani Romanis succubuerint. *Mach.* Mediolan. legit *tergeminorum*. Nihil interest. Verum quomodo gemini et trigemini nascantur, vide variorum philosophorum sententias apud *Plut.* de *Placitis Phil.* v. 5. Lex de trigeminis a *Tullo* lata his pæne verbis concepta: 'Nati trigemini, donicum puberes esunt, de publico aluntur.' *Schottus.* *Tergeminorum* etiam *Leid.* 1. Sed admittenda est aliqua inter hæc voces differentia; aliter ac fecit *Schottus*. Vide de his diligentissime agentem *Daker.* ad *Flor.* 1. 3. § 3. 'Trigeminus' enim de uno partu editis, 'tergeminus' de aliis rebus dicitur. Verum hac in parte non raro peccant librarii, ut apud *Senec.* *Œdip.* vs. 279. 'Trigemina qua se spargit in campos via:' sic editi; rectius eod. *Traj.* *tergemina*: qua voce utitur in *Herc. Fur.* vs. 563. et *Agam.* vs. 14. Et suspectus mihi *Apul. Met.* 111. 137. ed. *Elmenh.* 'Trigemino corpori *Geryonis* vel triplici formæ *Cerberi*:' vellem *tergimini*, cum aperta sit imitatio *Virgilii* *Æn.* VIII. 202. et *Lucret.* v. 28. Similia peccata vide apud *Torren.* ad *Val. Max.* IV. 7. ex. 2. et *Gronov.* ad *Liv.* XXII. 12. Editur tamen hodie apud *Oros.* II. 4. 'Compendiosa *tergeminorum* congressione:' quamvis

fortasse non ita sit in omnibus scriptis: ut et apud *August.* de *Civ. Dei* III. 14. et in l. 3. ff. 'Si Pars *Hered. Pet.*' quam legem pluribus illustrat exponendis legibus unice natus *Bynkersh.* *Obs.* III. 8. qui in hac historia omnino conferri meretur. *Arntz.*

Certamine] *Certatione* perpetuo *Mas.* et typis excusi paullo antiquiores: quod nescio quomodo magis arridet, quam *certamine*, quod numeros poeticos sonat. Hęc videntur perturbata *J. Grejonio* eruditissimo viro, itaque e *Livio* concipienda: 'certamine finivit: nam cum apud Romanos *Horatii*, apud Albanos trigemini essent *Curiatii*, ducibus *Hostilio* et *Fufetio* placuit,' &c. usque ad finem capitis, 'in diversa distractus est. *Albam* propter perfidiam ducis *Metilii* diruit. *Albanos*, &c. cum regia conflagravit.' *Lector* arbitrabitur. *Schott.* *Schottus* in majore editione, sed aliter est in illa *Plantini.* *Tergeminorum bello* legit *codex d'Orvil.* Ex *Schotto* etiam *Gaasb.* post vocem *finivi*. contra omnes *Mss.* et eodd. voculam et intrusit, eamque retinuit more suo *Pitiscus*, nimis uterque de suo libe... *Arntz.*

§ 2 *Perfidiam]* Veterem scripturam retineo. *Varro* de *Vita Pop. Rom.* lib. 1. 'Metium *Fufetium* propter perfidiam interfecit pæne imperiosius quam humanius. Nam equis ad curriculum ex utraque parte deligatum distraxit.' *Ovid.* *Trist. Eleg.* 1. 3. 'Sic doluit *Metius*, tunc cum in contraria versos *Uultores* habuit proditiōnis equos.' Atque huc respexisse in *Ibin* existimo: 'Vel tua, ne pœne genus hoc cognoverit unus, *Viscera* diversis scissa ferantur equis.' *Schottus.* *Grammii* cod. *proditiōnem.* *Arntzenius.*

Metii Fufetii] Qui in bello *Fidænatii* desertor *Romanorum*, ut proditor a quadrigis lacæatus fuit. *Mach.* *Metii Fufetii* scribo ex *Fastis Capitolinis*, Græca consuetudine, et *Medio-*

lan. cod. tametsi Mss. variant. *Suffetti* Manutius ediderat, quem reliqui sunt sequuti. Metelli scriptus cod. *Metti Suffetti*, fortassis, quod veteres I longum scriberent, cum geminare, nam et 'Cariat' et 'Horat' iidem scribunt. *Schott.* Primam huius nominis litteram F esse, non S prolixè docet Sigon. Emend. i. 52. *Syburg.* Nulli codd. in hac sibi voce constant, et mire in omnibus Mss. tarbatum. Non placet omnes librariarum errores repetere; plerique *Suffetti* malunt. Sed *Fuffetti* vel *Fuffeti* (quod malim) scribendum esse decernerunt eruditiores: Dmsq. *Orthogr.* part. ii. p. 197. *Duker.* ad Flor. i. 2. § 8. *Torren.* ad Val. Max. vii. 4. ex. 1. et *Fabric.* ad Oros. ii. 4. *Arntz.*

§ 3 *Curiam Hostiliam*] Templum erat, ubi senatus ab eo rege auctus congregabatur. *Mach.*

Montem Calium] Alii *Calium*: et absque diphthongo Mss. nostr. Vetus tamen inscriptio Lugdun. eam agnoscit, quam in Servio Tullio expressimus. Verum hæc de monte Calio Anco Marcio Strabo tribuit; Tarquinio Prisco Corn. Tacit. *Annal.* lib. iv. Livius a nobis stat. *Schott.*

§ 4 *Jovi Elicio*] Jupiter Elicius ab 'eliciendo' dictus, quia occultis sacris ratio eliciebatur ab eo fulminum mittendorum, cuius aram Romæ erectam scimus in Aventino. *Mach.* Ab 'eliciendo' dictum Liv. et Ovid. *Past.* iii. existimant: quamquam a Græca voce homo Græcus Plutarchus *deæw* i. e. *propitio* derivet. Non dissimulabo in veteribus nostris schi-
dis *Delicio* legi, in Agrippin. *Cilicio*. De Jove autem Elicio Varro lib. v. extremo, et *Arnob.* lib. v. initio. Græcis *καραβέρης* dictus. *Pollux* lib. ix. et *Turn.* *Adversar.* xxv. 14. *Schott.* B. F. *Lugd.* 2. et H. *Delitio* vel *Delicio*, vitiosæ. Vide *Gödel.* ad Liv. i. 20. et *Barm.* de Jove Fulgur.

c. 9. *Arntz.*

Fulmine ictus] Recte Sigon. hic Livium emendat, qui Hostilio extremo ipsum pro ictum habet contra fidem veterum. Adscripsit et similes loquendi formas ex Livio lib. xxxiv. *Lactant.* lib. iii. et *Cicerone* *Offic.* lib. ii. Pro regia, ut ante, curia in iisdem est Mss. qui ut hoc caput in plura diducere, auctores exultare; et certe sejungenda esse res ipsa loquitur, neque enim particulis coherent, et titulus ita monebat, quem sæpe inspiciendum suadet Plinius junior: sunt enim et viri illustres, tametsi capitæ nunc plura excurrant. *Schott.*

§ 6 *Fœdere icto*] Reponit *fœdere invito* cod. Haec melior tamen lectio loco movenda non est, quam ceteri codd. et ipsa antiquitas tuentur. Livius xxiii. 34. 'In has fere leges inter Pœnum duce[m] legatosque Macedonum ictum fœdus.' *Locan.* x. 371. 'Perque ictum sanguine Magni Fœdus, ades.' *Seneca* in *Phœn.* vs. 282. 'Jus ille et icti fœderis testes Deos Invocat.' *Florus* iii. 5. § 12. 'Ictum cum Ponticis fœdus.' Vide inf. c. 30. et *Gud.* ad *Phædr.* Fab. i. 31. *Arntz.*

Ceciderunt] Agrippinense exemplum *cecidérant* legit. *Schott.* *Occiderunt* *Leid.* 1. *Arntz.*

§ 7 *Ut vulnerum erat dolor, interfecit*] Mendum haud dubie latet. Responsi igitur, consentientibus scriptis omnibus, vocem hactenus exulantem, quomodo plenior et concinnior lectio est, ut *vulnerum dolor patiebatur, insequentes interfecit*. Vox una alteram sua sede deturbavit, quod utraque ab eadem præpositione inchoaretur; et vero *rd insequentes* omnino ad sensum facit. Livius denique, unde hæc tralata sunt, iisdem pæne verbis: 'Ergo, ut segregaret pugnam eorum, capessit fugam, ita ratus secuturos, ut quodque vulnere affectum corpora sineret.' *Schott.* A quo

tamen in diversa abeunt omnes Nostri, qui retinent *ut vulnere erat dolor*. *Et vulnere dolores int.* edit. antiq. Ut tamen sensus huic loco constaret, Schottum sum secutus. Simili modo Dict. Cret. de Bell. Troj. II. 1. 'Uti quisque fugientem comprehenderat, obtruncare:' et c. 2. 'Dein uti quisquis in manus venerat interficitur.' *Dolor vulnere* est qui ex vulneribus oriebatur. Eumenii Paneg. Const. Cæs. c. 16. § 4. 'In diversis situs tracta, sicuti dolorem vulnere fuerant secuta, jacuerunt.' Just. XXIV. 8. § 11. 'Cum dolorem vulnere ferro non posset.' *Arntz*.

Sponsi sui] Ita enim Flor. I. 3. § 5. Val. Max. VI. 3. ex. 6. 'sponsum' vocat et 'futurum virum.' Atque ita alii. Boend. tamen et cod. Hann. habent *virii sui*, quomodo non dissimiliter Augustin. de Civ. Dei III. 14. 'Quem virum jam fide media retinebat.' In prioribus 'sponsum' dixerat. Solent quidem præsertim poetæ nonnunquam ita loqui, ut 'virum' seu 'maritum' appellent, ubi tantum sponsalia intercesserunt. Quomodo Virgil. Æn. IV. 586. 'Quos ego sum toties jam designata maritos:' ubi vide Serv. et Emmen. Præcæm ad Euang. Matth. cap. I. vs. 16. Eleg. Broukh. ad Tibull. El. II. 2. 11. et Schott. inf. ad Epit. c. 10. § 4. Verum non existimo Aurelium in hac voce quæsisse elegantiam, neque etiam in historica narratione hoc fieri debet, ut vocabula a communi notione detorta adhibeantur, nisi ex subiecta materia pateat quid dicere voluerit scriptor. *Arntz*.

§ 9 *Quare*] Vel *Qua re*, libb. omnes Mss. quod probò. Non itaque *Qui*. Schott. Id est, qua de causa. Sic multæ edd. apud Corn. Nepot. Them. c. 6. § 2. 'Causam idoneam nacti propter excursions barbarorum, qua re negarent:' alii illud *re* eijciunt, fortasse, quoniam *causam* præcedat, quod tamen turbare non

potest. Vide Gronov. ad Gell. IV. 1. Dousæ Præc. in Tibull. c. 10. Gud. ad Phædr. Fab. I. 11. et Burm. ad IV. 9. Giphæ. Obs. L. L. p. m. 31. et Cort. ad Sall. Catil. c. 52. § 7. Quatuor codd. pro *qua re* hic legunt *quo*. *Arntz*.

Duumvires] Subaudi 'capitalium rerum.' *Machan*.

Condemnatus] Condemnatus Horatius paricidii est, ut Festus ait: vel cædis reus fuit, ut Halicarn. non perduellionis, ut Patav. quem multi ingeniose excusant; Turneb. Advers. XVII. 7. et c. 24. Jacob. Rævard. ad Leges XII. c. 27. et Paul. Manut. de Legibus. Sigon. de Judiciis III. 4. Et verò Ulpian. ad I. Jul. Mai. 'perduellionis reum appellat, qui hostili animo adversus R. P. vel principem animatur.' Catellianus Cotta vir doctissimus perduellionis reos dictos putat, quia a duorum judicio judicabantur hi, qui majora crimina perpetrabant. Quod Horatii nostri demonstratur exemplo, qui ad duumvires ea causa primum creatos a rege remittitur, a quibus rursus provocare licebat: declarat hoc Cicero oratione pro Rabirio Perduell. Reo. *Schott*. Hac de re videndus Franc. Ramos Err. Trib. de Pœnis Parr. I. IV. p. 115. et aliis locis eodem libro; Ranchini Var. Lect. I. 8. et Sigon. de J. C. R. I. 20. *Arntz*.

Populum provocavit] Sine præpositione habent libb. Mss. sed haud scio an ferri debeat. Certe in Poplicola, 'ad populum' diserte ait. Cicero de Repub. I. apud Sen. Epist. XIX. provocationem ait ad populum etiam a regibus fuisse. *Schott*.

Patris lacrymis] Venustus Mediolan. *patriis*. Schott. Eorum, quibus veniam delictorum impetrarunt sui 'parentes,' exempla multa cumulavi ad illa Taciti Annal. XVI. 33. 'Montanus patri concessus est.' *Grut*. *Patris* malunt nostri codd. quod ego quidem prætulerim. Liv. I. 26. 'Non

talit' populus nec patris lacrymas : et XXIII. 8. 'Victus patris precibus lacrymisque.' Ovid. Rem. Am. vs. 689. 'Neve puellarum lacrymis moveare caveto : ' quamvis et alterum posset admitti, si addicerent codd. Propert. El. IV. 11. 57. 'Maternis laudor lacrymis urbisque querelis.' Valer. Flacc. Arg. I. 341. 'Sed patriæ valvere preces.' Sen. de Clem. II. 6. 'Donabit lacrymis maternis filium, et catenas solvi jubebit : ' quo loco, uti et hic notanda elegantia est locutionis 'donare' seu 'condonare alicui,' pro alicujus causa veniam dare. Solin. Polyh. cap. 1. sub fin. 'Donatus filiae in memoriam tanti praeconii reservatus est.' Cæsar Bell. Gall. I. 20. § 5. 'Reip. injuriam et suum dolorem ejus voluntati ac precibus condonet.' Liv. III. 68. 'Unum tot Claudii deprecantibus condonaret.' Confer Gron. de Pec. Vet. IV. 9. p. 320. et ad Senec. Phœn. vs. 232. Muncker. Epist. ad Heins. Syll. Burm. Ep. v. 358. et Comment. ad Sil. Ital. xv. 608. Arntz.

Tigillum] Jugum erat, scribente Dionysio, quo duo tigilla recta defigebant, et tertium super duobus illis transversum imponebant. Sub illo capite adoperto, velut sub jugo juvenem misit : ut a cæde sororia expleretur. *Mach.*

Suppositum] Apographon Pulmanni *suprapositum* præfert. Nihil tamen demuto ; judicent Aristarchi. *Schott.* Rectius *viâ superpositum* : ut Dionys. Hal. 160. 8. *Τοῖς ἐξιοῦσιν ἐπὲρ κεφαλῆς, super capite intrantibus et exeuntibus.* Sylburg. *Subsitum* Lugd. alter. Val. Max. IX. 2. ex. ext. 6. 'Suppositoque tigno prominente : ' ubi *superpositum* multi codd. Quam mutationem et hoc loco sensus requirit, sed nihil in textu facile novare soleo contra Mss. Arntz.

§ 11 *Arcessitus*] Scripsi ex Ms. meo. et est ab 'arceo' deflexum, quod 'accio' antiquitus significabat, teste

Delph. et Var. Clas.

Prisciano. Diomed. vero I. 4. ab 'arceo' deducit, quod alium accusare a molestiis 'arcere' sit. Dionys. Lambin. tamen non veretur Latinum esse negare 'arcesso' pro evoco, contra Diomed. lib. I. Sosipatrem lib. III. et Scaurum ceterosque literatores antiquos. *Schott.* *Arcessitus* quinque Mss. sed vel pueris nota est hæc scripturæ varietas, cum eruditiores receptam facile adprobant. Ex multis vide Muncker. ad Hyg. Fab. LXXXVIII. vir. doct. ad Val. Max. II. 3. ex. 2. et Cortium ad Sall. Catil. c. 40. Arntz.

Fortunam] *Fortunam (belli experiretur ac) sequeretur*, parenthesi inclusa redundant ex libris omnibus Mss. Parisiensi et Coloniensi. Nec dubito quin aliunde inculcata sint. Livius enim totidem pæne verbis : 'Consilium,' inquit, 'erat, qua fortuna rem daret, ea inclinare vires : ' et L. Florus : 'Albani medii inter duos expectavere fortunam.' *Schott.* et *Sylb.* Plane redundant, ideoque expungantur, Mss. volentibus quos consulit Schottus, item Palatinis nostris duobus ; quorum alter destituitur præterea illo *belli*. Gruterus et Anna. Neque nostri scripti, neque antiqui editio agnoscunt has voces *belli experiretur ac*. Quare Victori obtudere nolimus id, quod omnes Mss. ejus esse negarent. Quibus accedit auctoritas codicis d'Orvil. Nec *fortunam experiretur* dicere potuit, cum ea locutio tribnatur his, qui ipsi instructa acie hostibus se opponunt, non qui otiose eventum certaminis, quod committitur inter alios, intuentur. Cæsar Bell. Gall. II. 16. § 3. 'His utrisque persuaserat, ut eandem fortunam experirentur : ' Curtius v. 8. § 11. VIII. 12. § 13. 'Belli fortunam, quisquis arma ferret, experiri decreverat : ' et c. 14. § 41. Porro apud Nostrum hoc cap. § 10. nonnulla mutatione legebat codex d'Orvil. *Mettius Suffetius, cum se invidiosum apud*

Aurel. Vict.

2 I

cives videret, erat enim is Albanorum rex, et quod, &c. Arntz.

§ 12 *Qua re*] Forte *Eaque re*. Schott.

§ 13 *Jussu*] Mediol. *jussu ejus*: sed hæc non sunt tanti. Simile de Datami et Mithribarzane stratagemata est apud Corn. Nepot. Frontin. II. 7. Polyæn. lib. VII. Diodor. Sic. lib. XV. qui tamen diversè narrant omnes. Schott.

Distractus] Varro de Vita Populi Romani lib. I. 'Metium Fufetium propter perfidiam interfecit pæne imperiosius quam humanius: nam equis ad curriculum ex utraque parte deligatum distraxit.' Virg. *Æneid.* VI. 'Turbatis distraxit equis,' &c. Schott. Ad hunc locum, ubi agitur de favore qui se fortuna partium vel huc vel illuc inclinat, non incommodè addi possunt hæc Claudian! Bell. Gild. vs. 249. 'Restitit in speculis fati, turbaque reductus Libravit geminas eventa iudice vires, Ad rerum momenta cliens, seseque daturus Victori: Fortuna simul cum Marte pependit. Et si non cupidis essem præreptus ab astris Exemplum sequerer Tulli, haniandaque dumis Impia diversis raptarem membra quadrigis.' Arntz.

CAP. V. § 1 *Ancus*] *Cneus* male scribitur in quibusdam libb. *Ancus* enim dictus *ἀνδρὸς τοῦ ἀγκύωνος*, i. e. incurvo cubito. Servius in *Æneid.* I. VI. Natus autem error, quod initio capitum litera prima omitti solet, vacuumque spatium habere, in quo minio depingi posset: hinc et *c* in secundam vocalem affinem commigravit, ut vocem literis daret. Schott.

Marcus] Per *c* non per *Tau* scribi plurimi ante me jam pridem docuerunt. Schott. Scribit etiam *Martius* Boend. sed male. Vide Sigon. ad Liv. I. 32. Drakenb. ad Sil. VI. 463. et XIII. 700. et Torren. ad Val. Max. IV. 3. ex. 4. Arntz.

Pompii] In Mss. quibusdam *Pom-*

posii, in aliis *Pomponis* est. Apud Senec. Epistolar. lib. XIX. exstat Hæd Ciceron. de Repub. I. 2. 'Duos Romanos reges esse, quorum alter patrem non habet, alter matrem: nam de Servii matre dubitatur: Ancii, pater, Marcus Numæ nepos dicitur.' Andreas Patricius lacunam hæere in his Tullii verbis putat, quam sic replere conatur: *Anci pater etiam ignoratur, nisi quod is rex Ancus Marcus Numæ nepos dicitur.* Ex Liv. lib. I. et Plut. initio Coriolani, ubi Sigon. et Hottoman. Græcam similiter lectionem restituerunt. Hæc igitur genealogia ex Plutarcho elicitur:—*M. Marcus Sabinus*, Numæ comes, dum Romam commigravit: ab eodem in senatum lectus, et a Tullo Hostilio rege III. de regno contendens victus mortem sibi conscivit. Hujus filius.—*Numa Marcus*, Numæ gener, primus Pontifex Maximus ab eo factus, a Tullo rege Urbi præfectus. Corn. Tacit. lib. V. uxorem habuit Pompiliam, Plutarchus in Numa. Idem tamen disertè in libello de Fortuna Romana sorore Numæ natum ait quartum a Romulo regem. Ergo legendum esset *ex sorore nepos*.—*Ancus Marcus*, rex IV. Numæ regis ex filia Pompilia nepos. Schott. Vide omnino Perizon. Anim. Hist. cap. 3. p. 157. Arntz.

§ 2 *Aventinum et Janiculum*] Suspiciari sinit scripisse auctorem *Murcium et Janiculum*, ut *Aventinum* cellem intelligat, qui a Veneris Murcium sacello nomen accepit. Quam conjecturam meam a Sexto Pomp. lib. XI. de Verb. Significat. comprobari, post magna voluptate legi. Schott. *Aventinum et Martium* legit cod. Gram. et Francoq. *Aventinum et Marcium* seu *Martium* reliqui et ant. editio. Aliquid vitii latere ex varietate librorum certum est; sed quid, divinare non possum; nisi illud ipsum, quod jam occupavit Schottus. Isterium

vulgata lectio quam profitentur editi, ex aliis etiam scriptoribus defenditur. Eutrop. i. 5. 'Aventinum montem civitati, adjecit et Janiculum.' Plura Nardin. in Roma Vet. lib. i. c. 5. tom. iv. Thes. Graev. Arntz.

Urbi] In Parisino vetustissimo codice amplius est *Romanae*. Schott.

Novo mania oppido] Urbi nimirum quadratae a Romulo in Palatio extractae. Ennius apud Festum: 'Et quis exstitit Romae regnare quadratae.' Schott.

Sylvas] Ut Mesiam, quam Veientibus ademit. Mach.

Salinae] Taberna est salis. Salinator exigens vectigal salis; unde Livio cognomentum, ut mox dicitur: hinc Salaria via, ac ipsum Salarium. Mach. *Salinarium* Vascosanus excudit. Vide Plin. xxxi. 7. Sed hoc vectigal exactis regibus sublatum, auctor Livius lib. ii. ab U. C. Plura infra c. 50. in 'Salinatore.' Schott. Vide Burmann. de Vectig. c. 6. Arntz.

§ 3 *Ostiam*] Scribo absque spiritu. Liv. enim 'Et in ore Tiberis Ostia urbs condita;' et Dionys. lib. iii. dictam esse ait quasi *θήρα* et mox veteres aliquot libb. in *Ostia Tiberis* eduxit. Ostiam Strabo libro quinto Geographiae Urbis Romae navale appellat, quo Tiberis erumpit, eam praeterlabens. Ejus autem situm et Tiberis cursum ab urbe Roma usque in mare eleganter describit Procopius de Bello Gothico lib. i. Schott. Cum adspiratione tamen quinque codd. et sic editur in plerisque, etiam novissimis, Justin. edd. xxxiv. 3. § 8. Sed vide Dausq. de Orthogr. part. ii. p. 224. Confer J. F. Gron. ad Liv. ix. 19. Jac. Gron. ad Melam ii. 4. p. m. 179. et Duker. ad Flor. i. 4. in fine. Arntz.

Coloniā] Id est, novos habitatores in eam colendam misit. Mach.

In ostia] In ostio quinque codd. uti in quibusdam libb. esse monet Sylburg. Solus vero Grammii scriptus

eduxit, quod etiam in aliis se reperisse testatur Schottus, qui tamen recte vulgatam praetulit. Liv. iv. 11. 'Triumviri ad coloniam Ardeam deducendam creati:' et c. 47. 'Censuit frequens coloniam Lavicos deducendam.' viii. 22. 'Praeterquam quod Fregellas colonia deducta.' x. 1. 'Sorani atque Albani colonias deductae.' xxxiv. 44. 'Coloniae civium Romanorum eo anno deductae sunt:' et xxxix. 44. 'Eodem anno coloniae duae deductae sunt.' Vell. Paterc. i. 14. 'Deducta est colonia jussu senatus.' Supra Orig. Gent. Rom. c. 17. § 6. et alibi. Eodem modo haec voces apud alios confunduntur. Lipsius ad Tacit. Hist. iv. 65. Gron. ad Liv. xxxii. 11. et ad Quintil. Decl. cccxlviii. p. 735. Arntz.

§ 4 *Jus feciale*] De rebus repetendis belloque indicendo, ad Numam refert Plut. Camillo. Schott. Not. Min.

Repetendas] *Repetendas* audacter scripsi MSP. librorum fidem consentaneamque sequutus. Schott. Sed Nosster non adeo antiquitatis studiosus, et repugnant omnes scripti. Arntz.

Aequiculis] Etiam audacter scripsi eorundem Mss. libb. fidem sequutus. Schott. Quidam libb., *Aequiculis*, more antiquo. Apud Pliniam 'Aequiculan' sunt, apud alios 'Aequi,' 'Aequani,' et 'Ecani.' Apud Graecos duplex tantum est diversitas. Diodoro enim et Ptolemaeo sunt Αἰκικλοι, Dionysio Hal. Αἰκανοί. Sylb.

Transulit] Usitatissima res Romana, aliorum bona imitari: unde de eis Polybius vi. 23. f. Ἀγαθὸν γὰρ, εἰ καὶ τῶν ἑτεροῦ, μεταλαβεῖν ἔθνη, καὶ ζηλωσαὶ τὸ βέλτιον Ῥωμαίων de quo more non pauca nobis dicta ad illa Claudii Imp. apud Tacit. xi. 24. 'Majores mei hortantur, ut paribus consiliis rempublicam capeamus, transferendo huc quod usquam egregium fuerit.' Graf.

Primus] *Primus* tres codd. *primo* sat.

ed. perperam. Val. Max. Epit. de Nom. Rat. p. 876. 'Qui primus jus faciale instituit.' *Arntz.*

Rhesus] *Rhesum* ex Metelli archetypo appello, quem vulgati *Hezum*. Titius Probus, vel potius Julius Paris in Epitoma Valerii de Prænominibus *Sertorem Resium* nuncupat. Periculosa imprimis in peregrinis nominibus conjectura, quia incerta: idcirco Mss. codd. nostros sequor, dum certiora adferantur. Nec enim me fugit, quo in numero auctor ille esse debeat. *Schott.* *Hesus* codd. G. et F. *Hesus* B. et Lugd. 2. *Hesus* H. *Bessus* Leid. 1. Sed quis in tantis antiquitatis tenebris verum eruet? Vulnus agnovit, sed medicinam non adtulit Pighius Ann. tom. I. p. 30. neque ego ullam medendi rationem perspicio, nisi quod hoc mihi certum sit, non respicere Nostrum tempora Trojanorum (is enim Rhesus ad Trojam periit) neque illi quidquam negotii cum Æquicolis fuit. Latet sine dubio nomen principis seu regis illius gentis a qua hæc jura esse translata prodit quoque Serv. ad Virg. *Æn.* x. 14. *Arntzen.*

§ 5 *Paucos dies*] *Annos* potius. Ennius: 'Postquam lumina sis oculis bonus Ancus reliquit.' Idem *Annal.* de Ostia colonia II. apud Festum in 'Quæso.' *Schott.*

Præreptus] *Peremptus* est in Boend. *præceptus* in Lugd. 2. quod monuit etiam Oudend. ad Lucan. II. 106. Curtius IX. 6. § 26. 'Si me præceperit fatum, vos mandasse mementote.' Sed a consensu reliquorum codd. et edd. non recedo. 'Rapere' siquidem et 'præripere' recte dicitur mors. Val. Flaccus VI. 570. 'Inmoritur primævus Helix (nec reddita caro Nutrimenta patri) brevibus præreptus in annis.' Oros. v. 19. prope fin. 'In exordio consularis imperii sera tandem morte præreptus est.' Martial. Epigr. VI. 52. 'Hic jacet in tumultu raptus puerilibus annis.' Et Epig.

x. 53. Seneca in *Ced.* vs. 125. 'Labimur sævo rapiente fato.' Vell. Paterc. II. 107. § 8. 'Fatorum iniquitas consulem agentem annum tricesimum rapuit.' Plinius Epist. IX. 9. 'Illam, qua est raptus, statem posse restitui.' Suet. Calig. c. 7. 'Infantes adhuc rapti.' Justin. VII. 2. § 5. 'Qui inmatura morte raptus.' Catal. Pithœi p. 114. 'Florns ego hic jaceo, raptus bigarius infans.' Similiter Horatius Od. II. 13. 20. et 17. 5. Augustin. de Civ. Dei I. 28. et Cerda ad Virg. *Æn.* VI. 428. Lactant. Div. Inst. III. 17. 'Alios ad senectutem pervenire, alios infantes rapti.' Quam facile autem 'præreptus' et 'præceptus' confundantur patet ex notis Heins. et Burm. ad Val. Flacc. III. 548. Davisii ad Cæsar. B. Civ. III. 1. fine; Heins. ad Sil. Ital. IV. 804. Duker. ad Flor. IV. 12. § 50. et Burm. ad Ovid. Am. El. I. 2. 7. et Fast. IV. 940. *Arntz.*

Præstare regem] Parisinus, nisi mendosus codex est, *patrare* habet; quod an recte habeat, aliorum esto judicium. *Schott.*

CAP. VI. § 1 *Lucius Tarquinius*] Tarquinius profugus suavis uxoris primo Romam migravit. *Mack.*

Græci Damarati filius, Corinthi tyrannidem fugiens] Hæc ea lectio, quam Colinæus et Aldus ipse in vulgus ediderunt. Vascos. melius *Demarathi Corinthii filius tyrannidem fugiens*. Nondum vere tamen Mss. nos ad germanam lectionem mana duxerunt, *Demarati Corinthii filius ejus qui Cypseli tyrannidem fugiens*. A quibus Paris. nihil evariat, nisi quod *Damarati* rectius scribat. Mediolan. non admodum diversus abit: *Demarati filius qui Corintho tyrannidem fugiens*. Labor igitur ut *Lucumo*, et *Græci* ex ora in contextum importune irrepissem certe credam: nam mox ait *Lucumonem* dictum: et si Corinthii filius, ergo et Græci: nisi forte in Africam terræ motu Corinthus tralata est.

Livius nobiscum facit: 'Damarati,' inquit, 'Corinthii filius erat, qui ob seditiones domo profugus,' &c. et Plinius xxxv. 3. unde quidam falso Cornel. Nep. hujus libelli auctorem facere conantur, ut alibi admonui: 'Cleophantum,' inquit, 'Corinthium tradit Cornelius Nepos secutum in Italiam Damaratum Tarquinii Romani regis patrem, fugientem a Corintho injurias Cypseli tyranni.' Vulgata sane lectio ferri non potest, tum quia mutilum, tum quia falsum sensum habet: *Damaratum* enim Lacedæmoniorum ducem etiam significare videtur, qui Athenis exsulans in patriam impius fuit. Herod. lib. v. Panl. Oros. 11. 9. *Schott.* Adde Interpret. ad l. 2. § 2. ff. de O. J. et præsertim Bynkersh. in Præterm. p. 17. *Arntz.*

Cypselus] Α κυψέλης dictus: in cistula enim, cum de ejus morte ageretur, delituit. Vide Pausan. in Corinthiacis, Lucian. in Lexiphane et Suidam. Eandem, nisi fallor, Euseb. in Chronicis Byzantium condidisse ait, Olympiadis xxx. anno quarto, post Romam conditam 96. *Schott.*

§ 2 *Lucumo*] De hujus notione nominis e Festo Pomp. Tarn. Advers. 11. 23. et Ansoniarum Lectionum 11. 12. J. Scaliger. *Schott.*

Profectus] Mss. nostri summo consensu, quod placet; de filio enim, non de patre Demarato sermo. Valer. 111. 6. legendus, qui a Steph. Pigh. est emendatus. Vulgati male *profugus*, vel, ut Gryphius, *profugit*; præter historiæ veritatem: nam in malam fere partem accipitur. *Schottus.* *Profectus* omnes scripti. De ejus lectionis veritate dubitari non debet. Corn. Nep. in Milt. c. 2. § 4. 'Cum vento borea domo profectus eo pervenisset:' et cap. 1. § 5. Vide Cort. ad Sallust. Jug. cap. 102. § 1. Ceterum *Tarquinis* pro *Tarquinii* est in Hann. male. *Arntz.*

§ 3 *Aquila*] De aquila regina avium

augurium faciente plura apud Plin. lib. x. invenies. *Mack.* Simile de aquila prodiginum refert Ælius Lamprid. in vita Antonini Diadumeni capp. 4. et 5. *Schott.* Atque ita aquilæ futuri imperii omen fuerunt Clodii Albino apud Capitol. in ejus Vita cap. 5. quare in Sacris Litt. aquila regem designat, ut Ezech. c. xvii. vs. 3. Sidon. Apollin. carm. 11. vs. 127. 'Multos cinxerunt aquilæ, subitumque per orbem Lusit venturas famulatrix penna coronas:' ubi alia doct. Savaro. Βασίλειον σημεῖον aquilam appellat Xenophon, Exp. Cyri 1. 160. ed. Steph. Inde sceptris regum aquilæ superinpositæ erant, signum majestatis et summi imperii. Confer Spanhem. de Præst. et Usu Num. diss. iv. p. 171. *Arntz.*

§ 4 *Conjux*] Colinaeus excudit, non male; sic et lapides frequenter; nam *conjugis* obliqui habent. *Schott.*

Auguriorum perita] Testatur hoc Arnob. adv. Gentes lib. v. pag. 169. 'Quem cum Tanaquil dimoveret Etruriæ disciplinarum perita.' *Arntz.*

§ 5 *Regnum intercepti*] Mox *ministravit* habet Boend. *Arntz.*

Jure] Sic de Servio Tullo L. Ann. Flor. sive is Seneca est. Atqui Priscus populi jussu, et Patrum auctoritate, et auspicate rex creatus est; nec erat regnum Romanum hæreditarium, quamvis Dionysius sic sæpe vocet. *Schott.* Ita de Servio Tullo Florus 1. 6. 'Substitutus in locum regis quasi ad tempus, regnum dolo partum sic egit industrie, ut jure adeptus videretur.' Neuter autem jure adeptus regnum, quamvis uterque demum jussu populi, Patrumque voluntate regnaverit; quod alter clam irrepserit in regnum; et Patres eum non tam ultro videri queant elegisse, quam coacti: prior vero et ambitiose regnum petiit, et ab eo fraudulenter exclusit liberos Anci, pupillos suos; qui certe Tarquinio præferri debebant (etiamsi regnum Romanum

minime erat hereditarium) ob merita parentis sui M. Anci; quemadmodum et ipse Ancus Tullio regi successit, non tam meritis propriis spectatus, quam subnixus memoria avi sui Numæ. Egregie Seneca de Benef. iv. 30. 'Non sine ratione sacra est magnarum virtutum memoria: et esse plures bonos iuvat, si gratia bonorum non cum ipsis cadat,' &c. Verum nos de hac prerogativa non protrita ad Tacit. Histor. III. 86. 'L. Vitellius consulatum, sacerdotia, nomen locumque inter primores, nulla sua industria, sed cuncta patris claritudine adeptus.' *Grut.*

§ 6 *Centum Patres*] Livius I. 35. 'Priscus centum in Patres legit, qui deinde Minorum Gentium sunt appellati.' 'Deinde,' id est, a L. Bruto, ex Tacito lib. XI. P. Pithæus Subseciv. Lect. II. 7. *Schottus*. Scilicet si verum est quod scribit Plut. in Rom. pag. 30. recepto in Urbem Tito Tatio centum novos senatores ex Sabinis fuisse adlectos. Sed de hac secunda lectione tacent reliqui scriptores, immo aperte contrariatur Livius I. 17. ubi post mortem Romuli tantum 'centum senatores' memorat. Vide Serv. ad Virg. VIII. 105. *Arutz.*

Minorum Gentium] A Bruto quoque hoc nomine appellatos, et adlectos ferunt, ut Tacit. Annal. I. XI. nisi mutilum locum cum Ludovico Vive dicamus, apud G. Canterum Novarum II. 24. Vide Pet. Pithæi Subs. II. 7. et Val. Max. III. 4. Onuphrius Panvinus in Roma sua, patris istos dialecticorum speciei subalternæ seu intermediæ comparare videtur; quem ad commentariis in Fastos. *Schottus*. Unde *Minorum Gentium* mentio jam occurrit sub Servio Tullio apud Liv. I. 47. Cujus sententiam sequi malim, quam Tacit. Ann. XI. 26. quamvis dubium non sit, quin et hic suos habuerit auctores, quorum auctoritate hanc de patriciis Minorum Gentium sententiam protulerit. Supplet ta-

men eum hoc modo Vives: 'Quas Romulus *Majorum Gentium* L. Tarquinus *Minorum*, Brutus *Conscriptorum* appellaverant.' Sed si eo modo in veterum scriptis omnia pro ingenii sententia fingere licnerit, nihil brevi tempore supererit, de quo possit dubitari. Obscurius, ita ut facile intelligas aquam viro litteratissimo hæuisse, hanc rem proponit Augustin. de Legibus c. 7. Quidquid sit, hoc saltem constat, eos, qui in patricium ordinem recepti sunt sub consulibus, fuisse *Minorum Gentium*, quod confirmat Cicero ad Fam. Ep. IX. 21. 'Fuerunt enim patricii Minorum Gentium, quorum princeps L. Papirius Mugillanus, qui consul cum L. Sempronio Atratino fuit.' *Arutz.*

§ 7 *Atti Navii*] Vide Lect. Var. Sic de vera scriptura in varias partes abeunt et codicum et virorum eruditorum sententiæ. Gramm. Hann. et Leid. 2. *Accii Nevii*. Atque ita editi. Leid. 1. *Atti Nevii*. *Fras.* et Boend. *Atti*. Quæ scriptura hodie hominibus elegantioribus probatur. Inspice quæ notantur ad Valer. Max. I. 4. ex. 1. et Elmenh. ad Apul. de Deo Secr. p. 48. *Arutzen.*

§ 8 *Circum Maximum*] Dicitur est 'circus,' quod in circum spectaculis ædificatus est, quod ibi ludi fiunt, et quod ibi circum metas fertur pompa, et equi currunt in circum. Horat. 'Metæque fervidis Evitata rotis.' *Mach.*

Lados magnos] *Magnos* in Parisiensi male desideratur. *Schott.* Aliter Ascon. apud La Cerdam ad Virg. Æn. VIII. 636. et Donat. de Urbe Rom. III. 14. init. *Arutz.*

Urbi] *Romana* plenius Parisiis. ut in Anco Marcio. *Schott.* Sed simpliciter omnes nostri *Urbi* scribunt; neque enim necesse est, et abhorret a brevitate Victoris vocem *Romane* interponere. Quamvis sciam recte æque dici 'urbs Romana,' quam 'urbs Roma:' ut ap. Liv. III. 6. 'ur-

beam Romanam subita Deorum ira morbo populari.' xxiii. 18. 'Quod non ex Cannensi acie protinus ad urbem Romanam duxisset.' Eod. lib. cap. 29. 'Pro Italia atque Urbe Romana eos pugnare.' xxvii. 9. 'Ad prodendam Hannibali urbem Romanam.' et xxxviii. 59. 'Quam urbi Romanæ fore erubescendum.' Justin. xliii. 3. § 1. 'Urbs Romana ab adolescentibus conditur.' Corn. Nepos Att. c. 20. 'Non solum urbis Romanæ sed orbis terrarum esse cuperet.' ubi tamen in cod. Lugd. habetur *urbis Roma*. Qualis etiam varietas est apud Val. Max. v. 3. ex. 2. et Vell. Paterc. ii. 111. § 1. monumentibus id viris doctis, et Cortio ad Sall. Catil. c. 18. § 8. *Arntz*.

In prælio] Recedunt a grammaticorum regulis Boend. Fran. et Leid. I. substituentes in *prælium*, quod, quamvis veram Victoris manum esse certo affirmare non audeam, multo tamen minus rejicere omnino sustineo, cum priscos sæpe ita loqui norunt omnes. Conferant juniores præter Voss. de Arte Gramm. vii. 65. Schæff. ad Justin. iii. 4. § 3. Muncker. ad Hygin. Fab. xli. Comment. ad Petron. Sat. c. 15. p. 53. Coler. ad Val. Max. vii. 7. ex. 3. et, qui alios indicabit, Cort. ad Sall. Catil. c. 19. § 3. *Arntz*.

Prætecta] Toga erat, quæ limbo purpureo prætebatur puerorum: Javen. 'Et prætextatos referunt Artaxata mores:' etsi etiam magistratum esset. *Mach*.

Bullaque] Insigne erat impendens rotundum, ad similitudinem ejus bullæ, quæ spirita in aqua excitatur: Græci ἀλεξίκακος nominant, Latine 'amuletum': nam ferebatur ad amolendas artes magicas: quale tempestate nostra evangelium et corallum dicunt. Notum est verum illud adagium, 'Homo bulla est.' *Mach*. Sic reposui pro *et bulla*, præeuntibus et scriptis et quibusdam editis. *Arntz*.

§ 10 *Inmissis percussoribus*] Paris.

pro *percussoribus* legit *percussionibus*. Schott.

Regno exutus et interfectus est] Hæc lectio non ab auctore profecta, sed primum a correctore, si Dis placet, causa, deinde excusa, veteri occupatione locum tenuit. Tu corrige ex fide Mss. *regia exutus et interfectus est*, neque enim prius regno exutus, quam interfectus est: nec duo pastores regno exuere potuerunt; excire aula jurgiis suis et pugna potuerunt. Credo igitur ad dirimendam litem forte exiisse: quamquam aliter nonnihil Livius. *Schott*. Omnes scripti et editi agnoscunt id quod exprimi curavimus, nisi quod in Haun. sit *regno exactus*. Neque enim sequimur Schottum, cum ex Livio i. 40. pateat in ipsa regia vulneratum esse Tarquinium. Quis præterea non videt a majestate regia alienum fore ipsum regem ex regia proripere se ad dirimendam pugnam inter duos pastores, vilioris conditionis, de plebe homines? Neque illud *exutus* referendum ad 'percussores,' sed ad 'Anci liberos.' *Interfectus* autem *est* exponere per 'effecerant ut interficeretur,' 'jussu eorum interfectus est.' Sæpe enim quis ipse aliquid facere dicitur, quod tantum jussu suo fit. Videatur Alberti, vir, qui nuper theologiæ studiosos exemplo suo docuit, quid sit asperere supra vulgus, ad Acta Apost. c. xvi. vs. 22. Justin. xxxix. 3. § 12. 'Tryphænam, quæ paulo ante sororem interfecerat.' Atqui non ipsam, sed ejus jussu id milites fecisse patet ex § 10. præc. Nost. inf. Epit. c. 41. § 2. 'Publica jumenta, quaqua iter ageret, interficiens.' *Arntz*.

CAP. VII. § 1 *Servius Tullius*] Quasi serviens eum peperit. *Mach*. Mss. *Tullus* perpetuo scribunt, sed corrupte: fuit enim tertii regis prænomen, et Dionys. lib. iv. hoc nomen a patre tulisse Servium auctor est. *Schott*. *Tullus* solus Lugd. 1. *Arntz*.

Publii Corniculani] Omnes pæne, quis usus sum, libb. mire variant;

pro *Publii Mediol.* præfert *Tullii*. Nec desunt qui *T.*, hoc est, *Titi*, scribendum putarint. Scripta vero lectio *Spuri Cornicularii*. Schott. Nugantur mire in his vocibus librarii: Leid. 1. *Spurii Cornicularii*. Alter *Puri Commencularii*. Fran. et Gramm. *Puri Cornicularii*. Boend. *Publii Cornicularii*. Haun. *Spurius Cornicularii ac Retiæ c. filius*. Certe *Spurium* fuisse jam quidam apud veteres crediderunt, ut patet ex Festo in voce 'Nothum': 'Quod Ser. Tullius, qui Romæ regnavit, natus est ex concubina spurius Tulli tributis (malim *tribuni*) nisi forte maluimus credere Oclisia Corniculana captiva enim susceptum matre serviente: attamen hoc loco *spurius* recipi non debet, ne confundat auctor duas sententias, vel ex concubina, vel ex *Ocesia* natum fuisse. Scripsi igitur ex vestigiis codd. et Boend. diserto testimonio *Publii*, quamvis libentius viderem *Tullii* agnoscere nostros, quomodo ediderat Machaneus, nescio an ex Mss. an auctoritate ductus Livii 1. 39. *Corniculani* vero contra eos, quos vidi, codd. defendunt omnes editi, et prisci scriptores, qui parentes, vel matrem certe *Servii Corniculo* capta Romam transductos prodiderunt, unde '*Ocesia*' etiam '*Corniculana*' dicta apud Ovid. *Fast.* vi. 627. 'Namque pater Tulli Vulcanus, *Ocesia* mater, Præsignis facie, *Corniculana* fuit.' Et Fest. loc. laud. Tamen *Ocriculana* vocatur a scholiaste *Juvenalis Sat.* viii. 259. 'Ancilla natus, *Ocriculana* captiva, *Servius Tullius*.' Sed et enim locum corruptum esse pro *Corniculana* mihi persuadeo. Nisi potius, quod nunc non refugio, dissensum ex ignoratione veteris historiæ agnoscamus. Eadem opera emendabis *Porphyrium* ad *Horat. Sat.* i. 6. 9. 'Tullum autem nominavit, quia serva captiva fornicularia fuit natus.' Ipse litterarum ductus et rei veritas *Corniculana* scribendum monent. '*Fornicariam*,' meretricem in Latinitate

sequiore novimus. Sed nemo tale quid de matre *Servii* dixit, et, si admitteretur, menti *Porphyrii* adversatur. Atque ita lege apud *Arnob.* adv. Gent. v. 169. '*Corniculanae* inde imperavisse captivæ: et *Serv.* ad *Virg. Æn.* ii. 688. 'Nam cum *Tarquinius Priscus* cepisset *Ocriculanam* civitatem ex captiva quadam in domo ejus natus est *Servius Tullius*.' Si veritatem ducem sequamur, ibi erit legendum *Corniculanam civitatem*; quæ capta est a *Tarquinio Prisco*. *Livius* i. 38. '*Ocriculum*' demum a *Tarquinio Superbo*. *Florus* i. 7. *Arntzen*.

Ocesia] Scripta lectio *Ocretiæ*, a quo *Paris*. nihil evariat, nisi quod *Ocretiæ* scribat, ut et *Mediolan.* Verum *Lugdun.* *Ocesia*, et inscriptio vetus quæ illic visitur; *Ocriisia* Colon. Vidi qui et *Ocretiæ* scriberent. Sed hanc a librariis pro arbitrato cujusque factam mutationem minime mirandum, præsertim in nomine aliunde in Urbem advecto, et servæ mulieris, unde rex nomen accepit. *Festus* etiam in '*Nothum*,' '*Oclisiam Corniculanam captivam*' vocat: ad quem locum consilendi docti interpretes. Exstat hodieque *Lugduni* tabula ærea, cujus exemplum amicissimus *Lipsius* mecum communicavit: quamobrem, quod illustrandæ rei sit, non pigebit adscribere: *SERVIVS. TVLIVS. SI. NOSTROS. SEQVIMVR. CAPTIVA. NATVS. OCRESIA. SILTVSCOS. CAELIQVONDAM. VIVENNAE. SODALIS. FIDELISSIMVS. OMNIS. Q. EIVS. CASVS. COMES. POSTQVAM. VARIA. FORTVNA. EXACTVS. CVM. OMNIBVS. RELIQVIVS. CAELIANI. EXERCITVS. ETRVRIA. EXCESSIT. MONTEM. CAELIVM. OCCVPAVIT. ET. A. DVCE. SVO. CAELIO. ITA. APPELLATVS. EST. MVTATO. Q. NOMINE. NAM. TVSCE. MASTARNA. EI. NOMEN. ERAT. ITA. APPELLATVS. EST. VT. DIXI.* *Schott.* *Ocesia* Fran. *Ocretia* Boend. Et *Retiæ* Haun. *Ocretia* Gramm. et nonnulli ex editis. *Occentiæ* Leid. 1. Ac *Retiæ* Leid.

post. Ex quibus, quamvis admodum corrupta sint, hoc colligitur mediam syllabam per *e* non per *i* esse scribendam, cum omnes illam vocalem agnoscant. Quare ita edidimus ex Operatione Claudii, quæ hodie conspicitur apud Gruterum, Inscr. pag. DII. atque ita voluerat Heins. ad Ovid. Fast. VI. 627. *Aratz.*

Flamma] Quæ illo experrecto cum somno evanuit: ita fastigium vidit futurum ostendens, ut ignis pyramidalis esse solet. *Mach.* Talia apud Maronem prodigia. De Iulo *Æn.* II. 681. 'Ecce levis summo de vertice visus Inli Funderè lumen apex, tactuque innoxia molli Lambere flamma comas, et circum tempora pasci.' De Lavinia *Æn.* VII. 73. 'Visa (nefas) longis comprehendere crinibus ignem, Atque omnem ornatum flamma crepitante cremari; Regalesque accensa comas, accensa coronam Insignem gemmis,' &c. *Schott.*

§ 2 *Visu*] *Visu* Mediolan. *Schott.* Vet. cod. *hæc visu.* Syll. *Visu* ex nostris Leid. 1. et Fran. quorum lectionem amplector, quæ a sciolis frustra sublata est. 'Visus' enim est quodcumque monstrum, prodigium, omen, et tale quid quod futurum præmonstrat. Virgil. *Æn.* III. 36. 'Rite secundarent visus, omenque levarent.' v. 90. 'Obstupuit visu *Æneas.*' Confer II. 212. Apul. *Metam.* XI. 266. 'Nec fuit nox una vel quies aliqua, visu Deæ monituque jejuna.' Præsertim tamen de nocturnis somniis, ut notum, et apparitionibus dicitur. Tibull. El. III. 4. 3. 'Ite procul, vanum falsumque avertite visum.' Vell. Patern. II. 57. § 2. 'Uxor Calpurnia territa nocturno visu.' Tacit. *Hist.* IV. 83. 'Sacerdotibus *Ægyptiorum* nocturnos visus aperit.' Justin. I. 7. § 1. 'Quem juxta nocturnum visum ergastulo liberaverat.' Adde XV. 4. § 5. Cetera Drakenb. ad Sil. Ital. I. 64. et Vignoli in Sel. Inscr. Cl. I. p. 188. Quod autem ante legebatur

summam ei dign. pronomen delevimus, volentibus ita *Mss.* et præcedit *ejus* et sequitur *eum*, ita ut sine ullo damno *τῶ* ei carere liceat. *Aratz.*

Intellexit] *Intelligit* Agrippin. cod. *Schott.*

§ 4 *Qui cum*] Ita recepimus, cum in posterioribus quibusdam edd. haberetur *cumque*, contra auctoritatem codd. et olim editorum. *Aratz.*

Gener a Tarquinio adsumtus] Ob ejus virtutes bellicas. *Mach.*

Tanaquil] Regiam claudi jubet, arbitros eiecit, simulat regem vivere; interim generum adhortatur ut capessat regnum. *Mach.*

Ex altiori loco] Desunt hæc Parisino et recte fortasse, nam 'despicere' deorsum videre est, constatque e fenestra apud concionem verba fecisse; ubi quidam *respicens* legit; male. Non dissimulabo *Ms.* quendam *ex altiori* simpliciter legisse, et vox *Tarquinius* ex eodem superat. *Schott.* *Ex altiori* habet Leid. 1. Boend. et Fran. cum vetustis edd. quare omnino hæc voces delendæ non sunt. Et licet verum sit 'despicere' natura sua notare deorsim videre, tamen hoc non impedit quo minus non adderetur *ex loco altiori* id fieri. Sic Ovid. *Met.* XI. 503. 'Et modo sublimis, veluti de vertice montis Despicere in valles.' *Met.* IV. 622. 'Ex alto seductas æthere longo Despectat terras.' Sil. Ital. XIII. 281. 'Despectat ab alto Sacra fides, agitatque virum fallacia corda.' Seneca *Herc. Cæt.* vs. 1695. 'Quæsiuit oculis, arce an ex aliqua pater Despiceret illum.' Apul. *Metam.* IV. 143. edit. Elmenh. 'Prostratum et semianimem ex edito despexit.' Confer *Bentleium* ad Phædr. Fab. II. 5. vs. 10. Quibus locis facile adducerem, ut simplex illud *ex altiori* præferrem, nisi durius quid sonaret. *Aratz.*

Priscum Tarquinium] *Tarquinius* delevi secutus *Schotti* codd., quibus adstipulantur Fran. Boend. et *Lugd.*

2. cum ant. ed. *Aratz.*

Servio Tullio] Antiqua lectio *dicto audientes essent* auctior et verior. A. lius Ms. *dicto obaudientes essent*. In T. Livio l. 41. corrupte est 'Servii Tullii dicto audientes essent' pro *Servio Tullio*, ut et B. Rhenanus admonnit. *Schott.* Male illud *dicto* non agnoscunt unus et alter e nostris; Lugd. vero l. *Servio Tullio dicto obediētes*; melius reliqui, ut excudi curavimus, quæ lectio nullo modo mutari debuerat. Nec scio quid moverit librariorum, ut elegantissimam dictionem, neque raro obviam, et hic et apud alios sæpe corruerint. Cæsar Bell. Gall. l. 39. § 7. 'Cæsari renuntiabant non fore dicto audientes milites' et cap. 40. § 12. Liv. v. 3. 'Plebs nobis dicto audiens atque obediens sit.' XXI. 10. 'Cum milites consulis imperio dicto audientes futuros sese dicerent.' Cælius ad Cicer. Fam. Ep. VIII. 8. prope fin. 'Cæsar senatui dicto audiens futurus non esset.' Hygin. Fab. CXX. 'Rex sacerdoti dicto audiens fuit.' et Quintil. Inst. VII. l. p. 583. 'Minus dicto audientem filium liceat abdicare.' Plura Gron. ad Liv. XXI. 20. Gebhard. ad Corn. Nep. in Lysandro cap. 1. Lamb. et alii ad Datamem cap. 2. quæ Lambini emendatio latuit olim magnum Gronov., ut patet ex epistola ejus ad Heins. in Syll. Burm. tom. IV. ep. 121. quare monuit eum Heins. Ib. ep. 122. *Dicto obediētes* ferri posset, et ita loquitur Dares Phryg. de Exc. Trojæ cap. 2. 'Et si non dicto obedissent: et cap. 19. 'Monet diligenter, ut dicto obediētes essent.' Gron. ad Livium l. XXII. c. 25. *Aratz.*

§ 5 *Quasi precario*] Nam alia ipse decernebat, de aliquibus regem consultatum se fingebat. *Mach.*

Administravit] Eodem modo, ut supra cap. præc. § 5. *ministravit* repræsentant Boend. Fran. et uterque Lugd. que modo apud Suet. in Cæs. c. 16. § 1.

exhibent excerpta Vossiana: 'Ab administratione reipublicæ decreto Patrum summoventur.' Hoc quidem sensu *ministerium* usitatio vox est pro manere publico in republica, præsertim autem in rebus bellicis. Vell. Pat. terc. II. 38. § 6. 'Quippe S. C. ministerio Catonis, regis morte, quam ille conscientia acciverat, facta provincia est.' Valer. Max. IV. 3. ex. 9. 'In publico scilicet ministerio nihil cuiquam, præter laudem bene administrati officii, accedere debere judicantes:' et VIII. 13. ex. 1. 'Non solum speciosissimis reip. ministeriis.' Adde Popmam ad Vell. Pat. II. 45. § 4. *Aratz.*

§ 6 *Quirinalem*] Varro: 'Collis Quirinalis, ubi Curi Quirini fanum, est a Quiritibus, qui cum Tatio Curibus venerunt Romam, quod ibi castra habuerunt. Hoc vocabule cunctarum regionum nomen, ni fallor, obtinuit.' *Mach.*

Viminalem] Varro: 'Viminalis, a Jove Viminio, quod ibi aræ sunt, ubi vimina nata fuerunt.' *Mach.* Et *Viminalem* delet Boend. Eutrop. tamen l. 7. 'Montes tres Quirinalem, Viminalem, Esquilinum Urbi adjunxit.' Livius et alii. *Aratz.*

Esquilias] Quæ sunt dictæ ab 'excubiis,' quæ ibi fiebant. Constat post eum, (Dionysio teste) Urbem non amplius auctam. *Mach.* Hæc in Parisino aberant. Scribendum autem per s tametsi ab 'excubiis' vox ipsa defluerit, quod melioris soni gratia x in s migraverit. Sic et Mediolanensis impresserat. *Schott.*

Urbi] Hunc ambitum libb. quidam varie legebant: *Mec. unus et Esquilias urbi distribuit, annonam, mensuras, pondera, &c.* reliquis omissis: non placet. Agrippinensis nihil hic prætermittebat. *Schott.*

Aggerem] Mediolan. legit *aggeremque ac fossas.* *Schott.*

§ 7 *Ac post*] *Ac primo* Hann. legit, ut velit fortasse primum fuisse Ser-

vium, qui populo frumentam distribuerat, ut legeretur *primus*. Arntz.

Plebi] Agrippin. *plebem*, non *plebi* legit; ut populum a plebe distinxisse videatur, ut apud Agell. Capito x. 20. 'Populum in quatuor tribus distribuit ac post plebem. Annonam, mensuras,' &c. Nihil tamen demuto, quod recepta scriptura sententiam idoneam habeat. Schott.

§ 8 *Primus omnium*] Periodum hanc ex Mss. tribus adieci; et vero omnis census in vulgatis temere videbatur. Censa sunt autem civium capita millia LXXX. eorum, qui arma ferre poterant. Fab. Pictor apud Liv. Schott. Hanc periodum Schotti, qui fere ubique largiores quam nostri sunt, proferunt codd., sed rejiciunt et impressi et scripti omnes. Reddenda est Entropio i. 7. apud quem totidem verbis exstat. Sic infra integrum caput ex tribus etiam Mss. inseruit Schottus cap. 35. § 12. de Pyrrho et Fabricio, quod desumptum est eodem modo ex Entrop. ii. 14. Scio aliter ibi sentire Schottum, sed pro me pugnant et Entropii et Victoris nostri Mss. cum apud Victorem hæc tanquam speris rejiciant, apud Entrop. unanimi consensu ut genuina admittant, ut pateat invito auctore ab aliis huc esse translata. Arntz.

§ 9 *Eorum qui*] Possumus etiam specialius legere *exemplo Ionum*, ex Dion. Hal. 229. 36. *Sylb.* Scripsi uti *exemplo* faventibus antiquis edd. et Mss. Arntz.

Ephesia] Quod, Plinio teste, constructum fuit in Epheso urbe. Martial. 'Nec Trivis templo molles laudentur honores.' Mack. Plin. Natur. Histor. vii. 37. 'Laudatus est Ctesiphon Gnosius, æde Ephesia: Dianæ admirabiliter fabricata: ubi *Chersiphron* leg. ex Strab. lib. xiv. et in Vitruv. libb. iii. et vii. Vidit id F. Pincianus, quem honoris causa libens nomino; cujus in omnes Plinii libros observationes jam pridem ex-

cessæ in ereditorum hominum manus venerunt. Schott.

Aventinus] Vel ab 'avibus,' vel ab 'adventu' hominum, vel 'Aventino' rege dictus: varie enim dantur etymologiæ. Mack.

§ 10 *Effecto*] *Mallm facto*, ut Mss. omnes. Schott. Et ego *mallm effecto* cum Mss. nostris omnibus (si a Boend. discesseris, in quo nulla varietas notatur) et impressis. 'Efficere' enim erit conficere, perficere, opus ad finem perducere, quo sensu apud Cæsar. Bell. Gall. iv. 18. § 1: 'Diebus x. quibus materia cepta erat comportari, omni opere effecto.' Florus iv. 2. § 85. 'Congestis cada-veribus agger effectus est.' 'Efficere urbem' pro condere apud Cicer. de Divin. ii. 47. Hanc vocem egregie vindicavit Burm. ad Quintil. Inst. v. 12. p. 456. et Colom. xii. 10. p. 1087. Arntz.

Cuidam] Mss. *quædam* præferunt. Livius autem lib. i. et Plut. Problem. l. v. 'Sabianum,' non 'Latinum' faciunt: hic etiam 'Antronem Caratianum' ex Varrone et Juba rege appellat: Ille vero antea 'Latinos' semel iterumque nominat, qui templum extruxerunt. Verum nihil hæc pugnant, quod Sabinos inter Latinos numerent. Schott. *Quædam* etiam volunt quisque codd. sed ab alia parte stant editi. Arntz.

Responsum somno] Fortasse rectius *Responsum domino datum*. *Sylb.* Sed a quo igitur responsum datum, quod addi oportuerat? Igitur nil mute, nisi quod sequor duorum codicum scripturam *responsum somno*. Somnus namque idem sæpe est, quod somnium. Liv. viii. 6. 'Si extis eadem, quæ somno visa fuerant.' Virgil. Æn. i. 363. et Serv. ad ii. 794. et vi. 894. Ovid. Rem. Am. vers. 565. 'Dubito, verusne Cupido An somnus fuerit, sed puto somnus erat.' Et vs. 575. 'Placidum puerilis imago Destituit somnum, si modo somnus erat.'

Sic Epist. Her. XIII. 107. Gruter. Insc. p. LXII. num. 9. Justin. I. 4. § 2. 'Hic per somnum vidit.' Valer. Max. I. 8. init. 'Perinde ac tenebrarum somnique nube involuta: ita ibi aliquot scripti, quo modo et apud Plin. invenimus Epist. I. 18. 'Scribis te perterritum somno;' pro quo hodie non multo melius editur *somnio*. Ceterum recte 'somnia' dicitur 'respondere,' ex cuius interpretatione aliquid futurum conjicitur. Ovid. Fast. IV. 651. 'Ille dabat tacitis animo responsa quieto Noctibus:' et quæ collegit Munck. ad Lact. Placidi Narr. Fab. p. 208. Arntz. *Summam imperii*] Hoc est, penes eum populum summam fore potestatem, eum populum in reliquos imperium habiturum. Nulla igitur hic fides habenda codd. illis, qui *summum imperii* agnoscunt. Aliter loquebantur Latini. Cæsar Bell. Gall. II. 23. § 4. 'Duce Boguognato, qui summam imperii tenebat.' III. 17. § 7. 'Præsertim eo absente, qui summam imperii tenebat:' eod. lib. cap. 22. init. v. 11. § 9. VII. 20. § 9. 'Summam imperii se consulto nulli discedentem tradidisse.' adde eod. lib. cap. 57. § 3. et cap. 63. § 5. Livius XXII. 15. 'Penes quem summa equestris imperii erat.' Vell. Pat. I. 6. § 6. 'Summa imperii ad populum Romanum pervenit.' Suet. Claud. c. 3. 'Delatam sibi summam imperii.' Vid. Braut. ad Cæsar. Civ. I. 36. Cort. ad Cicer. ad Fam. XIII. 68. et ceteros. Ferri potuisset, si fuisset scriptum *summum imperium*, ut ap. Corn. Nepot. Phoc. cap. 2. 'Apud eum summam esset imperium populi.' In Eumene c. 7. et Agesil. c. 2. Quo pacto legi ex scriptis posset apud Suet. in Ner. c. 42. 'Qui summum imperium vivus amitteret:' vulgo *suum* circumfertur. Arntz.

Cujus civis] Qui prius vulgati omnes: sed magis est ut *cujus civis* legatur, cum ex Mss. auctoritate, tum

quod Livius, quem Noster religiose transcribit, iisdem his verbis usus sit, sitque sensus integrior et castior. Corruptendi loci ansam dedere *cujus* et *civis* inter se linearum ductu affines voces. Schott.

Bovem illam] *Bovem illam Dianæ* Leid. 1. Non videtur recte posse abesse, cum sententia requirat. Atque ita hanc fuisse oraculi mentem, ut Dianæ inmolaretur, scribit etiam Val. Max. VII. 3. ex. 1. 'Ut quisquis eam Aventiniensi Dianæ inmolasset.' Hæc est, quæ 'Diana Aventina' dicitur Martial. Epigr. VI. 64. 'Laudat Aventinæ vicinus Sura Dianæ.' Et Propert. El. IV. 8. vers. 29. 'Phyllis Aventinæ quædam est vicina Dianæ.' Arntz.

§ 12 *Callidus*] Astutus, a callo: *Mach*.

§ 13 *Latinus dum*] Mss. libb. *Dum Latinus*. Schott. Et sic Leid. 1. Arntz.

§ 14 *Quæsitiv*] *Vindicavit* Ald. et melioris notæ codd. alii *vindicavit*. Mss. vero diverse legunt *quæsitiv*, adduntque *Regnavit annis XLIV*. Deinde novum caput Tullius inscribunt. Miror tamen Mss. extremo Tarquinio Superbo adscribere *imperavit annis XXXIV*.; cum Livius, Dionysius, alii XXV. duntaxat numerent. Forte librariorum familiari audacia addendi detruncandi accidit. Fateor Euseb. et Cassiod. XXXIV. illi tribuere, verum iidem decem annos Servio Tullio ademerant, quod Noster nec hic nec alibi fecisse videtur. In Romulo autem adscriperat *imperavit annis XXXVIII*. In Tarquinio Prisco *Regnavit annis XXXVII*. In aliis vero regibus, Numa, Hostilio, et Anco nulli regnorum numeri comparent. Schott. Cum dicatur exstare in membranaceis *consilioque quæsitiv*, non debebat sane excludi vox genuina; ejecta ab eis, a quibus minus intelligeretur: sic sane etiam legitur in Mss. Palatino uno, nam alter scribit *petitiv*. Gruter. Boend. Fran. et

Gramm. *Quassivi*. Uterque Leid. vero *petiuit*. Prius consensu codicum placet pro 'adquisivit,' quo modo frequenter 'quærere imperium,' 'quærere gloriam.' Jungit pari ratione hæc duo Justin. i. 1. § 7. 'Nec imperium sibi, sed populis suis gloriam quærebant.' vi. 3. § 8. 'Tot bellis ac seculis quæsitum imperium:' et viii. 2. § 11. 'Tantum imperium terra marique quæsierant.' Sallust. Bell. Jug. c. 87. § 2. 'Gloriam atque divitias quæri:' et Ovid. ex Ponto Ep. ii. 7. 47. 'Artibus ingenus quæsita est gloria multa.' Adde Bernec. ad Just. ii. 3. § 1. Acidal. ad Vell. Paterc. ii. 18. § 5. et Cort. ad Sall. Jug. c. 4. § 3. Cui *vindicavit* placet, posset et id suis rationibus defendere, sed melius me facturum judicavi, si Mss. sequeretur. *Arntz*.

§ 15 *Tarquinii] Prisci, non Superbi*. Mach. Monstrum hoc a Dom. Machaneo olim et Conr. Lycosthene expugnatum, mirum est in libris repulularæ potuisse. Monuerunt enim *Prisci* legendum, ut historia veritas constaret; certe in antiquis duobus, nec in Mss. reperi nomen *Superbi*. Eos nepotes Prisci fuisse magis adducor, ut credam, Dionysio potius, quam Livio accedens. Sed Laur. Vallæ longa de hac re disputatio ad Alphonsum regem exstat, quæ ab Halicarnasæo sumpta, an ab ingenio sit, pronuntiare non ausim. *Schott*. Nos auctoritate quinque codicum neque *Prisci* neque *Superbi* agnovimus; hoc per se falsum erat, nec ullo colore poterat defendi. Nam dicere Tarquinium Superbum sæpe pro Prisco poni, ut fecerunt nonnulli Jcti ad l. 2. § 2. ff. de O. J. nihil est; illud vero necessarium non erat, cur enim Priscus diceretur Tarquinus ante quam junior ille sen Superbus extiterat? Hoc enim cognomen posterioribus demum temporibus illi fuit tributum, ut ab altero, cui e factis nomen Superbi fuit inditum, distin-

gueretur. Vide Sigon. ad Liv. i. 34. *Arntz*.

Filios] Legendum est *nepotes* ex auctoritate historici Halicarnasæi: non enim potuerunt esse *filii* rationibus ab eo copiose adductis. *Mach*. Sed hic agnoscendus est inter ipsos veteres dissensus: vide Comment. ad Flor. i. 7. § 2. Strab. v. 353. qui Superbum quoque Prisci filium facit, Interpr. ad l. 2. § 2. ff. de O. J. et præ ceteris Bynkersh. Neque filium hic per nepotem exponimus; cui enim inponi posset, plures scriptores eadem voce, insolita significatione, uti sæpius in eadem historia? Aliud exigit stilus historicus, qui nomina significatione propria adhibet. Et tamen fuerunt qui hoc crederent. Confer Rupert.ENCH. Juris p. 68. et Noldii Hist. Idam. p. 104. et 217. *Arntz*.

Ferocem miti] *Ferocem* morum *simplici* Mss. quidam, forte quod ejusdem vocis repetitionem odiosam fore putarent scribæ illi semidocti, et belle operam ponentes. *Schott*. Mss. pro *miti* habent *morum simplici*; eo scilicet loquendi genere, quo apud Horat. 'integer vitæ,' 'felix animi,' et similia, more Græco. *Sylb*.

In matrimonium dedit] Platonis hoc præceptum, ut morum ingeniorumque fervor alterius modestia temperetur. Memini illud in Apul. extremo libro de Dogmate Platonis legere, sed quoniam neque Plato, neque Asini Aurei scriptor ad manum est, verba describere non potui. Legendus et Sext. Aurel. Victor in Juliano Imperatore de Plotina uxore Trajani. *Schott*.

§ 16 *Forte]* *Fortis* legendum a nominativo 'fors.' Vox in optimis quibusque auctoribus corrupta, qua de in Clælia. Dionysius veneno sublatos putat: miror igitur dubitare quosdam. *Schott*. Plerique tamen Mss. male *sorte* retinent. Melius apud Liv. xxii. 49. 'Seu forte seu consilio nulli

fugientium infestus agmini.' Sed solennis hic est error librorum, qui has voces inter se commutant. Inspice Voss. ad Cæsar. Bell. Gall. 11. 21. § 1. Heins. ad Claud. Bell. Get. vers. 370. Cort. ad Sall. Jug. cap. 1. init. et nos pluribus inf. ad cap. 13. *Arutz.*

Feroces morum similitudo conjunctis] Ita rege secundas volente nuptias. *Mach.* Hujusmodi matrimonia Sacra Literæ prohibent per Johannem Baptistam Matth. xiv. et Imperatoris constitutionibus cavetur eam, quæ in manum fratris convenit, etiam dissolutis seu morte seu repudio nuptiis, duci citra incesti crimen non posse: l. 'Namini' C. de Nupt. 1. 'Fratris.' C. de Incest. Nupt. *Schott.* Confer Heinec. ad Leg. Jul. et Pap. 11. 17. p. 212. *Arutz.*

§ 17 *Paternum]* Quod Victor 'paternum regnum,' L. Flor. 'avitum' vocat 1. 7. *Schott.* in Not. Min. *Patrium* uterque Lugd. *Patris* Haun. *Arutz.*

§ 18 *Dum ad curiam properat]* Inquit enim Servius, 'Quid hoc, Tarquini, rei est? qua tu audacia me vive vocare ausus es Patres, aut in sede considerare mea?' unde a Tarquinio minaciter respondente interfectus est. *Mach.*

Gradibus] Cod. antiq. calamo exaratas in *gradus*. Cujus auctoritatem secutus rō *statim*, ut superantem vocem stylo confodi, et hinc furcis expuli. *Schott.* *Gradibus ejectus* præfert Lugd. 2. et Haun. *rejectus* Gramm. neuter bene. 'Dejicere' est de loco alto jacere. Ovid. Met. 1. 716. 'Saxoque cruentum Dejicit, et maculat præruptam sanguine cantem.' *Arntzenius.*

§ 19 *A quo jussa turba recedere]* Sic excusati omnes. Libri scripti propius veritatem a quo *jussa turba discedere*. Mediolan. tamen *decedere*. Livius totidem pæne verbis: 'a quo facessere jussa ex tanto tumultu, cum se do-

num reciperet,' &c. unde in scripta lectione præpositionem deesse video, e vel, a turba. Neque enim turbam cedere, sed uxorem tumultum effugere jubet. *Schott.* Unanimi tamen consensu omnes scripti præpositionem illam non admittunt, et geminam scripturam exhibent, a quo *jussa turba decedere*. Quibus verbis noluit Tarquinius, ut ipsa turba decederet, verum ut uxor ejus e publico abiret et domum se conferret. Eodem enim modo adhibent Latini hoc verbum cum vel sine præpositione. Livius xxxi. 5. 'Ne obsidionis quidem metu fide decessissent.' Val. Flaccus Arg. 11. 297. 'Patria liceat decedere terra.' Et iv. 522. 'Nunc quoque Achenoreis idem decedere tactis Imperat.' Vell. Patere. 1. 1. § 4. 'Uter cum parte multitudinis patria decederet.' Tacit. Ann. xiv. 49. 'Ant Thræsea decessit sententia.' Curtius v. 13. § 23. 'Nullo regente decesserant militari via.' Quin etiam vitiose dici 'decedere ab aliqua re,' cum scribendum esset de aliqua re, recte monuit summus Gronov. ad Liviam xxvii. 10. *Arutz.*

Evitantem] Nulla hic esse posset vitii suspicio, nisi alter Lugd. *cunctantem* pro *evitantem* ostenderet: quam quidem ego lectionem non inelegantem judico. 'Cunctari' dicuntur illi, qui ea quæ præcipiantur aut non libenter faciunt, aut facere omnino nolunt. Tacit. Hist. iii. 50. 'Undecima legio sese adjunxerat initio cunctata.' Just. 1. 6. § 14. 'Cunctantibus sublata veste obscæna corporis ostendant.' xxiv. 8. § 7. 'Proinde ne cunctarentur, Diis Antesignanis, hostem cedere.' xxvi. 1. § 9. et Cæsar Bell. Civ. 1. 1. § 4. Simile scelus narrat Justin. xli. 6. § 5. Pro *præcepit* habet *cœgit* Leid. 1. *Arutz.*

Sceleratus] Antea Cyprinus dictus: sed, quia filia anrigam cunctantem scabello percutiens jussit, cœgitque super cadaver paternum carrum

ducere, inde Scelerato nomen fuit. *Mach.* Immo, aliam ob causam porta dicta est Scelerata, quia infelici successu exierant Fabii; aliam ob causam vicus Sceleratus, propter nefandum in patrem scelus, neque enim hoc factum infelicitatis nomine excusari potest. Sic eas enumerans, quæ lapsæ erga parentes fuerant; Hygin. Fab. cccv. scribit, 'Tullia Romanorum supra parentis corpus currum duxit, unde vicus Sceleratus est dictus.' Val. Max. ix. 11. ex. 1. 'Vicem cognomine sceleris commaculavit;' et Duker. ad Flor. i. 12. § 2. Videtur etiam diversas has origines confundere Salvagn. ad Ovid. in *Ibide* vers. 365. *Arntz.*

Cum *conjugē*] *Arante*, inquit *Poncherius*, male: alioqui non incuriosos interpres. Oblitus forte Tarquinium Superbum maritum Tullie junioris secundis nuptiis factum, et, quod aliquot versibus antecessit, ab ea instigatum ad regnum capessendum, regemque ab ea primo consalutatam. *Livium* enim *Noster* auctorem, non *Dionysium* sequitur. De hoc Tullie facte sic *Varro* de L. L. lib. iv. 'Prope hunc vicus Sceleratus dictus a Tullia Tarquinii Superbi uxore, quod ibi, cum jaceret pater occisus, supra eum ut mitteret carpentum mulio, jussit.' *Schott.*

CAP. VIII. § 1 *Superbus*] Quia socerum gener sepultura prohibuit. *Mach.* Verba sunt *Livii* l. 49. Attamen ob multa alia hoc nomen memisse constat ex iis quæ attulerunt viri docti ad Flor. i. 7. § 1. *Propertius* El. III. 11. 47. 'Quid nunc Tarquinii fractas javat esse secures, Nomine quem simili vita superba notat?' et *Serv.* ad *Virg. Æn.* vi. 819. *Superbus* solet esse epitheton illorum regum, qui inpotenti dominatione in suos sæviunt, et concessa sibi potestate abutuntur. *Livius* iv. 15. 'Capite multatos ob superbiam regiam.' xxiii. 7. 'Pyrrhi superbam dominationem, misera-

bilemque Tarentinorum servitutem, exempla referens.' xxiv. 5. et xxviii. 42. *Sallust.* Bell. Catil. c. 6. § 7. *Apul. Met.* ix. 234. 'Frustra eum suis opibus confisus tyrannica superbia comminari.' *Justin.* xxxix. 1. § 5. 'Nec Syris quemlibet regem adspersantibus, ne Demetrii paterentur superbiam:' etiam xxxv. c. 2. § 2. *Lactant.* Div. Inst. vii. 15. prope fin. *Salpitius Severus* *Hist. Sacræ* l. 32. § 5. 'Dominationem regiam et superba imperia exponere:' et *Dict. Cretens.* de Bell. Troj. iv. 22. 'Ceteram Priamum cuncta jura affinitatis procalcantem magis in suos anperbiam atque odium exercuisse.' *Comfer* *Burm.* ad *Petron.* in *Sat.* c. 18. *Arntz.*

§ 2 *Regnum scelestæ*] Nam per amicos pessimes in capitales causas plures illustres viros adduxit; primum quidem nuntius, qui Tullium regno excipere noluisse, deinde etiam ex cæteris, unde nihil aliud, quam prædam sperare posset. *Mach.* *Scelestæ* regnum occupat, qui sublato legitimo rege vel regni herede, summam potestatem invadit. *Livius* xl. 57. 'Oppressit igitur nec opinantes, et regnum scelere partum invasit.' *Arntzenius.*

Latinos] Facile eos sibi conciliavit auctore *Mamilio*, ac *Turno Herdonio* feroci eorum duce e medio sublato. *Mach.*

Suessam] *Parisin.* *Secam Pom.* *Mes. Deam Pom.* Nescio quid velint. Et pro *Etruscis* *Mediolan.* *Volscis*, cui emendatum jam locum referre acceptum convenit: non enim in *Etruria*, sed in *Volcis* urbe ea fuit, auctor *Plinius* iii. 5. *Livius* quoque i. 52. 'Is primus *Volscis* bellum in ducentos amplius post suam ætatem annos movit, *Suessam*que *Pometiam* ex his vi cepit.' Et *Strabo* lib. v. *Ædæcoras* (ita enim *Græci* nominant) *Volscarum* urbium matrem fuisse memorat. *Lycosthenes* etiam sic legendam cen-

set: textus tamen nullam varietatem præfert. *Schottus*. Vulgati libb. *Pometiam Hetruscis eripuit*, sed *Volscis* cum veteribus libb. probat etiam *Corvin*. sup. 378. 26. et *Livius* lib. 1. *Sylb*. *Scesam* Haun. *Gramm*. et *Lugd*. 2. *Suesam* Boend. Male de Nostro sunt meriti, qui has voces distinctione a se separarunt *Suessam*, *Pometiam*, cum conjuncte legendæ essent. Vide *Gruter*. ad *Flor*. 1. 7. et *Cellar*. in *Geogr*. Ant. 11. 9. Ceterum *Etruscis* recipiunt sine ulla varietate omnes nostri. Fortasse *Victor* hanc *Suessæ* descriptionem hausit ex antiquiori scriptore, qui *Volscos*, et per consequens *Suessam*, inter *Etruscos* numerabat, cum *Volscos* olim subjectos fuisse imperio *Etruscorum* scribit *Serv*. ad *Virgil*. *Æn*. xi. 567. Sed cum jam ante *Schottum* *Volscis* sine dubio ex *Mss*. in contextum receperit *Machaneus*, malni eos sequi, quod posteriores etiam fecerant editores. *Arntz*.

Simulato transfugio] Nam filius, consilio cum patre communicato, transfugit sancius, verberatusque virgine, sanguine plenus, simulavit se a patre verberatum: benigne acceptus demum dux belli legitur: duxerat autem multos equites Romanos exsules tyrannidem fugere simulans: tandem re *Gabinia* in potestate habita nuntium secreto cum literis misit, cui nihil pater respondit, sed cacumina papaverum disiecit: quo signo intellexit capita primorum civium truncanda. *Mach*.

§ 3 *Locos*] Emendatio hæc a *Mediolan*. lib. est: locus enim fæde ab emendatoribus contaminatus circumferabatur, cum præter rei veritatem *lacus* legerent vulg. libb. omnes. *Melius* *Mss*. *Ludos*. *Locos* autem puto appellasse, quos *Livius* ipse *foros*, id est, 'loca spectandis ludis fabricata.' *Lacus* in circo fuerunt quidem alter major, alter minor; sed longo post tempore effossi. *Dionys*. lib.

111. *Schott*. Pro *Locos* vulgati libb. habent *Lacus*. Duo *Mss*. *Ludos*. Ad *locos* magis accedit, quod *Dion*. Hal. 246. 24. scribit *Tarquinius* τὴν ἰκθόδρομον παστέσιν ὑποστέγειν περιλαβείν, id est, circumtectis porticibus circumplexum esse. *Sylburg*. Nec nostri conveniunt. *Lacum* *Boend*. *Latus* *Fran*. *Lacus* *Leid*. 2. *Fors* in *Lacus circo* *Leid*. 1. ex more librariorum, qui sæpe variantes lectiones solent geminare, et utramque adponere, ut habeat lector eligendi copiam. Vide *Salmas*. ad *Flor*. 1. 13. § 2. et c. 22. § 1. *Duk*. ad 11. 16. § 3. *Victor*. ad *Cicer*. ad *Fam*. Ep. 111. 8. et passim. Neque dubium erit, quid potissimum ex hisce duobus eligendum, cum *foros* facile præferet is, qui *Livium* 1. 56. unquam inspexerit: 'Foros,' dicit, 'in Circo faciendos, cloacamque maximam receptaculum omnium purgamentorum Urbis sub terram agendam.' *Festus* in 'Forum.' 'Fori significant *Circensia* spectacula, ex quibus etiam minores forulos dicimus.' *Adeundus* *Chimentellus* de *Honore Bis*. c. 20. p. 2104. *Arntz*.

Cloacam maximam] De cloaca maxima *Gronovius* ad *Sen*. Exc. *Controv*. Præfat. 111. p. 428. ed. maj. *Arntz*.

Quiritium] *Quiritum* est in tribus codd. nempe utroque modo hic formatur genitivus, verum optimi passim *Mss*. *Quiritium* malunt, nec fallant hæc in parte poetæ. *Horat*. *Od*. 1. 1. 'Hunc, si mobiliam turba *Quiritium* Certat tergeminis tollere honoribus.' Et alibi. Conferatur *Sigon*. ad *Liv*. 1. 33. Sic 'jus *Quiritium*' notum præsertim ex *Jctorum* libris. *Cic*. pro *Cæc*. c. 33. 'Qui enim potest jure *Quiritium* liber esse is, qui in numero *Quiritium* non est?' *Plures* laudat *Schultingius* ad *Ulpian*. tit. 111. § 1. et aliis eodem in libro locis, cujus operis laudes, cum prædicatione nostra non indigeat, seri etiam nobiscum extollent nepotes. *Arntz*.

§ 4 *Cum Capitolium*] Male *Franeq*.

dem. sequente enim sub junctivo cum retinere oportet. Patet id ex iis quæ attulit Gronov. ad Liv. II. 47. Burman. ad Phædr. Fab. III. 10. 13. Eodem modo cap. præc. § 19. peccarat idem cod. scribens *dum domam rediret*. Hanc ob causam faveo Rycio et Dūkero apud Flor. III. 12. § 10. restituentibus *dum spectaculis indulget*. Sed hæc leviora videbuntur illis qui aberrare, quam vinitias tales observare maluit. Arntz.

Caput hominis] Idem Livius ac Dionysius asserunt. Recens videbatur *integra facie*; ac e consulto haruspicum, Etruscorumque responsum ibi caput mundi fore. Mach. Toli nomine: unde Capitolium dici cœpit, quod ab Arnobio tantum proditum memini: ridicule sane: est enim vocis productio 'tolium,' ut 'mentum' in testamento, teste Cicerone. De Capitolii autem origine Tacit. Histor. Ang. III. extr. qui ad Tarquinium Priscum refert. Schott.

§ 5 *Obsidio*] Vulgo *obsidione*. Ego de Mss. omnibus reposui *obsidio*. Sic enim sine litura scripserant auferendi casu, ab 'obsidium' generis neutrius: quo veteres scriptores usos frequenter Festum et Nonium testes habeo: quorum ille Sallust. Hist. I. laudat auctorem: 'Magnis operibus perfectis' (sic enim legendum) 'obsidium cepit per L. Catilinam legatum.' Et C. Lælius in Orat. pro se ad populum: 'Ut nobis terra marique simul obsidium facerent.' Hic vero Ennium: 'Cum sævo obsidio magnus Titana premebat.' Sed de his vide quæ in Quinctium Cincinatum notavimus copiosius. Schottus. Nec aliter Plautus in Bacchid. IV. 9. 24. 'Is Helenam abduxit, cujus causa nunc facio obsidium Ilio.' Florus II. 6. § 5. 'Itaque ad auditum sociæ civitatis obsidium.' Notarunt alia Keuchen. ad Frontin. Strat. III. 5. ex. 2. Rycius ad Tacit. Ann. XIII. 41. Dukerus ad Flor. II. 2. § 21. et

Delph. et Var. Clas.

Cortius ad Sall. Fragm. rv. 986. Ita et hoc loco in prima editione textum mutaverat Schott. et Sylburg, quem sequitur Gaesbek. et illa Pitisci: in posteriore autem Schotti est *obsidione*, quod tuentur editi olim et omnes scripti, quamobrem nihil mutavimus. Arntz.

Ardea] Urbs Etruriæ fuit ab augurio avis Ardeæ dicta, si credimus Virgilio in *Æneid.* lib. VII. scribenti: 'Quam dicitur urbem Acrisionis Danaë fundasse colonis, Præcipiti delata noto: locus Ardea quondam Dictus avis, et nunc magnum tenet Ardea nomen.' Refert autem Turnum in ea regnasse. Inde Ardeliones dicti, multa incipientes, nihil perfectentes, et volantes in scientiarum apices, ignotis principiis. Martial. 'Vis dicam quid sis? magnus es ardelio.' Mach.

Lucretiæ stuprum] De hac narratione notuillam inter Dionys. ac Liv. et talem quidem observavimus, differentiam. Græcus auctor sentit Lucretiam acerbissime casum suum ferentem, quam celerrime ascendentem vehicula, Romam venisse, ubi se interfecit. Latinus pudicius matronæ interneconem Collatiæ factam scribit. De modo quoque aliquid interesse, solers considerabit lector. Ovid. graphice II. Fastorum describit: 'Cingitur interea Romanis Ardea signis, Et patitur lentas obsidione moras. Dum vacat, et metnunt hostes committere pugnam, Luditur in castris; otia miles agit. Tarquinius juvenes socios dapibusque meroque Accipit: ex illis rege creatus ait,' &c. Mach.

Ad Porsennam] Scriptura est Mss. omnium. Silius, Martialis, cæteri que poëtæ corripunt, metri fortassis causa: 'Hanc spectare manum Porsena non potuit.' Virgil. *Æneid.* VIII. produxit: ubi Servius uno n. *Porsenam* semper dictum ait. Schott. Ex nostris tamen multi *Porsenam*, et

Aurel. Vict.

2 K

sic solere optimos codd. scribere dudum monuerunt viri docti. Pierius ad Virg. *Æn.* viii. 646. Vorstius ad Val. Max. iii. 3. exemp. 1. et Dukerus ad Flor. i. 10. § 1. Exempla ex poetis, ubi media corripitur, habet Dausq. de Orthogr. ii. 246. Hoc loco quoque *Porsenam* ediderat Machaneus, Aldus, Gryphius, et ceteri. *Arntzenius.*

Retinere] Melius veteres *recuperare.* Schott.

§ 6 *Cumæ]* Strabo: 'Sunt vetustissimum Calcidensium, et Camæorum ædificium: antiquitate enim cunctas, et Siciliæ et Italiæ, urbes antecellit.' *Mach.*

Per summam ignominiam] Vetus cod. non male *cum summa ignominia.* Schott. Et sic ediderat Machaneus, quod facile admitti posset, cum eleganter ita loquantur Sallust. Jug. c. 14. § 15. 'Clansi in tenebris cum mœrore et luctu morte graviores vitam exigunt.' Justin. xvi. 2. § 7. 'Cum magna rerum gestarum gloria moritur.' Adde quæ ad Sall. notavit Cortius. Attamen mutare nihil nolui, cum scripti non mutant (de nostris loquor) nec locutio hæc alteri elegantia cedat, vel eodem illo Sallustio teste in Jug. c. 2. § 4. 'Per luxum atque ignaviam ætatem agunt.' *Arntz.*

CAP. IX. § 1 *Sorore]* Mss. *ex sorore.* Hic Livio repugnat, qui Egerii filium facit Tarquinium Collatinum, et nepotem tantum Tarquinii Prisci ex fratre. Vide Alex. Neapol. *Genialium Dierum*, v. 27. *Schott.*

Contubernium] Nomen est militare, Vegetio auctore scribente: 'contubernium autem manipulum vocabatur ab eo, quod conjunctis manibus pariter dimicabant.' Inde ad pacem translatum, quasi sub iisdem tabernis ac domibus comessales vivere soleant. *Mach.*

Ubi cum forte] Parisin. et Agrippin. *Unde cum forte liberiore convi-*

vio. Schott. *Ita non reperitur in codice Grammii et edit. Annæ. Arntz. Conjugem suam]* Ovid. 'Quisque suam laudant: studiis certamina crescunt.' *Mach.* Non potuerat eo tempore consulere Nasonem, qui tutius præcepisset Art. lib. 1. vs. 741. 'Hei mihi non tutum est, quod ames, laudare sodali, Cum tibi laudanti credit, ipse subit.' Exempla enumerare non est mei instituti. Notissimus est Justinus locus i. 7. *Arntz.*

Et luxu] Corrupti hic erant et interpolati libb. scripti, nisi quod *vel lusu comprehendunt* legisse videntur. *Schott. Vel lusu* Fran. et Gramm. Non incommodè sane hæc vox *lusu* retineri posset, quomodo et apud Liv. i. 57. (unde hæc videntur petita) coniecit magnus ejus emendator Gronov. *In convivio lusuque cum æqualibus viderant:* cum hodie habeatur *luxuque.* Similiter Hyginus Fab. cviii. 'Ipsi noctu lusu atque vino lassè obdormissent.' Nec ideo tamen *luxu* rejiciendum erit. Recte etenim 'luxus' adhibetur de hilarioribus conviviis, in quibus ultra modum Baccho et Genio indulgetur; de convivii quæ immo dicis sumptibus instructa sunt. Tacitus Ann. xv. 37. 'Celeberrimæ luxu famaque epulæ fuere.' Claudian. Bell. Get. vs. 367. 'Nuntius in luxum falso rumore resolvit Dum marcent epulis, atque inter vina chorosque Persultat vacuis effrena licentia tectis.' Sulpitius Severus Hist. Sacr. ii. 6. § 3. 'Cum his per luxum et licentiam regalis convivii promiscue uxores concubinæque uterentur.' Sueton. Tito c. 7. init. 'Suspecta in eo etiam luxuria erat, quod ad mediam noctem etiam comessationes extenderet.' Claudian. Rapt. Pros. ii. 326. 'Gentesque sepultæ Luxuriant, epulisque vacant genialibus umbræ.' Cum mensis, luxum jungit etiam Lucanus i. 162. 'Prædaque et hostiles luxum suasere rapinæ: Non auro tectisque modus, mensasque priores Aspernata

fames: quo loco pro *tectis* malim legere *textis*; ut de instrumentis aureis stratisque tricliniorum loquatur, adeoque de conviviis, quæ omni genere luxus abundabant, quo vitio maxime laborabant posteriora reip. Romanæ tempora. Sic 'luxum, aurum et texta' seu strata triclinii, jungit Virgil. *Æn.* 1. 641. 'At domus interior regali splendida luxu Instruitur, mediisque parant convivia tectis. Arte laboratæ vestes, ostroque superbæ; Ingens argentum mensis.' Et *Æn.* vi. 603. 'Lucent genialibus altis Anrea fulera toris, epulæque ante ora paratæ Regifico luxu.' Claudian. in *Ruf.* 1. 206. et seqq. Sed ne aberremus, pari significatione apud Græcos occurrit *τροφή*. *Ælian.* Var. Hist. 1. 19. *Herodian.* 1. 8. § 2. 11. 7. init. et cap. 11. § 3. Porro non novum est, voces 'lusus' et 'luxus' inter se confundi. Exempla vide apud Gronov. ad *Sen. Hipp.* 449. et ad *Liv.* 1. 5. *Colerum* ad *Val. Max.* vi. 9. § 5. *Arntz.*

Collatiam] *Collatium* Fran. et Boend. *Collatina* Lugd. 2. Et inde pro *exinde* scripsimus, volentibus ita omnibus exaratis manu. *Arntz.*

In lanificio] Quod castæ matronæ argumentum. *Varro* de vita P. R. lib. 1. 'Cum interea in incubando faceret juxta ancillas lanam.' *Terent.* in *Andria*: 'Primum hæc pudice vitam parce, ac duriter Agebat, lana ac tela victum quæritans.' *Schott.*

§ 3 *Collatiam*] Simulavit negotium habere militare. *Mach.*

Et in cubiculum] Gemmam orationis abjecerunt inepti librarii, admisso scabro lapide. Monuit enim *Schottus* noster pro his omnibus hæere tantum in *Ms.* snis, et *pudicitiam cubiculi expugnavit*; qua scriptura nihil excogitari queat venustius. Impudicum quidem deinde esse, cœpit cubiculum *Lucretiæ*; ipsa vero neutiquam. Hæc tam elegans lectio adeo ineptiit oculis *Sylburgianis*, ut vulgarissima alioquin variantis scripturæ

discrimina annotare solitus, ne hujus quidem verbulo meminerit. *Gruterus*. Receptam tuentur nostri, nisi quod quinque et ed. *Mach.* particulam deleant. Sic scilicet optimo seculo poetæ, et post etiam prosæ scriptores construebant 'irrupere' cum quarto casu sine præpositione. *Ovid. Met.* xv. 598. 'Ille quidem potuit portas irrupere apertas.' *Drak.* ad *Silium* 11. 378. *Lucan.* 11. 327. 'Pulsatæ sonuere fores, quas sancta relicto Hortensi mœrens irrupit Marcia busto.' *Tacit. Hist.* 1. 83. 'Imperatoris sui tentorium irrupet:' apud quem nihil est frequentius. Similia vide apud *Heina.* ad *Claud. Præf. Rapt. Pros.* 1. 11. *Burm.* ad *Valer. Flaccum* 11. 211. et *Torren.* ad *Val. Max.* 111. 2. § 8. *Supra jure propinquitatis domum, omisso in,* legit *Lugd. 1. Arntz.*

Pudicitiam expugnavit] Postquam nec precario, nec pretio obtinuit, dixit: Te occidam, famulumque unum mactans ponam simul corpora vestra, dicam quod indecenter te in complexu deprehendens servi supplicio vos affecerim, injuriam cognati persequens. Ita ut turpem finem probrique plenum subeas, nec honore sepulturæ corpus tuum dignetur. *Ovid.* 'Interimam famulum, cum quo deprenta fereris, Succubuit famæ victa puella metu.' *Mach.*

§ 4 *Rem exposuit*] His fere verbis, quæ e *Bruto Cassii* (vel ut *Scaliger* emendat *Attii*) *Varro* profert de *L. L.* lib. vi. 'Nocte intempesta nostram devenit domum.' *Schott.*

Texerat] *Gesserat* *Mss.* noster. Nihil muto: *Virgil.* 'Aperit ramum quem veste tegebat.' *Schott.* *Texerat* constanter retinet scripti, et ita oportebat. Certe *Valerius Maximus* hanc historiam referens scribit vi. 1. exemp. 1. 'Ferro se, quod veste tectum adtulerat, interemit.' *Livius* xxvi. 15. 'Atque ita gladio, quem veste texerat, per adversum pectus transfixus.' *Apul. Met.* 11. 129, 'Sta-

tim denique gladium, quem veste mea contactum ad hos usus extuleram.' Arnob. Adv. Gentes v. 166. 'Prinquam veste velaret et tegetet.' Virgil. Ciri vs. 280. 'Aperit ferrum, quod veste latebat.' Pro scripta tamen lectione stat Justin. vii. 3. § 6. 'Ferro, quod sub veste gerebant, compescere jubet:' et xxviii. 1. § 9. 'Cum ferrum occultatum inter fascias gereret.' Arniz.

§ 5 *Illi in exitium regum*] Brutus Collatinus et Lucretius. *Mach.* Reges hic sunt rex cum filiis. Notum enim est rex vel regina dici de regis filiis, uti Ovid. Ep. Her. xii. 1. 'At tibi Colchorum, mæmini, regina vacavi.' Livius xlii. 24. in fine de Gulusa filio Masinissæ: 'Ita regulus Carthaginensesque dimissi.' Virg. Æn. i. 273. Servius ad Virg. Ecl. iii. 106. Abrah. Gronov. ad Justin. vi. 1. § 5. Burm. ad Val. Flacc. i. 174. et vi. 687. Arniz.

Vindicaverunt] Vindictam fecerunt: nam 'vindicare' ad se trahere significat. *Mach.*

CAP. X. § 1 *Brutus*] Quasi 'brutorum' vitam imitans: Ovid. 'Brutus erat stulti sapiens imitator, ut esset Tatus ab insidiis, dire Superbe; tuis:' unde a Græcis 'Elithius' dictus, id est, stultus. *Mach.*

Sorore] Rursus ex sorore quidam legunt: sequiturque suo more Livium. Dionys. enim amitam Superbi Tarquiniam facit, unde Brutum natu grandiozem, cum Tarquinis, liberis regis, Delphos profectum, colligi potest. Non me fugit, incertam esse et multis retro sæculis controversam genealogiam regum Romanorum. Livius enim Superbam Prisci filium facit, Dionysius ex filio nepotem fuisse argumentis, ac temporum ratione astruit, quem plerique omnes sunt secuti. Laurentii tamen Vallæ longam pro Dionysii sententia adversus Patavinum scriptorem disputationem Andreas Alcicius J. C. insignis op-

pugnat lib. Παπερύων cap. 8. Nam Pomponii D. l. 2. de Origine Juris, Tarquinium Superbum Damarati Corinthii filium affirmantis jam pridem explosa sententia est, cum nepos tantum fuerit, si Livium sequimur; sius Dionysium, abnepos. Quidam igitur sic legerunt: *illis temporibus, quibus Tarquinius Damarati Corinthii filius*: quam ego, nisi a Mss. est, non temere recipio: vulgatam tæor parva immutatione facta: *quibus Superbus Damarati Corinthii filii F.* Sic enim unica litera *filium* Mss. fere repræsentant, quod cum librarius ignoraret, audaciter omisit: Zazii enim, aliorumque nimis coacta purgatio est. Filii verbo hic nepotem contineri, quod il. permittunt. l. 'Filii' appell. et l. 'Justa.' D. de Verb. Signific. Nam historica hic narratio est, quæ vocum proprietatem sibi vindicat, non alio vi quadam detorta verba. Vide Erici Glarean, viri optime de historia Romana meriti, tabulam familiæ hujus regis in T. Livio. *Schottus.*

§ 2 *Delphos exantibus*] Causa potissima eundi fuit, quia anguis e lignæ columna lapsus adeo regem ternebat, ut legatos miserit Delphos ad oraculum Apollineum consulendum, quibuscum Brutus ludibrii causa profectus est. Delphi urbs est in radicibus Parnassi, ubi pendeat umbilicus, signum eam urbem in medio conditam Græciæ, auctore Strabone nono Cosmographiæ suæ. *Mach.*

Deridiculi] In Mss. est, ubi vulgo *ridiculi*. *Deridiculi gratia*, ut Plantus loquitur in Amphitryone: 'Quid obsecro tu me deridiculi gratia sic salutas?' Ibidem etiam *ridiculi causa* dixit. Et in Pseudolo, 'verba per deridiculum dare.' *Schott.* *Ridiculi* Boend. Lugd. 1. Haun. et Gramm. et cum his vetustæ edd. *deridiculis* Leid. 2. Porro pro *comes adscitus* Leid. 2. legit *omnis accius*: Leid. 1. Boend. et Haun. *comes accitus*: Fran. *Actitus*:

unde festasse refugendum comes additus. Hic enim sequitur Liv. l. 56. 'Comes his additus L. Junius Brutus.' Claudian. de Rapt. Pros. l. vs. 229. 'Pallas et inflexæ quæ terret Mæana la cornu Addunt se comites.' Virgil. Æn. II. vs. 339. 'Addunt se socios Ripheus, et maximus armis Æpytus.' Sen. Herc. Cæt. vs. 952. 'Adde me comitem tuis, Threicia conjux, accelebribus.' Quamvis et vulgata defendi possit, ut Apul. Met. vi. 184. 'Comitibus adscitia, qui vulnerati remanserant, actutum recurrunt.' et hoc jam malum, quam quidquam mutare. Vide eodem modo in hac voce variantes librarios apud Cort. ad Sall. Catil. cap. 47. § 1. et Scheffer. ad Justin. xxii. 1. § 6. Eumenii Paneg. in Nat. Urbis Trevir. cap. 15. § 6. 'Qui ab illo fuerat frater adscitus.' et Ausonius Paneg. c. 3. 'Instar filii ad imperium frater adscitus.' Pro *influxum* legit Haun. *influxum*. Vitiose. Confer Stephanium ad Saxonem Grammaticum Hist. Dan. lib. III. in fine: 'Quod postmodum igni liquatum clam cavatis baculis infundendum curavit.' 'Inclsum' dixit Val. Max. vii. 3. ex. 2. Aratz.

Donam tulit] Hæc eadem oraculi verba referens Val. Max. var. 3. ex. 2. 'Penes cum summam urbis nostræ potestatem futarum.' Liv. lib. xxxvi. cap. 11. 'Penes quem tum summa potestas erat, in suam sententiam adduxerat.' et sapiens mihi. Aratz.

§ 3 *Ipsæ terram oculatus*] Ut commonem omnium parentem. Virgil. Æp. xi. initio: 'Non jam mater alit tellus.' Homer. et Pindar. sapiens γῆ μήτηρ. Suet. Cæsare c. 7. 'Quando mater, quam subjectam sibi vidisset, non alia esset, quam terra, quæ omnium parens haberetur.' et Tibertio cap. 75. 'Pars terram matrem Deasque Manes arent.' Vide Plinium n. 63. Sed quam terram audito oraculo oculatus sit, queri video.

Delphicam Plinius ait l. xv. cap. ult. Italicam Livius lib. l. et Dion. Hal. lib. iv. et Ovid. Fast. lib. II. Plerique non explicant. Schott. De Italia, id quod rei etiam convenientius esse videtur, intellexit hoc Servius quoque ad Virg. Æn. III. 96. cum scribit, 'qui primam matrem reveras osculatur.' Utique hoc intelligendum est, cum iterum Italiam pervenissent. Et nota sunt quæ passim 'de terra matre' tradidere veteres. Ex multis evolve Diot. Cretenis. de Bell. Troj. v. 10. Serv. ad Virgil. Georg. II. 11. et Æn. IV. 178. et Comment. ad Petron. Sat. c. 39. Aratz.

§ 5 *Filios suos, fratrisque*] Vox *fratrisque* non solum in Mas. sed et in Parisino absuit, pro quo illi, *eo quod*, legebant. Schottus. Cum non agnoscat vox *fratrisque* a Schotto tribus codicibus calamo exaratis, neque eas ullum sit vestigium in Palatinis, injurie nimis adhuc retinetur. Est ergo deinceps Morboniam: falsa enim est, nedum supervacanea. Grut. Cum Gruterus quatuor codicum testimonio *fratrisque* relegare non dubitaverit, potiori et ego jure in eandem ei sententiam ire possum, cum sex scripti, quibus nati sumus, quatuor istis accedant. Neque 'filios' fratris ab eo esse interfectos apud alios proditur, qui Bruti liberorum tantum memiserunt. Serv. ad Virg. Æn. l. vi. vs. 819. et quos laudat Camers ad Flor. l. 9. § 5. Si retinenda fuisset hæc vox, non *fratrisque*, sed *fratresque* scribendum fuisset. Id enim etiam alii testantur, non solum filios suos, sed duos præterea uxoris suæ fratres jussu ejus esse necatos. Augustin. de Civ. Dei III. 16. 'Occisis a se ipso primitus filiis suis, et uxoris suæ fratribus.' ubi adendus Leon. Coquens. Sed neque *fratresque* ferendum, quum illi fratres erant ii ipsi, qui statim sequuntur, Vitellii. Confer Livium II. 4. Aratz.

Aquilis] Aquilii erant filii sororis

Collatini collegæ. *Mach.*

Vitellii] Vitellii sororii erant Bruti. *Mach.*

Ad recipiendum] *Recipiendos* habet Lugd. 1. haud dubie a librario, cui durior hæc videbatur constructio. Mira enim sæpe librarios invasit libido mutandi, detruncandi ea omnia, quæ a vulgaribus grammaticorum regulis paululum recedebant. Sed sic optimos quosque locutos esse scriptores, innumera exhibent exempla. Manilius 1. 10. 'Das animum viresque facis ad tanta canendum.' Cicero Orat. in Catil. 111. 8. 'Neque res ulla, quæ ad placandum Deos pertineret, prætermissa est.' Liv. vii. 5. 'Nullis domi militiæque ad conciliandum gratiam meritis:' et xxvi. 43. 'Ad urbem nam oppugnandum si quis vos adductos credit.' Cæsar Bell. Civ. 1. 34. § 2. 'Profectum item Domitium ad occupandum Massiliam.' Seneca de Benef. 1. 1. 'Quia non opus est ad liberandum fidem facultatibus.' Sueton. in Galba c. 18. § 5. 'Ad ornandum fortunam suam Tnsulanam:' ubi non sequor excerpta Vossiana, quæ *ornandam* præferunt, præterquam quod sonum auribus ingratior efficiant. Frontin. Strateg. iv. 5. ex. xxi. 'Cohortati ad patientem fortiter mortem:' ubi eodem errore Msa, *patientiam* nobis obtrudunt. Adde Fabrum ad Justin. xii. 2. § 3. Stephan. ad Saxonem Gramm. Hist. Dan. lib. v. pag. 116. et erud. Comment. ad Flor. 1. cap. 9. § 4. *In urbe* uterque Lugd. quod non negligendum fortasse. Nonnulla loca hic me attulisse video, quæ etiam ab Oudend. producta sunt ad Frontin. 111. 6. § 7. Sed eosdem legimus scriptores, neque ulla hic in me plagii suspicio, licet eam non metuam, potest cadere. Illo enim tempore, cum is liber exiret, jam operas occupabat Epitome. Et res ipsa levioris momenti est. *Arntz.*

Conjuraverunt] Ut altius intelliga-

tur hoc factus: cœrati forte apud Vitellios conspirati fuerant, ut Livius; sed, ut Dionysius, apud Aquilios. Interim vero servorum quidam vini præbitor ex urbe Cæcina captivus, cujus nomen erat Vindex, suspicatus hos viros aliquid moliri pravi ob ministrorum ablegationem, solus foris restitit ad ostium; sermonesque eorum percipiens, et literas ab omnibus scriptas vidit (ad compaginem quandam ostii perspicuum visum adhibens) ac egressus rem detalit ad consules, ut Patavinus scriptor ait: ut Halicarn. ad Valerium, qui postea Poplicola dictus: quo facto, et per magistratus, maxime a Bruto sumpto de reis supplicio, tandem ejecti legati Tarquinii, Collatinoque in exsilium missus, atque regibus penitus amplius redeundi desperatio facta. *Mach.*

§ 6 *Se ambo*] *Lego congressus est, ubi ambo mutuis vulneribus occiderunt.* Levis in speciem emendatio, quæ libris antiquis debetur, lucem et venustatem addens orationi; cum antea legeretur *se ambo mutuis vulneribus occiderunt.* Ceterum de origine funebrium laudationum Plutarchus disserit in Poplicola, et nuper summæ vir accuratior Jo. Kirchmannus de Funeribus Rom. 11. 18. *Schott.* Et hoc loco a Schotto diceasimus, cum expressam lectionem defendant omnes scripti et editi, cum Eutropio 1. 10. 'In prima pugna Brutus et Aruns Tarquinii filius invicem se occiderunt:' et Floro 1. 10. 'Donec Aruntem filium regis manu sua Brutus occidit, superque ipsum mutuo vulnere exspiravit.' *Arntz.*

§ 7 *A collega laudatum*] Constat apud Romanos hanc primam orationem funebrem recitatam, inde exordium fuit orationem post mortem clarissimorum virorum factam in exsequiis prædicare; etsi prius Athenienses laudem funeream legi præposuerant his, qui novissime pug-

nando in Artemisio, Salamine, Marathone, Plateis pro patria occubuerant. *Mach.*

Luxerunt] Pullis ac atris vestibus indutæ fuerunt. *Mach.* Non recte anno desideratur in Lugd. 1. quod adesse debet. Entrop. i. 10. 'Quasi communem patrem per annum luxerunt.' et cap. 11. 'Quem matronæ, sicut Brutum, annum luxerunt.' Adde Grang. ad Juven. Sat. VIII. 267. Livium, alios. *Arntz.*

CAP. XI. § 1 *Porsena*] Post bellum a Romana libertate gestum contra Veientes ac Tarquinienses arma regibus restituendis capessentes, in quo haud dubie Romani superiores exstitere, potentissimus Etruriæ rex defensionem atque prælium pro Tarquinis suscepit, et illico infesto exercitu Romam accelerat, non impetratis a senatu Romano per legatos quæ volebat. *Mach.*

Janiculum] A 'Jano' dictum, ut Janualis porta, de qua ita Janus primo Factorum: 'Arx mea collis erat, quam vulgus nomine nostro Nuncupat; hæc ætas Janiculumque vocat.' *Mach.*

Cocles] De 'Coclitis' nomine vide Plinium XI. 37. Varro de L. L. lib. VI. 'Ab oculo Cocles, quasi Ocles dictus, qui unum haberet oculum.' Scaliger tamen a *κόκλωψ* sic dictum putat. *Schott.*

Pro] Id est, 'ante.' *Mach.* Uti 'pro rostris,' 'pro tribunali,' et alia. Confer Gronov. ad Justin. III. 5. § 9. Heins. ad Albin. Eleg. de Morte Drusi vs. 288. Burman. ad Val. Flacc. IV. 110. et Cort. ad Sall. Catil. cap. 18. § 8. *Arntz.*

Sublicio] Mss. hic variant: nunc *Salpicio* habebat, et supra adscriptum *subflicio* Tiberis: alter *Sublicio*. Dicitur autem a 'sublicibus,' id est, trabibus magnis inter se connexis. 'Licio' enim antiquis connectere significabat: et sublicas trabes illas dixerunt quæ invicem colligantur.

Græci Romanarum rerum scriptores *ἐπιλήνη γέφυρα*, id est, *lignum pontem* appellant. *Schott.*

Solus] Ita pleniore libb. vett. *Schott.* Ut inutilem tamen hanc vocem rejecerant aliquot nostri. Addit Horat. Ep. II. 1. 1. 'Cum tot sustineas et tanta negotia solus.' Servius ad Virgil. *Æn.* VIII. 646. 'Solus Cocles hostilem impetum sustinuit.' Florus I. 10. § 4. *Arntz.*

Sustinuit] *Mediol. substituit*, ut fere in Tarquinio Prisco. Idem mox illud *statim* adjiciunt. *Schott.*

Cum quo statim] *Tum quo* Gramma. illud *statim* nullus agnoscit, quare neque nos recepimus. At nemo quod sciam, e veteribus tradidit, eum in Tiberim 'decidisse,' verum omnes in fluvium 'desiluisse' reliquerunt, quare mallet *Tum in Tiberim desiluit*, vel *tum se in Tiberim dejecit*. Illud potuit habere a Livio II. 10. 'Ita sic armatus in Tiberim desiluit.' Hæc vero ratione Frontinus *Strat.* II. 13. ex. 5. 'Audito deinde fragore pontis abrupti, dejecit se in alveum.' 'Se in Tiberim misit' dixit Val. Max. III. 2. exem. 1. Tuetur tamen se vulgata hoc Sidonii Apoll. loco carm. v. vers. 72. 'Nec ponte soluto Cum caderet, cecidit.' Scio me primo olim intuitu conjecisse *cum equo in Tiberim desiluit*, quod tamen ut male natum mox abdicavi eo nomine, quia peditem fuisse Coclitem ceteri reliquerint historici, attamen dissensu veterum aliqua coloris specie defendi ea conjectura posset, si vera est sententia Begeri, qui transstantem equoque insidentem in tabula exhibit ad Flor. I. 10. Eadem varietas observatur in Clælia virgine, quam alii nando, ceteri equo transiisse flumen testantur, de ea re Drakenb. ad Sil. X. 498. Sed de statua illa infirma satis sunt omnia, cum notum sit, antiquitatum ignaros sculptores quotidie falli, quod tam facile in historico cogitari nequit; atque

utinam hoc de auctore nostro semper affirmare liceret. Præterea et pictura illa ad aliam historiam referri potest, ut nihil tutum pronunciari queat. Similis in lectione discrepantia est apud Appul. lib. VIII. init. 'Natalibus prænobilis, equo clarus,' &c. ubi codex Ms. qui clarus. Arntz.

Transnavit] Scribo auctoribus libris scriptis; cujus præpositionis elegantiam librarii multis in locis corruerunt. Non longe abiero: in Suetonii Cæsare cap. 20. in antiquis libris *transduxit* reperi, et in Octavio cap. 2. Apud Cæs. Bell. Gall. lib. 1. 'Multitudinem Germanorum in Galliam transducant:' ibidem et 'transdidisset,' 'transdere' sæpe pro tradere. Sed exemplis congerendis supersedeo. Apud Plin. Nat. Hist. VIII. 32. quod proprius ad rem facit, in Mss. de cervis, 'maria transpatant, gregatim natautes,' ubi vulgati *transant*. Schott. Aliter tamen sentit Pierius ad Virg. Æn. IV. 245. *Transnavit* hoc loco uterque Leid. *Transnavit* Fran. *Transnavit* Haun. Eodem modo et in hac et in aliis vocibus dissentiunt codd., ut tutius credam utrumque admittere. Guntherus Ligar. de Gest. Barbar. II. 431. 'Non tam flumineas transit, quam transpatat undas.' Vide Gronov. ad Liv. XXVII. 29. Drakenb. ad Sil. IV. 489. et Torren. ad Val. Max. I. 8. ex. 2. Arntz.

§ 2 *Circumarari*] *Ambire* Mss. omnes: Paris. et Agrippin. *arari*. Schottus. *Arari* Leid. 2. Boend, Haun. et Gramm. *arare vel arata* Fran. *circumarari* Leid. 1. Vicit apud me plurimorum codicum consensus, *Aratz*.

Vulcanati] Videlicet, teste Ljvjo, in Comitio: 'Vulcanalia Varro a Vulcanano, quod ei tum feræ, et quod eo die populus pro se in ignem animalia mittit.' Mach.

CAP. XII. § 1 *Obsideret*] Fran. *possideret*, quomodo Mamertinus Paneg. Julian. cap. 4. § 1. 'Antiquissimas-

que urbes barbari possidebant.' Claudian. Cons. Honor. III. 66. 'Barbarus Hesperias exsul possederat urbes.' Lucan. VII. 710. 'Adapice possedas urbes.' Cæsar Bell. Gall. I. 34. § 3. Livina XXXI. 31. 'Urbum, ad quam defendendam missa erat, per scelus possedit.' Sed tamen nondum Porsena Urbem occupaverat, sed ejus tantum faucibus iminebat, nisi *possideret* sumas pro ita clausam tenebat, ut possidere videretur, cum nulla ferè in armis spes superesset. Sed nihil erit innovandum. In præcedentibus post *Porsena* vocem *rex* delevimus cum omnibus scriptis. Editi legunt *Porsena rex cum*. Arntz.

Mutius Cordus] Post istam enim manum dictus est Scævola, quasi a 'scæva,' id est, sinistra, et 'vola,' id est, concavitate: nam dextra inhabilis erat. 'Scævi' enim, Ulpiano jurisconsulto auctore, 'dicuntur, qui sinistra manu pro dextra utuntur.' Mach. *Scævola* vel, ut lapides Capitolini, *Scævula*, in libb. antiq. non comparet. Post enim *Scævula* appellatus ἀρὸ τοῦ σκαυῶν, id est, *sinistro* et *lævo*. Qui hic *Codrus* fecerunt ('rumpantur ut illia Codro') imperite et audacter, æmularunt ducem Atheniensem, qui se quoque pro patria devovit. Schott. *Scævola* occurrit tantum in Haun. quinque autem pro *Cordus*, *corde*, ut sit ablativus pro animo; male: *Cordus* non inauditum est in rep. Romana nomen. Vossius in Etym. hac voce: Harduinus Numm. Popul. p. 532. et Oudend. ad Lucan. VIII. 715. 'A. Crematius Cordus' & Seneca est hodie notissimus. Facit ejus mentionem in Consol. ad Marc. cap. 1. cap. 22. et alibi eodem in libello. 'Valerius Cordus' apud Lamprid. Alex. Sev. cap. 3. *Cordes* edidit Machapens. *Codrus* Aldina ed., quod monuit etiam loco laudato Vossius. Sic edd. variant apud Martial. Epigr. v. 24. 'Aut meus ante omnes Cordus haberet equum:' alii *Codrus*, quod

ibi etiam rectius videtur ex Ep. II. 57. et Epigr. v. 27. Nec tamen omnes eadem sentiunt inter ipsos antiquos de variis nominibus nostri 'Scævola.' Vide Plutarch. in Poplic. p. 106. Arntz.

§ 3 *Ab ea*] Repono a res, quæ germana lectio est: manum enim puniendam, quod errasset, censuit; quæ forte pertinet illud Martialis: 'Hanc spectare manum Porcena non potuit.' Plura Seneca Epist. 24. Laetant. Institut. v. 13. Schott. Vulgati lib. *ab ea*; sed Mss. rectius a res, id est, 'culpæ obnoxia.' *Sylb.* *Ab ea* vulgo editi, melius Machaenus et scripti, ut volebat Schottus, non paulo elegantius, quare versu sequenti ad hanc rem respiciens, dicitur 'peccasse' manus, propter quod ipse 'supplicium exigeret.' Sidon. Apollin. Carm. v. vers. 76. 'Nam corde gelato Scævola, et opposito dextram damnaverat igni Plus felix peccante manu.' Senec. de Provid. cap. 3. 'Dextra ignes hostium premit, et ipse a se exigit erroris sui pœnas.' Et Epist. 24. 'Pœnas a se irriti constans exigentem spectator distillantis in hostili foculo dextræ stetit.' Solus Hann. apud Victorem alio sensu, sed tamen corrupte legebat *hoc supplicii exigens era.* Arntz.

Trecentos . . . conjurasse] Quod falsum erat, sed ad incutiendum terrorem talia dicebat. *Mach.*

Acceptis obsidibus] Primo Halicarnasæus adfirmat eum consultasse, quomodo insidias vitaret; Arntemque ejus filium inuisse, ut amicos pro hostibus sibi Romanos faceret. *Mach.*

Mutio prata] Porro Mutium propter errorem de se pœnas impertorrito vultu sumentem vide apud Augustin. in Gemmis Aut. part. 1. gemm. 156. Arntz.

CAP. XIII. § 1 *Cestium*] *Cestium* veteres quidam scribunt, quomodo et Nonius in dictione 'Nare.' Virg.

Æa. lib. VIII. 'Et flaviam vinculis inharat Clælia ruptis.' Schott.

Inter obsides] Sequiorem etiam sexum oppignarari solitum, constat ex Athenæi Deipnosoph. lib. XIII. Polybii Histor. lib. X. Diodori Biblioth. l. XX. Taciti Germania c. 20. aliisque; quorum auctoritates produxi ad illa Livii XXVI. 49. 'Inter hæc, e media turba obsidum mulier magne nata Mandonii uxor,' &c. *Grut.*

Equum] Aliter Silius, qui natando sine equo transisse refert lib. X. vers. 498. ubi conferendus Drak. Arntz.

Quem fors dederat] Inedit hic error libris plurimis, ut *sors* scribantur pro *fors*. Virg. Æn. lib. VII. 'Quæ fors prima dedit, sanguis novus imbuat arma:' vulgo *sors*; male: Terent. Phormione: 'Quod fors feret, serenus æquo animo.' Idem Hecyra: 'Quia illis fors obtulerat,' &c. sed hanc vocem in antiquis auctoribus, Lucretio, Cicero, Sallustio, Livio, aliisque ab antiquariis nunc reponi, video. Schott. Vulgati lib. *sors*: minus apte. *Sylb.* Hoc vitio laborant omnes nostri qui scripti, quæ editi, supina librorum negligentia, nisi potius monachorum incitiæ tribuendum, qui vocem *fors* ignorabant. Idem hic error apud Dict. Cretens. II. 46. 'Uti quidque fors dederat, præripiunt:' sic enim ibi lego, ut eod. lib. cap. 52. 'Pluresve, uti fors evenerat.' VI. 1. 'Passim uti fors tulerat:' quibus omnibus locis hodie male *sors* exprimitur. Alia hujus scriptoris loca, in quibus eodem modo peccarant scribæ, emendavit Periz. in Dissert. de Dictye Cret. § 89. ad II. 46. Guntherus Ligur. de Gest. Barb. lib. I. 722. 'Quas jam fors dederat, sed quas præsaga futuri Spondebat mens alta viro:' sic et ibi reponendum loco *sors*, quod est in editis. Latina enim loquendi ratio, 'fors dedit,' 'fors tulit,' &c. Livius XXV. 29. 'Quosque fors obtulit.'

xxxvi. 9. 'Quidquid fors belli tulisset, paterentur.' Quinctil. Decl. III. 2. 'Si fors ita tulerit: ubi eodem modo peccato librarii in Ms. *sors* reperi. Spartian. in Anton. Geta fin. 'Inimicos occideret, quos fors obtulisset.' Hirtius Bell. Alex. cap. 22. 'quandocunque fors obtulerat: male ibi alix edd. *sors*. Celsus de Vita Cæs. p. 214. 'In se idem, si fors tulisset, ausuram.' Ex nostra conjectura, in ed. Davisii *sors* legitur. Amm. Marcell. xxv. 3. p. 454. 'Mori, si tulisset fors, obstinatus.' Neque aliter hanc vocem a mala manu ablatam esse semper duxi apud Sen. in Phœn. vs. 239. ubi malim *Cuncta fors mihi infesta abstulit, Lacrymæ supererant, has quoque eripui mihi: sors enim nihil ipsa potest auferre, sed quidem Fortuna, sive aliquis alius Deus, qui fata inter homines sorte dividit. Sed ne nimii sumus, de his locutionibus conferatur Gronov. ad Liv. I. 9. Cerda et Taubm. ad Virgil. Æn. II. 94. Lambin. ad Lucret. III. 996. Davis. ad Cæsar. Bell. Gall. VII. 87. § 5. et Voss. ad VIII. 19. § 7. Heius. ad Ovid. Met. I. 297. Græv. ad Justin. v. 11. § 8. et Var. Lect. Burm. ad ejusdem xxxv. 2. § 1. Torren. ad Val. Max. II. 4. ex. 5. et quos collegit indefessa Drakenhorchii diligentia ad Sil. xv. 105. *Arztzenius*.*

§ 3 *Admiratus*] Paulo supra ante reddita neque scripti neque olim editi conjunctivam vocem et admittebant, quare cum libb. edidimus *repetita, reddita est*. Arntz.

Injuriam obnoxiam] Male in quibusdam deletur *injuria*, indecoro librarium lapsu; sed vindicat veritatis lectionem Servius ad Virg. Æn. VIII. 646. ubi hanc historiam tantum non iisdem verbis profert: 'Illa elegit virginis, quæ injuriæ poterant esse obnoxia.' Seneca de Const. Sap. c. 3. 'Hujusmodi igitur sapientem nulli esse injuriæ obnoxium.' Liv. XLV. 19.

'Ambo infirmos distractis viribus et omnibus injuriis obnoxios fore.' Sueton. in Claudio cap. 8. Livius IX. 18. Gronov. ad Sen. de Ira III. 8. et Comment. ad Florum IV. 4. § 2. Neque aptiorem vocem adhibere poterat Noster, cum 'injuria' proprie dicatur de virginibus et mulieribus, quibus ab hominibus libidinis vis infertur. Livius III. 44. 'Quod pater puellæ abesset, locum injuriæ esse ratas.' xxv. 49. 'Ipsa jam extra periculum injuriæ muliebris sum.' xxix. 17. xxxviii. 24. 'Deinde ad leniendam indignitatem injuriæ spes reditus ad suos mulieri facit.' Quinctil. Decl. III. 9. 'Neget tamen et ultionem injuriæ suæ differet.' Calpurn. Decl. v. 'Injuriam, inquit, faciebant mancipiis meis.' Plautus Cistell. I. 3. 32. 'Ejus se ex injuria Peperisse gnatam.' Petronius Sat. c. 109. Justin. IX. 6. § 5. Noster inf. cap. 65. § 2. 'A quo vi stuprata, de injuria tacuit:' et ceteri. Arntz.

§ 5 *Statua equestris*] Donaverat autem Porsenna eam equo bellico decentibus phaleris armato. *Mach.* Aldus Manutius hos apud Cic. Offic. lib. I. versus statuae equestris insculptos fuisse putat: 'Vos etenim juvenes, animum geritis muliebrem, Illa virago viri.' Idque colligit ex his Senecæ libro de Consolat. ad Marciam verbis: 'Equestri insidens statuae in Sacra via celeberrimo loco Clælia exprobrat juvenibus nostris pulvinum ascendentibus in ea illos urbe sic ingredi, in qua etiam feminas equo donavimus.' *Schott.* Lipsius ad Senec. Consol. ad Marc. c. 16. Arntz.

CAP. XIV. § 1 *Fabiorum*] Ovid. in Fastis: 'Una dies Fabios ad bellum miserat omnes.' *Mach.*

Privato nomine] Ac expensa privata, ut Livius refert. *Mach.*

Fuerunt] Fuerunt absunt in Ms. *Schott.* Pro eo Franeg. *exiverunt*;

quæ mihi lectio non displicet, immo elegantior videtur, cum sæpe Latini participia verbis junxerint, quæ ejusdem essent notienis, ut 'delapsa cecidit' apud Petron. Sat. c. 16. Sen. in Phœn. vs. 430. 'Aut qualis cadit Delapsa cœlo stella.' Virgil. Æn. II. 397. 'Multaque per cæcam congressi prælia noctem Conserimus.' Propius ad hunc locum accedit Sallust. Bell. Jug. c. 102. § 1. 'Pervenit in oppidum Cirtam, quo initio profectus intenderat: ubi operæ pretium Cortium consulere. Pari modo hoc loco conjungi posset 'profecti exiverunt,' cum utraque vox de exercitu vel belli duce dicatur, qui in hostem tendant. Livius IV. 55. 'Æquos prædantem extra fines exiisse:' et XLII. 21. 'Consules ad id tempus in provincias non exierant.' Seneca Herc. Fur. vs. 210. 'Antequam lætam domum Contingat, aliud jussus ad bellum exeat.' Sic codd. quos ego vidi, et quos alii: Gronovius ex Etrusco prætulit *meat*, nimium sæpe illi libro tribuens. Val. Max. II. 7. ex. ext. 2. 'Quæ exituros eos ad prælium monebant.' Eadem significatione 'profecti' est apud Liv. II. 16. 'Consules infesto exercitu in agrum Sabinum profecti.' Quinctil. XI. 3. 'Neque ego rem melioris ducis facere potui, quam quod sine liberis meis profectus sum.' Justin. I. 6. § 14. 'Contractis undique auxiliis ipse in Persas proficiscitur.' Passim igitur pro *profecti* substituunt *profecit* cod. Gramm. *Profecit* Boend. et Frau. *profecit* uterque Lugd. Arntz.

§ 3. *Pecora ex adverso*] Olim excedebatur, *Pecora ex adverso in conspectu illorum posuerunt*. Sed ridiculum hoc loco est consensui codd. repugnare. Nam pro *ex adverso* cum Schotto Fran. Boend. et uterque Leid. habent *ex diverso*, fortasse et ita reliqui duo, sed nulla varietas annotatur. Idem erit, sed ultimum cum scripserit Victor, in prius metarunt libra-

rii, quia non ita notum. Justin. XXX. 4. § 6. 'Cum in aciem exercitum instructis e diverso hostibus prodixisset.' Tacit. Hist. IV. 16. 'Directa ex diverso acies.' Deinde loco in *conspectu illorum posuerunt* habet Lugd. I. Fran. et Boend. *In conspectu eorum protulerunt*. Lugd. 2. Haun. et Machanens *in conspectu eorum protulerunt*. Priorem lectionem libenter amplector, cum doctior sit, quam ut ab inepto librario potnerit proficisci. Et amare veteres hanc loquendi rationem passim a descriptoribus corruptam docuit nuper unicus Phædri viudex Burmann. ad v. 1. 15. 'Quinam cinædus ille in conspectu meo Andet venire?' contra quartum casum habent, ubi quies designatur. Oros. IV. 6. 'Velut a singulis membris pœna exigeretur, in conspectum populi necatus est:' ut in Ms. reperit, cum in *conspectu* sit in editis. Adde Gron. ad Liv. IX. 27. ubi tamen nihil muto. D'Orvillii codex, *ex diverso pecora in conspectu eorum contulerunt*, quod et lectionem apud nos receptam pro parte confirmat. Ita in versione vulgata Jobi c. XIII. vs. 16. 'Non veniet in conspectu ejus omnis hypocrita.' Libro Sapientiæ c. XII. vs. 12. 'Quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum?' Apud Sueton. in excerptis Vossianis reperio vita Tiberii c. 4. § 5. 'In conspectu Sexti Pompeii admissum:' et nuper Oudend. ad Frontin. I. 10. § 1. Contra cod. Ms. apud Oros. IV. 19. 'In conspectum civitatis incensæ sunt:' ubi *conspectu* maluerunt edere. *Posuerunt* hic intrudebatur ex præcedentibus *castra posuerunt*, in quod verbum oculos conjecerant; vel quod recenti memoriæ obvenerat, error scribis frequentissimus. Arntzenius.

Ad unum] Ut 'ad verbum;' neque est dicendum de uno ad unum, neque de verbo ad verbum observatione auctorum de his. Mack. Epitome

Liviana H. in fine: 'Qui ad Cremonam ad naum ab hostibus cæsi sunt' Arutz.

[Occisione] Quidam legunt *occisione perierunt*. Syllb. Ex præcedenti nota Schotti constat veteres libros præferre *occisi ad unum perierunt*; nonnullos tamen *occisione*, quæ etiam vera est lectio, quamvis paulo aliter nostri, ex quibus potissima pars *occisione*; Lugd. 1. *occisione*, unde ego feci cum Schotti codd. *occisione*. Scio quidem viros eruditos existimare eodem modo recte dici '*occisione*' quam '*occisione occidere*,' tamen cum illud auctoritate scriptorum non confirmetur, hæc retinui, donec meliora sim doctus. Neque tamen '*occisionem*' Latine dici negem, verum aliquam agnosco differentiam; ut '*occisio*' dicatur de cæde quacunque extra bellum, '*occidio*' autem, cum hostiles copię interficiantur, ipsique gravissima clade afficiuntur. Ita prior vox de vi publice illata apud Ciceronem pro Cæcilia c. 14. de cæde inter latrones Apul. Metam. vi. 184. in it. ed. Elmsl. qua solus est. De neco unius hominis Quinctil. Decl. vi. 10. 'Vera clementia *occisione* contenta est;' ut recte ibi restituit Hermannus, et confirmatur alio, quem suspexi, codice. De servo interfecto JCtus in l. 28. § 2. ff. ad Leg. Aquil. Alia res est '*in occisione occidere*' cum semper hæc vox per litteram *d* sit efferenda. Livius III. 10. '*Occisione* prope occisos Volscos.' IV. 58. 'Modo duo præsidia *occisione* occisa.' IX. 38. 'Palatis per agros nemo obvius fuit, quem *occisione* accideri possent.' XXII. 54. 'Sed *occisione* occisos cum duobus exercitiibus consules;' et XXVIII. 43. 'Cum duo exercitus eorum prope *occisione* occisi essent.' Justin. XXVIII. 2. § 1. 'a quibus tot bellis *occisione* cæsi sunt.' Plura tanta collegerunt ad eum scriptorem II. 14. § 8. docti commentatores. Neque fugit me ali-

ter hodie edi apud Cicero. Orat. Phil. XIV. 14. 'Ejusque copias *occisione* occiderit, suo exercitu ita incolumi;' verum ita editi, cum *occisione* retineant scripti, quomodo et ibi edendum fuerat, vel ipso Cicerone auctore ad Famil. Epist. xv. 4. 'Magnumque eorum equitatum *occisione* occisum.' Arutz.

[§ 4 Dies] Ante diem xv. Kalend. Augusti, quo die et Alliensis pugna pugnata. Plutarchus Camillo. Livius libro sexto. Porta autem Carmentalis est Dionysio Halicarnasæo et Ovidio secundo Fastorum. Schott.

[Inter nefastos relatus] De quibus Ovid. 'Ille nefastus erit, per quem tria verba silentur.' Quando scilicet justitia tacet. Mach. Fuit enim male habere locum credidi, legendumque in *fastos*: sicque opinionem confirmabam meam, quod Verrius Flaccus apud Agell. v. 17. '*atras dies*' appellandos istos opinerit, non '*nefastos*;' sed tunc sententiam muto, quod omnes sane auctores ita loqui observarim: et Nostrum, de Alliensi die in Camillo. Schott. Elmsl. ad Mianc. c. 7. Arutz.

[§ 5 Profectiarum] Fuerunt absuit in Mss. Schott.

[§ 6 Ex ea gente] Sic oportuit scribere, non *familia*, quod factum in Entropio in hac ipsa historia, et ab aliis quoque. Anna. Sed hæc permisceri norunt doctiores. Vide Duker. ad Flor. JV. 1. § 8. Arutz.

[Impuberam aetatem] '*Impuberes*' appellantur, qui nondum primam barbam emiserunt, nec adhuc hirsutillam dicuntur. A pube (lauginem hic illa circum pudibunda significat) narranti maribus dacione quarto anno; feminis duodecimo: substantivum '*pubis*' facit adjectivum '*puberis*,' Mach.

[Genus præpositi] Quæta utere filia Numerii Otacilii Maleventani, ea lege, ut quem primum filium sustulisset, si Numerii prænomen daret, et

obtemperavit. Probus de prænominibus Romanorum. Schott.

Ad Q. Fabium] Confer Bustum ad Corn. Nep. in Hann. c. 1. init. et Drakeb. ad Sil. l. 39. cuius auctoritatem merito secuti sunt viri erudi. Curtius ad Sall. Jug. c. 5. § 4. et Oudend. ad Lucan. l. 305. *Hanibal* inveni in scripto Orosii iv. 7. Arntz.

Cunctator] Quia 'cunctando,' id est, mora Pœnum delassavit ducem: Virgilius Æn. lib. vi. 'Unus qui nobis cunctando restituit rem.' Mich.

CAP. XV. § 1 L. Valerius Volesi filius] 'Lucii' etiam prænomen ei tribuit Plinius xxxvi. 15. In Liv. Dionys. et fragmentis Capitolinorum Fastorum prænomen 'Publii' est, et in eisdem marmoribus æreisque nominis 'Volasi filius' scribitur. Est tamen Romæ lapis hac inscriptione:

P. VALESIVS. VOLESII
F. POPLICOLA.

Quare libera cuique per me esto sententia: utrum malit præferat. Porro 'Valesius' antiquè pro Valerius, et 'Fasius' pro Furius, et 'Papius' pro Papirius, teste Livio U. C. III. Cic. Epistol. ad Papirium IX. Varr. de L. L. vi. et Quintiliano: Additur in libris scriptis ille *Bruff collega, epuratus*: Schott. Cognomen etiam 'Publii' ei tribuit Plut. initio vitæ ejus, Drakeb. ad Sil. II. 8. Sed quinque hic scripti et olim editi *Lucium* defendunt, quod faciunt alii quoque, ut agnoscendus sit dissensus auctorum. Nec aliter est in multis codd. apud Eutrop. l. 9. 'Et loco ipsius factus est Lucius Valerius Puplicola consul.' Quamvis *Publii* verum esse prænomen, ego facile crediderim, cum hic Valerius patrem et avum habuerit 'Publium,' ut est in Fast. Triumph. apud Gruter. Insc. p. cxcvii. Confer Pigh. Annal. tom. I. p. 69. Nec minor est difficultas in sequentibus vocibus *Volesi filius*; uti constanter quicque scripti (solum *Hann. Volesi*) et olim editi, pro quo

Volesi nobis dedit Schottus, et qui eum sequuntur religiose non minus quam secure, posteriores editores. Pateor non adeo in proclivi est hanc litem dirimere, cum gravissimi auctores utramque sententiam tueantur. Si tamen dicendum sit quod sentiam, hic admitto temporum distinctionem, ut primis temporibus Volesus dictus fuerit Puplicolæ pater, sed sequentibus seculis, cum hoc prænomen, vel si major cognomen, (nam utroque modo occurrit) in familia Valeriorum permanserit, mutato e in u in Volsum transiisse. Hoc ut credam, inducor, quod in prima rep. semper Volesos reperiam. Asconius Ped. ad Cicero. contra Pis. p. m. 104. 'P. Valerius Volesi filio Puplicolæ.' Juv. Sat. VIII. 'Et quæ Turpia Cerdoni, Volesos Brutumque decebant:' ibi respicit ad Puplicolam Brutumque primos Cos. Ovid. ex Pont. Ep. III. 2. 105. 'Quos Volesus patrii cognoscat nominis auctor.' Nec me ab hac sententia abducunt antiqui lapides, qui patrem Puplicolæ Volesum faciunt. Hi enim secuti sunt morem auctorum temporum, cum non amplius Volesum; sed Volsum dicerent homines. Recte enim (licet non raro indocili fuerint sculptores) ex lapidibus iudicari potest de scriptura illius temporis, quo talis lapis sit sculptus, non autem si agatur de seculis longe præcedentibus: Vide tales inscriptiones apud Drak. ad Sil. loc. laud. et de Voleso Periz. ad Val. Max. Frag. de Numism. p. 876. Sed jam, si ad posteriora tempora veniamus, certior est scribendi ratio, cum in gente Valeria Volsum nomen reperitur. Vide Heins. ad Ovid. loc. dict. Spanhem. de Numism. Diss. x. p. 35. et Dausq. de Orthogr. part. II. p. 336. Tamen 'Volesus' est apud Sen. de Ira II. 5. ubi nihil etiam de varietate scripturæ monuerunt editores. Inspice Ryckium ad Tacit. Ann. III. 68. Ad hoc autem nomen non pertinebit locus Vir-

gillii Æn. xi. 463. 'Tu, Voluse, armari Volscorum edice manipulis:' ita constanter omnes, nisi quod in uno *Voluse* repererim; sed, ut dixi, hic locus ad nostrum nil pertinet, cum ibi de Volscis agatur, et Valerii pater originem e Sabinis duxerit, teste Plutarcho in Popl. init. Potius respexit Virgil. ad antiquum nomen Volscorum: confer La.Cerdam. Arntz.

Primum de Veientibus] Celare lectorem non debeo, Livium hic et Dionysium sequentum me numerare annum U. C. CCXLV. Non enim ignorabam antecedere anno uno Capitolinos Fastos nuper effoscos: qui triumphasse Poplicolam de Veientibus et Tarquiniensibus notant A. U. C. CCXLIV. iterum de Sabinis et Veientibus CCXLIX. Sigonius enim, et in analibus magistratum Steph. Pighius Livium, Dionysium, et Capitolinos Lapidés auctores laudans, bis tantum triumphasse arbitratur. Imponit forte auctori nostro, quod M. Valerium Poplicolam fratrem ejus iidem Fasti anno post Roman conditam CCXLVIII. triumphasse de Sabinis signent, affirmetque Plinius xxxvi. 15. Conjecturam meam attuli tantum. Schott. Errare auctorem nostrum, ex nominum similitudine, et prænominibus corruptis, egregie ostendit in Fastis suis Pighius noster, anno CCXLIX. Gruter.

Triumphavit] Plutarchus collegam illius T. Lucretium iterum consulem bonam operam navasse in eo bello scribit: solum tamen Poplicolam iv. Cos. triumphasse. Schott.

Consulem subrogaverat] Mss. *Cons. alium subrogabat*. Verum historię repugnat utraque lectio: quod hoc populus voluisse videtur, binos quotannis hunc magistratum gerere, ut alter alterum in officio contineret; nec verisimile esset duos contra R. P. facturos quin id palam fieret. Nisi forte ita explices: ideo in suspicionem regni affectati venisse Poplicolam,

quod ipse, injussu plebis, collegam creasset. Verum confecta res est, quod antiquiss. ille Parisinus cod. *cons. non subrogaverat* aperte præferat, et *Bruti non Tricipitini*. Quæ ratione cum Livio gemina dicit; sic enim ait: 'Regnum eum affectare fama ferebat, quia nec collegam subrogaverat in locum Bruti, et ædificabat in summa Velia.' Noster vero ait 'domum habuisse in Velia,' &c. Cum hæc scripsissem, comperi et Lycosthenem ita emendasse: gaudeo itaque eadem in mentem illi venisse, nostraque confirmari. Reddit ille rationem, quod plures, anno CCXLV. ab exactis regibus primo consulatum gesserunt, cur in vulg. hactenus in-sederit mendum *Tricipitini pro Bruti*: ut non necesse habeam a capite arcescere. Schott. Suspectum de mendo, vereor, ne legendum sit in locum *Bruti collega*. Hujusmodi multa *μνημονικὰ ἀναρτήματα* huic auctori cum aliis racematoribus communia. Non propterea tamen rejiciendus. Schott. Not. Min. Vulgati libb. in locum *Tricipitini*, sed *Bruti* legendum esse non *Tricipitini*, cum ex aliis manifestum est, tum ex Sigonio xv. 15. et mox duo Mss. *consulem alium subrogaverat*, perperam omissa negatione. *Sylb*. Sic omnes, ut edi curavimus; nisi quod in quinque codd. particula negativa desideretur, quam tamen interposuimus fide Schotti et auctoritate Lugd. 1. Et necessario hæc vocula requiritur, cum ea si abesset, vel ipse auctor idoneum sensum ex verbis suis elicere non potuisset. Nam exponere cum Schotto nihil est; ea enim non est vis vocis 'subrogare,' quæ adhibetur de consule in comitiis agente cum populo; non de eo, qui propria auctoritate aliquod constituit. Valerius Maximus vi. 3. ex. 2. Cicero Epist. ad Brutum lib. v. Tacitus ii. 51. Hac eadem in historia Livius ii. 7. Cortius ad Sall. Jug. c. 29. fin. (ubi non inveniunt ad regandos magis-

tratus, si Dis placet, exponit Minel-
lius, 'scilicet an eorum consensu facta
deditio esset confirmanda.' Quantum
est bona ingenia corrumpere!) Hanc
ob causam negatio retinenda fuit.
Sed *Tricipitini* non ausus sum
abjicere; quis enim statuet, errare
non potuisse Victorem? Si veritas
ubique scriptoribus vindicari deberet,
Tricipitini hic certe locum habere
non posset, cum ipse *Poplicola* in
locum *Tricipitini* adsumtus sit consul.
Servius ad *Virg. Æn. vi. 819.* Sed
errare Nostro non est infrequens.
Arntz.

Velia] Dicta, Varrone testante,
'quod ibi vellere lanam soliti sunt
pastores,' antiquitus enim vellebant,
non tondebant oves. *Mach.*

§ 3 *Questus*] Oratione a *Tito Livio*
scripta. *Mach.*

Immisit qui domum suam] *L. Higinus*
libro priore de *Viris Claris*: 'P.
Valerio Volesi filio *Poplicolæ* ædes
publicas sub *Velia*, ubi nunc *Ædes*
Victoriæ est, populus ex lege, quam
ipse tulerat, concessit:' citat *Asconius*
in *Pisoniana*. *Schott.*

§ 4 *Secures etiam fascibus*] Instituit
etiam, ut consules, cum extra urbem
essent, uterentur securibus, intus ve-
ro tantum fascibus ornarentur. *Mach.*
Securibus et fascibus depositis *Haun,*
Arntz.

Concione] 'Concionem' orationem,
locum, et multitudinem dicimus, *Gel-
lio* scribente, qualis a Græcis ἀγορὰ
nominatur. *Mach.*

Submisit] *Festus* conventionem
'contionem' interpretatur, quasi
'coitio;' unde veteres libb. per
Tau scribunt. *Vulgati concio* a 'con-
cio.' *Cicero* de *Republ. lib. 1.* apud
Nonium Marcellum: 'Tum instituti
annui consules, tum demissi populi
fasces.' Est autem fasces 'summit-
tere' seu 'demittere,' ea insignia
non erecta sed 'demissa' ferri jube-
re; ut patet ex *Plinii* exemplo *vii.*
30. de *Cn. Pompeio*: licet *I. Alex.*

Brassicanus locum sic interpretetur,
ut lictores, dum concionaretur, abire
jusserit, in *Proverbiorum Symmetis*:
Conradus vero hic, quasi solos fasces
absque securibus illi prætalerint, cui
rephgnat *Symmachus* *Præfectus Ur-
bi* *Theod. Aug.* 'Summisit *Poplicola*
contioni civium consularem securim:
et honoris sui culmen infregit, ut li-
bertatem civibus erigeret: ergo mo-
ribus potius quam insignibus æsti-
memur.' Et *Prudentius* (ut poëta
quoque symbolam conferat) contra
Symmach. l. 1. 'Martyris ante fores
Bruti summittere fasceis *Ambit*, et
Ansoniam Christo inclinare securim.'
Nec mihi fraudi sit sacros poëtas ci-
tare, quod *Prudentius* apud me alter
Pindarus, ut *Sidonio Apollinari*, sit:
et *Paullinus*, quasi *Propertius* alter,
ob singularem pietatem ametur, et
in sinu feratur. *Schott.*

§ 5 *De provocatione*] Si magistra-
tus aliquis Romanum quenquam in-
terficere, verberibusve cædere, aut
multare vellet pecuniis, licere uti-
que privato illi 'a magistratu ad po-
pulum provocare,' patique eum inte-
rim a magistratu nihil, donec popu-
lus suffragia de illo ferret. *Mach.* De
provocatione et libertate; capita illius
apud *Livium lib. 11.* *Dionys. lib. 1v.*
Plut. in Poplicola. *Valer. lib. 1v. c.*
1. exstant. Hinc *Poplicolam* dic-
tum et hi et *Livius lib. 111.* testes
sunt. *Dionysio* etiam quasi δημοκρηδης
dictus. Idcirco *Poplicola* non *Publi-
cola* scripsi, assentientibus et *Mss.* id-
que eo fidentius, quod *Quintil. a* pro
u pronuntiari solitum affirmet, et p
mntam tenuem, cum media b, sæpe
commutari, ut 'publicus' dicerent
et scriberent, &c. Hinc quidam
'*Poplicolam*' edunt. *Livius lib. 11.*
'Latae deinde leges, quæ regni su-
spicione consulem absolvent, sed
quæ adeo in contrarium verterent ut
popularem facerent: inde cognomen
factum *Poplicolæ* est.' *Libro 111.* in
eandem sententiam. *Plutarchus* qua-

ai ' publica edens,' non ' populum colens' interpretatur. *Schott. De provocacione et magistratibus Leid.* 2. *Publicola* vero agnoscunt omnes et scripti et editi, nisi qui ex Schotti emendatione prodierunt, nec in vera hujus vocis scriptura ipsa sibi constant antiqua monumenta; quædam *Poplicola*, quædam *Publicola* exhibent. Illud hodie ab eruditissimis passim recipitur. Dausq. de Orthogr. parte II. p. 246. Drakenb. ad Sil. II. 8. Duker. ad Flor. I. 9. § 4. Torren. ad Valer. Max. I. 4. ex. 5. et cet. Ita editur apud Ammian. Marcell. XIV. 6. p. m. 27. ' Ex collaticia stipe Valerius humatur ille Poplicola: ' et quidem, quod putant hanc vocem deducendam esse a ' colendo populo,' non quidem, ut alii volunt, a ' publico.' Quæ sententia et hinc confirmatur, quod eodem modo et ' Plebicola ' usurpent Latini, non a ' colendo plebeio ' sed a ' colenda plebe: ' unde eadem ratione ' Poplicola ' vox a ' populo ' deducenda videtur. Livius III. 33. ' Favore plebis, adeoque novum sibi ingenium induerat, ut Plebicola repente, omnisque auræ popularis captator evaderet.' Et c. 68. ' Nisi forte assentatores publicos, Plebicolas istos.' Seneca de Benef. v. 16. ' Et ille Plebicola, ille popularis.' Porro lege hæc de provocacione non videtur novum aliquid constituisse Valerius, sed tantum illud, quod priorum regum vel Tarquinii superbia abrogatum erat, in usum pristinum revocasse, cum sub regibus ipsis concessa fuerit ad populum provocatio. Livius I. 26. Sigon. de Jure Civ. Rom. I. 20. Rancinius Varr. Lect. I. 8. et Duker. ad Flor. I. 9. § 4. Postea hanc legem tempore decemvirum sublatam, reduxerant iterum L. Valerius et M. Horatius Coss. apud Liv. III. 55. Renovata etiam est tertio ab alio Valerio apud eundem x. 9. adeo ut tres ex eadem fuerint familia, qui commoda

plebis hæc in re adzernunt. *Arntz.*

§ 6 *Qui cum quater consul*] [Vid. Not. Delph.] Quæ Schottus supplevit, nullus ex nostris agnoscit, neque genuina esse facile mihi inponi patiar. Debentur Entropio I. II. ex quo *collatis pro collectis* legendum est. Vide quæ dicta sunt c. 18. § 7. (ubi male etiam *collectis d' Orvil.*) et doctissimum Markland. ad Statium Silv. III. 3. vs. 134. Desunt et hæc verba in d'Orvil. *Arntz.*

Publicæ] Id est, reipublicæ sumptu, collectis e publico quadrantibus. Concessum hoc amplius honoris ergo; quod antea nemini, ut in Urbe ipse posterique ejus sepelirentur. Itaque prope forum in Velia publico elatus funere est, teste Halicarnasæo; et sepulcro, in quod gens postea Valeria inferri consuevit, conditus fuit A. U. C. CCLI. Postumio Tuberto, Agrippa Menenio Coss. Val. Max. IV. 4. Cicero Acad. lib. IV. Livius lib. II. sic ait: ' Moritur gloria ingenti, copiis familiaribus adeo exiguis, ut funeri sumptus deesset: de publico est elatus. Luxere matronæ ut Brutum.' Vide Amm. Marcell. lib. XIV. *Schott.*

Sepultus] Locum, in quo combustus, atque sepultus fuit, ei soli usque ad ætatem meant clarorum in Urbe civium, propinquum foro assignavit senatus miseratione ductus; hoc Dionys. Halicarnasæi interpretes tradit. *Mach.*

CAP. XVI. § 1 *Ejectus*] *Ejicimus* vilitate. Ovid. ' Turpius ejicitur quam non admittitur hospes.' *Mach.*

Ad Mamilium] Sic Mss. Dionysius et Annæus Seneca scribunt. *Mamilium* Vastocæanus recte excudit. Livius ' Octavium Mamilium ' appellat. Manilli vero plebeii Romæ fuere. *Schott.* Videndus Vorstius ad Val. Max. I. 8. exem. I. Cort. ad Sallust. Jug. c. 40. § 1. c. 55. § 5. et c. 73. § 7. *Arntz.*

Latius] Concitavit populos contra

imperium Romanum: unde bene Latio ait. *Mach.*

A. *Postumius*] Scribo absque aspiratione, auctoribus libris Mas. nummis æreis, et lapideis. Huc accedit et analogia: a 'Postea' enim 'Postumus,' 'Postimius,' iade 'Postumius' derivatur: et antiqui unus sine spirita scribebant. *Schott.* Densq. *Orthogr. part. II. p. 247.* et *Duker. ad Flor. I. 11. § 2. Arntz.*

Dictator dictus] Hunc primum reperio Romæ dictatorem, qui 'dictus est,' quia a consule deberet 'dici,' vel quod daret 'dictata' populo. Fuit autem virtus dictatoria semestria, memisi in summa rerum necessitate constituta: qui eam obtinebat, meram et mixtum in omnes habebat imperium: Sylla eam perpetuam sibi primus adrogavit. *Mach.*

Apud Regilli lacum] *Colimæus Regilli* impressit. Mas. sic, *apud Regillum*: nam et urbs ejus nominis fuit. *Lacus* in agro Tusculano siti, ad quem pugna facta est, meminit *Livius II. Dionys. L. VI. Plinius XXIII. 2.* Urbis vero in Sabinis sitæ idem *Halicara. lib. XI.* non ita longe a principio, et *Stephanus de Urbibus. Schott.* Unus *Hasin. Regelli*, ceteri nil variant, quare hanc lectionem melius defendit, quam impugnat *Grævius ad Flor. I. 11. § 1.* cum malebat *Regillum Lacum*, ut *Livius VIII. 5.* et *7.* atque alibi; sed tamen quæ vis adegit Nostrum ubique ore *Liviano* loqui? *Cicero Tusc. Quæst. I. 16.* dicit 'lacus *Averni*,' quod reliqui *Avernus lacus.* De ipsa historia *Davia. ad Cicero de Nat. Deor. II. 2.* qui tamen eo loco male cum *Lactantio* duas historias confundit, cum bello Latino ad *Juturnæ lacum* apparuerint *Castores.* Vide *Flor. II. 12. § 15. Arntz.*

§ 2 *Victoria nutaret*] *Parisin. mutaret*, forte antiqua forma pro *nutare* tur. Sic *Varro de L. L. et Divin. lib.*

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

VII. apud Agell. XVIII. 12. Similiter 'vertit,' 'convertit,' *Salustio, Tacito, cæteris.* *Livius in Tullo Hostilio:* 'Fossa *Cluilia* ab nomine duels per aliquot sæcula appellata est: donec cum re nomen quoque vetustate abolevit,' pro *vetustas abolevit*; forma neutra. *Msc. cod. hic longe a vulgata lectione recedit, legitque cum victoriam naviter peteret. Schott.* *Vetus cod. cum victoriam naviter peteret. Falli autem hic auctorem Sigon. ostendit Emend. II. 22. et sup. XXII. 18. Sylb. Mutaret* etiam primus *Leid.*, quod tamen colore aliquo non debuisset defendere *Schottas*, cum *nutaret* sit 'in aliam partem inclinaret.' *Tacitus Hist. III. 18.* 'Nutantem aciem victor equitatus incurset.' *Florus III. X. § 4.* 'Nutante in fugam exercitu': ad quem locum conferendus *Duker. Diet. Cretensis de Bello Troj. III. 8.* 'Et ubi acies nutaverat, præsidii accurrentibus.' Quare non audiendi statim librarii, cum nobis *nutare* pro *nutare* obtrudunt, quod illis familiare est. *Heins. ad Claudian. Bell. Gildon. va. 281. Beron. ad Lucan. VIII. 47. Wasse ad Sallust. Jug. c. 42. sine. Davis. ad Misc. Felic. Octav. c. 16. et Drakenb. ad Sil. VI. 284.* Non aliter optimæ edd. apud *Plin. in Paneg. c. 5.* 'Nisi pericula patrie et nutatione Reip.' vulgati *mutatione.* Sed 'nutans respublica' est apud *Sueton. in Vesp. c. 8. § 2.* et 'nutare' dicitur 'imperium' apud *Eutrop. X. 14.* De significatione illa verbi 'nutare,' de qua *Schottas*, adde *Burmama. ad Ovid. Epist. Her. XIX. 77. Arntz.*

Magister equitum] Talis erat, qualis erat sub regibus tribunus *Celerum*; dictus autem, quia magisterium ac regimen in equites et accensos haberet. *Mach. T. Æbutius T. F. Elba*, ut *Dionysius* recte vocat, qui tamen strategema hoc dictatori *Postumio* adscribit. *L. vero Annæus Seneca* in *Epitoma Reip. Rom. ad magistrum*

2 L

equitum quoque refert, sed A. Cornelium Cossuum male nominat. Livius etiam lib. iv. ad annum CCXXVII. A. Cor. Cossu tribuit, M. Æmilio Mamercino dictatore. Vide C. Sigon. Emend. II. 22. Schott. Comment. ad Flor. I. 11. § 3. Arntz.

[*Equis frenos*] Simile illud Cæsaris apud Sueton. in Julio cap. 60. 'Qui ancipiti prælio equos dimittebat, et in primis suum, quo major permanendi necessitas imponeretur auxilio fugæ erepto.' Schott. Haud semel bene successit ejusmodi mandatum ducis, quemadmodum non parce ostendimus ad Livii librum octavum, capite tricesimo. Grut.

§ 3 *Virtute*] Candidos enim equos Castoribus attribuit fabulosa antiquitas. Pacatus Paneg. c. 39. § 4. 'Castores geminos albertibus equis et stellatis apicibus insigne.' Arntz.

[*Ædem dedicavit*] Ita, ni fallor, omnino legendum: exstructa vero fuit ædes super foro, ubi visa sunt simulacra, et juxta eam fons sacer: his Diis Posthumius filius dictatoris eam dedicavit. Titulus inscriptionem, honorem, militem rem publicam defendentem indicat. Mach. Vidit Machaneus, vidit et Lycosthenes deesse aliquid: nos ex Agrippina. cod. excuso admodum vetusto ædem addidimus: aut si Msc. unum sequi lubet, adscribe aras eis. . . per me enim licet: in aliis sane abest supplementum: forsitan non male. Huc pertinet illud in Julio Suetonii c. 10. 'Venationes ludosque cum collega et separatim edidit: quo factum est, ut communium quoque impensarum solus gratiam caperet; nec dissimularet collega ejus M. Bibulus evenisse sibi, quod Polluci. Ut enim geminis fratribus ædes in foro constituta, tantum Castoris vocaretur; ita suam Cæsarisque munificentiam unius Cæsaris dici.' Adde et Julio et Cæsare Coss. aliquid actum scribi solitum, tametsi Bibulum collegam haberet.

Vide ibidem c. 20. De Dioscuris vero parta victoria apparentibus ad Regillum narrat in gente domitia Ahenobarborum Tranquillus in Nerone cap. 1. ibidemque Nummus T. Albini apud Torrentium. Schott. Ædem hoc loco supplebant contra omnes omnino codd. viri docti, sed ego hanc vocem non magnopere desidero, cum sciam recte dici 'dedicare' alicui, et status Diis erigere. Cicero de Nat. Deor. II. 31. 'Fides, virtus, concordia consecratæ et publice dedicatæ sunt.' Ovid. Fast. VI. 637. 'Te quoque magnifica, Concordia, dedicat æde.' Quamvis autem hæc ædes communi titulo dedicata fuerit, solo tamen Castoris nomine insigniebatur. Seneca de Const. Sap. c. 13. 'Qui ad Castoris negotiantur.' Cicero pro Milone c. 7. Grævius ad Orat. pro Quintio c. 4. et Serv. ad Virgil. Georg. III. 89. Castor enim dignitate quasi præcedebat, unde uterque uno nomine Castores appellantur. Minuc. Felix Octav. cap. 27. Arnob. adv. Gentes I. 20. Tertull. de Spect. c. 8. In Actis Apost. c. XXVIII. vs. 11. 'Cui erat insigne Castorum:' ita versio vulgata; in textu Græco habentur Διόσκουροι. Arntz.

CAP. XVII. § 1 *Quinctius*] Quintus quidam, non probo. Cur autem c addiderim ex Mss. annotatum ab aliis est, qui mihi repetendi laborem ademerunt. Schott.

[*Cincinnatus*] Diotus a 'cincinnati,' id est, a prolixis et intortis capillis, quos ferebat. Hieron. 'Cincinnatiolos pueros, et calamistratulos, et peregrina unguenta olentes, semper devita.' Mach.

[*Censorem*] Veteres per K vocem 'Kæsonis' notabant, estque in Fastis frequens in prænominibus. Vidi cod., in quo Censorem legebatur: ut in vulgatis Ciceronis edd. Orationis pro Domo sna, ubi Ant. Augustio. apud Fulv. Ursin. Kæso ille Quinctius

legendum vidit. *Schott.*

Abdicavit] Livius libro tertio ab urbe condita: 'Cæso erat Quinctius ferox juvenis, qua nobilitate gentis, qua corporis magnitudine ac viribus. Ad ea munera data a Diis et ipse adiderat multa belli decora, facundiamque in foro, ut nemo, non lingua, non manu promptior in civitate haberetur.' Huic a Virginio capitis dies dicta quum esset, sex millibus æris mulctatus est, ac dimissus, e foro nocte proxima jussu consulum in Etruscos in exsilium abiit. Dissentiunt in hoc igitur historici. *Mach.* Abdicatio moribus Romanis et legibus incognita. L. 'Abdicatio.' Cod. de Patr. Potest. Neque abdicavit filium Quinctius, neque censores ea tempestate in rep. erant. Creati enim primo sunt A. U. C. cccx. Abiit vero in exsilium anno cccxii. post U. C. Liv. lib. iii. Dionys. l. x. *Schott.* et *Sylb.* Sed lex illa 6. cod. de Patr. Pot. non declarat, omnino abdicationem Romanis in usu non fuisse, immo contrarium statuit, aliquando etiam apud eos fuisse adhibitam. Dicit enim 'quæ Græco more usurpabatur.' Ex quibus verbis constat, abdicasse quidem Romanos, quamvis nullæ quidem leges essent, quibus tale quid parentibus permitteretur. Et quis crederet, cum jus vitæ et necis patribus fuerit concessum, minorem animadversionem iis ereptam fuisse? Quare ridiculum est dicere, absum Nostrum verbo juris, quasi solus esset Victor et non longa serie alii, qui abdicationis apud Romanos meminerunt. Livii Epitome LIV. 'Domi causa cognita filium condemnavit abdicavitque.' Lactant. Div. Inst. vi. 24. initio: 'Abdicatos abjectosque rursus tamen suscipimus.' Nihil notius apud Quinctil. neque enim loca enumero, et otium hic nobis fécit laudabilis illa quidem, sed rarius obvia viri consultissimi, studiorum quondam socii nunc amici con-

junctissimi. J. Regn. Pronckil diligentia in elegantissima dissertatione de abdicatione liberorum. Confer Savaronem ad Sidon. Apoll. iv. 23. et Rittersh. ad Salvian. cont. Avar. p. m. 154. *Arntz.*

Duce Cælio] Sic et Aldus scripserat. Colinæus, et alii per æ diphthongum, qualis varietas et in monte Cælio, de quo supra dicere memini. Parisinus lib. *Clodio*, nescio quid de P. Clodio et Graccho nimis tempestate somnians. Mss. *Clælio* præferrebant, et Halicarnasæi cod. Græcus Κολῶς edit. Livius vero *Clauilius*, errore ex o et u affinis nato, pro *Clouilius* vel *Clælius*. *Schott.* Vulgati libri *duce Cælio*: sed 'Clælium' cum Dionys. et alijs vocat etiam Sigon. 33. 20. et sic habent etiam Mss. Schotti. *Sylb.*

Bellum] Rupto fœdere, quod cum Romanis priori anno egerat, scripti sunt Romæ duo magni exercitus contra illos. *Mach.*

Q. Minucium] 'Marci' prænomen est in Floro et Zonara, male, cum 'L. Minucius' a Liv. Dionys. et Capitolinis Tabulis appelletur, ut observat Pighius in Annal. *Schott.* et *Anna.*

Algido] *Cum exercitu obsidebant*, Schottus edidit in minori edit. Sed priores voces exsulant ex omnibus scriptis et editis ante. Quare non necessarium duxi, quo carere possemus absque damno cum Mss. id sine ratione admittere. *Arntz.*

Dictus] A Nautio consule. Quinque enim equites inter atationes hostium emissi Romam pertulere, consulem, exercitumque in Algido obsideri. *Mach.*

Nudum eum arantem] Ex præcepto Virg. Georg. lib. i. 'Nudus ara, sere nudus.' Ex illo Hesiodi: Γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοῶνταιν, Γυμνὸν δ' ἀμῆσθαι. *Nudum serere, nudum arare, Nudum metere.* Vide Persium Sat. i. *Schott.* et *Anna.* Adde Elsner. ad Euang. Matth. c. xxiv. vs. 18. et Cu-

per. Obs. t. 7. *Arutz.*

Consentem obsidio liberavit] Sic rursum emendo ex Mss. adjuvante ratione, de qua in Superbo. Quibus hæc adde, antiquitus *obsidio*, post *obsidium* dici cœpisse: auctor Marius Victorinus antiquus grammaticus Donati æqualis in orthographia: ut vice versa 'consortio onis' apud Vell. Paterc. et Cic. Offic. lib. III. et 'contagium' apud Marcell. pro *contagione*: sic 'debitio dotis' apud Cicer. ad Attic. XIV. 13. pro *debito dotis*. Imperiti ergo librarii, quod inauditum suis auribus non satis purgatis et eruditis accideret 'obsidio liberare,' ne, adjecerunt, ne non Latina phrasis esset. Plautus tamen Milit. 'Coge in obsidium perduelles, nostris præsidium para:' ubi vulgati non ita recte, *Curre in obsidium* legent. L. Ann. Sen. in Hist. Rom. lib. 11. 'Ipsam caput belli Karthaginem urgebat obsidio, ipsisque portis inhærebat:' de Regulo auferendi cœsu. Sic Tacitus sæpissime. Et Carisius 'contagium' veteres magis usurpasse ait, Sallustium tamen 'contagio' dixisse primum: sic enim lego, non *primo*. Neque enim ex libro primo Historiarum, sed ex Catilinario desumptum est. Sed ne quis de fide in exprimendis libris dubitet; Musas mihi parum propitias opto, nisi ita constanter scriptum reperi, ut et amicus ostendi. *Schott.* Vide supra ad c. 8. § 5. *Arutz.*

§ 2 *Corona*] Superare credo, quod in Mediolan. abfuisse comperi: et certe sic loquuntur auctores frequenter, ut Tranquil. in Julio c. 2. et in Claudio c. 17. Mss. et Paris. hæc invertibat *corona aurea obsidionali donatus est*. Peraspicue verum ex Livii lib. III. qui unius libræ pondo fuisse ait: *aurea* itaque addi jussimus. Sed 'coronarum' in P. Decio et Scipione Æmiliano Noster mentionem habet. Videndus et Agellius v. 7. et inf. ad c. 26. in Publio Decio. *Schott.* Co-

rona tolli non debet contra Mss. Inspice magnam Cataub. ad Sueton. Cæs. c. 2. Sed ut *aurea* reciperem cœgerunt consensus Mss. non tamen sine aliqua hæsitatione. Sciebam enim coronas obsidionales fuisse 'gramineas;' quin etiam ipsis coronis 'aureis' opponi apud Val. Max. III. 2. exemp. 24. sed facile sustulit hæc difficultatem Fran. scribens *Corona aurea et obsidionali*; quo modo quoque Decio et 'aurea' et 'obsidionalis corona' fuit data apud Liv. VII. 37. 'præter militaria dona aurea corona eum et centum bobus donat . . . secundum consulis donationem legiones gramineam coronam obsidionalem Decio imponunt:' et Festum in voce 'Obsidionalis': 'P. Decio datæ sunt, una ab exercitu universo, una ab his, qui fuerant in præsidio obsessi.' Confer Godelev. ad Liv. III. 29. et Paschal. de Coron. VII. 16. quare hæc scriptura admittenda erit. *Arutz.*

§ 3 *Ducem*] Gracchum, pluresque alios junctos. *Mach.*

Triumphii die] In qua 'militaria signa prælata, secutus exercitus præda onustus, epulæ instructæ dicuntur fuisse ante omnium domos, epulantesque cum triumphali carminæ: et solennibus jocis comessantium modo curam secuti sunt.' Liv. *Mach.* Venuste in quibusdam abfuit præpositio: alii *triumphali*. Adde et sub jugum hostes subactos misisse: cnius formam Livius lib. III. describit. *Schott.* Nobilissimus quidem Nicol. Heimsius ad Sil. IX. 635. legit in *triumphi fidem*. Sed vereor ut aliis hanc conjecturam probet vir illustrissimus. Si enim talis emendatio hic locum habere potuisset, scribere debuisset auctor in *victoria fidem*. Romani enim sæpe triumpharunt, quamvis dux hostium non esset debellatus, adeoque dux captivus fidem triumpho dare non potest, cum triumphus justissimus et magnificus esse possit etiam sine da-

ce capto. Sic Metellus de Jugurtha rege triumphavit infra c. 62. cum tamen bellum demum postea confecerit, et Jugurtham captum ante eurrum egerit Marius, infra c. 67. adde Sallust. Jug. et Cicer. pro Lege Man. c. 3. Præterea nostram lectionem tenent auctoritates veterum scriptorum. Sueton. Cæs. c. 37. 'Gallici triumphi die Velabrum prætervehens pæne curru excussus est:' in Vespas. c. 12. 'Ut triumphi die fatigatus tarditate non retinuerit.' Valer. Max. iv. 1. ex. 8. 'Scipio die triumphi sui ante currum actos hostium duces in carcerem coniecit.' Capitol. in Vero c. 8. 'Nomina, quæ sibi delata fuerant, cum fratre communicaret die triumphi.' Liv. xxxvi. 39. 'Exercitum dimisit, et ad easse Romæ ad diem triumphi jussit:' et xxxix. 5. 'Ne plus in triumpho certaminum, quam in bello haberet, prætulit triumphi diem.' Vell. Patere. i. 10. § 4. 'Ante triumphi diem ordinem actorum suorum commemorat.' Triumphus enim dies, est dies, in quo triumphus ducebatur, ut 'dies comitiarum,' quo comitia habentur, apud Liv. iii. 34. xxvi. 18. xxvii. 21. 'dies nuptiarum,' Just. xxxviii. 8. § 4. Gloriosissimum autem erat imperatori, populo ante currum captes bello reges ostendere, eosque in pompa triumphali circumducere. Claudian. Bell. Get. vs. 109. 'Currus regumque catervæ Inter abundantis fati ludibria ductæ:' et vs. 126. Livius iii. 19. 'Ducti ante currum hostium duces, militaria signa prælata.' iv. 10. Vell. Patere. i. 9. § 5. et ii. 40. § 5. 'Ornamentum triumphi ejus captivos duces Pompeius subduxerat.' Orosius iv. 20. et v. 1. 'Celebres victoriæ, divites prædæ, nobiles pompæ, magni ante currum reges.' Inspice Freinsh. ad Flor. iv. 2. § 9. Quare omnino male hic currum delet Leid. 1. Arnz.

§ 4 Quam acceperat] Quam accepit

Hæc. et Leid. 1. sed solus vocula quam, si tempus designet, pro 'postquam,' requirere plerumque præteritum (ut vocant grammatici) plusquam perfectum, quod tempus et hic sensui est accommodatum. Liv. iv. 7. 'Anno trecentesimo decimo, quam urbs Roma condita erat:' et c. 47. 'Die octavo, quam creatus erat, magistratu se abdicavit.' Livii Epitome lib. xxv. 'Anno octavo, quam in Hispaniam iverant.' Epit. lib. xlix. 'Intra quintum annum, quam erat ceptum, consummati:' et Epit. lib. li. 'Expugnavit septingentesimo anno, quam erat condita.' Eutrop. ii. 28. 'Ambo consules intra sex dies, quam venerat, transegerunt.' Oros. iv. 2. 'Pyrrhus quinto demum anno, quam venerat, ab Italia victus aufugit:' ut recte legitur, non quo. Consulendus Duker. ad Flor. ii. 2. § 7. et Curt. ad Sallust. Jug. c. 76. § 5. Arnz.

Et ad agriculturam] De dictatura illa vide infra Cornelium Cosum. Porro frugalitatis et continentia Romanis memorabile exemplum, de quo vide Salvian. Massiliensium episcopum de Providentia Dei lib. i. Schott.

§ 5 Servilia Hala] Sic vulgati omnes. Mss. sine ulla veritate Ab Servilio Ahala, quomodo et Aldus Manutius P. F. olim scribendum monuit. Ciceroni tamen magis placet Ala dici. 'Verba,' inquit in Oratore, 'sæpe contrahuntur non usus causa, sed aurium: quomodo enim vester Axilla Ala factus est, nisi fuga literæ vastioris? quam literam etiam e maxillis, taxillis, vexilla, paxillo, consuetudo elegans Latini sermonis evellit:' hæc ille; videtur igitur Ala ab 'axilla' eadem ratione defluxisse, qua 'velum' ex 'vexillo' factum. Alexand. vero Neapol. Genial. i. 9. putat a fædo oris halitu 'Halam' cognominatum. Judicent eruditiores. Schott. Vide Dausq. Orthogr. part. ii. p. 24.

et Duker. ad Flor. I. 27. § 7. *Arntz.*

CAP. XVIII. § 1 *Menenius*] In *Mss.* est geminata liquida. *Plintarchus* 'Menenius' scribit. Unde autem 'Agrippæ' (vel potius *Agripæ* ab ægro partu) dicti *Plinius* docet VII. 8. *Solinus* c. 4. et *Agell.* lib. XVI. ex *Varrone.* *Schott.* Paulo post de his pro de iis scripsimus, volentibus ita codd. et edit. *Machanei.* *Brouk.* ad *Propert.* El. IV. 7. vs. 7. sed nihil librariis familiaris. *Arntz.*

Lanatus] A lanugine nascente cana cognomentum fuit *Capitolini*, auctore *Calepino* *Lexico.* Itidem *Columella* secundo de *Agricolatione* 'uvas amineas lanatas nascente lanugine' nuncupat. *Mach.*

Sabino] *Dionys.* I. VI. *Livius* vero adversus 'Auruncos' dicit. *Schott.*

§ 2 *Secessisset*] Auctore et duce *Sicinio*, iratus in *Sacrum Montem* se contulit, quod a fœneratoribus nimium vexaretur. *Mach.* *Cessisset* in antiquis reperio: alterum malo; inde enim 'secessio' dicta. *Sallust.* in *Catilin.* 'Sæpe ipsa plebs aut dominandi studio permota, aut superbia magistratum armata, a patribus secessit.' Et *Hist.* lib. III. in orat. *M. Lepidi:* 'quoties a patribus armata plebs secessisset.' *Schott.* Ego de hac lectione ne dubitare quidem audeo. *Ovid.* *Fast.* I. 643. 'Causa quod a Patribus sumtis secesserat armis.' *Sueton.* *Tiber.* c. 2. 'Causa fuit plebi secedendi rursum a Patribus.' *Ampel.* *Libr. Mem.* c. 25. *August.* de *Civ. Dei* III. 17. 'Plebs in *Janiculum* hostili diremptione secesserat.' Apud *Liv.* nihil frequentius; vide II. 32. et cet. III. 39. VI. 38. VII. 40. XLV. 23. et pluribus locis. *Quinctil.* *Decl.* III. 11. 'Quem tamen populus secessione a Patribus in vincula duci cœgit.' *Arntz.*

Tributum et militiam toleraret] Fuit cum negationem addendam putarem, sed utraque lectio, si commode interpretaris, ferri potest, idque *Sallustii*

Crispi auctoritate. Sic enim *Histor.* lib. V. apud *August.* II. 18. 'Quibus sævitia, et maxime fœnoris onere oppressa plebes, cum assiduis bellis tributum simul et militiam toleraret, armata *Montem Sacrum* atque *Aventinum* insedit: quem vide et de *Civitate* V. 12. Itaque frequenter absque negatione *Sallust.* quam si addas, pro non æquo animo perferre accipio. *Schott.* Antiquæ eodd. et omnes scripti illam negandi particulam ignorant, sed est in *Plantiniana* ed. *Schotti*, quam reverenter secuti, sic enim illis est mos, collectores *Varr.* *Not.* et *Anna.* Illustre exemplum, quanta cura ab eruditissimis veterum scripta tractari optandam foret; cum si ipsi a regia via decesserint, cœcum vulgus statim sequatur, et sic corruptissimi juvenum manus terantur scriptores. Et quid hoc loco necessarium contra *Mss.* negationem per vim intrudere? ideo quebatur plebs, quod tributa pendere, et onera militiæ subire teneretur. *Cicero* ad *Fam.* VII. 18. 'Forti animo istam tolera militiam.' *Curtius* X. 3. § 9. 'Mucia militiæ hoc animorum corporumque robore æque impigre toleratis.' *Tacitus* *Hist.* I. 51. 'Dique infructuosam et asperam militiam toleraverat.' IV. 71. 'Recepta juventute facilius tributa tolerare:' et *Ann.* IV. 6. 'Utque vetera' (onera seu tributa) 'sine avaritia aut crudelitate magistratum tolerarent.' *Symmach.* *Epist.* V. 62. 'Tolerantibus onera senatoriæ dignitatis.' Similiter 'tolerare pericula' apud *Val. Max.* VII. 7. ex. 1. 'Tolerare famem' apud *Cæsar.* *Bell. Gall.* I. 18. § 3. 'Tolerare obsidionem' apud *Front.* III. 15. ex. 1. 'Tolerare dura' apud *Sen. Hipp.* vs. 464. Confer *Cort.* ad *Sall. Catil.* c. 10. § 2. et c. 37. § 7. Porro veritatem hujus scripturæ, quod statim monere neglexeram, confirmat etiam *Abstemius* in *Præf. Fabul.* pag. 534. (editio hæc est a

Neveleto procurata inter Fabulas Variorum) qui eadem iisdem narrat verbis: 'Ab senatu secessisset, quod tributum et militiam toleraret.' Arntzenius.

Otiosum cernerent] In veteribus est *credere otiosum*: varietas forte nata, quod *crevi* præteritum formet. Schott. Mox cum olim editis Schottæ et scriptis, a Pitisci ed. discessimus, *negaverunt* scribentes: ille *negarunt*. Arntz.

§ 3 *Disserere*] Quidam subjiciunt pro *digerere*, auctoribus libb. veteribus et Livio: 'Reddentem,' inquit, 'in omnes corporis partes hunc, quo vivimus vigemusque, divisum pariter in venas maturum confecto cibo sanguinem.' Sic Seneca, 'Corpus,' inquit, 'nostrum et sanguine irrigatur, et spiritu, qui per sua itinera discurret.' Corn. Severus in Ætna: 'Ad vitam sanguis omnis qua comeat idem:' tametsi medici 'digestionem' semper in ore habeant, sitque *digerere* 'suo quidque loco componere.' Virg. 'Digerit in numerum,' &c. Ov. 'Latium digesta per annum.' Alias *dividere*. Schottus. *Discurre* Boend. Celsus in Præf. p. m. 6. 'In omnes membrorum partes digeruntur:' et passim medici. Arnob. adv. Gentes lib. VII. p. 225. 'Lactentium lenitatem, quo digerat expeditius, sumit.' Alii dicunt *dividere*. Davis. ad Cic. de Nat. Deor. II. cap. 54. Maluisse equidem *digerere* præferre; sed cum quinque scripti receptam tueantur, illis nolui repugnare. In ultima tamen Schotti est *digerere*. Arntz.

§ 5 *Fabula hæc*] Æsopæo more conficta; est ea nec vera, nec verosimilis. Vocatur autem alia, Sybarica, et Cilix, et Cypria, secundum inventores nomina mutans. Vicit autem cæteras magis Æsopica: ut nos late in traductione Aphthonii e Græco Latini facti diximus. Mach.

§ 6 *Tribunos plebis*] Primos duos, 'C. Licinium et L. Albinum,' ut Li-

vius vocat. Asconius 'S. Licinium Bellutium et L. Junium Paterculum' appellat. Dionysius 'C. Sicium Bellutium et L. Junium Brutum.' Plutarchus in Poplicola, et Coriolano 'Junium Brutum et Sicium Bellutum.' Suidas in voce *θηραρχοι*, 'Sicium et Brutum.' Schott.

Adversum nobilitatis superbiam] In Mss. est, *adversum nobilitatem*, rectius: nam e suo corpore contra patriciorum potentiam, vim, ac injuriam, magistratum creari populus volebat, non ob 'superbiam' solum, sed vim præcipue nobilium fœeratorum, qui plebem ære alieno obstructam in vinculis habebant. Schott. Si in nullis calamo exaratis codd. isthæc restaret lectio, sed magis *adversum nobilitatem defenderent*, non esset profecto causa, cur eam deinde excluderemus. Sed enim cum palam hæreat in autographis Palatinis, non est quod nimis eam exagitemus, aut adeo 'nobilitatem' exnamus sua sibi 'superbia:' ei sane passim adfigitur, tanquam nota propria. Unde de Metello Sall. Jug. cap. 64. 'Cui quamquam virtus, gloria, atque alia optanda bonis superabant, tamen inerat contemptor animus, et superbia, commune nobilitatis malum.' Addantur et Aurelii Victoris Cæsares cap. 39. ubi loquitur de Dioclet. *Grut.* Expressimus omnium codicum et editionum scripturam *adversum*, seu *adversum superbiam nobilitatis*. Sallust. Jug. cap. 5. § 1. 'Quia tum primum superbiam nobilitatis obviam itum est:' et cap. 31. § 2. 'Quam ludibrio fueritis superbiam paucorum' (per pauci, ut notum est, in Sallustio intelliguntur nobiles) et cap. 85. § 38. 'Ceterum homines superbissimi procul errant.' Livius VI. 18. 'A superbis defenderem civibus:' verba ex oratione Manliana, qua iram plebis contra nobilitatem accenderet. Vell. Patern. II. 11. § 1. 'Naturalem nobilitatis superbiam, morandique in imperiis cu-

piditatem.' Et superbia continet illi omnia vitia, quæ memorat Schottus, potentiam, vim, injuriam et cetera. Vide supra ad cap. 8. Dicitur igitur superbus is, qui publicæ libertati gravis est, qui calcatis legibus aliorum civium cervicibus imminet. Livius XXIII. 13. 'Aut superbus aut obnoxius videar, quorum alterum est hominis aliensæ libertatis oblixi, alterum suæ.' Seneca de Const. Sapientis c. 11. 'Cum magnam partem contumeliarum superbi insolentesque faciant, et male felicitatem ferentem.' Claudian. Sec. Cons. Stil. vs. 218. 'Cives nec fronte superba Despicit.' Quod igitur Noster 'nobilitatis superbiam' dicit, hoc Cicero fragm. Orat. pro C. Cornelio p. m. 138. edit. Asconii, 'nimiam dominationem potentium' appellat: quare, cum contra hanc superbiam nobilitatis instituti sset, 'auxilium plebis' vocantur tribuni. Liv. lib. vi. 27. 37. et 38. Gunther. Ligur. de Gest. Barb. III. 379. 'Prætoris honos et consul uterque Annuus, et gemini plebis tutela tribuni:' ubi videndus Rittersh. Et eodem modo *vindices*, quomodo pene præter legendam conjeceram apud Eutrop. I. 13. 'Tribunos plebis, quasi proprios vindices et defensores;' vide diss. nostram de Civit. Paulli cap. 7. § 4. Sed hæc conjectura placere non potuit viro clar. cujus ego humanitati multum debeo, Sig. Havercampo, Præfatione in nuperrimam illius auctoris editionem, qui omnino receptam lectionem *judices* tuetur. Verum ego utens concessa mihi libertate, simulque viri cel. desiderio satisfaciens (cui nunc hoc est consilium efficere, ne juvenes discant jurare in verba magistri) nullo modo sententiam mutare possum. Esse contra Mss. acivi, ceteroquin conjectura non fuisset opus, nec tamen Græcæ paraphrasem mihi adversari antea intellexi, neque etiam nunc intelligo, nullum enim alium *ἄρχοντας οἰκείους* quam

plebicum magistratum expono, ut apud Liv. II. 56. qui pro plebe sola, non vero pro nobilitate, curam gerent, eamque vindicarent. Sed propius arguet vir. erud. 'Si *vindices* et *defensores* dixisset Eutrop. bis idem dixisset.' Sed hæc si peccatum esset, peccavit etiam Cicero, qui 'custodem et defensorem' dixit tribunum pro C. Rabirio cap. 4. et provocationem ipsam, 'patronam civitatis ac vindicem libertatis;' ubi eandem rem duobus verbis exponit. Quomodo 'custodem et vindicem' conjungit idem Orat. Agrar. cont. Rullam II. 9. et Vell. Pat. II. 104. § 4. Neque tamen idem designat vindicem et defensorem: ille erit, qui illatam jam injuriam vindicat; hic, qui, injuria ne fiat, defendat. Pergit vir cl. 'Judex Eutropio idem est quod magistratus;' idque firmat ex Eutrop. VII. 7. 'Præpositusque ei Cn. Cornelius Gallus. Hunc primum Ægyptus Romanum judicem habuit.' Verum hic locus nihil probat; agit enim de provinciis, in quibus præsides etiam habebant 'jurisdictionem,' ut recte 'judices' dicantur, et præsertim posterioribus temporibus. Sic de aliis præfectis vide Guther. Off. Dom. Aug. I. 8. Gallus iste erat præfectus Ægypti. Vide Sueton. in Aug. c. 66. An igitur in Act. Apost. c. XVIII. vs. 15. *Κριτὴς ἐπὶ τοῖσιν οὐ βούλομαι εἶναι*, hæc verba vertenda erunt, *magistratus ego illorum esse nolo?* an non præstaret *judex*? Sic præsidem provincie in judicio vocat Paulus *κριτὴν* *judicem* Act. Apost. c. XXIV. vs. 10. Quis judicem ignorat Pilatum? Adeatur Brisson. de Verb. Sign. voca. 'Judex.' Orosius multo minus hoc evincit III. 14. 'Ex quibus CCC. exules judices rectoresque præfecit.' Nolo jam dicere minori jure hic ferri posse 'magistratus' et 'rectores,' quam illud 'vindices' et 'defensores.' Sed Justinus, ex quo vel fortasse ex ipso Trogo sua hæc ad verbum transtulit

Orosius plagiariorum nulli secundus, statim addit illos rectores revera iudices fuisse, cum enim ix. 4. § 8. eadem habeat verba quae Orosius § seq. addit: 'Apud quos cum potentissimi quique rei postularentur,' &c. quod satis superque declarat iudicia ipsos exercuisse. Sic itaque iudices nullos magistratus dici iudices, nisi pones quos simul fuit iudicatio; quod cum non obtinerit in tribus plebis, illi etiam nullo modo 'iudices' appellari possunt. Et hoc ita verum est, ut etiam consules, qui antea 'iudices' dicebantur, illud nomen mutarint tum, cum praetor fuit institutus, quia a se iudicatio in illum transiit. Sed video, me fuisse longiorem quam putarem. *Arutz.*

Collatis] *Collectis* Parisin. legit: Livius, 'extulit eum plebes sextantibus collatis in capita,' quomodo et Val. Max. lib. iv. *Schott.* *Collectis* Gramm. Melius Entrop. i. 11. 'Adeo pauper, ut collatis a populo nummis sumtum haberit sepulturam.' Quinctii. Decl. v. 6. 'Date stipes, indignete, conferte.' Seneca Cons. ad Helviam c. 12. 'Menenius Agrippa vere collato funeratus est.' Et hinc 'collatio' apud Liv. iv. 60. *Arutz.*

Quadrantibus] Non facile aliquid unius codicis auctoritate mutare soles; non rejiciendum tamen quod Fran. *sepelirent*: (*sepelire* Leid. 2.) Ovid. Met. xii. 499. 'Populus superamur ab uno.' Am. El. ii. 9. 11. 'Nes tua sentimus, populus tibi deditus, arma.' Gron. ad Liv. ix. 6. et xxxvi. 16. Curtius ad Sall. Jug. c. 22. § 4. et alibi. *Arutz.*

Publicum] Mss. legunt: *publice* alii: quomodo loquitur in Curio Dentato; et Corn. Nepos in Aristide: 'In tanta paupertate decessit, ut qui offerretur vix reliquerit. Quo factum est, ut filiae ejus publice alerentur, et de communi aulario dotibus datis collocarentur.' *Schott.*

CAP. XIX. § 1 *Cneus Marcius*] Sic

in vulgatis omnibus legitur: scribo *Caius Marcius*, quemadmodum Hbb. vetera praecipiant: in uno tamen, ne quid dissimulem, supra adscriptum habebatur *Quintus*. Schottus. *Caius* ediderat in min. ed. Schottus cum suis sectatoribus, sed cetera edd. *Cneus*, quo modo et omnes scripti, quos sum secutus. Cum enim ubique variant Mss. ego cum plurimis et optimis sentio. Vide Duker. ad Flor. i. 11. § 9. Terren. ad Val. Max. iv. 3. ex. 4. Glar. et Syb. ad Entrop. i. 15. ubi *Quintus* vel *Quintius* editur. *Arutz.*

Capitis] Sine praepositione. Schottus Sigon. sequi maluit xxiv. 10. et xxv. 17. *Sybb.* Praepositio deletur quoque a plerisque nostris. *Arutz.*

Coriolanus] Ut Criticus a Creta; Africana ab Africa. *Mach.*

Militia] Vocabulum hoc abest a quibusdam Mss. *Sybb.*

Postumio] Plutarcho 'Postumus' est, non 'Postumius.' *Schott.* Vulgati libb. *Posthumio*: itemque Dionys. Hal. 414. et 415. Sed 'Postumii Cominii' non 'Sp. Postumii' ductu gestum esse hoc bellum manifestum est e Sigonii commentario xxiv. 4. *Sybb.* *Postumo* Schottus in edit. min. aliter in majore *Posthumio*. Variant eodem modo scripti apud Val. Max. iv. 3. ex. 4. Sed hic constanter *Postumio* scripti et editi, quod ego, qui non libenter ab Mss. abeo, contra doctorum virorum sententiam recepi, praesertim cum ita sit editum apud Cicer. pro Balbo c. 23. 'Sp. Cassio, Postumio Cominio Coss.' sic Grævius, ceteraque, quas inspexi, edd. neque ulla varietatis fit mentio. *Arutz.*

§ 2 *Hic consuli*] *Consulem* non fuisse existimo, nec Capitolini Fasti a Verrio Flacco, ut putatur, conscripti eum agnoscent: senatorem ut credam facit T. Livii auctoritas. Verum in petitione consulatus repulsam passus est: haec injuria plebi infestus, gravissime eam sua sententia afflixit.

Dion. Halicarn. et Plut. *Schott.* et *Sylb.*

Advectum] *Adductum* solus Gramm. ceteri *advectum*, quod etiam tuentur editi, et sine dubio vere. 'Advehi' enim dicuntur res illæ; quæ navibus adportantur. Ovid. Ep. Her. xvi. 17. 'Namque ego divino monitu, ne nescia pecces, Advehor.' Cicero de Off. iii. 12. 'Alexandria Rhodom magnum frumenti numerum advexerit.' Seneca Medea vs. 197. 'I querere Colchis. M. Redeo: qui advexit, ferat.' *avexit* cod. Trajectinus, non male. Ovid. 'Phrygiis avecta carinis.' Hygin. Fab. xlii. xcvi. et cxcviii. Terent. Andr. iv. 5. 10. 'Is venit, ut secum avehat.' ibi male cod. noster et alter *Leid.* *advehat*: et tunc versu seq. pro vulgato 'Hem, virginem ut secum avehat,' reponit idem Ms. meus *adducat*; *Leid.* vero in errore persistens *advehat*. Apud Just. ii. 6. § 11. 'Ad regem Thessaliæ Deucalionem ratibus advecti sunt.' cod. Bodl. Sed præfero vulgatum *evecti*, quasi ad altiore locum vecti, quomodo Ovid. Met. xiv. 127. 'Aërias meritis evectus ad auras.' Val. Flaccus Argon. v. 386. 'Nos hospita pubes Advehimur, Graium proceras.' Symmachus Epist. x. 26. 'Omne navigium scenicos artifices advexisse jactatur.' Non novum autem est librariorum verba 'advehere' et 'adducere' confudisse. Davis. ad Cæsar. Bell. Gall. i. 23. § 4. Burmann. ad Ovid. Am. El. i. 10. 1. Quamobrem eruditissimi viri nonnunquam hæsitant, quam potissimum vocem præferrent. Ita sibi non constat vel ipse Gronovius, qui ad Liv. xxvii. 38. præfert *navibus adduxisse*; contra *advexisset* pro *adduxisset* reponit xlii. 26. Nec aliter Cort. apud Suet. Gramm. c. 20. 'A Cæsare puerum Romam advectum,' cum aliis mavult *adductum*: ad Sallust. Jug. c. 86. § 4. Confer Torren. ad Val. Max. vii. 3. ex. 3. *Arniz.*

Magno pretio] Nam ratus tempus venisse ex ore pauperum frumentum rapiendi, unde damnatus. *Mach.*

Dandum populo curavit] Locus fœda falsaque interpunctione contaminatus. Lego alioqui *negavit*, ne cum Livio, Dionysio, et Plutarcho pugnet: hoc amplius, a se ipse dissentiat: 'injuriam' enim mox appellat. Quam, amabo, injuriam plebi volenti facturus videbatur, si frumentum distribuendum curasset? Quamobrem sic olim sine libris audacter legendum censebam: *Dandum populo negavit, ut hac injuria*: sicque explicabam: 'ideo impediisse ne tribuni plebis frumentum populo darent, ut rei rusticæ et agricolationi, non vero intestinis seditionibus vacarent.' Cupiebat enim hostis tribunitiæ potestatis acerrimus, jura civili illa secessionem atque discidium Patribus adempta atque extorta recuperare. Equidem ita judicabam: sed vulgata retineatur, sitque comma post *frumentum*: *advectum e Sicilia frumentum, magno pretio dandum populo curavit*: advectum partim vili pretio, partim gratis ex liberalitate regis acceptum fuerat, id quod patricii plerique, imprimisque hic Marcius vendendum plebi censuerat. *Schott.*

§ 3 *Decio*] 'Sicinio' Livius et Plutarchus. *Schott.* Pro *Decio* duo Mss. habent *Decimo*. Sed *Δέκιον* tribunum plebis, prænomine 'Marcus,' agnoscit hic etiam Dionys. *Sylb.*

Duce Attio Tullo] Mss. duo *Tito Tatio*, gentili ejus, qui cum Romulo regnavit annos quinque, unde et tribus quædam Tatiensis cognominata: tertius vero Actio Tullo; sed Tullus Attius appellatus, ut illud prænomen sit, hoc gentis nomen, ut in Tullo Hostilio: sed de hoc nomine in Ciceronis vita quædam. *Schott.* Vulg. *Accio Tullo vel Actio Tullio*. Quatuor Mss. *Tito Tatio*. Sed 'Attium Tullum' seu 'Tullum Attium' vocat cum Dionys. etiam Sigon. xxv. 40. *Sylb.*

Tito Tatio sen *Tacio* scripti, *Actio Tullio* edd. Aperte falsum. Inspice Heins. ad Sil. VIII. 407. Sigon. ad Liv. II. 36. et Fabric. in Hist. Cicer. init. Pro *concessit* legit Boend. *confugit*. Arnzt.

Concitavit] Nam quam Indi magni Romæ agerentur, simulavit Tullus cum consulibus esse metnendum a Volscis; ne seditiones in Urbe sererent: unde præconis voce ejecti sunt Volsci extra Urbem; ac ex illa indignatione arma sumpserunt. *Mach.*

§ 4 *Cumque*] Palmanni apographon legit *Isque cum*. Schott.

A Veturia matre et Volturnia uxore] Confer Periz. ad Val. Max. v. 2. ex. 1. et Entrop. I. 15. Arnzt.

Matronarum] Principe Valeria. *Mach.*

Comitata] Passive: nam antiqui etiam *comito* dixere. Propert. 'Atque utinam nostræ comitarent castra puellæ.' Præterea apud antiquos omnia deponentia erant communia. Virgil. 'Atque nunc graditur comitatus Achate.' *Mach.* Ita major pars Mss. et editt. non *comitatis*, uti posteriores ediderant. *Arnzt.*

Motus] Dixit enim 'vicisti mater.' *Mach.*

Ut proditor] Palmanni apographon legit *ut proditur*, non *ut proditor*; nec improbo. Varro enim de morte illius disceptant auctores, qui hæc literis monumentisque prodiderant. Fabius Pictor, quem Livius landat auctorem antiquissimum, usque ad senectutem vixisse refert, non vero interfectum; et hanc vocem usurpare solitum, 'Multo miserius seni exilium esse.' *Schott.* Liber Ms. *ut proditur*, sed verior lectio vulgata *ut proditor*. Nam et Dionys. 527. 44. proditoris eum a Tullii factione insimulatum testatur. *Sylb.* Nostri nihil variant. *Arnzt.*

§ 5 *Fortuna muliebri*] Senatus populisque decrevere: quia e mulieribus salus Urbi fuerat. *Mach.* Videndus Plutarchus extremo Coriolano, et de Fortuna Romana. Dion. Halicarn.

Plinius XXXIV. 8. et alibi: Val. Max. I. 9. et v. 2. *Schott.*

CAP. XX. § 1 *Duobus filiis*] Vulgati libri *duobus filiis*, contra morem. *Sylb.* Vossius de Anal. II. 4. Hirtius Bell. Alex. cap. 33. § 2. 'Majorique ex duobus filiis Cleopatæ, quæ manserat in fide præsidiiisque ejus:' et Tennnl. ad Frontin. Strat. IV. 3. § 5. In Nostro d'Orvillianus cod. servat *filiabus*. Arnzt.

Stoloni] Stolo rusticorum vocabulum, quod Liciniæ genti iusitum, quia primus inutiles radices ex arboribus eradicabat, quæ a stolidia fruticatione 'stolones' nominantur. *Mach.*

Plebeio] Adde *plebeio*, secutus auctoritatem Mss. et certe desiderabatur, quod mox patricio, (quem 'Ser. Sulpicium' Livius secus ac Noster appellat) alteram in matrimonium filiam datam affirmet. *Schott.* Satis ex sequentibus colligitur eum 'plebeium' fuisse. Addit in hac oppositione Florus I. 26. § 2. 'Alteram Sulpitio patricii sanguinis dederat, alteram plebeio Stoloni.' *Arnzt.*

Tribunus militum] Ea per plures annos dignitas quotannis pro consulari viguit, ut Livius refert. *Mach.* Mss. *Tribunus militaris* præferunt, non *militum*. *Schott.* *Militaris* quatuor nostri: notior enim locutio minus notam de loco movit. Livius III. 51. 'Decem numero tribunos militares creant:' et VI. 32. 'Tribunos etiam militares patricos omnes coacta principum opibus fecit.' Entrop. II. 1. 'Pro duobus Coss. facti tribuni militares consulari potestate:' et c. 3. 'Dignitas tribunorum militarium non diu perseveravit:' et paulo post: 'resumerunt tamen tribuni militares consulari potestate.' *Arnzt.*

Fasces lictorios] Nam moris fuit ingressuro domum aliquam magistratui per lictores ad dignitatem ostendendam percutere fores: quod Plinius VII. 30. his verbis ostendit: 'Cn. Pompeius, confecto Mithridatico bel-

lo, intraturus Posidonii sapientia professione clari domum, fores percuti de more a lictore vetuit, et fascis lictorios januæ summisit.' *Mach.* Confer Lips. Elect. 1. 23. *Arntz.*

Ut primum] Pro 'simulatque,' vel 'postquam primum.' Constat vero jam decimum tribunum plebis cum L. Sextio reffectum, quando lex iata senatum pervicit: quid si ergo legas, ut *primum tribunatum plebis rursus adeptus est?* Nihil tamen pronuntio, aut immuto. *Schott.* Sed *primum* hic non est adjectivum, neque referendam ad tribunatum, verum conjungendum cum *ut*; ut *primum* pro 'simul ac,' 'statim ac.' Cicero ad Fam. v. 8. 'Ut primum forum attigerim.' x. 13. 'Ut primum potestas data est augendæ dignitatis tuæ.' Sueton. Ner. c. 22. § 8. 'Ut primum Cassiopem trajecit:' et Virgil. *Æn.* vi. 102. 'Ut primum cessit furor.' Quare duas hasce voces conjunctas significantiores esse recte judicavit Tursell. de Part. pag. m. 149. *Arntz.*

Adgressus est] *Egressus* Leid. 1. ceteri nihil variant. Virgil. *Ecl.* iv. 48. 'Aggredere o magnos (aderit jam tempus) honores.' Seneca Thyeste vs. 341. 'Et sceptrum scelere aggredi.' *Arntz.*

Legem tulit] Tulit idem, 'ut deducto eo de capite, quod usuris pernumeratum esset, id quod superasset, triennio æquis portionibus persolveretur.' Livius extremo l. vi. *Schott.*

§ 2 *Resistente*] Restitit et Furius Camillus quartum dictator. Plut. Camillo extremo. *Schott. Not. Min.*

Et primus Licinius Stolo] Sic Noster: Livius tamen, Plut. in Camillo extremo, et Fasti Capitolini L. Sextium 'primum de plebe consulem factum' aiunt. Vitiose Dominicus Floccus, sive is Jacobus Borragna est, ut Robortellus existimat, auctor de magistratibus Romanorum, non Fenestella, 'L. Sequarium' nominat. *Schott.* Errorem Nostri notat etiam

Pighius Ann. tom. 1. p. 262. *Arntz.*

§ 3 *Lege sancivit*] Sic locum interpungendum putavi, a quo dissentire libarum cuique facimus. Porro in *Mss.* *Lege cavit*: Parisinus vero *legem sancivit*, venuste admodum. *Schott.* Uterque Leid. *lega cavit*. Haun. corrupte *lege creavit*. Gramm. Fran. et Boend. *legem sancivit*: probe et eleganter. Cicero de Prov. Consul. c. 15. 'Simul ostendit, eam se sciscere (legem.' Pro Plancio c. 14. 'Nam quod primus sancivit legem de publicanis.' Tacit. Ann. iii. 27. 'Quin multa et diversa sciscerentur.' Liv. vii. 16. 'Rogatio est perlata, et plebs eam aliquantulo cupidius sancivit.' Adda Heins. ad Phædr. Fab. iv. 25. 42. Si tamen alicui magis placeat *lege cavit*, per me licet, et eandem efficit sententiam. *Arntz.*

Plebeis] Delendum videtur. Legendum ex historiae veritate, *ne cui plus quinquaginta*. *Schott. Not. Min.*

Plus centum jugera] Sic vulgati hactenus; in quibus mendum inest. Libb. *Mss.* nihil hic nos adjuverunt: nam in uno lacuna erat, quasi librarius hæsisset aut lituram in autographo vidisset, alter nihil variabat: nos et Livio et Valerio auctoribus, *quingenta* fecimus, exigente ita historiae veritate: et mox *cum jugera quingenta altera hab.* ubi vulg. *cum jugera centum quinquaginta haberet*. Manifestè fallacum. Lycosthenes *nullo* reponerat; nos, nisi me amo, dexterius *quingenta altera* restitimus: præsertim cum Varro, Plautus, ceteri sic loquantur, et in uno scriptum reperissem, *cum jugera quingenta haberet, et altera*: ut *altera* accipiamus pro 'alterum tantum,' vel 'totidem' his enim quingenta millenarius efficiunt, si non fallunt Pythagorici numeri. Forte vox *altera* omiata, quod statim repeteretur. Simile vulnus in Tib. Graccho sanavimus. Ceterum legis hujas meminere præter Livium, Varro de Re Rustica, lib. 1. Appianus

Bell. Civili. lib. 7. Agefilus XX. 1. Valer. VIII. 6. Plinius lib. XVIII. 3. Vell. Pater. lib. 11. Plutarch. in Camillo et in Gracchis. Schott. Centum habent omnes scr. et ed. Scio contra testimonium aliorum veterum: sed vellem me docuisset Schottus, cur omnes tales errores librarum tribuendi sint; ego puto et errare potuisse ipsos scriptores, quare ea non statim erant tollenda, quae nobis peccata esse videntur librariorum. Nec enim sequor eorum iudicium, qui eos auctores, quorum edendorum curam susceperunt, adeo puros, adeo veraces et certos esse aliis persuadere cupiunt, quasi ex tripode sua hausissent, et falli non potuissent. Quare postea *quinquaginta centum* cum codic. retinimus. Arntz.

§ 4 *Emancipati*] 'Exheredati.' Manceps vocatur, qui a populo aliquid emebat, conducebat: mancipia appellata servi, ancillae emittit, quia in bello capiuntur: unde 'emancipare.' Priusquam sequens caput de legum origine interpreter, obiter studiosos juvenes, maxime iuris peritos admono, ne Accursii scriptis quibusdam, commentitiisque nugis primo libro Digestorum de Juri Origine fidem habeant. Mach. Val. Max. VIII. 6. 'Dimidiam partem filio emancipavit,' pro vendidit, quomodo jurisconsulti saepe usurpant. Justin. Tit. II. 10. de Testamentis, Plautus Curcufione, et Cicero Philipp. III. Schottus. *Emancipati liberi* sunt, ut norunt hodie tirones, qui ex potestate patris sunt dimissi, non autem exheredati: cum, si vel testamento essent praeteriti, haberent possessionem contra tabulas. Fiebat talis emancipatio per imaginariam venditionem. Brisson. Ant. I. 11. ad quem morem respicit Machaneus. Arntz.

In Judicium vocatus] Accusante M. Popillio Laenate, ut ait Valerius. Schott.

Præsum omnium] Ac docuit, 'nihil aliud præcipi debere, nisi quod prius quisque sibi impetraverit,' inquit Val. Maximus VIII. 6. cui titulus, 'Qui quis in aliis vindicarent, ipsi commiserunt.' Grut. Quem vide etiam ad Liv. VII. 16. Arntz.

Punitus est] Damnatus decem millibus aëris teste Paulo Orosio. Schottus.

CAP. XXI. § 1 *Seditiosus magistratus*] Tribunos plebis violentissimos: hoc autem fuit anno trecentesimo altero, quam coadita Roma fuit. Mach. Citat hanc locum absque auctoris nomine Isidorus Etymol. v. 1. ubi recte in Mss. Cum *populus seditiosus* legitur. Nam eo tempore, ut ait Cicero de Legib. lib. III. seditiosi magistratus nondum fuerant. Schott.

Creavit] *Curavit* Mss. Nihil mutæ. Schott.

Selenis] Atheniensis, quem constat e septem sapientibus primum fuisse, cujus exquisita dicta circumferuntur; ut 'Dicique beatus Ante obitum nemo, supremaque funera debet.' Sententia ejus omnino fuit ab Ovidio repetita. Mach. *Translatas edidimus jubentibus* Mss. Arntz.

Duodecim tabulis] Primo latæ fuere decem confirmatae populo, ac in bases aeneas inscriptæ. Livius: 'Cepuristis comitiis X. tabularum leges perlatæ sunt, qui nunc quoque in hoc immenso aliarum super alias acervatarum legum camelo fons omnis publici privatique juris est.' Idem paulo inferius: 'Jam et processerat pars major anni, et duæ tabulæ legum ad prioris anni X. tabulas adjectæ erant.' Mach.

§ 2 *Virginiam*] *Virginem* Leid. 2. et Haun. quomodo Eutrop. I. 18. 'Unas ex iis Appius Claudius Virginiæ cujusdam filiam virginem corrumpere voluit.' Leid. 1. *Virginiam*. Ex his pro *ex ipsa* edidimus e Mss. Arntz.

Corrumpere non posses] 'Neque spe, neque pretio.' Livius, Mach.

Clientem] M. Claudium. *Mach.*

Qui eam in servitium deposceret] Mediolan. longe evariat *qui eam vindex posceret*; quomodo etiam legendum mihi videtur, quod Jcti vindicias secundum libertatem aut servitutum dare dixerint. Locus hic apud Liv. obscurus satis: 'M. Claudio clienti,' inquit, 'negotium dedit ut virginem in servitutum assereret, neque cederet secundum libertatem postulantibus vindicias: quod pater puellæ abesset, locum injuriæ esse ratus; de quo vide Rævard. ad. Leges XII. 6. et in Variis: ad de Turneb. Adversar. I. XIII. c. 27. Fr. Hottomann. Observat. I. 32. Alex. Neapol. VI. 10. Cælium Rodig. XVII. 29. Denique Ascon. Pedian. Verr. lib. III. *Schott.* Sed quomodo aliquis *vindex* erit, qui hominem talem conatur abstrahere in servitutum? *Vindex* enim est, qui aliquem ex servitute liberat, non qui aliquem in servitutum abducit. *Festus* in voce '*Vindex*:' '*Vindex* ab eo, quod vindicat, quo minus is, qui pressus est, ab aliquo teneatur.' *Virginia* libera erat, et a nemine pressa, adeoque necessarius non erat *vindex*. Omnino igitur retinenda erit recepta lectio, nisi quod pro *servitutum* ex nostris codd. scripsimus *servitium*. *Arntzenius.*

§ 3 *Cum ipso die judicii supervenisset*] Ita Mss. Quidam codd. *Cum ipse judicii dies supervenisset*: non placet. *Schott.* Malim abjecta litera *judicii*; volente exemplari Palatino utroque. *Grut.* Præter scripturam quinque codicum, qui *judicii* exhibent. *Livius* II. 54. 'Igitur *judicii* die, cum plebs in foro erecta exspectatione staret,' III. 58. 'Ante *judicii* diem finem ibi vitæ fecit.' *Plinius* Epist. v. 1. 'Appetebat *judicii* dies.' Eodem modo vidimus cap. 17. § 3. 'Triumpho die.' Apud *Liv.* xxx. 38. 'Dies ludorum.' 'Tempus *judicii*' dixit *Livius* IV. 44. uti *Rutilius* I. 541. 'Tempora *navigii* clarus reparaverat *Eurus*:' ubi male

Onuphrius navigiis. Hoc autem loco illud s adhæsit ex sequenti voce; quamvis illa litera a librariis haud raro addita fuerit, ubi necesse non erat. *Sigon.* ad *Liv.* XLII. 25. *Gron.* ad *Sen. Thyest.* vs. 302. et 571. *Pierius* ad *Virg. Æn.* IV. vs. 167. et nos infra ad cap. 42. § 1. In cod. Haun. reperitur *quam in rem judicii sup.* *Arntz.*

Supervenisset] A duobus impigris juvenibus arcessitus e castris, antequam literæ *Appii* '*supervenissent*' scribentis collegis, 'ne illi darent comæatum, sed in custodia haberent.' *Mach.*

Addictam] '*Obligatam.*' *Propert.* 'Et trahit *addictum* sub sua jura virum.' Jam *Appius*, 'I,' inquit, 'lictor, summove turbam, et da viam domino adprehendum mancipium.' *Machan.* Male qui *additam* ediderunt, ignorantæ vocis vim: '*addicti*' enim ii dicebantur, qui prætoris pronuntiatione, cum solvendo non essent, creditoribus vendebantur, ut in eos vitæ necisque potestatem haberent: est enim ex tribus verbis prætoris, quæ sunt 'Do, Dico, Addico.' Auctor noster infra in *Manlio Capitolino*: 'Et *addictos* propria pecunia liberaret:' sic enim primi legendum docuimus. Quid in augurali scientia, *aves addicunt*, in *Numa* dicere memini. *Schott.* Non admodum ignotam vocem variis quoque modis corruperunt nostri. Verum recepta scriptura mutari non debet, quæ est verissima. *Livius* VI. 14. '*Judicatum addictumque duci patiar:*' ut eodem lib. capp. 15. 20. 34. 36. et cet. *Quinctil.* Decl. III. 17. '*Flagitium conatus in addicto ac pene servo.*' Vide *Savaron.* ad *Sidon.* *Apoll.* Epist. I. 7. 57. Epist. II. 7. et Epist. V. 7. p. 329. *Justin.* XXII. 3. § 4. '*Civitates sociorum eidem titulo pacis addictas:*' et *Drakenb.* ad *Sil.* XV. 247. Solent autem hæc ita confundi. Vide *Comment.* ad *Tacit.* Ann. XII. 7. ad *Valer. Max.* IV. 8. ex. 1.

vii. 6. ex. 1. et Heins. ad Claudian. in Eutrop. i. 518. Arntz.

Abduxit et] Vulgati ex eo *abduxisset* contra fidem veterum fecerant, et cum de suo adjecerant: sed qua fronte? Unus calamo exaratus in *secreta* legebat. Accidit autem sexagesimo ab exactis regibus anno. Cicero de Finibus: 'L. Virginius sexagesimo anno post libertatem receptam, Virginiam filiam sua manu occidit potius, quam ea Appii Claudii libidini, qui tunc erat summo in imperio, dederetur.' Exstat et Libanii Sophistæ declamatio de patre filium occidente, cum tyrannus rapere eum vellet. Schott. *Cum eam in secretum adduxisset* Haun. Gramm. Fran. et Boend. *cum eam in secretum abduxisset* uterque Leid. deleta in omnibus particula *et*, quam lectionem non video cur vitiosam censeat Schottus, præsertim cum in antiquis edd. ita jam fuerit editum. Ceterum quatuor priores non recte *adduxisset* scribunt; melius reliqui *abduxisset*. Livius xxx. 14. 'Abductum in secretum Masinissam sic adloquitur: 'quod ita recte emendavit summus Gronov. cum alii *adductum* legerent. Justin. xviii. 7. § 9. 'Tum in secretum abducto pater ait: 'ubi nonnulli male *adducto*. Eodem modo hæc vox confunditur apud Veget. de Re Mil. i. 5. 'Civilis pars florentiorem adduxerat juventutem: ' ubi in Variis Lectionibus Scriverii est *abduxerat*, melius, ni fallor. Sed talia sunt obvia, et observavit exempla Gudius ad Phæd. v. 7. 17. Grævius ad Cicer. ad Fam. Ep. ii. 10. Bongars. ad Justin. xviii. 1. § 3. Muncker. ad Hygin. Fab. viii. cxxii. et alibi: Gronovius ad Liv. xxvii. 29. Burm. ad Quinctil. Decl. xiv. 10. et cccxxxv. 691. Var. Lect. ad Curt. vi. 8. § 22. et Drakenb. ad Sil. x. 18. Deinde cum iisdem Mas. et edd. respondimus et *corpus*. Arntz.

Occidit] 'Arrepto cultro ab lanio,' Livius. Mach.

Corpus gerens] Discrepant alii historici ab hujus sententia, asserentes cadaver Romæ relictum, ipsum vero ad exercitum iratum rediisse. *Machan.* *Humero* singulari numero habebant editi et quinque manuscripti. Corrupte ex contractione Leid. 2. *Humo*: hoc in *Humero* mutavit primus Schottus, nescio an ex scriptis. Solent quidem fere antiqui numero plurali uti. Ovid. Ibide vs. 177. 'Quæque gerunt humeris perituras Belides undas.' Apul. Met. xi. 269. 'Et humeris dependebat: ' ubi malim scribere *ex humeris*. Quinctil. Decl. iv. 8. 'Reportatus humeris lætitiæ civitatis inplevi.' Propert. El. iv. 10. 47. 'Seu quia victa suis humeris huc arma ferebant.' Noster sup. de Orig. Gent. Rom. c. 9. § 1. et passim. Sed cum numerum singularem præferant et scripti et editi, contra eorum consensum nihil volui committere, præsertim cum et sic loquantur alii. Horat. Sat. i. 1. 48. 'Forte vehas humero.' Auctor Moreti vs. 79. 'Nomisque diebus Venales humero fasces portabat in urbem: ' quomodo recte et Scaliger et Excerpta Vossiana. Cicero Orat. in Verr. iv. 34. 'Sagittæ pendebant ab humero.' Arntz.

Decem tribunis] Militaribus intelligendum est, Livio teste, ad vindicandum facinus, 'Respersus cruore et telum eruentum tenens.' Mach.

Aventinum occuparunt] Inde in 'sacrum montem transierunt,' Livius. Mach. Secunda hæc secessio plebis, quæ non prius in Urbem redire voluit, quam tribuni pl. restituerentur, et decemviris abdicatis consularis potestas revocaretur: auctor Livius lib. iii. ab U. C. Subit igitur vereri, ne perturbatus hic ordo sit, falsoque locus a scribis interpolatus, quem sic in integrum restituere tentabam: qui *Aventinum occuparunt, creatisque decem tribunis decemviros abdicare se magistratu coegerunt*. Conjecturam hanc meam de ordine inverso historia con-

firmat. *Schott.* Perturbatus erit ordo, si respicias exercitum, qui militabat in monte Vecilio. Hic enim decem tribunos creavit, postquam in Aventinum venisset. Sed recte procedet oratio de illo exercitu, qui in Sabinis erat, a quo decem tribuni fuerunt constituti prius, quam in Aventinum processissent. *Livius III. 51. Acontium collam Haun. Arntz.*

Se magistratu] Illud *se magistratu* glossam olet, aliundeque fortim irrepit, quod librarii desiderari aliquid putarent, nescientque veteres sic inde loquutos, 'consules abdicarunt: quod eo labentius credo, cum in uno magistratu abire cogerent repererim. Ineptius illi, qui a magistratu infarserunt. Nihil tamen a libris antiquis defectus mutare ausim. *Schott.* Non video cur hanc locutionem damnet *Schottus*, cum non solum 'abdicare se simpliciter, sed etiam 'abdicare se magistratu' recte dicatur. *Cicero de Legibus II. 12.* 'Ut magistratu se abdicent consules.' *Cæsar Bell. Civ. III. 8. § 1.* 'Diciturque se abdicat, et ab urbe proficiscitur.' *Livius II. 11.* 'Abdicavit se consulatu.' *III. 20.* 'Ita se Minucius abdicat consulatu.' cap. 54. 'Decemviri se primo quoque tempore magistratu abdicarent.' *IV. 15.* 'Abdicare se magistratu atque exulare jussum.' xxxix. 30. 'Extemplo ædilitate se abdicatum.' xl. 42. 'Magistratu sese abdicare jubebat.' *Capitol. in Anten. Phil. cap. 12.* 'Non abdicare se prætura jussit.' Quare rectius hanc lectionem tuentur etiam nostri, nisi quod solus *Haun. se* omitat, ut *Livius II. 28.* 'Abdicare consulatu jubentes.' Confer *Burmann. ad Vell. II. 22. § 2.* Sed unus consensus reliquorum nihil poterit obesse. *Arntz.*

Præceperunt] Erat in editis libris. Ego scriptos libenter sequor, suadente præsertim ratione, cui in omnibus fidem integritatemque partam

tectam servatorum me polliceor. *Schott.* Judicio *Schotti* mallem accedere, quia ita *Sueton. Claud. cap. 20. § 4.* 'Silianus abdicare se prætura coactus:' et *Florus III. 14. § 5.* 'Ut abdicare se magistratu cogere-tur;' vide *Cort. ad Sall. Catil. cap. 47. § 3.* Sed cum illud tæantur et editi et scripti omnes, cur reciperem aliquid, quod invitis codd. obtruderetur? præsertim cum eadem maneat sententia. *Arntz.*

Aut morte aut exilio] Mutilus hic *Pomponii J. C. locus D. de Orig. Jur. l. 2.* 'Populique consensa partim in carcere necati, addendumque, partim in exilium acti,' tum ex historiarum veritate, tum quod partim geminate fere proferri solet: taceti non ignorem solum aliquando poni, ut apud *Agell. x. 18.* ex *Catone* et *Claudio Quadrigario*, et in Institutionibus *Justinianensis* titulo de Testamentis, apud *Cic. de Legibus, lib. II. Tusc. IV. initio*, ubi *Lambinus* partim male addidit, et *Offic. lib. I. in extremo*, et *Sallust. in oratione Cottæ. Schott.* Ita hæc verba *leg. 2. § 24.* emendarunt multi, sed cautius fecisse videntur hi, qui antiquarunt. Videatur vir non amplitudine quam eruditione clarior *Bynkersh. Præterm. p. 46.* et in aureo libello *Rupert. Ench. p. 282.* Eodem exemplo male conatur supplere *Hyginum Monckerus Fab. CXXI.* 'Ob id *Apolio* exercitum ejus partim fame totum consumsit: ubi addit partim pestilentia. *Arntz.*

§ 4 *In carcere necatus].* Alii ipsummet sibi ipsi mortem conscivisse autumant. *Mach.*

CAP. XXII. § 1 Romani] Hanc historiam *Val. Max. Luc. Flor. Ovid. in Fastis* illustrant. *Mach.*

Monente] Antiqua lectio manante. Verum capitis hujus emendatio partim a *Mss.*, est, partim *Val. Maximo* debetur. *Livii* enim *lib. XI.* et alii aliquot, magno malo interciderunt: quam jacturam eolevius ferimus, quod

ab injuria temporis Florus abbreviator illius reliquus sit. *Schott.* Volebat *manante* Fran. et Boend. sed alterum melius. Vox enim propria oraculis et vatibus, qui futura prænunciant. *Eleg. Bronkhus. ad Tibull. El. 1. 7. 56. Idem poëta El. III. 4. 5. 'Divi vera monent. Venturæ nuncia sortis Vera monent Thuscis exta probata viris.'* Sed in notissima significatione multa conferre non est opus. *Arntz.*

Æsculapium] *Æsculapius* Apollinis filius, a Græcis *Asclepius* dictus, de quo *Plinius lib. XIX. 'Auxit deinde famam etiam crimine, ictum fulmine Æsculapinum fabulata, quoniam Tyn-daridem revocavisset ad vitam. Nec tamen cessavit narrare alios revivissæ opera sua, clara Trojanis temporibus.'* *Mach.*

Epidauro] Urbs est Epiri. *Quinctus* *Serenus: 'Qui colis Ægeas, qui Pergama, quique Epidaurum.'* *Mach.*

Arcessendum] Sic scripsi ex fide veterum, de qua scribendi ratione supra in *Fuffetio* dixi. *Schott.* Atque ita volunt nonnulli e nostris. *Arcessendum* Fran. Vide sup. cap. 4. § 11. et *Ovidend.* ad *Lucan. 1. 166.* ita constitue *Lactant. Div. Inst. II. 16. 'Quod serpens urbem Romam pestilentia liberavit Epidauro arcessitus.'* *Arntz.*

Decem legatos] Ex more Romanorum, qui in amplissima legatione decem adhibebant viros. *Liv. XXXVII. 55. 'Decem legatos more majorum senatum missurum ad res Asiæ disceptandas.'* *Oros. IV. 12. Sallust. in Jug. c. 16. § 2. 'Uti decem legati regnum, quod Micipsa obtinuerat, dividerent.'* Inter illos autem, qui ordine primus erat, et præcipue verba faciebat, 'princeps legationis' dicebatur. *Cæsar Bell. Gall. 1. 13. § 2. 'Cujus legationis Divico princeps fuit.'* *Livius XXV. 29. 'Missi oratores ad Marcellum, quorum princeps inquit.'* *XXXVI. 28. 'Phæneas lega-*

tionis princeps longam orationem ita ad extremum finivit.' *XXXVII. 7. 'Secuti et Athenienses sunt et princeps legationis eorum Echedemnus'* et c. 55. et *XXXIX. 33. Hoc ipsis jam Trojanis temporibus in usu fuisse constat ex Homero Iliad. IX. 168. Talem 'ducem legationis' appellat Florus II. 6. § 7. Arntz.*

Q. Ogulnio] De libris *Mss.* hunc locum restitui, in quibus et *Oculino* et *Otulino* pingitur, quorum consensus confirmat *Val. Max. 1. 8.* ubi *Ogulnio* quidam libri scripti: *S. Pighius ex Fastis Capitolinis Ogulnio* emendat: in quibus est *Q. Ogulnius Gallus.* *Schott.*

E sedibus suis] *Colinæna*, ceterique impresserunt *e sedibus ejus.* *Suis* tamen dictum oportuit, ut literati de reciprocis præcipiunt. *Schott.* *Suis* quidem dictum oportuit, si semper coacti fuissent veteres sequi regulas grammaticorum, sed illi haud raro *ejus pro suis*, et *suis pro ejus* posuerunt. Quare *ejus* retinemus consensu *Mss.* et editi. Similiter *Frontin. Strat. II. 4. ex. 8. 'Marcellus cum vereretur, ne paucitatem ejus militum clamor detegeret.'* Sed talia obvia sunt. *Alia Marcellius ad § 6. Inst. de Jure Nat. Scheff. ad Phædrum Fab. IV. 4. 31. Davis. ad Cæsar. Bell. Gall. VIII. 51. § 2. Cort. ad Cicer. ad Fam. Ep. XI. 11. et Drakenb. ad Silium XII. 33. Male Justinum XLII. 1. § 2. tentat Faber, cum pro 'Tantum iis itineris frustra emensum,' reponat sibi: frustra. Adde Freinsh. ad Flor. 1. 12. § 5. Arntz.*

Horribilis] *Horrendus* *Mss.* præferunt. *Schottus. Horridus* *Hæm. et Leid. 2. 'Horrere' et 'horror' de serpentibus adhibetur. Virg. Æn. VI. 419. 'Horrere videns jam colla colubris.'* *Arnob. adv. Gentes VII. p. 250. in hac historia, 'quod fieri belinam, horrentisque animalis in similitudinem verti.'* *Ovid. Epist. Her. XII. 101. 'Pervigil ecce draco, equam-*

mis crepitantibus horrens,' Silius II. 584. 'Excitus sede (horrendum) prorumpit ab ima.' Ceterum Leid: 2. non agnoscit præcedentem vocem *alapsus*, cum sine ea sensum putaret constare. Verum male. Vox enim hæc itidem serpentibus propria. Livius I. 56. 'Anguis ex columna lignea elapsus.' Silius III. 193. 'Et geminum lapsu sidus circumligat anguis.' Conferatur Servius ad Virg. *Æn.* II. 225. Val. Flaccus v. 254. 'Caucaseis cum lapsus montibus anguis.' Scheff. ad Obseq. de Prodig. c. 87. *Arntz.*

Per mediam urbem] Silius II. 588. 'Isque inter trepidos cætus, mediamque per urbem volvitur, et muris prope delabitur altis.' *Arntz.*

Romanorum] Mss. et Mediolan. *Romanam.* Schott. *Romanam* quatuor etiam nostri. *Arntz.*

Perrexit] Docta est lectio, quam nobis servavit solus Grammii cod. *perrepsit*: quod verbum proprie serpentibus tribuitur. Arnobius adv. Gentes VII. 249. 'Serpentis est forma et circumscriptione finitus, per terram reptans.' Sed nihil unius codicis auctoritate ausus sum inmutare, cum et recepta lectio non incommoda sit, et firmetur a Val. Max. I. 8. ex. 2. ubi hanc historiam narrat; 'Ad triremem Romanam perrexit.' Neque ibi quidquam de scripturæ varietate notavit diligentissimus earum observator Torrenius, et loco laudato Arnobius addit, 'Et ut pergere prorsus possit.' *Arntz.*

Tabernaculum] Proprie hospitium imperatoris in castris, quia e tabulis fiebat: hic pro tentorio capitur. *Mach.*

Conspiravit] Hoc est, in 'spiras,' et revolutiones se fecit. Inde 'conspirare' metaphorice unionem facere. *Mach.* Antiqui libb. *constipavit*; et parum abest quin hoc pro illo reponeam; nam *conspiravit* pro 'in spiram et gyrum se collegit,' nescio an alibi

legerint interpretes. Similis error in Cæsare emendandus Belli Civil. lib. III. 'Subito conspicati pilarii;' lege *constipati.* Schott. Nihil hac lectione (*conspiravit*) oculis meis venustus; et tantum abest patiar ultimam vocem mutari in *constipavit*, ut eandem adhuc inferendam putem Cæsari Belli Civil. III. 46. ubi est 'milites legionis nonne subito conspicati pila coniecerunt;' legendum, inquam et ibi *conspirati*; volentibus Mss. tam Cujaciano, quam eo, quem mihi subministravit Paulus Petavins. Certe hanc scripturam proprie heic locum habere, arguunt membranæ Cæsariæ Palatinæ, in quibus *complicati*; eæ scilicet, omissa vocabulo genuino, arripuerunt glossam: at Mss. Palatini Victoris plane propugnant illud *conspiravit.* Gruter. Spiræ sunt proprie flexus quos faciunt serpentes. Ovid. Metam. III. 77. 'Quæ modo inmensum spiris facientibus orbem cingitur.' Val. Flaccus Argon. VII. 168. 'Vellera tot spiris circum, tot ductibus inplet.' Idem v. 255. et VII. 527. Silius VI. 194. et Drakenb. ad vs. 276. ejusdem libri. Ita lego apud Avienum in Arat. Phænom. vs. 140. 'Squameus agmen agens draco volvitur, atque obit ambas, Spirarum curvis anfractibus:' hodie invenio *spinarum*, quæ hic locum habere non possunt, cum spina in serpentibus sit sculeus, quo pungunt. Silius VI. 271. De 'spira' autem adde Serv. ad Virg. Georg. II. 153. Arnob. adv. Gentes VII. 171. 'Ingentibus spiris pavefactam colligat virginem.' Cerda ad Virg. *Æn.* II. 208. Hinc 'conspirare' erit in orbem convolvere, caput caudamque in circulos connectere. Vox igitur, si ejus origo inspicatur, serpentibus propria, quam ideo in dubium vocare non debuerat Schottus. Nam verum sit, vocem hanc hæc significatione apud alios non occurrere, ideo tamen damanda non est, nam analogia eam

tuetur, et tot aliæ voces, quæ a criticis non rejiciuntur, quod semel tantum occurrant. Et si eo modo procedere voluisset vir doct. debuisset prius ostendere, ubinam verbum 'constipare' hoc sensu de serpentibus inveniatur. Defendunt receptam lectionem omnes edd. et Mss. et omnino restituenda Cæsari loc. laud. ut recte etiam judicauerunt Vossius et Davisius. Arutz.

§ 8 *Antium*] Urbs maritima, regius accessus. *Maek.* Vide omnino Comm. erud. ad Ovid. Met. xv. 718. Similiter variatur apud Val. Max. i. 8. ex. 2. Arutz.

Provecti sunt] In Mss. *Pervecti sunt.* In Mediolan. vetere, unde lectionem erni, est *provecti*, quod hic magis quadrat. *Schott.* *Profecti* quædam edd. sed melius *provecti*, ut volunt Mss. Virgil. *Æn.* ii. 24. 'Huc se *provecti* deserto in litore condunt.' Et eod. lib. vs. 506. 'Provehimur pelago vicina Ceraunia juxta.' Lucan. ix. 1011. 'Regis dona ferens, medium *provectus* in æquor.' Cic. Orat. in Verrem v. 33. 'Posteaquam paulum *provecta* classis est.' Arutz.

Per mollitiam maris] Vox *maris* male in quibusdam abfuit. Paris. *per ævicinam maris*: qui nescio quid de *maris* sævitiæ somniabat, cui nunquam molle mare visum fuit. Intellegit autem *maris* tranquillitatem. Reperi in uno cod. *maliciam*: labor igitur, ut eam vocem corruptam credam, cum antea scripsisset auctor *malaciam maris*, quod et tranquillitatem significat Græcis: quamquam, si quis *mollitiem* Latine potius scripsisse contendat, quia in Mss. est *ibi per mollitiam*, cum eo non admodum pugnavero: sic enim Ammian. lib. xix. 'tranquillitas mare mollivit.' 'Malacia' tamen veteribus auctoribus familiarior. Cæsar Bell. Gall. iii. 'Fuga salutem petere contenderunt: ac jam conversis in eam partem navibus, quo ventus ferebat, tanta sub-

ito malacia ac tranquillitas existit, ut se loco movere non possent: ubi 'malaciam' Cæsar tranquillitatem *maris* interpretari videtur: amplius tamen significat, quod patet ex illo Senecæ Epist. ix. 'Sed in otio inconcusso jactare non est tranquillitas, malacia est.' Est autem vocabulum nauticum tractum, ut apparet, ἀνὰ τῆς μαλακίας, quæ Græcis animi mollietatem et remissionem significat: unde apud Plautum *μαλακός* molles dictos observavi: et 'malacum pallium,' pro molli: et 'malacissandus es,' pro molliendus, ut Græci *μαλακίζω*. Et 'Ne tibi lectus apud me malaciam suadeat:' quamquam in vulgatis libb. male *malitiam*. Quæ omnia apud Plautum occurrunt Bacchid. act. i. Eadem comœdia: 'Hic nostra agitur ætas in malacum modum.' Lucretius vero 'pellaciam *maris*' appellat, quam *malaciam* alii, a 'pellaciendo:' quod æquoris tranquillitas ad navigandum invitet, fallatque non raro, cum post paulo in horrendas tempestates vertit. Sextus enim Pompeius de Verb. Signific. lib. x. *lactit* interpretatur 'decipiendo in fraudem inducit,' hincque alia derivat. Sic igitur ille de Rerum Natura l. ii. 'Infidi *maris* insidias, viresque, dolumque Ut vitare velint, neve ullo tempore credant, Subdola cum ridet placidi pellacia ponti:' et lib. v. 'Nec poterat quemquam placidi pellacia ponti Subdola pellicere in fraudem ridentibus undis.' Arnob. quoque advers. Gentes lib. iv. 'pellacia' pro fallacia utitur: 'Per omnes libidinum formas inceptorum cupiditatum circumegisse pellaciam.' *Schott.* Perplacet Schotti *malacia*; hactenus tamen, ut videatur etiam lepida restare metaphora in voce vulgata. Palatini accedunt emendatori, habentque *mollitiam*. Gruter. *Malitiem* Fran. quod juvat emendationem Schotti: quomodo olim jam ediderat Machaneus. *Molitiem* Boend. *Mollitiam* reliqui.

Quomodo vocem transferre, quam Græco ore loqui maluit Aurelius, uti Sulp. Severus Dial. I. 4. § 2. 'Ne statim repetere cursum possimus, maris mollitie attineri.' Hunc locum ad partes adtulit, repudiata tamen nostra lectione, Buchelius in Thes. Fabri voce 'malacia,' et Davis. ad Cæsar. Bell. Gall. III. cap. 15. § 3. Arntz.

Paucos dies] Tres. *Mach.*

Ad navem] Pleniore sunt Mss. *dehinc ad navem redit*: ut *dehinc* sit 'quasi illinc,' seu ex illo loco templi Æsculapii, vel denno. *Schott.*

Adverso Tiberi] Colon. exemplum *adversus Tiberim*; non ita venuste. *Schott.*

Insulam] 'Silvam' scilicet in vestibulo templi myrto frequentibus ramis diffusam. *Mach.* Locus haud dubie inquinatus, quem ex Valerio, et L. Floro repurgavi: accedebat et Paris. antiqui libri scriptura, quæ me ad veram lectionem manu duxit; nam Mss. evariant: alii in *proximam inde silivit*; quidam *inde siluit*: scribe in *proximam insulam desilivit*. Quare male sit audacibus illis emendatoribus, qui pro libito quidvis demutant. L. Florus in Epit. lib. XI. de serpente: 'Eoque in insulam Tiberis egresso; eodem loco sedes Æsculapii constituta est:' ubi Sigon. recte *ædes Æsculapii consecrata* ex antiquis schi- dia reposuit. Feat. Pomp. lib. IX. 'In insula Æsculapio facta ædes fuit, quod ægroti a medicis aqua maxime sustententur.' Et Val. I. I. 'At in ripam Tiberis egressus legatus in insulam, ubi templum dicatum est, transnavit.' Plutarchus quoque in Problematis, quærens cur extra urbem Æsculapii fanum sit: et Plin. XXXIX. 1. pro hac lectione faciunt. Victor etiam in regione XIV. Urbis, et Ovid. Metam. lib. XV. Sueton. in Claudio cap. 20. et Plautus in Curculione. *Schott.* *Silvam* solus Leid. 2. Nec melius Gramm. *desilivit*, cum

alii rectius *desiluit*, ut Livius II. 31. 'Relictis castris in adversas valles desilvere:' et VII. 33. 'Revectus ad antesignanos legionis, cum desilisset ex equo.' Oros. V. 12. 'Per ædem Lunæ in domum privatam desiluit.' Avian. Fab. XXV. 6. 'Atque auri queritur desiluisse cadum:' nisi *ma- vis* ibi *desiluisse*, cum duriori locutione 'cadus' dicatur 'desilire.' Sic 'insiluit' apud Hygin. Fab. XCI. 'exsiluit' fab. CLXXI. et Silium III. 689. Vide nos ad cap. 1. et Bauldri ad Lactant. de Mort. Pers. cap. 26. *Arntzenius.*

CAP. XXIII. § 1 *Faliscos*] Falisci populi sunt Etruriæ, ubi optimi botelli fiebant. *Mach.*

Ac ludi litterarii] Sic Mss., Vulgati codd. *litterarum*. At quod hoc magistri genus? an linguæ Latinæ, quæ tum vernacula facta erat? sed doceri primum grammatica sub secundum Panicum bellum cœpit, teste Suetonio: an potius morum inspector et formator, exercitiis corpora firmans? aut qualis ludus apud T. Livium lib. III. quem Virginia frequentabat? 'ibi namque in vernaculis literarum ludi erant:' ea enim verior lectio, quam quæ in *tabernis* vel *tabernaculis* habet. Porro hanc historiam Alpheus Avitus in Excellentium Virorum dimetro lib. II. sic extulit: 'Tum literator creditus Ludo Faliscum liberos, Causatus in campi patens, Extraque muri ducere, Spatiando paulatim trahit Hostilis ad valli latus.' Quod fragmentum cum nuper Priscianum perlegens reperissem libb. VIII. et XVIII. repetitum non dubitavi hac, quo pertinet, transferre: idque libentius, partim quod ejus poetæ reliqua desiderari doleam, quibus juvari possem; partim quod mendum subesse videam. Consulit igitur olim Mss. codices bibliothecæ D. Martini apud Lovanium, sed nodum non solverunt: divino igitur legendum *Tum literator creditus*: ut sensus

planior sit. Illud vero *campi patens* Græca forma dictum, ut a Sallustio 'dubia belli,' et Floro lib. 1. 'subita belli,' a Tacito 'offensarum operata,' et, quod huic geminum est, Ammiano lib. xxvii. 'aperta camporum' dicitur. Idem Priscian. lib. xii. hæc pædagogi verba adfert: 'Seu tute malis hospites, Seu tute captivos, habes.' Verum, ut illud præter rem admoneam, Valerius Maximus vi. 5. a Camillo consule hoc gestum tradit A. U. cccclix. cum Livius tribunum militarem consulari potestate fuisse dicat, et Platarchus eum nunquam consulem fuisse tradat. Schott. *Litterarii* solus Leid. 2. Vide Comment. ad Florum 1. 12. § 5. Arntz.

§ 2 *Dediderunt*] Si recte ductus litterarum adsequor in Fran. scriptum fuit *reddiderunt*, forte pro *crediderunt*; ut Cæsar Bell. Gall. vi. 31. § 4. 'Se suaque omnia alienissimis crediderant.' Sed nihil mutandum. Sequitur enim Frontin. seu eos ipsos, ex quibus ille sua hausit, Strateg. iv. 4. ex. 1. 'Falisci ob hanc justitiam sponte se ei dediderunt:' Leid. 1. *didderunt*. Hann. *dederunt*: male. Ipsi enim homines, qui in fidem Romanorum perveniunt, dicuntur se 'dedere;' contra 'dare,' si tradant arma, obsides, &c. Cæsar Bell. Gall. ii. 15. § 5. 'Incensare reliquos Belgas, qui se populo Romano dedidissent:' et cap. 32. § 1. 'Si prius, quam aries murum attingisset, se dedidissent.' Livius xxiii. 41. ex quo loco clarius hæc distinctio apparet: 'Aliæ quæque civitates, quæ ad Hampsicoram Pænosque defecerant, obsidibus datis, dediderunt se:' et xxiv. 1. 'Velut obsidibus datis, hand dubio in speciem consensu fit ad Pænos deditio.' Fortasse plura infra cap. 71. Arntz.

§ 3 *Veios*] Veii urbs, Veiens populus: unde 'Veientanumque rubellum.' Mach.

Obsidione] *Obsidio* constanter Mss.

Unus vero *hieme obsidio domuit*, quomodo fere et Paris. codex vetustissimus: unde legendum colligo, *decenni hieme obsidio domuit*, pro hiemali. L. Anu. Flor. lib. 1. meam conjecturam confirmat: 'Veientium,' inquit, 'quantæ res fuerint indicat decenniis obsidio. Tunc primum hiematum sub pellibus, taxata stipendio hiberna: adactus miles sua sponte jurejurando nisi capta urbe non remeare:' judicent eruditiores. Schott. *Obsidione* iterum omnes nostri; vide quæ notavimus supra. Sed turbantur hæc admodum in Mss. Leid. 2. *Veios decenni obsidione hieme domuit*. Leid. 1. *Veios hieme obsidione*. Franeq. Gramm. et Hann. *Veios hieme et obsidione domuit*. Boend. *Veios hieme*, postquam vocem desiderantur sequentia usque ad § 9. 'Cum Manlio,' &c. Schottus in maj. ed. dedit *decenniis obsidione domuit*. Ego vestigiis Mss. insistens, cum Schotto non dubitarem forte rescribere *decenni hieme obsidione domuit*; id est, decimum annum post, quam obsessa esset. Solent enim præsertim poëtæ partem anni pro integro anno ponere. Ovid. Epist. Her. vii. 87. 'Nec mihi mens dubia est, quin te tua Numina damnent, Per mare, per terras septima jactat hiems.' 'Æstatem' de iisdem Ænæ erroribus dixit Virgil. Æn. 1. in fin. 'Jam septima portat Omnibus errantem terris et fluctibus æstas;' ubi adensus Serv. et Æn. 1. 269. Val. Flacc. vi. 115. Martial. Epigr. v. 38. 'Sexta peregit hieme nec tamen tota.' Epigr. x. 61. 'Crimine quem fati sexta peremit hiems.' Poëtica quamvis hæc magis videatur locutio, eam adhibuit ideo, quia illud potissimum singulare sit in hac historia, quod tum primum hieme in castris sub pellibus seu tentoriis manserint Romani, cum antea æstivo solummodo tempore bella gererent; hieme domum repetentes. Atque hinc est, quod 'hiemem' etiam pro anno posuerit

Ovidius, quia ipse præcipue vi hiemis et frigore vexabatur ex Pont. Epist. 1. 2. 27. 'Hic me pugnantem cum frigore cumque sagittis Cumque meo fato quarta fatigat hiems.' Certe non sola hieme 'cum fato suo pugnat,' sed omni tempore, adeoque hiems pro toto anno accipienda, cum ætas illie locorum hiemi potius quam ætati esset similior. Nec impedit, quod hac in lectione duo ablativi conjuncti reperiantur *hieme* et *obsidione*, quod sæpius accidere docebit Cort. ad Sallust. Catil. c. 11. § 4. et præ ceteris Burmann. ad Ovid. Met. XIII. 216. In exprimendo textu secutus sum priscos editores; verum si integra jam res foret, non dubitarem reponere *decenni hyeme obsidione*. Codex d'Orvil. *Veias hieme obsidione domuit*, qui mox etiam *quod ex Albanis et equos et prædam*: corrupte. Mallem tamen legi *decima*, sed Noster non semper accurate loquitur. Arntz.

§ 4 *Quod albis equis triumphasset*] Plutarch. *Τά τ' ἄλλα σοβαρῶς ἐθριμβουσε, καὶ τέθριππον ὑποεὐχόμενος λευκόπυλον ἐπέβη, καὶ διεξήλασε τῆς Ῥώμης, οὐδένας τοῦτο ποιήσαντος ἡγεμόνος πρότερον οὐδ' ὕστερον*. Hinc Symmachus Urbis præfectus (quem Mart. Lipsio acceptum referre convenit) Theodosio Imperatori suavit vehiculorum usum in Urbe summoveret; non enim e republica esse Urbis moderatorem tanquam Salmeoneum quendam superbe invehit: 'Irritamentum,' inquit, 'superbiæ Roma vestra non patitur: memor scilicet bonorum parentum, quos Tarquinii fastus et ipsius Camilli currus offendit. Nam tanto illi viro albescentes quadrigæ exsiliium triste pepererunt. Summisit Poplicola concioni civium consularum securim, et honoris sui culmen infragit, ut libertatem civitatis erigeret. Ergo moribus potius quam insignibus æstimemur.' Sic ille a Christianismo alienus; quæ utinam a nobi-

libus intelligantur, qui mirum, quam lunatis calceis, non veris animi bonis placere student. Schott. Cuper. ad Lactant. de Mort. Pers. c. 16. Arntz.

§ 5 *Relictis agris*] Inter varias rationes, de quibus Cortius ad Sall. Jug. c. 19. § 1. cur coloni in alias regiones transirent, etiam recensetur sterilitas agrorum. Seneca ad Helviam c. 6. et c. 7. in fin. 'Ad hanc commutationem libenter nomina dabant, et relictis agris suis trans maria sequebatur colonus senex:' sic quidem ibi legendum existimo; male circumferri solet *aris suis*, quæ vox cum voce *colonus* minime convenit. Neque enim illi, qui novam coloniam quærebant, relinquerebant sacra sua, quod notum ex historia Æneæ, Tyri, &c. Virgil. Ecl. 1. init. 'Nos dulcis linquimus arva.' Hoc 'relinquere Penates' dixit Livius XL. 3. Sic enim ibi ea vox de ædibus, non de Diis est exponenda. Confunduntur autem *aris* et *agris* ap. Duker. ad Flor. III. 13. § 4. et Burmann. Met. xi. 546. Arntz.

Italia oppidum] *Etruria oppidum* Mediolan. legit. Mss. vero *Italia*. Vulgata tamen lectio ferri potest. Causas autem, cur in Italiam Galli Senones duce Brenno irruerint, varias colligunt Polyb. Liv. Dionys. et ex his Hieron. Magius Miscell. III. 12. et Alciatus Dispunct. IV. 11. Schottus. Tamen *Italia* profitentur apud nos omnes Mss. Arntz.

Missi sunt Romani tres legati] Concinnior lectio veterum codicum *missi a Romanis tres Fabii*. Mediolan. *missi Roma tres Fabii*. Livius enim Qu. Fabium Ambustum et fratres duos M. Ambusti filios legatos a senatu missos fuisse ad Gallos Clusium obsidentes refert, A. U. C. CCCLXII. A. Diodoro 'Quinctus, Kæso, et Caius Fabii' dicti, qui anno insequenti tribuni militum consulari potestate fuere. Schott. Et mihi quoque magis arripet lectio exemplarium calamo

exaratorum missi Roma tres Fabii; quæ et in Palatt. Gruter. Roma tres Fabii Leid. 1. et Fran. multo elegantius. Romani tres Fabii Haun. Roma tres legati Gramm. Ubique hos etiam legatos 'Fabios' appellat Livius lib. v. capp. 35. et 36. Arntz.

§ 7 *Inpetratis*] Immo hi, quorum de pœna agebatur, tribuni militum consulari potestate creati sunt. Mach.

Alliam fluvium] Hic XII. miliaribus Roma distans est, montibus Crustumis affluens in Tiberim. Mach.

Ceciderunt] Sic etiam omnes Mss. olim tamen editi *occiderunt*, quod princeps mutavit Schottus, quamvis nullam mutationis addat causam. Certior ejus est lectio, quia ita volunt scripti, sed prius tamen non rejiciendum, si modo addicerent codd. Frontin. Strat. i. 1. ex. 9. 'Copiasque ejus, antequam Hannibali fratri jungerentur, occidere.' Livius l. XXVII. c. 51. 'Exercitum hostium imperatoremque occisum.' Eod. lib. capp. 42. et 49. Frontinus iterum Strat. III. 16. ex. 2. 'Qui Romanos excipiendorum causa eorum progressos occiderunt: alii reponunt etiam ibi *ceciderunt*. Eodem modo 'interficere exercitum' Eutrop. III. 20. 'Exercitum ejus interfecit.' Corn. Nepos Dat. cap. vi. § 4. 'Quo facilius receptus interficeret hostes.' Frontin. Strat. i. 1. ex. 6. et II. 7. ex. 3. Hæc et alibi ita commutantur. Vide Lips. ad Tacit. de Clem. I. 14. Nos sup. c. 10. in it. et fortasse infra ad cap. 59. Arntz.

Die XVI. Kal. August.] XVII. die Julii. Mach. De die nefasto, vel atro, quo pugna Aliensis pugnata est, video inter auctores non convenire. Livius et Plutarchus, a. d. xv. Kalend. Sextil. Tacitus Annal. lib. xv. quartum decimum numerat. Vide doctissimum Scaliger. de Emendatione Temporum. Schott. Servius ad Virg. Æn. VII. 717. et Lipsius ad Tacit. Ann. xv. exc. A. Arntz.

Aliensis] *Aliensis* cur simplici li-

quida scripserim, si quis rationem a me quærat, sequutus veteres libros sum, et Græcam consuetudinem. Hi enim 'Ἄλλια ποταμὸν' et 'Ἄλλια ἡμέραν' vocant. Adhæc Servius in Æn. VII. 717. 'Quosque secans infaustum interluit Allia nomen.' Affirmat pœtas duplici *ll* metri causa efferre. Lucan. lib. VII. 'Et damnata diu Romanis Allia fastis.' Verum circa Idus Februarias a Camillo Roma expulsi sunt Galli, quos inter pendendum aurum adortus erat. Auctor Plutarchus: unde recte Sigonius Camillum anno insequenti CCCLXIV. dictaturam continuisse colligit. Schott. Sed de ratione scribendi non idem sentiant docti, cum quorum magna parte ego duplex *ll* præfero. Duker. ad Flor. I. 18. § 7. et Var. Lect. Oudend. ad Lucan. VII. 409. Et *Allia* semper est apud pœtas cum duplex *ll*, nunquam vero *Alia*. Aliter enim intelligendus Lucanus, quam exposuit Serv. ad Virg. Æn. VII. 717. eumque secutus Dausq. Orthogr. tom. II. p. 26. *Haliensis* et *Haliæ* unico *l* solus Gramm. Arntz.

§ 8 *Ubi nobilissimos senum*] In Scipione Africano 'nobilissimos juvenes' dixit. Schott. *Senium* Fran. et Leid. 2. quam quidem lectionem genuinam esse adfirmare non audeo, tamen negligere nolim. Similes voces, ut ex. gr. 'judicium' et 'judicum' a judex, 'meretricium' et 'meretricum' a meretrix, uti 'senium' a senex, collegit Vossius de Anal. II. 14. Unde *judicium* pro *judicum* in Variis Lectionibus habetur apud Symmach. Epist. x. 23. fine. Radix facit 'radicum' et 'radicum.' Ald. Manut. ad Cicer. de Off. I. 44. adde de Off. III. 18. fin. Dausq. Orthogr. I. 105. et Stewech. ad Veget. de Re Mil. II. 19. p. 119. Idem Veget. de Re Mil. v. 7. 'Interdum quinos sortiuntur remigium gradus:' sic ibi codd. Scriverii: et v. 18. ex iisdem: 'Lacerti remigium et ars

clavum regentis.' *Senonum* edidit Mach. *Arntz.*

Interfecere] Initio orto a Papirio, qui dicitur Gallo barbam suam promissam permulcenti, scipione eburneo in caput incusso, iram movisse. *Mach.*

· § 9 *Manlio*] Qui clangore creptave anserum noctu excitus Gallicos jam in arcem ascendentes deturbavit. *Mach.*

Obsessa] A Gallis qui omnia flammis in urbe vastarant. *Mach.*

Servata] Pro *liberata* est *servata* in *Ms. Schott.* *Servata* etiam Machan. Sed *liberata* apud Aldum, Gryphium, ceteros. Nos scripturam omnium codicum prætulimus. *Arntz.*

Dictator dictus] A Cæditio: consensu omnium in arce existentium. *Dictus* autem fuerat per Pontium Comminium impigram juvenem, qui incubans cortici, secundo Tiberi labens Velos usque ad Camillum mandata deferens deceptis custodibus in Capitolium repedabat. *Mach.*

· *Reliquiis*] Reliquias exercitus Romani sparsi. Virgil. 'Reliquias Danaum.' *Mach.* *Vulgati reliquiis.* Aldus vero *reliquis*, ut et libri scripti. *Schott.* Revocandum, quod hæret in aliis libris, etiam Palatinis, *reliquiis.* Neque enim adhærendum codd. scriptis, ubi abeunt a ratione, aut vero; quamquam heic, veteri modo scribendi, litera una pro gemina posita videri queat. *Graf.* Neque recepta lectio repugnat codicibus manu exaratis, cum ita in nostris omnibus reperitur, et in altera ed. Aldi et sequentibus, qui fere ejus textum expresserunt. *Veget. de Re Mil. III. 10.* 'Legiones inter Galliam deleverant, quarum reliquias cum C. Marius suscepisset.' *Epit. Livii lib. cvr.* 'Cum reliquis exercitus in collem recepisset.' Et sic fuerat reponendum apud Frontin. *Strat. II. 7. ex. 13.* 'Et hac adsimulatione reliquiis Pompeianarum partium fiduciam fe-

cit.' In edd. hodie apparet *reliquis*, quamvis saniozem scripturam in *Var. Lect.* adnotarant viri eruditi. *Nost. inf. e. 20. init. Justin. xxii. 8. § 15.* 'Ad persequendum belli reliquias.' *Seneca Censol. ad Marciam cap. 20.* 'Et ex eo prælio, in quo prima acies senatus fuit, quam infelices reliquias sunt.' *Entrop. v. 4.* 'Ut belli socialis reliquias tollerentur.' *Livius xxxii. 56.* 'Reliquias tantæ cladis velut ex naufragio colligentem.' *Justin. xix. 3. § 9. Varr. Lect. ad Curtium iv. 16. § 7. et Salmas. ad Spart. Hndr. c. 7.* ubi hæc eodem modo permiscetur. *Arntz.*

Inprovisus] Inter Quintam Sulpitium, et Brennum regulum Gallorum, et colloquio interveniente, et auro mille pondo pacto tribuno recusante pondera, quæ Galli pensuri supra ponebant, Camillus forte intervenit, auferrique aurum, et Gallos de medio summoeri jussit; illis vociferantibus conventum cum hostibus, respondit a Sulpitio tribuno minori magistratu jussionem nullius loci esse; cumque ad manus ventum fuit, tanta strages Gallorum Gabinalia via facta, ut ne quidem nuntius cladis superfuerit. *Mach.* [Vide *Not. Delph.*] Profert Anna conjecturam parentis *inprovisus*, quemodo hic etiam rescribebat *Eleg. Muckler. ad Fulgent. Mythol. I. 9.* quo loco hanc locutionem pluribus illustrat, quibus adde *Virgil. Æn. I. 598.* 'Cunctisque repente *Inprovisus* ait.' Et *Æn. ix. 48.* 'Viginti lectis equitum comitatus, et Urbi *Inprovisus* adest.' *Mamert. Paneg. dict. Julian. c. 6. § 8.* 'In medio Illyrici sinu *inprovisus* apparuit.' *Apul. Met. ix. 226.* 'Captata noctis opportunitate *inprovisus* maritus adsistit.' *Arnob. adv. Gent. v. 183.* 'Inprovisus *Proserpinam* rapuit.' *Celsum Vit. Cass. p. 216.* 'Inprovisus *Pharon* peninsulam occupavit.' et p. 223. 'Venit igitur *inprovisus.*' *Cort. ad Sall. Jng. c. 88. § 6.*

Sed fortasse, 'inprovisi' possent dici hostes, qui vel omnia ad bellum necessaria non habent instructa, vel ad insidias non satis attentis sunt, ut Veget. de Re Mil. III. 20. 'Ut ex utroque cornu inprovisos hostes veritas in fugam.' Confer Wasse ad Sallust. Jug. c. 53. Tamen ut dicam id quod sentiam, et hic (quamvis repugnant omnes scripti nostri) et apud Veget. l. I. præferrem *inprovisus*. Codex autem Boend. legit *inprovidos*. Arutz.

Internecione] Narrat eadem Ann. Florus lib. 1. et Polyænus Strateg. lib. VIII. Schott. Corrupte *incenucione* Fran. *Internitione* Boend. et Gramm. *In dormitione* Haun. *Interemptione* uterque Leid. Sed malim ego receptam tueri cum Monckero ad Fulgent. Myth. lib. 1. p. 9. Paneg. Mamert. Maxima. Hercul. Dict. c. 5. § 4. 'Cuncti Chaibones, Erulique cuncti tanta internecione cæsi interfectique sunt.' Frontin. Strat. II. 5. ex. 32. 'Conversos et in fronte et utrisque lateribus ad internecionem cecidit:' et eod. esp. ex. 24. 'Ad internecionem cum exercitu cæderetur:' ubi eodem modo variant codd., moxente cum aliis Keuchenio. Entrop. IV. 13. 'P. Juventium contra se missum ad internecionem vicit:' ubi alii *internicionem* teste Vineto. Confer Brantim in Not. Crit. ad Cæsar. Bell. I. 13. Duker. ad Flor. II. 17. § 16. et c. 18. § 6. et Cort. ad Sallust. Hist. III. 966. Arutz.

§ 10 *Populum*] *Romanum* simpliciter Leid. 2. ut 'Romanus' pro populo Romano ponatur, quod vix verisimile. Vide Gron. ad Liv. III. 2. Ad hanc historiam adluditur apud Sueton. Nerone c. 39. § 5. 'Roma domus fiet, Veios migrate Quirites.' *Volentes* Leid. 1. Arutz.

Retinuit] Facunda oratione, in qua ostendit tercentum, et unum et sexagesimum annum præterisse, quibus fortuna recte steterat; ne expertis

inexperta præferrent. Præterea firmavit populam vox audita, 'signifer statue signum; hic optime manebimus.' Ad illud Juvenalis respexit: 'Veios migrate Quirites.' Mach.

§ 11 *Oppidum civibus*] Vellem urbem dixisset: quomodo Romam potissimum appellatam pueri norunt, et si ignorent, vapulant plagosis Orbiliis. Hinc autem alter Romulus dictus Camillus, ut et Marius tertius de victis Cimbris. Auctor Plutarchus. Schott.

CAP. XXIV. § 1 *Manlius*] Hunc 'M. Manlinum' Livius, Dionysius vero 'T. Manlium' vocat: Diodorus 'A. Manlium.' Schott.

Ob defensum Capitolium] A Gallis, clangore asseris excitus: ut dicitur inferius. Mach.

Capitolinus] 'Capitolini' cognomen in gente Manlia fuit, antequam hic Gallos a Capitolio depelleret, propterea quod in Capitolio habitarent: quod ne cui patricio liceret, damno M. Manlio, decreto cautum est. Plutarch. in Camillo et de Fortuna Romanorum in fine; ubi C. Pontii Corvini strategema et industriam nātando narrat, quale exemplum alibi hic ex Orosio notavi: ubi et Polybium lib. II. citat aliter hæc narrantem, Gallos obsidionem deseruisse Capitolii, accepto nuntio suos agros vastari. In Camillo ait Plutarchus peste coactos obsidionem solvere et commeatus inopia. Schott.

Voluntarium militem] Tales *ἐθελουφίας* vocat Homerus Odys. β. Vide Macrob. Saturn. I. 11. de Augusto, et c. 6. versus Ennii de Manlio, et infra Capitolinum in M. Antonia vita. Schott. Not. Min.

§ 2 *Militaribus donis*] Id est, armillis, phalerisque. Plinius VII. 28. de illo fato: 'ante decimum septimum annum bina ceperat spolia, primas omnium eques coronam muralem acceperat, sex civicas, septem et triginta dona, tres et triginta cicatri-

ces.' *Mack.* Mox a suis civibus. De militaribus donis confer Sen. de Benef. II. 9. Justin. XXIII. 4. § 13. Solin. Polyh. c. 1. p. 7. Vignoli Insc. Sel. Class. III. p. 321. Talia memorat 'hastas, vexilla, phaleras' Sallust. Jug. c. 85. § 29. ubi videndus Curtius et Sigonius de Jur. Civ. Rom. 1. 15. *Arntz.*

Viginti tres] *Lege triginta tres.* Non de libris hæc emendatio est, sed a veritate historiae. Plinius enim Natural. Hist. VII. 28. sic legi jubet, non *viginti tres*. Schott. Sed nihil muto contra Mss. qui omnes *viginti tres*, nisi quod Haun. et Lugd. 2. XXIV. exhibeant. *Arntz.*

In pectore] Melius, quam quidam, qui in corpore habent; nam adverso corpore, quod pectus appellamus, cicatrices accepisse, idem Plinius refert. *Schott.* Variatur et in nostris, sed mihi vix dubium est, quin verissimum sit *in pectore*. Est enim pectus anterior pars corporis, in qua vulnera excipere decorum habebatur, cum contra turpitudini esset, si quis aversis vulneribus caderet. Liv. II. 24. 'Ipse testes honestarum aliquot locis pugnarum cicatrices adverso pectore ostentabat.' VI. 20. 'Nudasse pectus insigne cicatricibus bello acceptis.' Atson. Epigr. XXIV. 'Excipis adverso qui pectore vulnera septem.' Pacati Paneg. c. 30. § 5. 'Qui obtulerant mortibus pectora, darent terga vulneribus:' et c. 34. § 2. 'Vix pectora viderat, jam terga cædebat.' Sen. de Clem. I. 4. 'Adversa vulneribus pectora ferunt.' Sen. Hippol. vs. 616. 'Cuncter paratis ensibus pectus dare.' Quinctil. Decl. IX. 22. 'Recepti pectore adverso ferrum.' Non negarim facile in hac re exprimenda aliquando 'corpus' adhiberi, sed tum additur fere epitheton, unde apparet, ipso pectore accepta fuisse vulnera. Sallust. Jug. c. 85. § 29. 'Præterea cicatrices adverso corpore.' Liv. XXVI. 46. 'Ut

latera infestiora subeuntibus, quam adversa corpora, essent:' et XLV. 39. 'Insigne corpus honestis cicatricibus omnibus adverso corpore exceptis habeo.' Val. Max. VII. 7. ex. 1. 'Adverso corpore exceptas ostendebat cicatrices.' Sed hæc dùm voces 'pectus' et 'corpus' sæpe a librariis confundi solent; vide Heins. ad Ovid. Fast. v. 71. Burmann. ad Trist. II. 213. ad Quinctil. Decl. X. 17. et Decl. CCLVIII. Drakenb. ad Sil. XVI. 479. Laudabilia enim habebantur maxime vulnera adversa, quæ indicabant a pugnantis, non vero a fugientibus esse accepta, unde illa adhortatio ad milites apud Sil. Ital. X. 6. 'Pectoribus ferrum accipite, ac sine vulnere terga Ad manes deferte viri.' Jamblichus Vit. Pyth. c. 18. p. 70. Ovid. Met. XIII. 262. 'Sunt et mihi vulnera cives Ipsa pulcra loco, nec vanis credite verbis, Adspicite eni! (vestemque manu diducit) et hæc sunt Pectora semper, ait, vestris exercita rebus.' Comment. ad Justin. IX. 3. § 10. Drakenb. ad Sil. II. 42. et Cort. ad Sall. Catil. c. 61. § 3. *Arntz.*

§ 4 *Quadam nocte*] *Qua de nocte Parisin.* *Schottus.* Sed hoc nihil est; multo elegantior et tersior ea lectio, quam nobis proponit Leid. 2. *in quadam nocte.* Præpositio enim illa *in* additur sæpe substantivis illis, quæ tempus indicant, quamvis abesse potuisset. Unde haud raro accidit, ut librarii eam particulam, quasi minus necessariam, neglexerint. Plinius Paneg. c. 6. 'Expectatum est tempus, in quo liqueret' et c. 27. 'Næ ille in tam brevi tempore effecerit.' Quibus locis non abjicienda est cum viris doctis ea præpositio. Terent. Heaut. v. 2. 2. 'Ut pater tam in brevi spatio omnem de me ejecerit animum.' Justin. Præf. 'Sufficit enim mihi in hoc tempore iudicium tuum.' Gellius III. 18. 'In veterum ætate.' Dictys Cret. I. 6. 'Cujus

maxime in ea tempestate domi bellique consilium valuit.' Adde Duker. ad Flor. i. 1. § 15. et iv. 2. § 71. et Curt. ad Sallust. Catil. cap. 43. § 5. *Aratz.*

Anseris] Lucret. de Rerum Natura lib. iv. 'Humanum longe praesentit odorem Romulidarum arcis servator candidus anser.' Videndus Cicero pro Roscio, Plinius x. 22. et de sacris D. Basilius Homil. viii. in Hexaëmeron. Plutarchus *de anseribus* ait alimenta publice anserum a censoribus Romanis locata fuisse, ob diligentiorum quam canum custodiam. *Schott.*

Excitatus] *Excitus* Parisin. Vulgati *excitatus*; quod etsi non improbo, illud tamen malo. *Schott.* Quod habeant alii codd. *excitatus* damnat Schottus. Ego consensui omnium script. et editt. resistere nolui, praesertim cum hanc lectionem firmet Veget. de Re Mil. iv. 26. 'Nisi clamore anseris excitatus Manlius restitisset.' Florus i. 13. § 15. 'Manlius clangore anseris excitatus.' Servius ad Virg. *Aen.* viii. 652. 'Gallos detrusit ex arce clangore anseris excitatus.' Livius i. 51. 'Tornum ex bombo excitatum circumstant custodes.' vii. 12. 'Terrorem repente ex somno excitatis subita res praebuit.' xxiv. 47. 'Tum demum hostes excitati sunt.' xxv. 9. 'Familiare jam signum cum excitasset vigilem;' et c. 10. 'Praefectus primo excitatus tumultu.' Justin. xi. 13. § 2. 'A Parmenione aegre excitatus.' Quinctil. Decl. ii. 20. 'Fragor, quo familia excitata est.' Plinius Paneg. c. 69. § 2. 'Ex illo felicitatis somno velut excitatos.' Obseq. de Prod. c. 137. 'Ita ut innæ fulgore Calpurnia excitaretur.' Sed tamen Schotto ad sensum praebet Stewech. ad Veg. l. 1. et ad Front. Strat. iii. 14. § 1. (*Excitatus* et hic retinet d'Orvil.) ibi apud Florum et hoc etiam loco legens *excitus*, quod eo colore defendit, quasi verisimile non esset custodes Ca-

pitollii adeo somnolentos fuisse, ut excitandi forent. Sed si somno non oppressi fuissent vigiles, clangor anserum necessarius non fuisset, cum ipsi insidias potuissent praesentire. Et praeterea nonne *excitus* idem est, quod *excitatus*? Livius i. 7. 'Hercules ad primam auroram somno excitatus.' v. 47. 'Alaramque crepitu excitus M. Manlius.' xxiv. 40. 'Ipse rex sicut somno excitus erat.' Claudian. Epith. Pall. et Celer. vs. 26. 'Strepituque excita resedit Et reliquum nitido detersit pollice somnum.' Ammian. Marcell. xxv. 2. p. 451. 'Adelta jam excitus nocte.' Adde Duker. ad Flor. i. 13. Adeoque in hisce vocibus nihil erit ex ingenio mutandum, cum eandem efficiant sententiam. *Aratz.*

Domum] *Domum* quidam editi pro *domum*, sed hoc retineo Livii auctoritate; domum enim habuit in Capitolio, antequam obsideretur a Gallis. *Schott.* Apud me nulla est varietas. Sic eodem modo hae duae voces confunduntur in notis Scriverii ad Frontin. Strat. ii. 11. ex. 5. Apud Sueton. in Neron. cap. 41. § 7. 'Quosdam e primoribus viris demum evocavit.' Excerpta Voss. *domum*, unde nullo negotio fit *domum*, quae sine dubio est vera lectio. *Aratz.*

Capitolio] *Mss. Capitolino*: quod probro. Capitolinus ut Palatinus saepe pro montibus usurpantur: qui ignorantes quidam Livium aliosque contaminarunt; Harpyis unguibus omnia suo more scedantes, quae non assequuntur; aut intelligunt. *Schott.* In *Capitolium* Leid. 2. reliqui nil variant. *Aratz.*

§ 5 *Cum a senatu*] Aut abit a recepta historicorum fabula auctor, aut restituendum cum *senatum suppressisse Gallicos thesauros argueret*. Gruter. Ita certius Leid. 1. ceteri *cum a senatu G. t. s. argueretur*. *Aratz.*

Addictos] Parisin. habet *additos*. Schott. Nes supra c. 21. § 3. *Aratz.*

Pecunia] *Pecunia* pro manu in Mss. omnibus: manu tamen ferri potest. Constat enim ex Plintarchi extremo Camillo ac Livio, vi aperta 'addictos' exemisse creditoribus. *Schott.* Sed contra consensum omnium codd. nihil temere est admittendum; vide Liv. vi. 14. *Arutz.*

Regni adfectati suspicione] Pro quibus libri quidam veteres legunt *regem affectati suspectus*, antiqua, ut apparet, forma. *Schott.* *Regni adfectati suspectus* Leid. 1. et Gramm. *suspici- one* delet Leid. 2. et Fran. ad eam formam, qua Tacitus Ann. vi. 29. 'Male administratæ provinciæ, aliorumque criminum urgebatur.' Sed cum Hann. et ceteris *suspicione* retineo, quomodo 'suspicionibus arguere' apud Tacit. Hist. III. 78. Servius ad Virg. *Æn.* VIII. 652. 'Adductus in suspicionem regni appetiti.' *Crimine* habet Boend. Porro in carcere scribit idem cod. sed tamen aliter loquantur Latini; Liv. XLV. 43. 'Ceteri captivi Romæ in carcerem con- jecti.' Sallust. Catil. cap. 42. § 3. 'Causa cognita in viacula conjecerat.' Nos supra c. 1. § 2. Val. Max. I. 8. ex. 1. 'Vano sermone contemtor in carcerem coniectus.' IV. 1. ex. 8. 'Actos hostium duces in carcerem conjecerit.' Corn. Nep. Milt. c. 7. 'In vincula publica coniectus est:' et Conone c. 9. 'Hujus nuntio parens cum venisset in vincula coniectus est.' Tamen 'conjicere se in flammis' reperi in scripto Orosii v. 14. in fin. *Arutz.*

§ 6 *Et ab conspectu Capitolii]* Sic censeo legendam auctoribus libris paullo antiquioribus. Nam *ob conspectum* patiendi notione dictum, dure ferit aureis meas; nescio quid aliis usui veniat. Locus, ut interpungendum putamus, habet. *Schott.* Non magis dare ferit aures meas nova isthæc lectio, quam aliorum ferit retro vulgatum *et ob conspectum Capitolii:* quomodo item restat in Mss. Palati-

nis, nisi quod alter omiserit vocenam *ob:* vultque in causa fuisse Capitoli- um, quod ampliatum fuerit, neque statim etiam damnatus. *Grut.* *Ob conspectum* scripti omnes et olim editi, quod recte exponit Gruter. Ego tamen ita nollem loqui. *Arutz.*

Ampliatum] 'Ampliare' est, ut *Ascon. Pedian.* in Divinatione inquit, 'cum de alicujus capite agebatur, et scribebatur N. L. qua significabant, non liquere: neque condemnabant, neque absolvebant, sed differebant causam; nam signum condemnationis erat C. absolutionis A.' *Mach.*

§ 7 *De saxo Tarpeio]* Unde dictum, vide Festum in Saturno. *Schott.*

§ 8 *Manlii]* Gentis Manliæ decreto cautum est, ne quis deinde M. Manlius vocaretur. *Mach. Cognomen* Ms. præfert, unde amicus quidam mens legi volebat *Manlii cognomen ejuravit.* Colon. vero exemplam *Manlii cognomine vitavit.* Verum locus male habet, quamobrem repugnantibus lib. omn. lego *Gentilitas ejus Manlii prænomen ejuravit,* vel potius, *nomen ejur.* Prænomena enim propria mihi esse videntur, quibus gens et familia quæque distinguitur, sed hæc alibi. Quid si legas *Marci prænomen?* sed longius abit a vestigiis librorum omnium. Florus quoque Livii abbreviator lib. VI. qui nos sanare potuisset, et ipse ægrotat: 'Cum obstric- tos,' inquit, 'ære alieno liberaret, nexos exsolveret, crimine affectati regni damnatus de saxo Tarpeio de- jectus est: in cujus notam S. C. factum, ne cui de Manlia gente Marco cognomen esset:' syllaba *co* repetita locum corripit. Recte igitur Sigonius *prænomen* ex Quintil. lib. III. reponendum docuit. Quod *Livias* et *Plutarchus* in lib. τὸν κεφαλῶν confirmat: et illud Festi seu Pauli Diaconi de Verb. Signif. lib. XI. 'Manliæ gentis patriciæ decreto nemo ex ea Marcus appellatur, quod Manlius, qui Capitolium a Gallis de-

studerat, cum regnum affectasset, damnatus necatusque est.' Vide T. Liv. lib. vi. ab U. C. Illud extrem. cap. ('ne quis p. Capit. vocar.')

glossa est ejus, qui illud Manlii cognomen interpretandum putavit. Sic fere a fungis illis audaciter vett. quibusque auctoribus, ut ille ait, 'unus et alter assuitur panntis.' Constat autem Marci prænomen postea in gente Manlia tulisse neminem; Capitolini vero cognomen post eam diem plurimos, Schott. Nihil hujus periodi sincerum est, nisi forte vox princeps. Consulatur notæ Schotti nostri, nam et Palatinus cognomine juravit. Grut. Et sic quoque nostri omnes, qui nihil auxilii hic adferunt: pro voceretur Leid. 1. nominaretur. Fortasse Noster cognomen posuit pro 'prænomine,' quæ res glossatorem inscium in errorem abduxit, ut de suo liberalior, quam par erat, adderet ne quis postea Capitolinus voceretur. Porro hoc prænomen repudiatum esse a familia Manliorum patricia, non vero a plebeia, in qua etiam postea Marci existerant, voluit Spanhemius de Præst. Num. diss. x. p. 33. Arutz.

CAP. XXV. § 1 Fidei] Credo ex similitudine vocis Fidenatium fictum esse, quod quasi conjugata sint dialecticorum; sed Fidena primam extendit syllabam, contra atque 'fides.' Auctor Carisius lib. iv. et Diomedes Gram. lib. ii. qui in hoc Virgilli hemistichio 'urbemque Fidenam' fieri *ευστολῆν* in prima syllaba aiunt. Certe in Mss. constanter lego *Fidenates veteres Romanorum hostes*: recte: nam annos amplius 324. assidue, jam septimum rebellando victi sunt, ut apud Liv. lib. iv. Mamercus Æmilii dictator in oratione sua testatur. Quidam vulg. *fidei Romanæ hostes*. Schottus. Scriptum fortasse fuerat *rei Romanorum hostes*. Sed non abunde a Mss. Anna. Ego in nullis meorum illud *veteres* reperi, nec doctissimæ Annæ conjectura placere mihi

potest, cum non sciam alibi Nostrum ita loqui, ut 'rem' ponat pro 'republica,' et insolentior sit locutio, 'res Romanorum,' cum alii 'res Romana' dicant; ut 'Moribus antiquis stat res Romana virisque.' Neque tamen ex illo *fidei* commodus sensus exculpi potest; quare, si conjectura sanandus sit locus, ego quidem vellem *assidui Romanorum hostes*; ut prima syllaba a præcedentibus litteris *ates* sit absorpta. 'Assiduis hostis' est, qui frequenter bella movet. Livius ii. 48. 'Veiens hostis assiduus magis, quam gravis.' xxxii. 19. 'Térrebat eos Lacedæmonius, gravis et assiduus hostis.' Florus i. 12. § 1. 'Assidui vero et anniversarii hostes ab Etruria fuere Veientes.' Ovid. ex Pont. Epist. i. 8. vs. 5. 'Vivimus assiduis expertes pacis in armis, Dura pharetrato bella movente Geta.' Sic 'assidua bella' apud Liv. vi. 12. Justin. vi. 6. § 2. 'Assidua certamina' ibid. xvii. 3. § 16. Si tamen admitterent codd. non repudiarem illud *veteres*: ut Livius vi. 7. 'Itaque novus hostis veteri adjunctus.' et c. 2. ejusdem libri: 'Volsi veteres hostes arma ceperant.' Sed, ut sæpius dixi, non libenter aliquid muto, ubi nihil mutant codd. Neque enim nostrum est efficere, ut lectores nostra legant. Arutz.

Interfecerunt] Jussu Lartii Tolumnii Veientium regis, ad quem confugerant. Mach. Contra jus gentium. Legationis enim jus apud omnes gentes sanctum esse et inviolatum consuevit, ut inquit Corn. Nep. in Pelopida (ubi tamen vulgati codd. non recte *factum* habent pro *sanctum*) et Cicero Accusati. lib. i. Supra in Camillo legisti ea causa post Aliensem cladem acceptam Urbem Gallos cepisse, et magnam partem incendisse, contrucidatis senatoribus. Schott. Confer que Grotius habet et ad eum viri docti de Jur. Belli et Pacis ii. 17. Barth. ad Stat. Theb. ii. 373. Hoc

ita jure gentium fuit constitutum. Sen. de Ira III. 2. 'Violavit legationes rupto jure gentium, rabiesque infanda civitatem tulit.' et passim. *Arntz.*

Quinctius Cincinnatus] Livius quarto ait Marcum Æmilium fuisse dictatorem; Q. Cincinnatum filium magistrum equitum. *Mack.* Pugnans hæc ut alias sæpius cum Livio, ut vehementer hallucinentur ii, qui hunc libellum a Plinio Cæcilio et Livio exscriptum esse autemant. Alioqui sic ad sensum T. Livii concinnanda erant: ad quos Mamercus Æmilius dictator missus, magistrum equitum habuit L. Quinctium Cincinnatum dignum parente juvenem: ac tum A. Cornelius Cossus inter equites tribunus militum Lartem Tolumnium, &c. Schott. Not. Min. Dictus loco *rov* missus Boend. Vox hac in re, ut norant pueri, propria, sed tamen huic loco minus conveniens. *Arntz.*

Magistrum equitum] Nos Cossum anno cccxxv. consulem fecimus Fasto sequenti: quo in magistratu hæc ab illo gesta esse, Livio auctore, propius a vero abest; quod ea opima spolia sint, quæ dux duci detraxerit, nec dux sit, nisi cujus ductu et auspicio bellum geritur. Nec desunt qui 'Lar' dignitatis nomen sonare affirmant. Mihi tamen magis prænomen esse videtur: tum quia semper Livius 'Larte Tolumnio rege,' et auctor Epitomæ de Prænominibus 'Lartem Porsenam' vocat quandam, et Etruscum prænomen facit. Verum M. Varro apud Fest. ait opima spolia etiam esse, si manipularis miles detraxerit, dummodo duci hostium detraxerit. *Schottus.* Comment. ad Florum I. 12. § 9. *Arntz.*

Cornelium Cossum] Is a Romulo secundus spolia opima tulit. Tertius M. Marcellus exstitit, victo Gallorum duce Viridomaro. *Mack.*

Lartem] Alii *Larten*, Mss. quidam et editi *Lærtem* mendose. Priscian. libro quinto: 'Lar, quod significat

καρκελιος θεος, 'Laris' facit genitivum: sin autem imperatorem Veientorum, 'Lartis,' quem mactavit Cossus, ut testis est Ovid. in Epigrammatis: 'Larte ferox cæso Cossus opima tulit.' Livius lib. IV. 'Ab Urbe condita Larte Tolumnio rege Veientorum.' Sic ille; adde et Cicer. Philipp. lib. IX. unde colligi non obscure potest cum Veientibus, non Fidenatibus bellum populo Romano fuisse. Lycosthenes sic conciliare conatur, quod ad Veientes Fidenates defecissent, teste Livio, an. cccxvi. post Romam conditam. *Schott.*

§ 2 *Jovi Feretrio*] Marti dixisse oportuit, nam lex Numæ erat pro primis spoliis opimis bovem Jovi immolari oportere: pro secundis solitaurilibus Marti fieri: pro tertiis vero agnum cædi debere. Cui quidem legi, quoniam hactenus ab omnibus non intellecta jacuit, unus Joa. Scaliger ingenium supra humanum, et patre docto doctior filius, medicam manum adhibuit, dum mutilum Festum restituit, ut nihil ille nisi ab aliis deploratum magno animo aggreditur. Sic igitur Numa apud Festum scripserat:

QVOIVS. AVSPICIO. CLASSE. PROCINCTA. OPELMA. SPOLIA. CAPIVNTVR IOVEI. FERETRIO. BOVEM. CAEDITO. QVEL. CEPIT. AERIS. DVCENTA DARIER. OPORTETO.

SECUNDA. SPOLIA. IN. MARTIS. ARAM. IN. CAMPO. SOLITAVRILIA VTRA. VOLVERIT. CAEDITO.

TERTIA. SPOLIA. IANO. QVIRINO. AGNVM. MAREM. CAEDITO. CENTVM QVEI. CEPERIT. EX. AERE. DATO.

Idem Plutarch. in Marcello affirmat, et Serv. ad illud Æneid. lib. VI. 'Tertiaque arma patri suspendet capta Quirino.' Virg. Æneid. III. 222. 'Divos ipsumque vocamus In prædam partesque Jovem, tunc littore curvo Exstruimusque toros, dapibusque epulamur opimis:' ubi Solonis legem explicat erudite Germanus

Valens, rectius quam Prateius inter Solonis Legem LXXV. Ex annalibus vero pontificum apparet, uni Jovi suspendi spolia ea solere, si integra ejusdem Pompeii lectio est. 'Ad ædem,' inquit, 'Jovis Feretrii poni, testimonio sunt libri pontificum, in quibus sit, pro primis spoliis bove, pro secundis suovetaurilibus, pro tertiis agno publice fieri debere.' Nec me fugit Sigonium, cui plurimum historia Romana et Livius ipse debet, ingeniose lacunam hanc supplere conatum, itaque in Fastis legere *M. Varro ait, opima spolia etiam esse, si manipularis miles detraxerit, dummodo duci hostium detraxerit. Quod autem omnia solita non sint ad ædem Jovis Feretrii poni, &c.* Sed cum nullius libri scripti auctoritate nitatur, nihil in auctore nostro demutare auisim. *Schott.*

Ab Romulo] Ita scribo præsentibus plerisque scriptis, contra grammaticorum regulas, qui a volunt sequente consona. Sallust. Catil. cap. XL. § 5. 'Nam tum Brutus ab Roma aberat.' Terent. Heaut. I. 1. 23. 'Tantumne ab re tua est otii tibi?' Et Adolph. v. 3. 44. 'At enim metuas, ne ab re sint tamen Omissiones paulo.' Et sic ante alias consonantes, cujus rei multa exempla congesti Guntherus Latin. Rest. parte sec. init. *Arntz.*

CAP. XXVI. § 1 *P. Decius Mus*] Sic est in melioris notæ libris antiquis, tametsi in quibusdam vulgaris *Mus* abesset, indeque ne bestiam facerent, inepti quidam emendatores *Decimus* reposuerant. Res triduoano risu digna. In Lactantio vero Divin. Institut. III. 12. 'Qui propter salutem civium voluntariæ se neci obtulerunt: sicut Thebis Mœneceus, Athenis Codrus, Romæ Curtius, et Mures duo Decii, nunquam mortem vitæ commodis prætulissent, nisi se immortalitatem opinionem civium consequi putavissent:' ubi quidam pro *Mures*

Mutius audacter substituit, quasi aut *Decius Mures* cognominatos, aut cognomina venuste nomini aliquando præmitti ignorasset. Sed non vacat aliorum errores recitare et refellere. *Schott.*

Bello Samnitico] *Samnitico* Leid. 1. et Boend. quæ scripturæ varietas jam aliis observata fuit: vide Duker. ad Flor. I. 16. § 1. et Cort. ad Sall. Catil. c. 51. § 38. *Arntz.*

Maximo] *Maximo* vulgati, quod retineri potest. Parisinum illud exemplar longe optimum *Corvino*. Livius et Cassiodorus anno CDX. Marcum Valerium Corvinum III. Aulum Cornelium Cossum consules edit, Diodorus similiter et Cicero de Divinatione. Fuit autem ille M. Val. Maxim. filius, et Corvinus similiter appellatus. Integrum enim nomen in Fastis est M. VALERIUS MAXIMVS CORVINVS (sive CORVUS) M. F. M. N. Porro Valeriæ gentis cognomen *Maximus* jam tum ab anno CCLIX. quo in montem Sacrum plebes secessit, operaque M. Valerii Volusi Patribus conciliata est: unde et *Maximus* appellatus. *Schottus.* *Corvino* præfert etiam Gramm. Reliqui nihil variant, nisi quod in Leid. 1. non appareat. Nihil igitur mutavi, cum certe aliud cognomen habuerit Valerius, antequam Corvus ex eventu bene gestæ rei diceretur. Vide Pighium Ann. tom. I. p. 303. et multis gentibus, inter quas Valerii numerantur, hoc cognomen in usu fuisse notavit Ursatus de Notis Rom. p. 852. tom. XI. Thes. Græviani. *Arntz.*

Gauri] Mons est propinquus Mæsico. *Mack.* Pro *Gauri montis*, *Scauri* habent Mæs. occurreat M. Aimilius Scaurus fortasse, de quo infra. *Schott.*

Hostes terruit] 'Terrere hostem' proprie erit hostem invadere, eumque adgredi, adeo ut terrore stupefactus fugam meditetur. Veget. de Re Mil. III. 9. 'Quantos possint hostes interire certe aut terreant.' Fro-

tin. Strateg. i. 5. ex. 21. 'Vernm etiam ex alio latere Clodium ita tenuit.' Sed neque hostes invasit Decius, neque illum paucitas ejus copiarum terrorem potuit afferre, cum nullo modo illis militibus par esset Samnitibus. Verum maxima gestæ rei gloria in eo constitit, quod hostes retinuerit et impedit, ne consulis exercitum insequi possent atque includere; quod latius persequitur Livius vii. 34. Quare fortasse non male legeretur *hostes tenuit*, id est, 'impedit', 'retinuit', ne Romanum exercitum invaderent. Lucan. iii. 390. 'Tenuit flagrantis in omnia belli Præcipitem cursum.' Et vi. 201. 'Stat non fragilis pro Cæsare murus Pompeiumque tenet.' Tacitus Hist. iv. 19. 'Aliisque literis Gallum monuit, ne teneret abeuntes.' Quæ se lectio mihi admodum probat, quamvis rejiciant alii, *terreret* reponentes. Alia Drakenb. ad Sil. xi. 450. et Græv. ad Justin. ix. 1. § 7. De simili harum vocum confusione confer Comment. ad Justin. xiv. 1. § 13. et Duker. ad Flor. iv. 2. § 42. Hinc *tenere* per 'morari' exposuit Serv. ad Virgil. Æn. i. 674. quare in simili historia 'moratus hostem' dixit Florus ii. 2. § 13. *Tenuit* Boend. Arntz,

§ 2 *Somno*] Non debuerat hoc loco præpositionem *a* addere Haun. cum melius ita simpliciter constituatur. Horat. Sat. ii. 3. 145. 'Quondam lethargo grandi est oppressus.' Arntz.

Incolumis] Abfuit in Parisino, quod 'evadere' hoc illi significare videtur. Nihil tamen expungo. *Schottus*. *Incolumis* omittit etiam Grammii cod. Neque tamen quidquam hic expungendum. Frontinus, ex quo sæpe auctori nostro lux accedit i. 5. ex. 14. et, ubi eadem referuntur, quod apud eum scriptorem non est infrequens, iv. 5. ex. 9. 'Decius incolumis cum militibus consuli accessit.' Liv. haec historiam referens vii. 36. 'Tessera data, incolumes reverti, qui sua cor-

pora pro salute omnium haud dubio periculo objecissent.' Licet enim verbum 'evadere' vi significationis includat salvos esse reversos, tamen haud raro *incolumis* additur iis verbis, quæ per se salutem satis et incolumitatem indicant. Livius l. xxxi. c. 37. 'In castra tandem, jam desperantibus plerisque incolumem evasurum, pervenit.' Cæsar Bell. Gall. iii. 6. § 5. 'Incolumem legionem in Nantuates perduxit.' Bell. Gall. vi. 40. § 4. 'Incolumesque ad unum in castra pervenerant omnes.' vii. 28. § 5. 'Incolumes ad Vercingetorigem pervenerunt.' Adde vii. 50. § 4. et Bell. Civ. iii. 28. § 6. Ita 'incolumes perduxit' apud Frontin. Strat. i. 15. ex. 17. 'Millia Græcorum incolomia reversa sunt' apud eund. iv. 2. ex. 8. et 'incolumes Canusium pervenerunt' iv. 7. ex. 7. Arntz.

§ 3 *Civica corona*] Quæ lineis inclusa sunt absunt in Mss. et vero glossema apparet. Parisinus tamen ea habebat addebatque *obsidionali scilicet aurea*. Sed res digna non est, ob quam vadimonium deseratur. De 'corona' autem 'civica' videndus Agellius v. 6. Plinius xvi. 4. Sueton. in August. c. 25. Tacitus Annal. libb. ii. et xii. civicam 'servati civis decus' vocat. *Schott*. Haud invitus accesserim eis membranarum, quibus tantum adest *Ob hoc ab exercitu civica corona donatus est*. Nam cetera profecto respiciunt nanteam librariorum; et alioquin post coronam civicam accipere obsidionalem, ordo fuerit præposterus; cum civica coronarum omnium sit honestissima, agnoscunt tamen Mss. Palatini. Omnes quidem edd. quas vidi, et quatuor Mss. integram servant orationem. Solus Leid. 2. et Haun. delent sequentia *quæ dabatur ei, qui cives in bello servasset, obsidionali*. Errori causam dedit vocula *quæ*, cum neglecto priori *quæ*, in sequentem paragraphum oculos conjicerent librarii, quo errore ab illis peccatur quam

sæpissime. Leid. I. Gramm. Fran. et Boend. eodem modo ut in Parisino se invenisse testatur Schottus *obsidionali scilicet aurea*. Quod additamentum sicuti nemini placere potest, cum obsidionalis corona non fuerit aurea, sic non dabito, quin illæ voces, quas suspectas habent viri docti, omnino veram efficiant lectionem: duas enim coronas accepit Decius: unam a toto exercitu, 'civicam,' quia tot cives servasset; alteram ab his, qui cum eo in superiori loco fuerant obsessi, 'obsidionalis:' nec melius D'Orvil. *obsidionali sive laurea*. De duabus Decii coronis agit et Plinius Hist. Nat. XXII. 5. Festus in 'Obsidionalis' 'Nam et P. Decio datæ datæ sunt, una ab exercitu universo, altera ab iis qui fuerunt in præsidio obsessi:' et tam paucis interpositis distinguit: 'Inter obsidionalem et civicam hoc interest, quod alterum singularis signum salutis est, altera diversarum civium servatorum.' Duas etiam coronas Decio tribuit Livius VII. 37. Sed ille loco coronam civicæ et auream inponit, unde ostium fortasse, quod Mss. hoc loco addant *scilicet aurea*. Vide quæ dixi ad cap. 17. § 2. Arntz.

De quercu] Lucan. 'Servati civis referentem præmia quercum.' Quercus autem fiebat ad ostendendum victum glandium antiquorum. Mach. Claudian. in Cons. Stil. II. 72. 'Mos erat in veterum castris, ut tempora quercu Velaret, validis fuso qui viribus hoste Casurnum potuit morti adducere civem.' Et in Laude Serenæ vs. 182. 'Hunc cingit muralis honos, hunc civica quercus Nexuit, hunc dormitis ambit rostrata carinis.' Arntz.

Obsidionalis] Graminea dabatur, quia in locis obsessis et desertis nascitur. Mach.

§ 4 Consul]. *Decius Consul* libri veteres. Schott. Not. Min. Et ita nonnulli ex nostris scripsere. Arntz.

Veserim] 'Veseris' fluvius sub Delph. et Var. Clas.

monte Vesuvio, licet dabitur an oppidam, vicus, an finem fuerit Cellarius Geogr. II. 9. p. 546. Sed oppidum non fuisse ex eo colligo, quod perpetuo huic nomini præpositionem addant scriptores, et ex scriptis nostri Aurelii testimoniis hic et cap. 28. Confer Camerar. ad Cicer. de Fin. I. 7. et Torrén. ad Val. Max. VI. 4. ex. 1. Arntz.

Somnio] Absint a Parisino, quod 'obvenire' hoc illi significare videretur. Nihil tamen expungo. Schott. Leid. 2. *somno*; vide ad c. 7. § 10. Arntz.

§ 5 *Inclinante*] Quidam codd. *inclinata parte sua*. Sylb.

Se et hostes] Mss. *ad hostes*. Manifesto falsum, neque enim transfugit exercitus Romanus. Paris. *inclinante sua parte secum hostes*; rectius. Schott. *Secum* Fran. et Gramm. Sed receptam retineo. Arntz.

Devotus] Præeunte patre patrato, et verba quædam in signum vetustatis latentia canente, quæ libro VIII. T. Livii leges, etiam canente Juvenale, 'Esse aliquos manes, et subterranea regna.' Mach.

CAP. XXVII. § 1 *Triumphans*] Vni-go triumphavit. Ex veteribus libb. Mss. et ex lapide, quem Romæ vidit Magius Miscell. III. 9. scripsi *triumphans*. Decium ægrotasse scribit Livius, sine ulla triumphii mentione. Collegam quidem reliquias belli in Samnio persequutum esse et triumphasse Capitolini lapides notant, qui tamen antum Decianum triumphum agnoscent: suspicor hunc triumphum Decio IV. et Q. Fabio V. consule accidisse anno CDLVIII. quo tempore eum Samnitibus ab utroque consule prospere pugnatum esse memorias proditum: quod tamen affirmem nihil habeo. Schott. Offendebat scilicet librarius conjungi hoc loco *Samnitibus* et *de his*. Veram solent hæc pronomina substantivis suis et nominibus propriis ita jungi, ut abundare videantur. Auctor de Bell. Gall.

Aurel. Vict.

2 N

VIII. 18. § 1. 'Hostes in insidiis positi, cum sibi delegissent campum, hunc insidiis circumsederunt.' Cæsar Bell. Gall. I. 41. § 1. 'Pons, qui fuerat tempestate interruptus, neque erat reffectus, hunc noctu perfici iussit.' Livius XXVI. 24. 'Lævius Zacynthum (parva insula est propinqua Ætolis) eam præter arcem vi cepit.' Terent. Eunuch. v. 4. 5. 'Virginem quam amabat, eam confeci sine molestia.' Sallust. Jug. c. 7. § 1. 'Jugurtha, quod erat manu promptus, statuit, eum objectare periculis:' ubi conferatur Cortius et ad Catil. c. 37. § 4. Sueton. Domit. c. 3. § 2. 'Uxorem suam Domitiam, eandem Paridis histrionis amore deperditam, repudiavit.' Quo loco eandem ejicere malebat Torrentius, utpote minus necessariam. Judicium ejus non sequor. Plinius Paneg. c. 5. 'Omnia turba quæ limen insederat, illa quidem ut tunc arbitrabatur Deum, ceterum, ut docuit eventus, te consalutavit.' Sed et ibi pro *illa quidem*, Hearne edidit *jam quidem*; quomodo aliquot veteres edd. Melius sententiæ consulunt, qui *illa* defendunt. Noster inf. c. 50. 'Cum Claudio Nerone inimico suo consul, ne resp. discordia male administraretur, amicitiam cum eo junxit:' et quæ notantur ad c. 43. Sic I. 9. § ult. ff. de Pœnis: 'Statu liberum, quasi liberum eum jam puniendum:' pro *eum* substituit Rævardus Varior. II. 11. *esse*; si quid foret mutandum, posset legi *tum jam*, ut Virg. Ecl. VIII. 39. 'Alter ab undecimo tum me jam ceperat annus.' Dict. Cretens. de Bell. Troj. II. 43. 'Tum jam cedentibus acrior insistens.' Terent. Andr. I. 1. 68. Cicero pro Arch. cap. 5. et cet. Verum præstat nihil mutare. Livius I. 19. 'Urbem novam conditam vi et armis, jure eam legibusque condere parat.' In similibus igitur loquendi generibus emendandis non debemus esse nimis faciles. Arntz.

[*Spolia ex his*] Scripsi ex eodem lapide, et veteribus libris Mss. Schottus.

[*Cereri*] Cererem 'terram' Varro ac alii philosophi interpretantur, quia gerat omnia, id est, procreet: inde multas fabulæ locus datus est. Machan.

[§ 3 *Quarto consulatu*] Varronis sententia, quæ 'quartum consul' tempus adsignificare, et ter ante factum: et 'quarto consul' locum, ac tres ante factos, frustra est: ut his confirmari potest. Vide Agel. x. 1. Sane Hieron. Magius Miscell. III. 9. antiquissimam lapidis inscriptionem Romæ vidisse se affirmat, in quo capituli hujus initium ita ut edendum curavimus, inscriptum erat. Schott.

[*Cum Galli*] Cicer. de Finibus I. II. et in Catone. In Tusculanis vero ait cum Etruscis decertasse: alii cum Gallis. Oros. III. 21. Schott.

[*Sollennia verba respondens*] Quæ apud Liv. lib. VIII. Macrobi. III. 9. Schott. Not. Min. Taubman. ad Virg. lili Culicem vs. 357. Et Gruter. ad Senec. Epist. LXVII. Arntz.

[CAP. XXVIII. § 1 *Torquatus*] Primus in ea familia agnomen hoc a 'torque' adepto habuit. Mach. De Torquatis vide Agel. IX. 13. Steph. Pigh. in Val. Max. VI. 4. et Fastos. Schott.

[*Ob ingenii et linguæ tarditatem*] Et Gruterus ad Senec. de Benef. III. 37. Loco rus, ruri est in Leid. 2. Arntz.

[*A patre*] Quidam cod. a patribus scripserat. Manifesto falsum. Pater enim fuit L. Manlius Imperiosus. Cicer. Offic. lib. III. Schott.

[*Pomponio*] Qui Pompeio pro Pomponio legerunt, errant. Schott. Sine dubio scribendum Pomponio, et ita codd. nostri tantum non omnes; Aldus, Gryphus, et ceteri, quibus adstantulantur auctoritates veterum, qui Manlium a Pomponio, non vero a Pompeio in jus vocatum tradant. Cic.

de Off. III. 31. Val. Max. v. 4. ex 3. Arnz.

[*Dimittere*] Ac jurare coëgit 'se patris ejus accusandi causa consilium plebis nunquam habiturum, aliter ex templo eum transfixurum.' *Mach.*

[§ 3 *Sulpicio dictatore*] Fasti Capitolini consulem fuisse loquuntur hoc bello Gallico C. Sulpicium Peticum cum C. Licinio Stolone Calvo II. qui et anno CCLXXXIX. collega ejus fuerat: dictatorem non item nisi anno post tertio CCCXCV. dictator autem erat T. Quinctius Pennus Cincinnatus, ut Livius: vel T. Quinctius Barbatus Capitolinus Crispinus, ut eadem Capitolina monumenta signant, non *Sulpicius*. Schott. Vide tamen Fabric. ad Oros. III. 6. Arnz.

[*Provocatorem*] 'Quem nunc,' maxima voce inquit, 'Roma fortissimum virum habet, procedat agedum ad pugnam, ut noster duorum eventus ostendat, utra gens bello sit melior.' *Mach.* Cæterum de Torquati *provouaxiq*, et Corvini cum provocatoribus Gallis, vide Agell. Noct. Attic. I. IX. quibus lucem attulit Lipsius Epistolic. Quæst. libb. III. et IV. ex optimis membranis Vict. Gisellini Medici: et Lud. Carrio Antiq. Lect. II. 1. *Schott.*

[*Detractum*] Vulgatos libros *detractam* scribere monuit in margine Schottus, et ita quoque Leid. 1. Quod ferri potest, cum 'torques' etiam genere feminino efferatur. Gellius seu potius apud eum Claudius historicus Noct. IX. 13. 'Torquem detraxit, eamque sanguinolentam sibi in colum inponit.' Adde Voss. de Art. Gramm. III. 29. in fine: et Heins. cum Burman. in add. ad Ovid. Fast. I. 599. *Aureum detractum* Fran. Arntzenius.

[*Cervix*] Pars ea colli dicta, quia inde a cerebro canale oritur. *Mach.*

[*Induit*] *Indidit* Mss. libri. Rectius. *Schottus*. Receptam tamen tuentur quatuor scripti, et priores, quas in-

spexi, editiones, quas deserere nolui, cum nulla sit ratio cur *indidit* rectius præferri censerem. Immo potius sequor ipsum Cicer. de Fin. II. 22. 'Ex ejus spoliis sibi et torquem et cognomen indidit.' Ovid. Epist. Her. XXI. 90. 'Et vestes humeris induit ipsa meis.' Et Amor. Eleg. II. 15. 4. 'Protinus articulis induat illa suis.' Livius XXX. 13. 'Sibi arma adversus hospitem atque amicum induerit.' Arnz.

[§ 4 *Latino*] Plutarch. in Parallellis bellum Albanum vocat. Idem et in bello adversus Samnites creatum Manlium consulem ait et *Ἐπιδερν*, id est *imperiosum*, appellatum; quod de filio, qui injussu suo in hostem pugnaverat, supplicium sumpsisset, licet victor rediret. Sed errat; tunc enim fœderati erant, verum cum Latinis bellum erat. Cato apud Sallust. Catil. bellum Gallicum nominat, et Anli prænomen tribuit: 'Apud majores nostros,' inquit, 'A. Manlius Torquatus bello Gallico filium suum, quod is contra imperium in hostem pugnaverat, necari jussit, atque ille egregius adolescens immoderatæ fortitudinis morte pœnas dedit.' Et non longe ab initio: 'In bello sæpius vindicatum est in eos, qui contra imperium in hostem pugnaverant, quique tardius revocati prælio excesserant, quam qui signa relinquere, aut pulsi loco cedere ausi erant.' Vide Cicer. de Divinat. lib. I. de Decii, qui se vitamque suam resp. condonavere. Idem Offic. lib. III. non longe ab extremo: 'T. Manlius ad Anienem Galli, quem ab eo provocatus occiderat, torque detracto, cognomen invenit: cujus tertio consulatu Latini ad Vesperim fusi et fugati: magnus vir inprimis, et qui perindulgens in patrem, idem acerbe severus in filium:' quem locum attuli libentius, cum quia historiam breviter explicat, tum quia varie legitur: Nonius enim, ubi de torque, *Axienum* scribit, quomodo et

historici aliquot Mss. et *Verserim* alium fluvium appellant. Nostri vero scripti libb. qui *nuper indulgens* præferunt, et vulgati *idem acerbus et severus*, secus longe atque Nonius. *Schottus*. Confer Commentatores ad Sall. Catil. c. 55. p. 179. edit. Wass. *Arntzenius*.

Pugnasset] Licet victor inde: unde imperia Manliana superba dicta fuere. *Mach.*

§ 5 *Consulatum recusavit*] Recedit ab historiæ veritate, recedit a tempore: sæpe enim consulatum gessit, sed posteriorum quidam, et gentilis, T. Manlius T. F. T. N. Torquatus, bis consul DXVIII. et DXXIX. qui A. U. C. DXLIII. magistratum ob valetudinem oculorum detrectavit. Q. Fabius quoque consulatum sibi non petenti oblatum recusavit an. CDLIV. *Schott.* Fuit hic T. Manlius Torquatus alius longo post tempore, bello scilicet Punico secundo, creatus consul cum T. Otacilio. Ejus verba apud Liv. xxvi. 22. sunt: 'Neque ego vestros mores consal ferre potero, neque vos imperium meum.' Hanc tamen paragraphum apud nos retinent omnes scripti et editi, ut sine dubio error ab ipso auctore sit profectus. *Arntz.*

Nec illum] Ita scribendum judicavimus cum Leid. 2. Editur vulgo *neque illum*: Non quidem, quod putem minus recte dici *neque*, *neque* vel *nec*, *nec*; (vid. Cuningamium Anim. in Bentl. cap. 4. p. 43.) sed quod existimem varietatem hanc admodum captasse veteres, quorum elegantiam corruptit posteriorum temporum negligentia. Lucretius II. 38. 'Neque nobilitas nec gloria regni:' sic est in ed. principe, quod postea mutatum; sic in eadem III. 468. 'Unde neque exaudit voces, nec noscere vultus:' v. 37. 'Quo neque noster adit quisquam, nec barbarus audet.' III. 439. 'Nec crescit, neque post mortem durare videtur.' Sic omni-

bus illis locis, et aliis, quæ prætereo, expressit antiquissima Lucretii ed. quod deinde mutatum in *neque neque*, vel *nec nec*. Plinius in Paneg. c. 33. 'Inde non enerve, neque fluxum, nec quod animos virorum molliret:' ita præferunt excerpta Vossiana. Cicero pro Milone cap. 19. 'Cur neque ante occurrit, ne ille in villa resideret, nec eo in loco subsedit.' Adde Grævii Var. Lect. ad eandem Orat. cap. 10. Cic. iterum ad Fam. Epist. III. 5. 'Neque enim obscuris personis nec parvis in causis res agetur.' Tibull. El. I. 1. 65. 'Nam neque tum plumæ, nec stragula picta soporem:' ubi alii etiam *neque stragula*. Justin. VI. 4. § 12. 'Nec animus neque vires pares fuere.' Ovid. Epist. Her. II. 89. 'Sed neque consulni, nec te mea regia tanget.' Cæsar Bell. Civ. I. 5. § 1. 'Neque docendi Cæsar's propinquis ejus spatium datur, nec tribunis,' &c. Sed ne in re non maximi momenti longior sim, adeatur La Cerda ad Virg. Ecl. v. 26. Rivius et Grævius ad Cic. ad Fam. Ep. x. 11. Cort. ad Sall. Catil. cap. 30. § 2. et Oudend. ad Lucan. I. 349. et x. 38. *Arntz.*

CAP. XXIX. § 1 *Reliquias Senonum*] Hanc historiam Titus Livius septimo ab Urbe condita, Gellius VIII. 11. eleganter tradidere: hoc autem fuit L. Furio, Cl. Appio consulibus. *Mach.*

Valerius] Prænomen a L. Ann. Seneca Epitomæ T. Livii auctore 'Lucii,' a Fastis Capitol. 'Marci' tribuitur. *Schott.*

Corvinus] De 'Corvini' agnomine, seu cognomine, pugnant docti. Sigonius *Corvus* scribi vult ex Capitolinis Marmoribus, et ratione assentiente: Quemadmodum, inquit, 'Albus, Rufus, Crassus, Luscus, Longus' cognomina primum inventa sunt, post autem 'Albinus, Rufinus, Crassinus, Luscius, Longinus,' subsequuta sunt: sic qui primus cognomen hoc tulit *Corvus*, posteri *Corvini* dicti. Tamen Mss.

hoc loco et in P. Decio constanter *Corvinus* scribant, nec enim commode *Corvus* appellari videtur. Assentior igitur M. Antonio Mureto, qui in his rebus non magnopere contendendum censet. Quod enim præter Eustathium illud Propertii advocent, non me movet: 'Et cui cognomen *Corvus* habere dedit:' nihil enim convincit: Claudiani auctoritatem opponam, qui sic in Eutrop. 'Agmina Brutorum *Corvinorumque* caterva' ubi et Brutum, qui reges ejecit, respicit, et *Corvinum*, qui primus hoc cognomen tulit. Et Manilius Augusti æqualis *Corvinum* diserte vocat: 'Et cum militiæ volucris *Corvinus* adeptus, Et spolia, et nomen, qui gestat in alite Phœbnæ.' Schottus. Quotquot tamen hodie inveniuntur eruditi, omnes Sigonii et Fastorum sequuntur auctoritatem. Hearne ad Eutrop. II. 6. Vales. ad Gell. IX. 11. Torren. ad Val. Max. III. 2. ex. 6. et quos laudavit Duker. ad Flor. I. 13. § 20. *Corvinum* ex sententia Mureti ad Propert. El. III. 9. hic tuetur Schottus, Ciofannus ad Ovid. Fast. I. 602. et Britann. ad Juven. Sat. I. vs. 108. quorum ego opinioni calculum adjicio. Movent me aperta poetarum testimonia, quæ fallere non possunt. Illis addo Juvenalem Sat. VIII. 4. 'Et Curios jam dimidios, humerosque minorem *Corvinum*.' Et hinc fortasse erit quod 'Corvinos' et 'Torquatos' junxerit Lucan. VII. 584. 'Corvinosque simul, Torquataque nomina, regum sæpe duces.' Secundo loco hac in parte me confirmat unanimis Mss. consensus. Apud Gell. IX. 11. Censorin. de Die Natali c. 17. 'M. Valerio *Corvino*, C. Petilio Coss.' et sic in Chronico suo Casiod. et Variarum Epist. x. 11. 'Atque nobis Marios vel *Corvinos* annosior vita servasset.' Tacit. Annal. I. 9. 'Numerus etiam consulatuum celebrabatur, quo Valerium *Corvinum* et C. Marium simul æquaverat.'

Neque apud Eutrop. ulla varietatis ex Mss. mentio, et sic apud Valer. Max. Flor. Ciceron. Orat. Phil. v. 17. Oros. III. 6. 'Auxillante corvo alite, unde postea *Corvinus* est dictus:' quo loco *Corvinum* ex Manilio etiam tuetur Fabricius. Pliniund Hist. Nat. VII. 48. et Auson. in Pan. cap. 11. § 2. ubi omnia exemplaria *Corvinum* retinere testatur Vinetus. Apud Nostrum autem Leid. I. *Corvinus*: Fran. *Corvius*: et sic κόρβιος dicitur apud Suidam in 'Αυροσεία. Arntz.

Dictus] Et una a consule centum bobus et corona aurea donatus est. *Mach.*

§ 3 *Hic*] Ita scripsimus cum O. S. et editi. nescio unde in minore Schotti et aliis sequentibus irrepperit *hic*. Arntz.

Necessitate compulsus] Scribunt antiqui libb. *compulsa*, ut ad multitudinem referatur. Constat enim ducem desideratum a transfugis. Alterum æque quadrat, quod animadvertenti facile persuasero: vi enim et minis coactus Quinctius imperium accepit. *Schott.*

Ære alieno] 'Æs alienum' dicitur quod nos aliis debemus, vulgo debitum vocant. *Mach.*

CAP. XXX. § 1 *Titus Veturius*] *Casus* erat in Aldino, Mediol. ceterisque antiquis; sed *Titus* in Fastis Capitolinis. 'Postumius' vero a Plutarcho, ubi de clade Caudina scribit, 'Albinus' vocatur. Fuere primo Coss. simul anno CDXIX. iterumque hoc bello CDXXXII. *Schott.* 'Titus' prænomen huic quoque consuli tribuit Cicero de Offic. III. 30. et de Senectute c. 12. Eutrop. II. 9. Livius IX. 1. et alii: quod recte etiam vidit, et errorem Aurelii agnovit Pighius Ann. tom. I. p. 348. Nam libraribus adscribere hoc vitium non audeo, cum Schotti codd. nostri et edd. *Caium* exhibeant. Arntz.

In insidiis deducti] *Per insidiis se-*

ducti hactenus lectum: sincerior lectio, in *insidiis inducti*, quam posui ex vetustis codd. depromptam. *Schott.* *Per ins. seducti* edd. priscæ. In *insidiis seducti* quinque scripti. Multo melius est, quod intulit Schottus ex vetustis, ut dicit, codd. Nepos sic in Annib. c. 5. 'Iterum consulem in Lucanis absens in insidiis inductum sustulit:' et Oros. iv. 16. 'Ab hospite suo Lucano quodam inductus in insidiis.' *Leviore* et longe faciliore mutatione ego cum Leid. 2. præfero *deducti*. Inf. Epit. c. 43. § 2. 'Illic a transfuga quodam in insidiis deductus.' Justin. XLIV. 5. § 4. 'In insidiis deductus occiditur.' et Oros. v. 18. 'A Marais deductus in insidiis cum exercitu trucidatus est.' *Arntz.*

§ 2 *Romanos docerent*] *Venustus*, magisque ex usu historicorum, quam *Romanis dicerent*, quod glossarium est. *Schottus.* 'Docere' proprie dicuntur, qui per legatos vel literas aliquid alteri indicant, ut simul pateat eam ob causam tales legatos vel epistolas esse missos. Corn. Nepos Dat. c. 5. § 3. 'Hæc Pandates, amicus Datami, perscripta ei mittit, in quibus docet:' et Cæsar Bell. Gall. v. 1. § 7. 'Pirustæ legatos ad illum mittunt, qui doceant.' Sed transfugæ non eam ob causam mittuntur, ut publice aliquid annuntient, et palam profiteantur, sese ideo venisse, ut hoc vel illud efficerent. Quare non repudianda est omnium codd. et edd. scriptura *Romanis dicerent*, pro 'narrarent,' ut solent transfugæ ea indicare quæ in suis castris agantur. *Romano* solus Fran. scilicet singularis pro plurali historicis etiam non infrequens. Sed nihil tamen mutandum. *Arntz.*

Apulam] Sic præter *Mss. Parisinus* ille codex elegantius quam in vulgatis in *Apulia*; quod et alinnde hic delatum. *Schottus.* Nostri *apud Lamiam* seu *Lamam*. Olim editi in *Apulia*, quod defendi posset ex Livio

ix. 2. *Schotti* emendationem, donec certiores oberferantur libb. secutus sum, et, ut puto, recte, eam etiam receperat Cellar. Geogr. II. 9. p. 563. *Arntz.*

Aliud longius et tutius] Propius ad hunc locum, quamvis in alia re, scribit Livius XXII. 2. 'Quum aliud longius, ceterum commodius ostenderetur iter, propiorem viam per paludem petit.' *Arntz.*

§ 3 *Festinantibus itaque cum insidiis statuisset*] *Vulgata* ea lectio est, quæ ad Pontium refertur: quam dum quidam impeditam et perturbatam videret, sic immutavit: *Festinantibus cum insidiis statuisset Pontius ad eum locum qui Furculæ Caudinæ vocatur, accitum, &c.* Præclare liber optimæ notæ Pulmanni et Sequani, scriptus uterque, quibus loci restitutionem acceptum refero. In *Mediolan.* certe *Festinantibus* abfuit, legebatque *Itaque cum*. Et *eligi* *Msc.* habebat; ego *elegit* scripsi, quod propter vocem sequentem ab eadem litteris inchoatam, t, litteram omissam crederem: si quis alteram teneatur, non repugnabo. Ellipsis enim frequens scriptoribus antiquis; intelligaturque præcipit, monet, aut simile verbum. *Schott.* *Schotti* lectionem, cum duobus codd. confirmetur, præferre vellem, ut scribatur, *Festinatio brevis eligit. Itaque cum in insidiis venissent* (qui, &c. Substantiva enim talia sæpe ponuntur pro ipsis hominibus, qui res perficiunt; *festinatio*, pro 'festinantes.' *Quintil.* Decl. v. 6. 'Insepultum quodlibet corpus nulla festinatio tam rapida transcurrit.' Livius XXII. 39. 'Omnia non properanti clara certa que erunt, festinatio inprovida est et cæca.' *Veget.* de Re Mil. III. 21. 'Et cum spei nihil est, sumit arma formido.' *Seneca* de Tranq. Animi c. 3. init. 'Ejus libertatem libertas non tulit.' *Horat.* Art. Poët. vs. 184. 'Quæ mox narret facundia, præsens.' Livius XLV. 35.

‘Paulum, cui ipsi quoque se comparare erubissent, obtreectatio carpsit.’ Sic ‘ira fecit’ apud eundem XXI. 15. Similia apud Cort. ad Sallust. Catil. c. 14. § 1. et c. 33. § 5. Jugurt. c. 15. fin. Arntz.

Accitum patrem] C. Pontius addito prænominē ediderunt posteriores, sed prisci simpliciter Pontius cum omnibus Mss. et sic Florus I. 16. § 1. Orosius III. 15. Pro Herennium scribit Heremum Leid. 2. Herenium Bøend. Arntz.

§ 4 *Ex fœdere*] *Ito fœdere* repositi ex vetustis libb., nam *ex fœdere* ferri non potest. Florus in Epit. ‘fœdere cum Samnitibus facta.’ Claudius quoque Quadrigarius ‘fœdus’ appellat, a quo Livius nominis Romani perstudiosus dissentit, qui ‘sponsionem’ interpretatur. Vide sis Sigon. lib. I. de Antiquo Jure Civium Romanorum copiose de his dissertantem. Schott. *Ex fœdere* tamen omnes et editi et scripti, quod quo minus ferri non possit, nullus video. Certe illi, qui ad summas angustias redacti se hosti dedere deberent, et eam contumeliam subire, ut sub jugum mitterentur, prius sponsionem aliquam faciebant, ut incolomes abirent; qualis sponsio apud optimos quosque scriptores etiam fœdus appellatur. Voces quidem hæc, si proprie loqui velimus, distinguendæ erunt, cum fœdus componatur S. P. Q. R. consensu, sponsio vero neque populo jubente nec auctore senatu. Quam tamen differentiam non ubique observari notarat jam Sigon. de Jure Italiæ I. 1. et Duker. ad Flor. I. 16. § 12. De Mancini ditione, qui pacem cum Numantinis fecerat injussu S. P. Q. R. Cicero Off. III. 30. ‘Ut Numantinis, quibuscum sine senatus auctoritate fœdus fecerat, dederetur.’ et Eutrop. IV. 17. ‘Ut in illo, quem auctorem fœderis habebant, injuriam soluti fœderis vindicarent.’ Augus-

tin. de Civ. Dei III. 21. ‘Numantinum fœdus horrenda ignominia maculosum.’ Val. Max. I. 6. ex. 7. ‘Turpi fœdere, deditioe funesta.’ et II. 7. ex. 1. Eodem modo apud Sallust. Jug. c. 38. § 2. ‘Si secum fœdus faceret, incolomes omnes sub jugum missurum.’ et c. 43. § 1. ‘Post Auli fœdus exercitusque nostri fœdam fugam.’ Cofer Liv. lib. XXI. capp. 18. et 19. Et ut propius accedamus, ipsa illa pactio cum Samnitibus inita fœdus appellatur. Florus II. 18. § 7. ‘Non minus Numantini, quam Caudini illius fœderis flagrans ignominia.’ Rutil. Itin. I. 126. ‘Samnis servitio fœdera sæva luit.’ Augustin. de Civ. Dei III. 17. ‘Quando in Caudinas furcas a Samnitibus obsessiambo cum exercitu Coss. fœdus cum iis fœdum facere coacti sunt.’ Adeoque *ex fœdere* idem erit ac si dixisset ‘ex sponsione,’ ex legibus pacis, quæ convenerat inter eos. Et quid, si vulgarem opinionem secutus sit Aurelius, cum tradat Livius IX. 5. vulgo credi et a Claudio affirmari fœdere pacem Caudinam esse factam? Si ita accurate omnia vellemus examinare, et excutere, multo minus Schotti hæc emendatio posset ferri, cum ut fœdus ‘iceretur’ adhiberi deberent feciales, qui porcum ferirent. Atqui sine fecialibus hanc rem peractam fuisse patet ex eodem Livio loco laud. Arntz.

Nec receptus] Est in fine addunt omnes scripti et editi. Arntz.

CAP. XXXI. § 1 *Lucius Papirius*] Is est, quem Livius Alexandro Magno comparat, si is in Italiam venisset. Mach.

Consulem] Fuit cum *consularem*, aut *dictatorem*, ex historiæ fide reposuerim, neque enim consules eo anno CDXXXIX. fuisse Sigonius observat: consulem tamen facit Papirium Orosius III. 15. et Eutrop. lib. I. Livius quoque ambigi dicit, magister ne equitum an consul tunc fuerit.

Schott. Dictatorem hic nobis exhibebat, vetantibus scriptis et editis, Schottus, quod non erat committendum, cum ipsi dissenserint veteres. Vide Fabric. ad Oros. III. 16. Arntz.

Ominibus] Adversis ominibus contra Samnites profectum, antiqua lectio est; vulgo *adversis omnibus adversum Samnites progressum.* Illud concinnius. 'Omina' sæpe in veteribus auctoribus corrupta esse in 'omnia' olim admonuit Guil. Canterus vir doctissimus in Novis Lectionibus; qui magno sui relicto desiderio fatis ereptus est. *Schott.*

Ad auspicia repetenda] [Vide Not. Delph.] In hac elegantissimæ Annæ nota pro *ministerium* rectius *leges imperium.* Vitiosus utebatur Servii edd. postea melius de eo loco meritus Masvicius. Vide Serv. ad Virgil. *Æn.* II. 178. et ad eundem locum La Cerda. Val. Max. II. 7. ex. 4. 'Ad auspicia repetenda Messanam transiturns.' III. 11. ex. 9. 'Propter auspicia repetenda in Urbem proficiscente.' Livius VIII. 30. 'Cum ad auspiciam repetendum Romam proficisceretur.' et c. 32. 'An auspicia repetenda, ne quid dubiis Diis agerem.' Arntz.

Rutilio] Rutilio Paris. *Rullo* Mss. omnes hic et sequenti capite, et Livius: quomodo et Plutarchus in Pompeio vocat, quanquam in Fabio nomen corruptum sit. 'Q. Fabium Maximum Rullianum' nominant Val. Max. lib. v. et qui Capitolinos consules digesserant. *Schott.* 'Rullianus' est in Fastis Capitolinis, ex quibus alia auctorum loca, in quibus varie legitur, emendanda esse censet Pighius Ann. tom. I. p. 342. quem hic secutus est Schottus. Sed cum nullus Ms. ita habeat, tutissimum putavi exprimere, quod in optimo Parisiensi nostrisque duobus exstat, *Rutilio*; quomodo etiam appellatur apud Frontin. Strat. IV. 1. ex. 39. Confer Sigon. ad Liv. VIII. 29. et Vorst. ad

Val. Max. III. 2. ex. 9. Arntz.

Inponebat] Mss. iidem legunt venustius quam præponebat. Reliqua quæ mutavimus a Mss. sunt. *Schott.* Recte nobis videtur Schottus redxisse genuinam lectionem, pro qua *præponebat* habebant alii, quia scilicet hæc vox ea significatione magis esset obvia. Et id velle etiam videntur omnes nostri, et Oudend. ad Lucan. III. 393. Hæc duæ voces ejusdem sunt notionis, adeo ut perinde sit quid eligas. Malo tamen adsensum Schotto præbere, cum ignotam vocem multo facilius corruerint scribæ. Livius XXV. 25. 'Præerat huic arci Philodemus Archivus ab Epidyce inpositus.' XL. 12. 'Ut quem vellent, inponerent Macedoniæ regem.' Et XLII. 41. 'Præfectum a me inpositum ita occiderunt.' ex uno Tacito vel centum talia loca dari possent, ut norunt, qui eum unquam inspexerunt, Spartian. Hadr. capp. 21. et 23. 'Quem prætura honoravit, et statim Pannoniis inposuit.' et in *Ælio Vero* c. 3. 'Pannoniis dux et rector inpositus.' Capitol. in Pertin. c. 2. 'Primæ legioni regendæ inpositus.' addè capp. 6. et 13. Dictys Cret. de Bell. Troj. IV. 22. 'Expers omnium quæ gesta erant, petito Hæsiomæ, regno inpositus est.' Plura collegit Cort. ad Sallust. Catil. c. 51. § 28. et Jugurtha c. 100. § 3. Arntz.

§ 2 *Reversus] Primus Schottus editit Reversus Papius securi.* Nomen ignorant antea editi et Mss. omnes. Melius videtur abesse, cum ex præcedentibus per se commode præcedat oratio. *Feriri* malebat Leid. 2. Arntz.

§ 3 *Pater lacrymis] Nam adolescens, et pater M. Fabius contentio-nis die prorupere ad genus, et deprecati, dictatoriæque dignitatis ob-liti sunt, et multa alia, quæ libro octavo historiæ Livianæ eleganter videbis. Mach.*

§ 5 *Item] Cæterum ingenii laudes,*

morum facilitatem, bellicamque virtutem Livius lib. ix. copiose prædicat, adeoque Alexandro Magno Papirium comparat. Plinius quoque xvii. 11. hujus rei gestæ meminit et Ammianus Hist. lib. xxx. *Schottus*. Neque hujus paragraphi ulla apud scriptos vel editos exstant vestigia, quare in textum admittere nolui, cum non ex Ms. sed a solo ingenio perfecta sit, et ita etiam, ut ne verba quidem sensui satisfaciant. Quæ enim hæc est 'comitas,' aliquem timore mortis attonitum reddere? Est enim 'comis,' qui verbis et factis blandus, mitis est, non qui asperiora jubet. *Item* habent Mss. sed editum semper *Idem*: prius tamen mallet, ut inserviat connectioni in narrandis duobus factis, ex quibus pateat quam diligenter imperia curarit Papirius, quamvis jussa severiora deinde clementia mitigarit. *Arntz*.

Cum *Prænestinum*] Ne quem offendat sine diphthongo urbem prima syllaba pingi: sic enim jussi; Servius enim in *Æn.* lib. vii. ἀπὸ τῶν ὑπῳων, ὁ ἰλιχίβους, quibus ager ille abundabat, deflectit. *Schottus*. Sed Græci semper scribunt Πραϊνεστος. *Stephanus* hac voce. *Strabo* Geogr. p. 364. &c. V. *Grang.* ad *Javen.* Sat. iii. 190. et *Dansq.* Orthogr. part. ii. 250. *Arntz*.

§ 6 *Excidi*] Malui *excisindi* auctoritate codicis antiqui, tametsi alter *excisindi* haberet. Hinc enim 'excidium' apud *Plantam* *Curculione* scriptum observavi: 'discidium' apud *Terent.* *Gabriel Faërus*: 'obsidium' apud *Varron.* de *L. L.* iv. Ad. *Turnebus*, Porro 'excidium' a 'scindo' deduco: *Festi Collectanea* a 'cædendo,' non recte; poetæ enim secundam corripiant. A 'cadendo' vulgus grammaticorum derivat 'excidium.' *Schott.* *Excidi* et Mss. et antiquæ edd. servant, et recte quidem, cum 'cædere,' et quod ab eo deducitur, 'excidere,' proprie de arboribus adhibeatur,

quæ securibus eruantur. *Varro* de *L. L.* iv. 36. 'Ab silva laurea, quod ea ibi excisa, et ædificatus vicus.' *Lucret.* v. 1265. 'Ut sibi tela parent, silvasque excidere possiat.' *Cicero* ad *Att. Epist.* xv. 4. 'Excisa enim est arbor, non evulsa.' Et hanc elegantiam servat versio vulgata apud *Matth.* c. iii. vs. 10. 'Omnis ergo arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur.' *Seneca* *Herc. Fur.* vs. 1285. 'Aut omne Pindi *Thraciæ* excidam nemos *Bacchique* lucos:' sic ibi eod. *Etruscus*, et firmant duo nostri, quibus omnino habenda est fides. *Sidon.* *Apollin.* *Carm.* ii. 131. 'Protulit excisus jam non sua gemina palmas.' Sed hæc verba ita solent sæpe confundi. *Conf. Duk.* ad *Flor.* ii. 2. § 37. *Gronov.* ad *Sen. de Clem.* i. 1. et nos infra c. 77. fine. *Arntz*.

CAP. XXXII. § 1 *Ob virtutem*] *Maximus appellatus* *Leid.* 1. *Paulle* post verba *Cursore ob Samnitum victoriam* delent omnes scripti et editi, nisi quod hi *Cursore* admittant. Nos ne cuiquam hæc fraudi essent, et ut a genuinis distinguerentur, adpositis signis indicavimus, in aliis desiderari. *Arntz*.

Nucerinis] *Pro Lucerinis, Nucerinis* alii. *Livius* *Fabium* iii. cons. A. U. CDXLV. subegisse ait 'Nuceriam Alphenam:' sic enim ex *Diodoro* legendum docuit *Sigonius*. *Glareanus* vero 'Luceriam' scribit, cujus et *Horatius* in *Odis* meminit: *Sigonius* contra 'Nuceriam' tuetur. Hæc in *Picentibus* seu *Campania* est ix. millium passuum distans a mari, ut et *Alpheni*, auctore *Plinio*: illa in *Apulia* est. *Lubricus* profecto locus, et in quo mihi aqua hæreat, nec pudet fateri, cum nihil eversorum locorum veritate incertius. *Ptolemæus* enim tres 'Nucerias' facit. *Paulo* ante *ob Samnitum victoriam* e Mss. duobus excipitur, et infra *albis equis*. *Schott.* *Lucerinis* tuetur etiam *Pi-*

ghius *Annal.* tom. i. p. 343. Sed quamvis admodum difficile sit in hisce rebus certi aliquid statuere, non dubito tamen quin vera sit omnium codicum scriptura *Nucerinis*. Patet hoc ex ipsa historię veritate et situ locorum. Evenerat enim Fabio provincia Samnium. Is antequam cum illis bellum gereret prius exercitum duxit in agros Nucerinos, ut est apud *Liv.* ix. 41. ubi dicitur Fabius ad Nuceriam profectus, mox cum Samnitibus (quibus se junxerant Apuli: *Pigh. Ann.* tom. i. p. 347.) dimicasse. Hoc in urbe Nuceria verum esse potest, quæ a parte orientali propinqua est Samnio, non vero procedit in Luceriā, quæ ad partem septentrionalem Italię jacet, ita ut Samnium intermedia sit, quare ad Luceriam non poterat ducere exercitum, nisi Samnites prius debellasset. Huic rationi accedit etiam hoc, quod *Livius* loc. laud. hanc urbem appellet 'Nuceriam Alpheranā.' Jam nulla unquam fuit Luceria Alpherana, sed quidem Nuceria ad distinctionem alterius Nucerię, ut indicaretur urbem illam esse Campanię. *Servius* ad *Virgil. Æn.* vii. 738. 'Populi Campanię sunt a Sarno fluvio . . . Hi inter multa oppida Nuceriam condiderunt.' *Liv.* ix. 38. 'In Campaniam acta, cum appulsa Pompeios esset, socii inde navales ad depopulandum agrum Nucerinum profecti.' Hinc 'Pompeios' et 'Nuceriam' conjungit *Cicero* *Orat.* in *Rullum* ii. 31. et 35. Adde *Silium* viii. 534. et, quem ibi adnotat *Drakenb.* inter geographos principem *Cluver.* *Ital. Ant.* iv. 5. *Harduin.* in *Nummi Popul.* p. 363. *Cellar. Geogr. Ant.* ii. 9. Hæ voces ita confunduntur, quia et Luceria et Nuceria notæ erant urbes in Italia: vide *Salmas.* ad *Flor.* ii. 18. § 11. et *Oudendorp.* ad *Lucan.* ii. 473. ad cujus loci veram lectionem fortasse facit *Celsus* in *Vita Cæs.* p. 186. *Arntz.*

Marsis] Marsi populi Campanię, a Marso *Circes* et *Ulyssis* filio, qui etiam excantare venena dicebantur. *Mach.*

Triumphasse] [Vide *Not. Delph.*] Non accurate Fastos Triumphales inspexit doct. femina, in iis enim Fabii tres triumphi celebrantur; A. U. C. ccccxxxi. ccccxlii. et tandem ccclviii. *Arntz.*

§ 2 *Censor*] *Collega P. Decio, P. Decii* filio anno cdxlix. quo in magistratu ob feliciter rem gestam *Maximi* cognomen sortitus est, non ob res militię gestas. Lustrum etiam hoc tempore conditum xxviii. *Schott.*

Tribu] Non perspicio, quo modo ex *Livio* lib. ix. cap. ult. hic malit *senatu amovit* legere *Schottus*; ille enim cum *Nostro* facit. *Appius* namque forensem turbam per tribus diviserat, in cujus manu (abundabant enim multitudine,) comitia essent, sed eos iterum 'aliis tribubus amotos' in quatuor urbanas descripsit *Fabius*. Malim igitur cum *Fran.* legere *tribubus*. Confirmatur hoc *Schotti* codd. et veteribus aliquot edd. *Arntz.*

Ex usu reipublicæ] *Populi Romani* *Mediolan.* impresserat: hinc forte quod *P. R. populum Romanum* signet: quas litteras si invertas *R. P. reipublicam* notant: sin conjungas *P. R. prætorem* in antiquis schidis significant. Ex qua quidem ignorantia, seu oscitantia errores infiniti in libros irrepserunt. *Plutarch.* in *Coriolano* refert *Manlium Censorinum* legem tulisse, ne cui bis censuram gerere liceret; et in *Catone* inter ejus scite dicta. *Livius* libro quarto et nono de *C. Marcio Rutilo* *Censore* secundum, qui populum increpavit, quod bis censorem fecissent, quam dignitatem majores coartassent. *Val. Max.* iv. 1. initio, et simile ibidem de hoc ipso *Q. Fabio Maximo Ruliano*. *Schott.*

§ 3 *Equis*] *Albis equis* libri veteres scribunt. Transvectio autem antequitus dicebatur, qua de Livius lib. nono, Dionysius sexto, Plinius xv. capite quarto, Valerius lib. secundo, et Sueton. Augusto cap. 58. *Schott.* *Not. Min. et Sylburg.* Ediderat ex duobus scriptis *albis equis* Schottus, quod miratur Lipsius de Mil. Rom. l. 6. Quis credat, inquit, tot nimis coloris fuisse? rescribit ergo *alti equis*. Ovid. Epist. Her. ix. 28. 'Rapidis qui tonat altus equis': sed hoc paulo aliter intelligendum. Nec requiritur in historico, ut narret equo sedentes alte sedere; de eo enim nemo dubitaret. Sed intrusit Schottus hanc vocem contra rei veritatem, contra antiquas edd., et manu exaratos codd. Saneus igitur erit locus, si scriptor suis verbis restituitur. *Arntz.*

Epulas] *Lego epulum* ex Mss. tribus, quibus usus sum, rectius, ni fallor. Symmachus Ansonio: 'Quasi ego cœnas dapales et Saliare convivium, tum viscerationem atque epulum postulassem.' Quid autem hæc differant, docet e glossario Isaacus Casaubon. ad Sueton. Cæs. c. 38. ubi et hæc conjungit. *Schott.* Secutus est vir ernd. vulgarem grammaticorum distinctionem, qui 'epulum' ad publica, 'epulas' ad privata referunt convivia. Vera est hæc differentia, et ab optimo quoque observata. Horat. Sat. ii. 3. 85. 'Gladiatorum dare centum Damnati populo paria, atque epulum arbitrio Arri.' Livius xxxix. 46. 'Post ludos epulum.' et Epit. lib. cxv. Seneca de Benef. i. 14. 'Nec convivam dantis epulum, ubi dici potest.' Vell. Pater. ii. 56. § 1. Sueton. Cæs. c. 26. § 6. Sulp. Severus Hist. Sacr. ii. 6. l. 22. pr. ff. de Legat. pr. et l. 17. § 4. de Cond. et Dem. Hæc tamen observatio adeo vera non est, ut non aliter loquantur veteres, et 'epulas' de publicis etiam cœnis adhibeant. Cicero de Harusp. Resp. c. 10. 'Ludi, libationes, epulæque ludorum pub-

licorum:' et Justin. xxi. 4. § 2. 'Itaque plebi epulas in publicis porticibus, senatui in domo sua parat.' Non itaque statim rejicienda sunt quæ nobis usui vulgari repugnare videntur; talia enim a librariis facilius corrupta quam in ignotiorem sensum detorta sunt. Secutus igitur Mss. et edd. *epulas expressi. Arntz.*

CAP. XXXIII. § 1 *Marcus*] Vitiose hactenus, ut et in Val. Max. scripserant scioli quidam, qui *Manius* est. Non viderant lippis oculis supra virgula, vel semilunula M' in Mss. notari. Frontin. male 'Caium' vocat Strateg. iv. 3. *Schottus.* In vulgatis libris. perperam est M. pro M'. ut docet Sigon. 345. 10. *Sylb.* 'Manium' verum esse prænomen constat hodie ex Fastis, quibus certior haberi potest fides. Adde Cicer. de Senect. capp. 13. et 16. et Pigh. Ann. tom. i. 403. Sed in edd. auctorum admodum variatur. Apud Frontin. i. 8. ex. 4. et iv. 3. ex. 12. 'Manium Curium' pro vulgato *Caio* edidit Scriverius, 'Marcus' vero ii. 2. ex. 1. Apud Gell. Noct. Att. x. 16. 'Depugnavit adversus M. Curium:' ubi *Manium* esse in vett. edd. monuit Gronov. 'Manius' etiam editur apud eundem xiv. 1. p. 638. Eadem varietas est apud Plin. Hist. Nat. xvi. 88. *Marcus* est in omnibus scriptis Eutropii ii. 9. quorum magnum numerum adfert Havercamp. in Var. Lectt. et sic metaphrastes eodem lib. c. 14. *Μάρκος Κορπίος*: nec aliter editur apud Vell. Paterc. i. 14. § 6. et ita in Mss. suis invenerat Torren. apud Val. Max. iv. 3. ex. 5. et vi. 3. ex. 4. Nostri etiam omnes *Marcus* cum edd. quæ ante Schottum prodire. *Arntz.*

Dentatus] Non celabo lectorem, cod. unum scriptum *Dematum* legisse; non probo: Plinius enim avunculus vii. 16. diserte inde appellatum tradit, quod cum 'dentibus' natus esset. Varro 'L. Sicium Dentatum' quendam celebrat apud Fulgentium

Nefrendes, et Plinius VII. 27. et alibi, qui 'Sicciam' nominat. Mirum profecto eodem anno consulem tertium triumphasse, et semel ovantem Urbem inivisse, quæ auctor noster ordine recenset. *Schottus*. *Dentatus* recte omnes scripti. *Seneca* de Brevit. Vitæ c. 13. *Livius* in Epitoma XI. et *Freinsh.* ad Flor. I. 15. § 2. *Arntz*.

De Samnitibus] Triumphus hujus meminit *Cicero* in Catone; *Oros.* III. 22. et *Florus* I. 15. rei tantum in Sabinis gestæ meminerunt. *Eutrop.* collegam ejus in consulatu anni CCCCLXIII. *P. Cornelium Rufinum* Samnites simul vicisse ait. Idemque quatuor elephantos primam Romam induxisse *Lucanus* devictis refert, indeque 'Lucas boves' dictos. Vide *Plin.* et *Varron.* *Schott*.

Superum mare] Dictum, quod tendit supra polam arcticam versus. *Virgil.* 'An mare quod supra, memorem, quodque alluit infra.' *Hadriaticum* et *Venetam* aliter dicunt. *Machan.* *L. Annæus Seneca* in Epitoma *Livii* I. 15. 'Omnem eum tractum, qua Nar ambit, fontesque *Velini*. *Adriatico* tenuis mari igne ferroque vastavit, qua victoria tantum hominum, tantum agrorum reductum in potestatem, ut in utro plus esset nec ipse posset affirmare qui vicerat.' Hinc *Cicero* *Epist.* ad *Att.* IV. 15. lacum *Velinum* ait a *M'*. *Cario* monte interciso in Nar emisum, et *Varro* apud *Serv.* in *Æn.* lib. VII. ad illum versum, 'Sulphurea Nar albus aqua, fontesque *Velini*.' Sed triumphorum quatuor meminere *Cicero* in Catone, *L. Florus* *Livii* abbreviator lib. II. *Appul.* *Apologia* I. *Oros.* III. 22. *Frontin.* lib. I. *Schottus*.

§ 2 *Tantum*] [Vide *Lectt. Var.*] Qualia exempla passim sunt obvia; sed hæc adscripti, ut videant theologum causam, cur in plerisque exemplaribus sacri cod. *Epist. Joan.* I. 5. intercepta sit paragraphus septima,

quia scilicet par. 8. eadem verba habeat: *Τραῖς ἐκρω*, &c. Apud nos talia multa sunt exempla, propter convenientiam vocis aliquid esse omisum, nulla autem propter talem convenientiam suppletam esse sententiam. Quare illum locum merito tueantur illi, quibus veritas cordi est. Similia collegit *Clericus* in *Arte Crit.* part. III. sect. 1. c. 5. *Pro fuerint*, cum *Havn.* atroque *Leid.* et *Boend.* scripsi fuissent. Alii hoc dictum de capto agro non ad bellum Samniticum, sed ad Sabinum referant, quod jam viderant viri docti ad *Flor.* I. 15. Utrumque enim eodem a. CCCCLXIII. fuit gestum, uti recte observat in *Analibus* suis *Pighius*. *Arntz*.

§ 4 *Tertio de Lucanis*] Male *Schottus* ad § 1. existimat tres triumphos egisse et semel ovasse uno anno *Curium*, cum duorum et unius ovationis tantum mentionem facit *Noster*. Neque erud. *Anna* hic litat. [Vide *Not. Delph.*] Sequor potius *Pighium*, qui *Ann. tom. I. p. 406.* duos triumphos de Sabinis et Samnitibus refert ad ann. CCCCLXIII. ovationem ad ann. CCCCLXIV. p. 406. fine: unde in *Fast. Triumph.* ad eum annum 'M. *Curius Dentatus* III. *Præ Cos.* ovans de *Lucaneis*.' Anno autem CCCCLXXVIII. triumphum duxit de *Pyrrho* ib. pag. 441. Neque obest mihi, quod ceteri ovationem omittant, et tres tantum triumphos numerent, illi enim ovationem triumphum esse non putarunt. *Arntz*.

Ovans] I. e. minori triumpho utens. Nam in ovatione magnum a triumpho discrimen fiebat; incedebat namque ovans equo albo, corona myrtea coronatus: sed triumphans in curru, laurea insignitus. *Mach*.

§ 5 *Pyrrhum*] Qui arcessitus a *Tarentinis* stipendio, dux primus ductus elephantorum Romanum terruit imperium. *Mach*.

Epirotam] Sequutus sum veteres libb. et *Paris.* *Vulgati* enim regem *Epirotarum*, quasi hoc cuiquam esset

ignotum. *Schott.* Et sic nostri. *Arntz.*

§ 6 *Quaterna densa*] Vide Columell. non semel, et Cicer. de Leg. lib. 11. ibidemque Turneb. Valerius vero septena ait divisa populo IV. 3. *Schott.*

Dicens neminem] Refert ideam Frontin. Strateg. IV. 3. Non dissimile Pittaci apud Probum in Thrasymbulo, Plutarchum et Laërtium abstinentiam exemplum. *Schott.*

Esse] 'Comedere.' In Xenis Martialis: 'Romulus esse solet.' *Maab.*

§ 7 *Samnitium*] Abstinentiam Romanæ exemplum, quod apud Cie. in Catone, Plin. X. 5. Plutarch. in Cat. Majore et Apopathog. aliosque iusta laudatur. Verum ne illud silentio involvam, Athenæus *Devorscop.* lib. X. e Megacle libro de Viris Illustribus arum a Sabinis oblatum tradit: et Agellius Fabricio Samnites detulisse grandem pecuniam scribit Noct. Attic. I. 14. ex Julii Higini libro de vita Virorum Illustrum et Seneca patre Controversiarum I. IX. *Schott.* Confer Rutil. Itin. I. 556. Verbo monendum in Fran. legi *Samnitium*, que sælennis est varietas, ut duobis hisce modis terminatur genitivus pluralis: vide notas ad Val. Max. IV. 3. ex. 5. Vocalem frequentius videntur interponere prose scriptores, ut Frontin. Strat. I. 8. ex. 3. et e. 11. ex. 2. Plinius Hist. VII. 20. Vell. II. 27. fine. Oros. V. 18. 'Millia Samnitium eo prælio cæsa sunt,' ut editur; in Ms. inventi *Samnitum*: quomodo ap. Cicer. de Orat. II. 80. Silius I. 664. 'Mœnia depulso Samnitum rebors.' *Arntz.*

Torreret] Non incæta lectio Hann. *coqueret*: sic enim 'coquere lapides' apud Justin. I. 2. § 5. 'Coquere liba' Ovid. Fast. VI. 532. Sed cum seliquis Mss. et edd. receptam tinentur alii scriptores, qui in narranda hac historia 'torrere' dicunt. Ad ipsum vero responsum respicit Gunth. Ligurinus de Gest. Barb. III. 469. 'Non sibi quæsit opes, sed pulchræ

laudis honores, Nec habet ille suum, sed habentibus inperat aurum.' Et Frontin. Strat. IV. 3. ex. 2. *Arntz.*

§ 8 *Guttum ligneum*] Sic arbitror legendum de Mss. tribus et Plinio XVI. 38. qui 'guttum fagium' appellat. Valerius, 'ligneo catino,' vel melius *catillo* cœnantem facit lib. IV. Plinius XXX. 6. 'aquam bibere catillo' dixit. Et Appul. Apologia lib. I. 'Diis immortalibus sympulo et catino fictili sacrificat.' Simile de Augusto refert Sueton. c. 71. qui Alexandria capta nihil sibi præter unum myrrhinum calicem ex instrumento regio retinuerat. Vulgati hic *cadum ligneum* habebant, unde et *fagum* cudi queat. Ovid. quinto Fast. 'Terrarubens crater, pocula fagus erant.' Verior tamen scripta lectio. 'Guttum' enim inter sacrificii vasa numerat, Varro libro primo de vita Populi Romani apud Nonium in 'Cymbia.' Alii rursum *rapa*, alii *rapam* legunt, qua de re disceptent, qui eas in deliciis habent, et qui cum Romulo apud Superos possint 'ferventia rapa vorare,' ut ait ille. *Schott.* Quidam codd. *rapas*: alii sing. nom. *rapam*. Schottus *rapa* maluit, ut Seneca in Apocol. 'ferventia rapa vorare:' et Martial. lib. XIII. 'Gaudentia frigore rapa.' *Sylb.* Equidem mallet lectionem illam *guttum ligneum* a nostris confirmari, cum veritati videatur convenientior. (*Cadum ligneum* quoque est in D'Orvil.) Adi Broukh. ad Tibull. El. I. 11. 8. et Cerdam ad Virgil. Ecl. III. 37. Sed eum omnes *cadum* unanimi consensu recipiunt, non audeo his repugnare, præsertim cum ita olim etiam editi omnes. Atque defendi posset, quod 'cadus' fuerit inter vasa vinaria, ut centum testimoniis posset ostendi. Inepice modo Plautum Amph. I. 1. 273. Aulul. III. 6. 35. Ovid. Fast. V. 518. Martial. I. 19. XII. 48. XIII. 118. Apuleium Metam. II. 119. VIII. 215. IX. 232. et alios. Jam ad

sacrificia vinum adhibebatur in honorem Deorum, ut cuilibet notissimum est, ad quem usum etiam hunc cadum destinare potuit Curius. Quare factum, ut Noster *cadum* posuerit, cum *guttum* seu *catillum* ponere debisset. Et quid si *cadum* acceperit in genere pro quocunque instrumento, quo liquida conduntur vel infunduntur? quod nunc potissimum crediderim, cum proprii cadi non ita e ligno fierent. *Rapas* cum edd. et Mss. prætulimus, cum utrumque dicitur. *Arntz.*

In domum] Quasi hoc substantivum cum præpositione construi non posset, illam abieciunt Fran. et Leid. 2. sed manifestum produit errorem. Livii Epit. lib. LII. 'Nec quidquam ex iis opibus ornamentisque in domum ejus pervenit.' Apul. Met. III. 184. 'Ad domum suam perduxit.' Plaut. Capt. IV. 4. 3. 'Intemperies modo in nostram advenit domum.' Terent. Eun. II. 3. 90. 'Si in domum meretriciam deducar.' 'Attulit ad domum' apud Ascon. ad Arg. Cicer. pro Mil. pag. 776. ed. Græv. Livius XXVI. 50. 'Sponsoque ab domo accitis.' et XLIV. 45. 'Rex in domum se recepit.' Tacit. Ann. XII. 5. et XIV. 63. Capitol. Anton. Phil. cap. 3. 'Tamen ad domum Apollonii veniret.' Ceterum *suam* omittunt Haun. et uterque Leid. Infra tamen c. 60. fin. 'In domum suam nihil contulit.' et Cort. ad Sallust. Jug. c. 76. § 6. *Arntz.*

§ 9 *Anien*] Sive *Anio*; flavius est quem vulgo 'Fiveronum' dicunt: oritur autem ex Trebanorum montibus. Insignis est victoria Tulli Hostilii regis. *Mach.* De Anione Plinius videndus III. 21. 'Anio in monte Trebanorum:' ubi legendum *Trebanorum* antiquis libris auctoribus. *Schott.*

Manibus hostium] Insigne hic mendum, monstrumque horrendum ingens a nobis confectum. Vulgata e-

nim lectio recedit a libris Mss. recedit ab historia. Conjecturam meam proponam, deinde confirmabo. Credebant quidam majestate Romana dignum, si hostium opera aquam deductam dicerent, præsertim cum jam tam multos a Curio captos legissent: meminere ad hæc in Superbo cleacam maximam populi viribus factam, unde fossæ Quiritium dictæ sint. Cum ergo de *manubiis* reperissent, emendarunt bardi homines *deinde manibus*. Nos lectionem sarcivimus, quam miror a commentatoribus, doctis quidem et copiosis, non observatam. Eant nunc qui antiquorum librorum opem contemnunt, vulgatasque non immutandos barbare jactant. Sed longius provehor. Front. libro de Aquæduct. 'Vetus Anio post annos 40. quam Appia perducta est, anno ab U. C. CCCCLXXXI. M'. Curius Dentatus, qui censuram cum L. Papirio Cos. gessit, (anno CDLXIV. ut Sigon. conjectat) Anionis, qui nunc dicitur Vetus, aquam perducendam in urbem ex manubiis de Pyrrho captis curavit, Sp. Carvilio, L. Papirio Cos.' Hos autem consules iterum fuisse anno CDXXXI. ex Livii XXIV. libro et Capitolinis Tabulis discere licet. Similem locum nuper in Cornelio Nepote corruptum vidi in iis quidem libris, quibus usus sum: is est in Cimonis vita: 'His ex navibus:' lege *His e manubiis* Plutarcho auctore. Itemque in Sidon. Apoll. sic olim *manubiis* pro *manibus* de veteribus membranis repositi libro septimo epistol. VII. initio. *Schott.* Eadem fere reperies apud Keuchen. neque hoc illi homini novum, ad Frontin. de Aquæd. p. 375. nisi quod ille *aquam deinde Anienem manubiis*. Ceterum eandem sibi de emendatione Nepotis vindicat gloriam. Vide Pigh. Ann. tom. II. p. 20. Et ita hoc locum inmutavit Sylburg. Solenne hoc erat, ut publica opera extruerent ea pecunia, quam ex hostibus ceperant,

quod dicebant 'de manubiis' fieri, quæia loca vide apud Comment. ad Flor. i. 7. § 8. aspon. ad Cicer. in Verr. de Præt. p. m. 108. et Cicer. Orat. Agrar. in Rullam cap. 23. Liv. XLIII. 4. 'Ut is eo tempore in agro suo Antiati esset, aquamque ex manubiis Antium ex flumine Loracinae duceret.' Deinde tamen contra sententiam Schotti retinui, quia nulla necessitas eam eijceret. *Arntz.*

Induxit] *Introduxit* alii. *Induxit* autem non ipse Curius, sed Fulvius Flaccus alter duumvirum aquæ perducendæ; Curio mortuo intra quintum diem quam esset duumvir creatus. A. U. C. CDXXXIX. *Schott.* Eutrop. II. 9. 'Appius Claudius censor aquam Claudiam induxit.' Lamprid. in Alex. Sev. cap. 25. 'In his thermas nominis sui, juxta eas quæ Neronianæ fuerunt, aqua inducta.' l. 2. § 36. ff. de O. J. 'Aquam Claudiam induxit.' *Arntz.*

· § 10 *Tribunus plebis*] In Mss. longe aliter periodus habet, *Tribunos plebi patres se auctore fieri cogit comitiis, quibus plebei mag. creabantur.* Nihil tamen demto. Cicero enim de Claris Oratoribus et Liv. l. x. an. CDLIV. M. Fulvio Pæto, T. Manlio Torquato Coss. tulisse M'. Curium Dentatum tribunum plebis ait, ut ante curiata comitia magistratum Patres auctores fierent. Miror equidem quid Francisco Hottomanno viro alioqui doctissimo, et in antiquitate diu multumque cum laude versato, in mentem venerit, quod in Catalogo Legum Romanarum ad hanc legem Curiam, Probum de Viris Illustribus libelli nostri laudavit auctorem; cum in lege Sempronia agraria, tanquam sui oblitus, auctorem de Viris Illustribus, ut plerique omnes docti, appellet. An quia de externis Imperatoribus scripsisse quidam putant, et de Romanis quoque extremo libro ipse fateatur? Video Eliam Vinetum eruditissimum virum hunc fœtum ad

Plinium Nepotem perpetuo referre: semel vero ad Sueton. Carolum Sigonium de Jure Provinc. lib. II. forte librorum incuria. *Schott.*

Patres auctores] Nam antea plebeio magistratui decretum suum non interponebant. *Mach.*

Tiphata] *Tifata* veteres scribebant, quod *f* cum *ph* Græcorum gemina sit, atque ita et Georg. Fabric. in Roma, sed genere neutro *Tifata*, montesque juxta Capuam veterem locat. Juxta hunc *Tifata* montem pugnasse Syllam cum C. Norbano anctor Velleius lib. II. *Schott.* Propius vero *Tifata*. Item *quinguinta*, quemadmodum indicarunt dudum viri docti. Et vero illud *quinguinta* visitur etiam in Palatino altero. *Grut.* Cum *ph* tamen omnes, qua scripti, qua editi. *Arntz.*

Quinguinta] Vetus lectio *quiquaginta*, quæ lectio propius a vero abest. *Schott.*

CAP. XXXIV. § 1 *Claudius*] Constat, Livio Suetonioque testibus, Claudios a Sabinis Romam migrasse, inde Claudios dictos, quorum familia duplex exstitit, altera patricia, altera plebeia. *Mach.*

Quoque in senatum] Suet. in Claudio cap. 24. 'Appium Cæcum censorem generis sui proauctorem libertinorum filios in senatum allegisse docuit, ignarus temporibus Appii et deinceps aliquamdiu, libertinos dictos, non ipsos qui manu mitterentur, sed ingenuos ex his procreatos: ad quem locum plura Læv. Torrentius noster. Justinian. tamen lib. I. tit. 4. dictos ait libertinos, qui ex justa servitute manumissi sunt. Q. Fabius Rullus censor libertinos omnes tribu amovit, ut supra cap. 32. dixit: et Nero eosdem quoque curia amovit; Sueton. cap. 15. *Schott.*

§ 2 *Dua familia*] Vidi qui hæc, ut falsa, spongia obdncta delenda putarent, scribendumque præter librorum fidem, *Una familia ad Herculis*

sacra erat destinata; scilicet Potitiorum; Potitios Hercules, &c. vel quos Hercules sacerdotes. Cum ignorarent utramque familiam destinatam quidem, at alteram Pinariorum, quod serius ad rem divinam venissent, post ab Hercule repudiatam. De quo copiosius quam Livius lib. ix. in Commentario de Origine Urbis Romæ quem ex Msc. nostro edendum curavimus. Ego sic tentabam: *Quæ familia ad Hercules sacra sunt destinatae Potitiorum, pretio corrupti*: nam XII. ea tempestate Potitiorum familiæ erant. Livius libb. I. et IX. Val. Max. I. 2. Et illud *Pinariorum et Potitios Herculis sacerdotes* glossema olet. *Schoff.* Sed nihil est mutandum, nam Pinarii, licet non eodem jure ad hæc sacra accesserint, ministri tamen fuerunt, ut pluribus est apud Serv. ad illa Virg. VIII. 269. 'Primusque Potitius auctor, Et domus Herculei custos Pinararia sacri.' Quare post extinctos Potitios sacrorum curam etiam 'penes solos Pinarios resedisse' est sup. de Orig. Gent. Rom. cap. 8. *Arntz.*

Potitiorum] Potitii namque ab Exandro edocti, antistites ejus sacri per multas ætates fuerant, quia invitati ad sollenne Herculeum convivium, præsto adfuere. *Mach.*

Pinariorum] Pinarii extis adesis ad cateram dapem venere, unde non vescabantur extis sollennibus. Virg. 'Et domus Herculei custos Pinararia sacri.' *Idem.*

§ 3 *Pretio]* Pecunia est in Haun. et Leid. 2. glossatoris culpa, qui hanc vocem exponere voluit. Cicero pro Cæc. cap. 26. 'Ne pretio quidem corrumpi iudex potest:' et in Verr. III. 68. 'Apronius ipsum Metellum non pretio posset corrumpere.' Val. Max. VIII. 1. damn. 1. 'Non puto, quod pretio corruptus erat.' I. 8. ff. de Cust. et Exhib. Reor. 'Carceri præpositus, si pretio corruptus.' *Arntz.*

§ 4 *Ne consulatus]* Hoc ad Appium

Claudium Regillum decemvirum referendum videtur, nam abhinc annis prope c. illud factum fuisse memoriam proditum. Vide Gronov. Observ. I. 25. *Idem.*

Acerrime vestiti] Quamvis obtinere non potuit. Creber autem est hic historicus in exornatione rhetorica similiter desinenti dicta, quædam in eandem terminationem verba desinunt, de qua vide abunde Cic. libro ultimo ad Herennium. *Mach.*

§ 5 *Bello domuit]* Hic iterum breviori stilo Haun. et Leid. 2. bello omittunt; fortasse quod præcedens bellum librariorum offenderet. Sed tales repetitiones in hoc scripto sunt frequentissimæ, uti et ipsa phrasis apud alios. Ovid. Epist. Her. II. 72. 'Et domitæ bello Thebæ, fusi que bimembres.' Nostrer sup. c. 5. 'Latius bello domuit;' et c. 6. *Arntz.*

§ 6 *Brundisium]* Urbs Apuliæ habens portum a Lucano in formam cervinam descriptum, inde Mesapposum lingua urbi nomen. *Mach.* Immo 'Capuam usque lapide stravit' Diodorus Siculus libro vigesimo, et Frostinus. Mss. tamen cum tertio vocali in secunda syllaba *Brundisium lapide stravit.* Schottus Not. Min. *Brundisium* omnes nostri; sed sibi in certa hujus vocis scriptura non constant veteres. Vide Duker. ad Flor. I. 20. Keuchen. ad Frontin. I. 5. ex. 5. Nic. Heins. ad Sil. Ital. VIII. 576. et Colum. ad Enn. p. m. 120. Ceterum ad *Brundisium* volant Leid. 1. et Gramm. Sed hoc iterum a librariorum profectum, qui ignorabant usque etiam sine præpositione poni. Cicero Orat. in Verr. IV. 49. 'Tamen usque Ennam profecti suat;' et in Pison. c. 22. 'A Brundisio usque Romam agmen perpetuum totius Italiæ viderem.' Justin. I. 1. § 6. 'Alter usque Ægyptum excessit.' II. 5. § 8. 'Usque tempora Jancyræ regis.' Acidal. ad Curt. IV. 3. sine. Cort. ad Sall. Jug. c. 19. § 7. et Bernecc. ad Justin.

XVII. § 21. Neque quidquam certius est, quam errare hoc loco Nestrus, cum non ab Appio usque Brundisium hæc via munita sit; non enim tam longe tum temporis propagati erant imperii fines, quamvis a quo potissimum hoc factum sit, pro certo dici non possit. Confer Lips. de Magn. Rom. III. 10. et Keuchen. ad Frontin. p. 374. *Arntz.*

Lapide] Quod 'lithostratum' dicitur, ingrediente et Latina dictione. *Maack.* *Lapidibus* quatuor scripti. *Arntz.*

Appia dicta] Viarum omnium maxima fuit. De hac ita Sex. Jul. Frontin. libro primo de Aquæductibus: 'Aqua Appia M. Valerio Maximo, P. Decio Mure Coss. anno xx. (lege ex Fastis Capitolinis an. xxxi. et cdxli. U. conditæ) post initium Samnitici belli inducta est ab Appio Claudio Crasso censore: cui postea Cæco fuit cognomen, qui et viam Appiam a porta Capena, usque ad urbem Capnam muniendam curavit.' Inde Brundisium usque munita est, ut docet Strabo libro quinto geographiæ: *ἑστραπέυθη μὲν ἀπὸ τῆς Πόλεως μέχρι Βουτυροῦ.* Libet in Pontii Paullini carmine ad Cytherium numeros etiam in Antverpiensi ed. longe optima corruptos restituere: 'Post hæc et ad nos pèrgere incæptat viam, Quæ sternit aggerem silex, Cui munitor Appius nomen dedit.' Scribe 'Munitor Appius cui nomen dedit.' *Schottus.* Fran. et Boend. *Unde via appia:* sed non opus est ineptas vocum repetitionesmittere, ubi aliud suadent major Mss. pars et veteres edd. Præsertim cum apud alios etiam simpliciter hæc via dicatur Appia. Propert. El. IV. 8. 17. 'Appia, dic, quæso, quantum te teste triumphum Egerit.' Et Liv. XXI. 15. 'Ne in munito Appiæ limite Pœnus pervenire in agrum Romanum possit.' Vide de hoc Appii facto Almelov. in Fast. Cons. p. 46. et Keuchen. ad Frontin. de A-

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

quæd. p. 374. ubi tamen sui similis Schottum describit. *Arntz.*

§ 8 *Anienem*] *Appiam* libenter legem ex Frontino de Aquæduct. et veritate; vel *Claudiam*, si libri patenterentur, qui *aquam Anienis* constanter scribunt. Vetus enim Anio in Urbem deductus fuit primum anno quadragésimo nono post, quam Appia perducta est, a Curio et Fulvio Flacco duumviris. Censor autem fuit anno cdxli. Appius Claudius, Crassus in Capitolinis Tabulis dictus, cum C. Plautio, quem Venocem appellatum scribit Frontin. lib. I. ob inquisitas aquæ venas. Aqua vero ab Appio collega in Urbem perducta Claudia nominata est. Incidit in manus meas, cum hæc scripsissem, Aldi Manutii P. F. libellus de Quæsitis per epistolam; percurri obiter, et de aquis in urbem Romam olim influentibus, cæterisque antiquitatis monumentis non pœnitenda legi. Utinam Frontinum, ut pollicetur, nobis det emendatiorem. *Schottus.* Quam inanem gloriolam ex aliorum conjecturis sibi vindicandis famæ suæ sæpe captent homines, videbis in Keuchenio ad Frontin. de Aquæduct. p. 373. Potius putarem, per oscitantiam librarii hanc periodum ex præcedenti capite huc esse translata, cum ibi eadem verba reperiantur. Qua in sententia confirmat me id, quod plenius Boend. cod. habet *Aquam Anienem deinde manibus hostium in urbem induxit.* Plane eodem modo, ut superiori loco præferebant codd. *Arntzen.*

Omni] Parisin. et Colon. omnium. *Schottus.* Et ita quatuor scripti cum ed. Veneta. Sed nulla est necessitas cur quidquam mutemus; 'omnis' enim hic idem est quod 'totus.' Cic. pro Sulla c. 5. 'Ut eo tempore omni Neapoli fuerit.' Ovid. Met. I. 261. 'Ex omni nimbos dimittere cælo.' Pompon. Mela I. 1. 'Hæc ergo ab ortu porrecta ad occasum

2 O

ambitur omnis oceano.' Florus III. 3. § 14. 'Per omnem diem conciditur barbarus:' ubi confer Duker. et ita III. 18. § 5. Corn. Nepos Annib. c. 3. § 1. 'Equitaiui omni præfuit.' Curtius III. 1. § 23. 'Omnisque hæc regio paruit regi.' Serv. ad Virgil. iv. 122. Ciofan. ad Ovid. Met. iv. 660. et Cort. ad Sallust. Jng. c. 13. § 2. ubi recte addit, vice versa, 'totum' pro omni poni. Apul. vii. 193. 'Totos istos tuos hostes statim captivos habebis:' et paullo post 'Totis ergo prolatis erutisque rebus:' qui ita sæpius. *Arntz.*

§ 9 *Ageretur*] Iidem tractaretur, non ageretur. Vulgata tamen lectio in his servanda. *Schott.*

Cineam] Per *læra* Græci scribunt. Munera autem non accipiebant continentes Romani. Plutarch. *Schott.* Hanc scripturam præfert quoque Salmas. Lect. Plin. p. 36. a. et Dausq. de Orthogr. tom. II. p. 84. Quatuor tamen hoc loco scripti *Cyneam*; rectius duæ reliqui et vetustæ edd. uti exprimi curavimus. Tamen nulla notatur varietas apud Val. Max. iv. 2. ex. 6. *Arntz.*

Pretio quæreretur] Affectabat Cineas, ut rex Pyrrhus componendæ pacis causa in urbem reciperetur, quo dissuadente noluit. *Mack.*

Oratione] Quæ exstat apud Plut. in Pyrrho, meminitque Cicero Philipp. I. et ipse Appius oratione pro Cælio, 'Pacem,' inquit, 'Pyrrhi diremi.' Versibus vero Ennius apud Cic. expressit, 'Quo vobis mentes, rectæ quæ stare solebant Antehac, dementes, sese flexere viai?' sic enim legendum censeo; vulgati enim *dementi sese flexere ruina*. Dicitur autem 'mentes dementes' vennste, ut nuptiæ inuuptæ, et Græcis γάμοι ὕγαμοι, &c. 'quo viai' dictum, ut Terentii illud 'huic viciniæ:' et 'eo loco' alii dixere. Cæterum de Appii eloquentia Cicero in Bruto, et Livius lib. x. 'consultum juris et eloquen-

tiam' vocat. *Schott.*

CAP. XXXV. § 1 *Paterno genere*] Præposterus ordo narrandi quem ipsi immutavimus. Vide Plut. in Pyrrho. Justin. lib. xvii. Achilles filium facit. Sed de his statuere melius liceret, si exstaret Commentarius Timæi Siculi, quem Pyrrhi bellis præcipue dicavit, teste Halicarn. Antiquit. Roman. lib. I. *Schott.* Qui ediderat *paterno genere ab A. materno*: contra omnes omnino Mss. et vetustas edd. quare merito revocavi pristinam lectionem, licet conjuncta sit cum errore auctoris. Non enim id agitur, ut quæramus quid scriberet debuerit; sed potius quid scripserit. Satis erit lectorem monuisse. Respicit huc Virgil. Æn. vi. 839. 'Eruet ille Argos, Agamemnoniasque Mycenas Ipsamque Æacidem, genus armipotentis Achilli:' uti voluit Servius, quamvis alii rectius ad *Persæ* retulerint. *Arntz.*

Apollinem] Delphicum. *Mach.*

§ 2 *Ambigue respondit*] Arnob. adv. Gentes iv. 143. 'Numquid Apollinem ditem factum ambiguitate fefelisse respondi:' ubi alia Elmenhört. Seneca Cædipo vs. 214. 'Ambage nexa Delphico mos est Deo Arcana tacere.' Cæd. Fare, sit dubium licet *Ambigua* soli noscere Cædipo datur.' Tertull. Apol. cap. 22. 'In oraculis autem quo ingenio ambiguitates temperent in eventus!' Adde illic Haverc. Lucanus v. 225. 'Terreat ambiguis frustratum sortibus, Appi.' *Arntz.*

Aio te Æacida] Cicero de Divin. lib. II. Et inde Arnob. lib. ultimo adv. Gentes Ennii versus esse docet; et falsum, quod nunquam Latine Pythius oracula reddiderit. Vide et Priscian. lib. xviii. qui *διέπβατον* appellat, dialectici *ἀμφιβολίαν*. *Schott.* [Vide Not. Delph.] Confer cum hac nota Mernl. ad Enn. vi. 366. *Arntz.*

§ 3 *Hoc dicto*] [Vide Not. Delph.] Quæ habet Anna forte ab hoc loco

alieniora esse censebit is, qui ignoret hæc sublata Merulæ ad Eon. p. 367. qui hac dictione restituebat, eaque loca firmandæ sententiæ attulerat. Sed 'dictum' erit retinendum, cum eodem modo de oraculo et prædictionibus dicatur. Ovid. Fast. v. 626. 'Talia fatidici dicta fuere Dei.' Et iv. 664. de responso a Deo in somniis dato, 'Edidit a dextro talia dicta toro.' Et Met. iii. 527. 'Dicta fides sequitur, responsaque vatis aguntur.' Arnz.

Tarentinis] Quibus indictum erat bellum, quia spoliaverant mercatores Romanos, atque legatos lotio asperserant. Mach. Quidam Tarentis. Vulgata hæc scriptura est Mss. concisior; *auxilio Tarentinorum bellum Romanis*. Schott. *Auxilio Tarentinis bellum* Hann. Gramm. Boend. et Fran. *Auxilio Tarentinis venit bellum* uterque Leid. Arnz.

Lævinium] Mss. *Lævinium* scribunt; Plutarchus in Pyrrho Ἀλβίον corrupte haud dubie pro Λαβίον vocat. Annales enim Consulares Romæ effossi P. Valerium Lævinum et T. Coruncanium consules ejus anni CDLXXIII. faciunt. Schott.

Heracleam] Urbs inter Apuliam et Metapontum et Siciliam, ab ipso Hercule dicta, qui Græce Ἡρακλῆς dicitur. Mach. *Heream* Mss. Plutarch. Heracleam et Pandosiam ad sinum Sirim in Campania collocat, et Frontin. lib. iv. Oros. vero iv. 1. 'Lyrim' fluvium appellat, qui per i scribi debet. Ptolemæus enim, Strabo, et Dionysius Λεῖρις aut Λίρις semper, nunquam Λίρις efferunt: poëtæ adhæc producant. Schott.

Elephantorum] Elephantos Plinius 'boves Lucas' viii. 6. appellat, et Varro libro sexto de L. L. quod in Lucania primum visi Romanis: et Ausonius Tetradjo: 'Cur me propinquum Santonorum mœnibus Declinas, ut Lucas boves, Olim resumpto præferoces prælio Fugit juventus Ro-

mula?' Lactant. de Opificio, capite tertio: 'Potestne igitur aliquis, cum videat etiam boves Lucas cum immanissimis corporibus servire homini, queri de opifice rerum Deo?' ubi de vet. cod. glossema *vaccas* primus sus tulit Erasmus. Meminit et Claud. Mamertus de Statu Animæ ii. 18. Schott. Duk. ad Flor. i. 18. § 6. et Stewech. ad Veget. de Re Mil. iii. 24. Arnz.

Turbavit] Quia Romanos contriverunt equos. Mach. Plinius viii. 6. Veget. iii. 24. Alii *fugavit*. Verum modestius *turbavit* dixit, quod terrorem injicere et perterrefacere significat. L. Ann. Seneca lib. i. de hac Tarentina pugna: 'Tam atrox fuit, ut Ferentanæ turmæ præfectus Obsidius invectus in regem turbaverit, coëgeritque projectis insignibus prælio excedere.' Schott. Talia in bellis maximi sæpe solent esse momenti. Curtius viii. 14. § 23. 'Magnum bellum injecere terrorem, insolitusque stridor non equos modo, sed viros quoque ordinesque turbaverat.' Veget. de Re Mil. iii. 24. 'Elephantum in præliis formæ ipsius novitate homines equosque conturbant:' et Frontin. Strateg. ii. 4. ex. 12. 'Camelorum gregem opposuit, quorum novitate et horrore consternati equi.' Arnz.

§ 4 *Talibus viris*] Veteres libri signanter *militibus*: et *subire* non *subigere*. Plutarchus secunda pugna ad Asculum dixisse hoc refert. Schottus. Præstat quod ait signanter exstare in veteribus libris Schott. *talibus militibus*; invenique item in membranarum Palatinis: haud tamen ita inepta scriptura prior: imo ne quid dissimulem, præposuerim fere secundæ. Grut. *Militibus* recepimus ex ed. Ven. et Mss. omnibus: *viris* expresserant reliquæ edd., quæ vox eleganter sæpe pro *militibus* ponitur. Silius x. 7. 'Ac sine vulnere terga Ad manes deferte, viri.' Sallust. Jug.

c. 87. § 1. 'Castella et oppida natura et viris parum munita:' et c. 98. § 4. Ovid. Epist. Her. xvi. 329. 'Troia classis adest, armis instructa virisque.' Sic et *ἄρπες* apud Græcos. Herodian. vi. 3. § 5. Homerum Il. Γ. vs. 241. et apud eum centies. Potius tamen cum Mss. sentio. Machan. pejus ediderat *vulneribus*. Pro *subigere* antiqua scriptura *subicere* pro *subjicere* est in Leid. 1. confer Drakenb. ad Sil. xiii. 298. et Comment. ad Lucan. vii. 574. Sed receptam tuentur illa Cortii ad Sallust. Catil. c. 2. § 2. et c. 10. § 1. *Arntz.*

§ 5 *Quid mihi cum tali*] Orosius respondisse ait, 'Næ ego, si iterum eodem modo vicero, sine ullo milite revertar.' Mox *gratus reddidit* pro 'gratis.' *Schott.* Elegantiam corrumpit Leid. 2. *quia mihi* scribens; quasi non solennis illa esset formula: Ovid. Epist. Her. xiv. 66. 'Quid mihi cum ferro? quo bellica tela puellæ?' Plinius Epist. i. 5. 'Quid tibi cum meis mortuis?' *Arntz.*

Exercitus robur] Nam optimos certe ex amicis, et ex ducibus, et quibus maxime fidebat, amisit. *Mach.*

§ 6 *Ad vicesimum*] Entrop. lib. ii. ac Plutarchus Preneste milliari ab Urbe octavo decimo venisse scribit. Florus a nobis stat. *Schott.*

Gratis dedit] Cognita magnanimitate illius, quando pecuniam a rege capere noluit; hoc tamen pacto dati sunt, ut si pax non fieret, postquam cum parentibus et domesticis Saturnalia peregissent, ad eum revertentur. *Mach.*

§ 7 *Eandem sibi ait*] Cineæ oratori ad Pyrrhæum tribuit dictum hoc Plutarch. in Pyrrho. *Schott.*

Hydra] Eadem et 'excedra' est, quæ secundum fabulas, diversa gerebat capita; historice aqua fuit: cum Hercules occlusisset rivum, enasebantur alii, nam *ἕδρα*, *aros*, aquam significat: ita Pyrrhus finito uno prælio Romano alia experiri

cogebatur. *Mach.*

§ 8 *A Curio et Fabricio*] L. Annæus hos quoque male conjunxit: constat tamen ex magistratum triumphorumque Romanorum Tabulis in foro Romæ eratis, collegas minime fuisse. C. enim Fabricius Luscinus cum Q. Aimilio Papo annis duobus post Lævinum manum cum Pyrrho consernit, victorque rediit A. U. C. CDLXXV. M'. Curius Dentatus iii. cum L. Cornelio Lentulo consul anno post quinto, (secundum Oros. iv. 2. sexto, ut Plutarchus; quarto, ut L. Florus est auctor) de Pyrrho triumphavit a. CDLXXVIII. Cum vero Tarentum pulsus est, P. Sulpicius et P. Decius Coss. fuere anno CDLXXIV. *Schottus.* Vide Duker. ad Flor. i. 18. § 9. *Arntzen.*

Tarentum] Urbs est Apuliæ a Tara Neptuni filio dicta. *Mach.*

§ 9 *Mox in Italiam*] Credidi aliquando legendum *Mox in Italia*; quod sint et in Sicilia et alibi Locrenses, teste Strabone lib. ix. et Servio in Æneid. libb. ii. et iii. *Schott.*

Proserpinæ] De Proserpina Locrensi Lactant. ii. 8. *Schott.*

Aveherę tentavit] Val. Max. de neglecta religione: 'cum onustus nefaria præda navigaret, vi subitæ tempestatis tota cum classe vicinis Deæ littoribus elisus est, in quibus pecunia incolumis reperta, sanctissimi thesauri custodia restituta est.' *Mach.* Leid. 2. *auferre*: Fran. *habere*: Boend. *ducere*: omnes perperam. Cæsar Bell. Gall. vii. 55. § 8. 'Fruimenti quod subito potuerunt, navibus avexerunt.' Livius xlv. 33. 'Non in usum modo præsentem, sed etiam quod domos aveherent.' Virgil. Æn. ii. 43. 'Creditis avectos hostes.' Et vs. 179. 'Quod pelago et curvis secum avexere quadrigis:' ubi male alii *advexere*. Lucan. vi. 362. 'Nec fortior undis Labitur avectæ pater Isidis:' ibi eodem modo peccatur in Mss. v. Drakenb. ad Sil. iv. 318.

Sen. Medea vs. 975. 'Tuum quoque ipsa corpus hinc mecum aveham.' Vitio liberiorum uterque Trajectinus *adveham*. Justin. xx. 2. § 14. 'Haud secus læti, quam si Deos ipsos secum avertari essent, pulvinaria iis in navi componunt:' ita recte hunc etiam locum constituerunt viri docti, vulgo circumferebatur *advecturi*. Conferantur quæ notavimus supra ad c. 19. § 2. Arntz.

Relata est] Eximie. Vulgati *elata est*. Schott. Hac in historia Livius xxix. 18. 'Pecuniam omnem conquisitam in thesauros Proserpinæ referri jussit.' Arntz.

§ 10 *Argos*] Vitiose quidam repetita eadem litera *m. Marso*. Recte *Argos*. Polyænus enim Strateg. lib. viii. virtutes mulierum laudans Argivam Pyrrhum interfecisse ait. Schottus. Corrupte *agros* transpositis literis Fran. et uterque Leid. hic autem et versus præcedenti pro *regressus* in Haun. est *reversus*. Ex scriptis vero et veteribus edd. recepimus *oppugnaret*, pro quo Schottus in prima ed. *oppugnat* receperat; quem secuti ceteri editores, nescio quo jure, neque enim quidquam de mutationis ratione monuerat vir eruditissimus. Ideo fortasse id fecit, quod sciebat *dum* in significatione temporis præsentis requirere indicativum, ut diximus sup. c. 8. § 4. Nos leviori mutatione scripsimus *cum Argos oppugnaret*: Serv. ad Virgil. *Æn.* vi. 840. 'Nam cum Argos obsideret ictu tegula periiit.' Habet passim multa Servius, quæ a Nostro, vel saltem ex eodem auctore, desumpta sunt. Interpres tamen Ovidii ad *Ibid.* vs. 303. 'Pyrrhus rex Epirotarum, dum Argos oppugnaret, tegula percussus interiit.' Arntz.

Tegula] Hasta percussus per thoracem, cum in percussorem telum adegisset, mater forte desuper cum cæteris feminis pugnæ spectabat; quæ, cognito filii periculo, et ob id

formidans ambabus manibus sublata tegulam in caput Pyrrhi dimisit. Plura a Plutarcho in vita ejus excerpte. Mack. Justin. 'saxo' interceptum narrat: Plutarchus 'tegula' de muro jacta, ut Noster, quam *κεραμίδα* nominat et Strabo lib. viii. Schott.

§ 11 *Delatum*] Mss. *relatum*, non *delatum*. Schott. Et sic ed. Ven. et omnes scripti excepto Fran. qui simpliciter *latum*. Pejus etiam idem cod. vocem *magnifico* extrudit, quod non erat committendum, cum adhibeatur sæpe de exsequiis splendidioribus et illustriori funeris pompa. Noster sup. cap. 27. § 5. 'Corpus a collega laudatum magnifice sepultum est:' et infra c. 44. 'magnificè sepultus, ossa Romam remissa.' Cæsar Bell. Gall. vi. 19. § 4. 'Funera sunt pro cultu Gallorum magnifica et sumtuosa:' Livius xli. 16. 'Funere magnifico elatus sepultusque est.' Cicero de Legib. ii. 26. 'Eam funerum sepulcrorumque magnificentiam.' Sallust. Jug. c. 11. § 2. 'Micipsa paucis diebus moritur. Postquam illi more regio justa magnifice fecerant.' Curtius iv. 8. § 9. 'Repertamque corpus magnifico extulit funere.' Lactant. Div. Inst. v. 3. 'Cur sibi homines sepulcra magnifica comparant:' et Sulpitius Severus i. 12. § 7. 'Fnus magnifice curatum, corpus in sepulcro majorum Joseph condidit.' Ceterum Justinus xxv. 5. § 2. scribit 'Antigonum filio insepulti patris ossa in patriam referenda tradidisse.' Sed nil pugnat cum Nostro, si apud Justin. *insepultum* interpretatur, 'nondum terra conditum,' 'nondum humatum;' et hoc loco per *sepultum* intelligamus, 'crematum,' 'rogo inustum.' 'Sepelire' enim, quod notum est, significat omnem illum modum, quo cadaver post mortem tractatur. Vide Meursium ad Lycoph. Cass. vs. 154. Sic Hebræam vocem קבר *sepulcrum* per 'cruce[m]' expone Jesaïæ

LIII. vs. 9. Etenim generis humani Servator cum homicidis cruci est affixus. Atque ita 'crucem' *sepulcrum* appellat Plautus Mil. Glor. II. 4. 10. 'Scio crucem mihi futuram sepulcrum.' Septuaginta per *ταφην* vertunt. Quia autem Romanis usitata fere erat crematio, hinc pro cremare frequenter occurrit, cujus rei multa exempla attulit Cuperus Obs. I. 7. Quibus addi potest Livius XXVII. 28. 'Ibi inventum Marcelli corpus sepelitur:' et c. 42. 'Suorum corpora colata in unum sepeliri jussit.' Senec. Thyeste vs. 1028. 'Sepelire liceat, redde quod cernas statim Uri.' Quinctil. Decl. VI. 1. 'Etiam si nemo interpellasset, sero sepelirem:' id quod exponit cap. seq. 'Mater ignem ultimum filio negat.' Idem Decl. XII. 14. 'Circumdatis sunt quidam flammis, ipsa tamen pœna habuit sepulturam.' Adde ibidem c. 12. et c. 13. Lucan. VI. 526. 'Et accenso rapuit quæ tura sepulcro.' Flor. III. 21. § 21. et 26. et multis locis Justin. Tacit. Ann. II. 73. 'Corpus antequam cremaretur nudatum in foro Antiochenisium, qui locus sepulchræ destinabatur.' Atque hinc 'tumulum' et 'sepulcrum' distinguit Quinctilian. Declam. II. 13. 'Cum maxime infernus in tumulos *ossa* insepulta;' id est, non cremata. *Arntz.*

§ 12 *Pyrrhus*] Caput hoc integrum a Mss. est, in quo eadem litera scriptum inveni. In tertio ad oram erat adjectum tanquam prætermisum. Certe mihi non fit verisimile præteritum ab auctore tantum virum, præsertim cum proxime illius meminisset, et suo more vitas subjicere soleat. Non ignorabam in Eutropio eadem fere legi, verum hic ne a Nostro mutuatus sit, an contra, quis ausit pronuntiare? Paulus enim Diaconus, ut Festum Pompeium transcribendo corruerat, ita et Eutropium augendo contaminarat, ut quæ Eutropii essent dijudicare vix pos-

ses: immo Eutropium amplius appellandum esse negares. Notabimus quædam. *Schottus.* Hæc a librario postea ex Eutropio II. 14. inserta esse, et falso Aurelio adscripta, colligi posset ex hisce verbis: 'Qui prius inter legatos sollicitari non poterat, quarta regni parte promissa.' Narrarat hoc antea Eutrop. cap. 2. sed apud Nostrum nihil tale exstat; nec de ullis muneribus Fabricio oblati mentio fit, ut facile conficiatur hæc non esse ab Aurelio profecta. Certe in omnibus Nostris desideratur, et sic oportebat. *Arntz.*

Secundo prælio] A. U. C. CDLXXIV. duobus P. Sulpitio Saverrione, P. Decio Pyrrhico Coss. quorum hic in pugna cecidit, teste Cicer. de Finibus lib. II. Rex vero ex altera parte vulneratus est: de XL. millibus dimidia pars exercitus amissa: apud Romanos quinque millia desiderata, Frontin. lib. II. et Eutrop. *Schottus.*

Sollicitari non potuit] Vide Val. Max. IV. 3. Agell. I. 14. Justin. XVIII. et Frontin. IV. 3. *Schott.* Lucan. III. 160. 'Quo te Fabricius regi non vendidit auro.' Claudian. Bell. Get. vs. 131. 'Et nulli pervia culpæ Pectora Fabricii donis invicta vel armis.' Et de Cons. Honorii IV. 414. 'Pauper Fabricius, Pyrrhi cum sperneret aurum.' *Arntz.*

§ 14 *Vinctum reduci*] Val. Antias 'Timocharem' regis amicum venisse dicit: Quadrigarius 'Niciam' familiarem non medicum; quem Niciam corrupte opinor appellat Ælianus 'Cineam' lib. XII. Πουκλ. Ἰστροπ. Vide Agell. III. 8. Plutarch. in Pyrrho et Apophthegmatibus: Valerium I. VI. Cicer. Offic. lib. I. Justin. lib. XXIII. Senec. Ep. 120. et Ammian. lib. XXX. *Schott.* Adi Perizon. ad Ælian. Var. Hist. XII. 33. Barth. ad Claudian. Bell. Gild. vs. 272. et Frontin. Strat. IV. 4. ex. 2. *Arntz.*

CAP. XXXVI. § 1 *Voluntis*] Variant

in scribendo libri omnes. Ex impres-
sis quidam *Volsini*. Mss. *Vulsinia*, ut
hoc opidi, Vulsinii populi nomen sit,
unde Ann. Flor., 'Volsinii opulentis-
simi Etruriæ populi.' *Vulsinii* autem
tetrasyllabum in Marmoribus Roma-
pis; inde Vulsinienses. Strab. et Ptol.
Ὀβολσίνιος oppidum appellant quin-
que syllabis. Nec defuere, qui *Vol-*
scinios nominarent, quasi a 'Volscis'
oriundos. *Schott.* (Vide Lectt. Var.)
In tanta varietate secutus sum Schot-
tum et Grævii judicium ad Flor. i.
21. ut Haverc. ad Tertullian. Apol.
cap. 40. p. 346. *Arntz.*

Luxuria] Omnium rerum superflu-
itas dicitur. Quod ille indicavit sig-
nate: 'Luxuriam fugito simul et vi-
tare memento.' *Mach.* Sil. Ital. lib.
xv. vs. 92. 'Idem adspice, late Flo-
rentes quondam luxus quas verterit
urbes.' Just. xx. 4. § 6. 'Vitia lux-
uriæ, casusque civitatum ea peste
perditarum enumerabat:' et Kuhnus
ad *Ælian.* Var. Hist. i. 19. *Arntz.*

Perierunt] Orosius iv. 5. 'Vul-
sinienses Etruscorum florentissimi
luxuria pene perierunt:' ibi in Ms.
est *luxuria pœna*. *Arntz.*

Manumitterent] I. e. 'liberarent,'
quasi extra manum (i. e. potestatem)
emitterent. *Mach.*

Dum in curiam] Mox *consensu* eo-
rum ex Mss. scripsimus; addidimus-
que *superavit*, unde aut factum erat.
Sic enim habent Mss. *decius lib. o.*
superavit, necavit in carcere, aut dom.
Schott. Retinere malo cum *Schotto*
dein, quamvis ut ingenue fatear, om-
nes vel scripti vel editi *dum in cur.*
Eam vero quam proponit lectionem
amplecti non possum; *dum* enim hoc
in loco indicativum requireret, ut
diximus sup. c. 8. § 4. Præterea pro
eorum retinimus nos *servorum*, vo-
lentibus omnibus scriptis et editis,
quibus sine necessitate non libenter
me oppono. Et fortasse, si quis *ser-*
vorum retinere mallet, cum Leid. 1.

superius *servos* non male deleteretur.
Arntz.

§ 2 *Indigna*] Optime hanc vocem
suo hic loco adhibet, summa enim in-
dignitas censeri debet, si servi se
nostri nobis præponere audeant. Li-
vius XXI. 41. 'Sed cum indignatione
quadam atque ira, velut si servos vi-
deatis vestros arma repente contra
vos ferentes.' Sen. de Benef. III.
28. 'Ut beneficia a servis indignemur
accipere.' Justin. III. 5. § 3. 'Quod
adversus servos dicandum videbat-
ur. Itaque cum hinc injuria, inde
indignitas animos aceret:' et XVIII.
3. § 6. 'A servis suis multitudine ab-
undantibus indigna supplicia per-
pessi sunt:' et Oros. II. 12. 'Indig-
nam de servis victoriam desuper eti-
am sua morte fedaverit.' Male Leid.
1. *indigne*: postea *Romæ* expressimus
ex Mss. et editione Veneta et *Mach.*
Arntz.

Decius Murena] A vivariis mure-
narum piscium primus in ea familia
cognomen meruit. Martial. 'Quæ
nata in Siculo grandis murena pro-
fundo.' *Mach.* Mediolan. *Decius Mus*
impresserat, nam vulgati male *Mure-*
na, vel *Murana*, ut Gryphius. In uno
scripto *Mus* abfuit, in altero *Deci-*
mus erat, et *ἐντυπαφῆ* talis. At an-
nales Capitolini hoc anno CLXXCVIII.
cons. hoc nomine negant fuisse. L.
Annæus i. 21. et de Græcis Zonaras,
Q. Fabium Maximum Gurgitem ter-
tium consulem L. Mamili Vituli col-
legam ei bello præficiunt, in quo vul-
nere accepto periit. Insequenti vero
anno finem ei imposuit, et triumphavit
de Volsiniensibus M. Fulvius Flac-
cus. Labor itaque, ut in occisi Fabii
locum missum, aut utriusque consulis
legatum in eo bello multa præclare
gessisse cum Vineto credam. Zona-
ras enim consulem alterum mortuo
Fabio supplicium de servis sumpsisse
et opidum evertisse ait, quem 'De-
cium' fuisse liceat divinare. Cicero

tamen Tuscol. lib. III. 'P. Decium Murem' exemplo patris avito se bello Tarentino devovisse. Vide aliam belli istius causam apud Plinium xxxiv. 7. Notandum et illud Tiberium Coruncanum quindecim ante annos de iisdem populis triumphasse testibus Capitolinis triumphis. *Schott.* Vulgati *L. Decius Murena*: itemque Valerius, Tacitus, Frontinus; alii *Decimus*, ut notat *Schottus*. Sigonius *M. Fulvio Flacco* hæc adscribit 110. 22. *Sylb.* Cicero *Tusc. Quæst.* i. 87. tradit tertium 'Decium' Pyrrhi bello ac hostium telis objecisse. Quare cum hæc uno fere eodemque tempore acciderint, crederem auctorem confudisse has historias, et Decio tribuisse, quod uni e *Coss.* illius anni tribuendum esset. Vide *Pigh.* *Ann. tom.* i. 461. Quare non inmerito Nostri fidem suspectam habet *Th. Dempsterus* in *Etruria Regali* iv. 16. *Murena* tamen retinent quatuor scripti et editi, delet vero *Gramm.* et *Veneta.* Solus *Fran. Decius Mus.* Sed et alibi hæc ita confundi docuit *Duker.* ad *Flor.* i. 14. § 1. *Arntz.*

Omnes] *Quinque codd.* et omnes editi *omnes aut in carcere.* Ediderat in *min. ed. Schottus* et ejus *asseclæ Omnis superavit, in carcere &c.* Nec tamen mutationis addit causam, neque ego eam video. Restituit aut ideo in servitutem, quia antiquis moribus liberti ingrati iterum servi fierent, quoniam liberi esse nescissent. l. 4. *cod. de Libert.* et *eor. lib. Sava-*ro ad *Sidonium Apoll. Epist.* ix. 10. *Comment. ad Val. Max.* vi. 2. ex. 2. et *Samuelem Petitem* in *Amplissimo Commentario ad Leg. Att.* p. 181. *Arntz.*

CAP. XXXVII. § 1 *Victis*] *Vulsiniensibus* vel *Vulaciniensibus* *Mss.* non inusitata varietate. Vide *Haver-*camp. ad *Tertull. Apolog.* c. 24. p. 240. Posset fieri ut hæc duæ voces *Victis Volsiniensibus* culpa librariorum

irreperint, et hoc voluisse videtur etiam *Lipsius* ad *Senec. de Brev. Vit.* c. 13. cum ita hæc verba profert: *App. Claudius Caudex Cæci frater fuit.* Video etiam jam, hæc non apparere in *ed. Mach.* si ex *Mss.* laudo, sed monitum oportuerat. Sed vix hoc verosimile ex nota sequenti. *Arntz.*

Volsiniensibus] Debet legi *Carthaginiensibus*; testimonio *Senecæ* in *epistolis* scribentis eum primo Punico bello victis *Carthaginiensibus* classe id mernisse cognomen; quod et *Læcius Florus* in *Livii Epitomis* iis verbis innuit: 'Origo *Carthaginiensium*, et primordia urbis referuntur: contra quos, et *Hieronem* regem *Syracusanorum* auxilium *Mamertinis* ferendum censuit senatus. Tum primum mare equitibus Romanis transgressis adversus *Hieronem* sæpius bene pugnatum.' *Mach. Volsinenses* retineo ex *Zonara. Volsinenses* a 'Volsinis' quidam scripserunt. *Schott.*

Caudex] Vel *Codex* utrumque, ut 'plaustrum plostrum.' Est autem id dictum lignum crassioris materiæ: inde 'caudicariæ naves' dictæ. *Salust.* 'Quædam ibi naves codicariæ per hyemem fabricatæ occulte adsunt.' *Mach. Mss.* librorum ea scriptura est, et *Caudicis* format. *Colin.* et vulgati *Caudex Caudicis*, non recte: liber antiq. *Caudex dictus.* Unde autem *Caudex* dictus, vide *Senec. Philosophum de Brevitate Vitæ* c. 13. Et 'codicariæ,' vel 'caudicariæ naves' apud *Nonium* e *Varrone* et *Sallustio. Schottus. Comm. ad Flor.* ii. 2. § 5. Omnes tamen scripti et pleræque *edd. vitiose audax. Arntz.*

Frater Cæci] Alii *frater dicti Cæci*, quod ante ejus meminisset. *Schottus.*

§ 2 *Mamertinos*] *Polybius*: *Claudius* consul traducere copias in *Siciliam* et *Mamertinis* opem ferre jusus protectionem parabat: *Mamerti-*

ni autem de populi Romani decreto certiores facti, Carthaginiensem præfectum, qui in arce positus erat, circumstantunt, una cum præsidio dejiciunt, post liberius consulem Romanum per literas vocant Mamertini. De quorum vino Martialem in distichis lege: 'Amphora Nestorea Marmertinaque senecta.' *Mach.* Et *Sext.* Pompeium de Verborum Significat. lib. XI. ex *Alσιο* lib. I. belli Carthaginiensis. *Schott.*

Carthaginienses] *Carthaginienses* quinque scripti et Veneta; solus Haun. et ceteræ edd. *Carthaginienses*, quæ vera est scriptura. Hæc varietas solet esse in omnibus exemplaribus, sed nobiscum sentiunt Gronov. ad Liv. XXVIII. 26. Bosius ad Corn. Nepot. Hamilc. c. 1. et Cort. ad Sall. Catil. c. 51. § 6. Atque ita variari monetur etiam ad Val. Max. I. 7. ex. 8. et ad Curt. IV. 2. § 10. Leid. autem 2. *Carthaginienses* per *K* scribebat, quomodo *Drakenb.* ad Sil. I. 3. et *Oudend.* ad *Lucan.* II. 92. sed libentius sequor receptam scripturam, quæ in antiquissimis monumentis occurrit, quamque amplectitur etiam Cort. ad Sallust. Catil. c. 10. § 1. Vide *Schott.* ad cap. seq. § 1. *Arntz.*

§ 3 *Navi*] *Lembo.* *Mach.*

§ 4 *Rhegium*] Urbs est Siciliæ dicta a *pyrrhus* i. e. *frangere*, auctore Strabone; nam quondam Italia conjuncta existente Siciliæ inde convulsa fuit, ac remansit hæc urbs in Sicilia. Virgil. 'Hæc loca vi quondam, et vasta convulsa ruina, (Tantum ævi longinqua valet mutare vetustas) Dissiluisse ferunt, cum protinus utraque tellus Una foret, venit medio vi pontus, et undis Hesperium Siculo latus abscondit; arvaque, et naves Littore diductas angusto interluit æstu:' et reliqua. *Mach.*

Quinqueremem] A quinto ordine sedilium, in quibus remi ducebantur, ut 'biremes.' *Mach.* *Copis prætes-*

tibus corrupte Leid. 2. 'Copiæ pedestres' hic navalibus et maritimis opponuntur. Frontin. Strat. IV. 7. ex. 45. 'Eodem die et navali et pedestri prælio victi sunt:' et Frontin. II. 5. ex. 42. Nepos Ages. c. 2. § 1. et Conon. c. 1. Cæsar Bell. Gall. III. 11. § 5. Suet. Claud. cap. 17. § 3. Pomp. Mela II. 2. Just. II. 13. § 11. Claudian. in Ruf. II. 122. 'Cum classibus iret Per scopulos, tectumque pedes contemneret æquor.' Huberus Diss. I. 1. diss. 5. c. 3. et in Sylloge Epist. Burmanni tom. III. Epist. Gronov. ad Heins. 122. 123. et 124. Davies ad Hirtii Bell. Alex. c. 26. § 2. et c. 33. § 6. *Arntz.*

Ea legionem] *Phalangem* vulgata ea lectio; scripta et Mediolanensis *legionem*. Corrupte vero nonnulli *legationem*. Forte supra adscriptum erat *phalangem*, quæ quoniam vox rarior, utpote Macedonica, teste Q. Curtio, in contextum potius recepta. Hoc autem differunt, quod phalanx octo hominum millia contineret: legio non amplius quam sex millibus constaret, florente maxime republica a Mario primum conscripta. *Schott.*

Messana] A quibus *Messala*. Martial. 'Hunc Numidæ faciunt, illam Messana superbum.' *Mach.* Confer Lips. ad Senec. de Brev. Vitæ cap. 13. *Arntz.*

§ 5 *Hieronem prælio*] Polybius: nec Hieron quidem detrectavit certamen, sed obviam consuli egressus acie structa dimicavit: pugnatum est aliquamdiu æquo Marte, tandem vero prælii exitus fuit, ut Romani victores, magna parte hostium cæsa, regem nudatum pæne omnibus copiis usque in castra prosequerentur. *Mach.* Sic Mas. ad unum omnes; vulgati *Hieronem regem*. Jam enim oblitus erant prioribus aliquot versibus 'regem' appellatum. Lege Polybium belli Punici scriptorem prudentissimum, qui ab his diversa nonnihil, narrat. *Schott.*

Syracusa] Metropolis Siciliæ, urbs quidem amœnissima exstitit. *Mach.*

Fidelissimus fuit] Hæc confirmat Florus et Polybius Hieronis exitu: ita tandem vero pax Hieroni iis ferme conditionibus data est, et post eam pacem Hiero in populi Romani tutela usque ad finem permansit, felix omnium Græcorum, fortunatusque regnavit. *Mach.*

CAP. XXXVIII. § 1 *Duillus*] Lucius Florus libro decimo septimo ita inquit: 'Duellins consul adversus classem Pœnorum prospere pugnavit, primusque omnium Romanorum ducum navalis victoriæ duxit triumphum. Ob quam causam ei perpetuus honor habitus est, ut revertenti a cœna tibicines canerent, et funale præferretur.' *Machan.* De nomine rursus disserendum, tametsi quidam stolide hæc rideant, aut supervacanea jactent, homines nescio quibus occupati. Video itaque cum Lornæo angui rem esse, ut Herculi, quod resecto uno alterum mendum repullulet. *Cn. Duellium* qui vocant, contra librorum, Lapidum, Fastorumque Romanorum fidem faciunt. *Duillio* scribant codd. Antverpiæ olim excusi, propius veritatem. Parisinus, nescio quamobrem, *Duillo* tribus syllabis, idque perpetuo, ut non operam injuria accidisse putem. Scribe *C. Duilius* simplici lambda, sequens Capitolinos illos Fastos Romæ magno antiquitatis historiarumque bono repertos: et Pet. Ciaconium Toletanum, notis ad Rostratam *C. Duilli* columnam quæ in Capitolio hodieque spectatur, et ab illo instaurata est. *Schott.* Scripturam Columnæ Rostratæ nobiscum etiam amplectuntur Sigon. ad Liv. II. 58. et VIII. 16. Pighins Ann. tom. II. p. 21. Ursin. ad Cicer. pro Plancio c. 25. Drakenb. ad Silium VI. 665. Adde Coler. ad Valer. Max. III. 6. ex. 4. Duker. ad Flor. II. 2. § 7. et Hearne ad Eutrop. I. 25. In quinque etiam Mss. et edd.

est *Cneus*, contra rei veritatem, cum melius 'Caii' prænomen ei tribuant alii, et ita est in Columna Rostrata. Eundem errorem ex Frontino I. 5. ex. 6. sustulit politissimus Scriverius: eodem modo in antiquioribus Livii edd. Epist. XVII. quod tamen recte inmutarunt posteriores. Quare accedo Manutio ad Cicer. pro Plancio c. 25. pro *P.* restituenti *C. Duilio*. Adde Oros. IV. 7. *Arntz.*

Carthaginenses] Ex Fastis Capitolinis sex syllabis a dandi casu, ut et Priscianus lib. IV. monet, et Ennii auctoritate confirmatur. Servius autem in *Æneid.* I. I. Virgillii a 'Chartha' derivat: quomodo *Chartago* scribendum. Non sequor. Solinus enim Polyhist. c. 30. 'Carthada,' inquit, 'Phœnicum lingua sonat novam civitatem: mox verso sermone Carthago appellata urbs, et Dido Elissa.' *Schott.*

Classem validam] Sic autem locum emendandum amicus quidam meo ope librorum veterum putabat: correctio enim illa, quæ in vulgatis legitur, in scriptis abest: *classem (magis) validam (quam decoram)*. 'Quis enim,' inquit, 'in re bellica, classe, aut pugna pulcritudinem requirat? nisi forte armis fulgidis exercitum, navibus, aplustris, cæterisque rebus ornatis potius quam confirmatis victoriam metiatur; ut Antiochus ille, cui Annibal illa Romanis, etsi avarissimis sint, satisfactura lepide respondit.' Agell. etiam Noct. Attic. lib. V. Mihi tamen correctio illa non inanis videtur, quod classis Romana raris erat ac impolita, et firmitate trabium gravis et tarda: argumento est celebritas comparatæ classis, cum intra sexagesimum diem, quam arbores cæsæ erant, CLX. navium classis in ancoris stetit. Ann. Seneca Rom. Hist. lib. II. Naves autem erant rostratæ, quas liburnas vocant. Eutrop. Vegetius tamen IV. 33. post Augusti ad Actium victoriam, primum a Roma-

nis usurpatis liburnicas sit. *Schott.* Nescio quomodo mihi arrideat correctio eorum librorum qui exhibent *classem magis validam quam decoram*: ita sane omnibus litteris codex bibliothecæ Palatinæ uterque. Etsi enim non admodum desideretur in re bellica ornatus pulchritudo; eam tamen minime dedecet. Plane armorum elegantiam militibus suis mire laudabat Philopœmen; uti videre licet apud Polyb. *Histor. lib. xi. capitulo septimo*; apud Plutarch. in vita ejusdem. Verum de hac aptitudine sumptuosiore, et cultu concinniore, non pauca disserimus ad illud Taciti in vita Agricolæ c. 32. 'Ne terreat vanus aspectus, et auri fulgor atque argenti, quod neque tegit neque vulnerat.' *Gruter.* Lectionem, quam dedimus, exhibent omnes Mss. et veteres etiam expressi. Neque rationem video, cur ea displicere queat viris eruditiss. Quis enim negabit decore factas naves, majori facilitate agitari, et hostes ludificare posse? ut patet ex Frontin. *Strateg. II. 3. ex. 24.* Vide Steuch. ad Veget. de Re Mil. I. 5. *Arztzenius.*

Fabrefecit] *Mediolan. fabricavit.* *Schott.* Quod in Mediolan. se invenisse testatur, nostri quoque tantum non omnes comprobant, eamque vocem reduxerat jam olim Machaneus, quos secuti sumus. *Supra Orig. Gent. Rom. c. 9. § 1.* 'Ibique navibus fabricatis oraculi admonitu Italiam petit.' *Livius XXI. 26.* 'Simul perlicit donis ad naves undique contrahendas fabricandasque.' *XXVIII. 45.* 'Quæ ab sociis darentur ad novas fabricandas naves:' et paullo post 'Rusellani abietem in fabricandas naves.' *Vell. II. 79. § 2.* 'In Averno ac Lucrino lacu speciosissima classe fabricata.' *Sueton. in Aug. c. 16. § 1.* 'Donec navibus ex integro fabricatis.' *Justin. II. 12. § 12.* 'Namque Athenienses post pugnam Marathoniam ducentas naves fabricaverant.'

Lactant. Div. Inst. VII. 4. 'Qui navem fabricat, non ideo insumit operam.' *Arztz.*

Quas] Quæ parenthesi inclusi, in quibusdam libris absunt. *Schott.* Ut in omnibus nostris et ed. Veneta, et hoc rectius esse judicabat etiam Scheffer. de Milit. Nav. I. II. c. 7. et Kenchen. ad Frontin. II. 3. ex. 24. Nam 'corvos' et 'ferreas manus' distinguunt scriptores, ut hoc loco male pro liadem habeantur. *Curtius IV. 3. § 24.* 'Validis asserribus, corvos et ferreas manus alligaverunt:' et § 26. 'Corvi vero et ferreæ manus tormentis emissæ pterosque rapiebant.' *Add. IV. 2. § 12.* Fortasse huc pertinet Hieronymus *Epist. III. 3. init.* 'Remos trahunt, ferreas manus et uncas præparant, dispositumque per tabulata militem stare firmiter consuecunt.' *Arztz.*

Corvos] Polybius. Huic igitur parti metuentes Romani, quo ludificandi facultatem præripiant hosti, corvos, quos possent revocare, singulis aptant navibus. Ea fuit machina in hunc modum structa: ligneum robur in prora destinabatur, longitudine quatuor ulnarum, latitudine vero trium palmorum. Super id robur tabulæ inhærentes scalas conficiebant, quarum erat latitudo pedum quatuor, longitudo ulnarum sex: hæ rursus ab utroque latere genua adusque munitæ erant, in harum vero extremo ferrum erat in mallei formam acutum, anqulusque insuper fune illigatus imminentem machinam sustentabat: ut ergo adhærebat hostium navis, laxato fune scalæ dimittebantur, ferrum pondere ac vi roboris super hostilem navem delapsum figebatur. Adagium vetus, 'hic corvus est,' i. e. impudicus: nam vulgus corvos ore coire putat. *Mart.* 'Corve salutator, quare fellator haberis?' Et, nec minus, trahi posset hoc proverbium pro rapaci homine, secundum illud Græcum, βαμολόχος τε κόλαξ: *corvus aris*

(de quo superius in Romulo diximus) *insidians*. Profecto illud, nullum animal corvo obliuiosius, verum habetur. *Mach.*

Manus ferreas] Vide Frontin. *Strategem.* II. 3. et Polyb. lib. I. Variis enim nominibus a veteribus appellantur ferramenta, quæ in proximam navem retinendi causa injiciuntur. 'Manns ferreas' quoque appellat Cæsar de Bello Civili lib. II. Livius libb. XXVI. et XXXVII. ab U. C. Plinius VII. 56. et Q. Curtius lib. IV. Livius lib. XXX. sic: 'Postremo asseres ferreo unco præfixi (harpagones vocant milites) ex Punicis navibus injici in Romanas cepti.' Vide J. Brodæum *Miscell.* lib. II. cap. 30. et Gyraldum ac Baysium in *Navigiis.* *Schott.* Confundit vir erud. *manus ferreas* et *harpagones*, quod fecerat et Livius et Curtius, ut monuerunt recte Schefferus de *Mil. Nav.* II. 7. et Stewech. ad *Veget. de Re Mil.* v. 14. Hiæc autem si navem comprehenderant super tabulata quasi terrestri prælio decertabant. Livius XXVI. 39. 'Quam quis indeptus navem erat, ferrea injecta manu, ita conserebant ex propinquo pugnam.' *Cellar. ad Curt.* IV. 2. § 12. Cæsar *Bell. Gall.* I. 58. § 4. *Aratz.*

Naves] *Triginta* accessit ex *Mss.* tribus, ut illud *XIII. mersit*; quod et *Entropius* confirmat, et *Orosius* libro quarto, capite septimo: nisi quod unam et triginta naves numeret. In quibusdam *Mss.* *XIV.* est. Polybius lib. I. Pænos in hoc prælio L. naves amisisse tradit. *Schott.* Quæ hic ex suis adjecit *Schottus*, non reperiuntur vel in scriptis nostris vel edd. Et ego abesse debere existimo, præsertim cum hic numerus cum Polybio et aliis non conveniat. Quare antiquavimus. Expresserat ille, et cum eo *Variorum collectores, naves XXX. apprehendit, XIII. mersit, qui.* Vide quæ notantur ad *Entrop.* II. 20. *Arntzenius.*

Qui victi et capti sunt] Addit *Entrop.*: 'VII. millia hostium cepit, tria occidit;' quomodo illud, *qui victi et capti sunt*, explicari de hostibus debet. *Schott.*

§ 2 *Hamilco dux*] *Lego Annibal* ex *Mediolan.* illo vetustissimo et *Val. Max.* VII. 3. ex. ext. 7. tametsi rem aliter paullo narret. Fuit autem *Gisgonis filius*, ut *Polybius* et *Zonaras* appellant, *Orosius* seniore *Annibalem* vocat. Pænus et ipse, sed dux infelix pr. Punico bello. *Himilconis* nulla hic mentio. *Judicent docti.* *Schott.* *Schottus* et *Sigonius* 112. 14. sequuntur *Polybium*, qui I. 9. 'Ανσίβαρ nominat. *Sylb.*

Classis Carthaginiem] *Parisin. Classis Carthaginiensium.* Non satis placet. *Schott.*

§ 3 *Panam crucis effugit*] Aliter paullo hæc narrat *Orosius* libro quarto, capite octavo; qui quod infelicitè pugnasset a suis lapidibus cooperatum interiisse scribit. *Polybius* vero et *Epitome Liviana* lib. XVII. a suis militibus in crucem suffixum referunt. Vide *Marcell.* lib. XVIII. de more *Burgundionum* in puniendis regibus, qui non satis prospere pugnascent. *Schott.* Ad hunc morem respicit *Livius* lib. XXII. cap. ult. 'Cui, si *Carthaginiensium* ductor fuisset, nihil recusandum supplicii foret.' Sed hæc agendi ratio minime est laudanda, cum eo modo optimis sæpe ducibus destituntur resp., qui, si res infelicitè cecidit, potius ad alios transire quam in patriam reverti malunt. Præterea sæpe eripitur bene gerendæ rei occasio, cum illi se periculo exponere non audeant, timentes cum calamitate conjunctam ignominiam. Laudabilius est eorundem institutum, cujus meminit *Liv.* XXXVIII. 48. 'Ut in crucem tollerent imperatores, si prospero eventu pravo consilio rem gessissent;' et *Val. Max.* II. 7. ex. ext. 1. Porro de interfectis *Carthaginiensium* ducibus, qui infelicitè pugnaverant *Orosius*

iv. 9. 'Asdrubal cum paucis Lilybæum profugit, atque absens a Pœnis capitis damnatus est:' et Justin. lib. xviii. 7. § 2. *Arntz.*

§ 4. *Prælucente*] Cicero Cat. Major: 'C. Duilius M. F. qui Pœnis classe primus devicerat, redeuntem a cœna sæpe videbam puer: delectabatur crebro funali et tibicine, quæ sibi nullo exemplo privatus sumpserat:' sic enim rectius legi quam *cereò funali*, quod ex Val. Max. iii. 6. quidam reposuerant, Carolus Langius docuit, vir si qui alius, emendandis auctoribus natus, nuper immatura morte præreptus: numquam enim matura mors eorum qui bene de R. P. mereri student. Idem autem refert de Duilio L. Adv. Florus Historiæ Romanæ lib. ii. et Epitomarum T. Livii auctor lib. xvii. aliique. Plinius xxxi. 1. *Schott.* Hujusmodi aberrationes non indecore eis indulgeri, qui reipublicæ haud tralatitiam navarunt operam, abunde ostendi ad Asinii verba apud Tacit. Annal. ii. 33. 'Distinctos senatus et equitum census; non quia diversi natura, sed ut locis, ordinibus, dignationibus antissent, taliaque ad requiem animi, aut salubritatem corporum parentur, nisi forte clarissimo cuique plures curas, majora pericula subeunda; delinimentis curarum et periculorum earendum esse.' *Grut.* Casaub. ad Sueton. Cæs. cap. 37. et Barthius Adv. xxxiv. 9. *Arntz.*

Funali] I. e. cereo e funibus contexto. *Mach.*

Publice] *Publica* libri vetusti. Non satis placet. *Schott.*

CAP. XXXIX. § 1 *Atilius*] Variatur in scriptis, aliis *Attilius*, aliis *Atilius* præferentibus, sed hoc verius est, cum ita in Marmoribus et Nummis exprimitur, quorum auctoritatem secti sunt viri litteratissimi; vide Jac. Gronov. ad Liv. xxx. 43. viros doct. ad Val. Max. iv. 4. ex. 6. Burmann. ad Quinctil. Inst. Orat. iv. 2. p. 317. Schulzing. ad Ulpian. tit. xi. § 18. et

Duker. ad Flor. i. 20. et ii. 2. § 17. Atque hæc scripturam hodie sequuntur optimæ edd., ut apud Cicer. de Nat. Deor. ii. 28. ubi male Lambinus *Attilio*. Orat. pro Plancio c. 25. de Senect. cap. 17. Livii Epit. xvii. et xix. Gell. iv. 3. Vell. Patere. ii. 53. sine: et Gruteri Insc. p. xxliii. num. 1. Oros. iv. 10. ubi Ms. tamen *Attilius*, quomodo hodie etiam editur apud Eutrop. ii. 21. Frontin. i. 5. ex. 15. et iv. 5. ex. 10. Justin. ceterosque quamvis minus accurate: unde apparet peccare JCTos, qui 'Attilianum tutorum' dicunt, qui *Atilianus* appellandus erat. Porro quod pleræque edd. expresserant *dux Romanorum* vocem hanc secundam ignorant omnes scripti et Veneta. *Arntz.*

Calatinus] A calando dictos docet Fulvius Ursinus Romanus Notis ad Orat. Cic. pro P. Sextio. *Schott.*

Ex maximis] Vulgati sine præpositione. L. Ann. Florus: 'Fere omnia præsidia Pœnorum Agrigento, Drepano, Panormo, Eryce, Lilybæo detraxit.' *Schott.* Sic legere jubent codd. manu exarati et vetustæ edd., nescio unde receperat Schottus et posteriores *ex maximis*, quasi verbum 'dejicere' semper præpositionem requireret. Cicero Orat. Phil. viii. 2. 'Cujus præsidium Claterna dejecit Hirtius:' et Act. in Verrem i. 8. 'Si me ædilitate dejecissent.' Symmachus Epist. x. 58. 'Qui se dejectum possessione questus est.' Val. Flacc. iii. 594. 'Nunc ad ripas, dejectaque saxis Flumina.' Seneca Thyest. vs. 803. Vell. ii. 24. § 2. et i. 15. § 28. ff. de Damno Infect. *Arntz.*

Æna] Urbs est Siciliæ ad differentiam Ætnæ montis. Val. Maximus de cultu Deorum, 'Ænam, quoniam ejus sacra inde orta credebant, quindecim viros ad eam propitiandam miserant:' licet alii etiam *Æthnam* legant. *Mach.* Vulgati *Ætna* quasi *Æna* subjiciunt: in uno Msc. *Herna*, in Mediolan. *Æna* scriptum reperi. Strabo lib. vi. et Stephanus sine diphthongo. *Ætna*

autem etiam urbs in Sicilia est Plinio tertio et quarto libris. *Schott.* Præpositio *ex* abest a vulg. libris in iisdem seq. versu *Ætna* est pro *Enna*: quæ cum ambæ inter mediterranea Siciliæ opida numerentur a Ptolomæo, ac potius maritimum opidum hic cum Drepano a Lilybæo requiri videatur, fortasse *Catina* vel aliud opidum maritimum pro illis ab auctore scriptum fuit. Florus sane illorum loco numerat 'Agrigentum, Panormum, Erycem,' 390, 50. *Ennam* tamen legit hic etiam Sigonius supra 113. 30. in inclusis, quæ sequuntur, *ἀνωροψηλα* esse, notat idem Sigonius ibidem, vs. 45. *Sylb.* *Ennam* recipimus, invitis etiam, quod tamen non libenter facio, omnibus scriptis et edd. antiquioribus, qui *Etnam* vel *Ethnam* scribebant. Sed Atilium Calatinum 'Ennam' urbem cepisse ex Polyb. tradit Dukerus ad Flor. II. 2. § 12. *Ætna* autem nullo modo etiam inter maximas et munitissimas Siciliæ civitates recenseri potest. Et tanto excusatus hic me *Ennam* scribere existimo, cum nihil frequentius sit apud librarios, quam *Ennam*, talem enim urbem illi ignorabant, in *Etnam* transmutare: apud Solin. cap. 5. 'Ibidem campus *Ætnensis* in floribus semper:' et non multo post, 'Purpureum *Ætna* mittit:' sic edidit Gryphius; sed rectius Salmasius, *Ennensis* et *Enna*, vel potius, ut excerpta Ms. codicis apud me, *Hennensis* et *Henna*: quod etiam præfert in notis Salmasius. Vide Torrent. ad Val. Max. I. 1. ex. 1. Similia apud Schott. ad Melam II. 7. Bernecc. ad Justin. XXII. 1. § 2. Ciofan. ad Ovid. ex Ponto Ep. II. 10. vs. 25. Heins. ad Claudian. de Rapt. Pros. II. 72. et III. 220. Munckerum ad Hygin. Fab. CXLVI. Et, qui alia collegere Drakenb. ad Sil. I. 93. Duker. ad Flor. II. 19. § 8. et Oudend. ad Lucan. VI. 740. *Arntz.*

Drepanum] Urbs in modum falcis (nam *δρεπανον* Græci *fulcem* dicant)

famosa est Anchisæ morte. *Mach.*

Lilybæum] Triquetra Sicilia habet Pelorum Italiam versus, Pachynum Græciam, Lilybæum Africam. *Mach.*

Panormum] Oppidum, unde 'Panormitano' jurisconsultissimo perductio. *Mach.*

§ 2 *Totam Siciliam*] *Μνημονεύειν ἐπιδορυμα* prisca scriptoribus familiare: non enim ab A. Atilio consule, sed insequentis anni CDXVI. C. Atilio Regulo prælium navale pugnatum est. Fefellit auctorem et nominis, et temporum affinitas. *Schott.*

Magnam hostium classem] Polybius. Nactique in medio hostes frequentes, eorum naves plenas capiunt; reliquæ in littus adactæ franguntur. Romani tribus maximis præliis hostibus superatis ubique victoria potiti fuerunt; fractæ sunt in his præliis Romanorum naves quatuor et viginti, Carthaginensium vero supra triginta: plena autem nulla a Carthaginensibus capta, ipsorum vero quatuor et sexaginta Romani plenas cepere. *Mach.*

§ 3 *Ad Camarinam*] *Camarinam* libri veteres scribunt prima vocali in secunda syllaba; et Græci Strabo, Stephanus, Polybius. Vide Servium in *Æneid.* lib. III. 'Apparet Camerina procul,' &c. Erasmi Chilades. *Schott.* Duo Mss. *ad Catinam*. Sed 'Camarinam' seu 'Camerinensem saltum' agnoscit hic etiam Florus II. 2. cur autem *Camerina* per *e*. Latine scribi soleat, cum Græci *Καμαρινάων* vocent, ibidem exposui. De Calpurnio Flamma meminit præter Livium etiam Plinius XXII. 6. Agell. III. 7. et Frontinus Strat. I. 5. *Sylb.* Ceterum Schottus scribere maluit *Camarinam*, Græcorum morem secutus, et sic cum Heinsio ad Silium XIV. 198. Drakenb. Verum *Camerina* constanter editor apud Ovid. Fast. IV. 477. Oros. IV. 8. atque alios, ut facile inducar utroque modo extulisse Latinos. Vide Dausq. Orthogr. part. II. p. 73. et Græv. ad Cicer. ad

Att. Epist. VIII. 12. Apud Virg. *Æn.* III. 701. in codice scripto inveni *Cimarinam*. In similibus vocibus promiscue *a* et *e* adhibere veteres ut in *camara* et *camera* observat ad Sallustii Catil. c. 55. § 4. Curtius. *Arntz.*

Calpurnius Flamma] Sic a Livio quoque lib. XXI. tribunus nuncupatur. *M.* prænomen in Liviana Epitoma et in Plinio XXII. 6. *M. Cato* in Origini. 'Q. Ceditium' vocat. *Quadrigarius Annal.* lib. III. 'Laberium.' Tu lege Agell. III. 7. ubi cum quadringentis militibus in hostem pugnassee tribunum refert ex Catone illo. Vide et Frontin. lib. I. *Schott.* Eadem Fabricius ad Oros. IV. 8. et Freinsh. ad Flor. I. 2. § 13. *Arntz.*

Sociis] Ex Mss. est, et qui sequitur orationis ambitus aliter paullo a nobis interpolatus ex libris antiquis. *Schott.* Contra consensum tamen omnium apud nos codicum et editionum. Sed hac in voce facile Schotti emendationem, quam ex scriptis esse proficitur, potuimus admittere; in sequentibus non item. Ibi enim reposuerat *inventus est. Senatus*, cum antea ederet *inventus et sanatus.* Quod ideo non videtur tolerasse, quia in præcedentibus scriptum erat, *Calpurnium cecidisse cum suis, adeoque, ut putabat, in prælio eum occubuisse.* Sed fallitur vir eruditissimus, cum 'cadere' etiam alibi dicatur de illis qui in pugna gravi vulnere affiguntur, quamvis vivi in castra referantur. *Livius XXI. 7.* 'Hannibal ipse, dum murum incautus subit, adversum femur tragula graviter ictus cecidit.' Hannibalem tamen eo vulnere non periisse tristia Romanæ reip. fata docuerunt. Idem *Livius XXXVIII. 47.* 'Q. Minucius Thermus cum multis viris fortibus cecidit.' Quem tamen in ipso prælio mortuum non fuisse, sed grave vulnus accepisse, patet ex cap. seq. 49. 'Ne ex vulnere vir fortis ac strenuus Q. Minucius moreretur.' *Corn. Nepos in Eumene c.*

4. 'Cadit Craterus dux et Neoptolemus, qui secundum locum imperii tenebat.' Atqui in ipsa pugna non fuisse interfectum constat ex sequentibus ejusdem capituli: 'Eumenes Craterus, ex acie semivivum elatum, recreare studuit.' *Just. VI. 8. § 2.* 'Nam ut relatus in castra semianimis vocem spiritumque collegit, id unum a circumstantibus quæsit, num cadenti sibi scutum ademisisset hostis.' Hoc cap. præc. § 11. 'Graviter vulnerari dixerat.' *Amm. Marcell. XXV. 3. p. 454.* ubi de Juliano letali vulnere accepto: 'quod percunctando Phrygiam appellari locum, ubi ceciderat, comperit.' *Iscanus de Bello Troj. IV. 402.* 'Tunc bis ullum Percuties hostem? quisquis vel sentit Achillem, Sufficiat cecidisse semel: tua fulmina passus Alterius non mortis eget.' Quo loco vellem legere *vulnera passus*; id est, 'vulnera a te illata.' 'Vulnera pati' *Ovidius Ep. Her. II. 48. Am. El. II. 14. 3.* et alibi. Similiter alia verba, quæ vulgari significatione mortem designant, de gravioribus vulneribus et plagis exponenda sunt. *Seneca de Clem. I. 14.* 'Equitem Romanum memoria nostra, quia filium suum flagellis occiderat, populus in foro graphiis confodit:' illum autem non interfectum sed a Cæsare morti ereptum esse ibidem sequitur. *Adi ad illum locum Lipsium. Cæsar Bell. Gall. III. 5. § 2.* 'Quem Nervico prælio compluribus confectum vulneribus diximus.' Ille tamen postea et vixit et res fortiter gessit, ut sequentia Cæsaris verba indicant. Non debuerat igitur hoc loco quiddam mutare Schottus, præsertim cum nemo sanior historicus unquam dixerit de rep. Romana: 'Senatus terrori hostibus fuit.' Talia offendunt aures et ineptias produunt. Neque verum est *Calpurnium* periisse, cum unanimes sit historicorum consensus, eum amissis ceteris evasisse. Nec offendere debet repetitio

vocis *postea*, cum multa talia apud Nostrum sunt obvia. Sic hac paragrapho bis *trecentis* scripsit. Vide ad c. 34. Hasce ob causas non dubitavimus exprimere ut est in omnibus Mss. et edd. *inventus et sanatus*. Solus Machaneus *inventus est et sanatus*. Arntz.

§ 4 *Triumphavit*] De triumpho quod extremo hoc capite dicitur, ad Caium Atilium Regulam putto pertinere. Navalem enim egisse in Fastis Capitolinis sculptum video, probaturque auctoritate P. Orosii, Zonaræ, et Polybii. Hinc Plinius 'triumphalem aratorem' appellat, Valerius 'triumphalis currus habenas' eum tractasse tradit. Primus in sua gente Serranus dictus, quod serentem in agro lictores, qui ad magistratus vocabant, invenissent. Cicero pro Roscio. Val. lib. iv. Plinius lib. xviii. Appuleius in Apologia. Triumphum tamen iidem Capitolini, etiam de Calatini triumpho ejusdem anni de Pœnis loquuntur. Schott. Quæ hic de triumpho scribit Schottus, satis refelluntur e nummo apud Spanhem. de Usu Num. Diss. x. p. 215. In quo junctæ elephantis quadrigæ occurrunt cum hac inscriptione A. ATIL. A. F. C. N. Inde præterea confirmatur non *Attilius* sed *Atilium* scribi oportere. De illo triumpho et aliis in hoc capite locis agit quoque Pighius Ann. ii. 33. Arntz.

CAP. XL. § 1 *Atilius*] Simpliciter tau Fasti. Schott. Not. Min.

Regulus] De quo Florus Epitome decima septima plura scribit: 'conquestum esse in senatu Regulum per literas, quod agellus ejus a mercenariis devastaretur.' Mack.

Sallentinis] Populi sunt Apulæ. Virgil. 'Et Sallentinos obsedit milite campos Lyctius Idomeneus.' Ad dit Polybius, per hoc tempus apud Bagram fluvium castra habens Marcus Atilius serpentem horrendæ magnitudinis apud ripas ejus flumi-

nis stabulantem ballistis, et catapultis oppugnatum occidit; cujus postea corium Romam delatum viginti pedum longitudinem habuisse quidam memoriæ prodiderunt. Mack. Liquida repetita scribunt Fasti Capitolini et Mss. omnes. Schottus. Simpliciter tamen plerique ex nostris, sed melius geminatur, qua in re cum aliis sequor Drakenb. ad Sil. viii. 575. cum ita in antiquis monumentis occurrat. Hujus triumphum et alii meminere apud Pigh. Ann. i. 457. Arntz.

Primus Romanorum] C. Tacitus C. Duilius primum facit, qui in Africam trajecerit. Schott.

Classem trajecit] *Classe traicit* Mss. quomodo nono ab hinc capite loquuntur est. Schott. *Classe* quoque quatuor scripti, sed melius veterem lectionem tuentur duo reliqui et edd. omnes. Facilis est lapsus, cum littera *m* in Mss. fere scripta lineola notari soleat, quæ sæpius a properantibus fuit neglecta, præsertim ubi nescirent, recte etiam dici 'trajicere classem,' pro quo ipsi sæpius audierant 'classe trajicere.' Sed hujus locutionis vel solus Livius satis magnam dabit exemplorum copiam XXI. 41. 'Licuit classem victricem in Africam trajicere.' XXII. 27. 'Classem in Africam trajiceret.' XXVIII. 6. 'Classemque inde ad Cynum Loeridis trajecit.' c. 36. 'Jubere senatum, ut classem, quam Gadibus haberet, in Italiam trajiceret.' XXX. 27. 'Ut quinquaginta navium classem in Africam trajiceret.' et XXXVII. 9. 'Mox Abydam trajecta classis.' Tacit. Ann. ii. 78. 'Trajectisque in continentem navibus.' Eadem locutio restituenda inf. c. 49. 'Concedente collega in Africam classem trajecit.' Sic volunt Mss. Arntz.

Ea quassata] Ita ex Mss. corrige. Vulgata enim *quassatas duas Hamilcare falsum sensum continet*, si ipse Latine intelligo. Eutropius enim, et de Græcis Polybius Romanos XXII:

navis amissae, hostium vero LXIV. depressisse, partim cepisse, diserte ait. *Schott.* Ego satis firmiter mihi persuadeo, veram lectionem vidisse *Schottum*. 'Quassari' namque dicitur classis, quæ servis jactatur tempestatibus. *Livius xxx. 39.* 'Multæ quassatæ armamentisque spoliatæ naves.' *Virg. Æn. l. 555.* 'Quassatam ficeat ventis subducere classem.' *Seneca Otio Sap. cap. 30.* 'Quomodo navem quassam non deduceret in mare.' *Claudian. Bell. Gild. vs. 491.* 'Quassatis cupio tellurem figere rostris.' *Apul. Metam. ll. 220.* 'Navis ipsa, in qua vehebamur, variis turbinibus procellarum quassata.' *Isaanus de Bell. Troj. vi. 905.* 'In scopulos projecta perit; quin fulmine quassa Regia, qua vectus Ajax, ratis.' *eo loco flamine legendum erit; 'quati' enim 'fulmine' non potest navis, quomodo peccatum apud Pseudo Catonem ll. 7.* 'Tuta mage est puppis, modico quæ flamine fertur: hodie circumfertur flumine. Eodem, uti nos apud Isaanum modo, *Shium* nescio an e *Ms.* emendat docta manus, quæ apparet in ed. principe, quam moriens academix Leidensi legavit *Perizon. iv. 325.* 'Nunc huc alterno, nunc illuc flamine quassant: est in editis *gestant.* Sed illud non absurdum. *Orosius vi. 2. fine:* 'Ipse cum quassata jam navi mergeretur.' *Dict. Cretensis vi. 7.* 'Apud *Molosos* naves quassatas tempestatibus reficit.' *Adde Gronov. ad Senec. de Brev. Vitæ cap. 10. Ciof. ad Ovid. Trist. El. iv. 8. 17. et alios. Arnz.*

Oppida] *Simplici p* scribe, juxta analogiam ab 'ope,' et *Varronem, Ciceronem de Glor. lib. II. alios denique libros veteres. Schottus, Not. Min.*

Ducenta] *Hoc ἀδύραρον* videtur. *Eutropius* enim 'septuaginta treis' duntaxat urbes 'in fidem Romanorum acceptas' refert. *Orosius* vero *iv. 8.* 'oppida octoginta duo in deditionem

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

cessere Romanis, *Carthaginiensium* sunt cæsa *XVII. M.* capta *v. M.* elephantum *XVIII.* abducti.' et *L. Ann. Florus lib. II.* 'trecenta et amplius castella vastata.' *Fides sit penes auctores: nec mirum victos eos et captos, qui vincendo defatigarentur. Schott.*

Ducenta millia] *Eutropius* 'quinque' tantum 'millia cum octodecim elephantis cepisse' ait, 'octodecim millia ad internecionem cecidisse: collegam vero *Romam* revocatum *L. Manium Vulsonem, victorem in triumphum duxisse septem et viginti millia captivorum, anno post R. C. CDXVII. Schott.* Numerus satis amplius, sed si maximas *Carthaginiensium* clades, quas a *Regulo* acceperunt, cogitemus, non est ut quidquam contra *Mss.* fidem inmutemus. Omnes enim testantur ad internecionem cæsos et ad ultima redactos fuisse *Carthaginienses.* *August. de Civ. Dei III. 18.* 'Qui etiam ipsum primum bellum *Punicum* cum fecisset (lege *confecisset*) nisi aviditate nimia laudis et gloriæ duriores conditiones fessis *Carthaginiensibus* inperasset.' *Arnz.*

§ 2 *Conjugi ejus*] *Ejus* iterum in pristinum locum reduximus, quod rejecerat *Schottus, in*vis nostris codd. et edd. *Arnz.*

Xanthippi] *Libri veteres Xanthippi* præferunt. De *Xanthippo* vide *Veget. initio lib. III. Schott.* Nonnulli quidem *Mss.* sine adspiratione, sed derivationis ratio aliter postulat. Confer *Dausq. Orthogr. part. II. p. 339. Arnz.*

Mercenarii] *Libri veteres mercenarii* duplici *n* præferunt. *Schottus.* *Torquent* hic se viri docti, quomodo 'mercenarium militem' potuerit dicere quem alii *ducem* faciunt. *Offendebat hoc Stewech. ad Veget. prol. lib. III.* Sed illa non videntur pugnare; nam potuit esse ille mercenariorum dux, ita ut non fuerit qui-

P

dem gregarius miles sed tamen mercede conductus. Carthaginienses enim inter suas copias habere solebant magnam mercenariorum manum. Corn. Nepos Hamilc. c. 2. 'Primo mercenarii milites, qui adversus Romanos fuerant, desciverant.' Livius xxvi. 43. de Carthaginiensibus: 'Hic pecunia omnis hostium, sine qua neque illi gerere bellum possunt, quippe qui mercenarios exercitus alunt.' xxvii. 5. lib. xxviii. capp. 30. et 44. Rarius hoc Romani fecerunt et quidem primum bello Punico secundo. Epit. Livii lib. xxiv. Porro de Xanthippo quid fuerit non convenit inter scriptores. Vide Fabric. ad Oros. iv. 9. et Duker. ad Flor. ii. 2. § 23. Arntz.

§ 4 *Legatus*] Alii scribant duos legatos de permutandis captivis missos. Mach.

De permutandis captivis] Videndus Cic. in Offic. extr. l. iiii. in Paradoxis, et in Pisonem, Liv. Epit. l. xviii. Eutropius lib. ii. Val. Max. x. 1. Appianus et Agellius vi. 4. diverse tamen ex Tuberone et Tuditano. De poetis Silius lib. vi. et Horatius Carm. lib. iiii. eleganti oda 5. et ibi pluribus Læv. Torrentius. Schott. Cicero de Off. i. 12. et Claudian. Bell. Gild. vs. 78. Arntz.

Romam missus] Bene habet, quod deperdito T. Livii Punico bello, Polybius scriptor gravissimus nobis relictus: is lib. 1. ante Metelli victoriam, Regulum 'Romam missum' ait: idem Livii Epitome lib. xviii. confirmare videtur; quod moneo propter eos qui Fastos Consulares digesserunt. Hi enim victos Pœnos id fecisse affirmant, anno dclii. Arntzen.

Conditionem dissuasit] Asserens venenum temporarium a Carthaginiensibus sibi datum, ut permutatio nulla fieret. Mach.

Rejectis] 'Rejicere' est morbosum aliquid, ac displicens ablegare. Inde

oves 'reicula' dicta. Mach.

Regressus] Non ignarus ad quos crudeles hostes reverteretur. Mach. Hæc verba sunt Val. Maximi i. 1. ex. 14. ubi tamen varie legitur, 'infestos hostes, infestos Deos, infestos Pœnos.' Quid si scripseris *infestas pœnas*? Arntz.

Arcam ligneam] Historiæ Gellii, Valerii et Ciceronis hujus patientiam miria laudibus ac præconiis extollunt; ubi Gellianum illud non tacebo, positum esse in vase muricibus (i. e. lapillis), acutis, seu ferreis stimulis, quales sunt spinæ muricum piscium: cogebaturque interdum aciem oculorum defatigare in radiis solaribus perpendiculariter inspiciendis; noctu vero ne dormiret, pervigilio exagitabatur. Mach. Seneca de Tranq. Animi c. 15. 'Aut Regulum, quod tot clavibus configitur.' Et quæ plura de dissensu auctorum pœnam illam Reguli narrantium collegere viri, quibus mecum multa debent litteræ, Drakenb. ad Sil. vi. 539. et Dukerus ad Flor. ii. 2. § 23. cum Coqueo ad August. de Civ. Dei i. 15. Arntz.

Actis] Vulgati *adactis*. Schott. *Adactis* tamen omnes scripti et editi, nec ulla mutatione opus est. Seneca de Vita Beata c. 19. 'In quas unusquisque vestrum clavos suos ipse adigit.' Arntz.

CAP. xli. § 1 *Caius*] Hactenus Qu. prænomen fuit, quo nomine frater Caii appellatus, qui insequenti anno fratris consulatum exceperit, an. dclxii. Mirum ergo non est, si aut temporum, aut literarum C. et Q. cognatione falsi sicut vel librarii, vel potius auctor ipse, quod uni omnia tribuat; cum tamen plerique Romanæ rei scriptores victoriam et triumphum navalem Caii, pacem vero Pœno datam Quincto adscribant, qui et de Faliscis triumphavit, ut Triumphales Tabulæ prodiderunt. Corn. Nepos etiam in Amilcaris vita Caium nominat, quo confidentius

ita scripsit. *Schott.* *Quinctus* tamen retinet omnes scripti cum editt. Facilius est conjicere errorem esse ipsius auctoris, qui duos insequentes consules confuderit. Anno enim U. C. DXI. C. Lutatius fuit consul, anno DXII. *Quinctus.* *Arntz.*

Lutatius] Eaedem tabulæ et Mss. libri sine *c* scribunt, uti et *Amilcar*, *Anno*, *Annibal*, absque aspiratione; quos libenter sequor. In Mediolan. et uno *Msc.* prænomena abfuerunt, quæ in Romana historia fere corrupta sunt. *Schottus.* *Lucatius* vel *Luctatius* Mss. Sed veram scripturam suo jure vindicavit *Bosius* ad *Nepotem Hamilc.* cap. 1. et *Pigh.* *Ann.* tom. II. p. 68. quamvis ille *Luctatium* admitti etiam posse censeat. *Arntz.*

Primo Punico bello] De quo sic *Polybius*: Quamobrem ubi pugnari cœptum est, confestim, ut par erat, a Romanis superantur, centum viginti naves in ea pugna Carthaginienses amisere: harum duædequingenta summeræ, fractæque sunt, reliquæ vero captæ; fugientibus ex prælio plurimum opitulata est venti subita mutatio, qui statim post fugam contrario, quam prius impetu flare cœpit: itaque velis sublatis, cursum sequentium antevenere, et ad *Hieroneum*, unde prius solverant, se ex fuga receperunt: consul post prælium cum tota classe *Lilybæum* rediit; ibi laudatis, donatisque militibus, cætera intento studio persequēbatur. Carthaginienses, ubi superatum *Hannone*m, profigatamque classem intellexere, præter spem tanta clade percussi, quo se verterent, nesciebant: de quo ita *Lucius Florus* nono. decimo lib. 'Lutatius consul victa ad *Ægates* insulas classe Pœnorum finem bello posuit: petentibus Carthaginiensibus pax data.' *Mach.*

Trecentis] CC. *Polybius* et pro *sexcentis*, *quadringentis* *Entropius*: *Orosius* *trecentis*. Suspiciatur igitur aliquando sum mendum subesse, quod

omnes pæne classem et hostium et Romanorum tantum DCLXX. navium fuisse affirmant, indeque errorem natum credebam, quod, cum notis olim numeri exprimerentur, earum transpositione infinitas mendas in libros antiquos irrepsisse didicissem, Forte scriptum reperit librarius CD. exscripsit alius parva immutatione DC. nec enim major pestis optimos auctores invasit, quam notarum frequens usus in numeris exprimendis. Nec tuto sententiam; post enim incidi in librum calamo exaratum, in quo supra adscriptum erat CCC. *navis*, quæ res conjecturam meam confirmat. *Annone* pro *Himilcone* habebat idem exemplum, ut et *Orosius*, et placet. *Schott.* *Himilcone* vel *Hamilcare* reperimus in nostris. Quare licet veritas historiæ *Hannone* ut scribamus exigat, non tamen ausus sum omnia contra *Mss.* rejicere, quæ historiæ adversari videbantur. Multi enim 'Hannonem' hic ducem faciunt; vide *Lambinum* ad *Nepotem Hamilc.* cap. 1. Sed præstat *Hamilcare* scribere cum duobus *Mss.* ex *Livio* XXI. 10. 'Ægates insulas Erycemque ante oculos proponite, nec puer hic dux erat sed pater ipse *Amilcar*.' Hac ratione dissensus scriptorum erit admittendus. *Arntz.*

Commeatus] Annonam castrensem et libertatem significare notius est quam ut declaratione indigeat. *Machan.*

Ægathes] *Polybio* *Αἴγωραι* appellantur insulæ inter *Lilybæum* Siciliae promontorium et Carthaginem. Vide *Pomp.* *Melam* lib. II. et *Silium Italicum* extremo sexto: et lib. I. 'Aet *Ægates* abolere parentum *Decedus*.' *Schott.* Fuerunt qui *Ægatas* semper scribendum esse contenderent, sed horum sententia non æque omnibus placuit, et recte repugnarunt *Is.* *Vossius* ad *Melam* II. 7. p. m. 509. *Bosius* ad *Nepot.* *Hamilc.* cap. 1. et *Drak.* ad *Silium* I. 61. *Arntz.*

Insulas] *Insulam* forte melius. *Schottus*, Not. Min. Immo vide quæ atulit laudatus modo *Bosius* ad *Nepotem*. *Arntz*.

Aut cepit] Adde ex *Mss.* Aliud enim 'deprimere,' vel demergere naveis cum pugnatoribus, aliud 'capere.' *Tacitus* libro quarto *Hist. Aug.* 'Major pars navium depressa, aut capta.' Sic et *Oros.* loquitur libro quarto, capite decimo quinto, et capite 18. Vide *Petri Victorii Variar. Lect. libros utilissimos*. *Schott*.

§ 2 *Sicilia*] Sunt scripti qui adunt ut sic: sine ulla necessitate. *Arntz*.

Intra Italiam Africanque] *Plinius* III. 8. 'Insulas in Africam versus *Gaurum Melitamque*,' et alias commemorat, 'citra vero *Siciliam* ex adverso *Metauri* annis xxv. ferme milia passuum ab Italia, septem *Æolis* appellatæ.' Notum autem est non solum *insulas* poni pro locis undique ab aquis circumfluis, sed etiam pro ædibus vicinitatem aliarum nequaquam habentibus, ut *Suetonius* 'dominos' ait 'insularum.' *Mach*.

Hiberum] *Fluvius Hispaniæ*, a quo dicta *Hiberia*. Et *Lucanus* inquit, 'Profugique a gente vetusta *Gallorum* *Celtæ* nomen miscentis *Hiberis*.' *Mach*. *Mediolan.* scribebat *Hiberum*. *Schott*. *Hiberum* cum adspiratione faventibus scriptis reposuimus. Vide *Dausq. Orthogr. part. II. p. 154.* et *Ondend. ad Lucan. lib. II. vs. 50.* *Arntz*.

Fluvium] Olim edebatur *Hiberum flavium abstinerent*, vel ut *abstinerent*. Sed illa ex *Mss.* rejecimus. *Arntz*.

CAP. XLII. § 1 IX. annos natus] Sic omnino scribendum censeo, non XI. Rursus, ut fit, notæ in numeris transpositæ: itaque legendum moment *Livius* lib. XXI. *Orosius* lib. IV. ætètorique historiæ Romanæ racematores, et *Cora*. *Nepos* in vitis *Externorum Imperatorum*. Anno dehinc ætatis XXVI. imperator belli electus

est: nam duce patre *Amlicare* IX. annos in *Hispania* militavit, VIII. sub ejus genero *Asdrubale*. *Mendose* igitur *Eutropius* XX. scribit. *Schott*. Plura hanc in rem collegit *Bosius* ad *Nepot.* *Hann. c. 2. § 8.* Quo in loco præstitum sit illud jœjurandum examinat *Drakenb. ad Sil. I. 81.* *Arntz*.

Jaravit] De hoc intellexit *Juvenalis*: 'Hoc puer ad *Libyeas* juraverat *Hannibal* aras.' *Mach*. Vitio memoriæ *Martialem* voluit scribere *Epigr. IX. 44.* *Arntz*.

Patri] Ita scripsimus ex sententia quatuor codicum et *Ed. Venetæ*, cum reliquæ *Patris* habent. Tales dativi eleganter ponuntur pro casu secundo. *Martial. Epigr. XII. 25.* 'Exillio comitem quæris, agellus erat:' ita enim ibi melioris notæ codd. *Seneca Phœn. vs. 52.* 'Nemo me comitem tibi Eripiet unquam:' ubi peccant duo *Mss.* *Traj. sui* acribentes. Hæc loquendi elegantia corrupta etiam esse videtur apud *Sen. de Benef. II. 16.* 'Sed cum ubique sit virtutis modus: malim virtuti. *Virgil. Ecl. II. 68.* 'Quis enim modus adsit amori?' *Seneca Hippol. vs. 359.* 'Sævis ecquis est flammis modus?' *Daker. ad Flor. lib. II. c. 6. § 48.* apud *Sueton. Verpas. c. 7. § 5.* 'Sedentem pro tribumali pariter adierunt, orantes opem valetudini:' ita lego ex *Vossianis* excerptis probatæ fidei. Alia *Curtius ad Sallast. Catil. c. 11. § 4.* et *Jug. c. 7. § 4.* *Cicero* pro *Demo, c. 20.* 'Cujus majores huic populo socii atque amici semper fuerunt.' Similia *Burmann. ad Ovid. Met. XIV. 678.* ubi in addendis recte etiam hunc locum vindicavit. Hanc locutionem cum *Græcis* habere communem *Latini*, unde videtur profecta. Confer *Perizon. ad Ælian. Var. Hist. III. 3.* *Scheff. ad eundem III. 4.* et *Homburg. in Pærrerg. Sacr. ad Evang. Lucæ c. VII. vs. 12.* *Arntz*.

§ 2 *Eo*] Tacet *Cornelius Hannibalem* defuncto patre militasse per oc-

to athen sub sororio Hasdrubale. *Mach.* Pronomen eo adest ab uno scripto. *Asdrubale* autem exaudiendum ex Corn. Nepote, unde hæc forte sarcienda, 'octo post ejus mortem annis, mortuo Asdrubale,' &c. *Schott.* Not. Mis. Nec tamen necesse est, ut intelligamus id eum fecisse statim, simulac pater esset mortuus, sed his verbis indicat tantum Noster patre mortuo fidem præstitisse Hannibalem, adeoque eo ad Hamilcarem, non ad Hasdrubalem erit referendum. Vide Nep. Hann. c. 3. *Arntz.*

Saguntum] Non referam singula, quæ a Tito Livio lib. I. secundi belli Punici, et a Plutarcho in vita Hannibalis referuntur, neque enim officii mei est transcribere, verum interpretari. Est autem Saguntum urbs Hispaniæ ab Herculis socio Saguntino dicta. Sil. Ital. primo: 'Haud procul Herculei tollant se littore muri, Clementer crescente iugo, quis nobile nomen Conditus excelso sacrauit colle Zacynthus.' *Machan.* Libri veteres *Zagynthus* scribunt, de qua scriptura vide Priscian. De Saguntina fame illud memorabile extremo Satyrico Petronii Arbitri, quod Pythæi beneficio amplius est; humanas edisse carnis. *Schott.* Schotti scripturam merito rejicit Drakenb. ad Silium I. 271. Ceterum tres scripti et ed. Veneta habent *federatum*; doctæ lectio; veteres enim casu recto etiam *Saguntam* dixere; ut Livius XXVIII. 39. 'Ut illa gente incolumi stare Saguntam non posset:' et paulo post, 'Et dirutum et restitutum Saguntum fidei socialis utrimque servatæ documentum omnibus gentibus fore.' lib. XXXI. c. 7. 'Sicut Sagunto expugnando Hannibalem passi sumus.' Sil. Italianus XVII. 329. 'Quid vos, quis claro deletum est Marte Saguntum, Exhorter?' ubi plura Heina. et Drakenb. Pincianus ad Pomp. Melam II. 6. et Daqsq. de Orthogr. part. I. p. 90. Latini enim Græcorum ter-

minationem os, in us et um genere neutro mutare solent, quod de aliis urbibus adnotat Vossius ad Melam I. 19. iuit. Et hinc fortasse, quod in optimo P. Danielis cod. apud Corn. Nepotem Miltiad. c. 2. 'Chersoneso tali modo constituto Lemnum revertitur.' *Arntz.*

Evertit] Dum ultro citroque tempus legationibus teritur, dum a Carthaginiensibus Romanæ legationes delatantur, sera tandem penitentia succurrendi Romanos cepit. *Mach.*

§ 3 *Alpibus patefactis*] Antea soli Herculi perviis: inde Graiæ dictæ. Constat autem venisse per montem Jovis, quem vulgo Cinisum appellant Gebennas versus tendentem, partem ejus Rupiola, et Durandum vocitant, qui ex altero latere flumen Druentiam, ex altero exitum in Taurinos habet: id Plutarchus sentire videtur. Desinant igitur garrire *à vous être*: de cavata via, atque manu facta ad saltus Augustæ Cæsareæ: nam quomodo opidum Taurinum expugnasset? vetustissima namque etiam inclyta hac in urbe plura venerandæ antiquitatis monumenta profecto spectaremus, quæ, asserente Eustathio, Homericæ interprete, ab Eridano eodemque Phaëthonte binominis condita fuit, qui Solis Ægyptii filius per Nilum magna classe in mare navigans, cum Genuino socio, Gennæ Ligusticæ deinde fundatore, post longas peregrinationes, tandem in hanc amplissimam atque fertilem planiciem devenit, hominesque rudes et agrestes, feroces tamen, comperiens, ratus se ingenio proprio eorum superaturum ferociam, penes Padum conседit, Eridanumque condidit, Taurinum dictum: ab armentoso loco, a copia taurorum, seu boum, ferunt originem vocabuli: circumferuntque pictum nostri concives palam tauri vexillum. Non desunt scribentes a ripis Padi cornua taurina referentibus, vel a murmuræ aquæ

magnum hujusce animalis imitante, quia pluribus hic augetur fluminibus, Taurinum nuncupatum existisse. Foribus domus mei gymnasii scholastici adstat curus Phaëthonteus marmoreus. Romani certe hic, utpote in commune totius Galliæ Cisalpinæ ac Transalpinæ diversorium divertere solebant, uti epitaphium a me inventum in marmoreo conditorio sacelli D. Viri ultra Padum indicat hac inscriptione: C. RUTILIO. GAL-LICO. CONSULI. De quo præfecto Romæ sub Domitiano Juvenalis, 'Et custos Gallicus urbis.' Marmoreum hunc lapidem sacrum, Canonicorum collegium D. Joannis tutelaris nostri sancti mihi dono munificentissime dedit. Licet etiam pro urbis hujus priscis et sacris mœnibus, memoriosas antiquitates cognoscere, quarum portiunculam fideliter, ut reperi, hic subscribam. In parietibus magnifici Scipionis Charæ: ANNEO. M. F. SENECAE. Aliud affixum turri divi Salvatoris: P. CORNELIO. L. F. T. N. DECVRIONI. A. P. IVDICI. DEC. IV. CORNELIA. P. FIL. FRISCA. T. F. Aliud in ejusdem cœmeterio: PETRONIA. M. F. MARCELLINA. T. F. Aliud in templo ejusdem: V. F. P. ALBVTIVS. SABINVS. C. F. ET. C. ALBVTIVS. C. F. ET. C. N. ALBVTIVS. SABINVS. FRATRES. SIBI. ET. C. ALBVTIO. C. RVFO. PATRI. Aliud ibidem: PLANCVS. CVRATOR. VETERANORVM. LEG. IV. MACEDONICE. DECVRIE. T. F. I. Aliud ibidem: L. COETIVS. M. F. S. TEL. QVARTVS VETERANVS. Aliud ibidem: STATIVS. ALBVTIVS. ET. P. ALBVTIO ADIVTORI. S. C. O. S. Aliud in antiquo pariete: Q. S. LITIO. P. F. ATTILIO. AGRICO. COS. VII. VIR. E-PVL. LEGATO. PROPRAI. IMP. NERVÆ. CAESAR. PROVINCIÆ. BE. LEG. VI. FERRAT. LEG. CITERIORIS HISP. PRAETORI. AEDILI. CVR. IVL. VESPASIANO. TRIB. M. LICE. X. VIRO S. LIT. Aliud in templo divæ Vir-

ginis: V. F. C. PVBLITIVS. PRIMOGE-NITVS. SIBI. ET. TVRRIANÆ. Aliud ibidem: P. AEBVTIVS. P. LIB. MEMNIO. AVG. SIBI. ET. AEBVTIÆ. LIBERE. DELICATE. SVE. T. F. M. L. L. E. IO. INFERMO. Utinam his omissis antiquitatibus, Hannibal in Taurinos veniens pulcerrimum illud amphitheatrum extra portam marmoream, evanescens, ac obsoletum minime solo æquasset. *Mach.* Hæ inscriptiones, quæ facile optimam omnium notarum partem efficiunt, a posterioribus editoribus erant interpolatæ. Nos edidimus ita ut voluerat edi Machaneus. *Arntz.*

Patefactis] De Alpibus superatis Plinius xxxvi. 1. Amm. Marcellinus lib. xv. *Schottus.* Servius ad Virg. *Æn.* x. 13. *Arntz.*

§ 4 *P. Scipionem*] De quo erat actum, ni eum filius periclitantem servasset. *Mach.*

Ticinum] 'Rhodanum' inquit Nepsos in Annibale. *Schott.*

Sempronium] Qui ex Sicilia arcesitus fuerat, ut duo exercitus jungerentur. *Mach.*

Trebiam] Ex Appennino in Padum fluit; vulgo *Treviam* accolæ vocitant. *Mach.*

Trasymenum] Est penes Perusiam. Ovid. in *Fast.* 'Sint tibi Flaminii, Trasimenaque littora testes, Per volucres æquos multa monere Deos.' De quo prælio lege T. Livium secundo belli Panici, in quo ipse dux ab equite, cui Ducario nomen erat, interfectus fuit. *Mach.* Quatuor scripti et ed. Veneta *Transimenum*; quomodo etiam variatur apud Val. Max. i. 6. ex. 6. sed est contra aperta poetarum testimonia, qui primam syllabam corripunt. Silius iv. 740. 'Tmolo missa manus, stagnis Trasy-menis opacis.' *Arntz.*

Paulum] Æmilium, cordatum sagacissimumque consulem, qui pro patria occubuit. *Mach.*

Varronem] C. Terentium, qui e la-

niaria taberna fortunæ ludibrio ad fastigium consulatus pervenerat. Jamque magis indignandum. Obviam itam superstiti, actæque gratiæ, quia de republica non desperasset, scribant, qui si Carthaginiensis fuisset, malo consilio atque ductu suo in crucem haud dabiè elevatus fuisset. *Mach.*

Superavit] Non prolixus in his historiis ero, quia Plutarch. et Sil. Italicus nocturna diurnaue manu evolendi. Illud constat tres modios annulorum aureorum ab Hannibale collectos; ea autem tempestate soli equites annulos ferebant. Juvenalis: 'Cannarum vindex, et tanti sanguinis ultor Annulus.' *Mach.*

§ 5 *Cujus deliciis*] Ob Capuam et Salapiam, ubi amore etiam puellæ captus, tantus imperator est molli- tus: nam post Feroniæ opulentissimum templum depopulatum, in Brutius Lucanosque contendit. *Mach.*

§ 6 *Ad tertium*] Usque ad iv. miliarium, inquit Eutropius: quicum consentit Appian. libro de rebus Annibalis; ait enim ipsum XXXII. ab Urbe stadio ad Anienem castra posuisse, id est, iv. ab Urbe milliari. Polybius vero ix. 40. stadia sive milia passuum quinque numerat. Livius autem et Plinius lib. xv. nobiscum faciunt. *Schott.* Barthius ad Claudian. Bell. Gild. vs. 83. *Arntz.*

Castra posuisset] Cum duobus milibus equitum Romam speculatus, ac per triduum conserto certamine semper prælio incepto vi tempestatibus distractus est: adeo ut dixerit Hannibal 'potiundæ sibi Urbis Romanæ, modo mentem non dari, modo fortunam.' *Mach.*

Tempestatibus repulsus] Propertius El. III. 2. 11. et Claudian. Bell. Get. vs. 508. *Arntz.*

Frustratus] Quando Hannibalem lassando mora vicit, ut inferius leges. *Mach.* Corrige *fractus*, rectius: ut

patet capite sequenti proxime et supra c. 14. adjuvantibus et libris anti- quis. In *Campaniam devertit* iidem eleganter. De Campania alibi dice- mus. Elanguisse et Antiochum deli- ciiis infra cognoscere licebit. *Schott.* Omnes codd. et edd. *frustratus* firmi- ter retinent, quam tamen vocem dam- nare voluit Schott. ideo, quod sequen- ti capite, et superius *frangere* posuerit Nostrer. Sed non necesse est, ut scrip- tor, si semel aliquam vocem adhibue- rit, ea semper uti cogatur. Neque ad- mittit gradatio, quæ in hiæce verbis reperitur, 'frustratus, repulsus et fu- gatus.' Utique 'frangere' majorem habet emphasis quam 'repellere' et 'fugare,' cum illud de talibus pot- tissimum dicatur, qui ad ultimas an- gustias sunt redacti, quorumque ope- fere prostratæ jacent. Quinctil. Decl. III. 3. 'Subnixum Numidia fregimus Jugurtham.' Claudian. Bell. Gild. vs. 92. 'Fractumque Metello Traxi- mus inmanem Marii sub vincula Ju- gurtham.' Eutrop. II. 25. 'Fractos tot casibus spem nullam habere:' ubi malim equidem *cladibus*. Claudian. Bell. Gild. vs. 414. 'Fregit quem clade, tremiscat.' Et Bell. Get. vs. 602. 'Tanta nec clade superbum Contudimus Tanaim, vel cornua fregimus Istri.' Oros. IV. 9. 'Cartha- ginenses fracti bellis et cladibus, o- pibusque exinaniti:' ita enim ibi ex Ms. reponimus. Aliis igitur locis, cum de Fabio solo loqueretur, potuit hoc verbum adhibere, hic autem nul- lo modo, cum per gradationem a pri- mis quasi principiis adscendat ad al- tiora; 'frustrando' enim effecit Fa- bius, ut a Flacco repelli et a Marcel- lo fugari Pœnus posset. Hostium e- nim vires frustrando deterere, mag- ni in bellis est momenti. Et sic certe frustrando, nec hostibus copiam pug- næ faciendo superior evasit Fabius, quare de eo Val. Maximus III. 8. ex. 2. 'Itaque frustrari et eludere Pœ-

noram inpetus, quam manum cum his tota acie conserere melius ratus.' Eandem rem aliis verbis exprimit Servius ad Virgil. *Æn.* vi. 846. 'Cum Hannibalis inpetum ferre non posset, mora eum elusit.' Dux namque 'frustrari' dicitur hostem, qui belli artibus eum ludificat, vel remoratur. Livius xxii. 16. 'Ad frustrandum hostem commentus principio noctis fartim succedere ad montes statuit:' et c. 41. fine: 'Sicut Fabium priore anno frustratus esset.' xxvii. 42. 'Frustratique aliquamdiu hostes citatis equis agmen sporum adsequuntur.' Frontin. *Strat.* ii. 3. ex. 3. 'Ut ad primum inpetum eorum sibi fuga consulere et in sylvestria confragosaque loca reciperent: ita frustrato robore exercitus.' Eodem lib. c. 5. ex. 34. 'Præcepit L. Quinctio partem Spartaco objiceret, pugnaque eum frustraretur:' et c. 11. ex. 5. 'Lacedæmonios, quasi maneret, frustratus.' Eumenius Paneg. in *Nat. Urb. Trev.* c. 12. § 2. 'Natio perfugilis sylvarum et paludium bellum solita frustrari.' Cæterum si hoc loco non talis esset *αλμαξ*, et codices scripti admitterent, viri eruditi iudicio nullus obessem, cum tam magna non sit differentia, et eandem vocem alibi de Hannibale adhibeat Noster, ut etiam Eutropius iii. 9. 'Is eum differendo pugnam ab inpetu fregit:' et Claudian. *Bell. Get.* vs. 143. 'Tres potuit superare duces, fregitque furentem Cunctando.' Melliori jure, licet invitis plerisque nostris, *devertit* reposuit. Val. Maximus i. 7. ext. 10. 'Alter in tabernam meritoriam devertit.' Cicero de *Divin.* i. 27. 'Alterum ad cauponem devertisse; ad hospitem alterum' uti est in enarratoribus edd. vulgo *divertisse*. Quomodo Orat. pro Dejot. c. 6. 'Et domus regis, hospitis tui, devertisses:' edidit Grævius, male reliqui. Latius agit de hoc verbo Burmannus ad Pe-

tron. *Sat.* c. 9. p. 40. *Arata*.

A Valerio Flacco] Capuam cepit, quæ ad Hannibalem desciverat, senatumque Campanum ad palam deligatum securi percussit, absconsis in sinu literis Roma missis, quibus eis parcere jubebatur. *Mach.*

A Scipione] Apud Zammam urbem, auctore Plutarcho, ubi secundissimum prælium Romanis fait, maxime Lælio et Masinissa adjuvantibus, elephantosque perturbantibus: constat supra viginti millia hostium eodie a Romanis cæsa, tantundem prope capta: ipse Hannibal dux ad ultimam eventum pugnae moratus et media cæde cum paucis effugit: arcesitus deinde Carthaginem persuasit, ut pacis condiciones a Romanis reciperent; quibus captis, et pœnitentia affectis, a popularibus exsilio multatus. *Mach.*

Ad Antiochum regem] Corn. Nepos sexto post anno accidisse refert, M. Claudio Marcello, L. Fario Purpureone Coss. qui est Urbis *137. vii.* Alii insequenti anno id accidisse memoris prodiderunt. *Schott.*

Concessit] Quia inter condiciones pacis de Hannibale Romanis dedendo agebatur. *Mach.*

Legatione] Legatione Titi Flaminii missi ad conciliandos reges Eumenem ac Prusiam, impetravit Romanus legatus magna contentione, ut ei omnino Hannibal dederetur; itaque a militibus regia frequentibus, obsessio undique ejus diversorio, quum se evadere non posse cognovisset, quidam epoto sanguine taurino; fideliores scriptores, quod sub gemma suberat, veneno mortem sibi ipse conscivise asserunt, prius effatum, 'Solvamus ingenti cura populum Romanum.' *Mach.* Vulgo *Romana legatione repetitus hausto*. Mas. vero pleniores, quæ ad sensum necessario supplevimus. *Schott.*

Per T. Flaminium] Missus T.

Quinctius Flaminius infra cap. 51. Schott.

Hæsto veneno] Sic Livius annali XXXIX. Appianus vero *Συριας* tradit Flaminiū per Prusiā Annibalē veneno necasse, nihilque ei a senatu nominatim de Annibale mandatum. Varro *πρὸς Ἐργασίης* apud Nonium 'medicamentum:' 'Quærit ibidem ab Hannibale, cūr biberit mendicamentum: quia Romanis inquit me Prusiades tradere volebat.' Schott. De veneno etiam Savaro ad Nepot. Hann. cap. 12. Drakenb. ad Silium XIII. 892. et Scheff. ad Obsq. c. 58. et Schott. ad Senec. Controv. III. 18. Arntz.

Libyssa] In Bithynia vicus est juxta Hittos, de quo vulgatum carmen erat: 'Corpus Hannibalis Libyssa tumulabit terra.' Mach. In *fine Nicomediensium* quasi alluvione accrevit ex Mss. plenioribus. Vide Plin. v. 32. et Nicolai Sophiani Tabulam Græciæ, et in eadem Nicolai Gerbelii commentarium. Schottus. Respicit Machaneus oraculum, quod de Hannibalis morte reperitur apud Appian. Bell. Syr. p. 150. *Λιβύσσα κρήνη βάλαι Ἀρρίβου δέμας*. Quo oraculo, ut ibidem traditur deceptus, se in Libya moriturum existimarat, cum *Λιβύς* factus faciet *Λιβύσσα*. Vid. Stephan. Byzant. in *Λιβύη* et *Λιβύς*. Lucanus IX. 666. 'Terræque in fine Libyssæ Perseæ Phæbeos converti jussit ad ortus.' Ex hisce præterea constat per y media syllaba esse scribendum, non ut multi Mss. qui *Labissam* vel *Líbissam*. Vide Salmas. Lect. Plin. p. 617. et erudites commentatores ad Steph. Byzant. hac voce. Quod addit Schottus in *fine Nicomediensium*, contra omnes omnino est Mss. et glossam sapit. Arntz.

Cui inscriptum est] Sic alter Mæc. Alter vero *hodieque non hodie quoque* legebat. Schott. *Hodie quoque* solenni et usitato errore magna pars librariorum; alii simpliciter *hodie*; sed

rectum est quod Schottus intulit, idque ab uno et altero e nostris confirmatur. Seneca de Clem. I. 10. 'Hæc hodieque præstat illi famam.' Val. Maximus II. 2. ex. 6. 'Qui hodieque senaculum appellatur:' ubi eodem modo evariant codd. Spartianus Hadr. c. 3. 'Unde hodieque imperatores sine penulis a togatis videntur:' et in *Ælio Vero* c. 4. 'Quæ hodieque legitur.' Mæc. Felix, Oct. c. 23. 'Cur etiam, si nati sunt, non hodieque nascuntur?' et c. 30. 'Hodieque ab ipsis Latianis Jupiter homicidio colitur.' Et hanc vocem aliquoties Livio reddere conatus fuit Gronov. vide Cellar. Cur. Poster. Arntzen.

Inscriptum] Uterque Leid. simpliciter scriptum, quod quamvis ferri posset, præfero tamen compositum. 'Inscribere' enim sæpe pro insculpere ponitur, et præsertim adhibetur de monumentis sepulcorum, quæ titulis erant insignita. Ovid. Ep. Her. II. 145. 'Inscribere meo causa invidiosa sepulcro.' Et Epist. VII. 193. 'Nec consumpta rogis inscribar, Elissa Sichæi.' Cicero Tusc. Quæst. v. 35. 'Quid aliud in bovis, non in regis sepulcro inscriberes?' Plinius Epist. IX. 19. 'Jussisse Virginium Rufum inscribi sepulcro suo.' Lucanus VIII. 792. 'Inscripsit sacrum seminato stipite nomen:' unde Noster inf. cap. 77. 'Inscribente sepulcro, Hic situs est Magnus.' Val. Maximus v. 8. ex. 2. 'Sepulcro suo inscribi jubendo:' ubi eodem modo confunditur. Tibullus El. I. 3. 54. 'Fac lapis inscriptis stet super ossa notis:' quamvis id loco suo moverit Bronkhusius, cui non admodum repugnet; ferri tamen potest. Arntz.

CAP. XLIII. § 1 *Maximus*] Maximus cognomen idem principium habuit, teste Livio in hac familia, ab eo primam, qui omnem turbam excretam in quatuor tribus conjecit, easque urbanas appellavit, et instituit equites

Idibus Quinctilibus transvehi. *Mach.*

Cunctator] A mora, qua Hannibalem vicit. *Virg. Æneid. lib. vi.* 'Cunctando restituit rem.' *Mach.* Cognomen quidem hoc primis temporibus contumeliæ caussa inditum videtur fuisse, unde Minucius Fabium increpans apud *Liv. xxii. 14.* 'Vereor ne, sic cunctantibus nobis, Hannibali ac Pœnis toties servaverint majores nostri.' Postea tamen gloriæ adscriptum, neque enim raro cunctatio in laude ponitur. *Incerti Paneg. Constant. cap. 15. fine:* 'Sapientis enim est imperatoris, fractis rebus, cunctando consulere.' et *Duker. ad Flor. ii. 6. § 27. Arntz.*

Verrucosus] Quod parvam elationis carnem innatam in superiori labri extremitate habebat: *verruca* enim id significat, et omnem summitatem. Ut apud *Gellium:* 'In montis verruca.' *Mach.* Scribitur autem in Capitolinis marmoribus *Verrucosus*, sic dictus, ait *Plutarchus, ἔτι ἀκροχορδῶνα μικρὰν ἐπάνω τοῦ χεῖλους ἐπιπεφύιαν* haberet. Vide *ἀκροχορδῶν* apud *Galenum* in definitionibus Medicinæ. De verruca *Serenus* poëta: 'Interdum existit turpi verruca papilla: Hinc quondam Fabio verum cognomen adhæsit, Qui solus patriæ cunctando restituit rem. Id poterit vitium sanguis curare lacerta.' *M. Cato* 'verrucam' locum editum et asperum in Originibus etiam appellat, teste *Agellio Noct. iii. 7. Schott.* De verruca etiam *Sneton. Domit. cap. 17. § 3.* et *Seneca de Vita Beata cap. 27.* Ab hoc corporis vitio *Verrucosus* dictus est *Fabius*, idque ei cognomen tribuit *Senec. de Benef. ii. 7.* et *Corrad. ad Cic. in Bruto cap. 14.* Unde apparet minus bene quatuor *Mss.* et aliquot vetustas edd. scribere *verrucosus* et *verruca*, quomodo et a librario peccatum inveni in scripto cod. *Persei Sat. i. 77.* 'Et verrucosa moretur Antiopa.' *Arntz.*

In labris ita] Emendavi locum de

Mss. nam depravatus haud dubie circumfertur. Scripserat auctor in *labris sita*: ex literæ ejusdem repetitione sigma omissum, adjectam ut, cui ita responderet: ut *verrucosus ita*. O corruptores servum pecus! *Observavi Plinium eodem verbo corruptum Nat. Hist. iii. 5.* 'Stœchades,' inquit, 'a vicinis Massiliensibus dictæ propter ordinem: quas item nominant singulis vocabulis Prote, Mese,' &c. legit *Pintianus* ex antiquo codice, *dictæ propter ordinem quo sitæ sunt. Nomina singulis Prote, Mese.* In *Mss. Hieronymi Suritæ Hispani* sic reperi: *propter ordinem erant. Nomina singulis, &c.* unde legendum *propter ordinem earum.* *Schott.* Non video cur adeo vulgata lectio viro eruditissimo displicere potuerit; ipse potius librarium erroris tribuerit, quod ultimum s vocis præcedentia ad sequentem ita, transtulerint. Insolentior præterea videtur locutio *verruca sita*. Et tamen rectam esse hanc *Schotti* emendationem pronuntiavit ille, alienæ semper sententiæ accessio, *Keuchenius* ad *Sammonicum p. 294.* *Vellei* affirmationis suæ addidisset rationem, non enim in rep. litteraria res pro imperio tractanda est. Ego a vulgata lectione non recessi, quod eam tueantur omnes *Mss.* et impressi, nisi quod solus *Haun. et Verr. a v. in l. item.* Et quis nescit ut recte eleganterque poni, sequente ita vel sic? *Cicero de Off. ii. 14.* 'Nec tamen, ut hoc fugiendum est, ita habendum est religioni:' et *Orat. Phil. ix. 1.* 'Ut igitur alia, sic hoc C. Pansa præclare.' *Corn. Nepos Hann. c. 7. § 4.* 'Ut enim Romæ consules, sic Carthagine quotannis annui bini reges creabantur:' et *Symmachus Epist. i. 18.* 'Sed ut hoc meæ verecundiæ competit, ita tuæ humanitatis est:' ut voluit *Mss.* cum in editis quoque exprimat *item*; quod apud *Nostrum* malebat *Haun. Arntz.*

Ovicula a clementia morum] *Plu-*

tarchus. Ὁ δὲ οὐκόβλας σημαίνει τὸ πρίβανος: ἐπέθη δὲ πρὸς τὴν πρῶτην τοῦ ἄθους ἐπιπλάσας ὄνος. *Ovicula ovem significat. Illud autem ei nomen impostum propter morum clementiam, cum adhuc puer esset.* Ovis enim symbolum πρῶτητος, ut et e sacris literis discimus. *Schott. et Anna.*

Ligures] Populi ab Alpibus ad mare usque inferum, alias Ligniticum et Thyrrhenum, dicuntur; vel a Ligure rege, vel a leguminum copia. *Mach. Msc.* unus *Lyginibus*, quos populos, ut verum fatear, ignoro: *Ligures* de meliori nota novi, propter *Gennam*, quæ Jacobum Mariam Cervetum juvenem patricium, mei olim *Lovanii* in studiorum ratione observantissimum, produxit. [Hæc postrema auctor postea deleri voluit.] *Schott.*

§ 3 *Minucium*] Libri *Fasti*, lapides et Græci per *c. Schott.* Not. Min. *Dansq. Orth. part. II. p. 199.* et *Ondend. ad Lucan. vi. 126. Arntz.*

Equari sibi passus] Ob querelas crebras Romæ de ipsius negligentia jactatas maxime a Metello tribuno plebis persuadente. *Mach. Corrupte Fran. magistrum equitum in prælio æquari.* *Cornel. Nepos Hann. cap. 5.* 'Pari ac dictatorem imperio.' *Arntz.*

Periclitanti] Actum de illo erat, nisi succurrisset adversus Hannibalis vaframenta, ob quod beneficium acceptum patrem optimum eum *Minucius* nominavit deposita imperii dignitate, ut constanti ac experto duci parentissimus foret. *Mach.*

Periclitanti subvenit] Nimirum ea est generosæ animæ honestas, ut non modo nihil noceat inimicis suis, sed etiam prosit; ut prolixâ diduxi diatriba, ad *Taciti Annal. II. 56.* ubi *Germanicus* tanta dicitur egisse mansuetudine, 'ut cum orta tempestas raperet in abrupta *Cn. Pisonem*, possetque interitus inimici ad casum referri, miserit triremes, quarum subsidio discrimini eximeretur.' Bene

ergo *Lactantius vi. 18.* 'Non minus mali est, referre injuriam, quam inferre.' *Grut.*

§ 4 *Falernum*] *Opidum* Campaniæ vini generositate celebre. *Mach.*

Inclusit] *Haun. nterque Leid. et Fran. induxit*; sed nihil mutò. *Livius XXII. 16.* 'Inclusus inde videri *Hannibal*:' et paucis interpositis, 'Nec *nbi Romanus* inclusum vallibus agmen adgrederetur.' *Nepos Hann. cap. 5.* 'Q. *Fabius Maximus* dictator *Rom.* in agro *Falerno* se ei objecit. Hic clausus locorum angustiis.' *Silius VII. 309.* 'Et vallet clauso collectos miles in orbe.' Et *vs. 389.* 'Vidisti clausum *Hannibalem*: nil miles et alæ *Jnvere*, aut densis legio conferta maniplis. Testor te, solus clausi; nec deinde morabor.' Et *ληφθῆς* dicitur *Annibal* apud *Appian. Bell. Hann. pag. 556.* Omnia autem hæc loca de clauso in angustiis *Hannibale* loquuntur, cum per errorem fauces intrasset, ut latius narrat *Livius*. Notandus est ille descriptorum error, quibus facile erat *cl* commutare in *d*, vel *d* iterum resolvere in *cl* propter ductuum similitudinem. Ex hac regula multa loca sanavit δ *πάρου* *Salmasius Exerc. Plin. p. 296. et 297. Gronov. ad Melam I. 7. p. 39.* *Carrio* ad *Val. Flaccum vi. 66.* *Burmans. ad Ovid. Tr. El. IV. 9. 3.* *Drakenb. ad Silium II. 52.* *Duker. ad Flor. I. 26. § 2. et Cort. ad Sallust. Jug. cap. 22. § 1. Arntz.*

§ 5 *Manlium*] *Mss. Marium.* Forte *Marsum* legerat scriba, quomodo a *Plutarcho* in *Fabio* appellatur. *Valerius lib. VII.* nomen omittit. *Schott. Alter Palat. et Mss. omnes Schotti Marium*, unde ipse faciebat *Marsum*; non male. Nam *Plutarchus* in *Fabio*, quamvis nomen reticeat nominat tamen a patria *Marsum*, at enim *Val. Max. VII. 3.* videtur facere *Nolanum*, et vero eadem indulgentia *L. Banti-* num sibi conciliavit *Marcellus*, apud *Liv. XXIII. 14. Gruter.* Sed cur quid-

I dibus Quinctilibus transvehi. *Mach.*

Cunctator] A mora, qua Hannibalem vicit. Virg. *Æneid.* lib. vi. 'Cunctando restituit rem.' *Mach.* Cognomen quidem hoc primis temporibus contumeliæ causa inditum videtur fuisse, unde Minucius Fabium inerepans apud Liv. xxii. 14. 'Vereor ne, sic cunctantibus nobis, Hannibali ac Pœnis toties servaverint majores nostri.' Postea tamen gloriæ adscriptum, neque enim raro cunctatio in laude ponitur. Incerti Paneg. Constant. cap. 15. fine: 'Sapientis enim est imperatoris, fractis rebus, cunctando consulere:' et Duker. ad Flor. ii. 6. § 27. *Arntz.*

Verrucosus] Quod parvam elationis carnem innatam in superiori labri extremitate habebat: *verruca* enim id significat, et omnem summitatem. Ut apud Gellium: 'In montis verruca.' *Mach.* Scribitur autem in Capitolinis marmoribus *Verrucosus*, sic dictus, ait Plutarchus, *ὅτι ἀπροχορδῶνα μικρὰν ἐπάνω τοῦ χεῖλους ἐπιπεφύιαν* haberet. Vide *ἀπροχορδῶνα* apud Galenum in definitionibus Medicinæ. De verruca Serenus poëta: 'Interdum existit turpi verruca papilla: Hinc quondam Fabio verum cognomen adhæsit, Qui solus patris cunctando restituit rem. Id poterit vitium sanguis curare lacerta.' M. Cato 'verrucam' locum editum et asperum in Originibus etiam appellat, teste Agellio Noct. iii. 7. *Schott.* De verruca etiam Sueton. Domit. cap. 17. § 8. et Seneca de Vita Beata cap. 27. Ab hoc corporis vitio *Verrucosus* dictus est Fabius, idque ei cognomen tribuit Senec. de Benef. ii. 7. et Corrad. ad Cicer. in Bruto cap. 14. Unde apparet minus bene quatuor *Mss.* et aliquot vetustas edd. scribere *verucosus* et *veruca*, quomodo et a librario peccatum inveni in scripto cod. Persi Sat. i. 77. 'Et verucosa moretur Antiopa.' *Arntz.*

In labris ita] Emendavi locum de

Mss. nam depravatus haud dubie circumfertur. Scripserat auctor *in labris ita*: ex literæ ejusdem repetitione sigma omissum, adjectam ut, cui ita responderet: ut *verrucosus ita*. O corruptores servum pecus! Observavi Plinium eodem verbo corruptam Nat. Hist. iii. 5. 'Stœchades,' inquit, 'a vicinis Massiliensibus dictæ propter ordinem: quas item nominant singulis vocabulis Prote, Mese,' &c. legit Pintianus ex antiquo codice, *dicta propter ordinem quo sita sunt. Nomina singulis Prote, Mese.* In *Mss.* Hieronymi Surtis Hispani sic reperi: *propter ordinem erunt. Nomina singulis, &c.* unde legendum *propter ordinem earum.* Schott. Non video cur adeo vulgata lectio viro eruditissimo displicere potuerit; ipse potius librorum errori tribuerim, quod ultimum s vocis præcedentis adsequentem ita, transtulerint. Insolentior præterea videtur locutio *verruca ita*. Et tamen rectam esse hanc Schotti emendationem pronuntiavit ille, alienæ semper sententiæ accessio, Kenchenus ad Sammonicum p. 294. Vellem adfirmationis suæ addidisset rationem, non enim in rep. litteraria res pro imperio tractanda est. Ego a vulgata lectione non recessi, quod eam tueantur omnes *Mss.* et impressi, nisi quod solus Haun. et *Verr. a v. in l. item.* Et quis nescit ut recte eleganterque poni, sequente ita vel sic? Cicero de Off. ii. 14. 'Nec tamen, ut hoc fugiendum est, ita habendum est religioni:' et Orat. Phil. ix. 1. 'Ut igitur alis, sic hoc C. Pansa præclare.' Corn. Nepos Hann. c. 7. § 4. 'Ut enim Romæ consules, sic Carthagine quotannis annui bini reges creabantur:' et Symmachus Epist. i. 18. 'Sed ut hoc meæ verecundiæ competit, ita tuæ humanitatis est:' ut voluit *Mss.* cum in editis quoque exprimat *item*; quod apud Nonnum malebat Haun. *Arntz.*

Ovisula a clementia morum] Plu-

tarchus. Ὁ δὲ οὐκὼλας σημαίνει τὸ πρῖβατον: ἐπέθη δὲ πρὸς τὴν πρῶτην τοῦ ἄλλου ἐπιπαιδὸς ἔστος. Ovicula ovem significat. Illud autem ei nomen imposuit propter morum clementiam, cum adhuc puer esset. Ovis enim symbolum πρῶτητος, ut et e sacris literis discimus. *Schott. et Anna.*

Ligures] Populi ab Alpibus ad mare usque inferum, alias Ligniticum et Thyrrhenum, dicuntur; vel a Ligure rege, vel a leguminum copia. *Mach. Msc.* unus *Lyginibus*, quos populos, ut verum fatear, ignoro: *Ligures* de meliori nota novi, propter Genuam, quæ Jacobum Mariam Cervettum juvenem patricium, mei olim Lovanii in studiorum ratione observantissimum, produxit. [Hæc postrema auctor postea deleri voluit.] *Schott.*

§ 3 *Minucium*] Libri Fasti, lapides et Græci per *c. Schott. Not. Min. Dausq. Orth. part. II. p. 199.* et Ovidend. ad Lucan. vi. 126. *Arntz.*

Equari sibi passus] Ob querelas crebras Romæ de ipsius negligentia jactatas maxime a Metello tribuno plebis persuadente. *Mach. Corrupte Fran. magistrum equitum in prælio æquari.* Cornel. Nepos Hann. cap. 5. 'Pari ac dictatorem imperio.' *Arntz.*

Periclitanti] Actum de illo erat, nisi succurrisset adversus Hannibalis vafraimenta, ob quod beneficium acceptum patrem optimum eum Minucius nominavit deposita imperii dignitate, ut constanti ac experto duci parentissimus foret. *Mach.*

Periclitanti subvenit] Nimirum ea est generosæ animæ honestas, ut non modo nihil noceat inimicis suis, sed etiam prosit; ut proluxa diduxi diatriba, ad Taciti *Annal. II. 55.* ubi Germanicus tanta dicitur egisse mansuetudine, 'ut cum orta tempestas raperet in abrupta Cn. Pisonem, possetque interitus inimici ad casum referri, miserit tiremes, quarum subsidio discrimini eximeretur.' Bene

ergo Lactantius vi. 18. 'Non minus mali est, referre injuriam, quam inferre.' *Grut.*

§ 4 *Falerium*] Opidum Campaniæ vini generositate celebre. *Mach.*

Inclusit] Hann. uterque Leid. et Fran. induxit; sed nihil mutò. Livius xiii. 16. 'Inclusus inde videri Hannibal:' et paucis interpositis, 'Nec ubi Romanus inclusum vallibus agmen adgrederetur.' Nepos Hann. cap. 5. 'Q. Fabius Maximus dictator Rom. in agro Falerno se ei objecit. Hic clausus locorum angustiis.' Silius vii. 309. 'Et vallet clauso collectos miles in orbe.' Et vs. 389. 'Vidisti clausum Hannibalem: nil miles et alæ Juvere, aut densis legio conferta manipulis. Testor te, solus clausi; nec deinde morabor.' Et *λῆθεις* dicitur Annibal apud Appian. Bell. Hann. pag. 556. Omnia autem hæc loca de clauso in angustiis Hannibale loquuntur, cum per errorem fauces intrasset, ut latius narrat Livius. Notandus est ille descriptorum error, quibus facile erat *cl* commutare in *d*, vel *d* iterum resolvere in *cl* propter ductuum similitudinem. Ex hac regula multa loca sanavit δ *ἀδύς* Salmasius Exerc. Plin. p. 296. et 297. Gronov. ad Melam i. 7. p. 39. Carrio ad Val. Flaccum vi. 66. Burmann. ad Ovid. Tr. El. iv. 9. 3. Drakenb. ad Silium ii. 52. Duker. ad Flor. i. 26. § 2. et Cort. ad Sallust. Jug. cap. 22. § 1. *Arntz.*

§ 5 *Manlium*] *Mss. Marium.* Forte *Marsum* legerat scriba, quomodo a Plutarcho in Fabio appellatur. Valerius lib. vii. nomen omittit. *Schott.* Alter Palat. et *Mss.* omnes Schotti *Marium*, unde ipse faciebat *Marsum*; non male. Nam Plutarchus in Fabio, quamvis nomen reticeat nominat tamen a patria *Marsum*, at enim Val. Max. vii. 3. videtur facere *Nolanum*, et vero eadem indulgentia L. Bantium sibi conciliavit Marcellus, apud Liv. xxiii. 14. *Gruter.* Sed cur quid-

quam mutemus contra consensum Mas. quæ omnes *Marium* volunt, licet dissentiant editi, et, ut conicio, codex Grammii, cum nulla varietatis mentio fiat, eo loco, ubi Schottus *Manium* expresserat? Nos exemplum secuti summi Gronovii ad Liv. xxii. 42. *Marium* admisimus, uti ibi hoc loco scribendum esse in notis monuerat. Si *Marsum* voluisset auctor, credo scripsisset *Statilium patriæ Marsum*, aut certe simpliciter *Statilium Marsum*, ne scilicet tanquam prænomen adhiberet, neque enim hoc fieri solet ab historicis, ut nomen gentis vel patriæ ipsi nomini proprio præmittant. Longe alia ratio est nominum Romanorum, alia reliquorum Italicorum, neque ad illorum normam talia refingenda sunt. Vide Vossium ad Vell. ii. 16. et Gronov. patrem ad Liv. i. 49. *Arntz.*

Statilium] Frontin. Strat. iv. 7. ex. 36. 'Q. Maximus transfugere ad hostes volentem Statilium vocari ad se iussit.' *Arntz.*

Donatis] Scribit Leid. 2. *Donatum*; ut Virg. *Æn.* v. 305. 'Nemo ex hoc nemero mihi non donatus abibit.' Et Val. Max. ii. 10. ex. 2. 'Regis muneribus donatum:' sed vulgatum tueror vel hoc Frontini, qui sæpe Nostro eadem scribit, iv. 7. ex. 36. 'Tum donato ei equo, pecuniam insuper largitus.' *Arntz.*

Ob amorem mulieris infrequenti] 'Infrequens' militare vocabulum Livio, Ausonio, Plauto et aliis. Cornificius ad Herenn. lib. iv. 'Prætereo, quod militiæ te infrequentem tradidisti.' Agellius xvi. 4. 'Miles, cum die, qui prædictus est, aberat, neque excusatus erat, infrequens appellatur miles, qui abest, abfuitque a signis.' Plura doctissimus Lipsius Noster Antiq. Lect. v. 6. et de Militia Romana lib. v. dial. 8. *Schott.*

Eandem] Leid. 1. pronomen delet; offendeat scilicet hæc vox, quæ sine necessitate videbatur interposita.

Sed aliter putasset, si scivisset, optimos scriptores eis pronominibus uti sic, ut abundare videantur. Livius xl. 2. 'Quod militum Corcyrae, Brundisii, ad mare superum, aut in agro Larinati esset . . . hos omnes milites dimitti placuit.' In Apologia sua Apul. p. 274. 'Calumniam Magis, quæ facilius infamatur quam probatur, eam solam sibi delegit ad accusandum.' Confer ibi Casaub. Duker. ad Flor. iv. 12. § 28. Curt. ad Cicer. Epist. ad Fam. Ep. vii. 9. et 26. et nos supra ad cap. 27. § 1. *Arntz.*

Ab hostibus] Carthaginiensibus. *Mach.*

Receptis] Per causam ejusdem adolescentis Tarentini, qui habebat, militans sub Fabio, sororem in urbe sibi amatissimam fidelissimamque amatam a Bruttio juvene, urbi ab Hannibale præposito, pellicente congressu nocturno muliere ad se amatorem, occasio data fuit Fabio prodeendi, volenteque Bruttio, immo signum exhibente, contra Tarentinorum spem (inquam) opportunitas commoda fuit daci Romano scalis appositis urbem ingredi. *Mach.*

Herulis] Alias Deorum imagines dimisit inquam 'Deos iratos Tarentinis relinquamus.' *Mach.*

§ 7 *Quod pactum*] Factum id ante Cannensem cladem, et prius quam æquaretur Minucius dignitate; Plutarchus. Non igitur hic habita in narrando accurata ratio temporis. *Schott.* Not. Min.

Ducentis millibus] Ex veteri scriptura Leid. 1. *millibus*, quod est tralutitium. Brookh. ad Prop. El. i. 5. 10. *Arntz.*

Venditis] Per filium, nec unquam acceptavit pecuniam, volentibus redere Romanis. *Mach.*

Fidei suæ] Ut sit, pronomen *sus* Mas. adjiciant. *Schott.* Aliter tamen apud me et editi et scripti, et sine damno sententiæ abesse pe-

test. *Arntz.*

CAP. XLIV. § 1 *Publius Scipio Nasica*] Ut supra sæpe *διανομήτως* historias duorum confadit hic scriptor, ita et isto loco non semel patris et filii gesta, ambiguitate nominum deceptus, permiscuit. Quod cum Schottus, Sigonius, Sylburgius perpetuo fere annotarunt, nemo mihi vitio vertet, si taceo, neque id etiam repeto. *Malum* enim ab ipsis peti, quam fingi persona actuarum. *Grud.*

Matrem Deum] Hinc quidam colligunt Scipionem Nasicam non solum Megalenses ludos instituisse, sed et templum Matris Idææ dedicasse; etsi id neget Ovid. *Fast.* lib. iv.: 'Nasica excepit, templi non existit auctor; Augustus nunc est, ante Metellus erat.' Quare priorem Nasonis verum sic tentabat Pomp. Lætus: *templi tunc existit auctor.* Schott. *Schol. Juv. ad Sat. III. 137. Arntz.*

§ 2 *Is cum adversum*] Ad filium hæc pertinent, superiora ad patrem. Schott. Prima narratio de Scipione Nasica pertinet ad patrem; sequentes ad filium, itaque sequenti versu pro relativo *is*, quod a vulg. libris abest, reponi posset *ejus filius*: error autem hic cum aliis auctorum testimoniis convincitur, tum eo Ciceronis loco, qui a Sigonio citatur 170. 6. Valerium quoque hujus confusionis notat idem Sigonius 198. 17. idem Nasicarum stirpem luculenter exponit 305. 15. *Sylb.* Reprehendit hunc quoque errorem Pighius *Ann. tom. II. p. 406.* *Stemman* Scipionum, quod in ultimo capite e Sigonio *Emend. II. 42.* addidit Schottus, latius exposuit *Rupertus ad l. 2. § 37. ff. de Orig. Jur. Arntz.*

§ 3 *Ambitio*] Est nimia honorum affectatio: ambitus vero pecuniæ corruptio. *Mack.*

Consul Delminium] Iterum consullem fuisse anno 10XCVIII. Cicero in Bruto auctor est. *Schott.* Variis mo-

dis, uti solent nomina propriis, hanc urbem expresserunt scribæ: *Dilunium* Fran. *Delimnium* Leiq. 1. *Delmum* Haun. Ceteri et ed. Ven. *Delminium*, quod consensu plurimorum recepi nixus auctoritate Easthii ad Dionysii *Orb. Desc. vs. 97.* 'Ἡ δὲ πόλις αὐτῶν Δάλμων, ἢ Δελμίων, ἢ Δέμων. Scio quidem hanc scripturam rejici a Modio, et, cui eruditorum vestigia legere mos est, Kenchenio ad *Frontin. III. 6. ex. 11.* Sed cum judicii sui nullam addant rationem, nondum sola auctoritate persuadent. Et certe *Δάλμων* ab aliis esse dictam, ut tradit Eustat. constat ex Stephano in illa voce, ubi quem laudat Appiani locum qui *Delminium* dixerat, hodie non exstat, nisi Latina interpretis versione p. 1200. ed. Tollii. Porro de vocis Dalmatiæ seu Delmatiae scriptura etiam non eadem sentiunt omnes, et certum *Delmatia* recte etiam scribi, cum ita nummi et lapides antiqui. Vide *Harduin. de Numm. Ant. p. 132. Dausq. Orthogr. part. II. p. 104. Pighius Ann. tom. II. 428.* Atque ita editum apud *Velleium II. 39. § 3.* et aliis ibidem locis. Sed *codd. Mss.* uti nostri omnes et *edd.* et illa ipsa, quam possidemus *Gryphii, Dalmata* et *Dalmatia* præferre solent. Idem de aliis testantur *Duker. ad Flor. IV. 12. § 3.* et *Oudend. ad Lucan. II. 402.* nec aliter *infra Epit. cap. I. § 7.* et *cap. IV. § 4. &c. Arntz.*

§ 5 *Imperator*] Nomen est militare. Nemo illud assequabatur, nisi cujus exercitus, victoria parva, x. millia hominum interneconi dedisset. *Mack.* Quod de Imperatoris nomine hic dicitur, P. Scipioni Africano Plutarchus adscribit, ut in nomine Scipionum falsum credam auctorem nostrum. *Schott.*

Triumphum oblatum recusavit] Recte enim Octavianum Augustum triumphalem lauream folia infructuosa

appellare solitum refert S. Aurel. Victor. *Schott.*

Sapientissimus] Quid si *sagacissimus* legas? quod ingenii proprium. Nihil tamen mutò. In corde sapientiam quidam collocarunt: animam alii vocarunt. Hinc cordati, et ex-cordes, vecordesque. Cic. Tusculan. lib. I. *Schott.* Not. Min.

Corculum] Apud physicos lego animalia habentia minimum cor, esse prudentiora; inde homini est pusillum, virtute unita fortiore se ipsa dispersa: e contrario videmus boves, cervos, et alia bruta, habentia magnum cor. Homerus *Iliad.* I. *Ολοβα-*

ρὲς, κυνὸς ὀμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφου. Id conviciatus Achilles iratus Agamemnoni. Latine, *Vino gravis, oculo canine, cor cervinum.* Mach. De 'Corculo' vide Pomponium Jctum I. 2. de Origine Juris, Cicero. in Bruto et Tusculanis Disputationibus. Confundit autem historiam rursum Scipionum patris et filii, ut et Val. Max. VII. 5. quod admonendum ne quis erraret duximus. Quoniam vero erravit in stemmate Scipionum scriptor hic noster, et, ut dixi, Val. Max. ac Liviana Epitome, idcirco apponam integre e doctissimi Sigonii Emendat. lib. II. &c.

	Pater P. Scipio Nasica.	Avus P. Scipio Nasica orator, Cos. IOXLII. Uxor Cæcilia Macedonici filia.	Proavus P. Scipio Nasica Serapio, Cos. IOCI.	Paternus C. Lælius, Cos. IOCXIII.
P. SCIPIO NASICA, qui adoptatus a Q. Metello Pio, Q. METELLUS PIUS Scipio dictus est: Cos. IOCCr.				
Cicero ad Attic. lib. VI. Pro Domo sua et in Bruto.		Avus maternus L. Licinius Crassus orator, Cos. IOCLVIII. Ejus uxor Mucia filia C. Lælii.	Proavus maternus Q. Mutius Scævola augur, Cos. IOCXXXVI. Ejus uxor Lælia filia C. Lælii.	Abavus
Mater Licinia filia C. Lælii.				Maternus P. Scipio Nasica Corculum, Cos. IOXCi. et IOXCVIII. <i>Schott.</i>

CAP. XLV. § 1 *Marcellus*] De hac pugna egregie Petrarcha in triumphis inquit: *Vide el bono Marco Marcello che supra la riva di po apresso gia stesso occiso con le sue mani el gran ribello.* Virg. *Æneid.* VI. 'Gallumque rebellem, Tertiaque arma patri suspendet capta Quirino.' Tertius autem a Romulo spolia opima Jovi Feretrio tulit. *Mach.*

Viridomarum] Ita vulgati omnes.

Vet. lib. et Fast. Rom. *Viridomarus* quatuor syllabis scribunt, et quinta vocali. Quidam calamo exarati *Viridomarus* sex syllabis. Propert. lib. IV. tetrasyllabum facit. 'Viridomari genus hic Rheno jactabat ab ipso, Nobilis erectis funder gesa rotis.' Plutarchus hoc nomen ignorasse videtur, in Romulo enim et Marcello 'Britomartum' et 'Briomarum' nominat. Jos. Scaliger in quibusdam

libris 'Viridumani' reperit apud Pro-
pertium. *Schott.* *Haum. Marc. Vir*
Romans Brennum Gall. Audierat il-
le, Brennum olim Romam incendio
delevisse, sed omnes Gallorum duces
ideo Brenni appellandi non erant.
Viridumarum expriment alii apud Cæ-
sar. *Bell. Gall. vii. 38.* et 55. alii
Viridumarum; confer *Pighium Ann.*
tom. ii. 130. *Vinet. ad Eutrop. iii.*
6. et ad *Florum loc. land. Fabric. ad*
Oros. iv. 13. et alios. 'Briomartum'
seu 'Briomarum,' quod eum appellet
Plutarchus in *Marc. p. 302.* inde for-
tasse factum est, quoniam confuderit
duorum ducum nomina; Britomaro
enim duce Galli ab Æmilio fuerunt
victi. *Florus ii. 4. § 3.* et sic *Brio-*
matum hic legit *Leid. 1.* et *Boend.*
Sed nihil incertius est in historia
Romana, quam nomina propria Ger-
manorum, cum Germanica Latino ore
durum quid sonarent, præsertim illis
temporibus, cum veteri sua lingua
loquebantur, ex qua derivanda sunt
omnia illa vocabula, quod recte du-
dum monitum viris eruditiss. *Arntz.*

§ 2 *Spolia legit apud Nolum. Han-*
nibalem primus] Præclare locum hunc
mutilum restituit ex membranceis
codd. nisi vehementer fallor. Nee
enim consentaneum vero, cum et
Romuli et Cossi opima spolia tam
diligenter referat, tertia ab illo stu-
dio esse præterita, nec enim plura
fuisse leguntur. *Schott.* Absunt ta-
men ab omnibus et scriptis et editis,
quare uncis inclusimus. *Arntz.*

Jovi Feretrio] Virgil. tamen Æ-
neid. vi. Quirino suspensa canit:
'Aspice ut insignis spoliis Marcellus
opimis Ingreditur, victorque viros
superequinet omnes! Hic rem Roma-
nam magno turbante tumultu Sistet
eques, sternet Pœnos, Gallumque re-
bellem, Tertiaque arma patri suspen-
det capta Quirino.' De qua contro-
versia Servius, et Sex. Pompeius lib.
xiii. de Verborum Significatione, et

nos in Cornello Cosso quædam. *Schot-*
tus.

§ 3 *Cederent*] Ambiguum, an, quod
mihi videtur, diphthongo hic scriben-
dum, hoc est, Hannibalem vinci posse,
ut de Pœnicis militibus intelligatur.
Sed ne quomodo milites cederent
non nemo legendum putabit ex Plu-
tarcho in vita et comparatione Mar-
celli cum Pelopida. *Schott.* *Not. Min.*
Pro *cederent*, Schottus legendum pu-
tat *incederent*; vel *militis ejus cade-*
rent. Editam scripturam si retinea-
mus, sensus erit, 'docuit milites,
quomodo cederent, sed ita tamen, ut
non præberent terga.' *Sylb.* Annotant
viri doctissimi forte legendum
incederent, vel *militis ejus caderent*;
non est profecto: aliud enim adverso
vultu gradu lento turmatim retroce-
dere, aliud perturbatis ordinibus au-
fugere. Qui urgente vi adversario-
rum pedem proferre nequeunt, eum
sensim et resistentes referunt; more
leonis, qui in campo deprehensus, ca-
num venantiumque impetum haud
tolerat, cujus mentio apud *Plin. Nat.*
Hist. viii. 16. qui terga præbent,
passim in fugam effunduntur, et om-
nes quidem accerrimo cursu; nonnul-
li etiam abjectis armis: uti pluribus
ostendi in dissertationum Livianarum
farragine. Allusit pulcre imagini illi
Seneca lib. de Tranq. Animi c. 3.
'Nec ego negaverim, aliquando ce-
dendum; sed sensim relato gradu, et
salvis signis, salva militari dignitate.
Sanctiores tutioresque sunt hostibus
suis, qui in fidem cum armis veniunt.
Hoc puto virtuti faciendam, studio-
soque virtutis: si prævalebit fortu-
na, et præcidet agendi facultatem,
non statim aversus inermisque fugi-
at, latebras quærens,' &c. *Grut.* Et
oppositum illud, nec terga præberent,
satis verum sensum indicat, quem
recte exposuit *Gruterus. Arntz.*

§ 4 *Apud Nolum*] *Lego Hannibalem*
apud Nolum primus; &c. ex *Vak Max.*

i. 7. *Schott.*

Locorum angustia] Nam tertia porta reclusa est Nolæ. *Mach.*

Vinci docuit] De quo Plutarchus his verbis meminit: 'Hic primum Hannibal terga Romanis ostendit.' Pœni itaque terrore ac vulneribus confecti in castra compulsi sunt: in ea pugna plura quinque millibus hostium desiderata feruntur, ex Romanis vero non plures quingentis. Livius tantam hostium stragem fuisse nequaquam asserit. *Mach.* Hæc duo verba non ferunt Gramm. cod. et Ven. *vindicans* præferentes; hic scilicet usus verbi 'docere' ignotior videbatur: Claudian. Bell. Get. vs. 138. 'Primus fulmineum lento lactamine Pœnum Compressit Fabius; campo post ausus aperto Marcellus vinci docuit.' Seneca Herc. Fur. vs. 241. 'Sæva Lernæ monstra, numerosum malum, Non igne demum vicit, et docuit mori?' Similiter Claud. Bell. Get. vs. 10. 'Cunctis faciles jam puppibus hærent Ut vinci didicerat semel.' *Arntz.* In eadem historia voculam *posse* addit Val. Max. iv. 1. ex. 7. 'Marcellus, qui primus et Hannibalem vinci, et Syracusas capi posse docuit:' unde alicui in mentem veniret illud verbi et hoc loco periisse, et illius locutionis alia exempla protulit Withof. Specim. Gunther. p. 77. Sed nil tentandum invitis codicibus. Florus ii. 17. § 8. 'Qui ferocissimas et ad id temporis liberas gentes servire docuerant.' *Arntz.*

§ 5 *Syracusæ*] Urbs est metropolis, Siciliæ quidem amœnissima. *Machan.*

Per tres annos] Nam Archimedis geometræ machinis diu in obsidione laboravit, tandemque cepit. Syracusanis Dianæ festum inter jocos, ac delicias celebrantibus triumphavit: Romæ autem ovavit minore triumpho, Plutarcho teste. *Mach.* Præ-

positio eadem notione qua apud Ovid. Epist. Her. xvi. 91. 'Læta domus nato per tempora longa recepto.' *Arntz.*

§ 7 *Insidis*] Dum cum Crispino ivisset speculatum collem, qui mediastinus erat inter utriusque castra hostis, a Carthaginiensibus circumventus occidit; magnifice sepultus. *Mach.*

Ossa] Plutarchus. Corpus splendide ac magnifice ornatum cremavit Hannibal, postmodum reliquiis in argentea urna conditis coronam imponens auream, filio mitti curavit, quem dum ferantur, intervenire Numidæ, qui, ut vas corripent, portantes adorti sunt: parte alia dum obsistitur, vique pugna committitur, ossa disperguuntur. Id cum audisset Hannibal, adstantibus dixisse fertur, 'Profecto nil fieri Deo licet invito;' et affectis pœna Numidis, amplius legendas, transmittendasque neglexit reliquias. Usum addam in umbilice hujus capitis. In fine vitæ Marcelli a Plutarcho conscriptæ pedibus quoque me in sententiam fateor ire eruditi Catellani Cottæ Mediolanensis, qui ad perdoctum condiscipulum nostrum Tristanum Calchum regium nunc auricularium in senatu Insubrio iudicio desiderati Hermolai Barbari, atque viventis Parrhasii scribit, opusculum istud, quod commentamur, Cornelio Nepoti addici, ita scribentis: 'Plutarchus: hæc a Corn. Nepote, atque Val. Max. scripta traduntur.' [scilicet interceptas reliquias Marcelli.] *Mach.* De his vide quæ ex Plutarcho annotavimus in fragmentis Nepotianis. *Schott.* De more remittendorum ossium in patriam vide Herodian. iv. 1. Justin. xxv. 5. § 2. et Serv. ad Virgil. *Æn.* i. 628. *Arntz.*

CAP. XLVI. § 1 *Librorum Sibyllianorum*] De qua re lege Livium, Gellium, Macrob. Libros vetula quæ-

dam Deo plena Tarquinio Prisco vendidit, in quibus de Hannibale pellendo talis fuerat sententia: 'Romani, si unquam vomicam illam, quæ longe terrarum venit, pellere vultis a vobis, magnam Deum Matrem arcessendam puto.' *Mach.*

Mater] *Alii Matre.* Schottus. Ita Boend. et Leid. uterque minus concinne. *Arntz.*

Pessinunte] In præpositione hic sibi non constant libri. *E Pessinunte* expresserat Aldus eumque secuti, quomodo est in Leid. 1. et, ut videtur, Gramm. et Haun. ex Fran. Tertull. Apol. c. 15. 'Atyn illum Deum ex Pessinunte.' *A Pessinunte*, Boend. edit. Ven. et Mach. Quo modo Livius xxix. 10. 'Mater Idæa a Pessinunte Romam advecta foret:' ita ex optimis Mss. prætulit magnus Gronovius, uti et apud eundem xxxiv. 3. 'Matrem Idæam a Pessinunte ex Phrygia venientem excepturæ sunt.' Præpositionem vero ignorat Leid. 2. uti Val. Maximus viii. 15. ex. 3. 'Apollinis monitu Pessinunte arcessitam Deam excipi voluit:' et Solinus Polyh. c. 1. p. 8. 'Arcessi sacra Deum Matris Pessinunte:' ita restituit Salmasius, cui adstipulantur excerpta codicis scripti. Livius xxxv. 10. 'Quia Matrem Idæam Pessinunte venientem in Urbem acciperet.' Perinde igitur in tanta varietate, quid eligas nobis media lectio placuit; si alicui aliter videatur, præferat id quod optimum judicet. *Arntz.*

In alto] *In alveo* libri scripti et Agrippin. et 'vado Tiberino extraxit,' inquit Sueton. in Tiberio c. 2. Mihi tamen miraculum augere videtur vox *alto*, i. e. profundo satis loco. Quid enim mirum si in vado steterit? Herodianus lib. i. in ostio Tiberis accidisse refert, ubi vadum fuisse quis credat? Adde adverso flumine id accidisse. *Schott.* Non memini 'altum' legere circa flavios: si tamen alibi reperitur, belle et heic locum suam

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

tuebitur: sin minus, rescribendum cum Mss. in *alveo stetit*. Palatina tamen exemplaria alterum exhibent. *Grut. Adversum Tiberim* Gramm. 'Altus' vero dicitur fluvius ab Ovid. Fast. ii. 166. 'In medio gelidæ fons erat altus aquæ.' De ipso Tiberi idem Am. El. iii. 6. 69. 'Ter molita fugam, ter ad altas restitit undas.' Tritissimum illud ejusdem: 'In caput alta suum labuntur ab æquore retro Flumina.' Adeoque hic *alto* esse posset 'alto loco,' ubi ad navigandum profundus satis esset fluvius. Vel per 'altum' hic intelligatur caput fluvii, ubi in mare exit, eo enim loco navem constitisse scribit Ovidius Fast. iv. 291. 'Ostia contigerat, qua se Tiberinus in altum Dividit.' *Arntzen.*

§ 2 *Claudia*] Ego 'Q. Claudiam' esse puto, cujus statua in vestibulo templi matris Deum posita, bis ea æde incendio consumpta, in sua basi flammis intacta stetit. Val. i. 8. 'Quinctam' etiam appellat Cicero pro M. Caelio, et de Aruspicio responsis, et Lipsius noster libro de Vestalibus. *Schott.*

Virgo] Hæ enim præ ceteris debebant pudicitæ et sanctitatis laude esse insignes, et ab omni delibatæ castitatis suspicione longissime remotæ. Elegantissimus quidem Broukhusius ad Propert. El. iv. 11. 52. Claudiam hanc ab omnibus 'matronam' appellari, adeoque non virginem, sed nuptam feminam fuisse existimat, ideoque Statii locum, qui eam 'virginem' dixerat, in aliam sententiam detorquet, quasi virgo etiam de nupta diceretur. Sed si hoc faciant Latini, tum fere ex subjecta materia intelligi potest, ita eam vocem esse exponendam; quod apud Papinium tamen longe aliter se habet. Sed fugerat virum in poëtis versatissimum; tum hic locus, tum alius Sidonii Apollinaris Carm. xxiv. 41. 'Qualis nec Phrygiæ dicata Vestæ,

2 Q

Quæ contra satis Albulam tumentem
Duxit virgineo ratem capillo.' Ad
quem locum alia adfert Savaro.
Quare etiam eam Vestalem sacerdo-
tam, quam *Æli rapereveboras*, virgini-
tatem servare decebat, facit Herodian.
I. 11. § 11. *Arutz.*

Incestus] Dicitur hoc vocabulum
ab *in*, i. e. 'non casto,' literæ muta-
tione: vel *in* et *casto*, 'baltheo Ve-
nerico.' *Mach.* Corrosero emenda-
tores tot fere modis, quot literatores
illi veteres dici permiserunt; alii enim
incestu suspecta, alii *incesti secunda*
inflexione, alii *de incestu*. Schott. *Ma-
nim incestu suspecta*. Idem, *Not. Min.*
Incestu Aldus et qui eum sequuntur:
quod videtur malle *Burmann.* ad
Vell. Patere. II. 35. § 3. sed cum hoc
non admittant scripti, malui *incesti*
exprimere. Quomodo *Livius* II. 42.
fin. 'Ut Appia virgo Vestalis damna-
ta incesti pœnas dederit.' *Epit. Liv.*
lib. xx. 'Tutia virgo Vestalis incesti
damnata est.' *Val. Max.* IV. 2. ex. 2.
'Qui incesti crimine a tribus Lenta-
lis accusatus.' *Obseq. de Prod.* cap.
97. 'Tres uno tempore virgines Vesta-
les nobilissimæ cum aliquot equiti-
bus Romanis incesti pœnas subie-
rant.' *Oros.* IV. 2. 'Virgo Vestalis
convicta damnataque incesti:' et
eodem lib. c. 5. 'Capparonia virgo
Vestalis incesti rea.' v. 15. 'Virgines
Vestales eadem Æmilia ad partici-
pationem incesti sollicitas:' et VI.
3. 'Catilina incesti accusatus, quod
cum Fabia virgine Vestali commissæ
arguebatur.' Paulo post corrupte
olim pro Deam Leid. 1. *Arutz.*

Ut si pudicam] *Lactant.* II. 8. 'Ut
si se sanctam iudicaret, suum cingu-
lum sequeretur.' Alii legunt *et pu-
dicam se sciret, sequeretur*. Schott. In
mea ed. *Lactantii* quæ cura *Thysii*
pœdii, nec alia jam est ad mantis, II.
7. *pro sanctam legitur castam*; sed
præferenda erit Schotti lectio, si *Mss.*
iunitorum, cum ignotiore signifi-
catione idem indicet, monente jam *olim*
Servio ad *Virg. Æn.* XI, 158. *Span-*

hom. ad *Callim.* *Lavacro Pall.* vs. 53.
Broukh. ad *Tibull.* EL I. 5. 14. *Dar-
ker.* ad *Flor.* II. 6. § 40. *Torren.* ad
Val. Max. VIII. 15. ex. 12. *Ovidio*
Fast. IV. 296. ubi tamen *castes præ-*
fert Heins. in quatuor codd. *castos*
esse monuit *Barm.* quomodo variatur
apud *Senec.* *Troad.* vs. 698. 'Si te
revisat conjugis sanctus torus:' *scora*
duo *Mss.* *Traj.* Posset et hæc vox
corrupta esse apud *Propert.* *Eleg.*
II. 7. 41. 'Penelope poterat his da-
nos salva per annos Vivere, tam mun-
tis femina digna præcis:' aliquidem
putarem rectius *sancta* scribi, *pu-
dicitia* posset *salva* dici, non autem ip-
sa mulier. Ex his igitur patet, fal-
sum esse *Clericum* ad *Epist.* II. *Sub-*
pitii Severi c. 32. ubi hæc habentur:
'Præcede et in actu, quæ in sancti-
tatis sanctificatione præcurris:' præ-
staret, inquit, *sanctimonialis* scribere.
Sed non cogitavit vir doctiss. *Sulpitium*
ab elegantia linguæ non esse
omnino alienum. 'Sanctitas' hoc loco
est castitas. Sed cum alter locus
alterum trahit, sum in illia quæ ad
Aurelium non spectant, longior quam
par est. *Arutz.*

Simulacrum] Pleniores membrana
nostræ quæ bona fide expressi, sensus
et plenior et verior id requirente.
Vulgati enim hætenus *Simulacrum*
matris Deum advexit, (alii *adduxit*)
templum edificavit Nasica, qui vir op-
timum iudicabatur. *Supra* vero cap. 44.
ait matrem Deum, seu matrem *Idæam*
ab *Attalo Asiæ* rege Romanis legatis
traditam a *Nasica* hospitio acceptam
et consecratam, responso ita me-
nente. Vide *Plinium* XVIII. 3. Nec
templum edificasse *Nasicam* veram
est, sed a *Livio* et *Caio Claudio* cen-
soribus auspiciatum, et a *Iunio Bruto*
dedicatum, teste *Livio Annal.* xxxvz.
Schott. J. *Grejonius* ita cum *Livio*
comparabat: 'Simulacrum *Matris*
Deum adduxit, quod, dnm templum
edificatur, a *Nasica*, qui vir optimus
iudicabatur, exceptum est, et in
sedem *Victoriæ* latum,' libb. xxx.

et XXXVI. *Idem*, *Not. Min.* Schottus in prima ed. expresserat *Simulacrum Matris Deum, dum templum aedificatur, Nasicam, qui vir optimus iudicabatur, quasi hospiti datum*. Non nego, et hanc mihi lectionem prae editis placere, si modo constaret, ab Aurelio esse. Sed tam magnas varietates semper mihi glossam injiciunt suspitionem, cum non verisimile fiat, librariorum talia studio omisisse, et in aliam sententiam detorsisse. Si cui ita videbitur, sequatur Schottum: dedi lectionem omnium codicum et editionum, nisi malle *Matris Deum domum adduxit*, ut ob similitudinem sequens vox sit abscrupta. *Aedificatorem templi Nasicam etiam facit Ovidius, si sana est scriptura Fast. iv. 347. 'Nasica accepit: templi tunc exstitit auctor: Augustus nunc est, ante Metellus erat.'* alii legunt non, quod tamen minus apte; quare melius ipsam hanc lectionem videtur amplecti Schottus supra ad cap. XLIV. § 1. *Arutz.*

CAP. XLVII. § 1 *Porcius*] Porcium certe familia rustica a 'porcis' pascendis dicta. *Mach.* *Portius* vitiose scribunt aliquot edd. cum tribus *Mss.* Vide Bosium ad *Nepot. Cat. int. Dansq. Orthogr. part. II. p. 246.* et *Kenchen. ad Frontin. 1. 1. ex. 1.* Deinde *Tusculano* est in *Fran. Arnizianus.*

A Valerio Flacco] Hic Catenem in-doxit, animavitque, ut rem Romanam attingeret; motus maxime Catenis vita ac morum modestia. *Mach.*

Solicitatus] *Ductus* scriptum habet unus codex perantiquus. Non male. *Schott.*

Tribunus militum] *Factus* adjicit vetus liber. *Schott.*

Quaestor] 'Aevarii' subaudi; quia etiam erat criminum. *Mach.*

Fortissimus] Fortitudo est, qua ausus increpare Scipionem, quod prodigialitate continentiam corrumpi permetteret; cui Scipio, se quaestore ni-

mium diligenti non egere respondit. *Mach.*

In praetura] Aliter in *Mss.* est, *Ex praetura Sardiniam subegit*, unde legendam ratiocinabar olim obtinuit; aut sic, *sortitus est*, aut *rexit*: vel *subegit* retinendum, et pro 'tennit,' aut 'rexit' interpretandam: vel potius *delegit* reponerem, ut affine magis, exigente id rei veritate: nam Hispaniam citeriorem provinciam, hoc est Celtiberiam, quam consul sortitus erat, pacasse, deque ea triumphum duxisse, refert Polybius, Appianus in Hispaniis, et Latini Romani Historum vacematores. Sardiniam quidem provinciam sortitum Catenem praetorem *Liv. lib. XXXII.* et *Plutarchus Cato* commemorat: 'subegisse' vero nemo, quod equidem meminero. *Judicium* tamen amplius. Forte hinc error natus, quod sive *Corn. Nepos*, sive *Aem. Prebus* ita haec prior extulisset: 'Ex Sardinia *Q. Eanium* poëta dederat, quod non minoris aestimamus, quam quemlibet amplissimum Sardinensem triumphum:' quem tamen non triumphasse Catenem de Sardis loquuntur, neque subegisse: nondum enim rebellasse eo tempore *Sardos* legi. *Schott.* Restat in Schotti omnibus *Mss. ex praetura*; ut videatur vox ultima mutanda in aliam, quae inest obtinuisse aut sortitum Sardiniam; non autem vi subegisse tanquam rebellem, quod nemo scripsit. Videantur nota Schotti nostri. Nam *Palat. alter* habet *fuit: In Sicilia praetura Sardiniam subegit*. *Grut.* *Ex praetura* hic locum habere haud potest, cum eo tempore nondum provinciae 'ex praetura' darentur, sed tantum quatuor legerentur praetores, qui inter se sortirentur praeturam Urbanam, Peregrinam, Siciliam et Sardiniam, ut patet ex *Pomponio jurisconsulto l. 2. § 82. ff. de O. J. Epitoma Liv. lib. XX.* et *Solino in Polyhist. cap. 5.* Postea demum,

cum inductæ sunt quæstiones per-
petuæ, ex prætura in provincia missi
sunt Romani magistratus. Neque
etiam ferri potest in *Siciliæ prætura*,
quod et habet Leid. 1. et facile ex
Gruteri lectione effici potest, cum
Sicilia et Sardinia eodem tempore
factæ sint provinciæ, quæ a præto-
ribus regebantur, (ut patet ex locis
modo allegatis) adeoque Sardinia non
potuit subigi a prætore Siciliæ: sed
quod vox *Siciliæ* interposita sit, ex
superiori versu duxit originem, cu-
jus corruptionis vestigia exstant in
Boend. in quo erat *In Sardiniam præ-
tura*. Hunc corrector errorem intel-
ligens, et alio eum vitio cumulans
Siciliæ fecerat, unde patet ex præ-
cedentibus repetitam a librario fu-
isse, qui et ibi in *Siciliam* scripserat.
Leid. 2. habet *Quæstor S. S. fortissimus
fuit. In prætura Sardiniam, &c.*
et ita Hann. nisi quod ille *fuit* simul
omittat. Hæc lectio quamvis tersior
sit, et, ut mihi quidem videtur, multo
elegantior; (nam ex repetitione præ-
tor et prætura facile aliquis duos ma-
gistratus efficeret, primumque ad ju-
risdictionem civilem, alterum pro-
vincialem referret, cum saltem semel
prætor fuerit, et in ea prætura sorte
obtinuerit Sardiniam Cato;) licet, in-
quam, hæc lectio tersior sit, non ta-
men tollit difficultatem, quæ oritur
ex voce *subegit*. *Obtinuit, sortitus est,
rexit* si scripsisset, vere scripsisset
Aurelius: sed quis hoc dicet, cum
tam multum differant ductus littera-
rum? Neque *subegit* per '*rexit*'
audeo exponere, cum Noster non
philosophum, sed historicum agit,
cujus verba capienda sunt de domita
regione, non de vitii animi et in-
probis moribus, in quibus coërcendis
asperiores eum in hac prætura fuisse
notat Livius xxxii. 27. *Delegit* au-
tem scribere non potnit, cum sorte
eam acceperit, teste Livio xxxii. 8.
Quod autem vocem hanc delendam
censeat elegantioris sexus decus

[Vide Not. Delph.] adsentire ne-
queo; non enim intelligo, quomodo
Gallicis auribus talis constructio pla-
cere potuerit, quæ certe apud Belgas,
licet crassiori, quod illis objicitur,
cælo adsueti, vitio verteretur. Du-
rius fortasse quis existimet, si vitium
hoc ignorantia seu ineptia auctoris
nostri tribuam, præsertim cum illud
librariorum culpæ etiam adscribere
mænerit Pighius Ann. tom. ii. p. 251.
Quare et conjecturam meam adscri-
bere, quam perituræ chartæ parcere,
satius duxi. Reponerem itaque ego
Sardiniam sorte egit. '*Sorte*' nam-
que divisas fuisse provincias nemo
ignorat. Qui dubitat, præter innum-
mera loca conferre potest Liv. lib.
iv. capp. 37. et 43. vi. 30. lib. vii.
capp. 6. et 38. Senec. de Ira i. 16.
fine: Spartian. Sev. capp. 2. et 4.
Muncker. ad Lactant. Plac. Narr.
Fab. ii. p. 275. Schulting. ad ff. de
Off. Proc. § 3. Val. Max. vi. 9. ex. 6.
Quod idem de hac Catonis prætura
testantur Livius et Plutarchus. *Egit*
vero erit '*administravit*,' '*rexit*;' ut
'*agere regnum*,' de qua locutione
confer Duker. ad Flor. i. 6. § 2.
Liv. i. 32. '*Inter sacella et aras ac-
tutum esse regnum rati*.' '*Potestatem
agere*' apud eundem Flor. i. 7.
§ 2. '*Imperium agere*' Plinius Hist.
Nat. vii. 28. Virgil. *Æn.* i. 574.
'*Tros Tyriusque mihi nullo discrimine
agetur*;' ubi Servius *regetur*.
Unde '*agere aliquid*' dicitur pro-
consul seu prætor in provinciis
pro '*curare*:' l. 1. pr. ff. de Alien.
Jud. mut. caussa. l. 1. § 1. ff. Ubi
pupill. educ. et l. 1. § 10. ff. de oper.
novi nunc. Si res igitur mei esset
iudicii, præferrem, partim Mss. partim
adjutus ingenio, *Quæstor sub
Scipione fortissimus fuit; in prætura,
Sardiniam sorte egit*. Videant eru-
ditiores. Si quis quid melius adferat,
inter primos me reperiet felicioris
ingenii æstimatores. *Arntz*.

Ennio] Poëta ingenio maximus, ar-

te carens : de quo ita Cicero in Archia : 'Quare suo jure ille noster Ennius sanctos appellat poëtas.' Ibi etiam : 'Charus fuit Africano superiori noster Ennius : itaque etiam in sepulcro Scipionum is putatur esse constitutus.' *Mach.*

§ 2 *Celtiberos*] De illis etiam Lucanus : 'Profugique a gente vetusta Gallorum Celtæ nomen miscentis Iberis.' *Mach.*

Fecerunt] Omnium urbium muros, quæ intra Bætium sunt annem, a Catoe nno die solo æquatos fuisse, Livius auctor est. *Mach.* *Putarent* a prima manu erat in Fran. ut Livius VI. 3. 'cum pro se quisque tenderent ad portas.' Apul. *Metam.* VIII. 214. 'Sua quisque brachia disscant :' et X. 240. 'Varie quisque præsentium auctores insimulabant.' *Dict. Cretenensis* II. 32. 'Cohortati suos quisque acie conflixere.' De hac constructione alia summus Gronov. ad Liv. V. 39. et VII. 19. *Burm.* ad *Quinctil. Decl.* XII. 5. ad *Ovid. Met.* I. 59. et V. 212. et *Cort.* ad *Sall. Catil. cap. 7.* § 1. Tamen nulla est necessitas ut quidquam mutes ; ceteri enim codd. nihil variant, et hæc ipsa verba, quod et alibi observavimus, exstant apud *Frontin. Strat.* I. 1. ex. 1. 'Unaquæque urbium sibi soli credidit imperatum.' Neque offendere debet, quod sequens verbum in plurali legatur, nam sic eleganter et alii eos numeros variare solent. Apul. *Metam.* IV. 147. 'Sic unusquisque proximi periculi confinio territus suppetiatum decurrunt.' Livius VII. 33. 'Hoc spectaculo accensi dextra lævaque ante se quisque memorandum prælium ciet ;' ubi tamen *cient* conjecit *δ πάρο* Gronovius, cum recepta lectio facile locum suum teneat. *Hygini Poët. Astr. cap. 7. pag. 373.* 'Ita sibi quisque appeteret, ut membra ejus discerperent :' ubi etiam *appeterent* omnino præferendum ducebat *Munckerus.* Idem *Hyginus fab. cx.* 'Vellent

in patriam suam quisque reverti, et prædam quisque sibi duceret.' Vide omnino diligentissime more suo de tali variatione agentem *Cortium* ad *Sallust. Catil. c. 23. § 6. Arntz.*

§ 3 *M' Acilio Glabrione*] *Manius Acilius Glabrio* scribendum ex *Capitolinis Tabulis*, nam apud *Appianum* mendose legitur 'Anlvios pro 'Acilvios. *Schott.* Aliquot scripti *Attilio.* Venet. *Atilio.* Sed nihil hac varietate frequentius. *Adi Bongars.* ad *Justin.* XXXI. 6. § 4. *Lindenb.* ad *Ammian. Marcell.* XLV. 6. 24. *Keuchen.* ad *Frontin. Strat.* II. 4. ex. 4. et *Duker.* ad *Flor.* II. 8. § 10. *Arntz.*

Præsidium hostium depulit] *Callidromi* historiæ referunt. *Cato* missis militibus suis *Firmianis*, quibus præerat, speculatorias custodias regis propalavit, qui universum exercitum pavore fugaque consternavere, unde *Antiocho* lapide icto, excussisque dentibus, ac doloris acerbitate equum avertente, exercitus regius nulla ex parte impetum Romanorum sustinere potuit. *Mach.*

§ 4 *Flamminum*] *Patriciæ gentis* nomen, non *Flaminium*, ut vulgati. *Schott.* Certum est hunc hominem *Flamminum* fuisse appellatum. Vide *Gron.* et *Schulting.* ad *Senec. Contr.* XXV. iuit. Neque novum est has voces ita confundi a librariis ; exempla dabimus infra ad cap. 51. *Arntz.*

Consularem] Quem liber unus *consulem* facit, non *consularem.* Hoc tamen verum. Nam apud *Ciceronem* *Cato* septem annis postquam *Cos.* fuisset, senatu illum ejecisse narrat. *Schott.* Nihil in nostris variatur. Tamen 'consulem' eum vocat *Livius* XXXII. 42. 'prætorem' *Senec. Contr.* XXV. p. 303. et alibi. Post male *e senatu* profert *Leid.* I. cum addenda omnino non fuisset præpositio, *Livius* XLII. 10. 'Omnes quos senatu moverunt.' XXIX. 42. *Epitoma libb.* XIV. XVIII. et *XCIII.* Val. *Maximus* II. 7. ex. 5. et eodem libro cap. 9. sæ-

pius. *Arntz.*

Quod ille in Gallia] Placentia, inquit, apud Liv. Valerius Antias famosam mulierem fuisse. Perro Livius habet, ab Roma in Galliam perductum Philippum Pœnum, nobile scortum. *Schott.*

Ad vujudam scorti spectaculum] De hoc auctores variant historiam: scortum autem de utroque sexu dicitur, quia, ut corium, sabigatar: *oxbros corium* Græce. *Mach.*

Scortum] Pro puero meritorio, ut Sueton. Vitellio c. 3. *Schott.*

Eductum] Vectum Gramm. et ed. Ven. *ejectum* quinque reliqui; in mea Agrippin. ed. *victum* legitur: sed receptam lectionem tuentur reliquæ edd. quæ sensum etiam efficit planum. Seneca Consol. ad Marciam cap. 20. prope init. 'Hæc e carcere educit, quos exire imperium inpotens veterat.' *Arntz.*

Jussisset] Livius 'sua manu hominem interfecisse,' non per lictorem; ut Valerius Antias et Plutarchus in Catone et in T. Quintio Flaminio. *Schott.*

§ 5 *Basilica*] Regium ædificium, nam *βασιλεὺς rex* appellatur. Porcia vocitabatur, cujus adhuc vestigia exstant, si famæ credimus. *Mach.*

§ 6 *Repentibus*] Sic legendum, non *petentibus*. *Mach.*

Restitit] Bene ait, quia usus oratione gravi scripta a Livio iv. libro belli Macedonici in principio æque respondente L. Valerio. *Mach.* Ineptius qui pro *restitit*, *restituit* restituerant, præter ipsam historiam veritatem. *Schott.* Quidam libri *Oppia lege petentibus restituit*. Historiam namque sensus est, eum restitisse matronis, quæ cultum Oppia lege sibi ereptum repeterent, qua de re sup. 163. 15. *Sylb.*

§ 7 *Galbæ*] Unde dicti sunt, lege Sueton. in principio vitæ Galbæ Imperatoris late dicentem. *Mach.* Fuit hic Servius Sulpitius Galba, qui præ-

tor Lusitanos diripuit; cujus gentis prænomen male in antiquis scriptoribus Cicerone, Livio, Suetonio, Nepote, aliis, in *Sergius* est commutatum; et in Tacito quoque, ut Justus Lipsius admonuit, qui propter ingenii doctrinæque præstantiam nemini est paullum modo humaniori incognitus, ut Varronis usurpem. Cum enim *Ser.* scriberetur, *Sergius* inde formarunt, quod est Catilinarum gentile nomen. Græci scriptores *Σεργίος* *Τάλας*: tametsi in Plutarcho *Σεργίλος* hic reperi inemendatè scriptum. *Schott.*

Octogenarius] Liv. XXXIX. et Plutarchus 'nonagenarium' perorasse scribunt: falso, nam 85. annos natus mortuus est, auctor Cicero libro de Claris Orat. et Plinius IX. 1. *Schott.*

Quadrages quater] Idem Plinius I. VII. de Catone affirmat. *Mach.* Et Solinus Polyh. c. 1. p. 1. medio. *Arntz.*

§ 8 *Carthaginem delendam cenavit*] Africanas subinde ficus ostentans, quas de industria sub toga tulerat, inquires, 'Fundum, ex quo hæc lecta poma, trium dierum navigatione ab urbe Romana distare: unde e publica mihi Carthago delenda videtur.' Licet Scipione Nasica contradicente, decretum est a senatu eam everti. *Mach.*

§ 9 *Post octoginta*] Aldinus cod. eumque sequuti reliqui *octuaginta*. Septuagenarii viri generant, inquit Aristotel. Animal. lib. VI. et in Politicis VII. 15. Cato tamen 'octogenarius' filium a Salonii clientis sui filia. Plin. VII. 13. et Solin. Plutarchus idcirco nuptias eum contraxisse ait *ὅτι καὶ ἡλικίαν*. Et Massanissa post 'octogesimum sextum' annum filium, qui Methymnus appellatus sit. Valerius VIII. 14. *Schott.* *Octoginta* tamen ex editis etiam Gryphius. *Arntz.*

Imago hujus, funeris gratia] Aldinus cod. *imago ejus*, &c. Malo tamen *solius*, aut *unius*. Unus enim hoc ho-

moris gratia tributum, ut ejus e curia imago in funus produceretur, ut auctor est Val. Max. VIII. 16. Unde hunc locum ut mutilam instaurare Pighius tentavit *imago ejus suavis gratia e curia produci solet*. Cæterum de imaginibus, quæ comitabantur gentilitia funera, lege Plinium XXXV. 2. et C. Tacitum Annal. lib. III. extremo. Visum autem fuit non abs re fore Catonis dignitates, quas multas gessit, et ætatem per annos consularis diligenter a nobis digestam subjicere, ut facilius Plutarchus, Livius, Cicero, et Cornel. Nepos intelligantur. Nam Porciæ gentis stemma texuit egregie Agellius XIII. 18.

M. PORCIUS. M. F.
CATO. CENSORIVS.

DXLI. Natus M. Emilio Lepido, M. Publicio Malleolo Coss. Sic enim ipse apud Cicer. in libro de Senectute: 'Anno postquam primum consul fuerat Q. Fabius Maximus Verrucosus, qui Tarentum recepit, ego natus sum,' &c. Alii **DXIX.** anno natum putant L. Postumio Albino, Sp. Carvilio Maximo Coss. in iis Karolus Langius, legitque anno post, consul primum fuerat, quam ego natus sum: quæ et in veteribus se reperisse libris Ald. Manutius testatur.

DXXXIX. Annos natus XVII. primum stipendium meruit, et militavit ad Capuam sub eodem Fabio quartum consule. Corn. Nepos. XIX. alii numerant, ut altero a primo consulatu Fabii anno natus sit Cato.

DXLIV. Etatis XXIV. ad Tarentum stipendia fecit, Fabio quintum consule, ut ipse apud Cicer. de Senectute.

DXLV. Etatis XXV. tribunus militum in Sicilia fuit M. Claudio Marcello V. T. Quinctio Crispino Coss. Cor. Nepos, vel Æmilius Probus in vita Catonis.

DXLVI. C. Claudii Neronis Cos. car-

tra sequitur: strenuus habitus et laudatus in prælio Senensi, quo cecidit Asdrubal, exercitu Alpeis trajiciens, ut copias cum Hannibale fratre conjungeret. Corn. Nepos et Livius lib. XXVII.

DXLVIII. Quæstor P. Scipioni Africano, in Africa proconsuli, cum quo perpetuo dissensit, et angur, annos natus XXVIII. P. Cornel. Scipiense Africano, P. Licinio Crasse Coss. Livius Annal. XXI. et Nepos; Cicero vero in Brato et Catone anno insequenti, Cethego et Tuditano Coss. Quem locum recta interpunctione et collocatione sanat And. Patricius in lib. II. M. Tullii de Rep. 'Fabio quartum Cos. adloescentulus miles profectus sum ad Capuam, decimoque anno post ad Tarentum quæstor, quem magistratum gessi Coss. Tuditano et Cethego. Deinde ædilis, quadriennio post factus sum prætor, cum quidem ille admodum senex suasor legis Cincie de donis et muneribus fait.' Lambinus in Probum bis quæstorem fuisse existimat: non sequor, quem et in Ciceronis Catonem vide.

DLI. Quadriennio post ædilis plebis factus cum Caio Ælio, qui male in Nepotis fragmento 'C. Helvius' appellatur. Livius libro XXXII. et ipse apud Cicer. de Senectute. Agebat tum annum ætatis trigessimum primum.

DLV. Prætor quadriennio post Sardiniam provinciam obtinuit: Q. Ennium poetam inde deduxit, a quo et post Græcas senex admodum literas didicit. Val. Max. VIII. 7. Plinius VII. 30. D. Hieron. Epist. ad Nepotianum. Liv. Annal. lib. XXXII. Plutarchus et Cornel. Nepos in ejus vita. Cicero in Catone.

DLVIII. Consul cum L. Valerio Flacco, quo auctore Romam e Sabinis commigrarat. Veget. II. 8. (ut

- Modius quidem legit) et 1. 8. Hic ejus abstinentia eluxit, et frugalitas. In hoc magistratu totam citeriorem Hispaniam, quæ rebellaverat, pacavit, bello ab Emporiis inchoato, adjuvante P. Manlio prætore. Matronis cultum repetentibus, Oppia lege ademptum, restitit. Plutarchus, Liv. Annal. l. xxxiii. Nepos, alii, Val. Max. lib. ix.
- DLIX. Hoc anno pro consule ex eadem provincia de senatus sententia triumphavit. Fasti Capitolini, Ap-pianus Ibericis, Frontinus, Florus, et Zonaras.
- DLXII. Legatus (ut Cicero memoris vitio, tribunus militum) Manii Acilii Glabronis consulis, occupatis Thermopylarum jugis præsidium hostium depulit. Cicero in Catone Majore, Livius lib. xxxvi. Ap-pianus, Plutarchus, Justinus lib. xxxi. Festus in 'Ordinarium,' et Sosipater ex oratione dierum dictarum de consulatu suo: 'Item uti a Thermopylis atque ex Asia maximos tumultus maturissime disjeci atque consedavi.' Idemque Cato in ea, quam scripsit de suis virtutibus contra Thermum: 'M. Fulvio consuli legatus sum in Ætoliam: propterea quod ex Ætolia complures venerant, Ætolos pacem velle.' Festus in 'Oratores.' Auctor hic de Viris Illustribus.
- DLXIX. Ætatis XLIX. censor gravissimus cum L. Valerio Flacco rursus. L. Quinctium Flaminium, Titi fratrem, senatu movit, et in ærarium redegit. Luxuriam hominum repressit, quæ incipiebat pullulare. In quo honore quod tam severe præfuisset, Censorius est appellatus. Livius lib. xxxix. ab U. C. Plutarchus in Catone, Capitolini lapides, Val. Max. II. 9. et IV. 4. Corn. Nepos et Cicero in Bruto et Catone, Seneca Rhetor. Controvers. xxv.
- DC. Octogenarius jam Servium Sulpitium Galbam, qui Lusitanos prætor diripuit, vehementi oratione accusavit. Livius lib. xxxix. Plutarchus et auctor noster de Viris Illustribus. Val. Max. VIII. 7. non ut Livius l. xxxix. et Plutarchus nonagenarius.
- DCIV. Initio tertii belli Punici Karthaginem nova molientem delendam censet, certatque in ea sententia de reip. salute et commodo cum Scipione Nasica, qui servandam urbem censebat, ne otio in luxum juvenus Romana dilaberetur. Pervicit tamen sententia Catonis. Livius, Florus, auctor hic de Viris Illustribus.
- DCV. Hoc anno mortuum suspicor, octoginta quinque annos natum, Coss. P. Censorino et M. Manlio. Vell. Paterculius, Cicero de Claris Oratoribus, et Plin. Natur. Hist. XIV. 4. Plutarchus vero et Livius nonagenario majorem faciunt, sed falluntur: pace eorum dixerim. Schott.
- CAP. XLVIII. § 1 *Coptis*] Exercitu: nam in singulari abundantiam et facultatem indicat; licet Sallustius dixerit profecto, 'Ex omni copia Catilinæ.' Mach.
- Actumque*] Ordo hic verborum, quem recepi, est ex omnibus scriptis et edit. Mach.
- Si conjungere Hannibalis copias potuisset*] Reposni quod non solum in *Ms.* omnibus est, verum etiam antiq. Paris. et Colon. suadente et ratione, ne eadem vox inutiliter repetatur. Schottus. Simpliciter *jungere Hann.* Fran-verum antiquam scripturam reser-varunt reliqui scripti *jungere se vel sese*, quomodo etiam edit. Ven. et Agripp. Sine dubio hisce mutationibus causam dedit, quod ignorabant, recte etiam dici de duce *jungere se*, ut totus etiam exercitus simul intelligatur. Ita tamen Livius XXIII. 40. 'Ea occasio Hampsicoræ data Pæno se

jungendi.' l. xxvii. c. 5. 'In Italiam transgressus jungeret se Hannibali.' xxix. 5. 'Lucretium se cum M. Livio juncturum.' et Vell. Paterc. 11. 63. § 2. 'Ne se cum Antonio, hoste judicato, jungeret.' Arntz.

§ 2 *Relicta parte*] Cum Q. Catio legato. *Mach.*

Delectis] Sex millibus peditum, et mille equitibus. *Mach.* Sic hactenus editi, quos mihi videre contigit. *Mss. electis.* Scribe *dilectis* tertia vocali, ut docet Festus de Verb. Signific. l. iv. *Schott.* Scio quid de varia scriptura 'dilectus' et 'delectus' scribant eruditi, et inter alios tria illa patriæ nostræ lumina Burmannus ad Ovid. *Met.* x. 324. *Drakenb.* ad Silium vii. 43. et *Duker.* ad Flor. iv. 2. § 5. Utrumque recte dici existimo, certe substantivum 'dilectus' confirmat Festi auctoritas; adjectivum si sit, malem *delectus* præferre. *Delectis* hic scripti et editi. Et hoc probatur *Oudendorpio* ad *Frontin.* l. i. c. 1. § 9. *Ego electis* apud solum *Schottum* reperi. *Arntz.*

Et Metaurum] Descendit in Adriaticum sinum, hand longe a Fanestri colonia. *Mach.* *Mss. Metaurumque fluvium:* *Mediol. Methaurum* scribit cum spirita. Est autem flumen in Umbria non longe ob opido Sena, quod 'Senogalliam' *Plinius Nat. Hist.* iii. 24. appellat. Est vero a Gallis Senonibus urbs condita, quos constat juxta Adriaticum mare sedes habuisse: auctor *Polybius* lib. ii. Unde *M. Tullius* in *Bruto* hoc prælium 'Senense' vocat; 'Ludis,' inquit, 'juventutis, quos Salinator Senensi prælio voverat.' *Schottus.* De *Metauro* *Heinsius* ad *Silium* vii. 486. Adspirationem hic quoque addit *Leid.* 1. Dicitur autem utroque modo *Metaurus* et *Metaurum.* *Horat.* Od. iv. 4. 38. 'Testis Metaurum flumen:' quod male negabat, et *Metaurus* restituebat ad *Pomp.* *Melam* ii. 4. 77. *Pintianus.* Simile utriusque terminati-

onis exemplum vidimus in 'Saguntus' et 'Saguntum' c. 42. § 2. *Arntzenius.*

Hasdrubalem] Qui, ut patre Hamilcare, et Hannibale fratre dignum erat, pugnans cecidit, redditaque est clades Cannensis per caput *Hasdrubalis.* *Petrarcha:* *Claudio Nerone che el capo de Hasdrubale presento al fratello aspero et feroce si che de doglia gli fece voltar le spalle.* Causa ruinæ *Hasdrubalis* fuere legati cum literis a fratre ad *Hannibalem* missi, qui incertis itineribus *Tarentum* delati et capti, ad *Claudium Neronem* perducti fuere, unde consul, admonito senatu, nocturno profectus tempore et diurno, quantis maximis potuit itineribus, tacite ad *Senam Galliam*, ubi castra *M. Livii* erant, properavit: qui silentio egressi, a suis quisque ordinis hominibus ad tentoria adducti cum summa omnium lætitia hospitaliter excipiuntur. *Mach.*

§ 3 *Venerat*] Pro *venerat* in antiquis scriptis *iverat*, melius. *Schott.* Quos scriptos hic innotat *Schottus*, equidem nescio, et perinde est, cum hoc certum sit eos peccare, et errorem hunc abesse ab omnibus nostris, et scriptis et editis, qui omnes *venerat.* Sola ed. *Schotti*; et qui ejus vestigiis tam firmiter inhæserunt, ut religionem duxissent, ipsa etiam peccata non admittere. Scio 'ire' recte tribui exercitui iter facienti, nec minus tamen his proprium verbum 'venire.' Sed si accuratius hæc verba inspiciamus, facile apparebit diversa notione esse adhibenda. 'It' enim agmen, si ad locum aliquem contendit; 'venire' tum dicitur, si ex illo loco verso itinere rursus ad priorem redit, adeoque hæc vox adhibenda est respectu præteriti temporis. Exemplis res fiet clarior. *Cæsar Bell. Gall.* i. 6. § 3. 'Vel vi coacturos, si per suos fines eos ire paterentur.' et cap. 10. § 3. 'Cum his quinque legionibus ire contendit.' v. 18. § 5. 'Eo inpetu mili-

tes ierunt.' VII. 62. § 8. 'Cum prælium commissum audissent, subsidio suis ierunt.' Livius XXII. 5. 'Demigrarent omnes regionis ejus, qua iturus Hannibal esset.' XXIII. 43. 'Profectus cum cetero exercitu ire Nolam perguit.' Epitom. Liviana lib. XXV. 'Anno octavo quam in Hispaniam ierant.' Ipse iterum Livius XXVI. 5. 'Secuti tamen tam raptim euntem tres et triginta elephantum.' XXVIII. 1. 'Bina castra circa viam, qua irent, esse.' XXVIII. 29. 'Miserum et indignum exsilium, ut iret ad oppugnandam patriam, inpulit.' Frontinus Strat. III. 22. 'Multi, cum ab hoste discedunt, si per silvas ituri sunt.' Hæc omnia loca agunt de tali profectioe ad aliquem locum, ubi antea non fuerant. Jam usus verbi 'venire,' quem diximus, patet ex Livio I. XXVII. 50. 'Nero ea nocte, quæ secuta est pugnam, citatior, quam inde venerat, agmine, ad hostem pervenit.' I. XXV. c. 38. 'Postquam rem emissam a sociis vidit, Thronium, unde venerat, repetit.' XL. 58. 'Cetera multitudo retro, qua venerat, Transdanubianam regionem repetiit.' et XLI. 10. 'Nave eadem, qua venerat, Aquileiam rediit.' Justinus lib. XXXII. 3. § 7. 'Inde per eadem vestigia, qua venerant, antiquam patriam repetivere.' Et eadem diligentia hæc verba distinguit Livius, cum ea coniungit XXXV. 28. 'Utrum pergere, qua cœpissent ire via, an ea, qua venissent, repetere melius esset.' et I. XXXVIII. c. 2. 'Euntibus extemplo apparuere Athamanes: mox paucis interjectis, 'Eadem, qua venerat, via referre coëgit signa.' Ex hisce eadem locutio mihi suspecta est apud eandem Livium XXXVII. 7. 'Hæc referens eadem, qua ierat, celeritate Thaumacis occurrit consuli.' Utique malim *venerat*. Sed de hac re melius iudicabit Drakenb. a cuius manu meliorem videre Livium jam diu ardentissimis votis expetit cruditor

orbis. Arutz.

Caput Hasdrubalis] Exemplum huius ferociae et animi aliquo modo insultantis hostibus apud Homerum de Ajace Oilei F. caput Imbrii abscissum conjiciente in mediam aciem Trojanorum, quod forte cecidit ante pedes Hectoris. Iliad. L. Pet. Victorius Variarum Lectionum XXVII. 22. *Mach*.

§ 4 *Confessus*] Post *confessus* delevimus cum Mss. verbum substantivum est. Arutz.

§ 5 *Lucius*] Appellatur in Consularibus Fastis 'M. Livius Salinator II.' consul cum C. Claudio Nerone. Tametsi vero Neronis opera et industria victoria parta erat; quia in provincia Salinatoris, illi triumphum a senatu decretum libens volensque reliquit. M. igitur Livium quadrigis Urbem inductum milites sequebantur; Claudius equo sine militibus ingrediebatur. T. Livius lib. XXVII. Val. Max. v. 1. Horatius quoque Od. IV. 4. ut poetarum suavitas hæc temperet: 'Quid debeas o Roma Neronibus, Testis Metaurum finnes, et Hasdrubal Devictus, et pulcher fugatis Ille dies Latio tenebris.' Sequitur ad extremum: 'Nil Claudiae non perficiunt manus, Quas et benigno nomine Jupiter Defendit, et curæ fugaces Expediunt per acuta belli.' *Schott*.

Triumphans] Triumphus quasi *τρίφυλος*: exercitus carmine iambico sequebatur, cantans vero lingua Sabina fortem indicat. *Mach*.

Ovens] Equo albo insidens, myrtaeque corona insignitus, cæsis ovibus; nam triumphante aliquo tauri mactabantur: inde vocabulum, licet alii a locute, ovationem dictam aiunt, de quibus alias. *Mach*.

CAP. XLIX. § 1 *Ex virtutibus cognominatus*] *Agnominatus* alii. Mss. ex virtute Africanus dictus. Primus vero a devicta provincia nomen retulit. *Schottus*. *Nominatus* quinque codices, edit. Ven. et Agripp. *Arutz*.

Creditor] Mss. *creditus*: Jovis autem filium 'credidit' fuisse auctor Plin. xvi. 48. Livius lib. xxvi. Val. Max. i. 2. vide et Agellium vii. 1. *Schottus*. *Creditus* manu exarati et eod. omnes: scilicet sæpe verbum substantivum omittitur: ita e Mss. cap. præc. § 4. inf. c. 58. § 1. 'duci in carcerem non passus:' et eod. cap. § 3. 'Collega ejus Claudius reus factus,' ita illis locis habent libri exarati. Celsus Vita Cæs. pag. 214. 'Quæ tunc casu in terram subducta exureretur:' ubi male emendatores addunt *erat*. Conf. Perizon. Epist. ad Heins. t. iv. Syll. Barm. p. 771. fin. *Arntz*.

Serpens] Vide Bernecc. ad Justianum lib. xi. § 3. *Arntz*.

Draco] Sacrorum peculiariter a *ἀσπίδι*, id est, *aspicio*, quia visus est acuti. *Machan*. De draconibus istis innoxii, qui nec fugiunt homines, nec vulnera lædunt, diximus nimium multa Suspicion. i. 18. ubi adsertores veniebamus veritati historiæ Suetonianæ, ubi inquebat Tiberii capite 72. 'Erat ei in oblectamenti serpens draco, quem ex consuetudine manu sua cibaturus, cum consumptum a formicis invenisset, monitus est, ut vim multitudinis caveret.' *Grut*.

§ 2 *Euntem*] *Euntem* Paris. Mss. *noctis eunte latraverunt*. Varronem etiam 'allatro' cum dandi casu conjunxisse scio. Et Plautus etiam Pœnulo accusandi casu, 'Etiam me æmæ allatrant canes.' *Schott*. Hac eadem in historia Gellius Noct. Att. vii. 1. 'Neque latrarent eum, neque incurrerent.' Statius Silv. ii. 1. 184. 'Illum nec terno latrabit Cerberus ore.' Conferatur qui hunc etiam ex Mss. locum recte constituit, Nicol. Heinsius ad Ovid. Tr. ii. 489. et in *Ibide vs. 14*. Barthius ad Statium Theb. 551. Benth. ad Hor. Sat. ii. 1. 85. et Burman. ad Petron. Sat. c. 104. *Arntz*.

Canes] Qui ei nimirum templo cus-

todes, uti non uno exemplo ostendi in Suspicionibus. *Gruter*. Cicero pro Roscio Amer. c. 30. 'Canes aluntur in Capitolio, ut significant, si fures venerunt.' Livius v. 47. et Hemsterh. ad Luciani Timona p. 98. *Arntz*.

Latraverunt] Quasi in bellis ratio aliqua divinitus infusa sit, vel providentia divina: omne enim bonum datum descendens a Patre luminum, licet verum bonum ethnicis illi ignorant. *Mach*.

In cella Jovis] *In sella Haan*. in *cellam* Leid. 1. *Arntz*.

Accepisset] *Acciperet* Mss. melius. *Schottus*. *Accepisset* vero tuentur scripti et editi ante Schott. omnes. *Arntz*.

§ 4 *Patrem*] Vide superius in *Hannibale*. *Mach*.

§ 5 *Clade Cannensi*] *Ἰσοπέριον ἰσοπέριον*. Sic concinna videntur: *Clade Cannensi reliquias incolumes per m. h. c. Can. perduxit. Nobilissimos juvenes, &c.* *Schott*. Sed hæc transpositio necessaria non est, nam ablativus hic absolutus per 'post' est exponendus; vide Broukhus. ad Tibull. i. 1. 86. et Sanct. Min. iv. 6. In Epitome Liviana l. xxii. ideo est 'post quam cladem.' *Arntz*.

Sua auctoritate compescuit] Immo, Livio teste, stricto super capita deliberantium ferro, juravit pro hoste habiturum eum, qui in verba sua non jurasset; effecitque uti omnes minime relictum iri a se Italiam jurejurando adstringerentur. *Mach*.

§ 6 *Reliquias*] *Reliquis* Mss. non *reliquias*, ut juvenes ἀπὸ κοινῶν intelligas. *Schott*. *Reliquos* solus Haan. et male, cum 'juvenes' ex præcedentibus non sint repetendi; nam novam hic incipit sententiam. Sed 'reliquiæ' pars illa exercitus dicuntur, quæ post cladem superest. Frontin. Strat. ii. 9. ex. 1. 'Victis prælio Teutonibus reliquias eorum circumsedens:' et c. 10. ex. 2. 'Qui reliquiis exercitus duorum Scipionum præ-

fuit.' iv. 7. ex. 39. de hac eadem clade: 'Ut pars magna reliquiarum nobilissimis auctoribus deserendæ Italiæ iniret consilium.' Just. XLII. 4. § 5. 'Ad persequendas Romani belli reliquias.' Capitol. in Anton. c. 22. 'Petiit ut belli reliquias non contemneret:' et quæ nos snp. cap. 23. § 9. *Arntz.*

§ 7 *Viginti quatuor annorum*] Primoribus talem provinciam asperrantibus, ipse prosiiliens ingenti voce professus est libenter iturum. *Mach.*

Prætor] Pro consule in castris: namque prætor imperator dicitur. *Mach.*

Carthaginem] *Novam* amplius veteres libri, et ab Africana distinguatur. Illa *Ξαπραγέρη* est Appiano Alexandrino, qui eam turpi errore cum Saggunto confundit. Vide geographos. *Schottus.* Ex nostris omnibus, qua scriptis qua editis, *novam*, quod in textum receperat Schott., rejecimus, neque enim aliquis aliam Carthaginem in Hispania quæreret. *Arntz.*

Qua die venit] Compertum habens stagnum maris alluens Carthaginem æstu maritimo decrescere, et vado transiri posse, unde ad murum facilis esset accessus; itaque captata occasione in urbem per eam partem minime suspectam ascenderunt Romani, duobus militibus corona murali donatis. Igitur opidani, ac auxiliares re inopinata consternati mœnia deseruere. *Mach.*

§ 8 *Virginem pulcherrimam*] Quam custodiri fecit, et Lucio principi Celtiberorum desponsatam, eo accito, integram inviolatamque restituit. *Machan.*

Ac sponso] Bene habet lectio: fit tamen nescio quomodo, ut non calamo solum sed et typis scripti codices antiqui constanter legant *Patrique ejus sponso astitit.* 'Sponsi' et Plutarchus et Livius meminere, hic 'Albucium,' ille 'Luceium:' ut et Frontin. II. 11. Celtiberorum principem nominat Va-

lerius Maximus 'Indibilem' IV. 3. *Schottus.* Cum plerisque aliis facti d'Orvillianus codex, *sponso adstitit.* Et hanc scripturam ex Leid. protulit quoque in nupera ejus auctoris editione Oudend. ad Frontin. II. 11. § 5. Ex usu eo vocis 'vetare,' quem diximus, exponendus est divus. Paulus Ep. I. ad Timoth. c. IV. vs. 3. *Κωλύων γαμῶν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων* *vegetantium nubere, abstinere cibis:* ubi in ultimo membro vox contrariæ notionis subintelligenda est. Ego quidem malim scribere *Patrique ejus ac sponso restitui;* ut *jussit*, quod in nullis Mss. invenitur, abjiciatur. Tralatitium enim est, veteres sæpe verbum contrariæ significationis omittere. Phædrus fab. IV. 17. 31. 'Non veto dimitti, verum cruciari fame:' ubi Comment. Burman. et ad Quinctil. Decl. X. 16. Grævius ad Heins. Epistola in Syll. Burm. tom. IV. pag. 704. *Drak.* ad Sil. XII. 64. *Davivius* ad Cicer. de Nat. Deor. I. 17. et tandem Cort. ad Sallust. Jug. c. 14. exc. 2. Cum tamen in ceteris edd. recepta lectio inveniatur, eam loco movere nolui, præsertim cum hæc duæ voces 'veto' et 'jubeo' ab aliis quoque ita jungantur. Cæsar. Bell. Civ. I. 41. § 4. 'Vallo muniri vetuit, quod emineri et procul videri necesse erat; sed a fronte contra hostem pedum XV. fossam fieri jussit.' Hyginus fab. VIII. 'Vetuit eos Mercenrius, et simul jussit Lycum concedere regnum Apollini:' et Lamprid. Alex. Sev. c. 26. 'Usturas accipere primo vetuit, nisi aliquid muneris causa acciperent, postea tamen jussit,' &c. *Arntz.*

§ 9 *Expulsi*] Captis etiamnum Hasdrubalis castris, eoque fugiente paucis cum militibus. *Mach.*

§ 10 *Maurorum*] Masæsalorum rex fuit Syphax, tenuit tamen Mauritaniam, eam quæ nova dicta est, a Mulcha ad Ampsagam: cum vetus a freto ad Mulcham protenderetur, quæ Bocchi imperio paruit, cujus in

Druso mentio. *Schott.* Confer Dra-
kenb. ad Sil. xvi. 171. *Arntz.*

Conjuncti] Nam quum Hasdrubal
Gisgonis filius et Scipio ad eum hos-
pitaliter venisset pro re publica sua
petitum, prætulit amicitiam Roma-
norum Punicæ. *Mach.*

§ 11 *Masinissam*] Hic nepote ip-
sius adolescente in Hispania jure
belli capto, liberaliter ad regem gra-
tis cum donis misso ab ipso Scipione,
usque ad extremum senium amici-
tiam cum populo Romano servavit.
Mach. *Masinissa* scriptura vulgata.
In Sallustii Msa. varie pingi observa-
vi, alii *Massinissam*, alii *Masinisam*,
quidam *Maxinissam*: quod α tantun-
dem valeat. Scribo *Massanisa*. *Schot-
tus.* *Masinissam*, *Maxinissam* vel *Ma-
sinissam* scripti: *Masinissam* etiam
Agripp. et optimæ edd. quod secuti
sumus. Vide post alios multos Cort.
ad Sall. Jug. cap. 5. § 4. *In societate*
tres codd. *Arntz.*

§ 12 *Victor domum regressus*] Da-
tus est ei senatus extra Urbem in
æde Bellonæ; inde ingressus cum
Licinio Crasso consul creatus est.
Mach.

Classem] *Classem* dedimus ex scrip-
tis: vide ad cap. 40. *Arntz.*

§ 13 *Hasdrubalis*] *Hannibalis* et *Sy-
phacis* quidam codd. quod ideo immu-
tarunt quidam, quod anno 10XLVI.
Hasdrubalem fratrem Hannibalis ca-
pite truncatum vidissent. At hic
alius Hasdrubal, qui filiam Syphaci
uxorem dederat, qua caussa hic Sci-
pionis amicitia nuntium remisit.
Schott.

Castra] Noctu utriusque castris
injecto igni, quæ, altera et lignis, al-
tera ex harundinibus confecta erant,
Syphaxque captus a Caio Lælio, et
Massanisa ad eum perducitur. *Ma-
chan.*

Perrupit] Quidam codd. *prorupit*,
alii *prærupit*: utraque castra uno die
Scipio incendit et delevit: cæsa flam-
misque absumpta ad XL. millia homi-

num: capti supra sex millia. *Schot-
tus.*

§ 14 *Superavit*] Apud Zamam ur-
bem, apud quam victores Romani
hostium elephantibus equites in fugam
verterunt: deinde acrius inferentes
pedem totam aciem in fugam verte-
runt. Cæsa e Carthaginiensibus qua-
tuor millia feruntur. *Mach.*

§ 15 *Leges inposuit*] Jussis crema-
ri quingentis navibus, utque centum
talenta arbitratu Scipionis tunc solve-
rent: et ut in annos sexaginta millia
talentorum argenti æquis pensioni-
bus solverent: et multa alia: pacis
autem formulam lib. x. secundi belli
Punici curiose apud Livium perle-
ges. *Mach.*

§ 16 *Bello Antiochi*] Quod scilicet
cum Antiocho gerebatur. Videtur
quidem hasce locutiones 'bello Phi-
lippi,' 'bello Latinorum,' &c. dam-
nare Davis. ad Cicer. de Nat. Deor.
ii. 11. ubi pro bello *Latinorum* legen-
dum conjicit *bello Latino*: dura emen-
datio, præsertim cum usus veterum
talem medelam non requirat. Cæsar
Bell. Gall. i. 30. § 1. 'Bello Helve-
tiorum confecto.' iii. 16. § 1. 'Quo
prælio bellum Venetorum confectum
est.' v. 55. § 2. 'Se bis expertos di-
cerent Ariovisti bello.' Livius xxxiv.
31. 'Nuper Philippi bello renovata.'
Vell. Patere. ii. 17. § 2. 'Qui bello
Pyrrhi inter celeberrimos fuerat du-
ces.' Just. xiii. 5. § 9. 'In ejusdem
Alexandri bellum impelleret.' Adde
Liv. xxviii. 7. l. xxxvii. capp. 49.
53. et 54. xlii. 45. Justin. i. 7.
§ 10. xxvii. 1. § 3. et xxviii. 1. § 4.
Sallust. Fragm. Hist. iii. pag. 966.
Front. Strateg. ii. 4. ex. 2. et cap.
5. ex. 34. Cæsar Bell. Gall. i. 40.
§ 13. et cap. 44. § 17. vi. 29. § 4.
Arntz.

Legatus fratri] Cum senatus magis
inclinaret, ut alteri consuli Caio Læ-
lio negotium Antiochi daret, Pub-
lius Africanus surgens et in fratre
suo summam virtutem esse, summum-

que consilium, neque se ei legatum defuturum affirmavit. *Mach.*

Filius gratis accipis captum] Ab hostibus: patri infirmo misit, animum ejus sollicitum, et corpus ægrum magnopere recreavit. *Mach.*

A Petilio] Plutarchus, duo Quinti Petilii tribuni plebis, Porcii Catonis ut quidam suspicantur opera concitati, diem Africanæ dixere, insimulantes pecuniis a rege Antiochæ acceptæ, et non in publicum redactæ. *Mach.* Singulari numero tamen omnes scripti et vetustæ edd. *Arztænius.*

Actæo] Locus mendosus: vidit id ante nos Lycosthenes, ne quem sua laude fraudemus. Corrige *A Petiliis ac Navio.* Scides n. membranæ nihil hic nos adjuverunt, corruptæ, et ipsæ legentes *A Petilio Actæo.* Parisinus a *Petilio Actæo.* Vascosanus *A Petilio Teo.* Livius vero *Annal.* lib. xxxviii. et *Agell.* iv. 18. *Attis.* Lucubrationum ex *Valerio Antiate* his accusatum fuisse referunt. *Plutarchus* item in *Catone* et *Apophthegmatis Περύλλου* numero multitudinis vocat, et duos fuisse, auctor in *Syriacæ Appianus.* Omissam sortem bene de *R. P. mesentium!* quam et expectare et experiri solent, qui scripta in vulgus editis prodesse student quam plurimis, dum quisque de aliorum laboribus temere pronuntiat, vellicat, pro nihilo dueit, ipse silentio inacientiam suam cante tegens. Præstat alioqui majora: aut si id non potest, aliorum conatus cur ingrate tradueit? Mirum profecto, ut ad rem redeam, et *Porcium Catonem* gravissimam aliqui censorem, *Scipione Africano* tam infestum fuisse: quibus narrandis a *Livio* diversus abit *Corn. Nepos* in *Vita Catonis*, quod libri secundi de *Viris Illustribus* fragmentum reliquum est. Cæterum, ne quem offendant, *Petiliis* liquida geminata scripsi ex consuetudine Græcæ, *Appiani* in *Syriacæ*, *Plutarchi* in *Catone*

et *Apophthegmatis Schott.*

Quasi bonum factum] In *Mæ.* compendio scriptum erat *quam*, quod forte valet 'quoniam': alter codex *quare.* Ego vero illud abjedo, tamquam glossario, ab iis adjectum, qui hanc formulam hactenus ignoverunt, et *quare* repono ex *Valerii Probi Notis Q. B. F. i. e.* 'quare bonum factum': probaturque *T. Livii* lib. xxxviii. verbis et *Valer.* *Max.* iii. 7. Est autem bene precantis in judiciis usurpari et edictis fere boni omnis causæ proponi solita. *Sueton.* in *Cæsare*, e. 80. 'Peregrinis in senatum adlectis, libellus propositus est: Bonum factum, ne quis senatori novo curiam monstrare velit.' In *Vitellio* e. 14. 'Bonum factum, ne *Vitellius Germanicus* intra eundem calendarum diem usquam esset:' ubi quidam legendam, quod de *Genethliacis* et *Chaldæis* sermo sit: non probe. *Plantus* quoque *Pœnulo*: 'Bonum factum est, edicta ut servetis mea.' Et, 'Bonum hercle factum, pro se quisque ut meminert.' Eodem pertinet illud *Tertulliani*, 'O edictum, cui adscribi non poterit, Bonum factum!' Vide *Isidorum Etymol.* i. 22. Fuit qui legendum putaret *Bonum faustum*, ut 'purus patas,' utor frutor,' 'velit nolit,' 'factis dietis,' 'terra mari,' similiaque infinita sine copula efferimus. Est enim formula bene precandi et auspiciandi aliquid, 'Quod felix, seu bonum, faustumque sit reipublicæ,' &c. *Sueton.* in *Octaviano* e. 58. et in *Nerone* e. 37. 'Quod bene vertat,' &c. Nihil tamen demuto. *Schott.* Eadem plane habet *Brisson.* de *Form.* iii. 274. adde *Schott.* *Obs.* iii. 40. Eorum emendationem valde laudo, sed contra ascriptos codd. non sum ausus in contextum recipere. *Arztæ.*

Eamus] Concio universa raliæis solis magistratibus eum per omnia templa consequuta est. *Mach.*

§ 17 *Concessit*] *Liternum.* *Ruzi*

omni a strepitu vulgi vivere maluit. Sic Plutarchus et Strabo. Livius vero lib. XXXVIII. Romæ mortuum ait. At lib. XLV. Litrerni domum ejus fuisse. Schott. Mire variatur in morte Scipionis. Vide Liv. XXXVIII. 53. Nō. XXXIX. capp. 52. 55. et 56. et XLV. 28. Oros. IV. 5. Arntz.

§ 18 *Moricens*] Elogium testamenti fuit vetantia, ne in patriam ingrattam ossa referrentur, de qua Sowera de Benef. v. 17. et Val. Max. v. 2. Schott.

CAP. L. § 1 *Salinator*] Dicitur quia auxit vectigal salis, cum prius sextante venderetur. Id fecit, quia a populo condemnatus erat. Machan. Salinatoris cognomen illi datum, quod censor vectigal novum ex annona salaria populo Romano imposuerit. Livius XXIX. 37. Salinas primum instituisse, et populo salis modia sex milia in congario dedisse Ancum Martium, auctor Plinius XXXI. 7. et supra cap. 5. Post exactis regibus, vectigal illud sublatur. Livius ab U. C. lib. II. Sed Salinator in censura iterum imposuit, ut dixi. Schott.

Illyriis] Dicti sunt, auctore Appiane, ab Illyrio filio Polyphemi, quos nunc Sclavonos vocant. Mach. *Illyricis*, non *Illyriis* quidam, ut in Mss. fero *Philippii campi* pro *Philippicis*, ut infra in M. Brute admonui. Schott.

Deinde ex] In Mss. erat tamen, unde tandem scribendum vidi, quod error ille ex compendiis literarum sit natus. Schott. Non video quid moverit virum doctissimum hic tandem reponere, quod certe corrumpit sensum, et *deinde* omnes Mss. et edd. Pro *ex* vero unus et alter ut vel. et. Arntz.

Peculatus] Publicæ pecuniæ subreptæ, nam id peculiari et depeculari significant; inde depeculatores. Mach.

Reus] Fabio teste, de cujus re agitur, dicitur. Mach.

Tribus] De quibus superius in Romulo. Mach.

§ 2 *Injunxit*] Sincera lectio Mss. *junxit*: 'injungere' enim aliud significat. Exemplum, me Hercle, memorabile, quod utissimè imitarentur nostri principes in R. P. administranda, ut privata odia publicis utilitatibus remittant, uti Nō. 1. Annal. Tacitus ait. Vide Plutarchum in Politicis de his præcipientem. Simile de P. Popillia apud Justin. lib. XXV. quem C. Popillium vocat Livius. Schottus. Et Gron. ad Facit. Ann. I. 10. Porro *conjunxit* Leid. 1. Reliqui quinque *junxit*, ut et Agripp. Ven. et Mach. quam lectionem merito prætulit Schottus. Livius XXIII. 33. 'Fœdus cum eo atque amicitiam junxit legibus his.' Justin. IX. 4. § 5. 'Qui pacem cum his amicitiamque jangerent:' et XLII. 4. § 6. 'Et propter amicitiam cum Pompeio bello Mithridatico junctam.' Epit. Livii lib. XXVIII. et ipse XXX. 18. Gronov. ad eundem XXXV. 12. Arntz.

Et de victo Hasdrubale] Victo addidit auctoritate librorum veterum: alii et victo Hasdrubale. Schott. Et ego auctoritate Mss. omnium et edd. iterum rejeci, nec sententia requirit, cum utique facile intelligatur, eum non triumphasse de victore Hasdrubale. Arntz.

Triumphavit] Vide in capite Hasdrubalis. Arntz.

§ 3 *Ærarias fecit*] Condemnavit, ut denarios solverent. Mach.

Stipendii privavit] Livium libro nono secundi belli Punicè apte hanc materiam scribentem percurro. Mach. *Stipendii privavit* libri veteres. Suetonius in Tiberio initio refert universas tribus levitatis notatas in censura Livii. Schott.

Et crimine] Monet Dukerus videri fuisse in Boend. cod. *omire*, sed mutatum in *crimine*; quid si legendum foret nomine? Neque enim recordor, alibi legere aliquem crimine esse ac-

cusatum, vel ob crimen condemnatum a censoribus, qui tantum levi ignominia seu nota aliquem poterant afficere. *Eo nomine* erit pro 'eam ob causam.' Cæsar Bell. Civ. III. 21. § 4. 'Eo nomine erat damnatus.' Livii Epit. lib. XLVII. 'A provinciis avaritiæ nomine accusati.' Val. Max. VIII. 4. ex. 1. 'Eo nomine tortus a domino:' et IX. 15. § 1. 'Quo nomine jussu patris necatus in carcere.' Confer VIII. 1. damn. 8. et abs. 13. VI. 2. ex. 11. Emmen. ad Virgil. *Æn.* I. 8. et Mannt. ad Cicer. ad Fam. Ep. II. 1. Nost. inf. cap. 53. *Arntz.*

CAP. LI. § 1 *Flaminii*] Omnibus fere locis, ubi *Flaminium*, cognomen familiæ Quinctiæ patriciorum, legi oportebat, occurrit *Flaminium*, nomen plebeium; vid. Bosius ad Neopot. Hann. c. 12. § 1. Comm. ad Eutrop. IV. 2. Duker. ad Flor. II. 7. § 10. et Torren. ad Val. Max. v. 2. ex. 6. et de eodem errore etiam confer Viviani epistolam ad Lipsium ccccxix. Syll. Burm. tom. I. 460. Sed cum omnibus illis locis in Mss. fere reperiatur *Flaminii*, non adeo in librarios injarius sum, ut semper illis tribuam, quod ipsi scriptores peccare potuerunt: et hoc loco sum secutus consensus Mss. et inpressorum: atque ita scripsisse ipsum Victorem, patet, quia eum *Flaminii* faciat filium: si enim *Flaminium* scripsisset, non in eum errorem incidere potuisset, ut eum *Flaminii* filium diceret. Atque ita subscripsi judicio Pighii Ann. tom. II. p. 249. et Bongarsii ad Justin. xxx. 3. § 6. *Arntz.*

Caropis] Reliqua, solers lector, in vita Titi Flaminii evolvere poteris. *Mach.* Variè scribitur in antiquis libris. *Charopæ* Mss. prima inflexione, alii *Charopes* et *Carope*; Gryphius *Charopis* cum spiritu. Assentior Vascosano, qui *Caropi* excudit secunda declinatione. Plutarchus enim sic, nisi me fallit memoria, appellat. Nec mirum in peregrinis ita variatum,

cum in domesticis et Romanis nominibus ita libri pugnent. *Schott.* *Charopæ* dedimus ex omnibus scriptis, edit. Agripp. Ven. et Mach. *Χάρονα* tertia flectione eum appellat Plut. Flam. p. 370. F. *Charopum*. Livius xxxii. 11. Terminationem quamvis non admodum morer, malim tamen adpirationem retinere, cum ita ceteri. Vide Soidam in *Χάροψ*. Similiter inter reges Atheniensium 'Charops' memoratur, de quo Scaliger ad Eusebii Chron. ad ann. mclxliv. 'Charops' Trojanus apud Ovid. Met. XIII. 260. Et inter Græcos occurrit Nireus 'Charopi' filius Homer. II. B. in Catal. vs. 179. Hygin. fab. xcvi. et Munck. ad eund. fab. cclxx. 'Charopinus' apud Herodot. v. 99. et Martial. v. 51. Hac igitur in parte secutus sum Aldum ceterosque. *Arntzenius.*

Prælio fudit] Ante annos triginta sexto die regem Philippum prælio fudit. Plutarchus scribit, siquidem Philippus, cum teneret cacumina phalange, undique missilium atque sagittarum ictibus Romanos petebat; accedunt inter pastores quidam indigenæ, qui per quosdam neglectos ab hostibus anfractus exercitum sese ducturos et tertio demum die in summis constituere montibus pollicentur, fidei vero cognitionem, infirmationemque præstitere. *Mach.*

§ 2 *Demetrium*] Plutarchus: verum Titus eum, regno Macedoniæ restituto, a Græcia jussit abstinere, mille talentis tributis nomine, et præter decem naves, universa classe mulctatum: alterum ex liberis ejus Demetrium pro obside susceptum, Romam misit. *Mach.*

Mulctatum] *Mulctatum* codices paulo vetustiores. Tu scribe *mulctatum*: quæ vox, ut pleræque raræ et elegantes, a bonis libris hactenus exsulat: reponatur et in integrum restituatur, in Terentio, Cicerone, Livio, Nepote, cæterisque ab aliis reposita.

Schott. [Vide Not. Delph.] Immo, si *multatum* legeretur, ego substituerem *multatum*. Etenim (quamvis fortasse non iniuria iudicium sibi vindicet de venustate iudicium femininum genus) non video, cur *venustus* possit esse illud, quod usui et omnium auctoritati adversetur. Videantur quæ ipsa monet Anna in notis ad Terent. *Enn.* iv. 8. 4. et in *Adelph.* i. 2. 11. *Lipsius* ad *Facit.* Ann. i. 32. *Tollius* ad *Anson.* *IdyH.* vi. 90. *Burman.* ad *Phædr.* fab. i. 3. 9. 'Mulcare' igitur est, qui privato consilio aliquem male tractat; 'multare,' si a magistratibus pena imponatur. *Cicero* de *Orat.* i. 43. 'Frondes damnis, ignominias, vinculis, verberibus, exiliis, morte multantur.' *Nepos* *Milt.* c. 7. § 6. 'Capitis absolutus, pecunia multatus est:' in *Cimon.* c. 1. § 1. et *Pelop.* c. 1. § 3. *Curtius* iv. 1. § 37. 'Insulas præsidio occupat, pecunia multat.' l. 27. ff. de *Cond. et Dem.* 'Heredes magna pecunia multare.' *Minus* bene 'multata morte' apud *Virgil.* xi. 839. edidit *Heinsius*: 'Prospexit tristi multatam morte *Camillam*.' Nec debuerat hoc exemplum sequi *Emmen.* *Multata* nos in duobus *Mss.* invenimus et recepit *Masvicius*. Latine enim dicitur 'multare morte,' non *mulcare*. *Cicer.* *Tusc. Quæst.* i. 22. *Orat.* in *Catil.* i. 11. et ii. 2. *Florus* i. 26. § 7. *Val. Max.* vi. 4. ext. 2. *Apul. Met.* iii. 140. 'Ne morte multata *Fotide*:' apud *Nostrum* *pecuniarum multata* erat in *Agripp.* *Arntz.*

§ 3 *Nabide Lacedæmonio*] Contra quem legimus perniciosissimum flagitiosissimamque *Lacedæmoniorum* tyrannum *Quintum* longe pulcherrimum atque iustissimum bellum inchoasse: Græcos ad extremum sua spe fefellit, quod, cum eum capturus existimaretur, haud voluit. *Mach.*

§ 4 *Liberos*] Hoc fuit, dum *Isthmia* agerentur, et frequens hominum conventus adesset: jussu per tubæ tonum silentio præco ita præcla-

mavit: Senatûs populique Romanus, ac *Titus Quinctius* imperator et proconsul, rege *Philippo* ac *Macedonibus* debellatis, Græcos sine castodiis, liberos, immunes, suo jure viventes fore permittunt. *Mach.* [Vid. *Var. Lectt.*] Bis, Græciæ reddidit libertatem, sive duobus locis *Flamininus*, *Indis Isthmiis*, et *Nemææ*, qui genitivus loci est. *Val. Max.* iv. 8. *Livius* libb. xxxiii. et xxxiv. *Annal.* *Argis* exhibitos 'ludes' ait. *Plutarchus* in *Flaminio* in *Isthmiis*. Quatuor vero Græciæ certamina a *Pindaro*, *Archia* pœta, aliisque decantata, quæ illi *dyônas* vocant, *Isthmia*, *Pythia*, *Nemæa*, *Olympia*. *Schott.* Porro pronuntiavit male in *nunciavit* mutat *Leid.* 2. et *Hauu.* nec melius *alii pronuntiavit*. Propria enim illa vox de iis rebus, quæ in publico concilio et conventibus populi voce præconis indicantur. *Cicero* ad *Fam. Ep.* v. 4. 'Verecundiores esse præcones *hæderum gymnicozum*, qui cum ceteris coronas inposuerint victoribus, eorumque nomina magna voce pronuntiarint.' *Livius* xxiii. 32. 'Processit, et tuba silentio facto, ita pronuntiat.' *Val. Max.* iv. 8. ex. 5. 'Iterata deinde pronuntiatione præconis.' *Florus* ii. 7. § 15. *Livius* iv. 59. lib. xlv. capp. 29. et 30. Eodem modo hæc vox erat corrupta apud *Liv.* xlv. 40. ubi *adeundus Gronovius.* *Arntz.*

Nemææ] Vid. *Duker.* ad *Flor.* ii. 7. § 14. *Arntz.*

CAP. LII. § 1 *Marcus*] Prænomen in vulgatis corruptum; *Quinctus* enim appellabatur. Tantum sibi audaces illi emendatores permiserunt. *Quinctius Nobilior* filius ejus dictus; auctor *Cicero* in *Bruto*. *Schott.* *Quintus* tamen *Mss.* quinque, et omnes fere editt. *Arntz.*

Nobilior] Cognomine. *Mach.*

Consul] *Consul Hispanos superavit*; ita emendandum *Sigonio* videbatur, in *Mediol.* perantiquo codice *consul*

afuit. In Mss. quoque longe aliud scriptum erat: partim *Consul Ettanos*, *Vritanosque*: partim *Surnitanosque*: alius *Suritanosque*. Parisin. vero et Mediolan. *Orethanosque* et mox *introiit*. Colon. *Octanosque*. Monstra verborum, ex quibus veram lectionem, ni fallor, elicio: *Vettonas*, *Oretanosque superavit*. Nam de *Vettonibus* diserit T. Livius lib. xxxv. scriptum reliquit a Fulvio Nobiliore fusos fuisse apud Carpetanos. Ex *Ettanos*, quod in Mss. erat, *Vettonas* excuspo; *Oretanos* retines: quamvis nulla de his apud Liv. mentio quod verisimile; quia non longe a Carpetanis abessent, cum illis dimicatum. Suntque geographis omnibus et historicis noti Oretani. Vulgata lectio *Consul Etolos Ambraciotasque superavit*, quomodo proximo versu legendum monuerunt libri calamo exarati *Consul Etolos qui*, &c. pro quo tamen Paris. et Colon. *Conatheos* habebant, corrupta voce ex *Con. Achaos*. Et aliquanto post *Romanis adfuerant*: lege ex Mss. ut proximè in Manlio Vulsona. Phrasis auctori nostro familiaris, Prætura autem in A. U. C. 101XII. cadit, consplatus 101XIV. legendus Orosius iv. 20. *Schott.* Corrupti hic erant omnes Mss. quorum tamen varietatem, si quid alii melius conijciant, adscribam: *Consul Etolos Oretanosque* (ita Gramm. et Fran. *Orethanos* Haun. *Orethinos* Leid. 1. *Conretanos* Leid. 2. delet vero vocem hanc Boend.) *superavit, unde ovans urbem introiit*, (*introiit* Boend. et Fran.) *Conatheas* (ita Leid. 2. *Cana-theas* Leid. 1. *Conateos* Gramm. Fran. et ed. Agripp. *Conaceos* Boend. *Cerinthios* Haun.) *qui bello, &c.* Antiquæ edd. hic exhibent *Consul Etolos Ambraciotasque superavit, unde urbem introiit*. (*introiit* Mach. et Agripp.) *Consul Achaos, qui bello*. In Schotti vero ed. et illis Variorum, *Prætor Hispanos superavit, unde ovans urbem introiit. Consul Etolos Ambraciotas-*

que, qui. Ex hisce optime veram lectionem conjecerit, qui minime a Mss. recesserit. Pighius Ann. tom. II. p. 284. hæc ita refingit: *Prætor Vectores Oretanosque superavit, unde ovans urbem introiit. Consul Etolos qui bello Macedonico interfuerant, post ad Antiochum defecerant*. Proxime ad Mss. me editurum credidi, si scriberem secutus vestigia antiquæ lectionis, *Consul Oretanos superavit, unde ovans urbem introiit. Consul Etolos, qui*. De Oretanis vide Liv. xxxv. 7. lib. xxxvi. capp. 21. et 29. de Etolis autem Florum II. 9. &c. Offendet certe repetitio vocis *consul*, sed tamen ita omnes Mss. et editt. sine ulla varietate; quare pnto, hic minus accuratum esse Nostrum, qui *consul* posuerit pro 'prætor' seu 'proprætor;' vide Duker. ad Flor. II. 14. § 5. cap. 16. § 3. cap. 20. § 5. et IV. 12. § 38. *Arntz*.

Ovans] Id est, minori triumpho, de quo superius vide. *Mach.*

§ 2 *Interfuerant*] Hic quoque contra omnes edd. et Mss. *Romanis adfuerant* ediderat Schottus, cum rectè utique dicatur 'interesse bello,' præ bellum simul gerere. Justin. xv. 2. § 16. 'Bellumque communibus viribus instruunt; cui cum Cassander interesse non posset.' Curtius iv. 5. § 9. 'Bello quod supererat interfuturus.' Val. Max. iv. 3. ex. 12. 'Cum bellis civilibus interesset.' et I. 7. ex. 1. ut in Mss. esse testantur viri docti, 'Proximo bello non intereaset.' *Arntz*.

Ambraciam] Plinius l. III. 'Maximeque nobilitatus Ambracius sinus auctibus spatiosum æquor accipiens et in sinu oppidum Ambraci.' *Mach.*

Tamen signis] *Vulgati tamen*, Mss. tum præferunt. Agrippinense exemplar *Tm.* unde tantum scribo: ex notis rursus natum mendum. *Schottus*. Est a Schotti conjectura; cum invenisset in exemplari Agrippin. *tm.* *Vulgati prius tamen signis*. Mss. ejus

æt Palatinus unus, tum signis; quod malim. *Gruterus*. Ex emendatione Schotti hic habebamus tantum, et sic erat in cod. Haun. solenni librariorum errore ex compendiis scribentium *Ducker*. ad Flor. i. 13. § 15. et III. 5. § 25. *Burman*. ad Ovid. Epist. Her. IX. 119. et Comm. ad Val. Max. v. 9. § 4. Malui ego recipere tamen, quamvis enim in dedicatione receperat, tamen graviore iis conditiones imposuit, ut etiam signa tabulasque deberint tradere. Illa enim publice de victis gentibus circumferri et in triumpho ostentari solebant. *Entrop*. IV. 14. 'Antequam signa ænea et pietæ tabulæ, et alia urbis clarissimæ ornamenta, prælata sunt.' *Livius* XXV. 4. 'Ornamenta urbis signa tabulasque, quibus abundabant Syracusæ, Romam devexit.' XXVII. 16. 'Signa tabulæque prope, ut Syracusarum ornamenta æquaverint.' et *Epit. lib. LII. fin.* 'Signa ærea marmoreaque et tabulas pictas in triumpho tulit.' *Livius* XXVI. 34. 'Signa, statuas æneas, quæ capta de hostibus dicerentur.' Flor. II. 12. § 13. 'Primus dies signa tabulasque.' Confer *Cort*. ad Sall. Catil. c. 11. § 6. *Arntz*. *Tabulis*] *Picturis*. *Mach*.

§ 3 *Quinctius Ennius*] *Ennii* prænomen in *Mss.* afuit: in *Parisino* et *Coloniensi* *Quinctus Ennius* diserte. Cæterum *Q. Ennius*, poëta ille insignis, nascente lingua Latina, post *Livium Andronicum* fuit, cujus scripta intercidisse dolent omnes. *Cicero Tusculana prima principio*: 'Cato objecit probrum Marco Nobiliori, quod is in provinciam poëtas duxisset. Duxerat autem consul in *Æthiam*, ut scimus, *Ennium*.' Quæ tamen pugnant cum iis, quæ de *Porcio Catone* dixit auctor noster cap. 47. Idem pro *Archia poëta*: 'Jam vero ille, qui cum *Ætolis* *Ennio comite* bellavit *Fulvius*, non dubitavit *Martis manubias* *Musis* consecrare.' Et in *Bruto*: 'Dicunt etiam *Qu. Nobil-*

liorem *M. filium* jam patrio institute deditum fuisse studio literarum: qui etiam *Q. Ennium*, qui cum patre ejus in *Ætolia* militaverat, civitate donavit, cum triumphum coloniam deduxisset.' *Plinius Nat. Histor.* XXXV. 'Zenxis fecit figulina opera, quæ sola in *Ambracia* relicta sunt, cum inde *Musas Fulvius Nobilior* transferret.' Hæc ideo copiosius, ut *Ætolos* leg. ex antiquis scidis confirmem, non *Achaos*. *Schott*. *Marcus Fran.* et *Boend.* non agnoscit uterque *Leid.* et *Haun.* *Quintus Gram.* edit. *Agripp.* et *Ven.* ceteræ *Marcus*. Adde *Eumenii Pan.* pro *Rest.* *Schol.* c. 7. § 3. *Arntz*.

CAP. LIII. § 1 *A fratre*] Qui dixit se iturum legatum, si fratri suo provinciam Græciam decrevissent. *Machan.* Afuit a *Mss.* aliquot. *Schott*. *Not. Min.*

Apud Sipyllum montem] In *Asia*. *Libro VII.* belli *Macedonici* circa medium eam pugnam *Livius* non minus eleganter, quam aperte declarat. *Sipyllus* notus est fabula illius decantatæ *Niobes*, ut hemistichium poëtas elegiographi indicat: 'Lacrymas defluit a *Sipylo*.' *Mach*. Pugna facta circa *Sipyllum montem* ad *Magesianam Asiæ urbem*. *Livius*, *Entropius*, alii. *Schott*. Veteres adspirare mediam syllabam hujus vocis monuit etiam *Ciofan.* ad *Ovid.* *Met.* VI. 149. et 231. *Arntz*.

Arcus] *Mss.* *artus* dicunt hebetatos, non *arcus*. *Schott*.

Asiaticus dictus] *Mss.* plenius legunt, *Hic cum Boiorum gente conflavit, in quo prælio XX. hostium millia interemit* (alius interfecit habet). Sed veretur ne ad *Scipionem Nasicam* sic referendum, qui cum *Boiis* pugnavit, *Eadem autem* ad verbum legas apud *Oros.* IV. 20. *Schott*. Admissi versum istum, snadentibus duobus *Mss.* *Schotti*: ut enim forte minus heic spectet, et referendus magis sit ad *Scipionem Nasicam*, cui cum *Boiis* istis negotium: quid tum? non insolens est

scriptori isti, quæ duorum fuerunt, attribueri uol: abest tamen periodus isthæc Palatinis codicibus. *Grut.* Sed nihil tale est in Nostris, quare glossæma esse existimo, ex Oratio aliove, unde ille sua habeat, scriptore, huc translatum. *Arntz.*

§ 2 *Reus pecuniæ interceptæ*] Petiliis accusantibus; vel, ut alii censent, Marco Nævio: qui Africano quoque fratri institerat. Livii verba hæc sunt: 'Scipio cum contenderet omnem, quam accepisset, pecuniam in ærario esse, nec se quidquam publici habere; in vincula duci cœptus est.' *Mach.*

Gracchus pater tribunus plebei licet inimicus ejus] Eximie: memorabile profecto, 'Tib. Sempronium Gracchum' patrem 'Gracchorum,' in causa publica privatas inimicitias deposuisse: alienum enim a reipublicæ dignitate videri aiebat imperatorem populi Romani triumphatorem in carcerem duci, in quem hostium duces victos coniecisset. Testis auctor noster c. LVII. et Liv. XXXVIII. Annali extremo. Agellius VII. 21. et Val. IV. 1. Tametsi hic pro *Lucio* non *Publico Scipione*, Tib. Gracchum intercessisse nobiscum sentiat, ut et Val. Antias; ille vero cum Livio scribat pro *Publico Africano* non pro *Lucio Asiatico*, cum quo tamen inimicitiae intercedebant, hæc gessisse: vel Pub. Corn. Africanum pro fratre L. Asiatico rogasse tribunos, verbaque fecisse: intercedente tandem Tib. Sempronio, cui tamen cum Publico Scipione inimicitiae erant. Livius hoc sensu: Pro P. Scipione et frater Asiaticus prædes postulatus se in iudicio sistit, excusat: tandem tribunis appellatis intercedit Gracchus, licet inimicus Publici gravis ob plerasque in republica dissensiones esset: juravitque in amicitiam ejus. *Schott.* [Vide Lectt. Var.] Inimicitiae tamen inter eos fuerunt, ut patet ex Livio XXXVIII. 52. nec tamen exinde

statim sequitur, harum meminisse debere brevioris compendii epitomatorem. *Arntz.*

Intercessit] Livius ab hoc Africanæ quoque filiam uxorem ductam narrat: quod ad Asiaticum, hæc ad verbum refert: 'Tiberius Gracchus ita decrevit: quominus ex bonis Lucii Scipionis, quod iudicatum sit, redigatur, se non intercedere prætori, Lucium Scipionem, qui regem opulentissimum orbis terrarum devicerit, imperium populi Romani prorogaverit in ultimos terrarum fines, non passurum eum, qui tot plurimos duces hostium in triumphum ductos incluserit, in carcere et vinculis esse, mittique eum jubere.' *Mach.*

M. Cato censor] Livius lib. XXVII. Scipionem a Catone allatrari solitum refert, et ex illo Fabius VIII. 6. *Schottus.*

Equum ademit] Non mirum, quia mirifico (alioqui gravissimus vir) livore in omnes Scipiones exardebat. *Mach.*

CAP. LIV. § 1 *Specie*] V. L. in specie: alii in *spem*. Ex compendiis nata varietas. *Schottus.* Species enim hic notat prætextum vel causam, quam huic bello prætenderet. Justinus IV. 3. § 5. 'Ut sub specie ferendi Catinensibus auxilii tentarent Siciliae imperium.' XXVII. 3. § 5. 'Sub specie sororis ultionis Asiae inhabitat.' Sulp. Severus Hist. Sacr. I. 34. § 6. 'Sub specie honoris objectare eum periculis statuit.' Sed non novum est, has voces a librariis per scribendi compendium esse confusas. Exempla habebis apud Freinshem. ad Curtium X. 8. § 21. et in Variis Lect. ad IX. 1. § 10. summum Gronov. ad Livium XXII. 24. Davis. ad Cæsarem Bell. Gall. VIII. 49. § 1. Duker. ad Flor. I. 13. § 15. Torren. ad Val. Max. VIII. 2. ex. 1. et Cort. ad Porcii Latronis Decl. c. 8. *Arntz.*

Lysimachia] A Lysimacho rege dicta, qui eam condi jussit. *Mach.*

Conditum] Mss. fere quondam legunt. Schott. Not. Min. Tamen omnes scripti et editi plerique quondam. Arntz.

Græciam] Accitus est ab Ætolis contra Romanos dimicantibus, maxime ad Græciam liberandam, Thoante eorum duce id decernente. Mach.

In Eubœa luxuria elanguit] Nimirum verba id Liviana significant: 'Rex a Chalcide Demetriadem profectus amore captus virginis Chalcidensis omissa omnium rerum cura in conviviis et vinum sequentibus voluptatibus, ac deinde ex fatione magis quam ex satietate eorum in somno traduxit.' Mach.

§ 2 *Attitii*] De quo, et Thermopylis superius abunde lege in Catone. Mach. Mss. *Acitii*, proximo veritatem et Capitolinas Tabulas, quæ 'Manium Acitiam Glabriorem' nuncupant, ut in Censorio diximus. Schott. *Attitii* uterque Leid. et Boend. et edd. *Actitii* Gramm. Vide tamen Duker. ad Flor. II. 8. § 10. Arntz.

Excitatus] Scripta lectio. Potest etiam *exercitus* participatione esse pro 'vexatus.' Illud tamen malo. Schott. Not. Min. Sic optimi Mss. Schottii, neque abeunt Palatini, quam quod ille *excitus*. Prius impressi *exercitus*: minus recte: neque opus refingere id in *exercitu Thermopylarum*; nam illud *excitatus* respicit illud prius, 'In Eubœa luxuria elanguit'; tanquam nimirum ex deside somno Antiochum excitaverit Acilius. Gruter. Nescio cur hæc scriptura viros doctos potuerit turbare, cum sine dubio *excitatus*, si a Mss. foret, posset ferri. Hæc vox enim de eo dicitur, qui sollicitudinis quasi somno oppressus, interveniente aliqua re ad alacritatem et studium bene merendi erigitur. Livius I. 48. 'Trepido nuntio excitatus, extemplo a vestibulo curiæ magna voce, quid hoc, inquit.' Valer. Max. II. 9. ex. 9. 'Rumore enim ejus excitati omnibus viribus incubue-

runt.' Confer Burm. ad Vel. Pat. I. 8. § 1. Præfero tamen *excitus*, quod est in quatuor codd. in Eubœa sc. Fran. et Boend. *exercitus*, quomodo reliquæ etiam edd. si ab Agripp. et Ven. discesserit, qui *excitus* tuentur, quam vocem etiam sibi commodiorem videri monuerat in Variis Lectionibus Grammici. Ita Justin. II. 4. § 22. 'Qua re effectum est, ut paucæ repente tumultu *excitus* arma caperent.' Arntz.

§ 3 *Navali prælio*] Non inficete Boend. *navali bello*; rō *prælio* potest esse expositio vocis 'belli'; quia bellum sæpe pro *prælio* ponitur, quod fugit indoctos librarios. Justin. V. 4. § 2. 'Prælio commisso victoria penes Athenienses fuit. Eo bello major pars exercitus cæsi.' Veget. de Re Mil. III. 14. 'Prima autem et secunda acies totum sustinet bellum.' Frontin. I. 11. ex. 2. 'Præclara victoria commisso statim bello peracta est.' Diet. Cretensis II. 4. 'De sepeliendis qui belle ceciderant.' et c. 41. 'Ancipiti fortuna bellum ad occasum solis producunt.' Dares Phrygius de Exc. Trojæ cap. 24. 'Hector ut audivit tumultum in bello.' Adde Bernecc. ad Justin. IX. 4. § 4. Varr. Lect. ad Curtium III. 10. § 3. Duo Mss. apud Val. Max. I. 7. § 1. 'Proximo bello interesset.' reliqui *prælio*: quomodo apud Sallust. variatur teste Cortio ad Catil. c. 9. § 4. et Jngurt. c. 63. § 3. A Græcis transumpta significatio, apud quos *πρόλεπτος* hæc significatione frequentissimum, præsertim apud Homerum II. F. vs. 133. II. M. vs. 123. et passim. Elianus Varr. Hist. III. 9. Raphaelinus in Epist. I. ad Coriuth. c. XIV. vs. 8. et ad Apocal. Joannis c. XII. § 7. Arntz.

A L. Emilio Regillo] De quo Lucius Florus: 'Emilius Regillus adversus regiam classem Antiochi feliciter pugnavit ad Mionnessum Rhodiis adjacentibus, et idem navalem duxit triumphum.' Mach.

Scipionis Africani] De Antiocho, qui Scipioni Africano minori dona miserat, Cicero pro Dejotaro, ubi tamen *Attalum* pro *Antiocho* *μνημονικῶς ἀναριθμῶν* nominat. *Schott.* Ita *Ursin.* ad Cicer. pro Dejot. cap. 7. *Arntz.*

Quasi] Deest in Mss. et certe a glossa est. *Schott.* Not. Min. In vitis et omnibus scriptis et edd. hic ejecta fuerat vox *quasi*, quæ hic nihil minus quam glossam sapit; nisi totam paragraphum ejiceret. Livius certe tuetur II. 12. 'Tum Mucius, quasi remunerans meritum, Quandoquidem, inquit, est apud te virtuti honores.' *Arntz.*

§ 5 *Ultra Taurum montem]* Idem Florus scribit, 'Victo deinde Antiocho a Lucio Cornelio Scipione, adjuvante Eumene rege Attali Pergamæni filio, pax data ea conditione, ut omnibus provinciis citra Taurum montem cederet.' *Mack.*

A sodalibus] Sodales proprie in rebus levioribus et fere in conviviis et comotationibus. Quidam inde deducunt, quasi 'simul edales,' vel quod 'sederent simul' in mensa, vel una essent, vel quod e 'suo datis' vesci solerent. Cicero in Catone Majore: 'Epulabar modice cum sodalibus.' Catullus: 'Mei sodales quærent in trivio vocationes.' Græcè *σὸδοί* dicuntur. Caius I. ultim. D. de Collegiis illicitis: hinc *Syssitia* erant apud Lacedæmonios a *Lycurgo* instituta, hoc est, comissiones et socialia convivia, teste *Plutarcho*, et *Strabone* lib. X. *Schott.*

Pulsaverat] Quod *Offutius Jctus* ait 'pulsare' esse sine dolore, 'verberare' cum dolore, claudicat. *Schottus.*

Occisus est] *Strabo* lib. XVI. interfectum a barbaris cum templum *Beli* spoliare conaretur: D. *Hieronymus* in XI. *Danielis*, cum adversus *Elimæos* pugnaret cum omni exercitu deletum ait. Aliter *Justinus* lib.

XXXII. adhibito exercitu nocte templum *Didymæi Jovis* aggressum, concursu insularum cum omni militia interfectum. *Schott.*

CAP. LV. § 1 *Vulso]* Mss. et Romana marmora; non *Volso*: *Iidem* tamen libri 'Caium Manilium *Vulsorem*' vocant. *Schott.*

Consul] Addunt Mss. *Schott.* Not. Min. In nullis tamen nostris apparet. *Arntz.*

Ordinandam] *Leid.* 2. *ornandam*: 'Ornare' milites, exercitum, classem; quid sit sciunt omnes. Cicero pro *Lege Manil.* c. 8. et in *Verrem* v. 17. Livius XXI. 50. Tacitus Hist. III. 63. Justinus v. 6. § 1. Gellius v. 2. Manut. ad Cicer. ad *Famil. Epist.* X. 23. Heins. et *Burm.* ad *Ovid. Epist. Her.* IX. 103. *Daker.* ad *Flor.* I. 16. § 7. et *Vorstius* et *Torren.* ad *Val. Max.* IV. 3. ex. 4. et v. 1. ex. ext. 3. 'Ornari' igitur provincia dicitur tum, si Romæ omnia ea præparantur, quæ ad gerendum bellam et administrationem provinciæ censentur necessaria: Livius XI. 36. 'Qui suas ornari provincias, priusquam de prætoris exercitu quæreretur; æquum censebant:' et *Sueton.* in *Cæsare* c. 18. 'Neque more neque jure, antequam provinciæ ornarentur, profectus est.' Confer *Signon.* de *Jare Prov.* II. 1. Verum aliud quid notat 'ordinare provinciæ.' Illud enim de ornatu pertinebat ad senatum; 'ordinare' autem de ipso duce dicitur, qui rebus gerendis præest, vel qui mittitur ad res inspicendas, seu constituendam regiminis formam. Florus II. 16. § 3: 'Igitur *Metello* ordinanti tum maxime *Macedoniam* mandata est ultio.' IV. 2. § 22. 'Pulso fugatoque *Pompeio* maluit prius ordinare provincias.' *Vell. Patere.* II. 92. § 2. 'Aberat in ordinandis Asiæ Orientisque rebus *Cæsar*:' et lib. eodem c. 94. § 4. 'Missus cum exercitu ad visendas ordinandasque, quæ sub Oriente sunt, provincias.'

Livius XL. 39. et Gronov. ad Justin. XL. 39. Sed hæc voces passim solent a librariis confundi. Adi Gruter. ad Cicero. ad Quint. Fratr. II. 3. Bosium ad Nepotem Attico c. 18. § 1. et Commentatores ad Val. Max. IX. 1. ex. ext. 2. Arntz.

Provinciam] Universam Asiam. Mach.

Cupiditate triumphandi] Mss. libri *cupidine triumphandi* præferunt. Schott. Etiam Mss. Palatini: nihilo pejor. Grut. Quare ita nostris Mss. faventibus edidimus, quibus accedit edit. Mach. et Ovid. Met. VI. 50. 'Stolidæque cupidine palmæ In sua fata ruit.' Sallust. Jug. c. 19. § 1. 'Alii multitudinis domi minuendæ gratia, pars inperii cupidine.' Livius XXI. 10. 'Juvenem fragrantem cupidine regni.' Dict. Cretensis de Bell. Troj. III. 15. 'An bellandi cupidine auxiliatorum:' et IV. 4. 'An cupidine deripiendarum rerum, quas secum adveherant.' Vell. Paterc. II. 33. § 1. 'Bello pene invictus pecuniæ expellebatur cupidine.' Sulpit. Severus Hist. Sacræ II. 17. § 5. 'Adfectantes summum sacerdotium libidine, avaritia, et dominandi cupidine.' Infra Epit. c. XII. § 22. 'Constans vero venandi cupidine, dum per silvas saltusque erraret.' Vide Wasse ad Sallust. Jug. c. 6. p. 240. Porro *triumphandi* recipiunt tres codd. quod perinde est. Arntz.

Pisidis] Hi consentientibus cunctis cosmographis prope Pamphylios ac Lycios existunt. Mach. *Pisidiis* Leid. I. et Boend. *Persicis* Hann. corruptus uterque. Mela I. 2. 'Cappadoces, Gallogræci, Lycaones, Phryges, Pisidæ.' Cicero de Divin. I. 15. 'A Cilicibus, Pamphyliis, Pisidis, Lyciis tenentur.' Plinius Hist. Nat. V. 27. et Strabo Geogr. XII. 854. &c. Arntz.

Gullogræctis] Qui duce Brenno in Græciam se effuderant; auctore Trogo Pompeio lib. XXIII. ut et nomine

ipso patet. Mach.

§ 2 *His facile victis*] Lucius Florus XXXVIII. Epitome ita scribit: 'Cneus Manlius consul collega ejus Gallogræcos, Tholistoboios, Tectosagos et Trocmos, qui Brenno duce in Asiam transierant, cum soli citra Taurum minime parent, vicit.' Machan.

Orgiagontis] Vetns lectio excusorum librorum *Orgiagontis*. Plutarchus aliique *Origontem*, T. Livius *Origiagontem* nominat; vidi qui *Ortiagontis*. Uxor apud Plutarch. de Claris Mulieribus 'Chiomera' appellatur, de qua Valerius VI. 1. Schott.

Centurioni] Plutarcho raptor 'tribunus militum' est, non 'centurio.' Schott.

Adullerum] In vulgatis *adullerum centurionem*. Centurio *ἀὸν κοῦρῶν* repetitur. In Mss. omnibus *afuit*. Schottus. Delevimus igitur addicentibus Mss. edit. Agripp. et Vell. Arntz.

Interficiendum tradidit] Livius ac Florus iniquant ipsammet centurionem occidisse. Mach.

CAP. LVI. § 1 *Paullus*] Duplici liquida scribo momente Scauro veteri grammatico. Schott.

Æmilium] In ea familia primus a suavitate sermonis dictus, quam Græca *αἰμυλίαν* vocant; a Pythagoræ filio nomen habente, alii ab Ascanii filio *Æmilio* dicunt. Mach.

Liguribus] Qui ei naves, et opida reddiderunt, ipse autem dirutis mœnibus omnes naves præter tres et quinquaginta eis reliquit. Mach.

Triumphavit] Sicuti de Illyriis primo consulatu pater hujus triumphavit, De hoc sic Vell. Paterculus libro posteriori: 'Qui prætor et consul triumphaverat: forte mendum, pro quâ *priore consulatu triumphaverat*. Schott. Sic et coniecere ante Schottum alii, rectius tamen receptam tuentur Pighius Ann. tom. II. p. 387. et Lipsius ad Vell. I. 9. § 3. Quare hoc loco

legendum esse *ex primo consulatu* con-
jicit Oudend. ad Frontin. III. 17. § 2.
Arutz.

§ 3 *Persen*] Regem Macedoniae,
qui et Perseus dicitur, quem constat
pugnantem exercitum deseruisse, ut
Herculi Deo sacra facturum, qui
ignava sacra ab ignavis non recipit.
Tandem ad templum confugit, M.
Octavio Æmilii legato insequente,
pactus cum Oroande Cretensi lem-
bam habente, ut asportaretur. Cui
cum aurum tradidisset, et argentum;
et Perseus ad litus pervenisset: Oro-
andes arte Cretica fretus, pecuniam
quidem suscepit, ipsum vero Per-
seum cum liberis, conjuge ac neces-
sariis noctu ad mare certa hora ve-
nire jussit, ac anticipata navigatione
reliquit, unde per Anthonem prodit-
orem filius Romanis traditus coactus
est a Romanis se tradere; ut avis
captis ejus pullis se victum flevit:
per Octavium ad Æmilium ductus
est, (ut per dominum Lignici Maurus
ad regem) qui utpote viro ex alto
dignitatis gradu prolapsus assurrexit,
et obviam cum amicis processit; ad
illius casum illacrymatus est: Per-
seus vero, Plutarcho scribente, tar-
piter in terram procubuit, et genua
Æmilii amplectens, voces emisit de-
generes, quas non tulit imperator
Romanus, nec audire preces susti-
neat, sed tristi vultu illum intuens:
' Quid fortunam, inquit, crimine li-
beras,' et reliqua. *Mach.* *Persen* me-
lius scribes quam *Perseum*, et sic
omnes scripti et editt. nisi quod
Fran. *Presem.* Confer Gronov. ad
Gell. Noct. Att. VII. 8. p. 379. Heins.
ad Velleium I. 9. § 4. Grævium ad
Justin. XXXI. 2. § 10. Duker. ad Flor.
II. 12. § 2. et Torren. ad Val. Max. I.
5. ex. 2. *Arutz.*

Quem] Relativum abest in *Mss.*
Schott. In Plantiniana ed. induxerat
hoc relativum Schottus, sed agnoscent
antiquiores edd. et *Mss.* *Arutz.*

§ 4 *Duos filios amisit*] Horum alter

quinque diebus ante triumphum mor-
tuus est, alter tertia die post tri-
umphum decessit. *Mach.*

Esset calamitate] *Msc.* unus eximie
sua calamitate erat depulsum. Tale
dictum Camilli. Val. Max. I. 6. et de
Paullo Emilio ibidem. *Schott.* Et Se-
neca Consol. ad Marc. c. 13. *Arutz.*

Decisum] Alii *depulsum.* Averran-
care Deus mala dicitur. *Schott.* Not.
Min. *Decisum:* ita et duo Palatini
postri, videturque melius, quam id
quod alii laudant e membranis suis,
Grut. 'Decidi' dicitur *caussa* vel
quæstio, quæ pactione, transactione
vel iudicis sententia ad finem perdu-
citur. Cicero pro Roscio Amer. cap.
39. 'Ut cum Chrysgono transigeret
atque decideret:' et de Harusp.
Resp. cap. 20. 'Recenti adventu suo
cum propinquis suis decidit.' Mar-
tial. Epigr. IX. 4. 'Decidat tecum
qua pater ipse Deum.' Symmachus
Epist. VI. 11. 'Pretium scripseram
cum venditore decisum.' Apud JCTos
frequentissimum. Vide Noodt de
Pactis capp. 2. et 27. Gronov. ad
Senec. Controv. II. fine, et Burmann.
ad Quinctil. Decl. XII. 12. et 23.
Arutz.

§ 5 *Ludis Circensibus*] In quibus
equi currebant ad missus, de quibus
alias diximus affatim. *Mach.*

§ 6 *Licentiam*] Sic vulgati paulum
modo vetustiores; quæ lectio cum
Colinæum offenderet, in *abstinentiam*
mutavit. Nos *continentiam* in calamo
exaratis reperimus, quare nihil causæ
visum est, cur non eos potius
quam vulgatos sequeremur. Est enim
continentia virtus, qua quis ab alienis
temperat: nihil quærit, cupit, ap-
petit amplius. Hanc in duce pluri-
mum commendat Cicero in Manili-
ana, et Offic. lib. II. 'Laudat,' in-
quit, 'Africanum Panætias, quod
fuerit abstinens.' Post non longe:
'Nulla re conciliare facilis benevo-
lentiam multitudinis possunt ii, quæ
R. P. præsent, quam abstinentia et

continentia.' Sic alibi sæpius. Corn. Nepos in vita Attici: 'Non intemperanter concupiscere, quod a pluribus videas, continentis debet duci; et potius diligentia quam prælio parare, non mediocris est industria.' Continentia certe et abstinentia in eodem fere usurpantur re a Cicerone et Val. Max. qui l. 3. titulum habet 'De continentia et abstinentia;' et Valla Elegant. iv. 41. 'Continentiam' pro ea virtute, quæ libidinem avaritiamque coercet, Cicero usurpat Epist. ad Q. fratrem lib. 1. 'Quid est,' inquit, 'negotii continere eos quibus præsis, si te ipse contines?' Nam paullo post, 'Tu tum pecuniarum voluptati, tum omnium rerum cupiditati resistes, ut facies.' In Manliana vero pro ea, quæ avaritiæ inimica esset: 'Neque enim potest exercitum continere is imp. qui seipsum non continet.' Mox de 'temperantia,' quæ voluptates reprimat, agit. Alias continentia generalius est, et abstinentiam comprehendit. Temperantia ab alienis; continentia a libidine et voluptate abstinet. Plutarchus autem Æmilium pecuniarum minime studiosum fuisse diserte scribit, et hereditatis parum habuisse. Si quis tamen licentiam prodigalitatem significare exemplis doceat, facile patiar ita legi: sed cur addit *paupertatem*? an pauper prodigus esse possit, qui nihil quod det habet? Incontinentes et oculos et manus habuerunt, qui continentiam hic, quam aut non intelligebant, aut non servabant, contaminarunt, subjeceruntque licenter nimis licentiam. Facebant corruptores illi. Memini ego, J. Olivario viro disertissimo hanc meam emendationem vehementer probatam, cujus vel singulare iudicium atque doctrina instar omnium erat futurum. Schott. Continentia quidem ea est virtus imperatorum et magistratum, qua se opibus publicis ditare nolant, nec aliorum possessiones ad se tra-

here, sed res civium sociorumque sancte tractant. Justin. xviii. 2. § 8. 'Huic continentia Romanorum simile exemplum iidem ferme temporibus fuit;' et xlv. 2. § 8. 'Cujus ea virtus continentiaque fuit.' Frontinus Strateg. iv. 3. ex. 13. 'Universalis quoque exercitus notabilis sæpe fuit continentia.' Et recte Schottus exponit per eam virtutem, quæ libidinem avaritiamque coercet, quibus vitia eam opponit Lactantius Div. Inst. v. 2. 'Ut continentia magister non magis avaritia, quam libidinibus arderet.' Adeo ut hæc vox sensui quidem recte satisfaciat, præsertim cum hujus Paulli abstinentia quoque laudetur in Epitoma Livii lib. xlvi. Verum ego id mihi non sumo, ut contra Mss. codd. et antiquas omnes edd. (princeps enim id mutavit Schottus in Plantiniana) talia eandem intrudere. Potius errorem hunc auctoris puto, qui existimabat, quamvis falso, intemperantem vitam egisse Paullum, nec immodicis sumptibus modum statuisse. Nec aliter Pighius, quamvis dubius, an non potius hoc vitium librariis esset tribuendum, Ann. ii. 412. Licentiam igitur ei tribuit, qui liberius atque luxuriosius vivebat, qui omnia quæ libebant, licita putabat. Cicero in Verr. iii. 1. 'Nunquam ipsimet nobis præcidere mus istam licentiam libertatemque vivendi.' et ii. 22. 'Luxuriæ licentiam pollicetur.' Rogabit hoc loco Schottus: 'Cur igitur addit *paupertatem*? an *pauper* prodigus esse possit?' respondeo, sine dubio posse; pauper enim, non, ut multi pravè putant, egenum notat, sed eum, qui mediocri est fortuna; qui ea possidet, quibus facile vitam sustentare, et quiete potest vivere. Confer Passer. et Bronkh. ad Tibull. El. i. l. 3. Eo itaque modo hæc lectio ferri potest, sed tamen multo prius præferam *continentiam*, si ita voluerint Mss. Ar-
tæza.

Dos] Ut soluto matrimonio dos redderetur jam heroicis temporibus obtinuit, de quibus Feithius Ant. Hom. II. 18. Quod postea ad Romanos transiisse constat ex Cicer. ad Fam. Epist. VI. 18. et Capitol. in Anton. Philos. c. 19. Apud Jctos nemo hac de re dubitat. Vide Noodt et ceteros ad tit. ff. 'Solutio matrimonio dos quemadmodum repetatur.' Arutz.

CAP. LVII. § 1 *Tiberius*] Præno-
men est, non *Titus*, auctoribus libris antiquis et Capitolinis Fastis. Natus error quod *Ti.* compendio scriberetur. Schott.

Duci in carcerem] Post, ante *passus* cum plerisque codd. et edit. delevis-
mus verbum substantivum est: de quo sup. ad cap. 49. § 1. et Burman. Præfat. ad Valer. Flacc. pag. 7. Arutz.

§ 2 *Prætor Galliam domuit, consul Hispaniam, altero consulatu Sardiniam: tantumque captivorum*] Ita vulgati omnes quos quidem videre contigit, nec variant Mss. Repugnat historię veritas: Ordinem perturbatum sic restituere ex Livio tentabam, nescio an feliciter: *Prætor (DLXXIII.) Hispaniam obtinuit, et altero (DXC.) consulatu Sardiniam, quam (DLXXVI.) primum consul domuerat: tantumque (DLXXVII.) captivorum adduxerat, et cetera.* Mss. iidem addebant *tantumque numerum captivorum adduxerat, et cetera.* Vel pro *Gallia* affini voce *Gallaciam* obtinuit quis substituat, quod in *Galliam* depravatam. Lege et Sebast. Corradum in Brutum Ciceronis et Appianum in Ibericis, Orosium IV. 20. Schott. Præstat auctorem notare *diverphas* cum Sigonio, quam ei in vitis omnibus Mss. facere medicinam; non admittunt eam loci tam desperati: oleum tantum et opera perditur. *Grut.* Consule Pighium Ann. tom. II. p. 364. Arutz.

Tantumque] Mss. addebant *nume-
rum.* Schott. Sed hoc non opus est.

Capitol. in Maximis c. 18. 'Tan-
tum captivorum adduxi, ut vix sola
Romana sufficiant.' Quid *sola* hic?
an igitur relictis sedibus captivis ha-
bitationes suas concederent cives
Romani, an per *sola* intelligit agrum
Romanorum publicum? non credide-
rim. Malim *fore*, in quibus scilicet
sub corona vendebantur. Arutz.

Sardi venales] Plutarcho in Pro-
blematibus et in libello Proverbio-
rum exponitur, uti si dicamus 'copiam esse rerum vilium, ac nihil valentium.' Mack. Vide Plut. in Problematibus et in vita Romuli: et Erasmi Chilliades Adagiorum. Libet autem ex Sex. Pompeii de Verb. Signific. lib. XVII. adscribere locum antehac mutilum: nunc a Jos. Scaligero, Julii filio, summo ingenio integrum factum: 'Sardi venales, hoc est, alius alio nequior. Ex hoc natum proverbium videtur, quod ludis Capitolinis, qui fiunt a vicinis prætextatis, auctio Veientium fieri solet, in qua novissimus is, qui omnium deterimus, producitur a præcone in medium senex, cum toga prætexta, bulaque aurea: quo cultu reges soliti sunt esse Etruscorum, qui Sardi appellantur, quia Etrusca gens orta est Sardibus ex Lydia. Tyrrhæus enim inde profectus cum magna manu eorum occupavit eam partem Italiae quæ nunc vocatur Etruria. At Sinius Capito ait T. Gracchum consulem, collegam P. Valerii Faltonis, Sardiniam Corsicamque subegisse: nec prædæ quidquam aliud, quam mancipia captum, quorum vilissima multitudo fuerit.' Huc Cicero attulit epistola ad Fabium Gallum Epistolar. ad Fam. lib. VII. 'Habes Sardos venales alium alio nequiores.' Quo modo fere 'Syros venales' explicat Cæsar apud Ciceronem de Oratore lib. II. Verum falliter Capito, qui Faltonem Sempromii nostri collegam facit: hi enim anno U. 1014. Cæs. fuere, quorum et Tacitus

Histor. lib. III. meminit. Labricus error, hinc forte natus, quod eo anno ab illo Graccho Sardi sicut debellati, teste Zonara. Sed demus alienis erratis veniam, ut nostris impetremus. *Schott.* Et magnus Gronovius de Pec. Vet. IV. 10. *Arntz.*

§ 3 *Censor*] Idem Cicero de Oratore lib. I. refert. Livius vero lib. XLIII. extremo, quod 'in recensendis equitibus tristicis admodum et aspera eorum censura fuisset, multisque equum ademissent, equestrem ordinem offendisse, P. Rutilium tribunum pl. patronum causam sum nactos.' *Schott.*

Qui occuparent] *Occuparent* repono ex veteribus libris; nisi quod legere mavis. *Schott.*

Quatuor] Tribus urbanae erant Saburana, Palatina, Collina, Exquilina. *Mach.*

Urbanas] In quas transferri ignominia esset desideræ. *Mach.* Inspice Sigon. de Jur. Civ. Rom. II. 14. et Pighium Ann. tom. II. p. 374. *Arntzen.*

Populo] *Popillio* repono. Nam 'M. Popillius' ex Livio lib. XLIII. et Val. Max. VI. 5. etsi in Stephani Pighii ed. hodie *Rutilius* legatur. De quo Tacitus Annal. I. III. et in Oratorum Dialogo. De re autem sic M. Tullius de Rep. lib. VI. apud Agell. VI. 17. 'Quod quidem eo fuit majus, quia cum in causa pari collegæ essent, non modo invidia pari non erant, sed etiam Claudii invidiam Gracchi veritas deprecabatur.' *Schott.* Sed unanimi consensu omnes a *populo*; et *Rutilius* editur apud Liv. XLIII. 16. et Val. Max. VI. 5. ex. 8. tibi confer *Torrenium*. *Arntz.*

Collega ejus Claudius] Appianus primo belli civilis: nec non Appius Claudius Tyberii socer consona totius populi voce declaratur. *Mach.*

Cum cum dua classes condemnassent] *Mediolan. cum Claudium condemnassent* ἀνὰ νόμον. *Schott.* Ita edidimus

ex *Mss.* omnibus et praeis edd. dederat *Schottus factus est: et cum.* In ed. vero Pitisci haud dubie incuria librarium exulabat particula *et.* Vide Gronov. ad Melam I. I. proœm. In sequentibus truncavit auctorem Leid. I. cum delet in *exsilium.* Val. Maximus III. 8. ex. 4. 'In exilium quam in legem ejus ire maluit.' *Arntzenius.*

§ 4 *Geniali e toro*] Ubi fit generatio. *Mach.* Ante cum part. et neglexerat *Schottus*, aliter ac *Mss.* et edd. *Arntz.*

Reposissent] Libri veteres *serpissent* legunt. *Schott.* Not. Mis. Ita solus Leid. 2. et ed. *Mach.* Sed vide quæ ad c. XXII. § 2. notavimus supra. *Arntz.*

Marem interfici] Paulo post jussit; subsequuta morte, relictisque XII, liberis superstitibus. *Mach.*

CAP. LVIII. § 1 *Æmilianus*] Dicitur, quia ipse Pauli *Æmilii* fuit filius: e quatuor n. liberis duo in adoptionem dati: duo autem retenti a Scipione Africano filio majoris Africani, qui ob imbecillitatem gignere non potuit. *Mach.*

Scipione Africano] Non patre, sed filio valetudinario: nam Africanus major huic avus fuit ex adoptione filii. Hic enim apud Cic. in somnio, ait, sibi Africanum avum magis ex imagine, quam ex ipso notum fuisse: Vide L. Ann. Flor. II. 15. *Schottus.* *Scipione Africani filio* etiam d'Orvillius, quod non vitupero. Ita enim neque erravit auctor, uti putabat *Simsonius* in Chron. ad an. M. DCVIII. neque necesse est, ut expositione ei succurratur, quod tentavit, neque infelicitè, clarissimus illius chronologi editor *Wesselingius*. *Arntz.*

§ 2 *In Hispania*] Alii accusandi casu *Hispaniam*, non recte. Vide *Appian.* in Ibericis, *Eutrop.* I. IV. aliosque. *Schott.* Vide ad c. 6. § 9. et vir. doct. ad Curtium I. 5. § 10. *Arntz.*

Apud Interociam oppidum] [Vide Not. Delph.] Et Ampellus Lib. Memor. c. 22. *Arntz.*

§ 3 *Hostilis civitatis*] *Hostiles* anti-qui libri edunt. *Schott.*

Ascendit] *Mss.* alter aperte *escendit*; quomodo Cornelius Fronto grammaticus in litera E Latine dici ex Ballustii Jugurthina docuit. Unde antiquos admodum aut ex antiquissimis descriptes colligo codices nostros. *Schott.* Exemplum unum *Schotti* *escendit*; forma antiqua. *Grut.* Pariter apud Cæsar. Bell. Gall. vii. 28. § 2. restituit Gronov. ad Liv. ii. 27. et Davis. 'Iis, qui primum murum escendissent': et sic passim *escendere* pro *ascendere* e *Mss.* prætulere eruditi. Gebhardus Crepund. iii. 23. et ad Cicer. Tusc. Disp. v. 9. Grævius ad Cicer. de Off. iii. 20. Taubman. ad Plauti Trin. iv. 2. 100. Gron. ad Senec. Herc. Furent. vs. 21. Perizon. ad Val. Maximum i. 1. ex. 10. Snakenb. ad Curtium iii. 8. § 22. Curtius ad Ballust. Catil. c. 55. § 3. et Jug. c. 25. § 5. Burm. ad Ovid. Met. xi. 394. et Bentleius ad Terentii Andr. ii. 2. 19. Sed Nester non adeo est antiquitatis studiosus, et aliter voluit scripti cum omnibus *edd.* quare talia non semper cuius auctori sunt inculcanda, præsertim cum 'ascendere' hoc modo recte dici nemo negaverit: Virgil. ix. 507. 'Querunt pars aditum, et scalis ascendere muros.' Et eod. lib. vs. 37. 'Ferte citi ferrum, date tela, ascendite muros.' Sic cod. oblongus apud Pierium et Excerpta Vossiana, quamvis et eo loco *escendite* maluisse Heinsium ex eo colligo, quod pluribus de hac voce se acturam. eo loco promittat ad Val. Flaccum i. 206. quæ tamen notæ iniqua conditione perierunt. Et sic certe putabatur, cum hæc scriberem. Postea hæ notæ sabetari fato in manus pervenerunt summi Burmanni, cui non satis est eruditum orbem suis tantum sibi de-

visasse meritis, neque etiam alium erat dignum, qui et has Heinsii reliquias ab internecone miserrima servaret. *Arntz.*

M' Manilio] Fait autem L. Marcius Censorini collega, anno DCIV. *M' Manilius.* Sic enim Fasti Capitolini, Cicero de Republ. lib. vi. et ad Attic. lib. xii. et Appianus nominant. *Schott.* Quinque scripti et antiqui *edd.* *Tito Manlio*; Hann. *Tito Mallio.* Primus Aldus eumque secuti Gryph. et alii edidere *Tito Manilio.* Sed tales aberrationes et faciles et frequentissimæ sunt. Sigonius ad Livii Epist. xc. Gronov. ad Plinium Hist. Nat. xii. 6. Comment. ad Florum i. 11. § 1. Oudend. ad Obseq. de Prod. c. 102. et nos sup. ad c. 16. § 1. *Arntz.*

Cohortes] *Acies*: nam aliud *cortes* significat; pullorum enim sunt. *Machan.*

Obsidionalis] Gellius scribit solitam dari talem coronam gramineam his qui *obsessum* locum primi ascendebant: nam ea in desertis locis nascitur. *Mach. Aurea*: vox hæc ope veterum codicum accrevit. De coronis vide supra in Decio et Agell. quinto. *Schott.* Illud *æres* non legitur in antiquis editis: sed exstat tamen in Palatinis, ut etiam in tribus *Mss.* *Schotti* nostri. *Grut.* Et in omnibus nostris, edit. Agripp. et Veneta. *Arntz.*

§ 5 *Ante annos*] Florus Epitomes Livii capite quadragesimo nono; 'Cato vir promptioris ad vituperandum linguæ in senatu sic prosequutus est, ut diceret, reliquos, qui in Africa militabant, umbris militare, Scipionem vigore; et Po. Ro. eo favore illum complexus est, ut communiter eum tribus consulibus scriberent, cum hoc per ætatem minima liceret.' *Mach.* Ætatis trigesimo sexto anno, M. Velleio Paterculo auctore. *Schotti.* Not. Min.

Corrupta prius disciplina] Per *Por-*

peium, quæ per Mancianum corrupta erat : omnia enim deliciarum instrumenta rejecit ; duo millia scortorum e castris ejecit ; militem omni die in opere habuit. *Mack.* Alii *Corrupta*. Schott. Ridicule quidam librarii *corrupta* ; quasi ' corrigere ' non esset vox hac in re propria. Cicero ad Fam. Epist. x. 16. ' Quod exercitus Lepidi eam partem, quæ corrupta est et ab rep. alienata, et corrigere et coercere præsentia mei exercitus possem. ' Sueton. Vespas. c. 4. § 11. ' Correcta statim castrorum disciplina : ' et c. 8. § 7. ' Ne quam occasionem corrigendi disciplinam prætermitteret. ' Plinius Paneg. c. 6. § 2. ' Corrupta est disciplina castrorum, ut tu corrector emendatorque contingeres. ' Quinctil. Decl. III. 15. ' Delicta militum coercerebit ? Tribuni corpus et peccatum corriget ? ' Valcat. Gallie. in Avidio Cassio cap. 6. ' Ergo correctæ disciplina res optime gessit. ' Capitolinus in Maxim. cap. 8. ' Cum videretur disciplinam velle regere militarem, cujus exemplo civilia etiam corrigere voluit. ' Frontinus Strat. IV. 1. ex. 1. ' Corruptum superiorum ducum secordia exercitum corripit : ' ubi alia Kuchenius. Eutrop. IV. 27. ' Exercitum ingenti severitate et moderatissime correctum. ' Noster cap. seq. § 1. ' Exercitum Popilii acceptum prius corrigere decrevit. ' Eadem est varietas apud Cort. ad Sallust. Jug. c. 94. § 7. *Aratz.*

Numantinus] Ovidius, ' Ille Numantiana victor ab urbe redit. ' *Mack.* Mas. uno consensu *Panætio philosopho* ; non male. Utroque enim familiariter usum non difficile mihi esset ex Ciceronis Laconio et de Rep. lib. VI. et Plutarchi non solum Vitis, sed et *Ethicis* scriptis, ac Suida ac Velleio libb. I. et II. extr. comprobare. Sic ille Offic. lib. I. ' Panætius auditorem Africanum, et familiarem suum solitum ait dicere, ut equos propter crebras, ' &c. Post : ' In C. Lælie

multa hilaritas : in ejus familiari Scipione ambitio major. ' Horat. Sat. II. 1. ' Virtus Scipiades, et mitis sapientia Læli. ' Anonius Paulino : ' Nos documenta magis felicia, qualia magis Scipio, longævique dedit sapientia Læli. ' Usus et Polybio familiariter historicorum Græcorum principe : Suidas et Velleius lib. I. *Schott.* [Vide Lectt. Var.] Adeo ut videatur rescribendum *Hinc Numantinus. Panætio philosopho plurimum usus.* Alludit huic scripturæ alter Palatinus, in quo *Hinc Numantinus, et eo plurimum, &c.* Certe *Lælius* heic intrusus est ab iis, qui non meminerant de Panætio unquam locutum Plinium, sæpius vero meminisse Lælii : hancque lectionem alloquin propugnat sequens versus ; ' ad reges adeundos missus, duos secum præter enim servos duxit. ' Consulatur Velleius I. 13. *Grut.* De Panætio inspiciatur Menagius ad Diogenem Laërtium Segm. VII. 41. Alia non addo, scribentem enim et nonnulla de hoc loco meditantem interrumpit et valde conturbat tristissimus nuncius de morte carissimi fratris Arnoldi Arntzenii, de cujus mihi ingenio atque industria multa promittebam. Commendationem jam primæ ætatis adquisiverat elegantissima dissertatione de ' *Lamina aurea Pontificis Maximi.* ' Et plura ei debuisset eruditior orbis, nisi immatura morte præreptus spem nostram destituisset. ' Ille jacet gelido præreptus funere, quondam Qui mihi deliciæ, qui mihi frater erat. Quid raptum flemus juvenem, qui Numine tutus Maluit æthereas lætus adire domus ? Ut vivat, moritur ; matrem fratresque reliquit, Quo, celebret placidum per pia secla Deum. ' Non ægre feret hunc excursum ingenuus lector, qui intelligit, quid debita fraternis manibus pietas, quid litterarum amor queat efficere apud eos, quorum studia ab humanitate sibi vindicant nomen. *Arntz.*

§ 7 *Duos seruos*] Quinque refert Athenæus lib. vi. Δουσοφ. his verbis: *Χάφρονες δὲ ἦσαν καὶ πάντα κριστοὶ εἰ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι. Σκίτων γούν δ' Ἀφρικανὸς ἐπέκλησεν, ἐκπεμπόμενος ἐπὶ τοῦ συγκλήτου ἐπὶ τὸ καταστήσασθαι τὰς κατὰ τὴν οἰκουμένην βασιλείας, ἵνα τοῖς προσήκουσιν ἐγγχειρισθῶσιν, πότε μόνους ἐπήγετο οὐκέτας, ὡς ἱστορεῖ Πελόβιος καὶ Ποσειδώνιος.* Plura de his Joh. Alex. Brassicanus Adagione 'Sannione relicto.' Cæterum de simili Romanorum veterum continentia, Cicero in Maniliana, pro Flacco, et Verrina lib. vi. Val. Max. iv. 8. et nos alibi ex M. Porcio Catone et Plinio majore lib. vii. Schott.

Superbus] *Superbe malo.* Schottus, Duo codd. Fran. et Hauu. *superbum*, ut ad Gracchum referatur; male: neque melius quod Schottus mavult, *superbe*. Quorsum enim tum referas voces *ob res gestas*? Sed *superbus* hoc loco est is, qui propter res præclare gestas se super alios extollit. Lucanus II. 508. 'Captivum traxere duceem, civisque superbi Constitit ante pedes.' Conferantur quæ supra notavimus largiori manu ad capp. 8. et 18. de Vir. Ill. Arntz.

Cæsum] Non occisum habent scripti libri. Idem Cicero Offic. lib. II. 'Ti. Gracchus P. F. tamdiu laudabitur, dum memoria rerum Romanarum manebit: at ejus filii nec vivi probabantur bonis, et mortui nomen obtinent jure cæsorum:' ubi codices nostri *Mss. numerum obtinent.* Schott. Veterem etiam formulam defendunt *Mss.* quæ originem suam debet jam legibus XII. Tabb. Ita ex his Macrobius Sat. I. 4. *Sei im occisit, jours cæsus esto.* I. 4. Cod. ad leg. Corn. de Siear. 'Jure cæsum videri.' Alia Savaro ad Sidon. Apoll. III. 12. p. 210. Brissonius de Form. lib. v. p. 483. Arntz.

Quos] Codices nostri *Mss.* legunt, et quos ego *ἐμφορικῶς.* Schott. Vide Pierium ad Virgil. *Æneid.* III. 252. Broukh. ad Tibull. El. I. 4. 29. Dra-

kemb. ad Sillium II. 340. et x. 440. Burman. ad Ovid. *Epist. Her.* III. 47. et Cort. ad Sall. *Catil. cap. 52. § 24.* Arntz.

Sub corona vendidi] Cæsar Bell. Gall. lib. III. 'Omni senatu necato, reliquos sub corona vendidit.' Utitur et Livius lib. XXXI. Tacitus *Annal.* lib. XIII. Florus IV. 22. Vidend. Agell. *Noct. Att.* VII. 4. Schott. De tali venditione servorum sub corona vide Liv. II. 17. IV. 34. XXXIV. 16. XXXV. 36. XXXVIII. 29. et lib. XLI. cap. 11. Curtium IX. 8. § 15. Orosium lib. IV. capp. 7. et 18. v. 3. et ex recentioribus longo ordine. Arntz.

§ 9 *Censor*] Exprimam lectionem scriptam, ut liberum suum cuique sit judicium, et censura integra: *Censore Nummio collega seniore.* Nummio vero perpetuo scribit per N. forte ex soni affinitate. Schott.

§ 10 *Suscepta causam*] Appianus ait, ipsum maxime legi Agrariæ restituisse ne ferretur, ubi hæc subdit: 'animadvertentes hi, qui Scipioni adversabantur, palam eum criminari cœperunt, quasi Gracchi legem omnino soluturum.' Ne cuncta transcribam, 'Vicit, ac de illo triumphavit.' Machan.

Livor in ore] Corrupte *levior more.* Nam ideo solebant Romani tales, qui fœda tabe se morte perierant, operi funere efferre, ne distorta defuncti facies posset videri. Quinctil. *Deel.* XII. 13. 'Cum maxime inferimus in tumultos ossa inseputa, ducimus operas exequias.' Egit hac de re Bœclerus ad Vell. *Paterc.* II. 4. § 6. et Vignoli de *Columna Antonini PII* c. 8. p. 128. Ceterum post *clatus, est* delevimus cum *Mss.* et prius ead. Arntz.

§ 11 *Argenti, duas et semilibram auri*] *Mss.* hic variant: *XXXII: libras, et semis libram auri:* alii *XXXII: libras et selibram auri,* in quibus hæc voces, *argenti duas,* superfluent. Plinius tamen 'librarum argenti' me-

minit Nat. Hist. XXXIII. 2. Schottus. XXII. quatuor codd. Arutz.

Semilibram] *Ut triginta duas libras argenti, duas et semilibram auri reliquerit, omnes omnino Palatini; Schotti enim codd. non agnoscunt argenti duas. Grat. Semilibram quinque Mss. et olim editi. Argenti duas exhibent etiam omnes. Arutz.*

CAP. LIX. § 1 *Aulus Hostilius*] *'Caii'* prænomen fecimus, tametia libri quidam *'Anlum'* appellent, et Plinius XXXV. 4. *'Lucium.'* In Mediol. erat *Tullus* prænomen regis Romani III. sed facessant somnia. Schottus. *Hostilius* hic in vulgatis libris *Aulus* prænominè dicitur, apud Plinium *Lucius*. Præterea pro *consul* vulgati libri habent præter *Pompeii*. Schotti lectio consentit cum Sigonio 198. 50. et 199. 5. *Sylb.* Prænomen quidem huic Mancino fuit *Calus* quod præter memoratos auctores confirmant Cicero de Orat. lib. I. capp. 40. et 56. de Off. lib. III. cap. 30. de Harusp. Resp. cap. 20. Plutarchus in Gracch. p. 826. Eutropius IV. 17. et reliqui, sed veritati contrariantur omnes scripti Fran. et Gramm. cum ceteris edd. *Aulus*. Potius dixerim ipsius auctoris esse errorem, qui duos Mancinos confuderit, cum utique etiam *Anli Hostilii Mancini* fuerint, ut apud Pighium Ann. tom. II. p. 369. Et quam facilis his in rebus sit lapsus patet ex nota Schotti, qui confundit *Lucium*, de quo Plinius agit, et hunc *Caium Mancinos*, qui certe diversi fuerunt, de quo consule eundem Pighium Ann. tom. II. pag. 462. Arutz.

Prætor] *Prætor* quod in vulgatis est, a fuit in Mss. nos *consul* reposuimus ex Val. Max. I. 7. Floro abbreviatore, Orosio V. 7. Obsequente, cæterisque, qui *'consulem'* diserte nominant. Fuit autem consul anno DCXVI. prætor vero DLXXIII. Quare nescio quo illud extremo hoc capite pertineat: *'præturam postea conse-*

utus est.' Schott. *Palatinus* utique stat a vulgatis olim, habetque præter adversum *Numantinos*: an dicemus auctorem casca significationis usum voce *prætoris*, et intellexisse *'consulem'*? *Grut.* Simile quid vidimus supra ad e. 52. § 1. Et sic *'prætor'* non raro ponitur pro *'consule'* seu *'proconsule'* summoque belliduce. Adi Comment. ad Vell. Pat. terc. II. 4. § 1. et Duker. ad Flor. 20. § 4. Arutz.

Ventantibus avibus] De hac historia ita L. Florus Epit. lib. IV. refert: *'Caius Hostilio Mancino consule sacrificante, pulli ex cavea evolaverunt.'* *Mach.*

Nescio qua voce] Florus Epit. lib. IV. *'Conscedenti in navim, ut in Hispaniam proficisceretur, accidit audiri, Mane Mancine. Auspicia tristia fuisse probatum est. Victus enim a Numantinis et castris exutus est:'* idem Valerius Maximus asserit. *Mach.* Vox quam se ignorare fingit, dæmonis ludibrium est, *'Mane, Mancine.'* Schott.

Pompeii] *Popilii* lego parva facta immutatione. Vulgati *Pompeii* proclivi errore, vel *Pompilii*. Dictus autem *'M. Popilius Lænas.'* Appianus et Orosius V. 4. Schott. *Pompeii* tamen omnes Mss. et prisce edd. qualem varietatem apud Oros. V. 4. notat etiam Fabricius. Sed tamen error potuit esse auctoris, cum et *Pompeium* paullo ante infame fœdus cum *Numantinis* pepigisse scribat Orosius loco laudato, et statim post *Pompeium*, *Mancinum* collocat Eutropius IV. 17. *'Q. Pompeius deinde consul a Numantinis superatus, pacem ignobilem fecit. Post cum C. Hostilius Mancinus Cos.'* &c. et sic Florus II. 18. ubi Duker. et Vell. II. 90. § 2. Adeoque *Victor* omisit, ut ceteri, quos adtuli, *Popilium*, qui medius fuit inter *Pompeium* et *Mancinum*. *Popilius* enim successor fuit *Pompeii*, *Mancinus* autem *Popilii*: sic

recte Appianus de Bell. Hæp. pag. 510. edit. Tollii. *Arutz.*

· *Inde solitudinem petiit*] *Mss. et solitudinem petiit.* Schottus. Quo modo scripti et edd. apud me, qui etiam *petiit* habent. *Arutz.*

· § 2 *Nuptu*] *Vox puella* abest in *Mss.* et *nuptum* nonnemo legit. Et hæc aliter distinguunt *Mss.* *Ex die Numaninis forte sollenni; nuptum filias locabant.* Schott. Palatini *Nuptui.* Schotti *Mss.* lectio melior videtur hactenus recepta. *Grut.* *Nuptui* quatuor codd. *Solemnis nuptiis* Haun. sed *nuptu* hic erit ablativus, a quo pendet *solemni*; quæ vox neque iungenda erat *et forte* neque *nuptu* pro *nuptui* exponendum. Confer Gronov. ad Gellium Noct. Att. II. 24. et de phrasi 'dare' seu 'locare nuptui' Comment. ad Valer. Max. IV. 4. ex. 9. *Arutz.*

· *Speciosam*] In Fran. *sponsam* est. Ovidius Art. lib. III. 421. 'Se quoque det populo mulier speciosa videndam.' Horat. Epist. I. 16. 45. 'Intorsus turpem, speciosum pelle decora.' *Appetentibus* mox Leid. 2. et Haun. Porro hæc ita facta sunt ex more veterum, apud quos antea debebant gloriosum aliquod facinus perpetrare, quam virginem domum posset ducere; exempla sunt in Sacris Litteris, de quibus Dongtaeus in Anal. Sacr. part. I. exc. 80. et Sulp. Severus Hist. Sacr. I. 24. § 7. Ex aliis Ovidius Epist. Her. XVI. 261. 'Di facerent, magni pretium certaminis esses, Teque suo victor posset habere sinu.' Et Apollod. Bibl. I. 9. § 15. *Arutz.*

· § 4 *Quatuor millibus*] Palatini, ut et alii edd. *quatuor millibus suorum.* Neque video cur abjici debeat. *Gruter.* Neque ego, nisi si offendat repetitio vocis, quæ mox præcesserat. Sed nemini tale quid in auctore nostro mirum videri debet. Quare cum *Grutero*, *Mss.* et nonnullis edd. reduximus fugientem vocem. *Arutz.*

Viginti millia] 'Triginta millia' Epitoma Livii lib. LV. numerat. In compendiis, quæ singulis literis notantur, litera decussatim scripta, vel illic omissa, vel hic addita. *Schottus*, Not. Min.

· *Ceciderunt*] Non minus bene Haun. et Leid. 2. *occiderunt*; cujus locutionis exempla pluscula adtulimus jam sup. ad cap. 23. § 7. Livius XXIII. 37. 'Supra duo millia hominum occidit;' et XXVII. 30. 'Mille admodum hostium utraque pugna occidit.' Cæsar Bell. Gall. lib. I. cap. ult. 'Magnum ex his numerum occiderunt.' Sed cum reliqui codd. nihil variant, neque edd. receptam lectionem servare tutissimum credidi. *Arutz.*

· § 5 *Quatore suo*] *Mss.* amplius. *Schott.* Not. Min.

Quo per senatum improbate] Pacem cum Numantinis fecit ignominiosam, quam ratam esse senatus vetuit. *Maehan.*

· *Deditus nec receptus*] *Mss.* aliter, *redditus nec repetitus a genere in castra ductus.* Sed recte legitur: tantum illud de auspiciato in Urbem deducto alibi collocandum videtur ex Orosio lib. V. capp. 4. et 6. Plautus Epidico, 'Virtute atque auspicio Epidici cum præda in castra redeo.' *Schott.* *A genere* etiam Leid. 1. *Augurio a genere*, Fran. forte ex illo more librariorum, quod variantes lectiones bis ponant: *deditus, a genere receptus, augurio* Haun. Inspice præterea Pigh. Ann. tom. II. p. 504. Neque mutanda est formula illa, 'deditus nec receptus,' quæ voces sunt hac in re propriæ. Cicero de Orat. I. 40. 'Pater Patratus ex S. C. Numaninis dedidisset, emque illi non recepiasset;' et de Orat. I. II. c. 32. 'Quotiescunque is, quem Pater Patratus dediderit, receptus non erit.' Idem in Topicis cap. 8. 'Mancini causa defendi potest postliminio rediisse: deditum non esse, quoniam non sit receptus.' Livii Epit. I. LVI.

‘Quam hujus rei auctor fuisset, deditus Numantinis, non est receptus.’ Vell. Paterc. II. 1. § 5. ‘Per feciales nudus, ac post tergum religatis manibus dederetur hostibus, quem illi recipere se negaverunt.’ l. 17. ff. de Legat. ‘Quintus Mucius dedi hostibus, quorum erant legati, solitus est respondere, quem hostes si non recepissent.’ Arntz.

Præturam postea consequutus est] Anne consularis prætor fit? Nimirum probri causa ordine motus, ut eum recuperaret, præturam alteram gerebat, ut ab integro honorum gradus faceret sublato probro, uti apud Sallust. Catilin. Cornelius Lentulus Sura, et Cic. Catilin. III. de secunda prætura. Simile in Livio exemplum extremo l. x. de Papirio Cursore. Vide notas nostras ad Metellum Pium et l. iv. D. de Captivis et Postliminio reversis, et l. fin. D. de Legationibus, et Cic. in Topicis. Schott. Vide omnino quæ adtulit Valesius ad Amm. Marcellinum XIV. 11. præpe finem, et Cort. ad Sall. Catilin. c. 17. Arntz.

CAP. LX. § 1 *Mummius*] Monui ante in Mss. fere omnibus *Nummus* per N. scribi, forte ex soni in liquidis eoguatione. Vide Suidam. Ex Mss. *rd consul* accrevit. Schott.

Deviata] Melius est in iisdem quam *deleta*. Neque enim ‘delevit.’ Schottus. Vulg. *deleta Achaia*. Synecdochice pro deletis Achaïæ copiis, seu profligato Achaïæ bello. Sed rectius fortasse *domita Achaia*, ut paullo post. *Syll.*

Achaia] Est Græciæ pars ab Achæis dicta. De Achaïco bello ita Florus: ‘Dixus Achaïci motus primus auctor ab Achæis dux creatus ad Isthmon Mummio consule, victus est: qui Achaia in deditionem accepta, Corinthum ex senatus consulto diruit. Mummio ipse abstinentissimum virum egit: nec quidquam ex his opibus ornamentisque, quæ prædives Corinthus habuit, in domum ejus per-

venit.’ Mach.

§ 2 *Heraoleam*] Ab ‘Heracle’ nomen sortita est: de qua vide Diod. Siculum. Machan. Prætor apud Her. Haun. Confer Comm. ad Florum II. 16. § 8. Arntz.

Leucopetra] Alba petra exponitur: ut λευκόφαιος album pannum dicimus. Mach. Erroris hoc loco scriptorem nostrum arguit Pighius Ann. tom. II. p. 457. cum *Leucopetra* promontorium sit Brutiorum in Italia, et hæc pugna facta sit sub ipsis Isthmi faucibus; confundit hæc Anna. [Vide Not. Delph.] Porro reposui cum duobus codd. Boend. et Leid. 1. ad *Leucopetram*, cum ceteri *epud*. Virg. *Æn.* I. 24. ‘Prima quod ad Trojam pro charis gesserat Argis.’ Cornelius Nepos in Hann. c. 4. ‘Tertio idem Scipio cum collega Ti. Longo ad Trebiam adversus eum venit.’ Sic ibi est in vet. edit. Ampelius Libr. Mem. cap. 28. ‘Scipionem ad Ticinum superavit.’ Lucanus Phars. VII. 264. ‘Mihi quam Rubiconis ad undas Promissam memini.’ Plura reperies apud Heins. ad Ovid. Fast. IV. 310. Grævium ad Justin. XVII. 11. § 1. Burmann. ad Quinctilian. Inst. II. 16. p. 188. Drakenb. ad Silium XIII. 606. Commentatores ad Val. Maximum III. 7. ex. ext. 5. et Cort. ad Sallust. Jug. cap. 20. § 1. Nec aliter infra in uno cod. Epitome cap. 40. § 8. ‘Maximus ad Farsum morte simpliciter periit.’ Recte tamen *apud* hoc sensu et multo frequentius adhibetur, quæ causa est, cur facillius corruptelæ præbeat suspicionem. Arntz.

Diseo] Sic scribendum. Pausanias enim in Achaïcis, *Διαύς δ̄ Κερροῶδov διδδοχος*: tametsi libri antiqui variant, in quibus est *Dineo*, pro *Diseo*, a in *n* migrante. Unde Parisinus fecerat *Clineo*, quod *c* et *l* in *d* sæpe commutetur: et contra. Vulgati ineptissime *Dioneo*. Schott. *Dineo*, *Clineo*, *Drumeo*, *Dioneo*, *Cancio*, est in Mss. et edd. sed vide Sigon. ad

Liv. Epit. lib. LII. Fabric. ad Oros. v. 3. et Pighium Ann. tom. II. p. 457. *Arntz.*

Eamque incendit] Unde conflatis et currentibus per vias liquefactis metallis nobilis illa mistura auro carior effecta: e qua candelabra, et alia vasaria fiebant, Plinio testante. *Machan.*

Ipsa veneno interit] Sic emendo, partim ab ingenio, partim ex librorum vestigiis odoratus veram scripturam: nam illud *excepto* afnit. Corrector quidam, vel corruptor potius ex *veneno* fecit nemo; et, quod necessarium videbatur, adiecit *excepto*: ut breviter dicam, excepto cerebro, cætera sanus. J. Grejonus professor Parisinus conjecerat *accepto ipse veneno interit*. Nec displicet. *Schottus.* Mox intulit ex Leid. altero recipit Oudend. ad Frontin. Strateg. IV. 3. § 15. cui accedit manus secunda in Gramm. codice, ceteri antiquum servant, ut et d'Orvil. supra c. 33. 'Juravitque se nihil amplius de præda hostili in domum suam convertisse.' *Consult* habet prima manus in Fran. quod in margine mutatum in *contulit*. *Arntz.*

CAP. LXI. § 1 *Pseudophilippum*] Id est, *falsum Philippum*, qui se jactabat Macedoniæ regem; nam *ψευδης, ψευδη, ψευδης*, idem est quod *falsus, falsa, falsum*. *Mach.*

Andriscus] Mss. *Andariscus*, vel *Andricus*. Nihil muto. *Schott.*

Achaos] Ab 'Achaos,' qui invitus cædem patrans in oram Lacedæmoniam profugus se recepit, et ejus loci accolæ Achæos vocari constituit. Strabo libro VIII. auctor est. *Mach.*

Triumphandos] Patiendi significatione, ut Prudentius Christianus Pindarus in 'Αμάρτυρελα: 'Quanto ferata satellite ductor Bella gerit: quanta victos ditione triumphat?' *Schott.* Et idem ad Senecæ Suasor. VII. p. edit. Gron. 560. *Arntz.*

§ 3 *Tertio post duas repulsas*] *Supe-*

rat tertio ex Mss. nisi forte alius a secundo numerus est in sciolorum arithmetica: credo supra adscriptam vocem *post*; ut fit, seriem orationis invasisse, et vi locum tenuisse. *Schott.* Eadem vox abest in nostris omnibus. *Arntz.*

Arbactos] Restitue *Arevacos*: quod opidum hodie una litera mutata *Arevalo* nomen retinuit meminitque Plinius IV. 20. *Schott.* Tamen receptam tuentur vel scripti vel editi, nisi quod nonnulli ex illis *Arbacos* sine aspiratione, quomodo 'Arbaco' civitas est Celtiberiæ apud Stephanum de Urb. hac voce. *Arntz.*

§ 4 *Contrebiæ*] Pro *Cantabriæ*, *Contrebiæ* Collinæus, quam lectionem retineo. Sic enim L. Ann. Florus, Vell. Paterculus, et Frontinus opidum appellant. Val. Maximus plerumque 'Trebiæ.' Male itaque operæ *Contrebiæ* per oscitantium evulgarant, ut in thesauro geographico diligens Ortelius noster in dictione 'Centobria' notarat, qua etiam Val. utitur v. 1. *Schott.*

§ 5 *Proprio*] *Propere* Mss. Valerius II. 2. Nihil demuto. *Schottus.* Sic etiam Palatini, non *propere*, quod in aliis; sed male; vult enim similem fuisse Tiberio Imperatori, quem ait Suetonius c. 18. 'sui arbitrii, et contentum se uno,' ante cladem Variam: quem morem examinavimus in Livianis Dissertationibus: ubi volumus, imperatorium esse, quid fieri debeat, tractare quidem cum multis; quid vero facturus sit, cum paucissimis ac fidelissimis, vel potius cum nullo, nisi ipso se. *Gruter.* *Proprio* omnes nostri scripti et editi, de cujus lectionis veritate nemo debet dubitare. *Arntz.*

Exurerem] Mss. *exuerem*. Nihil demuto. *Schottus*, Not. Min. Et sic aliquot etiam exemplaria, sed error est librarii. Frontinus, qui tamen hoc Metello Pio tribuit, I. 1. ex. 12. 'Tunicam meam, si id eloqui posset,

inquit, comburerem:’ ubi eodem modo ac Schottus hunc locum emendat Kenchenius; admittatur interim talia a Schotto intacta esse, et eandem in Keuchenio negligentiam, si mitiori voce uti liceat, carpit Oudend. ad l. l. Arntz.

§ 6 *Quatuor filiorum pater*] Plinius VII. 44. ‘Nam præter honores amplissimos cognomen Macedoniæ. A quatuor filiis illatus est rogo, uno prætor, tribus consularibus, duobus triumphalibus, uno censore.’ *Mach.*

Latus est] *Elatus* repono: ‘efferrī’ enim funera dicuntur, quod vel pueris notum. *Schott.* Verum est, sole re hac in re compositum ‘efferrī’ plerumque adhiberi, ut apud Liv. XXVIII. 28. Melam II. 2. Juven. Sat. I. 72. ‘Per famam et populum nigros efferre maritos.’ Quinctil. Decl. IV. 22. Decl. VI. 1. et II. Capitol. in Anton. Phil. c. 13. Spartian. Severo c. 14. Nost. sup. c. 58. et alios, sed tamen non debemus omnium aliorum scriptorum loca ad hanc formulam detorquere, præsertim si aliud jubent omnes Mss. et edd. nec ipse lingue genus simplicem vocem respuat. Hac eadem namque in historia Val. Maximus VII. 1. ex. 1. ‘Fili et generi humeris suis per urbem latum rogo inposuerunt.’ Ovid. Art. III. 20. ‘Proque sui est uxor funere lata viri.’ Cicero Orat. Phil. in Anton. II. 41. ‘Iste operta lectica latus est per oppidum ut mortuus.’ Iterum Ovid. Amor. El. II. 14. 39. ‘Ipsa perit, ferturque toto resoluta capillos.’ Art. I. 587. ‘Interea sive illa toto resupina feretur.’ Met. XIII. 695. ‘Pulcrisque per Urbem Funeribus ferri, celebrique in parte cremari.’ Et Trist. El. I. 3. 89. ‘Egredior, sive illud erat sine funere ferri.’ Deinde ad sepulturam haud dubio properantis calami vitio hic citat Cuperus Obs. I. 7. sed recte exponit; de qua etiam significatione vocis ‘sepulcri’ pro rogo, et nos pauca adtulimus sup. c.

XXXV. § 11. *Summo tempore pro summo est in Boend. Arntz.*

Tres consulares] Ita repositi ex Mss. tribus, Parisino, et Mediolanensi. Vulgati *consules* faciunt, male: quod vel unus Paterculi locus volumine priore, qui hunc valde illustrat, docebit: ‘Quatuor filios sustulit: omnes adultæ ætatis vidit: omnes reliquit superstites et honoratissimos. Mortui ejus lectum pro rostris sustulerunt quatuor filii: unus consularis et censorius; alter consularis, tertius consul, quartus candidatus consularis, quem honorem adeptus est. Hoc est nimirum magis feliciter de vita migrare, quam mori.’ D. quoque Augustinus de Civit. Dei II. 23. tametsi quinque filios attribuat, *consulares* omnes fuisse ait, non *consules*: bini enim quotannis, nec plures simul consulatum inibant. Plutarchus de Fortuna Romanorum senem ait Cæcilium Metellum Macedonicum elatum a quatuor filiis *consularibus*, qui fuerunt:

I. Q. Cæcilium Metellum Balearicum, consularis, triumphalis et censorius.

II. L. Cæcilium Metellum Delmaticum, consularis et triumphalis.

III. M. Cæcilium Metellum consularis.

IV. C. Cæcilium Metellum Caprarium, prætorius.

Nisi quod quidam M. Cæcilio consule mortuum putent, alii sequenti anno. Sunt qui plures liberos numerant. Valerius lib. VII. septem illi tribuit: viros quatuor, feminas tres. Plinius Natur. Hist. VII. 13. sex liberos reliquisse tradit, undecim vero nepotes, nurus, &c. et cap. 44. ‘Quatuor filiis elatus rogo, uno prætor, tribus consularibus, duobus triumphalibus, uno censorio.’ Quo loco, uno prætorio legendum ex Val. Max. Magna est igitur inter Metelli liberos dissensio. Quod autem L. Cæcilium Metellum Delmaticum supra

agnominavi, deceor ab hujus ævi eruditis Diadematum potius cognominandum videri, Turnebo in jocos Ciceronis, Lambino ad Æm. Probum, Steph. Pighio in Val. Max. l. VII. c. 1. Fulvio Ursino in orationem Ciceronis ad Quirites post reditum. Idque auctoritate Plintarchi in Coriolano, ubi hoc ipsum Xylander observavit, itaque Plinium emendat lib. VII. idem Turnebus. *Schott.*

CAP. LXII. § 1 *Quinctus Cæcilius*] Nomen in Mss. reperi Q. *Fabius Cæcilius Metellus*. *Schott.*

Numidicus] Quia Jugurtham duobus præliis fudit; vide Sallust. in Jugurthino. *Mach.*

Qui consul] Hæc lectio a libris antiquis est. *Schott.* In quinque Mss. et ceteris priscis edd. est *qui de Jugurtha rege triumphavit*. Solus tamen Francoq. ita, ut cum Schotto edi jusimus, nisi quod ille *qui tueatur*. *Arntz.*

Censor] De censura ejus Cicero pro Sextio: 'Q. Metellus censor florentem hominem in populari ratione L. Saturninum censor notavit, et insititiam Gracchum, contra vim multitudinis incitatæ, censu prohibuit.' Sic Valerius libro nono. Vulgati quidam in *censu* hic legunt, auferendi casu. *Schott.*

Quinctium] Hunc a Val. Maximo L. Equitium Firmo Piceno oriundum l. IX. capp. 7. et 15. de seditionibus, rursus lib. III. cap. 8. de constantia; a Cicerone in oratione pro Sextio supr. § 4. 'insititium Gracchum:' ab Ann. Floro C. prænominari video l. III. c. 16. ut sit C. *Quinctius Gracchus*. *Schott.* Pighius Ann. tom. III. p. 161. legebat *Equitium*. *Quintum* quinque Mss. Haun. vero et editi nihil variant. *Arntz.*

§ 2 *Legem Appuleianam*] Pro per vim reponit Leid. l. *proinde*; frustra. Cicero Orat. pro Sextio cap. 16. 'Cum unus in legem per vim latam jurare noluerat.' Livii Epit. l. LXIX. 'Cum

legem agrariam per vim tulisset.' *Arntz.*

In exsilium actus] Appianus: 'Metellus, quum censuram gereret, Glauciam virum senatorium, et Appuleium Saturninum, qui tribunatum ceperat, ob vitæ turpitudinem dignitate summovere conatus est, adversante collega repulsus: jurare autem non solum jurjurandum renuit, sed, ut prius juraverat, constanti animo et intrepido perstitit.' Inibi scribit: 'Consules per præconem adnuntiari jubentes, Metello igni et aqua tectoque ab omnibus interdicendum esse; conquerentibus autem maxime de his civibus, et Metellum continue armis circumseptum præmittentibus, Metellus eos complexus, et electionem plurimum commendans dixit, haud æquum sibi videri ejus causa aliquod discrimen inferri patriæ: his dictis, civitate egressus est.' Florus quoque: 'Saturnius Metello Numidico, quod in legem Agrariam minime jurasset, diem dixit: qui a bonis civibus defensus, in voluntarium exsilium abiit.' *Mach.*

Smyrnam] Asiæ urbem, Homeri patriam. Id versans probat: 'Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Cos, Argos, Athenæ, Certant de Homero.' *Mach.* Hæc inter cætera auctoris hujus *ἀναρτήματα* numeranda. Rhodum enim in voluntarium exsilium secessit. Epitoma Livii lib. LXIX. et Plutarchus. Deceptus fortasse nominis affinitate, quod P. Rutilius, non Q. Cæcilius Smyrnæ exsulavit. Cicero pro Cor. Balbo et in Bruto. *Schott.* Pighius ad Val. Max. IV. l. ex. 13. *Arntz.*

§ 3 *Claudia*] *Calidia* legendum: siquidem Q. Calidius tribunus plebis legem hanc, qua in civitatem Numidicus restitueretur, tulit. Val. v. 7. de Gratitudine, Cicero pro Plancio: et Claudii patricii, quamquam non omnes. Observatum hoc postea comperi a Sebastiano Corrado in Bruto

Ciceronis, ut sua illi laus reddatur, et a Martiali Rogerio in Lælium Ciceronis. *Schott.* [Vide Lectt. Var.] Immo et cod. d'Orvillii, qui, *Callidia*. Nec tantum peccatum est, quod consonantem geminaverit. Hoc enim in multis vocibus accidit, ubi *l* vel duplicatum dederunt librarii, vel simplici fuerunt usi. Confer Cannegieterum ad Avian. fab. 10. vs. 9. *Arntzenius*.

Rogatione] 'Lege;' namque erat promulganda; et rogabatur populus, an in civitatem eum accipere vellet: inde nomen rogationi inditum. *Maehan*.

Non prius eas legere dignatus est, quam spectaculum finiretur] Ita et de Rustico scribit Plutarchus sine libri περί πολυπραγμοσύνης, cum adesset ipsi Plutarcho declamanti, et miles Rustico epistolam a Cæsare missam traderet, et intermittere vellet Plutarchus orationem, eique concedere spatium legendi literas; renuit ille, neque ante epistolam solvit, quam Plutarchus perorasset. *Grut.*

§ 4 *Metella sororis suæ virum*] Sic legendum videri admonuerat me J. Olivarius vir doctissimus, quod Metellarum sororum Numidici filios Lucullos, Servilios, et Scipiones fuisse constat. Cicero Orationibus post Reditum, pro Domo, pro Sextio, et Plutarchus Lucullo. Nec enim verisimile est sororis maritum Metellum appellatum, nisi incestas nuptias fuisse putemus. Sed sororum Metelli mentio in eadem oratione Ciceronis pro Sextio. Ex Ciceronis Actione in Verrem lib. vi. lege *L. Lucullum sororis suæ*. Fuit quum scribendum putarem *Metellum sororis suæ filium*: at ex sorore nepotem dixisset. Is autem esset P. Cornelius Scipio, qui in Fastis dicitur Q. Cæcilius Metellus Pius Scipio; erat enim a Pio, Numidici filio, adoptatus. Itaque hanc lectionem tuerer, nisi tempora refragarentur. Venio tamen in eam

sententiam, ut rescribendum ita existimem: *Metellum L. Lucullum sororis suæ (Cæcilia) virum*. L. enim Lucullum, patrem illius Luculli, qui cum Mithridate bellum gessit, sororis Metelli Numidici virum fuisse et furti condemnatum auctor Plutarchus in Lucullo, ut vidit idem Corradus in Brutum. Vulgarem tamen in auctore nostro lectionem retinere Pighius videtur Valerii auctoritate 1. 6. ubi *Cæciliam Metelli uxorem* accipit, ut in via Appia vetus spectatur inscriptio alterius Cæciliæ hoc modo:

CÆCILIAE

Q. CRETICAE. F.

METELLAE. CRASSI.

Schott. *Metellum* tamen omnes vel scripti vel editi, nisi quod solus Leid. 1. *Metellum sororis suæ filium*. Leid. vero 2. videtur præferre illam, quæ nunc vulgo circumfertur lectio, *Metella sor. suæ virum*, cum nulla varietatis fiat mentio. Vulgatum veritati repugnat, nec verosimile est hunc errorem ipsum auctorem potuisse admittere in eo capite ubi de ipso Metello agat. Cicer. in Verr. iv. 66. et 'Metellæ virum' laudat, locutionemque eam exemplis confirmat Savaro ad Sidon. Apoll. Carm. 20. *Arntz*.

Suum iudicium et leges] Sic vulgati libri veteres, *iudicium contra leges*. Parisinus, quomodo excedendum curavi, quæ lectio non longe a libris antiquis recedit, et vetus est, nam Raphaël Volaterranus, qui hunc libellum pæne in opere suo transcripsit, ita fere legit libro xvii. *Schott.*

Detraçarat] Ego sic existimo, facilius librariorum *detraçarare*, quod ignotius erat, corrupisse, quam *detraçarare*. Hac ratione Ovid. Trist. ii. 337. 'Et tamen anus eram, sed detraçarare videbar.' Corn. Nepos Arist. c. 1. § 1. 'Namque obtracrarunt inter se:' ita est in cod. Ms. Leid. Val. Maximus v. 4. ex. 1. 'Verecundia detraçarandi ministerii:' sic aliquot scriptos

codd. habere testatur diligentissimus Torrenius. Seneca Thyeste vs. 695. 'Stat ipse ad aras: ipse devotus neci Contractat.' In Phœnias. vs. 222. 'Nefandus, incestificus, execrabilis Attracto.' Et Her. Cœtæo vs. 1307. 'Vel, si piget, manusque detractat nefas: hoc modo tribus illis locis inveni in exemplari scripto. Curtius III. 8. § 11. 'Sed non amplius ipsum esse passurum detractare certamen: et VIII. 11. § 8. 'Secutus est nullo detractante munus.' Vide illis locis variantes lectiones, quas textui suæ editionis subiecit doctissimus Snakenburgius. Quinctil. Decl. VIII. 19. 'Dum deliberas, dum unumquemque detractas: ita esse in aliis monuit cl. Burmann. et ipse postea in cod. scripto inveni. Lactantius de Mort. Pers. c. 10. 'In eos, si detractassent, verberibus animadverti: ubi Bauldri, Wasse et Curtius ad Sallust. cap. 53. fine et Burmann. ad Ovid. Met. v. 246. Aratz.

CAP. LXIII. § 1 Pius] Appianus inquit: 'Publius Furius tribunus plebis non liberto, sed libertino patre genitus, audaciter admodum et constanter illis resistebat; ut neque Metelli filii precibus in conspectu populi suppliciter eum deprecantis, et ad pedes ejus provoluti, lacrymisque flecti potuerit; qua ex causa puer idem ab hujusmodi prospectu Pius subinde cognominatus est.' Mach.

Adsidue] Mallem hoc loco *adsiduis*, ut ad 'lacrymas precesque' referatur; quomodo 'adsiduus' talibus substantivis recte jungitur. Cicero pro Cluentio c. 6. 'Angebatur ejus molestia quotidianis querimoniis, et adsiduo fletu sororis.' Ovid. Met. II. 486. 'Adsiduoque snos gemitu testata dolores.' Et ex Pont. Epist. III. 4. 45. 'Adde, quod adsiduam domini meditata querelam.' Propert. El. II. 14. 1. 'Adsiduæ multis odium pepe-

rere querelæ.' Plinius Epist. II. 15. 'Habent hunc finem adsiduæ querelæ.' Seneca de Clem. I. 16. 'Quod adsiduus plagis pueros conpescet.' Seneca Hippol. vs. 381. 'Lacrymæ cadunt per ora, et adsiduo genæ Rore irrigantur.' Quinctil. Decl. v. 22. 'Brevi te genitus mei liberabunt, adsiduus planctibus everberata vitalia.' et Decl. VI. 6. 'Cum adsiduus planctus, et irrequietas diceret lacrymas.' Appul. Metam. II. 126. 'Voce contenta quidem, sed adsiduus singultibus inpedita.' Sedulius Presbyter Carm. IV. p. m. 189. 'Vocibus adsiduus precibusque extorsit anhelis.' Vel ita exponi posset; 'adsidue lacrymando' ab exilio revocare conatus fuit, et tandem, ut revocaretur, effecit. Eum enim sensum vox 'revocavit' hic sibi vindicat. Ansonii Paneg. c. 16. § 2. 'Neque enim justus Metellus cognomento Pius, patre revocato.' Hoc sensu 'restituit' dixit Vell. Patere. II. 15. § 5. 'Pietate sua, auctoritate senatus, consensu reip. restituit patrem.' Contra 'damnare' dicitur accusator, qui damnationis existit causa. Scholiastes vetus Juvenalis ad sat. I. vs. 33. 'Qui ipsum apud Neronem detulit et damnavit.' Velleius II. 47. § 4. 'Milonem reum non magis invidia facti, quam Pompeii damnavit voluntas.' Sueton. Vitell. c. 2. § 4. 'Pisonem inimicum et interfectorem ejus accusavit condemnavitque: et Noster inf. c. LXXXI. § 3. Ceterum voces ab exilio ejiciunt quinque codd. ed. Agripp. et Ven. et possent abesse cum vel ex subjecta materia et capite præcedenti pateat hoc loco agi de exilio. Cicero pro Domo c. 57. 'Vosque qui maxime me repetistis atque revocastis.' Plinius Hist. VII. 30. 'In exilium egere, rerum conditorem revocavere.' Sueton. Claud. c. 7. 'Potentia revocatæ restitutæque matris usque eo floruit.' Integre tamen in Calig. c. 28. 'Re-

vocatum quendam a veteri exsilio.' *Arntz.*

Prætor] Imperator. In bello idem prætorium, et porta prætoria. *Mach.*

Bello sociali] Alias Italico, quia Picentes, Vestini, Marsi, Peligni, Maruzini, Lucani, Samnites, initio belli a Picentibus moto, hi omnes (inquam) defecerant, et arma sociarunt; nam hi omnes legatos ad Romanos misere, apud eos conquerentes, quod omnia ad præcipitatum illorum meditati, haud digni eorum republica habitii essent. Quibus senatus acerbè respondit; si eorum, quæ egissent, illos pœniteret, legatos ad se mitterent; sin minus, mittere desisterent: illi desperatis rebus, ad bellandum se præparant, quibus exercitus ex urbibus in commune affuere. *Mach.*

Q. Popedium] Audi Appianum ita scribentem: 'Cæcilius Metellus successor illi substitutus, ad bellum cum venisset, in Iapygas descendit, eosque bello devicit: et Popedius alter ex ducibus, qui in bello defecerant, interim occubuit: reliqui per partes ad Cæcilium venere: et hæc quidem per Italiam Sociali in bello gesta sunt.' *Mach.* *Q. Popedium* in veteribus libris est. Silio *Popedius* dicitur, Vell. l. II. et Floro Liv. Ep. l. LXXVI. In Mediolan. et Gryphio erat *Q. Pompedium*, quomodo et Strabo libro quinto Geog. scribit Πομπέδιος apud Diod. Siculum lib. XXXVII. Πομπάδιος cum diphthongo, *Pompædius*, apud Plutarch. in Apophth. Πομπίου Σίλωνος. In Mario Πομπίου Σίλωνος, corrupte utrobique. Atque non ignoro Græcos nomina Romanorum sæpe corrupisse scribendo, quod hodieque in barbaris vocibus fieri ab exteris solet. Romanos autem barbaros a Græcis appellatos etiam in vulgus notum est. In editis diu hoc mendum insedit, ut *Q. Pompeium* scribant: sed ferri non potest. Errori ansam præbuit, quantum conjicio, quod eo

bello Marsico, Italico, seu sociali Cn. Pompeius Strabo, pater Cn. Pompeii Magni, consul cum C. Percio Catone feliciter depugnarit. *Schott.*

§ 2 *Consul]* Non *consul*, sed *proconsule*, anno postquam fuerat consul quarto, DCLXXVII. *Schott.* Immo 'consul' vel 'prætor' sæpe idem est qui 'proconsul' vel 'proprætor' qui harum vocum usus sæpe in errorem abduxit viros etiam eruditissimos. Cornel. Nepos in Caton. cap. I. § 3. 'Quæstor obtigit P. Cornelio Scipioni Africano, consuli:' non debuerat ibi rescribere Bosius, *proconsuli*. Valerius Maximus v. 8. ex. 4. 'Romani equites pulsi, deserto consule Catulo, urbem pavidi repeterent:' ubi contra *Mss. procons.* non edendum fuerat. Florus II. 6. § 43. 'Sed parte exercitus sub Appio consule relicta:' et II. 7. § 12. 'Et illi quidem consul pacem dedit.' Neque hanc significationem cogitavit vir solidæ eruditionis Schultingius ad ff. tit. de Jurisd. th. 85. cum in Actis Pionii *proconsulis*, legeret *proconsulis*. Iterum Corn. Nepos Hann. cap. 4. 'Centenium prætorem cum delecta manu saltus occupantem.' Et illic *proprætorem* in textu reponere non debuerat Bosius et Hoogstr. Cic. Act. in Verr. v. 9. 'Quæret, quamobrem fasses prætoribus præferantur, cur secures datæ.' Atqui prætores urbani non habebant secures, sed hi quidem, qui proprætorem mittebantur in provincias. Adde Sigon. ad Liv. XXVIII. 38. et virum variæ doctrinæ atque elegantissimæ lectionis, inter reliqua urbis nostræ decora non ultimo loco nominandum, Noodtium Probab. I. 6. *Arntz.*

Herculeios fratres] Ut puto, vim fortitudinemque referentes, atque nomen. *Mach.* Vide Duk. ad Flor. III. 22. § 6. *Arntz.*

Sertorium] De quo inferius in Pompeio plura. *Mach.*

Prætura] Vox *prætura* suspecta, cum prætoriam ætas fuerit quadragesimus annus. Nam sacerdotia admodum adolescentibus committebantur: quod vel ex Julio Cæsare clarum est apud Sueton. cap. 13. Sed eodem plane modo loquitur de Cæsare Sallust. Catilinario: 'Catulus ex petitione pontificatus odio incensus, quod extrema ætate maximis honoribus usus, ab adolescentulo Cæsare victus discesserat.' Atqui tum ædilitate functus, præturam petebat Cæsar: Suetonius cap. 13. et noster Pius biennio post factus est consul: cum Scævola interfecto Pontifex Maximus anno DCLXXI. Pius successerit, idemque DCLXXXIII. cum Sulla consulatum gessit. Sic apud Corn. Nepotem Marcus Brutus, quo tempore Cæsarem prætor, hoc est, quadragesimarius interfecit, non semel adolescens vocatur, in vita Attici. Illud autem, quod sequitur *consularibus viris*, magis etiam suspectam vocem *prætura* reddit, nisi dicamus a consularibus præturam iterum ambiri solere, quod ex historia Mancini probabile videri possit, qui consularis iterum prætor factus est, de quo supra cap. 59. Alteri id accidisse non memini: prætorios vero, iterum prætores fieri interdum solere scio, quod de Mario Gratidiano memoriæ proditum est ab Asconio Pediano in orationem Ciceronis in Toga Candida. Exstat lex Genutia an. ccccxi. lata, ne quis eandem magistratum intra decem annos caperet, &c. apud Liv. lib. vii. Certe locus iste diu nos torsit, miratusque sum præturam post consulatum peti; conabarque facere *consularibus filiis*: quemadmodum 'patricios' dicimus, qui patribus, id est, senatoribus nati erant, non solum, qui patrem ciere possent essentque ingenui. Sed ipse mihi non satisfacio: libri scripti nihil opis tulerunt: lector consideret. *Schott.* Vox *prætura* falsa est: quomodo enim hec

consistat, cum sequatur *consularibus viris prætatus est?* visitur tamen in omnibus Mss. et quidem cunctis perscriptum literis: quod si admittimus, primum admittamus necesse est, ad præturam admissos esse adolescentes, deinde consulares iterum de gradu suo descendisse, uti ambirent præturam; quod de Mancino supra c. 59. Noster hic pronuntiare visus: verum consulatur amicus noster Schottus: nam ego festino, neque aliud succurrit, quam id quod supra posui. *Grut.* Recte hoc loco observat Schottus, sacerdotia adolescentibus etiam fuisse commissa. Id patet ex Seneca de Ira i. 9. 'Sacerdotium tibi petenti, præteritis compluribus, quorum parentes mecum militaverant, dedi.' Sunt verba Augusti Cinnam increpantis, quem eodem capite vocarat 'adolescentem nobilem;' et certe illi etiam adolescentes fuerunt, quorum patres ipsi Augusto in bellis civilibus adfuerant. Cicero ad Famil. Epist. II. 7. 'De sacerdotio tuo quantum adhibuerim curam:' et tum paucis interpositis, 'A senatore nobilissimo et adolescente gratissimo.' Vell. Paterc. II. 59. § 3. 'Pontificatusque sacerdotio puerum honoravit.' Livius XXVII. 8. 'Ob adolescentiam negligentem luxuriosamque C. Flaccus flamen captus erat.' XXXIII. 42. 'Q. Fabius Maximus augur mortuus est admodum adolescens, priusquam ullum magistratum caperet:' quod tamen rarius olim accidisse constat ex eodem lib. XXIX. cap. ult. 'Angur Tiberius Sempronius Gracchus admodum adolescens, quod tunc perarum in mandandis sacerdotiis erat.' Adde Cortium ad Sallust. Catil. cap. 49. § 2. Sed majores difficultates viris eruditissimis excitavit vox *prætura*, quæ tamen etiam in omnibus nostris et edd. exstat. Quidam eam vocem omittunt, quod durum est, vel repouunt *consularibus filiis*; quæ lectio, ut de ratione hujus locutionis nihil

dicamus, verosimilis non est, nam ipse Pius filius erat viri consularis, et quid mirum tum, illum etiam adolescentibus præferri talibus, qui patrem habebant consularem? Ipse etiam tentabam hoc modo: *In petitione pontificatus prætoris et consularibus; Ut ex compendiis vocis prætor. natum sit vitium: sed inutilis exemplaribus, et sine necessitate. Nam quod virum eruditissimum offendat addi consularibus, et ab his præturam ambiri non solere, nisi quod hoc factum sit in solo Mancino, memoria ei inponit, cum consularis, præsertim qui senatu moti erant, iterum deberent præturam petere. Vell. Paterc. II. 34. § 4. 'Lentulus consularis et prætor iterum:' ubi consulendus Schægkius. Adeoque hoc offendere non debet, æque etiam illud, quod arguet Gruterus, ad præturam non admissos fuisse 'adolescentes.' Sed hic Metellus vocatur adolescens respectu seniorum, qui jam consulatum gesserant. Et sic 'adolescens' in tali oppositione de ætate etiam proveciori adhiberi multis exemplis illustravit Cortius ad Sallust. Cat. c. 38. § 1. Quare patet consularem petere et adolescentem hoc sensu gerere potuisse præturam. Tandem quid hic intelligendum sit per 'petitionem' vide de hoc loco dissentientes Jac. Gutherium de Jure Pont. I. 9. et Bosium de Pontif. Max. Romæ veteris cap. 3. Quos tu expende, lector, ne nimis simus. Arniz.*

CAP. LXIV. § 1 *Gracchus*] Per aspirationem scripsi semper, Flavii Sosipatri auctoritatem sequutus et Græcam consuetudinem, tametsi *Gracchus* in antiquis sit, vel a 'gerendo,' ut Varro, vel a 'gracilitate,' ut Sosipater derivant, itaque scribit Scaurus. *Schott.*

Nepos] Ratione avi, patrum, avunculique dicitur, a quo omnis posterior: ut illud Virgillianum, 'Carpeat tua poma nepotes.' Nec minus

ganeonem signat a 'nepa' voracissimo animali. Manil. mathematicus: 'Ardentemque nepam:' inde 'nepotiæ,' et Suetonius 'nepotinis sumptibus,' in Nerone. *Mach.*

Probativ] Plutarchus inquit: 'Missus igitur ad hostes, in hybernis, partim suadendo, partim recipiendo, fœdus firmavit, ac per eum modum viginti millia Romanorum absque auxiliariis, et aliis, qui extra ordinem sequuti erant, servavit.' *Mach.* Inepte codd. quidam *putavit*: legendum *prebavit*, ut in Hostilio Mancino videre licet. Gracchanæ seditionis causam vide apud Plutarch. Liv. Vell. lib. II. Appian. et Oros. v. 8. Cicero de Aruspicio Reponis: 'Tiberio Graccho invidia Numantini fœderis, cui feriendo quæstor C. Mancini consulis cum esset, interfuerat, et in eo fœdere improbando senatui severitas dolori et timori fuit, istaque res illum a gravitate Patrum desciscere coëgit.' *Schott.*

§ 2 *Effugit*] Nam ingressus urbem Numantinam, utpote amicus, liberali convivio exceptus, memoria paterna, qui pacem cum Numantinis servaverat, eamque semper apud populum recte justeque defenderat. *Mach.*

Tribunus plebis] [Vide Lectt. Var.] Suspectam fortasse habuerunt vocem ex nota distinctione Jctorum inter leges et plebiscita, cum hæc plebeio, illæ senatorio magistratu rogante constituentur. Sed tales distinctiones non esse perpetuas, et legem pro plebiscito dici patet ex Cicer. Bruto c. 27. 'L. Piso tribunus plebis legem de pecuniis repetundis tulit:' et post Reditum in Sen. c. 5. 'Quo inspectante ac sedente legem tribunus plebis tulit.' Lucan. IV. 690. 'Lege tribunitia solio depellere avorum Curio tentarat.' Vell. Paterc. II. 18. § 5. et 6. 'P. Sulpitius tribunus pl. legem ad populum tulit:' et c. 31. § 2. 'Post biennium A. Gabinus tribunus legem tulit.' Noster inf. c. 65.

‘ Tribunus plebis agrarias et frumentarias leges tulit.’ Et in ipso jure passim hæc vox latiori significatione adhibetur. *Arntz.*

Plus mille] Corrupte hand dubie. Corrige *plus quingenta*. Suspicio hinc natum mendum, quod notis numeros signarent antiquitus librarii, cujus hodie vestigia exstant in 13. et 170. *Quingenta* enim omnes habent. Appianus lib. Emphyl. 1. *μηδὲνα τῶν πεντακοσίων πλῆθρον πλέον ἔχειν*. Sic et Plutarchus in Gracchiis. Florus tamen abbreviator Livii Epit. lib. LVIII. ‘decem’ habet dumtaxat; et Siculus Flaccus in libro de Conditione Agrorum ‘ducenta’ male. Manavit error rursus e corruptis numerorum notis. *Schott.* Attamen omnes unanimi consensu *mille* retinent, ut ipsius auctoris possit esse error. Vide de dissensu in numero horum jugerum apud Sigon. ad Livii Epit. lib. LVIII. et Pigh. Ann. tom. III. p. 5. *Arntz.*

§ 4 *Intercedente*] ‘Impediente;’ namque multitudine rogantium victus intercessit: de Octavio Appianus: ‘Octavium,’ inquit, ‘quamprimum tribunatu ejectus clanculum effugit.’ *Mach.* Melius alii, *intercedenti*, dandi casu. Cicero de Legibus: ‘Tib. Gracchum nihil aliud perculit, nisi quod potestatem intercedendi collegæ abrogavit.’ *Schottus.* Quos alios hic innuat Schottus ego quidem ignoro, sed hoc certum est mihi, melius hic non esse dandi casu. Non minus enim eleganter ablativus absolutus ponitur, ubi dativus requirebatur. Juvenal. Sat. 1. 70. ‘Miscet viro sitiente rubetam.’ Vide quæ eo loco adduxit Britannicus. Sallust. Jug. c. 63. § 1. ‘Mario per hostias Dis supplicante magna atque mirabilia portendi haruspex dixerat:’ sic ex suis codd. receperat Cortius, aliorumque scriptorum testimoniis munit. Junge Comment. ad Just. II. 3. § 16. et Duker. ad Flor. IV. 12. §

28. Infra Epit. c. 12. § 5. ‘Dicente Nerva, Quid nunc faceret, si Domitiano supervixisset, Nobiscum, inquit Mauricus, cœnaret:’ ubi fortasse plura. Ideoque hoc loco nihil temere fuerat mutandum, præsertim invitis editt. et scriptis. *Arntz.*

Abrogavit] Sic libri antiqui. Unus scribit *abdicaavit*. Falso: nam insequenti anno tribunus plebis refici voluit Gracchus. *Schott.*

§ 5 *Ut ea familia, quæ de Attali hæreditate*] Vide infra c. 80. *familia* enim I. C. illis veteribus usitata vox, ut et in XII. Ulpianus enim tit. de Verb. Signif. duplicem facit, rerum et personarum. Rerum, ut in legum XII. Tabulis. Significat enim bona et hæreditates defuncti. Verba attuli:

PATERFAMILIAS. SI. INTESTATVS
MORITVR. CVI. SVVS. HAERES
NEC. ESCIT. ADGNATVS. PROX-
MVVS. FAMILIAM. HABETO. SI. AD-
GNATVS. NEC. ESCIT. GENTILES
FAMILIAM. ERCISCVNTO.

Unde Caius l. 1. D. Familix Erciscundæ, actionem familix erciscundæ proficisci ait a XII. Suet. Tranq. in Nerone c. 4. ‘familiam’ ea significatione usurpat, additque ‘pecuniam’ explicandi causa. Suspicio igitur *familix* potius, quam *pecunix* voce nsum in lege roganda Gracchum eloquentissimum, et verborum studiosissimum, qui a Cornelia matre eductus cum fratre liberaliter, eloquentiam cum lacte nutricis imbiberat. Cicero in Bruto et Oratore. Quinctil. lib. 1. Hic autem sensus est: Legem promulgavit, ut iis qui Sempronia lege agrum accipere deberent, pecunia, quæ regis Attali fuisset, divideretur. Hæredem autem reliquerat populum Romanum Attalus Pergami rex, Eumeni filius, paulo ante mortuus. Plutarchus in Gracchiis *βασιλικὰ χρήματα* appellat, quæ hic *familia* est. *Schott.*

Ex Attali hæreditate erat] Plutar-

chum lege hæc scribentem: 'Posthæc Attali Philopatris defuncti testamento a Pergamenis Romam transmissio, quo populus Romanus hæres scriptus fuerat, statim Tiberius ad populum tulit, ut regia pecunia civibus Romanis, quibus agri dabantur, pro cultura assignaretur.' *Mack.*

Ageretur] Sic: 'caput agi' dicimus eleganter. Cicero in Lælio: 'Minus justæ amicorum voluntates adjuvandæ sunt, in quibus eorum aut caput agitur aut fama:' quam etiam lectionem confirmat Agellius 1. 3. vulgati *de capite* substituerunt. Terent. Heautont. 'Non nunc pecunia agitur:' quomodo et in Phorm. legendum videtur Actu iv. Cicero pro Cæcina: 'Agitur jus civitatis, bona, fortunæ omnium civium.' - Cato Origin. lib. vii. 'Multa me dehortata sunt huc venire, anni, ætas, vox, vires, senectus: verum cum tantum rempublicam agi arbitrarer.' *Schott.* Verum in hisce exemplis 'agi' idem est, quod periclitari, ut 'agitur caput,' pro ejus vita in discrimen adducit. Cicero pro Lege Man. cap. 2. Gronov. ad Livium xxvii. 34. et xxviii. 19. Sed 'agere' alia significatione est quærere, judicium exercere. *Arntz.*

[§ 6 *Prorogare*] *Sequenti anno vellet* in Mss. est, sed non videtur necessarium. Nam hoc est 'prorogare' in sequentem annum continuare. Cicero in Catilinam: 'Tib. Gracchus, quod iterum tribunus pl. fieri vellet occisus.' *Schott.*

Adversis auspiciis] *Mediolan. adversus auspicia*; quomodo in Scipione Nasica loquutus est. Vide *Obseq. Schott.*

[§ 7 *Diadema*] *A διαδέω ligo*, quasi regum ligamen. Plutarchus attestatur per eum demum diadema, et purpuram e regia gaza a Graccho allata. *Mack.* Quæ signis potius indicamus quam verbis, perperam sæpe recipiunt interpretationem. Tran-

quillus in Cæsare cap. 33. 'Cum in alloquendo exhortandoque, sæpius digittum lævæ manns ostentans, affirmaret se ad satisfaciendum omnibus, per quos dignitatem suam defensurus esset, anulum quoque æquo animo detracturum sibi; extrema concio, cui facilis erat videre concionantem quam audire, pro dicto accepit, quod visu suspicabatur, promissumque jus annorum cum millibus cccc. distulit.' *Gruter.*

Scipio Nasica] Privatus hoc egit. Cicero *Offic.* lib. 1. pro Plancio, et pro Domo sua: 'P. Scipionis factum statim P. Mucius consul, qui in gerenda repub. putabatur fuisse segnior, multis senatusconsultis, non modo defendit, sed etiam ornavit.' *Schottus.*

Qui salvam R. P. vellet] Formula est, qua civium evocatio fiebat ad rempublicam juvandam opprimendosque seditiosos. Servius in illud Virgil. *Æneid.* viii. 1. 'Ut belli signum Laurenti Turnus ab arce Extulit.' Et Isidorus *Etymolog.* ix. 3. Cicero vero *Orat.* pro Cornelio lib. 1. apud Asconium: 'At enim extremi ac difficillimi temporis vocem illam; C. Corneli, consulem mittere coëgisti, qui R. P. salvam esse vellet, ut ad legem accipiendam adessent.' Videndi Cæsar *Belli Gall.* lib. vi. et Valerius iii. 2. Simile apud Liv. xxxiv. 25. 'Clamitans, ut qui salvam rempublicam vellet, auctorem et ducem libertatis sequerentur.' Et Marcus Æmilius Lepidus consul oratione ad populum Romanum, ut arma contra Sullam dictatorem capiant, *Histor.* lib. 1. Sallustii, 'Adeste,' inquit, 'Quirites, et bene juvantibus Diis M. Æmilium consulem ducem et auctorem sequimini ad accipiendam libertatem.' *Schott.* Hæc tamen formula corrupta est in *Leid.* 2. ubi exstat *salutem Reip.* Melius veram scripturam tuentur testimonia a Schotto prolata, et Livius iv. 38. 'Ut equites,

qui salvam remp. vellent esse, ex equis desilirent.' XXII. 60. 'Itaque ite mecum, qui et vosmetipsos et remp. salvam vultis.' Eodem etiam lib. cap. 58. 'Irent secum extemplo armati, qui remp. salvam vellent.' Vell. Paterc. II. 3. § 1. 'Hortatus est, qui salvam vellent remp. se sequerentur.' Ad quem locum vide quæ notavit doctissimus Bœclerus et Brissou. Form. II. 213. Mox *prosecutus* vitiose uterque Leid. *Arntz*.

Oppressis] Lucio Saturnino et Rufo interfectoꝝ. *Mach*.

Vespillo] Quia vespertino tempore cadavera sepeliebantur. *Martial*. 'Nuper erat medicus, nunc est vespillio Paullus.' Ita enim in codd. veteribus legitur. *Mach*. *Vespilio* in aliis est. Cæterum monet Jul. Obsequens extremo libro Prodigiorum neminem, qui magistratum collegæ ademerit, animum vixisse: exemplisque declarat. *Schott*.

In Asiam] Pergamum inquit Valer. v. 3. *Schott*.

CAP. LXV. § 1 *Caius Gracchus*] Hac de re Gracchus ipse apud Agell. xv. 12. 'Cum rediret ex Sardinia,' inquit Agellius, 'de sua parsimonia et continentia hæc protulit: Cum Roma profectus sum, zonas quas plenas argenti extuli, eas ex provincia inanes retuli.' Meminit et Symmachus Ep. IX. 39. *Schott*.

Pestilentem Sardiniam] De Sardinia aëris insalubris ac pestilentis, sic *Martial*. lib. II. ut omittam *Claudian*. de Bello Gildonico lib. II. fine: 'Nullo fato loco possis excludere, cum mors Venerit, in medio Tibure Sardinia est.' Cicero Epist. VII. 24. ad Fabium Gallum: 'Id ego in lucro pono, non ferre hominem pestilentiore patriam suam.' Habita tamen est pinguis, et soli uberis Sardinia. *Horatius* Od. I. 31. 'Sardinia segetes feraces.' Vide *Strabonem* lib. V. *Schott*.

Sua sponte discussis] Fran. et uterque Leid. habent *decessit*. 'Disce-

dere' dicitur multitudo, quæ in variis partes abit. *Donatus* ad *Terent. Andria* IV. 2. 24. Quare hoc verbum recte tribuitur exercitibus, qui vel ex hibernis se movent, vel militia confecta domum repetunt. *Cæsar Bell. Gall.* v. 1. § 1. cap. 7. § 5. cap. 28. § 3. cap. 41. § 6. *Bell. Civ.* I. 9. § 3. *Livius* XXV. 20. *Val. Max.* III. 2. ex. 8. *Frontin. Strat.* III. 22. et alibi. Sed hæc significatio locum habere hic non potest, cum non de militibus, sed de ipso belli duce agatur. Quare 'decedere' proprie est proconsulis et magistratus, qui ex provinciis abeunt, et præsertim eorum, qui successorem nondum habent. *Cicero* ad *Famil. Epist.* II. 15. 'Ego de provincia decedens quæstorem Cælium præposui provinciæ:' et eod. libro epist. 19. 'Ne ante, quam tu in provinciam venisses, ego de provincia decederem.' Idem Epist. III. 6. 'Te antea, quam tibi successum esset, decessurum fuisse.' *Livius* XXXIII. 32. 'Vetere prætorem inde A. Cornelium provinciæ peritum decedere, novum exspectari.' XXVIII. 9. 'Consulem satis præsidii Galliis provinciæ credere, L. Porcium cum suis legionibus esse, decedere se inde ac deduci exercitum consularem posse:' et c. 32. 'Ideo se priusquam provincia decedat, opprimendos Illergetes duxisse.' Adde XXIX. 19. XXXII. 7. XXXIV. 10. XXXV. 10. XXXVI. 39. et XLV. 3. *Suetonius Cæs.* c. 18. § 2. 'Non expectato successore ad triumphum simul consulatumque decessit.' *Val. Max.* II. 7. ex. 3. 'Generum suum provincia jussit decedere.' *Vell. Paterc.* II. 59. § 2. 'Sortitus Macedoniam, appellatusque in ea imperator, decedens ad petitionem consulatus.' *Conf. Manut.* ad *Cicer. Fam. Epist.* VIII. 1. et *Zitsman.* ad *Rutilii Itin.* I. 474. Reducenda igitur videbatur vetus lectio, præsertim cum hæc voces etiam a librariis alibi fuerint confusæ, cujus rei exempla reperies apud *Pie-*

rium ad Virgil. Ecl. II. 67. Lipsium ad Senec. Consol. ad Helviam c. 12. Gronov. ad Liv. III. 33. IV. 29. et 52. et XXVII. 10. cum Oudend. ad Lucan. I. 335. *Arntz.*

§ 2 *Asculanae*] Quod Asculum ejus causa defecerat in bello sociali. *Machan.*

Fregellanae] Quod Fregellæ etiam ejus causa defecerant in bello sociali. *Mach.*

§ 4 *Triumviros*] Mss. pro *Triumviros* habent *Tribunum viros* vitiose. Sallust. Jugurth. 'C. Gracchum triumvirum colonis deducendis occidit Opimius.' *Schott.*

C. Crassum] *C. Orosium* codex Gramm. *Corsum* Agrippi. ceteri nihil variant, nisi quod *Gaium Crassum* nominet Fran. Ego de hoc homine nihil compertum habeo: et non una est sententia veterum de his, qui agris dividendis creati fuerunt. Vide Schegk. ad Vell. II. 6. § 4. *Arntz.*

§ 5 *Abrogante*] 'Abrogatur' lex in totum, 'derogatur' in partem. *Mach. Abrogante*, malim *obrogante*, ut hic Mss. legunt, et infra in Appuleio Saturnino. Quid sit autem 'obrogare,' 'abrogare,' 'derogare,' &c. docebit te Ulpianus J. C. Quid si *leges ejus abrogante* reponas ex Orosii l. v. c. 1.? Dandi tamen casu dixit Ovid. Trist. lib. II. 'Et nimium scriptis abrogat ille meis: nisi quis *obrogat* legendum ibi censeat, ut apud Livium in Mss. Petrus Pithæus observavit *Annal.* lib. IX. 'Ubi duæ leges sunt, semper antiquæ obrogat nova.' Et Cicero apud Lactant. Divin. Instit. lib. VI. 'Hinc, inquit, 'legi neque obrogari fas est, neque derogari ex ea aliquid licet, neque tota abrogari potest.' *Schottius.* Tamen receptam lectionem cum antiquis edd. tuentur omnes scripti, quare eam exprimere malui, præsertim cum Noster non sit adeo proprietatis studiosus, et dativum hujc verbo addi docuerit vir de omni posteritate egregie meritus Pi-

thæus ad Coll. Legum Mosaic. et Roman. tit. IV. § 2. et Duker. ad Flor. I. 9. § 2. III. 15. § 4. et c. 17. § 8. *Arntz.*

Antilius] [In Mss. longè aliud nomen, partim *Anicullius*, partim *Anitullius*, qui Plutarcho 'Anticyllina' est: y autem ut x Gallicum pronuntiarum solitum Verrius Flaccus cæterique litteratores tradidere. *Schott.* 'Αντίλλιον hunc præconem appellat Plutarchus in Græcch. p. 840. et sic Fabric. ad Oros. v. 12. *Arntz.*

Præco] Tubicen a præcinendo. Plutarchus vult fuisse ministrum intestina ferentem: et quia dixit 'cedite bonis civibus mali,' brachiumque in obscenum modum intorsit, a fautoribus Gracchi interfectum. *Machan.*

Concionem avocavit] Conpibat se de cæde purgare, verum a nemine audientiam habens abiit. *Mach.* Non ferunt vocem *avocavit* Fran. et Leid. 2. quorum hic *advocavit*, ille *annotavit* nobis obtrudunt. Quid sit 'avocare concionem' dudum docuerunt viri docti. Confer Turneb. Advers. XVI. 21. et Gronov. ad Liv. I. 6. *Arntz.*

Quare arcessitus] Recte in Mss. *quare arcessitus*: illa enim vox sive conjunctim, sive separatim scribatur, nihil interest: hæc vero propria est hujus loci, et rei, qua de agitur. Vide supra in Fufetio. *Schott.*

Lunæ] Alii *Dianæ* scribunt. Nam Luna in cælo, Diana in nemoribus, Proserpina in inferno. *Mach. Veteres Lunæ.* *Schott.* Nescio cur *Lunæ* mutare voluerit Aldus eumque secuti: certe ita omnes ante eum edd. scripti nostri et Orosius v. 12. 'Cum per ædem Lunæ in domum privatam desilissent.' Et Lunæ ædem seu templum erectum fuisse in Aventino ostendit Lipsius ad Tacit. Ann. xv. 41. et Neapol. ad Ovid. Fast. III. 894. Publ. Victor quoque de Region. Urb. Reg. XIII. 'templum Lunæ in-Aventino' collocat et Appian. Bell. Civ.

r. 622. *Destitit* habent priscæ edd. et omnes scripti. *Arntz.*

Talum] *Telum* autem etiam depravatam in auctore de Bello Hispaniensi, pro quo reponendum *talum*. *Schott.* *Telum* Leid. 1. bellum Leid. 2. et Haun. *Arntz.*

Pontino] *Pomponio* vulgati. Veteres *Pontino*. Volaterranus l. xvi. 'Pontinium' quoque exscripsit. *Schottus.* [Vide Lectt. Var.] Vide Fabric. ad Oros. v. 12. Fortasse posset esse, utrumque hoc nomen viro illi fuisse inditum, ut 'Pomponius Pontinus' diceretur. *Arntz.*

Apud portam Trigeminam] Per quam Horatii trigemini ad bellum contra Albanos exierant. *Mach.*

P. Lectorio] In Mss. est. Non placet. Recte vero *P. Latorium* vocant. Valerius enim Maximus 'Pomponium' et 'Lætorium' agnoscit de Amic. iv. 7. *Schott.* *Lectorio* cod. Gramm. uterque Leid. et Fran. *Lectore* Haun. et Boend. Sed facile hic apparet manifestus error librariorum. *Arntz.*

Resistente in locum] In Mss. est *resistente in locum*. Non placet. *Schott.* *Locum* tamen firmiter retinent sex scripti, Agripp. et Ven. ceteri *Lucum*, et ita landat Turnebus Advers. vi. 5. Nardinus de Roma Vet. vii. 11. p. 1413. in Thes. Græv. et Borrichius de Ant. Urb. Facie c. 16. p. 1609. in eodem Thesaur. Adde Donat. de Urbe Roma iii. 21. *Arntz.*

Furina] Varro de Lingua Latina: 'Furinalia a Furina, quod ei Deæ ferriæ publicæ dies is, cuius Deæ honos apud antiquos. Nam ei sacra instituta annua, et flamen attributus; nunc vix nomen notum paucis.' Et alibi, 'obscura est eorum origo. Volturus, Diva Palatua, Furina.' *Mach.* Libri veteres *Furriana*: quod abnno. De Furina Dea M. Terentius Varro de Ling. Lat. libb. iv. et v. Ful. Ursinus Notis in librum iii. Cic. de Nat. Deorum *Forinæ* legi vult, ex antiquo lapide. *Schott.*

§ 6 *Esport*] 'Esportum' vocatur a Paterculo et Macro. i. 11. 'Philocrates' a Plutarcho in Gracchis et Val. Max. vi. 8. qui et 'Euporum' nominatum ab aliis refert. *Schott.*

Gracchi] Familiarem faciunt etiam Plin. xxxiii. 3. et Val. Max. ix. 4. Plutarchus vero Opimii. *Schott.*

Auro expensum fertur] *Expressum* Leid. 2. *Impressum* Haun. Uterque ridicule ngax. Cicero de Orat. ii. 67. 'Scævola Septumuleio illi Anagnino, cui pro C. Gracchi capite erat aurum repensum.' Val. Maximus ix. 4. ex. 3. 'Quia Opimius consul auro id se repensuram edixerat.' et Munckerus ad Hygin. Fab. cvi. *Arntz.*

CAP. LXVI. § 1 *Drusus*] Primus a Druso duce hostium victo. De hoc Suetonius in Tiberio meminit. *Mach.*

§ 2 *Rubrio*] In quibusdam *Rubrico*: verum antiquorum librorum tantus consensus, ut pæne religio sit ab iis discedere. Parisinus *Reminio*, Coloniensis *Reminio*, Mss. vero, *Remazio*. *Schottus.* 'Reminio Agripp. et Ven. aperto errore, cum nihil facilius libraribus quam m et in vel ni inter se permutare. Broukh. ad Tibull. El. i. 8. 42. et El. iv. 1. 73. Scioppius Veris. ii. 9. Drakenb. ad Sil. iv. 16. Et ex hac regula feliciter tentabat Plinium in Paneg. cap. 16. Is. Vossius, nam cum in duobus Mss. pro non inanes currus, repperat non inimicos currus, recte reponit mimicos. Ut apud Senec. de Ira ii. 2. Lipsius. Sed de illo loco latina spero ad ipsum Plinium agemus. *Reminio* hic habent Leid. 1. et Haun. *Rubrio* Mach. Ald. et cet. Ceterum vitam duorum Draconum patris et filii permiscere Nostrium monuit Pighius tom. iii. Ann. p. 82. 100. et 194. *Arntz.*

Suggestente] *Suggestenti* dandi casu. Sic antiquissima exempla Mss. *Schott.* Not. Min.

§ 3 *Nullis insignibus*] Habent singuli magistratus insignia sua, de qui-

bus lege *Fenestellam* de Romanorum magistratibus. *Mach.*

§ 4 *Civitatium*] Appianus: 'Drusus vir illustris rogantibus Italis legem de civitate illis danda laturum se promiserat.' *Mach.*

Plebi agros] 'Inde populo sublandiens, plures colonias in Italia et Sicilia, quæ jam pridem decretæ, nondum tamen conditæ erant, deducere suasit.' *Mach.*

§ 5 *Liberalitatis*] Ita omnes editi, nisi quod Pitiscus *libertatis*, vitio haud dubio typhothetarum: tamen ita Leid. 2. et Fran. nisi velit quis de 'libertate loquendi' intelligi, de qua Cicero ad Fam. Epist. ix. 22. Sed illud huic loco minus esset adcommodatum. *Arntz.*

Præter cælum et cœnum] Qui terram hic scripsere, dicam audaciter, venustatem orationis corrumpere, et glossemata dederunt; legunt quidam *præter cælum et solum*, rectius. *Schott.* Et terram Agripp. pejus has voces non agnoscit Haun. Mutandum est nihil, nam nsitatam esse hanc paronomasiam docet Dausquius Orthogr. tom. II. p. 88. *Arntz.*

Boecio] Is Sallustio auctore fuit rex Maeritaniæ. *Mach.*

Elephanto] Elephas et elephantus utrumque declinatur: de quo animali Plin. Natural. Histor. lib. VIII. perquire. *Mach.*

§ 7 *Adherbalem*] Micipsæ filium, de quo Jugurthinum Sallustii consule; is enim hunc et legitimos, Jugurtham vero nothum reliquit. *Mach.*

§ 9 *Consuli*] Intelligo Metello; salvo semper meliori (ut aiunt) iudicio. Nimirum variant sæpe historici in nominibus; etsi in re convenient. Quod his attribuit Druso, Plinius Natural. Histor. lib. VII. cap. 44. C. Atinio Labeoni transcribit his verbis: 'In ipso tamen flore dignationis suæ a C. Atinio Labeone, cui cognomen fuit Macerioni, tribuno plebis, quem e senatu censor ejecerat,

revortens e campo meridiano tempore, vacuo foro et Capitolio ad Tarpeium a damnato suo, raptus, ut præcipitaretur.' Paulo inferius, 'bonia inde etiam consecratis; tanquam parum esset, faucium certe intortarum, expressique per anres sanguinis pœna exacta est.' *Mach.* *Philippo consuli* est in Mss. quibus si vel Dominicus Machanens, vel Philippus Poncherius usi fuissent, non ita turpiter hic hallucinati essent. Fuere enim consules, ut puto, anno DCLXII. post U. C. L. Marcius Philippus et Sex. Julius Cæsar. *Schott.* Sed *Philippo abest* ab omnibus script. et editt. In contextum receperat Schottus. Sed ejus ed. hic et alibi sæpe mihi videtur liberalior, quam par est. *Ait se saxo Tarpeio præcipitaturum* codex d'Orvil. neglecta particula *de*, quam ab amanuensi aliquo inutiliter interjectam fuisse suspicari licet. Aliter Fran. qui *ait de saxo prætulit*. Ovidius Epist. Her. xv. 192. 'Quam poterant saxis præcipitanda dari.' in *Ibide* vs. 286. 'Tu quoque saxoso præcipitere jugo.' Val. Maximus I. 8. ex. ext. 8. 'Ejusque jussu saxo, cui nomen erat Equi, præcipitatus.' VI. 5. ex. 7. 'Præcipitari protinus saxo Tarpeio jussit: sic et ibi antiquam lectionem reduxit consensus Mss. *Arntz.*

Obtorsit] *Intorsit* Gramm. et edit. Agripp. et Ven. Vide Turnebum Adv. XXVIII. 34. *Arntz.*

Efflueret] Pro *efflueret* scripti codd. *effunderetur*. Nihil tamen demuto. *Schott.* Not. Min. *Effunderetur* Fran. reliqui nihil variant, nisi quod *de naribus* scribant Haun. et Leid. 2. Ovid. Met. VI. 669. 'Neque adhuc de pectore cædis Effluxere notæ.' *Arntzenius.*

Morti jam detrudi se dicebat] Consonant huic et Pliniana hæc verba: 'ægre tribuno, qui intercederet, reperto, a limine ipso mortis revocatus, alieno postea vixit beneficio.' *Mach.*

Egregie hunc locum restitui, nisi fallor, e vestigiis Mss. veram lectionem odoratus, in quibus repperi *quem ille luxuriam exprobrans* (alii *opprobrians*) *muriam de turdis esse dicebat*, &c. ubi fortasse ad quem ille legendum videatur. Parisin. codex vetus *quæ illa luxuria exprobrans morti autem detur dixisse dicebat*. Si quis ductus litterarum sequatur, dicit me veram lectionem eruisse, sensumque assequutum. Hoc enim vult: cum multus e naribus sanguis efflueret, exprobrasse Philippo consuli Livium, non a se, sed a turdorum sanguine suffocatum esse: erat enim luxuriæ deditus. Turdos autem in deliciis ponunt popinæ artifices, ut Apicii, et Martialis. De 'muria' nos pluribus in Observationum libris. Nam quæ hic interpretes de divinatione, morte jam imminente, et cygnea cantione sunt commenta, meri λόγοι videntur. Schottus. Contaminatus locus si quis alius fœdis Harpyiarum unguibus. Mss. duo D. Victoris et Franc. Pithœi *quæ illa luxuria exprobrans mori aut detur dixisse dicebat*. Corrupte, propius tamen ad veram lectionem, quam in optimo exemplari Theodori Pulmanii reperi: *quem (vel quam) ille luxuriam opprobrians muriam de turdis esse dicebat*; quam ego germanam lectionem esse Jovem lapidem jurare ausim. Vulgata certe ferri non potest. Et injuriam fecere Schotti Duacensis typographi operæ, quæ injuriam exciderunt pro muriam. De muria et garo sociorum, Plinius, Columella, Athenæus, Pollux, alii: de turdis Martialis et popinæ professores Apicii. Mox *ex gratia nimia in invid.* Pithœi vero *deinde ex gratia invidia. Nam.* De his judicet S. P. Q. litteratus. Schott. Not. Min. Utramque notam adponere malimus, cum altera alteram illustrat, nec pœnitebit inspexisse eundem Schottum, ut patet quantopere sibi hac in emendatione placuerit, Observ. l. III. c. 5.

Ego lubentissime amplector quam ex suis codicibus lectionem protulit Schottus. Hæc enim muria rubro et sanguineo-erat colore, quoniam ex sanguine conficeretur. Martialis Epigr. IV. 89. 'Antipolitano nec quæ de sanguine thynni Testa rubet, nec quæ coctana parva gerit.' Et Manilius v. 671. 'Hinc sanies pretiosa fluit, floremque cruoris Evomit, et mixto gustum sale temperat oris.' Sed movere posset aliquem testimonium Persii, qui 'muriam' inter villorum cibos recenset, et 'turdis' opponit, ut adeo luxuriæ indicium esse nequeat. Sat. VI. vs. 20. 'Tingnat olus siccum muria vafer in calice emittis, Ipse sacrum inorans patinæ piper: hic bona dente Grandia magnanimus peragit puer: utar ego, utar. Nec rhombos ideo libertis ponere lantus, Nec tenuem solers turdorum nosse salivam.' Verum recte monuit ad eum locum eruditorum princeps Casaubonus duplicem esse 'muriam': unam tenuiorum, aquam sc. salsam, in qua cibus servabatur vel macerabatur; alteram beatorum hominum, quæ fiebat ex sanie thynnorum. Quare fortasse apud Persium per 'salivam' intelligenda est 'muria' qua conditi erant 'tordi.' Alia ratione exponit Casaub. cujus sententiam non rejicio; notum tamen est 'salivam' de omni humore et succo dici. Porro de muria vide Turneb. XVII. 16. Cujac. Obs. IX. 9. Gothofred. ad l. 3. § 1. ff. de Penn. Leg. Taubmann. ad Plautum Pœn. I. 2. 32. et Vossium Etym. voce 'Muriatrica.' Mox *idem ex gratia* ediderat Schottus contra omnes Mss. et edd. nos veterem lectionem revocavimus. Arutz.

§ 10 *Plebs gaudebat*] Solus populus coloniarum deductione lætabatur, in hac tum colonis agri dividebantur. Mach.

Equites lecti] Aptior vetus lectio, *Equites in senatum lecti lætabantur, sed*

præteriti quærebantur. Eximie: sunt enim, si animadvertas, quasi opposita: 'gaudebant, dolebant: lætari, queri: exsultare, ægre ferre.' Ergo in vulgatis male desideratur comma. *Schott.* In *senatum* rejicit Fran. et Gramm. cum editis: in *senatum* Haun. in *senatu* uterque Leid. et Boend. quomodo locutus et Cicero ad Famil. Epist. vi. 18. 'Qui hodie haruspicianam facerent, in senatu Romæ legerentur.' Neque enim ibi Lambinum hanc lectionem loco movere conantem seqnor. Featus in 'Præteriti: 'Optimum quemque christum in senatu legerent: ' sup. cap. 34. 'Liber-tinos quoque in senatum legit: ' ubi monet Schottus in suis esse e *senatu*: fuerat fortasse in *senatu*. Arntz.

Præteriti] Hæ voces a Mss. et edit. absunt, quare his uncis includi jussimus. *Arntz.*

Societatem cum equitibus] Appianus de Bellis Civilibus: 'Senatum vero et equites judiciorum caussa, jam pri-dem inter se dissidentes communi lege conjungere tentavit.' *Mach.*

§ 11 *Repente in publico concidit]* De ejus morte ita Appian. 'Cum igitur circa vesperam, multitudinem emitteret, subito se percussum esse con-clamavit, vixque finito clamore, in terram decidit, repertus deinde su-toria gladius femori ejus infixus: eo-que modo Drusus, et ipse tribunus, occiditur.' *Mach.*

Morbo comitali] Caduco, dicto quia comitia impediabat: si quis enim ceci-disset, ea dirimebantur. *Mach.* De illo Plinius xxv. 5. et Agellius xvii. 15. Sneton. de Cæsare cap. 45. *Schot-tus.* Librarius in Boenderm. et ed. Machanei non ferebat illud *seu*, pro quo *sive* reposuerat, cum sine dubio existimarit minus recte has particu-las *sive* et *seu* conjungi. Sed decep-tus fuit. Tibull. El. iii. 5. 32. 'Sive erimus, seu nos fata fuisse velint: ' eruditissimus quidem Gatakerus de Stylo N. Inst. cap. 19. hic legit *seu*

erimus: verum frustra. Ita enim idem poëta El. iv. 1. 66. 'Sive supra terras Phœbus seu curreret infra.' Propertius El. iii. 9. 71. 'At tu sive petes portus, seu, navita, linques.' Catull. Carm. LXVIII. 25. 'Sive quod in-pia mens cæco flagrabat amore, Seu quod iners sterili semine natus erat.' Virgil. *Æn.* ii. 32. 'Sive dolo, seu jam Trojæ sic fata manebant.' Martial. Epigr. vi. 94. 'Sive foris, seu cum cœnat in Urbe domi.' Sueton. in Cæs. cap. 79. 'Dolens seu pa-rum prospere motam regni mentio-nem, sive ereptam sibi gloriam re-cusandi.' Plinius in Paneg. cap. 16. 'Sive interfuso mari, seu fluminibus in-mensis defenditur.' Dictys Cret. de Bell. Troj. vi. 10. et alii. Vide Cort. ad Sallust. Catil. cap. 31. § 6. *Arntz.*

Caprino sanguine] De illo Plinius xxviii. 9. extremo. Taurino extinctus Themistocles, auctor Corn. Nepos. Mox in *Albano monte*; *monte* ex antiquis redundat. *Schott.*

§ 12 *Suscepta]* Corrupte *accepta* Fran. Vell. Paterc. ii. 48. § 2. 'Univer-sa Italia vota, pro salute ejus, primo omnium civium, suscepit: ' ad quem locum de talibus votis egere viri eruditi et Bronkhus, ad Tibull. El. i. 5. 10. Plinius in Paneg. cap. 77. § 8. 'Quæso, immo et obtestor, ne unquam pro me vota invita suscipiat.' Adde Lipsium eod. loco § 8. *Arntz.*

CAP. LXVII. § 1 *Septies consul]* Hoc, anguriis apparentibus, consulti re-spondere: ob nidum septem pullo-rum aquilæ, quos in veste Marius detulerat. *Mach.*

Arpinas] Juvenalis, 'Arpinas alius Volscorum in monte solebat.' Fuit enim conterraneus Tullianus. *Mach.*

Legatus] Primo militavit sub Scipione apud Numantium, inde tribu-nus militum sub Metello, in cujus domo ipse a pueritia, paterque ejus ministri fuerant, inde legatus in Afri-ca. *Mach.*

Criminando eum] Nuntiabant enim milites Romanis per literas, nunquam finem habitura bella contra barbaros, nisi C. Marium consulem crearent. His rebus vehementer Metellus angebatur. *Mach.*

Captum] Per Bocchum Mauritaniam regem et socerum, a quo gener Jugurtha traditus est Sullæ, quæstori in eo bello, ac per eum ad Marium ductus est. *Mach.*

§ 2 *Cimbros in Gallia*] Malim ex historiarum veritate, ita legere: *Tentones in Gallia a. A. S. Cimbras in Italia in c. C. vicit. Tentones vulgati*; *Mss.* fere *Tentones*, quo modo et in Cæsaris Commentariis Gallicis scriptum reperit. *Schott.* Neque dubitavit hujus etiam emendationis gloriolam, quæ est hominis vanitas, sibi vindicare Kenchenius ad Frontin. Strat. t. 11. ex. 6. Recte ita conjecit Schottus ex historiarum fide, tamen aliud volunt et edd. omnes et scripti, quos sequor. Pro se ipse causam dicat Aurelius, cujus errores emendare et boni veracisque historici laudem adsignare non meum judico. Videtur hos quoque populos confundere Eutrop. v. 1. ubi confer Glareanum. Prius Cimbras, deinde Tentones devictos memorat Sueton. Cæs. cap. 11. Lucan. l. 254. et Veget. de Re Mil. III. 10. *Teutones* nterque Leid. *Theutones* Fran. *Teutonas* Hann. Gramm. et ant. editiones. *Centurias* Boend. alii *Tentoni*. Utrumque rectum est. Confer Vossium ad Cæs. Bell. Gall. II. 4. § 2. Davis. ad eundem Bell. Gall. l. 33. § 4. Dausq. in Orthogr. part. II. p. 311. Ciaccon. ad Melam III. 3. et Torren. ad Val. Max. VI. 1. ex. ext. 3. *Arntz.*

Aquas Sextias] Alii *Sextiles* scribunt, coloniam Romanorum, ut Ptolemæus scribit. *Mach.* *Aquas Sextias* Colon. habet, itaque dictas a Sextio, ait Robortellus, quem refellit Sigon. Emendat. l. 6. *Schott.*

Campo Raudio] *Campo Claudio* quidam: Gryphius *Caudio*. Est enim ad

Atheiam Veronæ sinuam pagna facta. Plutarchus aliter appellat. In *Mss.* nostris *Rhaudio* est, ut et Paterculus scribit, et in Hercule Prodicio omnis antiquitatis peritissimus Steph. Pighius. In Mediolan. Paris. et Colon. *Savidio*. Utramque lectionem in Anonni Flori *Mss.* reperit Vinetus. *Schott.* In *Raudio* hodie cum Schotto consentiant viri litterati, inter quos Cellarius Geogr. Ant. II. 9. pag. 429. Vosius ad Vell. Paterc. II. 12. § 5. et Duker. ad Flor. III. 3. § 14. *Arntzenius.*

§ 3 *Sexties consul*] Sic scriptus, ut paullo ante, *septies consul*, cum in quibusdam reperissem *usque ad sexties consul*: rustice et barbare: quod rursus ex numerorum compendiis enatum mendum: forte legerant *usque sexties consul*, id est, assidue et ordine: vel sic, *usque ad VI. consul*. pro *septimum consulatum*, quomodo melius alii habebant. In *Mss.* vero, *usque sextum consulatum*. *Schottus.* *Usque sextum* (vel *ad sextum*) *consulatum* per omnes scripti et edd. nec video causam cur his inivitis eam lectionem rejiciamus. *Arntz.*

Appuleium tribunum plebis et Glauciam prætorem] Nam ambos in Capitolium fugientes prosequutus fuit, fatigatos in potestatem suam redegit, illi fidei Marianæ se tradidere; postquam multa calliditate illorum saluti favere simulasset, nullo auxilio fuit: illi in forum profecti trucidantur. Ita Appianus et Plutarchus. *Machan.* Per simplex *p* quatuor eodd. Haun. et Ven. Vide Duker. ad Flor. III. 12. § 8. ibidemque addenda: et Fabric. in Bibl. Lat. tom. I. pag. 614. et tom. III. p. 34. *Arntz.*

§ 4 *Sulpitia rogatione*] Plutarchus: 'Sulpicius homo temerarius Marium proconsulem contra Mithridatem declaravit: populus in duas partes divisus, partim Marium, partim Syllam ad principaturn vocitabat.' *Machan.* Mox *Sylla* Leid. l. Gramm. et Boen-

derm. *Sillam* Fran. male uterque. *Cortius* ad Sallust. Catil. cap. 5. § 6. et *Dausq.* Orthogr. part. II. p. 303. *Aratz*

Minturnis] *Juvenalis*: 'Exsilium, carcer, Minturnarumque paludes.' *Mach.* *Delituit* est in *Schotti* ed. *Plantianiana*, quomodo *Gellius* xv. 23. 'In fugam se prorupit, atque in palude proxima delituit.' et *Virgil.* *Æn.* II. 185. 'Limosoque lacu per noctem obscurus in umbra Delitui:' quem locum verisimile fieri posset ante oculos habuisse *Nostrum*, cum *Servius* notet, *Virgilium* his verbis tetigisse historiam *Marii*. Non tamen recedendum potavi a consensu *Mss.* et edit. qui *latuit* expressere. *Ovidius* ex *Pont.* *Epist.* IV. 3. 47. 'In cœno latuit *Marius*, cannaque palustri.' Et *Lucanus* I. 654. 'Totaque diffuso latuit in æquore telus.' *Seneca* *Contr.* XVII. 242. 'Minturnensis palus exulem *Marium* non hausit.' *Val. Max.* VIII. 2. ex. 3. et *Fabric.* ad *Oros.* v. 19. in paludem *Fran.* *Aratz.*

§ 5 *Vultus auctoritate*] Qui exclamavit (vultus auctoritate deterritus) 'Marium occidere non possum.' *Machan.*

Navicula] *Julii* ejusdam. *Mach.*

In Africam trajecit] *Satiricus*: 'Et mendicatus victa Carthagine panis.' *Mach.*

§ 6 *Cinnam dominatione*] *Exercitus* contra patriam armavit, *Octavius* collegam interfecit. Principio igitur seditionum cum audisset *Marius* e *Libya* seditiones consulum; *Cinnam* ab *Octavio* ejectum, et loco ejus *Corneliam Merulam* suffectum, sumptis quibusdam equitibus *Africanis*, et ex *Italicis*, *Telamonem* opidum venit; servos ad pileum vocavit: quadraginta naves armavit, sociamque se *Cinnæ* fecit. *Mach.*

Ergastulis] 'Epyd'ojau Latine est operor. Eadem loca 'catastræ' dicuntur. *Tibullus*, 'Barbara gypsatos

ferre catastra pedes.' *Mach.*

Cæcisque inimicis] Longum esset referre crudelitatem *Marianam*, maxime in *Lucio Crasso*, et *M. Antonio* oratoribus. *Mach.*

Voluntaria morte] *Historicus* tradit *Marium* post conam cum amicis deambulantiem in sermonem de rebus gestis venisse: et a rerum primordiis incipientem, semperque de fortuna disputantiem, dixisse, non sanæ mentis hominem esse, qui fortunæ se committeret: post hæc appellatis læto vultu qui aderant; cum per septem dies paulatim deficeret, diem suum obiit. *Mach.*

CAP. LXVIII. § 1 *Filius*] *Appianus* non illius septies consulis *Marii* filium, sed ex fratre nepotem facit. *Schott.*

Viginti quinque annorum] *Mss.* codices XXVII. quomodo et *Appianus*, veriorque ea lectio: inmutasset igitur vulgatam, nisi et *Liviani* breviarii auctor lib. LXXXVI. ante viceimum ætatis annum per vim creatum consulem affirmaret: *Velleius* vero XXVI. propius veritatem. *Schottus.* *Palatini* nostri firmiter codd. in quibus XXVII. quomodo et *Appianus.* *Gruter.* *Viginti septem* uterque *Leid.* *Boend.* *Fran.* et *Mach.* ed. *quatuordecim* *Hann.* *annorum viginti quinque* *Boend.* *Cofer* quæ adferuntur ad *Vell.* II. 26. § 1. *Aratz.*

Inmutatum] Non enim ante xxx. annos sumebatur apud Romanos. *Appianus* tradit: 'sequenti anno consules creati *Papirius Carbo* iterum, et *Marius* illius clarioris *Marii* affinis atque cognatus, septimum et vigesimum nondum egressus annum.' *Machan.*

§ 3 *Sacriportum*] *Opidum* est prope *Preneste*: de quo *Lucanus*, 'Jam quot apud *Sacri* cecidere cadavera portum:' ubi a *Sylla* *Marius* hic fugatus fuit, antequam *Sylla* Urbem occuparet. *Varro* quoque scribit *Sacriportum* locum esse intra Urbem jux-

ta Palatium. Ex auctore Bellorum Civilium: 'juxta civitatem Marius castra metatus propius paulatim caesit: cum ad Sacriportum pervenisset, copias in prælium educit, acriterque ab eisdem pugnatur: sinistra acie inclinante, quinque peditum cohortes, duæ equitum, non expectata aliorum conversione, abjectis signis ad Syllam confugerunt, ac tum primum origo cladis emersit: interfecit quippe plurimis reliqui Præneste fuga contendere, Sylla cum cursu insequente. Prænestini primos receperunt, appropinquante deinde Sylla e diversa porta, et oclusa, Marium per fenestram funibus sustulerunt.' *Mach.*

Sub dio] Ἀπὸ τοῦ Διὸς, id est, ære: ὁ Ζεὺς, τοῦ Διὸς, ærem significat. *Mach.*
Sub dio: hoc est, *sub caelo*. *Ascon. Ped. Verr. lib. III.* Vide *Festum lib. IV.* *Sub divo* antiqui scripti libri. *Jupiter pro ære a veteribus usurpatus. Horatius Od. lib. I.* 'Manet sub Jove frigido Venator, teneræ conjugis inmemor.' Veteres subjungebant et dicebant 'sub dio caelo;' ut *Caper* annotat in *Orthographia. Schott.* *Sub divo* etiam *Mss. nostri*, nisi quod solito errore *Leid. I. clivo* et *Leid. 2. clivio*. Atque hanc lectionem ex optimis codd. solent præferre eruditi. *Torrent. ad Horat. Od. II. 3. 23. Comment. ad Nepot. Pans. c. 5. § 2. Gebhard. ad Vitam Eumenis c. 5. § 7. et viri docti ad Suet. Aug. cap. 82.* ubi eam lectionem confirmant excerpta *Vossiana*. Nuper ab hac sententia recessit, et *sub dio* prætulit *Verburgius* ad *Cicer. in Verr. I. 19.* sed iis rationibus, ut vel eodem modo tota vox 'divus' e civitate Romana relegari posset. Et ibi tamen etiam contra ac in notis jusserat vir erud. *sub divo* in textu retinuerunt librarii, nam ita legebatur in *Græviano*. Ego utrumque possemmittere. Apud *Apul. reperio Met. IX. p. 232.* 'Sub dio et in contexto conclusus stabu-

lo.' *Arntz.*

§ 4 *Præneste*] Dicitur ἀπὸ τῶν πρῆ-
 νων, id est, ilicibus et lentiscis, ibi copiosis. *Mach. Præneste confugit* ant. libri scripti. Dixi in *Papirio* Curso-
 re cur sine diphthongo urbem scripserim. *Schott.* Ex *Mss.* hic nihil peti potest, quæ diphthongos passim negligunt, quamvis infra c. 75. § 9. *Præneste* cum *æ* reperitur in *Leid. 2.* at tamen *præneste*n scribendum esse vidimus ad c. 31. *Confugit* uterque *Leid. Haun. Fran. et ed. Mach. alii refugit* edidere. *Cicero pro Sext. Rosc. c. 10.* 'De amicorum cognatorumque sententia Romam confugit:' et *Val. Maximus I. 7. ex. 7.* 'Cassius, qui partes ejus secutus fuerat, Athenas confugit.' *Arntz.*

Offellam] Alii *Ofellam*; verum *Affellam* est in libris pæne omnibus, vel *Affellam*. Græci tamen rerum Romanarum scriptores Ὀφέλλων, ut *Plutarchus* in *Sylla*, et *Appianus lib. I.* scribunt, et quidam libri *Mss.* quare nihil muto. *Schott.* Quam varie hac in voce lapsi fuerint librarii vide ad *Vell. Paterc. II. 27. § 6.* et *Sigon. ad Liv. Epit. I. LXXXVIII. Arntz.*

Cuniculus] Est via subterranea, et animal habitationi huic solitum. *Martialis*: 'Gaudet in effosis habitare cuniculus antris: Monstravit tacitas hostibus ille vias.' *Mach. Leid. 2. per clanculum*; adeo ut omnia præpositione legi posset *clanculum*, sed nihil est mutandum ex *Appian. Bell. Civ. lib. I. p. 681. &c. Arntz.*

Cum omnia] Pro *cum omnia septa intelligeret*, libri quidam *Mss. omnia septa intelligens*. *Schott.*

Jugulandum] *Appianus*, 'Mario aggerem per cuniculos ingresso, nec multo post interemto manu propria, *Lucretius* abscedit caput, et ad *Syllam* mittit.' Reliqua *Plutarchus*: quum in *Prænestina* urbe obsideretur a *Sulla*, extrema omnia tentatus ut evaderet, quum nullo modo effugere posset, se ipsum necavit. *Mach.*

Paullo aliter hæc Livii abbreviator; et Oros. v. 21. Marium nimirum cum Pontio Thelesino fugæ comite stricto utrimque gladio concurrisse, quem cum occidisset, saucium a servo impetrasse, ut se occideret. Vide et Vell. lib. 1. et Jun. Hadrianum Animadv. III. 12. Schott.

Thelesino] Scripti libri absque spiritu *Thelesino*. Schott. Not. Min.

Præbuit] Leid. 1. *tradidit*. Eadem est varietas apud Oros. in cod. Ms. v. 12. 'Ibique ne vivus caperetur, cervicem servo suo præbuit:' illic namque in eo codice *tradidit* reperitur. Sed recepta lectio loco movenda non est. 'Præbere se' dicuntur hi, qui sua sponte se morti offerunt. Idem Orosius v. 21. 'Ipse leviter vulneratus cervicem servo suo præbuit.' Epit. Livii lib. LXXXIII. 'Præbens cervicem, ut se interficeret.' Seneca Suas. VII. 43. 'Præbentique innotam cervicem, caput præcisum est.' Contr. IV. 25. p. 304. 'Miserum stare ad præbendas cervices innotum.' Declamatio, quæ falso Ciceroni tribuitur, anteq. iret in exsil. c. 8. 'Ore oppresso præbendas esse cervices.' Val. Max. v. 9. ex. 4. 'Ac jugulum ferendum præbuit:' et VI. 8. ex. 3. 'Servo suo cervices incidendas præbuit.' Quintil. Decl. XI. 5. 'Grassatus aliquis est ferro, præbeat et ipse cervices:' inf. Noster c. 82. § 7. Hoc 'dare cervices' dixit aliquoties Cicero et Velleius II. 69. § 2. Confer Abramum ad Cicer. pro Mil. c. 11. Juvenalis Sat. v. fine: 'Præbebis quandoque caput, nec dura timebis flagra pati, his epulis et tali dignus amico.' Arntz.

CAP. LXIX. § 1 *Cinna*] Abit a vulgata Leid. 2. et Haun. *Cornelius omnium flagitiosissimus* exprimentes, ut apud Sallust. Jug. c. 14. § 2. 'Homo omnium, quos terra sustinet, sceleratissimus:' et Justin. XLII. 4. § 16. 'Ut sceleratissimus omnium, et ipse Phraates nomine rex statueretur.'

Sed *Cinna* omitti non debet, cum solet Noster nomina integra exprimere in initio capitum, quare posses supplere *Cornelius Cinna omnium flagitiosissimus*. At recepta lectio satis amplum per se huic homini exhibet testimonium. Arntz.

Rempublicam] Ms. *rem publicam* duabus dictionibus, et mox pro *ferens*, *dedit* legunt. Collega autem *Cinna* Cn. Octavius. Schott.

Vastavit] Cum novis civibus consentiens, veteribus conspirantibus cum Octavio. Mach.

§ 2 *Ad pileum*] Libertatis signum. Martialis: 'Dumque decent nostrum pilea sumpta Jovem.' Flamen Dialis institutus Lucius Merula. *Machan*. Id est, 'ad libertatem.' Erat enim libertatis insigne pileus; quem manumissi capitibus rasis induebant, teste Nonio Marcello. Plautus Amphitruone extrema scena 1. 'Quod ille faciat Juppiter Ut ego hic hodie raso capite calvus capiam pileum!' Utitur Suetonius in Tiberio c. 4. in Nerone c. 57. et Sex. Aur. Victor similiter in vita Neronis. Val. Max. v. 21. de Q. Terentio Culeone. et VIII. 6. de C. Mario. Livius lib. XXXIV. Annalium: 'Præbuerunt speciem triumphi capitibus rasis qui servitute exempti fuerant.' Videndus Plutarchus in Tito Flaminio, et Appianus in Mithridatico de Prusia loquens, et Jacobus Rævardus libro de auctoritate prudentum. Est apud me nummus æreus, in quo pilei forma apparet, cum hac inscriptione, LIBERTAS AVREA. Quin et Castorem et Pollucem Helenæ fratres pileatos olim fingebant, quasi Græciæ liberatores. Sextus tamen Pompeius iis tanquam Laconibus, quibus pileatis pugnare mos erat, attribui pileum putat. Schott.

Octavius interfecit] Veniens Romanam victor cum Mario, Carbone, Sertorio, præmissis ejus equitibus maxime Censorino, jussit Octavium

interimi, qui caput abscissum detulit in forum et rostris affixit. *Mach.*

Janiculum] E septem collibus urbis, a Jano, de quo Varro. *Mach.*

§ 3 *Iterum et tertium consulem*] Et tertium Mss. elegantius. *Schott.* Not. Min.

§ 4 *Ancone*] In ejus formam habet portam. Cubitum Græci *δὲκῆνα* vocant. *Machan.* Quidam *Ancone* abaque diphthongo scribunt: Mss. *Anchone*. Dicta autem a cubiti figura, qua jacet, auctor Mela lib. II. et Plinius III. 13. *Schott.* *Ancone* quatuor etiam scripti et ed. Agripp. Non minus enim *Ancone*, quam Græcos imitati *Ancon* dicunt Latini, verum hoc magis pœticum. Catull. Carm. XXXVII. Juvenalis Sat. IV. 40. Tamen ita Cicero ad Att. lib. VII. Ep. 11. et 18. *Ἀρκὸν* exprimunt Græci, sed Noster solet esse rarissimus Græcorum imitator. *Arutz.*

Lapidibus] Appianns: 'Intelligentes milites enim Liburniam transire velle, recusabant. Cinna id moleste ferens, in concione eos veluti reprehensurus, advocavit. Illi ira accensi, mutuo auxilio futuri ad eum pervenere: lictorem etiam, quum per iter quoddam graderetur, et obvium verberibus affici juberet, miles quispiam adempta virga graviter percussit. Cinna comprehendi illum imperante omnium clamor assequutus est: lapides enim in eum emissi: qui vero propiores aderant, exertis ensibus, Cinnam lavasere; eoque modo, consultum adhuc gerens, interfectus est.' *Mach.*

CAP. LXX. § 1 *C. Flavius*] 'Flavium Fimbriam' omneis pæne libri quos vidi, (vidi autem plurimos,) paullo antiquiores appellant: adscribere igitur placuit assentientibus tabulis Capitolinis. *Schott.*

Simultas] Odium latens dicitur. *Mach.*

Dimissus] Male in Parisino abest. Thermus enim illi affectus a L. Va-

lerio Flacco, qui, Cinna jubente, Sylæ ad bellum Mithradaticum successit. *Schott.* Nullo hic jure demisit voluit Leid. 2. cum 'dimittere' vox propria sit militiæ. Livius IV. 29. XXXIV. 43. XXXVI. 89. XXXVIII. 44. XL. 28. Sueton. Cæs. cap. 28. § 1. Donat. ad Terent. Ean. IV. 7. 44. et passim. Quare harum vocum usus non est confundendus, quem tamen sæpius neglexere proferantes librarii, teste Pierio ad Virg. *Æn.* III. 585. Gronov. ad Liv. III. 35. Heims. ad Curt. V. 2. § 2. Cort. ad Sall. Catil. c. 55. § 5. Vir doct. ad Florum I. 13. § 16. Drakenb. ad Silium I. 439. Oudend. ad Lucan. I. 448. et III. 648. In edd. minus curatis Cornelii Nepotis Them. c. 7. *demitterent* legitur loco *dimitterant*. Abest tamen hic *dimissus* a cod. Gramm. *Arutz.*

Ducem interficiendum] Plutarchus in vita Sullæ: 'Fimbria potissimum in causa erat, qui quum alterius facinoris principem Flaccum obruncasset, Mithradatis duces superans adversus eum tendebat.' *Mach.*

§ 2 *Insignibus*] Lictoribus, et fascibus. *Idem.*

Mithradatem] *Mithradatem* scripserat Schottus, cujus rei causam reddidit inf. c. 76. quod ita in nummis hoc nomen exprimatur. Verum illud est. Vide Spanhem. de Usu Num. Diss. VIII. 483. et Harduin. Num. Urb. et Pop. p. 103. Sed hi omnes in Græcis urbibus sunt cusi, cum in omnibus scriptoribus Latinis aliam lectionem malant codd. quam etiam Nostri confirmant. Confer Keuchen. ad Frontin. Strat. III. 1. ex. 7. Cort. ad Sall. Catil. cap. 39. § 1. *Μυρραδέρης* editur apud Polyænum Strat. VIII. 9. ex. 2. *Arutz.*

§ 3 *Ilium*] Trojam ter captam historici scribunt: primo per Herculem, denegatis a Laomedonte equis, ob liberatam Hesionem: secundo per equum, machinam ab Epeo Græco fabricatam. Virgil. 'Ipse doli fabri-

cator Epeus.' Tertio per Fimbriam, ut Plutarchus scribit in Vita Sertorii: quia in tumultu cadentibus equis porta claudi non valuit. Instauratum autem esse Ilium post urbem a Græcis deletam Strabo ac nonnulli alii attestantur. *Mach.* Intra undecimum ab obsidio diem Ilium occupavit. Strabo lib. xiv. *Schottus.* Patuerunt dedimus, pro quo *patuerant* Schottus, quomodo frequenter peccatum in antiquis exemplaribus; sed hæc varietas in emendandis poetis præsertim usu venit, quod serie exemplorum docuerat Heinsius ad Ovid. Epist. Her. vii. 166. Donatus ad Terent. Eunn. Prol. vs. 20. Pier. et Emmen. ad Virg. Ecl. iv. 61. Faber ad Phædr. Fab. iv. 19. 16. Drakenb. ad Silium v. 264. *Arntz.*

§ 4 *Idem Fimbria militiæ principes* *Ibidem Fimbria militum pr.* est in antiquis: et mox *Pergami obsessus*, non *oppressus*, quod proba ex Orosio vi. 2. *Schott.*

Semet occidit] Asseverante etiamnum Plutarcho, 'tum Fimbriæ milites e castris solis elapsi tunicis Syllanos amplexati sunt familiariter, et operum adjutores se fecerunt, potissimum impertientes operam: eam conspicatus Fimbria mutationem, eam Sylla in gratiam redire posse desperans, intra vallum sibi necem conscivit.' L. quoque Florus Epitome octogesima tertia, Fimbriam Ilium cepisse, parumque abfuisse, quin regem caperet, scribit, additque eum impetrasse a servo, cervicem præbita, ut se interficeret: quæ curiosus lector animadvertere valebit. *Machan.* Et Appianus Bell. Mithr. pag. 355. Fimbriam Palladium ibi invenisse idem scribit pag. 346. et Servius ad Virg. *Æn.* ii. 166. *Arntz.*

CAP. LXXI. § 1 *Viriatu*] Vulgati: ego vero aspirationem extremæ syllabæ addidi, sequentes libros nostros scriptos, et monumenta antiquitatis: sequentes et Græcam consuetudinem.

Appianus enim in Bello Hispaniensi *Odpiados* scribit. Diodorus vero lib. xii. fragmentorum *Odplarbes*, ubi iustitia ejus in prædæ partitione commemoratur: ut et a Cicerone in Officiis. *Schott.* *Viriacus*, *Viriatu*, *Viriacus* Mss. *Viriatu* etiam editi: sed alterum probant viri docti. Drakenb. ad Sil. x. 220. Duker. ad Flor. ii. 17. § 15. Oudend. ad Obseq. de Prod. c. 91. Fabric. ad Oros. v. 4. et Keuchen. ad Frontin. Strat. ii. 5. ex. 7. *Viriatini* est in Ms. apud Sueton. Galb. cap. 3. § 4. licet ad aspirationem non agnoscat editi. *Arntz.*

Lusitanus] Lusitania autem a 'Insibus' Bacchi dicta, ut Plinius ait. *Mach.*

Mercenarius] Libri melioris notæ *mercennarius* duplici na. Schott.

Victor] Coëgit me librorum Mss. consensus, ut *venator* reponerem: sic enim ad unum omnes legebant: typis vero scripti *constanter vector*. 'Venatorem' Florus disertim et in Historiæ Romanæ compendio, et in Livii Epitoma lib. lxi. vocat. Veram, ut quod sentie dicam, vulgata lectio ferri potest, ut sit quasi gradatio. Primo miles mercennarius et gregarius: mox 'victor' ab hoste sæpe rediit alacritate pugnandi: deinde atrocitatis se exercuit, opesque comparavit: tandem et justum duxit exercitum. Vulgatam etiam lectionem tæstur Oros. v. 4. 'Postremo,' inquit, 'exercitus prætorum et consulum Romanorum vincendo, fugando, subigendo, maximo terrori Romanis omnibus fait.' Multos ex latronibus duces et imperatores belli factos meminimus. Talis et climax apud Epitom. scriptores: 'Ex pastore venatore latro, ex latrone dux exercitus.' *Schott.* Evolve Salmas. ad Treb. Pollion. Gallien. cap. 12. cujus sententiam confirmant priorem edd. et codd. tantum non omnes, cum unus et alter *victor* legat, de quali mutatione vide Bersman. ad Lucan. v.

581. Ceterum Kenchen. ad Frontin. Strat. II. 5. ex. 7. per 'latronem' intelligit militem mercede conductum. Verum est, olim milites mercede conductos 'latrones' fuisse dictos, ut post Scaliger. docuit Abram. ad Cicer. pro Mil. cap. 4. Sed non ideo hæc vox ubique eo sensu est exponenda. Mercenarius miles non fuit, cum ipse ex Lusitania ortum duceret, et numquam mercede conductus, sed semper 'latro,' id est, prædator, insidiator appellatur. Livii Epit. lib. LII. Florus II. 17. § 15. Vell. II. 1. § 3. Oros. v. 4. et clarius id constat ex Cicer. de Off. II. 11. Arntz.

C. Nigidium] C. Vitidium reponit Lycosthenes ex Livio, Orosio, et Eutropio. C. Vetilius (ut vocat Appianus in Ibericis, vel M. ut Liviana Epitoma) ante Cl. Unimanum a Viriatho captus et interfectus est. Livius, Diodorus, Appianus, Orosius fuga evasisse ait. Schott. Nigidium absque ulla varietate in omnibus script. et editis. Nec Vetidium recipio, cum ille præcesserit, et ante Unimannum fuerit victus. Fortasse clades hæc minoris fuit momenti, ut eam cum nomine ducis simul silentio involverit antiquitas. Arntz.

Oppressit] De prætoribus IV. cæsis vide Appianum, et Florum II. 17. et Epitomæ lib. LII. Schott. Not. Min.

§ 2 A Popilio] Locus haud dubie mendosus, quales in hoc auctore animadverti plurimos; scripserat ille a pop. Rom. factum est a corruptoribus a Popilio. O facinus indignum! ergone quod libet, licet? Appianus nostram sententiam confirmat. Sic enim Latine loquitur: 'Viriathus eruptione facta exercitum Q. Fabii Servilliani proconsule fratris Cn. Servillii Cæpionis consulis ann. DCXII. fugavit: nec secunda fortuna elatus, cum honestam finiendi belli occasionem oblatam intelligeret, pacem his conditionibus petiit, ut ipse socius

populi Romani esset, quique sectam suam sequenti essent; quæ quisque haberet, teneret: quæ a populo Romano pax confirmata est.' Amicus quidam meus mendum odoratus, pro Popilio, libris Mss. destitutus emendabat Quinto Fabio Serviliano. 'M.' enim 'Popilium' Lænatem tertio post anno DCXIV. consulem fuisse meminerat. Verum non longius a vera scriptura abeamus. Idem error in Flori Historiarum Mss. lib. II. fuit, in quibus est *Pompilio* vel *Popilio* pro *Servilio Cæpione*, qui Viriathum prodicione interficiendam curavit: legendum enim ibi *sed a Servilio violata victoria est*. Schott. Palatinus noster unus etiam a populo, nisi quod non habeat Romano. In altero erat a *Popilio*. Grut. Schotti emendatio placuit etiam Grævio ad Flor. II. 17. fin. a *Popilio* tamen Boend. Leid. I. edd. Mach. Ald. &c. *A populo* quatuor reliqui, cum Agripp. et Veneta. Potuit Noster 'populum' simpliciter accipere pro populo Romano, uti sæpe Romani scriptores, si de rebus urbanis loquantur. Arntz.

Et cum alia dedisset, et arma retinebantur] In Mss. *Et cum Italia decessisset et aurum peteretur*. Quam lectionem probarem, sed in Italia Viriathum fuisse non puto. Fecit hanc pacem Q. Fabius Servilianus æquis conditionibus in Lusitania, cum Hispanias pro consule administraret A. U. C. DCXII. Nec Viriathus bellum renovavit, sed Cæpio frater, et successor Servilliani, DCXIII. Cicero Offic. lib. II. 'Multo majores opes Viriathus Lusitanus latro habuit, cui quidem etiam exercitus nostri imperatoresque cesserunt: quem C. Lælius, is qui sapiens usurpator, prætor fregit et commiuit; ferocitatemque ejus ita repressit, ut facile bellum reliquis traderet.' Schott. Mss. Schotti hic error est apertus, quare melius tumentur ceptam omnes vel scripti vel editi. Nec debuerat in *dedidis-*

set [Vide Not. Delph.] veram lectionem mutare eruditissima femina, immo tantum abest, ut si *dedidissent* legeretur, majori cum verosimilitudine *dedidissent* restitui posset ex illa distinctione quam inter voces 'dare' et 'dedere' observavimus sup. cap. 23. § 2. 'Dare' enim est, sua bona, obsides, arma, &c. offerre. Cæsar Bell. Gall. II. 35. § 1. 'Mitterentur legati ad Cæsarem, quæ se obsides daturas, inperata facturas, pollicerentur.' III. 1. § 4. 'Missis ad eum undique legatis obsidibusque datis:' et eod. lib. cap. 16. § 5. 'Amicitiam fecerant, obsides dederant:' et VI. 9. § 7. 'Si amplius obsidum velit, dare pollicentur.' Auctor de Bell. Gall. VIII. 3. § 5. 'Civitates sine ulla pœna dedisse obsides.' Eutropius III. 21. 'Quinquaginta millia pondo darent.' Justin. XXIV. 5. § 3. 'Nisi principes suos obsides dederint.' Alia ratione minus belle tentavit Valesius Ammianum Marcellinum XIV. 11. sub fin. 'Idem Mancinum post imperium dedit Numantinis:' reponens *dedidit*, quod in textum deinceps fuit admissum, sed *dare* de hominibus etiam dici pro *dedere* eleganter observat Davisius ad Cæsar. Bell. Gall. III. 11. § 4. et Curtius ad Sallust. Jug. cap. 75. § 5. Et sequentia verba *arma retinerentur*, veriora sunt, quam ut ea ullo modo in dubium vocare debuerat Schottus. Hoc enim addit, cum ceteroquin illi qui a Romanis pacem inpetrarent, debuerint arma tradere. Ex innumeris testimoniis, quibus hæc res firmari posset, vide Liv. XXV. 29. XXVIII. 24. XXIX. 3. XXXIX. 2. Cæsar. Bell. Gall. II. 13. § 1. c. 15. § 2. c. 31. § 3. c. 32. § 2. I. III. c. 21. § 3. I. VII. c. 11. § 3. Justin. I. 7. § 12. Florus IV. 12. § 11. Sic victis populis arma et ferrum ablatum fuisse ex sacris etiam litteris docuere alii. Arutz.

§ 3 Cæpio] Florus Epit. lib. LIV. 'Virithus a proditoribus consilio

Servillii Cæpionis interemptus est, et ab ejus exercitu multum comploratus, ac nobilissime tumulatus.' Mach. Vincere eum ediderat Schottus. Nostri omnes cum eod. aliter sentiant, nec pronomen addere res exigit. Arutzenius.

Duos satellites] Appianus tres satellites fuisse scribit, non duos. Schott. Not. Min.

Humi] Ergone convenit, ut non nisi *humi* prostratus interficeretur? Apagesis cum illa lectione. Mediolanense exemplar *humo*, ubi quidam aspirationem forte adjecit, cum *vino* reperisset: in quibusdam vidi *vivo*. Præstare ausim *vino* germanam esse hujus loci scripturam, quod a libris antiquis sit, et rei, qua de agitur, propria. *Vino* enim depositi dicti, qui ita *vino* obruti, ut ratio ipsa sua sede deturbetur, neque pes, neque manus satis suum officium faciat. Eucly ille Plautinus in Aulularia: 'Ut me deponat vino, eam affectat viam:' id est: hoc agit, ut me somno sepeliat ebrium factum. Nonius pro 'alienare' exponit: forte, pro alienata et perturbata mente reddere. Adrian. Turnebus tralationem ob oneribus deductam putat Advers. XXIV. 23. Forte eodem pertinet illud Curculione: 'Propino magnum poculum, ille ebibit: Caput deponit, condormiscit.' Idem Mostellaria: 'Ecce autem hic deposivit caput et dormit: suscita.' Appianus obdormientem interfectum ait: quare si quis ita legit, *qui humi depositum peremerunt, non perimerent*, non peccabit: auctorem enim quo se tueatur, habet Appianum. Schott. *Vino* etiam Palatinus primus, non *humo*; adeo ut nihil veniat mutandum. Gruf. Etiam *vino* præfert Leid. 2. Fran. Agripp. et Ven. Sed non crediderim auctorem nostrum imitari voluisse tales locutiones, quæ scenæ magis quam historiæ conveniant, quare etiam apud solum Plautum occurrit, ut aliæ multæ metaphoræ, in qui-

bus ille suam sibi quærebat elegantiam, quæque in comœdiis laudantur. Vide quæ collegit Taubm. ad Plaut. Aul. III. 6. 39. et Casin. III. 5. 15. Nec emendatio hæc satis convenit narrationi Appiani de Bell. Hisp. p. 502. referentis, eum in armis quiescisse, quo ad obeunda negotia promittor esset. Quare tueor quod optimi codd. et edd. malunt, *humo depositum*. De dormientibus quoque hoc verbum adhibet Ovidius Am. El. III. 5. 20. 'Cornigerum terræ deposuisse caput.' Met. XI. 648. 'Rursus molli langnore solutum Deposuitque caput.' Hæc Virgil. Ecl. VI. 14. 'Silentum pueri somno videre jacentem.' Nec offendat *humo*, cum alii mallet in genitivo ponere, quod etiam velle videtur Schottus. Sed defendit idem Ovid. Am. El. III. 11. 10. 'Ingenuum dura ponere corpus humo.' Art. II. 524. 'Perfer, et in munda ponere corpus humo.' et Met. X. 556. 'Libet hoc requiescere tecum Et requievit humo.' Adde Art. II. 238. et alibi. *Arntz.*

§ 4 *A senatu*] Antiquo more omnia præpositione Leid. 2. scribit *senatu non probata*, pro *senatus*, quomodo tertium casum terminarunt etiam antiqui. Cæsar Bell. Civ. I. 1. § 2. 'Senatu reipublicæque se non defuturum pollicetur.' Gellius Noct. Att. IV. 16. 'Sed non omnes concedunt in casu dativo *senatus* magis dicendum, quam *senatu*.' Inf. Epit. cap. 12. § 3. 'Gratulari se ait *senatus* et populo:' eat in Leid. cod. pro quo etiam edd. *senatus*. Frontinus Strat. III. 5. ex. 1. 'Omnia victu necessaria in montes comportasse:' sic habent Mss. Scriverii pro vulgato *victui*. Adde Passer. ad Tibull. El. I. 8. Munck. ad Hyginum Poët. Astron. III. 27. Vossium lib. IV. cap. 18. Ryckium ad Tacitum, Ann. III. 30. Rivium et Cortium ad Sall. Jug. cap. 6. § 1. Elegans autem est constructio 'probare alicui.' Cicer. ad Fam. Epist. I.

7. 'Hæc sententia sic et illi et nobis probabatur.' Epist. VI. 12. 'Quæ facimus, ea optimo critique probata esse cupimus.' Ovidius Epist. Her. XVII. 125. 'Contenta est oculis hominum mea forma probari.' Sueton. Tiber. cap. 47. 'Nisi senatui justas necessitatem causas probassent:' et Tacit. Ann. I. 75. 'Probare cæusam senatui jussit.' Curtius VIII. 8. § 3. 'Hermolao parricidarum supplicia non probari.' Et quæ notarunt Burmann. ad Ovid. Am. El. II. 2. 33. et Duker. ad Flor. I. 18. § 16. Porro de einta victoria vide Grotium in not. ad Jus Bell. et Pac. III. 4. § 18. num. 4. *Arntz.*

CAP. LXXII. § 1 *Scæurus*] Scæuri dicantur, qui talos pedum tamentes, et exporrectos habent, in qua familia fuit Syllæ privignus, qui theatrum temporarium fecit, in quo fuit scena miranda, de qua Plinius plura libro trigesimo sexto ait. Idem Scæurus in ædilitate trecentum sexaginta columnas matroneas in Urbem invexit ad scenam erigendam. *Mach.*

Carbonarium] Quale solent ii qui bractea attenuant. *Mach.* *Officium* libri vett. et *carbonum* quidam. Audio et Petrum Ransam, Letætiæ oratorem doctissimum et eloquentissimum, carbonarie patre natum. Quod ideo retuli, ne studiosus se ex infimis emergere posse diffidat; tametsi vilibus natus majoribus. Vide exempla similia apud Val. Max. III. 4. *Schott.*

§ 2 *Peteret*] Infinite Mss. *petere, fasere*. Schottus. Infinitivum quoque exhibent utroque Leid. Boend. Franz. edd. Agripp. et Ven. reliqui omnes receptam melius tinentur. Nam 'dubitare,' si sensu deliberandi occurrat, secum habet verbum modi sub-junctivi. Nepos Thras. cap. 1. § 1. 'Dabito, an hunc primum omnium poham.' Tacitus Ann. XIII. 50. 'Dubitavit Nero, an cuncta vectigalia omitti juberet.' et Hist. IV. 63. 'An

colonium Agrippinensem diripiendam exercitibus suis permittent, dubitavere.' Et eodem modo ac Noster, omissa priori dubitandi particula Justinus XXI. 11. § 4. 'Diu dubitavit, imperium deponeret, an bello resisteret.' Vide Gron. elegantiarum patrem ad Senecam Suas. lib. VI. De negligenda dubitatione in priori orationis parte, confer Ovidii sospitatores Heinsium et Burmann. ad Epist. Her. XII. 149. Drak. ad Sil. IV. 78. Comm. ad Val. Maximum V. 4. ex. 6. et quæ nos infra cap. 78. § 5. Arnzenius.

Argentariam] Ac omnium metallorum candentes lamina: facta enim ligna in carbones redigunt ad fornaces. 'Argentaria' est locus ubi foditur argentum; auraria ubi aurum. *Mach.*

Consultus] Mss. *Consultans*. Male *consultus*. Horat. Od. I. 34. 'Parcus Deorum cultor et infreqens Insanientis dum sapientiæ Consultus erro.' *Schott.*

Gloriam] Tentaveram olim gratiam, quia in republica Rom. defendendis in iudicio reus et infelicium miseris sublevandis plebis favorem captabant, quia de re Livius XXII. 26. 'Toga et forum placere, proclamando pro sordidis hominibus, caussisque adversus rem et famam bonorum, primum in notitiam populi, deinde ad honores pervenit.' Cicer. de Off. II. 19. 'Quid enim eloquentia præstabilius, vel admiratione audientium, vel spe indigentium, vel eorum, qui defensi sunt, gratia?' et Orat. pro Lege Manil. cap. 1. 'Gratia' autem proprie est aura illa popularis. Cæsar Bell. Gall. I. 18. § 3. 'Magna apud plebem propter liberalitatem gratia.' Liv. VI. 34. 'Affinitas haud sprete gratiam Fabio ad vulgum quæsierat.' Sall. Jug. cap. 4. § 3. 'Conviviis gratiam quærere.' Liv. XXXIII. 22. Cic. pro Mur. capp. 8. et 18. Nepos Att. cap. 6. § 2. Sueton. Cæs.

cap. 19. § 1. Pacati Paneg. c. 7. § 2. Quare recte gloriam et gratiam distinguit alibi Livius IV. 12. 'Postremo annonæ quoque levatæ haud inmeritam et gratiam et gloriam tulit.' Confunduntur hæc duo sæpiissime a librariis, qualia exempla invenies apud Heins. ad Ovid. Epist. Her. XXI. 62. Burm. ad Ep. ex Pont. III. 2. 27. et Drakenb. ad Sil. XIII. 664. *Arntz.*

Corniculum] Sic vulgati: *Corniculo*, auferendi casu legit Sigonius de Antiquo Jure Provinciarum. I. II. Suetonius in libro de Illustribus Grammaticis: 'Orbilius,' inquit, 'prima apparituram fecit magistratibus; deinde in Macedonia corniculo, mox equo meruit.' Et cornicularium tribuni militaris ministrum fuisse idem acnte conjectat ex Valerii Max. VI. 1. de pudicitia, et Frontini Strategem. III. c. 14. Apud Sueton. quoque in Domitiano c. 17. 'Clodius cornicularius' quidam est; vide ibi Torrent. et Turneb. V. 10. Bapt. Pium Annotat. Poster. c. 77. Vide Ascon. Pedian. Verrina III. Apud Liv. vero extr. libro X. L. Papius Cursor suos, ob rem fortiter gestam, captamque Aquiloniam et Cominium coronis aureis, torquibus, armillis, et corniculis donat. Unde aliud quid esse colligere liceret, vulgatamque lectionem defendere, *corniculum meruit*. *Schott.* *Corniculum* constanter omnes edd. et scripti, nisi quod ab alia manu *curriculum* adponat Gramm. Ego antiquam scripturam non ausus sum deserere. Confer Stewech. ad Veget. II. 7. *Corniculum* videtur fuisse ornamentum galæ, non omnibus militibus commune, sed quo ornabantur illi, qui res bene gesserant. Hinc cornicularius honoratior miles, qui tale corniculum meruerat. Nota elegantissimæ Annæ [Vide Not. Delph.] petita est a Turnebo Adv. V. c. 10. *Arntz.*

Oreste] Sic Fasti scribant *L. Au-*

relius Orestes, qui cum M. Aemilio Lepido consul fuit, A. U. C. DCXXVII. Mss. nostri *Horneste*, alii *Horeste*. Et mox *Marsis* pro *Magis* vitiose profecto. *Schott.*

§ 4 *Ædilis*] Horum erant alii cereales, alii curam ludorum atque ædium habentes. In hoc magistratu sumptuosissimus fuit. *Mach.*

Juri reddendo] Vide l. I. D. de *Ædilitio Edicto*; et Institut. de *Jure Naturali Gentium et Civili*. *Schottus*, *Not. Min.*

§ 5 *Prætor adversus Jugurtham pugnavit, tamen*] Sic *Colinæus*: in reliquis vulgatis *pugnavit* recte abest. '*Jugurtha enim belli moram redimebat,*' inquit *Sallustius*. Mss. omnes *Jugurthæ adversus tandem*, vere; nonnulli *aversus*. *Legatus Calpurnio* scribendum suadet *Sallustius*. Sic enim *Jugurthino*: '*Calpurnius parato exercitu, legat sibi, homines nobiles, factiosos, quorum auctoritate, quæ deliquisset, munia fore sperabat: in quibus fuit Scæurus, &c.*' Post paulo: '*Ubi Jugurtha pecunia per legatos tentare, bellique quod administrabat, asperitatem ostendere cœpit, animus æger avaritia facile conversus est. Cæterum socius et administrator omnium consiliorum assumitur Scæurus: qui tametsi a principio plerisque ex factione ejus corruptis, acerrime regem impugnaverat, tamen magnitudine pecuniæ a bono honestoque in pravum abstractus est: quo loco tamen pro tandem* posuit: quare nihil muto. Sic enim et *Nonius Marcellus* explicat ex III. *Historiarum ejusdem Sallustii*. Idem *Sallustius* disertè ait C. *Memmius* trib. plebis populum rogasse, uti L. *Cassius*, qui eo anno prætor erat, ad *Jugurtham* mitteretur, eumque interposita fide publica, Romam deduceret: quo facilis indicio regis, *Scæuri* et reliquorum, quos pecuniæ captæ arcessebant, delicta patefierent. *Schott.* *Legatus Calpurnii Jugurthæ*

adversus: tandem ejus ediderat ex historiarum veritate *Schottus*, quod malo exemplo secuti erant reliqui. *Sallust.* Jug. c. 28. Quid si auctor vocem *prætoris* minus proprie adhibuerit, pro eo qui legatus erat? Sed potius inter non infrequentes *Aurelii* errores posuerim. *Arntz.*

Sumptibus] *Cupediis* ganæ ne urgerentur, suffragiisque ingentibus dividerentur. *Mach.*

§ 6 *Adsurgere*] *Honoris gratia*. *Mach.* Etiam 'equo descendere' a lictoribus jubebantur. Exemplum apud *Valer. Max.* VIII. 5. Plura de hoc ritu *Justus Lipsius* noster in *Electis* disseruit. *Schott.* Male *transcurrentem ipso sedente* *Leid.* 1. *exsurgere* *Haun.* *Arntz.*

Sella] Per ἀντιλίχιον, quasi 'sedam' dixere, inde 'subsellium.' *Machan.*

§ 7 *Ligures*] Reperi nuper apud *Lucium Florum* etiam trans Alpes incolere *Ligures*, quandoquidem inquit 'Transalpinos *Ligures* vicit.' *Machan.*

Gantiscos] Alii *Cauriscos*; Mss. *Cauriscos*. In *Volaterrano* hi absunt, forte supra adscriptum glossema, quod finitimi sint *Liguribus* populi: post in textum per fas per nefas irruit: *Triumphus Capitolini* de *Liguribus* tantum triumphasse *Scæurum* scribunt anno DCXXXVIII. post Romam conditam. *Schott.* *Gantiscos* legere *Onuphrium* monuit *Ortelius* in *Thes.* voce '*Gantisci*,' hos eos esse, quos '*Genticos*' appellat *Avienus* eodem loco existimat: de vitio suspectum habet locum *Pighius* *Ann.* tom. III. p. 103. Sed satis constat *Victorem* in *Epitome* sua eos sæpe secutos esse *historicos*, qui accuratissime et diligentissime minimas etiam res fuerunt prosecuti, qui cum ut reliqui hujus temporis scriptores hodie perierint, non statim omnia debemus rejicere, quæ unus tantum reliquerit, præsertim si aliorum narrationi non

adversetur, et si conspirent codd. cum edd. quod certe hic faciunt, excepto solo Leid. qui *santifices* scribit.

Arntz.
 § 8 *Viam*] De 'viarum' nobilitate lege Strabonem libro quinto, ubi de Appia, Valeria et Latina loquitur. *Mach.* A Mss. est, et lucem adfert. *Schott.*

Mulvium] Ab ipso post dictum *Æmilium*. Juvenalis: 'Cum tibi vicinum se præbeat *Æmilium* pons.' In via Flaminia, qui *Mulvius* dicebatur, erat distans ultra lapidem unum, de quo Sallustius in *Catilinario*: 'ponte *Mulvio* per insidias *Allobrogum* comitatus deprendunt.' *Machan.* *Mulvium* Mss. scribunt per quintam vocalem, ut et in Sallustii libris scriptis vidi, a *M. Mulvio*, cuius apud Ciceronem mentio ad *Atticum* l. XIII. et sic *Valer. Max.* VIII. 1. ex veteribus libris restituendus. Quidam pontem *Æmilium* vocat. *Schott.* *Molvius* antique pro *Mulvio* Scholiast. *Juven.* ad Sat. VIII. vs. 239. Confer eruditam dissertationem Nicolai de Nonry ad *Lact.* c. 11. artic. 3. *Mulvium* tamen hodie præferunt ex antiquis lapidibus et veteribus libris, Græcorum auctoritate suffulti, qui *Μολύβιον* dicunt. Vide *Giphan.* in *Collect.* *Lucr.* voce 'obsidere' et *Dansq.* *Orthogr.* part. II. 203. quosque laudarunt multiplicis lectionis viri *Duikerus* ad *Florum* III. 23. § 6. et *Cort.* ad *Sall. Catil.* c. 45. § 1. *Mulvium* etiam inf. in *Epit.* c. 40. § 7. exhibet cod. *Gudianus*, cuius excerpta pro ingenio, quo est in promovendis literis studio, ad me transmisit *Cortius*. Ita est in optimis edd. *Martialis* *Epigr.* III. 14. et *Epigr.* IV. 64. et *Livii* XXXVII. 51. *Arntz.*

§ 9 *Opimium*] Vide superius c. 17. ubi de *Graccho*, et reliquis tribunis. *Mach.*

Privato consilio] Vide *Cicer. Orat.* in *Catil.* I. 2. et multos alios. Sed privato consilio hic erit, quia ille pri-

vatus senatui auctor fuerit, ut tale senatusconsultum fieret, quo tota resp. Coss. permetteretur. *Arntz.*

§ 10 *Præsidium*] Quia loco jussu hostis impetum non sustinuerat. *Machan.*

Vetuit] *Vetavit* libri antiqui. *Schott.*

§ 11 *Socios*] Confederatos populo Romano. *Mach.* *Valer.* III. 7. aliam causam affert accusati *Scauri*. *Schottus.*

Ad populum] Sic lego. Mss. omnes apud *populum*. Sic et *Parisin.* *Colon.* et *Mediolan.* *Schott.* *Ad Boenderm.* *Agripp.* et *Ven.* quomodo alibi mutari vidimus sup. c. 60. § 2. *Infra* de *Cæsar.* c. 3. § 8. 'Egredia ad populum inter partes (seu *patres*) cum militibus gessit.' *Cicero* pro *Mil.* c. 15. 'Privato *Milone* et reo ad populum, accusante *P. Clodio*.' et de *Orat.* II. 12. 'Mandata sint exponenda, aut in senatu ab imperatore, aut ad imperatorem aut ad regem, aut ad populum alicquem a senatu.' *Livius* XXVII. 10. 'Iisque gratiæ et in senatu et ad populum actæ.' *Summus Gronovius* *Obs.* IV. 6. *Heins.* ad *Ovid.* *Fast.* IV. 310. et quis non? *Nec* offendat, quod proxime hæc Particula præcedat; talia enim apud *Nostrum* obvia, qui ad hasce minutias parum adtendit. Porro ea omnia ad *populum* usque coëgisse non adparent in *Leid.* 2. *Arntz.*

Varius Suetonensis] Sic lego. *Mediolan.* *Varius Veronensis* *Æmilium Scaurum* ait et *socios arma coëgisse*; non placet. *Aldinus* cod. *Surius Suetonensis*, sed oblitus se paulo ante tribunum plebis *Varium* appellasse; sequitur tamen eam lectionem *Lycosthenes*; *Asconium* arbitrum constituo, sic enim ad illa *Ciceronis* pro *M. Scauro*: 'Ab eodem etiam lege *Varia* custos ille reipublicæ proditiōnis est in crimen vocatus: vexatus a *Q. Vario* tribuno plebis non multo ante. *Innixus* (inquit *Pediannus*) anno LXXII. nobilissimis juvenibus pro-

cessit in forum : deinde accepto respondendi loco dixit, Q. Varius Hispanus M. Scaurum principem senatus socios in arma ait concitasse : M. Scaurus princeps senatus negat : testis nemo est. Utri vos, Quirites, convenit credere? Qua voce ita omnium commutavit animos, ut ab ipso etiam tribuno dimitteretur. Legendum igitur perspicue *Varius Suconensis* : Sucone enim Hispaniæ opido oriunda, non Verona, quæ Italiæ est. Exstat in agro Valentino mentio Variorum familiæ hac inscriptione :

D. M.

L. VARIO. PROCLA. AN. XV.

VARIA. PROCLA. FILIO
PIENTISSIMO.

Abest autem hic lapis non longe a porta Suconensi, quæ Valentia Suconem dicebat, qua Sætabim ibatur, ut docet Strabo : sive sit Suco opidum maritimum, quod nunc *Cullera*, eni proximum *Suëca* : in quo vestigium nominis corrupti apparet : sive sit, quæ nunc Alzira amhipolis Contestanorum : ambit enim illam fluvius Suco. Est enim opidum hoc multis antiquitatis monumentis insigne, nec procul a mari remotum. De Scauri paupertate, industria, ceterisque ibidem Asconius, Cicero pro Murena, et Plutarch. de Fortuna Rom. Vide et Quinetil. Inst. v. 12. ubi et de Iphicratis simili dicto ex Aristotele lib. II. de Arte Dicendi non longe ab extremo. *Schott.* *Varius Veronensis* Agripp. Ven. Machan. omnesque scripti, excepto Grammiæno cod. qui veram scripturam videri recipere ; nulla enim varietas ad Val. Maximum III. 7. ex. 8. et VIII. 6. § 4. *Arntz.*

CAP. LXXIII. § 1 *Centena*] Appianus lib. primo : ' Quippe Appuleius legem tulit, tellurem omnem, quæcunque Romanorum ditioni subdita esset, fore dividendam, ea in provincia, quæ Galatia appellabatur. Cimbri nempe Celtarum genus, eam oc-

cuparant, quam Marius recens illis ademtam, quasi non ulterius ad Galatas spectaret, Romani juris fecerat.' *Mach.* *Centena* abest in Parisio : lege videlicet juberi in singula capita incertam agrorum numerum attribui, sed ut quisque merebatur. *Schottus.* *Centena* abest et a Gramm. Fran. Agripp. et Ven. Sed durius quid sonat, si agri *jugera* simpliciter ita ponantur, ut non adderetur numerus. Facilis est error cum *centena* una littera C scribi soleat. *Arntz.*

Jugurum] Seu ' juger ' spatium est centum et quadraginta pedum in longitudine, Plinio attestante. *Mach.*

In Africa] Nam Galatia contermina Bithyniæ in Asia existit, in qua divisione Appianus sentit. *Mach.*

Per populum] Quia instabat legis promulgatione populus. *Mach.*

§ 2 *Glauciæ*] Appianus : ' Non multo post Appuleius, ut Metelli ulcisceretur injuriam tribunatum petens Glauciam prætorem observare cepit, tribunorum electione præsidem.' *Mach.*

Concionem habebat] Orabat ; de ' concione ' alias dictum. *Mach.*

Jus dicens] Mss. *jus dando*. Sylb. Et in margine editionis suæ Schottus. inf. c. 75. ' Prætor inter cives jus dixit.' Livius XXIII. 32. Cicero ad Famil. Epist. XIII. 14. ' A Volcatio, qui Romæ jus dicit.' Sueton. Cæs. c. 16. § 2. ' Permanere in magistratu et jus dicere ausus.' Et ita frequenter alii. *Arntz.*

Avocasset] ' Removisset.' *Machan.* *Lege avocasset* ex Mss. Vulgati *avocasset*, non probo. *Schott.* *Avocasset* jam olim edidit Mach. ceteræ editiones et sex Mss. *avocasset*. Prior tamen lectio se etiam adprobavit Pighio Ann. tom. III. p. 173. *Arntz.*

§ 4 *Adduci Adici* est in Fran. forte pro *allici*, ut Dictys Cret. I. 18. ' Neque pretio neque gratia allici potuit.' Sed recepta lectio loco movenda non est. Cicero Part. Orat. cap. 14. ' Si

misericordia impulsus, si præmio, si gratia adducti.' Infra c. 80. 'Nec pretio nec minis potuit adduci a Q. Popedio.' ceteroquin eadem facilitate ex corrupta scriptura posset fieri adigi. Arniz.

§ 5 *Aulo Nonio*] *Aulo Mummio* legendam e Lucii Flori Epitome lib. LXIX. ubi ait, 'Saturninus, adjuvante Mario, et per milites occiso Aulo Mummio competitore, tribunus plebis per vim creatus.' *Mach. Aulo Nonio*. Sic emendo ex Appiani lib. I. qui *Nónios* vocat: quamquam in vulgatis Plutarchi libris corrupte è *Ovíos φέρος* pro è *Nónios* legitur: et Plutarchi Mario, qui *Αύλων Νόνιος* vocat: Epitoma Livii lib. LXIX. et Oros. v. 17. 'Aulam Numium:' 'Annum' vero L. Ann. Florus. Val. Maximus 'A. Mummium' vel 'Numium' IX. 7. et Colon. noster cod. *A. Mummium* Mediolan. exemplum vetus et unus Msc. *A. Nummium* reliqui, *A. Numium* Paris. alii *A. Mummium*. Nam vulgata lectio *Aulo Memmio* ferri non potest, qui mox erat nominandus in tertio tribunatu plebis Appuleii. *Schottus*. Palatinus primus *Numio*, secundus *Mumio*. Nihil incertius istius hominis nomine. Quibusdam enim etiam aliorum libris est *Munius*, aliis *Mummium*, nonnullis *Numius*, denique quibusdam *Numius*: sed nec desunt qui 'Memmium' vocant. *Grut.* Eadem perturbatio est apud Val. Max. IX. 7. ex. 3. ubi confer commentatores. *Arniz.*

Interfecto] Appianus fugientem in diversorium interfectum esse ait. *Mach.* Mox *rescitum* pro *refectus* quod fortasse non statim rejiciendum, pro 'iterum creatus.' 'Sciscere' enim propriam verbam de plebe Romana. *Arniz.*

Colapis] 'Habitatoribus:' inde coloniz dictæ. *Mach.*

Dolo, an scelere] Vindicavimus jam hujus lectionis veritatem sup. c. 72. § 2. cum prima dubitandi particula

omitti soleat. Justinus XVI. 4. § 15. 'Consulant sibi ipsi, jubeant abire se, an malint causæ popularis socium remanere.' Petronius Satyr. c. 91. 'Ego te reliqui, an tu prodidisti.' Florus I. 1. § 12. 'Dubium clypeos an armillas.' Sulp. Severus Hist. Sacr. I. 29. § 3. 'Stupri injuria, an verecundia, parum definitio.' Adde Heius. ad Ovid. Met. IV. 436. et Fast. II. 394. Drakenb. ad Silium IV. 78. Curt. ad Sall. Catil. cap. 52. § 10. et Oudend. ad Lucan. v. 569. *Arniz.*

Capitio] De quo in superiore capite vide. *Mach.* In excessis antiquis *Scipionis*; non recte. Vide Cornificium lib. I. Rhetoricorum ad Herennium, qui aliter hæc narrat. Deinde *aquam et ignem interdixit ei* libri quidam scripti. *Schott.*

§ 6 *Aqua et igni interdixit*] In exsilium misit. *Mach.* Voluit dicere, 'in exsilium abire.' *Arniz.*

§ 7 *Cum tenuisset*] Tonare die sereno prodigii loco habitum. Homeerus Od. I. Virg. *Æn.* IX. 'Audiit,' &c. Seneca in Thyest. 248. *Schott.* [Vide Lectt. Var.] Non video causam, cur quidquam mutarem: 'abrogare' enim casui tertio recte jungi vidimus ad c. 65. § 5. Mox in Boend. *Jam nisi, inquit.* Non raro *inquit* post secundam vocem ponitur, ut apud Hirtium Bell. Alex. c. 15. 'Videris mihi, inquit, Cæsar, vereri.' Livium XXVI. 31. 'Non adeo majestatis, inquit, populi Romani imperiique hujus oblitus sum.' Senec. de Benef. IV. 33. 'Quid si, inquit, nescia.' v. 25. 'Dis quoque, inquam, Homericus ille sacerdos allegat officia.' Sed hæc varietas suspicionem injicit inquit a sciolo esse intrusam cum recte abesse possit, et ab aliis scriptoribus centies omittatur. Sall. Jug. c. 64. § 2. Livius XXVI. 27. Virg. *Æn.* III. 539. Apul. Met. IV. 145. Plinius Epist. I. 5. 'Huic suppliciter (ut est cum timet abjectissimus) rogo mans videas Plinium domi:' ubi male duo

Bodlei. et unus, quem olim contuli, cod. interserunt *rogo, inquit, mane* contra morem Plinii. Sic enim paullo post 'Evigilaram, nuncius a Spurinna,' ubi iterum *ait* intrudit iniqua Plinio manus et aliis locis. Confer Pricæum ad Act. Apost. c. v. vs. 9. Et Epist. Crit. contra Notas Bentl. in Phædr. p. 28. fin. Justin. xxxiv. 3. § 6. 'Senatum adiit, obsidemque se vivo fratre venisse,' quod suppleri debet, senatum adiit, et inquit, obsidem se venisse; adeo ut amplectenda non sit Grotii emendatio de Jur. Bell. et Pac. III. 3. § 56. *legentis obsidem inquit se*; quare talem constructionem feliciter defendit Cortius ad Sallust. Jug. c. 81. § 1. Offendunt autem in compendio conjunctæ hæ voces, *clamavit, inquit*, cum alterutrum tantum necessarium esset, quare prisca edd. vocem *clamavit* non admisere, quæ tamen in Schotti fuit codd. et a nostris confirmatur, nisi quod de Haun. et Gramm. illud pro certo dicere non audeam, cum nulla illic varietas annotetur. Quare hic consensus Mss. me coëgit, ut nunc alia sentiam et utramque vocem audeam defendere. Justinus I. 8. § 13. 'Caput Cyri amputatum in utrem humano sanguine repletum conjici regina jubet, cum hac exprobratione, Satis te, inquit, sanguine:' ubi illud *inquit* etiam suspectum habet Schæferus. Virgil. Æn. II. 76. 'Ille hæc deposita tandem formidine fatur: Cuncta equidem tibi, rex, (fuerit quodcumque) fatebor Vera, inquit.' Et v. 547. 'Epytidem vocat, et fidam sic fatur ad aurem: Vade age, et Ascanio, si jam puerile paratum Agmen habet secum, cursusque instraxit equorum, Ducat avo turmas et sese ostendat in armis Dic, ait:' ubi confer Servium. Arntz.

§ 8 *Metellus Numidicus exulare quam jurare maluit*] Appianus: 'Metellus autem non solum jusjurandum renuit, sed, ut prius instituerat, con-

stante animo, et intrepido adstitit.' Ac paullo inferius: 'Metellus his de causis urbe ejectus.' Profectus est autem teste Lucio Floro Rhodum in spontaneum exsilium, ut alibi diximus. Mach.

§ 9 *Prætorem*] Adjeci *consulem* ex Ann. Floro, Appiano lib. I. et Orosio v. 17. quem non recte Lycosthenes intellexit: quæ vox a sciolis sublata locum corrupit, et licet prætor, non tamen consul factus est. Cicero de Claris Oratoribus. Schott. *Consulem* non habent Mss. neque ulla ed. ante Schottum, quare cum ipsius Victoris possit esse error, qui sæpe in nominibus 'prætorum' et 'consulum' non est accuratissimus, sequor codd. scriptos, et consensum editorum: Arntzen.

Mumium] Appianus: 'Sed, cum Mumius dignior existeret, veriti illum Glaucia et Appuleius, nonnullos ad eum cum lignis in ipsa electione præmittunt, qui Mumium spectantibus cunctis interfecerunt.' Flor. 'Caium Mumium candidatum consulatus, quem maxime actionibus suis adversarium timebat, interemit.' Mach. *Memmium* competitorem ejus appello, non *Mumium*, ut vulgo scriptum vidi; defectus alioqui a libris Mss. qui legunt *Namium competitorem suum*. Schott. *Mumium* et *Mumium* omnes edd. et Mss. Arntz.

Campo Martio] Ager Tarquiniorum ejectorum confiscatus Livio scribente Marti dicatus exstitit. Mach.

§ 10 *Senatusconsulto*] Appianus: 'Senatu eos iterum occidi mandante, turbatus Marius nonnullos armis instruxit, et tardante eo, alii aquarum fistulas, quæ ad templum confluebant, incidunt.' Mach. Coss. erant C. Marius VI. et L. Valerius Flaccus, quibus senatus remp. dederat. Cicero Catil. I. et Philipp. VIII. Sed historiam pleniorē lege pro Rabirio Perduell. Reo, Orosio v. 17. Fabric. locus antea perturbato ordine scriptus.

Mss. quo censeatur, dent operam. Alii quo censeretur darent op. Coss. Porro hoc *senatusconsulto* difficillimo reipublicæ tempore, consulibus plena imperii potestas tradebatur. Cicero Philipp. l. v. in Miloniana et alibi sæpe. Sallustius in Catilinaria, et in fine orationis Philippi adversus Lepidum Histor. l. 1. Cæsar Belli Civilis l. 1. initio, et Belli Gallici. lib. vii. Ascenius in argumento Miloniasæ. Epitoma Livii lib. cix. et Vegetius Rei Militaris III. 1. ubi legendum *consules alter ambove* ex Mss. quæ antiquitus his litteris notabantur, A. A. V. ut nuper Ludovicus Carrio in Antiquis Lectionibus docuit. [‘Salus populi suprema lex esto,’ Cic. de Legibus lib. III.] *Schott.* Mox *detrimētum* male Fran. Livius vi. 19. ‘Ne quid ex perniciosis consiliis M. Manlii republica detrimenti capiat.’ Adde de ipso S. C. Wasse ad Sallust. Catil. c. 30. et Brisson. Form. II. p. 211. Eleganter igitur dicit *talisenatusconsulto* armatum fuisse Marium, quomodo Livius iv. 53. ‘Hoc decreto consul armatus.’ Cicero Orat. pro Milone c. 1. ‘Temeritatem concitatae multitudinis auctoritate publica armare:’ propius ad rem eadem oratione c. 26. ‘Ut videret, ne quid resp. detrimenti caperet; quo uno versicule satis armati semper consules fuerunt.’ et imperator noster in Proem. Inst. princ. ‘Imperatoriam majestatem non solum armis decoratam, sed etiam legibus oportet esse armatam:’ quæ locutio neminem debuerat offendere. *Arntz.*

In *Capitolium persecutus*] ‘Questu,’ id est, lamentatione. Unde subdit Appianus: ‘Saufens templo ignem immisit, siti se moriturum autmans. Glaucia et Saturninus, Marium sibi auxilio adesse rati, se tradidere.’ Non enim placet ut exponatur *questu* pro ‘lucro,’ quia huic non convenit sententiæ. *Machan.* *Questu* cuncta Mss. ed. Agripp. et Ven. Sed Aldus,

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

Gryphius et sequentes nobis dederunt *astu*, quod laudo, si e codd. veteribus sit depromptum; ceteroquin *quæstu* pro ‘utilitate’ exponi posset. Sed illud malo. Istud *astu* nimis est argutum. Ratio erroris apparet, quæ in præcedenti syllaba quærenda est. Ceterum in reliquis verbis nulla est apud nos varietas, nisi quod pro *debitis* Leid. 1. præferat *debita*: non placet. *Arntz.*

§ 12 *Rabirius*] *Ravirius* in Mss. *u* pro *b* positum, ut sæpe in antiquis libris et monumentis, ut *avitus* pro *habitus*, *aveo* pro *habeo*, *Favio* pro *Fabio*, et contra. Post Cicerone consule anno DCXC. Urbis conditæ C. Rabirius accusatus fuit perduellionis a T. Labieno, cujus patronus Q. Labienus cum Saturnino occisus fuerat. Cicero eum defendit: oratio in manibus est, sed imperfecta. Dio lib. xxxvii. Suetonius, Cicero in Pisonem et in Oratore. Paulus Orosius v. 17. *Schott.* *Ravirius* Leid. 2. Boend. Agripp. et Ven. quæ litterarum confusio maxime est pervulgata. Et si quis auctoritates desideret, juvat adscribere Lipsium Var. Lect. II. 28. Victor. ad Cicero. ad Famil. Epist. lib. III. cap. 8. p. 151. Grang. ad Juven. Sat. III. 168. Bongars. ad Justin. I. 1. § 4. Rutgers. Venns. Lect. c. 6. p. 264. et c. 8. Ciofan. ad Nason. Met. x. 114. Freinsh. ad Curt. VII. 6. § 11. Gudium ad Phædrum Fab. III. 13. 10. Munck. ad Albric. de Deor. Imag. c. 6. atque eundem epistola ad Heinsium in Syll. Epist. Burman. tom. v. p. 366. Schulting. ad ff. de Edendo th. XVIII. Græv. ad Florum II. 12. § 5. et IV. 12. § 49. Drakenb. ad Silium I. 621. et Cort. ad Sallust. Catil. c. 35. § 6. Pejus *Tabirius* edit. Mach. *Rarius* Leid. 1. *Ravirius* Fran. sed hoc sine dubio erit pro *Ravirius*. *Arntzenius.*

Senator] Cicero pro Rabirio, equitem tantum dicit fuisse, non senatorem. *Schott.* Not. Min.

2 U

CAP. LXXIV. § 1 *Lucius Lucullus*] In scriptis libris *L. Licinius Lucullus* est, ut et in Tabulis Capitolinis. *Schott.* Atque eodem modo in nostris *Mss.* et edd. ante *Ald.* quare debuimus fugientem vocem revocare. *Arztz.*

Disertus] Quanta vero fuerit eloquentia, hinc arbitror posse perfacile judicari: 'Ferunt enim Hortensium caudicum, et Sisenam historicum ex joco in rem seriam, ut fit plerumque, conversos composuisse poemata oratione Græca pariterque Latina lingua proposita eo, quem dedisset sora, stylo, eaque lingua uterentur. *Lucullus* Marsicum cum scriberet bellum, obtigit ei sorte Græca oratio, defluxit enim ad nos usque Marsici belli historia Græco sermone scripta.' *Mach.* Quare Sulla libros Commentariorum suorum *XXII.* illi dedicavit, emendandosque tradidit. *Plutarchus* prosa Græce bellum scripserat connectat; quem vide. *Schott.*

Dives] *Horatius* libro primo epistolarum ad *Numicium* id ostendit: 'Chlamydes *Lucullus*, ut aiant, Si posset centum scenæ præbere rogatus, Qui possum tot? ait, tamen et quæram, et quot habeo, Mittam: post paulo scribit, sibi millia quinque Esse domi chlamydam.' *Mach.*

Munus] *Ludum.* *Mach.*

Quæstorium] Quale quæstores existentes agere solebant. *Mach.*

§ 2 *Mox per Murenam*] *Volve*, solers lector, de his *Plutarchum* in *Luculli* vita, ne plura transcribere cogar. Quod enim *Aurelius* summam, historicus *Plutarchus* prolixius asserit, quandam adolescentulum collegam in consulatu, qui legatus a *Mithradate* 60. naves cum omnibus militibus et quatuor militum, millia miserat. *Mach.* [Vide *Lectt. Var.*] *Mox* hic idem erit quod deinde, adeo ut non necesse sit hoc referre ad continuam temporis successionem. l. 22. § 4. ff. ad *S. C. Trebell.* l. 24. Quæ in fraud. *Cred.* *Servius* ad *Virgil. Georg.* i.

24. et *Dnker.* ad *Flor.* III. 10. § 3. et c. 19. § 2. *Arztz.*

Sullæ] Sub quo primo mernit. *Machan.*

Conciliavit] *Plutarchus* initio *Luculli* non conciliasse, sed conciliare conatum non potuisse scribit. *Schott.* Not. Min.

§ 4 *Adversus*] *Adversus Mithridatem consul missus* amplius est in *Mss.* *Schott.* Not. Min. *Consul* abest ab editis ante *Schottum* et omnibus manu exaratis. *Arztz.*

Cottam Chalcedonia] *Chalcedone* legendum, et ita *Mss.* recte; sed *Cottiam* scribunt, non recte. Est enim *M. Aurelius Cotta* collega *L. Licinii Luculli* anno *DCLXXIX.* Sic enim *Eutropius*, *Appianus* in *Mithradaticis*, et *Plutarchus* in *Lucullo* nominant. *Schott.*

§ 5 *Cyzicum*] *Ponti* urbem, quam *Mithradates* iratus rex infestabat, quia x. naves contra se et tria hominum millia in *Chalcedonicam* pugnam miserant. *Mach.* *Cyzicum obsidio solvit* ita b. f. scriptum reperi, quam lectionem utpote venustam immutare religio sit. Vide quæ in *Tarquinius Superbum*, et *Quinctium Cincinnatum* annotavimus. Quidam tamen codd. *Cyzicon* Græca desinentia femin. gen. scribunt. *Schoff.* *Cyzicon* uterque *Leid.* et *Gramm.* cum quondam editis: *Cicicon* *Fran.* *Cicion* *Boend.* Qualiter *Ovid. Trist. El.* I. 10. 29. 'Hincque *Propontiacis* hærentem *Cyzicon* oris, *Cyzicon*, *Hæmouïæ* nobile gentis opus.' Melius tamen *Cyzicum* in prosæ scriptoribus præferrem. *Cicero* in *Verr.* v. 48. et ad *Fam. Epist.* XIV. 4. *Epit. Livii* lib. xcv. *Florus* III. 5. § 15. &c. Confer supra cap. 69. § 4. *Obsidione* hic cum nostris codd. retinuius, uti superius quoque locis a *Schotto* prolatis, ubi videri potest. *Arztz.*

Mithridatis copius] Dicam profecto quod *Plutarchus* in comparatione *Cimonis* et *Luculli* recenset: 'Ceterum

post Lucillum quid egit Tigranes dignum memoria? quid Mithradates? quum is superioribus cladibus obrutus atque contractus, nec modo suas adversus Pompeium copias extra valium educere ausus fuerit, sed sola fuga saluti consulens in Bosphorum se recepit: Tigranes vero nudus atque inermis coram Pompeio supplex humi quum procubisset; sublato propriis manibus et capite diadema ad illius pedes deposuit.' *Mach.*

Affixit] Subegit libri scripti, et fortasse rectius. *Schott.*

Eumque regno suo Ponto] Mss. brevis: *eumque rursus cum Tigra rege Armenia venientem magna facilitate superavit. Nimius in ambitu signorum et tabularum amore flagravit.* Retineo tamen *habitu*, quod Horatius Flaccus Epist. ad Numicium lib. 1. profusum et nimium Luculli habitum notet: 'Nec fueris hic tu: Chlamydes Lucullus (ut aiunt) Si posset centum scenæ præbere, rogatus,' &c. Vide Plutarchum extremo Lucullo, ubi et Horatii Flacci meminit: sed ducas se habere chlamydes, inquit Plutarchus. Horatius quinque millia, poetiças. *Schott.* *Habitu* Pall. Mss. non *ambitu*, quod in aliorum scriptis; destruiturque a Plutarchi Lucullo in fine, ut et Horatii Epist. 1. 6. 40. quemadmodum annotatum quoque aliis. *Grut.* Placet quod in omnibus est exemplaribus, excepto solo Leid. 1. ubi nihil de varietate in excerptis monetur, *suo regno, id est, Ponto.* Quomodo jam ediderat Agripp. et Veneta; locutio usitatissima veteribus, si rem clarius velint proponere. Florus III. 3. § 6. et Duker. ad eundem IV. 2. § 15. Passim Cortius ad epistolas Cicer. 1. 24. ff. de Ann. Leg. 1. 7. § 8. de Pactis: sup. de Orig. Gent. cap. 6. § 6. Inf. in Epit. et alibi. *Arntz.*

§ 7 *Signorum et tabularum]* 'Adeo, ut Xerxes Togatus a Tuberone diceretur: nam basilicam, atque balneo-

rum et deambulationum apparatus, picturas, statuas, omneque ejusmodi rerum studium ad luxum arbitror referenda.' *Mach.*

Desipere cepit] *Cepisset* scripta lectio. Plutarchus hic Corn. Nepotem laudat auctorem, de quo in Fragmentis. Ceterum lege Lætoria cautum erat, ut iis, qui furiosi vel prodigi essent, curatores darentur: qui eos circumscrisissent, iudicio publico tenerentur. Cicero de Nat. Deor. I. III. et Offic. lib. III. Capitolinus in Antonino Philosopho. De Lucullo quoque vide Tertullian. in Apologetic. cap. 11. *Schott.* *Cepit* melius ex omnibus scriptis et edit. defenditur. De lege Lætoria vide Cujacium Obs. XIX. 33. Doctores ad § 3. Inst. de Curat. et ad Cui Instit. lib. 1. tit. 8. *Arntz.*

CAP. LXXV. § 1 *Sulla]* Scribo, non *Sylla*: auctoribus Capitolinis Lapidibus et libris membraneis: tametsi Cicero in Oratore *Sylla* scribi et pronuntiari velle videatur. De significatione *Sullæ* Plutarchus in Coriolano: aliter Sextus Pompeius interpretatur. De *Sullæ* autem origine Sallustius in Jugurthino, quem locum citat Servius in *Æn.* lib. VII. *Schott.*

In fortuna] Plinius Naturalis Hist. VII. 43. 'Unus hominum ad hoc ævi Fælicis sibi cognomen asseruit, Lucius Sulla civili nempe sanguine, ac patriæ oppugnatione adeptus, etiam quibusdam fælicitatis inductus argumentis, quod proscribendo tot millia civium trucidare potuisset. O prava interpretatio, et futuro tempore infælix!' et filium Faustum, filium Faustam insolenter appellavit. *Mach.* *A fortuna* libri veteres melius quam *in fortuna*. Plinius II. 54. et VII. 43. *Sullæ* fælicitatis ostentum fulmine datum auctor est. Quam temeritatem cum stultitia conjunctam refellit Tertull. Apologetici c. 11. *Schott.* *In fortuna* tamen omnes scripti et editi, pro quamdiu fælici usus est fortuna,

cum adsentatione familiari hoc nomen adquisierit; quod tamen communi usu receptum non fuit, cum factis concessisset, adeoque voluit auctor, præcipue hoc cognomen obtinuisse cum viveret. Ad hanc felicitatem Sullæ respicit Livius xxx. 45. Lucan. II. 582. Lampridius in Comm. c. 8. Plutarchus in Sulla p. 473. Suidas in Σόλλας. Solinus Polyh. cap. 1. fine. Florus III. 5. § 2. Paneg. Incert. Constant. dict. c. 20. § 4. Savaro ad Sidon. Apoll. Epist. II. 13. p. 167. et Cortius ad Sall. Jug. cap. 95. § 4. *Arntz.*

§ 2 *A Boeche*] Rege Mauritanie socero ipsius Jugurthæ. Dubitavit autem barbarus, utrum Sullam Numidæ, an Jugurtham Sullæ traderet: tandem, Sallustio et Plat. scribentibus, Jugurtham Sullæ tradidit. *Mach.*

§ 3 *Bello Cimbrico*] De quo superius in Mario lege. *Mach.*

Legati] In castris provisosores necessariorum dicuntur. *Mach.*

§ 4 *Prætor Cilicium*] Immo Capadociæ ex S. C. adjecta etiam erat Cilicia, ut recte Pighius Ann. tom. III. p. 213. *Arntz.*

§ 5 *Bello sociali*] Quod initium habuit ab Italia, quibus promissa erat civitas, a Fulvio, Graccho, deinde a Druso, nec poterant promissa assequi: sociarunt igitur arma cum pluribus populis, maxime Samnitibus, et Irpinis Campaniæ. *Mach.*

Hirpinos] *Irpinos* Mss. absque spiritu. *Schottus*, Not. Min. *Irpinos* ex suis Mss. ediderat *Schottus*, sed adspirationem addendam esse suadet perpetuus consensus aliorum codicum et editionum tum hic tum apud Livium Epit. lib. LXXV. aliisque locis. Ciceron. de Divin. I. 36. Plin. Hist. Nat. III. 11. Servium ad Virg. Æn. VII. 563. *Hirpinus* exstat in lapide ap. Grang. ad Juven. Sat. VIII. 53. Et favet ipsa etymologiæ ratio, cum *Hirpinos* a lupis appellatos esse, qui Sabinorum lingua 'Hirpi' ve-

cantur, tradat Servius ad Virgil. Æn. XI. 785. *Irpinis* tamen præferre videtur D. Heinsius ad Silium XI. 11. Porro *Samnitas* scripsi faventibus scriptis. *Arntz.*

§ 7 *Orchomenum et Charoneam*] Bœotie urbes. Prolixam esset memorare, uti cum Mithradate congressus fuerit Sulla. Plutarchum itaque evolve, quo laboris nostri sis particeps. *Mach.* Antiqua lectio *Orthomenam et Charoniam*: quemadmodum *Heraclia* et *Heraclæa* dicimus, mutata ei diph. in i vel e longum. Ordo autem temporis flagitat, ut *Charoneam* præcedat. *Schott.* *Ceromiam* Boenck ed. *Mach.* Ven. et Agripp. *Cherionam* Leid. 2. Priori modo variatur etiam ad Florum III. 5. § 11. Nec aliter ordinem temporis neglexit Plutarch. Lucullo pag. 493. Τὰς δὲ Σόλλας πρὸς Ὀρχομενὴν καὶ πρὸς Χαίρωνειαν ἐμνομήνας ἀπορρέει. *Arntz.*

Archelaum] Hic dicebatur maximus regum præfectus, quo succedente, ac amico effecto, Sulla pacem cum Mithradate certis fœderibus composuit. *Mach.* *Prælio* vacat ex fide librorum Mss. *Schottus.* *Mithradatem apud Orchomenum et Charoneam prælio fudit.* *Archelaum præfectum ejus Athenis vicit*: nihil abeunt ab hac scriptura Palatt. ambo, estque sanissima. *Grut.*

Athenis vicit] Mss. legunt *cathenis vincit* pro *Athenis vicit*, quomodo Plauti locum Asinaria commutatum vidi in Nonio Marcello 'colere:' vulgo legitur *O cathenarum colone*: libri Mss. *Ac Athenarum colone.* *Schott.*

Piræcum] Portum Athenarum. *Machan.*

Recepit] Multis admotis machinis et tormentis. Ita, ut Plutarchus scribit, in obsidione Athenarum decem millibus mularum jugorum quotidiana ad machinarum apparatus impendebatur opera. *Mach.*

Medos] A Medo filio Medæ dictos aliqui sentiunt. *Mach.* *Enetos Dardanosque* pro *Medos Dardanos* ex Ap-

piano emendavi. *Schottus*. *Enetes* exprimi curaverat *Schottus*, quem secure secuti erant posteriores. In Paphlagonia eos collocat *Anna*, et recte; sed quomodo hos in itinere potuit superare, cum res in Europa gesta sit? quæ causa fuit, ut apud bellissimam feminam error errorem traxerit. Etenim hæc Asia tribuena, etiam de Dardanis Asiaticis sequentia intelligenda putat. Potius hos populos in Europa et quidem Illyridia parte quævisisset. Vide *Æthiæ Cosmogr.* pag. 728. edit. Gron. quem locum, ut sua tantum non omnia, sublegit *Orosio* 1. 2. ut, qui hunc scriptorem emendare aggredi velit, cum fracta illum queat conferre: distinguit *Δαρδανεύς τὸς ἀπὸ τῆς Ἰλλυρίας*. *Ælianus* Var. Hist. IV. 1. Liv. XXVI. 25. 'Inde Dardanorum urbem sitam in Macedonia, transitum Dardanis facturam, cepit.' *Strabo* VII. 485. *Geogr.* Ἰλλυρίων δὲ Αἰτρωπίδαι καὶ Ἀρδαίοι καὶ Δαρδανίοι. *Eutropius* v. 7. Auctori nostro Medi et Dardani populi sunt Europæ, et priores a *Sulla* esse vexatos constat et *Plutarcho* *Sulla* p. 467. b. Αὐτὸς εἰς τὴν Μηδικὴν ἐπέβαλε. Ipse in medicam incurrit, vexatoque late agro in Macedoniam regressitur. Melius igitur apud *Appianum* de Bell. Mithr. p. 348. ubi legitur Ἐπερὸς καὶ Δαρδανέας, reponant *Μήδους* κ. Δ. Et *Medos* Macedoniam finitimos fuisse patet ex *Livio* lib. XXVIII. cap. 5. ubi nunciabatur 'Medos proxima Macedoniam incurtauros:' ubi per diphthongum *Mædos*, uti Græci *Μαῖδους*, vocat *Sigonius* et *Cellarius* *Geogr.* II. 15. 856. unde fortasse et hic *Mædos* et apud *Plutarch.* *Μαδικὴν* scribendum erit. Sed simplicem scripturam defendit eruditorum princeps *Casaubonus* ad *Strabon.* *Geogr.* VII. 453. et 486. edit. noviss. In Nostri loco omnes edd. et *Mss.* in *Medos* consentiunt, solus *Leid.* 2. habet modo. *Arntz.* § 8 *Rogatione*] Id est, lege: quia

Sulpicius ipso sceleratior *Mario*, teste *Plutarcho*, exercitum contra *Mithridatem* destinavit: qui deinde servo prodente a *Sulla* interfectus est. *Mach.* *Mæx* abest a quibusdam codd. *Sylb.* Certe ab ed. *Schotti*, sed cum nihil monuerit de defectu hujus particulae, crederem potius negligentia typothetarum hoc esse commissum, quorum fidem secutus *Sylb.* ita in codd. abesse credidit. Est in omnibus nostris. Sed hæc leviora sunt. *Arntz.*

Expulit] *Plutarchus*: Carbo qui contrariam factionem timebat ab ejus exercitu fugam noctu faciens tandem in Africam navi se recepit. *Machan.* Non displicet, quod in *Hann.* ex *Italia*; et turbato ordine *Boend.* ex *exercitibus Carbonem Italia*; nisi mavis ibi præpositionem e sequenti voce esse repetitam. Hoc interim certum est præpositionem in hac locutione nonnunquam abundare. *Lucanus* II. 574. 'Expulit armatam patriis e sedibus urbem.' Sed non tanta est unius codicis auctoritas, ut veram ideo scripturam tentare velim. *Livius* *Epit.* lib. LXXXVIII. 'Ad Faventiam Fidentiamque cæso, Italia expulit:' et *Epit.* lib. CIX. 'Cn. Pompeium ceterosque partium ejus Italia expulit:' supra *Noster* cap. XXXIII. § 5. 'Pyrrhum Epirotam Italia expulit.' *Arntz.*

Marium] Legendum est, *Marium* et *Pontium Telesinum*, ex *Appiano* referente: 'Marcus autem *Lamponium* ex *Lucania* et *Pontium Thelesinum* ex *Samnio* et *Capuanum Guttam* septuaginta hominum millia adducentes, ut *Marium* juniorem ab obsidione liberarent, *Sulla* via interea quadam, per quam patebat aditus, ab itinere exclusit.' *Mach.* Illud *Pontium* nemo agnoscit, neque etiam in *Epitome* requiritur; geminus locus *Flor.* III. 21. § 23. 'Apud *Sacriportum* *Collinamque* portam debellatæ omnes hostium copiarum. Ibi *Marius*,

hic Telesinus oppressi.' *Arntz.*

Collina] Lucanus secundo: 'Aut Collina tulit stratas quot porta cattervas.' *Mach.*

Vicit] Plutarchus: 'Quom Marianorum terga vertentium, qui diutius sustinere nequirent, magna strages fuit, Marius sese Præneste fuga subtrahens, obseratas portas offendens fune superne demisso quum se immisisset, in murum receptus est.' *Mach.*

§ 9 *Præneste interfecto*] Appianus: 'Quibus conspectis Prænestini, quod omnes Carbonis copias deletas audissent, Norbanum ex Italia aufugisse, reliquis vero Italix urbes ad Sullam concessisse, civitatem Lucretio dedere. Mario aggerem per cuniculos ingresso, nec multo post interempto manu propria Lucretius cervicem abscidit, caputque ad Sullam misit: id fori in medio ante rostra Sulla cum appendisset, iuventa consulis irrita, inquit, remigem prius esse oportere, quam ad gubernaculum manus admovere.' *Mach.*

Proscriptionis tabulam] Plutarchus: 'Sylla igitur extemplo octoginta proscripsit millia senatorum, communicato consilio, omnibus ægre ferentibus: imo interjecto die ducentos et viginti adiecit: deinde tertio non pauciores adiecit.' *Mach.*

Novem millia] Alii *XIX. millia de ditiorum* legunt, quot et Liviana Epitome lib. LXXXVIII. Augustinus de Civitate Dei III. 28. septem dumtaxat millia civium Romanorum interfecta: Val. Maximus IX. 2. quatuor legiones obtruncatas affirmat. Plutarchus ἐξαρχαίους numerat. Ann. Florus lib. III. Rerum Romanarum quatuor millia. Orosius lib. V. tria tantum numerat, nisi mendosus codex est. Quatuor aut quinque millia fuisse creditur, inquit Strabo Geograph. lib. V. et quidem Samnites, quos vivos edicto capi Sulla vetuerat. *Schottus.* Exemplar nostrum u-

num, VIII. unde factum forte ut irrepserit in Epitome Liviana, octo millia: dum librarii scilicet non putant novem eo modo exprimi: inde etiam factum ut iidem sæpe pro XXXX. repræsentarint *triginta*. Grut. Admodum variant veteres in tradendo numero occisorum. Dnas legiones memorat Seneca de Benef. V. 16. quas septem millia fuisse exponit de Clem. I. 12. ubi adde Lipsium. Alii varie vel augent vel minuant illum numerum: ad VI. legiones ascendit Scholiastes Lucani lib. VII. vs. 307. Inspice Plat. Sulla p. 471. Sigon. ad Liv. Epit. lib. LXXXVIII. Vignoli de Col. Anton. cap. 2. p. 22. seqq. et viros erud. ad Florum III. 20. § 24. Varietati fortasse causam dedit, quod alii solos numerarint cives Romanos, alii sub iis etiam comprehenderint Samnitas, qui simul ibi fuerunt trucidati. Et facile sub tyrannis latet veritas, multis sævitiam supra modum extollentibus, ceteris rem mitioribus verbis excusantibus. *Arntz.*

Villa publica] In campo erat Martio teste Livio lib. V. Val. Maximo IX. 3. Augustino de Civitate Dei III. 28. Non illud celabo male in utroque Livii abbreviatore *via publica pro villa publica* legi. *Schott.* Idem error in 'via' et 'villa' erat apud Liv. Epit. lib. LXXXVIII. teste Sigonio. De loco ubi cædes facta, vide commentatores modo laudatos et Ondend. ad Lucan. II. 197. *Arntz.*

§ 10 *Tribuniciam potestatem*] Appianus: 'Tribuniciam vero potestatem adeo perfregit ac debilitavit, ut fere ad nihilum redegerit, quum ex lege prohiberetur, qui se tribunum gessisset, ulterius potestatem habere posse.' *Mach.*

§ 11 *Spe deceptus*] Corrige *sperni captus* ex libris antiquis Mss. Nullam enim spem conceperat, quamobrem dictaturam abdicaret. Supra paullo, *imminuit* iidem præferunt. *Schott.* *Spe*

deceptus omnes edd. et codd. nisi quod *receptus* Fran. et Leid. 2. Posset retineri *spe deceptus*, quoniam speraverat in summa dignitate se Romæ tranquille posse ætatem transigere, quod aliter accidit, cum vel ipsi pueri ei illuderent, ut notum est. *Arntz.*

Puteolos] Strabone antumante in Campania opidum a 'putore' aquarum sulfurearum dictum. *Mach.*

Phthiriasis] Pedicularis morbus dicitur; nam *φθελρ, pds, pediculum* indicat, *ἀρδ τοῦ φθίρω, tabesco*. Plinius in septimo: 'Age, non exitus vitæ ejus omnium proscriptorum ab illo calamitate crudelior fuit, erodente se ipso corpore, et supplicia sibi gignente?' *Mach.* 'Animi concitatione nimis, atque immoderato vocis impetu, convulso pectore, spiritum cruore ac minis mistum evomuit,' inquit Val. Max. ix. 3. Pediculari autem morbo præter Sullam perierunt, Acastus Pelæi filius, Alcman pœta, Pherecydes Syrus, Callisthenes Olynthus in carcere, et Mucius jurisconsultus. Eunus quoque servus, qui primus in Sicilia bellum excitavit. Plutarchus in Sulla extremo et Helladius in Chrestomathia apud Photium in Bibliotheca pag. 870. Adde et septimum Herodem Judæum. *Schott.*

CAP. LXXVI. § 1 *Mithridates*] Rex Ponti Euxini patriæ, inde Euxini, id est, 'hospitales dicti.' Est autem prope Mæotida. Circa hunc locum erant plures provinciæ, tum ad Asiam, tum ad Europam attinentes, quibus ipse rex imperabat. *Mach.* Libri quidam scripti vitiose *Mithrydates* per y habebant: lego *Mithradates* prima vocali in secunda syllaba ex nummis antiquis, quomodo iuscriptos plurimos videre licet in Fastis Huberti Goltz. antiquarii diligentissimi. *Schottus.* Adde Simson. Chronic. ad ann. 3885. Var. Lect. ad Quinctil. Decl. viii. 3. p. 708. et quæ supra ad c. 70.

disputavimus. *Arntz.*

A septem Persis] De illis Herodotus libro tertio, et Justinus primo Epitomarum suarum plura scribunt: ii enim magos interfecerunt, qui dolose pro ipsis regnabant: deinde hinnitu equi Dariû regem constituere. *Machan.* De his Polybius lib. v. Joseph. Antiquit. Judaic. xi. Strabo lib. xv. extremo Geographiæ. Amm. Marcell. lib. xxiii. L. Florus Artabazem, qui ante Mithridatem regnavit, a vii. Persis oriundum facit lib. iii. cap. 5. *Schott.* Vide Prideaux Hist. Jud. part. ii. lib. v. p. 460. mox *magni animi* cod. Boend. sed vulgata melius defenditur ex iis quæ attulit Cortius ad Sall. Catil. c. 5. § 1. Cicero de Orat. i. 38. 'Prope singularis et divina vis ingenii videtur:' et pro C. Rabir. c. 7. 'Et animi vim et infirmitatem corporis ostenderet.' *Arntzen.*

Duarum et viginti gentium] Gellius libro decimo septimo capite decimo septimo: 'Mithridates autem Ponti atque Bithyniæ rex inclutus, qui a Cnæo Pompeio bello superatus est, duarum et viginti gentium, quas sub ditione habebat, linguas percullit, earumque omnium gentium viris haud unquam per interpretem colloquutus est: sed, ut quemque ab eo appellatus fuit, proinde lingua et oratione ipsius, non secus ac gentilis ejus esset, loquutus est.' *Mach.* Mss. omnes et libri excusi antiqui aliter *quinquaginta gentium*; verum *ὀκταεβλικῶς*; Plinius avunculus vulgatam lectionem tuetur, ut veritati proximam, Natr. Histor. vii. 24. et xxv. 21. Solinus Polyhistoris c. 7. Agell. lib. xvii. et Valerius viii. 7. *Schottus.* Schotti Mss. omnes *quinquaginta gentium*. Pall. *quinquagesimo gentium*. Verum pro altera stant ceteri auctores. *Grut.* Ego omnino puto, hic alios auctores secutum fuisse Nostrum, qui ut rei novitatem auferent, minimas etiam dialectos videntur computasse,

et ex hisce separatam linguam effecisse, ut ita numero rotundo *quingenta* exirent. Ita est in Fran. et Gramm. et reliquis ante Aldum editis: *quingagesimo* uterque Leid. Boend. et Haun. sed in error natus ex stupida monachorum ignorantia, qui cum *L.* legeretur, divinare debebant *quingaginta*, an *quingagesimus* scribere satius esset. Non ægre ferat lector, si in eruditorum conjecturis recipiendis, et pro vera lectione obtundendis, soleo esse cautior fortasse quam par est. Reliquis omnibus etiam adsentitur Quinctil. Inst. xi. 2. fine: 'Mithridates cui duas et viginti linguas, quot nationibus inperabat, traditur notas fuisse.' Arntz.

§ 2 *Nicomedem*] Is eat, de quo Cæsaris in vita Suetonius refert. *Mach. Ariobarzanem*] Colinæus *Ariobarzanem*. Veteres libri *Ariobarzanem*, vel *nen*. Schott.

§ 3 *Interficeretur*] Cicero in Oratione de Lege Manilia: 'Vos tot civium Romanorum millibus uno nuntio, atque uno tempore necatis, quo tandem animo esse debetis?' *Mach.*

§ 4 *Excepta Rhode*] *Excepto* Boend. et Arripp. de quali constructione vide Heinsium ad Ovid. Met. xi. 55. Vossium de Art. Gramm. i. 12. p. 131. et quæ sup. c. XLII. § 2. adnotata sunt. *Arntz.*

§ 5 *Sulla cum prælio vicit*] Cicero Oratione de Lege Manilia: 'Triumphavit et Sulla: triumphavit L. Murena item de Mithridate.' *Mach.*

Proditione Archelai] Mihi illud *proditione Archelai* semper suspectum de mendo fuit, verum libri nihil variant. Pugnat cum historia: credo scripsisse *repugnante Archelao*, aut simile. Archelaus cum classe regia Sullæ se tradidit. Epitoma Livii lib. LXXXII. et Orosius vi. 2. *Schott.* Not. Min. *Proditione Archelai* et noster Palatinus, neque repugnat historia: Livii enim Epitoma lib. LXXXII. 'Archelaus cum classe regia Sullæ se tradi-

dit.' *Grut.* Eo tamen loco Orosii scribitur, M. Marius docem fuisse constitutum 'in locum Archelai, qui se ad Syllam cum uxore liberisque contulerat.' Alii tamen narrat, et hisce potissimum fides est habenda, tentasse quidem Sullam, ut Archelaum ab rege abduceret, sed frustra: vide Appian. de Bell. Mithr. p. 348. et 353. et Plutarch. in Sulla p. 466. Ex Livio exsculpi non potest fuisse proditorem Archelaum, neque enim quaeritur, an classis fuerit tradita Sullæ, hoc enim concedente Mithridate accidit, sed non fuerit proditione tradita. Et hoc videtur esse contra historię veritatem. Constat tamen descivisse Archelaum ab Mithridate ex ipso Plutarcho Lucullo p. 496. Sed videtur factum, postquam ex pacis legibus iam ipse rex classem tradiderat. *Arntz.*

Apud Orchienum apudum fudit et oppressit, et potuit capere nisi ado. Mar.] In sequentibus non video, cur rejiciam omnium editipnum et codicum auctoritatem; scio tersius esse, quod produxit Schottus; sed solet non raro ineptire Noster, et sine ratione *ταυρολογεῖν*. Quare antiquam lectionem reduxi invitit fortasse iis, qui me inventis frugibus glande vesci objicient. Quisque fruatur suo genio: ego malo garrientem dare Aurelium, quam aliorum bene inventa contra veritatem apponere. Et si quis vellet, aliquo colore hæc lectio defendi posset, non solum *fudit*, verum penitus *oppressit*, quin etiam *capere potuisset*, &c. *Arntz.*

Eum Cabiris] Qui Mithridaticum antidotum saluberrimum confecit. De victoria Sullæ nuper diximus. Juvenalis quoque ait: 'Pontica ter victi cautus Mithridatica regis.' *Mach.* *Mas. enim acrius*, male; Parisinus *argis*; alii *argis* inde fecerant. Mox *popularium* melius quam *popularem* libri veteres. *Schott.*

Fudit] *Prælio fudit* Haun. *Arntz.*

.. § 7 *A Pompeio*] Ut ait Plutarchus: 'Revera Luculli res gestæ imperium Pompeii exornarunt.' *Mach.*

Nocturno prælio] Ad lnnæ splendorem, ut Plutarchus in vita narrat: 'delusos regios milites umbra lunæ.' *Mach.*

Venenum sumpsit] Plutarchus in Pompeio ita recitat: 'Mithridatem per filii Pharnacis seditiones mortem sibi conscivisse, ac omnia, quæ ipse possederat, Pharnacem sibi sortitum: denique his gestis Pharnacem ad se Romam scriptitasse.' *Mach.*

§ 8 *Tardius biberet*] *Mss.* Quod cum id tardius ebiberet. Vaseosan. cum id tardius subiret: scilicet præcordia, non damno. Hic mihi locus manum iniecit, et paulisper consistere, quælibet properantem ad finem, jubet: 'obducere' enim antiqui eleganter dixerunt, pro ebibere vel exorhere: quod in Cicerone Tuscul. lib. 1. repouendum Petro Victorio in Variis Lect. lib. xv. assentior: sic enim habet: 'Theramenes cum conjectus in carcerem xxx. jussu tyrannorum, venenum ut sitiens obduxisset, reliquum sic e poculo ejecit, ut id resonaret. Quo sonitu reddito, ridens, Propino, inquit, hoc pulcro Critiæ:' ubi quidam ex illo Xenophontis lib. 11. 'Ἐλλην ἐπέει τὸ κόρευον ἐπιε, ebibisset vel obbibisset legerant. Emendandus in hoc verbo et Seneca scriptor gravissimus libro de Divin. Provid. cap. 3. Sic enim locum legendum censeo: 'Male tractatum Socratem judicat, quod illam potionem publice mistam non aliter, quam medicamentum immortalitatis obduxit, et de morte disputavit usque ad ipsam:' vulgati eduxit invenuste. Post paulo sic lege et interpunge ex *Mss.* Quanto magis huic invidendum, quam illis quibus gemma ministratur, quibus expletus est animus. Omnia pati dictus, exsecta virilitatis, aut dubia, suspensam auro nivem diluit. Schott. Invisis iterum omnibus codd. et editt. Schottum vo-

lui, ægerrime licet, sequi, cum, quia facillima est varietas, tum quod alia lectio biberet vix commodum sensum efficeret. Ovid. Met. v. 437. 'Denique pro vivo vitiatas sanguine venas Lympha subit.' Hoc dicitur, 'medicamentum concipere vesis' apud Curtium III. 6. § 11. Sed retraxi me, quia vulgatam lectionem ita malim exponere, cum venenum tardius succos exureret et consumeret. Notum enim est, 'bibere' tribui omnibus illis rebus, quæ liquidum aliquid ad se trahentes efficiant, ut exarescat. Ita 'prata bibunt' apud Virgil. Ecl. III. fin. ubi vid. La Cerda. 'Tela bibunt cruorem' apud Silium VI. 293. Ubi adde accuratissimum illius poetæ interpretem Drakenb. et ad XVII. 413. Statium. ad Tibull. El. II. 1. p. 328. et similia. Sic 'bibere' dicitur venenum, cum per venas dispersum medullas succumque urit et exsiccat. Lucanus IX. 741. 'Ecce subit virus tacitum, carpitque medullas Ignis edax, calidaque incendit viscera tabe. Ebibit humorem, circum vitalia fusum Pestis.' Ex sacris litteris tuenda et hæc locutio Jobi c. VI. vs. 4. 'Quarum virus ebibit spiritum (vel sanguinem) meum.' Quomodo omnino vox מַחַח vertenda erit, repugnantibus licet LXX. et vulgata versione cum nonnullis interpretibus. Addas Nonium in voce 'Bibere.' Eadem est metaphora apud Senec. in Herc. Cæt. vs. 914. 'Exedit artus virus, ut fama est, hydræ. Immensa pestis conjugis membra abstulit.' Et vs. 1226. 'Exedit artus penitus, et totas malum hausit Medullas.' Et quæ huc pertinentia adtulit Heinsius Adv. in Tibull. p. 461. Ad verbum quod spectat 'obducere,' de cuius significatione hac occasione agere voluit Schottus, confer quæ nuperrime notavit Burmannus ad Phædrum suum I. 14. 9. Si 'bibere' hic vulgato sensu velis exponere, sequentia verba

nullam fundnat sensum; quid enim tardius 'biberet,' quia corpus contra venena firmarat? Ea tamen notione, qua nos accepimus, magis videtur esse poeticum. Sed talia tam accurata lance apud Nostrum non sunt pendenda. *Arntz.*

Multis antea medicaminibus] Gellius XVII. 16. 'Scriptum etiam a Lenæo Pompeii liberti Mithridatem illum Ponti regem medicæ rei, et remediorum id genus solertem fuisse, solitumque anatis sanguinem miscere medicamentis, quæ digerendis venenis valent, sanguinemque earum potentissimum esse in ea confectione; ipsum autem regem assiduo talium medelarum usu, a clandestinis epularum insidiis cavisse. Quamobrem victus a Romanis, frustra venena violentissima festinandæ necis gratia expertus, seipsum gladio transegit.' *Mach.* De Mithridate autem sic etiam Seneca rhetor noster: 'Habit malum medicamentum Mithridates. Quis enim alius debebat habere quam parricida?' ad quem locum vide quæ notamus de medicamine, quod Græcis φάρμακον. *Schott.*

Inmissum] Sic in omnibus; nisi quod Leid. 2. et ipsum, sed tum neque sensus satis cohæret, et frigidam facit orationem, quasi ille Gallus inter percussores primum locum obtineret. Magis proprie est 'inmittere percussorem,' ut apud Florum I. 7. § 2. 'Inmissisque in eum percussoribus.' III. 1. § 8. 'Massivam inmisso percussore confecit.' Tacit. Annal. III. 16. 'Nec illum sponte extinctum, verum inmisso percussore.' et quæ Oudend. ad Lucan. II. 202. *Arntz.*

Sithocum] Libri calamo et typis exarati et Livii Epitoma lib. CII. 'Bithocum' nuncupant: Appianus Βίθρορον scribit, *Bitoceton*: quomodo utrobique fortasse scribendum. *Schottus.* Alii libri *Bithocum*. Pal. 2. *Siticum*. Appianus vocat Βίθρορον, et forsitan appellandus *Bituitus*. *Grut.*

[Vide Not. Delphin.] Cur *Bithicum* præferat dulcissima Anna, vellem rationes addidisset, neque enim eas comminisci queo. Si Appianum debeamus sequi, quod quidem malim et ego, cum in ejus codd. nulla conspiciatur varietas, cum Grutero scribo *Bituitum*, non *Bitocetum*. Vide illum Bell. Mith. p. 410. Ubi tamen hæc aliter narrat. *Arntz.*

Adjuvit] Ex posteriori Latinitate *adjuvavit* Fran. de qua hujus verbi flexione cum aliis egere Burmann. ad Petr. cap. 18. p. 61. et Hearne ad Plinii Epist. IV. 15. *Audivit* Leid. 2. *Adivit* Leid. 1. Turpes errores in re facili. Seneca de Benef. III. 22. 'Alius mortem domini adjuvit, alius deceptit.' Ovidius Am. El. I. 7. 66. 'Quamlibet infirmas adjavet ira manus.' *Arntz.*

CAP. LXXVII. § 1 *Magnus*] Devicta Africa, ita pronuntiant Sulla, appellatus. *Mach.*

Ita egit, ut ab eo diligeretur] Qui a primo potissima causa fuit ut Cinna interficeretur, et Carbonem interfici damnatum jussit, internecinos Sullæ hostes. *Mach.*

Siciliam a proscriptis recepit] Et quotquot proscriptionem Sullanam præoccupando, fugerant in Siciliam, hanc ut propugnaculum tutum ceperant, sed audientes Pompeium cum exercitu adventare, facile cesserunt. *Mach.*

§ 2 *Numidiam*] Plutarchus in Pompeio: 'aliæ confestim civitatum parvare, aliæ vi captæ. Hiarbas rex tum comprehensus, qui cum Domitio belli societatem inierat: cui successit Hiempsal. Prospera ergo fortuna Pompeius fretus, robori militum fidens, *Numidiam* impetit, in quam, quod diebus pluribus peragrandum erat, agmine concitato excurrrens, ea subegit omnia, quibus obviam factus est.' *Mach.*

Hiarbæ] *Hiarbæ* antiqui libri, et Plutarchus in Pompeio *Ἰαρβας*. 'Hi-

oram' Epitoma Liv. lib. LXXXIX. vocat: confer cum his Plinii VII. 26. Schott. Ita Fabric. ad Oros. v. 21. et Vinet. ad Eutrop. v. 9. *Jarbas* etiam Mss. et vetustæ edd. Sed alia scriptura videtur esse verior, cum *Ponica* vocabula adspiratiōe gaudeant: ut 'Hiempsal,' &c. Aliter tamen sentit Bernecc. ad Justin. XVIII. 6. § 1. et Neapol. ad Nason. Fast. III. 652. Non constant sibi in ea scriptura editores Servii, cum ad *En.* I. 371. 'Hiarbas:' ad IV. 86. 'Jarbas' scribant.' *Arntz.*

Viginti sex annos natus] XXVI. annorum Mss. Abbreviator Livii, et Eutropius XXIV. annorum faciunt. Triumphasse puto A. U. C. DCLXXII. Schott. Vide Pighium Ann. tom. III. p. 274. quocum confer Hearn. ad Eutrop. v. 9. *Arntz.*

§ 3 *Abrogavit*] Diversa historici scribunt. Plutarchus: 'Quare Pompeius adversus Lepidum dux declaratus, hic enim tum multa in Italia occupaverat, et citeriorem Galliam per Brutum superatam videbat; cetera Pompeius facile vicit:' et paullo post: 'amissa Italia Lepidus in Sardiniam fugit, ubi morbo comitiali mæstior, non ex adversa, ut aiunt, fortuna, sed quod in literulam quandam incidit, ex qua adulteram uxorem cognovit.' Appianus: 'Lepidus a senatu accersitus, nec ille quamobrem vocaretur ignarus, universonum exercitum profectus, quasi cum eo Urbem ingressurus, prohibitus subinde, ad arma per præconem omnes connumerat; ex adverso Catulus bellum vicissim vere denuntiat, post in odium prælio, antequam Campum Martium ingrederetur, inito, ab utrisque superatus est Lepidus. Nec multum illi adversatus, in Sardiniam enavigavit; quo in loco distillationis morbo correptus cessit et vita.' *Mach.* Fugavit melius in Mss. dicimus enim 'abrogare' alicui 'magistratum;' 'abrogare' vero aliquem 'Italia,'

legere non memini: nisi forte scriptum hic fuit *ablegavit*: sic in Sulla pro rogatione, legatione in quibusdam excensis est. *Schott.*

§ 4 *Hispaniam*] Ab 'Hispani' urbe dictam auctore Trogo Pompeio. *Mach.* Ab *Hispano* debuisset scribere, nec recte urbem putat fuisse. Vide Justin. XLIV. 1. *Arntz.*

Proconsul] Mss. pro *consulibus*, perspicue verum. Ita enim dixerat Philippus, non pro *consule*, sed pro *consulibus* mittere se Pompeium. Cicero Philipp. lib. XI. et in oratione pro Lege Manilia extrema. Vulgata illa lectio *proconsuli* corrupta est ex compendiis literarum. Alii *proconsule*. Schott. Pro *consulibus* omnes Mss. quod retinendum, et firmandum ex iis quæ adtulit Hottom. ad Cicer. Leg. Manil. cap. 21. *Arntz.*

Sertorium vicit] Contra quem fugitivum Sullæ, et superstitem Carboniæ fugæ, primo Metellus pugnavit; idem cyclops, senexque imperator a juvene Pompeio superatus, ad pœnam amicorum præcipuam in convivio fœdissime trucidatus a custodia militari. *Mach.*

Piratas] Qui nemini commercium liberum, sed omnia in via, clausaque tenebant; Gabinus rogationem tulit qua Pompeio Cilicium provincia demandabatur, in qua celeriter felici victoria potitus est; tamen sponte se, fama audita Pompeii, maris vastatoribus dedentibus, tum enixissime nonnullis debellatis, per coloniasque distribuitis. *Mach.*

§ 5 *Tigranem ad deditionem*] Cum urbes castellaque ejus caperent, in extrema deductus, audita Pompeii clementia, sese dedit, conditionibusque a Pompeio oblatis acquievit. *Mach.*

§ 6 *Mira facilitate rerum*] Mss. pleniore, *facilitate et celeritate, nunc in septentrionem, &c. nunc in orientem.* Sic et in Lucullo supra *facilitate*, ubi vulgo codd. *felicitate*. Schott. 'Ce-

lertitas' in negotiis perficiendis laudata in Pompeio est respectu belli piratici, quod brevi tempore confecit, ut Florus III. 6. § 16. 'Quid prius in hac mirere victoria? velocitatem, quod quadragesimo die parata est; an felicitatem, quod ne una quidem navis amissa est?' Cicero pro Lege Man. c. 12. 'At hæc qua celeritate gesta sunt quanquam videtis, tamen a me in dicendo prætereunda non sunt.' Orosius vi. 4. 'Quos Cn. Pompeius post multam quidem vastationem mira tamen celeritate compressit: quare cum præsertim de bello piratico eam laudem meruerit Pompeius, non necesse est hanc vocem hic intrudere, quæ commodiori loco paullo ante fuerat ponenda, quare et abest a nostris omnibus cum scriptis, tum editis, si Schottum eamque secutos excipias, qui addiderant et *celeritate*, sed uncis tamen incluserant, ut fieri solet, si suspecta sint verba. Porro quod *facilitate* alios habere codd. monuerat vir erudit. parum accommodatum est, et melius receptam apud nos tuentur omnes. Talem *felicitatem* in Magno extollit Cicer. pro Lege Man. c. 16. 'Reliquum est, ut de felicitate pauca dicamus,' et mox 'Terra marique, quantaque felicitate gesserit.' In aliis itidem inperatoribus eodem modo fortuna laudari solet. Livius xxviii. 32. 'In provincia simul virtute tanta et felicitate perdomita.' xxxviii. 48. 'Pro felicitate mea exercitusque mei.' et xli. 16. 'Gloriaretur, sua virtute ac felicitate neminem jam cis Alpes hostem Populi R.' Quod hæc duo apud Schottum ita conjungantur, forte a librariis irrepsit ex Entropio, qui hoc bellum describens addit vi. 12. 'Quod intra paucos menses ingenti felicitate et celeritate confecit.' Et alibi laceros pannes ex eo auctore adantos esse Aurelio vidimus ad c. 7. § 8. c. 35. § 12. et cet. Male in nuperrimis edd. erat *nunc in septentrione, tunc in orien-*

te, quod vitium ab Aldo commissum ceteri maluerunt imitari, quam malum fortasse incuria ortum tollere: certe *nunc, nunc* melius olim editi eum Mss. Livius l. II. c. 45. 'Nunc jabet Etruscos probra jacere, nunc armatis sibi quisque lingua promptum hostem offerre.' xxxiv. 13. 'Nunc hac parte, nunc illa prædatum milites in hostium agros educebat.' xlv. 30. 'Nunc bello exercentes, nunc in pace micescentes ritus suos.' Iscanus Belli Troj. iv. 224. 'Nunc terra serpens, nunc aëra sulcans.' Florus i. 26. § 5. Justin. viii. 5. § 7. Orosius v. 20. 'Nunc cædendo, nunc ad dedicationem cogendo plurima exercitus parte privavit: de tali variatione in *nunc* et *tunc* vide Heinsium Advers. ad Tibull. p. 464. Burnmann. ad Ovid. Epist. Her. xviii. vs. 95. et passim multos. In *septentrionem* et *nunc orientes* Fran. In *septentrionem* et *in orientem* Mach. Arntz.

Henioschos] *Eniokhos* [Mss. libri: *E-nochios* Parisinum exemplum. Vide Paterculum. Schott. Quanta lectionum monstra ex hac voce prodierint vide in notis ad Ovid. Tr. El. i. 10. 35. ad Lucan. II. 591. et Var. Lect. ad III. 270. Arntz.

Iheri] Montem incolunt Taurum. Mach.

Judai] Pertinacissimum genus, vel a 'Juda,' vel quasi *Idai*, de quibus lege Strabonem. Cepit antem Aristobulum regem eorum. Mach.

§ 7 *Hircanum*] Idem, ut Ptolemæus: quod, ut angusto, ita longo etiam, freto primum terras, quasi fluvius, atque justus alveus includit, in tres sinus diffunditur contra os ipsum, et reliqua. Mach.

Rubrum] De quo ita Pomp. Mela: 'Rubrum mare Græci, sive quia ejus coloris est, sive quia ibi Eritra regnavit, *ἔρυθρὸν θάλασσαν* appellarunt, procellosam, asperum, profundum, et magnorum animalium, magis quam cætera, capax, primo recedentes

oras æqualiter impellit, et ut non in-
tret interius aliquantum patens sinus
errat, Arabiamque alluit.' *Mach. Cas-*
pium accrevit e Mas. quod mare in
vulgatis desideratur, et mox *jabet* pro
junit idem præferunt. *Schott.* Vo-
luit Schottus *Hirc. Caspium, Rubrum*;
sed hoc est contra omnes Mas. et edd.
Arntz.

§ 8 *Divisio*] Placet scripta lectio
Mox cum divisio orbis imperii Crassus
Syriam. Schott. Not. Min. Attamen
illa lectio non debet de loco tur-
bare scripturam omnium editionum,
quæ confirmatur ex nostris Mas. *mox-*
que divisio O. I. cum Crassus. Emen-
dationem Schotti receperant sequen-
tes editores. De hac divisione Seneca
de Const. Sap. c. 2. p. 392. 'Quam
totus orbis in tres divisiōs satiare non
poterat:' et Lucanus IX. 266. 'Unum
fortuna reliquit Jam tribas e dominis.'
Arntz.

Syriam] Satis constat Crassum auri
cupiditate in Parthiam profectum, cu-
jus facultia ditissimi summates hac
quoque tempestate, æterno judicio,
numquam explentur, sed more hydro-
pici, 'Quo plus sunt potæ, plus sitiunt
tar aquæ:' qui deinde dolo Surenæ
circumfundentis, vi in equum sublatus
est. Lucanus, 'Assyrias Latio macu-
lavit sanguine Carras:' et crudelissi-
me interfectus fuit, capite ad regem
Hyrodem allato. Jason fabularum ac-
tor, scribente Plutarcho, illud multis
telis perfodit, ac quasi fures debac-
chando pro ludibrio circumtulit. Pe-
trarcha in 'Triumphis vernaculo ryth-
mo ita accedere videtur opinioni, ut
auram in ore liquefactum fuerit:
vide Ciro de sangue avoro e Crasso de
oro, e l'uno et l'altro nobe tanto, che pa-
reva a ciascuno amaro. Mach.

Galliam] Quam per decennium do-
muit. In Suetonio leges, ejusque
commentariis. *Mach.*

Cæsarem dimittere exercitum] Inquit
ipse Cæsar: 'neque obscure dnæ le-
giones Cæsari detrahuntur:' quas (ut

idem in fine Belli Gallici asserit) a
Pompeio retentas; causa vero po-
tissima bellorum civilium hæc fuit,
quia Cæsar sibi ipsi timeret, noluit ex-
ercitum deponere: petebat enim con-
sulatum ac triumphum. Senatûs al-
terum libens daturus erat, et dice-
bat, 'triumphare si vis, accede more
aliorum imperatorum; sin consulatus
competitor esse velis, accede priva-
tus humiliter in Campo Martio suffra-
gia rogaturus:' timebat vero Cæsar,
si non obtineret consulatum, ac sine
officio et militibus in provincia vive-
ret, ne rationem actorum reddere
cogeretur; affirmante Suetonio, 'cum
M. Cato identidem, nec sive jureju-
rando denuntiaret, delaturum se no-
men ejus, simulac primum exercitem
dimisisset, cumque vulgo fore præ-
dicarent, ut, si privatus redisset, Mi-
lonis exemplo, circumpositis armis,
causam apud judices diceret.' *Ma-*
chan.

§ 9 *Infesto adventu*] Jam contra
senatusconsultum Rubiconem trans-
ierat, Picenum, Umbriam, Etruriam
occuparat: territus itaque cum sena-
tu Pompeius ab urbe discessit Brun-
disium usque, ut maria cum mariti-
mis locis in potestate sua præoccu-
paret. *Mach.*

In Pharsalia] A 'Pharsalis' opido
dicta: idem operi Lucani titulus.
Causa victoriæ Cæsaris: sex cohortes,
legionibus eductæ, decimæ legi-
oni a tergo locatæ, jussæque sunt qui-
etem agere a tergo ac hostibus igno-
tæ esse: erant numero tria millia vi-
rorum, quæ obsistendo, equites Pom-
peianos longis jaculis per frontes ac
ora feriebant: juvenes autem nobiles
hujus inexperti pugnæ adversæ, man-
ibus protegendo oculos, terga de-
dere: reliqui Cæsareorum impetum
non ferentes saluti suæ fuga consu-
luere, cum Pompeius ad castra acce-
lerans, et vestem sumens infortunio
congruam, inde egressus tandem La-
rissam applicuit: cætera in vita ejus

perlege. *Mach.*

Ad Ptolemæum] Dubitabat Pompeius, an ad Partbos confugeret, an ad Jubam Mauritanæ regem; tandem Lentulo (apud Lucanum l. VIII.) hortante in Ægyptum profectus, ubi regnabat regulus filius: patri ejus ingenia beneficia contulerat Pompeius. Ptolemæi præceptoris nomine Theodoti, dicentis hominem mortuum non solere nocere, sententia condemnatus, et a Septimio et Achilla indigne trucidatus, indigne vitam cum morte commutavit. *Mach.*

Fugit] Mss. *confugit*. Adduntque ejus imperio ab Achilla et Pothino satellitibus occisus est. Nec quicquam præterea est: sequitur enim Julius Cæsar, ceterique, quos hic damus, eadem manu et stylo eodem, nisi iudicans vehementer hallucinor. Scripsi autem, ne quem offendat, *Pothino*, aspiratione in secundam syllabam tracta, tametsi vulgati in priore ap'pingant, sequutus Mss. librorum vestigia, in quibus constanter *Potinus* vel *Potinius*: sequutus et Græcos Ap'pianum, Dionem, et Plutarchum in Cæsare et Pompeio, qui Ποθεως scribunt, primamque corripiunt Lucanus et Martialis, quæ in hæretico *Φορελω* longa est. Fuit autem *Pothinus* nutricius Ptolemæi, cujus consilio Pompeius Magnus, cum Pelusium accessisset, necatus est. Cæsar de Bello Civili lib. III. aliique. *Schott.* Periodus istæ *ejus imperio*, &c. non comparet in Palatinis; habet tamen sequens *Hujus latus*, &c. usque ad finem, quod tamen non agnoscunt Schotti nostri exemplaria scripta. *Grut.* *Fugit* tamen malunt editi. et Mss. Periodus vero *ejus imperio* aberat ab omnibus vel edd. vel scriptis sine dubio vi intrusa, sed uncis includere quam omnino rejicere malnuus, licet facile constet falsam esse, cum, si hæc admittatur, sequentia male cohæreant, quæ tamen genuina esse adfirmant impressi olim et manu exa-

rati ad unum omnes. *Pothinum* scribendum esse adspiratione in media syllaba docuerunt etiam Dausq. Orthogr. part. 2. p. 249. Scriver. ad Martial. Epigr. III. 66. et Epigr. v. 69. atque Comment. ad Lucan. VIII. 483. *Arntz.*

§ 10 *A Septimio]* Mediolanense exemplum a *Photino*, alii a *Theodoto* Ptolemæi præceptore. Nec mirum; variant enim narrantium sententiæ, teste Plutarcho et Appiano. Est autem L. Septimius, cujus Cæsar meminit tanquam desertoris, et Dio, lib. XLII. *Schott.* *Septimo* uterque Leid. Boend. et Haun. Pro *confossum* vero Boend. habet *interfectus*. Lucanus VIII. 618. 'Sed postquam mucrone latus funestus Achilles Perfodit.' Seneca de Brev. Vitæ cap. 14. 'Alexandrina perfidia deceptus, ultimo maucipio transfodiendum se præbuit:' et Val. Maximus III. 2. ex. 12. 'Vi doloris accensus latus Crassi sica confodit.' *Arntz.*

§ 11 *Itemque defuncti]* Aldus *Jamque*. *Schott.* Ita non solum Aldus, sed omnes edd. ante et post Schottum cum nostris Mss. *Arntz.*

Præcisum caput] Lucanus octavo Pharsaliæ: 'Tunc arte nefanda Summota est tabes capiti, raptoque cerebro, Exsiccata cutis, putrisque effluxit ab alto Humor, et infuso facies solidata veneno est.' Cum antea de incesione dixisset, 'Dum lumina nuda rigescunt, Suffixum caput est.' *Mach.* Perpetua est confusio in similibus compositis, quæ a 'scindere' et 'cædere' componuntur, ut s vel duplucetur sine necessitate, vel abjiciatur, ubi id fieri non oportebat, quare hic etiam *præcisum* habebat Leid. 1. sed male. Livius XXIII. 24. 'Spolia corporis caputque ducis præcisum Boii ovantes intulere.' XXXVIII. 24. 'Jugulati præcisum caput ipsa involutum veste ferens.' XL. 6. 'Caput mediæ canis præcisæ et prior pars cum extis.' Seneca Suas. VII.

43. 'Præbenti innotam cervicem, caput præcisum est.' Val. Maximus IX. 2. ex. ext. 5. 'Caput ejus et pedes præcisos matri misit.' Infra Epit. cap. 28. § 2. 'Medio capite supra ordines dentium præcisio.' Quod idem 'excidere caput' dixit Capitol. in Clodio Alb. cap. 9. 'Caput ejus excisum pilo circumtulit.' Quintil. Decl. III. 13. 'An nobis caput barbarus hostis excidat.' Orosius v. 12. 'Caput Gracchi excisum consuli allatum est.' Ita 'excidere manus' apud Dict. Cret. III. 15. et Vulcat. Gallican. in Avid. Cassio cap. 4. Similiter 'abscisum' et 'abscissum' permutantur in Epit. cap. 23. ubi vide. *Arntz.*

Ignoratum] Qui *ignoratum* pro *adoratum* mordicus retinent, nihil gravius in eos dicam, quam in luce caligare, tametsi libri IV. excusi ita legant. *Schott.* Tam pulcrum nobis lectionem *adoratum* primus procuravit Aldus, quam unicam amplectitur clarissimus Schottus; sed ego non libenter cæcum numen adoro, quod in aliorum cerebro natum publicæ superstitioni exponitur. *Ignoratum* volunt omnes olim editi et Mss. Ignotus enim erat gladii usus in abscidendis capitibus sub libera rep. cum hanc in rem securibus uterentur, ut voluerit Noster indicare primum hoc in Pompeio fuisse tentatum, quod firmat Lucanus VIII. 672. 'Tum nervos venasque secat, nodosaque frangit Ossa diu, nondum artis erat caput ense rotare.' Sine arte igitur fuit abscisum Pompeio caput, unde recte illo loco Scholiastes: 'Aduhuc illo tempore nesciebant semel amputare caput a cervice:' quod expone, si vis, nesciebant gladio uno ictu caput amputare; hoc enim inter inelegantes carnificum artes recensebatur. Cicero in Verr. v. 45. et Tacitus Ann. XV. 67. sub inperatoribus demum usus gladii fuit inventus. Lactantius Div. Inst. v. 13. p. 335. 'Non tyrannicas jussio-

nes, non Præsidum gladios tremunt.' Confer Lipsium ad Tacit. l. l. Casaub. ad Sueton. Aug. c. 15. Schulting. ad Quintil. Decl. I. 10. et Comment. ad Florum II. 5. § 3. *Adoratum* tamen, si ita voluissent codd., posset defendere Amm. Marcellinus XIV. 11. p. 64. 'Ita colligatis manibus in modum noxii cujusdam latronis cervice abscissa (melius abscisa) ereptaque vultus et capitibus dignitate, cadaver est relictum informe, paulo ante urbibus et provinciis formidatum.' Seneca Consol. ad Marciam c. 20. p. 285. 'Vidit Ægyptium carnificem et sacrosantum victoribus corpus satelliti præstitit:' et Plinius Epist. VI. 10. 'Neglectumque cinerem sine titulo, sine nomine jacere, cujus memoria orbem terrarum gloria pervagetur.' Neque ideo tamen vera lectio damnanda erit. *Arntz.*

§ 12 *Nilo*] Vide Muncker. ad Hygin. Fab. XV. *Arntz.*

Jactatus] Malim *jactatus*, quamvis lib. IV. excusi *jactatus* legant. *Schott.* Malim *jactatus* cum Palatinis. *Gruter.* Si alternis vicibus hæc vel illa vox probanda sit, ego malim *jactatus*, cum cunctis Mss. ed. Ven. et Mach. nec causam video cur alii voluerint eam damnare. Lucan. VIII. 698. 'Litora Pompeium feriunt, truncusque vadosis Huc illuc jactatur aquis.' *Arntz.*

A Servio Codro] Lucanus, 'E latebris pavidus decurrit ab æquore Codrus.' Ac paulo inferius, 'Sic fatus, parvos juvenis procul aspicit ignes, Corpus vile suis, nullo custode cremantes.' *Mach.* *Codri* nominis vestigium nullum habet Palatinorum prior, quod tamen hanstium e Lucani Pharsaliæ VIII. 715. Plutarchus pietatem istam adscribit Philippo, liberto Pompeii. *Grut.* *Codro* ab uno abest Fran. sed reliqui Mss. et edd. *Servio Codro* constanter scribunt. De cognomine hoc accurate disputat Oudend. ad Lucan. VIII. 715. qui existimat non *Codrum* esse appellandum,

sed *Cordum*, quomodo apud Lucan. ediderat Grotius; adeoque hic rependendum ex Tacito, *Cæsto Cordo*; sed cum aliter sentiant Mss. et eo loco et hic, nihil novandum dnce. *Cædros* iis temporibus Romæ notes fuisse ostendit Codrus poëta, cujus mentionem facit Virg. Ecl. vii. 22. ad quem locum Servius et Schol. Juvenalis Sat. i. 2. 'Vexatus toties ranci Theselde Codri.' 'Cædros' exstat apud Plinium Ind. lib. vii. et quos adtulimus sup. cap. 14. Itaque cum nihil certi de vero hujus hominis cognomine constat, Mss. lectionem admisi. Si quid mutandum, quod non puto, scribi posset a *seruo rogo*, &c. ut *Cædro* ex sequenti *rogo* male traxerit originem, quare etiam deesse in Francosis. Fuit enim iste libertus Pompeii, teste Plat. Pomp. p. 661. quem ille 'Philippum' vocat. 'Seruum' appellavit ad angendam rei indignitatem, unde Appianus tantum dicit *λοιπὸν σῶμα τῆς θύραθεν*, quidam, homo villoris conditionis, Bell. Civ. ii. 788. Arntz.

Hic situs est Magnus] Usurpatur a Lucano Belli Pharsal. l. viii. hemistichii loco. Solet fere concise *Magni* nomine laudari, quod a Sulla dictatore, qui eam ob singularem virtutem amabat, datum recordor: quo nomine et Persas reges suos appellare solitos, refert Plutarchus. Exempla infinita poëtarum sunt, ut memultitudo deterreat vel in uno Lucano. Vide et versus in fragmento Petronii Arbitri. Adrianus autem Imperator in Ægyptum veniens collapsam jam vetustate Pompeii sepulcrum instauravit addito hoc versu: 'Ossa viri Magni tenui quam clausa sepulcro!' Auctor Xiphilius ex Dione in Adriano. Vide Egnatium ad Spartiani Adrianum. Meminit et Montis Cassii non procul Ægypto sepulcro Pompeii celebris iv. 9. Nic. Nicolaius geographus regius. Schott. *Hic positus est omnes* edd. ante Aldum, qui videtur

hoc ex sententia Lucani mutasse, ut Noster cum illo potissimum poëta loqueretur. Sed *positus* quoque confirmant nostri scripti, qua voce uti voluit Aurelius, ne poëtam videretur agere. Ovidius Trist. El. iv. 2. 49. 'Et cinis in tumulo positus jacuisset avito.' Albinov. ad Liviam vs. 69. 'Vix posito Agrippa, tumuli bene janua clausa est.' Tale tamen hemistichium supra est in Hannibale: 'Hannibal hic situs est.' Deinde Pompeius exsultat ab omnibus scriptis, pro quo primam tantum litteram *P* locant priscae edd. Facile ea possumus carere, quod viderat quoque præstantissima Anna, [Vide Not. Delph.] cujus judicium secutus est Oudendorp. ad Lucan. viii. 715. De sepulcro Pompeii plura Erhard. ad Petron. Sat. cap. 120. p. 565. Ceterum in nota Schotti ipse auctor volnerat verba ultima a *meminit*, &c. ad finem deleri, ut monuit in add., sed cum ceteri post eum editores illa exhibuerint, et hic legi passus sum. Arntz.

§ 13 *Caput ab Achilla*] Plutarchus in fine vitæ Pompeii ita scribit: 'Cæterum non multo post Cæsar in Ægyptum sic perturbatam provinciam profectus, afferentem Pompeii caput, ut scelus, execratus est, ab ipso avertit, gemmam vero Pompeii cum suscepisset occulte illacrimavit, (ejus gemmæ signum erat ensis) Achillam atque Photinum jugulavit.' Claudat itaque opusculum nostrum carmen vernaculum laureati poëta Petrarchæ ita canentis nonagesimo septimo cantu: *Cesaro poi ch'el traditor de Egipto Gli fece el dono de l'onorata testa Celando la leggeza manifesta Pianse con gli ochi fora, si come e scripto.* Lucanus idem asserit, 'Utque fidem vidit sceleris, tutumque putavit Jam bonus esse socer, lacrymas non sponte cadentes Effudit, gemitusque expressit pectore læto.' Mach.

Preciosissimis odoribus cremandum] Idem eodem in loco ita carmine comprobatur: 'Vos condite husto Tanti colla ducis, sed non ut crimina tantum Vestra tegat tellus: justo data

thura sepulcro, Et placate caput, cineresque in littore fasos Colligite, atque unam sparsis date manibus urnam.' *Mach.*

ADDITAMENTUM

VIRORUM ILLUSTRORIUM.

CAP. LXXVIII. § 1 *Dion dictus]* A. C. Octavio, Imperatore et Cæsare creato, siquidem ludis, quos ei Octavio hæres consecrato edebat, stella crinita per VII. dies fulsit; creditumque esse animam Cæsaris in cælum recepti, dictumque 'Julium sidus.' Plutarchus in Cæsare. Horat. Carmin. I. 12. et Sueton. cap. 88. *Schott.*

Thermo] De quo Sueton. cap. 11. *Schott.*

§ 2 *Dolabellam]* De quo Sueton. c. 4. At illum repetendarum postulatum, tandem absolutum dicit. *Schottus.*

§ 3 *Rhodum peti]* Ut Apollonio Moloni clarissimo tum dicendi magistro operam daret: hunc audivit et Cicero. *Schott.*

Captus] Circa Pharmacusam insulam, et redemptus L. talentis. Piratas captos, primum strangulatos, cruci, ut inter jocum minatus sæpe fuerat, suffixit. Sueton. cap. 74. in Cæsare. L. Fenestella in Epitoma apud Diomedem grammaticum decollasse ait. *Schott.*

§ 5 *Cum ei triumphus negaretur]* Opinor alliam caussam fuisse: quod in sententiam Scipionis Metelli S. C. factum esset, Cæsarem, nisi intra certam diem exercitum dimitteret, contra remp. facturum videri, et ipse proximis comitiis absentis sui rationem haberi volebat. Sueton. Cæs. c. 28. Torr. et capp. 29. 30. *Schottus.*

§ 6 *Ablato]* Vox hæc sine dubio *Delph. et Var. Clas.*

corrupta est ex *oblato*, cum præcisum Pompeii caput tanquam egregium munus Cæsari obtulerint Ægyptii. Vide Lucan. IX. 1010. Livium Epit. lib. CXII. 'Cum ei Theodotus caput Pompeii et anulum obtulisset.' Celsus in Vita Cæs. pag. 214. 'Pompeii caput atque anulum offertur.' Hanc vocem per *προσφέρω* exprimunt eadem in re Græci, Plutarchus in Pomp. pag. 662. et Appian. Alex. Bell. Civ. II. 792. *Arntz.*

§ 9 *Lentulum]* Tametsi Mss. sic legant, credo scribendum *L. Cæsarem*, quem cognatum suum utpote sibi semper infestum, jussit occidi. Dio I. XLIII. Sueton. c. 75. Afranium, cui semel in Hispania ignoverat, et quem quia iterum arma contra se tulerat, jussit occidi. Cæsar extremo commentario primo Belli Civilis, Florus Epitome T. Livii I. CX. Vell. Patere. lib. II. et Ann. Florus lib. IV. L. vero Cornelium Faustum Sullam interfici jussit, quod gener Cn. Pompeii Magni esset, et de vindicta suspectus. Paullus Orosius VI. 16. et L. Ann. Flor. lib. IV. filiam Pompeii cum liberis etiam interentam scribunt, si recte codd. habent; a quibus Appianus I. II. Belli Civilis, et seu Hirtius seu Oppius dissentiunt, qui incolumitatem a Cæsare datam affirmant. *Schottus.* *Lentulum* tamen mihi nominat Florus IV. 2. § ultimo, sed neque a quoquam positus inter eos quos interfecit Cæsar: itaque jure ambigunt de veritate scripturæ viri docti. *Gruterus.*

Aurel. Vict.

2 X

§ 10 *In perpetuum*] Dictus autem a M. Æmilio Lepido, ejus anni prætorè, qui post III. Vir. R. P. C. factus est. Plutarchus a senatu dictum ait, et undecim dies gessisse scribit. Vide Cæsar. Comm. libb. II. et III. initio de Bello Civili. *Schott.*

Occisus est] Quod hic scribit Noster de eclipsi solis falsum esse ostendit summus Scaliger de Emend. Temp. lib. v. p. 441. *Arntz.*

CAP. LXXIX. § 1 *Cæsar Octavianus*] In his breviores erimus, quod exstent copiosæ de his veterum lucubratiões, Suetonii, Dionis, Sex. Aurelli Victoris, eorumque qui Cæsarum vitas conscripsere. *Schott.*

§ 3 *Consulem*] Vox *consulem* mihi suspecta est. Neque enim tunc consul erat Antonius, Anna. Sed accipiamus hanc vocem generaliori significatione, de quocunque imperatore vel duce, qui bellum gerit, quomodo aliquoties supra; adde Dukerum ad Flor. II. 14. § 6. *Arntz.*

§ 4 *Sustulerant*] *Abstulerant* alii: Horat. Od. IV. 15. 'Et signa nostro restituit Jovi.' *Schott.*

Utro reddiderant] [Vid. Not. Delph.] Quid sibi velit hac nota bellissima femina, ego non percipio; utique certum est signa a Parthis Romam esse relata, cum in eo tantum dissentiant veteres, utrum hoc metu Augusti fecerit Phraates, an ut filium redimeret. Vide Freinsh. ad Florum IV. 12. § 63. Quare fortasse voluit Anna indicare, signa non 'reddita ultro,' sed potius 'redempta' esse. Sed tum non video quare Horatium fabi accuset. *Arntz.*

§ 5 *Inde Scythæ*] Sic Mss. scribe *Indi, Scythæ*: adstipulante Sexto Aurelio Victore in Augusto. *Schott.*

§ 6 *Jani gemini*] Jani templum tempore Numæ Pompilii, a quo ædificatum est, clausum A. ab U. C. XLII. et annis prope XL. Iterum C. Atilio Balbo II. T. Manlio Torquato Coss. anno DXXVIII. post primum Punicum

Bellum et uno anno demtaxat clausum. Orosius III. 8. IV. 12. Tertio post Cæsaris Augusti ad Actium de Antonio et Cleopatra victoriam, pace terra marique parata, anno DCCXXIV. Livius lib. 1. ab U. C. Suet. in Augusto cap. 23. ubi pro *tertio clausit* in veteribus Mss. est *ter clausit*: L. Ann. Florus, Orosius III. 8. et IV. 22. Plutarchus de Fortuna Romana, et alii. *Schott.* Luculenter in hac materia versatus est accuratissimus Massonius in Jani templo Christo nascente Roser. et præsertim Janum ter ab Augusto clausum fuisse evincit scot. II. c. 1. et seqq. *Arntz.*

CAP. LXXX. § 1 *Catonis Censorii*] Cujus supra vita est descripta c. 47. Vide genealogiam Catonum ex Ciceronis libro de laude M. Catonis apud Agellium XIII. 18. et Macrobi. VI. 2. *Schott.*

Nec minus] E cænaculo enim præcipitatorum minabatur. *Schott.*

§ 2 *Quæstor in Cyprum missus*] Mox credo legendum esse *ad advehendam* ex illis quæ notavimus sup. ad c. 19. § 2. et Torren. ad Val. Max. I. 8. ex. 2. *Arntz.*

Platonis libro] *Ἐαδωρ ἢ περὶ ψυχῆς*. Vide Val. Max. III. 2. *Schott.*

CAP. LXXXI. § 1 *Marcus Tullius Cicero*] Hujus vitam carptim delibabimus: neque enim copiose persequi est animus, tantum in fontes digitum intendam. Exstat enim Ciceronis per annos consulares tam accurate digesta historia a Francisco Fabricio Marcodurano, post Plutarchum, Sebastianum Corradum, et Benedictum Herbestum, ut omneis omnium in Ciceronem conatus exiguo libello superasse videatur. Illom autem manuscripto nostro quoque usum (ex Clivia enim liber allatus est) constat: ait enim se in vetusto cod. de Viris Illustribus vitam Ciceronis breviter comprehensam legisse, quæ hac appendice inclusa est: cæterum Fabricii vitam nisi invidiæ Parcæ magno

rei litterariæ damno abruptissent, Demosthenis vitam inchoatam olim, ac similiter contextam, et jam ut audio affectam, haberemus: quam heredam beneficio aliquando editum iri consulo. *Schott.*

Patris equitis Romano] At fulloniam fecisse, ac vites oleasque semper coluisse Q. Fusius Calenus apud Dionem XLVI. ait. Meminit patris sui Cicero de Legib. lib. II. et Ep. ad Att. lib. I. 5. *Schott.*

Genus a Tito Tatio rege] Eusebius in Chronicis et Plutarchus in vita Ciceronis genus ad Volacorum regem retulere, sed 'Tullum Attium' nominant: tametsi quidam codd. Τάλλος Ἀττιος pro Ἀττιος male: in Coriolano vero Ἀμφίδιος, non minus vitiose scribunt. Dion. Halicarn. semel Τάλλος Ἀττιος: alibi recte semper appellat: quo de in Coriolano nostro quoque mentio facta. Sil. Italicus lib. VIII. 'Tullam' quoque vocat: 'Tullius æratas raptabat in agmina turmas, Regia progenies, et Tulle sanguis ab alto,' &c. *Schott.* Et quæ breviter supra nos c. 19. *Aratz.*

§ 2 *Rosciano iudicio]* Contra L. Sullæ dominantis opes Sextum Roscium Amerinum parricidii reum defendit. Cic. Offic. lib. II. Et primam causam in Bruto vocat, publicam scilicet: nam pro Quinctio privatam apud Aquilium Gallum iudicem egit anno ætatis XXVI. post Romam conditam DCLXXII. Quinctil. XII. 6. Vide Agell. XV. 28. qui Corn. Nepotem, ut Fnestellam Pedianus, erroris convicit, de anno actionis Roscianæ: dices ibidem et annum nati Ciceronis. Dixit et pro Q. Roscio comædo anno DCLXXVII. ætatis XXII. ut recte Fabricius, repugnantibus reliquis, defendit. *Schott.*

Ex quo veritus invidiam] Sic et Eusebius in Chronicis, Calenus apud Dionem lib. XLVI. et Plutarchus. Ipse tamen in Bruto eam causam dicit in Græciam proficiscendi fuisse, quod

infirmirate corporis vocis contentio-nem in dicendo latera non ferrent. Triennium ergo a patria studiorum causa astitit, temperavitque vocem; ut ad orandum paratior redierit, et validior. *Schott.*

Ubi Antiochum] Ascalonitam scilicet, ut Plutarchus vocat: de quo Cicero de Natura Deorum lib. I. in Bruto, Lucullo, et de Leg. lib. I. Plutarchus in Cicerone et Lucullo. *Schott.*

Molonem] Ms. noster Milonem depravate scripserat, nescio quid de Annio Milone, quem Cicero reum cædis Clodianæ defenderat, somnians. *Molonem* omnes appellant: quem audivit anno ætatis XXIX. DCLXXV. post Romam conditam. Antea quoque Romæ eidem operam dederat ætatis XX. ab U. C. DCLXVI. testis Cicero ipse in Bruto: Plutarchus in Cicerone et Cæsare: Strabo lib. XIV. Quinctil. III. 1. Sueton. in Julio: Valer. II. 1. Rurans anno XXVI. ætatis, DCLXXII. post U. C. cum legatus 'Molo' ad senatum Romanum de præmiis venerat: Rhodos enim sola bello Mithradatico in fide Romana permansit. Cicero in Bruto. Ad præturam usque Græcæ declamasse auctor est Suetonius de Claris Rhetoribus. Noster c. 76. et Paternus libro priore post primam lacunam. Juvenalis Sat. X. de eloquentia ple-rumque perniciosæ: 'Sævus et illum Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ Torrentem, et pleni moderantem frena theatri.' *Schott.*

Qui fesse dicitur] Plutarchus tristem fingit, neque orante Cicerone Græcæ lætitiæ præ se tulisse. *Schottus.*

§ 3 *Quæstor]* Urbanus ætatis anno XXXI. U. C. DCLXXVII. Cicero in Pisonem: Verrina lib. VII. Fam. Epist. VII. 31. *Schott.*

Siciliam habuit] Anno insequenti. Quæstor autem erat Lilybætanus, prætore Sexto Peducæo, ut Asco-

nus: et M. Curtio, ut ipse oratione post reditum in senatu affirmat. Accidebat autem ut unus quæstor duorum prætorum esset. Nicolaus Gruchius II. de Comititiis. Duplex vero in Sicilia quæstor erat: unus Lilybætanus, alter Syracusanus dictus. Plutarchus, Ascon. Pedianus, et Cicero pro Plancio, Verrina libb. II. et VII. *Schott.* Latius hæc omnia, unde sua hausit Schottus, tractat Fabricius in *Histor. Cicer. p. 69. Arntz.*

Prætor Cilicium] Fuit urbanus prætor A. U. C. DCXXCVII. ætatis XLII. Ciliciam vero provinciam consularem privatus sorte obtinuit DCCII. ab U. C. ætatis LVI. auctore Plutarcho, et Cic. ad Attic. Epist. v. 15. ad Fam. III. 6. Itaque prætor hic non eum significat, qui jurisdictioni in Urbe præest, sed qui cum imperio extraordinario in provinciam missus est, Græcis *σπαρτηγός.* *Schott.* De hac significatione vocis prætoris supra egimus c. 63. § 2. *Arntz.*

§ 4 *Pisone et Gabinio]* L. Calpurnius Piso Cæsonius et A. Gabinus consules in Fastis Capitolinis dominantur anno, ni fallor, DCXCV. *Schottus.*

Macedoniam Asianque] Hoc loco Schottus pro *Asiam*, quod erat in Ms. reposuerat *Syriam*, quod scilicet existimaret nimis generale illud esse. Sed tamen eo modo emendare necesse non est, cum non solum Syria, verum et aliæ Asiæ regiones Gabinio fuerint attributæ, ut constat ex Cicero. pro Domo c. 23. ‘Alteri Syriam, Babylonem, Persas integerrimas pacatissimasque gentes ad diripiendum tradidisses:’ ut non mirum sit, si talem provinciam ‘Asiam’ appellet, quomodo Cicero Ciliciam ‘Asiam’ dixit ad Quint. Fratr. Epist. I. 1. ‘Quare cura, ut hic annus qui ad laborem tuum accessit, idem ad salutem Asiæ prorogatus esse videatur; quoniam in te retinendo fuit Asia felicior, quam nos in deducendo.’

Similiter ‘provincia Asia’ occurrit apud Tacit. Ann. XIII. 43. et Agric. c. 6. Et certius lectionis hujus veritas confirmatur ex Floro IV. 2. § 12. qui scribit Cæsarem Gallias, Crasum ‘Asiam’ invasisse provinciam, per quam Syriam esse intelligendam constat ex Livii Epit. lib. CV. ‘Craso Syria et Parthicum bellum, Cæsari Gallia et Germania dabantur.’ *Arntz.*

Opera hujus] Legendam opinor operæ hujus, qua de re vide Sigon. sup. 283. *Sylb.* *Opera hujus* intelligi debet de P. Clodio: sed tale quid vix patitur verborum nexus; itaque non immerito locus haberi queat suspectus de mendo. *Gruter.* Neque hic locus medicina eget, cum *hic*, etiam si solitarie ponatur, non ad proxime præcedens sed ad ulterius referri solet. Exempla vide apud Burmann. ad Quinctil. Inst. II. 5. et Cort. ad Sallust. Jug. c. 18. § 9. Similis est locus Flori I. 26. § 7. ‘Ac de Spurio quidem supplicium pater ipsius sumsit. Hunc Quinctii dictatoris imperio in medio foro magister equitum Servilius Ahala confodit.’ Si *Sylburgii* conjectura reciperetur, potius Noster scripsisset *hujus operæ.* *Arntzenius.*

§ 5 *Uluro]* Nam præterquam quod Dolabellæ id negotii dedisset Cæsar victor, ut ad Ciceronem scriberet, ut quam primum in Italiam rediret; ipse literas ad eum ex Ægypto misit, ut esset idem, qui fuisset. Cicero ad Fam. lib. XIV. epistola ult. et orat. pro Q. Ligario. Vide Ep. ad Attic. lib. XI. extrem. *Schott.*

§ 6 *Formiis quiesceret]* Ita et Eusebius in *Chronicis.* Ad Caietam in villa sua, inquit Valerius Memorabilium I. 4. et Plutarchus: Appianus vero ad Capnam Ciceronis villam collocat; inde se a servis lectica ad mare deferri jussit. Idem Plutarchus plures corvos infausta auspicia dedisse ait. *Schott.*

Auspicio] Anno priore dccix. aliud prodigium exitium ipsi Ciceroni portendere videbatur: Minervæ enim simulacrum, quod in Capitolio, priusquam ex Urbe in exilium abiret, dedicaverat, cum hac inscriptione,

MINERVÆ. CVSTODI.

VRBIS.

vi turbinis dissipatum membris, pronum jacuit, fractis humeris, brachiis, et capite. Jnl. Obsequens et Dio lib. xiv. et August. Civitatis III. 30. *Schott.*

Occisus est] Ab Herennio centurione et C. Popilio Lœnate tribuno militum, quem parricidii reum olim defenderat: quo de vide Val. Max. v. 3. et Senecam in Declamationibus et Snasoriis. Caput et manus dextera, qua Philippicas scripserat, pro rostris, ubi sæpe verba faciens cum stupore hominum auditus fuerat, in contumeliam ab Antonio collocata. Spectaculum mehercle, horrendum, facinus crudele et impium, sive auctorem sive percussorem spectes. Vixit igitur Cicero annos Lxiii. menses II. dies v. *Schott.*

CAP. LXXXIII. § 2 *Cytheridem*] *Mimum* male in Ms. Cytheris autem meretrix, Volumnii liberta, Antonium in Galliam sequuta est: quam cum Cor. Galinus poëta eximius perditæ amaret, ab illa spretns, repulsam impatienter tulit. Hunc igitur x. ecloga Virgilius inducit, illamque Lycoridem nominat: 'Tua, Galle, Lycoris Perque niveis alium, perque horrida castra sequuta est.' Quo loco vide Servium, et Cicer. Philipp. lib. II. Idem Ep. ad Attic. x. 12. 'M. Antonius Cytheridem secum lectica aperta portat, altera uxorem.' *Schott.*

§ 5 *Proconsul Galliam rex*] Cisalpinam intellige, a Julio Cæsare ad bellum Africanum proficiscente, ei præfectus; auctor Appianus lib. II. Cicero Epist. ad Famil. vi. 6. qui ad illum quinque epistolas misit, quæ lib. XIII. exstant. Immemor tamen

beneficii, de cæde Cæsaris cogitavit, et perfecit. *Schott.*

Philippis] In Mss. assidue, ut non incuria quadam, sed de industria accidisse videatur. Urbs certe Philippis numero multitudinis appellatur. *Schottus.* Non debuerat igitur contra manuscripti auctoritatem peccare vir doctissimus, reponendo in textum *Philippicis*, præsertim cum notum sit, adjectiva illa regionum et in *icus* et *ius* terminari, 'Philippus' et 'Philippicus,' uti illud eadem huc in voce patet ex Velleio II. 86. § 2. 'Aut in campis Philippis, si sic licuisset:' nbi alii itidem *Philippicis*, alii *Philippis*: neglecta una littera, quod fortasse etiam errori ansam dedit apud Val. Maximum I. 7. ex. 1. 'In campis Philippis Romani exercitus concurrerunt:' uti exstat in vet. edit. et Mss. levi mutatione pro *Philippis*. Ita 'Pharsalius' apud Heinsium ad Claudian. Cons. Hon. VI. 400. et Ovidend. ad Lucan. VI. 576. et VII. 787. qui hoc idem de aliis vocibus observavit ad II. 49. et VI. 402. Similiter 'Troius' apud Nicol. Heins. ad Ovid. Epist. I. 78. quæ vox ita emendatio occurrit apud Senec. in cod. scripto in Agam. vs. 637. 'Secura metus Troia pubes Sacros gaudet tangere funes.' *Arntz.*

Stratonis] Pro liberti nomine, librarii *Strabonis* scripserant, 'strabi' et ipsi fortasse, quos inter cæcos reges esse pueri didicerunt. Vide Valer. Max. VI. 5. et Plutar. in Bruto. *Schott.*

CAP. LXXXIII. § 2 *Osacem*] Sic emendode ingenio. Osaces enim appellatur dux Parthorum insignis, qui [Paterculus II. 46. vide et Vulcatium Gallicanum in Avidio Cassio initio, Paullum Orosium VII. 13.] Pacori, filii regis Orodis [sic et Florus appellat de quo Oros. VI. 4. Appiano 'Opolōns. Dioni vero 'Opolōns est: aliis *Horodis* Albanorum rex] nomine, &c. in Syriam exercitum ductavit. Dio lib. XI,

Justin. lib. XLII. Plutarchus et Cicero Epist. ad Attic. v. 20. et ad Famil. Epist. II. 10. et Philippic. lib. II. In Mss. *Lysacen* scriptum inveni et *Sysacen*: quem non agnosco. *Schottus*. Quæ parenthesesibus inclusa sunt, in addendis deleri iusserat vir erud. sed cum a sequentibus editoribus tamen recepta sint, et hic exprimi sum passus. *Arntz*.

§ 3 *Syriacis*] Horatius Od. I. 31. 'Dives et aureis Mercator exsiccat culullis Vina Syra reparata merce.' Fuere autem Syri mercatores. Strabo, Mela I. 12. Ezech. XXVII. 'Syros negotiator tuus.' D. Hieron. Epist. ad Demetriadem 'avidissimos mortalium, Syros' vocat. Et Salvianus de Vero Judicio, lib. IV. 'negotiatorum et Syrorum vitam nihil aliud esse' ait, 'quam meditationem doli et trituram mendacii.' *Schott*.

Caryota] Varro de Re Rust. II. 1. extr. 'Non scitis palmulas Caryotas Syria parere in Judæa, in Italia non posse?' De Caryotis sæpe Plinius, meminitque Strabo Geogr. lib. XVII. *Schott*. *Caruota* seu *Caryota* proprie sonat eum, qui Caryotis palmulis negotiatur, quarum palmularum mentio apud Dioscoridem I. 149. et Aëtium II. 30. nec non apud Varronem de Re Rust. II. 1. et apud Plinium compluribus in locis. Simili scommate Vespasianus ab Alexandrinis dictus est *Kvßuordærns*, ut in ejus vita tradit Suetonius cap. 19. *Sylb*. Et vir stupendæ lectionis Salmasius ad Solinum p. 927. *Arntz*.

Cum eandem fortunam] Mox pro *Pandaro* melius *Pindaro* restituit Voss. ad Vell. Paterc. II. 70. § 2. *Arntz*.

CAP. LXXXIV. § 2 *Neptuni se filium*] Unde et Neptunius ab Horatio dicitur per derisum. *Anna*. Et *Dacer*. ad Horat. Epod. IX. 7. Quare crediderim nammum, quem Havercampus ad illustrandum Josephum adtulit, quemque vir harum rerum peritissimus de Ca. Pompeio exponit

tab. I. num. 16. potius pertinere ad Sextum Pompeium, cum in illo et tridens Neptuni et delphinus conspiciatur, et Nasidius, cujus nomen ab altera parte legitur, classi Sext. Pompeii præfuerit. *Arntz*.

Carinis] Ad Telluris ædem, in qua regione Pompeiorum domus. Suetonius de Lenæo grammatico: 'Dœcuit in Carinis ad Telluris, in qua regione Pompeiorum domus fuerat.' Sic enim emendandum censeo. *Schott*. Jocus Sexti Pompeii de carinis refertur etiam a Velleio II. 77. Sueton. in libro de Illustribus Grammaticis Pompeiorum domum fuisse scribit in Carinis, ad ædem Telluris. *Sylb*.

Rupto per eundem Antonium] Antonius in hac pugna afuisse dicitur, et in Asia non procul Lebo adversus Medos rem male gessisse: quare suspicor legendum *eundem Pompeium*; nam ille latrociniiis rursus mare vexarat, nec pacem, quam acceperat, præstabat. Vide Oros. VI. 18. Legendum puto, 'Continno,' inquit, 'cum contra pactum Pompeius fugitivus adlegeret, et hostis habitus est.' *Schott*. Potius existimarim *Antonium* a glossatoris manu interrepisse, et *eundem* referendum ad Pompeium; neque tum quidquam debet offendere, quod sequatur 'Sextus,' cum tales constructiones novæ non sint. In prioribus edd. conjectura Schotti hæc legebatur, *Rupto per eundem Pompeium fœdere, ab Augusto*. Sed contra mentem viri optimi, qui tres ultimas voces expungi iusserat in Add. Tamen vulgatas editit. secutus est Hesseljns ad Vibium p. 75. *Arntz*.

CAP. LXXXV. § 1 *Lupercalibus*] Hoc est, XV. Kal. Martii. *Schott*.

Inponere tentavit] Et imposuit unus e Lupercis Antonius. Cæsar vero in sella reposuit: quod invidiosum fuit, tamquam regnum affectaret; unde M. Æmilius Lepidus se avertisse dicitur, et displicere sibi servitutem,

mœstitia vultus declarasse. Vide Plutarchum in Antonio, Dionem, Appianum, et Ciceronem Philipp. II. III. et XIII. idemque epistola quadam apud Quinctil. IX. 3. 'Data Luper- calibus: quo die Antonius Cæsari.' Notat Quinctilianus aposiopesin esse, et 'diadema imposuit' exaudiendum. *Schott.*

Perusii fame domitus] Confundit prænominia duorum, quæ supina negligentia in unum hominem confert: de victo M. Antonio, et fame domito Lucio, ita Lucan. I. 41. 'His, Cæsar, Perusina fames, Mutinæque labores Accedant fatis.' Et Vell. Paterc. II. 74. *Aratz.*

Ibi Lepidum sibi collegam adjunxit] Factum id a. d. III. Kal. Junii anno DCCX. U. C. quo nuntio accepto Octavianus Cæsar causam optimatum sine cunctatione deseruit. Cicero Epist. ad Famil. X. 23. Plutarchus in Antonio, Appian. lib. III. et Paternulus libro posteriori. Lepidus igitur pridie Kal. Quinctileis sententiis omnibus hostis a senatu judicatus est, cæterique qui uba cum illo a republica defecerant; quibus tamen ad sanitatem redeundi ante Kal. Septembris potestas facta fuit. Cicero Epist. ad Famil. XII. 10. ad Brutum Epistol. 16. et 19. Dio lib. XLVI. *Schott.*

De quindecim legionibus] 'Sedecim' habet L. Ann. Florus lib. IV. et in Syriam profugisse; alii in Ciliciam ad illum venisse Cleopatram referunt. *Schott.*

CAP. LXXXVI. § 1 *A fratre suo Ptolomæo]* Fuit hic Auletis filius, Ægypti rex XIII. ut puto: Cleopatra vero XIV. qua devicta Ægyptum in provinciæ formam redegit Augustus. Notandum autem Junonem quandam fuisse Cleopatram: quæ regis et sorore et conjux. Dio lib. XLII. de Cæsare, Brissonius de Jure Connub.

p. 5. Lacedæmone enim et Athenis dimidium licebat, Alexandriæ totum. Seneca in Ἀποκοκοκυνθῶσει, sen ludo de morte Claudii. Spartanis antem uterinam, id est, eadem matre natam sororem ducere licebat: Atheniensibus germanam, hoc est eodem patre natam. Alexandrinis vero et germanam et uterinam. Auctor Corn. Nepos in præfatione et in Cimonis vita (quæ tamen loca interpretes male explicant) Plutarch. extrem. Themistocle. Vide Alexandrum ab Alex. II. 24. et Turnebum Advers. lib. XVIII. Pulcher exstat apud Philonem Judæum libro de Specialibus Legib. initio super hæc re locus, quem non pigebit illustrandæ rei adscribere: 'Ὁ Ἀθηναῖος Σόλων δημοκρατοῖς ἐπιείκως ἐγενεσθαι, τὰς δημοκρατοῖς ἐκάλυψε· ὁ δὲ Λακεδαιμονίων νομοθέτης ἔμπαλιν, τὸν ἐπὶ ταῖς δημοκρατοῖς γάμον ἐπιτρέψας, τὸν πρὸς τὰς δημοκρατοῖς ἀπέειπεν· ὁ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, χλευάζων τὴν ἑκατέρων ἐδράβειαν, ὡς ἡμέτερα διατατρομένων, εὐφώρησεν εἰς ἀσέλγειαν.' Porro de Cleopatra vide Tertullian. extremo libro ad martyres et historicos Rom. omneis. Hæc enim ut virgo Vestalis Ilia, seu Rea Silvia historiam inchoavit, ita claudit: Prostratæ libidinis et illiciti concubitus utraque pœnas dedit: hæc veneno, illa hœmi viva defossa. Hic igitur omnis historiæ fructus est nerrimus, ut allorum exemplis admoniti, ab his potissimum vitii declinemus per quæ regna sæpenumero mutantur, et provinciæ (quod velimus, nolimus, pro dolor, cernimus) in alium statum, conditionem, adeoque et religionem demigrant. *Schott.*

§ 3 *In mausoleo ejus]* De genere hujus mortis conferatur Bochartus Hier. part. II. lib. III. esp. 1. Drakenb. ad Silium II. 417. et Gemma apud Augustin. In Gemm. part. I. num. 78. *Aratz.*

DE CÆSARIBUS.

CAP. I. § 1 *Septingentesimo, &c.*] Vide Freinshem. ad Flori Procem. lib. I. § 1. Arntz.

Vicesimoque duobus] Sic integre scriptum habet calamo exaratus codex, pro *secundo*. Quæ res statim initio operis conturbare lectorem queat; verum insolens non est auctori nostro numerum cardinalem ordinalem et retro vicissim commutare, ut Grammaticorum filii appellari. Sic in Tiberio infra disertim reperi: 'Cum imperium tres atque viginti, ævi octogesimum, uno minus annos egisset.' In Gordiano, 'Periit sexennio imperii;' et Severo, 'annis regni duodeviginti extinctus est.' Quæ si quis afferat non ab auctore, sed a librariis esse, qui compendio notisque signatos numeros efferre recte non poterant, animus est non vehementer contra pugnare. Certe apud Tacitum reperias sæpe, 'una et vicesima,' 'duo et vicesima legio,' 'una et vicesimani,' Histor. Augustæ libb. II. et IV. nisi quis composita esse malit, ut 'undevicesimus' et 'duodevicesimus.' Erit fortasse qui sic interpungendum putet *vicesimoque, duobus etiam*; ut *ἑλληρικῶς additis*, vel simile exaudiatur. Sed hæc lubens volensque refero ad III. viros stilitibus judicandis, a quibus ad populum provocare religio sit. Schott. *Vicesimoque secundo* libuit exprimere, quamvis adnotaverit amicissimus Schottus codicem calamo exaratum integre scriptum habuisse *vicesimoque duobus*: aliis enim in Mss. fere scribitur, *DCCXX. que II.* adeo ut librario potius imputari debeat hujusmodi resolutio. Porro si credendum est stylo, alius est auctor hujus libelli, quam cui attribuitur superior. Grut. Et cum in Epitoma legatur *vicesimoque*

secundo, ita exprimere malui, ne novum quid intruderem, quod forsitan negligentia librariorum tantum tribuendum. Arntz.

Etiam] Immo vult dicere, Romæ etiam esse inceptum regnari, cum antea libera illa fuisset urbs. Arntz.

Magni avunculi] Male subditicius Victor, qui hactenus circumfertur, *majorem avunculum* facit, Suetonii errorem sequuntur Augusto cap. 7. qui tamen, tanquam sui oblitus cap. 24. 'sororis nepotem' appellat. Vide I. JCTos. § quarto gradu. D. de Grad. et Affin. Schott.

Patriam] *Lege partium*. C. Cassii imaginibus adscribi solebat, 'duci partium.' Tacit. Annal. lib. XVI. Schott. Non absurde legendum putat Schottus *partium*; sed ita tamen, ut et sua sit indoles scripturæ receptæ. Grut. *In patriam* restituebat Barthius Advers. LIV. 13. Sed hanc Schotti conjecturam veriorum esse æstimabat sagacissimus Gronovius Obs. IV. 5. 70. Cujus judicium lubens sequor, nisi mavis *Actiacam*. Arntz.

Illectis per dona militibus, atque annona curandæ specie vulgo, cæteros haud difficulter subegit] Sumpsit a Tacito, qui inquit Annal. II. 1. 'ubi militem donis, populum annona, cunctos dulcedine otii pellexit,' &c. Grut.

Nisi Germania] Pro 'excepta Germania;' vel præterquam Germanorum ferocia. Sic mox utitur vocæ 'absque.' Schott. Simili significatione Terent. Heaut. I. 1. 89. 'Corrasi omnia, Ancillas, servos, nisi eos, qui opere rustico Faciundo facile sumtum exercerent suum.' Sallust. Jug. cap. 75. § 3. 'Igitur omnia jumenta sarcinis levare jubet, nisi fru-

mento dierum decem :’ et Ovid. *Epist.* II. 27. ‘ Dic mihi quid feci, nisi non sapienter amavi.’ De ‘ferocia’ Germanorum Claudianus *Cons. Hon.* III. 18. ‘ Te nascente ferox toto Germania Rheno Intremuit.’ Senec. *Herc. Fur.* vs. 1324. &c. *Arntz.*

§ 4 *Civiles*] Hinc confirmatur vera lectio apud Ovid. *Tr. El.* IV. 4. 13. qui de Augusto: ‘ Ipse Pater Patriæ, quid enim civilius isto?’ in aliis est *communius*. Sed illud etiam Suetonius *Aug.* c. 51. § 1. ‘ Clementiæ civilitatisque ejus multa et magna documenta sunt:’ et in *Epit.* c. 1. § 20. Adde Baudium ad *Plin. Paneg.* c. LXXVIII. § 3. *Arntz.*

Intemperantie] Quinta inflexione, ut ‘ intemperies ’ et ‘ materies.’ Pugnans autem hæc cum Suetonio cap. 78. Mox mire teneretur legi mavult Jctus, frater carissimus, et vero syllaba geminata videtur. *Schott.* Locum hunc examinat Casaubonus nosster commentariis ad Suetonii Augustum capite 78. qui consulatur. *Grut.*

Retineretur] Forte *detineretur*, aut simpliciter, *teneretur*, quod et aliis in mentem venit. *Grut.* Sed compositum hoc verbum sæpe pro simplici ‘ tenere ’ accipitur. Seneca *Medea* vs. 67. ‘ Et cornu retinet divite copiam.’ Quæque Duker. ad *Florum* II. 20. § 3. Si quid erit mutandum, sine dubio præferendum erit simplex *teneretur*, cum facillime ultima syllaba vocis *mire* sequenti adhæserit. *Arntz.*

§ 6 *Tribunicia potestate perpetuo habitus*] Vide Spanhem. de *Usu Num.* Diss. XII. 424. *Arntz.*

Romæ] [Vide Not. Delph.] Hæc repetita ex notis Torrentii ad Sueton. *Aug.* cap. 52. Sed vir de posteritate optime meritis, hæc loca nullo modo adaluit, ut demonstraret Augusto vivo templa Romæ esse posita, qui honos ei demum habitus est mortuo et in Deorum numero relato. Concedimus quidem, eum cum adhuc terras cole-ret, a multis scriptoribus ‘ Deum

Numenque ’ esse appellatum, qualia exempla collegit Britannicæ decus Bentleius ad *Horat. Ep.* II. 1. 16. Sed hoc privata factum est auctoritate, cum adlandi libidinis elogiis suis et laudationibus modum non statuerent poetæ. Nec tamen unquam tale quid factum fuit publico consilio, ut vivo templum in ipsa Urbe ei dedicaretur. Accuratissimus igitur Vignoli de *Col. Anton. Pii* c. 5. p. 82. existimat hanc esse mentem auctoris: ‘ quod vivo Augusto templa cum sacerdotibus in provinciis, Romæ vero post ejus obitum sacra institutaque fuerint.’ Sed an hunc sensum verba queant ferre, admodum dubito, certe expositio videtur longius quæsitæ. Neque tamen aliud quidquam invenio, nisi confugi-amus ad errorem Victoris, vel verba nonnulla mutatione ita scribamus: *Huicque uti (vel et) Deæ Romæ, provinciis omnibus.* Uti indicet, in provinciis Augusto et Romæ communi nomine dedicata fuisse templa, quod vivo Augusto accidisse constat ex Suetonio in *Aug.* c. 52. § 1. ‘ Templa quamvis sciret etiam proconsulibus decerni solere, in nulla tamen provincia, nisi communi suo Romæque nomine recepit:’ et ex similibus apud Spanhem. de *Usu Num.* diss. XII. p. 489. et diss. XIII. p. 650. De *Dea Roma* vide quæ latius in diss. de *Col. Com.* c. III. § 7. Porro de aliis Augusti templis posses inspicere *Suet. Tiber.* c. 40. § 1. c. 47. § 1. in *Calig.* c. 21. *Strabon.* IV. 292. *Grang.* ad *Juven. Sat.* I. 40. &c. *Arntz.*

§ 7 *Absque liberis tamen simulque conjugio*] Id est, præterquam in liberis, vel si liberos excipias. Et in *Caligula*, ‘ immaturo absque Octaviani interitu;’ id est, præterquam quod Augustus ad seram et maturam senectutem pervenit. Quomodo usurpat et *Amm. Marcellinus* et id ætatis scriptores. *Plauti* illud totiens obvium, ‘ absque illo esset;’ ‘ absque te foret,’ pro sine te: in *Capteivis, Me-*

næchmis, Bacchidibus, Trinummo. Et Terentii Phormione et Hecyra: 'Quam fortunatus cæteris sim rebus, absque una hæc foret.' Schott. Vult dicere fuisse fortunatiorem principem quam patrem aut maritum: adeo ut de eo intelligenda veniant ista Plinii Panegyrico ad Trajanum cap. 83. 'Multos illustres foris claros domestica destruebat infamia; et ne maximi viderentur hoc efficiebat quod mariti minores erant.' De hac domestica infelicitate, diximus plura ad illud Taciti: 'Ut valida Divo Augusto in rempublicam fortuna, ita domi improspera fuit, ob impudicitiam filii ac neptis,' &c. Annal. III. 24. *Grut.*

Judæi] Expresse scriptum, sed haud dubie *Indi* legendum. Idem mendum insector in Victoris Augusto supra inter Illustres Viros. Schott. *Indi* hic pro *Judæi* habent unanimi consensu Florus IV. 12. et Suetonius in Aug. c. 21. *Sylb.* Horatius Carm. Sec. 55. 'Jam Scythæ responsa petunt, superbi Nuper et Indi.' Adde Od. I. 12. 56. Oros. VI. 21. 'Interea Cæsarem legati Indorum et Scytharum, toto orbe transmissis, tandem ibi invenerunt.' Strabo Geogr. XV. 1006. et 1047. Rufus in Breviar. c. 19. alique. *Arntz.*

Garamantes] De Garamantis apud Tranquillum pax: eos L. Ann. Florus, sive is Seneca est, M. Durnio subigendos datos esse scribit. De Bactris æque altum silentium. *Schottus.*

CAP. II. § 1 *Claudius Tiberius Nero*] In nominibus istis *Claudius Tiberius Nero* anastrophe est infra quoque 532. 24. itemque supra 493. 44. 'Mernenius Agrippa Lanatus' et 492. 12. 'Tarquinius Sextus' et 66. 17. ex Livio, 'Manlius Cnæus.' Itemque apud Julium Capitolinum bis terve 'Antoninus Marcus.' In his enim prænotina Tiberius, Agrippa, Sextus, Cnæus, Marcus naturæ ordine debebant

præcedere. *Sylb.* Adde Gronov. ad Senec. Epist. XL. et Duker. ad Florum III. 21. § 18. *Arntz.*

Quæ metuebantur] 'Cum cunctandi Tiberio causa' (sunt verba Suet. Tib. c. 25.) fuerit metus undique imminuentium discriminum; malim scribere *metuebat ante, satis, &c.* sed tamen et recepta potest se tueri. *Arntzenius.*

Cujus nomen astu obtinebat] Ita scriptum erat, sed recentissima manu in *abnuebat* mutatum, forte ex auctoritate formis editorum. J. Olivario J. C. non displicebat antiquam illam vocem retineri, nam 'obtinere,' ut 'pertinere;' unde 'obstinatus,' et 'pertinax.' Schott. *Obtinebat* veteris libri scriptura est, sed recentiori manu pro ea repositum *abnuebat*, ut infra in Epitome c. 2. § 6. et apud Sueton. in Tiberio c. 24. *Sylburg.* Aut reponendum *abnuebat*, quemadmodum restat in altera Epitoma infra capite secundo, aut rescribendum *cujus nomine astu abstinebat*: quæ heic dicit Olivarius, auribus meis lapides sunt. *Grut.*

Bonis initiis idem perniciosus] Suspicabar aliquando legendum *bonis initiis, sine perniciosus*; ut velit egregium vita famaue imperii principio, sed postremo in scelera ac dedecora prorupisse; quemadmodum de eo loquitur Tacitus Annal. VI. c. 51. *Grut.* Cicero in Bruto c. 34. 'L. Bestia bonis initiis orsus tribunatus, tristes exitus habuit consulatus.' et Sulp. Severus Hist. Sacr. II. 44. sine, 'Hoc vero modo concilium dimissum, bono initio fædo exiit consummatum.' *Arntz.*

§ 2 *Adhuc*] Quoniam bis repetitum, alterutrum tollendum, vel forte *ad hoc execratur* legendum. Victori vero familiari *adhuc* pro *adhuc*, ut nihil æque quod monere placuit, ne quis aut damnet tanquam infrequens, aut veluti mendum mutet. *Schottus.* Fatuum esse alterum ex his duobus *adhuc*, nemo non videt. Ego, cum tam abrupte

positum sit hoc odium in urbes et conventus, existimo aliud prorsus latere; nimirum mentionem ejus loci, quo velut in exsilium actus ætate optima Tiberius, post eam solitudinis cultum Capreis repetiisse dicatur. Scribam itaque, *Adhuc dum urbes et conventus a Rhodo exsecratur.* Fuit autem Rhodi aliquamdiu Tiberius prorsus hominum cœtu exemptus, vitans etiam præternavigantium allocutiones, ut auctor Suetonius c. 12. 'Fuit vero toto octennio Rhodi Tiberius,' ut sane insularem illum secessum merito traxisse illum Capreas scripserit Victor. Hæc Barthius, Adv. LIV. 13. Sed lubens fateor, nondum me capere hujus sententiæ acumen, vel quomodo hæc verba talem interpretationem patiantur. Non enim Rhodi permansit proprio judicio Tiberius, cum exsulem ibi magis egisse scribat Tacitus Ann. I. 4. et Suetonius Tib. c. 59. 'Omnia si quæras, et Rhodos exsilium est.' Adeo ut minus verisimile fiat, eum jam in imperio positum tam inamœnum secessum repetere voluisse, ut exsiliis sibi imaginem proponeret, cum præsertim et Rhodi 'contra voluntatem' remanserit, teste Suet. cap. 14. Neque abrupte positum est odium in urbes, cum ejus rei causam satis reddat sequentibus verbis, ne in omnium oculos incurrerent ejus flagitia, cum secessus hisce sceleribus videretur adcommodatior, quam loca mille testibus repleta. Ego cum Schotto secundum *adhuc* deleo, uti negligenter a dormiente librario repetitum, nisi pro eo mavis scribere *adulter*. Arntz.

Flagitiis obtentui] Sic Tacitus loquitur: 'Deletæ omnes copiæ forent, ni victorem exercitum attinisset obscuram noctis, obtentui fugientibus.' Hist. Aug. lib. II. Mox pro *solitis*, quod in Ms. est, leg. *solutis* ex Suetonio cap. 41. Vulgata ed. *resolutis*. Schott. Et Ryckius ad Tacit. Hist. I. 49. Arntz.

§ 3 *Inter exordia*] Veteris libri scriptura est; quam religiose, qua fieri poterit, in textu retinebo, ut divinare cuique sit integrum. Olivarius ex edito *inter exordia* legendum censet, cui assentior; sic enim infra in Alexandro Severo loquitur, 'Paulloque inter exordia patriæ reddito.' Dio refert ad annum Tiberii quartum, quo ipse tertium, et Germanicus iterum Coss. fuere. Recte igitur *inter exordia*. Schott. Placet et mihi conjectura J. Olivarii *inter exordia*. Grut. Nihil potest hac lectione esse certius, quare vel in ipsam textum eam admittere non dubitavi, cum et ita alio loco loquatur auctor, et Amm. Marcellius xxx. 6. 'Adhæc Imperator ira vehementi percussus, et inter exordia respondendi tumidior:' pro quo ceteri frequentius dicunt *inter initia*. Tacitus Hist. I. III. c. 18. 'Læto inter initia equitum suorum prælio.' Justinus XI. 2. § 4. 'Inter initia multas gentes rebellantes compescuit.' et XXI. 1. § 3. 'Sed Dionysius inter initia regni avunculos fratrum suorum tollere gestiebat.' Sulp. Severus Hist. Sacr. II. 47. § 5. 'Arbitrantes posse inter initia malum comprimi.' I. 3. § 2. ff. Quod vi aut clam. I. 2. § 5. De doli mal. except. Barm. ad Petronium cap. 43. et ceteri. Arntz.

Qua de Farnace] Ita Mss. Legendum tamen ex Tacito *quæ Tacfarinæ ducæ*, quo de libb. II. et III. Annal. Pharnacis Syri mentio est in Eutropii Mss. Trajano lib. VIII. Schottus. *Tacfarinate* scribendum erit, si Taciti auctoritate standum. Grut. Est hujus mentio apud Tac. II. 52. III. 32. IV. 13. et alibi. Neque mirum est ex ignoto vocabulo et adeo barbaro duas voces fecisse librarios, scilicet non adeo stupidi erant, ut nunquam de Pharnace, sen ut est in Mss. *Farnace*, aliquid inaudivissent. Et durius esset 'prorumpere de ducæ,' quod vix Latinum credo. De Pharnace Syro

quod Schottus habet, nihil huc pertinet, et turbant apud Eutrop. l. VIII. c. 3. admodum Mss. *Arntz*.

§ 4 *Dispersæ*] Per centurias, inquit Dio lib. LVII. *Schott*.

Proximis municipiis seu Romæ] Sueton. Augusto c. 49. 'Certum numerum, partim in urbis, partim in sui custodiam allegit.' Et mox: 'Neque tamen unquam plures, quam tres cohortes in urbe esse passus est: easque sine castris, reliquas in hiberna et æstiva circa finitima opida dimittere assuerat.' Quæ faciunt illi loco illustrando, 'nam ceteros paritorum,' Paullus J. C. tus. vid. l. 3. D. de Officio Præfect. Vigilm, qui 'tribunos' ab Augusto esse appellatos ait. *Schott*.

In castra apud urbem redegit] Consilio Ælii Sejani. Cor. Tacit. Annal. lib. IV. Dio lib. LVII. Plinius IV. 5. Tranq. Tiberio c. 37. 'Romæ castra constituit, quibus prætorianæ cohortes vagæ ante id tempus et per hospitium dispersæ continerentur:' vide et Octavio c. 49. *Schott*.

Præfecturam appellans vel augens prætorio] Cnm antea 'præfecti cohortium prætoriarum' dicerentur, 'præfecti prætorio' dici cæpere; et vim 'præfecturæ' modicam antea, hoc Sejani commentum intendit. Tacitus initio lib. IV. Vide l. unic. D. de Offic. Præfecti Prætorio. *Schott*.

CAP. III. § 1 *Claudio Tiberio*] Mss. *Claudio Ferian*, quod ex *Tiberio jam factum* apparet ab imperitis librariis; nam quod oræ recubiti manu adscriptum erat *ferè jam* nauci non est. *Schott*. Ego suspicor scriptum Victori, *Igitur Claudio senio an insidiis*: cum incertum fuerit genus mortis Tiberianæ; nam alii defecisse, alii Macronis jussu interstinctum putaverunt. Vide Tacit. ext. Ann. VI. Sed et veneni a Caio dati suspicionem fuisse notat Suetonius, quas potius insidias dixerit Victor. *Barthius Adv. LIV. 13*. Dura certe Schotti est conjectura ex *ferian insidiis* efficere *Tiberio jam insidiis*.

Arrident magis illa Barthii, nisi mecum existimes propius ad litterarum ductum et elegantiam scribi posse *Fato an insidiis*. Fatum pro tempore naturali morti deatnato frequens est apud bonos auctores. Justinus IX. 8. § 3. 'Qui partim fato, partim ferro periere:' et XXXIX. 4. § 5. 'Spirantumque non fato sed parricidio dedit:' quibus in locis eodem modo hæc duo, mors naturalis et insidiæ, inter se opponuntur. Vide Vorst. ad Just. II. 2. § 13. Virgil. Æneid. IV. 696. 'Nam quia nec fato, merita nec morte peribat, Sed misera ante diem, subitoque accensa furore.' Sic domum Plutonis ingredi *ἰνὲρ μοῖραν, præter fatum* dixit Homerus Iliad. V. vs. 336. Addas et Aristotelem de Respir. c. 17. Longam disputationem hac de re instituit Abramus ad Cicer. Orat. Phil. I. 4. Spondanus ad Homerum Iliad. α. vs. 3. et Cellarius ad Eutrop. I. 11. Hoc est, quod Florus III. 9. dixit 'præcipere fata veneno.' Et certe dubium fuisse an fato an insidiis perierit testatur Suetonius c. 73. Quare cum certe una ex quatuor hisce conjecturis esset recipienda, *ferian* enim nemo intelliget, et certior lectio ad manus non sit, fortasse mihi æquior visus sum quam par est. Sed suam cuique relinquimus sententiam et liberum iudicium. *Arntz*.

§ 2 *Proavus*] Augustus proavus Caligulæ per Juliam filiam et Agrippinam neptem. Agrippa avus materius per Agrippinam filiam. Germanicus avus paternus, qui ex Antonia minore Germanicus Caligulæ patrem genuit, ipse Germanicus et Agrippinæ filius. Quæ cum ita sint, adde rem *paterno Drusus Germanici pater*, quod ab oscitante vel festinante scriba omissum videtur, si S. P. Q. literatus auctores fieri vellent. *Schott*. Bene monet Schottus interserendum *Agrippa, paterno Drusus*. Tale enim quid postulat sententia et veritas,

Grut. Sed quid opus vocem *paterno* hic velle interponere, cum ex seqq. verbis, 'pater, a quo is (sc. Caligula) oriebatur,' satis declararetur eum hic de genere paterno loqui, ut supra de materno? Adeoque hoc voluit omittere, ne videretur *ταυτολογεῖν*. *Arntz.*

§ 3 *Matris*] Agrippinæ, quam primum in Pandatariam insulam relegavit, oculoque per centurionem verberibus excusso mortuam inedia est criminosisse insectatus. Sueton. Tiberio c. 53. Neronem et Drusum fratres Caligulæ ab senatu hostes judicatos criminante Tiberio fames absumsit. Idem Tiber. c. 54. et Calig. c. 7. Tacit. Annal. lib. v. et Dio lib. LVIII. *Schott.*

§ 4 *Tanta familia*] Afflictæ domus. Sueton. Calig. c. 13. *Schott.*

Similem fore sui] An *suis*? patriavo, proavo: quod sequentia confirmant: an *similem sui*? uti de se Tiberius ambigue initio dicere solebat, 'similem se semper sui futurum.' Tranq. Tiber. cap. 67. Sed illud immane quantum præfero. *Schott.* Requiritur sequentia ut cum Schotto legamus *suis*. *Grut.* Et sic laudat Is. Casaub. ad Spart. Severo c. 20. *Arntz.*

Sapientum plures] Copiose hæc Ælius Spartianus extremo Severo. Nota autem agrestes, doctis opponi, ut infra Vespasiano, 'bonis indocti et prudentibus inertes.' 'Homine enim imperito numquam quidquam injustus,' Terentius Adelphis. *Schottus.*

§ 6 *Caruisse liberis utilius duxere*] [Vide Not. Delph.] Vel 'Ἡρώων τέκνα ἠγύαα. Vide Erasmus in Prov. tit. 'Degenerantium in pejus.' *Arntz.*

§ 7 *Neque meliores famulos*] Veteres libri. Rectius tamen *melioiorem famulum* ex Tranquilli c. 10. et Taciti Annal. lib. vi. qui Passieni oratoris dictum esse scribit, quem Plinius Nat. Histor. xvi. 44. et Seneca sæpe laudant. *Schott.*

Uti talia ingenia veteris solent] Du-

bites utrum legas in Mss. *recens an veteris solent anni mensibus*: illud ut referas ad imperii initium, hoc ad id tempus quod Tiberii mortem antecessit: ideo quod populares fere sint qui magistratus ambiunt, et simulant vultum, verba, preces, blanditias: deinde nacti quod cupierant, personam illam exuunt; ut Appianus decemvir. Ita fere Q. Tullius de Petit. Consulatus. Sed huic repugnare videtur illud, 'nactus potestatem.' Quid si *veteris olim anni mensibus* legas? Petrus Pithæus, quem ego ob singularem doctrinæ conjunctam humanitatem pro eo ac deo amore complector, *deteri solent* legendum divinabat. Et mox *inter Patres, εὐνοχῶς*. Quæ autem populariter, quæque liberaliter in populum et civiliter gesserit Sueton. cap. 15. deinceps et Dio l. LIX. *Schott.* Forte *verti solent*. Petrus Pithæus divinabat *deteri solent*: non male. Sed neque sic tamen, meo iudicio, locus persanatur. *Gruter.* Neque hisce conjecturis locum hunc persanari recte meo etiam iudicio censuit Gruterus, cum in altiori vitio cubare videatur, quod nisi ope Mss. quibus destituimur, tolli non possit. Quis enim, qui humane loqui velit, unquam dicet, aliquid mutari *anni mensibus*? Nam exponere uti quidam facit, 'talìa ingenia verti solent perinde uti menses anni,' nihil est; dux enim tantum sunt hujus principis mutationes, vel cum optimus esset famulus, vel cum atrocissimus dominus, neque semel factus tyrannus postea ad meliorem rediit mentem. Ipse tentabam *uti talia ingenia victis insolentia mentibus*, id est, uti talia ingenia gerunt res, faciunt, si per insolentiam majores spiritus sumunt, seu, quod infra dicit cap. 5, § 3. 'mutato per licentiam ingenio.' Errore calami scripserat librarius *insolentai*, unde alius omisso in ex similitudine præcedentis syllabæ, vel quod *insolent* scribentis errorem esse

crederet, fecerat *solent anni*; cum ultima vox ita sæpe ai in Mss. reperitur. Et sic deinceps error errorem traxit. De tali ellypsi verbi 'facere' et similibus vide Periz. ad Sancti Minerv. iv. 5. num. 11. et Cortium ad Sallust. Catil. c. 30. § 2. 'Vincere' autem dicuntur omnes mali affectus, qui hominem in deteriora abripiunt. Ita 'victus voluptatibus' apud Arnob. Adv. Gent. iv. 141. 'victus cupiditate' apud Lactant. Div. Inst. III. 11. fin. cui opponitur 'invictus cupiditatis animus' apud Livium XXXIX. 40. Quod Pithæus volebat 'inter Patres,' solennia quidem est illarum vocum varietas, de qua Demsterus ad Rosin. i. 18. Periz. ad Ampel. Mem. c. 25. et sup. apud Nostrum c. i. § 1. Neque tamen sic satis bene procedere videtur sententia. Arnz.

Prædicaret] Ἀνακλόουθον. Forte prædicavit. Confundit enim sæpe librarius r et v litteras, quisquis hæc descripsit. Sueton. cap. 15. extremo. Schott.

Cujus vita] Pro nullius congruentius fortasse legas nullis vel nulli usquam. Sylb. Tanquam innuat 'fidelissimam esse custodiam principis ipsius innocentiam,' ut loquitur Plinius Paneg. ad Trajanum c. 49. Itaque recte scribit Dio Cassius apud Xiphilinum de Tito Imp. τὰς τε δίκας τὰς τῆς ἀσεβείας οὐτ' αὐτὸς ποτε ἐδίξατο, οὐτ' ἄλλοις ἐπέτρεψεν λέγων ὅτι, Ἐγὼ μὲν οὐδὲν οὐδ' ὑβρισθῆναι, οὐτε προσηλακισθῆναι δύναμαι· οὐτε γὰρ ἕξιν τι ἐπιγορίας ποιῶ, οὐτέ μοι μέλει τῶν φευδῶς λεγομένων. De crimine impietatis nunquam cognovit, neque permisit aliis ut cognoscerent. Nemo enim, inquit, injuria me afficere, aut insequi contumelia potest, propterea quod nihil ago quod reprehendi mereatur: ea vero quæ falso de me dicuntur, prorsus negligo. Gruterus.

§ 8 *Tanquam belluæ hausto sanguine*] Lucanus Pharsaliæ i. 330. 'Sic et

Syllanum solito tibi lambere ferrum Darat, Magne, sitis: nullus semet ore receptus Pollntas patitur sanguis mansuescere fauces.' Schott. Recte hunc locum exposit Barth. ad Claudian. in Ruf. II. 8. Mox malim *exeruit*, id est, repente factis ostendit, aperuit quo esset ingenio: accommodatus est locus Senecæ Herc. Cæt. vs. 255. 'Secreta mentis ore confuso exserit.' Quem jam adduxere Scheff. et Barm. ad Phædrum Fab. i. 12. de tali confusione agit Oudend. ad Lucan. III. 693. Licet diffiteri nolim probam esse locutionem 'exercere ingenium,' cum id jam dænerit Cort. ad Sall. Catil. c. 2. § 1. et Ovid. Am. El. i. 8. vs. 41. 'Nunc Mars externis animos exercet in armis.' Sed ille sensus huic loco minus videtur accommodatus, præsertim cum minus conveniat quod additur 'repente exseruit:' quare prius præferam. Arnz.

§ 9 *Ob incestum*] Scilicet sororum. Suet. c. 24. 'Ex thoro autem Bacch.' impressi *e choro*. Supra *matronis nobilibus illudens* tentabam, sed bene habet. Sic enim Suetonius Julium Cæsarem ne 'provincialibus quidem matrimoniiis abstinuisse' dicit c. 51. et vulgata editio numero LIII. Schott. Exsulet illud *thoro*, quod hic nihil est: 'chorus' est illa turba hominum sacra Bacchi celebrantium Virgil. Æn. vi. 517. 'Illa chorum simulans, evantes orgia circum Ducebat Phrygias.' Tacitus Ann. xi. 31. 'Hedera victus, gerere cothurnos, jacere caput, strepente circum procaci choro.' Eandem Antonii stultitiam referens, illud 'comitatum' appellat Seneca Suas. i. 5. 'Nam cum Antonius vellet se Liberum Patrem dici, et hoc nomen statuis subscribi juberet, habitu quoque et comitatu Liberum imitaretur.' Nec aliter Pelei et Thetidis nuptias referens, ubi homines Deorum etiam nomina adsumserunt, 'chorum' memorat Dict.

Cret. vi. 7. Porro de inepta illa aliorum etiam principum dementia, qui humanam naturam abdicantes, se Deos esse credi volebant, tum alios, tum consule Burm. ad Vell. Paterc. II. 89. sine : de Heliogabalo Lampridius in ejus vita c. 28. 'Junxit sibi et leones, Matrem magnam se appellans : junxit et tigres, Liberum se vocans.' Arniz.

§ 10 *Spe in Germaniam*] Credo *specie in Britanniam* scripsisse Victorem; librarii *spe*; illud tamen non damno; 'spem' enim de bello militibus fecerat. Et quod ad oceanum ageret, in Britanniam cogitasse propius a vero abest: nam Britannica expeditionis hæc gesta Xiphilius et Orosius alique auctores sunt. Schott.

Conchas umbilicosque] Cicero de Orat. II. ait Scipionem dicere solitum se 'reperascere cum ad Caietam una cum Lælio amico suo conchas legeret et umbilicos.' Eadem Valer. Max. VIII. 8. ubi in quibusdam Mss. *obeliscos* pro *umbilicos* legas. Schott. Hæc conjunguntur eodem modo ab Ovidio Am. El. II. 11. 13. 'Nec medius tenues conchas, pictosque lapillos Pontus habet: bibuli litoris ista mora est.' Apul. Apol. p. 297. 'Quæsisse de litore conchulam striatam, testam hebetem, calculum teretem.' Adde Erasmus in Prov. tit. 'Inanis opera' p. 329. et 'occupatio' p. 549. et Turn. Adv. XXIV. 46. Arniz.

Quis augendi omnia] De Græcorum vanitate multa Cicero pro Flacco, et Juvénalis Sat. x. 'Quidquid Græcia mendax Andet in historia.' Schott.

Nympharum lumina] *Ἰμματα* Græci forte appellarunt, quæ Latini *ocellatos*. Varro Marci p. 10. 'Altera exorat patrem libram ocellatorum; altera verum semodivum margaritarum.' Apud Nonium. Sic apud Suetonium Octavianus 'ocellatis nucebusque' laudit, cap. 83. ita enim ibi legendum e Mss. potius quam *oscillatis* vel *ossillia*.

Hanc mihi conjecturam ocellus Europæ Scaliger suppeditavit, consultus a me in corona doctissimorum hominum, dum Lutetiæ pomeridianis horis tanquam in Athenæo convenire solerent. Propert. 'Et venit e rubro concha Erycina salo.' Sic apud Plautum Rudente servus ad Venerem de virginibus naufragis: 'Te ex concha natam esse autumant; cave tu harum conchas spernas.' Hispani hodie concham 'una Venera' appellant: Umbilicus herba, Italici quoque *umbilico di Veneri*. Dioscoridi credo *Κορυλῆδες*. Schott. Salmasius l. I. p. 496. legebat quod hujusmodi caules pro calculis. Ideo quod conchæ proprie non sint pisces, præsertim si in litore legantur. Alio plane modo Schottus Obi. III. 21. 'Quod hujusmodi specus g. d. q. a. o. s. e. nympharum duci accipisset vel nympharum lumina.' 'Quod,' addit, 'ejusmodi specus cavitates sunt et cavernæ littorum maris, ubi fere conchæ et umbilici reperiuntur in piscatu.' Mira profecto ratio ideo 'conchas' dici 'lumina nympharum,' quod ab his in antris suis pedibus calcarentur; cur igitur non potius pedes fuissent vocatæ? Videtur certe aliquid vitii latere, nisi statuum abusive Nostrum *conchas* appellasse *pisces*, et ideo *lumina* esse vocata, quod vario colore et fulgore corusco oculorum splendorem imitentur, et quidem *nympharum*, quo a mari expellerentur. Non videtur Victorem inspexisse Keuchenius ad Sammon. p. 166. cum dicat Aurel. Vict. lapidem specularum vocare *Ἰμματα νυμφῶν*, qui sine dubio ex interpretibus sapere didicerat. Arniz.

Dominum] Congruentius legeris *dominum se dici*, vel *dominus dici*. Grut.

§ 12 *Auctore Cerea*] Scribendum *Chærea*: is erat 'Cassius Chærea cohortis prætoris tribunus, qui primas sibi partes trucidandi Caii depoposcerat.' Sueton. c. 56. Cæterum hæc

lectionum varietates, ut minuta, persequentem, ridebunt indocti magistrelli: sed eos vicissim 'Discipulorum inter jubeo plorare cathedras.' *Schott.*

Prælatum Bruti facinus] Reddita populo Romano libertate et abolito imperio. Ita de Bruto et Cassio L. Florus l. iv. 'Brutus et Cassius sic C. Casarem, quasi Tarquinium regem depulsi regno videbantur.' De senatus in asserenda libertate consensu Suet. extremo Caligula. *Schott.*

§ 14 *Senatus decreto*] Paulo superius malueram *civis desidia*: quod libido incenserat externos in militiam legere propter desidiam civium. Vox enim ea singulari numero etiam multitudinem continet. Sever. in fragm. de Cicer: 'Abstulit una dies civis decus.' *Arntz.*

Forte unius ortus Epiri] Sic veteres codd. unde *unius cortis Epiri centurio*, pro, *cohortis*, tentabam: frustra; legendum enim *forte unus ortus Epiri*, pro *Epiro*: sic infra Severo, 'ortus Mediæ' et 'orto Syriæ Alexandro.' Quid si *Fortunius* nomen illi proprium fuerit? quem Suetonius gregarium militem, non centurionem facit, et usurpat *rd forte* Claudio c. 70. liberum judicium facio lectoris. 'Si quis tamen hæc quoque, si quis Captus amore leget.' *Schott.* Sed hunc locum pluribus conjecturis suspentionem reddere non necessarium judico, cum vera sit lectio *forte unus ortus Epiri*. Sic enim *unus* pro 'aliquis,' 'quidam,' accipitur apud Sulpit. Sever. Vit. Mart. cap. 8. § 2. 'Unum e familia servulum laqueo sibi vitam extorsisse:' ubi conferendus Vorstinus, Donat. ad Terent. Andr. I. 1. 91. et Pricæus ad Enang. Matthæi c. viii. vs. 19. cum Comment. ad Petron. c. 26. *Epiri* autem constructione non infrequenti pro ex Epiro, de qua Dukerus ad Florum I. 18. § 11. et Cor-tius ad Sallust. Jug. cap. 15. § 1. *Arntz.*

Titum Claudium] *Lego Tiberium*. Est enim Tiberius Claudius Germanicus. Natus error, quod prænomen varie una alterave litera signaretur. Mirum tamen et in vulgatis quibusdam libris Victoris suppositici *Titum* appellari male. Ms. mox *patri Neronis*; restituæ *patrii*. *Schott.*

Deformi latebra] Quia deforme et minus decorum videretur puerili adeo metu affici, ut cæcas latebras quæreret: vel potius, quod post vela parieti vel foribus præfixa non adeo mundus sit locus, quin plurimo pulvere sordeat; et sic cellam janitoris 'pudendam latebram' appellat Tacitus Hist. III. 85. *Arntz.*

§ 15 *Quia vocors erat, mitissimus videbatur imprudentibus*] Multa super talibus interpretationibus adduximus ad ista Taciti de Galba: 'Sed claritas natalium, et metus temporum obtentui, ut quod segnitia erat, sapientia vocaretur.' Histor. I. 49. *Grut.*

§ 17 *Mittunt ocyus ausum comprime-re*] Supra pro *turbæ circumstant* mallet aliquis *turmæ*, sed male; cum *turbæ* plurali numero quoque pro multitudine hominum sumatur, ut apud Sulpit. Sev. in Vita Mart. cap. 8. § 2. 'Exclusisque omnibus turbis:' et c. 9. § 2. 'Dispositis jam in itinere civium turbis.' *Arntz.*

§ 18 *Vacuos a fortuna cassosque esse*] Id est, conatus hominum, si a fortuna destituantur, plane vacuos et irritos esse: *cassosque* ergo, id est, 'etiam cassos et vacuos esse.' Allusit etiam ad mimum Publii Syri: 'Fortuna unde aliquid fregit cassum.' Cujus me Pet. Pithæus admonuit. *Schottus.* Meo animo illud *que* notat 'quoque,' ut velit auctor quidquid conantur mortales, nisi et adjuventur a fortuna, cassum quoque esse irritumque. Sic usurpat et Livio XLII. 5. 'Per eundem Appium eodemque modo compositæ in Perræbia res:' neque aliter Plinius Epist. IV. 19. sub finem: 'Nam cum matrem meam pa-

rentis loco venerere; neque a pueritia statim formare, laudare, talemque qualis nunc axori meæ videor, ominari solebas? itaque nihil ibi mutandum cum doctissimis viris: sic et Noster infra cap. 20. 'cum sanctique hujusmodi, &c.' hoc est, cum etiam sancti, &c. itaque nec ibi aliquid mutandum. *Grut.*

CAP. IV. § 1 *Nobilitatis præcipue consiliisque metu colebatur*] Lege, ut edendum curavi, *nobilitatis præcipue consiliis quæ metu colebatur*. Schott. Non video rationem cur *præcipue* non adverbialiter potius accipiam; reddidit enim ita causam, cur vecors recte reip. consulere potuerit; et hoc retinet Barthius Adv. LIV. 13. ubi etiam pro *proinde*, *perinde* laudat. *Arutz.*

Stolidorum ingenia proinde agunt, uti monitores sunt] Unde non frustra questum prudentibus, num potior princeps fatuus, cui consilium sapiens, princeps quidem bono, sed cujus consiliarii mali: de qua re nos plura ad Livium. *Grut.* Et Wasse ad Sallust. in omissis ad p. 442. *Arutz.*

§ 2 *Dryularum*] Emenda *Druydarum* vel *Druidarum*. Suet. Claudio c. 25. 'Druidarum religionem apud Gallos diræ immanitatis et tantum civibus sub Augusto interdictam, penitus abolevit.' *Schott.*

Mauri accessere] Quomodo autem hic locus de Mesopotamia intelligendus sit tradit Lipsius de Magn. Rom. 1. 3. p. 672. *Arutz.*

Dentis regibus post Jubam] Non a Caligula sed a Claudio Mauritania divisam esse in Cæsariensem et Tingitanam melius docuit Noldius in Hist. Idumæa p. 358. ed. Haverc. attamen in eo falli Victorem, quod Ptolemæum prætereat. *Arutz.*

Musaliorum] De varia hujus vocis scriptura vide Rycquium ad Tacit. Ann. 11. 3. et Duker. ad Florum IV. 11. § 40. Ab his dietos esse hodie *Musulmannos* proceres Turæarum existimabat Barthius Advers. LIV.

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

13. *Arutz.*

§ 5 *Pervogatis*] Paulo supra locus ita ex Epitoma est sanandus: *primo passim, quasi, ut abjiciatur vocula que, utpote ex sequenti voce originem trahens. De similibus corruptelis, cum vel neglectum sit que vel frustra repetitum, consule Heins. ad Ovid. Epist. XIV. 91. sic quoque pro simplici que sæpe nobis dederunt scribæ, ut notatum est supra Vir. III. cap. 42. An. Ita sententia erit: primo sola libidinem exerceat, dehinc alias etiam virgines et nuptas secum prostituit. Arutz.*

§ 8 *Collubentes*] Nescias an et *collubentes* in Mss. legas pæne fugientibus literis: pro quo *conniventes* J. Olivarius reponerat: forte et *colludentes* ferri queat. Et mox idem legendum censet *dum mirum videtur apud Imperatorem virum, viro quam Imperatori nuptam esse, ut ἑρμαικῶς exaudiatur 'potius.'* *Schott.* Præfero, quod ultimo loco conjecit Schottus *colludentes*: cujus verbi significatio apud JCTos maxime frequens et vulgo nota. *Arutz.*

§ 9 *Pellicum gratia*] 'Pellices' dum nominat Tacit. lib. XI. Calpurniam et Cleopatram, quarum Claudius corpori maxime insueverat, missas a Narcisso ad subeundam delationem. *Schott.*

Cum altero] Scio 'alter' passim poni pro quovis alio, quod dudum eruditi exemplis planum fecerunt, ut ad Phædrum Fab. 1. 19. 3. Broukh. ad Tibull. El. IV. 1. 18. et Taubm. ad Virgil. Ecl. 3. 71. Non ineleganter tamen hoc loco scribi posse existimo *altero*. Certe ita Silius vocatur apud Tacit. Ann. lib. XI, capp. 12. et 26. Hoc vitium potuit et infra irrepassse cap. seq. § 11. 'Illa per alteros ad patris nuptias, atque alienorum cruciatibus mariti exitium..... uterque in sui scelus processerant:' ubi itidem malim *adulteros*: quæ sequuntur verba, sana sunt, nec ullam

2 Y

emendationem desiderant, quasi dicat: non tam debere mirari, feminam, publicæ libidinis victimam, Imperatori nuptam fuisse, sed hoc multo magis mirum videri, eam, cum marito haberet Imperatorem, ausam fuisse conjugē vivente adulterum sibi matrimonio conjungere, et hoc erit 'apud Imperatorem virum nuptam esse.' Et hoc confirmat inf. Epitome, cum dicat: 'Ut magis videretur sub Imperatore, viro quam Imperatori, nupta esse.' Id est, quod magis mirandum videretur, sub Imperatore marito, alteri eam, quam Imperatori nuptam esse. Vir enim specialis significatione notat maritum, quod notum ex Scopp. ad Phædr. i. 18. 4. Pricæo ad Matth. cap. i. vs. 6. et multis. *Arntz.*

§ 10 *Fratris filiam*] Germanici Agrippinam, matrem Neronis ex Domitio Ahenobarbo. *Schott.*

§ 12 *Anno quinquagesimo*] *Espresso Ms. noster, vulgo editi quingentesimo.* In annis mire variant historici, quos recensere non vacat. Vide Melam Pomponium, Plinium, Solinum, et Tacitum, qui vi. annali Paulo Fabio, L. Vitellio Coss. phœnicem conspectum ait, qui fuit annus, ut opinor, U. C. 1000xcvii. Mox ex Arabia inpressi libri. *Schott.* *Quinquagesimo* Schotti membranæ; nam Palatina bibliotheca isto auctore destituitur: sed malim cum ante editis *quingentesimo*, etsi enim mire variant in annis auctores; nemo tamen *quingentesimum* posuit, multi *quingentesimum*. *Grut.* Maxime pervulgatum esse quingentorum annorum spatium auctor est Tacit. vi. 28. ubi Vertran. Cui præter ceteros adstantiunt Horapollo Hier. i. 35. et Scholiast. Lucani vi. 680. Confer quæ Salmas. Plin. Exerc. p. 388. et cæter. Gatakerus Advers. Misc. i. 2. et Bochartus Hieroz. ii. 6. 5. *Arntz.*

Insula ingens] Xiphilinus parvam insulam prope Theram insulam ap-

parnisse scribit ex Dione, qui et de solis lunæque defectione eleganter disputat in Claudio. Ipse Dio lib. xl. *Schott.* Hos annos non convenire, sed dccc. U. C. annum vertere cum anno v. Claudii jam observavit Samuel Petitus Obs. i. 1. p. 5. adiciens deceptum esse Nostrum, quod de phœnice referat ad annum dccc. qui visus fuit dclclxxxvii. sed errorem esse natum ex confusione duorum consulatum Vitellii, qui in illos annos inciderunt. Potius dixeris, errare cum illis, qui existimarunt, volucrum illam, quæ anno dccc. Romam allata est, fuisse phœnicem, quem errorem in Solino notavit Salmas. in Exerc. p. 390. et de errore in supponendo calculo annorum agit etiam Scaliger de Emend. Temp. p. 467. Ceterum quomodo tales insulæ nascantur pulcre colligitur ex Seneca Nat. Quæst. ii. 26. 'Cum insula in Ægæo mari surgeret, spumabat interdiu mare, et fumus ex alto ferebatur. Nam demum prodebat ignem, non continuum, sed ex intervallis emicantem, fulminum more, quoties ardor inferius jacentis superum pondus evicerat. Deinde saxa revoluta rupesque, partim illæsæ, quas spiritus, antequam verteretur, expulerat, partim exesæ, novissime cacumen exusti montis emicuit. Postea altitudini adjectum, et saxum illud in magnitudinem insulæ crevit. Idem nostra memoria accidit.' Novarum igitur harum insularum causa est, quod materia sulphurea et bituminosa sub maris fundo delitescens ignem concipiat, et se vi sua elastica exerens terram superinpositam secum in sublimem ferat, quæ iterum decidens tantam molem facit, ut supra aquarum superficiem emineat. Nec hisce exemplis nostra tempora destituuntur, in quibus celeberrimum est, quod mense Julio mdcxxxviii. contigit, quodque vir summus Petrus Gassendus sibi relatum narrant in Comment.

ad Diogen. Laërt. tom. i. p. 545. Posteaque accuratius descripsit Athanasius Kircherus in Mundo Subt. II. 12. qui locus omnino cum illo Senecæ conferri meretur, cum apud utrumque eadem phænomena appareant. Aliud exemplum, quod hujus seculi anno VII. accidit ex historia academiæ regiæ Paris. Expert. Nieuwentitius protulit, ut me monuit non infreqens harum deliciarum cultor Gulielmus Arntzenius, frater mei amantissimus. Arntz.

§ 13 *Tetrum funus*] Tu vide ne cæterum scripserit Victor: quo enim *tetrum* pertinet? Mors ejus celata est, donec circa successorem omnia ordinarentur. Suetonius cap. 45. Schott. Adhæserim conjectaneo Schotti nostri, *ceterum funus*. Grut. Vel *tetrum* est, quia indigno modo, scilicet per venenum, sublatus fuit Claudius; similiter 'teterimum genus morbi' est apud Valer. Max. I. 1. ex. 21. Vel potius *tetrum funus* est, cum cadaver jam putredinem contraxerit, et malum odorem spargat. Lucret. II. 415. 'In nares hominum cum tetra cadavera torrent.' Et VI. 1152. 'Spiritus ore foras tetrum volvebat odorem, Rancida quo perolent projecta cadavera ritu.' Quæ expositio ex eo etiam confirmatur, quod dicit, 'funus diu fuisse occultatum.' Arntz.

CAP. V. § 2 *Parem annis*] Quatuordecim. Suetonius Claudio et Nerone. Xiphilinus annos XIII. menses octo. Paullo minus XIV. annos, Tacitus Annal. lib. XVII. *Vitrico*, Claudio scilicet. Schott.

Polemonis] Urbem Ostia tenus promoveri destinaverat. Excogitavit quoque ædificiorum formam novam, ædificatis ante insulas et domos porticibus. Tranquil. cap. 16. De Ponto Polemoniaco et Cottii Alpibus præter Plinium, Ammianum, et Suetonium, meminit et Vopiscus Aureliano. Ex Victore hæc citat Paullus Diaco-

nus lib. II. Longobardorum, quamquam, ut alibi dixi, editi libri corrupte legant *Hos dictores*, pro *Victoris revincit auctoritas*. Schott.

§ 5 *Psallere per catus*] Pro dum scribe cum ex iis quæ diximus ad Vir. III. cap. 8. § 4. Arntz.

More] Fortasse legendum *cunctis festa sollemni more celebrantibus*, ut Suetonius cap. 28. dicit, 'Per sollemne nuptiarum celeberrimo officio.' vel, 'de more celebr.' *Sylb*. Sed simpliciter *more* pro 'de more,' 'solenni more,' dici docnit jam Heinsius ad Phædr. Fab. I. 12. Arntz.

Lecto ex omnibus] Doryphoro liberto, Suetonius cap. 29. Pythagoram Tacitus Annal. lib. XV. vocat unum ex illo contaminatorum grege exoletorum. Schott.

§ 6 *Narrantur scelera Neronis*] Locus diu nos torsit: veritatem tandem diu multamque quæsitam, ut ille clamabat, *εβρηκα*, glossema nimirum esse, quod nota culpæ damna et obelisco fode. Schott. [Vide Lectt. Var.]

§ 7 *Noxiorum vincitis modo, pelle*] Transposita dure ut alias non raro pro *noxiorum modo vincitis*, id est *more*. Amicus quidam meus sic interpungebat: *noxiorum vincitis, modo fera, pelle tectus*: non improbo; sed illud magis ad editi breviiari sensum, et Suetonii, qui ad stipitem deligatos non tamen sontes fuisse ait. Quid si *modo lusus* scripserit Victor, quod postea a librario omissum sit? Sic enim Tranquillus cap. 29. 'Quasi genus lusus excogitaret quatenus fera pelle contactus emitteretur e cavea.' Surtineo. Mox *exsector marium* conjiciebat eruditus juvenis Petrus Pantinus: nihil tamen muto. Schott. Hunc locum melius exponit summus Gronovius Obs. I. 8. Arntz.

§ 10 *Nequaquam verecundiæ externæ*] Locus corruptissimus: accessit non unus medicus, sed qui tamen parum juvat adfectas voces, mea quidem sententia: interim apparet illud ex-

ternis minime mutandum; oppositur enim ei quod sequitur, 'in suos agens.' *Grut.* Locus in altissimo vitio cubana, quem vix nisi ope meliorum codicum sanari posse existimem. Tentabam tamen scribere *nequaquam verecundia externa satietate humanis datur*, &c. id est, frustra conceditur peccandi consuetudo hominibus, qui satiati sunt imminere verecundiam seu pudicitiam externorum, sed illi ulterius progredientes, tandem etiam suos affectant. 'Verecundia' tribulatur illis, qui quamvis furta committant, illa tegere, et nullis consciis perpetrare cupiunt. *Ovid. Am. El. 1. 5. vs. 7.* 'Illa verecundis lux est præbenda puellis, Qua timidus latebras speret habere pudor.' 'Satietas' quoque vox hac in re propria. *Terent. Phorm. v. 5. 6.* 'Quo pacto satietatem amoris ait se velle sumere.' *Val. Maximus VII. 3. ex. 10.* 'Infelicis animi impetum satietate concubitus licentis resolutum: quod scripsi *humanis* idem erit, quod *hominibus*, quo sensu hanc vocem sæpius occurrere monnerunt *Vorstius* ad *Just. XLII. 3. § 2.* et *Drakenb. ad Sil. VII. 5.* Porro 'peccare' in militia Veneris notat stuprum seu adulterium committere. *Propert. El. II. 5. vers. ult.* 'Quam peccare pudet, Cynthis, tuta sat est.' *Eod. Eleg. lib. XXIV. vs. 107.* 'Quam facere ut nostræ nolint peccare puellæ.' *Tibull. El. IV. 14. initio:* 'Rumor erat crebro nostram peccare puellam.' Adde *El. VII. vs. 9.* et *El. I. 7. 16.* *Ovid. Epist. XVII. 41.* 'At peccant aliæ, matronaque rara pudica est.' Et obvia talia, de quibus etiam *Westerhovius* ad *Terent. Andr. v. 3. 25.* Quo modo suo ἀμαρτάνειν et ἀμαρτωλὸς utuntur Græci. *Lucæ Evang. c. VII. vs. 34.* *Elsner. ad Evang. Joann. cap. VIII. vs. 11.* et *Munckerus ad Anton. Liber. p. 337.* Videant alii si quid melius. *Arntz.*

Nova et eo dulciora] Nam illicita

prævalent. *Tacit. lib. XIII. de Nerone.* Et *Lampridius Severo:* 'homines illicita magis possunt, prohibitaque furore prosequuntur.' Pueris perpetuo in ore natat, 'Nitimur in vitiam.' *Schott.*

§ 11 *Per alteros]* Pallantem libertam *Claudii adulterum.* *Tacitus Annal. lib. XIII. initio.* *Schott. Adulteros mihi scribendum videri monui jam supra cap. præc. § 11. Arntz.*

Alienorum cruciatibus] Et mulierum et virorum, *Lollia, Calpurnia, Stattilia, Tauri, Domitia, Lepida.* *Tacitus.* Legendum in *mariti exitium*, vel ad ἀπὸ κωσῶν repetendam. *Schott. Sacerdotem Vesta]* Vestali virgini *Rubria* vim intulit, *Sueton. cap. 28.* *Ibidem* de matris concubita: de interita vero cap. 34. et *Tacitus Ann. lib. XIV. Schott.*

§ 12 *Dati]* *Dari Mas.* quomodo inf. alibi loquitur. *Schott.*

§ 13 *Plures]* Senatores, equites, milites, feminae quoque. *Schott.*

Varia tempestate] Romæ conjuratione *Pisoniana Silio Nerva* et *Attico Vestino Coss. A. U. C. 1000CXII.* *Tacitus Annal. lib. XV. et Viniciana, Beneventi, Sueton. cap. 36. Schott.* Hinc nummus *Neronis* cum inscriptione, *JVPITER LIBERATOR* in *Thes. Brand. Begeri tom. II. p. 625. Arntz.*

§ 14 *Quis proditus]* Per *Milichum Flavii Scævini libertum, Tac. lib. XV. Schott.*

Urbem incendio] Anno præcedente *C. Lecanio, M. Licinio Coss. ibidem Tacitus. Inf. pari modo malim. Schott.*

Pari morte] Melius scribes *pari more.* Mox vide an rectius foret *nova cæde regno quaesito*; id est, cum vellet acquirere regnum, idque firmius reddere interficiendo senatum et plebem. *Arntz.*

Quod liber sub imperio nullus haberetur] Unde ex decore *Alexander* ad legatos *Darii* apud *Curtium IV. 11.* 'Eadem liberalitate dat mihi filiam suam; nempe quam scio alicui ser-

verum suorum nuptarum: verum nos etiam de eo statu plura, ad Taciti Histor. I. 16. sub finem. *Grut.*

§ 15 *Mandatum sui exitum*] Suet. Nerone c. 42. et Galba IX. Et de spadone Sporo, Neron. cap. 38. *Schott.*

§ 16 *Percussorem*] Rectius procedet oratio, si distinguas *percussorem dix, ne ad, &c.* Porro de Cæsarium gente extincta, quæ in Nerone defecit, adi Spanhem. de Usu Num. diss. XII. p. 345. *Arutz.*

Ut his] Scriptum pro *his*, ut *hisdem* pro *hisdem*. De loco Romæ 'Ad Gallinas albas' Suet. c. 1. Galbæ, P. Victor et Sex. Rufus in libello de Regionibus Urbis Romæ juxta Decem Tabernas collocat; ille in sexta regione, hic in regione Alta semita. *Schott.*

CAP. VI. § 1 *Galba*] *T. Galba* in Mss. relicto forte, ut solet, literæ spatio. Dicitur autem 'Sergius Sulpicius Galba.' Imperite quidam *Sergius*, quod gentile nomen. *Schottus.* Et ita stupido errore non ita pridem apud Sueton. edidit vir doctus *Sergius Sulpicius Galba* et Joberts in Cogn. Numism. Antiq. p. m. 403. Dndum enim 'Sergiorum' familia in Catilina defecerat. At agnoscendus est error sculptorum in illis nummis, in quibus scribitur SERG. GALBA, nisi et supposititios eos credamus. Duos tales protulit Ryckins ad Tacit. Ann. IV. 17. et Hist. II. 48. § 5. talem observavi in Thes. Brandenb. tom. II. p. 626. ΣΕΡΓΙ. ΓΑΛΒΑ. ΑΤΤΟ. ΚΑΙΣ. ΞΕΒ. Certum tamen et hoc est, etiam post Catillinam Sergios memorari. Ita enim, ut reliqua mittam, Sergius Paullus notus est ex Sacris Litteris, Actor. e. XIII. vs. 7. verum facile crediderim eos libertinæ fuisse conditionis, qui ex illustrissima hac gente originem duxerint: quod genus hominum sæpe ad maximas etiam dignitates evectum esse, testantur abunde historiæ. Adde Relandi viri

consultissimi Fastos Consulares p. 161. et 365. Sed priori loco æque *Sergius* quam *Sergius* legi potest. Ceterum de pronomine 'Sergius' suo more erudite disputat Spanhemius de Usu Numism. Diss. X. § 4. et nonnulla habet Schottus ad Vir. III. c. 47. § 7. *Arutz.*

Crudelitati] Interfectis Ciconio Varrone Cos. designato et Petronio Turpilliano consulari, Tacit. Histor. Aug. lib. I. trucidatis multis milibus inermium militum. Vide Suet. c. 12. de classariis. 'Luxuriæ' autem suspecta vox, cum avaritiæ potius de eo fama percubuerit. Ibidem Tranquillus, sed mox Victor pecuniæ cupidum vocat, quare nihil mutandum censeo. *Schott.*

Rapere, trahere] De hoc loco egit vir plurimæ lectionis Wasse ad Salust. Catil. c. 21. Mox dum per 'proinde' exponit Casaub. ad Spartiani Severum c. 1. quod tamen necessarium non est. *Arutz.*

§ 2 *Pisonem*] Frugi Licinianum Suet. c. 17. Erat ergo in Calpurniam gentem adoptatus ex Licinia, ideo recte M. Licinio Crasso et Scribonia genitum intelligimus transisse in domum L. Calpurnii Pisonis: inde porro in Sulpiciorum gentem adoptatum a Galba Imperatore. *Schott.*

§ 3 *Ad Lacum Curtium*] Tacitus Hist. Aug. lib. I. 'Loricæ tectus linthea' (inquit Suet. c. 10.) 'non profutura adversus ictus.' Tacitus 'peotus munitum tectumque' scribit. *Schottus.*

CAP. VII. § 1 *Salvius Otho*] Male qui 'Silvium' vocant reclamantibus nummis antiquis: Græcis Ὀθωv, ut et in Mss. erat, forte quod N littera repeteretur. *Schott.*

Neroni quoque familiaris] Et Nero salutatus est, non recusans: et Neronis cognomen epistolis suis ad præsides quosdam provinciarum adiecit. Suet. Oth. capp. 2. 3. et 7. et Cornel. Tacit. Hist. Aug. lib. I. *Schott.*

Haud multo] Suetonius c. 11. 'Imperii xcv. die, ætatis tricesimo octavo: duobus annis adolescente major, si modo quot pueritiæ, totidem adolescentiæ, anni octodecim, nec plures tribuantur. *Schott.* *Haud multo fine adolescentiæ grandiori*, id est, 'non ita dudum adolescentiam prætergressus: fuisse tamen 'triginta octo annorum' prodidit Suetonius cap. 11. vitæ ejus: fuit ergo duobus annis adolescente major, si modo quot pueritiæ, totidem adolescentiæ anni, octodecim nempe adsignentur, ut recte annotatum Schotto nostro. *Grut.*

Veronensi prælio] Apud Betriacum Suet. Oth. c. 9. Vitellio c. 10. non procul a confluentibus Padi et Adduce fluminum. Tacit. Hist. Aug. lib. II. *Schott.* Et Scaliger ad Euseb. p. 198. *Arntz.*

CAP. VIII. § 2 *Legati Mæsiæ Pannonicique exercitus*] Octavo imperii Vitellii mense desciverunt. Tranquillus xv. Vitellio. Legati Mucianus in Syria; Aponius in Mæsia; Fabianus in Pannonia; Tacit. Hist. v. extr. Ceterum *hortantium*, an *hortatum* legendum? Idem Cornel. Hist. lib. II. Mutiani suasionem vocat. *Schottus.* Minus commode procedit oratio, nisi admittamus *hortatum venerant*. *Grut.* Etiam *hortatum* præferebat Sylburgius, nec tamen magis emendatio hic necessaria, quam apud Terent. Eunu. III. 3. 11. 'Huc evasit, quam pridem pater mihi et mater mortui essent.' Et Justin. lib. IX. cap. ult. § 7. 'Misericordia in eo et perfidia pari jure dilectæ.' Sic hic Mæsiæ et Pannonici exercitus jungunt sibi genitivum pluralem pro singulari, notissimum syllepsidos genus, quas frequentissimas in Sallustio suo observavit accuratissimus Cortius et Sanctius in Min. IV. 10. Pro *Mæsiæ* non pejus legeretur *Mæsiaci*. *Arntz.*

§ 3 *Othonem prædem pratortis*] Schotti exemplar interjungit *prædem*

pratortis, et forte ita libnit loqui auctori. *Gruter.* Quid si ex eo facias *principem*? Sup. cap. 3. § 16. 'Si sapiant, adesse principem: ceteroquin malim Schotto adsentiri, qui in sua ed. hanc vocem deleverat. *Arntz.*

Germanicianis Vitellium] Veteres libri: dubites igitur *Germanicis* ne, an *Germanianis* (qui exercitus in Albino Capitolini visuntur) legas: sed *Germanicianis* ut 'Illyricianis' Suetonio, haut dubie germana lectio est: quæ legiones a Germanico Caligulae patre, et quia ex Germanis constabant, nuncupatæ: itaque vocat sæpissimum Tranquillus Oth. c. 8. hac eadem de re. Vide et Galba c. 20. Tiberio c. 25. et Vespasiano c. 6. ubi et de Mæsiaco exercitu. *Schott.*

§ 5 *Cremonam*] Tacitus Hist. Ang. lib. III. Legati autem Arrius Varus, Primus Antonius, et Mucianus. *Schott.*

Ipsum] Flavianum Sabinum, quem inermem neque fugam cœptantem, cum a sordidissima plebis parte ad supplicium peteretur, Vitellius eripere non potuit. Neque confossum laceratumque et abscisso capite truncum in Gemonias tractum Tacitus narrat lib. XIX. Sed Tranquillum sequitur Victor, qui oppressam successo templo Jovis Opt. Max. Sabinum exponit Vitellio, c. 15. *Schott.*

§ 6 *E tugurio*] Suetonius 'cellulam janitoris' vocat, Vitellio. 'Pendendam latebram' Tacitus Hist. August. III. *Schott.*

Quo se abdiderat, janitoris injecto laqueo, &c.] Laborat distinctio: malim *quo se abdiderat, janitoris; injecto laqueo*: nam *laqueo janitoris* non agnosco: videatur Tranquillus capp. 16. et 17. *Grut.* Atque ita hunc locum distinguit Barthius Advers. LI. c. 4. *Arntz.*

Quantum quisque valuerat] 'Minutissimis ictibus excarnificatus,' Sueton. *Schott.* Melius Suetonius Tacit.

tusque, qui adtribuunt annos 'quinquaginta et septem.' *Grut.*

Septuaginta et quinque amplius] Inversus numerus Suetonii et Taciti, *quinquaginta et septem*; quem annum explebat, Tacito Hist. III. extr. Dio quinquaginta quatuor annos vixisse ait. Similem locum Pertinace vulgaræ ed. emendare memini, ubi pro *septem atque sexaginta, sex atque septuaginta* legendum. *Schott.*

Modica] Excusi *immodica*, non recte. *Schottus*. Sententiã Schotti et veram lectionem tuentur infra in Epitome duo codd. exhibentes *modica*. Dicit enim eorum eruditionem causam fuisse, ut minora, quæ committentur, vitia negligenter, et eorum doctrinæ condonarentur, quomodo hunc locum legit et exposuit Guntherius de Off. Dom. Aug. I. 30. p. m. 166. *Arntz.*

In immensum progrediente] Forte hæc verba ita possunt exponi: adsumat seu adsciscat eam eruditionem; curet, ut ea doctrina sit tinctus, eaque utatur, qua vitam recte instituere, et auctoritatem sibi possit acquirere; sic genitivi illi pendentur a vocula *satis*. Refertur autem 'elegantia' ad rationem et institutum vitæ Nep. Att. c. 19. § 2. 'Consecutus nulla alia re, quam elegantia vitæ.' Livius I. XXXV. c. 31. 'Magnæ tum ob eleganter actam vitam auctoritatis.' et Florus I. 5. 'Regnum nitro petens accepit ob industriam et elegantiam.' In aliis edd. hic male legitur *editiorem pro eruditionem*. *Arntz.*

CAP. IX. § 1 *Sanctus omnia*]. Vel-leius II. 46. § 11. 'Vir cetera sauc-tissimus immunisque voluptatibus:' ubi conferendus Schegk. Salmasius ad Trebellii Pollionis Triginta Tyrannos c. 33. Gronov. ad Senec. Consol. ad Marc. c. 25. et Davis. ad Cicer. de Nat. Deor. I. 22. *Arntz.*

Brevi refecit] [Vide Lect. Varr.] Sed *brevi refecit* infra etiam est in

Epitome § 5. *Arntz.*

§ 4 *Divinis deditus*] Tacit. Hist. Aug. lib. II. 'Cæteri responsa vatum et siderum motus referre: nec erat intactus tali superstitione, ut qui mox rerum dominus Seleucum quendam mathematicum rectorem et præcium palam haberit.' Vide Suet. Vespas. cap. ult. unde hic videbat potius legendum discas licet. *Schott.*

§ 5 *Vitæ specie vitiorum plura aboleverat*] Sic et Tacitus Annal. III. 15. 'Sed præcipuus adstricti moris auctor Vespasianus fuit; antiquo ipse cultu victique: obsequium inde in principem et æmulandi amor, validior quam pœna ex legibus, et metus:' ubi de hac imitatione plura. *Grut.* Talia occurrunt apud Pacatum Paneg. c. 13. Casaub. ad Lamprid. Alex. Sev. c. 41. Bandium ad Plinii Paneg. c. 45. § 6. et Wasse ad Sallust. Jug. c. 89. *Arntz.*

§ 6 *Uti quidam prave putant*] Notare videtur Tranquillum c. 16. Eadem forma dicendi de Tiberio Tacitus Annal. lib. III. 'satis firmus adversus pecuniam:' quod idem alibi aliis verbis explicat. *Schott.*

Labe urbium] Eleganter pro *clade*. Sic infra in Severo 'labem publicam' vocat. Et in Galliëno, 'quos labe Mursina reliquos fecerat.' Et apud Diomedem, Ennius: 'Certare abnueo, metuo legionibus labem:' quod ex oratione Fabii Cunctatoris sumptum esse videtur. Et Plautinus parasitus Capteiveis: 'Quanta pernis pestis veniet, quanta labe larido: Quanta sumini absumedo, quanta callo calamitas.' Puer mox interpretatur: 'Clades calamitasque et intemperies modo in nostram adivenit domum.' Aliquando etiam hiatum terræ significat, ut Ciceroni interrogatione in Vatinius. *Schottus*. Eumenius pro Rest. Schol. cap. 9. § 4. 'Ne fana, longe omnium in hac urbe pulcherri-

ma, labes media deformet.² et c. 18. § 1. 'Cum videat omnia, quæ priorum labe conciderant.' Adde Mamerit. Paneg. Maxim. Herc. c. 4. § 2. Heins. ad Silium Punic. viii. 21. et Davis. ad Cicer. de Nat. Deor. ii. 5. Arntz.

Claudii monumenta] Templum divi Claudii in Cœlio monte cœptum ab Agrippina, sed a Nerone prope funditus destructum. Item amphitheatrum urbe media, ut destinaret Augustus. Suet. c. 9. *Vologeses* autem eidem et Tacito dicitur, non *Vologeso*. Schott. *Vologesus* tamen est in hodiernis edd. Suetonii, utraque terminatione usurpatur a Tacito, attamen receptam tuetur Steph. Byzant. in *Bohoyevæda* et Spanhem. de Præst. et Usu Numism. Diss. viii. p. 463. Arntz.

Ac forum] Meminit et hujus fori Vespasiani Symmachus Epist. x. 78. uti jam docuit Nardinus in Roma Veter. lib. iii. c. 9. p. 1015. Arntz.

Mille gentes] *Mille gentes* recte exponit Casaub. ad Suet. Cæs. cap. 41. per mille gentes patricias, quæ et bellis civilibus, præterea cædibus et sævitia priorum Cæsarum admodum erant imminutæ. Livius v. 14. 'Indignum Diis visum honores vulgari, discriminaque gentium confundi.' vi. 40. 'Ex quo adsciti sumus simul in civitatem et patres, enixe operam dedisse, ut per nos aucta potius, quam imminuta majestas earum gentium dici vere posset.' et vii. 6. 'Ne deinde turbato gentium jure comitia haberentur.' Arntz.

§ 10 *Atque in provinciam Syria, Judæique*] Hunc locum culpatur Casaub. Advers. Baron. Exerc. i. num. 6. Arntz.

§ 12 *Bonus indocti*] Hæc repetita sunt ex Schotte sup. c. 3. § 5. Sed 'bonus' hic idem est quod doctus; accipitur enim hæc vox de omnibus illis, qui artem suam intelligunt, qui

scientes rerum sunt. Cerda et Emmen. ad Virg. Ecl. v. init. Grang. ad Juven. Sat. iii. 71. &c. Arntz.

Insolens] Nunquam antea nisi ab equite Romano administratam, Sueton. Tite c. 6. Schott. Et Valerius ad Ammian. xiv. 10. p. 54. Arntz.

CAP. X. § 2 *Dum concessa per priores*] Ex instituto Tiberii; Sueton. Tite c. 8. Schottus. Scripsi cum ut auctor Epitomes § 8. *Dum* enim hic locum suum tueri non potest. Confer ad Vir. Ill. c. 8. § 4. Arntz.

Deductus] *Deductos* vulgata editio. Aliter Suet. c. 9. Schott. Cum videatur in Epitoma 'deductos in spectaculum, secum utrimque adsidere jussit,' non video cur non et heic locum suum obtinere possit. *Grat.* *Deductos* vera est scriptura, quæ etiam in Epit. ab omnibus codicibus confirmatur; sed quod censuit Gruterus, ex ea etiam hic locum suum obtinere posse illud *secum utrimque*, fallitur vir erud. cum illic vitiose contra Mas. et nostros et quos vidit Schottus edatur *secum utrimque*, cum esse debeat *se utrimque*. Solet enim 'adsidere' sibi etiam jungere quantum casum. Val. Flaccus v. 535. 'Cuperem hæc tali vos tempore tectis Advovisse meis, quo me gravis adsidet hostis:' ubi videndus Heinsius et ad Silium ix. 624. et xii. 453. Curtius ad Salust. Jug. c. 11. § 3. 'Dextra Adherbalem adsedit.' Appuleius Met. viii. 206. 'Mentita domina tarditate, quasi parentem, adsideret ægrotum, facile sepelivit ad somnum:' et ix. 225. 'Lanificio domestico destrietam inseparabilis adsidebat.' *Utriusque* autem est ab utraque parte, vel, ut dicit Suet. c. 9. 'circa se collocatis.' Arntz.

Petitoque] Vide Lipsium ad Tacit. Ann. iii. Exc. G. et Sat. ii. 19. Hoc enim moris erat, ut prius quam pugnam committerent, vel propositam patrarent necem, acumen gladii ten-

tarent. Sallust. Jug. cap. 106. § 4. 'Igitur se quisque expedire, arma atque tela tentare, intendere.' Suetonius Ner. c. 49. § 3. 'Duos pugiones, quos secum extulerat, (ita Ms.) arripuit, tentata utriusque acie:' et Othone c. 11. 'Arripuit duos pugiones, et explorata utriusque acie.' Mox malim committeret. Arntz.

§ 5 *Biennio post*] Videtur legendum *biennium*, pro *post biennium*. 'Menses' dnotaxat 'duos diesque viginti' numerat Suet. c. 11. Schott. et *Sylb.* Sed commode tamen defenditur recepta scriptura, cum constet, particulas copulativas non raro connectere casus diversos. Vell. Paterc. II. 89. § 6. 'Tot extra Italiam domique opera.' Virgil. *Æn.* II. 457. 'Ad soceros et avo puerum Astyanacta trahebat.' Alia fortasse infra ad Epitomen c. 10. § 4. ubi scripti volunt, *Per theatra et castris invidiosa jactantes*: et Oudend. ad Lucan. VI. 154. Arntz.

Profecto opere] Quid si *perfecto*? Suetonius 'dedicato.' Schott. Lauti vox meis auribus parum elata: quam enim habet sententiam? scribamque libens, *Amphitheatri perfecto opere Lautibusque, vel Lautiisque.* Censeo enim duo opera commemorari ab eo, Titi amphitheatrum et thermas, quas infrequentiori nomine *lautus* appellat, uti Festus, 'Lautulas, loca ubi lavandi usum exercebant.' Durum hoc mihi ipsi videretur, nisi Victorem cogitarem, et reliquam ejus adfectatæ novitatis phrasin. Hæc magnus Lipsius de Amphith. cap. 6. Ego cum illis non facio, qui tam secrete novas voces usque incognitas solent fingere. *Lautia* sunt munera legatis præberi solita, ut *lautius* et magnificentius epulas possint instruere, adeoque nihil commune habent cum thermis, quamvis et alii a lavando ea munera velint deducere. 'Lautulæ' apud Festum locus sunt extra urbem. Non pejus scribi pos-

set *Amph. perfecto opere, ludisque.* Constat enim in dedicatione amphitheatri ludos cum exhibuisse dierum centum. Sueton. Tito c. 10. Eutrop. VII. 21. et alii. Attamen et vulgata lectio suum habet sensum, ut existimarit auctor, super cœnam veneno petitum esse Titum, adeoque ad indicandum tempus hoc, dicit, eum veneno interiisse, postquam se lava-verat, id est, cum mensæ accumberet. De ratione antiquorum, qui lautæ cœnam sumebant, omnia sunt per-vulgata. Demster. ad Rosin. Ant. r. 14. p. 63. Britann. ad Juven. Sat. I. 143. Adamus Obs. III. 35. Euseb. ad Euang. Joann. cap. XIII. vs. 10. et alii passim. Hanc expositionem videtur certiore reddere Plutarchus de Tened. San. p. 123. Πολλοὺς δὲ καὶ λουτρὸν ἀπέλιπον, οὐδὲν ἐν ἀρχῇ μέγα κακὸν ἔχοντας, ἀλλ' ἢ τὸ μὴ δύνασθαι μὴδὲ ὑπομένειν γέυσασθαι τροφῆς ἀλότου: ἔν καὶ Τίτος ἦν ὁ ἀποκράτωρ. Multos autem et balneum perdidit, nullum ab initio magnum malum habentes, sed quod non possent, neque sustinerent nisi lautæ cibos gustare. In illis fuit Imperator Titus. Arntz.

CAP. XI. § 2 *Deinceps retulere*] Lucem magnam intuleris sententiæ, immittendo literam, *deinceps retulere*: intelligit enim principes aliquot longo intervallo sequentes, Diocletianum et Maximinum, Domini Deique nomine impotenter abusus: de quo priore consulatur infra c. 39. Dixisse autem veteres 'deinceps, deincipis,' et notat diserte Festus, et nos exemplis probavimus in libellis Suspicionum. Grut.

Germanici superiorem] Supple *nomine*, pro *Germanicum*: nec insolens illi temporum casuumque mutatio conjunctione connexorum. Dicis causa, infra Dioclet. 'Huic cultu nimirum Herculis cognomen accessit, uti Valerio Jovium,' pro Jovii. 'Post duos autem triumphos Germanici cognomine assumto, Septembrem

mensem et Octobrem ex appellationibus suis Germanicum Domitianumque transnominavit.' Suet. Domit. c. 13. Schott.

Multaque opera] Quæ de Capitolio a patre inchoato scribit, minus adcurata sunt; Vespasianus enim incœpit et dedicavit Capitolium, sed illud brevi post ejus excessum iterum flammis fuerat deletum, quare novum ædificavit et dedicavit Domitianus, uti melius docuit Plutarchus Poplic. p. 104. Hanc ἀνωροφησιν in Nostro jam notarant Marcilius ad Sneton. Vespas. c. 8. et Lipsius de Magn. Rom. III. 5. p. 771. Arntz.

§ 5 *Segnisque ridicule remotis*] Torrentius legit e Suetonii c. 3. *styliæque ridicule, &c.* non ita absurde: haud temere tamen damnaverim lectionem receptam, quæ respicere videtur ad superiora illa, 'neque adeo iners, domi, belloque tolerantior videbatur.' Gruterus.

Fædum exercitum] *Exercitium* credo scripsit, ut vulgati præferunt: quos hac in parte mutilos esse docuimus. Suetonius: 'velut exercitationis genus;' c. 22. Schott. Κλωπᾶλη vox petita ab arte palæstritarum, inter quos illi maxime laudabantur, qui quamvis jam in terram projecti succumberent, tamen artē sua adversarium possent superare. Eo respicit Martialis Epig. XIV. 201. 'Hunc amo, qui vincit, sed qui succumbere novit, Et melius didicit τὴν ἀνακλινοπᾶλην.' Hæc lectio profecta est a Salmasio, Exerc. Plin. p. 206. nisi melius ex scriptis reponeretur, Non amo, quod vincat, sed quod succumbere novit: id est, non ideo amo quod vincit, sed quod succumbendo vincit. Quod autem hæc pugna erat in terra procumbentium, ad lecticariam luctam eam transtulit inpurus Imperator, quomodo et alii vocabulis palæstræ usi sunt in re amatoria. Exempla sunt apud Salas ad Petron. Sat. c. 21. et Lucian. Asino p. 80. Arntz.

§ 7 *Uxore non ignara*] Domitia Longina vel Domitilla. Tranquill. capp. 1. et 3. de Paride histrione. Schott.

Histrionis] Viro autem pro amore viri, ut apud Justin. II. 14. § 10. 'Atheniensium virtus ceteris prælata: ' ubi plura Vorstius. Arntz.

§ 8 *Gladiatoris more funus ferri*] Bauldri ad Lactant. de Mort. Persec. cap. 3. hic malebat, uti est in Epitoma, *efferr*; sed sine ulla necessitate. Vide quæ notamus ad Vir. Ill. c. 61. fine. Arntz.

Auctores necis] Parthenium, Stephanum, Clodianum, Maximum, et Saturnium. Suet. c. 17. Schott.

§ 11 *Per se*] Sed deerant duces; Suet. cap. 23. Schott. Locus, si quid video, corruptus. Cur enim hic repetit milites bellum fuisse molitos, cum jam dixerat, eos in gratiam convenisse cum optimatibus? aut cur causam addit amissionem prædarum? an hoc antea non exposuerat, commoda eorum dispendio publico largius procedere? Non dubito igitur rescribere conjunctis vocibus *Persæ*, qui ideo ægre ferebant immutatum esse imperium, quod præcedentes Imperatores mittendis ultro muneribus pacem emissent, a qua re alieni fuerunt sequentes Cæsares Nerva et Trajanus. Jure igitur turpem hanc inertiam in Domitiano culpat, et Trajani industriam laudibus effert hac etiam in parte Plinius in Paneg. cap. 12. 'Accipimus obsides ergo non emimus, nec ingentibus damnis imensisque muneribus paciscimur ut vicerimus: ' ubi inspiciendi commentatores. Et illud est, quod dicit Florus Procem. lib. I. 'sub Trajano principe imperium movisse lacertos.' Ad quem locum commode Begerus adfert nummum Trajani cum hac inscriptione: REX. PARTHIS. DATVS. Adde eundem in Thesaurō Brandenb. tom. II. p. 649. et de Bie Numism. Aurea tab. XVII. Plinius iterum Paneg. c. 14. 'Non incunabula hæc tibi Cæ-

zar et rudimenta, cum puer admoldam Parthica lauru gloriam patriæ augetes, cum ferociam superbiamque Parthorum ex proximo auditus magno terrore cohiberes.' Nec minus gloriose de Trajano Martial. Epigr. XII. 8. 'Dixit præside gloriosa tali, Parthorum proceres, ducesque Serum, Thraces, Sauromatæ, Getæ, Britanni, Possum ostendere Cæsarem, venite.' Suo igitur more *Persas* dixit pro *Parthis*. Anna ad cap. 13. § 3. c. 16. § 4. in Epitome c. 1. § 8. cap. 9. § 18. aliisque locis longo ordine. Quamvis hunc usum ignorantæ sæpe *Parthos* obtulerint librarii, ubi *Persas* scripserat ipse auctor: ita apud Sextum Rufum in Brev. cap. 17. inveni in scripto: 'Is cum pacem, missa a Persis legatione, rogaretur.' Hodie in impressis legimus *Parthis*: et c. 19. 'Persæ ad satisfactionem tam audacis admissi obsides dederunt.' Quo loco etiam *Parthi* circumfertur in vulgatis. Horatius Od. 1. 2. 21. 'Audiet cives acuisse ferrum, Quo graves Persæ melius perirent:' ut monnerat jam ad eum locum Torrentius et Casaubonus ad Lampridii Alex. Sever. c. 55. initio. De pace vero hoc modo haud raro ab ignavis Principibus emta, ne multa congeram, adde solum Claudian. Consul. Stilic. 1. 209. 'Illi terribiles, quibus otia vendere semper Mos erat, et fœda requiem mercede pacisci.' Non assimilis est correctio ingeniosissimi Burmanni ad Ovid. Epist. Her. 1. 3. pro *certe* restituentis *per te*: 'Troja jacet per te, Danaïs invisâ puellis.' Illa conjectura de Persis si recipiatur, sequens *his* non ad milites, sed ad Persas erit referendum. *Arntz.*

CAP. XII. § 1 *Quid enim Nerva, &c.*] Hæc et sequentis, ceu falsa ac portentosa, sugillat Josephus noster Scalliger in Animadversionibus Eusebianis, ad annum MCMXIII. *Grut.*

Cretensi] Forte scriptum erat, ut

in vulgata *Narniensi*: nam illud *maximeque* pro *magisque* indocti scribæ et somnolenti harpydiis unguibus fœdatum quis non videt? *Schott.* Neque hoc in textum recipere dubitavi, inopta enim est vox *Cretensi*; et *Narniensi* multis partibus prætulit etiam Spanhemius Orbe Rom. Exerc. II. 22. p. 525. Addidit autem *Narniensi*, ut doceat eum, quod ante dixerat, peregrinum fuisse. *Arntz.*

§ 2 *Quod appellatur Pervium*] Ita scriptum integre absque litura. Nic. Faber vir doctissimus repugnante libro *Nervium* reponebat. Nihil tamen demuto. Nam hoc forum quantumvis a Nerva dedicatum 'Nervium' appellari potuerit, dictum est 'Transitorium'; quod inde in tria fora transitus pateret. *Pervium* ergo ab usu, *Nervium* ab auctore. Lampridius Alex. Severo: 'In foro Divi Nervæ quod Transitorium dicitur.' In quarta urbis regione collocat P. Victor et Sextus Rufus in regione templi Pacis cum templo Divi Nervæ. *μεθόδιον* et *ὀδεῖον* Græci appellant, Latine *Methodæum* et *Odeum*; quod a Domitiano primum exstructum: auctores Eutropius lib. VII. extremo, et Suetonius Domitiano c. 5. Postea 'Nervæ' dictum, vel 'Nervium', a dedicatore, et 'Transitorium' sen *Pervium*. Certat igitur de probitate utraque lectio. *Schott.* Vide an aliquid receptæ lectioni subsidii sit in his versibus Martialis Epigr. x. 28. 'Pervius exiguos habitabas ante Penates, Plurima qua medium Roma terebat iter.' Agit de Jano, cujus templum fuit in foro Nervæ seu transitorio: locus hic jam laudatus est a Donato in Roma Vet. II. 23. et Lipsio de Magn. Rom. III. 7. Ceterum de abdicato a Nerva imperio confer Bauldry ad Auctorem de Mortib. Persec. c. 18. et Spanhem. de Præst. et Usu Numism. XII. 514. *Arntz.*

CAP. XIII. § 3 *Pileatis*] *Πιλοφόρος* vocat Xiphilinus e Dione; 'pilatos.'

vertit Merula: 'qui pileos gestabant' Blancus, ubi *pila* quidam impresserunt, qui et iter conditum sit per Ponticas paludes. Pro *Sacisque, Iazygisque* legendum ex Dione videtur. Mox 'de Decibalo rege ac Dardaniis:' *Dardanis, Sarmomatis, Sarmatis* legendumne sit, aliorum esto iudicium, nam *Sardonios*, quod in Ms. reperi, ut rectum sit vereor. *Schott.* *Sardonios* quoque suspectos habebat Ortelius in *Thes.* Nec displicet, quod censebat cultissima Anna [vide *Not. Delph.*] latere nomen reguli; quid si littera *s* a sequenti voce adhaerit, cum *Sardonio* scripserit auctor? Sed talia sunt incerta, praesertim cum nescio quo fato optimus principum non eos, quos ejus gesta meruerunt, nactus sit historicos, qua in re feliciores fuerunt alii ante et post eum Imperatores. *Arntz.*

Cui bello atque imperanti] Hæc Ms. lectio, quæ si placet, aliquid desit necesse est. *Schott.*

Persarum] Vide supra c. 11. § 11. *Arntz.*

Cosdroë] Suidus *Χοσδρόης* vocat sine d. *Sylb.* Vide Spanh. de *Usu Num.* diss. XIII. p. 578. *Arntz.*

§ 5 *A Domitiano cepta fora*] Pro *capta* legendum potius *cepta*. *Sylb.* Præstat reponamus *cepta*, uti etiam volebat *Sylburgius* noster. *Gruter.* Hanc conjecturam merito etiam secuti sunt *Lipsius Elect.* I. 8. et ad *Plinii Paneg.* cap. 51. et *Nardinus* in *Roma Veteri* VII. 9. Mox malim reponere *excoluit* ex voce præcedenti. *Arntz.*

Pistorum] Ex hoc loco colligebat doctissimus *Lipsius Elect.* I. 8. p. 667. jam a *Trajano* institutum fuisse, ut populo non annona, ut fieri solebat, sed panis distribueretur; a cujus sententia recessit, et ad *Anrelianum* hujus rei usum retulit *Salmasius* ad *Vopisci Aurel.* c. 35. Reliqua etiam illustrantur a *Spanhemio* de *Usu Numism.* Diss. XIII. p. 542. *Arntz.*

Simul nascendi socius] Emendabat *nascendis ocuis* vere, littera una migrante, *Puteanus* consiliarius regius, cui dici non potest quantum debeam ob singularem humanitatem in communicandis Ms. quibus referta bibliotheca est: nec ego solum, sed omnes quotquot studio et industria nostra aliquando juvabuntur. *Schott.*

Admota media cursus publici] Vide apud *Spart.* notata a viris doctissimis. *Anna.* Scilicet ad c. 7. vitæ *Hadsiani.* *Arntz.*

§ 6 *In pestem*] Arguunt leges et Constitutiones Imperatorum sequentium codici libro XII. insertæ. *Schottus.*

Præfecto medente Anatolio] *Amm. Marcellinus* lucidissime hanc rem lib. XIX. extremo exponit: 'Quodque *Anatolio* regente tunc per *Illyricum* præfecturam, necessaria cuncta vel ante tempus coacta sine ullius dispendio affuebant: nec enim dispositionibus unquam alterius præfecturæ (ut inter omnes constat) ad præsens *Arctosæ* provinciæ bonis omnibus floerunt, correctione titubantium benevola et solerti, vehiculariæ rei jactaris ingentibus quæ clausere demum innumeras et censuali professione,' &c. Meminit et lib. XXI. *His annis* autem, scilicet ante *Constantii* decimum, *Juliani* autem tertium consulatum: cujus apud eundem *Marcellinum* mentio exstat lib. XX. initio. *Schott.*

§ 8 *Quippe qui Sura familiari*] Eæ forte sunt *Thermæ*, quas *Albertinus* *Syriacas* dietas, nescio quo auctore, scribit: certe in *Aventino* fuerunt *Palatinum* versus, ut commemorat *Victor, Volaterranus, et Martial.* lib. VI. 'Quique videt propius magni certamina circi, Laudat *Aventinæ* vicinus *Sura* *Dianæ.*' In *Spartiani* *Adriano* corrupte olim legebatur *Suburano* pro *Sura*, teste *Baptisto Egnatio*: huic autem *ἐπιπέτεω εἰδῶτα τὰ πολλὰ γράφεω.* *Julianus* *Ἀδύγη* *νερί*

Kaodpw. Schott.

§ 9 *Præfectum prætorio, Saburram*] Nescio quid de Saburra saburrati ipsi cogitarunt, qui hæc lectionem commentati sunt. Ex Dione et Xiphilino idem hic est. 'Licinius Sura: quare hic *Suburranum* vel *Suram* nomine a glossa esse crediderim. Sidon. Apoll. Carm. v. 'Vix habuit mores similes, cui teste senata in se etiam tractum commiserat Ulpianus esse.' *Schott.* Pro *Saburano* substituendus fortasse *suranus*, qui a *Panvinio* bis consul ponitur; at 'L. Licinius Sura' ter. *Schottus* commutationem hæc per glossam intrusam esse patet. *Sylb.* Non injuria suspectæ sunt voces hæc postremæ viris eruditis. Per glossam intrusæ sunt, nam de *Licinio Sura* adhuc loquitur. *Grut.*

Angebatur] Vir summus *Isaacus Casaubonus* emendare ait *agebatur*, non ex mente *Victoris*. Nam is nativum illud vitium non parum molestiam dedisse *Trajano* dicit, priusquam molliretur. Scite exprimit hoc verbo viri cordati naturam, qui quod tollere non potest, eo tamen vitio contristatur atque angitur. Ita eo verbo usi scriptores: quod si alioqui vexari et inquietari, at loquitur *Petronius*, id solum expones, non erit opus correctione. *Sidon. Epist. iv. 28.* 'Occulte angere, quod filius publico mœrore conficitur.' *Barthius Adv. xiv. 19.* Sed tamen non ea videtur mens *Aurelii*, ut molestiam, quam ipsum illud vitium *Trajano* adferret, his verbis exprimeret, sed potius vult indicare laborasse eum eodem malo, quo *Nerva*; quos ideo hic jungit, ut vitium ipsum, non vero mœrorum propter illud designaret; quare *Casauboni* emendationem malim amplecti. Sic enim mihi videntur distinguenda voces 'agi' et 'angi,' ut agemur vitii, quæ naturalia nobis sint; angemur iis malis, quæ aliunde obveniunt. Priori sensu 'agimur'

libidine, cupidine, nativis vitii; altero autem 'angimur' dolore, agri-tudine, metu, &c. *Seneca Herc. Fur. vs. 405.* 'Sed ille regno pro suo, nos improba *Capidine* acti.' Sed confunduntur vulgo talia: ita apud *Cicer.* pro *Arch. c. 11.* recte *Grævius* defendit, 'Neque tot curis vigiliisque angeretur.' Apud *Oros. iv. 12.* retinendam 'Per totum annum doloribus et cruciatibus angatur,' licet *Mss.* quos alii et quem ergo contulere, malint *ageatur*; quam vocem corruptam esse iudico apud eundem *iv. 18.* 'gravissima pestilentia uterque exercitus agebatur.' Præferrem *angebatur*, quod vitium apud *Curtium v. 3. § 21.* optime sustulit *Modius*. Nec aliam magni *Lipsii* et *Perizonii* secutus iudicium amplector lectionem apud *Val. Maximum viii. 11. ex. ext. 1.* 'Athensæ solitudine angerentur.' *Appuleius de Habit. Doct. Plat. p. 22.* 'Nec futuris modo angitur malis, verum etiam præteritis transactisque torquetur.' Ipse *Aurelius infra c. 26. § 3.* 'Quorum metu haud inane angebatur.' *Comicus Phormione 1. 8. 8.* 'At non quotidiana cura hæc angeret animum.' At tamen non tantam inter has voces differentiam agnoscit *Curtius* ad *Salust. Catil. c. 5. § 7.* et ad *Fragm. Hist. i. 949.* *Casauboni* emendationem reperies in notis ad vitam *Hadriani c. 3. p. 25.* Mox *longiores epulas* scio quomodo exponi posset; attamen necessarium non est, ut semper *longiores epulas* sequatur ebrietas. Commodior vox esset, si *largiores* scribamus. 'Largæ epulæ,' quibus genio et liberiori *Baccho* indulgetur. *Livius xl. 14.* 'Si die festo inter æquales largiore vino sum usus.' *Curcius viii. 6. § 14.* 'Epulantium comitas prævenit omnes ad largius vinum: eodem libro c. 9. § 30. et c. 12. § 17.' 'Super cœnam largiore vino usus.' *Val. Max. ii. 2. ex. 9.* *Horatius Od. iii. 18. 6.* *Mar-*

tial. Epigr. IX. 35. 'Atque inter mensas largo jam nectare fusus.' Et magnus Burmannus ad Phædrum Fab. II. 6. 15. *Arntz.*

§ 10 *Apud Antiochiam, ceteraque Syria extremis adflectetur*] Locus imeditus, mutilus enim. Terræ motum autem Dio in Trajano et Xiphil. describunt. *Schott.* [Vide Lectt. Var.] Sed hoc est vi mederi; quales conjecturæ ridiculum sæpe faciunt hoc studiorum genus, præsertim in illis locis, quæ sine multa difficultate exponi possunt. Itaque *extremis* sublato asterisco hic erit, *extremis* vitæ temporibus Trajani. Nepos Hamile. c. 2. 'Sed extremo, cum prope jam ad desperationem pervenissent, Hamilcarem Imperatorem fecerunt.' Tacitus Ann. x. 37. 'Tanta inter extrema superbia agebat.' Integre dixerat Ovidius Met. vi. 675. 'Hic dolor ante diem, longæque extrema senectæ Tempora.' Et 'extremis temporibus' Nepos Phoc. c. 2. vel *extremis* erit extremo et gravissimo periculo. Conf. Cortium ad Sall. Jug. c. 23. Sed fortasse malles hoc loco *ceteraque Syria extrema*; uti 'extrema Libyæ' apud Lucan. IX. 598. 'extrema Galliæ' apud Florum III. 3. § 1. et passim. *Arntz.*

§ 11 *Abhinc*] Notatum hoc jam Gutherio de Off. Dom. Aug. I. 42. Bæclero ad Herodian. II. 15. § 5. et Spanhemio de Usu et Præst. Num. diss. XII. p. 352. *Arntz.*

§ 12 *Quamquam alii Plotinæ*] Et ita hæc non satis concinne cohærere censebat Bæclerus l. I. sed non opus est, ut ad superiora referamus, cum voluerit auctor ostendere, alios existimare tum temporis nondum ortam fuisse distinctionem inter Augustos et Cæsares, ideo, quod post obitum demum Trajani ex testamento existerit heres inperii favore Plotinæ. Sed alium mortuo Trajano fuisse suppositum fabulam esse fictamque historiam facile adsentior Dodwello in

Prælect. XVII. § 4. *Arntz.*

CAP. XIV. § 2 *Pompilii Numæ*] Vide Salmasium ad Capit. Antonino Pio in fine. *Arntz.*

Athenæum] Ita emendavi, nam obscure in Ms. erat: meminuit ejus Lampridius: 'Ad Athenæum, audientorum et Græcorum et Latinorum rhetorum vel poetarum causa, frequenter processit,' de Alex. Severo. 'Pertinax quo die processionem ad Athenæum paraverat, ut audiret poetam, ob sacrificii præsigium distulit,' Julio Capitolino auctore. Idem Gordianis initio, 'Ubi adolevit, in Athenæo controversiis declamavit, audientibus etiam Imperatoribus suis.' Ex quibus colligitur publicum fuisse, in quo poemata orationes recitarentur. *Schott.* Et hanc lectionem confirmant Sirmundus ad Sidon. Apoll. Epist. II. 9. Salmas. ad Capit. Anton. Pio c. 11. et Nardin. in Roma Veteri v. 13. *Arntz.*

§ 3 *Quæ Eleusina dicitur*] An *Eleusina dicitur*? Illud ad cognomen tum Deæ, plaustrique Eleusinæ matris; hoc ad initiorum nomen. *Schott.* Verisimile est, auctorem nostrum non recte intellexisse eos, quos secutus est, auctores, cum non hæc sacra Romam transtulerit Imperator, sed tantum hisce Athenis fuerit initiatus. Sic potius crediderim, quam adsentiri Salmasio ad Spart. Hadriano c. 22. qui putat, confudisse Aurelium sacra Cereris cum Eleusinis Initiis, et fortasse Imperatorem hunc aliquid mutasse in eorum sacrorum ritu. Sed de hac etiam re, perinde ac de translatione Initiorum silent antiqui scriptores. Porro eodem loco vir summus, ut et ad e. 13. legit, *Eleusina dicuntur*, pro quo ibidem *Eleusina dicuntur* doctorum princeps Casaubonus. Neutrum necessarium duco esse. Quod enim 'Eleusinam' dicat Cererem, ideo est, ut hoc cognomine ab ea Cerere, quæ Romæ jam antea colebatur, posset distingui. 'Eleu-

aina' enim epitheton Cereris, a qua deinde dicta sunt 'Eleusinia,' (seu *Eleusina*, utrumque enim dicitur; vide Havercamp. ad Tertull. Apol. c. 7.) sacra celebrata in honorem Cereris Eleusinae. Arnobius Adv. Gent. vi. p. 193. 'Celei virginis non in Cereris Eleusinae humationis habuisse perhibentur officia.' Lactantius Divin. Inst. i. 21. 'Sacra vero Cereris Eleusinae non sunt his dissimilia.' Servius ad Virg. Æn. i. 655. 'Atheniensium nobilissimae virginis Eleusinae Cereri sacra facerent.' Arutz.

§ 4 *Lucio Ælio Cæsari*] L. Ælii Cæsaris ab Adriano adoptati mentio est etiam in Panvini Fastis, qui ante adoptionem 'L. Cæsonium Commodum Verum' appellatum fuisse scribit. In Schotti Ms. nunc *Ælius* est, nunc *Helius*. Sed *Ælium* per diphthongum *æ* probat etiam apud Suidam *Ἄλιος Ἀδριανῶς*. *Sylb.* Hisce in locis ob frigidam cæli temperiem hortos suos excolebant delicatiores Romani, in quibus se abdere consueverant tempore æstivo. Unde Tibur quidem pro villa Tiburtina simpliciter dixit Statius *Sylv.* i. 3. 1. 'Cernere facundi Tibur glaciale Vopisci.' Arutz.

§ 5 *Beatis locupletibus*] Cuperus Obs. III. 1. ostendens 'beatos' sæpe poni pro illis qui in re lauta versantur, qui divites sunt; existimavit hic vel excidisse particulam *et*, vel ultimam vocem suam glossatori debere originem. Hoc vix crediderim, cum ea significatio 'beati' notior sit, quam ut ab aliquo ex margine addi potuisset *locupletibus*. Ita Propert. El. II. 16. 26. 'Nec mihi muneribus nox ulla est emta beatis.' XIX. 33. Horat. Od. I. 4. 14. Ovid. Am. El. I. 15. 34. Senec. Herc. Fur. vs. 166. 'Hic nullo fine beatas Componit opes, gazis inhians: ita duo scripti nostri et alii apud Gronov. pro *beatus*. Claudian. Cons. Olyb. et Prob. vs. 47. Grang. ad Juven. Sat. I. 39.

qua significatione *μακάριος* Græcis adhibetur. Menander in *Fragm.* p. 104. et Munckerus ad Anton. Liber. *Metam.* c. 34. Quare si res mei esset iudicii, alteram ego rationem ex hisce duabus præferrem, cum similiter et aliis hæ voces particula copulativa connectantur. Lactant. Divin. Inst. v. 22. 'Potentes, beatos et divites fieri sinat.' Arnob. Adv. Gentes VII. 231. 'Post cænarum ditium et locupletium saginas.' Salvianus de Gabern. Dei I. 5. 'Nequaquam ergo pro his dolendum, quod non sunt divites ac beati.' Verum tamen optimum mihi videtur nihil mutare, cum ex ratione sui seculi locutus credatur auctor, quod duo epitheta idem significantia conjungit. Contraria plane notione Juvenus Presb. *Enang.* Hist. I. 102. 'Sustulit ille thronum sævis, fregitque superbos, Largifluis humiles opibus ditavit egentes.' Quamobrem neque quidquam mutat hunc locum citans Wasse ad Sall. *Catil.* c. 11. p. 45. Ita 'beati locupletes' conjungerentur eodem modo ac 'humiles egentes.' Si quis tamen interserere voluerit copulativam particulam, non vehementer pugnabo, et tæri se poterit auctoribus viris eruditissimis, qui centies id esse factum docuerunt, inter quos Gronovius, ad Melam *Procem.* Perizonius ad Val. Maximum II. 10. § 2. et egregie Burmann. ad Phædrum *Fab.* IV. 5. 44. quæque nos infra c. 20. § 5. Eadem opera restituere ex scripto cod. apud Oros. VI. 13. 'Quod contra fœdus Luculli et Pompeii, avaritia inductus, Euphratem transierit.' Fabricius, cujus sola ed. ad manus est, dederat nobis *Luculli, Pompeii avaritia*, apertissimo vitio. Alio modo *beatis* hic exponit per 'Imperatoribus' Savaro ad Sidon. *Carm.* v. 57. Arutz.

§ 7 *Voluntarium ad vicem*] *Ἐκωνστου ψυχῆς βέτρο* Xiphilinus, quem lege: hic et Adrianum ipsum divinationibus et magicis artibus cujusvis gene-

ris cariose usum scribit. *Schott.*

§ 8 *Suspensam æstimantes societatem avi longe imparilis]* Egrege Plautus Persa: 'Scio fidei herili ut solet impudicitia opprobriari: Nec subigi queant unquam, ut pro ea fide habeant iudicem.' *Schott.* Ut enim placet Aristoteli *Ethicorum VIII. 13.* 'est amicitia tantum ætatis paris: de qua re, nos non vulgaria, in Discursibus nostris. *Grut.*

§ 10 *Gressus levantem]* Scilicet ad Anton. Pium c. 2. Possent etiam legi ut *genitoris*; ut eadem pietate socorum sublevavit, qua parentem deberet. *Arntz.*

§ 11 *Cæsarem jubet]* Pro Cæsarea renuntiat, ut infra c. 39. § 17. et c. 41. § 55. Quamquam structuræ lex hic potius legendum dicitur *Cæsarem appellari jubet.* *Sylb.*

§ 12 *Tube]* Salm. ad Spart. Hadr. cap. 23. et ad Anton. Philos. cap. 6. *Arntz.*

Senecta viridior] Id est robustiori, ab arboribus ducta metaphora. Virgil. 'Cruda Deo, viridisque senectus.' Et Horatius, 'Virent genua.' *Arntz.*

§ 13 *Tantum admissus sui ordinis]* Ita vetus liber. Legendum tamen *omissos.* Interfectos enim falso putabant. Quos quia Antonius servasset, Pii cognomentum sortitus est; Dio, Spartianus, Capitolinus. *Schott.*

CAP. XV. § 1 *Aurelio Antonino]* In *Msc. pro Aurelio, Attelio* male scriptum erat. *Schott.*

§ 2 *E Lanuvino municipio]* Casaub. ad Capit. Anton. Pio c. 1. et Gatak. ad Anton. de Reb. suis lib. 1. § 16. *Arntz.*

Jugi pace ac longo otio] Confer Casaub. ad Capit. Anton. Pio cap. 5. *Arntz.*

§ 3 *Absoluta]* Vide Lindemb. ad Ammian. Marcell. XIV. 10. sub fin. *Arntz.*

Fortunatas urbes] Alludit ad divini Platonis sententiam lib. v. de Rep. 'Ἐὰν μὴ ἢ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσωσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἢ οἱ βασιλεῖς τὴν λεγέ-

μενοι καὶ δυνάσται φιλοσοφῆσαι γρη-
σίου τε καὶ ἰσχύος, καὶ τοῦτο εἰς ταύτην
ἐμπέσῃ δύναμις τε πολιτικὴ καὶ φιλοσο-
φία· τῶν δὲ τῶν παρενομήτων χωρὶς ἐφ'
ἐκτερον, εἰ πολλὰ φέροις ἐξ ἀνάγκης
ἀποκλεισθῶσιν, οὐκ ἔστι κακῶν τυχεῖα
ταῖς πόλεσιν· δυνάδ δὲ, οὐδὲ τῶ ἀνθρωπι-
νῶ γένει. Quæ a Cicerone translata
in eleganti illa epistola ad Q. Fratrem de provincia administranda:
'Ille quidem,' inquit, 'princeps ingenii et doctrinæ Plato, tum denique fore beatas resp. putavit, si aut docti aut sapientes homines eas regere cœpissent; aut qui regerent, omne suum studium in doctrina ac sapientia collocassent.' Quam etiam Antonium philosopho semper in ore fuisse, nec in ore tantum, sed et moribus expressisse, auctor est Capitolinus. *Schottus.* In quam sententiam Prudentius cont. Symmachum lib. 1. vers. 30. 'Nimirum pulcre quidam doctissimus: esset Publica res, inquit, tum fortunata satis, si Ant reges saperent, aut regerent sapientes: ubi consulendus Weitzius et Gatakerus ad Antoninum de Rebus suis lib. 1. § 14. *Arntz.*

§ 4 *Celebrato magnifice urbis nongentesimo]* [Vide Not. Delph.] Hæc minus subduncta ratione scripsit bellissima femina, cum Antonius non suscepit imperium anno DCCCX. sed DCCCXI. quem errorem jam detexerat accuratissimus Vignoli in Columnæ Anton. cap. 4. p. 64. Neque tamen alios hujus nongentesimi celebrati facit mentionem, cum tamen testimonia supersint de octingentesimo Claudii et millesimo Philipporum. Confer summum Scaligerum de Emend. Temp. lib. v. p. 493. *Arntz.*

§ 5 *Ostentandi sui]* Subauditur 'caussa,' vel 'gratia;' ut aibi quoque passim, cum apud historicos, tum apud juriscons. *Sylb.*

CAP. XVI. § 1 *M. Boionium]* Sunt qui dubitent hic ne *Boionius* sit: ac Pium quidem *Boionium*, philosophum

Ceionium appellandum putant. Ego vero 'L. Ceionium Commodum' L. Veri patrem, qui ab Adriano adoptatus prior mortuus est, vocatum didici ex Capitolino. *Schott.* De 'Boionii' nomine dabant hic nonnulli, ac Pii potius id, quam Philosophi esse censent, sicuti scilicet Epitome cap. 15. et Eutropius VIII. 8. 'Boionium Pium' nominant, præsertim cum et Capitolinus illum vocet T. Aurelium Fulvium Boionium Antoninum Pium, hunc M. Annium Verum Antoninum. Sed ferri Boionii nomen etiam hic potest propter adoptionem; qui Philosophus a Pio adoptatus nomen ejus sumpsit. *Sylb.*

Philosophandi] Vide tamen Paulum Voet ad Herodian. p. 34. *Arntz.*

§ 2 *Uti Campania sedens*] Inde repesui ut in *Campania sedens*. Quid si in *Campaniam secedens*? 'Faustinam satis constat apud Caietam conditiones sibi et nauticas et gladiatorias elegisse.' Julius Capitolinus. Dicta autem 'Arnia Valeria Faustina,' quæ in edito Eutropio 'Galeria,' qui et apud Lorium (numero singulari) mortuum socerum scribit. *Schott.* Vel *uti Campaniam secedens*. Nomina enim regionum ad morem urbium sine præpositione poni certissimum est, et vulgo notum, illud autem verbum huic rei proprium. Sueton. Aug. c. 98. fine: 'A desidia secedentium illinc e comitatu suo.' Appul. Met. v. 171. 'Ille quidem montano seortatu, tu vero marino natata secesseritis.' Joven. Sat. III. 4. 'Janua Baiarum est, et gratum litus amœni Secessus.' Posset tamen *sedens* hac notione retineri, ut apud eundem Sat. x. 98. 'Principis angusta Caprearum in rripe sedentis:' ubi Vet. Schol. Frequenter enim tribuitur hoc verbum illis, qui otiosi agunt. Cicero ad Att. Epist. XII. 44. 'Quid enim sedere totos dies in villa ista?' Hoc jam multis exemplis docuere plures. Torrent. ad Sueton. Cæs. cap. 4. Vorst.

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

ad Valer. Max. VII. 4. ex. 5. Comment. ad Justin. I. XXXI. c. 3. § 9. et ad Silium XII. 64. *Arntz.*

§ 3 *Lorius*] Jornandes de Rega. Succ. I. p. 695. 'Defunctus est in villa sua Loris nuncupata.' Cassiod. in Chron. 'Antoninus Pius apud Lorium villam suam moritur:' ita et alii: quare eam scripturam præterlere viri docti ad Capit. Anton. Pio cap. 1. et Scaliger ad Euseb. Chron. p. 220. *Arntz.*

Post quintum et septuagesimum] Adde Casaub. et Salm. ad Capit. Anton. Pium cap. 12. *Arntz.*

Fratrem Lucium Verum] Hanc in rem multa docte congescit Ezechiel Spanhemius ad Juliani Orat. I. 47. *Arntz.*

§ 6 *Lita veneno*] Totidem pæne verbis Capitolinus Antonino et Vero. Non dissimile in Plutarcho Artæxeræ, cujus mater Parysatidis nomine, Statyræ uxori ejus infecta, illam hoc modo sustulit, dissectæ in convivio avis, (ryntacen Persæ vocant,) eam partem quæ cultri alterum latus toxico oblitum attingerat, edendum præbuit. *Schott.*

§ 7 *Hæc in tanto viro credere, nisi animi ad scelus prœni, non queunt*] Unumquemque enim vita ante acta, aut damnat aut absolvit. Hinc Salustius Catilin. cap. 48. 'Sed ubi Tarquinius Crassum nominavit, hominem nobilem, maximis divitiis, summa potentia; alii rem incredibilem rati,' &c. Quintil. Declamatione cccx. 'Damnatus est adulterii; sed postea fortiter pugnando ostenderat, non eos esse mores suos, non suam vitam, ut in illo credibilia hæc crimina forent.' Acnte igitur Publius noster Syrus (quid ni enim meum voceem, qui ei sum dedi habitum, suam habitudinem?) 'Probi delicta iudex legens, deterit.' *Grut.*

§ 8 *Tantumque in arte sapientia*] *Legu tantumque Marco sapientia*. Schottus.

2 Z

Philosophorum] Fortasse legendum *Philosophorum turba circumfunderetur, obtestantium, ne se exped.* Qna de re vise Vulcatium Gallicanum in Avidio Cassio. *Sylburg.* Nove dictum, pro 'circumfunderetur philosophis obtestantibus:' ideoque Casaubonus noster emendabat *obtestantium vi circumfunderetur.* Gruter. Reperies hanc Casauboni conjecturam cap. 3. *Arazenius.*

§ 9 *Ita incerta belli ejus salute, doctrinæ studiis metuebantur*] Vel belli sumitur adverbialiter, quemadmodum usurpatur Plauto ac Sallustio, aut ea vox delenda: at idem amicus noster, rursus immissa præpositione, legebat *belli, in ejus salute metuebantur.* Grut. Salmasius ad Vulc. Gall. cap. 3. *ejus salute* exponit 'per ejus salutem;' cujus salus, doctrinæ studiorum salus esse existimabatur ab omnibus; vel rescribit *ejus saluti et doctrinarum studiis metuebantur*; id quod hoc loco secuta est doctiss. femina. [Vide Not. Delp.] Ego puto receptam lectionem cum Salmasio posse retineri et exponi, licet durius sit. Sed talia apud auctorem nostrum multa sunt. *Arntz.*

§ 10 *Vadimoniorumque solenni remoti*] *An sollemni more denuntianda litis? an sollemni more remoto, denuntianda litis?* Sastineo. *Schott.* Lege- rim littera unica mutata *sollemni remoto.* Grut. Simplicissima lectio est illa Gruteri et haud dubie vera, quæ etiam sententia est magni Gothofr. ad l. 1. Cod. Theod. de Denunc. et Edit. Resc. et Marcilii ad § 15. Inst. de Action. Olim scilicet vadimonii conductio in usu erat, quam sustulit Antoninus inducendo litis denunciationem. *Arntz.*

§ 11 *Promiscue civitas*] Sic emendo: nam *Mss. promissi* vel *promissa*, utrumque abjudico. Illud rectum esse confirmat lex xvii. D. de Statu Homin. 'In orbe Romano qui sunt, ex constitutione D. Antonini cives Romani

effecti sunt:' ita enim legendum docuit, non ut in vulgatis *in urbe Roma*; Andreas Alciatus *Dispunct.* lib. ii. et hinc Roma communis omnium patria; l. 'Roma.' xxxiii. D. ad l. Municipalem. Catena Patrum Græca in D. Lucæ de Gestis Apostolorum cap. xxii. ubi se civem Romanum centurioni divus Paulus prædicat, magna temporis historięque ignoratione, 'Tempore,' inquit, 'Adriani contigit, ut omnes Romani efficerentur.' Nam quamquam et Antoninus, Adrianus cognominatus; longo tamen post tempore quam Paulus fuit, regnare cœpit. *Schott.* Sed hæc civitas Romano orbi concessa non fuit a Marco Antonino, sed ab Antonino Caracalla, quo inperante Ulpianus, cujus est lex illa xvii. libros ad Edictum composuit. Maluit Burmannus de Vectig. p. 220. hunc Victoris errorem expositione mitigare, verum illis potius adsensum præbeo, qui appellationis similitudine lapsus esse Nostrum crediderunt. Confer Grotium in *Flor. Spars.* p. m. 102. Spanhem. in *Orb. Rom. diss.* ii. p. 184. et Schulting. ad ff. de Stat. Hom. p. 79. Quæ pertinent ad veram illius legis lectionem post Alciatum confer Constant. Landum in *Exerc. libello* p. 1401. tom. iii. *Thes. Jur. et Anton. Augustinum de Excusat.* p. 1578. tom. iv. ejusd. *Thes. Arntz.*

Nicomedia a Cereali] Repone *Nicomedia Cereali.* Consul fuit Cerealis Neratius cum Fabio Tatiano, A. U. C. m. cxii. post Constantii Augusti consulatum ix. qui annus hujus historię finem biennium antecedit, ut in Prolegomenis docui. De Nicomedia et terræmotu copiose Ammianus lib. xvii. *Schott.* Et Scaliger ad *Euseb. Chron.* p. 256. *Arntz.*

§ 12 *Regi Marcomanno*] *Marcomaro* disertum vetus cod., et *Carnuto.* Eutropius lib. viii. 'Carnuntum,' et Spartianus Severo vocant. Nationes autem Quadi, Vaudali, Sarmatæ, Su-

evi. Schott.

§ 14 *Qui sejuncti in aliis Patres ac vulgus*] Retineri lectio hæc potest, tum quia a Mss. est, tum quia Capitolino gemina dicit: 'Prius,' inquit, 'quam funis conderetur, quod nunquam antea factum fuerat, nec postea; senatus populusque non divisis locis, sed in una sede propitium Deum dixit.' Nic. Faber *quæ sejunctim aliis Patribus ac vulgus*; non improbo, sequitur enim *soli*. Schott.

CAP. XVII. § 1 *Majorum*] Mox scriberem *conversam*, ut significet in locum optimorum principum malos successisse rectores; vel certe *contraversam*, id est, 'oppositam,' si inter se conferantur facta majorum et scelerata nepotum; hæc vox sæpius ita est corrupta, quod multis locis docuit δ πᾶν Salmasius ad Solin. p. 206. 225. 300. &c. postque enim Gronovius ad Ammian. Marcell. xxii. 8. Arntz.

§ 2 *Septembrem mensem Commodum appellaverat*] Vide ad Lamprid. Commod. quæ a viris doctissimis notata sunt. Anna. Scilicet ad Lampridii cap. xi. in vita Commodi, et Scal. ad Euseb. p. 225. Arntz.

§ 3 *Mœnia Romana potentia vix digna*] Jos. Scaliger in Animadversionibus Eusebianis reponendum putabat *Amania*; id est, loca vacantia in ambitu urbis. Glossarium ætῆς vertit. Intelligit thermas Commodianas, de quibus et Lampridius: 'Opera ejus, præter lavaerum, nulla exstant.' Grut. Scaligeri nota est ad Euseb. p. 225. et Salmasii ad Lampr. Comm. cap. 17. locus difficillimus, ex quo me non expedit, neque enim capio acumen doctissimæ feminæ, [vide Not. Delph.] nam quo modo mœnia instituere notabit, thermas ædificare juxta mœnia, præterquam quod *Romana* non ad *mœnia* sed ad *potentia* referenda videantur? Ego potius cum Salmasio interpretor *mœnia* per opera publica. Confer eundem ad Tertull. Pall. p. 171. Arntz.

§ 4 *Ferrum objectum veronibus*] Lipsius Saturn. ii. 19. legit, *Ipse ferro objecto veronibus plumbeis uteretur*. Olivarii et Fabri conjecturæ apud Schottum minus videntur εβροχοι. Sylb. et Grut. Plumbei autem verones erunt gladii obtusi, uti apud Cicer. ad Att. Epist. i. 16. 'Cum illum plumbeo gladio jugulatum iri tamen diceret.' Conf. Salm. ad Lampr. Comm. cap. 5. Arntz.

§ 5 *Scæva nomine*] Mss. *sæva*: hinc error supra librariis objectus, ut *Sæva a principio* scripserint; tanquam proprium nomen *Sæva* fuerit, qui Commodus est. Schott.

Pugnandique arte pervidens] Puto legendum *Pugnandique arte pervigens* vel *perurgens*. Schott. Schott. legendum putat *pervigens* seu *perurgens*. Sed non minus aptum fortassis *perfidens* seu *præfidens*. Sylb. Grut. et Anna. Nisi potius mavis *prævalens*, uti supra Orig. Gent. Rom. cap. 7. § 2. Livium v. 15. et alios. Arntz.

Cibi per ministrum ungendi] Repone *ibi* vel *ubi*. *Alipten* Græci ἀλειπτήν vocant. Narcissum autem Commodi Strangulatorem vocat Spartianus, quem adeo leonibus postea objecerit Herodianus lib. i. extremo. Schott.

Dum incestam mentem pravamque putant] Forte *brutamque*, de qua re diximus plura, ad Taciti Annal. xiv. 2. ubi inquit, 'Nec toleraturos milites profani principis imperium.' Grut.

Brachiorum] An *Tusciarum*? Amicissimus Olivarius *brachiorum*. Schottus. Malim *brachiorum*, aut *fasciarum* cum aliis, aut simile quid. Grut. *Brachiorum nodo* unanimi eruditorum consensu hoc loco fuit receptum; nec est cur de veritate hujus lectionis dubitemus post Salmasium ad Lampr. Comm. cap. 17. Scalig. ad Euseb. Chron. pag. 226. Vales. ad Ammian. Marcell. v. 2. fine, et Cuperum in Observ. i. 12. pag. 90. 'Nodus' seu 'nexus' est implicatio illa brachiorum circa collum, qua athletæ adver-

sarios strangulabant. De qua arte vide quæ collegere Faber Agon. 1. 20. Drakenb. ad Silium III. 33. et Oudend. ad Lucan. IV. 614. Arntz.

§ 10 *Ob festa Januariorum*] Eo die senatum ante lucem convenire solitum fuisse docuit Savaro ad Sidon. Apollin. Epist. VIII. 6. pag. 500. Arntz.

Primo luci] Pro prima luce genere masculino, ut docent Fl. Charisius Sosipater et Non. Marcell. Plantus in Cistell. 'Cum primo luci nisi ambo occidero.' Terent. Adelph. 'Ceterum rus cras cum filio eum primo luci ibo hinc.' id est, simulatque diluxerit. Et Cicer. Offic. lib. III. 'Luce claro in foro saltet.' sic enim legit Nonius. Idem Aul. 'Luce claro diripiamus anrum matronis palam.' Paulo post 'Publius Ælius' vel 'Helvius' aliis dicitur, hic *Aulus Helvius*. Schottus. 'A. Helvius Pertinax' a Pavinio in Fastis dicitur *P. Helvius*. Itemque apud Jul. Capitolin. in Erasmi ed. in Egnatii vero ed. 'P. Ælius,' quam scripturam probat Lipsius Elect. 1. 30. *Sylb.*

CAP. XIX. § 1 *At Didius an Salvius*] Puto *an Salvius?* scripsisse hæsitantem et quærentem prænominis veritatem et narrationis qua misere excidit. Proavus illi fuit Salvius Julianus bis consul, præfectus Urbi, et jurisconsultus. Orosius VII. 16. Imperatorem jurisconsultum facit, male. Schott. In Pavinii Fastis non dubitative alterutrum Juliani nomen ponitur, sed utrumque conjunctim exprimitur sic: 'Imp. Cæs. M. Didius Salvius M. F. Commodus Severus Julianus.' *Sylb.* Non male Orosius hunc Imperatorem 'jurisconsultum' dicit, cum ex hoc capite, ex Epitoma, aliisque, constet enim fuisse 'jure peritissimum.' Porro hoc loco Schottus ceterique eum secuti expresserant *At Didius (an Salvius?)* sed crediderim ego veram scripturam subodoratum fuisse Sylburgium, ejecta parti-

cula *an*, scribentem *Didius Salvius Julianus*. Hunc enim Imperatorem 'Salvium' etiam appellat Eutropius VIII. 17. cum 'Didium' dicat Spartian. in ejus vita c. 1. unde confici potest, utrumque hoc nomen ei fuisse proprium, quod latius demonstrare aggressus est, qui et hoc loco *Didius Salvius* restituebat, Schminckius in præfat. ad Syntagma Criticæ. Arntzenius.

§ 2 *Qui primus edictum*] Bene monitum jurisconsultis, nepoti tribui hæc perperam ab auctore quod proavi fuerat. Consulatur Spartianus Casauboni. *Grut.* Aperto seu auctoris seu librarii vitio hic laborat locus, quare etiam plurimorum eruditorum offendit oculos. Bertrandus in Vita Salvii Juliani et post eum Schminckius præf. ad Synt. Crit. scribunt *quippe qui pronepos Salvii Juliani*, qui: vel quod repetitio pronomini offenderet, *quippe pronepos (sen nepos) Salvii*: sed talis emendandi ratio mihi semper est suspecta, cum sic, si cui liber erit, omnia vel tollere liceat vel inserere. Faciliori ratione hanc rem adgressus est cultissimi ingenii et eximie doctrinæ Marcellius ad § 7. Inst. de Jure Natur. et amplitudine non magis quam eruditione clarior Corn. van Bynkershoek in Præterm. ad l. 2. de Orig. Jur. in fin. restituentes *quippe quod primum sen prius*; ut hæc particula ad ipsum genus, non vero ad solum Imperatorem referatur. Sed hinc emendationi videtur obstare, quod sequitur, eum 'asperum præceptorem' fuisse 'rectius vivendi'; unde confici potest, præcedentis etiam illa de Didio Juliano esse capienda, ad eamque ab auctore nostro esse relata. Ego cum illis facio, qui similitudini nominum hunc errorem tribuunt, inter quos nomen etiam proficitur suum Casaubonus ad Spartiani Julian. cap. 1. et Spanhem. Orb. Rom. p. 184. et 265. edit. Londin. Pro *promebatur* conjiciebat pe-

littissimus Bynkerah. l. l. *proponebatur*. Arntz.

Syriæ legatis] Constat ex Herodiano historico Græco et Spartiano, non Syriæ proconsulem, sed Pannoniis præfuisse Severum. Nam apud Carnuntum Pannoniæ opidum Augustus a legionibus dictus est. Spart. *Schott*. Ut Severus *Syriæ legatus* hic dicitur, ita in Juliano Spartiani, Erasmi ed. habet *Pescennius Niger in Illyrico, Septimius Severus in Syria*. Atque adeo cum hic apud Victorem mox sequatur *in extremis terris bellum gerebat*, Severus aut Syriæ aut Britanniæ, remotioribus scilicet provinciis, præfuisse videtur. Sed, si diligentius excutiamus, inveniemus in Spartiani verbis modo citatis vitiosam a librariis factam esse transpositionem, et cum Egnatio legendum, *Pescennius Niger in Syria, Septimius Severus in Illyrico*. Sic enim non modo Xiphilinus et Herodianus Nigrum Syriæ, Severum Pannoniis atque Illyrico, Albinum Britanniæ præfuisse tradunt; sed ipse etiam Spartianus in Severi vita Severum a Germanicis legionibus apud Carnuntum Imperatorem appellatum narrat. Nec repugnat quod sequitur, *in extremis terris*. Herodianus enim diserte scribit, Severum omnibus legionibus, quæ per Germaniam et Pannonias Rheni atque Istri ripis ad arcendas barbarorum incursiones erant impositæ, ducem præfuisse; et Noster hic paululo post, Rheno Danubioque Romano imperium ad septemtrionem definitum fuisse docet. *Sylb*.

Prome] Forte *prone*; vel *Romæ*, quod proprius a vero abest: nam ad balneas Palatinas Romæ est interfectus. *Schott*.

CAP. XX. § 1 *Commodior*] *Msc. commodior*, male: videatur oratio Pertinacis lib. II. apud Herodian. Et quomodo exantorati milites prætoriani ultra centesimum ab Urbe lapidem exulare coacti sunt? *Schott*.

Helvium inter divos refert] Pertinacis cognomen etiam initio statim assumisise Herod. auctor est, ut necis Pertinacis ultorem. Adhæc non modo Illyricis, sed Romano etiam populo gratissimum. lib. II. Mox *execrationi auctoribus legi etiam potest*. Et inf. *Quæ fato quodam, bonorum partu secunda, quos eduxerit, tamen quemque*. Scriptam tamen lectionem non damno. Rursum *quem quamquam exacta ætate malim si per libros liceret, vel pro astruentes forte statuentes* scripsit Victor. Vide Spartianum. Idem de Augusto elogium in impresso breviario. *Schott*.

Actoribus] Vel etiam *auctoribus*. Respexit ad isthæc Taciti de Cordo Cremutio: 'Libros per ædiles cremandos censuere Patres; sed manserunt occultati et editi: quo magis seccordiam eorum irridere libet, qui præsentii potentia credunt extinguiposse etiam sequentis ævi memoriam: nam contra, punitis ingeniis crescit auctoritas: neque aliud externi reges, aut qui eadem sævitia usi sunt, nisi dedecus sibi, atque illis gloriam pepererunt.' *Annal. IV. 35. fine. Grut.* Post *Schott*, et *Sylb*. et *edidi auctoribus*; nam 'auctores mortis' sunt, quorum jussu et instinctu aliquis interficitur. *Ovid. Met. VIII. 449.* 'At simul est auctor necis editus, excidit omnis Luctus.' *Seneca Herc. Cætæo vs. 1177.* 'O turpe fatum! fœmina Herculeæ necis Auctor feretur.' *Sueton. Ner. c. 33.* 'Cujus necis, etsi non auctor, at conscius fuit:' et in *Tito c. 9.* 'Nec auctor posthac cujusquam necis, nec conscius.' Noster hoc cap. § 9. Nec novo exemplo illud facimus, cum jam aliis observatum sit ita voces 'auctor' et 'actor' inter se confundi. *Heins. ad Claudian. Stillc. II. 3. Gronov. ad Liv. II. 56. Duker. ad Florum III. 5. § 20. Drakenb. ad Silium xvii. 490. et Curtius ad Sall. Catil. c. 3. § 2. Arntz.*

§ 5 *Qui jure ortus tenuique indocto patre*] Casaubonus faciebat *ortus tenui, atque indocto, &c.* tentabam et ego *qui rure ortus tenui, quamquam indocto patre.* Grut. Locus sine dubio varie corruptus, quem diversis etiam modis tentare adgressi sunt eruditi. Mihi ex parte plurimum arridet sententia Casauboni ad Spartian. Sever. cap. 17. attamen in omnibus adsentiri nequeo. Pauci credo dubitabunt, quin corrupte legatur *tenuique indocto.* Scilicet hæc profecta sunt a librario, qui ita scripsit secutus morem sui seculi, cum voces diversæ, quæ conjunctione distinguendæ erant, connecterentur adjecta copula ad primam vocem. Hanc rem sæpe corruptelæ ansam præbuisse docuit Curtius ad Sall. Jug. c. 55. § 1. et c. 62. § 9. quare et hic scriberem *tenuique et indocto.* Eodem modo peccatum apud Celsum de Vita Cæs. pag. 221. 'Quibus olim consul teque tuum regnum honestavi.' lege *teque et tuum.* Erroris causa ultima præcedentis et prima littera sequentis vocis. Alii transpositis vocibus *te tuumque.* Deinde illud *tantis* retineri recte potest; pro, quæ tam magnum quid et præclarum possunt efficere, quæ tantum valent inter mortales. Arntz.

§ 6 *Ad celsa habet*] An *adhibet*, aut aliud quid substituendum? Sylburgio placet *subvehit.* Grut.

Qui quamquam] Malebat Schottus, plaudente Syburgio, *quem quamquam*; cum offenderet insolentior locutio. Sed non litant viri eruditi; ratio enim loquendi est, quam Græci *ἀνακόλουθον* appellant; si præcedat nominativus, ubi ex ordine constructionis alius casus videretur requiri. Terentius Hec. III. 1. 6. 'Nam nos omnes, quibus est alicunde aliquis objectus labor, Omne quod est interea tempus, priusquam id rescitum est, lucro est.' quo loco hæsitantur docti interpretes, cum viderent requiri dativum *omnibus nobis*, quod etiam post

Færnium in textum nuper admisit vir magnus; melius Donatus nominativum hunc *absolutum* (hæc enim vox non mutanda est in *solacum*) dixerat. Hirtius Bell. Afric. c. 25. § 1. 'Rex Juba, cognitis Cæsaris difficultatibus copiarumque paucitate, non est visum dari spatium convalescendi.' quo loco inspicendus Davisius et ad Bell. Gall. I. 18. Lucanus IX. 777. 'Vincula nervorum, et laterum textura, cavumque Pectus, et abstrusum virus vitalibus omne, Quidquid homo est, aperit pestis.' offendit et hoc eo loco virum doctissimum, cum *laterum texturam* debuisset scribere poëta. Confer Burmannum ad Phædr. Fab. III. 20. 6. et v. 9. Græcis hoc admodum est familiare, de quibus Casaub. ad Polyæn. Strat. I. 18. et Perizon. ad Ælian. Var. Hist. II. 11. Et hæc ita possent construi: 'qui quamquam exacta esset ætate, cum moreretur, mortuum tamen, &c.' Arntz.

Illum justum nasci] Vide Salmas. apud Spartian. Anna. Cap. 18. Nisi mavis construere, 'justum esse, minime convenisse, illum nasci aut mori.' Arntz.

§ 9 *Pertinacis auctor occidendi*] Quod literas Commodi in Albini odium idem Pertinax publicasset. Quare Albinus occidendi Pertinacis Juliano auctor fuit. Jul. Capitol. Albino. Est inf. Clodius quidam Balbinus, ut in Gordiano extr. notavimus. Schott.

§ 10 *Ipsium magis adscivisse*] Nomen scilicet Pertinacis. Quid si *parsimoniam senilem* pro *similem*? Avaritia enim senum propria. Et illud verbum in parcum et avarum apte cadit. Plantus Cæpiveis: 'Quid tu ais; tenaxne pater ejus? PH. inimo ædēpol pertiuax.' Et extrema Casina: 'quo argumento? OL. nimis tenax es.' Qui versus in libris quibusdam abest: at auctori nostro altera notio placuit. 'Cognomentum Pertinacis non tam sua voluntate quam ex morum parsimonia videtur habuisse.'

Elius Spartianus, qui hic adeo aut mutilatus aut corruptus, ut absque libris veteribus et Mss. restitui posse desperem; quos ubi nactus ero, auctores illos licet minorum gentium aggrediar. *Infra mens ad credendum lege*, non *metus*, licet in Ms. compareret. *Schott.* Sed *similem* vera est lectio; talis nempe parsimonia, quæ et in *Pertinace* fuerat culpata. De assumptione hujus nominis vide *Spanhem.* De *Usu Num. diss. XII. pag. 508. Arntz.*

§ 11 *Uti bellis civilibus*] *Ut de Q. Ligario M. Tullius. Schott.*

Conditio loci ad Albinum detulerat] Ita est: sæpe apud alium sumus corpore, apud alium animo: deprehensus enim aliquis incendio bellico, quid, quæso, faciat salutis suæ convenientius, quam ut eas sequatur partes, inter quas versari cogitur? *Egregie Ammianus de Juliano decreto XXI. 23. f. 'Nigrinus, ut acerrimus belli instinctor, exustus est vivus. Romulus vero post eum et Sabostinus curiales, convicti, sine respectu periculi, studia sevisse discordiarum, pœnali consumti sunt ferro: residui omnes abierunt innoxii, quos in certaminum rabiem necessitas egerat, non voluntas: id enim æquitate pensata statuerat placabilis imperator et clemens.'* Verum nos de ea necessitate abunde multa congressimus ad *Taciti Annal. I. 55. extremo. Grut.*

Quid, quæso, faceres, si tu esses] *Terentius in Andr. II. 1. 'Tu si hic sis, aliter sentias,' nisi propius ad ductum litterarum mavis scribere is esses. Arntz.*

§ 12 *Quo dicto factoque durius nihil bonis: cum sanctique hujuscemodi, &c.*] *Casanbonus noster, nihil: cum boni sanctique, hujuscemodi, &c. Grut.* Sed vir eruditus suo libro adscripserat *sancti quique*, quod ferri potest, nisi malles *quoque*, de qua varietate vidimus ad *Vir. Ill. c. 42. Sed neutrum necesse est, si que exponamus per 'quoque,' uti supra hanc significati-*

onem exemplis illustrare voluit *Gruterus ad Cæsar. c. 3. fin. Arntz.*

Studiosius captas] Ita vet. lib. Restitue studio susceptas fortuna increpent; id est, 'imputent.' *Schott.*

Magisque in protegendis, quam ad perdendum cives, verum corrumpi patiuntur] Ergo nec boni sunt, nedum sancti, quibus alia omnia placent: et certum est non esse; uti *luculenta diatriba ostendi apud Livium XXXII. 22. ipso fine; alteraque XLII. 29. p. sed et eandem æquitatem propugnativimus abunde ad illud Taciti III. 69. m. 'Subierunt obsidium etiam fœminæ; inter quas maxime insignis Verulana Gracilia, neque liberos, neque propinquos, sed bellum secuta.' *Grut.**

§ 13 *Animos intelligebat*] Ego loco subveniebam syllaba addita, *animatos intelligebat*; aut adeo *animosas intelligebat.* *Gruterus.* Non repudiarem reponere ex similitudine vocis, *agi animos* pro animos incitari, impelli. *Senec. Herc. Fur. vs. 406. 'Sed ille regno pro suo, nos inproba Cupidine acti.'* *Hippol. vers. 541. 'quæque succensas agit Libido mentes.'* *Cic. de Senec. cap. 21. 'Cum semper agitetur animus.'* *Burm. et Scheff. ad Phædrum Fab. IV. 12. vs. 3. Arntz.*

§ 14 *Nulla congressu nisi victor*] Male hoc loco edunt *decesarit* nonnulli. Vide *Cortium ad Sall. Catil. cap. 49. § 2. et Torren. ad Val. Max. III. 2. § 8. Arntz.*

Rege Agarro] Non me fugit 'Abagarum' ab *Elio Spartiano* appellari: verum quia de lectionis illius integritate etiam *Baptista Egnatius* dubitat, exempli veteris scripturam bona fide repræsentavi. *Schott.* Non dubitandum de integritate lectionis *Spartianæ*, rescribendumque *Abgaro*: visantur modo animadversiones *Casauboni. Grut. et Anna.* Multa de hoc rege disputavit *Spanhemius de Usu Num. diss. VIII. th. X. p. 534. sed quod pace tanti viri dixerim,*

non æque, ut mihi quidem videntur, omnia accurata. Primo enim loco confundit hunc Abgarum Septimii Severi, cum alio, qui sub Alexandro Severo vixisset. Nummi tamen, qui illic loci adferuntur pertinent ad Septimum, non autem ad Alexandrum Severum, quos nollem confudisse virum harum rerum peritissimum.

Deinde p. 536. existimat Spartianum et Victorem, vel errasse utrumque, quod Persarum regem fecerint, qui dicendus tantum esset 'Edessenorum' vel 'Cærhenorum,' qualis revera existisset; vel librariorum esse vitium, qui *Persarum* posuerunt, pro *Edessæ, Edessenorum* vel *Cærhenorum*.

Sed non cogitavit vir præstantissimus usum illius vocis apud scriptores hujus temporis, qui Persas pro populo Asiæ et præsertim Parthis accipiunt. Qua de significatione nos aliquid supra cap. 11. § 11. et alibi. Potuit igitur esse, ut latini fines suos hic rex prorogarit, quam quidem sui præcessores. Admisi igitur post alios, tum etiam Bœclerum ad Herodian. III. 9. § 5. *Abgaro*. Attamen contra hanc lectionem ea moveri posset difficultas, quod apud Herodian. I. laud. dicatur Severo obsides dedisse filios, magnumque sagittariorum numerum auxilio misisse. Præterea quod in nummis nostri Imperatoris honorifice semper de eo mentio occurrat, ut BACIA. MEF. ABFAPOC. Rex magnus, vel simpliciter BACIAEUC. qui titulus devictis regibus non dabatur. Sed dicendum eum in fide non mansisse et post nota infeliciter arma esse devictum. Qua in opinione confirmat me nummus apud Begerum Thes. Brand. tom. II. p. 693. in quo ab una parte legitur SEPT. SEV. XI. PART. MAX. quæ litteræ respiciunt ad cognomen 'Parthici;' in altera parte Imperator equo insidens prostratum hominem telo minatur cum hac inscriptione VIRTVS. AVG. Hic prostratus idem erit 'Abgarus,' quod ex tiara seu

tegumento capitis colligo, nam et eo ornato in ceteris nummis depingitur ut apud Spanh. dicto loco et Patinum in Num. Imper. p. m. 284. latius patet. Adde Casaub. ad Capit. Anton. Pio cap. 9. et ad Spart. Sev. cap. 18. Scalig. ad Euseb. Chron. p. 231. et Ryckium ad Tacit. XII. 12. § 3. Arntz.

§ 17 *Arabicum, Adiabenicum, Parthicum*] Et Scaliger ad Euseb. Chron. p. 228. de Arabibus victis Sext. Rufus in Brev. cap. 21. 'Arabas interiores obrivit et Arabiam provinciam fecit:' ita restituo ex Ms. cod. pro *obtinuit*. Jornandes de Regn. Succ. 'Arabes quoque interiores ita cecidit, ut regionem eorum Romanam faceret provinciam.' Zosimus etiam I. 8. Arntz.

§ 18 *Muro*] Hæc Salm. ad Spart. cap. 18. et Scalig. videndus ad Euseb. p. 229. Arntz.

Per transversa inter insulam] Emendavi primum ab ingenio quomodo extendendum curavi; mox a Spartiano totidem verbis eadem scribente meam conjecturam confirmari libenter legi. Non illud silentio prætereundum, integram hanc paginam, quod mirere, in Spartiano legi, quem cum his comparans lector, olenam operamque bene collocatam existimet. Videbit sane quantum sibi scriptores antiqui in alienis mutuandis indulserint. Schott.

§ 21 *Aut etiam præfectorum*] Sed an 'præfecti' non etiam inter 'duces' numerandi erunt? Multis partibus melius erit rescribere *per factionem*; cum titulo seu nomine factionis et partium innocentissimum quemque spoliarent. Burm. ad Ovid. Epist. Her. xx. 140. 'Candida per causam brachia sæpe tenet.' Arntz.

§ 22 *Abs se texta*] Emendabat Casaubonus noster *abs se gesta*. Grnt. Scilicet ad Spart. Sev. cap. 3. Arntz.

Ornatu et fide paribus composuit] [Vide Not. Delph.] Quæ ea sublegit Casaub. ad Spart. cap. 3. et Salm.

cap. 18. *Arntz.*

§ 23 *Uxoris probra*] Julii. 'Domi-
tamen minus cautus, qui famosam
adulteriis Juliam uxorem tenuit, eti-
am conjurationis consciam.' Spar-
tianus. *Schott.*

§ 24 *Cui ipsa vitia concessere*] Qui
vitia superasset. Olivarius 'pedum
vitium' intelligit, quo laborabat Se-
verus; ut Lampridius 'vitium con-
cionis' dixit de surdastro. *Schott.*
Vitia pedum videlicet, ut recte in-
terpretatus Olivarius. *Sylb. et Grut.*

Cum pedibus ager bellum moraretur] Hæc Salmasius pluribus apud Spar-
tianum. *Anna.* Et Scaliger ad Euse-
bii Chronicon p. 226. *Arntz.*

§ 26 *Sentitiæ, inquit, pulsans manu, caput potius quam pedes insperare*] Vi-
detur excidisse vox, bisque scriben-
da, hoc modo, *manu caput, caput po-
tius quam:* quomodo item video pla-
cuisse Casaubono; lætorque carum
illud caput mecum conspirare: sum
enim longe diversus ab eis, qui in
emendatiunculas hæc adeo scrupu-
lose inquirunt, a sene primum, an ab
alio prius conceptæ natæque sint;
tanquam si eorum forent filii, mag-
namque etiam ipsis paraturæ forent
hæreditatem: cuius frigidissimi cer-
taminis, ita me profecto pudet, ut
cæcus esse cuperem ac surdus, ne id
aut viderem aut audirem; nisi pu-
sillas illas animas arbitrarer, videri
magis criticos, quam esse; imo ne
videri quidem, nisi sibi. *Grut.*

§ 27 *Annis regni duodeviginti*] De
isto loquendi genere dictum supra
ad c. 1. § 1. *Sylb.*

§ 28 *Ortus Media humili*] Oliva-
rius legendum putabat *ortus enim ex
humili*, ex Lampridii Severo: quid si,
ut Ni. Faber, *ortus familia humili*,
seu potius *ortus in aede humili*? Msc.
enim *Media humili*: qualis sitne in
agro Leptitano vicus aliquis *Media*
dictus, ignorare me fateri non pu-
det; nec cur pudere debeat video.
Infra sane sic loquutus de Alexan-

dro: 'Syriæ orto; 'nbi forte 'urbe'
exaudiendum. *Schott.* Alii aliter:
ego suspicabar legi posse *Ortus me-
dio humili*, ut velit e medio hominum
statu, quamvis et eo humiliores or-
tum; tanquam nimirum parentes ne-
que domi nobiles fuerint, neque a
fæce plebis: sic Victoris Epitome
cap. 35. 'genitus patre mediocri.'
Grut. [Vide Not. Delph.] Ita emen-
davit Casaub. ad capp. 1. et 18.
Salm. autem ad cap. 1. quem ut mi-
nime mutantem expressi. In tanta
varietate summa cuique sit iudicium,
nec alias conjecturas concervare ne-
esse est. *Arntz.*

*Uti rebus artis solet, dum tentat aut
exquiri*] *Res artæ* (sic enim Mss.
fere et meliores libri, vulgati *arctæ*)
sunt angustæ et modicæ. *Schott.*

§ 30 *Sepulcro . . . adeo*] Asterisco
notare satis habui dum jactura sar-
ciatur, et lacunæ Victoris implean-
tur ex alio exemplari; quale in U-
biis Colonie Agrippinæ apud Jo.
Metellum Sequanum esse audio ex
bibliotheca Corn. Gualtheri v. c.
Spartianus: 'quem ex omnibus Im-
peratoribus tantum coluit, ut et Com-
modum in Divos referret.' Hinc
hiatum implendum censeo, ut *hunc*,
vel *quem adeo percolerat* legas. Ite-
rum Spartianus; 'Iratu senatui Se-
verus Commodum inter Divos refe-
rendum esse censuit, quasi hoc gene-
re se de senatu posset ulcisci, primus-
que inter milites Divum Commodum
pronuntiavit.' Post: 'Commodum
in senatu et concione laudavit; De-
um appellavit; infamibus displicuisse
dicit.' *Schottus.* Neque mihi post
Salm. ad Spart. cap. 19. dubium est,
quin interseri debeat *quem*: aperta
enim est imitatio. Itaque ut aliquis
huic loco sensus constaret unculis in-
clusi. *Arntz.*

Addiderat] Potest et *indiderat* legi.
Schottus. Ovid. Met. ix. 356. 'At
puer Amphissos (namque hoc avus
Eurytus illi Addiderat nomen) ma-

terna rigescere sensit Ubera: nti recte defendit Burm. Pueri sciunt illud Virgilii, 'At puer Ascanius, cui nunc cognomen Iulo Additur.' *Addiderit* reponit loco landato Salmasius *δ πάλιν*. *Arntz*.

Patrocinio fasci deinde laborantibus] Quid si referamus ad ea, quæ codice scribuntur de Proximis Sac. Scrinior. l. 'Hac lege.' Item de Palatinis sacrarum Largitionum l. 'Scriiniis.' Sed hæc refero ad ætatis nostræ Papinianum, Jacobum Cujacium, doctorem meum. *Schott*. Casaubonus tolli posse putat asteriscum, dum modo rescribatur *proinde laborantibus*; ut *proinde* ponatur pro 'adeo,' quemadmodum idem infra dixerat in Caro: 'proinde arduum, fatalia devertere:' videatur ipse: absit enim ut non eam pedibus in ejusdem sententiam. *Grut*. [Vide Not. Melph.] Ita recte hunc locum ex mente summi Casauboni exposuit bellissima femina, quem vide ad Spartianum c. 1. *Arntz*.

§ 32 *Quasi bellum inter se mandatis accepissent*] Id est, 'mandatum eis esset bellum ultima parentis voluntate: quemadmodum Dido apud Virgil. *Æneid*. iv. 622. 'Tum vos, o Tyrii, stirpem et genus omne futurum Exercete odiis; cinerique hæc nitite nostro Munera: nullus amor populis, nec fœdera sunt, &c.' *Grut*. 'Mandata' enim hic sensu speciali pro ultima voluntate seu testamento accipiuntur. *Propertius* El. iii. 5. 9. 'Flens tamen extremis dedit hæc mandata querelis.' *Virgil*. *Ecl*. v. 41. 'Mandat fieri sibi talia Daphnis.' *Justin*. xii. 15. § 3. 'Quibusdam mandata ad parentes eorum dederit: xxxix. 3. § 11. *Florus* i. 9. § 1. *Apul*. *Met*. x. 251. *Burm*. ad *Ovid*. *Tr*. El. i. 2. 55. Ad præsentem locum facit *Livius* xxi. 5. 'Velut Italia ei provincia decreta, bellumque Romanum ei mandatum esset.' *Lucanus* ix. 84. 'Tu pete bellorum casus, et signa per orbem, Sexte, paterna move, namque

hæc mandata reliquit.' Et *Silius* xv. 805. 'Mea si suprema referre Fratri verba paras, mando Capitolia Victor Exurat.' *Arntz*.

§ 33 *Papiniani exitio*] Refellit *Spartianus*, et fabellam vocat, quod præfecti non esset orationem dicte: sed quasi factorem Getæ cum pluribus occisum. In *Caracalla*, *Severo*, et *Geta*: vide et *Zosimum* *Hist*. *Novæ* lib. i. ubi et de *Ulpiani* *J. C.* exitio. Illius exstare Romæ in urbe argentea dicitur hæc inscriptio: *ARMILIO. PAVLO. PAPINIANO. PRÆFECTO. PRÆTORIO. JURISCONSULTO. QVI. VIXIT. ANNOS. XXXVI. DIES. X. MENS. III. PAPINIANVS. HOSTILIVS. EVGENIA. GRACILII. TURBATO. ORDINE. IN. SENIO. HEV. PARENTES. FECERVNT. FILIO. OPTIMO.* *Schott*.

Destinando Romam] *Credidi* aliquando scripsisse *Victorem* dictando orationem quam celerrime componeret; cujus conjecturæ nondum me pœnitet: orationem alii exaudiunt, alii destinanda legunt. *Schott*. Accedo illis qui malunt destinanda; sensus enim maxime sic patet. *Grut*. Confer virum summum ad *Spart*. *Caracall*. c. 8. et *Gail*. *Grotium* de *Vit*. *Jurisc*. ii. 9. Ego existimo majus latere vitium, cum non verosimile mihi fiat, in re tam aperta errare potuisse *Nostrum*. Certum enim est in ipsa urbe occisum fuisse *Getam*; adeo ut dici non possit *Papinianum* dictasse quæ *Romam* mittenda erant. Nisi longius a ductu litterarum abesset, mallet legere *monitumque* uti *motum excitatum Romam* quam. Certe ingentem motum *Romæ* fuisse tradit *Herodian*. iv. 4. § 11. Videant eruditiores. *Arntz*.

Neque incondite illum virum, &c. cui amori et magisterio erat] Legendum videbatur *Casaubono*, immissa adhuc negatione, et addito nomine, *Neque non incondite, qui amori et magisterio Getæ erat*: ego heic nihil video, nihil explico, quod tolerabilem constituat sententiam. *Grut*. Ita *Casaub.* ad

vitam Carac. cap. 8. Licentior est correctio, quæ neque hic sensui satisfacit. Unde enim patebit Papinianum Getæ *magisterio* fuisse? Nescio quid alii judicent, mihi non improbabile videtur pro *magisterio* reponere *ministerio*, ut sit sensus: illum virum (sc. Papinianum) non potuisse tantopere acerbis verbis lædere et contumelia afficere Imperatorem, a quo ipse amabatur, et in cuius ministros numerabatur. Erat enim præfectus prætorio; sed et huic expositioni obesse videtur vox *amori*, nisi dicamus ideo hoc posuisse Victorem, quod Bassianus et Geta fuerint a Severo moriente Papiniano, commendati, ut hac re postea multum apud utrumque valuerit. Certum tamen est ideo interfectum fuisse Papinianum, quia crederetur Getæ favisse. Arntz.

CAP. XXI. § 1 *Adficiens*] Pro 'angens,' forsitan *adiens*. Schott. Fortasse legendum *adficiens*, vel adeo *adficiens*, quod et Casaubono nostro venerat in mentem. *Grut.* Mox legendum est *demissa* pro *dimissa* ex Spartiani Carac. c. 9. 'A vestimento quod populo dederat demisso usque ad talos:' et Ovid. Am. El. III. 2. 25. 'Sed nimium demissa jacent tibi palia terræ:' uti recte defendit Burmannus. Val. Maximus IV. 5. ex. 8. 'Siquidem utraque togam manu demisit, ut inferior pars corporis tecta collaberetur.' Arntz.

Vesti Antonianas] Puto legendum *vestes Antoninianas*: ut 'thermas Antoninianas' appellat Entropius. De 'communis' notione ad vulgatam editionem in Pertinace dicere memini. Schott. Ad Carac. c. 9. Sed Æ Antoninianas nec apud Entropium sibi constant exemplaria. Confer Scalig. ad Euseb. Chron. p. 230. Libentissime autem in emendatione hujus loci Casaubono adsentior. Jornandes Regn. Suec. p. m. 696. 'Ejusmodi vestium genera Romæ de manibus

erogans, sibi nomen Caracalla et vestis Antoniniana dederit:' scribe de manibus. Infra ex Gallia eas devexisse tradit epitomator. Similis mutatio est in Vir. Ill. c. 33. § 9. Et hoc igitur loco Antoniniana retineri posset. Arntz.

§ 2 *Alamannos*] *Alamannos* seq. *Alamannos* per *a* in secunda syllaba scribunt etiam Eusebii membranæ. Itemque apud Suidam in Juliano Apostata est 'Ἀλαμαννικὸν ὄδδασ. *Sylb.*

§ 3 *Juliam novercam*] Salm. ad Spart. Sev. capp. 18. et 20. atque Casaub. ad Spart. Carac. c. 9. et Bauldri ad auctorem de Mort. Pers. c. 39. Arntzenius.

Quæ pudorem velamento] Supra paulo uti redundare videtur; ut infra deesse *si libet*: Apud Herodotum Clio de uxore Candanlis Gyges: ἄμα κισθῶσι ἐκδυομένην συνεκδύετο καὶ τὴν αἰδοῦ γυνή: *Mulier cum tunica pudorem possit.* Schott.

§ 4 *Ægypti sacra*] Ea sunt Isidis, quæ aut primus Romam deportavit, aut celebritati eorum majorem reverentiam addidit. Spart. Schott. Sed magna cum varietate hæc Ægyptiorum sacra Romæ fuerunt culta, ab his enim admissa, ab aliis iterum rejecta, præsertim si non auctoritate publica invaluerant. Ita libera rep. 'Isidis et Serapis fana Romæ diruenda censuit senatus' apud Val. Max. I. 3. ex. 3. Sed hujus Deæ sacra deinde Romæ restituta fuisse patet ex Ovid. Am. El. I. 8. 74. 'Et modo quæ causas præbeat Isis erit.' Et Tr. II. 297. Queritur id de suo tempore Lucanus VIII. 831. 'Nos in templa tuam Romana recepimus Isin.' Adde Propertium Eleg. II. 24. 3. 'Atque utinam Nilo pereat quæ sacra tepente Misit matronis Inachis Ausoniis.' Rursum Ægyptiacos ritus conspescuisse Tiberinum narrat Suet. in ejus Vit. c. 36. Adde Havercamp. ad Tertull. Apol. cap. 6. Sine dubio Caracalla aliquid in hiis sacris mu-

tavit et ceremonias magis Ægyptiorum ritibus convenientes instituit, vel ante se damnatas iterum revocavit. *Arntz.*

Via novæ] Non illius quæ a Velabro inter Capitolium et Palatinum montem ducebat in forum; de qua Ovid. Pastor. lib. vi. 'Qua via Romano nunc nova juncta foro.' Sed quæ prope Severi Septizonium declinans ab Appia Aventinum versus, et rursus in eam sub thermis Antoninianis incidens inter plateas Romanas omnium fuit pulcherrima. Spartianus. *Schott.* Et Nardinus in Roma Vet. VII. 6. *Arntz.*

Ad lavandum] Tanta mole et artificii structæ hæ thermæ fuerunt, ut etiam docti architecti tales fieri posse negarent. Idem Spart. Caracalla. *Schott.*

§ 5 *Moritur*] Sed de genere mortis omnes non eadem scribunt. A Martiali interfectum tradit Herodian. IV. 13. propria morte obiisse Sext. Rufus in Brev. c. 21. Ab hostibus circumventum fuisse occisum Orosius VII. 18. auctorem cædis nunquam fuisse cognitum Zosimus VI. 9. Non addito nomine 'militem' necis auctorem statuit epitomator noster c. 21. Alii aliter; vide Scalig. ad Euseb. p. 231. Quod addit Rufus eum 'ibidem sepultum fuisse,' de sola crematione intelligendum est, quo sensu 'sepelire' passim occurrere alibi vidimus. Inde cremata ossa et cineres dicebantur 'reliquiæ,' vel ut Noster hic *reliquia*; de quibus Vorstius ad Just. IX. 4. § 4. Hinc superstitiosus ille circa reliquias sanctorum cultus apud pontificios. *Arntz.*

CAP. XXII. § 1 *Diadumenus*] *Diadumenianus* dictus est, postquam in gentem Antoninorum transiisset, quæ ratio mutandi ea occasione nominis apud Romanos notissima est. Antea *Diadumenus* appellabatur. *Arntz.*

Cæsar a legionibus appellatur] In nummis, quæ certissima sunt anti-

quitate monumenta, *Cæsar* appellatur; certe in illis quos videre licuit. Apud ill. tamen Spanhem. de Um Num. diss. XII. pag. 509. exstat hæc *ἑτυμογραφία*: M. OPEL. ANTONINVS. ΔΙΑΔΥΜΕΝΙΑΝΟΣ. AVG. Quibus autem, quod sequitur, expone 'per quos milites:' vel quod jam magis placet, minorem distinctionem tolle post quibus; et sic apertior evadet sententia, si tertium casum referas ad 'desiderium erat.' *Arntz.*

§ 3 *Horum nihil præter sævos atque inciviles*] Capitolinus aliquot exempla crudelitatis Macrini commemorat, ut qui et 'Mezentius' populari dicto, et domestica appellatione 'Macellinus' dictus sit, ut cujus domus specie macelli sanguine servulorum cruentaretur. *Schott.*

CAP. XXIII. § 1 *Palatia constituit*] Prior vox inepte repetita superat, quamobrem uncis inclusi, dum melius aliquid eruatur. *Schott.* Uncis circumsepitur illud *Palatia*, ceu supervacuum. Sed enim si scribamus *pallacia*, locum suum belle tuebitur; ut dicat auctor, lupanaria constituisse Hellogabalum in penetralibus palatii: *pallacium* fictum a 'pallacibus' seu 'pellicibus': de re ipsa Lampridius c. 14. 'Lupanaria domi amicis, clientibus, et servis exhibuit.' *Grut.* [Vide Not. Delph.] Recte erud. fœmina vitium emendationis Gruterianæ observat, pro qua ego malim, nec majori cum mutatione, *palam*. Constat enim, eum voluisse neglectis reliquis Diis, solius hujus Dei sacra inducere, quare *palam* hujus simulacrum constituit, ut ab omnibus coleretur. Lampr. c. 3. 'Id agens ne quis Romæ Deus, nisi Hellogabalus coleretur.' *Arntz.*

Visendis tractandisque artibus libidinum ferendarum] Erit fortasse qui *libidinum ferarum* reponet. Olivarius noster ita legendum videri consultus respondit: *singendis tractandisque artibus libidinum non ferendarum*. Et sic

Lampridius de eodem Elagabalo: 'Coëgit scriptores nonnullos nefanda, immo potius non ferenda ejus dicta de libidine disputare.' Alibi, egregie vasatos perquisivisse. Petrus vero Pithæus *visendis tractandisque partibus* (vel *artibus libidinum fœdaram*). Sic supra Nerone, ut et in Epitoma excusa, 'Genitalia vultu contrectabat.' Ernditus lector arbitrabitur. *Schott.* Cum non unus medicus huic accesserit loco, quid vetat et meam me adferre symbolam? conjeci olim *Perquirebat visendos tractandosve artibus libidinum verendarum*: videtur enim respexisse ad illa Lampridii cap. 8. 'Idque diligenter curatum est, ut ex tota penitus urbe, atque ex nauticis monobelos quæreret; sic eos appellabat qui viriliores videbantur.' Ex quo loco apparet et heic rescribendum, non, ut hactenus receptum, *quippe orbe toto*; sed magis *quippe urbe tota*. Gruter. Ego probe *partibus libidinum nefandarum*. Eo enim nefanda turpissimorum monstrorum libido processit, ut quod re ipsa perficere nequirent, inpuris violarent contrectationibus. Sed auribus parco. *Arntz.*

§ 2 *Pompilii*] Legendum procul dubio *Opilii*, Macrini scilicet. Sic enim Lamprid. totidem verbis: 'quem Cæsarem senatus Macrino interemto appellaverat.' Victor nobilitatem pro senatu dixit, quo de alibi. De asylo sacerdotii Syriæ Solis, vel, ut alii, Jovis, idem Lamprid. gemina refert; quem vide, et Herodianum lib. v. *Schott.*

CAP. XXIV. § 1 *Syriæ orto*] Forte urbe exaudiendum. Vide Septim. Sever. § 28. *Schott.* Et quis dubitabit veram esse hanc constructionem? vulgare enim est nomina regionum poni eodem modo ac nomina urbium. Vide quæ sup. cap. 3. § 16. *Arntz.*

Cæsarea et Arca nomen est] Mss.

disertim *Archa*. Flavio Josepho lib. v. *Antiquitatum Judaicarum* 'Αρχη est, et 'Αρριλούς, Judææ urbs in tribu Aser. 'Arcena' vero Lampridio initio Severi alia. *Schott.* Illustrat hæc ipsa Scaliger in *Animadversionibus Eusebianis*, anno MMCCXLII. *Gruter.* Sed summum Scalig. falso Nostrum accusare patebit ex Lamprid. c. 13. *Arntz.*

§ 2 *Adversum Xerxem*] De expeditione in Persas, qua victus Xerxes, Eutropius lib. VIII. et Orosius VII. 18. Herodianus vero 'Artaxerxem' nominat et Lampridius, et tam re quam nomine potentissimum regem fuscum fugatumque scribit. *Schott.* *Dassem* pro *Xerxem* in scripto cod. apud Sext. Rufum inveni cap. 22. adde Casaub. ad Lamp. cap. 55. *Arntz.*

Cui vocabulum Sicilia] Ita repono: nam Msc. hac parte mendosus in *vocabulum Sicilia*. 'Agentem cum paucis in Britannia; ut alii volunt, in Gallia in vico cui Sicilia nomen.' Lampridius totidem verbis. *Schottus.* Et Scaliger ad Euseb. p. 233. *Arntz.*

§ 5 *Celebrio fabricatus est*] Assentior doctissimo Olivario, quem honoris causa sæpius usurpo, qui *Serapium fabricatus est* legebat, vel *Isium et Serapium*. Sup. quoque *nam dum tanta severitatis vim*. Opera Alexandri sunt thermæ et circus. Ita Lampridius: 'Isium et Serapium decenter ornavit additis signis et deliacis et omnibus mysticis. In matrem Mamæam unice pius,' &c. *Schott.* Puto *Opus urbi florentissimum et celeberrimum fabricatus est*. [Vide Not. Delph.] Nihil aliud succurrit. *Anna.* Nec mihi, nisi faciliorem esse emendationem *celebreque*; sed res eodem redit. *Arntzenius.*

§ 6 *Paulloque*] J. C. tum laudat, cujus ut et Ulpiani mentio frequens apud Lamprid. Alexandro et Elagabalo. *Schott.*

Inter exordia patriæ reddito] [Vide

Not. Delph.] Quam ultimam sententiam, et per se satis verisimilem, etiam amplectitur Guilielmus Grotius Vit. Jur. lib. II. c. 10. Arntz.

Atque *aqui studio esset*] Forte studiosos; nisi intelligas *quantus aequi studio esset*, pro 'quanto studio amplecteretur æquum et bonum.' Schottus. Cum Schotto legendum *aqui studiosos*, vel expungenda conjunctio *atque*. Sylb. [Vide Not. Delph.] Vereor ut acutior sit bellissimæ femine expositio, cum turbator verborum ordo eam respnat; certe si ita intelligi voluisset, natura rei postulabat *auctoribus atque aequi studio edocuit, quantus*. Sine dubio studiosos vera est lectio, et ita jam olim conjeceram, postea a viro doctissimo confirmatus. Nisi *avis aequi studium*, vel *atque* exponere per 'presertim.' Arntz.

§ 8 *A Romulo ad Septimum certatim evolans*] Non recte *certatim evolans* interpretatum per 'vix servata est;' cum esse deberet, per varios gradus, et celeriter ad summum dignitatis fastigium adscendens, cum in eum locum pervenisset, ut ulterius non haberet quo progrediretur, celeriter iterum corruisset malis Bassiani consiliis, nisi Alexander successisset. Et eam expositionem firmant sequentia. Arntz.

§ 9 *Ac barbari*] Ms. *ac barbaræ*, ut illud Flacci Epist. II. 'Græcia barbariæ lento collisa duello.' Mox *Sparsa confusaque* pro *passim* vidi qui audacter reponerent. Schottus. *Barbariæ* pro *soli barbarici* excusari Græco more potest. Sunt tamen qui malint *Barbari multi*. Sylb. Erat cum cogitarem *barbariæ æmulû*; nunc nihil muto. Ovid. Trist. El. v. 1. 45. 'Pœnæ modo parte levata, Barbariem, rigidos effugiamque Getas.' ex Pont. Ep. III. 1. 5. 'Nam mihi barbaria vivendum semper in ista.' Tr. El. IV. 1. 22. Lucan. VIII. 811. 'Adde subactam Barbariem gentesque vagas.'

Abrupto autem dixit, quomodo Ammian. XIV. 1. 'Quæ abrupte mariti fortunas trudebat in exitium præceps.' Ceterum *passim* egregie tueri Wass. ad Sall. Jug. c. 21. p. 283. Bronkh. ad Tibull. El. II. 3. 41. Coler. ad Val. Max. v. 3. ex. ext. 3. et Schulting. ad Quinctil. Decl. IV. 13. Idem est ac si dixisset, 'indistincte,' 'sine ullo ordine,' 'sine ullo delectu.' Ovid. Met. XIV. 680. 'Nec toto passim vagus errat in orbe.' Curtius v. 6. § 6. 'Passimque obvii cædebantur.' Justin. v. 6. § 4. 'Cæduntur passim, aut fugientes capiuntur:' et centum aliis locis. Arntz.

Scientia] *Inscientia* qui reponunt, sic explicant: 'quique fas putant,' (pro unusquisque fas et licitum putat,) 'uti per turbam, rapere aliena officia,' cet. Autographum tamen *scientia* præfert. Schott. Cum sequatur infra *etiam infirmis genere institutoque publica permisit*, non abs re est suspicari restituendum et *inscientia*: nam certe scientia bonarum artium nullam unquam corruptit rempublicam; multas potius correxit et erexit, verum de ea re nos plura ad illa Taciti Agricolaë c. 4. 'Memoria teneo solitum ipsum narrare, se in prima juvena studium philosophiæ, acrius ultra quam concessum Romano ac senatori hiansisse, ni prudentia matris incensum ac flagrantem animum coercuisset, &c.' Grut. Hæc lectio vera erit, vel certe reponendum *scientiam*. Nihil enim est, quod litterarum studia fœdius corrumpit, quam si in indignos amplissimi magistratus conferantur, nec suis sit eruditioni locus; quis enim sublati præmiis virtutem amplecteretur? Hoc, ut propiora tempora, quæ invidiæ subjacent, præteream, ex multis unus docet Claudianus Cons. Maullii Theod. vers. 261. 'Crescite virtutes, sæcundaque floreat ætas. Ingeniis patuit campus, certusque merenti Stat favor, orna-

tur propriis industria donis : Surgite sopite, quas obruit ambitus, artes : ubi inspiciendus Barthius. *Arntz.*

CAP. XXV. § 1 *Caius Julius Maximinus*] Casaub. ad Capit. Maxim. init. *Arntz.*

Præsident Trebellicæ] Sic vetus co-dex. *Triballicæ* alii : forte *Triballis Isauriæ*, e qua ipse oriundus. Nic. Faber *rei bellicæ* legendum videri suggesterat ; et vero Capitolinus omni exercitui præfectum scribit ; Herodians vero lib. vi. legionibus tyronum Alexandri. *Schottus.* Merito Fabri emendationem laudat Salmas. ad Capit. Maxim. c. 7. Nisi quis vellet existimare latere nomen istius aë, cui enim præfuisse scribit Zosimus i. 18. *Arntzenius.*

Primus e militariibus] ‘Maximinus primum e corpore militari et nondum senator, sine decreto senatus, Augustus ab exercitu appellatus est.’ Julius Capitolinus. Inf. glossema in insulam deportetur : ex ora in seriem, ut fit, irrepit. *Schott.* Intelligit scilicet *C. J. Maximinus*. Quare etiam ediderat *Schottus* *Nomine [Caius Julius Maximinus] Cæsar*, ut illa tria nomina unciis includerentur ; quod tamen cur sequeretur, nullam vidi necessitatem. *Arntz.*

CAP. XXVI. § 1 *Apud Thydri oppidum*] ‘Tiedrum’ opidum et ‘Tysdrum’ vocat Capitolinus Maximinis, qui hæc paullo aliter : ‘invitum purpuram accipere coactum Gordianum, a militibus armis telisque obsessum : supra Ms. *summis potitus*, male pro *potitis* ; vel qui legendum. *Schottus.* Varia est ubique hujus urbis scriptura, ut solet esse in illis vocibus, in quibus h̄ reperitur, quæ ex una syllaba in alteram rejicitur ; nec quidquam etiam familiaris, quam litterarum y, u, et i, confusio. Vide quid de vera scriptura sentiant Casaub. ad Capit. Maxim. c. 14. et Davis. ad Hirtium de Bell. Afric. c. 36. quem tamen non sequor, quod eo loco

Tiedræ scribat, cum omnes faciant secundæ flexionis. *Arntz.*

§ 2 *Tanquam care creatus*] Repone *care* ; id est, ‘ideo,’ ‘idcirco.’ Mox *qua imita*, quidam *inita* restitunt propter perfidiam Punicam : mihi *imita* pro *lenita* antique scriptum videtur. *Schott.*

Solitis ageret] Sed nihil mutandum : intelligitur enim vel *temporibus* vel *moribus* : vide supra ad Orig. Gent. Rom. c. 20. et ita si exponeretur, minus fortasse offendisset Bulengerum de Sortibus i. 6. prope fin. qui ideo *sollicitus* hic reponit ; frequentius tamen numero singulari *solito* adhibent optimi scriptores. Supra pro *inane* malim *vane*. *Arntz.*

§ 4 *Verum liberis pariturum imperium*] [Vide Not. Delph.] Et hisce cultissimæ femine conjecturis facillime potuissimas carere : ‘liberi’ enim, licet plurali numero efferatur, significationem tamen habet singularem pro filio vel filia. Florus iv. 3. § 2. ‘Nisi aut Pompeius liberos, aut Cæsar heredem reliquisset.’ Atqui unum tantum supererat Sextus. Ibi segetem exemplorum contulit decus nostrum Dukerus et ad i. 7. § 10. *Schottus* infra ad Epit. c. 12. § 9. l. 148. ff. de V. S. ‘Non est sine liberis, cui vel unus filius unave filia est.’ l. 101. § 1. ff. de Cond. et Dem. ‘Volo restituas si sine liberis decedas, conditio deficit ex voluntate, vel uno filio superstate relicto.’ Ita de uno filio Seneca *Œdip.* vs. 880. ‘I, perge propero regiam gressu pete, Gratulare matri liberis auctam domum.’ Westerh. ad Terentii Hec. ii. l. 15. et Cort. ad Sall. Jug. c. 10. in fine. *Arntz.*

Liberi quoque exitum] Pro filii numero singulari, ut et typis editum breviarium in Nerva num. 25. Ulpianus l. ‘Nemo prædo.’ 126. De Reg. Juris : ‘locupletior non est factus, qui liberum acquisivit :’ et Modestinus l. ‘Jus autem.’ 35. D. de Pactis : et Justin. Instit. lib. iii. tit. vii.

de Servili Cognat. Contra l. 'Non est.' 148. D. de Verb. Signific. *Conjectu* autem dixit pro *conjectura*, ἀποχαικός. *Schottus*. Et Mauckerus ad Hyginum Fab. IX. *Aratz*.

Urbi prefectus] Forsan rectius *iudices*, latiori videlicet significatione pro *magistratus*, ut alibi non raro. *Sylb*.

Genus hominum pecunia cupidius, Adumque ac bonum solo questu] Multum huic scriptori debent viri militares; adeo sæpe moribus eorum notandis liberalis est; quemadmodum et supra c. 18. et 11. *Grut*.

§ 7 *Potestatum vices*] Quasi Cæsarium legatos, vicarios, et locum tenentes. Sic infra in *Æmiliano* 'summam potestatum' dixit, pro imperio. *Schott*. [Vide Not. Delph.] Sed si ita exponatur; quid sibi volunt duæ voculæ *primo* et *max*, quæ certe diversa tempora denotant? et apud Herodianum *πρῶτον τὴν ἀρχὴν* non est, *per vices imperium administrare*, sed *pari potestate imperium tenere*. Voluit auctor noster indicare speciem fuisse interregni, cum ante, quam hi duo Imperatores fuerint electi, viginti constituti sint viri, qui temp. curarent. Capitol. in Gord. c. 22. 'Ex viginti viris, quos ad temp. tuendam delegerant, Papienum sive Maximum et Clodium Balbinum Augustos appellavit.' Adde Zosimum I. 15. *Aratz*.

Clodium Cupienum, Cæcilium Balbinum Cæs.] Sic Msc. noster: et post, *Clodia Cæcilioque*, a cuius fide temere abire religio sit. Ille *Maximus Pupianus*, non, ut hic, *Cupiennus* Capitolino vocatur. In Mss. tamen et vulgatis edd. omnibus *Pupianus*, per primam vocalem scriptum constanter reperi: hic vero *Clodius Balbinus* eidem est. Nec clam me est Græcos 'Maximum' fere appellare, Latinos 'Papienum'; sed diversa nomina a diversis attributa in unum quadrant. Unus igitur idemque est 'Maximus' et 'Papienus.' Nummi antiqui utriusque, quales aliquot apud me servo, sic expri-

munt: IMP. CAES. D. CAEL. BALBINVS. AVG. Altera ex parte duæ dexteræ junctæ, FIDES. MVTV. AVGG. In aliis, IMP. M. CLOD. PVPIENVS MAXIMVS. AVG. Altera ex parte, CONCORDIA. AVGG. S. C. Quomodo et Pomponius Lætus, non malus auctor, appellat. Unde necessario efficitur in utroque nomine peccatum; leg. quod in Victore, *Clodium Pupienum, Cælium Balbinum Cæs. constituit*, non *Cupienum*, neque *Cæcilium*: nec recte a Capitolino 'Clodium Balbinum' vocari, nata haud dubie de *Cælio* voce corrupta *Clodii*: ridicule vero Orosius l. VII. qui fratres fuisse scribit, cum alter nobilis, ignobilis alter fuerit, Capitolino auctore. *Schott*. Mendose etiam *Cupienum* hic vulgari notavit δ *παύ* Salmasius ad Vopisci Div. Anrel. c. 41. ad Capit. Max. et Balb. c. 1. et ad Tertullian. de Pall. p. 167. quod quidem verum, non etiam illud, quod adfert contra illos, qui ad hunc locum putant 'Maximi' nomen esse prætermisum in nummo cui hæc ἐπιγραφή: IMP. C. M. CLOD. PVPIENVS. AVG. Quæ inscriptio ex viri magui sententia ita esset legenda: *Caius Maximus Clodius Pupianus Augustus*. Pace tantorum manium in re levisima apertus error, cum hæc potius sit illarum litterarum expositio: *Imperator Cæsar Marcus Clodius Pupianus Aug.* Litteram enim *C. Cæsarem* indicare, patet ex multis numismatibus hujus Imperatoris, in quibus clarius legitur IMP. CAES. Secundo loco cognomen 'Maximi' nunquam præponitur in inscriptionibus, sed post Pupienum collocatur. Multa reperies apud Occenem auctum a Biragio Num. Inper. pag. 334. Begerum Thes. Brand. tom. II. p. 722. Patin. Num. Imp. p. m. 366. ceterosque. Nec dubitare amplius sinunt illi nummi, in quibus et littera *M.* et cognomen MAXIMI reperitur, uti IMP. C. M. CLOD. PVPIEN. MAXIM. AVG. id est, *Imperator Cæsar*

Marcus Cl., &c. quales sunt in Nummis ducis Croyiæ et Arschotani tab. LVII. et De Wilde Num. Aur. tab. XL. Ceterum nihil certius est, vel ex his ipsis antiquitatum monumentis, quam pro *Cæcilius* verum nomen fuisse *Calixtus*. Sed cui ille error sit adscribendus, auctori nostro an descriptorum ineptiæ, malim hoc loco dubitare, quam intempestive quidquam in ipso textu mutare. Monuisse sufficiat. *Arntz.*

Cæsares constituit] Imo Augustos, hoc est, Imperatores. *Anna.* Attamen uterque titulus, ut jam vidimus, in nummis conjungitur. *Arntz.*

CAP. XXVIII. § 1 *Gordianum Gordiani filium*] Contra omnes et Græcos Augg. scriptores, qui tres Gordianos agnoscunt, ut Gordiani filium XLVI. annos agentem. Cætera Capitolinus. *Schott.* Variè hoc loco, ut sunt apud alios historicos res Gordianorum maxime turbatæ; etiam Nostrum errasse docet Cuperus in Hist. trium Gordian. p. 31. et in doctissima dissertatione de Gordianis Spanhemius de Usu Num. Diss. XI. pag. 243. Puto tamen auctores suos secutum esse Nostrum, qui hunc Gordianum 'filium' non 'nepotem' faciebant, cui sententiæ favet Capit. in Max. et Balb. c. 9. 'Merito avi et avunculi, seu patris, ut quidam dicunt: nisi mavis cum Salmasio posteriores voces delere; id quod vix crediderim. *Arntz.*

§ 4 *Aquila obsidione*] Credo *Aquila* legendum ex Capitolini Maximini. *Schott.*

§ 7 *Lustri certamine, quod Nero*] Traquillus Nerone: 'instituit et quinquennale certamen primum omnium Romæ, more Græco triplex, musicum, gymnicum, equestre: quod appellavit Neronia.' c. 12. et Vespasiano c. 4. Tacitus 'Iudicium quinquennale' in morem certaminis vocat. Idem Suet. Neroneum agona

Delph. et Var. Clas.

Neron. capp. 11. 21. et 23. et Tacitus Annal. lib. XIV. instituisse referunt. Aurelius Victor supra 'psallere per cætus, Græcorum invento in certamine corona capiti.' *Schottus.* [Vide Not. Delph.] Accuratius de hoc certamine disputat Scaliger de Emend. Temp. p. 469. *Arntz.*

Jani ædes] A. U. C. 1300CCXCIII. Prætextate et Attico Coss. 'Gordianus aperto Jano gemino, quod signum erat indicti belli, profectus est contra Persas ingenti exercitu.' Jul. Capitolinus Gord. Juniore et Cassiodorus. Ducta uxore Tranquillina, Eutropius lib. IX. quem etiam auctorem laudat Orosius lib. VII. cap. 19. 'Admodum puer, inquit, 'in orientem ad bellum Parthicum profecturus, sicut Eutropius scribit, Jani portas aperuit: quas utrum post Vespasianum et Titum aliquis clausserit, neminem scripsisse memini: tamen eas ab ipso Vespasiano post annum apertas Cornelius Tacitus prodit.' Taciti locus hodie, quod sciam, non exstat. *Schottus.* Confer Casaub. ad Suetonii Aug. c. 22. *Arntzenius.*

Quas Marcus clauserat] Hæc Casaub. ad Capit. Gordian. c. 26. *Arntzenius.*

CAP. XXVIII. § 1 *Sumto in consortium Philippo filio*] Sed distinguenda tempora, cum non initio, sed ludis secularibus dictus sit Augustus. Occo Num. Imp. p. 350. unde est, quod in nummis ludos istos antecedentibus 'Cæsar' appelletur: ita postea SÆCULARES AVGG. numero multitudinis monumenta exhibent. Et talia apud Numismaticos quotidie obvia. Ante sæculum igitur milliarium 'Cæsaris,' postea 'Augusti' nomine decoratur. *Arntz.*

Philippopolis] Scaliger ad Eusebii Chron. pag. 235. et Spanh. de Usu Num. Diss. XI. p. 254. *Arntz.*

Centesimo consule] Melius, ut eden-

3 A

Aurel. Vict.

nisi ἀπὸ κοινῶν *centesimus* exaudias. Mirum profecto et millesimo anno *Philippus* AA. *cos.* fuisse. Similis de anno *centesimo* sine ludis celebrato querela apud *Zosimum* historiæ ne-
væ lib. II. ab initio, quem legisse delectabit. *Philippus* autem et *Salia* *Coss.* fuere anno *CIOCI.* post U. C. si *Fasti* *Consulares* non fallunt, triennio ante *Constantii Augusti* consulatum quinctum. De bestiis vero quas exhibuit *Philippus*, lege *Capitolinum* extr. *Gordiano Juniore.* *Schott.*

Nullis, uti solet, sollennibus frequentatus] Multa de neglectu ludorum, et auctoris nostri querela *Scaliger* ad *Euseb.* *Chron.* pag. 234. et 235. de *Emend. Temp.* pag. 390. et *Leibnitii* *Diss. de Numis Gratiani* p. 318. qui inter alia hic reponit cura minuitur *Romanæ urbis.* Sine necessitate offendit virum doctum vocula *minima*, quæ hic sensu comparativo capienda est, pro *cura minor reip. Rom.* *Sulp. Severus* *Hist. Sacr.* II. 3. § 5. 'Inperium quantum, idque Romanum intelligitur, omnibus ante regnis validissimum.' *Apuleius* *Metam.* VII. 195. 'Omnibus ille quidem puer deterrimus: quem locum varie viri docti tentarunt, sed tamen hæc est scriptura codicum; eamque contra alios melius recepit, quam defendit *Beroaldus.* *Adi Vossium* *Gramm.* VII. 17. *Arntz.*

§ 5 *Solutionem posterorum*] *Dissolutionem*, mores dissolutos et effeminatos significat. Post, *frustratum* puto dividendum in *frustra tum iri*, pro *tum frustra iri æstimans*, cui alterum *tum quia* respondeat: nihil tamen pronuntio. Ita contra *pro-merito* in unam dictionem coalescere debere per ὑπὲρ existimo, ut ea forma dicatur qua 'pro-consule,' 'pro-prætorre:' designetque puerum meritorium, ut conjicio; neque enim legere alibi memini. Eruditores velim de hoc loco arbitrentur. *Schott.* *Casaubonus* legit *similem pro meritorio ephe-*

bem, ut intelligatur locus ubi prostituebantur. *Grut.* Vult auctor, *Philippum* virilis scorti consuetudinem removisse duas ob causas, et ut *haruspicum* responsis solutisque moribus occurreret, et quod inter pueros impuros quendam conspexisset forma filio suo quam simillimum. Sed sic offendunt voces *pro merito*, quæ an *Schottus* ex aliorum sententia recte exposuerit, ego nescio; mihi certe non satisfacit: nemo enim ita potuit loqui. Hæc est ratio, quamobrem pedibus in eorum sententiam discedere maluerim, qui *pro meritorio* scribunt; inter quos *Barthius Adv. lib. XLVIII. c. 6.* *Casaubonus* ad *Lampr. Alex. Sev. c. 24.* et *Salmasius* ad *Vopiscum* in *Tact. c. 10.* Est enim *meritorium* locus ubi nefarium illud hominum genus prostituebatur. *Spartian. Pesc. Nigro. c. 3.* 'Pro trichialis popinas habent, pro cubiculis meritoria.' Diligentissimus etiam *Tollius* huic loco manum admovit in *Add. ad Ansonium p. 776.* substituens *meritorium ephedum*, vel *stupro merentem ephedum.* Verum illi adeo felici esse non licuit, quod et hic aliisque, præsertim in *Præfatione*, locis proficitur, ut per librorum non admodum opulentam copiam aliorum bene inventis obtemperare potuerit. Quare hæc conjectura, ni fallor, multis pro illa priori sordebit. Interim nescio, quid huic, uti et reliquis viris eruditis in mentem venerit, quod hic *existimans* laudent, pro *æstimans*, cum hæc tamen voces idem designent, et 'æstimare' judicandi sensu ponatur. *Phædrus Fab. iv. 17. 15.* 'Turpe æstimantes aliquid commissum a suis.' *Val. Max. v. 1. ex. 11.* 'Jacentem non hostem, sed civem, deposito æstimans odio:' ita plurimorum codd. consensu melius reduxit *Torrenius* pro vulg. *existimans.* *Suetonius Aug. cap. 35.* *Plinius Paneg. cap. 38.* 'Effusio, et quidvis potius quam liberalitas æstimanda:'. quæ

lectio est Ms., vulgo corrupte. Male putavit magnus Bentleius ad Phædr. Fab. III. 4. et Ryckius ad Tacit. Anu. XIII. 17. 'æstimare' nondum temporibus Taciti pro existimare dixisse. Exempla post viros doctos non congero: ex multis vidisse satis sit Davis. ad Cæsar. Bell. Civ. III. 96. et 102. Cort. ad Sall. Catil. cap. 8. § 2. Burmann. ad Phædr. loc. laud. Scheff. ad Just. III. 7. § 4. et x. 1. § 3. *Arntzenius*.

Quippe conditione loci mutata, pejoribus flagitiis agitur] Vide Lamprid. in Alexandro Severo. *Anna*. Capite scilicet 24. *Arntz*.

§ 8 *Bonus parte plurima jacentibus*] Hoc est, virtutibus parte plurima prostratis. *Anna*. Vel potius 'bonus' opponit 'mollissimis' et hominibus perditis. *Arntz*.

§ 9 *Pudore amisso, tamen fortunatus*] Egregie: hinc et Lucretia apud Livium I. 58. rogata 'satin' salvæ? 'minime,' inquit: 'quid enim salvi est mulieri amissa pudicitia?' a cujus moribus mirum quantum diversa Semproniam apud Sallust. Catilin. c. 25. 'ei cariora semper omnia, quam decus atque pudicitia fuit,' &c. *Grut*.

§ 11 *Filius interficitur*] Contra Zosimus filium cum patre in prælio cæsum dicit. *Anna*. Sed ab interprete Zosimi in errorem abducta est doctiss. femina, in Græco enim textu præcedit patrem cum multis in prælio cecidisse, et deinde etiam periisse filium: "Ἐπεσον πολλοί, καὶ αὐτὸς δὲ σὺν αὐτοῖς ἀναπεῖται, καὶ τοῦ πατρὸς ἀποσφαιέρος. Et hoc confirmant Entropius, Orosius, Eusebius, Cassiodorus, aliique. *Arntz*.

Annos potentia quinque] Septem numerat Orosius et Jornandes. *Arntz*.

CAP. XXIX. § 1 *Lætiorque*] Vide an non melius sententiæ satisfaciat, si pro *lætiorque* transpositis litteris *elätiorque* refingamus. De Vir. Illustr. cap. 24. § 5. Pricæus ad II. Epist. ad Timoth. cap. III. vs. 2. Val. Maxi-

mus IX. 5. ex. ext. 3. 'Cannensis pugna successu elatus.' *Arntz*.

§ 2 *Jotapiani*] Casaub. de defectu historiæ inter Gordianum et Valerianum, quæ leguntur post notas ejus ad Capit. Vitam Max. et Balb. *Arntzenius*.

Ora] Pro capite dixit, ut et alibi Capitolinus; locus tamen non occurrit. Sic post paullo 'nobilitas' pro senatu et patribus accipitur, ut et supra Gordiano filio et inf. Gallieno, opponiturque militibus et cohortibus prætoriiis. Mox parvum videri malim, quam parum. Schott. Non erat insigniendus locus asterisco * *ora*, &c. omnia quippe cohærent. *Ora* enim pro ipso capite usurpat, ut Capitolinus, alii, sicut recte annotatum a Schotto. *Grut*. Virgil. *Æn*. VIII. 196. 'Foribusque adfixa superhis *Ora* virum tristi pendebant pallida tabo:' ubi Servius, 'Ora virum, id est, capita.' Lucanus II. 122. 'Cnjus laceris pendentia canis *Ora* ferens miles festæ rorantia mensæ Inposuit.' IX. 138. et 279. 'Nostra quoque inverso quisquis feret ora tyranno.' Ex quibus simul patet, abscisa ducum adversariorum capita victoribus oblata fuisse. *Arntz*.

Lucio Prisco] Sed multi talem numerum videre cum Spanhemio de Usu Num. Diss. XI. p. 254. Fortasse desiderabunt frustra, apud quem alia multa in Nostro hoc et sequenti capite lucem accipiunt. *Arntz*.

§ 3 *Julius Valens*] *Licinianus* vulgata Epitomæ editio. *Schott*. Phrasis quæ sequitur, Sallustiana Jug. cap. 84. § 1. 'At Marius cupientissima plebe consul factus.' *Arntz*.

§ 4 *Bruti fraude cecidere*] Sic etiam Eutropius, sed perperam: quod enim mirum est, nomen loci in nomen hominis descivit? In Abruto enim Decii periere, ut liquet ex Geticis Jornandis, ex Cassiodoro, et Eusebii Chronico, ubi consulatur noster ille Scaliger. *Grut*. Non inspecto Eutropio.

male Scaligerum intellexisse videtur Gruterus. Nihil enim de Bruto Eutropius, neque hoc voluit indicare Scaliger. Si hic nomen loci lateret, cur additum est *fraude*, quod nemo illorum tradidit, qui ab hostibus neccatum vel in palude submersum scribunt. Cum varie Decii mors narretur, ear potissimum apud Nostrum aliquid mutem, cum reliquis omnibus de hac re dissentire concedatur? Vide Nic. de Nourry ad Auct. de Mort. Pers. cap. 7. art. 1. Si velis corrigere, leviori mutatione scriberes *Abruti*, quæ constructio nota satis. Toynardus ad Lactant. Mort. Pers. cap. 4. p. 355. Arntz.

§ 5 *Detrimentum unius militis parum videri sibi*] Reponendum cum Schotto *parvum*: celissimi animi vocem jure miremur: neque etiam degener Crassus amisso filio, apud Plutarchum in vita ejus: Ἐμὸν, ὃ Ῥωμαῖοι, τοῦτο τὸ πένθος ἴδιον ἔστω· ἢ δὲ μεγάλη τῶν καὶ δόξα τῆς Ῥώμης ἐν ὁμῶν ἔσθηκε σωζομένων. *Meus est, milites, privatus hic luctus: inclita fortuna et gloria urbis Romæ in vestra consistit incoluntate.* Grut.

CAP. XXX. § 1 *Gallo Hostilianoque*] Unum eundemque facit Eutropius lib. IX. Schott. et Sylburg. Sola distinctione sanari potest Eutropius: *Gallus, Hostilianus, et Galli filius.* Emendatio Casanboni est post notas ejus in Capit. Vita Max. et Balb. Cum sequatur in Eutropio *ambo profecti*; id nil Casanboni, vel nostræ (quam video jam præoccupasse Rupertum) obest, si illud de Augustis, non Cæsare etiam intelligatur. Multa eleganter Spanhemius disputat de Usu Num. Diss. XI. p. 356. Arntz.

§ 2 *Pestilentia oritur*] Qua sola imperium nobilitatum. Eutropius, Orosius. Vide quæ ad Epitomam notavi. Schott.

CAP. XXXI. § 1 *Æmilius Æmilianus*] Unde hoc nomen 'Æmili,' præterquam ex Nostro, petierit optima

Dacera, nescio, neque apud alium legere memini. Ego prius *Æmilius* crediderim vitium librarii ex propria voce ortum, vel legendum *C. Julius Æmilianus*; sic enim appellatum voluit. Et mox *Æmiliano*. Arntz.

§ 3 *Biennio profecti*] An *biennium præfuit*? Sic videtur. Deinceps *cum cum proceres*. Excusa ed. *quatuor menses*; Noster *tres*. Schott. Sed fortasse non minus apte legerimus *biennium sufficit*. Sylb. Non male Schottus, sed melius Sylburginus, *biennium sufficit*; nisi nimium abiret a literis vocis vitiosæ. Grut. Nisi major expositione lenire, hisce omnibus imperium profecti seu utilitatem adtulit tantum ad biennium. Et hoc malo, ni præferas *biennium*. 'Proficere' pro utile esse Symmach. Epist. II. 89. 'Ut commendationi eorum adjecta pagula proficiat:' et sic optime etiam scriptores. Arntz.

CAP. XXXII. § 1 *Qui contractu undique*] Contracti ut legatur auctor sim. Schott.

Militiam] Ad unum Valerianum pertinet; lege igitur meo periculo *sequebantur*. Deinde *adultæ ætate* pro *ætate*. Non illud celabo lectorem *Illicinio Valeriano* pro *Licinio* scriptum fuisse. Inf. rursus glossema, quia locum reddit impeditum, stylo verso expungendum. Schott.

Ætate diluvii facie] Pro *ætate* procul dubio legendum *ætate*, uti monuit Schottus noster. Sylb. et Grut. Neglexi lectorem monere, me pro *ætate*, quod alias edd. fœdabat, facillime admisisse *ætate*, nec de veritate ne tyro quidem dubitabit. Tacitus Ann. II. 23. 'Ætate jam adulta legionum alie in hybernacula remissæ:' ubi eam dictionem recte ex Servio exponit Lipsius, cui adde alium ejusdem grammatici locum ad Æn. III. 8. 'Aut prima pars ætatis, quia est et adulta et præcepta.' Ceterum nonnihil conferet Savaro ad Sidon. Apollin. Epist. IV. 8. et Zinzerlin-

gius Prom. Crit. c. 9. Nec ablatit Longus in Pastor. lib. II. iuit. τῆς δὲ πάρος ἀκμαζούσης. Arntz.

§ 5 *Pater*] Post hanc vocem in vulgatis edd. legebatur *dolo erat circumventus*, sed illud, ut e sequentibus natum, rejiciendum censuerunt viri docti et Anna, quorum iudicium sum secutus. Arntz.

Persarum regis dolo circumventus] Dissensum historicorum hoc dedecus tegere conantium examinat Barthius ad Statium Theb. II. 713. Arntz.

CAP. XXXIII. § 2 *Ingebium*] ‘Ingenunum’ Trebellius Pollio et Entropius lib. IX. quorum hic ‘Trebellianum’ vocat, quem ‘Regallianum’ Noster, qui et ‘Regillianus’ aliis est. *Pannonos* scriptum erat in vet. lib. unde vel *Pannonios* vel *Pannonas* effici queat. Schott. Falli hic anctorem, cum hoc bellum ab adolescente Gallieno gestum sit, docet Salm. ad Treb. Poll. Trig. Tyr. c. 9. *Pannonos*, quod iudicio Schotti in *Pannonios* erat mutatum, reduxi. Si enim a ‘Dacia, Dacus,’ ab ‘Italia, Italus,’ &c. cur non eodem modo et a ‘Pannonia’ fieri posset ‘Pannonus?’ quamvis nesciam alios ita esse locutos. Inf. Epit. c. 37. § 3. ita unus cod. Sed tamen contra Ms. tantum non debemus nobis sumere in eo scriptore, quem vel in singularibus aliisque inusitatis verbis gloriam captasse diceret. Arntz.

§ 3 *Adeo uti Thraciam*] Vel ut in *Thraciam*. Arntz.

Latrones] Syri. Vopiscus in Aureliano. Mulier vero Zenobia Odenati uxor, qua de Pollio in Tyrannio. Schott.

Alemannorum vi, tunc æque] Olivarius hæc a superioribus interpunctione sejungenda monuit, et sic concipienda: *Alemannorum tunc equi Italiam, Francorum gentes direpta Gallia Hispaniam possiderent*, (nam in vet. possiderunt, non recte,) deletque illud vi. Supra certe in Caracalla ‘Ale-

mannorum gentem populosam, ex equo mirifice’ (ut hodieque, nam pediatas iutilis) ‘pugnantem’ laudat: qui locus facit conjecturæ Olivarianæ confirmandæ. De his totidem pæne verbis Entrop. lib. IX. ‘Alamanni,’ inquit, ‘vastatis Galliis in Italiam irruerant; Germani usque ad Hispanias penetraverunt et civitatem nobilem Tarraconem expugnaverunt.’ Ergo iidem olim Franci qui Germani. De Alemannis vero in præsens hoc monebo: *Alemannos* prima vocali in secunda syllaba fore in antiquis libris scribi: hodie vero *Alemannos*, et Gallica lingua *Allemano*, quod nobis sonat, quasi ‘omnium horarum homines.’ Olim justius Germani a fide integritateque dicti, quæ præcipue in sacramento militari præstanda est. De his sic Agathias Græcus Histor. lib. I. Latine loquens: ‘Alemanni, Asinio Quadrato viro Italicensi fides habenda est, qui res Germanorum diligenter perscripsit, adventicii sunt, et ex varia hominum collatione, quod sane eorum cognomento præfertur.’ Schott. Legi potest *Alemannorum vis*. Syll. Olivarii conjectura ingeniosior fortasse quam verior. Grut.

§ 5 *Grassabatur*] Dietum videtur pro *vastabat*, vel *populabatur*: nove. Legendus Pollio de hac lue et strage. Supra *ventis undique* corruptus ibi falsa interpolatione Ms. Schott.

§ 6 *Lenonium ac vinariorum*] Forte *mimorum*: hos enim conjungit Trebellius Pollio Salonino: ‘Semper,’ inquit, ‘noctibus popinas dicitur frequentasse, et cum lenonibus, mimis, scurrisque vixisse.’ Emendandum et in hac voce Suetonius de Illustr. Gramm. in Melisso: ‘Libellos ineptiarum qui nunc jocorum scribuntur, instituit absolvitque centum et quinquaginta: quibus et alios diversos postea addidit:’ in Ms. est *quibus et animos diversi operis addidit*: forte legendum *mimos diversi operis*. Et in

Capitolini Maximinis legitur minus *scurra* in omnibus editis; reponere *minus scurra*. Schott. Sed dextere interpretatur *vinarius* istos Doussa ille noster in Plautinis Explanacionibus suis ad Pœnulum. *Grut.*

[*Salonina conjugii atque amori, &c.*] Salm. ad Pollion. Gall. c. 3. sed ille minori mutatione *amori flagitioso* retinet; quod etiam non erat mutandum: et potest sincera lectio conservari, si locutionem statuamus *ἔνδιὰ δυοῖν*, pro amori conjugali flagitioso. Apud Justin. II. 2. § 9. 'Lanæ et vestinæ' pro vestium lanearam: ubi Græv. et Gron. ad c. 3. § 7. Ovidius Am. I. 14. 25. 'Quam se præbuerunt ferro patienter et igni.' Juvenal. Sat. I. 72. 'Per famam et populum nigros efferre maritos.' Cerdà ad Virg. Ecl. II. 8. Pompon. Mela I. 8. 'Ture atque odoribus abundat.' Ita apud Græcos Act. Apost. c. XIV. vs. 13. *ταύρους καὶ στέμματα*. Palæph. de Incred. c. 6. 'Ἀνδρῆς τε καὶ ἑπλά' ubi Toll. et Paull. Pater. Arntz.

[*Pipa nomine*] 'Pipara' vocatur Polliani. Ex quo et *Lolliani bello* legendum, non, ut est in veteri exemplo, *Leliani belli*. Qui hic *Germanorum* rex Attalus, *Marcomannorum* est in vulgata ed. Schott.

[§ 8 *Posthumus*] Neque tamen talem nummum vel inter meos, vel alicui licuit reperire. Testatur tamen idem, unde hæc hausta, Casaub. ad Poll. Trig. Tyr. cap. 3. cum omnes *POSTVMVM* referant, et *LATIENVVM*, pro *LABIENVM*, qua de re etiam non debuerat dubitare F. Meierus de Postumo Aureo p. 205. male infra in Epit. distinguitur *Cassius, Labienus, Postumus*; cum conjuncte legendum sit, *Cassius Labienus Postumus*. Arntz.

[*Quod flagitantibus*] Veram scripturam corrupti dubio procul vir doctus; ego potius apud Pollionem Trig. Tyr. cap. 5. reponerem pro *Lollianus, L. Elianus*. Video tamen *Lolliani* nummum exstare apud Occonem Biragi

p. 396. de Numm. Inper. sed dubiam fidei. In Epitome inf. cap. 32. § 4. sine varietate Mss. omnes *Elianus* exprimunt, quod exemplum et hic sequi fas erat, potius quam ex *Leliano* facere *Lollianum*. Separa modo litteras, et sua sponte *L. Elianus* seu *Elianus* evadet. Et quid facilius? Laudo igitur Havercampum, qui in Eutropio IX. 9. *L. Elianus* exprimi curavit, nec aliter ibi volebat Heumannus. Conf. Spanhem. de Numism. diss. XI. pag. 264. Sed non *L. Elianus*, verum contractis in unum litteris *Lollianum* scribit Bandurus Numism. tom. I. p. 315. idque numismatum inscriptionibus defendit, in quibus est *IMP. CLÆLIANVS*, quod exponit *Imp. C. Lollianus*. Sed eodem jure distinguere licet *Imp. C. L. Elianus*, præsertim cum ipse adferat nummum, in quo est *Imp. C. Elianus*. Magis illi faveret, si vera esset inscriptio, quam exhibet, *IMP. C. VLP. COR. LAELIANVS*. De qua tamen dubitare non desino; immo potius repudio. Arntz.

[*Maguntiacorum*] Restituo *Moguntiacorum*. Aliam porro causam reddit Pollio Tyrannis; occisum nimirum a militibus suis Postumum, quod nimio eos labore fatigaret. Pro nobis facit Entropius. Schott.

[§ 11 *Marius*] De ea disputat Wasse ad Sall. Jug. cap. 67. Arntz.

[§ 12 *Post biduum*] 'Triduum' Pollio, sed nihil pugnant; nam tertio die interfectus: breve, hercle, regnum; quantus fere consulatus Caninii Rebeli, de quo Ciceronis jocus apud Macrobinum Saturnal. II. 3. et Tacit. Hist. lib. III. Suetonius Cæsare cap. 76. et Nerone cap. 15. Schott.

[*Actitiani conjugem*] Mox duplici *Actitiani* nuncupat, et addendum esset *actuarii*, nisi post aperte diceret. Corruptus hodieque et Entropius lib. IX. 'Agrippinæ occisus est Acturio quodam machinante dolum, imperii sui anno secundo:' lege, me

suatore, *actuarius quodam*, Pollione calculum addente, vel *Attiliano quodam*, nam in Ms. Eutropii *Authoriano* reperi. *Schott.*

§ 13 *Actuariorum*] *Actuarii* iidem qui notarii: inde dicti, quod acta notis exciperent. I. *Actuarii*; et L. Pæn. C. de Erog. Mil. Anno. De his Titulus lib. XII. Cod. extr. De numerariis et actuariis et chartulariis et adjutoribus. Sueton. Cæsare cap. 4. 'Orationem pro Q. Metello non immerito Augustus existimat magis ab actuariis exceptam, male subsequentibus verba dicentis.' *Schott.*

Ut arduum potentibus malitia patratetur] Ipse tentabam *altititia*, ut intelligerentur quibus animalium et ceterorum alimentorum in exercitu cura esset commissa. Du Cange in Gloss. Med. Lat. hac voce. Sed meliora me docuit Gronovius de Pecun. Vet. II. 7. 'utilia' et 'utensilia' notare alimenta et cibos militum: adi ipsam, nec de veritate dubitabis. Hi autem actuarii peterant annonam curantibus infesti esse, quia ipsi eam a conductoribus acciperent, et militibus erogarent. Du Cange in 'Actuarius;' ad quod genus actuariorum respicit Noster, potius quam ad eos de quibus Schottus hic et Lindenb. ad Amian. xxv. 10. *Arntz.*

§ 14 *Victoria*] *Matronæ* nomen proprium, quæ et 'Victorina' Pollioni: 'Mater castrorum' appellata est, et Augustæ nomine affecta. *Schott.*

§ 15 *Inprobe suadebat*] Videtur legendum *persuadebat*; sensus enim exigit. *Schott.* Nil muta: simplicem namque vocem pro composita 'persuadere' frequenter adhiberi ostendit Barthius ad Claudian. Cons. Manlii vers. 219. *Arntz.*

Ludos ac festa triumphorum] Vecordior iste adhuc Vitellio Taciti, 'qui nuntios cladis occultans, stulta dissimulatione, remedia potius malorum quam mala differebat;' Hist. III. 54.

ubi nos, de hujusmodi principum stultitia, plura. *Grut.*

§ 21 *Qua causa*] Ita scriptum: forte quo casu legendum. Aurelianus hic postea Imperator effectus. *Schott.*

Aureliani] *Vulgatæ* odd. mox *honore*, male. *Arntz.*

Nocte intemperata] Pro 'intemperata': quod non temere alibi reperias. *Schott.* Ita 'intemperantia cœli' pro intemperie observat apud Saxon. Grammat. in Notis Stephanius p. 180. *Arntz.*

§ 22 *Auctoris necis nec rore an quia*] [Vide Lectt. Var.] Egregie locum constituit Schottus noster; et omnia adhuc clariora forent, ejecto illo *ne*, ut et ipse quoque vidit. *Grut.*

§ 23 *Ee sunt prolapsi mores, uti suo quam reipublica, magisque, &c.*] De hac querela, non adspernenda accumulamus ad Taciti ista: 'Pauca iudicium, aut reipublicæ amor,' &c. Hist. I. 12. *Grut.*

§ 24 *Hinc quoque rerum vis ac nominum corrupta*] Similiter Cato apud Sallust. Catilin. cap. 52. § 1. 'Jam pridem equidem nos vera rerum vocabula amisimus, quia bona aliena largiri,' &c. Sed et nos de ea falsa nominum interpretatione plura apud Tacitum Annal. XI. 17. f. 'Falso libertatis vocabulum obtendi,' &c. *Schott.*

Dum plerumque] Locus lectu quam intellectu difficilior: 'Rerum,' inquit, 'vis et nomen corrupta: nam qui flagitio potior est, is si armis superior sit, tyrannos amotos, damno publico oppressos, vocat.' *Schott.*

§ 25 *Aliquantii*] Dictum pro 'aliquot.' *Schott.* Veget. de Re Mil. II. 3. 'Præterea necesse est morbo aliquantos debilitari atque dimitti, aliquantos militiam deserere:' ut apud eund. III. 23. in. et IV. 23. Spartian. Hadr. cap. 7. 'Pessimis aliquantibus multa largitus est.' Eutrop. IV. 27.

Barthius Adv. xv. 13. et qui non? Adi supra de O. G. R. cap. 18. Arntz.

Dum urbs erit] Vidi qui legendum censerent, ut de Roma duntaxat intelligatur. Schott. Ego malim *dum urbes erant*, quam ut quidam conjece- runt *Urbs*, ut de Roma intelligatur: nocuit enim toti imperio luxuria Gordiani: itaque nulli non urbi memo- randus cum infamia. Grut.

Quisque pessimus erit] Pro 'quis- quis' vel 'quicumque.' Schott. Dav- is. ad Minuc. Felic. Octav. c. 13. et Curtius ad Sall. Catil. c. 17. § 7. Plinius Paneg. c. 68. 'Quisque est dignior; cum sit nemo non dignior, omnes timentur:' ita eo loco scripti. Arntz.

§ 30 *Optimi*] 'Optimos mortalium' vocare videtur, e quorum corpore Imperator legi solet, et unde status optimatum Romæ constituebatur; qui Græcorum aristocratæ respon- det: post paullo 'optimos nobilium' vocat. Schott.

Quantum conjiciatur] Præstare au- sim fuisse conjicitur; hoc est, 'ho- minum iudicio.' Schott.

In curiam perduc] *Perducto* J. Oli- varius auferendi casu, et fortasse ad auctoris sensum accommodate. Schot- tus. Facile mutaveris illud *perduci* in *perducto*, sed ita non sanabitur loci vulnus, quo etiam forte adficatur vox *pendisse*: certe stare vix potest, permanente illo *perduci*. Grut. Sed hic locus ab ingenio melius tentari potest, quam sanari. Simplicissima mihi videtur Olivarii conjectura. Sed desperatis locis sine Ms. inhærere non libet. Durius erit si *per duces*, uti tentaveram, scribamus, ut duces et principes senatus intelligantur. Arntz.

§ 34 *Ne imperium ad optimos nobi- lium transferretur, senatum militia ve- tuit*] Non quævis obvia de ignavio- nibus istis prompsimus ad illa Taciti: 'Clarum inde inter Germanos Fri-

siam nomen; dissimulante Tiberio damnus, ne cui bellum permetteret.' Annal. iv. 74. Grut. Salmus. ad Cap- it. Anton. Phil. c. 22. Arntz.

§ 35 *Noceam anorum*] Gallienus post patrem Valerianum solus impe- rium obtinuit annos novem. Eutrop. lib. ix. Cum patre septem, et solus octo annis imperavit, vixit quinquaginta, inquit vulgata Epitoma. Schot- tus. Et Salm. ad Poll. Gallien. c. 1. Arntz.

CAP. XXXIV. § 1 *Perdita res sub- jungunt*] Eadem quoque ratio vulgi, e quo genere hominum fere constitu- tur militia. Sallust. Catilin. c. 23. f. 'Sed ubi periculum advenit, in- vidia atque superbia post fuere,' &c. Consulatur Thucydidea non longe a limine libri septimi. Grut. Schotti emendationem amplectitur Wasse ad Sallust. Catil. c. 24. fine. Arntz.

§ 5 *Vitam R. P. dono dedit*] Ut Codrus Atheniensis et Decii Romani qui se pro republica devotarunt. Ci- cero. Eutropio autem hic morbo ab- sumptus est. Schott.

CAP. XXXV. § 3 *Prodito ipso duce*] Jurare liquet *proditore* scripsisse Aurelium in Aureliano, flagitante histo- riæ veritate apud Trebellium Pollio- nem Tyrannis, et Flavianum Vopiscum Aureliano, et Eutropium lib. ix. usus autem tumultuantibus militibus in li- teris hoc Virgiliano, Æneid. lib. vi. 'Eripe me his invictæ malis.' Schot- tus.

§ 5 *Post celsum biennii Imperii*] [Vide Not. Delphi.] Valde *edoxus* Schottus ipse *post celsum biennii impe- rium*; ut sublimitatem et summam potestatem intelligamus: nam sic et infra c. 41. dixit, 'post biennii au- gustum imperium fusus.' Grut. Nolo dubitare, an *celsum* hic nomen sit an adjectivum, cum hoc verissimum; sed in eo hæreo, an *imperii* hoc loco reti- neri non possit, ut neutrum, quomodo frequenter alibi, secum habeat geni- tivum. Livius xxi. 33. 'In inmen-

sum altitudinis deiecit.' Solinus Polyh. c. 32. 'Inter objecta rupium.' Grang. ad Juven. Sat. I. 135. et Sciopp. Veris. III. 1. Porro *celsus* de ampla dignitate et honore accipitur. Symmach. Epist. III. 69. 'Celsum virtutibus et honoribus virum:' et Epist. X. 32. 'Ille semper magistratibus suis celsior.' De hac emendatione etiam videndas Columbus ad Auctorem de Mort. Persec. cap. 20. p. 296. Similiter de illa voce an nomen sit an adjectivum dubitatum etiam fuit apud Juven. Sat. VIII. 198. *Arntz.*

Correcturam Lucania] Sic et Vopiscus Aureliano; Trebellus vero Tyrannus, 'correctorem' totius Italiae factum scribit; id est, Campaniæ, Samnii, Lucaniæ, Bruttiorum, Apuliæ, Calabriæ, Etruriæ, atque Umbriæ, Piceni, et Flaminii, omnisque annoriarum regionis. Infra Diocletiano. 'Venetiæ correctura.' De 'correctoribus,' qui aliquam provinciam partem regendam susceperant, vide Cassiodorum lib. III. Variarum, qui nunc doctorum hominum opera integrior prodiit. Mox *senatorium* legi posset quinque syllabis, et *cooptavit* positum pro 'inpe-travit.' Vopiscus non. senatu motum sed relictum filium ait. *Schott.*

Felicissimo rationali] Sic Entropius. Ei 'fisci procuracionem mandatam' Vopiscus scribit, appellatumque servorum ultimum in epistola ad Ulpium patrem, ubi nescio quos monetarios commentus est J. Baptist. Egnatius, quem et Eutropius, et Victor noster refellunt: nam de nummaria nota disertim uterque et Suidas voce *Μονηταριοι*, ubi et felicissimi hujus infelicissimi exitus meminit; vide Const. Imp. Cod. lib. XI. tit. 'de Murrilegulis et gynaciaris et procuratoribus.' Et lib. IX. tit. 'de falsa moneta.' *Schottus.* Salmas. ad Vopisci Aurel. c. 38. et Gutherius de Off. Dom. Aug. III. 19. Veritatem historiarum firmabit Eutrop. IX. 14. si pro

interfecto legere licuerit *praefecto.* *Arnts.*

§ 7 *Fanum Romæ Soli magnificentum]* Ille locus exstat c. 39. cum idem dixisset c. 35. 'Templum Solis fundavit, et pontifices roboravit.' Lege levi mutatione et transpositione litterarum *cooptavit*, quæ vox, uti norunt omnes, de unctione pontificum propria. Scalliger ad Euseb. p. 239. volebat *porticibus roboravit*: quod merito displicuit Salmasio, qui nescio an melius receptam defendere fuit conatus. *Arntz.*

Laxiore ambitu circumsepsit] 'Ut quinquaginta prope millia murorum ejus ambitus teneant.' Fl. Vopiscus, qui de his omnibus copiose. *Schott.*

Quadruplicatores] Vopiscus etiam delatores quadruplicatores addit: quem lector cum his Victorianis componet, et tanquam cum Bitho Bacchium committet. Asconius Verrius lib. III. 'Quadruplicatores, accusatores sive delatores criminum publicorum sub pœna quadrupli: sive quod ipsi ex damnatorum bonis quos accensaverant, quartam partem consequerantur.' Eadem ille in divinationem Ciceronis. Plantus Persa, 'Ubi quadruplicator quempiam injexit manum.' *Schott.*

Consumptis igni tabulis, monumentisque hujuscemodi negotiorum] Nimirum, ut pessimi principum oblitterata errarii monumenta e latebris suis protrahant; sic eadem bonæ potestates igne consumunt, tanquam calumniandi materiam unicam: ut prolixè probavimus ad Taciti Annal. I. XIII. c. 23. *Grut.* Et similem in aliis principibus liberalitatem laudat Gronovius de Pec. Vet. IV. 3. *Arntz.*

Ad gratiæ morem] Adulterata lectio: quare res sibi suas habere jubeo ademptis clavibus. Repono invito *Msc. ad Gratiæ morem*, id est Atheniensium. Significat enim totiens decantatam legem *ἄμνησας* Atheniensibus primum Thrasylulo auctore

usurpatam, de qua M. Tullius Philippica 1. quem Cic. locum hic Vopiscus et Orosius II. 17. et VII. 6. laudant, et M. Velleius Paterculus lib. II. 'Et illud,' inquit, 'decreti Atheniensium celeberrimi exemplum relatum a Cicerone oblivionis præteritarum rerum decreto Patrum comprobatum est.' Plutarchus Polit. τὸ τῆς ἀμνηστίας ψήφισμα scitum illud Atheniensium vocat. Subscribo igitur sententiæ Fr. Fabricii eruditissimi viri; vehementer falli eos qui in Cicerone μὴ μνησκακεῖν pro ἀμνηστίας substituerunt: lege Val. Max. IV. 1. Corn. Nepot. Thraasybulo, et Xenoph. lib. II. 'Ἑλληνικῶν. Justin. lib. V. Schott.

Quantum spectabatur] Puto legendum *sectabatur*, vel potius *insectabatur*, omisa præpositione a librario in præcedenti voce *quantum* absumpta. 'Fures provinciales repetundarum ac peculatus reos ultra militarem modum est persequutus, ut eos ingentibus supplicii cruciatibusque puniret.' Vopiscus: ubi Noster *contra militarium morem legisse* videtur. Schott. An fuit *suspectabatur*? aut, ut Schotto videbatur, *sectabatur* vel potius *insectabatur*. Gruter. et Sylb. Et hoc sequitur Salmasius quoque ad Vopisc. Aurel. c. 39. Arutz.

§ 8 *Ministri scelere*] Olivarius *Mnesthei* legendum censebat: et sane 'Mnestheus' a Flavio Vopisco appellatur, notarius secretorum, qui breve nomen conscripserit et manu Mucaporis interficiendum curarit. Schott. Nil muta. Vopisc. in Tacit. c. 2. 'Interfecto fraude Auraliano calliditate servi nequissimi.' Arutz.

Cænofrurium] *Cænophurium* (sic enim imprimitur) mansionem inter Heracleam et Byzantium. In Antonii Schoonhovii viri diligentissimi *Entropio Zenophurium* ex Mss. reperias. Schott. Sealig. ad Euseb. pag. 240. Comm. ad Lactant. de Mort. Pers. c. 6. et Jornandes de Regn. Succ. p. 699. Arutz.

§ 9 *Omisso principe*] Pro 'amisso,' ut alias sæpe, c. 11. Inf. contra *amisso* posuit pro 'omisso,' nisi mendosus liber, c. 37. sic et *retracto* pro 'detracto,' alibi, nisi forte scribæ culpa, quam præstare non debeo, acciderit. Schott. et Grut. Burman. ad Phædr. Fab. I. 13. Arutz.

Deligerent] *Dilegerent* malo ex Sexto Pompeio de Verb. Signific. lib. IV. Schott.

§ 10 *Ipsorum potissimum convenire munus*] Illud *convenire* hic quoque expunxit Casaub. ad Vopisc. Aur. c. 40. Laborat sine dubio sententia, cui leviori opera succurri posset, si scribamus *ipsorum uni*, quæ ultima vox ob similitudinem duarum præcedentium litterarum absorpta est, ut velit manus Imperatoris potissimum convenire uni ex militibus. Petierant nempe legiones, ut senatus 'ex suo ordine Principem legeret' apud Vopiscum in Tacit. c. 2. illi hoc detrectarunt, cum renunciarent, ex militibus potius hoc fieri debere. Arutz.

§ 11 *Ita utrimque pudore ac modestia decertabatur*] Inde 'honestissimum certamen' appellatum Plin. Ep. VII. 7. 'speciosum' vero eidem Panegyrico ad Trajanum capite 79. m. videatur et Symmachus Epist. I. 86. f. Epist. IV. 39. m. P. Syrus: 'Humanitatis optima est certatio.' Grut.

§ 12 *Simulatu dubiis*] Pro *nequos* male, in Ms. *neque*: quod mendum ex compendiis natum quis non videt? forte repererat *nequit*. Tacitum autem Corn. prudentissimum scriptorem est imitatus, ut verba prope appendere voluisse videatur: sic enim ille de Vespasiano Annal. lib. III. re altius propter elegantiam a nobis repetita: 'præcipuus astricti moris auctor Vespasianus fuit, antiquo ipse cultu victique: obsequium inde in principem, et æmulandi amor, validior quam poena ex legibus et metus; nisi forte rebus cunctis inest quidam velut orbis, ut quemadmodum temporum vices, ita morum vertantur:

nec omnia apud priores meliora; sed nostra quoque metas multa laudis et artium imitanda posteris tulit.' Reliqua luxata et mutila. De rerum omnium conversione disputat eleganter Pythagoras apud Ovid. *Transformat.* lib. xv. ubi *ἄρα μὲν ἡμετέροισιν* . . . 'Nihil est toto quod perstat in orbe. Cuncta fluunt, &c.' Mitto et Platonicum annum magnum. *Schott.* Neque hæc verba ad quemquam alium, quam ad ipsum Aurelianum, sunt referenda, qui vitæ integritate tantum effecerat, ut etiam mortis ipsius auctores deinde punirentur. *Ejus* enim pro 'suus' et vice versa sæpe positi notum est, et docuerunt *Ernatus* ad *Nepot. Att.* c. 10. § 4. *Barthius* ad *Rutilium* i. 292. viri docti ad *Justin.* xi. 11. § 2. et nos supra ad *Vir. Ill.* c. 22. § 2. Si de nece cum *Schotto* cogites; non video quomodo recte dicatur, eam 'metui, desiderio, insolentiam et ostentationi' fuisse. Quænam enim quæso esset *insolentia* vel *ostentatio* culpa aliorum interfici? nec mors ejus *desiderio* erat, cum optimus quisque longiorem ei vitam precaretur, multo minus *pravis metui*, qui hac re potius delectabantur. Reser igitur ad Aurelianum, et scribe *stimulo dubiis*; id est, incitamento fuit, calcar dubiis subdidit, ut virtutem æquerentur. Ita passim 'stimulus' ponitur. Pro omnibus videatur *Broukh.* ad *Tibull.* El. ii. 4. 29. 'Dubii' erant, qui in utramque partem versantur, nescientes quid potius amplectantur, virtutes an vitia, inde eos medios inter 'pravos' et 'optimos' collocat *Victor.* Nota *Casaboni* et *Salmasii*, quos memorat *Anna*, [vide *Not. Delph.*] videatur ad *Vopisei Tacit. init.* *Arntz.*

§ 13 *Cuncta in orbis modo verti*] De eo naturæ tacito recursum, multa nos ad *Tacit. Annal.* iii. 55. 'Nisi forte rebus cunctis inest quidam velut orbis; ut quemadmodum temporum vicces, ita morum vertantur.' *Gruter.* *Salm.* ad *Spart. Sev.* c. 18. *Arntz.*

CAP. XXXVI. § 1 *Militari ferocia*] Apertior esset sententia, si interserere liceret a *militari ferocia*, pro 'post.' In sua manu habebat senatus id, quod antea feroces milites faciebant. *Arntz.*

Legendi jus Principis] De contentione senatus et militum, et de sententia *Taciti Imperatoris Vopiscus Aureliano*: de interregno Aureliani eadem sequito idem initio *Taciti. Schott.*

§ 2 *Auctores Aureliani necis*] Hoc quidem verum est, sed ille tantum reliquias interfectorum delevit, qui post *Tacitum* supererant. *Vopiscus* in *Probo* c. 13. *Arntz.*

CAP. XXXVII. § 1 *Retentata*] Sic veteres, pro *retenta*. Infra quoque *Tarsum* abeque spiritu. *Vopiscum* autem sequitur; nam *Tarsi* mortuum *Tacitum* auctor vulgata *Epitoma. Schott.*

Ab suis interfecit] Adeoque hic reponendum, *Ab suis interfecit, postquam Probum*, conjunctis vocibus, quæ vulgo divisim leguntur, contra mentem auctoris, cum 'occisus sit *Florianus* a militibus, qui *Probum* audierant inperare, quem omnis exercitus legerat,' uti est apud *Vopisc.* in *Florian.* c. 1. et in *Probo* c. 10. *Arntz.*

§ 3 *Ut ille oleis*] Ita reposui; nam *Mss. ut ille utile olei*, corrupte altera voce repetita. Nequis autem in Italia novellaret, cavet *Domitianus*. *Sueton.* cap. 7. et causam alibi reddit *Philostratus*. De oleis quoque vide quædam in *Alexandro Severo Lampridii*. Mox forte melius *ductoribus*, quam *doctoribus*, et *ab exercitu*. *Schott.*

Otium reip. atque doctoribus suspectum] Non male *Schottus ductoribus*; et vero otium militare omnium aliorum prognerare negotium, non parce ostendi ex Græca Latinaque historia in *Commentariis* ad *Annal. Taciti*, i. 16. m. *Grut.* Adde *Berneecerum* ad *Justin.* xx. 1. § 1. *Arntz.*

Saturnino] Hic alius ab eo qui Gal-

lieni temporibus imperium invasit : dux fuit limitis orientalis, quo de Fl. Vopiscus : de altero Treb. Pollio, hunc vero Bonosum natum dicebat Aurelianus, ut biberet, non ut viveret. Vopiscus Bonoso et Probo. *Schott.* Hunc locum ita scribit Theod. Marcilius ad Sueton. Domit. cap. 7. 'Cæso Saturnini per orientem, Agrippinæ Bonosi exercitu (n. u. d. t.) sumta, cui duces præerant manu, eaque caussa,' &c. *Aratz.*

§ 4 *Palustri solo*] 'Paludes plerasque siccavit, atque in his segetes agrosque constituit,' Vopiscus. *Schott.*

§ 6 *Amisso*] Pro 'omisso : ' ut ante contra usurpare diximus. *Edicto*, quo vetabantur militare Patres supra. *Schott.*

§ 7 *Simulque divitiis pavent, quarum usum affluentiamque æternitate majus putant*] Unde et apud Sallust. Catilin. cap. 52. Cato : 'Sed per Deos immortales, vos ego appello, qui semper domos, villas, sigoa, tabulas vestras plaris quam rempublicam fecistis,' &c. Adeatur Tacitus Annal. vi. 27. m. ubi nos de hac desidia prolixius. *Grut.*

Æternitate majus] Nihil muta ; est enallage generis optimis quibusque scriptoribus usitata 'nomen et affluentiam putant majus ;' duo substantiva diversi generis sibi adjungant neutrum adjectivum, de qua constructione vide post alios Wopkens Lect. Tull. ii. 7. p. 162. *Aratz.*

CAP. XXXVIII. § 1 *Augusto habitu*] Omissum forte 'indultur,' vel simile : mutila alioqui oratio. Post, lege *opportuna invaserant* accusandi casu, id est, sibi et finibus suis proxima. *Schott.*

§ 2 *Opportune*] Ita fere fit ; mutato Principe ostenditur licentia turbarum, tam domesticis, quam extraneis. Domesticorum discordias examinavi ad Taciti Annal. i. 16. extraneorum ad illa ejusdem auctoris ii. 64. 'Rhesuporis audita mutatione Principis, immittere latronum

globos,' &c. *Grut.* Frustra hunc locum tentavit Schottus, ea enim sententia, qua voluit Gruterus, exponendus est ; ut *opportune* sit opportuno tempore, idonea occasione. Cicero pro Clnen. cap. 60. 'Opportune adest homo summa fide.' Curtius vi. 6. § 12. 'Cujus materia opportune alebatur.' Symmachus Epist. ii. 81. 'Ut opportune singulis, quæ missa sunt, offerantur.' Et ita passim Terent. Necesse non fuisse addere Victorem barbaros *opportuna* loca invasisse, cum illud vel ipso tacente intelligi potuisset ; quis enim tam amentis hostis, qui talia negligeret, ut nemine resistente proxima quæque finibus suis occuparet ? *Aratz.*

Pergit protinus] Quid si *protenus* scripserit ? quomodo veteres litteratores adverbium loci distinguunt. *Schott.* Si veterum grammaticorum acumen sequamur, non quidem hic *protenus*, sed *protinus* scribendum erat ; id est, 'statim pergit in Mesopotamiam.' Sic enim Servius ad Virgil. Ecl. i. 13. 'Protenus per e adverbium loci, per i protinus adverbium temporis,' quæ ultima significatio ad hunc locum pertinet. Adde clarum grammaticum de Latin. p. m. 239. Brantium ad Cæsar. Bell. Gall. ii. 9. Dausq. de Orthogr. part. ii. p. 255. et Barthium ad Statium Theb. iii. 43. Hæc distinctio si vera est, multa loca in optimis quibusque edd. erant depravata ; sed malim credere, figmentum esse grammaticorum ; neque enim possum excogitare, cum utraque vox ex *tenus* sit constituta, cur illa e retineret, hæc vero in i mutaret. *Aratz.*

Urbem Parthiæ] Persarum. De Ctesiphontæ urbis fato Vopiscus Caro extremo, et Pomponius Lætus in Diocletiano. Post, *futuri notio per sua Ms.* depravate pro *super sua*. Elegans de divinatione sententia, qua de eodem modo Cicero et Ammianus lib. xxi. initio. *Schott.*

§ 7 *Quis casum detulit*] Quibus

Apri insidiis causam et occasionem detulit Numeriani oculorum dolor. *Schott.*

CAP. XXXIX. § 1 *Domesticos regens*] Vopiscus Numeriano. Hi Comites dicti, viri illustres Ammiano libb. XXI. et XXVI. vide Tit. de Domesticis Prorektoribus XII. Codic. Suidæ *ὀκκειακὸς ὄρπατιῶρας* dicuntur. *Schott.*

§ 2 *Vim plantia*] *Plantis* expono pro 'pedibus;' et lege Commentatores ad Vopisci Aurel. cap. 49. *Arntz.*

§ 4 *Post Caligulam post Domitianumque*] Veteris libri scriptura hæc est, alterutra præpositio delenda. Mox *communem habitum supergressi* dixit, pro, de privatis facti illustres, et in omnio oculis versantes, dignitateque præstantes. Nostrate proverbio eleganter hæc exprimuntur: *Als niet coemt tot iet: Kent iet hem selven niet.* Claudianus: 'Asperius nihil est humili, cum surgit in altum.' *Schott.* Schottus edidit *omnium Caligulam post, Domitianumque*, enimque secutus Scaliger ad Euseb. p. 244. et Casaub. ad Vopisci Numer. cap. 13. necio an melius. *Arntz.*

Domitianum] [Vide Not. Delph.] Et Joannes Rhodius ad Scribonium Largum p. 12. *Arntz.*

§ 5 *Compertum habeo, humillimos quosque maxime, ubi alta accessere, superbia atque ambitionis inmodicos, &c.*] Ratio in promptu: minus idonei sunt ferendo eam mutationem rerum, quæ fit ita subito et præter rationem, uti fere loquitur Cleon apud Thucydidem lib. III. deinde, immodica elati spe, ita majora semper appetunt, tanquam nullæ exstarent in rerum natura vicissitudines rerum, quemadmodum innuit apud eundem scriptorem Lacedæmoniorum legatio, libro IV. tales videlicet si non ore, at corde tamen, iterant, 'Major sum, quam cui possit fortuna nocere.' Verum nos felicitatem istam sbitam probe excusamus in Dissertationibus nostris ad Taciti Annal. III. 66. 'Junio

Othoni literarium ludum exercere vetus ars fuit: mox Sejani potentia senator, obscura initia impudentibus ausis propellebat;' uti etiam ad Hist. v. 9. ubi est, 'Antonius Felix per omnem sævitiã ac libidinem jus regium, servilli ingenio, exercuit.' *Grut.*

§ 7 *Molestiarum, queis agitur, remedio, eminere paullulum plus habet*] Non absurda profecto ratio, quam pluribus examinavi ad illa Asinii apud Tacit. Annal. II. 33. 'Nisi forte clarissimo cuique plures curæ, majora pericula subeunda; delinimentis curarum et periculorum carendum est,' &c. *Grut.*

§ 8 *Hæc in Valerio obducta cæteris bonis*] Casaub. ad Vopisc. Numer. c. 13. *Arntz.*

Parentem egit] Se gessit tanquam parentem. Justinus I. 6. § 16. 'Nepotemque in illo magis, quam victorem egit.' VII. 5. § 9. *Arntz.*

§ 9 *Spe facilius erumpentis metus*] Lege et interpunge *spe facilius erumpentes, motus sedatum iri*: et supra *officere*. Non infitior tamen scriptam lectionem *efficere* defendi posse: mox *ageret* pro 'regeret' positum. *Schott.* Pro *metus* enim Schotto prætulert motus omnes, qui huic scriptori admovent manus legitimo consensu. 'Motus' de bello tumultuario dici norunt pneri. *Arntz.*

§ 11 *Illico Marcum juxta*] Ita scriptum diserto. Quidam *Murgum*: 'Margum' alii in Eutropio lib. IX. impreserunt. 'Martium' est in Vopisci Carino, qui et occubuisse ait victum a Diocletiano, quicm antea multis præliis feliciter confixerat. *Schottus*. Cellar. Geogr. Ant. II. 8. Cassiod. in Chron. 'apud Margum victus.' *Arntzenius.*

§ 12 *Quo prosperius cedente, metu ne hujusmodi ingenium magis magisque victoria insolensceret; sese ulsi sunt*] Ergo caveant sibi principes isti Veneri; cum ne felicitas quidem ipsos

tueatur, sed magis præcipitet: attendat item prudens; et metuat mutationem status sub rege suo, maxime alioquin florenta, si vitii istis adfinis fuerit. *Grut.*

§ 13 *Narbone patria*] [Vide Not. Delph.] Hæc Salmasius ad Vopisci Carum cap. 4. Adde Spanhem. de Numism. diss. XII. 357. et Havercamp. ad Eutrop. IX. 18. *Arntz.*

§ 14 *Ad exercitum concione*] Jordanes p. 700. 'Ilico Aprum in militum concione percussit.' Eusebius Chron. pag. 178. 'Imperator electus statim Aprum in militum concione percussit.' *Arntz.*

§ 15 *Aristobulus*] Eodem anno consul cum Diocletiano. *Schott.*

§ 16 *Quæ res post memoriam humanam nova atque inopinabilis fuit*] Equidem mi Victor, magni facio iudicium tuum: et næ principes magno suo cum fructu Cæsares tuos sæpe evolverent: utinam modo aut clariore usus stylo, aut meliore: verum omnia uni data non sunt. *Grut.*

§ 17 *Multos*] Agnosce et hic imitationem Sallustianam in Catil. c. 13. § 1. 'Nam quid ea memorem, quæ nisi iis, qui videre, nemini credibilia sunt?' ut monuit etiam diligentissimus Cortius. *Arntz.*

Helianum Amandumque] *Ælianus* eodem Eutropio est. *Schott.* *Helianus* itidem in Leid. cod. est apud Eutrop. sed *Ælianus* apud Oros. VII. 25. quod dubio procul præferendum, testibus etiam antiquis monumentis. Hi enim duo in Numismatibus dicuntur: IMP. C. L. *ÆLIANVS. P. F. AVG.* et IMP. C. CN. *SAL. AMANDVS. P. F. AVG.* apud Oconem a Biragio auctum pag. 428. et Spanhem. diss. XI. de Numism. p. 264. *Arntz.*

Bagaudas incolæ] Lectio vetus. 'Bagandas' vocat Eutropius extremo lib. IX. Orosius VII. 25. 'Vacaudas: 'Baccharidæ' in Eusebii Chronicis reperiuntur. Sed hæc quia diligentissime Vinetus ad Eutrop. notavit,

laborem nobis ademit, neque necesse habeo repetere: quibus adde 'Vargos' Arvernæ dictos indigenas latrunculos; auctor Sidonius Ep. VI. 4. *Schott.* Adcuratius hæc Scaliger ad Euseb. p. 243. Rittersh. ad Salvan. de Gubern. Dei lib. V. p. 166. et Du Cange in Gloss. *Arntz.*

§ 18 *Herculei*] Ita vetus liber, ab *Hercule*, quem religiose colebat, mox tamen *Herculeus* scriptum. Et *Jovium* pro *Jovis* positum, sed casuum commutatio, ut supra proxime, et in Domitiano non infrequens auctori nostro. *Schott.* Refer *Herculei* ad *numinis*, ut dicatur a cultu numinis *Herculei* Maximianum accepisse nomen *Herculii*. Prop. El. IV. 7. 82. 'Et numquam Herculeo numine pallet æbur.' Porro ad ea, quæ de *Bagaudis* præc. diximus, adde *Lipsium* ad Tacit. Ann. lib. III. Exc. H. qui ibi egregie rem gerit, nec hodie quisquam sanior dubitabit, quin apud *Eumenium* pro Rest. Scholis cap. 4. *Latrocinio Bagaudicæ rebellionis*, pro corrupta lectione *Batavica* erit reducendum. Ad eum locum docti commentatores adeundi, et ad *Panegyricum* *Flaviens.* nom. cap. 4. § 2. nec non *Jac. Nicol. Loënsis* Miscell. V. 24. *Arntz.*

Nomen inpositum] [Vid. Not. Delph.] Non debuerat in re notissima dubitare feminarum decus. *Ammian. Marcell. XXII. 3.* 'Præsentibus *Jovianorum* *Herculianorumque* principibus et tribunis.' *Alia* *Stewech.* ad *Veget. de Re Mil. I. 17.* et *Spanhem. de Usu Num.* diss. XII. p. 495. *Arntzenius.*

§ 20 *Corausius*] '*Carausius*' Eutropio per primam vocalem, et '*Carausio*' nominandi casu vulgatæ editioni. *Schott.* Rectius per primam vocalem '*Carausius*' Euseb. Orosius, *Jordanes*, reliqui; et ipsi nummi id testantur, quos vide cum apud alios, tum apud *Begerum* *Thes. Brand. tom. II. p. 783.* *Arntz.*

Gubernandi] Mox *adolescēntiam exercebat* sequitur Sallust. Catil. c. 6. § 2. 'Ibique iuventutem suam exercuit:' ubi Cortius. *Arntz.*

Propulsandis Germaniis] Francis et Saxonibus, idem Eutropius: 'cum apud Bononiam,' inquit, 'per tractum Belgicæ et Armoricæ pacandum mare accepisset, quod Franci et Saxones infestabant, multis barbaris sæpe captis.' Unde conjicie mox legendum *cum non parum multos*; vel potius *cum barbarorum multos*, e vestigiis scripturæ veteris odoratus hanc lectionem; *barum* enim præfert. Muto tamen sententiam cum ejusdem hæc lego: 'consulto admittebantur ab eo barbari cum transeuntes cum præda exciperet, atque ita se ditaret.' Sed in hæc sibi quisque pro arbitrio suo per me licere existimet. *Schottus.* Et in Schotti sententiam descendit Sylburgius et Anna. Recte puto viderunt corruptum esse hunc locum viri eruditi, sed an salutarem medicinam adhibuerint debito. Præpositus erat Causius classi, ut piraticas rapinas Germanorum inhiberet, isque a Maximiano jussus est occidi, non quod parum barbarorum opprimeret, contrarium enim dicit Eutrop. 'multis barbaris sæpe captis;' sed quod prædam sibi vindicaret, quodque ipsos etiam barbaros permitteret libere inpetum facere, ut onustos præda iterum posset spoliare. Res igitur, quantum ad Germanorum piratas pertinet, feliciter gessit, quare apud Nostrum *parum* ferri non debet, et pro eo scribendum *paronum*. Sunt parones naves piraticæ, quibus utebantur Germani præcipue, teste Isidoro Orig. XIX. 1. 'Paro navigium piratarum aptum, et ex iis ita vocatum. Cicero: 'Tunc se fluctigero tradit mandatque paroni.' Myoparo quasi minimus paro, idem et carabus. Est enim parva scapha ex vimine facta, quæ contexta crudo corio genus navigii præbet, quales utantur Germa-

norm piratæ in oceani litoribus.' Adde et Festum in voce 'Myoparo' et 'Parones.' Suidas in Παῖδων. Saxo Gramm. Hist. Danic. lib. VIII. pag. 145. 'Syvaldus undecim salum paronibus sulcat:' ubi conferendus Stephanus. Vossius in Etym. et De Cange Gloss. in 'Paro.' Duker. ad Florum III. 6. § 4. et quæ Vorstius ad Val. Maximum II. 8. ex. 5. Apuleius Apol. p. 295. 'Qui myoparones quæsierit, pirata erit.' Corio contextum esse hoc navigii genus, vidimus ex Isidoro; hinc a piratis mare Britannicum 'pelle' sulcari scribit Sidon. Apollinaris Carm. VII. 370. 'Quin et Aremericus piratam Saxona tractus Sperabat, cni pelle salum sulcare Britannum Ludus, et adusto glaucum mare findere lembo.' Adeundus ibi Savaro et ad Epist. VIII. 12. Vossius ad Cæsar. Bell. Civ. I. 54. Apud Scholiasten Juvenalis Sat. IV. 77. invenio in antiq. edit. 'Ex quibus liburnæ Parasia nomen accepit: posteriores mutarunt in *liburnæ parasemo* nomen, ut ad naviculæ *παρδονου* referatur. *Arntz.*

§ 22 *Julianus]* De variis Julianis in Africa disputat more suo elegantissime Bynkershoek de Relig. Peregr. p. 276. et de hoc tyranno Spanhemius de Præst. Num. dis. VI. p. 600. editionis minoris. *Arntz.*

Quinguentanæ nationes] 'Africam Quingentiani infestabant. Narseus Orienti bellum inferebat.' Eutropius, Orosius. In illo tamen *μνημονικῶν ἀποδρημα* deprehendas, qui Oriente Achilleum bellum movisse ait; mox vero subjungit 'Narseus Orienti bellum inferebat:' forte legendum *in meridie*, pro *in oriente*. Pomponius Lætus *Gentianos* illos vocat, quos fuisse *quinguenarios* et supra eum numerum auctor est. *Schott.*

§ 23 *Achilleus]* Vide magnum Gronovium Observ. IV. 16. *Arntz.*

§ 25 *Prior Herculi privignam]* Theodoram; Galerius Diocletiani filiam

Valeriam. Eutropius. Vulgata Epitoma. Schott.

§ 26 *His sane omnibus Illyricum patria fuit*] Sed latiori sensu utitur voce *Illyrioi*, quæ Daciam sub se continet. Cuperus ad Lactant. Mort. Pers. c. 25. p. 207. Arntz.

Juris tamen et militiæ miseris inbuti] Pro *miseris* haud scio an rectius legamus *ministeris*. Syllb. *Miseris* hec tolerari posset, dummodo loqueretur auctor de iis quæ principes isti passi fuerant, cum adhuc essent privati, intelligeretque legibus militiisque Romanis nimium pressum Illyricum: quod mihi videtur: alias facile mutasim eam vocem in *isfulis*. Gruter. Inbutus miseris, quæ militiam comitabantur. Ovidius Ep. Heroid. XIII. 51. 'Sed timeo, quotiesque subit miserabile bellum.' Quod dicit eruditissima Anna [vide Not. Delph.] in vulgatis edd. esse *ruris*, illud ego multum quidem præferendum judico; quid enim sit *miseria juris* non concoquo. *Ruris miseris* est, quod ab ineunte ætate duram egerunt vitam, unde 'semiagrestem' dixit Maximianum. Sic Galerius ex parentibus agrariis originem duxit, et ipse pastor fuit, unde Armentarii cognomen invenit. Nourry ad Auct. de Mort. Pers. cap. 12. art. 1. Peccat tamen eadem illa ed. mox ita distinguens, *miseris inbuti satis, optimi reip. fuere*, cum distinctio minor ponenda esset post *inbuti*, et *satis* referendum ad *optimi*, nam *satis* etiam additur superlativis. Durantinus de Conjur. Catil. cap. 18. ed. Cort. 'Exstatque oratio satis pulcherrima, quæ Lucii Catilinæ nomine scripta fertur in vulgus.' Plane eodem modo, uti est in l. 2. § 46. ff. de Orig. Jur. 'Exstat ejus oratio satis pulcherrima, quæ inscribitur pro Q. Ligario: nti eam lectionem feliciter defendunt Rupertus in Ench. p. 423. et Bykersh. in Præterm. pag. 93. Quibus largiori manu addi meretur Munckerus ad Fulgentii Mythol. c.

26. Arntz.

§ 28 *Institutio fuit*] Melius forte *institutio* vel *institutione* auferendi casu utrumque: Imperatores autem Aurelianus Probuque ante Carum et Tacitum fuere. Schott. *Institutione* etiam volebat Petavins ad Juliani Orationem l. p. 66. Arntz.

§ 30 *Quasi partito imperio*] Infra rursum ita distinguendum videtur: in *perniciem processit his tempestatibus. Interim Jovio*. Et mox, *postque jussis ac munimento* legendum videtur. Schott. *Cetera*] Quæ ad hanc divisionem et ad intellectum hujus ceterorumque capitum pertinent, peti possunt ex iis quæ doctiss. Nourry, ceterique viri eruditi notarunt ad Lactantium de Mortibus Pers. Illud hic non agimus. Arntz.

§ 32 *Functione*] Salmas. ad Treb. Pollion. Trigint. Tyr. c. 24. Arntz.

Moderataque] Cuper. ad Lactant. de Mort. Pers. c. 7. Arntz.

In perniciem processit. His tempestatibus] Mire animo meo satisfacit interpunctio Schotti, *Processit his tempestatibus. Interim*. Notandum interea quod dicit: firmat enim egregie illud Velleii II. 3. f. 'Non ibi consistunt exempla unde cœperunt; seu quamlibet in tennem recepta tramitem, latissime evagandi sibi viam faciunt.' Gruter.

§ 34 *Qua ferme sola seu facilius vincendi via*] Nisi fortasse in celeritate voluerit hanc constitisse victoriam, quod inparatis supervenerit. Arntz.

§ 35 *Narseum regem*] Lege Cuperum ad Auct. de Mort. Pers. c. 9. p. 143. Arntz.

§ 36 *Incertum qua caussa*] Casaub. ad Vopisci Carum c. 9. Idem Cuperus loc. laud. p. 147. Arntz.

§ 40 *Sexennio post*] 'Post septennium' Eutropius lib. IX. extr. Allectus autem triennium Britanniam tenuit, qui ductu Aselepiodoti præfecti prætorio est oppressus. Ita Britannicæ decimo anno receptæ. Schott.

§ 43 *Carporum natio*] 'Carpis et Basternis subactis, Sarmatis victis, quarum nationum ingentes captivorum copias in Romanis finibus locaverant.' Eutropius. Supra *martis ferveridine* legebatur male. Schott.

Cujus fere pars jam tum ab Aureliano erat] De victis vario tempore Carpis confer Cuper. ad Lactant. de Mort. Pers. c. 4. Quod de *legibus* addit, dubitare nemo potest, qui modo fugitivo oculis septem priores codicis Justiniani libros perlustravit. Spanhemius ad Juliani Orat. I. p. 57. Neque enim nullus est Imperator, cujus plures exstant leges. Arntz.

Agentes rerum] De his rursus, Tit. 'De Agentibus in rebus,' lib. XII. ad quem vide quæ Jac. Cujacius J. C. princeps annotavit, et Adr. Turnebus Advers. I. XIII. c. 10. D. Hieronymus in Abdiam *υποφύπος* LXX. Interpretum frumentarios vertit: de quibus quædam etiam in Ælii Spartiani Hadriano. Glossarium vetus, quod apud Puteanum vidi, illos *Μαγιστρίδους* vocat. Schottus. Casaub. et Salm. ad Spart. Hadr. c. 11. et Vales. ad Ammian. Marcell. xv. 3. Arntz.

§ 45 *Equi forte*] Ita scripsit Victor. Mendose in vet. lib. *hæc qui*. Rursus infra, *inermis* pro *in armis* reponendum videtur; et mox forte *excellentis naturæ*. Schott.

Compositis nefarie criminationibus, injecto passim metu, præcipue remotissimo cuique, cuncta fæde diripiebant] Decies et amplius isthæc si legerentur viris principibus, sub alterius persona sentirent notari administratos suos; imo veluti in speculo contemplerentur suorum oppressiones; sed quid hæc ad me, qui non curo rempublicam? Grut.

Annona] Rectius, si distinxeris simul *annona urbis, ac stipend. salus*. Sylb.

§ 46 *Ut ne ab obsidum quidem corporibus animi labem comprimeret*] Quæ tamen eadem verecundia apud eum

Delfh. et Var. Clus.

Aurel. Vict.

esse debebant, quæ apud parentes aut tutores. Interim fæde sæpe tractari isthæc fidei pignora, ostendimus ad Livii XXVI. 49. Imo, eo potissimum, obsides electos forma eleganti, palam item fecimus ad Livii II. 13. ipso fine: addatur et Noster cap. 41. sub finem. Grut.

Enuntiationibus] *Enunciatoribus* laudat Cuper. ad Lactant. p. 195. Arntz.

§ 47 *In armis*] Schotto placet *inermis*: ego neutrum satis intelligo, cum neciam super qua historia auctor loquatur. Gruter. Exponit hunc locum Cuperus ad Lact. de Mort. Pers. cap. 26. ubi putat per *vulgus in armis* intelligi posse 'cohortes urbanas,' quæ tum temporis ex vulgo lectæ videntur. Ita *vulgus in armis* erit 'vulgus armatus,' de qua locutione adi Drakenb. ad Silium II. 132. Duker. ad Floram I. 1. § 15. Oudend. ad Lucan. I. 423. Dict. Cret. II. 31. 'Quos secum habuit in armis esse jubet:' nec aliter capp. 35. et 37. Id Græci, unde hæc locutio petita, dicunt *ἐν ὅπλοις*. Lucianus Amor. pag. 876. et Polyænus Strateg. II. 13. ex. 6. Præfero tamen, quod Schottus et Baluzius ad Lactant. eod. cap. malant, *inermis*: et sic cap. seq. § 5. et 24. 'vulgum' et 'turmas prætorias' jungit. Arntz.

§ 48 *Inminentium scrutator*] Lactantius cap. x. 'Ut erat pro timore scrutator rerum futurarum:' ibi multa docti. Arntz.

CAP. XL. § 1 *Prior Italiam; posteriorque in quæ Jovius*] Ita scriptum reperi. Horridus sermo: quid si sic locus concipiatur? *priori Italia, posteriori quæ Jovius obtinuerat, destinantur*. Nihil pronuntio; conjectura tantum mea. Schott. Schottus ambigit an legendum sit *priori Italia, posteriori, quæ Jovius obtinuerat, destinantur*. Sed ferri et Ms. lectio potest per brachylogiam Græcam, cujus plenior forma et sententia est hæc: *prior destinatur in Italiam; posterior in ea, quæ*

3 B

Jovius obtinuerat. *Sylb.* Laudabiliter primam auctoris manum tuetur post Sylburgium comtissimi ingenii femina. [Vide Not. Delph.] Quin vel optimi scriptores demonstrativum pronomen ante relativum omittunt. Post Cortium actum non agimus ad Sallust. Jug. c. 108. sine: 'Bocchum magis Punica fide, quam ob quæ prædicabat.' Quare Lipsius apud Plinium Paneg. c. 59. 'Præter id, quod est arduum' voculam demonstrativam rejicit, quem tamen ibi non sequitur. Hoc modo defendendus Seneca de Ira III. 30. 'Carissimis irascimur, quod minora nobis præstiterint, quam mente concepimus, quam quæ alii tulerint:' ubi vel particulam addunt, vel pronomen quæ elidunt. *Arntz.*

§ 2 *Constantius*] Scribe *Constantinus*, ex Epitome vulgata: ut contra § 14. 'Memoria mea Constantinum;', ubi *Constantium* legendum contendit Nic. Faber. *Schott.*

§ 5 *Retractante*] Pro *detractante*: familiare auctori nostro, ut *adhuc pro adhæc*; et sane proclivis error literæ unius, nisi constanter ita scriptum esset. *Schott.* Sup. c. 3. § 18. 'Nullo retractante, quæ aderam turbæ circumstierunt:' et c. 14. § 8. 'Cunctis retractantibus Antinum objecisse se referunt.' Spartian. Adrian. cap. 12. 'Retractantibus Italicis vehementissime, ceteris prudenter et cante consuluit:' ita excerpta cod. Ms. et ex Palatino jam reduserat Salmasius, quem vide et ad Spartian. Getam c. 4. Lamprid. Heliog. c. 35. et ad Capit. Gord. c. 8. Hæc loca adferre debui, ne quis inconsideratus ad sensum præbeatur florentissimæ doctrinæ viro Baluzio ad Lactant. de Mort. Pers. c. 26. qui falsam Schotti reprehendit observationem, 'retractare' idem esse quod 'detractare,' ipseque per simplex 'tractare' exponit; contra mentem auctoris. Et tamen hanc significationem: aliquot exemplis ei illustrare placuit, de qua nemo antea

dubitabat. Vide quem mox Anna citat, Entropium. *Arntz.*

§ 8 *Licinium*] Cuperus ad Lactant. Mort. Pers. cap. 29. volebat *Cæsarem creat et Augustum*; ut auctor indicaret uno eodemque tempore Cæsarem esse factum et Augustum; cum ex ejus sententia, qui Augusti creandi essent, ante quam hoc titulo insignirentur, dicis caussa Cæsares fuerint dicti. Verum hanc emendationem ipse rejicit in præfatione ad illas notas. Unde vero firmari queat talis Cæsareæ dignitatis titulus dicis caussa, ego quidem non video; nec habet hæc opinio satis firmum apud veteres fundamentum. Sed cum et alii scriptores Licinium majorem Cæsarem fuisse testentur, libentius hic agnosco dissensum historicorum, qui hisce temporibus non est infrequens, præsertim cum ad parvum tantum temporis spatium ea dignitate videatur usus; nam in nummis eodem anno aliis 'Cæsar,' aliis 'Augustus' appellatur, apud Oeconem p. 452. Conferendas Pagins de Coss. Cæsar. p. 168. cur autem in nummis diceretur 'Cæsar,' si major illi 'Augusti' dignitas attingit fuisset concessa? *Arntz.*

Lacu Pelsonæ] Qui in Norico: 'Perso' vocatur a Plinio. *Anna.* Et Cellarius Geogr. p. 350. *Arntz.*

§ 11 *Quinquennii imperium*] Scaliger ad Euseb. Chron. p. 246. et Baluz. ad Lactant. c. 20. *Arntz.*

§ 13 *Persarum regi Cyro*] Xenophon: φύνας δὲ Κύρος λέγεται καὶ ἔδειται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπιότατος καὶ φιλομαθέστατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλήσαι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομέναι, τοῦ ἐπαυεῖσθαι ἕνεκα. *Schott.*

§ 16 *Is*] Sed nihil erit turbatum si in superioribus *Constantinum* reponamus. Zosimus II. 15. *Arntz.*

§ 18 *A tyranno*] Hoc nomine cum sæpe appellari docuit Baluzius ad Lactantium Mort. Pers. c. 44. *Arntzenius.*

Rufus Volusianus] *Rufus* recte Ms. quod male mutat Schottus, et post eum alii. Zosimus II. 14. *Arntz.*

§ 20 *Nihilo segnus*] Jurare liquet *nihilo sequius* scripsisse Aurelium, pro 'nihilominus,' vel 'non minus bene.' Livius lib. II. 'Invitus, quod sequius sit, de meis civibus loquor:' pro 'minus bonum.' *Schott.* Jurato credunt Sylburgius, Gruterus, et Anna. Sed tuto poterat vir doctissimus illius jurisjurandi fidem imponere tali in re, cum perjurii pœna apud litterarum cultores nondum legibus sit constituta. Nec tamen aliter in optimis quibusque scriptoribus hanc vocem mutandam esse voluit; Nic. Heinsius ad Ovid. Met. II. 809. et Cortius ad Sallust. Jug. c. 75. § 10. Laudo illam locutionem, sed nondum a me possum inpetrare ut ubique hoc librariorum vitium et negligentiam esse culpem. Livius VIII. 18. 'Per infrequentiam comitia nihilo segnus perficiunt.' XXXV. 8. 'Cum pergeret nihilo segnus referre ut supplicatio decerneretur.' XLV. 10. 'Nec eo segnins judicia ex decreto coram his facto Rhodi exercebantur.' Scio illam etiam vocem retinuisse Burmannum apud Ovid. Met. VII. 770. et Val. Flaccum Argon. III. 85. 'Non segnus ille Occupat arva furor.' Si hoc admitti possit in tantis auctoribus, cur in Aurelio id vitio vertam? Tacitus Ann. VI. 13. 'Neque segnins consules edixere:' ubi etiam sibi volebat *sequius* magnus Lipsius. Dict. Cretens. IV. 20. 'Facile scuto decutiens, haud segnins imminere.' Apuleius Apol. p. 321. 'Mox tamen talem feminam nihilo segnins volui.' Sed de illa ætate nemo dubitabit. Adde Brantium ad Cæsar. Bell. Civ. II. 7. *Arntz.*

Jure tandem] *Lege tamen*; ex compendiis natum mendum. *Schott.*

Tiberi interceptus est] Non minus recte forsân legerimus in *transgressu Tiberis*. Sylb. Cuperus ad Lactant.

c. 44. Et de tempore quo perierit, Balzcius ad eund. cap. dicto. *Arntz.*

§ 24 *Numerum specie*] Forte *munerum*, quod propius ad scripturæ veteris vestigia accedit, quam *Numinum*. Sed si *munerum*, quomodo *primus*? Jussere multis retro sæculis Augustus, Caligula, alii, ut strenæ Kal. Januarii sibi offerrentur. Suetonius Octavio c. 42. Caligula c. 57. *ἐπέχω* igitur. Mox *optiora* pro *aptiora* male in vet. lib. et infra *vi manet*. *Schott.* *Munerum* tamen præfert Cuper. ad Lactant. c. 44. sed per ea intelligit ludos, spectacula, quæ edere destinaverat, quo nomine pecunias corradebat; nemini ea hujus vocis significatio ignota potest esse. Juven. Sat. III. 36. 'Munera nunc ednat, et verso pollice vulgus.' *Specie* est 'prætextu.' *Arntz.*

§ 28 *Constantina*] Alii *Constantiam* a Constantio Cæsare. Dictum et *Nicephorium*, quod ab Alexandro Magno conditore insigni victoria ibi parta illustris esset. Plinius, Strabo, Stephanus. Templi Jovis Nicephorii mentio apud Spartianum Adriano. 'Nisibena Constantina' vocatur in libro qui inscribitur 'Notitia Provinciarum.' Strabo vero *κόντρα* per u scriptum habet. Virta ab Alexandro quoque conditum oppidum nominatur a Marcellino lib. XX. *Schott.* *Constantinam* Numidiæ metropolim agnoscit etiam S. Augustinus, et Carthaginensis Concilii Canones. Sed est etiam alia Constantina, et plures Constantiæ, ut docet Thesaurus Ortelii. Sylb. Lapsum hic esse Schottum, dum hanc Constantinam Nicephorum esse dictam scribit, observat Cuper. ad Lactant. cap. 44. *Arntz.*

CAP. XLI. § 1 *In Italiam*] Male in vet. lib. *Schott.* Qui ab aliis secutus edidit in *Italia*. Sed scimus solere ea confundi ab optimo quoque. *Arntz.*

Præter admodum magna cetera] Fœdatus locus, ita purgandus: *illi præter*

modum magna cætera; vel forte illi præter modum magnificentia; huic parsi-monia, quæ adversa sunt Dialecticis. De magnificentia vide quæ notavi ad Nepotis fragmenta in Attici vitam. Schott. Possemus etiam legere illi præter admodum pauca, magna cætera. Sed Schotti lectio ad antithesin congruit melius. Syll. Lepide etiam Sylbngius, immissa voce admodum pauca, magna cætera: possem et ego micare in tenebris; sed tanti non est, ut sannis excipiar. Grut.

§ 4 *Vetus veterrimumque*] An *teter-rimumque*? sed non est insolens id ætatis auctoribus quasi per correctionem rem repetendo intendere, pro *etiam veterrimum*. Cæterum de crucis supplicio a Constantino sublato Zozomenus I. 8. Ecclesiast. Historiæ, Nicephorus VII. 46. et I. ult. Cod. Theodos. de Pagan. Sacrif. et Templ. De cruribus suffringendis, Cicero in Antonianis et pro Sex. Rosc. Schott. Tamen *teterrimum* laudat Elmenh. ad Arnobium Advers. Gentes p. 25. quomodo et hic reponendum iudicabat Gulielmus Cave Introd. ad Antiquit. Eccles. c. 1. § 6. receptum amplectitur Lipsius de Cruce I. 11. et III. 14. Supra pro *texit*, malim *rexit*; quod est, mite in eos inperim exercuit, vel inperio nondum subiectos in potestatem redegit: de honore vero 'conditoribus' habito, quod sequitur, adi Spanhem. de Num. Diss. IX. p. 565. Arntz.

§ 9 *Martiano*] 'Martianus' officiorum magister. Epit. Vulg. c. 59. Schott. *Condenda Urbe formidandisque*] Sed intelligendum erit, advocavit animum a bello et reliquis curis condenda urbe; vel scribendum *advocavit*, id est, 'animum applicuit.' Cicero Tusc. Quæst. I. 31. 'Nisi animum ad se ipsum advocamus:' ubi alii quoque dederunt *avocamus*. Arntz.

Novandæ militiæ ordine] Sed solent epitheta ita transponi, ut aliquando voci non suæ jungantur. Broukh. ad

Tibull. El. II. 1. 49. Arntz.

§ 14 *Permissionem*] Wasse ad Sallust. Jugurt. c. 45. fin. Arntz.

§ 16 *Bellum irrumpere acceperat*] Quid si *acceperat*? Et mox delenda præpositio *ad*; supererat enim repetita forte eadem dictione: de cometiis quædam editionem vulgatam Vespasiano. Schott. Aptius cum Schotto legemus *acceperat*. Syll. Sed *acceperat* hic est audierat, 'cognoverat.' Cicero de Senec. c. 21. 'Ut eas non tum primum accipere videantur, sed reminiscit,' et c. 17. 'Marcum quidem Valerium Corvum accepimus ad centesimum annum vixisse.' ad Fam. Epist. I. 9. 'Sed quod de illo acceperant, aut etiam suspicabantur.' Virgil. 'Accipe nunc Danaum insidias.' Cortius ad Sallust. Catil. c. 6. § 1. De cometa proxime ad hunc locum adludit Lucanus I. 528. 'Crinemque timendi Sideris, et terris mutantem regna cometem.' Ad id posset exponi pro 'præterea.' Arntz.

Achyronam] Cassiodorus et Eusebii cod. Ms. vocant *Acyronem*. Ortelius etiam *Acyronem* affert pro eodem. Syll.

§ 18 *Castra castellaque*] Vide tamen Spanhem. ad Julianum Orat. I. p. 63. Arntz.

§ 20 *Quæ res*] De hac re diligenter egit Burman. De Vectig. c. 3. p. 43. ubi recte *dissimulatio* contra Gotbofr. qui volebat *distimulatio*, defendit. Arntz.

Alteros M. Boionius] [Vide Not. Delph.] Ad Spartiani Sev. cap. 18. Schotti etiam emendationem amplectitur hic Gruterus. Arntz.

Hipparchus] Nicæus astrologus scripsit in Arati et Eudoxi Phænomena, et de syntaxi stellarum fixarum: vide Suidam et Servium in primo Georg. Virgillii. Laudat sæpe Plinius in Nat. Hist. Schott.

Indigenam fuisse ignoravissent] Casaubonus conjicit *fustibus necavissent*, vel *fustigatum necavissent*. Ego pro-

pius characteres lectionis receptæ fuste ignominiauisissent. Amat enim Noster usurpare voces novas, et tamen admodum energeticas. *Gruter.* Censeo scribendam *fustibus necavissent*; vel *fustigatum necavissent*, ut vestigia literarum propius sequamur. *Casaubonus. Anna.* Sed si ita scripsisset auctor, cur *indigenam* addidisset, nisi *indignum* scribas pro 'inmeritum?' qua ratione *Ovid. Met. x. 627.* 'Indignamque necem pretium patietur amoris.' *Drakenb. ad Silium XIII. 606.* Neque enim erat tanti Imperatoris, impedire ne justitia suo ordine administraretur. Malim tamen retinere ego scriptam lectionem; quid enim mirum, si Imperator philosophiæ studiosissimus tam supinam negligentiam et inscitiam damnaverit, ut sic bono præsidio in posterum munita philosophantium existimatio non ita facile negligeretur, et inter amplissima urbium decora recenseretur, sibi tales posse vindicare cives? *Arntz.*

Fiscales molestia] Volebat hic Schottus repou *repressæ.* Sed simplex est pro composito, quod centies. *Tacit. Hist. IV. 3.* 'Paneos erumpere aunos circumjecti pressere:' quo loco etiam *Faërnus oppressere* sine necessitate. *Arntz.*

Ni parum dignis] Constanti hoc tribuit vulgata Epitoma cap. 63. non Constantino patri. *Schott.*

Cum ob auctoris decus in virtutes potissimum] Omnino; veluti non parce ostendimus ad *Tacitum Histor. I. 5. f.* 'ut haud minus vitia principum amarent, quam olim virtutes verebantur.' *Grut.*

§ 25 *Diro atroque ingenio*] Pro *atroque* mox malle *tetroque*, quæ vox teste *Nonio de Prop. c. 4.* hac voce, 'crudelem' significat. *Cicero in Verr. IV. 55.* 'Videte, quanto tetrior hic tyrannus Syracusanus fuerit.' *Sulpitius ad eundem ad Famil. Epist. IV. 12.* 'Ab homine teterrimo acerbis-

sima morte est affectus:' ubi tamen nuperrimi editores *deterrimo* exprimere maluerunt. *Atrocique* hoc loco conjiciebat *Spanhemius ad Julian. Orat. I. p. 219. Arntz.*

Haud injuria desideraretur] Nimirum nihil est quod comparatio non faciat bonum vel malum: uti non parca exemplorum farragine ostendimus ad illa *Livii XXIV. 5.* 'Vix quidem ulli bono moderatoque regi facilis erat favor apud Syracusanos succedenti, tanta caritate Hieronis: verum enimvero Hieronymus, veluti suis vitiis desiderabilem efficere vellet avum,' &c. sed et de eadem re multa quoque coaccravimus ad ista *Taciti:* 'Ne Tiberium quidem caritate, aut reipublicæ cura successorem adscitum; sed quoniam arrogantiam sævitiamque ejus introsperit, comparatione deterrima sibi gloriam quæsiivissæ?' *Annal. I. 10. f. Grut.*

§ 26 *Vetranio*] Vetus liber. *Eutropio et Ammiano 'Veteranio'* pentasyllabus est: illum lib. x. extremo, hunc lib. xv. lege. *Schott.* Et vocalem intermedium esse ponendam censebat *H. Vales.* ad *Ammian. xv. 1.* sed merito aliam sententiam secutus est ad eundem locum eruditissimus ejus frater *Hadrianus*, præsertim quod ita velint nummi, quales reperies in *Numm. Arschotani tab. LXV. n. 23. Beger. tom. II. Thes. Brand. p. 816. Occos. Biragi p. 486.* firmantque id *Mes. infra in Epitoma* et apud *Eutropium.* Latius conferatur *Spanhem. de Usu Num. diss. XI. p. 267.* ad *Juliani orat. I. p. 186. et 203. Arntz.*

CAP. XLII. § 4 *Dicendi copiam restare*] Vetus male. Nam *prestare* rectum est. Magna sane laus eloquentiæ. *Schott.*

§ 5 *Hyems aspera, clausaque Alpes tardavere*] Pulchra figura: quemadmodum enim mare et aperitur suo tempore et clauditur, sic et Alpes; sed alio tamen modo. Inde de *Cimbris Florus II. 3.* 'Hi jam (quis crede-

ret?) per hyemem quæ altius Alpes levat, Tridentinis jugis in Italiam provoluti, ruina descenderant.' *Gruterus*.

§ 6 *Potentianus*] Sine dubio et hic erit lapsus librariorum. *Arntz*.

§ 7 *Bustorum modo*] Lego: nam vitiosus etiam hac in parte liber calamo exaratus. Ad sepulcra principum virorum gladiatorum paria a lanistis committi, et ad mutuam necem depugnare solere nemo ignorat, nisi hospes admodum in literis. Mox pro *Magnianis*, licet in Ms. comparet, repono *Magnentianis*: non enim opere dicto audientes sunt. *Schott*.

Ambos] Scripsi vario *ambos supplicio* cum Spanhemio ad Julian. Orat. 1. p. 255. *Arntz*.

§ 12 *Ob savitiam*] *Scenicum atque animum truce* erat in vet. cod. quod sequetur, qui probabit. De Silvano autem Ammian. lib. xv. *Schott*.

§ 15 *Pedestre ad magisterium*] Supra paullo 'Vetrano pedestri magisterio milites curat.' Is erat qui pedestris militiæ rector et magister peditum, qualis olim erat et magister equitum. *Schott*. Præpositio ad videtur expungenda, vel ea retenta, pro *meruerat* legendum *pervenerat*. Sylb. Videtur abundare præpositio ad, ut et Sylburgius prodidit. *Gruterus*.

§ 17 *Gallos natura præcipites*] Gentem inquietam, quæque constantem principem requirat, notat Vopiscus Saturnino et Caro. Trebellius Pollio initio Gallienorum. Objectam Gallis levitatem refellere conatur J. Bodinus Methodi Histor. c. 5. *Schottus*.

Quæ quamquam in ejus fortuna, Principis tamen et consilio accidere] Putat idem noster amicus ante *et consilio* deesse *auspicio*, vel simile quodpiam nomen: at ego potius adhuc expunxerim voculam in, ut *fortunam* accipiat pro 'ductu,' *consilium* autem pro 'auspiciis:' nam alioquin *consilium*

complectitur etiam *auspicio*. Tacitus Annal. III. 47. p. 'Tum demum Tiberius ortum patrumque bellum senatui scripsit; neque dempsit aut addidit vero: sed fide ac virtute legatos, se consiliis superfuisset,' &c. Interim, peculiariter heic accipit *fortunam* auctor noster. Vulgo enim obtinebat, ut ejusdem esset 'fortuna,' cujus erat et *auspicio*. Unde Justinus II. 21. 'Ibique prælium commissum: sed fortuna regis cum duce mutata non est,' &c. et apud Curtium v. 9. Nabarzanes: 'Diis adversis bellum inimus, et pertinax fortuna Persas urgere non desinit: novis initiis et omnibus opus est. *Auspicio* et inperium alii trade interim,' &c. de qua re nos plura ad Taciti Histor. II. 33. p. Cæterum et dncibus subalternis suam etiam 'fortunam' adscribebant nonnulli. Hinc Darii illud apud eundem Curtium III. 6. 'Quippe quæ per dnces suos acta erant cuncta damnabat; ratus pluribus curam, omnibus abfuisse fortunam:' quæ ipsa verba excussimus ad illa Taciti Histor. I. 79. f. 'Læto Othone, et gloriam in se trahente, tanquam et ipse felix bello, et suis ducibus, suisque exercitibus rempublicam auxisset.' *Grut*. Nihil mutandum. Ait hæc omnia etsi 'in fortuna' Juliani acciderint, tamen et consilio Principis Constantii accidisse. *Anna*. Sed hæc non accuratius a doctissima femina exponuntur, quam ab auctore nostro, si vera hæc est lectio, scripta sunt. Mirifice mihi satisfacit felicissima Freinsheimii conjectura ad Curtium v. 9. § 4. *reponentis quæ quamquam vi ejus, fortuna Principis tamen et consilio accidere*. Hæc ipsa est Aurelii manus, ni omnia me fallant. 'Vis' est efficacia in bello, virtus, quæ eo sensu 'consilio' opponitur. Wasse ad Sallust. Jug. c. 5. Et 'fortuna' tribuitur illi, penes quem sunt *auspicio*, Imperatori; non vero ei, qui sub Imperatoris

auspicio bellum administrat. Claud. Bell. Gild. vs. 500. 'Illius auspicii inmensa per æquora miles Non planstris Arctove regor: contemne Booten Navita, turbinibus mediis permitte carinas. Si mihi tempestas Libyen ventique negabuunt, Augusti Fortuna dabit.' Barthius ibi alia adfert, quibus adde Pacatum in Paneg. cap. 40. § 2. 'Sed fatearis necesse est, quantum te in hoc bello, tantum fortunam tuam egisse post bellum.' Præterea hanc conjecturam admitteendam esse patet, quia mox 'ductu et auspicio' sequatur; jam autem illas voces 'auspiciū' et 'fortunam' idem velle patet ex loco Claudiani, quem supra attulimus, et exemplis a Demstero prolatis ad Rosini Antiq. II. 16. In textu tamen nihil mutavi, ne offenderem eos, qui corruptissimis etiam lectionibus aliquem sensum concelliare non sine tortuoso labore sedulo allaborent. *Arntz.*

§ 19 Quod. [Vide Not. Delph.] Sed hæc vocula tam ad fortunam quam consilium referenda erit, si Freinshemium sequamur. *Arntz.*

Dum externis motibus, modo civilibus exercetur] Bis ponenda videtur vox una, cum externis motibus modo, modo civilibus exercetur. *Grut.*

§ 21 Magno decore] Locus postulat dedecore, nisi aliter interpungas. *Schott.* Minime heic locum potest habere aliorum dedecore; quocunque etiam modo interpungatur versus; ut pluribus exemplis ostendimus ad Taciti Annal. XIII. 34. 'Et Corbulo dignum magnitudine populi Romani rebatur, parta olim a Lucullo Pompeioque recipere,' &c. *Grut.*

Restituisse] *Præstitisse*, vel potius restituendo legendum. *Schottus.* Vel supervacua est vox *restituisse*, vel mutanda in aliam: notæ male Schottus *præstitisse*: sed magis inclino ut putem totam vocem manasse ab ingenio librarii. *Grut.* Nec rejiciendum quod *instituisse* legit Freinshem.

ad Florum IV. 12. § 43. *Arntz.*

§ 23 *Ornandi genere*] Scriptum depravate, pro *orandi*, Ammiano auctore et Epitom. *Schott.*

Gnarus vita bonorum Principum reipublicæ quietem regi] Omnino vere. Mutatione enim Principis cujusque, non extranei tantum, sed et domestici nostri, rebus student novis; adeo ut ex vero dici queat, mutato Principe, omnia domi mutari, omnia foris. Polybius post regum aliquot mortes, infit Histor. lib. IV. capite altero: ὄθτω δὲ τοιαύτης περὶ πάσας τὰς δυναστείας καινοποιίας οὐσίας, ἐμελλε πραγμάτων ἔσεσθαι καινῶν ἀρχή. τοῦτο γὰρ δὲ πέφυκε καὶ φιλεῖ συμβαίνειν κατὰ φύσιν ὃ καὶ τότε συνέβη γενέσθαι. Hoc igitur modo innovatis ubique locorum potestatis, quin novandarum quoque rerum principia nascerentur nullum erat dubium: quippe ita natura comparatum est: neque aliter tunc evenit. Ea de causa, tanquam insolens quid, scribit Athalaricus rex apud Cassiodorum Variarum VIII. 16. 'Innovatio regis sine aliqua confusione transivit:' ut et antea Claudianus de Laudibus Stilliconis I. 158. 'Nil ibi barbariæ motus, nil turbida rupto Ordine tentavit novitas; tantoque remoto Principe, mutatas orbis non sensit habenas.' Sed hæc reseryanda erant nobis, ad illa Livii XXVIII. 24. 'Scipio ipse gravi morbo implicitus, graviore tamen fama; cum ad id quisque quod audierat (insita hominibus libidine alendi de industria rumores,) adjiceret aliquid, provinciam omnem, ac maxime longinqua ejus turbavit: apparuitque quantum excitrna molem vera fuisset clades, cum vanus rumor tantas procellas excivisset: non socii in fide, non exercitus in officio mansit,' &c. ad eum quippe non absurda forsan collegimus ex Græcorum Latinorumque historicorum memoriis. *Grut.*

§ 25 *Clarius*] Ita vetus liber: quid si *præclarius*, quod τῷ ἀτοξ opponi

queat? sed illa non inusitata id metatis scriptoribus loquendi forma, pro 'melius,' 'humanius.' *Schott.*

Apparitorum] At quidquid il peccant, peccat ipse Princeps: itaque quei laudare potes eum, cui mali ad-

ministri? In eum enim competunt illa P. Syri: 'Nisi vindices delicta, improbitatem adjuves.' Item: 'Injuriam ipse facias, ubi non vindices.' Nec non: 'Qui culpæ ignoscit uni, suadet pluribus,' &c. *Grut.*

DE VITA ET MORIBUS

IMPERATORUM ROMANORUM, &c.

De vita] Vulgatam libri inscriptionem retinui: non celabo tamen lectorem, quam in Ms. Petri Pithœi viri doctissimi ἐκτυραφῆς repperi: *Incipit libellus de vita et moribus Imperatorum, breuiatus ex libris Sex. Aur. Victor. a Cæsare Augusto usque ad Theodosium.* A quo vetus codex Floriacensis, qui est Petri Danielis, non admodum variat, nisi quod *Victorini* pro *Victoris* integre scriberet: quomodo et Elgaldus Cœnobii Floriacensis monachus, in vita Roberti regis appellat: sed is bibliothecæ suæ librum Ms. religiose secutus est. Depravatum hoc nomen in Pauli Diaconi vulgatis edd. qui lib. De Gestis Longobardorum secundo, Apenninas Alpes describens, 'Sunt,' inquit, 'qui Alpes Cotias et Apenninas unam dicant esse provinciam: sed hos Victoris' (excusi quidam *dictores*, male; meliores lib. *Victorini*) 'revincit historia, quæ Alpes Cotias per se provinciam appellat.' Quæ hodieque in Nerone exstant novæ veterisque ed. Aurelii Victoris: de quo quidem auctore plura in Prolegomenis dicere memini. Ceterum antiquiss. exemplum, quod nuper Jac. Cujacius Jctorum nostri temporis facile princeps Biturigibus ad me misit, **SEX. VICTORINI** disertim præfert:

ut forte racemator hic a Victore, cuius quædam exseribebat, Victorinum sese appellarit: quo de alii iudicabunt. Mihi certe studio fuit, indicare quam feliciter Lavernæ litasset, et unde potissimum uvas decerpisset; a Tranquillo nimirum, Victore, Ammiano, Eutropio, ceteris. Hinc factum, ut major quam vellem, hic commentarius appareat. *Schott.*

Sexti Aurelii Victoris] Historiam Augustam, aut ejus saltem Epitomen, eodem tempore cum Eutropii breviario, inter conferendos scriptores varios diversaque exemplaria, Bardigalæ emendavimus: anni sunt jam plus undeviginti. Eam nunc tandem in lucem emittere visum est, et in ejus ed. hæc paucula monere. Exemplaria nostra fuerunt impressa omnia præter unum membranæum, quod nobis commodavit Jos. Cassianus, regius consiliarius. De auctore istius breviarii nihil comperi; neque satis scio quis iste Victor, qui Romanam historiam ab Octaviano Augusto ad Theodosium Magnum sit persequutus. Jul. Capitolinus Aurelii Victoris cognomento *Primi* in Opilio Macriano meminuit. 'Verba denique' (inquit) 'Aurelii Victoris, cui *Primo* cognomen erat, hæc fuerunt: Macrium, libertinum hominem, prostibulum,'

&c. sed Victor hic Primus, et Julius Capitolinus Theodosium illum multis sæculis antecesserunt. Alius floruit sub Juliano Augusto Victor historicus; quem sic celebrat Ammianus Marcellinus libro vicesimo primo: 'Imperator revertitur Neesum, copiosum opidum, quo inde expedite cuncta disponderet suis utilitatibus profuturum: ubi Victorem apud Sirmium visum, scriptorem historicum, exinde venire præceptum, Pannoniæ secundæ consularem præfecit; et honoravit ænea statua, viram sobrietatis gratis multilaudum, multo post Urbi præfectum.' Inter cujus Juliani principatum, et ejusdem Theodosii mortem, quia non sunt anni plures quam triginta duo, potest, qui a Juliano sit ita honoratus, post Theodosium vixisse, atque de rebus scripsisse Theodosii. *Vinet.*

CAP. I. § 1 *Anno urbis condita septingentesimo vicesimo secundo, ab exactis vero regibus quadringentesimo octogesimoque, mos Romæ repetitus uni prorsus parendi, pro rege Imperatori, vel sanctiori nomine, Augusto appellato]* Hæc non sunt in Cassiani vetusto cod. qui sic incipit: *Octavianus patre Octavio senatore, &c.* Quot autem annis regnatum sit initio Romæ, discrepant auctores. Titus Livius annos putat ducentos et quadraginta quatuor. Quem numerum si ex septingentis et viginti duobus subducas, reliqui sunt quadringenti et septuaginta octo anni ab exactis regibus ad monarchiam Augusti. *Vinet.*

Sanctiori nomine] Ed. Laurentii Abstemii, quæ est Augustæ edita, habet *severiori*: vulgata tamen lectio magis placet ex Sueton. cap. 7. sic enim dicitur causa appello. Nam Suetonius scriptus, libris fere, non capitibus, numerisque divisus est. *Schott.*

§ 2 *Ab Ænea per Julianam familiam]* *Juliam* vulgo appellant: sed vetus liber *Iulam*, quot syllabis ille cognominatus fertur apud Virgil. unde gens

hæc appellata. *Vinet.* *Julam* itidem Leid. 2. sed male; vide Vir. Ill. cap. 79. § 1. Et quæ adduximus ad Orig. Gent. Rom. cap. 15. § 5. et Ryck. ad Tacit. Ann. IV. 9. *Arutz.*

Majoris avunculi] Sic apud Sueton. Tranquillum; sed hoc aliquando puto me didicisse ex Paulo libro tricesimo octavo Digestorum, titulo decimo, et lege decima ejus tituli, quod matris meæ frater meus est 'avunculus:' et avunculi mei avunculus, meus est 'magnus avunculus:' et mei magni avunculi avunculus, meus 'major avunculus.' Octavianus autem, id est Octavii filius naturalis, in alienam familiam inductus, Augustus cognominatus, matrem habuit naturalem, Attiam, filiam Juliæ sororis Caii Julii Cæsaris a Bruto et Cassio interfecti: quemadmodum docuimus in iis quæ in Entropii Breviarium scripsimus. Interfectus ergo ille Cæsar Julius, Octaviani Augusti fuit non avunculus major, sed magnus tantum avunculus. *Vinet.* Sed si quis diligentias Suetoninum cum Nostro comparat, facile videbit nihil hic esse turbatum, et omnia sano ordine procedere; ex una enim Suetonii periodo duas facit, narrans primo, in provinciæ formam redactam esse Ægyptum, et mox, fossas vetustate clausas patefactas fuisse, ut feracior hæc regio esset. *Arutz.*

Labore militum patefecit] Scilicet milites Romanus nunquam erat otiosus: legimusque passim per ipsum quævis structa. Certe impensos ædificando theatro, templo, classi: imo oleas vineasque plantasse; fluviosque nunc derivasse, nunc detersisse, nunc munivisse; nec minus extruxisse pontes, siccasque paludes, fossas duxisse, scrutatosque auri argentique venas: devique vias stravisse, colonias exustas restaurasse, urbesque magnas ædificasse, exemplo plus uno ostendi ad Livii librum XI. ubi Epitome habet: 'Lucius Postumius consularis, quoniam

cum exercitui præset, opera militum in agro suo usus esset, damnatus est.' *Grut.*

§ 6 *Ducentis centena millia*] [Vide *Lect. Varr.*] Sed tales conjecturæ hoc loco non requiruntur, cum recte 'modiorum' subintelligatur, quod monuit jam ad Tacitum idem Gronovius, ut et ad Liv. lib. XLIII. cap. 6. 'Et ex Africa legati simul Carthaginiensium, tritici decies centum millia et hordei quingenta:' et ad Senec. *Brev. Vitæ* c. 18. 'Ut tibi multa millia frumenti bene committerentur.' *Arntz.*

§ 7 *Populo Romano*] *Populo Romano* confirmant omnes scripti apud me, nec video cur ferri non posset. *Arntzenius.*

Dalmatas] *Dalmatas* omnes hic scripti et editi. Vide ad Vir. Ill. cap. 44. § 4. *Arntz.*

Sicambros] Aliter Suetonius, Suevos et Sicambros deditos in Galliam traduxisse, atque in proximis Rheno agris collocasse cap. 21. Rectius igitur Augustana ed. delet *delevit*. Porro in Mss. libris lapidibusque antiquis *Sygambri* appellantur, ut et *Συγάμβροι*: a Strabone l. VII. cui nostrum u respondet. *Schott.* Est hæc Laur. Abstemii ed. quod, si ei accedunt Mss. codd. approbo. *Gruterus.*

Stipendiariis] *Stipendiarios* Mss. nostri præferunt, accusandi casu, ut et Veronensis ed. longe optima, quam ego omnium primam typis editam fuisse opinor, a Joh. Jucundo, cujus et in Cæsaris Commentarios industria exstat, erutam. Hic mihi quarti Ms. instar est, ita præclara veteris scripturæ vestigia retinet, nihil pæne ab illis evarians. *Schott.* Et *stipendiarios* firmatur ab omnibus nostris, quod sine necessitate loco suo erat motum: vult enim, Pannonios, quos stipendiarios effecerat, 'numero provinciarum' adjecit, quæ voces ex prioribus sunt repetendæ: Posset quoque

legi *stipendiarios effecit*; sed tutius credo expositione mitigare. Vell. *Patere.* II. 39. § 3. 'Vindelicos ac Noricos Pannoniamque et Scordiscos novas imperio nostro subjunxit provincias.' *Arntz.*

Creandique regis] *Regis* fortasse sensui erit adcommodatus, et ipse malle. Sed cum Schotti codd. et nostri habeant *reges*, victus tot Mss. auctoritate lectionem non negligendam duxi. Scilicet certum est, non semper veteres observare grammaticorum præcepta, qui jubent hæc gerundia vertenda esse in adjectiva. Cæsar *Bell. Gall.* v. 38. § 2. 'Ne sui in perpetuum liberandi atque ulciscendi Romanos occasionem dimittant.' Livius IV. 1. 'Ut populo potestas esset consules faciendi.' Adde II. 43. VIII. 2. XXIV. 24. XXVI. 27. XXVIII. 36. XXXVIII. 47. XLII. 37. 'Quæ causa Romanis aut in Græciam transejciendi copias, aut urbes occupandi esset.' Cicero pro Sextio c. 12. 'Venisse tempus ulciscendi se.' Sed similia sunt innumera, quæ piget memorare. *Arntz.*

§ 10 *Adeo namque turbas*] *Denique* habent Mss. et infra *bellum indixerit* *jactantisque*: melius. *Schott.* *Revo-canda* ed. Mss. olimque excursorum *Adeo denique turbas*. *Grut.* *Denique* et nostri omnes vel scripti vel editi; uti etiam illud *indixerit*, quod præferendum jubentibus codd. ceteroquin perinde esset quid eligas: Quare etiam illas voces solet jungere Livius, ut VI. 26. 'Quibus bellum indixistis intulistisque.' XXXVIII. 48. 'Non ideo populus Romanus his bellum indixit aut intulit.' Cicero in Verrem I. 31. 'Ei civitati bellum indici atque inferri solere.' Talia in Epitome ferri non possunt; ceteroquin legi posset *indixerit aut intulerit*. *Arntz.*

Cuiquam bellum intulerit] Restituenda iterum eorundem codicum scriptura, *indixerit*. *Grut.*

Folia infructuosa] In eandem sen-

tentiam apud Macrobius Cicero de *Repub.* lib. vi. 'Quamquam sapientibus conscientia ipsa factorum egregiorum amplissimum virtutis præmium est; tamen illa divina virtus non statuas plumbo inhærentes, nec triumphos arescentibus laureis; sed stabiliora quædam et viridiora præmiorum genera desiderat.' Eidem lib. II. ad Attic. 'Cato pro centum millibus est,' qui currum triumphantis sequebantur. *Schott.*

§ 12 *Quidquid commodo geritur*] *Gereretur* cum editis omnes scripti, nisi quod ex solo Leid. 2. nulla notata sit diversitas, qui tamen cum aliis pro *emolumentis causa*, reponit *spe* ex Suet. Aug. c. 25. Symmachus Epist. x. 34. 'Speratum emolumentum tanquam popularis ignovit.' *Arutz.*

Hamo aureo piscantibus] 'Reti aurato, purpura coccoque funibus nexis piscatum Neronem' auctor Sueton. Ner. c. 30. et Orosius VII. 7. Eutropius vero lib. VII. 'blatteos funes' vocat, quod illi *purpureos*. *Schott.*

§ 14 *Et proprator cæsus*] *Cæsus* a fuit a Mss. 'Tres legiones cum duce Quinctilio Varo, legatisque, et auxiliis omnibus cæsus.' Tranquillus c. 23. et Tiberio c. 17. Tacitus de *Moribus Germanorum* Q. Sulpicio Camerino, C. Poppeio Sabino Coss. a. d. IV. Non. Sextiles, quo et Cannensis clades accepta. Dio lib. LVI. L. Ann. Florus lib. IV. Paterculus lib. II. præter tres legiones totidemque alas, etiam sex cohortes numerat. *Schott.*

Valido incussu] Adeo consternatum ferunt, ut per continuos menses barba capilloque submitto caput interdum foribus illideret; vociferans, 'Quintili Vare, redde legiones;' diemque cladis quotannis mæstum habuerit ac lugubrem. Suetonius c. 23. Orosius VI. 21. *Schottus.* *Accidisse* etiam interponunt omnes editi quos vidi ante Schottum, et scripti, excepto solo Leid. 2. de quo nihil audeo pronun-

ciare, quod et in sequenti voce accidit, ubi si ab eo Ms. discesseris, omnes Mss. et edit. justa conspiratione *incursu*, quod merito placebat Cortio, qui promisit latius se hanc lectionem defensurum et probaturum, quem librum avide expetimus, ad Lucan. VI. 161. 'Confringite tela Pectoris incursu.' Interim, dum meliora expectamus, optimam lectionem defendit Seneca de *Const. Sap.* cap. 3. 'Nec secari adamas, nec cædi vel deteri potest, sed incurrentia ultro retundit,' de *Vita Beat.* c. 27. Apuleius sub finem lib. VII. 'Ipsam quidem sæpe incursare calcibus potuisti.' Quo pacto Plautus *Pæn.* IV. 1. 3. 'Is me autem porro verberat, incurSAT pugnīs, calcibus.' Rudente III. 4. 17. et *Asin.* I. 1. 21. Burman. ad *Phædr.* Fab. II. 7. 8. Martial. *Epigr.* I. 9. 'Pectore nec nudo strictos incurrit in enses.' Quinctil. IX. 1. p. 761. 'In latera atque in terga incurrere datur:' ubi male alii *incutere*. Apul. *Met.* VIII. pag. 214. 'Nonnunquam morsibus suos incurstantes musculos.' 'Incurrus' enim et 'incurrere' a re militari ad quævis alia transferuntur, hinc minus casto sensu 'incurrere servis' dixit Juven. Sat. VI. 31. 'sororem incurrere' Apul. *Met.* X. p. 250. Porro de hoc capitis incursu confer Barthium ad Statium *Theb.* V. 642. *Mox veste, capillo ac reliquis omissa priori copula* Leid. 2. Sed nullus est ex nostris cod. cui minus tribuam; ita nil fere præter ineptas oscitantis librarii aberrationes continet. Sallust. in *Jug.* c. 83. § 2. 'Prædem captivosque et impedimenta.' Livius XXXVI. 40. 'Arma signaque et spolia omnis generis transvexit.' XLV. 1. 'Veris nunciis Fabii Lentilique et Metelli adventu firmatum est.' Suetonius Claudio c. 22. § 1. 'Quædam circa ceremonias, civilemque et militarem morem correxit.' Seneca *Herc. Fur.* vs. 927. 'Stet suo cælum loco Tellusque et æther.' Sulp. Severus

Hist. Sacr. i. c. 53. vs. 4. 'Urbem murosque ac templum solo stravit.' Ammian. Marcell. xv. 5. initio: 'Galliæ cædes acerbas rapinasque et incendia.' Hæc et alibi, licet minutiora, ut revera sunt, videantur, fuerunt corrupta, de qua re Gronov. ad Liv. v. 48. Wasse ad Sall. Catil. c. 9. et Jug. c. 6. et nos inf. c. 8. § 4. Arntzenius.

§ 15 *Milites commilitones*] Tranquillus Cæs. c. 67. Augusto c. 25. Cæsar ipse Bell. Civ. lib. iii. Missionem vero cum urbis periculo flagitantes, 'Quirites' appellabat. Idem Sueton. Cæsare c. 70. Quæ sequuntur petenda ex capp. 57. et 66. ejusdem. Schott.

§ 17 *Ob taciturnitatem Mæcenas, ob patientiam . . . Agrippa*] *Ανωροφφρος* hæc dicit, nisi a Suetonio, unde excerpta sunt, dissenserit. 'Desideravit' (inquit Tranq. c. 66.) 'nonnunquam et M. Agrippæ patientiam, et Mæcenatis taciturnitatem,' &c. fefellit forte racematorum vocis *desideravit ἀμφιβολία*. Usitatus enim ille dixisset *Desideravit in Agrippa patientiam, et Mæcenate taciturnitatem*. Desideramus enim, quibus alii præditi, ipsi caremus: et milites aliquot desideratos dicimus. Desideramus vero in aliquo, quæ deficient enim. Flaccus tamen nobiscum facit, qui in reticendis gravioribus Mæcenatis prudentiam laudat Sat. ii. 6. 'Et quæ rimosa bene deponuntur in aure.' Ea, inquit, credebat, quæ homini pleno rimarum, hac illæc perfluenti, credi tuto possent. Tacitus etiam Annal. lib. iiii. 'Mæcenati' secreta Augusti innoxia fuisse scribit: 'Agrippam' vero fortem vocat idem Venusinus Pindarus Od. i. 6. et Paternulus virtute, labore, vigilia, periculo invictum. Verum ita ego Suetonium explicandum puto, taciturnam quidem 'Mæcenatem,' et constantem 'Agrippam' fuisse; eas tamen virtutes nonnunquam, quod ab iis recessissent, desiderasse: hoc enim vult, cum nonnun-

quam dicit: quomodo gemina scripserint auctores. Schott. Neque taciturnus Mæcenas apud Suetonium, neque patiens modestusque Agrippa. Vinet. Hæc minime pugnant, uno tantum in casu desideravit patientiam ceteroquin Agrippæ propriam, et taciturnitatem, qua ab omnibus commendatur Mæcenas. Adde Barthium Adv. xxiv. 14. Aratz.

§ 18 *Rarus quidem ad recipiendas amicitias, ad retinendas constantissimus*] Ad illud etiam exemplum amores suos direxit Propertius, ubi inquit, 'Nec cito desisto, nec temere incipio.' Interim tyro notet Imperatoribus etiam suos fuisse amicos; sed bonis duntaxat: nam sequiores profecto tale quid infra fastigium suum putabant. Pacatus Paneg. ad Theod. c. 16. 'Ecquis Imperatorum unquam putavit amicitiam cultum in regia laude ponendum? humilis hæc virtus, dubiumque an virtus, judicabatur; nec palatiis digna sed periculis habebatur.' Grut.

§ 19 *Ne in procinctu quidem*] *In procinctum* legit Augustanus cod. Vide Festum Pompeium. Schott.

Legeret, scriberet, declamaret] Eadem eodem ordine verba apud Sueton. c. 84. sed in vet. tamen cod. *dictaret pro declamaret*. Vinet. *Quis legeret, scriberet, declamaret*: hæc si legunt nostri ævi potentatus, necesse est plerosque eorum aut erubescere, aut arbitrari animam fuisse Augusto plusquam scholasticam; hoc est, eo morbo laborantem, ne abstinere posset studiis imperium regenti prorsus supervacuis. Grut. *Dictaret* quoque Leid. 2. quo pertinent verba Spartiani in Hadr. c. 20. 'Uno tempore scripsit, dictavit, audivit, et cum amicis fabulatus est.' Sed hæc alio spectant, cum Hadrianus ea simul faceret, quæ Augustus diversis temporibus, quamvis uno quidem eodemque die. Quare nihil innovandum. Aratz.

§ 20 *Leges alias novus*] Ut de adul-

terilis et pudicitia; quæ inde Julia dicta. Sueton. cap. 84. J. Cons. lib. XLVIII. Digest. tit. v. et de Famosis Libellis, c. 55. Tranq. l. XVI. D. de Pœnis: et tit. lib. IX. Cod. Schott.

Alias correctas] Ut sumpuariam, et de maritandis ordinibus: quæ post retractata Papia Poppæa dicta. Tacitus Annal. lib. III. Ulp. Institut. tit. XI. et XIV. videndus Horat. Od. III. 1. et IV. 5. et 15. et Carmine Seculari. Schott. *Suo nomine* ut glossæ expungere malebat Boecler. ad Vell. Patere. II. 89. § 4. Sed vult eas leges Julias esse dictas, ut norunt tirones. *Leges alias aliis correctis prot.* volebat Lugd. 1. Arnz.

§ 21 *Edificiis multis*] Suetonius capp. 28. 29. et 30. de Urbis pomœrio prolato. Tacit. Annal. lib. XII. et Vopiscus in Aureliani vita. Schott.

§ 22 *Aciem*] *Floriacen. acies* numero multitudinis. Lege Sueton. c. 79. Plinius vero Nat. Hist. VII. 37. 'glauco oculos' illi tribuit, 'quos diligentius spectari iracunde ferebat.' Ibidem de Tiberii oculis, quibus noctu in tenebris cernebat, et Suet. Tib. cap. 68. Sextus Chæronensis Philosophus lib. I. Pyrrhoniæ Hypotheseôn cap. 14. Schott. Pluralis numerus est in Leid. 1. ipsam vocem ignorat alter cod. Arnz.

§ 23 *Abintendentibus*] Veronens. cod. *ab intuentibus tanquam solis radiis aspectu suo.* Schott. Omnino verum est *intendentibus* de illis qui rectis oculis attente intuentur. Cicer. Acad. Quæst. IV. 25. 'Intendi longius acies non potest.' et Tusc. Quæst. IV. 17. 'Acrem in omnes partes aciem intendit.' Vox hæc majorem emphasis habet, multoque est huic loco accommodatior; quare pro *intendere* posuit *diutius intueri* Lampridius Alex. Severo c. 14. 'Nimius ardor oculorum, et diutius intuentibus gravis.' Mox *adspectu* omnes editi ante Schottum. Arnz.

Solis radiis] Vidi qui Horatiana

illa de sole ad Augusti oculos referent, l. IV. od. 2. et 5. Schott.

§ 24 *Nec tamen vir tantus vitii caruit*] At quis caruit? 'Optimus ille est, qui minimis urgetur,' inquit ex vero Horatius. Unde et Seneca de Ira III. 24. 'Pro quocunque respondeamus nobis; sapientissimos quoque viros multa delinquere: neminem esse tam circumspectum, cujus non diligentia aliquando sibi excidat; neminem tam maturum, cujus non gravitatem in aliquod fervidius factum casus impingat; neminem tam timidum offensarum, qui non in illas, dum vitat, incidit.' Grut.

Leviter iracundus] Mss. duo et Veronens. *leniter*, rectius. Vide infra in Theodosio et quæ illic annotavi. Horatius quoque, 'Irasci facilis, tamen ut placabilis esset,' ut solent præstantissima ingenia: 'bonum' enim 'apud virum,' inquit Mimus, 'cito moritur iracundia.' Schott. *Leniter* scriptura est Guelf. et reliquarum editionum. Neque tamen ullis exemplis patet adeo lenem fuisse Augustum, qui etiam severissimam iram suam exercnit. Multa sunt exempla apud historicos. Ovidius quidem El. Trist. V. 2. 60. 'Sed tua peccato lenior ira meo est.' Sed ille pro ea, qua vivebat, conditione loquitur; neque etiam scimus nos hodie, qua in re peccatum poëtæ constiterit. Præfero itaque cum pluribus *leviter*, et ita ediderat jam Schottus. Arnz.

Dominandi avidissimus] Supra dixit ab ambitione alienum fuisse, quod lauros contemserit; nihilominus dominandi cupidine flagrare potuit. Schott.

Studiosissimus aleæ lusor] Pithæi codex, et quatuor vulgati quibus usus sum, Augustanus, Basilienses duo, et Gryphii: quod incisum addant, non placet: jam enim de discendi studio etiam in castris dixerat. Sueton. lege capp. 71. et 83. Cui etiam repugnant capp. 76. et 77. quæ sequun-

tur: ubi Mss. *multum* non *multi*, præclare, si recte interpungas, et cum *abstinens* conjungas. Hoc enim vult: mirandum magis hominem sobrium libidini addictum fuisse. Non infitior eleganter dici Horatio, 'Multi Damalim meri.' Od. i. 36. et Ciceroni, 'Hospitem multi cibi et joci.' Sed Noster alio respicit. Schott. [Vide Lectt. Var.] Sed *multum* tumentur Mss. Arntz.

§ 25 *Somni abstinens serviebat libidini*] Tranquill. c. 78. vide et c. 68. et deinceps capita aliquot de libidinis infamia: τὸ *vulgaris* in Veron. edit. astit: recte. Schott. Si vox *vulgaris* conspicitur in Mss. exemplaribus, non est profecto exterminanda, quia ea destituitur editio Veronensis: aliud enim est male audire, aliud male audire vulgo et passim. Grut. *Somnii* Leid. 2. *somno* Leid. 1. *Serviebat* autem eleganter, ut 'servire voluptatibus' apud Lactant. Div. Inst. III. 17. Arntz.

Inter duodecim catamitos] Malim *sex*, si libri suffragarentur, auctoritate Tranquilli, qui c. 70. cœnam ejus δωδεκάθειον dictam ait, 'in qua Deorum Dearumque habitu discubuerint convivæ: ipse pro Apolline fuerit ornatus.' Forte ex numerorum compendiis, unde infinita in optimos auctores menda irrepserunt, corruptum. Mox Mss. *accubare* legunt. Schott. Constante tamen *duodecim* omnes retinent; et posset diversa convivia respicere, quod tamen non crediderim; potius lapsum auctorem errore numeri, cum convivas duodecim simul sumens eos iterum in mares et feminas distinxerit, quod non faciendum fuerat, cum jam ante duplicatus esset numerus. Porro ex nostris etiam hic 'accubare' reducendum erat, quæ vox recte ad mensas refertur. Livius XXIX. 43. 'Tum illam infra eum accubantem negasse:' et XLI. 2. 'Stratos lectos in quæstorio invenisset, regulus accu-

bans epulari cœpit.' Cicero Orat. Catil. II. 5. 'Qui mihi accubantes in conviviis eructant sermonibus suis cædem.' Arntz.

§ 26 *Quasi marito concedente*] Bene quasi: invito enim marito abductam diserte meminit Tacitus Annal. v. 1. 3. interim miser ille, maluit videri ultro *cedere*, quam periclitari salutis. Consulatur discursus nostri, quos Tacito accommodavi Annal. lib. VI. capituli primi fine. Grut.

Cujus Livie] Cui *Livia* Veronensis cod. Sueton. de his capp. 62. et 63. Schott.

§ 27 *Luxuria serciens*] Familiari sequioris ævi scriptoribus notione utitur, pro *libidini*. 'Sine Cerere enim et Libero friget Venus.' Supra 'libidini serviisse' dixit; hic *luxuria*. Intellige legem Juliam de Adult. et Pudicit. 'Nullis polluitur casta domus stupris,' Hor. lib. IV. od. 5. Eleganter Tacit. Ann. lib. III. de Siliani exilio: 'Adulteros,' inquit; 'filie et neptis morte ac fuga punivit Augustus: nam culpam inter viros ac feminas vulgatam gravi nomine læsarum religionum ac violatæ majestatis appellando, clementiam majorum suasque ipse leges egrediebatur.' Vide Suet. Calig. c. 23. Adulatur enim familiæ Augustæ Val. Maximus VI. 1. Schott.

More hominum, qui] Eleganter hæc Plinius Junior Epist. VIII. 22. Schott. Inde acute Publius Syrus, 'Plerique ubi aliis maledicunt, faciunt convitium sibi.' Ac rotunde Dio Cassius lib. XXXVI. Πολλὰ γὰρ που βῆον ἄλλοις ἐπιτιμῶσι τινες, ἢ ἑαυτοῖς παρανοῦσι, καὶ προχειρότατά γε ἐφ' οἷς τιμωρίας ἀξίους τοὺς πέλας εἶναι νομίζουσιν, αὐτοὶ ποιοῦσιν ὥστε μηδεμίαν πίστιν, ἐξ ἄν ἑτέροις ἐγκαλοῦσιν, ὅτι καὶ μισοῦσιν αὐτὰ λαμβάνειν. Longe proclivius alios quidam reprehendant, quam seipso admoneant; facillimeque fit, ut quarum rerum causa pœna dignos alios judicant, has ipsi eandem admittant: ut argumen-

to non sit, propter quas alios accueant, has ipsos odiase: addatur Aristoteles sine capitis 12. Rhetorices ad Alexandrum. Gruter. Adde omnino, si tanti, Rittershus. ad Salviandum p. m. 178. Mox edebatur nam et poetam; nos mediam voculam cum omnibus Mss. rejecimus. Arntz.

Amatoriæ artis conscripserat, exsilio damnavit] Hæc abunt a tribus Mss. et lacunam reliquerant librarii, dubitantes forte de rei veritate, aut verendiciæ causa. Disputant etiam docti. Duæ enim exsillii causæ, libri de Arte, et error, quem ipse Naso studio suppressit Trist. lib. II. 'Perdiderint cum me duo crimina, carmen et error, Alterius facti culpa silenda mihi est.' Et alibi: 'Et quid prætere peccarim quærere noli: Ut pateat sola culpa sub Arte mea.' [Vide Lectt. Var.] Sidon. Apollin. Car. IX. 262. 'Non qui tempore Cæsaris secundi Æterno incoluit Tomos reatu.' Et carmine XXIII. 157. 'Et te carmina perlibidinosa Notum Naso tener, Tomosque missum, Quondam Cæsareæ nimis puellæ Ficto nomine subditum puellæ.' Exsulatum abiit anno imperii Augusti secundo et quinquagesimo: obiit vero quinto Tiberii, juxta Tomos sepultus. Euseb. Chronicis. Schott. Hæc verba favent lectioni codicis Puteanei apud Ovid. Tr. El. IV. 4. 39. 'Aut liber, aut error nobis, prius. obfuit error.' Quodnam verum fuerit Ovidii crimen hodie ignoratur; vide tamen post Ciofanum ad Trist. II. 7. accuratissimum Massonum, quem nobis nuper auctiorem dedit clarissima Burmanni editio, ad annum U. C. DCCLXII. p. 86. *Amatoriæ artis conscripserat exsilio damnarat* omiserunt Leid. 1. et Guelf. loco tamen vacuo relicto. *Amatoriæ artis aberat* a Leid. 2. ut et *exsilio damnarit*. Ceterum editi ante Schottum *conscripserat*; qui *conscripserat* legit. Arntz.

. § 28 *Præcipue ferarum*] Sueton.

capp. 43. et 45. Schott. Et Lipsius de Amphitheatro c. 5. Arntz.

§ 29 *Nolæ interiit*] Suetonius lib. XCVIII. et Paterc. lib. II. extremo: ubi etiam templum ei ædificatum, Sueton. Tiberio capp. 40. et 47. Eutropius Atellæ opido Campaniæ mortuum ait, lib. VII. Ceterum Tranquillus 76. ætatis anno, minus XXXV. diebus, periisse ait cap. 100. Schott.

Dolo Liviæ] Ficu veneno infecta, Dio. Schott.

In insulam relegaverat] Sed *relegavit* est, fecit ut relegaretur; qualia 'revocavit,' 'damnavit,' &c. Vide supra ad Vir. Ill. c. 63. § 1. Arntz.

§ 30 *Patrem Patriæ dixerat*] Per Valerium Messallam. Formulam vide apud Sueton. c. 58. Infra de Trajano. Tiberius hoc nomen detrectavit. Suet. Tib. c. 27. Tacitus Annal. lib. II. Supra *honorandum* pro *decorandum* cod. Augustanus. Schott.

Tam Romæ quam per urbes] De honoribus vivo mortuoque habitis Sueton. capp. 52. 57. 59. &c. Quin etiam urbes ei Cæsareæ nomine ab exteris gentibus conditæ. Plinius, Stephanus, Tranquillus, Josephus, et Eutropius. Schott. Mox ei ignorat uterque Lugd. Arntz.

Utinam aut non] Non exstat locus in Sueton. nisi quod de Sextili et Septembri, illo funesto, hoc vero natali mense, Augusti nomine appellando contenderint cives: capite penultimo. Nova Victoris ed. Septimio Severo elogium hoc tribuit, ut et Spartianus, 'Quamquam,' inquit, 'exacta ætate mortuum, justitio elogioque legendum Patres sanxere: astruentes illum justum nasci aut emori minime convenisse.' Schott.

Nasceretur] Justin. XIII. 2. § 11. 'Non propter maternas modo sordes, quod ex Larissæo scorto nasceretur:' ubi Vorstius. Gronovius ad Livium XXXIV. 11. Inf. § 31. et in Cæsaribus aliquoties: mox *alterum* [enim] *passi-*

mi: mediam vocem unculis incluserat Schottus, signo eam vocem in suis Mss. desiderari, quæ cum nec in nostris exstaret, abire jussimus. *Arntz.*

§ 32 *Felicitati ejus*] Si hoc exstat in omnibus Mss. et exoletis edd. id sequamur sane, quamvis vulgatæ nihilominus sua est vis et venustas, sed alio sensu; ut velit nimirum vitam Augusto in tuto positam, advecto illo frumento: sed malim tamen scripturam priorem; ut innuat fato Augusti debitum frumenti tam tempestivi adventum. *Grut.* Sic felicitas populi sæpe tribuitur fortunæ Augustorum. Diximus supra ad Cæsar. c. 42. § 18. et multa collegit Demsterus ad Rosinum II. 16. adde Burmann. ad Ovid. El. Trist. II. 102. Hinc in senatu Principibus acclamabatur, 'Felicio Augusto, melior Trajano,' apud Eutropium VIII. 5. confer eundem VII. 8. et Spanhem. de Usu Num. diss. XII. p. 441. Florus IV. 2. § 29. 'Omnia felicitatem Cæsaris sequebantur.' Pertinent huc, quæ alibi Claudianus: 'O nimium dilecte Deo, cui militat æther, Et conspirati veniunt ad classica venti.' *Arntz.*

§ 33 *Annos quinquaginta sex*] Plutarchus lib. de Fortuna Romanorum LIV. tantum numerat: de præstanti indole morumque integritate Augusti Suet. capp. 28. et 72. et alibi. *Schott.* Sine conjunctione numerum hunc notat vetus codex. *Vinet.* Conjunctionem addunt præter Leid. 2. scripti et omnes edd. Per edd. autem eas intelligo, quæ ante Schottum prodire, quod semel monuisse sufficiat. Leid. 2. ut solet esse nngax, VII. scribit. Vide tamen Spanhem. de Numism. diss. XII. p. 426. Porro pro annos, quod est apud Schottum, eadem edd. et Guelf. cum Leid. 1. malunt annis. Lactant. Divin. Inst. IV. 5. 'Septem et viginti annis tennit principatum.' Spartian. Hadrian. c. 26. 'Inperavit annis XXI.' et Anton. Carac. c. 9. 'Vixit autem Bassianus

annis XLIII. inperavit annis sex.' Justin. XLIII. 1. § 18. 'Quæ trecentis annis caput regni fuit.' Verum in talibus auctoritate non pugnandum, sed vel numero vel bonitate codicum, optimo tamen seculo, credo easdem quartum prætulissent. Livius I. 31. et 35. Virgil. Æn. I. 276. mox *quadringenta vero et Guelf.* Leid. 2. et editi, quod non video cur negligerem. *Arntz.*

§ 34 *Nisi magnis naturæ et studiorum bonis abundasset*] Sic est, ut inquit Horatius Od. IV. 4. 'Doctrina sed vim promovet insitam; Rectique cultus pectora roborant.' Et Victor in Cæsariibus capite 40. 'Quare compertum est eruditionem, elegantiam, comitatem præsertim, principibus necessarias esse; cum sine his naturæ bona quasi incompta, aut etiam horrida despectui sint,' &c. *Gruterus.*

Abundasset] Tantum de Augusto: in quo eo prolixiores fuimus, quod nova editio breviter perstringat. Ad hæc digitos in fontes, unde vulgata non satis pure hausta, intendere placuit. Nunc prætinum operæ fore credidi, si fragmentum Breviarii imperii Augusti, a nemine, quod sciam, editum, publici usus facerem: quod Angerius Busbequius, V. C. in Byzantina legatione Ancyrae in lapides incisum, quantum a Turcica vastatione reliquum factum est, describendum curavit, et nobiscum humaniter communicavit. Ejus sic meminit extremo Augusto Tranquillus: 'De tribus voluminibus, uno mandata de funere suo complexus est: altero indicem rerum a se gestarum, quem vellet incidi in aeneis tabulis, quæ ante Mausoleum statuerentur: tertio brevium totius imperii, quantum militum sub signis ubique esset; quantum pecuniarum in ærario, in fisci, et vectigaliorum residuis. Adjecit et libertorum servorumque nomina, a quibus ratio exigi posset.' Meminit

ejusdem, si ita placet, formules imperii c. 28. vocatque Rationarium. Et in Caligula c. 16. 'Rationes imperii ab Augusto proponi solitas, sed a Tiberio intermissas publicavit.' Tacitus quoque 1. Annali de Tiberio loquens: 'Proferri libellum recitarique jussit. Opes publicæ continebantur, quantum civium sociorumque in armis, quot classes, regna, provinciæ, tributa aut vectigalia, et necessitates, et largitiones: quæ cuncta sua manu peracripserat Augustus; addideratque consilium coercendi inter terminos imperii, incertum metu an per invidiam.' Hæc in foro proposita fuisse verisimile est: post Gothica direptione urbis Romæ alio translata. M. Velleius Paternulus lib.

11. 'Divus Augustus præter Hispanias aliasque gentes, quarum titulis forum ejus prænitet, pæne idem, facta Ægypto stipendiaria, quantum pater ejus Gallia, in ærarium reditus contulit.' Quare quantum quantum id est, Busbequio acceptum referatur. Schott. Quod sequitur monumentum sine ullis notis huic capiti annecti curaverat Schottus; aliter visum fuit Variarum Notarum collectoribus. Nos ne nasuti, studiosos carpendi genus, habeant quid quod offendant, et hic addimus, sed plane eo ordine, quo ab illis erat propositum: solum hoc moneo, Lipsii notis addenda esse ea, quæ scripsit idem vir præclarus [Cassaubonus] de Magn. Rom. lib. 11, c. 13.

Ancyra in suburbio.^a

SERIES I.

RERVM GESTARVM DIVI AVGVSTI QVIBVS ORBEM

TERRARVM IMPERIO POPVLI ROMANI SVBJECIT

^a *Ancyra in suburbio*] Vivo Augusto aras et templa fuisse in provinciis posita testantur et historici et alia prisicæ ævi monumenta. Primus ipse hoc in honorem patris sui vel imperaverat, vel petentibus concesserat, ut est apud Dionem lib. LI. Quod postquam semel institutum est, pleræque pro magno beneficio postularunt sibi jus dari aræ ponendæ, aut templi, in aliqua suarum urbium, ubi communi nomine populi totius provinciæ honoris ejus causa, et sacra facerent et ludos ederent: talis in Gallia Lugdunensis ara, ad quam sexaginta populos convenire solitos refert Strabo; talis in altera Galliæ parte ara Narbonensis, et in aliis provinciis aliæ, tum Augusto, tum Julio Cæsari positæ: tanto quidem studio et adulatione, ut earum urbium incolæ, quæ hujusmodi templa apud se haberent, non alio magis nomine superbirent,

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

quam quod essent istorum νεοφύτων numinum æditui: quemadmodum olim in senatu Romano Lætorium esse loquutum refert Suetonius 11. 5. Sic interpretor veteres illos nummos, in quibus exstat vox ΝΕΩΚΟΡΩΝ. cujusmodi sunt cum alii, tum isti ΚΑΛΣΑΡΕΙΑ. ΣΕΒΑΣΤΑ. ΝΕΩΚΟΡ. ΙΟΥΑΙΟΥΣ ΘΕΟΚ. et ΜΑΜΕΡΤΙΝΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Antiquarii, quorum diligentia et industriæ plurimum debemus, falso existimant in hujusmodi nummis vocem νεωκόπος idem significare ac νεόκτιστος: quæ Græci sermonis imperitiam pluribus arguenda non est. Sunt etiam nummi in quibus adjecta particula δῖς: ut ΚΝΩΣΙΩΝ, ΔΙΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ, et ΜΕΣΣΑΝΙΩΝ ΔΙΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Ea vocula pntem (si nullus in re perobscura conjecturæ locus) geminum templum notari, alterum D. Julio, alterum D. Augusto sacrum. Porro inter alias urbes quæ mature templum

3 C

ET IMPENSARVM QVAS IN REMPUBLICAM POPVLVMQVE ROMANVM FECIT^b INCISARVM IN

Augusto extruxerant, urbs Ancyra fuit. Nam ibi divinos honores Augusto vivo fuisse exhibitos, testis ipse in edicto, quod refert Josephus in Origini- num XVI. 10. Verba edicti sunt, τότε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ἐπ' αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἐμῆς εὐσεβείας ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ὑπὲρ Καίου Μαρτίου Κηρωσίτου, καὶ τοῦτο τὸ διάταγμα καλεῖται ἀνατεθῆσθαι ἐν ἐπισημητάτῳ τόπῳ γενεθῆντι μοι (malim ἀνατεθῆντι μοι) ὑπὸ τοῦ καιοῦ τῆς Ἀσίας ἐν Ἀγκύρῃ· ἐὰν δέ τις παραβῆ τι τῶν προειρημένων, δόσσα δίκην εὐ μετρίῳ ἐστυλογραφήθη ἐν τῷ Κασσαρος ναφ̄ vulgo legitur in Josephi codd. ἐν ἀγκύρῃ nullo sensu. Quare etiam Rufinus Josephi vetus interpres ea verba omisit. Sed docuit nos in magno opere de Emend. Temporum Josephus Scaliger, unicum litterarum decus, legendum esse Ἀγκύρῃ, qua conjectura meo iudicio nihil certius. Etsi subit mirari, cur commune Asiæ ei potius civitati illum honorem habuerit, quam Epheso, quæ erat per illa tempora πρόσημα et velut metropolis Asiæ. At Ancyra non Asiæ sed Galatiæ tantum metropolis erat. Sed causa fortasse fuit, quod Augustus peculiari cura et amore hanc urbem prosequeretur. Reperio enim etiam conditorem Ancyræ Augustum fuisse: cuius rei auctorem habeo Johannem Tzetzem, qui id narrat chiliade prima, capite de Mida. Olim non totius Galatiæ, sed partis tantum Tectosagum metropolis ea urbs fuit: verum postquam tota Galatia per Augustum in unam provinciam est redacta, totius Galatiæ caput esse cepit: quod non ex Strabone discas, quem mirari satis non possum, tam levem harum rerum fecisse mentionem: sed ex ista veteri inscriptione quam Romæ extare testimonio doctorum virorum discimus:

A. ΦΑΒΙΟΝ.

ΚΕΙΛΩΝΑ

ΤΟΝ ΔΑΜΠΡΟΤΑΤΟΝ

ΕΠΙΛΑΧΟΝ ΡΩΜΗΣ.

ΥΠΑΤΟΝ ΤΟΒ.

H. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ.

ΤΗΣ ΓΑΛΑΤΙΑΣ.

ΑΝΚΥΡΑ.

ΤΟΝ ΕΑΥΤΗΣ.

ΠΡΟΚΤΑΘΗΝ.

Hinc est quod legimus apud Suidam, 'Ancyranos' dictos esse, qui olim appellabantur Ἐλληνογαλάται. Auctor itinerarii antiquissimi a Petro Pithæo editi, hanc urbem nunquam Ancyram simpliciter: sed semper cum adiectione Ancyram Galatiam aut Galatiæ nominat. Similiter et Græci, Ἀγκυραν τῆς Γαλατίας, ut apud Epiphanium in Marcello Ancyrano lib. III. vel una voce Ἀγκυρογαλατίαν, ut apud Athanasium in epistola quadam patrum Sardicensium. Mortuo Augusto quin multa ambitiose decreta in ejus honorem fuerint, et Ancyræ et in aliis plerisque provinciarum, nemo dubitabit qui eorum temporum adulationes noverit. Tunc temporis videntur Ancyrani, et petiisse et impetrasse a senatu facultatem transferendi in templum Augusti quod in ipsorum urbe erat, hunc rerum gestarum ejus indicem, quem manu Græcorum linguæ Latinæ prorsus imperitorum fuisse vel Romæ descriptam, vel postea sculptum, res chamat ipsa: adeo multa sunt perperam et contra omnem Latinitatem expressa. Multa in hoc nobilissimo vetustatis monumento nuper erudite animadversa sunt ab eruditissimo clarissimoque viro Justo Lipsio; conabimur et nos aliquam illi lucem ex historia adferre. Casaubonus.

^b Et impensarum quas in rempubl. populumque Romanum fecit] Non parum gloriari solitus fuit hoc nomine

DVABVS AHAENIS FILIS QVAE SVNT ROMAN
POSITAE EXEMPLAR SVBIECTVM.

ANNOS VNDEVIGINTI. NATVS.^o EXERCITVM. PRIVATO.
CONSILIO ET PRIVATA IMPENSA COMPARAVI^d TERQVE.
M^o FACTIONIS. OPPRESSAM. IN LIBERTATEM
VINDICAVI^f DECRETIS. HONORIFICIS. ORDINEM.
SVVM.^g

II.

PATRICIORVM. NVMERVM. AVXI. CONSVL. QVINTVM.^a
IVSSV. POPVLI. ET. SENATVS.^b SENATVM. TER. LEGI. ET.

Augustus, ut refert Dio non uno loco: et in testamento quoque suo fecerat idem barum impensarum mentionem. Breviter indicant illa apud Suetonium in compendio earum tabularum, 'Quod pene omne cum duobus paternis patrimoniis ceterisque haereditatibus in republ. absumpsisset.' *Casaub.*

^c Annos undeviginti natus] Vell. Paternulus II. 61. 'C. Caesar XIX. annum ingressus, mira ausus, ac summa consecutus, privato consilio, majorem senatu pro republ. animum habuit: ubi vides adulationem hominis: ambitiose enim usus est voce *ingressus*. Melius Augustus natus: nam anno qui praecessit eadem Julii, nono Kal. Octob. ingressus annum XIX. erat, ac jam totum ferme confecerat, quando contra Antonium pro optimatibus bellum primum suscepit. Atque haec Octavii aetas in equestri statua fuerat notata, quam ei senatus in Rostris posuerat, teste eodem Velleio. Florus, qui Octavium, quando furori Antonii cepit resistere, ait fuisse 'intra decem et octo annos tenerum,' ad calculum Octavii annos parum exegerat. *Casaub.*

^d Exercitum privato consilio et privata impensa comparavi] Florus de Octavio: 'revocatis ad arma veteranis, privata, quis crederet? consullem aggreditur.' Idem elogium ab historicis etiam Pompeio non multo na-

tu grandiori tribuitur. Velleius, II. 29. 'Cn. Pompeius XXIII. annos natus, abhinc annos CXIII. privata ut opibus, ita consilii magna ausus, magnificeque conata exsecutus ad vindicandam restituendamque dignitatem patriae, firmum ex agro Piceno, qui totus paterno ejus clientelis refertus erat, contraxit exercitum.' *Casaub.*

^e Terque. M...] Palam est eum loqui de primo exercitu comparato. Igitur expleam *perqus. M. Antoni. factionis*. quod valet factiones, ut lapide hoc plerumque scriptum. Si placet ternarius numerus, possis legere *terque. meam. patriam. factionib.* id est factionibus. *Ter* autem, nempe primo Antoniano bello, Philippico, Actiaco. *Lipsius.*

^f Vindicavi...] Expleo, si prior nostra conjectura sedet, *comp. Lips.*

^g Ordinem suum] Nihil putem mutandum in his verbis, sed sententiam aperte mutilam ita explendam: *senatus decretis honorificis ordinem suum mihi communicavit*, vel *in ordinem suum me adscivit*. Decreta quae ait, nota sunt ex Cicerone et historicis. Dio inter alia istud fuisse ait, τὸ βουλευτικὸν Καίσαρα ἐν τοῖς τετραμνησίδι. quo dicendae sententiae jus inter quaestorios Octavio tributum. *Casaub.*

^h Suum] Puto fuisse summum. Summus ordo senatus est. *Lips.*

^a Patriciorum numerum auxi consul

IN. CONSVLATV. SEXTO. CENSVM. POPVLĪ. COLLEGA. M.
 AGRĪPPA. EGI.^c LVSTRVM. POST. ANNV. ALTERVM. ET.
 QVADRAGESĪMVM. FECL.^d (LEGI)^e QVO. LVSTRO. CĪVĪVM.
 ROMANORVM. CENSĪTA. SVNT. CAPĪTA. QVADRAGĪENS.
 CENTVM. MĪLLĪA. ET. SEXAGĪNTA. TRĪA. CVM.
 NVPER. LVSTRVM. SOLVS. FECL.^f LEGĪ. CENSORVM.^g SĪNĪO.
 COS.^h QVO. LVSTRO. CENSA. SVNT. CĪVĪVM. ROMANORVM.ⁱ . . .
 QVADRAGENS. CENTVM. MĪLLĪA. ET. DVCENTA. TRĪGĪNTA.
 TRĪA IN. CONSVLATV. FI.^k CVM. NVPERĪME.^l
 LVSTRVM. CVM. LEGA.^m TĪBERĪO.ⁿ SEXTO. POMPEĪO. ET. SEXT.
 APVLEĪO. COS. QVO. LVSTRO.^o ROM. CAPĪTV. QVADRAGENS.

quintum] Postrema verba non carent difficultate, sive illa cum præcedentibus conjungas, sive cum sequentibus: sæpius enim Augustus et patriciorum numerum auxit, et senatum legit. Vide Dionem in secundo ejus consularu lib. XLIX. et lib. LII. sub finem in actis anni DCCXXV. qui Coss. habuit Cæsarem v. et Sex. Apuleium. De eo anno loquitur hic Augustus: nam eodem et senatum ordinavit, et patricias gentes supplevit. *Casaub.*

^b *Jussu populi et senatus*] Dio lib. XLIX. ψηφισαμένης τῆς βουλῆς et lib. LII. τῆς βουλῆς οἱ δῆθεν ἐπιτεψάθης de populo altum silentium: Tacitus contra, lege Sænia hoc negotium Augusto fuisse mandatam scribit. Vere igitur Augustus jussum se ait a populo et senatu. *Casaub.*

^c *In consulatu sexto censum populi collega M. Agrippa egi*] Anno priore consul quintum censuram sive regimen morum susceperat Augustus: sed census eo anno non est actus: cum maximam ejus partem Roma auferit. Huc refer notam Eusebii in Chronico ad numerum MDCCCCLXXXIX. 'censu Romæ agitato inventa sunt civium Romanorum XLI. centena et LXIV. millia.' *Casaub.*

^d *Lustrum post annum alterum et quadragesimum feci*] Tot anni sunt a novissimis censoribus Cn. Lentulo et L. Gellio, qui lustrum condiderunt anno DCLXXXIV. ad hoc lustrum Augusti anno DCCXXVI. factum. *Cu-*

saub.

^e *Feci (legi)*] 'Facere lustrum,' et 'condere lustrum' Latina sunt. 'Lustrum legere' quid sit nescio. Ita tamen mox iterum sculptum: meo judicio latet mendum. *Casaub.*

^f *Cum nuper lustrum solus feci*] Si ita scripsit, nuper posuit pro 'postea.' *Casaub.*

^g *Censorum*] Puto sic, *Censorius et Asinio*: qui Coss. fuere anno DCCXLVII. Quod Dio solitarium hunc censum referre videtur ad annum DCLLVII. de recensu Italico tantum agit. *Lips.*

^h *Asinio Cos.*] Anno vigesimo post lustrum superius U. C. DCCXLVI. *Casaub.*

ⁱ *Romanorum . . .*] In hiatu scribe *Capita*. *Lips.*

^k *In consulatu fj.*] Hæc verba nihil hic significant: prorsusque erratum lapidæ esse videntur. *Casaub.*

^l *Cum nuperrime*] Anno uno et vigesimo post proximum lustrum U. C. DCCXLVII. Ex hoc loco apparet paucis diebus ante suum ex Urbe novissimum discessum, scriptum hoc ab Augusto brevitarium. Suetonius II. 97. *Casaub.*

^m *Cum lega*] Facito *conlega*. *Lipsius.*

ⁿ *Cum lega Tiberio*] Suetonius III. 21. *Casaub.*

^o *Quo lustrum*] Exple 'census sunt.' *Lips.*

CENTVM. MIL IGINTA. ET. SEPTEM. MIL^p LEGI. PNO.
 EXEMPLA. MAIORVM.^a EXOLESCENTIA. IAM. EX. NOS.^f
 MVLTARVM. RERVM. EXEMPLA. IMITANDA.^g

III.

HONORIS. MEI. CAUSA. SENATVS. POPVLVSQVE. RO-
 MANVS. ANNUM. QVINTVM. ET. DECIMVM^a AGENTIS.^b
 CONSVLIS. DESIGNAVIT.^d VT. CVM. MAGISTRATVM.^e INIRENT.
 POST. QVINQVENNIVM. EX. EO. DIE.^f DEDVCTI. IN.
 EORVMVE.^g INTERESSENT. CONSILIIIS. PVBLICIS.^h DECREVIT.
 SENATVS. EQVITES. AVTEM. ROMANI. VNIVERSI. PRINCIPEM.ⁱ

^p *Mil. iginta et septem mil.]*
 Scr. millia triginta et septem millia.
 Postrema vox vacat; non enim solet
 addi a Latine loquentibus: tamen
 ferri potest; et fortasse ita paullo
 ante expleri debent lacunæ post vo-
 cem *tria*, duobus locis. Ad hunc porro
 censum pertinent Eusebii verba in
 Chronico ad numerum MMXXVIII.:
 ‘Augustus cum Tiberio filio suo cen-
 sum Romæ agitant invenit hominum
 nonagesies trecentena millia,’ cu-
 jus loci immanissimum numerum ex
 hoc lapide corrigendum esse recte
 observat Josephus Scaliger. *Casaub.*

^a *Legi Pno. exempla majo-
 rum]* Legi ad superiora referri non
 potest. Scribo *lectus Pontifex Max.*
 Suetonius lib. II. de Augusto Pontifi-
 ce Maximo: ‘nonnulla etiam ex an-
 tiquis ceremoniis abolita restituit,
 ut Salutis Augurium, Diale Flami-
 nium, Sacrum Lupercale, ludos secu-
 lares et compitalitios.’ De eodem
 studio Angusti imitandi exempla ma-
 jorum vide cap. 89. Horatius de eod-
 em: ‘Et veteres revocavit artes,
 Per quas Latinum nomen et Italæ
 Crevere vires, fama que et imperii
 Porrecta majestas ad ortum Solis ab
 Hesperio cubili.’ *Casaub.*

^f *Ex nos.]* Scribo *ex nostra Rep.*
Casaub.

^g *Multarum rerum exempla imitanda]*
 Sententia tale quid postulat, multa-

rum rerum imitanda proposui; aut sic
 potius, multa restitui, aliaque exempla
 imitanda proposui. Videtur enim du-
 plicem laudem sibi tribuere; quod fa-
 gentia majorum instituta revocave-
 rit, quodque multa ipse egregia in-
 stituerit, quæ futura sint exempla
 posteris ad imitandum proposita. *Ca-
 saub.*

^a *Annum quintum et decimum]* Hoc
 fortasse verum de Lucio: nam Cai-
 um XIV. natum annos creatum fuisse
 consulem ex historia Dionis et vetere
 lapide, qui hoc diserte continet, no-
 tum est. Quod igitur in altero verum
 erat, utriusque *συλληθητικῶς* Augustus
 tribuit. *Casaub.*

^b *Agentis]* Valet, agentes consules:
 estque sermo de L. et C. Cæsaribus.
Lips.

^c *Agentis]* Scribo *agentes filios.* *Ca-
 saub.*

^d *Consulis designavit]* Suetonius c.
 64. Sed vide historiam Dionis in
 anno DCCXLVIII. libro LV. *Casaub.*

^e *Cum mag.]* Puto *cum.* *Lips.*

^f *Eo die]* Puto *quo.* *Lips.*

^g *Eorumve]* Facio *Forum*; et divi-
 do *ut interessent*, sententia longe alia.
Lips.

^h *Interessent consiliis publicis]* Vide
 supra ad c. 38. *Casaub.*

ⁱ *Principem . . .]* Explerem *Juv. c.*
 id est, principem juventutis Caium.
Lips.

... HASTIS ARGENTEIS. DONATVM. APPELLAVERVNT.^k
 LIBRI. ROMANI. VIRITIM.^l . . . CENOS.^m NVMERAVI. EX. TESTAMEN-
 TO. PATRIS, MEI.ⁿ ET. NOMIN. MEO.^o . . . DRINGENOS.^p EX.
 BELLORVM. MANVBIIIS. CONSVL. QVINTVM.^q DEDI. ITERVM.
 ATTEM. IN. CONSVLATV. DECIMO.^r EX. PATRIMONIO. MEO.
 BIS. QVADRINGENOS. CONGIARI. VIRITIM.^s ITERVM. AERE.
 MERV. ET. CONSVL. VNDECIMVM.^t DVODECIM. FRVMENTATIO-
 NES.^u FRVMENTO. PRIVATIM. COLVMEIO.^v EMENSVS. SVM.^w
 ET. TRIBVNICIA. POTESTATE. DVODECIMVM.^x QVADRINGENOS.
 NVMMOS. TERTIVM. VIRITIM. DEDI. QVALIMEA.^y CONGIARIA.

^k *Principem . . . hastis argenteis donatum appellaverunt*] Mirum ita Augustum loqui, quasi alter tantum filiorum eo honore fuerit affectus: nam certum est ambos 'pricipes juventutis' esse appellatos: etiam de hastis argenteis dissentit Dio, qui aureas vult fuisse lib. LV. *Casaub.*

^l *Libri Romani viritim*] *Pro liberis Romani viritim*: sed illud liberis emblemata est ascitium; nunquam enim Augustus ita loquutus: verum, civibus Romanis, aut 'tribubus Romanis.' *Casaub.*

^m *Viritim . . . cenos*] *Substitutio centenos, vicenos* ex Dionis XLIV. qui diserte scribit Octavianam ipsam ita tradidisse (hic nimirum) etsi alii (inter quos Suetonius) trecentos scribant. *Lips.*

ⁿ *. . . cenos numeravi ex testamento patris mei*] *Legi Trecentos nummos (vel sestertios) num.* Suetonius in Julio Cæsare cap. 88. 'Populo hortos circa Tiberim publice, et viritim trecentos sestertios legavit.' Sed notamus ad hæc verba Suetonii Dionem, qui ipse Octavianum laudat, in numero dissentire, et pro trecentis ponere centenos vicenos: quare ita potius hoc quoque loco rescribendum fortasse fuerit. *Casaub.*

^o *Nomini meo*] *Valet Nomine.* Lipsius.

^p *. . . dringenos*] *Scribe quadringenos: ex Dionis LI. qui exprimit hanc ipsam summam congiarii, in eodem v. consulatu.* Lips.

^q *Consul quintum*] *Post triumphum Actiacum: vide Dionem lib. LI. Casaub.*

^r *In consulatu decimo*] *Reversus ex bello Cantabrico.* Dio lib. LIII. *Id.*

^s *Bis quadringenos congiari viritim*] *Dio, τῶ δὲ μὲν καὶ ἀπὸ τῶν δραχμῶν δόσαν ἐπέχετο, id est, populo viritim quadringenos nummos daturum se promisit.* Quare bis hoc loco, si ita scripsit Augustus, valet 'iterum;' *videtur. Id.*

^t *Iterum aere merui et consul and.*] *Assentior viris eruditissimis, qui corrigendum putant iterum aere meo viritim consul undecimum.* *Id.*

^u *Duodecim frumentationes*] *Videtur dicere toto illo anno se privatis sumptibus aluisse turbam frumentantium: nam in anno duodecim frumentationes, id est, framenti largitiones fiebant.* Vide cap. 2. De his gratuitis frumentationibus intelligit Suetonius c. 41. *Id.*

^v *Priv. col.*] *Fac. coempto.* Lips.

^w *Emensus sum*] *Suetonius dicit. cap. viritim admensus est.* *Casaub.*

^x *Tribunitia potestate duodecimim*] *Is fuit annus U. C. DCCCL. quo rediit Augustus Romam ex itinere Gallico, triennio ante suscepto. Eodem anno ludi votivi pro reditu Augusti a Tiberio Nerone Cos. sunt editi, et Augustus in locum Lepidi demortui Pont. Max. creatus, ludos pontificales ut videtur edidit. Hæc facere causæ liberalitatis hoc tempore collata. Vide Dionem lib. LIV. Casaub.*

^y *Qual.*] *Pato qualia.* Lips.

FRUMENTI. . . NUM.^{bcd} NVNQVAM. MIVS. QVINQVAGINTA. ET. DVCENTA. . . SIA. DVODEVIGINTESIMVM.^e CONSVL.^f TRECENTIS. ET. VIGINTI. MILLIBVS. PLEBIS. VRBANAE.^g SEXAGENOS. SEXAGENOS. DENARIOS. VIRITIM. DEDI.^h ET. QVINIQ. MILLIVM MEORVM. CONSVL. QVINTVM.ⁱ EX. MANIBVS. VIRITIM. MILLIA. NVMMVM. SINGVLA. DEDI. ACCEPERVNT. ID. TRIVMPHALE. CONGIARIVM. IN. COLONIAS. HOMINVM. CIRCI TER. CENTVM. ET. VIGINTI. MILLIA.^k CONSVL. TERTIVM. DECIMVM.^l SEXAGENOS.

^b *Frum. . . num]* Expleo *medimnum*. Lips.

^c *Qualimea congiaria frumenti . . . num]* Conclamatus per me locus, ad cuius lucem, neque nos olim, neque alii post nos effere quicquam potuimus, quod videatur vel mediocriter probandum. Omnino apparet Ancyranos usos esse in monumento hoc in saxum incidendo opera lapicidæ et negligentissimi et linguae Latinae ignarissimi: quod in urbe Asiae ita accidisse, ubi nulla admodum Latinae linguae notitia erat, mirari nemo debet; quum etiam Romæ et in Italia ab id genus hominibus similia peræpe peccarentur. Hæc sunt quæ Cicero appellat 'errata fabrilia' ad Atticum lib. vi. epistola prima. *Casaub.*

^d *Frumenti num.]* Lego cum Lipsio *frumenti medimnum*: sed hæc verba importune huc intrusa sunt: nam oratio ita fuerat continuanda, *Qualia mea congiaria nunquam minus quinquaginta et duo*. *Casaub.*

^e *Duodev.]* Erravit sculptor largiter, faciendumque *duodecimum*. Lips.

^f *Duodev. [duodecimum] consul]* Hoc anno Caium filium Augustus die tirocinii in forum sollempni cum pompa deduxit: quæ fortasse occasio fuit huius liberalitatis: nam ita solitum fieri, sequentium principum historiae docent. Suetonius c. 28. *Casaub.*

^g *Trecentis et viginti millibus plebis urbanae]* Hæc fuit frumentantium turba ante Iulii Cæsaris recensum et ordinationem, qui ad centum quinquaginta millia eam redegit: ut narrat Sueton. I. 14. Augustus, ut mox

sequitur, et Dio testatur, τὸ στροδοτούμενον πλῆθος εἰς εἴκοσι μυριάδας κατέκλεισε. Verum ad congiarium accipiendum, quam ad frumentationes, major, uti videtur, numerus admittebatur. Fortasse tamen etiam frumentum accipientium ante Augusti constitutionem hic numerus fuit, estque hoc illud πλῆθος ἀρίστον quod vocat Dio lib. LV. *Casaub.*

^h *Sexagenos denarios viritum dedi]* Tolle alterum *sexagenos*, vel fac *sexagenos senos*, aut *septenos*. Sic Claudius congiarium dedit, τοῖς στροδοτούμενοις denarios septuagenos quinos: Dio I. LVIII. *Casaub.*

ⁱ *Et quinis militum meorum consul quintum]* Intelligit donativum quod dedit post illos tres triumphos, quos egit anno U. C. DCCXXV. Vox *quinis* sine dubio corrupta ex numero militum qui congiarium acceperunt: qui cum expressus non sit ab historicis, iure tantum arbitrario constitui huius loci lectio potest. Lego autem, *Et quinquag. mill. militum meorum*. *Casaub.*

^k *In colonias hominum circiter centum et viginti millia]* Deest verbum. Scribo *millia nisi*: vide supra, c. 46. non solum autem numerum deductarum coloniarum annotabant, sed etiam civium qui id beneficium acceperant. Sic in Julio Suetonius: 'Octoginta civium millibus in colonias distributis.' *Casaub.*

^l *Consul tertium decimum]* Eo anno Laciurn filium in forum deduxit, ut biennio ante Caium, sicut modo diximus. *Casaub.*

DENARIOS. PLEBI. QUAE. TVM. FRUMENTVM. PVBLICVM. ACCE DEDI.^m
 EA. MILLIA. HOMINVM. PAVLLO. PLVRA. QVAM. DVCENTA.
 FVERVNT. AGRIS.^a QVOS. IN. CONSVLATV. MEO. QVARTO.^b ET.
 POSTEA. CONSVLIBVS. MARCO.^c ET. CN. LENTVLO.^d AVGVRE.
 ADSIGNAVI. MILITIBVS. SOLVI. MVNICIPIIS. PA . . . ERTIVM.^e
 CIRCI^{ter}. SEXGENSIM.^f ITINERIS. EMIT.^g QVAM. ROMANIS.
 ERAE^h . . . NVMERAVI. . . . QVOD. PRO. AGRIS. PROVIN^{ci}A-
 LIBVS. SOLVI. VNVS. ET. SOLVS. OMNIVM. QVI. DEDVXERVNT.
 COLONIAS. MILITVM.^k IN. PROVINCIIS. AD. MEMORIAM. AETATIS.
 MEAE. FECL. POSTEA. NERONE. ET. CN. PISONE. CONSVLIBVS. ITEM-
 QVE.^l GANTISSIMO. ET. D. LELIO. CONSVLIBVS. ET. L. CANINIO.^m
 ET. Q. FABRICIO. CONSVLIBVS. QVOS.ⁿ EMERITIS. STIPENDIIS.
 IN. SVA. MVNICIPIA. PRAEM .^o . . PERSOLVI. QVAM.^p . . . INSEST.

^m *Acce dedi*] Facio, *accepit*. Lips.

^a *Agris*] Videtur legendum *Pro agris*. Lips.

^b *In consulatu meo quarto*] Videtur referendum ad historiam quam refert Suetonius cap. 17. cum Augustus Brundisium venire coactus est, et desideria militum tumultuantium ordinare. *Casaub.*

^c *Marco*] Intelligit M. Licinium Crassum. Lips.

^d *Consulibus Marco et Cn. Lentulo*] Male sculptum pro *M. Crasso et Cn.* non enim ita scripserat Augustus, ut est expressum. Horum consulatus incidit in annum DCCXI. Vide Dionem lib. LIV. In cujus verbis obscuram harum impensarum Augusti mentionem reperio: *ὁ Αἰγυσιος*, inquit, *πολλὰ μὲν ἀναλώσας ὡς ἐκάστοις, πολλὰ δὲ παρ' ἑτέρον λαβὼν ἀνεκομισθῆ.* *Casaub.*

^e *Pa . . . ertium*] Fuit *sestertium*. Lips.

^f *Circiter sexagensim*] Scribe *circiter sexagensim* hoc est, sexages et semel centum millibus. 'Sexagensim' pro 'sexagesim,' ea consuetudine scribendi qua 'totiens, quotiens.' Quia tamen hic numerus videtur infra modum pecuniae expensae in emptio- nem agrorum, fortasse scribendum *sexcenties*, aut *septingenties I.* *Casaub.*

^g *Itineris emit*] Nihil hic video quod ad verborum restitutionem: senten-

tiam quidem satis certo assequi mihi videor: commemorat enim agros a se militibus suis emptos, partim de municipiis, partim de ipso pop. Roma- ni, ut videtur, agros publicos non- dum divisos aliquos habuit. Hos Au- gustus veteranis et legionariis suis divisit, et pretium illorum praetoribus qui aërarium administrabant nume- ravit. Hoc ni fallor Augustus voluit: sed videntur ommissa quaedam verba. *Emi* saltem legendum, non *emit*. *Casaub.*

^h *Romania . . . erae*] Aliorum descriptio habet *pra*, quod firmat emen- dationem Lipsii *praetoribus*. Sed an ita loquutus Augustus Romanis praetoribus? non videtur; potius *Romae* scripsisse eum putem. *Casaub.*

ⁱ *Erae . . .*] *Prætoribus*, exple. Nam hi tunc aërarario praerant. Lips.

^k *Qui deduxerunt colonias militum*] Ut Sulla, Julius Cæsar, et triumviri: coloniarum militarium meminit Vel- leius lib. priore. *Casaub.*

^l *Itemque*] *C. Antistio* reponito. Lips.

^m *Et L. Can.*] Horum alter hodie non in Fastis, et male hunc *C.* præ- nominant. Lips.

ⁿ *Cons. quos*] *Expleam militibus*. Lips.

^o *Praem . . .*] *Malim remisit*. Lips.

^p *Quam*] Fuit *quam in rem*. Lips.

MILLI. IMPENDI.
 QVATER. AVI. AERARIVM. ^q ITA. VT. SESTERTIVM. MILLIA.
 QVINGENTA. ^s DED. RAVI. AERARIO. DETVLI. . . .
 QVOD. EX. CONSILIO. MILITIBVS,
 QVIN.
 MERVISSENT. HS. MIL.
 O. DETVLI.
 CN. P. LENTVLO. ^t
 VLES. FVERVNT. CVM. D. CERENT. CENTVM.
 MILLIBVS. HOMINVM. O. FRV.

Opposito latere.

SERIES I.

CVRIAM. ET. CONTINENS. ET. ^a CHALCIDIVM. ^b TEMPLVMQVE.
 APOLLINIS. IN. PALATIO. CVM. PORTICIBVS. ^c AEDEM. DIVI. IVLII.
 LUPERCAL. PORTIVM. AD. CIRCVM. FLAMINIVM. QVEM. SVM.
 APPELLARI. PASSVS. ^d EX. NOMINE. EIVS. QVI. PRIOREM. EODEM.
 IN. SOLO. FECCERAT. OCTAVIANI. PVLVINAR. AD. CIRCVM.
 MAXIMVM. AEDES. IN. CAPITOLIO. IOVIS. FERETRI. ET. IOVIS.
 TONANTIS. ^e AEDEM. QVIRINIS. ^f AEDES. MVNDO. ET. IVNONIS. ^g

^q *Avi arar.] Anne administravi?*
 Lips.

^r *Quater . . . avi ararium] Lego*
Quater levavi ararium, aut sustentavi:
 vult dicere quod Dio in actis anni
 DCCXXVI. initio lib. LIII. *ἔπειθ' χρη-*
μάτων τῶ δημοσίῳ ἰδέσθων, ἰδαιεσάρθ
τινα, καὶ ἔδοκεν ἀτῶ. 'Levare arar-
 ium,' pro inopiam ararii levare, bre-
 viter et eleganter dictum. *Casaub.*

^s *Sestertium millia. quingenta]*
 Scripserat fortasse, *millies et quin-*
genties. *Casaub.*

^t *Cn. P. Lent.]* Intelligit duos
 Lentulos una consules, an. DCCXXXVI.
Lips.

^a *Continens et]* Dionem vide LI. in
 actis anni DCCXXV. *Lips.*

^b *Curiam et continens et Chalcidi-*
cum] Dio in quinto Augusti consula-
 tu lib. LI. *ἔπειθ' δὲ ταῦτα διετέλεσε, τό,*
τε Ἀθήραιον, καὶ τὸ Χαλμιδικὸν ἠνομα-
σμένον καθέρωσε hoc ædificium postea
 Domitianus refecit, ut est auctor
 Eusebius in Chronico, ad numerum

MMCV. ubi de Chalcidico plura beatæ
 memoriæ vir, Josephus Scaliger, *δ*
πρόσοφος. *Casaub.*

^c *Cum porticibus]* Ex isto loco
 scribimus apud Suetonium cap. 29.
 quod fugit nos monere, 'Addit portic-
 us cum bibliotheca Latina Græca-
 que:' sic *Ødd.* Memmianus, Viterb.
 et Groslotii, non ut vulgo *Additis*
porticus. *Id.*

^d *Porticum ad circum Flaminium,*
quem sum app. p.] Leve mendum falsi
 notam Augusto inurit. *Lege quam:*
 et de portico Cn. Octavii accipe,
 quam refecisse ait, et sivisse appel-
 lari veteri nomine. Ea fuit regione
 urbis nona ad Circum Flaminium, ut
 hic Augustus narrat, et confirmat
 P. Victoris descriptio. Scribo dein-
 de *Octavium*, non *Octaviani*: pulvinar
 Octaviani nusquam legi; nec puto
 sic accipiendum. *Id.*

^e *Ædes in Capitolio Jovis Feretri*
et Jovis Tonantis] Hanc fecit primus,
 Suetonius, Dio: illam vetustate di-

. . . . ET. IOVIS. LIBERTATIS. IN. AVENTINO. AEDEM. LARVM.
 IN. SVMMA. SACRA. VIA. AEDEM. DEVM. PENATIVM. IN. VELIA.^b
 AEDEM. IVVENTATIS. AEDEM. MATRIS. MAG. DEIAE. IN. PALATIO. FECI.
 SERTORIUM.¹ ET.^k POMPEIUM. THEATRVM. VTRVMQVE.
 OPVS. IMPENSA. GRANDI. REFECI. SINE. VLLA. INSCRIPTIONE.
 NOMINIS. MEI. RIVOS. AQVAVM. COMPLVIBVS. LOCIS. VETVSTATE.
 LABENTES. REFECI. ET. AQVAM. QVAE. MARIA.¹ APPELLATVR.
 DVPLICAVI. FONTE. NOVO. IN. RIVVM. EIVS. IMMISO.^m FORVM.
 IVLIVM. ET. BASILICAM. QVAE. PVIT. INTER. AEDEM. CASTORIS.
 ET. AEDEM. SATVRNI. CAEPTA. PROFLIGATAQVE. OPERA. A.
 PATRE. MEO. PERFECI. ET. EANDEM. BASILICAM. CONSUMMATAM.ⁿ
 IN. AMPLIATO. EIVS. SOLO. SVB. TITVLO. NOMINIS.^o
 FILIORVM.^p VIVVS. NON. PERFECISSEM. PERFECI. AB. HAE-
 REDIBVS.^q VIRGINE. EXEMPLVM. DEVM. IN. VRBE. CONSV. . . .
 FECI. FLVVIQ. PRAETERMISSO. QVOD. TEMP. ET.
 VLTORIS. TEMPLVM. QVORVMQVE.^r AVGVSTVM. ET. TEMPLVM.
 APOLLINIS. IN. SOLO. MAGNAM. PARTEM. . . .^b EMTO. FECI.

lapsam refecit, Livius libro quarto.
Id.

^a *Aedem Quirintis]* Barbare pro Quirini. Dio in actis anni DCCXXXIX. τὸν τοῦ Κυρίου κατὰ καθήκοντα ἐκ πατρὸς οἰκοδομήσας. *Casaub.*

^e *Junonis . . .]* Forte *Miserva*, qui jungi haec tria numina Romanis solita. *Lips.*

^b *Aedem Deum Penatium in Velia]* Hanc quoque refecit non fecit. Dionys. Hal. lib. I. loquens de penatibus, γὰρ ἐν Ῥώμῃ δαίονται τῆς ἀγορᾶς ἐὸ πρόσω, κατὰ τῆς ἐπὶ Καρίας φέρονται ἐπιτομον δὲ δὲν Ἰδρυμένως, ὑπεροχῆ σκοτεινός, οὐ μέγας. λέγεται δὲ κατὰ τῆς ἐπιχώριον γλῶττας Οὐέλαι τὸ χωρίον ita scribi debet hic locus: nam olim falsus sum, cum ex vulgata lectione corrupta *ὕπελαίαις*, emendabam *ὕπεκαλαίαις*: nihil quidem inepti continet ea conjectura, ut illa fatua quorundam et vesana hariolatio, quam refutabamus: vera tamen non est. Varro, de Vita Populi Rom. lib. XIII. 'Tullium Hostilium in Veleis, ubi nunc est aedes Deum Penatum.' Meminit etiam Festus, in voce 'Mutium.' *Casaub.*

¹ *Sertorium]* Lego *Diribitorium*: quod mirandum aedificium ab Agrip-

pa inchoatum, perfectum post illius obitum Augustus, et publicavit, sine ulla nominis sui inscriptione: lege Diemem in anno DCCCLVII. lib. LV. Hoc nisi est, putem intelligi aliquam ex astructis aedibus Pompeiano theatro, de quibus fecimus mentionem ad cap. 31. Ea aedificia saepe incensa, saepe restituta. Velleius de Tiberio: 'Quam magnifico animi temperamento, Cn. quoque Pompeii munera absumpta igni restituit.' *Casaub.*

^k *Sertorium et]* Plane non capio. *Lips.*

¹ *Maria]* *Martia*. *Lips.*

^m *Duplicavi, fonte novo in rivum eius immisso]* Julius Frontinus de Aeductibus Urbis Romae: 'Angustus in supplementum Martiae quoties siccitates agerent, auxilio allam aquam ejusdem bonitatis opere subterraneo perduxit usque ad Martiae rivum, quae ab inventore appellatur Angusta.' *Casaub.*

ⁿ *Consummatam]* Esse debeat *consumptam incendio, ampl.* *Lips.*

^o *Nominis]* Puto C. et L. *Lips.*

^p *Filiorum . . .]* Cum. *Id.*

^q *Har. . . .]* *Aqua*. *Id.*

^r *Quorumque]* *Forumque*. *Id.*

^b *Partem. . .]* *A me*. *Id.*

QVOD. SVO.^c NOMINE.^d M. MARCELLI.^e VENERI. MANIBVS.
 IN. CAPITOLIO.^f ET. IN. AEDE. DIVI. IVLII. ET. IN. AEDE.
 APOLLINIS. ET. IN. AEDE VESTAE. ET. IN. TEMPLO. MARTIS.
 VICTORIS.^g CONSEGRAVI. QVAE. MIHI. CONSTITERVNT. CIRCITER.
 MILLENIS. AVRI. CORONARI. PONDO. TRIGINTA. QVINQVE.
 MILLIVM.^h MVNICIPIIS. ET. COLONIIS. ITALIAE. CONFERTIBVS.
 AC.ⁱ TRIVMPHOS. MEOS. QVINTVM. CONSVL. REMISI.^k ET. POSTEA.
 QVOTIESCVNQVE. IMPERATOR. M. . . . AVRI. CORONARIVM.
 NON. ACCEPI.^l DECERNENTIBVS. MVNICIPIIS. . . QVAE. ANTE. DECREVERAM.

^c *Suo] Sub. Lips.*

^d *Quod suo nomine] Quo refertur istud quod? manifestissime deest in fine superioris versus aliquid. Lego totam sententiam hoc modo, Theatrum quoque sub nomine M. Marcelli generi ex manibus. Suetonius: 'Quaedam opera sub nomine alieno fecit, ut theatrum Marcelli:' repete ex proximo, feci: nam ut alii describunt nobis hoc marmor, minimum intervallum relictum est vacuum ante vocem manibus: quod eo libentius amplector, quia necessario post haec dictionem apponenda alia est: aperte enim sequentia manca sunt et claudicant. Casaub.*

^e *Marcelli, &c.] Restituo haec: generi dedicati e manibus. Lips.*

^f *In Capitolio] Scribe dona in Capitolio. Casaub.*

^g *Victoris] Ultoris. Lips.*

^h *Quae mihi constituerunt circiter millenis auri coronari pondo, triginta quinque millium] Donaria Augusti partim ex auro confiata erant, partim margaritis gemmisque maximae indicatae orata. Utrumque hic ab eo fuerat expressum: et auri inquam, pondus, quod in *δραχμῶν* impendisset, et pecunia qua constarent, tum manupretium, tum ornamenta alia. Auri ait fuisse circiter mille pondo; reliquam impensam triginta quinque millium: haec vero summa depravatisime et ineptiasime notata est: taceo quod Latinitas eam lectionem non patitur. Omnino scripserrat Augustus, XXXV. HS. quod est *tricies**

quinquies HS. Faber sculptor, vel is potius qui Romae descripsit, et in numerorum interpretatione peccavit insulse, et in nota HS. quam putavit millenarii numeri esse indicem. Stabilimus hanc nostram et emendationem et interpretationem auctoritate Suetoniani leci, qui isti plane geminus est, cap. 30. 'Aedes sacras opulentissimis donis adornavit: utpete qui in cellam Capitolii Jovis sedecim millia pondo auri, gemmasque ac margaritas quingentes HS. una donatione contulerit.' Casaub.

ⁱ *Ac] An. Lips.*

^k *Remisi] Hoc ipsum Dio notat in isto ipso consulatu, l. Lips.*

^l *Quotiescumque Imperator M. auri coronarium non accepi] Lego quotiescumque Imperator sum appellatus, aurum coronarium non accepi. Moris veteris fuit, ut quotiescumque duces exercituum re feliciter gesta Imperatores salutarentur a suis, provinciae et sociarum civitates ac reges dono darent illis coronas aureas, vel auri tot pondo: quod appellatum est 'aurum coronarium.' Sub Imp. retenta est consuetudo: nam illi toties salutabantur Imperatores quoties ipsorum auspiciis hostis insigni clade afficiebatur: vide quae notamus ad l. 76. et salutato aurum coronarium ex ritu offerebatur, non solum a provincialibus sed etiam ab Italiae coloniis et municipiis: a quibus se non accepisse gloriatur Augustus. Dio in quinto consulatu Augusti, lib. xi. πρὸ τῶν πόλεων τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τὸ χρυσίον*

TEMPVS. DEFUNCTARVM. AFRICANARVM.^m
 MEO. NOMINE. AVT. FILIORVM. MEORVM.
 ET. NEPOTVM. IN. CIRCO. . . . AVT. IN. FORO. AVT. IN.
 AMPHITHEATRIS. POPVL. . . . QVIBVS. CONFECTA. SVNT. BESTIARVM.
 CIRCIITER. TRIVM. MILLIVM. ET. QVINGENTA. NAVALIS. PRAELII.
 SPECTACVLVM. POPVL. . . .ⁿ LIBERVVM. IN. QVO. LOCO. NVNC.
 NEMVS. EST. CAESARVM. CAVATO. . . .^o LONGITVDINE. MILLE.
 ET. OCTINGENTOS. PEDES. IN. LATITVDINE. PEDES. DVCENTI.
 IN. QVO. TRIGINTA. ROSTRATAE. NAVES. TRIREMESQVE. PLVRIMAE.^p
 . . . RVMORES. INTER. SE. CONFLIXERVNT. . . . RVNT.^q
 PRAETER. REMIGES. MILLIA. . . . CIRCIITER. . . .
 IN. TEMPLIS.^r OMNIVM. CIVITATVM. P. . . . ET.^s ASIAE. VICTOR.
 ORNAMENTA. REPOSVI. QVAE. SPOLIATIS. TEMPLIS. . . .^t PRIVATIM.
 POSSEDERAT. STATVAE.^u QVADRAGENIS.^x ARGENTEIS.
 STETERVNT. IN. VRBE. AC. CIRCIITER. QVAS. IPSE. SVSTVLI. EX.

τὸ τοῖς στεφάνοις προσήκον οὐκ ἰδέσθαι.
 Simile est quod narrat Spartianus de
 Hadriano: 'Aurum coronarium Ita-
 liae remisit, in provinciis minnit:'
 idem esse factum aliquando et a Ju-
 liano testis Ammianus Marcellinus.
Casaub.

^m *Tempus defunctorum Africanarum]*
 Non solum corrupta sunt ista, sed
 etiam mutila, et perturbata, senten-
 tia tamen non obscura: narrat enim
 magnificentiam suam in venationibus
 exhibendis; qua de re libro singulari
 plura, ubi hunc locum tractamus.
 Fortasse autem scripserat Octavius,
Spectacula amplius mille ducentarum
Africanarum: ut in unam summam
 contrahatur numerus Africanarum,
 ad populi voluptatem exhibitarum:
 quæ quidem numerum vereor ne
 justo minorem longe faciam; cum
 certum sit, unis aliquando Indis sex-
 centas Africanas Augustum exhibuisse:
 ut in commissione ludorum qui-
 bus Marcelli theatrum dedicabat.
 Dio lib. LIV. κἀν τῇ πανηγύρει τῇ διὰ
 τοῦτο γενομένη, καὶ θηρία λιβυκὰ ἑξακό-
 σια ἀπεσφάγη. *Casaub.*

ⁿ *Popul. . . .]* E Suetonio legam *Popu-
 lo exhibui ad Tiberim in quo loco.*
Lips.

^o *Cavato . . .]* Solo in. *Lips.*

^p *Plurima . . .]* Lego, Præter mi-

nores, inter. *Lips.*

^q . . . runt] *Ceciderunt, vel occubu-
 erunt. Lips.*

^r *In templis]* Pridem quo ista per-
 tinerent indicavimus ad lib. XIII.
 Strabonis: notat diligentissimus ille
 scriptor de quibusdam signis facto
 Antonii sublati, ab Augusto restituti-
 tis. Plinius quoque XXXIV. 8. 'Fecit
 Myro et Apollinem, quem a trium-
 viro Antonio sublatum restituit Epho-
 siis divus Augustus, admonitus in
 quiete.' Exemplum hujus æquitatis
 a P. Scipione, quem Siculis ablata
 signa et Romam illata restituisse
 Plutarchus scribit in Apophthegma-
 tis: Εὐράν, αἰτ, τὴν πόλιν ἀνδριάντων
 Ἑλληνικῶν καὶ ἀναθημάτων ἀπὸ Σικελίας
 μεστὴν ὄδων ἐκήρυξε τοῖς ἀπὸ τῶν πό-
 λεων παρόντας ἐπιγνώσκων καὶ κομίζεσ-
 θαι. *Casaub.*

^s *P. et]* Anne fuit *Pelo-
 ponnesi et?* credo. Ea enim loca
 maxime vastavit Antonius. *Lips.*

^t *Templis. . . .]* Expleo *Antonius:*
 furta enim ejus et sacrilegia notat.
Lips.

^u *Statuas]* Adi cap. 52. de iis enim
 statuis intelligit Augustus, de quibus
 ibi Tranquillus. *Casaub.*

^x *Stat . . . quadragenis]* Hæc legam,
Plures quadringenis argenteæ. Lips.

QVA. DE. PECVNIA. DONA. AVREA. IN. AEDEM. APOLLINIS. MEO.
NOMINE. ET. FILIORVM. QVAE. MIHI. STATVERVNT. HONOREM.
HABVERVNT. POSVI.

II.

MARE PACAVI. A. PRAEDONIBVS.^a DOMIBVS. . .
. SVIS. CONTRA. REM.^b.
. DOMINI.
.
.

III.

REGIS PARTHORVM.^c
.
.
.
.
.
A. ME. GENTES. THORVM. ET. MEDORVM.^d
.
.
.
.
IN. CONSVLATV.

Cætera quoque corrossa et corrupta.

^a *Filiorum quæ] Lego illorum qui.*
Lips.

^a *Mare pacavi a prædonibus] Vide*
ad illa cap. 98. 'per illum se vivere:
per illum navigare.' Casaub.

^b *Contra rem] Puto hæc fuisse de*
servis, quos coercuit, ne contra rem
famamve domini venirent, ut audi-
rentur. Lips.

^c *Regis Parthorum] Pertinet ad*

missos obsides, et reddita signa a
Parthis, quæ M. Crasso et M. Anto-
nio ademerant. Nota historia: supra
cap. 21. *Casaub.*

^d *A me gentes . . . thorum et Medo-*
rum] Parthorum et Med. loquebatur
de Parthis et Medis qui regem ab
ipso petierunt. Strabo, Tacitus, Sue-
tonius, Dio, alii. Casaub.

Clusius amicus noster de hoc lapide sic ad me scripsit:

'Antonli Verantii, Archiepiscopi
Strigoniensis exemplar (quod, dum
Cæsarei legati munere apud Turc.
Imp. funderetur descripsit) sequutus
sum, uti ab ejus nepote Fausto Ve-
rantio (qui nunc supremus Ungariæ
secretarius est) accepi anno 1576.

propterea versuum in singulis paginis
numerum, characterum formam, vo-
cabulorum divisiones, atque inter-
dum repetitiones, ut in ipsius exem-
plari erant, observavi, existimans ex-
pressum esse ad normam tabularum
quæ Ancyrae sunt. Verum alterum

exemplar quod apud D. I. Sambueum postea vidi, nullum versuum numerum, nihil quidquam simile observatum habere deprehendi. Anno autem 1584. proficiscenti Constantinopolim, U. C. Lewenclawio cum Mag. D. Henrico de Liechtenstain Cæsareo legato, Verantii exemplar dedi, ipsum pro nostra amicitia obnixè orans, ut si per occasionem Ancyræ proficisceretur, diligenter cum Tabulis illis conferret, et an per omnia responderet, observaret. Ille quidem, ob gravem legiti morbum, quo etiam istic extinctus est, id præstare non potuit: sed binos nobiles Germanos Byzantii invenit, qui superiore hyeme Ancyræ fuerant, et quæ in Tabulis incisa diligenter exceperant. Cum iis contulit Verantianum exemplar, per omnia respondere deprehendit, nisi quod pro *collega*, serie II. versu 3. *conlega* habuerunt, et in continuatione 1. seriei opposito latere versu 10. *quotiescumque* pro *quociuscumque*. Alioqui eorum exemplar minus integrum fuit Verantiano; corumpuntur enim quotidie Tabularum characteres Turcarum militum insolentia; præsertim cum Christianos eas inscriptiones excipere conspiciunt, quod binis illis nobilibus Germanis describentibus accidit.

‘Cum illustris heros Augerius Busbequius Viennæ ageret, meo rogatu omnes schedarum fasciculos evolvit, ut Ancyræ Tabularum exemplar ab ipso, dum Cæs. legatus ad Turc. Imp. esset, exceptum, inveniret, quod mihi traderet, sed frustra: postea enim succurrit, id alicui, cujus nomen excidisset, mutuo datum, et non restitutum. Illius sane exemplar eolibentius habuissem, quoniam minus mendosum existimassem quam reliqua.’ *Casub.*

‘CAP. II. § 1 *Annis viginti tribus*] Sueton. Tib. c. 73. Tacit. Annal. lib. VII. extremo: ubi et de Tiberio sum-

matum quædam. *Schott.* Ita vet. cod. Alii *viginti quatuor* numerant. Vide Entropium nostrum de his temporibus, sicubi hæres. *Vinet.*

§ 2 *Quia Claudius Nero*] Ita excusi omnes: adde ex *Mss.* et Veronensi *Tiberius*: cui *Biberius* altera ex parte respondeat. Nero autem lingua Sabina ‘fortem’ significat. Suet. c. 1. et Agellinus Noct. Attic. XIII. 21. ‘Caldius’ vero, quod calidis potissimum potionibus Romani veteres delectarentur. Hinc Thermopolia ‘Plautina.’ *Lege* Suet. Tiberio c. 42. *Schott.*

Caldius Biberius Mero] Ad hujus joci similitudinem similem elegantiam captat Raderus ad Martial. Epigr. 1. 35. p. 117. sed vix credo enim viris doctis satisfacere. Largiori cum fructu consules Vossium Inst. Orat. v. 5. num. 1. *Arntz.*

§ 3 *Satis prudens in armis*] Suetonina capp. 9. 16. 17. 19. et 21. *Schottus.* Nescio mox quid velit sibi Leid. 1. cum scribat *ante susciperet imperium*; nisi fuerit *ante, quam susciperet*; sed potius videntur talia ex glossemate esse nata: inf. capp. 6. et 39. § 1. ‘Donec imperium sumeret.’ Sulp. Severus Hist. Eccl. 1. 41. § 3. ‘Voluntate populi, ut supra retulimus, sumit imperium.’ Justin. XXXVII. 8. § 1. ‘Post annos tres et viginti sumti regni.’ *Arntz.*

§ 4 *Inerat scientia litterarum*] Tranquillus cap. 70. et 71. Mathematicæ quoque addictus c. 69. De eloquentia Tacitus Annal. 1. XIII. ‘Tiberius artem quoque callebat, qua verba expenderet tam validis sensibus, aut consulto ambignus: clarior tamen eloquio Germanicus, Tiberii adoptione filius, Claudii Imp. frater.’ Idem Tacit. Annal. lib. II. extremo, et Suet. initio Caligulæ. *Schottus.* Sed addit uterque Lugd. et Guelf. *Arntz.*

Ingenio pessimo, truci] Sueton. cap. 46. et deinceps: rursum cap. 57. et 61. Eutrop. et Oros. lib. VII. *Schott.*

Simulans ea se velle quæ nolle] Leid.

2: *invidiose similians*, qui mox etiam non male pro *infectus* malebat *infestus*. Nota quidem distinctio inter has voces, neque tamen ea perpetua est, sed '*infestus*' solet etiam pro '*infectus*' accipi. Livius III. 65. '*Trebonius tribunus plebis infestus Patribus*.' Epitoma lib. XLVIII. '*Id mutiantes infestum jam senatum Carthaginensibus, infestiorum fecerunt*.' Severus *Ætina* vs. 52. '*Provocat infestus cunctos ad praelia Divos*.' Aldina etiam ed. legit *infectus*. Nepos Hamilc. c. 3. '*Fidenti animo atque infesto Romania*.' Seneca in *Herule Fur.* vs. 1013. '*Nullus salutis Hercule infesto est locus*.' sic optime cod. Etruscus, firmante illud altero cod. Traject. pro *irata*, quas voces ideo jungit Livius XLII. 9. '*Legionibus extemplo Pisas in hybermacula missis, iratus Patribus, infestus prætori*.' Adde IV. 53. Justin. xxxv. 1: § 2. Sueton. in *Cæsare* cap. 19. et *Tiberio* cap. 13. Hygin. *Fab.* CLXVI. *Lactant. de Mort. Pers.* cap. 20. et alios. Ita recte pro *irato* dixit Ovid. *Ibide*, vs. 471. '*Ant Jovis infesti telo feriari trisulos*.' Nihil tamen auctoritate minus codicis apud Nostrum erit in textu mutandum, cum et edita lectio possit esse vera, et sic exstat supra apud auctorem de *Cæsari-bus*. *Arutz.*

§ 5 *Repentinis responsionibus*] Etiam in stylo 'ex tempore quam a cura præstantior habebatur.' Sueton. c. 70. *Moriens tamen Augustus dicebat* '*miserum populum Romanum, qui sub tam lentis maxillis esset futurus*.' *Schott.*

§ 6 *Delatum a Patribus*] Vetus cod. *incidere in exitia*. Vinet. *Tranquillus* capp. 24. et 25. *Schott.* Legendum *incidere*; utique cum sic restet in *Man.* *Schotti* et vet. edd. *Grut.* *Leid.* 1. habet *incidere in exitia*, male factum, quia ignorabat hoc verbum ab illius ætatis hominibus construi cum quarto casu absque præpositione. *Quinctil.*

Decl. CCCXXXIII. '*Alioqui nemo est, qui non calumniam genus possit incidere*.' ubi frustra præpositionem inmittit vir doctus. Tacitus *Hist.* III. 29. '*Ad præsens disjecit obruitque, quos inciderat*.' *Symmachus* *Epist.* VII. 89. '*Ne incidat invidiam contumaciæ*.' ibi nihil facilius esset, quam reponere in *invidiam*; sed aliud suadet stylus illius scriptoriam, qui eod. lib. *epist.* 88. '*quid amaritudinis incidissem*' dixerat, et lib. VIII. *epist.* 2. '*Captum leporem gloriatas, aprum aerviles manus adseris incidisse*.' Aliquoties ita loquitur *Appuleius* in *Metamorphosi* (in reliquis enim libris legere non memini) ut lib. II. p. 120. '*Fortunam scævam an scævam verius dixerim miser incidit*.' et paullo post, '*Tam diram immo vero Ulyxeam peregrinationem incidaat*.' l. VI. p. 176. '*Quod meas potissimum manus incidisti*.' ibi etiam sine ulla vi legi posset in *manus*, si talia ubique et apud quemcumque scriptorem essent adhibenda. Eod. iterum lib. p. 179. '*Proximam convellem latenter incidebat*.' et IX. p. 227. '*Asini faciem timentem familiarem incidi*.' Conferatur *Munckerus* ad *Lactant. Narr. Fabul.* p. 195. et 282. Ex his jam patet, quam secure viri docti secuti sint *Lambin.* apud *Lucret. lib.* IV. vs. 571. ubi omnes *Man.* '*At que para vocum non aures incidit ipsas*.' Ille reponebat *accidit*, malo exemplo. *Arutz.*

§ 8 *Cappadecus*] Et apud Sueton. et *Corn. Tacitum* libro secundo, '*Marabodum*' et '*Marobodum*' imprimunt, quæ quatuor tantum syllabis, *Marobodum* vetus liber appellat. *Originis* autem non diverse, ut *suapicor*, fuit *Marobaudes*, nomen ejus magistræ militum, qui *Gratianum Augustum* prodidit apud *Parisios*. *Vinet.* *Suet.* cap. 37. extr. ubi et de '*Maraboduo*' *Germano*, quem '*Marobodum*' scribunt *Enjaccii* et *Pithoi* codd. *Man.* *Marobodum* vero *Floracen.* *Accidera* hæc A. U. C. MCCCLXX. de his lego

Tacitum Annali, lib. II. ubi Archelaum quinquaginta jam annos in Capadocia regnasse scribit. *Schott.*

§ 9 *Noxios suos*] *Tō noxios* redundat, et abest a *Mss.* et nova ed. recte. Veronensis vero et *noxios*. De crudelitate Tiberii Sueton. c. 50. usque ad c. 68. *Schott.* Haud temere abjecerim illud *noxios*, uti aliis placet: ita enim videtur dictum, quemadmodum Sallustio Catilinæ cap. 51. § 3. 'Post ubi paulatim licentia crevit, juxta bonos et malos libidinosse interficere.' Ita et Noster infra cap. 13. 'Is dum persequitur pecuniosos, insontes pariter noxiosque,' &c. *Grut. Leid.* 1. et *Guelf. insontes et noxios*, quod eo præferam, quamvis et illud ferri possit, quod *Leid.* 2. et editi sine copula *insontes, noxios*. Et ita volebat, quod ex Historia Miscella ad Eutropium VII. 11. adfert Havercamp. Hoc loco merito judicium Schotti desidero. *Arntz.*

Resolutis] Corrupta autem disciplina militaris per Pisonem largitione, ambitu, licentia, absente Germanico. Tacitus Annal. lib. II. et III. sæpius. Lege Sueton. c. 41. *Schott.* Non video quid tantopere intersit, cum composita hæc vox centies notione simplicis sumatur. Tacitus Hist. I. 51. 'Disciplinam, quam in pace inexorabilem discordiæ civium resolvunt,' *Arntz.*

§ 10 *Septuagesimum octavum*] Sic Tacitus extremo VI. Annali, et Sueton. c. 73. sine mensibus. *Mss.* duo et Veronensis legunt post octogesimum octavam annum. Cujacii vero scriptus codex post octogesimum annum. Novus Victor, vel potius vetus verusque octogesimum uno minus illi tribuit. Eutropius Eliæ Vineti LXXXIII. nisi mendum est typographi. Nata varietas ex notis quibus numeri exprimentur: quæ res infinitis auctorum veterum locis corrumpendis ansam dedit. Mortuus autem 'tertio et vicesimo Imperii anno, decimo sep-

timo Kal. April. Cæ. Acerronio Proculo, C. Pontio Nigrino Coss.' qui est, ut puto, U. C. 1000XC. Tacitus Annali lib. VI. et Sueton. c. 73. cap. ubi Coss. nomina, quia corrupte leguntur, ita ex antiquis inscriptionibus, Corn. Tacito, et Fastis Capitolinis restituenda. *Schott.*

Insidiis Caligulæ] 'Dato a Caio lento ac tabifico veneno.' Suet. ibidem et Calig. c. 12. Tacitus lib. VI. Annali extremo: 'Interclusa anima traditus est mortalitatem explevisse.' *Schott.*

Extinctus est] Miseni in villa Luculliana. Sueton. capp. 39. 73. et 75. et Tacit. Annali lib. VI. In 'Campania, omnium gaudio,' Eutropius lib. VII. *Schott.* De villa Miseniensi post historicos vide commentaria ad Phædrum II. 5. *Arntz.*

CAP. III. § 1 *Annos quatuor*] 'Vixit annos viginti novem, imperavit triennio et decem mensibus, diebusque octo,' Sueton. c. 59. 'Natus annis quinque et viginti mensibus quinque et diebus quatuor exceptis, inperium arripuit,' Xiphilinus ex Dione. *Schottus.* Et Auctor de Causa. Corrupt. Eloq. c. 17. *Arntz.*

§ 2 *Iste filius Germanici*] Ita vulg. *Mss.* et Veronensis. excusus, *Iste filius fuit Germanici, et quia.* Et mox, id est, *Caligula sortitus est Τετυκῶς*, ut dialecticorum filii loquuntur. De cuius nominis causa Tacitus Annali I. 1. Sueton. capp. 8. 9. et 22. initio, et cap. 52. Caligam Dio lib. XLVIII. *σπαρτωρῶν τῆς ἐθνῆς* vocat, unde 'caligatus' militis epitheton factum Jur. Cons. et Suetonio Augusto cap. 25. Vitellio cap. 7. extremo. Vespasiano c. 8. *Schott.* Mox *Leid.* 2. *Cognominatus est Calligula h. est calciamentum militare*; sed male; ipsum enim calciamentum 'caliga' dictum, unde nomen 'Caligula.' Sidonius Carm. VII. 105. 'Et caligas Caii, Claudii censura secuta est.' Sen. de Const. Sap. c. 18. viri docti ad Sen. de Benef. v. 16.

et multi: scripsi tamen *Caligula* cum *Gueif.* et *Leid.* 1. *Arntz.*

§ 3 *Ante principatum*] *Lege Sueton.* capp. 13. 14. et 15. *Schott.*

Dominum] Nam se *Dominum*, in viso ea tempestate nomine, jusserat appellari, ut et consulari dominatione regis nomen odiosissimum *Pop. Rom.* fuit. *Tranq. c.* 10. sic jactatum fuisse ait; 'nec servum meliorem ullum, nec deteriozem dominum fuisse.' *Schott.*

§ 4 *Tres sorores*] 'Agrippina, *Drusilla*, *Livilla*,' *Sueton.* capp. 7. et 24. 'ex una etiam filia incestu nata est,' *Entrop.* lib. VII. *Schott.*

§ 5 *Habitu Deorum*] 'Jovis, *Veneris*, *Neptuni*, *Mercurii*, *Bacchi*, *Herculis*,' *Sueton.* capp. 22. et 52. et *Dio.* *Schott.*

§ 6 *Quia juvat*] *Tacitum Annal.* lib. III. est imitatus: 'Præcipuum,' inquit, 'munus annalium reor, ne virtutes sileantur: utque pravis dictis factisque ex posteritate et infamia metus sit.' Et sane is est historiae fructus uberrimus, ut ex aliorum erroris discamus in melius vitam moresque ad bene beateque vivendum componere. *Lege elegantissimam epistolam Plinii* lib. IX. quæ est *xxvii.* *Schott.*

Ut improbi saltem famæ metu talia declinent] Non postremus profecto historiae fructus abaterre malos ab improbitate solita, metu infamiae, non tam præsentis, quam postumæ. *Tacitus* III. 65. ubi nos plura. Addatur ejusdem auctoris *xiv.* 64. finis. *Grut.*

§ 7 *Matronas nobiles*] *Sueton.* c. 41. et *Xiphilius.* *Schott.*

§ 8 *Primus diadema capiti*] Tò capiti astitit a libris calamo exaratis, et qui cum his fere conspizat, *Veronensi* cod. optimo. Atqui *Suetonius* imposuisse negat, sed amicorum suavis deterritum; Dei tamen *Dominique* nomen assumpsisse, c. 22. et *Vitellio* c. 2. *Eusebius* vero *Chronicis Do-*

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

mitianum Domini-Deique nomen primum vindicasse affirmat. Vide infra capp. 23. et 50. Ubi sui oblitus auctor *Aurelianum Imperatorem* primum apud Romanos diadema capiti innexuisse scribit. *Schott.* Alter etiam *Victor* dicit tantum tentasse capiti adnectere diadema, quare et hic eleganter ex genio linguæ additum fuerat, faventibus multorum testimoniis. *Livius* *Epit.* lib. cxvi. 'Diadema capiti suo impositum in sella reposuit.' *Velleius* II. 59. § 6. 'Veluti coronam tanti mox viri capiti inponens.' *Seneca* *Thyeste* vs. 544. 'Inposita capiti vincla venerando gere.' *Justinus* IX. 7. § 10. 'Pansaniæ capiti coronam auream inposuit.' *Latini* *Pacati* *Paneg.* c. 45. § 2. 'Quisquis inponere capiti diadema meditabatur.' *Amm.* *Marcell.* XIV. 11. 'Capiti *Coracis* aræge coronam inposuit.' *Guntherus* *Ligurinus* de *Gest.* *Barb.* lib. I. vs. 446. 'Inposuit capiti gestamina regia sacro.' Sed qua auctoritate eam vocem hoc loco admiserit, nos quidem ignoramus, cum in nullis *Mss.* neque antea editis inveniat, et usu multo frequentiori simpliciter adhiberi soleat. Vide etiam *Spanhem.* de *Usu Num.* diss. XII. p. 388. *Arntz.*

§ 9 *In spatio*] [Vide *Lectt. Var.*] Sic fere *Sueton.* c. 19. *Xiphilius* ex *Dione*: 'In mari,' inquit, 'equitare cupiebat ponte inter *Puteolos* et *Banlos* facta, qui locus oppositus civitati distat ab ea amplius tria milia pass.' *Tranquill.* vero sinum *Puteolanum* trium millium et sexcentorum fere passuum intervallo patuisse: non ut *Dio*, ab *Urbe* quem ponte, *Xerxis* exemplo, straverit. Assentior itaque *Lævino* *Torrentio* viro doctissimo, qui ad *Puteolanas moles* legendum censet potius quam *et Puteolanas moles*. Quem autem 'aggerem terrenum' *Suetonius* vocat, noster 'arenæ aggestum:' quare tentanda lectio non est. Hunc vide

3 D

et cap. 32. Calig. rursum cap. 52. de Alexandri thorace, quem Xiphiliens in hoc specioso triumpho induere solitum refert. Non celabo Veronensem ed. *curuli jugo decucurrit*, et Augustan. cod. *quasi triumphantis* legere, et supra *arena adgesta, terra speciem*. Seneca videndus lib. de Brevitate Vitæ cap. 18. quo loco et ægre illi est quod vidit et Torrentius: cui medicinam facere posse video, si, quod est in vulgatis etiam optimis, *gratissime in gravissime* commutem, et pro *potens, pontes* reponam. Mss. tamen qui apud me est *potens navidus jugis* disertim scribit. Cum dicit 'quod decedebat populo Romano superstitite,' alludit ad illam vocem tyrannicam, 'Utinam populus Romanus nram cervicem haberet.' Suet. c. 30. Non dissimilis est illa Neronis, nec minus execranda, apud Sueton. c. 38. Neron. et Senecam quoque lib. II. de Clementia, *ἐποὶ θανάτῳ γαία μυχθῆρω πρὸς, me mortuo vel terra igni confla- gret*. Schott. Illa inmutatio Schotti, quasi voces *phalerato equo insignis quercea corona quasi triumphans* conjungendæ essent, stare minime potest, cum nec *equo*, neque *quercea corona* triumpharent, sed *laurea*, uti sciunt tirones. Claudian. in Eutrop. I. 503. 'Illustrat servilis laurea Cras- sum.' Et Consul. Stilic. II. 20. 'Ipse albis veheretur equis, currumque secutus Laurigerum.' Potius *quasi triumphans* referendum est ad aureum paludamentum, et tamen distinguenda varia tempora cum vel *equo*, vel *curru* decurreret. Mox etiam tres scripti *curru bijugo*, quod non reprehendum. Lucretius v. 1298. 'Quam bijugo curru belli tentare pericla.' Sil. Italicus II. 82. 'Pars comitum bijugo curru, pars cetera dorso Fertur equi.' Ovid. Met. IX. 272. 'Quadrijugo curru radiantibus intulit astris.' Plinius Paneg. c. 22. 'Importari solebant, non dico quadrijugo curru.' Talia non debebant contra

Mss. mutari. Arntz.

CAP. IV. § 1 *Claudius Tiberius*] *Titus* etiam omnes Mss. et supra ad Cæsares c. 3. § 16. ubi errore typothetarum in textu pro *Tib.* (quomodo passim etiam in nummis vel *Ti.*) *Tit.* expressum video: in *Druso* nulla est variatio, nisi quod quædam edd. in margine *Decimi* itidem reponant. Arntz.

§ 3 *Ventri, vino*] Tranquillus Claudio capp. 32. et 33. *Fæde* in vulgatis legitur non generandi casu. *Schottus*. Et sic etiam in Mss. quod tamen fieri ideo potuit, quia in illis rarius diphthongi reperiantur, ut talia pro ingenio fere possint mutari, si requirit sententia, et adverbium debere esse conferenti alium Victorem poterit, ubi dubitatio nulla restat, quia ille medias voces *vino libidini* omittat, et sic illa vox præponitur verbis ad indicandam rei turpitudinem. Sup. Cæsar. c. 16. § 13. 'Ignis fæde consumserat.' cap. 24. § 10. 'Fæde corumpunt.' c. 32. § 5. 'Fæde laniatus interiiit.' inf. cap. 41. § 21. 'Fæde temulentus.' Vulgatam tamen scripturam sequitur Cortius ad Sallust. Catil. cap. 1. § 1. Arntz.

Prope hebes] De ingenii 'hebetudine' animique consternatione cap. 36. et deinceps usque ad cap. 41. Mirandum tamen, licet tardi ingenii esset, 'neque infacundum, neque indoctum fuisse, pertinaciter liberalibus studiis deditum.' Idem cap. 46. et sequentibus. Tacitus Annal. lib. XIII. 'Nec in Claudio,' inquit, 'quoties meditata dissereret, elegantiam requireres.' Schott.

Ignarus] Tacit. Annal. lib. XII. de Julio Peligno quod 'ignaviam' animi Claudio Imperatori caro acceptoque: 'Erat Claudio perquam familiaris cum privatus olim conversatione scurrarum iners otium oblectaret:' quem locum eo profero, quod hactenus nullum recte amicissimus Lipsius restituerit. Schott.

[*Libertorum et conjugis impertis*] Vidi qui *libertorum conjugis* impressit. Nihil malo: vide Tranq. Vitellio cap. 2. Schott.

[§ 4 *Scribonianus Camillus*] Eadem Suetonius capp. 13. et 35. 'Furius' prænominē intra quintum diem oppressus. Tacitus Histor. lib. 1. extremo, 'Scriboniani contra Claudium simul audita et coercita.' De Paen- de Camillo idem Hist. lib. 11. Schott. Mox *Dalmatas* Mss. et editi, non *Dalmatas*. Vide ad Vir. Ill. cap. 44. *Arntzenius*.

[*Casa Musulaniorum*] De vocabuli *Musulaniorum* corruptione monuimus in commentario Flori. *Vinet*.

[§ 6 *Inducta*] Malim *introducta*, quod in Mss. reperi et alii. A. U. C. 1000. Sulla et Tutiano Coss. 'Claudius consummavit duos aquæductus a Caligula inchoatos; unum vocavit Anionem novum, alterum aquam Claudiam.' Jul. Frontinus de Aquæ Ductibus. Lege Sueton. c. 20. et quæ annotavi ad Victorem de Viris Illustribus in Appio Claudio et Curio Dentato: nam Victoris esse dubitent alii, equidem ambigere desino auctoritate librorum Mss. Schott. Quandoquidem restat in Mss. et edd. vett. *introducta*, id vocis restituendum est. *Gruter*.

[*Primo clam mox*] Has duas voces *clam mox* quæ in vulgatis sunt, eo sustuli, quod neque erant in ullo vet. lib. et historiæ veritati repugnent: neque certe in Victore ipso comparant: qui omnes et *adulteris* legunt, non *adulteris*: de Valeriæ autem Messalinæ inexplebili libidine copiose Tacitus Ann. lib. XI. Dio lib. LVIII. Suetonius cap. 26. et sibi, et Juven. Sat. VI. Schottus. Indicat Schottus noster, duas illas voces, *clam, mox*, in nullo inveniri Mss. suorum, et historiæ veritati repugnare: at enim optime conveniunt filo sententiæ; neque contradicant ulli scriptores: etsi enim haud etiam a venere Mes-

sallinæ clandestina exorsi sunt, tamen natura rerum tale quid requirit: itaque, tantum abest uti alteram editionem Victoris heic sequendam putem, ut pronuntiem, et vitium ibi hæere: nam si palam utebatur adulteris, quomodo potuit eos accusare qui ei obsequi non audebant, tanquam ipsam se petiissent? quod statim post ibidem narratur. *Gruter*. Editum fuit olim *primo [clam, mox] passim*, quod recte damnat ex suis libris Schottus, cui adsensum præbent nostri omnes, et vide ad ipsos Cæsares § 6. oppositio enim non quaerenda est inter *primo* et *passim*, sed inter *primo* et *dehinc*. *Adulteris* apud me sola ed. Frobeniana, de qua lectione nihil licet definire, cum utrumque queat defendi, ut *matrimonia* pro uxoribus, *servitia* pro servis, et similia a viris doctis centies inculcata. Lampridius in Heliog. c. 25. 'Mimicis adulteriis ea quæ solent similitate fieri, effici ad verum jusset:' ita ex Palatino cod. Salmasius et Havercamp. ad Tertull. Apolog. c. 47. *Arntz*.

[§ 7 *Adessent*] Non frustra fortasse erit scriptura *adissent*, quam confirmant nostri, excepto Leid. 2. si plusquam perfectum exponatur per præteritum *adirent*, id est, rem habent cum illis. Vide Gronov. ad Livium XXXIV. 11. et Vorst. ad Justin. XII. 2. § 8. sed alterum malo. *Arntz*.

[*Sub Imperatore viro quam*] Alii sic interpungunt: *sub Imperatore viro, quam*. Frobenii ed. ut *magis videtur ipsa inperare viro, quam in p. nupta esse*: nec desunt qui legant, *sub Imperatore vir quam sub Imperatore nupta esse*. Ed. nova, *Et hinc notior, dum mirum videtur apud Imperatorem virum, viro quam Imperatori nupta esse*. Schott.

[§ 8 *Potestatem adepti*] *Potestatem summam adepti* Mss. et Veronensis. Schott. Quomodo etiam Guelf. Leid. 1. et ceteræ edd. *Arntz*.

Felice] Qui Pallantis viri antiquæ parsimonie et moderationis frater, dissimilis ingenii, 'Judææ impositus cuncta malefacta impune sibi ratus est, tanta potentia subnixo.' Tacit. Annal. lib. XII. Porro Antonius Felix appellatus. Huic Hierosolymæ præfecto stitit se Divus Paullus de hæresi accusatus. D. Lucas Actorum Apost. c. XXIV. ubi et Drusillam uxorem ejus nominat. *Schott.* Quæ Drusilla Antonii et Cleopatræ neptis erat teste Tacito Hist. lib. v. cap. 9. *Arntz.*

Judææ præfecit] Quam cum Ventidio Cumano, (qui Galilæam curabat, ut Samaritani Felici parebant) orta inter eos contentione, turbavit: damnatusque pro utriusque flagitio Cumanus, opera Quadrati Syriæ rectoris, qui belli incendium, quod pæne eruperat, restinxit, quietemque provincie reddidit: vide Josephum et Tacit. Ann. XII. extr. Tumultuata quoque Judæa sub Caligula est: auctor Dio lib. IX. Tacitus Histor. v. *Schott.*

Posidio eunucho] Posidem 'spadonem' vocat Tranqu. cap. 28. et Juvenal. Satyr. XIV. 'Ut spado vincebat Capitolia nostra Posides.' Verum a Posidio 'Posidianæ' aquæ dictæ in sinu Bajano sunt, Plinio XXX. 2. 'Arma' autem 'insignia' hastam param idem vocat Suetonius. *Schott.* Mox male Leid. 1. *armorum insignia.* Neque etiam cum Schotto solam hastam param hic innui crediderim, verum et alia arma. Livius XL. 6. 'Præferuntur primo agmini arma insignia omnium ab ultima origine Macedoniæ regum.' XLII. 61. 'Dona ex his aliis arma insignia, aliis equos, quibusdam captivos dono dabat.' XLV. 35. 'Ornata Macedonicis spoliis non insignium tantum armorum.' Virgil. Æn. II. 889. 'Mutemus clypeos, Danaumque insignia nobis Aptemus: dolus an virtus quis in hoste requirat? Arma dabunt ipsi:' Servius ibi in-

signia per 'arma omnia' exponit. Curtius IV. 18. § 1. 'Armīs insignibus equi virique splendebant.' *Arntzenius.*

Polybium] A studiis. *Polybium* Mss. et Veronensis præferunt geminata iota; cum y in secunda syllaba Dio. Ad hunc exstat hodieque Senecæ consolatio in morte fratris. Habuit et Augustus libertum cognominem: meminit Suetop. Octavio cap. 101. *Schott.*

§ 9 *Narcissus: Pallas*] Hic a rationibus; ille ab epistolis: hic cum Agrippina, tanquam nuptiarum cum patruo conciliator; ille cum Messalina, quam tandem interficiendam curavit, consueverat. Tacit. Annal. libb. XI. XII. et XIV. et Juven. Sat. XIV. Huic prætoris; illi quæstoria insignia, s. c. decerni passus. Tacit. Ann. lib. XI. extr. et Tranqu. c. 28. De his ornamentis erit, cum dicere licebit copiose. De Pallante lege, si vacat, Plinii Epist. VII. 29. et sextam ep. libri VIII. *Schott.* Et Scholiastes Juvenalis Sat. I. 109. De libertis dominis ipsius domini similia scribit Velleius de Pompeio Magni filio IX. 73. § 1. 'Libertorum suorum libertus, servorumque servus.' Plinius in Paneg. c. 78. 'Plerique principes cum essent civium domini, libertorum erant servi.' Unde Heliogabalum 'mancipium eunuchorum' appellat Lampridius Alex. Severo cap. 23. *Arntz.*

Sublimatus] Pro 'ornatus' dixit. Vide Sext. Pompeium de Verborum Signif. 'Limen' etiam 'superum' dicitur Plauto Bacchidibus. Scæ. Atridæ, et Mercatore: 'Limen superum inferumque salve, simul autem vale.' Factum id autem A. post U. C. 100CV. Tacit. Ann. I. XII. *Schott.* Appuleius de Deo Socr. p. 51. 'Humilia sublimare.' Met. III. p. 158. 'In altum sublimata:' et sic sæpius ille. Augustinus de Civit. Dei XXII. 4. Savaoro ad Sid. Apollinarem III. 1. *Arntz.*

Dives] Jac. Cujacii et Pithœi cod. disertim, cum quo et Veronens. facit, *divites*: probe: infra enim, dicto famoso sparsum de duobus libertis: et horum 'divitiæ' adagioni locum fecerunt. Ad hæc Tranquillus, unde fere sumpta hæc quæ de XII. Cæsarius referuntur, hos ut in præmiis ingentibus ornamentisque; ita et in fortunis quo jure, quaque injuria quæsitis, conjungit, 'ut querente,' inquit, 'eo quondam de fisci exiguitate, non absurde sit dictum, abundantrum si a duobus libertis in consortium reciperetur.' Porro de fisco inf. c. 42. num. 19. *Schott.*

§ 10 *Quingentesimo*] *Quinquagesimo* tantum est in Victore, ubi de phœnice quædam notare memini. *Schott.*

Ex Arabis memoratos locos] Iis quæ [ad Cæsar. c. 4. § 14.] breviter monimus, adde Nepotem Agesilao c. 4. § 1. 'Cum jam animo meditaretur proficisci in Persas.' Eumene cap. 8. § 4. 'Qua ex Medis ad adversariorum hibernacula posset perveniri:' quomodo aliquoties est locutus tersissimus scriptor. Adde Burmann. ad Vell. II. 40. § 1. *Arntz.*

Insula emersit] 'Anno imperii ejus quinto inter Theram et Therasiam insula de profundo emicnit triginta stadiorum spatio extensa.' Orosius VII. 6. De Vulcani insula, quæ anno circiter 12LXIII. U. C. apparuit, idem IV. 20. *Schott.*

§ 11 *Hic*] Conjeceram legendum *Hinc*. Quam lectionem postea ab Augustano cod. confirmatam libenter accepi. De Agrippina, quæ Nerosem flagitium hominis protulit, multa Tacit. Dio, alii. De ejus vero morte Sueton. Neron. cap. 34. De Tanaquilis industria Livius Annal. I. 1. et Victor noster de Viris Illustr. c. 7. *Schott.*

CAP. V. § 1 *Patre Domitio*] *Cnæi* prænomine, Sueton. Neron. cap. 5. in Galba vero male 'Lucius' appellatur c. 6. Avus enim L. Domitius

erat. *Ahenobarbus* rectius scribunt aspirationis nota libri calamo exarati, numi vett. et, ut Plautino verbo tar, lapides literati, et marmora, quæ in Capitolio Rômæ bono publico effossa fastos consulares exhibent: vide Plutarchum in vita Paulli Æmilii. *Schott.*

Annos tredecim] VIII. Leid. 2. an. XIII. prima manus in Guelf. 'Bis quater denos Claudii et Neronis annos' memorat Tacitus vel quisquis demum sit auctor Dialogi de Oratoribus c. 17. Mox inde pro unde prisæ edd. *Arntz.*

§ 2 *A Neronis*] Præpositionem admittunt omnes editi, et cum iis Lipsius Elect. II. 9. quæ est vulgatissima loquendi ratio: sed cum aliter sentirent omnes apud me Ms. iis repugnare non potui. Ovid. Met. VIII. 438. 'Discite raptore alieni, dicit, honoris, Facta mihi quantum distent.' Qua constructione huic verbo dativum addi recte docuit Burmann. ad Quintil. Inst. V. 10. p. 397. Hoc tamen loco *quinquennio* malim esse ablativum, quomodo idem Ovidius Fast. IV. 362. 'Cum tanto Phrygia Gallicâ distet humus:' ubi alii etiam a *Phrygia*. Vide Heinsium: et ex Pônt. Epist. III. 2. 46. 'Qui Getica longe non ita distat humo.' Verum illis locis hæc verba possent videri construi, tanquam si nomina essent urbium, quæ tamen ratio non procedit apud Juvenal. Sat. XIV. 98. 'Nec distare putant humana carne suillam.' *Arntz.*

§ 4 *Polemonis*] Eadem Sueton. cap. 18. Eutrop. VII. 14. Eusebius Chronicis, et Vopiscus Aureliano. Male qui cum diphthongo impresserunt; Græcis enim scribitur Πολέμων, ὄνος. Male quoque *Gothias Alpes* quidam ediderunt. Duplici Tau plerique scribunt. 'Cottius' autem rex dicebatur, quod in Alpihus 'Cottiis' regnum obtinuerat, et vias ita dictas muniverat. De his copiose Ammian. Marcel-

linus lib. xv. Urbes XII. quarum Pli-
nius meminit Nat. Histor. III. 30. cis
Alpes nobis sitæ in Pedemontana
regione, quæ hodie duci Allobrogum,
vulgo Sabaudia, paret. Illud non
prætereundum censeo, citari a Paulo
Diacono de Gestis Longobardorum
locum hunc, et Victorinum in pleris-
que libris nominari: qua de re initio
dicere memini. Schott. Harum Alpi-
um meminit Pacatus in Paneg. c. 30.
§ 2. et c. 38. § 2. Mamertinus Genet.
Maxim. Herc. c. 9. Sidonius Carm.
VII. 527. 'Quam saxa nivalia Cotti
Despectant:' ubi male *Cociti* editum.
Confer Ryckium ad Tacit. Histor. IV.
68. Paulo supra *appellatur, itemque*
Guelf. Idemque vetustæ edd. Arntz.

§ 5 *Pudeat memorare hujusmodi
quemquam*] Lacuna subest; nam in
nova Victoris ed. unde hæc, ut ple-
raque, ad verbum mutatus hic, quis-
quis auctor est, addit *hujusmodi
quemquam nedum rectorem gentium fu-
isse: quamquam de industria forte
truncavit: probum enim adhuc sen-
sum retinet. Verecundiam enim in
historico desiderat, qui hujusmodi
ἐχθροὶ ἀποβόησι nefanda flagitia com-
memorare vereatur, nisi publice inter-
esset vitia detegendo notari. Supra
noster in Calig. cap. 4. § 6. et in eun-
dem sensum Zosimus auctor elegans
de hoc ipso Nerone loquens. Schott.*

Festa de more] Præpositionem præ-
terit solus Guelf. uti sup. Cæsar. § 6.
Ovid. Met. XII. 711. 'Hic patrio de
more Jovi cum sacra parasset.' Post-
ea *Matremque* edd. Gryphianæ. *Ar-
ntzenius.*

Cognomento Poppæam] Suetonio ta-
men vocatur 'Poppæa Sabina,' Ne-
rone c. 35. et Othone c. 3. et Tacito
Ann. lib. XIV. ext. et Hist. lib. I. nisi
forte sic interpungendam: *Sabinam
cognomento, Poppæam.* Schott. Per
anastrophe auctor dixit, pro *Poppæ-
am cognomento Sabinam*, ut ex Suetonio
et Cornelio Tacito manifestum
est. *Sylb. Pompeiam* Leid. 2. quomo-

do corrumpit etiam Ms. apud Suetonio-
nium. *Arntz.*

§ 6 *In Hispania procul et Caius*] Ita
vulgati omnes corrupte: repone ut
in III. Mss. et Veronensi optimo re-
peri *Hispania proconsul et Caius.* Sic
fere germanus Victor, 'Ac ni Galba
qui Hispaniæ præsidebat.' Antea C.
Julius Vindex Gallos adversus Ne-
ronem commoverat, Sueton. cap. 49.
deinde Galba Hispanias, c. 42. post
cæterorum exercituum defectio inæ-
quata est, cap. 47. *Schott.* Revo-
canda scriptura Mss. Schotti et pri-
mæ ed. in *Hispania proconsul.* Gruter.
Hispania proconsul nostri quoque
scripti, de qua lectione nemo sanior
dubitabit. Supra Noster Cæsar. cap.
26. § 1. 'Africæ proconsul.' et Capi-
tolinus in Gordiano cap. 5. et apud
alios frequentissime. Edd. in corrup-
tam lectionem turpiter conspirant.
Arntz.

§ 7 *More majorum collo*] Ex Sueton.
cap. 49. qui Claudio cap. 34. 'antiqui
moris supplicium' vocat. *Schott.*

Ad necem caderetur] Addit Eutro-
pius, 'atque ita præcipitaretur de
saxo,' lib. VII. Vide aliud inf. in Di-
dio Juliano c. 19. Hæc autem olim a
Romulo pœna in perduelles consti-
tuta lege horrendi carminis apud Liv.
qui arborem infelicem appellat, vela-
to capite, cervice in furcam inserta
virgis ad necem cædi.

DVVMVIRI. PERDVLELEM. IVDI-
CENT. SI. A. II. VIRIS. PROVOCARIT.
PROVOCATIONE. CERTATO
SI. VINCENT. CAPVT. OBVNBITO
ARBORI. INFELICIS. SVSPENDITO
VERBERATO. VEL. INTRA. FO-
MOERIVM. VEL. EXTRA. POMOE-
RIVM.

Schott. Tacitus Ann. IV. 30. 'Dictis
dein sententiis, ut Serenus more ma-
jorum puniretur.' Savaro ad Sidon.
Apollin. Epist. III. 12. Latius hanc
rem excussit Franc. Ramos Error:
Tribon. de Pœnis Parric. II. 58. Lip-
sius de Cruce III. 2. et Vossius ad

Cæsar. Bell. Gall. vi. 44. *Arntz*,

Sequentibus Faene Epaphroditoque]

Mirum profecto præteritum silentio Derophorum libertum, scelus hominis, cui etiam, sicut ipsi Spore, dempsit. Suet. c. 29. quem tamen alii 'Pythagoram' appellant; illud *Nero* ut glossema stylo verso fodiendum censeo, quamobrem uncis inclusi. Nec enim comparet in *Mss. tsibus*, et, quam sæpius laude, Veronensi ed. optimæ fidei proxime scriptos codd. *Schott.* Hunc ita declinat Dio. 'Phantomem' typographi apud Suetonium. *Vinct.* Quod prætereundum non erat, *Guelf. et Leid. 2. egressus urbe scribunt.* Virgil. *Æn.* ii. 713. 'Est urbe egressis tumulus, templumque vetustum Desertæ Cereris.' Suetonius Augusto c. 53. § 3. 'Non temere urbe oppidove ullo egressus.' Quæ tamen constructio, licet frequentior multo sit, non tamen ubique cum negligentibus librariis est incalcanda, nam et hoc verbum quartum casum recipit. Sic in nonnullis *Mss.* apud Val. Maximum vii. 3. ex. ext. 10. 'Et protinus ipse urbem egressus est.' Idem i. 1. ex. obs. 2. 'Urbem egredi passus non est.' ii. 6. ex. 10. 'Horum mœnia egresso vetus ille mos Gallorum occurrit.' et ix. 6. ex. ext. 2. 'Cum binis vestimentis urbem inexpugnabilibus muris cinctam egressos.' Sallust. *Fragm. Histor.* iii. 978. edit. Cortii, 'Postquam egressus angustias.' Adde virum illum doctum ad historici iatius Jagartham cap. 35. § 10. et *Fragm. Hist.* i. p. 954. cum Nicolao Heinsio ad Ovid. *Met.* ii. vs. 388. Lucan. v. 510. 'Tentoria postquam Egressus, vigilam somno cedentia membra Transiit.' Appul. *Metam.* iv. p. 150. 'Et portam civitatis egressi monumentum quoddam conspicamur.' Mox etiam cum *Schotti* codd. faciunt nostri *Mss.* illud *Nero* tanquam otiosum abdicantes. Edebat vulgo quem quondam [*Nero*] exsectum. *Arntz.*

Eunuchō Sporo] Dele τὸ *Spore*, cum quod a libris veteribus scriptis astit et Veronensi, tum quia Suetonio, unde hæc fere sumpta, Epaphrodite a libellis tribuit cap. 49. et Domitiano 14. extremo. Et forte obliterandam utramque *Eunuchō Spore*, quod ex voce Epaphrodito, fietum tantum libertum fuisse didici, fictum factumque ab imperitis librariis puto: propterea quod proxime de Sporo mentionem habuisse, et impurum appellare viderent, acuti scilicet homines: sed eruditi lectoris iudicium facio. *Schottus.* *Spore* etiam abest a *Leid. 1. et Guelf.* Sed *Eunuchō* satis defendi potest ab auctore Cæsarum cap. 5. § 16. qui 'Spadonem' memorat. De Neronis morte non omnia certa sunt, præsertim apud Christianos scriptores. Dubitat enim Sulp. Severus ii. 29. § 5. 'Incertum an ipse sibi mortem consciverit, certe corpus illius interemtum. Unde creditur, utiamsi se gladio ipse transfexerit, curato vulnere ejus servatus.' Pugnans hæc duo *interemtum et servatum*, quare pro *interemtum* repono *non inventum*: ut de *Ænea Servius* ad Virg. *Æn.* xii. 794. 'Nec ejus esset cadaver inventum.' De ipso Nerone Augustinus de Civit. Dei xx. 19. 'Alii vero nec eum occisum putant, sed subtractum potius, ut putaretur occisus, et vivum occultari.' Ideo igitur, quod corpus ejus non fuit inventum, eum *sanatum*, (ut *servatum* legi posset) credere patres, qui eum Antichristum vel Antichristi præcessorem futurum vane argumentati sunt. Videantur commentatores ad Augustini laudatum locum, ad Lactantium de Mort. Pers. cap. 2. et alibi. Immo retine potius *servatus*. Servabatur enim in ea tempora, cum ut Antichristus in terras esset rediturus. Ad ea, quæ præcedenti pagina de duplici constructione vocis *egredi* dixi, adde Cort. ad Plinii *Epist.* vii. 27. § 23. fine. *Arntz.*

Itane] Totidem verbis Tranquillus

lius lib. xv. Urbes XII. quarum Plinius meminit Nat. Histor. III. 30. cis Alpes nobis sitæ in Pedemontana regione, quæ hodie Allobrogum, vulgo Sabaudia, paret. Illud non prætereundum censeo, citari a Paulo Diacono de Gestis Longobardorum locum hunc, et Victorinum in plerisque libris nominari: qua de re initio dicere memini. *Schott.* Harum Alpium meminit Pacatus in Paneg. c. 30. § 2. et c. 38. § 2. Mamertinus Genet. Maxim. Herc. c. 9. Sidonius Carm. VII. 527. 'Quam saxa nivalia Cotti Despectant:' ubi male *Coeti* editum. Confer Ryckium ad Tacit. Histor. IV. 68. Paulo supra appellatur, itemque Guelf. Idemque vetustæ edd. *Arntz.*

§ 5 *Pudeat memorare hujuscemodi quemquam*] Lacuna subest; nam in nova Victoris ed. unde hæc, ut plerique, ad verbum mutuatus hic, quisquis auctor est, addit hujuscemodi quemquam nedum rectorem gentium fuisse: quamquam de industria forte truncavit: probum enim adhuc sensum retinet. Verecundiam enim in historico desiderat, qui hujuscemodi *ἄχθος ἀπολόγησι* nefanda flagitia commemorare vereatur, nisi publice interesset vitia detegendo notari. Supra noster in Calig. cap. 4. § 6. et in eundem sensum Zosimus auctor elegans de hoc ipso Nerone loquens. *Schott.*

Festa de more] Præpositionem præterit solus Guelf. uti sup. Cæsar. § 5. Ovid. Met. XII. 711. 'Hic patrio de more Jovi cum sacra parasset.' Postea *Matremque* edd. Gryphianæ. *Arntzenius.*

Cognomento Poppæam] Suetonio tamen vocatur 'Poppæa Sabina,' Nerone c. 35. et Othone c. 3. et Tacito Ann. lib. XIV. ext. et Hist. lib. I. nisi forte sic interpungendum: *Sabinam cognomento, Poppæam.* *Schott.* Per anastrophe auctor dixit, pro *Poppæam cognomento Sabinam*, ut ex Suetonio et Cornelio Tacito manifestum est. *Sylb. Pompeiam* Leid. 2. quomo-

do corrumpit etiam Ms. apud Suetonium. *Arntz.*

§ 6 *In Hispania procul et Caius*] Ita vulgati omnes corrupte: reponere ut in III. Mss. et Veronensi optimo reperitur *Hispania proconsul et Caius.* Sic fere germanus Victor, 'Ac ni Galba qui Hispaniæ præsidebat.' Antea C. Julius Vindex Gallos adversus Nerone commoverat, Sueton. cap. 49. deinde Galba Hispanias, c. 42. post cæterorum exercituum defectio insequuta est, cap. 47. *Schott.* Revocanda scriptura Mss. Schotti et primæ ed. in *Hispania proconsul.* Gruter. *Hispaniæ proconsul* nostri quoque scripti, de qua lectione nemo sanior dubitabit. Supra Noster Cæsar. cap. 26. § 1. 'Africa proconsul:' et Capitolinus in Gordiano cap. 5. et apud alios frequentissime. Edd. in corruptam lectionem turpiter conspirant. *Arntz.*

§ 7 *More majorum collo*] Ex Sueton. cap. 49. qui Claudio cap. 34. 'antiqui moris supplicium' vocat. *Schott.*

Ad necem caderetur] Addit Eutropius, 'atque ita præcipitare de saxo,' lib. VII. Vide aliud inf. in Didio Juliano c. 19. Hæc autem olim a Romulo pœna in peruelles constituta lege horrendi carminis apud Liv. qui arborem infelicem appellat, velato capite, cervice in furcam inserta virgis ad necem cædi.

DVVMVIRI. PERDVLLVM. IVDICENT. SI. A. II. VIRIS. PROVOCARIT. PROVOCATIONE. CERTATO SI. VINCENT. CAPVT. OBVNBITO ARBORI. INFELICI. SVSPENDITO VERBERATO. VEL. INTRA. POMORRIVM. VEL. EXTRA. POMORRIVM.

Schott. Tacitus Ann. IV. 30. 'Dictis dein sententiis, ut Serenus more majorum puniretur.' Savaro ad Sidon. Apollin. Epist. III. 12. Latius hanc rem excussit Franc. Ramos Error: Tribon. de Pœnis Parric. II. 58. Lipsius de Cruce III. 2. et Vossius ad

Cæsar. Bell. Gall. vi. 44. *Arntz*,
Sequentibus Faene Epaphroditoque]
 Mirum profecto præteritum silentio
 Doro-phorum libertum, scelus homi-
 nis, cui etiam, sicut ipsi Spore, de-
 cepit. Suet. c. 29. quem tamen alii
 'Pythagoram' appellant; illud *Nero*
 ut glossema stylo verso fodiendum
 censeo, quamobrem uncis inclusi.
 Nec enim comparet in Mss. tribus, et,
 quam sæpius laudo, Veronensi ed.
 optimæ fidei proxime scriptos codd.
Schoff. Hunc ita declinat Dio. 'Pha-
 ontem' typographi apud Suetonium.
Vinct. Quod prætereundum non erat,
Guelf. et Leid. 2. *egressus urbe*
scribunt. Virgil. *Æn.* ii. 713. 'Est urbe
 egressis tumulus, templumque vetus-
 tum Desertæ Cereris.' Suetonius Au-
 gusto c. 53. § 3. 'Non temere urbe
 oppidove ullo egressus.' Quæ tamen
 constructio, licet frequentior multo
 sit, non tamen ubique cum negli-
 gentibus librariis est incalcanda, nam
 et hoc verbum quantum casum recipit.
 Sic in nonnullis Mss. apud Val.
 Maximum vii. 3. ex. ext. 10. 'Et
 protinus ipse urbem egressus est.'
 Idem i. 1. ex. obs. 2. 'Urbem egredi
 passus non est.' ii. 6. ex. 10. 'Ho-
 rum mœnia egresso vetus ille mos
 Gallorum occurrit.' et ix. 6. ex. ext.
 2. 'Cum binis vestimentis urbem in-
 expugnabilibus muris cinctam egres-
 sos.' Sallust. *Fragm. Histor.* iii. 978.
 edit. Cortii, 'Postquam egressus an-
 gustias.' Adde virum illum doctum
 ad historici istius Jagartham cap. 35.
 § 10. et *Fragm. Hist.* i. p. 954. cum
 Nicolao Heinsio ad Ovid. *Met.* ii.
 vs. 388. Lucas. v. 510. 'Tentoria
 postquam Egressus, vigilam somno
 cedentia membra Transiit.' Appul.
Metam. iv. p. 150. 'Et portam civi-
 tatis egressi monumentum quoddam
 conspicamur.' Mox etiam cum *Schotti*
 codd. faciunt nostri Mss. illud *Nero*
 tanquam otiosum abdicantes. Edeba-
 tur vulgo quem quondam [*Nero*] ex-
 sectum. *Arntz.*

Eunucho Sporo] Dele τὸ *Spore*, cum
 quod a libris veteribus scriptis auit
 et Veronensi, tum quia Suetonius,
 unde hæc fere sumpta, Epaphrodito a
 libellis tribuit cap. 49. et Domitiano
 14. extremo. Et forte obliterandum
 utramque *Eunucho Spore*, quod ex
 voce Epaphrodito, quem tantum li-
 bertum fuisse didici, fictum factum-
 que ab imperitis librariis puto: prop-
 terea quod proxime de Spore menti-
 onem habuisse, et impurum appellare
 viderent, ætati scilicet homines; sed
 eruditi lectoris iudicium facio. *Schot-
 tus.* *Spore* etiam abest a Leid. 1. et
Guelf. Sed *Eunucho* satis defendi
 potest ab auctore Cæsarum cap. 5. §
 16. qui 'Spadonem' memorat. De
 Neronis morte non omnia certa sunt,
 præsertim apud Christianos scripto-
 ras. Dubitat enim Sulp. Severus ii.
 29. § 5. 'Incertum an ipse sibi mor-
 tem consciverit, certe corpus illius
 interemtum. Unde creditur, etiamsi
 se gladio ipse transfixerit, curato vul-
 nere ejus servatus.' Pugnans hæc
 duo *interemtum* et *servatum*, quare pro
interemtum repono non *inventum*: ut de
Ænea Servius ad Virg. *Æn.* xii. 794.
 'Nec ejus esset cadaver inventum.'
 De ipso Nerone Augustinus de Civit.
 Dei xx. 19. 'Alii vero nec eum occi-
 sum putant, sed subtractum potius,
 ut putaretur occisus, et vivum occul-
 tari.' Ideo igitur, quod corpus ejus
 non fuit inventum, eum *sanatum*, (ut
servatum legi posset) credere pat-
 res, qui eum Antichristum vel An-
 tichristi præcessorem futurum vane
 argumentati sunt. Videantur com-
 mentatores ad Augustini laudatum lo-
 cum, ad Lactantium de Mort. Pers.
 cap. 2. et alibi. Immo retine potius
servatus. Servabatur enim in ea tem-
 pora, cum ut Antichristus in terras
 esset rediturus. Ad ea, quæ præce-
 denti pagina de duplici constructione
 vocis *egredi* dixi, adde Cort. ad
 Plinii *Epist.* vii. 27. § 23. fine. *Arntz.*
Itane] Totidem verbis Tranquillus

c. 47. extremo: quod sequitur, 'de-
decorose vixi, turpius peream,' aut
male exscripsit centonum consarcina-
tor, aut tunc aliter, atque hodie lec-
tum in Sueton. cap. 49. 'Vivo defor-
mitter, ac turpiter; ubi forte adden-
dam *moriōr, pereō, &c.* De imperii
ætatisque annis idem capp. 40. et 57.
Periit A. U. C. ut opinor 1000000.
M. Trachalo Turpiliano, 'C. Silio
Italico poëta Coss. Quorum hic ut
novissimus a Nerone factus est con-
sul, ita reliquis omnibus, quos Nero
consules fecerat, superstes fuit. Pli-
nius Cæcilius Epist. III. 7. *Schottus.*
Maluisse *pereō*, vel adhuc amplius
turpius pereō. Interim minime mirum
videri debebat Neroni, turpi vitæ
accedere mortem turpem: haud aliter
enim fieri solet. De Dicæarcho
Polybius XVII. 35. Παρὰ φύσιν γὰρ ἐν-
σπασάμενος τὸν αἰσίου βίον, εἰκότως παρὰ
φύσιν καὶ τῆς εἰμαρμένης ἔβριχε. Qui
cum vitam instituisset contra naturam,
merito etiam contra naturam fato est
functus. Velleius II. 63. 'Juventius
Laterensis, vir vita ac morte consen-
taneus.' Idem de Rufo Egnatio libro
eodem c. 91. f. 'Abditusque carceri,
cum conscii facinoris mortem dignis-
simam vita sua obiit.' Denique de
Agrippa c. 92. f. 'Moxque crescen-
tibus indies vitiis, dignum furore suo
habuit exitum.' *Grut.*

§ 9 *Orantes copiam*] *Orantes* in *pe-
tentēs* mutat uterque Lugd. Cæsar,
Bell. Gall. VI. 32. § 1. 'Legatos ad
Cæsarem miserunt oratum.' Livius
XXI. 6. 'Legati a Saguntinis Romam
missi orantes.' XXXVIII. 15. 'Legatos
ad consulem orantes opem miserunt.'
supra de Cæsar. c. 1. fine, 'Legatos
mitterent orando fœderi:' unde et
'oratores' dicuntur legati. Servius
ad Virgil. *Æn.* XI. 100. et multi alii.
Hæ voces quidem ejusdem sunt noti-
onis hæc in re, ut patet ex Cæsare
Bell. Gall. IV. 11. § 1. 'Legati ne lon-
gus progrediretur, orabant. Quum
id non inpetrasset, petebant:' et

VI. 9. § 6. 'Legatos mittunt, qui do-
ceant, neque ex sua civitate auxilia
in Treviros missa, neque ab se fidem
læsam: petunt atque orant.' Sed in
talibus tutius est sequi plurimorum
et optimorum Mss. consensum. *Arn-
tzenius.*

Monumenta] Alii *monumentis* gene-
randi casu et per *u* in secunda syllaba.
Parthorum autem regem Vologesium
per legatos senatum orasse de instan-
tanda societate colendaque memoria
Neronis, Suetonius auctor est c. 57.
ubi et de pseudo-Nerone et Parthorum
in eum studio, quo de Tacit. lib.
I. Histor. Augustæ sub initium, et
copiose libro sequenti. *Schott.* *Monu-
menti* tamen Guelf. Leid. I. et prisæ
edd. *Arntz.*

§ 10 *Induta pileis*] Ibidem Tranquill.
et Tib. c. 4. Vide quæ notavi olim ad
Viros Illust. in Cinnam c. 69. Post
paullo sic interpungo: *tanquam, sæva
exempla domino, triumpharet*: ut tam-
quam triumphasse intelligas, speci-
emque triumphis exhibuisse: in quo
raso capite pileis induti comitaban-
tur. Suetonius enim 'plebem pilea-
tam' tantum 'tota urbe discurrese'
ait. *Schott.* *Ævo* erat a prima manu
in Guelf. Sed hoc epitheton frequens
de injusta servitute et tyrannide.
Livius XLII. 41. 'Qui neque in servos
quidem sæva atque injusta imperia
probant.' Seneca Herc. Furente vs.
936. 'Non sævi ac truces Regnent ty-
ranni.' Et vs. 1265. 'Quisquis in toto
fuit Rex sævus orbe.' *Dominus* au-
tem dicitur, qui in liberum populum
tyrannidem exercet. De triginta ty-
rannis Atheniensium Seneca de Tranq.
Animæ c. 3. 'Cum inter triginta do-
minos liber incederet.' Phædrus lib.
I. 15. Justin. v. 10. et passim. Verum
levissima hic videtur latere macula,
cum pro *domino* conjicerem scriben-
dum *dominio*. Dicimus enim 'exi-
mere servitio,' 'obsidione,' 'pericu-
lo' non vero 'eximere servis,' 'ob-
sessis,' &c. adeo ut ipsi rei hoc ver-

bum tribuatur, non vero hominibus. Livius xxxiv. 52. 'Capitibus rasis secanti, qui servitute exempti fuerant.' Sulp. Severus Hist. Sacræ II. 15. § 4. 'Reliquiis saltem servitio nuper exemptis.' Ita 'eximere obsidione' apud Livium xxxi. 14. xxxvi. 13. xxxvii. 22. et 26. xxxviii. 15. Gronov. ad eundem xxxiii. 23. 'Eximere periculo' l. 43. pr. ff. de Admin. et Peric. Tnt. Justin. l. xxxv. c. 2. § 1. Amm. Marcell. xiv. 2. fin. et talia ubique sunt obvia. *Dominio* igitur idem erit ac si dixisset 'servitio,' tyrannide, dominatione, vel, ut dicit Mamert. Genethl. Maxim. Herc. cap. 5. § 3. 'Sævissimo dominatu liberare.' Quinctil. Decl. xiii. 11. 'Premittitur quidem obnoxia infirmitas, et paucorum dominio subjecta plebes.' Lactant. Div. Inst. iv. 10. 'Et primo quidem non dominio regum subjecti fuerunt.' vi. 13. 'Cnjus infirmitas triplici modo subjacet dominio peccati.' Appul. Metam. viii. p. 207. 'Tunc illi, mutati domini novitatem metuentes: quomodo ibi in plerisque edd. cum *domini* dederit Elmenhorstius. Seneca de Vita Beata c. 5. 'Vides autem, quam malam et noxiam servitutem serviturus sit, quem voluptates doloresque, incertissima dominia inpotentissimaque alternis possidebunt: et de Constant. Sapientis c. 13. 'Sed postremos, sed venales, sed novam aucupantes dominium: uti edidit summus Gronovius, qui et alia adfert loca. Quod autem ibi et ad Justin. II. 5. § 4. eum locum ita scribendum suspicatur *non armorum sed dominiorum jure vincendos*, pro *dominorum*, in eo me non habet adsentientem. Ovid. enim Epist. Heroid. III. in fine: 'Sed domini jure venire jube.' Lactant. Inst. Div. v. 6. 'Quasi jure dominorum perculsis.' Attamen non raro voces 'dominum' et 'dominium' inter se permutantur. Ita § 3. Inst. de Libert. pro 'domini manumissoris' legit Grotius in Florum

Spars. p. 20. et Augustinus Emendat. III. 7. *dominii*. Adde Torrent. ad Sueton. Tiber. c. 59. Muncker. ad Fulgent. Myth. III. 6. et Burmann. ad Quinctil. Decl. vi. 20. Arntz.

·CAP. VI. § 1 *Galba*] Prænomen ei *Servii*, non *Sergii*, quod gentile nomen est. Hoc alii ante nos ex lapidibus litteratis, libris veteribus et numismatis docuerunt. *Schott*. Mox Pithæi liber *Suspiciorum gente*. Sylburg.

·§ 2 *Junii*] Mss. omnes diserte *Vini* duplici *nn*. Lege litera transposita *Vinii*, non *Junii*, qui Plutarcho est *Tiros Obivus* vel '*Obivus*, ut et in marmoribus antiquis, *T. Vinii*. Repositum igitur nomen a doctis in veterem possessionem, unde furcis exturbatum erat, in Tacito Histor. Augustæ lib. I. et Tranqu. Galba c. 14. *Schott*. Geminata media consona tamen omnes nostri, sed *Junii* edit. Arntz.

·*Cornelii et Icelii*] *Icelii* pro *Calii*. *Icelii* vetus liber. Ita apud Suet. et Tacit. hic trisyllabus et tetrasyllabus est. *Vinet*. Gallica ed. Gryphii, *Cælii*: male. *Icelii* Mss. rectius. Dictus autem *Caius Icelius*, 'Martiani' cognomine ornatus. Quamquam Vertranus Maurus *Hicellium* aspirationis nota scribendum putet, et geminato *ll*. ad Hist. Taciti lib. I. qui de his libertis, nequissimis flagitiorum servis legendus. Alter *Cornelius Laco*, ex assessore præfectus prætorii. Ibidem Suetonius et Tacitus. Mox intra reposui ex Mss. Veronensi et Suetonio. Rustice enim *inter ædes* antea legebatur in vulgatis omnibus. *Schott*.

·§ 3 *Multas provincias*] Aquitaniam, Sueton. c. 6. Africam c. 7. et Hispaniam capp. 8. et 9. Tacit. Histor. Aug. l. I. *Schott*.

·*Militem severissime tractans*] 'Laudata olim et militari fama celebrata severitas ejus.' Erat 'et vox ejus pro republica honesta, ipsi aucepe,

legi a se militem, non emi.' Tacitus Hist. Augustæ initio, lib. I. et Tranq. c. 16. *Schott.*

Diaes miles militare] Sic et Suetonius trochaicum extulit. Mss. nostri *Diaes militare miles*: sed nihil interest; neque, ut ille dicebat, in eo positæ fortunæ Græciæ. *Schott.*

§ 4 *Loricæ tectus*] 'Lintea,' Sueton. c. 19. Tacitus et Plutarchus 'thoracem' vocant. De linea lorica plura ad Corn. Nepotem, qui vulgo male *Æmilio Probo* inscribitur, in vita Iphicratia. Cæterum Otho lorica ferrea tectus occurrit: diserte Tacitus Histor. lib. II. *Schott.*

CAP. VII. § 1 *Salvius Otho*] Qui *Sylvius* imprimunt, imperite faciunt. *Schott.*

Splendidis majoribus] 'Origo illi e municipio Ferentino, pater consularis, avus prætorius: maternum genus impar, nec tamen indecorum,' &c. Tacit. Hist. Aug. lib. II. Idem supra paullo: 'Vitellius ventre et gula sibi ipsi hostis, Otho luxu, sævitia, audacia, maxime in juvena, resp. extiosior ducebatur.' Mss. tamen, et Veronensis *Ferentino* per primam vocalem efferant, et opidum non municipium faciunt. In Etruria collocat Plinius lib. III. et Strabo lib. V. qui *Βεβριών* scribit. Infra *Betrium*, non *Bebricum* recte scribunt iidem ut in optimis Suetonii codd. Plutarcho enim *Βεβριών*. In nonnullis *Bedriacum* reperias per delta, ob affinitatem mutarum *t* et *d*. Schottus. *Ferentino* Guelf. et Leid. I. de quo Ryckius ad Tacit. Annal. XV. 53. qui etiam *Betrium* recipiunt. Vide commentatores ad Tacit. Hist. II. 23. Dausq. Orthogr. part. II. pag. 57. et sic pars optima Mss. apud Entrop. v. adde Fabric. ad Oros. VII. 8. *Arntz.*

Menses quatuor] Tres Veronensis; et ita notis Romanis scripserant omnes scripti codd. III. Pronus error typographorum, ut solet, addita lite-

ra. Tranquillus et Eutropius 'nonagesimo et quinto imperii die, voluntaria morte obiisse affirmant, ætatis tricesimo octavo.' Noster vero 'septimo.' Tacitus a nobis stat, Hist. lib. II. ubi et de justis et inferiis illi datis, 'Quidam' inquit, 'militum juxta rogum interficere se, non noxa, neque ob metum; sed æmulatione decoris, et caritate Principis.' Lege et Sueton. c. 12. *Schott.* Tres confirmatur a tribus Mss. *Arntz.*

§ 2 *Apud Placentiam victus*] Atqui Spurinna Placentiam tenens Cæcinnam Vitellianum duces oppugnantes sustinuit, et obsidionem solvere coëgit Tac. Hist. I. II. et vicisse Othonem disertim Sueton. c. 9. *Schott.*

CAP. VIII. § 1 *Ter consule*] *Tertio* Gryphius excudit. In Fastis Capitolinis consul fuit semel cum Claudio, et censor anno, ut opinor, 1000. post U. C. Avus eques Romanus, domo Nuceria, et rerum Augusti procurator. Suet. Vitell. c. 2. *Schottus.*

Menses octo] Et diem unum, Eutropius lib. VII. De ætate lege Tacitum Hist. III. ext. qui liber in Vitellii vita consumitur. *Schott.*

§ 2 *Iste mente crudelis*] Mss. et Veronensis *Iste tumens, crudelis*: placet: superbiæ enim exempla congescit Tranq. cap. 10. *Schott.* et *Sylb.* Hanc scripturam confirmant quoque omnes nostri, et recte. 'Tumens' adhibetur optime de homine superbo, qui opibus et potentie fidens se super alios extollit. Ausonius Epigr. XXVI. 'Quidam superbus opibus et fastu tumens Tantumque verbis nobilis.' Justin. XXXIX. 2. § 1. 'Alexander, occupato Syriæ regno, tumens successu rerum, spernere Ptolemaum superba insolentia cœpit.' *Arntz.*

Cum profusione] Luxuriam enim ævitæque deditis. Sueton. cap. 13. Tacit. Annal. lib. II. 'Pronus,' inquit, 'si luxuriam temperaret, avaritiam non timeres.' Epularum fœ-

da et inexplebilis libido: ideo etiam in inferiorem Germaniam missum a Galba sperante 'provincialibus copiis profundam ejus gulam posse expleri,' auctor idem Tranquillus c. 7. Vitellii. De hoc ventre lege Tacitum Hist. Aug. libb. II. III. IV. *Schottus*.

§ 3 *Principatum arripuit*] Lege Sueton. c. 15. *Primatus codex Veron. Schott.*

Vinctus a tergo] *Vinctus* scripsit Pitheci codex: 'religatis post terga manibus,' &c. Suetonius c. 17. Tacit. Annal. III. extr. 'Pudenda latebra semet occultans, ab Julio Placido tribuno cohortis protrahitur: vinctam pone tergum manus, laniata veste, fandum spectaculum ducebatur.' *Schott.* Codex quoque Guelf. a priori manu *vinctus*, quod tamen ab alio fortasse ex depravatis codd. mutandum non fuerat. Sulp. Severus Hist. Sacr. I. II. 5. § 3. 'Itaque vincti pedibus in medias flammis conjiciuntur:' ubi Drusius conjecerat *compedibus*. Arntzenius.

Subjecto in mentum gladio] Si Mss. codd. faverent, scriberem *subrecto*, quomodo dudum est, quod monnerint viri eruditi scribendum apud Sueton. in Vitell. cap. 17. 'Mento mucrone gladii subrecto:' quomodo etiam est in excerptis codicis Ms. tum apud Lipsium ad Plinii Paneg. cap. 34. et apud Periz. ad Sanctionem III. 3. nota 132. Multum illustrandæ hinc voci adtulit utilissimum Drakenberchi diligentia ad Silium x. 253. et Duker. ad Florum I. 16. § 12. Sed defendi potest recepta scriptura, quod 'subjici' dicantur gladii, qui ab inferiori parte corpus petunt, adeo ut per vulnus ascendant. Ovidius Am. Eleg. II. 14. 27. 'Vestra quid effoditis subjectis viscera telis:' ubi tamen non refugeram, si quis *subrectis* mallet: alia res est apud eundem Metam. VII. 599. 'Exiguo tinxit subjectos sanguine cultros.' Quamvis non satis

percipiam cur ibi *subjectos cultros* dicat, cum utique agat de sacrificio superiorum, in quibus cultri inponerentur, cum in inferiorum supponerentur. Servius ad Virg. Georg. III. 492. et Emmenes. ad Æn. VI. 248. Nisi dicamus generaliori sensu illam vocem hic adhiberi, vel *subjectos cultros* esse in terram depositos. Sed hoc alii viderint. Interim ne quid mutetur apud Nostrium impedire suo quoque testimonio videtur Eutropius VII. 18. 'Subjecto ad mentum gladio.' Hinc 'subjicere' est ab humo in altum tollere, Adi Burmannum ad auctorem elegiæ de Morte Drusi vs. 256. Ceterum Leid. 1. vulgato errore scribit *dimitteret*: cum *demitteret* 'ad terram submitteret' exponi debeat. Solent enim illi qui ad pœnam ducebantur, dimisso vultu incidere, ne a populo agnoscerentur. Appuleius Metam. III. p. 129. 'Et quanquam capite in terram, immo ad ipsos inferos jam dejecto, mœstus incederem.' Florus I. 18. § 28. 'Quæ non sine sensu captivitatæ, submissis cervicibus, victores equos sequebantur.' Quare indignatur Deiasira, quod Iole captiva vultus non tegat, et populum audeat intueri apud Ovid. Epist. Her. IX. 126. 'Nec venit incultis captarum more capillis Fortunam vultus fassa tegendo suos. Ingreditur late lato spectabilis anro, Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras. Dat vultum populo sublime sub Hercule victo: Æchaliæ vivo stare parente putes.' Lucan. II. 508. 'Captivum traxere ducem, civisque superbi Constitit ante pedes. Vultu tamen alta minaci Nobilitas recta ferrum cervice poposcit.' Barthius ad Claudian. in Rufin. I. 53. et Cuperus Observ. I. 12. p. 100. Statim cum omnibus Mss. reposuimus *cæno, fumoque et cæteris*. Veteres, cum tres quatuorve res conjungerent, duas penultimas voces eo modo connectebant, cum priores nullo vinculo cohærent. Livius IV. 6.

‘Hanc modestiam æquitatemque et altitudinem animi.’ *xxi. 52.* ‘Ingentem terrorem cædemque ac fugam.’ *xxix. 17.* ‘Scelus libidinemque et avaritiam solus ipse exercere in socios vestros satis haberet.’ *xxxvi. 43.* Cortius ad Sallust. Jug. cap. 6. § 3. cap. 55. § 1. Sulp. Severus *i. 31. § 3.* ‘Ex sententia principum augurumque et sacerdotum.’ Et quæ dedimus sup. Epit. c. 1. § 13. et infra c. 47. § 3. *Arntz.*

§ 5 *Numerosis ictibus*] ‘Minutissimis ictibus excarnificatus cum fratre L. Vitellio et filio Germanico,’ Sueton. c. 18. ‘Jugulatus in Tiberim dejectus communi carni sepultura,’ Estropius lib. vii. et Orosius. ‘Ad Gemonias ubi corpus Flavii Sabini jacnerat, propulere,’ Tacit. Hist. iii. Idem supra paullo ‘capite truncatum Sabinum, in Gemonias tractum’ scribit. Suetonius vero Capitolio, quo cum Flavianis confugerat, incenso, oppressum: Noster vero, Orosium forte sequutus, vivum ad scalas protractum, ibique interfectum. *Schott.*

§ 6 *Litteris culti*] Ex Corn. Tacito sub initium tertii decimi Annalis. Memini videre ab Hadriano Barlando viro, ut tum tempora ferebant, eloquenti, libellum editum de litteratis Urbis Romæ Principibus. *Schott.*

CAP. IX. § 2 *Hostis sui filiam*] Pronomen afit a Floriacensi et Veronensi, et tollerem, nisi in melioribus Suetonii libris esset totidem verbis c. 14. ubi vulgati *sibi* non ita recte: ‘filium’ tamen ‘Mucianus interfici jusserat, mansuram discordiam obtendens, ni semina belli restituxisset.’ Tacitus Hist. Aug. lib. iv. extr. *Schott.* *Sui* delet itidem Guelf. major hiatus est in utroque Leid. qui *hostis sui* ignorant. *Arntz.*

§ 3 *Amicorum motus*] *Monitus* codex Veronensis sed illud malo, assentiente Tranqu. c. 13. Quod sequitur *dictis* recte abest a Mss. omnibus et Veronensi. De joci (sic enim in-

fra appellat) idem capp. 22. et 23. Plantus ‘ridicularia’ vocat Truculento. *Schott.* *Dictis jocularibus* habent prisæ edd. sed primam vocem a Mss. abesse animadvertens Schottus, eam uncis incluserat. In hac sententia ab omnibus nostris codd. confirmati, plane eam ut inutilem rejecimus. Ita ‘ridicularia’ apud Plautum *Asin. ii. 2. 64.* et *Trinummo i. 2. 28.* Horatius *Sat. i. 1. 23.* ‘Præterea ne sic, ut qui jocularia, ridens Percurram, quanquam ridentem dicere verum Quid vetat?’ Et Burmann. ad Phædrum *Fab. iv. 1. initio.* Supra corrupte *Luqd. 2. ut eratorum fascen-tissimus: nisi ex eo volueris facere ut erat ore facetissimus.* Idem in Augusto, quod probrosis in se dictis ar-rideret, laudat Seneca de Clem. 1. 10. *Arntz.*

Licinium Mucianum] Hunc *Licinium*, *Licinum* tribus syllabis quædam ex nostris exemplaribus scribunt. Alterum nomen est *Moukiavds* apud Dionem, id est, *Mucianus*: sicut *Mucius* non per *t*, sed per *c* scribi debet. *Vinet.* Mss. scribunt per *t*, *Mutianus*. Lapidés tamen literati per *c*, et Græcis *Moukiavds* est, quo instigante et adjuvante arripuit Vespasianus imperiam. Legendus Tacitus *Histor. libb. ii. iii. et iv. et Sueton. capp. 6. et 13.* apud quem ita hoc extulit: *Ego tamen vir sum.* Erat enim Mucianus impudicitia infamis. Jocus igitur ex ambiguo. *Schott.* *Licinum* Leid. 2. Ex glossa est, quod Leid. 1. pro *adjutore* præferat *adjuvante*. Sallustius Jugurtha cap. 80. ‘Quis adjutoribus regem addressus.’ Cicero pro Sextio c. 17. ‘His se adjutoribus in re gerenda esse usurn dicebat.’ Val. Maximus *vii. 3. ex. ext. 2.* ‘Sex adjutoribus ejusdem dignitatis adsumtis.’ *Arntz.*

Fiducia meritorem insolentem] Qui Principibus operam dat, Luna videri debet, atque omne suum lumen acceptum ferre Soli; quemadmodum

non infrugifera forte diatriba ostendi ad illa Taciti de Silio: 'Credebant plerique auctam offensionem ipsius intemperantia, immodice jactantis, cum militem in obsequio duravisse, cum alii ad seditiones prolaberentur: neque mansurum Tiberio imperium, si iis quoque legionibus cupido novandi fuisset. Destrueri per hæc fortunam suam Cæsar, imparemque tanto merito rebatur: nam beneficia eo usque læta sunt, dum videntur exsolvi posse; ubi multum ante venire, pro gratia odium redditur.' *Annal. iv. 18. Grut.*

[*Nostrum me virum esse*] Sensus nimium fere patet: et tamen plus quam ridiculus est Scipio Ammiratus sub finem Discursus octavi, libro i. in Tacitum, ubi interpretatur illud Vespasiani ad Mucianum, cujus meminit Suetonius cap. 13. 'Ego tamen vir sum: quippe nihil aliud vult, quam quod Valerius Asiaticus, qui objectanti ipsi mollitiam corporis Suillio, 'victo silentio prorupit reus, et, Interroga, inquit, Suilli, filios tuos; virum me esse fatebuntur.' *Annal. xi. 2. p. Grut. Cerda ad Virgil. Ecl. iii. vers. 7. Arntz.*

§ 4 *Obliqua dicta*] 'Figuras' Sueton. cap. 13. et Domit. cap. 10. 'Morsus figuratos' Macrobi. lib. vii. Saturn. vocat. De Demetrio Cynico Philosopho Tacitus Hist. iv. Sueton. Dio. *Schott.* Martial. Epigr. vii. 61. 'Et notet obliqua garrulitate cliens.' Sueton. Domit. cap. 2. 'Carpsit obliquis orationibus et edictis.' Apud Tacitum Ann. ii. 55. 'Oblique perstringere,' quomodo aliquoties ille auctor locutus; et Quintilianus Inst. ix. 2. 'Obliquas sententias' dixit non uno loco. Adde Gevart. ad Statium Sylv. i. 2. vers. 27. et Duker. ad Florum iv. 2. § 9. *Arntz.*

§ 5 *Prudentissime ratus, nefaria ministeria a pluribus metu curari*] Vere: unde et Pertinax apud Capitolinum cap. 5. Falconi: 'Juvenis es consul,

nec parandi scis necessitatem: paruerunt inquit Commodo; sed ubi habuerunt facultatem, quid semper voverint ostenderunt.' Curtius Montanus apud Tacitum Hist. iv. 42. 'Hæc certe,' inquit, 'Nero non cõegit, nec dignitatem aut salutem illa sævitia redemisti. Sane toleremus istorum defensiones qui perdere alios, quam periclitari ipsi maluerunt: ubi nos plura: quemadmodum etiam eodem quidem libro, sed sectione octava: ibi enim luculenter ostendi, 'scelerum tyrannicorum illud esse vel maximum, quod nemo omnium satis tutus sit, si recte faciat,' uti loquitur fere Lepidus consul apud Sallust. in fragmentis. *Grut.*

§ 7 *Uti quidam prave putant*] In his Corn. Tacit. Hist. Aug. lib. ii. 'Proxius, si avaritia abesset, antiquis ducibus par.' *Schott.*

§ 8 *Deformem incendiis*] Iisdem verbis Sueton. capp. viii. et ix. De Capitolii varia fortuna primaque origine Plutarchus Poplicola, et Tacitus Hist. August. lib. iii. legendi. *Infra prono transgressus Cujacii cod. et Pertinaxa petra constanter omnes scribunt. Schott.*

§ 12 *In pace*] *In pacem*, accusandi casu Mss. quæ lectio nimium quantum præstat. In Suetonio cap. vi. *Vologesus* optimi libri inflectunt. *Schott. In pacem* nostri omnes. *Arntz.*

§ 13 *Syria seu Palæstina, nec non Cilicia Trachea et Commagene*] *Vetus cod. Syria, cui Palæstina nomen est, Ciliciaque ac Thracia et Commagene:* locus etiam apud Eutropium corruptus. *Vinet.* Floriacensis *Tracia et Commagena* scribit per primam vocalem. Eutropius 'Trachiam Ciliciam, Tracheam Commagenem, quæ sub regibus amicis erant, in provinciæ formam redegit.' Apud Suetonium quoque c. 8. 'Trachiam' in antiquis libris scriptum fuisse testatur Theodorus Palmannus noster, qui jam diu suam in emendandis auctoribus fidem

diligentiamque doctis probavit. At qui ea jam inde a Clandii imperio in ditionem populo Romano concesserat. Eusebius Chronic. Ciliciam vero multo ante Servilius domuit, de eaque et Isauris triumphavit, et Isauricus dictus. Assentior itaque L. Torrentio, qui *Trachiam* in Eutropio expungit, et Tarnebo qui *Tracheam Ciliciam* in Suetonio legendum censet, quod duplex ea geographis sit: et Clandius Imperator Polemoni, adempto Bosporo Thracio, Ciliciam partem attribuerit: auctor Dio. Confirmatur et auctoris nostri auctoritate, cujus tamen Mss. *Ciliciaque ac Thracia* scribunt. Illud non celabo, perpetuo ita scribere eosdem, tametsi *Thraciam* significare vellent, ex hoc forte loco erroris origine imperitis librariis obiecta. *Schott.* Nemo ignorat, quam lato sensu *Thracia* apud veteres sumi soleat, quare hic capi possit de parte aliqua Thraciæ nondum devicta, uti quoque idem statuitur a viris doctis in *Cilicia*; jam enim antea provincia hæc fuerat consularis. Unde nullum apud me dubium fuit, quin admitenda foret omnium codicum etiam nostrorum perpetua scriptura. In varias tamen partes discessionem fecerunt eruditorum sententiæ, quæ latius videri possunt in commentariis ad Sueton. Vesp. cap. 8. Eutropium vii. 19. Scalig. ad Eusebium p. 200. apud Heinsium ad Ovid. Artis i. 78. et alios. Nemo tamen, quod video, sollicitavit Orosium vii. 9. 'Thracia, Cilicia, Commagene tum primum redactæ in provincias.' *Arntz.*

Augustophratensem] [Vide Not. Delph.] Et Spanhem. Orb. Rom. Exerc. ii. 14. *Arntz.*

§ 14 *A Metio Pomposiano*] Sic scribitur apud Suetonium. In Dionis epitome est *Mérios Πομπρωιαρός* extraordinarius consul fuit. *Vinet.* Suetonius 'genesim habere imperatoriam,' cap. 14. et Domit. cap. 10. ideo interfectum ait. Cæterum

Mettium et *percrebruerat* geminatis consonantibus scribunt: de hoc certant Manutius et Lambinus. Hæc autem perihodus, ut quod sentio dicam, supra collocanda erat post *Meianum*. Sed centones consarcinavit, et Suetonii fere ordinem in describendo sequentum apparet. *Schott.* Vide varias Lectiones Grævii ad Ciceron. ad Famil. Epist. x. 10. Act. in Verr. i. 1. et Orat. pro Mur. cap. 25. Neque tamen ipse vir clarissimus in hac voce exprimenda sibi constat; multis quippe locis litteram caninam abjicit, aliis addit, uti in Verr. iv. 30. 43. &c. quod summa cum fide secuti sunt posteriores. Quantum dissentiant de vera scriptura critici, largam exemplorum copiam exhibebit Drakenb. ad Silium x. 1. *Arntz.*

Vigilare de nocte] Noctibus uti solitum Vespasianum testis quoque Plinius Cæcilius l. iii. ubi de avunculo agit, qui ante lucem ad eum commeari solitus erat. *Schott.*

Quæcumque advenissent] Ex Tranquillo sumpta, qui tamen *obvenissent* dixit, rectius. Et pro *auditis, decisis*; quod amplius gestationis et deinde quieti vacabat esp. 21. Porro de Caligula idem cap. 3. 'sensum assidua equi vectatione post cibum:' sic enim interpungendum recte docuit Lævinus Torrentius, de Domitiano vero esp. 19. *Schott.*

§ 16 *Quasi fato*] *Corrupte factis* Guelf. Suetonius Vesp. cap. 4. § 8. 'Esse in factis.' Virgil. *Æn.* xi. 13. 'Fracti bello fatisque repulsi.' Et ibi male *factis* cod. scriptus, qualia innumera librorum peccata recensere facile esset, si otium permitteret, aut res ipsa posularet. Vide Drakenb. ad Silium xi. 9. Melius Leid. l. supra *Romana res.* Notam pueris, 'Moribus antiquis stat res Romana virisque.' *Arntz.*

§ 17 *Annum agens vitæ*] 'Exstinctus est itx. Kalend. Julii, annum gerens

ætatis sexagesimum ac nonum, superque mensem ac diem septimum.' Sueton. cap. 24. *Schott.*

§ 18 *Criminum sidus*] A Suetonio est cap. 23. 'Cometam' vocant physici, de quo Plinius II. 25. et Seneca Quæst. Natur. lib. VII. 'Summis peccatis exitium portendere vulgo putatur.' Idem Sueton. Nerone cap. 26. et Claudio cap. 46. Tacitus de Neronis ætate Annali 14. 'Sidus cometes effulsit, de quo vulgi opinio est tamquam mutationem regni portendat.' *Schott.*

Cui capillus effusior] Romanos barbam ponere, in luctu vero summittere solitos; contra regulos externas fecisse constat: Sueton. Callig. cap. 6. Xiphilin. in Trajano (qui tamen Hadrianum Imperatorem mentum non rasisse ait), Tacitus Hist. lib. IV. de Civili, et lib. de Moribus German. *Schott.* In cod. Gembl. legitur apud Maniliam I. 841. 'Parthosque capillos Mentitur, parvos ignis glomeratus in orbes.' Pro quo *parvosque* habet Scaliger, melius Gronovius *sparsosque* Observ. p. 89. Confer Grang. ad Juven. Sat. VI. 407. *Arntz.*

Ventris eluvie] 'Alvo usque ad defectionem soluta.' Suetonius. Quare non placet Germanicorum et Gallicorum exemplarium *in ingluvie*. *Schott.*

Stantem, Imperatorem excidere] Hinc Julius Cæsar 'repentinum inopinatumque vitæ exitum, tamquam commodissimum præferebat.' Sueton. Cæsare cap. 87. Quod dictum et Turbo usurpavit apud Hadrianum Imperatorem teste Xiphilino e Dione. *Schott.*

CAP. X. § 1 *Matre liberta*] Suetonius Vesp. c. 3. ubi *Libertam delegatam* legendum conjectat Torrentius, quod et hoc loco probatur, et L. antiqui pro *Liberto* vel *Liberta* sæpe scribunt. De Titi eloquentia virtuteque bellica, quibus domi militiæque claruit, Plinius avunculus in eleganti illa præfatione operis Natur. Hist. ad Titum,

et Suetonius Tito capp. 3. et 4. *Schott.* Et Spanhemius de Præstant, et Usu Num. Diss. XI. p. 284. *Arntz.*

Domitilla] *Domitius, Domitianus, Domitilla*, quintam litteram t, non c debent habere. *Vinet.*

§ 4 *Per theatrum et castra*] In Veronensi et Mss. vario casu. *Schottus.* Suetonium exprimit hoc loco edd. qui scripsit *per theatrum et castra*, sed ex eo non statim sequitur eam construendi rationem debuisse servare Nostrum, certe cum Schotti codd. repugnent omnes nostri Mss. quorum scriptura fortasse mutata est a sciolo, qui neglecta veterum lectione primis artis grammaticæ disciplinis ætatem consecraverat, contra quas peccasse nefas credebatur. Sed aliter visum Livio XXII. 11. 'Navibus, quæ ad urbem Romanam aut Ostiæ essent,' Suetonio Cæsare c. 16. § 2. 'Ut comperit paratos, qui vi ac per arma prohiberent.' Sed quid operam perdo? neque enim opus est multa conferre; et exemplorum segetem adduxit Curtius ad Ciceronem. Famil. Epist. I. 7. in fine; et XI. 11. ad Salust. Catil. cap. 25. § 2. Jng. cap. 7. § 1. et c. 50. § 3. Perizon. ad Saneium I. 18. et quæ supra ad Cæsarem c. 10. § 4. et c. 39. § 17. Nepos Datame c. 3. § 1. 'Hominem maximi corporis terribilique facie.' *Arntz.*

In quibus Cæcinam] Hic est Aulus Cæcina apud Suetonium. *Cæcina* autem varie scribitur in nostris exemplaribus, *Cæcinna, Cæcina, Cæcinna*. *Vinet.* Mss. antiquæ in *quæis* et simpliciter *Cæcinam* recte scribunt. Dicitur enim A. *Licinus Cæcina*. Rursum hæc a Suetonio sunt, qui tamen tanquam conjurationis non adulterii reum, confodi jussum ait. *Schott.* Editiones litteram *n* geminant contra sententiam eruditorum, et scribendi rationem, de qua Manutius ad Ciceronem, ad Famil. Epist. VI. 5. et Danaquius Orthogr. part. II. p. 48. Præterea edd. in *quæis*, pro quo tersius in *quæis*

Guelf. hanc enim formam præferunt Drakenb. ad Sil. Ital. l. 14. et Curtius ad Sallust. Jug. cap. 80. § 6. Arntz.

Berenices] Legendum puto, sicut apud Suetonium scribitur. Effertur enim sicut 'Penelope:' ea est 'Beronica,' o pro e, in secunda syllaba apud Dionem, idemque nomen 'Veronica.' *Vinet.* *Berenicis* libri veteres inflectunt. 'Uxor' eam nomine dignabatur, 'nuptias' tantum 'pollicitus.' Sueton. cap. 7. Tacit. Hist. Augustæ lib. 11. *Schott.* Hujus Judaicæ femine nomen apud Græcos per o, apud Latinos per e exprimi monet Grævius ad Sueton. Tito c. 7. sed et in Græca inscriptione apud Ryckium ad Tacitum Hist. 11. 2. est BEPENEIKHN. Hujus et in Act. Apost. cap. xxv. et apud Josephum passim mentio: o etiam Leid. 2. qui cum reliquis vel editis vel scriptis *Berenicis.* Arntz.

§ 5 *Jurgia*] Id est, 'jura:' sic Catullus; et infra Nerva 'jurgiorum disceptator' dicitur. Divine igitur Torrens, qui in Suetonio 'cognitionibus patriis' reposuit; ita flagitante historiæ veritate, pro quo vulgo *concionibus*: corrupte haud dubie. *Schott.*

Vocantes opinantesque] Mss. et Veronensis optime *opinantes vocantesque*, quos sequor: et Suetonius, 'Propalam alium Neronem et opinabantur, et prædicabant,' c. 7. *Schott.* Quod firman omnes nostri et naturalis ordo. Arntz.

§ 7 *Enervatorum*] 'Delicatorum.' Idem Tranquill. qui tamen spectare tantum eos desiisse Titum scribit, non ejecisse; Domitianum vero scena histrionibus interdixisse; in Domitiano c. 7. Quid si eunuchos, non histriones intelligas? quibus reginæ, Ægypti præsertim, uti solent. Terent. Eunuchus: 'Contaminatum congretem turpium Morbo virorum.' Vocat Horat. Carminum 1. ita enim restituit doctissimus Scaliger. *Schott.*

§ 8 *Signum protulit*] Non male etiam *prætulit*: sic facem novæ nuptiæ præferebant: et vide Servium ad initium VIII. Æneid. Illud *soleret* quamvis in scriptis cod. comparet, non placet. Sed illud *simul imperium*, venustum Horatii more: res nota ex Suetonio cap. 8. Addit Cratandri ed. *cavist vel concessit*. Augustanus cod. initio *damnata concessave* pro *donata*: et hic *concessit* pro *cavist*. Schott. Omnes edd. *simul ut imperium*: sed præferendum quod Schotto placuit et codd. Guelf. et Leid. 2. firmaturque ab auctore Cæsarum supra § 2. Ovidius Rem. Amor. vs. 413. 'At simul ad metas venit finita voluptas.' Cicero de Harusp. Responsis c. 1. 'Simul ad Cn. Lentulum Cos. adspexit:' quod recte redaxit Grævius et Perizonius ad Sanctii Minervam in add. ad p. 305. Quo fortasse modo legendum apud eundem in Vatinius cap. 2. 'Simul ad te adspexi,' pro quo invenio *simulac.* Velleius 11. c. 88. § 1. 'Interficiendi simul in urbem revertisset Cæsaris consilia inierat.' Sed de hac voce copiose satis ante nos viri docti egerunt, Lambinus ad Horat. Od. 1. 4. 17. Freinshem. ad Florum 11. 17. § 16. Scheff. ad Phædrum Fab. 111. 14. 2. Burmann. ad Fab. 11. 4. 14. Gronovius ad Senec. de Ira 1. 1. et ad Liv. vi. 31. Brantius ad Cæsar. Bell. Gall. 1v. 35. Grævius ad Ciceron. Famil. Epist. xiv. 7. Curtius ad Epist. vi. 19. et Sallust. Jug. c. 7. § 4. Arntzenius.

Perdidimus diem] Laudat aureum hoc dictum præter Tranquill. cap. 8. Ausonius in Panegyrico. Scitum illud Apellis, 'Nullam hodie lineam duxi.' *Schott.*

§ 10 *Amplissimi ordinis duo*] 'Patricii generis,' inquit Sueton. cap. 9. Simile factum Nervæ tribuit Xiphilius ex Dione, in quem Crassus Calpurnius Crassorum nepos conjuraverat: cujus et in Trajano idem meminit. *Schott.*

Deductos] Vide quæ dicta sunt ad Cæsares, ubi de hoc loco latius. *Arntz.*

Vesuvius] Varie appellatur et scribitur mons ille Plinii avunculi morte et incendio nobilis. *Vesubius* scriptum habent codd. quibus usus sum, calamo exarati, et frequenti commutatione *b* et *v*; ut Hispanis 'vonum' bonum sapit. Vidi qui *Vesuvius* vel *Vesebius* scriberent. Est apud me vita Plinii majoris Suetonio inscripta Ms. ex bibliotheca Pithæi, ubi *Vesuvium* appellatum video, ex trita tertia u littera: juxta Neapolim est, ad mare vergens. Eleganter incendium hoc descripsit Dio, qui *Βεσβιον* appellat, ut *Vesuvum* Maro. Vide Sueton. c. 8. et Abrahami Ortelii amicissimi civis mei Synonymiam geographicam, accurate diligenterque concinnatam. *Schottus.* Adi Danqu. de Orthogr. part. II. p. 329. Comment. ad Silium XII. 152. et Duker. ad Florum I. 16. § 5. in Ms. Suetonii invenio *Bebius* et *Vesebius*. *Arntz.*

§ 14 *Quibus malis nonnullis vexatis*] Sic quatuor vulgati Gallici et Germanici. Veron. et Mss. *Quibus tamen malis nullo vexato*: vere, ad Suetonii, unde exscripta sunt, sensum. Alio respererunt emendatores illi, aut aliud agebant. *Schott.*

CAP. XI. § 1 *Vespasiani*] Afuit a vulgatis omnibus. Nos e Mss. et Veronensi reposuimus, nisi etiam pro et legere mavis. Qui et *Domitilla*, ut *Domitianus* per *t* scribunt Mss. et nmi qui sunt Augerii Busbequii V. C. editi libri *Domicilla*. Infra illud vel *capta* requiro in Veronensi libro, et certe abesse potest, ut patet ex Suetonio c. 5. *Schott.*

§ 2 *Domi bellique*] Edd. fere distinguunt *iners, domi bellique*: melius tamen Aldus *iners domi, bellique*: sed in alterius Victoria lectionem conspirant omnes Mss. *belloque* præferentes, quos sum secutus; certior interim præferendam esse aliarum edd. scrip-

turam, si illa a codd. firmaretur. Eutropius VIII. 5. 'Post ingentem igitur gloriam belli domique quæsitam.' Dictys Cretensis Belli Troj. I. 5. 'Cujus maxime in ea tempestate domi bellique consilium valuit.' Appuleius in Florid. p. 344. 'Præclare edita fatigaberis admirando, vel belli ausa, vel domi provisiva.' Symmachus Epist. I. 43. 'Nemo enim belli notus aut domi clarus exsortem præmii sensit industriam.' Copiosius hanc formulam vindicavit Heinsius ad Ovid. Met. XII. 185. et post eum Perizonius ad Sanct. IV. 4. nota 128. et Curtius ad Sallust. Jug. c. 41. § 7. et c. 53. § 2. *Arntz.*

§ 4 *Incendio consumtas*] Tralata huc ad verbum ex Sueton. c. 20. nisi quod *absumptas* habet, melius. Atque bello Alexandrino bibliotheca ea conflagravit: quomodo ergo inde allati libri? Sstatineo. *Schottus.* Sed hæc bibliotheca postea instaurata fuit instinctu Cleopatæ, impetrata ab Antonio bibliotheca Pergamena, adeo illa alienis et libris et liberis suum auxit imperium. Vide Lipsium Synt. de Biblioth. capp. 2. et 7. Falsterum Quæst. Rom. lib. II. capp. 2. et 4. et Salden. de Usu Libr. lib. I. cap. 2. *Arntz.*

§ 5 *Sagittarum*] Rursus a Suetonio est c. 19. qui tamen *pueri* habet, non *viri*. Pronomen *ejus* adscripsi ex Veronensi. Idem de sævitia capp. 10. et 11. *Tò cædibus* afuit ab eodem Veronensi. *Schottus.* Hoc vero loco *sagittare* Leid. 2. qui error vel natus est ex nota librariorum, qua in fine vocis facile *um* et *e* confunditur, vel quod existimaret homo bonus, minus recte *doctum* cum gignendi casu jungi, de qua constructione magnus Bentleius ad Horat. Od. III. 8. 5. Claudianus in Eutrop. II. 381. 'Abundans Corporis, exiguusque animi, doctissimus artis Quondam lanificæ.' *Arntz.*

§ 6 *Mors Caligulae*] C. prænomen addunt Mas. Eusebius vero Chronicis Domitianum primum sibi Domini nomen vindicasse ait supra c. 3. *Schott.* Prænomen addunt et nostri scripti. *Arntz.*

Segnisque] At quare *segnis* qui horas diligenter operi faciundo publicaeque negotiis agendis partiebatur? *Lævin. Torrentius* in Suetonium de ingenio *stylisque* tentabat: quam lectionem utinam confirmarent libri vetres. Favet satis, unde hæc transcripta sunt, *Tranq. cod.* ‘Muscas,’ inquit, ‘captare ac stylo præcuncto confingere:’ c. 3. *Schottus.* *Signisq*ue edd. et manu exarati codd. *Arntz.*

§ 7 *Κλινοειδής*] *Martialis* Epigramm. lib. XIV. qui et ipse *Domitiani* æqualis: ‘Non amo qui vincit, sed qui succumbere novit, Et didicit melius τὴν ἀνακλινοειδῆ.’ *Schott.*

§ 8 *Responsum*] *A Vibio Crispo*, de cõjus jocus etiam *Xiphilions*. Rursus locus hic mutilus est et male consarcinatus; addendum enim erat *ne musca quidem nisi apud palastram*. Quod si non impetro; transposita quædam esse nemo non videt: quid enim iis quæ de libidine interjecta sunt, respondet? *Schottus.* Post *responsum* voluntate codicum verbum substantivum est abjecimus. *Arntz.*

§ 9 *Scortum*] Pro puero meritorio. Utitur *Suetonius* quoque *Vitellio* c. 3. et *Victor noster* de *Viris Illustr.* *Catone.* *Schott.* Sic est, non unus *Principum* periit ob verborum licentiam effrenem. Sunt enim multi in aula, qui perferant omnia fanda ac nefanda, sed ea tamen deinde etiam nolunt exprobari, aut obijci: exemplum exstat luculentum apud *Aristotel.* *Politicorum* v. 10. ubi *Ambraciæ* tyranno insidiæ sunt, διὰ τὸ συμμινοῦσα μετὰ τῶν κωδικῶν, ἐρωτήσαι αὐτὸν, εἰ ἤδη ἐξ αὐτοῦ κέει. *Grut.*

§ 10 *Norbanum Appium*] *Lapium Norbanum* scribit vetus codex. *Dio* ‘*Lucium Maximum*’ vocat, qui *Lu-*

cius Antonium Germaniæ præsidem interfecit, qui bellum civile moverat. *Vinet.* Postulat susceptum negotium ut quæ in veteribus exemplaribus reperi bona fide repræsentem, etiam quæ damnam, ut aliis etiam ansa detur verum exculpendi. [Vide *Lectt. Var.*] Hujus nomen in *Suetonio* non exstat, nisi quod cujusdam *Norbani* consulatus meminit *Vitellio* cap. 3. Ille vero *L. Antonius Saturninus* dictus, in quem lepide insit *Martialis* Epigram. IV. 11. *Schott.* Crediderim vitio librariorum in nota *Schotti* legi *Antoninus*, cum *Antonius* esse debeat, ut vel ex ipso *Martialis* loco patet. *Norbanum* verum esse hujus dæcis nomen docet *Martialis* Epigr. IX. 84. qui de hoc bello: ‘Cum tua sacrilegos contra, *Norbane*, furores, Staret pro domino *Cæsare* sancta fides.’ *Arntz.*

§ 11 *Stephano*] *Procuratore Domitillæ.* *Sueton.* c. 17. *Zonaras* interfectum ait, patrata cæde tyranni, ab iis qui conjurationis conscii non erant: de hoc inf. c. 12. *Clodius* vero *cornicularius* fuit; de quo officio militari dicere memini ad *Viros Illustr.* in *Emilio Scauro*. De *Domitio* et *Paride* histrione ejusque discipulo *Suetonius* capp. 3. et 10. *Schott.*

§ 13 *Efferrii*] ‘Per vespillones populari sandapila: et senatus eradendos ubique titulos, abolendamque omnem memoriam decrevit.’ *Sueton.* capp. 17. et 23. *Schott.* Et *Lipsius* de *Amphitheatro* c. 21. *Arntz.*

§ 14 *Seculares ludi*] Computata ratione temporum ab anno, non quo *Claudius* proxime, sed quo *Augustus* olim ediderat. *Sueton.* cap. 4. *Tacitus* *Annal.* lib. XI. se iis intentiõis adfuisse scribit sacerdotio XV. virali præditum, post prætorem. Dolendum vero libros, quibus res *Imperatoris Domitiani* composuit, intercidisse. *Annus* hic, opinor, fuit U. C. 1300. *Schott.* *Grævius* ad *Suetonii Domitianum* c. 4. *Arntz.*

§ 15 *Moderatus*] 'Lentior reipublicæ status eventit abstinentia et moderatione insequentium Principum.' Sueton. Domit. extr. *Schott.*

CAP. XII. § 1 *Menses tredecim*] *Menses XVI. et dies X. sic Mss. omnes rectius: tot enim numerant Xiphilinus et Entropius, qui tamen in ætate discrepant. Hic septuagesimo et altero anno mortuum scribit; ille quinto et sexagesimo, additis mensibus et diebus decem. Schott. et Grut. Gaolf. et Leid. 1. recte XVI. Nimum largitur Leid. alter XVII. numerans. Error facillimus cum ex V. librarii duas rectas fecerint lineolas II. Arata.*

§ 3 *Arrius Antoninus*] Casanb. ad Capit. Anton. Pio c. 3. et Reinesius Var. Lect. II. 7. Male Leid. alter *Arctius*. Paulo post idem cod. *gratulari se ait senata* ex consuetudine veterum, de qua nonnulla ad Vir. Ill. c. 71. Servius ad Virgil. Ecl. v. 29. *Æn.* III. 541. Philarg. ad Georg. IV. 168. Ryckius ad Tacit. XII. 62. Deinde *haud molestis* impressi cum Mss. quoque nostris. Et paulo post etiam *mbici* nterque Leid. de qua scriptura vid. ad Vir. Ill. c. 35. *Arntz.*

Atrociores sunt ipsis quoque hostibus] Id innumeri experti sunt, tuque etiam, Cai Juli Cæsar: ita enim de te Velleius I. II. c. 56. 'Neque illi tanto viro et tam clementer omnibus victoriis suis uso, plus quinque mensium principalis quies contigit: quippe cum mense Octobri in Urbem revertisset, Idibus Martiis, conjurationis auctoribus Bruto et Cassio, quorum alterum, promittendo consulum, non obligaverat; contra differendo Cassium offenderat,' &c. *Grut.* In eandem sententiam alia collegit Brantius in notis Politicis ad Cæsarem Bell. Civ. I. 34. *Arntz.*

§ 4 *Parentibus egestosis*] Antiquus liber habet *egestuosis*. Insolens utramque satis. *Vinet.* *Egestuosus* etiam Leid. 2. quam scripturam secuta

est bellissima Anna, non invito Adamo ad Salvianum de Gubern. Dei II. p. 33. *Arntz.*

§ 5 *Hic ne accessum malignorum terretur*] Sic quidem Vineti ed. sed non lentibus Mss. et vetustius cussis, in quibus concorditer *Hic ne accessum malignorum terretur*; quod revocandum: sed errat noster auctor, si ea de causa id putat pronuntiatum a Maurico: cum enim idem apophthegma retulerit Plinius Epistola IV. 22. apparet dictum esse a viro gravissimo, ut ostenderet etiam sub optimis Imperatoribus fieri malos: et ita sane est; qui omnem aversatur malitiam, non ea tamen se expedit Princeps; adeo alicæ potentæ elementis immixta est: quemadmodum nimis prolixè forsàn, sed tamen non nullo tyronum bono ostendimus, ad illud Taciti Histor. IV. 42. f. 'Optimus est post malum Principem dies primus.' *Grut.* Reduxi injuria expulsam lectionem, quam tuentur etiam nostri codices. *Arntz.*

Jamii Maurioi] Trisyllabus hic *Mauricus*, tetrasyllabus est *Mauritius* in vetusto cod. sed 'Mauricum' etiam appellant epistolæ Plinii, tribus tantum syllabis. Est autem fortasse *Mauricus*, unde læti 'Mauritii' dicti sint, ut imperator 'Mauricius,' qui a suis militibus interfectus traditur anno Christi sexcentesimo tertio: quare non *Mauritii* per *t*, ut in vetere libro, cæterum per *c* *Maurioi*, dicendi videantur: quomodo illos Græci per *κ* *Μαυρικίους* scribant, et vetusta marmora *Mauricioi*. De Casperio autem lege Dionem. *Vinet.*

Mentione Catuli] Geminari debere liquidam in hoc nomine, monuimus in commentario Entropii. Juvenalis satyra quarta: 'Et eum mortifero pradens Veiento Catallo.' *Vinet.* *Catuli* edd. sed melius scripti. Mox *dicenti* Leid. 1. unde scribi posset *dicenti Nervæ*, sed sine necessitate, uti jam monuimus ad Vir. Ill. cap.

64. § 3. et Schottus ad cap. 66. § 2. Vell. Paterculus II. 4. § 4. 'Interrogante tribuno Carbone, quid de Tib. Gracchi cæde sentiret, respondit.' *Arntz.*

Nobiscum, inquit Mauricus, cœnaret] Respondit Mauricus Nervæ, Cœnaret hic nobiscum Catullus Messallinus, si nunc viveret. Sic ergo distingue apud Plinium in epistola vicesima secunda libri quarti: 'Quid putas passurum fuisse, si viveret? et Mauricus, Nobiscum cœnaret.' *Vinet.*

§ 8 *Sed milites neglecto Principe*] Fit sæpe, et eo alludit illud Senecæ de Clementia I. 10. 'Hoc est ignoscere, cum scias multos futuros qui pro te irascantur, et tibi alieno sanguine gratificentur; non dare tantum salutem, sed præstare.' De Augusto Sueton. 'Laudavit quidem pietatem tantopere pro se indignantium: cæterum et illacrymavit, et vicem suam conquestus est, quod sibi soli non liceret amicis quatenus vellet irasci,' &c. de qua mansuetudine, nos non inepta ad illa Capitonis apud Tacitum Annal. I. III. c. 70. 'Sane lentus in suo dolore esset Cæsar; reipublicæ injurias ne largiretur.' *Grut.*

Petronium, Stephanum] Τὸ *Stephanum* in nullo Mss. comparet nec in Veronensi, Augustano et Gryphii, et recte: quis enim duos uno ictu interemptos credat? Suspicio supra adscriptum *Secundum*: indeque factum ab aliquo Indimagistro *Stephanum*, quod eum supra inter percussores Domitiani nominatum recordaretur. Atqui Zonaras non malus auctor, in cæde ipsa Imperatoris Stephanum quoque interfectum refert ab ignaris conjurationis. Non igitur a Neronis militibus. Entropius sane 'Petronium Secundum' præfectum prætorio nominat, cum de Nervæ auxiliatoribus ad regnum adipiscendum loquitur sub initium lib. VIII. et Parthenium interfectorem Domitia-

ni: quem Orosius spadonem facit I. VII. c. 2. Tranquillus vero 'Maximam' duntaxat libertum inter ejus percussores numerat, in Domitiano cap. 17. *Schott.* et *Grut.* Unde in posterioribus quidem edd. illa lectio *Petronium Stephanum uno ictu profecta sit, me fugit*; certe in antiquis quas inspexi, secunda vox aberat, quod et ab optimis scriptis confirmatur, et a rei veritate; cum vel illa ipsa scriptura repugnet sensui communi, nisi intelligas, id voluisse auctorem, successive quidem periisse, sed tamen uno tantum vulnere accepto, ut opponantur iis, qui per partes lacerarentur, quod evenit Parthenio, qui demtis prius testiculis periit. Verum ceteri quoque historici duos solummodo memorant. *Arntzenius.*

Casperio] Sic vulgati. *Casperi* Mss. duo inflectunt. *Caspari* Veron. a quo forte Christianum nomen ortum. *Emperio* Augustana editio habet. 'Ælianus Casperium' Dio vocat, præfectum prætorio, quam etiam dignitatem sub Domitiano gesserit. *Schottus.* Corruptum lege *Segerio*. Xiphilius Domitiano: 'Ἐπέτρο δ' αὐτῶν καὶ συσκευάσαντο τὴν πράξιν Παρθένιος δ' πρόκοιτος αὐτοῦ καὶ Χυρήπιος (male Ζήγηρος) ἐν τῇ προκοιτίᾳ καὶ αὐτὸς ἦν. Martialis lib. IV. 'Sigeriosque meros, Partheniosque sonas.' *Grotius.*

Apud populum] *Observa Liberi* singulari numero dici, ut et in Victoris Gordiano: vide Notas. Unam filiam 'liberos' vocat contra Terentius numero multitudinis, Hecyra, et Cicero de Aruspicum Responsis. *Schottus.* [Vide Lectt. Var.] Licet autem vox 'cooptare' proprie spectet ad collegia sacerdotum, quo sensu apud Ciceronem, Livium, Suetonium frequens est, tamen pro adoptare etiam dixit Appuleius Met. I. IV. p. 154. 'Quem filium, publicum omnis sibi civitas cooptavit:' et de administratione reip. usurpavit Suetonius in

Aug. cap. 27. *Arntz.*

Horror] Longe melius vocis significatio hæc illustratur a Scribonio Largo comp. 95. 'Tollit præterea horrores febrem præcedentes,' et Cupero *Observ.* ii. 15. *Arntz.*

§ 12 *A senatu quondam*] *Honore relato* amplector; ut velit ab Augusto hunc alterum esse cui honor is obtigerit, ut humeris senatorum deferretur ad sepulcrum: *relatum*, est 'rursum latum,' ac 'repetitum:' allusit forte ad ea, quæ habemus in *Victoris Cæsaribus* sine capitis 35. *Gruterus.*

CAP. XIII. § 1 *Ex urbe Tudertina*] *Tuder* non ignota urbs est Umbriæ, cujus incolæ *Tudertes* et *Tudertini*, et hinc dici potest urbs *Tudertina*, ut urbs *Romana* et similia passim. Quid si origine *Hispanus*, nativitate vero *Tudertinus* fuerit optimus *Principum*? Neque hoc videtur displicere *Lipsio* ad *Plinii Paneg.* cap. 13. § 5. qui et ibi in *urbe Turdetana* conjiciebat. Sed in eo sine dubio falsus est. Confer *Dodwellum Præl. Camd.* ad *Spartiani Hadrian.* iv. § 6. Nec crediderim huic rei illustrandæ multum facere verba *Plinii Paneg.* l. i. qui memorat *Trajani* 'patrium morem, patriam virtutem,' quasi ibi necessario *Italica* seu *Romana* intelligenda esset. Cum utique constet, *Italicæ* incolas fuisse *Romanos*, *Scipio* enim ibi milites vulneribus defessos reliquit, inde *municipium* fuit, et postea *colonia*. Captat potius benevolentiam *Principis* orator, qui mallet *Romanæ* quam *externæ* civitati adscribi. Confer *Casaubonum* ad *Spartiani Hadr.* cap. 1. et *Cellarium Geogr.* ii. 1. p. 53. Et tamen hoc argumentum primum movit *Lipsium*, et ulterius urait *Dodwellus*. Ego fidem auctoris nostri damnare non audeo; potius suspendo *judicium*, cum veritatem pro certo adfirmare prohibuerit iniquitas temporum. *Romæ* eum vindicat *Bene-*

ventus de *Rambaldis Libro August.* in ejus vita: 'Trajanus ortus *Romæ*, cujus antiqui fuerunt *Hispani.*' *Arntz.*

Annis viginti] *Annos* *Leid.* alter, qui mox cum *Leid.* priori *valuerint.* *Arntz.*

§ 2 *Summorum scriptorum*] *Explebit* lectorem vel unus *Plinii Panegyricus*. Dolendum eos *intercidisse* qui *Trajani* vitam copiose in literas miserunt, 'Marium Maximum, Fabium Marcellinum, Aurelium Verum, Statium Valentem, quos laudat *Lampridius* in *Alexandro Severo*. Ceterum postea in *senatu Principibus* felicitis omnis et angurii causa acclamabatur, 'Esto felicius Augusto, melior Trajano.' S. C. quoque factum est, ut 'Optimus' appellaretur. *Dió, Eutropius. Schott.*

§ 3 *Apud Agrippinam*] [Vide *Not. Delph.*] Sed utrumque errare vidit *Dodwellus Camden.* *Præl.* vi. ad *Spartianum.* *Arntz.*

§ 4 *Cibo vinoque*] De *vinolentia* infra quoque in *Theodosio* c. 49. *Scitum* illud *Catonis*, 'Unum *Cæsarem* sobrium ad *republicam* accessisse.' *Sueton. Cæsare* c. 53. *Herba parietina* dictus infra c. 43. De *Pompeia Plotina* c. 44. et in *Theodosio* plura. *Schott.*

§ 5 *Liberalis*] *Quemadmodum* in *amicos* comis esset *rationem* ipse reddidit apud *Eutrop.* 'Liberalis in cunctos: publice privatimque ditans omnes, et honoribus augens, quos vel *mediocri familiaritate* cognovisset.' *Schott. et Anna.*

§ 6 *Lavacra*] In *Cæsaribus.* *Anna.* Et *Bellorius* in *Fragmentis* vestigii *veteris Romæ* ad tab. iv. tom. iv. *Thes. Rom.* *Arntz.*

§ 7 *Prodere*] *Promere* scriptum habeo: vulgo *prodere*. *Schott.* Posset defendi utrumque. 'Promere causam' dixit *Rutilius Itin.* i. 287. pro quo 'prodere causam' apud *Ovid.* *Fast.* v. 698. Censeo tamen *prodere*

præferendum, cui multum favet additum adverbium *nominativum*: et agnoscit Leid. 2. Claudian. in Rufin. i. 251. 'Quis prodere tanta relatu Funera, quis cædes posset desistere nefandos?' Lucanus v. 176. 'Nec tantum prodere vati, Quantum scire licet.' Justinus XII. 6. § 17. 'Ab ipso rege ad prodenda memoriæ acta ejus accitus.' Si quis tamen alteram scripturam malit amplecti, non vehementer pugnabo, cum et proba sit et fortassis facilius corruptioni obnoxia ob rariorem usum, unde etiam expositio erit librarii in Leid. 1. ubi scribere lectori obtrudebatur. Nec infrequens est inter 'prodere' et 'promere' mutatio. Burmannus ad Val. Flaccum VII. 357. ad Ovid. Fast. v. 508. cum variantibus lectionibus Cortii ad Lucan. i. 625. Claudian. de Rapt. Pros. i. 3. 'Junonis thalamos audaci prodere cantu:' ubi omnino conferendus est Nic. Heinsius. Arntzenius.

§ 8 *Eruditissimos, &c. diligebat*] Callide: quamvis enim eruditissimus ipse non erat, habebatur tamen: neque enim videtur amare posse et colere doctos indoctus: quippe juxta Catilinam Sallustii: 'Idem velle, idem nolle, ea demum firma est amicitia.' Grut.

§ 9 *Juris humani*] Testia Plinii Epist. x. si illius est; qui ad illum omnia retulit. Schott. Mox quo per multos Leid. uterque. Arntz.

§ 10 *In remedium*] Movisse lacertos remp. sub Trajano inquit L. Ann. Florus et Sex. Rufus in Breviario. Schott.

In quibus] Præterea e fastigio codd. et edd. quas vidi, omnes, a quibus recessit Pitiseus, ubi fortasse incuria libroriorum, certe sine necessitate, a fastigio reperitur. Propertius Eleg. III. 2. 13. 'Cum me Castalia speculari ex arbore Phœbus Sic ait, aarata nixus ad antra lyra.' Lucanus v. 16. 'Lentulus e celsa sublimis sede

profatur:' ibi nonnulla^o Oudeendorp. Arntz.

§ 12 *Tiberis inundavit*] Vide Plinium Nat. Histor. III. 6. Inundavit et sub Othone, Sueton. cap. 8. Tacitus Hist. August. i. Mox *ædium proximarum* amplius est in Mss. quibus fere Veronense exemplar consentit. De terræ motu, fame et peste, Dio Cassius, Orosius, alii. Schott. Proximarum addunt omnes scripti. Arntz.

§ 13 *Statuens ne domorum*] Augustus P. Rutilii Rufi exemplo ædificiis modum imposuit, ne ædes altius LXX. pedes tollere liceret. Trajanus ad LX. revocavit. Sueton. Octavio c. 79. Strabo Geograph. lib. v. Exstat Neapoli in marmore lex ædificantium, cujus prima pars truncata est. Schott. Pulcra ad hunc locum petes e Barnabæ Brissonii i. 1. Selectarum ex Jure Civili Antiquitatum. Grut. Gothofredus ad lib. i. Cod. Just. de Ædific. privatis. et Lipsius ad Tacit. Ann. xv. 43. Arntz.

Sexaginta superaret pedes] Notatum numerum hic reperimus, in aliis *sexaginta*, in membraneo codice *quadraginta*. Vinet.

§ 14 *Sexaginta quatuor*] Variant historici. Sexagesimo secundo ætatis, ventris profluvio, imperii undevigesimo, additis mensibus et diebus xv. mortuum, auctor est Dio, Eutropius, et Orosius. Schott. Annis Leid. 1. cum edd. pro quo annos apud Schottum. De ætate addendus Lipsius ad Plinium Paneg. c. 4. in fine. Arntz.

CAP. XIV. § 1 *Stirpis Italica*] Legitur in Mss. *Italia*, quod tamen abjudico. Italica enim Hispaniæ urbs, quæ et Trajani patria. An vero et Sillii poetæ? *ἰταλῆα* et amplius pronuncio. Schott. Mss. Schotti *Italia*, super quo videantur Casauboni nostri animadversiones ad Spartiani Hadrianum capite primo. Grut. Omnes mei codices et editi *Italica*. Arntzenius.

Oppidum agri Piceni] Leid. 2. *mari Adriatici*, sed nihil mutandum ex Justiniano xx. 1. § 9. 'Adria quoque Illyrico mari proxima, quæ et Adriatico mari nomen dedit.' Dissentit vero auctor noster ab reliquis scriptoribus, qui Adriatici maris nomen non deducunt ab Adria Piceni, sed ab Adria oppido in Venetiis. Vide Bernecceum ad Justin. laudato loco, et Cellar. Geogr. II. 9. p. 408. *Aratz.*

Axis XXII.] Vulgati tres XII. duntaxat numerant. *Schott.*

Hansit] *Auxit* editi omnes. Cujacii et Veronensis addit *potitus, non sermone*. Frobenianus vero, *peritus non sermone*. Cratandri, Gryphii et Augustana ed., *poëtico non sermone tantum*. Schott.

Medendique scientia] Vereor ne legendum sit *numerandique* ex Spartiano, qui et matheseos peritum facit in Ælio Vero. *Schottus*. Pro *medendi* Schottus mavult *numerandi* ex Spartiano, sed non minus verum fortasse *modulendi*. Sylb. Nulla hic apparet in scriptis diversitas; et cur fieri non posset, ut addat aliquid ex aliis scriptoribus epitomator, quod a Spartiano erat neglectum? Quod si omnia ad mentem Spartiani sint refingenda, eodem jure apud illum cap. 14. posse reponere, *Litterarum omnium studiosissimus, artis medicæ, geometriæ, picturæ peritissimus*. Pari enim ratione corrumpi potuit Spartianus, qua Noster. Durius præterea loquendi genus *numerandi peritus*, pro arithmetico seu mathematico; non ita simpliciter ea voce utuntur Latini. Si *modulandi* cum Sylburgio arideat, rationem quero, cur 'canendi,' 'psallendi' et 'musicum' eum esse addiderit Noster, utique illa omnia *modulationem* in se continent. Et sic salva erit Dan. Vinkii sententia, qui diligentissimus medicæ artis vindex et assertor nostri auctoris testimonio Principem hunc inter Æsculapii cultores retulit in Amœnitatibus Philo-

logico-Medicis Sect. III. 4. § 3. *Aratzenius*.

Perinde omnino ad ista erat factus, ut elegantius] Mss. Schotti nua cum editione principe, *proinde omnino ad ista et factus, ut elegantius nunquam raro quidquam, quod placet; dummodo abjiciatur nunquam: sane proinde illo ævo notabat 'adeo,' uti supra diximus ad Schotti Victorem capite vicesimo. Grut. De vocum 'proinde' et 'perinde' vel confusione vel significatione, multa collegere Manutius ad Ciceron. ad Famil. Epist. x. 4. Grævius ad eundem Epist. x. 11. et 24. Wasse ad Sallust. Jug. cap. 4. fine: Cortius ad Catil. cap. 12. § 5. Burmann. ad Quinctil. Inst. VIII. 8. pag. 708. et Westerhovius ad Terentium Heaut. I. 1. 13. Deinde pro *ad ista erat factus*, quæ scriptura est editionis Schotti, omnes manu exarati *ad ista et factus*, quam scripturam amplectimur, exponendo *et per 'etiam.'* Turpius corruerunt ea quæ sequuntur primarum editionum curatores, qui omnes *elegantius nunquam raro*, pro quo deinde Schottus *et nunquam quidquam*, qui tamen melius ex Mss. didicerat, nam omnes vere hic cum omnibus nostris tuerentur *unquam raro*. Insolentior harum particularum usus ad extrema illa remedia coëgit viros doctos: sed defendit hanc dictionem Justin. III. 5. § 14. 'Itaque tantis animis concursus est, ut raro unquam cruentius prælium fuerit:' et Quinctil. Inst. v. 7. 382. 'Difficilior hoc, quod raro unquam possunt ante iudicium scire, quid testis dicturus.' *Aratzenius*.*

§ 3 *Memor supra quam cuiquam creditibile est]* Dicitio Sallustiana Catil. cap. 5. § 3. ubi alia viri docti. *Aratz.*

§ 4 *Passibus]* Pro *pedibus, passibus* libri scripti et Veronensis. *Schottus*. Hoc etiam loco contra omnes Mss. *pedibus* fuit expressum, cum constanter et recte illi *passibus*. Cicero Orat. pro Marc. cap. 2. 'Disjunctissimas

terras citius cujusquam passibus potuisse peragrari:’ et Arnobius adv. Gent. I. 5. ‘Xerxes mare terris immitteret, et gressibus maria transiret.’ *Arntz.*

Ageret ordinibus] [V. Not. Delph.] Hinc passim restitutoris titulo ornatur in nummis veteribus, quales frequentes invenies apud Oeconem Biragi p. 176. Begerum Thes. Brand. tom. II. p. 657. et Spanhemium de Usu Num. Diss. XIII. p. 625. *Arntz.*

§ 6 *Tegebat*] *Tegebat* Cujacii codex, vulgo *regebat*. Schott. Sane miror quid moverit virum eruditissimum, ut contra justissimam conspirationem omnium codicum et editionum, quas vidi, hoc loco exprimi voluerit *regebat*, quæ vox multis partibus deterior est ea lectione, quam ipse jam ex Ms. eruerat. Melius Curtius hanc varietatem notans in Guelf. adscriperat recte ex Sallust. Jug. c. 15. § 4. *Ceterum vitia sua callide occultans.* Eleganter vocem ‘tegere’ adhibent Latini de iis, qui animi sensus externa specie norunt occultare, ne quis eorum consilia prænoscatur aut detegatur. Tacitus Ann. VI. 20. ‘Immanem animum subdola modestia tegens.’ Claudianus in Ruf. I. 99. ‘Simulare fidem, sensusque minaces Protegere, et blando fraudem prætexere risu.’ Mamertinus Paneg. Julian. c. 26. § 2. ‘A quibus ingenta crudelitas figmento lætitiæ tegebatur.’ Appul. Metam. v. 165. ‘Thesaurumque penitus abditæ fraudis vultu læto tegentes:’ et VIII. p. 203. ‘Quamvis lætus ageret, vultu tamen gaudium tegit.’ Supra Cæsar. c. 3. § 7. Talia facile confundi docuit Scioppius Veris. lib. II. capp. 17. et 18. Burmannus ad Quinctil. Decl. VIII. in fine, et cel. Drakenb. ad Silium lib. II. vs. 382. *Arntz.*

Clementiam simulans] Veronensis et Frobenianus *clementiamque simulans ardore gloriæ*; reliqua absunt. Et mox *acer nimis ad læcess.* Mss. et Veronen-

sis. Deinde pro *dicto, dictu* lidem. Schott. *Ardore* solus Lugd. 2. sed pro *acerrimus*, quæ vox alias occupat edd. *acer nimis* Mss. quod secuti sumus uti et infra *dictum dictu* omnes omnino codd., quorum auctoritati repugnare nolui, licet alibi illam vocem legere non meminerim. Sed tamen ideo talia statim non sunt rejicienda, si semel tantum occurrant. Non paucas enim voces periisse nemo credo negabit; et quisque fere scriptor aliquid sibi habet proprium et singulare, quod apud alios vel nunquam vel raro saltem invenitur. Ita ‘transjugare’ Pomponio Melæ II. 2. lin. 128. reddidit Isaacus Vossius, qui in talibus sæpe solet esse liberalior. Nunquam legi verbum ‘præsvire,’ tamen nemo puto mecum detrectabit apud Plinium ex Ms. in pristinum locum restituere Paneg. cap. 5. § 8. ‘Illum tumultum præsvivisse crediderim,’ ut, si Deo ita fuerit visum, ad ipsum latius demonstrabimus. Sed ad rem: *dictum* secunda flexione pro *dictæ*, joci, solet esse frequentissimum. Ex multis vide Phædrum Prol. II. 9. et Fab. III. 11. 2. et quæ ad illa loca adduxere docti interpretes: Plautum Capt. III. 1. 22. Terent. Ecn. III. 2. 45. Petron. Sat. c. 11. Macrob. Sat. II. 1. Heinsium ad Ovid. Fast. III. 695. et Epist. ad Schemperum Syll. Epist. tom. v. p. 29. et Lindenbr. ad Paneg. in Pison. p. 318. Mox *meditatum* dixit, ut Plinius in Paneg. c. 3. § 5. ‘Quam qui meditatum carmen intulerit.’ Lactantius Div. Inst. I. 5. ‘In Helicone carmen illud effudit, sed meditatatus venerat et paratus.’ Terentius Andria, act. II. sc. IV. vs. 3. ‘Venit meditatatus alicunde ex solo loco.’ Tacitus vel quisquis auctor de Orator. cap. 6. ‘Sive accuratam meditatamque adfert orationem.’ *Arntz.*

§ 8 *Uxor Sabina*] Post *compulsus* delevimus *vocalam est*, quæ aberat a Mss. et edd. *Arntz.*

Quæ palam] Aliter tres scripti codd. *Quæ palam jactabat se, quod immane ingenium probavisset, elaborasse, ne.* Sic et Augustanus, nisi quod *persuasisset*, non *probavisset*, habuit longe alio sensu: et Veronensis *gestabat pro jactabat*. Vidi qui, *Ne ex eo humani generis pernicies gravidaretur*, excuserant. Schott. *Probavisset* est quoque scriptura cod. Guelf. pro quo *perpavisset* Leid. 2. Sed ex illis librorum aberrationibus vera lectio posset exculpi, quam præfert Leid. 1. *perpavisset*. Præpositionum *pro* et *per* adeo frequens est confusio, ut fere talia judicio lectoris potius quam auctoritate librorum discernenda sint, et sic *probavisset* erit pro *perpavisset*, et, commutata littera *b* et *p*, *perpavissit*, et *elaborasse, ne ex eo, &c. perpavisset*, id est, sustentasset, aluisset, cum illo quotidiano convictu vitam egisset: dicitur hoc verbum de animalibus. Varro de L. L. iv. p. 25. 'Pecus ab eo, quod perpascat:' et Phædrus Fab. iii. 7. 'Cani perpasto macie confectus lupus Forte occurrat.' Et inde transfertur ad homines vilioris conditionis, nullius frugi, ad servos. Cicero pro Milone cap. 2. 'Quos P. Clodii furor rapinis et incendiis et omnibus exitiis publicis pavit.' Casaubonus ad Spartiani Hadrianum c. 11. Horatius Sat. ii. 66. 'Ante Larem proprium vescor, vernasque procaces Pasco libatis dapibus.' L. 2. ff. § 1. ad Exhibend. et l. 21. ff. § ult. de Donat. inter Vir. et Uxorem: 'Si convenerat, uti se mulier pasceret, suosque homines.' Sed jam re accuratius examinata malim scribere, quod et Schottus ex suis protulit codd. *probavisset, elaborasse*, pro quo editi et *elaborasse*. Tum sensus erit: quod cognorat sævam ejus naturam, omni cura effecisse, ne paternorum vitiorum heredem proferret in lucem. Et hæc erit vera auctoris manus, cum illa altera lectio *pertulisset* a nullis Mss. confirmetur,

et solummodo nitatur auctoritate perarumque editionum, quæ etiam contra voluntatem codicum hic dederant *jactabat, quam*. Melius omnes nostri *jactabat se, quod*, id est, se extollebat, de se magnifice loquebatur, patientiam suam et moderationem prædicans. Cicero de Oratore ii. 52. 'Eo magis, si intolerantius se jactant:' et lib. eod. cap. 58. 'Illndi nolunt, nisi si se forte jactant.' Ovid. Epist. xvii. 261. 'Quod bene te jactas et fortia facta recensens.' Justin. xviii. 7. § 10. 'Nunquamne te aliis jactare potuisti?' Casaubonus ad Persium Sat. iv. 15. et Lambinius ad Horat. Od. i. 2. 18. Et hic erit earum vocum sensus, si legere velimus *perpavisset*; sed cum multo magis ardeat *probavisset, se* referendum ad *elaborasse*. Arntz.

Ne ex eo ad humani generis pernicem gravidaretur] Quasi vero liberi similes esse semper soleant parentibus, et non potius contra eveniat; uti videndum in Spartiani Severo. *Grut.*

§ 9 *Morbo subtercutaneo*] In Veronensi et Mss. *succutaneus morbus* appellatur et *dolore arduus*, pro quo vulgo *ardens*. Rursus *occultius* pro *occultis* iidem: ut infra *perseverant* numero multitudinis. Ceterum indicem dignitatum Romanarum et administrationum tam civilium quam militarium in Occidentis regionibus Hadriano imperante edidit G. Fabricius Chemnicensis, una cum antiquitatum monumentis, urbeque Roma. Schott. Non video causam, cur in corruptam lectionem conspirent Mss. *ardus* retinentes, pro quo melius editi *ardens*. Cicero pro Milone c. 7. 'Quis tum non gemuit? quis non arsit dolore?' ad Atticum Epist. ii. 19. 'Ardet dolore et ira noster Pompeius.' Epist. ix. 6. 'Non angor, sed ardeo dolore:' et de Finibus v. 31. 'Is cum arderet podagræ doloribus.' Arntz.

§ 11 *Officia sane publica et palatina*] Hæc sublecta Casaubono ad Spartiani

Hadrian. c. 10. *Arntz.*

§ 12 *Annos sexaginta duos*] *Annis sexaginta duobus* Leid. 1. Confer Scalliger. ad Euseb. Chron. p. 218. *Arntzenius.*

CAP. xv. § 1 *Annos viginti tres*] *Fulvum* verum fuisse Antonium cognomen, non *Fulvium* volunt Salmas. ad Capit. in ejus vita c. 1. et Vignolius Colm. Anton. c. 6. quam sententiam juvat, quod in Leid. 2. *Flavus* reperitur. *Arntz.*

§ 3 *Eum Numa contulerit ætas sua*] *Mox per ana. XXIV.* cod. Guelf. *Arntz.*

Adeo trementibus eum atque amanti- bus] Sic est, nonnunquam duo isthæc conjunguntur, 'timere' et 'amare.' Ammianus l. xxvii. c. 21. de Prætextato: 'Adeptus est id quod raro contingit, ut cum timeretur, amorem non perderet civium:' videatur idem quoque xxv. 14. pr. ut et Capitolini Gordianus cap. 28. nec non Victoris Antonini Pius, capite Epitomes 15. p. *Grut.*

Inperatoremve putarent] Ita Colinius excudit. Veronensis et *inperatorem vere putarent*: unde nostra lectio cusa est, quæ tamen non displicet. Habebat autem frequenter in ore Scipionis illud, 'Malle se unum civem servare, quam mille hostes perdere.' Jul. Capitolinus. *Schott.*

Uno ore in caelestium morem] Ita vulgati, quos quidem viderim omnes, excepto uno Veronensi, qui cum scriptis libris legit in *morem caelestium*. Nam illa *uno ore* superant, facta ex illo in *morem*. *Schott.* Abest et primæ editioni et Mss. Schotti *uno ore*, adeo ut cum iis legendum sit *omnesque in morem caelestium*, ejecto altero, nato ex illo *morem*. *Grut.* Non video, cur hic magis *uno ore* superaret, quam apud Ter. Andr. r. 1. 69. 'Cum id mihi placebat, tum uno ore omnes omnia Bona dicere.' Et Phorm. iv. 2. 19. 'Nam ceteri quidem hercle amici omnes modo Uno ore auctores

fuerunt.' Dict. Cretens. Bell. Troj. v. 3. 'Singuli vel inter se omnes finem miseriarum deprecantes. Ad postremum uno ore patriam redimendam clamant.' lib. eodem cap. 16. 'Discedentes uno ore omnes lacerare utrumque regem neque abstinere maledictis.' vi. 14. 'Cuncti, qui aderant, uno ore exitalem pronunciant.' Sic quod Paulus ad Romanos c. xv. vs. 6. dicit 'Ἰνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζητε τὸν Θεόν', recte vulgatus interpretis transtulit *Ut unanimis uno ore honorificetis Deum*. Aristophanes Equit. vs. 667. Οὐ δ' ἔξ ἑὸς στόματος ἄναρες ἀνέκραγον' illi *uno ore omnes reclamabant*: ubi Scholiastes, *ὁμοθυμαδὸν καὶ μὴ φωνῆ*. et Erasmus in Adagis p. m. 57. *Arntz.*

§ 4 *Ad quem*] Veronensis cum scriptis libris *quinetium pro ad quem etiam*, et *Bactriani* populi in iisdem, et *vultu serie pulcro*, pro quo vulgati *sermo et pulcro*. *Schott.* In iis quæ sequuntur hæreo dubius quid eligam. Unanimi conspiratione edd. *vultu sereno et pulcro*, sensu quidem optimo, si liceret tunc credere Aldo, quem reliqui deinde fideliter sunt secuti. Sed hoc impedit consensus Mss. Schotti cum Guelf. et Leid. 2. qui *vultu serie pulcro*. Si *serie* nove dictum accipiamus pro *serio*, sensus erit hic: *Inperatorem et pulcritudinem et gravitatem ore prætulisse, cujus formæ non minus auctoritatis quam gratiæ inesset, ut de Tito Suetonius in ejus Vita c. 8. Adde Lipsium ad Plinium Paneg. c. 4. § 7. Gellius r. 19. 'Tarquinius ore jam serio, atque attentiore animo fit.' Horat. Sat. ii. 11. 125. 'Explicuit vino contractæ seria frontis.' Atque ita *serius* est 'gravis.' Burmann. ad Quinetil. Deel. xix. 7. cum Vineto ad Ausonium Parent. ii. 6. et Savarone ad Sidon. Apollin. Epist. r. 9. p. 67. qui Epist. v. 10. 'serium' et 'pulcrum' opponit: 'Erubescibat jam etiam tunc vir serius, et formæ dote placuisse, quippe cui merito ingenii*

suffecisset adamari, et vere optimus quisque morum prestantius pulcritudine placet.' Talia secundæ flectionis adverbia utramque terminationem nonnunquam pati notum est, et docuit J. G. Vossius de Anal. iv. 19. Sed non minus arridet, quod est in Leid. 1. *vultus series pulcra*, ut series sit apta illa partium dispositio in facie, quæ suo ordine iustoque ornato sunt disposita. Sereus Samonicus de Medic. vs. 11. 'Membrorum series certo deducta tenore Ut stet.' Cum in dubio res sit, excusatus, si quid admissum foret, peccare volui, ut tutius tegar omnium, si a Leid. 2. discesseris, Mss. patrocinio et auctoritate. Posset tamen eadem facilitate, ac in editis, scribi *serie et pulcra*. Arntænius.

Procerus membra, decenter validus] [Vide Not. Delph.] Ego hanc emendationem reperio apud Salmas. ad Capitolini Anton. Pium c. 18. et ad Verum c. 2. Arntz.

Actum publicorum laboribus] Nihil etiam video causæ, cur non revocari debeat Mss. librorum lectio *eoque actui publicorum minime sufficeret*. Grut. Atque id volunt omnes nostri. Quod sequitur de 'diligentia ad speciem optimi patrisfamilias,' non aliena sunt, quæ habet Florus i. 6. sine: 'Ac si maxima civitas minimæ domus diligentia contineretur:' ubi monet Dukerus diligentiam proprie patribus familias tribui. Quo sensu Cicero ad Herenn. iv. 25. 'Non est ista diligentia, sed avaritia, ideo quod diligentia est accurata conservatio sanorum:' et Burmann. ad Quinctil. Decl. XIII. 2. Similiter verba *לרובא*, quæ varie vertuntur, Proverb. c. XII. § 4. per 'mulierem diligentem' exponit vulgata versio. Nonnihil quoque locum auctoris nostri illustrat Cicero pro Deiot. c. 9. 'Tetrarcha nobilis, sed optimus paterfamilias, et diligentissimus agricola.' Arntz.

§ 6 *Semetipsum*] Hæc Salmasius ad

Capitolini Anton. Pio c. 18. Arntz.

§ 7 *Igitur*] *Cum esset æmorum septuaginta duorum* absunt hæc a Mss. et Veronensi, et certe librarii non auctoris manu olent. Eutropius enim LXXIII. habet. Capitolinus septuaginarium tantum facit. Novus Victor vel vetus petrus, ætatis septuaginta quinquæ annos illi tribuit, imperii viginti dumtaxat. Schott.

§ 9 *Placere, quam ulcisci seditionem*] Hæc vere resipiunt Principem; qui meminit dictum Senecæ, 'haud quidquam esse gloriosius, Principe impune læso,' de Clementia i. 20. f. item: nec quidquam pulcrius existimo in fastigio collocatis, quam multarum rerum veniam dare, nullius petere. Exemplum talis moderationis invenire est apud Tranquillum c. 18. Claudii. Grut.

CAP. XVI. § 1 *Marcus autem Antoninus*] *M. Aur.* melior codicis Pithæi nostri scriptura, quod et in Florianensi alia manu erat emendatum. Scripserat auctor Aur. una commutata litera sic factum aut. Schott.

Etenim nisi ad illa tempora natus esset, profecto] Scilicet, sæpe fortuna regni aut reipublicæ ab uno pendet, ut iannit Polybius i. 86. vi. 41. VIII. 8. unde de Caio Mario Sallustius sine Jugurthinæ, 'Ea tempestata spes atque opes civitatis in illo sitæ.' Deque eodem Florus III. 3. 'Actum erat, nisi Marius illi sæculo contigisset,' &c. Livius VIII. 10. 'Cæterum inter omnes cives sociosque præcipua laus belli ejus ponens consules fuit: quorum alter omnes minas periculaque ab Diis superis inferisque in se unum vertit; alter ea virtute, eoque consilio in prælio fuit, ut facile convenerit inter Romanos Latinosque, qui ejus pugnæ memoriam posteris tradiderunt, utrius partis Titus Manlius dux fuisset, ejus fatuam haud dubie fuisse victoriam:' ubi nos plura. Gruter. Vide, si dubitas, tum alios qui vitam scripserunt, tum

Aristidem in oratione Panegyrica, qui providentiæ Numinum pulcerrimis verbis acceptum fert, quod talis tali et tam necessario reipublicæ tempore summæ rerum præfectus sit. Zonaras etiam in eandem sententiam: *Ὁ μόντοι ἀξίως τῆς ἀρετῆς ἐβδαιμόνησεν, ἐντεῦθεν δὲ μᾶλλον θαυμάσειεν ἄντις αὐτὸν, ὅτι καὶ ἀλλοκότοις ἢ ἐξαισίως χρῆσάμενος πράγμασιν, αὐτὸς τε περιεγένετο, καὶ τὴν ἀρχὴν διεσώσατο.* Hinc illud Amm. Marcellini de funestissimis et turbulentissimis imperii Romani temporibus: 'Eo tempore' (inquit) 'quo etiam si imperium Marcus regeret Antoninus, ægre sine collegis similibus, et magna sobrietate consiliorum, lenire luctuosos reipublicæ poterat casus.' *Casaub.* Quæ hoc capite adparent Merici *Casauboni* notæ repetitæ sunt ex *Prolegomenis* ejus ad Antoninum de rebus suis, ubi inter cetera testimonia hoc quoque caput reperies. *Arntz.*

§ 3 *Orientem, Illyricum, Italiam, Galliam*] Bene dixit 'bella fervebant;' uti *Orosius* prol. lib. v. 'Olim cum bella toto orbe fervebant.' *Nazarius Paneg.* Constant. cap. 38. 'Non amas bella, nisi ferventem hostem in gradu suo præcisa fuga teneat.' *Arntz.*

§ 4 *Mundi lex*] Eleganter et ex intima philosophia, pro fatum. Græci pariter νόμον eodem sensu: ut apud *Marcum Aurelium Antoninum* non semel. Hoc ipsum *Seneca*, et iisdem fere verbis, (quæ fortasse tum *Victori* huic, aut undecumque *Victor*, in mente) *Nat. Quæst.* III. 29. 'Origo mundi' (explicabimus in *Anton.* lib. IX. p. 263. ad lin. 16.) 'non minus solem et lunam, et vices siderum, et animalium ortus, quam quibus mutarentur terrena' (i. e. non minus quibus mutarentur terrena, quam solem et lunam et vices siderum: ut peculiari idiotismo, ne dicam *κακοζηλία*, *Senecam* loqui amare, pluribus exemplis, quibus hoc merito addatur, con-

tra temerarios correctores pridem docuere viri doctissimi) 'continuit. In his fuit innudatio, quæ non secus quam hyems, quam æstas lege mundi venit.' *Mericius Casaub.*

Aliunde quid] Sic vulgati. *Mss. aliunde* et *Veronensis*, additque *ea mala gignit.* Præclare sic *Cicero Paradox.* 'Cum tibi sive Deus, sive mater, ut ita dicam, rerum omnium natura dederit animum, quo nihil est præstantius, neque divinius; sic te ipsum abjicies atque prosternes, ut nihil inter te atque quadrupedem aliquid putes interesse.' *Schott.* *Lucret.* lib. v. 'Usque adeo res humanas vis abdita quædam Obterit, et pulcros fasces,' &c. Quod autem *Lucretius* 'vim abditam,' alii liberius 'invidentiam numinis,' τὸν φθόνον τῶν θεῶν: quæ male sana opinio mentibus antiquorum, cujusque generis, cujusque professionis ita penitus inoleverat, ut etiam viris piis, quibus vera lux affulserat, voces exciderint parum piæ et *ἀκρενῆς* testes veteris superstitionis. *Casaub.* *Atiunde* *Leid.* 2. cum antiquis edd.: sed voces, quæ sequantur, *ea mala*, absunt ab omnibus edd. et *Mss.* uti etiam ab illis quæ vidit *Schottus*, cum dicat *Veronensem* addere *ea mala*; non vero reliquos etiam manuscriptos. Quare veterem ego scripturam sum secutus. Cæca enim antiquitas duo plerumque statuit, quibus humanarum rerum curam tribuerent, vel 'Deum' (sive fatum, seu mundi legem, quod idem: *Lipsius Physiol. Stoic.* I. 12.) vel 'Naturam.' Jam hæc duo cum staterit, cur *Noster* tertium adderet *aliud*, quo certe Deum debuit intelligere, quem tamen jam agnoverat, simulac 'mundi legem' seu fatum memoraret? ut mittam addere ipsum, 'divinitus' id esse attributum. Sensus planus erit, prudentia principum collapsos hominum animos erigi atque sedari, si forte seu divinitus aliquid evenerit, quod novitate sua terrorem

potuisset incntere. *Aliunde* notat causam externam, si res non ipsorum hominum culpa accidit, uti ' terræmotus,' ' inundationes,' ' lues,' ' locustas,' &c. quare cum Aldo et omnibus codd. mox scribendum *leniantur*. Cicero de Natura Deor. I. 10. ' Quod ita multa sunt incommoda in vita, ut ea sapientes commodorum compensatione leniant.' Ex quo loco posset conjici etiam hic *incommodum* pro *incognitum* oportere scribi, sed sine necessitate, ut mihi quidem videtur. Schottus ediderat, *Aliunde quid hominibus incognitum ea mala gignit*. Arntz.

L. Annium Verum] Capitolinus nunc ' L. Annelium Verum Commodum,' nunc ' L. Ælium ' vocat; *L. Annium Verum* Veronensis liber appellat. Schott.

Ictu sanguinis quem morbum Græci ἀποπληξιν vocant] Ab Eutropio mutatus hæc; quæ quam vera sint, viderit S. P. Q. Medicus; nam mihi N. L. Amplius igitur pronuntio. Si quis conjecturæ locus, *ictu sanguinis* superesse videtur, legendumque *morbo quem Græci ἀποπληξιν* (Veronensis ἀποπληξιν) vocant. Sic fere ex Eutropio, Orosius VII. 15. ' casu morbi quem apoplexian Græci vocant, suffocatus interiit.' De Valentiniani interitu simile quid Divus Hieronymus Chronicis. Nisi forte persuasum Epitomæ auctori, quod vulgo, cum quis repentina morte corruit, evenire id gutta sanguinis e capite in cor delata: ideoque ' ictum sanguinis ' vocasse. Capitolinus certe detracto sanguine Altinum perductum, triduoque mutum vixisse auctor est. ' Ἀποπληξία stupor corporis mentisque vertitur et languor. Galeno autem libro Definitionum, ἔστι κατοχή διαβολίας μετὰ ἀνασθησίας καὶ παρέσεως τοῦ σώματος. Qui et libro περὶ προγνώσεως copiose de morte L. Veri. Schottus. Hunc locum perperam sollicitat vir eruditus. Eu-

tropius unde sumpsit, ' subito sanguine ictus, casu morbi, quem Græci apoplexin vocant.' Quod vero ' ictum sanguinis ' hic vocat Victor, alibi ' impetum sanguinis ' dixit in Valentiniano: ' Anno sævi quinto et quinquagesimo, impetu sanguinis voce amissa sensu integer expiravit.' Ammianus eundem ' ictum tanquam e cælo expirasse ' scribit lib. xxx. ' Paulatimque lenitus et ad molliora propensior, tanquam ictus e cælo, vitalique via voceque simul obstructa suffectus igneo lumine cernebatur, et repente cohibito sanguine lethali sudore perfusus, ne laboretur spectantibus exulibus concursu ministerum vitæ secretioris ad conclave ductus est intimum.' In ejusmodi autem subitis et repentinis morbis frequenter et ' ictus ' et ' impetus ' nominibus utuntur, quibus τὸ ἀποπληκτικὸν exprimentur morbi genus. Nec dubium, quin ἀποπληξίς vocent ejusmodi species morborum, per quas impetu ruentis sanguinis et vitales vias obstructis momento quis eripitur et suffocatur. Salmas. ad Capitolin. Anton. Phil. c. 14. Non parum negotii facessivit hic locus viris doctis, Eliæ Vineto et Andræ Schotto Jesuitæ: qui frustra adhibitis in consilium medicis, et omnibus tentatis, cum alias expedire se non posset, ad ultimum illud ' ure, seca,' confugere coactus, voces illas *ictu sanguinis* expungi voluit. Sed recte asseruit et explicavit Salmasius, harum literarum magnum decus, commentariis in Historiæ Augustæ scriptores præclarissimis. Ego miror, quid in his verbis (in quorum scriptura cum Victore Eutropius, et miscellæ historiæ collector consentiant) viris doctis adeo insolens, vel improprium, aut obscurum denique visum sit. Nam ' ictus,' si verbi ipsius vis attendatur, non alia certe vox ἀποπληξιν melius exprimit. Quod tamen si non esset, at ob symptomatum, repenti-

nam ἀποπληξια, aliaque, fulguritis inter (qui vulgo fulmine icti dicuntur) et 'apoplectico' morbo correptos, affinitatem, non insulsa tamen esset aut absurda metaphora. Inde enim, quod unum idemque attonitorum utriusque, tam iis qui morbo corripiuntur, quam qui fulmine feriantur, apud Latinos (ut optimus Latinitatis auctor Corn. Celsus nos docet) commune nomen. Cur sanguinis autem, quamvis non omnis apoplexia ab impetu sanguinis 'ictus' dicatur, sufficit, quod inter generales morbi illius causas a medicis præstantissimis vis subita sanguinis recensetur. Ut taceam, quod πλάθος ἰχώρος huic ipsi Lucio fatale fuisse vetus apud Suidam scriptor; et ejus patrem Lucium Commodum ἐγκαταληφθῆναι (pro quo vitiose in Xiphilino meo ἐγκαταληφθῆναι) ὑπὸ τοῦ αἵματος πολλοῦτε καὶ ἀθροῦν ἐκπέσσαντες, Dio in Adriani vita testis est; quod quid aliud est, quam ictu, vel impetu sanguinis? Casaub. Qui ictus hic exponit per 'impetum' juvari posset loco incerti auctoris Elegiæ ad Liviam vs. 227. 'Jamque rogi flammæ extinguere fluminis ictu.' Sed durior tamen est locutio 'ictus sanguinis' pro 'apoplexia.' Nec mitatio illa, quæ apud Eutropium legitur, sanguine ictus. Conjectoeram olim ictu fulminis, et fulmine ictus, ut missa de cælo fulmina huic morbo initium dederint, quomodo eundem morbum describit Ammianus xxx. 6. 'tanquam ictus e cælo.' Sed nonnihil obesse huic conjecturæ videtur sequens illud quem, nisi exponas per 'qualem.' Certe magnam convenientiam esse inter duo hæc malorum genera, inter fulminis ictu attonitum et apoplexia correptum constat ex Celso de Medic. III. 26. 'Attonitis quoque raro videmus, quorum et corpus et mens stupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo. Hinc ἀνοπληξια Græci appellant.' Unde Ovid. Trist. El. I. 3. 11. 'Non aliter

stupui, quam qui Jovis ignibus ictus Vivit, et est vitæ nescius ipse sum.' Certe ictus vox est hac in re propria. Seneca Hippol. vs. 1132. 'Humida vallis raras patitur Fulminis ictus.' Livius xxv. 23. 'Nec ob id quenquam fulmine ictum audivimus.' Ovid. Tr. El. IV. 3. vs. 69. l. 6. ff. ad Leg. Rhod. de Jactu. Horat. Od. III. 16. vs. 11. Orosius IV. 4. et V. 15. Sigon. ad Liv. r. 30. Oudend. ad Obsequen. de Prod. c. 87. et multi alii. Nunc aliter sentio et antiquam scripturam tueor. Cælius Aurelianus de Morb. Acutis III. 5. 'Apoplexia dicta est, quod tanquam ex lethali percussu repentinam faciat casum.' Arniz.

Undecimo] Communis est ille multorum error. Vide late Nic. Toynardum ad Lactant. Mort. Persec. cap. 39. p. 383. Arniz.

Ingenii asperi atque laevissimi] Vide Salmas. ad Capitolin. Anton. Philos. c. 16. Arniz.

§ 7 A principio] Rarus ab Eutropio est; Julius Capitolinus iisdem verbis in Antonino medio. Cum utroque igitur tota hæc pagina comparanda est, inde enim ad verbum transscripta. Disces denique quantum hic ræcemator sibi permiserit. Schott.

Vultum] Abest a Veronensi, ut antique dictum sit quemadmodum apud Sallust. vertit pro 'vertitur.' cæteraque apud Priscianum. Abest et peritissimus, quod sequitur. Schott. De usu vocis 'mutare' eo quo voluit Schottus sensu, inspicie ad Vir. Ill. c. 16. et ejus notas: Cortium ad Sallust. Jugurth. c. 38. § 10. Sed Veronensi obest auctoritas omnium Mss. qui hic melius illam tuerent vocem cum Capitolino et Eutropio, quos sequitur Benev. de Grimbold. in libro August. in vita hujus Imperatoris: 'Sanctitate vitæ omnibus præponendus, nunquam mutans vultum.' Neque adeo antiquitatis studiosus est epitomator, ut talia statim arripi debeant, et tanquam suspecta uncorum carcere

includi, quod Schottus fecerat, repugnante Horatio Epist. 1. 1. 90. 'Quo teneam vultus mutantem Prothea nodo.' Val. Maximo vi. 2. ex. 7. 'At is neutra in parte mutato vultu.' vi. 9. exem. ext. 6. 'Semel duntaxat vultum mutavit.' Adde vii. 3. ex. ext. 9. auctorem tragœdiæ, quæ Octavia inscribitur, vs. 710. 'Quæ subita vultus causa mutavit tuos?' Lucan. vii. 564. 'Quem pugnare iuvet, quis vultum cive perempto Mutet.' Magis placet abundare mox *peritissimæ*, quæ vox aberat et a Gœelf. et Leid. 1. Arutz.

Nec ex gaudio] Ex Capitolino et hoc Victor: nisi verius utrumque et alla pleraque, ex aliquo vetustiore. Meminit et Gregorius Nazianzenus in Jul. Σηλιτ. δευτ. his verbis: "Ὅτι τοσοῦτον ἀβήγητος ἦν, καὶ τῶν παθῶν ὑψηλότερος κατὰ τοὺς τῶν πάποτε βασιλέων ἀτρέπτους καὶ ἀκωήτους, καὶ μὴδ' ἐν ἐπι γένειοι τοῦ προσώπου τι παρατρέφαρτας, ἢ παθοῦς ἴχνος ἐπισημαίνοντας, &c. Casaub.

Ut convivia eodem cultu] Hæc est illa *κοννοσημοσύνη* (fructus certe ejus e pluribus unus) quam a patre suo didicerat Antoninus. Ad eandem et illa Entropii referenda: 'Hic cum omnibus Romæ æquo jure egit, ad nullam insolentiam elatus est imperii fastigio,' &c. quæ doctissimus et elegantissimus Entropii paraphrastes apud Suidam non bene ad Antoninum adhuc privatum refert. Ita enim ille pluribus exsequitur: Τὸν τε γοῦν διότιην βίον ἐν ἰσηγορίᾳ τοῖς πολλοῖς Ῥωμαίοις ἐβίω, εὐδὲν τῇ εἰσποχῆσει τοῦ γένους ἀλλοιωθεὶς, καὶ ἐπεὶ παρήλθεν εἰς τὴν ἡγεμονίαν, &c. Atqui Antoninus ipse 1. 13. ideam imperii κατὰ ἰσότητα καὶ ἰσηγορίαν gubernati inter ea ad quæ fratris exempli ipsi profuerat, commemorat. Hæc generalis verborum expositio, quam ad Victoris mentem potissimum hic facere ex ordine narrationis persuasum habeo; ad Capitolini vere mentem, ex qua Victor

hausit, non item. Peculiaris enim ratio, quæ Antoninum movit, ut id permitteret; quam ad Capitolinum fuisse explicat venerandæ mihi memoriæ pater Isaacus Casaubonus. *Casaub.* Et Paulus Voet ad Herodiani Marcum et Commodum p. 58. Arutz.

Ministris] *Ministeriis* apud Jul. Capitolinum. *Vinet.* [Vide Not. Delph.] Hæc jam antea ad Capitolin. c. 17. notarant Casaubonus et Salmasius, quod monere oportuerat. Credo recte hanc ibi vocem exponi; sed et Entropium et nostrum auctorem, Capitolinum, vel eum, ex quo ille sua hausit, non bene inspexisse, aut certe non bene intellexisse, cum uterque pro *ministeriis*, *ministeris* legeret, vel quod malum *ministeria* per 'ministros' verteret. Vide illum viii. 14. Quem si cum Capitolino et Nostro conferas, facile videbis non nostri potissimum sæculi esse vitium, ut inprudētissima furta et litterarum plagia committantur et auferantur impune. Adde de ipsa voce Pignorium de servis p. m. 101. et Burmann. ad Petronium c. 31. Justinus xv. 2. § 7. 'Amicosque ejus eum privati instrumenti ministerio remittit,' pro *ministis* est exponendus ex cap. præc. § 8. Arutz.

Hic cum] [Vide Not. Delph.] Sed talia in hoc compendio non sunt nova, et centies in auctore de Viris Illustribus duæ periodi ab una eademque auspicantur voce. Arutz.

Uxoriam ac suam sericam] Hæc debentur Salmasio ad laud. Capitolini locum. Ceterum Leid. 1. habet *uxoria*, quod accipi posset pro 'res uxorias,' id est, ornamenta, instrumenta, et elegantiores cultus, quibus operosæ esse solent mulieres. Sic ingeniosæ, neque enim solet aliter, Burmannus ad Ovid. Amor. El. II. 3. 9. 'Ista mares tractent, tu res deponere viriles.' Cum vulgo *opes* circumferatur, minus concinne. Addendus Westerhovius ad Terent. Heaut. II. 3. 48. Sed receptam in Victore scripturam

tuentur Eutropius et Capit. Mox corrupte optimus Gueff. *continuo*. 'Menses continui' sunt menses non interrupti, qui continenter et junctim numerantur, quorum nulli dies alii negotio destinantur. Livius XLII. 55. 'Prioribus continuis diebus nunquam ante horam quartam hostis adparuerat.' XLV. 9. 'Quum quadriennium continuum bellatum esset.' Suetonius Augusto cap. 23. 'Per continuos menses barba capilloque submitto.' Val. Maximus II. c. 4. ex. 4. 'Ludosque et lectisternia continuis tribus noctibus fecit.' In jure nostro nihil est frequentius. *Arntz*.

§ 10 *Molestus nulli fuit*] Sic jubet lex ult. de Quadr. Præscript. et Institut. de Usucap. et longi temp. Præscript. *Schott*.

§ 12 *Ipse vita anno quinquagesimo nono apud Vendobonam*] De annis vitæ Marci et loco mortis aliter Tertullianus, Dio, Capitolinus, alii, qui nec ipsi in omnibus inter se consentiunt. Eorum rationes hic expendere longum esset, et minime necessarium; cum jam ab aliis satis accurate præstitum sit. *Casaub.* Et Scaliger ad Euseb. Chron. p. 225. *Arntz*.

Apud Vendobonam] Antiq. cod. B pro V hic habet. In Pannonia obvisse mortem anno Christi centesimo et octogesimo secundo in Eusebii Latinis Chronicis legimus. *Vinet*.

§ 13 *Veste tetra amictus*] Non displicet Schotti *Atrata*. Et sequenda lectio Mss. et editionis antiquissimæ *pri consensu*. Grut. Nescio quomodo illud *trita* placere potuerit Schotto, cum multo leviori mutatione *atra* legeretur, quia atris vestibus procederent, cum fannus alicujus lagerent. Ovid. Met. VI. 288. et VIII. 448. Juvenal. Sat. III. 213. Lactantius de Mortibus Persecutorum c. 39. Douglass Anal. Sac. part. I. exc. xciv. Perizon. ad Ælian. Var. Hist. XII. I. &c. Atque ita postea vidi velle quocumque *Casaubonum* ad Capitolin. Anto-

nin. Phil. cap. 18. Neque tamen recepta lectio removenda est. Præterquam enim quod sordidis vestimentis uterentur lugentes, id quod ex innumeris locis constat, 'teter' nonnunquam idem est quod 'ater.' Arnobius Adv. Gentes VII. 225. 'Hic albeantibus, ille tetris:' ubi confer Stewechium. Ita p. 226. 'Ut tetræ his hostiæ nigerrimique admoveantur coloris.' Prudentius Cathem. Hymn. II. vs. 69. 'Tu sancte, qui tetram picem Colore tinguis lacteo.' Pro *amictus*, Aldus et Gryphius ceterique *indutus*, quos merito deseruit Schottus et nostri scripti, tunc enim usitatus *vestem* dixisset. Terentius Eun. IV. 4. 41. 'Et eam est indutus:' ibi quoque vulgo *ea*. Sed aliud firmant optimus codicum numerus, quibus accedunt Ms. nostrum et duo alia, quæ inspeximus. Mox etiam scripturam viri eruditi *pri consensu* amplectitur Leid. 2. me plane invito, cum ea ab ignorantibus librariis orta, quos fagebat 'sensum' pro sententia accipi. Cicero ad Famil. Epist. I. 9. 'Unum fere sensum fuisse bonorum omnium.' Nepos Alcibiades cap. 5. § 3. 'Erat enim eodem quo Alcibiades sensu.' et Curtius VI. 6. § 9. 'Totisque castris unus omnium sensus ac sermo erat.' *Arntz*.

§ 14 *Marcum celo receptum esse*] I. e. cœlitibus adscriptum, et divum, imo Deum factum. *Casaub.* Phædrus Fab. IV. 11. 'Cælo receptus propter virtutem Hercules.' Ovid. Epist. Her. XIX. 135. 'Flavaque Laodice, cœloque recepta Cælæno.' De Romulo Quinctil. Inst. III. 7. 'Quod ipsum quoque cælo receptum temporis ejus homines non dubitaverint.' Val. Maximus IX. 16. ex. 1. 'Postquam ille cælo receptus est, in urbem rediit.' Tacitus Ann. I. 43. 'Tua Dive Anguste cælo recepta mens.' Rutilius Itiner. I. 47. 'Inter sidereos Roma recepta polos.' Sed facile abesse posset, quod in ultima nota addit vir doctus, *immo Deum factum*. Hæc

superflua sunt, nec quidquam illust-
rant, cum satis esset *Divum* dixisse,
quæ vox propria de consecratis Im-
peratoribus. Hanc rem melius illus-
trat Havercamp. ad Tertull. Apolog.
c. 21. p. 210. Arntz.

§ 2 *Ab incolumi quamvis*] Veronen-
sis *ab incolumi vis paullatim*. Capito-
linus extremo Antonino, ubi hæc
narrat, ita corruptus, ut nullum sen-
sum elicere potuerim: adeoque sine
vet. cod. sanari posse desperem.
Schott.

§ 3 *In eos atrox quos amplissimis
honoribus donisque ingentibus extulerat*] Quod monstro simile. Ita enim na-
tura comparatum est, ut cariores ha-
beamus, quos promovimus, in quos
multa contulimus, et fecimus quasi
opus nostrum. Seneca de Benef. iv.
15. 'Non mentior si dixero neminem
non amare beneficia sua; neminem
non ita compositum animo, ut eum
libentius videat, in quem multa con-
gessit; cui non caussa sit iterum
dandi beneficii semel dedisse,' &c.
Grut.

§ 5 *Veneri poculum*] 'Quod cum
minus operaretur, per atletam, cum
quo exerceri solebat, eum strangu-
laverunt.' Lampridius Commodus.
Athletam autem hunc 'Electum Æ-
lii Veri libertum' vocat Capitolinus
in Vero extremo. Spartianus autem
Severo 'Narcissum' quendam 'Com-
modi strangulatorem' facit, quem
hoc nomine 'leonibus objecerit' Se-
verus, qui et 'Divum appellare' au-
sus est 'Commodum, ut se de senatu
ulcisceretur.' 'Vivus' tamen 'eti-
amnum hostis generis humani judica-
tus.' Orosius, qui et 'in domo Ves-
tilianæ strangulatum' ait. *Schott.*

CAP. XVIII. § 1 *Helvius Pertinax*] 'Æ-
lius Pertinax' vocatur Orosio et men-
ses sex imperavisse VII. 16. Tò impe-
ravit huc ex præcedenti linea odiose
inculcatum. Exturbandum igitur et
obelò fodiendum. *Schott.*

§ 2 *Origine gentis*] Tres Mss. ori-
Delph. et Var. Clas.

gine ortus sordida: quomodo et Vero-
nensis. *Schott.* Mss. et primogenita
ed. *origine ortus sordida*. Ideoque re-
ducendum in suam possessionem.
Grut. Mss. volunt *ortus sordida*,
quod cum a Schotti codd. confirme-
tur, potius illud recipiendum existi-
mavi, pro quo *origine gentis sordida*
exhibent edd. Livius XXI. 25. 'Lo-
co non humili solum sed etiam sordi-
do ortus.' *Sordidus* est 'abjectus,'
'contemptus,' 'vilis.' Livius I. 58.
'Ut in sordido adulterio necata di-
catur.' Appul. Met. v. 171. 'Sordi-
dis amoribus inimicam cruciaries:'
et Curtius ad Ciceron. ad Famil. E-
pist. II. 12. *Arntz.*

Præfecturam Urbis agens] *Urbis*
Leid. 1. sed Eutropius VIII. 16.
'Præfecturam Urbi tunc agens.'
Arntz.

Septem atque sexaginta] Tu vide ne
sex atque septuaginta scripserit suppo-
sititius Victor, et librarius in notis,
ut fere, peccarit transponendis, fe-
ceritque *septem atque sexaginta*: sed
mihi meum placet somnium; prop-
ius enim abest a vero. Norunt
qui libros veteres tractant quoties
erratum in numeris, alio dictante
male exceptis a librariis oscitantibus,
et ad finem nimis, lucri studio, pro-
perantibus. Similem scribarum er-
rorem in Victoris Vitellio deprehendi.
Schott. Sed hæc emendatio viri
optimi omnino falsa est; vixit enim
revera Pertinax annis sexaginta sex,
et aliquot mensibus, ut procedat
Victoris scriptura, si annum incep-
tum pro completo numeremus. Na-
tus quippe est Vero et Bibulo Coss.
interfectus Falcone et Claro Coss. ita
ut intermedium tempus LXVI. annos
expleat. Capitolinus Pert. c. 15. cu-
jus computatio per consules erit ac-
curata, si cum Casanbono ibi scriba-
mus annis LXVI. *Arntz.*

Ad humanæ conversationis exemplum]
Hunc exitum Leid. 2. 'Obire mor-
tem' ponitur recte pro veterum ra-

tionē dicendi. Featus in vocibus 'Mortem obiisse:' quomodo aliquoties apud Plautum et Terentium. Cicero Orat. Phil. v. 17. 'Nondum tertio et tricesimo anno mortem obiit:' et Tacitus multis in locis: an et ad hanc formam dicere voluit 'obire exitum?' non crediderim; lapsus est huic descriptori satis frequens, qui fortasse superscriptam lineolam finxit, ubi nihil tale reperitur. *Arntz.*

Univerſa adsumtus propectusque eo ut] Huc pertinet illud Plauti Captivus: 'Dii nos quasi pilas homines habent.' Eandem fortunæ commutationem expertus Septimius Severus, qui et Pertinacis nomen induit, ut tandem exclamaret, 'omnia fui, conducit nihil.' Spartianus et Victor. *Schott.* Aut aliud quid latet, aut rescribendum *ad summam propectus; usque eo, &c.* Grut. Veram lectionem vidisse virum doctissimum certissimum mihi est, cum et sic omnes apud me scripti et ipsa emendandi ratio suadeat. Sed durior est locutio, si intelligas honores vel tale quid. Ego viros suppleo ex præcedenti 'obit vir,' &c. Nec multum dissimilia illa Symmachi Epist. vii. 94. 'Quum igitur te meritorum ratio summis proximum faciat:' ubi *viris* interpretatione addere ipse sensus exigit. *Arntz.*

§ 4 *Apud Ligures]* 'Ager squalidus' est malignus, non fertilis, qui non sufficit ad alendos homines vel pecora, sterilia. Claudian. de Rapt. Pros. ii. 339. 'Squalentisque novem detexit jugera campi.' l. iii. vs. 239. 'Squalent rubigine prata.' Et in Entrop. i. 244. 'Incendia fumant, Muris nulla fides, squalent populatibus agri.' Victor alter de Cæsar. c. 41. fine; et Eumenius Paneg. pro Restaur. Scholis c. 21. 'Britanniamque squalidum caput sylvis et fluctibus exserentem.' Sylvtherus Ligur. de Gest. Frederici Barb. iv. 187.

'Squalida torpet humus.' Drakenb. ad Siljam xii. 373. Oudend. ad Lucan. v. 39. Fulgentius Myth. i. 9. 'Squalebat viduus sulcis ager.' *Arntzenius.*

Lollii Gentiani] Erravit Noster, vel qui post eum epitomen hanc descripsit. Vide Casaub. ad Capit. Pert. capp. 1. et 7. cum Relando in Fast. Consul. p. 114. et 118. *Arntz.*

Fuit doctor litterarum, quæ a grammaticis] Contra Dionysius Syracusanus tyrannus ex solio in pistrinum literarium detrusus, ubi pro scepro et diademate ferulas et virgas tractaret, veteris regni specimen. *Iustinus* lib. xxi. extremo. *Schott.*

§ 5 *Χρηστολόγων]* Veronensis *χρηστολόγων*, depravate. Capitolinus totidem pæne vocibus; sic dictum 'quod verbis magis quam re ipsa benignus esset.' Sed hac tota de re vide *Pithæi Subsecivarum Lectionum* II. 3. *Schott.* *Χρηστολόγων* non male scribunt accentu in antepenultima. Significat enim eum, qui habet *χρηστούς λόγους*, seu *τὸν χρηστὸν ἐν λόγοις*, verbis tantum benignum, cujus benignitas intra verba dumtaxat consistit. Nam *χρηστολόγος* (accentu in penultima) significat potius eum, qui de bonis seu benignis verbâ facit, ut ut *ἀπορολόγος*, *τεταρολόγος*, et similia. *Sylb.* *Cælius Rhodiginus* Ant. Lect. xxiv. 6. *Arntz.*

Communem se adfat] *Comem* Veronensis. Nihil demuto: infra enim in Decio et in Theodosio *cois* pro *comis* ponitur. Græcorum imitatione, qui *κοινός* hac notione usurpant: ut Demosthenes *περὶ στεφάνου*, et Phocylides apud auctorem Etymologici. Sic optimum exemplar Ms. Corn. Nepotis, sive is *Æmilius Probus* est, quod mihi doctissimus juxta ac humanissimus Puteanus utendum dedit, in *Miltiade* pro *mira comis* disertim *communis* scriptum præfert. Vox rarius usitata; forte, quod cum *cois* compendio reperissent, semper *comis*

legerint. Sic et in Terentii se ipsam cruciante actu v. scriptum in melioribus libris idem me monuit, 'Quemquamne animo tam communi aut leni putas?' Quamquam idemne valeat eodē quod *comis* liquido affirmare Muretus non possit. Et apud Tranqu. in Claudio c. 21. 'Nec ullo spectaculi genere communior aut remissior erat.' Schott.

§ 6 *Ad usque defectum*] [Vide Lectt. Var.] *Vocis* contra edd. quoque addunt omnes nostri. Arntz.

CAP. XIX. § 3 *Extenta damnatorum modo cervice*] Tale quid fieri solitum, haurire est ex formula vulgari, 'præbere' aut 'porrigere cervicem.' Seneca Epist. 82. 'Mors illa quæ in Catone gloriosa est, in Bruto statim turpis est et erubescenda: hic est enim Brutus, qui cum periturnis mortis moras peteret, ad exonerandum ventrem secessit, et evocatus ad mortem, jussusque præbere cervicem; Præbebo, inquit, ita vivam.' Marcellus Eærnius: 'Non indignabitur cervicem hosti porrigere; indignabitur clienti.' *Grut.* Tacitus Ann. xv. 67. Admonitusque fortiter protendere cervicem, Utinam, ait, tu tam fortiter ferias. Et ille multum tremens, cum vix duobus ictibus caput amputavisset, &c. ubi Lipsius, et nonnulla collegimus sup. ad Vir. Ill. c. LXVIII. fine. Arntz.

Decollatur] Pro 'capite truncatur.' Sueton. Caligula: 'Miles decollandi artifex, quibuscumque e custodia capita amputabat.' c. 32. Utitur et Seneca. Translate vero Plautus *Capteivis*: 'Si spes cœnatica decollabit.' Et Casina: 'Si sors decollasset, gladium faciam calcitam.' Operæ eat occasione hujus verbi fragmentum Fenestellæ ex Diomede eruere, quod ad Suetonium, Plutarchum, et illa Victoris, quæ ad Viros Illustres primi e Mas. addidimus capita illustranda pertineat. Sic enim ille lib. II. Epitomes: 'Quemad-

modum Cæsar a piratis captus sit, utque eos postea ceperit et decollaverit.' Tranquillus vero Cæsare c. 74. et Plutarchus 'jugulatos cruci suffixos' ait. Victor noster de Viris Illustribus simpliciter piratas captos et punitos: quo genere supplicii, tacitus præterit. Schottus. Sed an omnibus illis locis ita legendum sit litigant eruditi. Certe apud Plantum per unum *l decolare* maluit Lambinus ad Capt. III. I. fin. et magnus Gronovius ad Liv. XXVII. 17. Scribunt grammatici *decollare* antiquis esse, 'de collo deponere,' unde putant viri docti deductam esse metaphoram 'decollare spem,' &c. pro deponere. Ego vero malim *decollare* apud Plantum notare, cervicem præcidere. Nam quod dicat Gronovius, tempore Cæsaris nondum cognitam fuisse 'artem caput ense rotare,' adeoque tempore Plauti non potuisse in usu esse *decollare* pro 'caput præcidere,' verum est, si modum intueamur, cum post ea tempora 'ense' perfereretur, quod antea 'securi' fiebat. Vide ad Vir. Ill. c. 77. § 11. Ipsa igitur capitis præcisio notissima fuit stante rep. quamvis alia ratione ea pœna sumeretur. Et hoc firmari puto verbis, quæ ex Plauti Casina II. 4. 28. adtulit Schottus, ubi videtur duo mortis genera opponere, si sors capite plecteretur, ipse in gladium volebat incumbere. Si vero malis *decollare* a crumena e collo suspensa deducere, non pugno, præsertim cum destituamur testimoniis veterum (si Plantum et Lucilium excipiamus) apud quos illa vox 'caput præcidere' significet. Posterioribus temporibus eo sensu occurrit non semel. Scribonius Largus Compos. Mec. cxciv. 'Palpitare lingua similiter decollatorum capitum:' et Du Cange Gloss. Med. Latin. hac voce. Arntz.

CAP. XX. § 2 *Hominem omnium turpitudinum*] Id est, omnibus vitis ad-

dictum, qui ad omnia scelera pronus erat. Vide Barthium Advers. xxvi. 26. Legit tamen Leid. 2. *omnium turpissimum*: quæ si scriptura placuerit, defendere se potest Quinctiliani testimonio Decl. ii. 1. 'Homo omnium, quos unquam miseros fecere virtutes, innocentissimus.' Appul. Metam. iii. p. 135. 'Omnium quidem nequissimus audacissimusque locus iste.' Mox § 5. 'bellicosissimus omnium,' cum iis quæ supra ad Vir. Illust. c. 69. dicta sunt. Sed veterem lectionem longe præferimus. Plautus Pseud. iv. 7. 99. 'Quem ego hominem nullius coloris novi.' 'Hominem maximi corporis' dixit Nepos in Datame cap. 3. et 'homo minimæ fortunæ' est apud Symmachum Epist. x. 16. *Arutz.*

Vallum] Modo supra prisæ edd. agnoscebant *filios suos successores suos* rel. sed talis inutilis vocum repetitio et abundantia in historico, nedum in epitomes scriptore, toleranda non est. Merito ergo exsulat a scriptis. *Arutz.*

Per triginta duo] Ex Eutropii lib. viii. ut pleraque. Mendum adhuc hæret in Orosio, etiam eo quem Franciscus Fabricius vir doctissimus recensuit: legitur enim 'per cxxxiii. pass. x.' Centenarius redundat ex Dione, et Spartiano: quorum hic, etiam Adrianum, in vita illius scribit, primum in Britannia, correctæ disciplina, mnrum per octoginta millia passuum duxisse. *Schott.*

§ 5 *In finem perseverans*] Alludere ad nomen videtur, nec enim Severi nomine contentus, Pertinacis addidit: vide Spartianum. Post in *Anullino* lambda geminatur in Mss. et Veronensi. Infra tamen Diocletiano 'Anulinus' est: ubi vulgo *Amilianus*. Schott. *Amillum* hic quoque editi, sed *Anullinum* per duplicatum l. solus Leid. 1. mox idem cod. *inclinasset se*, quod vel factum ex repetitione ultimæ syllabæ, vel quia non cogitaret

hoc verbum simpliciter ita poni non addito, 'se,' 'animum,' 'mentem,' vel simili. Cicero de Orat. ii. 44. 'Sua sponte, quo impellinus, inclinant.' de Senectute cap. 6. 'Cum sententia senatus inclinaret ad pacem.' *Arutz.*

§ 6 *Lateranum Chilonem Amilianum Bassum*] Hic sic legendum et distinguendum censeo: *Lateranum, Chilonem, Anulinum, Bassum*. 'Lasernum' Cassiodorus consulem facit, Rufino collega, sub Imperatore Septimio Severo: qui ut suspicor, trium syllabarum est 'Laternus,' apud Dionem. *Chilonem* et *Cilonem* veteres Latini habuerunt, Carisio et Festo auctoribus: sed quem cum spiritu *Chilonem* hic impressum legimus, et inter consules Cassiodori, et in Commodo Lampridii, et Carracalla Spartiani, vetus liber scribit sine spirite, et ita habet impressum Censorinus: quomodo et apud Dionem appellatur *Κίλων*. *Anulini* vocabulum varie corruptum reperiri, monuimus in Eutropii commentario. *Bassi* denique cum Gentiano consulis, quo anno decessit Severus Augustus, meminit Cassiodorus: et *Bassi* præfecti Urbi Spartianus in Severo. *Vinet.* *Cilonem* contra editos omnes Mss. quod viri etiam eruditi amplectuntur libentius. Confer Dansq. Orthogr. part. ii. p. 81. et virum dignissimum, cui longior vita contigisset, Cortium ad Orationem in Sallustium c. 6. In marmoribus antiquis utroque modo occurrit, sed illa sæpe ab ignorantissimis erroribus abæolvi non possunt. Exempla de hac voce sunt apud Gruter. passim, et ostendit diligentissimus Petrus Relandus Fast. Consul. p. 104. &c. Diversa tamen nomina esse *Cilo* et *Chilo*, credendum grammaticis. Festi locum attulerant Lipsius ad Tacit. Annal. xii. 21. Menagens ad Diogenem Laërtium i. 68. et Colerus ad Val. Maximum ix. 11. ex 4. *Arutz.*

§ 7 *Honores venundari*] Vereor ne *μημονικὸν ἰμδρῆμα* sit, quod nemo eam illi laudem tribuat: falsus forte in nomine: Severi enim Alexandri proprium hoc, qui magistratum nundinationem detestatus est, cum iudicaret, necesse esse, ut qui emerit, vendat. Legendus Lampridius Alexandro. Non dissimile Pescennio Nigro tribuit Spartianus. Iudicem nec dare nec accipere debere: ideoque salaria iis constituit. *Schott.*

§ 10 *Annos sexaginta quinque*] Sic notat vetus cod. rectius, quam alii, *septuaginta*: sicut ostendimus in commentario Eutropii. *Vinetus. LXX.* And. Cratandri et Gryphii edd. proprius verum; octoginta enim novem annorum facit non semel Spartianus. Moriturus autem iussit signum tribuno dari, 'Laboremus:' ut Helvius Pertinax 'Militemus.' Idem Spartianus. Supra paulo *cruditatem passus* est in editis quatuor. *Schottus.* Quod miror, qui ei negabatur, reperio in Leid. 1. et Guelf. codd. si conspicerent, raro peccantes. An *cibum* intelligamus? sed tum requiro auctoritatem, qui ita locutus sit. Novi equidem, relatum non semper respondere suo substantivo, sed tum fere aliud nomen sequi solet, ad quod refertur, ex. gr. *veneni, quæ medicina.* Si 'venenus' adjectivum statui posset, res facilius procederet. Sed quid fortassis in aperto librarii mendo laboramus, præsertim in tali voce, quæ propter similitudinem abbreviandi plures patitur varietates?. *Cruditatem passus et annos LXX.* apud nos editi, aliter scripti. Leid. etiam 1. annis. *Arntz.*

CAP. XXI. § 3 *Furore pœnas*] Hoc nusquam de Caracalla memini legere. Adrianum quidem furore laborasse auctor est Lampridius sub initium Alagabali. *Schott.*

Ultrices vocantur] Ut apud poëta-

rum principem, 'Ultricesque sedent in limine diræ,' *Æn. VIII.* quæ et lib. XII. depinguntur. Sic furis agitato Orestes et Ajax poëtis. Et Neroni matris interfectæ species observatur apud Suet. cap. 44. et 46. et Othoni manes Galbæ, Othone cap. 7. Eleganter Tacitus de Tiberio loquens *Annal. lib. vi.* initio, vel, ut alii distinguunt, quinto: 'Non frustra,' inquit, 'præstantissimus sapientiæ firmare solitus est, si recludantur tyrannorum mentes, posse apicilaniatus et ictus; quando ut corpora verberibus, ita sævitia, libidine, malis consultis animus dilaceretur, Quippe Tiberium non fortuna, non solitudines protegebant, quin tormenta pectoris, suasque pœnas ipse fateretur.' Sed non vacat campum hunc ingredi. *Schott.* Virgil. *Æn. IV.* 610. 'Et diræ ultrices et Di morientis Eliassæ.' VI. 579. Val. Flaccus *Argon. v.* 446. 'Ultrices spectant a limine diræ.' Seneca *Medea vs. 13.* et Octavia, si illius est auctor, vs. 966. Oudend. ad *Lucan. x.* 337. *Arntz.*

§ 4 *Corpore Alexandri Macedonis conspecto*] Sed cur non de corpore mânu pictoris vel statuarii expresso melius interpretamur? Ovid. *Tr. II.* 522. 'Ut prisca virorum Artifici fulgent corpora picta manu.' Quis in mortuo, præsertim in quo oris lineamenta delere coacta fuerat longinquitas temporis, truce frontem agnosceret, vel conversam ad lævum humerum cervicem? *Arntz.*

Magnum] Sic etiam vocat Paullus I. C. in Veterum Prudentum Fragmentis, quæ immortalis P. Pithœi beneficio cum Mosis legibus comparata circumferuntur, Tit. III. de Adulterio: 'Magnus,' inquit, 'Antonius pepercit eis qui adulteros inconsulto calore ducti, interfecerunt.' *Schottus.* Et humaniorum non minus litterarum quam juris scientissimus Schultingius ad Ulpiani *Fragm. tit. xx.* § 10. *Arntz.*

Ad laevum humerum conversa cervice] *Levicum* Veronensis. Simile de Platonis discipulis alibi legitur: sed libris destitutus studioso lectori quærendi laborem mando. *Schott.*

Quod in ore] *Quod more* idem Veronensis præfert: nil muto. Simile supra cap. 15. 'Julius Cæsar Gadibus Alexandri visa imagine ingemuit,' &c. Sueton. cap. 7. Ea signare literas aliquamdiu solitus Augustus. Octav. cap. 50. Vide infra in Aureliano. Plantinum illud huc quadrat de Milite Glorioso: 'Itaque Alexandri præstare prædicat formam suam.' *Schott.*

Fidem vultus simillimi persuaderet sibi] Habent et hoc assentatores, ut etiam falsissima principibus persuadeant: simileque prorsus isti est quod de Pyrrho rege legimus apud Lucianum libello adversus indoctum libros plures sibi comparantem; is enim adeo ab adulatoribus captus erat, ut putaretur esse expressa Alexandri Magni effigies, donec a vetula Larissæ hospita monitus, hanc opinionem exsui, si modo exsui: sunt enim reges multi, qui malunt esse quam videri. *Grut.*

§ 5 Inpatiens] *Inpatientis* libidinis rursus est in Veronensi. Eutropius, unde hæc ad verbum descripta, nihil variat. Et *Carris* legunt Basileenses uterque et *Ædessam* cum diphthongo. 'Carras autem profectus Luni Dei gratia, die natali suo VIII. idus Aprilis ipsis Megalensibus.' Spartianus. Qui et de Luno Deo quædam, unde et Alagabalus Imperator nomen acceperit. Herodian. lib. VI. *Schott.*

§ 6 Ad officia naturalia] 'Cum levandæ vesicæ gratia ex equo descendisset, rursusque in equum levaretur,' a milite quodam Macrini, præfecti prætorii jussu, 'latus confossum:' Spartianus. Oros. vero lib. VII. 'ab hostibus circumventum' ait: Sextus Rufus in Breviario, 'propria

morte obliisse, et in Osroëna sepultum,' non, ut noster, Romam corpus relatam. Quem auctorem priusquam de manibus deponam, libet duobus locis emendare, quæ etiam in Brugensi ed. longe optima corrupta sunt. Ad medium, *Nunc eas partes totumque Orientem*, reponere ex Mss. *nunc Eas partes*: hactenus enim de occidentali et VII. trionali plaga egerat. Post paullo lege ex iisdem, *ne quid tamen P. R. non viris (viribus) alii partem haberet, armis* (vulg. male *arma*) *per nos ab Antiocho Syriarum rege maximo est vindicata*: de Asia enim sermo est. *Schott.*

§ 7 Fere triginta] Spartianus et Eutropius XLIII. annos numerant. Conjectio scriptam fuisse *fere tres et quadraginta*. Schottus. Tu vide Casaubon. ad Spartiani Carac. cap. 9. *Arntz.*

CAP. XXIII. *§ 1 Samea consobrina]* *Concubina* August. codici. In Mss. et Veronensi *Samea* scribitur cum æ diphthongo. Ab Herodiano *Σαμια* lib. V. appellatur, et Xiphilino. 'Semiamiram' Capitolinus Macrinus, et Lampridius Alagabalo vocant, 'Semia,' Syra, Eutropio est lib. VIII. Porro regnasse autumat Orosius lib. VIII. annis quatuor. *Schott.* *Samea* confirmant Leid. 1. et Guelf. et in antiquis numismatibus constanter satis vocatur JULIA SOÆMIAS. supra pro Varius scribit Varus Guelf. *Venus* Leid. 2. uterque male. Vide Lamprid. in Nostri Vita capp. 1. et 2. *Arntz.*

Heliogabalus] *Ἡλιογάβαλος* est Herodiano: Dionii *Ἡλιογάβαλος*, *Ἀβίρος*, *καὶ Σαρδονάπαλος*: in numis vero antiquis fere *Alagabalus*, vel *Elagabalus* reperias: et Phœnicibus Sol est, vel, ut quidam, Juppiter, inquit Lampridius: qui et inde sic dictum ait, quod interempto Macrini factione Caracalla patre, in templum Dei Alagabali, ne interficeretur, velut in asylum confu-

gisset. Et ita Victor ipse nunc primum a nobis erutus. Græcis etiam Sol *Ἡλιος* dictus. Forte hæc pertinent, quæ de Luno Deo refert Spartianus Caracalla. Locus vero aut insigniter depravatus, quem sine libris mutare non ausim; aut à Lampridio et Herodiano longè diversa narrat racemator iste. *Schott.* Ideoque pro *solis* aliquot edit. in margine addunt *Jovis*, sed aliud persuadent nummi hujus Imperatoris, in quibus passim SANCT. DEO. SOLI. SOLI. ELAGABAL. SACERDOS. DEI. SOLIS. ELAGABAL. et similes, quos in Numismatibus Imperatorum Romanorum reperies frequentissimos. Confer quæ nuperime ad Eutrop. VIII. 22. collecta sunt. *Arntz.*

Vestalem virginem] Aquiliam Severam vocat Xiphilinus. Mox quoque *M. Aureliam* pro *Marcellum* rectius quis legendum putet. Anrelium enim Alexandrum Orosius, Spartianus, et Rufus nominant: supra *Natura defectu nondum poterat* melius est in *Ms.* *Schott.* *Nondum* recepimus etiam ex prisicis edd. et nostris *Mss.* vixit enim tantum annos *sedecim*, quod in ultimo capite tradit Noster. *Arntz.*

Abscissisque genitalibus] Pro ea voce, quæ omnes occupat edd. manu exarati codd. exhibent *abscisus*, quod haud dubie verum. 'Abscidere,' diversa vox ab 'abscindere,' adhibetur a veteribus, si de parte aliqua corporis humani detruncata mentio fiat. Lucanus VIII. 674. 'At postquam truncò cervix abscesa recessit.' Sæpissime autem hæc voces inter se confunduntur, uti dudum monuerunt Munckerus ad Fulgen. Mythol. III. 5. Const. Fan. ad Ovid. Met. XII. 362. Davis. ad Cæsar. Bell. Gall. VII. 73. § 2. Gronov. ad Senec. de Constant. Sapiens. c. 1. Inde legendum erit apud Liv. IV. 19. 'Caputque absceiam victor spiculo gerens.' et cap. 48. 'Non brachium abscesum consulens ex tam

incipiti prælio summovit.' Eodem modo corrupte editur l. XXXI. c. 34. 'Gladio Hispaniensi detruncata corpora brachiis abscessis:' non dubito inutiliter geminatam litteram *s* ejicere: uti XXII. 33. est, 'præcisisque manibus dimissus.' Lucretius III. 654. 'Et caput abscesum calido virentique trunco:' quod recipiendum ex *Mss.* pro quo *abscessum* turpat editiones. Nec aliter mutò apud Martial. Epigr. II. 82. 'Abscesum servum quid fingis, Pontice, lingua?' Et Epigr. III. 80. 'Abscesum est quare samia tibi mentula testa.' Vell. Paterculus II. 27. § 3. 'Cujus abscesum caput ferri gestarique circa Præneste jussit:' sic enim et ibi mallet, ut recte editum est eodem libro c. 66. § 2. et c. 119. fin. Seneca in Thyeste vs. 1038. 'Abscesum cerno capita et avulsas manus:' ita restituo ex duobus codd. a quibus recte hic locus constituitur, cum ceteri habeant *abscessum*. Claudian. in Eutrop. I. 280. 'Unguis et reliquum Phrygiis abscedere cultris:' quam scripturam reduxerunt codd. Heinsiani et Rhodius ad Scribon. Largum Compos. Med. p. 164. Confer Bernecc. ad Justin. XV. 3. § 4. Vorstium ad Val. Maximum I. 1. ex. 18. Oudend. ad Lucan. III. 33. Canegieterum ad Avian. Fab. XXX. 2. Orosius v. 16. 'Abscesum enim cum crine verticibus:' quæ mutatio fit fide *Ms.* pro vulgato *abscessis*. Sed quid plura? eandem emendandi rationem observandam esse existimo omnibus illis locis, ubi de rebus natura sua animatis sermo est, quod ipsa quantitas in *abscedit* media brevi, et *abscedit* media producta, in poëtis clarius exigit et demonstrat: quam viam certissimo conatu insistunt Gronovius ad Senec. Phœn. vs. 194. et Dukerus ad Florum II. 2. § 2. Et si in illo tempore rei veritas negari non possit, cur hoc fraudi esset participio, ubi per mensuram poëticam hæc dignosci non possunt? Hinc apud

Sueton. in Calig. c. 32. § 6. lego *manibus abscisis*. Albericus Philos. de Deor. Imag. init. *Virilia abscisa*. Spartian. Sever. c. 11. *Caput abscidi jussit*. l. i. pr. C. de Off. Præf. Præf. Afr. *Abscisis radicibus linguis*. Amm. Marcell. xiv. 11. *cervice abscisa*. Contra 'abscindere' et 'abscissus' præfero, si de aliis rebus sit sermo, quæ vi aliqua abruptuntur. Propertius El. III. 9. 65. 'Coclitis abscissos testatur semita pontes.' Et El. IV. 4. 70. 'Strymonis abscissos fertur aperta sinus.' Curtius VII. 11. § 1. 'Petra undique abscissa et abrupta.' Claudian. de Rapt. Proserp. l. 143. 'Abscissos interluit æquore montes.' Ex his defendenda lectio apud Livium XLIV. 5. 'Qua rupes abscissæ erant.' Arntz.

§ 4 *Marcellum*] Schottus conjicit legendum *M. Aurelium*. Sed respexit fortassis auctor ad sortis Prænestinæ responsum, quod Alexandro super Heliogabali insidiis consulenti datum est his verbis: 'Si qua fata aspera rumpas, Tu Marcellus eris.' Ut in Alexandri vita refert Lampridius, *Sylb.* Adde Casaubon. ad Lampridii Alexandrum c. 1. Arntz.

§ 6 *A milite*] Melius est in Mss. a *militibus*. Iidem contra ut et Veronens. *ex re, quæ acciderat*, numero singulari. Schott. Nescio cur melius scribi *militibus* plurali numero statuatur vir doctus, nisi solam ob hanc causam, quod fidei Mss. sit obtemperandum; ceteroquin Romani scriptores sæpius hac in voce utuntur singulari, cum tamen de pluribus instituat sermo. Livius XXII. 22. 'Ibi milite exposito profectus Scipio fratri conjungitur.' XXXIII. 36. 'Fatigato per diem totum milite via facienda.' XXXV. 29. 'Extemplo terga dedit tyranni miles.' Velleius II. 85. § 3. 'Fugientis reginæ, quam pugnantis militis sui, comes esse voluit.' Suetonius Claud. cap. 1. § 7. 'Circa quem stato die quotannis miles decurreret.' Sic et alii, et Jus-

tinum XI. 6. § 1. eo modo emendavit ex Ms. Schefferus; clar. Gronovius Livium VII. 35. Adde Stephanium ad Saxonem Histor. Dan. lib. v. pag. 117. Præferunt tamen et duo nostri a *militibus*: in Leid. vero 2. utraque vox desideratur. Obsecutus igitur sum Mss. præsertim quod adjectivum multitudinis sequatur. Arntz.

Militari cavillo appellantium] Sed vide Perizon. ad Sanctium IV. 3. Si milite retineamus, facilius scriberes *appellante eum*. Mox pro *et rabida* ex omnibus scriptis dedimus *rabidaque*. Arntz.

Novissime cum angustum foramen] *Angusto foraminæ cloaca* Leid. 1. *Angustia cloacæ foramen corpus ejus* Leid. 2. deinde *usque Tiberim* idem cod. de qua forma diximus ad Vir. Ill. c. 34. Arntz.

CAP. XXIV. § 1 *Hic bonus*] *Bonus* vulgati fere omnes. Veronensis *hic bonus P. R. fuit ærumnosus*. Infra quoque *compressus* integrius cum Mss. qui mox ita legunt: *ut illa ipsa permodica, si mensæ prandioque superessent: quamvis convivio reponerentur*. Ex quibus nullus idoneus sensus elici potest. Schott.

§ 2 *Taurinus Augustus effectus est*] Mox *Euphrati fluvio objecit* præfert Gryphius, et quæ eum secutæ sunt edd. Melius Aldus et Mss. *Euphrate fluvio abjecit*. In qua constructione frequentius præpositionem addunt, qui castissime loquuntur, uti diximus ad Vir. Ill. c. 1. § 2. Non omnino tamen alienus Curtius X. 5. § 19. 'Laceratisque crinibus humi corpus abjecit.' Phrasin 'objicere fluvio' scio Latine dici, verum sensu admodum ab hoc loco alieno. Cæsar Bell. Civ. I. 64. § 4. 'Timebat tantæ magnitudinis flumini exercitum objicere;' et Pacatus in Paneg. cap. 34. § 3. 'Quorum se fugæ inpervius ripis amnis objecit.' Arntz.

§ 4 *Ab stipatoribus*] Grammaticorum præcepta eludebant Guelf. et Leid.

1. reponentes ab stipatoribus: ita 'ab spe' Livius xxii. 15. 'Ab sede' Pinerius ad Virgil. Æn. 1. 626. 'Ab suis' Cæsar Bell. Gall. vii. 4. § 5. c. 12. § 13. Liv. xxii. 18. 'Ab se' Cæsar Bell. Gall. vii. 20. § 7. 'Ab senatu' Livius ii. 60. iii. 70. iv. 7. vi. 21. xxii. 22. xxxviii. 58. xxxix. 33. xl. 42. Quare et in Vir. Ill. c. 44. § 5. 'ab senatu triumphum oblatum recusavit' retinere non dubitavi, quamvis quatuor vel quinque codd. a præferrent. Arntzenius.

Compressas] Mss. Schotti, *compressas*: neutra lectio satisfacit. *Grut.* Sed cur *compressas* minus placere debeat non video, cum recte 'extentæ cervici' opponatur supra c. 19. § 3. et quæ attulimus ad Vir. Ill. cap. 68. Primus tamen casus est in Guelf. et Leid. 2. quod quidem minus mihi satisfacit, nisi ex eo reflexeris *confusus*, quod equidem non amplecterer. Arntz.

Ut illa ipsa] [Vide Lectt. Var.] Illæ ipsæ cænarum reliquiæ, permodicæ quidem, non familiæ apponebantur, sed in aliud tempus reservabantur, etiam convivio, non modo cum solus sibi cænaret Imperator, verum etiam cum convivas exciperet. Notum quippe est 'convivium' dici, si instructis epulis alios advocamus ad cænam, unde a convivendo hoc verbum deducendum est. Cicero in Catone c. 13. et Scholiastes Juvenalis ad Sat. iii. 250. Interim opportune D'Orvillius monuit Rittershusium Sacrar. Lection. vi. 18. rescribendum censere ut *Lipsana*, quamvis, &c. *Δελφανα* apud Ecclesiæ præsertim Patres sunt reliquiæ mortuorum, quas ex cæca superstitione divina veneratione prosequerentur. Vide in utroque Gloss. Du Cange. Sed de reliquiis cænarum eam me vocem legere non memini: an ejus notionis exempla attulerit vir erud. ignoro, cum ipse liber non sit ad manus. Si vel hoc maxime verum esset, evertitur

tamen illa conjectura sequentibus verbis, 'si cænæ superessent,' quorum alterum abundaret, si ita scripsisset auctor. Ego in expositione adquiesco, ceteroquin et fieri posset *illæsa*. Sed abstineo. Arntz.

CAP. XXV. § 1 *Thrax*] *Tracus* Leid. 1. quæ gemina terminatio in similibus vocabulis incognita non est: de hac ipsa voce est apud Nic. Heinsium ad Ovid. Met. vi. vs. 455. dein ex scripsimus pro e cum omnibus codd. Arntz.

§ 2 *Militari joco*] Significat credo joca, qualia triumphantis currum prosequentes milites joculariter canere solebant impune. Sueton. Cæsare c. 49. Schott.

Ne catulum] Non dissimile illud Aristophanis ἐν Βατραχίοις. Ὁδὸν χρῆ λέοντος σκῆμον ἐν πόλει τρέφειν. Μάλιστα δὲ λέοντα μὴ ἐν πόλει τρέφειν. Quam quidem ille sententiam Æschylo tribuit. Pericli vero ab inferis revocato veluti oraculum Val. Maximus vii. 2. Schott. Scribendum *nec catulum*, vel *ne catulum quidem*. Sylb.

CAP. XXVI. § 3 *Pupianus*] De Pupiano (qui in Mss. omnibus *Pupianus* est) et Balbino ad Victorem nostrum plura. Schottus. [Vide Lectt. Var.] Interim nota locutionem 'unus post unum;' pro quo alii dixissent 'alter post alterum.' Nec tamen aliter est in versione vulgata Evangelio Joannis c. viii. vs. 9. 'Audientes autem unus post unum exibant.' Arntz.

CAP. XXVII. § 2 *Anno vitæ vicesimo*] Vet. cod. *undevicesimo*. Capitolinus 'vicesimo et secundo ex Junio Cordo.' Vinet. Vulgati quatuor *vicesimo*, quot et Capitolinus memorat. Schott. *Supra præfecto Prætorii* Leid. 1. Arntz.

§ 3 *Prope fines*] Apud Circeium Castrum Capitolinus Gordiano; xx. miliaribus a Circesso. Eutrop. lib. ix. et Oros. vii. 19. et Sex. Rufus. Mentio Circusii, quod in Capitolino Egnatius reponendum censet, apud Amm. Marcell. lib. xxiii. Titulus

eidem Gordiano positus exstat apud eundem Capitolinum. *Schott.* Quod eodem fere redit, *sepulcro* præfert Lugd. 2. *Arntz.*

CAP. XXVIII. § 3 *Caius Julius Sabinianus*] Entropius, Cassiodorus, et alii Philippum juniorem appellant. *Vinet.* Vulgo fere omnes *Gallus Julius*: non probo. De Indis sæcularibus ad Victoris Philippum quædam notavi. Vide et singularem Onufrii Panvini libellum. Decius hic integer fere ab Entropio est: infra *Lucinianus* est in *Mss.* Veron. et tribus vulgatis per quintam vocalem. *Schott.*

Vultu notaverit aversato] Oportet fuerit Tiberio similis, de quo *Tranquillus* cap. 21. 'Nec illud quidem ignoro, aliquos tradidisse, Augustum palam, nec dissimulanter morum ejus diritatem adeo improbasse, ut nunquam remissiores hilarioresque sermones superveniente eo abrumperet.' *Grut.* Solenni aberratione est in *Leid.* 2. et ed. *Gryphiana, aversato.* Melius conferes cum *Ovidio* *Am. El.* III. 9. 45. 'Avertit vultus, Erycis quæ possidet agros.' *Art. r.* 615. 'Hoc quoque viso Avertit vultus sæpe puella suos.' *Lucano* IX. 1036. 'Non primo Cæsar damnavit munera visu, Avertitque oculos.' *Arntz.*

CAP. XXIX. § 1 *Bubalia*] *Bubalia* contra sententiam *Mss.* antea editi. *Arntz.*

§ 5 *Valens*] Quatuor Valentes Imperatores hoc in rerum Romanarum Breviario memorantur: Valens hic *Licinianus*, qui cum paucis diebus in *Illyrico* imperasset, occisus fuit: Valens, qui sub *Galliëno* in *Macedonia* imperium invasit, et inter triginta tyrannos a *Trebellio Pollione* recensetur: Valens, quem morte multavit *Licinius*: et Valens frater *Valentiniani Augusti*, quem *Gothi* interfecerunt. *Vinet.* Confer *Spanhem.* de *Usu Num.* Diss. XI. p. 254. *Arntz.*

CAP. XXX. § 1 *Virius*] Pro *Virius* habet *Valerius* antiq. lib. 'Vibium' *Ponponius Lætus* vocat. Hunc autem *Gallum Entropius* et *Orosius* 'Gallum *Hostilianum*' appellant. *Vinet.* Lege *Vibius* ex antiquis nummis, in quibus est, C. VIBIVS. TREBONIANVS. GALLVS. AVG. Vide quæ jam ad auctorem de Cæsaribus notata sunt. *Arntz.*

§ 2 *Perpennam*] *Perpennam* vero, sive *Perpernam Hostilianum*; aliunde non novi. *Vinet.* *Perpenna*, quod tamen cognomen *Hostiliani* fuisse alibi non memini me legere, constans est omnium scriptura, pro qua aliis locis *Perperna* prætulerunt viri docti, de quibus *Ryckius* ad *Tacit. Ann.* III. 62. et *Dukerns* ad *Florum* II. 20. § 6. Haud absurde conjici potest per errorem unum fecisse auctorem nostrum ex duobus Imperatoribus, qui eadem pestilentia absumti sunt; *Caius* scilicet *Valens Hostilianus*, et *Marcus Perpenna Licinianus*. Ad *Occonem Biragi Numism.* *Inper.* p. 356. et 357. *Arntz.*

Pestilentia consumtus] Qua sola imperium horum insigne, ad ultionem cædis Christianorum a *Decio* factæ. *Orosius* lib. VII. capp. 21. et 22. *Zonar.* *Annal.* lib. II. *Eutrop.* lib. IX. et *Eusebius Chronicis*, qui et *Cypriani* libellum laudat de mortalitate (sic enim vocat *δυσφημία* vitandæ causæ pro 'pestilentia') temporis hujus occasione conscriptum; qui hodieque in manibus est. *Schott.*

CAP. XXXI. § 1 *In Mæsia*] Ita diphthongum secundam habuit hoc nomen regionis, in vet. cod. Græci *Mysiam* appellant, ut alibi ostendimus. *Vinet.*

Septimo circiter] Veron. *septimo circiter et XL.* nisi forte transpositæ litteræ, ut fit, a *XL.* adeo impedita omnia: sed in ætate non tanti est: de imperii annis singulorum magis laborandum, ut quæ fieri potest, temporum series constet. *Schott.*

In *insula Meninge*] Quæ Græcis *Μήνυξ*. Lotophagorum insula in Africo mari. *Vinet. et Anna.*

§ 2 *Menses quatuor dominatus*] Unde fortasse cum Pithæi cod., Aldo, Gryphioque, non pejus scribes *mense quarto domin.* ut indicet quartum mensem inceptum quidem, non tamen completum fuisse. *Arntz.*

Inter Otriculum, Narniamque, Spoletium] Si conjecturæ res esset, pro *Narniam* divinare liceret *Nursiam*. Hæ enim tres urbes in triangulo positæ sunt ita, ut apertum latus claudat Roma, adeo ut in Nari fluvio, postquam ille Velini aquis auctior procedit, pons ille sanguinarius fuerit. Non succurrit melius, et si adiderent *Mss.* videtur sublata difficultas, quæ contra accuratam geographiæ auctoris nostri cognitionem non temere moveri posset. Ceterum *Otriculum* cum utroque *Leid.* Aldo et Gryphio scripsimus, non *Otriculum*, quæ mutatio a Schotto est profecta. Sed inspice tu *Ryckium* ad *Tacitum Hist. III. 78.* et *Dausq.* in laudabili opere de *Orthographia* part. II. pag. 325. *Arntz.*

§ 3 *Pugnax, nec tamen præceps*] Quod rarum est. De *Jugurtha* *Salustius* c. 7. 'At sane, quod difficillimum imprimis est, et prælio strenuus erat, et bonus consilio: quorum alterum ex providentia timorem, alterum ex audacia temeritatem plerumque adferre solet.' *Grut.* *Mss.* omnes *Maurus genere pugnans*. Sed pleraque talia participia in *ans* desinentia in adjectiva in *ax* mutant hodie artis criticæ periti. Exempla dabit *Drakenb.* ad *Silium* IV. 236. et X. 398. Fortasse supersticiosior haberi mereat, si plus apud me valeat antiquorum codicum reverentia, quam ut iis audeam adversari. Nec tamen omnino fides deroganda illis, qui ante nos auctores ediderunt, qui cuncti hic *pugnax* expriment. Lege de illa emendandi ratione in conjecturis *Burmann.*

ad *Ovid. Am. El. II. 6. 23.* *Arntz.*

§ 4 *Quatuor minus quinquaginta*] Liber membranaceus annos III. minus L. hoc est, annos, tribus minus, quinquaginta. *Vinet.* Et sic *Guelf.* et *Leid. 2.* *Arntz.*

CAP. XXXII. § 1 *Publici officii*] Excusati tres, ad usum aliquem publicum officio, consilio. *Trebellius* autem *Pollio* contra, 'nobili stirpe ortum, moribus laudatis,' &c. *Schott.*

§ 3 *Cassius*] *Edd.* pleræque *Cassius Labienus Postumus*, sine distinctione; rectius: est enim unus idemque Imperator, qui a *Panvinii* Fastis in triginta tyrannorum Catalogo quintus ordine ponitur, appellaturque *Imp. C. C. Junius Cassius Postumus Labienus P. F. Aug.* A *Trebellio* quoque in *Victorino*, 'Junius Postumus.' *Sylb.* Mutationis causam reddidimus ad *Cæsar. c. 33. § 8.* *Arntz.*

§ 4 *Ælianus*] Vide *Casanb.* ad *Polionis Trig. Tyr. c. 5.* *Arntz.*

§ 5 *Valerianus in Mesopotamia*] *Rursus* *Eutropiana* sunt. De xxx. tyrannis, quorum plerique hic nominantur, *Trebellius Pollio* legendus. *Schott.* Mox vocem *consensus* huic rei admodum propriam non solum imitati sunt, verum etiam quasi de manu in manum tradidere priores et sequentes historici, seu historicorum compilatores; *Pollio* in *Valer. c. 7.* *Eutropius IX. 7.* *Orosius VII. 22.* *Festus Rufus* in *Breviar. c. 23.* *Freculphus III. 9.* *Benevent.* de *Rambaldis* in *Vita* hujus Imperatoris, et alii. *Arntz.*

CAP. XXXIII. § 1 *Salonianum*] 'Saloninum' *Pollio*: sic dictus vel quod apud 'Salonas' natus esset, vel a matre 'Salonina.' *Quin.* et 'Piparam' concubinam nominat. *Victor* noster *Pipam* concise absque litura. *Schott.* In loco *Guelf. Leid. 1.* et *Aldus*: quod mutavit deinceps *Gryphius*, ut multa, male. Talia enim in sequioris ævi scriptoribus repndianda non sunt, si a consensu *Mss.*

proficiscantur, quibus sæpe pro eo ac debet non adhibetur fides. Lactantius de Mort. Persec. c. 29. 'Imperium Licinio daret substituto in Severi loco:' ubi tumultuariæ operæ facile tribuo, quod in locum nobis emendaverit Jacobus Tollius. Supra in Vir. Ill. c. 15. § 1. 'Quia in loco Tricipitini collegæ consulem non subrogaverat:' ita invenio in cod. char-taceo, quem, postquam jam ille libellus typis erat expressus, mihi obtulit J. Phil. Dorvillius, vir non varia eruditione, quam vitæ elegantia commendatior. Hyginus fab. LXXVII. 'Postea Jovis in stellarum numero retulit.' Sed multa similia proferre esset bonas horas perdere. *Salonia-num* hic defendunt omnes codd. *Arntz.*

Mat. specie] Pro *specie* posset legi *spe*. Illam sollicitaverat ea spe, fore ut aliquando uxorem duceret. Livius XXVII. 31. 'Spe regiarum nuptiarum in Macedoniam asportata fuerat.' Ovid. Epist. Heroid. VIII. 178. 'Pro spe conjugii tempora parva peto.' Metam. XII. 505. 'Qui tantus erat, Junonis ut altæ Spem caperet.' Claudian. Gigant. vs. 40. 'Hic sibi promittit Venerem, speratque Dianæ Conjugium, castamque cupit violare Minervam:' ubi tamen *spiratque* recepit Heinsius, verum vulgata ideo contemnenda non est. Hoc vero loco *specie* defendi potest, quia veræ non erant nuptiæ, cum matrimonium civis Romani cum peregrina nullum esset. At hisce temporibus libido erat pro legibus, nec hisce se vinculis Imperatores teneri credebant. *Arntz.*

§ 2 *Aureoli commento*] Quali, explicat Victor ipse, unde hæc sunt: diversa vero Trebellius Pollio in Gallienis, immissis a Martiano, et Cecropio Delmatarum duce percussoribus interemptus circa Mediolanum. *Schottus. Apud Mediolanium* Guelf. et Lugd. I. *Arntz.*

§ 3 *Cum patre septem (et) solus octo*] Copulativam vocem et cum Mss.

rejecimus, jam antea uncis incluserat *Schottus. Arntz.*

CAP. XXXIV. § 1 *Annis duobus*] Veronensis disertim, annum unum, mensibus novem. *Schott.*

Dum adolescens a muliere] Casaub. emendandum putat in *muliere Dalmat. institueretur, &c.* Grnt. Hanc emendationem instituit magnus Casaubonus eam ob rationem, quod non a muliere institueretur, sed in muliere aliqua suas vires periclitaretur. Verum dicat mihi aliquis, an verba *institueretur in muliere* tale quid possint indicare, ne jam loquendi illud genus in dubium vocem. Ni valde fallar, res eodem redibit. Quare unice probo sententiam Salmasii, qui recte locum vitio carere judicavit. Fuit enim et hæc consuetudo apud seculum prius, ut adolescentes, antequam ad legitimos thalamos admitterentur, in illa τῆς Ἀποδοτρῆς palaestra exercebantur, ne novitii in arenam descenderent, cum eam artem recte a virgine addisci posse non crederent veteres. Res hæc mei non est iudicii; vide in viros laudatos ad Trebellii Pollionis Claudium cap. 11. *Turpiusculum* est, sed ab hoc loco non alienum epigramma Martialis Epigr. XI. 79. ubi dat sponso consilium (talibus consiliis corrupti hujus seculi mores sine monitore abundant) ut antea in meretrice experiat, quam in virgine suæ militiæ tirocinium deponat. Claudii epigramma his verbis: 'Ergo suburbanæ tironem trade magistræ, Illa virum faciet; non bene virgo docet.' Et hinc patres permittebant in Comædiis, ut dum licitum erat et ætas ferebat, amarent filii. Vide Terentium Andria II. 6. 12. Multo minus *matura* hic mutandum in *Dalmatica*, hanc eamque levissimam ob causam, quod Claudius 'originem ex provincia Delmatarum videretur ostendere' teste Pollione loc. laud. qui tamen alios aliter tradere ibidem adnotat,

Hæc pnrigo est emendandi. 'Maturus' dicitur de ætate tali, quæ rebus agendis apta est. Ita 'matura virgo' plus semel apud Ovid. Sed hic forte (nam data opera id raro fieri solet) insipio Minellianum illum heroëm Junckerum, qui pro suo captu *matura* exponit per 'jam seniore.' Apparet, malum fuisse medicum, vel artem tenere eos magistros, quæ apud nos ignoratur, quæ senes et vetulæ mulieres possint parere. Taliùm librorum abortivum fecisse nonnullos Germanos (de Junckeris similibusque loquor) facile affirmanti adsentior, sed similiùm liberorum partem non æque percipio. Vide de hoc sensu vocis 'maturæ' commentaria ad Petron. c. 87. Barthium ad Statium Theb. II. 204. Symmachum Epist. VI. 3. 'Sororem Pompeiani olim viro maturam.' Mox *designatur* legit Guelf. non male. *Arntzenius*.

§ 3 *His diebus Victorinus regnum cepit*] *Bandurius* in Numism. tom. I. p. 355. Censorinus hoc loco reponit: sed eodem redit, cum et ille triginta tyrannis sub Gallieno accenseatur. Interim Guelf. habet *Victorianus*. Leid. I. *Victrinus*. *Arntz*.

Fatalibus libris] Livius XXII. 9. 'Decemviri libros Sibyllinos adire jubentur, qui inspectis fatalibus libris.' Vopiscus Anreliano cap. 19. 'Jubetur ut inspiciantur fatales libri: vel simpliciter 'fata' apud Ciceron. Orat. Catil. III. 5. et IV. 6. Multa alia collegit Castal. ad Claudii Rutilii Itiner. vs. 52. *Arntz*.

Tanti ordinis] *Tantis ordinibus* nescio quomodo amplectuntur omnes scripti apud me, sed ante nos nemo hic variavit. Vox ea numero multitudine posterioribus ita usurpata fuit. Symmachus Epist. IX. 48. 'Datis ad Ariminensium magistratus atque ordines minacibus litteris.' Postea *quam ipsum* expressi cum iisdem Mss. *quam Inperatorem* edidit Aldus. *Ha-*

bere ipsum Inperatorem Gryph. *Arntzenius*.

§ 4 *Imaginem auream*] 'Clypeum aureum' vocant summo consensu Pollio, Eutropius, Orosius. His quoque frater ejus *Quinctilius*, ut et in Mss. vocatur. Tebellio vero Pollioni trieyllabus est. *Schott*. Sed tamen et 'clypeum' et 'auream statnam' memorat Trebell. Pollio in Claud. c. 3. Eutropius IX. 11. et Orosius VII. 23. *Arntz*.

§ 5 *Quintilius*] *Quintillum* Pollio: *Κύνταλλον* Zosimus. *Anna*. *Quintilius* omnes scripti et editi. *Arntz*.

Is paucis diebus] [Vide Not. Delph.] Ad Pollionis Claudium c. 12. *Arntz*.

CAP. XXXV. § 2 *Romanum orbem*] Sic emendavi auctoribus libris et Vopisco. *Romanam urbem*, quod hactenus legebatur, concoquere non possum. Terminos enim et limites propagati imperii significat. *Schott*.

Alexander annos tredecim] Veron. *Annis vix X*. Curtium vide, et de Græcis Plutarchum et Arrianum, qui lib. VII. regnasse ait a. XII. m. VIII. vicesimo enim anno regnum arripuit, tertio et tricesimo extinctum. Cicero Philipp. lib. V. et Oros. III. 23. Infra non displicet legi *subegerit* veteribus libris auctoribus, qui mox *Septiminius Imperator* præferunt. Rursum *victos*, vulgati *victor*: et post paullo *visebatur*. *Schott*. *Subegerit* ut legamus etiam nostri postulant codd. Suetonius Cæsare c. 49. 'Gallias Cæsar subegit, Nicomedes Cæsarem.' Sulp. Severus II. 9. § 5. 'Æthiopiâ bello premeret et subegisset.' Vegetius de Re Militari I. 1. 'Romanum sibi orbem subegisse:' ubi etiam *subjecisse* præferunt variantes lectiones. Sed nugarum satis; vide supra etiam ad Viros III. cap. 35. § 4. *Arntz*.

Annem Metaurum ac fanum Fortunæ] Quod sequitur *Ticinensibus in campis* legunt omnes edd. sed Schottus præpositionem mediam unculis incluse-

rat, et abest ea ab omnibus nostris Mss. nec magnopere desiderari debet. Livius lib. xxiv. cap. 48. 'Collatisque æquo campo signis.' xxv. 2. 'Ut quo res postulet occurrere libero campo posset.' xxix. 32. 'Adeptusque eam patentibus prope Clupeam urbem campis.' Florus iv. 12. § 20. 'Sarmatæ patentibus campis inequant.' Claudianus Bell. Get. vs. 641. 'Cimbrica tempestas, aliasque inmissa per Alpes Isdem procuravit campis.' Sallust. Jug. c. 101. § 11. 'Spectaculum horribile campis patentibus: sequi, fugere: ubi recte eam præpositionem ejecit Curtius, qui tamen nullam varietatem adnotat c. 105. § 3. ubi reperitur, 'repente in campis patentibus sese ostendit: quomodo constanter apud Nostrum iuf. c. 38. § 6. 'In campis Veronensibus occiditur.' Quare utrumque recte dici certum est. Livius xxiv. 41. xxv. 12. et alibi. Ovid. Fast. vi. 722. Justin. xi. 6. § 10. De præpositione illa temere intrusa diximus ad Viros Illustres c. 2. § 3. et Barthius ad Statium Theb. ix. 637. Arntz.

§ 3 *Septimius*] [Vide Lectt. Var.] Similiter *Romam* seu *Romanam* rejicit Freinshemius apud Florum i. 13. § 21. Sed tale quid non tentandum contra Mss. Arntz.

§ 4 *Victos*] Totidem verbis hæc reperiuntur apud Eutrop. ix. 14. qui etiam supra simpliciter 'Monetarii in urbe rebellaverunt.' Arntz.

§ 5 *Primus apud Romanos diadema*] Casaub. ad Lamprid. Heliogab. cap. 23. Chiffet. de Aur. Numism. c. 4. et Spanhem. de Usu Num. Diss. xii. p. 388. Cedrenus hujus consuetudinis auctorem demum facit Constantinum; eos conciliare conatur Valesius ad Ammian. xxi. 1. prope init. ego potius errasse crediderim. Arntz.

Gemmisque et aurata omni veste] Errorem hoc loco Nostri notavit et enlpat Stan. Kobierzycki de Luxu Romanorum i. 8. Sequenti versu vi-

cebatur cum Schotto volebant omnes etiam codd. Arntz.

§ 7 *Adspersens hominem*] Diversum Cæsaris de se dictum exstat, 'Malle se in Alpium oppidulo primum esse, quam Romæ secundam.' Plutarchus. Ceterum de correctura quædam ad Victorem diximus, quibus adde l. 'de omnibus' D. de Offic. Præsid. et l. unic. Cod. 'Ut omnibus Jud.' Schott. In Gallia factus scribit Leid. 2. Arntz.

§ 8 *Fraude*] Eutropiana sunt ad verbum usque ad Florianum fere, quem cum hac Epitoma comparandum censeo, ut consarcinatoris industria vel audacia potius appareat, quæ Victoris nomine auctoritateque subditicium librum hactenus obtulisset. Schott.

Nomina pertulit adnotata] *Pertulit adnotata* absque *nomina* Mss. Vopiscus, 'breve nominum' appellat. Hinc 'breviarium' vox non inepta, Plinio, Suetonio in Augusto cap. ult. Vespasiano c. 21. et Senecæ Epist. xxxix. usitata. Schott.

Septem mensibus] *Sex* tantum Vopiscus. Vinet.

CAP. XXXVI. § 2 *Exercitus Equitum Probum*] Totidem pæne verbis hæc Vopiscus Floriano. Tò *equitum* non comparet in Vopisco: 'Probum,' inquit, 'omnis exercitus legerat,' et vereor ne supersit. Veronensis enim et Cujacii liber *Equitium Probum* nominat, nescio quam vere. Vopiscus enim et numi veteres 'Aurelium Valerium Probum' appellant; vulgati fere omnes *Equitantium*. Lector viderit. Infra certe in Valentiniano 'Equitius' quidam nominatur. cap. 45. § 10. Schott. Veron. et Cujacii liber *Equitium Probum* vocant, cui lectioni patrocinator aliquo modo, quod in Probi nummis equi effigies sculpta visitur. Sylburg. Et ego hic libenter ignorantiam profiteor meam; tamen cum Mss. *Equitium* scribendam censui, si forte et hoc nomen tulisset ante inperium, quod nobis

alia non reliquerint monumenta, cum ipso inperante in deaetudinem abierit. *Equitum* edidit Schottus; vellem docuisset, quid per *exercitum equitum* debeam intelligere. Quod de equis numismatibus hujus Imperatoris insculptis profert Sylburgius, non magis verum est, quam de reliquis Imperatoribus, in quibus currus triumphales, currus solis, &c. apparent; non ideo illi 'Equitii' fuerunt dicti vel 'Curules.' *Arntz.*

CAP. XXXVII. § 1 *Dalmatio sanguine*] Liber membranaceus nomine pro sanguine. Sed alii *Maximum* vocant patrem Probi. Vide Flavium Vopiscum. *Vinet.* Mss. et Veron. *nomine.* Idem Vopiscus 'quinque' dumtaxat 'annos' attribuit: qui et de his tyrannis, ut et Firmo legendus. *Schott.* Inperite et hic corruptus locus, cum ignavum librariorum genus vim vocis 'nominis' non intellexerit, quæ idem denotat, quod gentem, sanguinem, genus. Livius VI. 2. 'Ad extinguendum nomen Romanum arma ceperant:' qui passim eo modo solet loqui. Justinus II. 4. sine, 'Brevi tempore cum omni Amazonum nomine intercidit.' Lucan. VII. 391. 'Tunc omne Latinum Fabula nomen erit.' Frontin. Strateg. I. 2. § 2. 'Cum animadvertisset non alienos nomini Romano.' Servius ad Virgil. *Æn.* VI. 758. et XII. 514. Bernec. ad Justin. XII. 4. § 1. Gronov. ad Liv. I. 3. Nic. Heinsius ad Ovid. *Epist.* Her. II. 50. et XVII. 60. ubi vulgo quoque *sanguine* circumferebatur. Et nonnulla Cort. ad Sallust. *Catil.* cap. 52. § 24. *Arntz.*

§ 2 *Opere militari Almam montem*] Supra *Pannonos* legit Lugd. 2. Vide ad Cæsares cap. 33. § 2. *Arntz.*

Conseruit] Pro *conseruit*, *conseruit* Mss. et *Syrmio* iidem et Veron. Vulgati *Sirmii* generandi casu, et cum *istâ*, ut Græci. Herodianus lib. VII. *Σίρμιον μεγίστην Παίδων πόλιν* facit. 'Almam' quoque montem vocat Eu-

tropius, unde hæc verbotenus exscripta. *Schott.* *Conseruit* non solum omnes scripti, sed et edd. de qua forma vide Vossium de Anal. III. 30. Vulgo distinguunt grammatici inter 'consero, consevi,' et 'consero, conserui;' sed tamen hanc utramque vocem ejusdem esse originis apparet. Nec debuerat exemplum suum sequi doctissimus Schottus in sequenti voce *Sirmio*, quam contra codicum et editionum fidem in *Sirmii* transtulerat infelici incæpto. Florus IV. 2. § 19. 'Prima Arimino signa cecinerunt:' nec enim ibi arridet sententia magni viri *Arimini* reponentis. Hyginus Fab. LXVII. 'Dum hæc Thebis geruntur, Corintho Polybus decedit,' id est, in Corintho, Corinthi. Justin. XVIII. 4. § 3. 'Cum interim rex Mutgo Tyro decedit:' et Commentatores ad ejusdem v. 4. § 1. 'Jam Sesto Mindarus et Pharnabazus Lacedæmoniorum duces expectabant.' Multa quoque collegit Muncker. ad Hygin. Fab. CCLXVII. *Arntz.*

CAP. XXXVIII. § 1 *Narbonæ*] Postest et *Narbonæ* tertia inflexione legi. *Vinet.* Romæ alii, alii Mediolani, quidam in Illyrico asserunt: Vopiscus. Sidonius vero Apollinaris in eleganti *Narbonæ* descriptione *Narbonensem* quoque facit. Versus ob venustatem non pigebit adscribere: 'Quid quod Cæsaribus ferax creandis, Felix prole virum, simul dedisti Natos cum genitore principantes? Nam quis Persidis expeditionem, Aut victricia castra præteribit Carî Principis, et perambulatæ Romanis legionibus Niphatem? Tum cum fulmine captus Imperator Vitam fulminibus parem peregit.' *Schott.*

In lecticula] Præpositio illa Schotto suspecta fuit, quod declarant duæ unculæ, in quas eam damnaverat: sed injuria, cum patroni adsint omnes Mss. et edd., et ipse Ovid. Trist. Eleg. IV. 2. 45. 'Hoc simul in curru,

Cæsar, victore veheris.' Cicero Orat. Phil. II. 24. 'Vehebat in essedo tribunus plebis.' Orat. pro Milone cap. 20. 'Cum alter veheretur in rheda penulatus.' Adeoque non mutanda fuerat verissima scriptura apud Entropium IX. 18. 'In lecticula veheretur.' De more illo, quo morbo impediti duces in lectica vecti iter facerent, confer Gebhard. ad Corn. Nepotem Hannibale cap. IV. § 3. Arntz.

§ 7 *Matrimonia nobilium*] 'Nobilia' Entropius, unde hæc fere ad verbum, ut supra illa de Apro. Malim *militum*, si libri auctores fierent ex Aurelio Victore. Infra, *vel levi fatigatione taxaverant*. Idem Entropius. Schott.

Verbi fatigatione] Non credo ipsum Junckerom intellexisse suam expositionem, cum hæc ita vertat, *Qui cum taxaverant in auditorio, ideo quod fatigaretur loquendo*: si verba ea capiamus, ut capienda sunt, tanto commentatori dignissimus evadet sensus, si modo ullus inest. Melius fecisset, si, cum ipse nihil invenire posset, aliorum bene inventis obtemperasset, quod fecit bellissima femina [vide Not. Delph.] ex Salmas. ad Vopisc. Carino initio. Adde Savaronem ad Sidon. Epist. I. 8. et Carolum Du Fresne in Gloss. Med. Latin. hac voce. Arntz.

Taxaverunt] Et hæc habet loco laud. Salmasius: supra pro *in auditorio*, *in adjutorio* corrumpit uterque Leid. Arntz.

CAP. XXXIX. § 1 *Anulini senatoris*] *Amilini* libri aliquot. Mentio Anulini cujusdam supra cap. 20. § 6. cum Laterano Cilone et Basso, ut Imp. Severi amicissimi. Mox *libertus* est in Veron. et *Charausio* cum spiritu, ut et in Mss. quibus usus sum, omnibus. Schott.

§ 3 *Charausio in Gallis*] Apud alios rectus est 'Carausius.' *Vinet.* Cum adspiratione etiam nostri manu exarati. Sed aliter et quidem recto ca-

su terminante in us scribunt nummi. Vide Begerum Thes. Brand. tom. II. p. 783. et Spanhemium de Usu Numism. diss. XI. p. 265. Arntz.

Instituta] Legi etiam possit *insita*, si libri Mss. faverent. Cicero Catone dixit *dimensa atque descripta*, de arboribus, quod e Xenophontis *Öconomico καταπερφησάρβος σοι καλ διατάξασσας* conversum apparet. Schott. Cur et hinc lectioni dicam scribat vir doctissimus, nulla est ratio. Etenim *insita* proprie dicitur de arboribus, si felicius fructuum genus deteriori trunco applicetur, de qua re Plinius Hist. Nat. XVII. 14. 15. et 18. et alii cum Emmensio ad Virgil. Ecl. I. 74. At ego, quamvis parcissimus sim hortorum cultor, illud tamen intelligo, tales insitiones in oleribus non procedere. Sed 'instituere' vox est de eo, qui frumenta justo ordine serit, et arbores dirigit. Varro de Re Rust. I. 27. 'Ad alia arandum aut fodiendum, ut si segetes instituas.' Cicero Orat. Agrar. contra Rullum II. 25. 'Jugera cc. in quibus olivetum fieri potest, jugera ccc. ubi institui vineæ possunt.' Suetonius in Galba c. 1. 'Observatum est sub cujusque obitum, arborem ab ipso institutam elanguisse.' Idem de Illustribus Grammaticis c. 23. § 5. 'Agros adeo coleret, ut vitem manu ejus institutam satis constet trecenta sexaginta quinque vasa edidisse.' sic 'instituti salicti causa' est in l. 3. § 3. ff. Arb. furt. cæs. Junge his multiplicis eruditionis Gothofredum ad l. 61. pr. ff. Loc. Cond. Arntz.

§ 7 *Communi habitu*] Pro privatus, ut ad Victorem monui. *Voluntariam* scriptus liber et Veronensis. Schott. Quid 'mors' sit 'voluntaria' expositione non eget. Cicero de Claris Orat. c. 27. 'Morte voluntaria se a severitate judicum vindicavit.' Val. Maximus III. 5. ex. 1. 'Cum ei morte voluntaria absumi satius fuerit.' Adde VIII. 9. ex. ext. 3. et IX. 11. ex.

ext. 2. Cartius v. 6. § 7. 'Multi ergo hostium manus voluntaria morte occupaverunt.' Suetonius Caligula cap. 26. 'Paucos post dies voluntaria morte periisse mentitus.' in Nerone c. 34. § 8. et Galba c. 3. § 11. Quinctil. ix. 2. p. 792. 'Obliti tot exemplorum circa voluptariam mortem.' Justin. iv. 5. § 10. 'A captivitate gladio et voluntaria morte se vindicat.' Amm. Marcellinus xiv. 8. 'Ideoque hausto veneno voluntaria morte delecta.' De anno vero et genere mortis dissentiant historici; vide Scaliger. ad Eusebii Chron. p. 249. et quæ adnotata sunt ad auctorem de Mortibus Persecutorum c. 42. Arntz.

CAP. XL. § 1 *Itinere Lavicano*] Quam et per *b* viam 'Labicanam' appellatam reperies. *Vinet.*

Ad tres tabernas] [Vide Lectt. Var.] Romæ in sexta regione a P. Vict. 'x. tabernæ' collocantur. 'Tres tabernæ' a Sex. Rufo in regione Exquilina cum collegio Viminali, et 'x. tabernæ,' in regione Alta semita in libellis de regionibus urbis Romæ: mox *ex urbe* iidem scripti libri. Schottus. Verissimam lectionem optime revocavit dubio procul vir egregius, quam tamen corruperant omnes editi. Et extra urbem ejusdem fuerunt nominis loca, de quibus Lindenbr. ad Ammian. xvi. 11. et Corradus ad Cicer. ad Atticum Epist. ii. 10. Quæ non recte distinxisse videtur vir magnus ad Euseb. Chron. p. 247. quod tamen fieri debere adjecta vox *Romæ* suadebat. De tribus Romæ Tabernis agit Argolus ad Panvin. de Ludis Circens. 1. 5. Deinceps *ex urbe* cum Schotti libris Guelf. et Leid. ambo, ut recte monuit, qui utrumque illum codicem in mei gratiam contulit, frater conjunctissimus Otto Arntzenius Diss. de Milliaro Aureo sect. iii. § 4. Præpositionem *ex* posses exponere per *ab*; uti Cæsar Bell. Civ. i. 14. § 3. 'Cn. Pompeius pridie ex Urbe profectus iter ad legiones habebat.'

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

Cum tamen Pompeius cum imperio non in Urbe, sed ad Urbem moraretur, unde eodem lib. c. 33. § 2. dicitur, 'Pompeius discedens ab Urbe.' Aliam lectionem expresserant ante nos omnes, et ea est apud Liv. xxvii. 37. 'Utraque decimum lapidem ab Urbe.' Martial. Epigr. i. 13. 'Signat vicina quartus ab Urbe lapis.' Eutrop. i. 8. 'Octavo decimo milliaro ab Urbe positam.' Et apud multos alios frequentissima, quæ res fortasse errori dedit causam. Supra *Severus Cæsar ab, &c.* interserit Guelf. Arntz.

§ 5 *Pœnas luit*] Iidem scripti libri *pœnas dedit*. Schottus. [Vide Lectt. Var.] Virgilius Georg. lib. i. 405. Ovid. Epist. Her. xxi. 32. 'Commentis pœnas doque dedique tuis.' Plinius Epist. i. 15. 'Dabis pœnas, non dico quas.' Juvenal. Sat. iii. 278. 'Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit, Dat pœnas.' Justin. xxxvi. 4. § 8. 'Victus pœnas inconsultæ avaritiæ sanguine dedit.' Mitto alia, quæ et apud enim ceterosque longo ordine loca recenseri possent. neque enim sordidam diligentiam lector desiderabit. Arntz.

§ 7 *Mulcio*] Pons *Molvius* in nostris Msa. in Sallustii aliisque 'Mulvius:' et *egreditur* iidem vulgo; *congregitur*. Schottus. Vide quæ supra scripsimus ad Vir. Ill. c. 72. Arntz.

§ 8 *Maximinus*] *Ad Tarsum* est in cod. Guelf. ut diximus ad Vir. Ill. c. 60. Adde notata ad eundem libellum c. 72. § 11. Wasse ad Sallust. Catil. c. 31. et magnam Gronov. ad Liv. vii. 7. *Apud Tarsum* expono per 'Tarsi,' quam loquendi rationem non infrequentem esse hujus ætatis scriptoribus jam docuit Vorstius ad Sulp. Severum Hist. Sacr. ii. 11. Quid sit *morte simplici perit*, exponit Cuperus ad Lactant. Mort. Persec. c. 49. Arntz.

§ 13 *Suppositum ferunt arte muliebri, tenere mariti animum laborantis*

3 G

auspicio pravisissimi capti a puero] Videtur illud *multiebris* mutandum in *mulieris*, uti conjungatur voci *laborantis*: vult enim ideo suppositum partum, uti retineretur animus mariti. Quinctil. Declamatione 1. 'Alius diceret, maritum et uxorem, nisi liberis initiarentur, non fortissimis corporum vinculis inhærere.' Consulatur Euripidis *Medea* vs. 490. Senecæ *Hercules Cætus*, vs. 407. *Grul.*

Auspicio] Quod edidi confirmant etiam omnes apud me codd. et lectio est ab ipso auctore profecta, recteque ita citat hunc locum Valesius ad *Excerpta de Constantino Magno* p. m. 712. Maritis enim eæ conjuges solent esse gratiores, quæ liberos edunt; sterilitas enim invidiosa et suspecta; multo etiam gratiores, si filium edant, quam filiam, præsertim ubi successor speratur. Quinctil. *Deel.* xviii. 3. 'Suspicaus maritus nihil umquam potuit objicere nisi filium, quæ pudicitie prima fiducia est, edidit partum.' Et hinc est, quod puellæ si natæ essent, jussu patris exponerentur, quæ de re scribit *Ælianus* Var. *Hist.* xiii. 1. initio: *Τάβτην ὁ πατήρ γενομένην ἐξέθηκεν ἕλεγε γάρ, οὐ θυγατέρων, ἀλλ' ἀρρένων δεῖσθαι.* *Heliiodorus Æthiop.* iv. 174. *Antoninus Liberalis Metam.* c. 17. *Ὀδρος, ἐπειδὴ ἐγκύμων ἦν ἡ Γαλάτεια, ἤβητο μὲν ἀρρένα γενέσθαι αὐτῷ παῖδα, προσηγύρευε δὲ τῇ γυναικί, ἐὰν γενήσῃ κόρη, ἀφανίσει.* *Is cum uxor gravida esset, volo masculam sibi prolem expetens, edixit conjugi, si filiam peperisset, uti eam tolleret.* Consulendus ibi *Munckerus*, qui elegantissimis notis multo hunc libellam jucundiorum reddidit. Insignis hanc in rem est locus *Appul.* *Met.* x. 249. Adde *Plautum Casina* prol. vs. 41. et *Cistellaria* i. 3. 33. Puer vero hic ad sexum refertur, et puellæ opponitur, quomodo veteres dixerunt 'puer' et 'puera,' *Donato* teste ad *Terent. Andria* iii. 2. 10. *Servio* ad *Virgil. Æn.* ii. 598. *Senec.*

Hippol. vs. 577. *Sueton. Caligula* c. 8. *Justin.* xiii. 2. § 5. 'Roxanes expectari partum, quæ exacto mense octavo matura jam ex *Alexandro* erat; et si puerum peperisset, hunc dari successorem patri.' *XLIII.* 2. § 4. *Hygin. Fab.* lxxxvii. *Salas ad Petron.* c. 22. &c. *Arntz.*

§ 14 *Is Maximianus]* Hoc tamen vitium viderunt ante et sustulerunt *Valesius* ad *Excerpta de Vita Constant.* p. 711. *Baluzius* ad *Lactant. Mort. Pers.* c. 26. postea et *Cuperus* ad eundem c. 18. p. 171. et 174. cum tamen corrupta scriptura confirmetur ab omnibus *Mss.* nihil temere in textum recepi, cum vel lapsus ipsius auctoris esse possit. *Arntz.*

§ 16 *Romulianum ex vocabulo]* Quod sequitur de matre a dracone compressa aliter narrat *Lactantius Mort. Pers.* c. 9. qui *Martem* patrem facit. De *Olympiade* inspicit *Savaron.* ad *Sidon. Apollinarem* *carin.* ii. vs. 80. et 121. et *Ælian. Var. Hist.* i. 25. *Arntzenius.*

§ 18 *Daza dictus]* Sic *Daza* alia ex nostris exemplaribus, alia *Dara*, alia *Daca.* *Vinet.*

§ 19 *Qui cum pigeret facti, differri quæ præcepit]* *Gemina* sunt quæ de *Trajano* refert *Victor ipse*: 'Vio-lentiam,' inquit, 'quo vitio, uti *Nerva*, angebatur, prudentia molliverat, curari vetans jussa post longiores epulas.' Nec dissimilia de *Alexandro Magno* referunt interfecto *Clito*: qui et *Jove Ammone* natum se putabat. *Schott.* Quod melius ex *Mss.* reduci existimavi. *Arntz.*

Senectæ] *Ætatis* amplius est in *Mss.* *Schott.* Et recte quidem. 'Senectus' enim adjectivum est, quod variis substantivis adjungi docuit *Vossius* de *Anal.* iii. 25. et iv. 13. et *Schotti* *Mss.* accedunt *Guelf.* et *Leid.* 1. cum editis. *Plautus Casina* ii. 3. 23. 'Senecta ætate unguentatus per vias, ignave, incedis.' Et vs. 41. 'Miram, ecastor, te senecta ætate officium

tuum Non meminisse.' Dict. Cretensis de Bell. Trojano III. 21. 'Neque dubium cuiquam, quin contemtui sit adolescentiæ senecta ætas.' Supra de Cæsar. c. 5. § 15. 'Quamquam senecta ætate imperio correpto subvenisset.' Servius ad Virgil. Æn. v. 758. 'Senatores autem alii a senecta ætate, ut Græci *γερωνολων*, dicunt:' et ad XI. 198. Arntz.

CAP. XLI. § 2 *Annis triginta*] *Annos* edidit Schottus, aliter ac vetustæ editiones et Mss. Arntz.

Publica iumenta] Equos publicos cursui deputatos: sicut idem, ut puto, Constantinus loquitur in titulo 'de cursu publico:' qui est quinquagesimus primus libri duodecimi codicis Justiniani: et quos appellare 'dispositos equos' videtur Titus Livius libro tricesimo septimo. *Vinet.* Quæ ad historicam veritatem pertinent illustrata reperies apud interpretes ad Lactant. de Mortibus Persec. c. 24. Arntz.

Quaqua iter ageret] Hæc a Victore desumpta, si qui forte comparare velit, nisi quod *vita ultima* agebant legit. Porro *Erocos, Crocus* Alemanorum rex in Mss. appellatur. Et *idem* pro *item*. Ita perpetuo *Mediolanium* sex syllabis scriptum repperi. *Schottus.* Dedimus quoque hoc loco nostrorum etiam codicum et editionum priscarum scripturam, pro qua Schottus, *quaqua iter ageret, interficiens.* Sed *situm* interponit solus Gueif. Deinde *Croco* malunt uterque Leid. *Idem* olim editi, Gueif. et Leid. prior, qui mox *Mediolanium.* Sequenti versus pro *hisdem*, quod præferunt editiones et omnes manu scripti codd. reposuerat Schottus *eisdem*, plane ut § 4. 'hisdem diebus,' quam formam in posterioris certe ævi scriptoribus male rejici et in *hisdem* mutari existimo. Dictys Cretensis de Bello Trojano II. 42. 'Hisdem fere diebus barbari paravere eruptionem:' et III. 1. 'Hisdem fere

diebus nuntius apportatur:' ita præfert optima Stephani ed. quam neglexere posteriores. Plinius Epist. III. 4. 'Recordarer quanta pro hisdem Bæticiis pericula subiissem:' sic habet codex scriptus, uti Epist. IV. 13. 'Hisdemque religio addatur:' sed ad Broukhusium ad Propert. El. IV. 7. 7. qui ibi edidit, 'Eosdem habuit secum, quibus est elata, capillos.' Ego maluissem *hosdem* retinere. Alia Cortius ad Sallust. Catil. c. 13. § 1. Postea recte *perurguebant*, interposita vocali, quomodo et infra idem lib. cap. 43. § 2. Dudum est, quod monuere viri docti ita esse scribendum, ut in optimis quibusque Mss. et in ipsis Pandectis Florentinis reperitur. Vide Pierium ad Virgil. Georg. III. 200. et Æn. I. 115. Rhodium ad Scribon. Largum comp. 66. Scriverium ad Veget. de Re Milit. III. 17. lib. v. capp. 7. et 11. Schottum cap. 42. § 14. Munckerum ad Fulgentii Mythol. III. 7. Oudendorp. ad Lucan. I. 147. Arntz.

§ 4 *Filiūque suum Crispum nomine*] Alii tamen legitimam uxorem fuisse Minervinam scripsere, de qua re videndus Spanhemius ad Juliani Orat. I. p. 64. Arntz.

§ 5 *Dissidium*] *Discidium* disertim Mss. de cujus vocis elegantia Gabriel Faërnus ad Terentium. *Schott.* Lactantius Divin. Inst. VII. 3. 'Seminibus inter se passim coëuntibus: quibus iterum resolutis, discidium atque interitum secuturum:' sic equidem malim ibi, non cum editis *dissidium*. Solum Polyh. c. 1. p. 7. 'Inter plurima humi discidia:' ubi Gryphiana ed. male *dissidia*; sed talia exempla, ubi hæc confunduntur, innumera sunt. Ex multis accipe pauca. Commentatores ad Ciceron. pro Ligar. capp. 2. et 6. et Orat. Phil. II. 8. ad Ovid. Met. XIV. 79. Barthius et Heinsius ad Claudian. Bell. Gild. vs. 241. Groenov. ad Liv. XXV. 18. Broukhusius ad Propert. El. II. 19. 16. et ad Tibull.

El. I. 5. 1. Frustra dissentit Sciopius Veris. II. 8. quem cum ipsa res, tum posteriorum omnium convincit auctoritas, et hoc loco nostri Mss. Arntz.

§ 8 *Post quintum decimum*] *Quartum decimum* confirmant edd. et Mss. (si a Leid. 2. discesseris) qui etiam mox occidit amplectantur: supra in Cæsar. cap. 41. § 11. 'Cum natu grandior patris iudicio occidisset.' Ovid. Epist. Her. VII. 118. 'Occidit internas conjux mactatus ad aras:' et multis locis. Arntz.

Præcipue forensem industriam] Equidem quod ad caussidicinam attinet, si talis fuit tempore Licinii, qualis est hodie, jure merito vocavit *pestem publicam*. Nam quid aliud quæso est? Gruter. Amm. Marcellinus xxx. 4. Arntz.

§ 9 *Agraribus*] Horrida vox et agrestis, qua offensus Frobenius, *agrariis* impressit. Schott. *Agraribus* quoque Mss. non *agrariis*, uti substitutum in Frobenii ed., quod offenderetur voce altera. Grut. *Agrariis* edd. at Mss. *agraribus* quod magis placet, ob vocis rusticitatem. Anna. Et nostri Mss. *Levior mutatio est* (nec tamen mutandum credo) *agralibus*, quæ vox jam nota lexicographis. Arntz.

§ 10 *Tineas, soricesque*] Et Lindembrochius ad Amm. Marcellinum XIV. 11. Arntz.

Fausta conjuge suggerente] Apollinaris Epist. v. 8. 'Non figuratus Constantini domum vitamque videtur vel pupugisse versu gemello consuli Ablavium vel momordisse disticho tali clam Palatinis foribus appenso: 'Saturni aurea sæcla quis requirat? Sunt hæc gemmea sed Neroniana.' Quia scilicet prædictus Augustus iisdem fere temporibus extinxerat conjugem Faustam calore balnei, filium Crispum frigore veneni.' Schott. Ibi consulendus Savaro et Scallger ad Eusebii Chron. p. 250. Arntz.

Herbam parietariam] 'Parietinum'

Amm. Marcellinus lib. XXVII. Schott.

Studia litterarum] Pro *legationes* supposuit *legatos* Leid. 2. non cogitans hæc ita poni, ut 'servitia' pro servis, 'matrimonia' pro uxoribus, et similia. Cæsar Bell. Gall. I. 34. 'Ei legationi Ariovistus respondit.' Nepos Epamin. c. 7. § 4. 'Quo cum omnium sociorum convenissent legati, coram frequentissimo legationum conventu sic Lacedæmoniorum tyrannidem coarguit.' Tacitus Hist. IV. 68. 'Trevirorum legatio illic opperiebatur.' Justin. VIII. 4. § 3. 'Non pacis amore, sed belli metu, legationes venerunt.' xxx. 3. § 5. et Tenulius ad Frontin. I. 2. ex. 1. Paulo post *Dalmatio* volunt codd. et sic supra in Cæsaribus editar, nescio librariorum culpa, an auctoris. Aliter hic omnes editi, et vere ad nummos si provoemus apud Occonem et reliquos, momente id etiam Spanhemio Diss. XI. de Usu Numism. p. 266. Arntz.

§ 16 *Tracala decem*] In aliquibus exemplaribus decem legatam mediam syllabam *Trachala*, sicut apud Festum 'Trachali.' *Decem* autem anni, et *duodecim*, et *decem*, videntur esse triginta duo anni hujus imperii: qui triginta solum supra numerati sunt. Sed hic variant et auctores et exemplaria, sicut monimus in commentario Eutropii. Vinet. Hunc locum multi non intellexerunt; neque mirum, cum variis difficultatibus laboraret: de voce 'Trachala' per litteras Sarravini consuluit Salmasium, quæ exstant in Sarravianis Epistolis num. 77. 80. et 81. Ille volebat *τράχλα*, ut allusio fieret ad ternas illas mutationes; is substituebat *tria cappa*: sed frustra. Neque enim de veritate receptæ lectionis dubitabimus, si Cedrenum audiamus p. 269. *Καὶ παρὸς τὴν αὐχένα, ἔθεν καὶ Τραχηλῆν αὐτὸν ἐκονόμαζον. Et crassus erat cervice, unde etiam Trachalam ipsum nominabant. Τράχηλα* ut notum Græcis *cervices* notant. Videatur Du

Fresne Gloss. Med. Latin. in 'Trachala' et Burman. ad Quinctil. Inst. vr. 3. p. 554. Et sic *Trachala* non ad *præstantissimus* solum, sed ad omnia reliqua tempora, cum 'latro' fuerit vel 'pupillus,' referendum erit. Inde facile inducor ut, ne *præstantissimus* suo substantivo destituatur quo exprimitur quid decem primis annis fuerit, quaque præcipue re claruerit, ut, inquam, nulla fere mutatione scribam, *Trachala, decem annis præstantissimus dux, decem sequentibus*. Hoc modo ipse auctor sibi contrarius esse desinit, cum initio hujus capituli dixisset Constantinum inperitasse 'annos triginta,' et hic nameret ex vulgata lectione annos XXXII. Decem prioribus annis res fortiter gessit, sequentibus in suos sæviit, et ultimis adeo profusionibus et largissimis impensis neglecta reip. cura deditus fuit, ut vel ideo tanquam 'pupillus' tutore indigere videretur, qui ejus nomine res administraret. Vel 'pupillus' ideo, quod ultimo ætatis tempore videretur quasi repnerascere, et mentis vigorem amittere. 'Pupillus' enim est parvus puer, quo sensu Apuleius Met. II. 124. 'Pupillus ego Mileto profectus:' et in Apolog. p. 320. 'formosa pupilla:' quomodo 'pupulus' apud Senec. Epist. 12. sed prius magis placet, cum non diversa ratione Sejanus vocetur tutor Tiberii a Juvenale Sat. x. 93. 'Visne salutari sicut Sejanus, habere Tantundem, atque illi summas donare curules? Illum exercitiis præponere, tutor haberi Principis angusta Caprearum in rupe sedentis.' Adde et Du Cange Gloss. Græcit. voce *Τραχάλας*. Melius feceris, si in contextu post vocem *Trachala* minorem distinctionem seu comma poneris, separari enim debet a sequentibus. Ceterum hunc locum, nti per litteras mihi significavit, ita legendum et distinguendum censebat Canegieterus: 'Cumque liberis filioque fratris Delmatio Cæsaris con-

firmatis tres et sexaginta annos vixisset (ex quibus dimidius ita, ut tredecim solus, inperarit) morbo consumtus est irrisor potius, quam blandus. Unde proverbio vulgari *Trachala* decem annis præstantissimus, duodecim sequentibus latro, decem novissimis pupillus ob profusiones immodicas nominatus. Ob *Thracolam* dici hunc Imperatorem volebat vir eruditissimus ob nimium in Thracas et Thraciam studium, ut nomen compositum esset ad formam atque ad imitationem *publicolæ*. Deinde pergit, *Pupillum*, ut editi libri habent, quis Imperatorem dixerit? Lampridium unum in Alex. Sev. c. 15. cujus similiter corrupti sunt libri, ut dudum doctis viris est animadversum, non moror: deinde quis hominem ob profusionem 'pupillum' dixerit? siquidem ex jure Romano constat omnem profundendi occasionem ereptam esse pupillis, non tantum tutoribus datis, sed fide cum ad pecuniam mutuandam, tum etiam ad solvendam negata. *Popillus* vero, ut legendum censeo, a 'popino' est; et ea vox luxurioso recte accommodatur: Horatius quidem contemptissime atque extremæ luxuriæ hominem ita appellatum significat Serm. II. 7. 39. 'Imbecillis, iners, si quidvis, adde popino.' Ut autem a 'corona, coronula; corolla,' sic a 'popina, popinula,' quod est in glossis *popilla*: et a 'popino, popinulus, popillus:' ita vir doctissimus. Sed dudum hæc scripseram, cum casu evolvens Lexicon Hosmanni voce 'Trachala' laudari videam Suarezium Episc. Vasion. in Epist. III. de ea voce Romæ edit. qui ex Mss. Sexti Rufi hæc verba protulit: 'L. Cassio quæstore Crassi reliquias colligente Pamphyliam obtinebat; ad bellum Epirotarum missus: ditissimum fortunatissimumque ducem prioribus decem annis invenies, duodecim continuis perditissimum grassatorem, decem novissimis, ob immensa donaria, pupillum ne-

quissimum.' Hæc quisque facile videt neque in Crassum quadrare neque in Cassium, sed loco non suo ibi a glossatore aliquo esse intrusa. Vide Ruffi Brev. c. 17. ubi nil variant editi, nec qui ad manus est scriptus cod. *Arntz.*

§ 17 *In Byzantio*] *Ex Byzantio* Gnelf. et Leid. 2. corrupte: nisi velis ita supplere, quamvis durius, sepultum esse corpus in urbe ex Byzantio Constantinopoli dicta, id est, quæ ante Byzantium, postea alio nomine fuit insignita. *Arntz.*

§ 19 *Constantinum et*] *Anferendi casu* Mss. et vulgati aliquot, ita ad tres redacta dominatio est orbis Romani: *Constantino et Constantio ac Constante filiis*: quam recte ipsi viderint. Et mox *Delmatius Trachiam*: ut et *Veronensis*. *Schottus.* Sextum tamen casum præferunt et scripti nostri et editi, quare ablativus erit, ut dicunt, absolutus; ad tres inperium pervenit, cum tot filii, id est, heredes existerent. Justin. II. 3. § 16. 'Uxorum flagitatione revocantur, per legatos denunciatis.' ibi nonnulla viri litterati et Dukerus ad *Florum* IV. 12. § 28. 'Defuncto ibi fortissimo juvene, ipsi, quod nunquam alias, senatus cognomen ex provincia dedit.' Atque post eum *Cortius* ad *Sallust. Jug. c. 68. § 1.* Unde quartum casum, nisi ab ingenio, acceperit *Schottus*, vellem addidisset. Sed talia multa in ejus ed. ubi non allata Mss. auctoritate receptam lectionem mutavit. *Arntz.*

§ 20 *Constantinus junior cuncta trans Alpes*] Natu quidem maximus inter fratres erat hic *Constantinus*, sed *junior* dicitur respectu parentis, ut ab eo, non a fratribus distingueretur; neque enim hoc opus erat, cum ille inter eos solus *Constantinus* diceretur. Hinc tollendum vitium ex *Bevenen. de Ramb. in Vita Constantis*: 'Constans et *Constantinus* filii *Constantini* occiso fratre eorum *Constantino*.' Scribe priori loco *Constantius*.

Aliud igitur agebat comitissimi ingenii femina, [Vide Not. Delph.] cum auctorem hoc loco turpis mendicium ageret. De usu vocis 'junior' vide *Salmas. et Grut. ad Pollionis Saloninum Gallienum cap. 1.* Nil magis frequens in Numismatibus, in quibus obviam FL. CONSTANTINVS. IVN. NOB. CAES. apud *Occonem, Patinum, Begerum* ceterosque, atque ita in hoc ipso, quem additum videtis, nummo. Meliores Latini dixissent 'Constantinus filius.' *Arntz.*

Annbalianus] Scribitur et *Anibalianus* neutra geminata consonante: habetque A pro I alienbi in secunda syllaba nomen hoc. *Vinet.*

Constans ceperunt] Superest ex Mss. et *Veronensi*, et illud infra ductus. *Schott.* Rejecimus ex *Schotti* nostrisque codd. inutilem vocem, quam addiderunt ignorantes librarii, quibus inusitatum erat, ita infinitivum construi intellecto hoc vel tali aliquo verbo finito. *Sallust. Jug. cap. 7. § 6.* 'Igitur Imperator omnes fere res asperas per *Jugurtham* agere, in amicis habere, magis magisque in dies amplecti.' *Dictys Cretensis de Bello Troj. II. 49.* 'Quæ ubi accipere, qui in consilio erant, admirari magnificentiam regis, maxime *Patroclus*.' Quid multa in re notiori? similia videantur apud *Perizon. ad Sanctium* IV. 5. *Freinshem. ad Florum* IV. 4. § 2. *Vorstium ad Justin. II. 3. § 7.*

Cortium ad Sallust. Jug. cap. 98. § 2. et Oudendorp. ad Lucan. vi. 318. Mox *cupidine ductus* cur ediderit Schottus, non video. Ipse enim proficitur esse contra Mss. et Veron. Neque tamen ex vetustis ante eum edd. ullam vidi, ubi hæc vox reperiretur: quapropter et jussu nostrorum codicum ipsius auctoritatem deserni. *Arntz.*

Et Marcellino] Pro tetrasyllabo trisyllabus est 'Marcellus' hic in antiquo lib. *Vinet.* Mox *Marcellus* Leid. 2. sed hic nullam varietatem reperio. *Arntz.*

Ventris secreta] *Solita* melius iidem. Supra 'officia naturalia' vocavit cap. XXI. 6. Mox *fuertint pro fierent* editi libri. *Schott.* Scribendum fide Mss. ad *ventris solita dec.* Grut. Et hoc suo testimonio comprobant nostri. *Arntz.*

Habitus venerabilem] Adde Spanhemium ad Juliani Orat. i. p. 186. *Arntz.*

Mursiam] In fine capituli *voluptarium* exstat in Guelf. et Leid. 1. faventibus prisicis edd. sed alterum melius tenentur Borrichius, Dausquinius, Vossius, ceterique cum Salmasio ad Capitolini Verum cap. 2. ut enim a 'voluntas' est 'voluntarius,' sic a 'voluptas' deducitur 'voluptarius:' de historia ipsa confer Spanhem. ad Julian. p. 186. et 203. *Arntz.*

CAP. XLII. § 4 *Pane nusquam]* Ita Mss. Veronensis in quo bello, nusquam amplius, Romanæ consumpta sunt vires toliusque inperii fortuna pessumdata. *Schott.* Nusquam omnes nostri, pro quo nunquam vulgo edebatur, qualem varietatem jam notavimus supra ad Vir. Ill. c. 2. § 13. Plinius Epist. VI. 25. 'Deinde nusquam comparuisse,' quod in nunquam corrumpit scriptus cod. Et in sequentibus *fortuna pessumdata* Mss. nisi quod forma præferat Leid. 2. *Arntz.*

§ 5 *Ticinum]* Tres editi *Thicanum* et post *pulsi purietia.* *Schott.* Ortellius videndus Thes. Geogr. in 'Thica-

num.' *Arntz.*

§ 6 *Mense inperii quadragesimo secundo]* Mox *rd barbaris* omissum in libris typo notatis, ab iis fortasse qui *barbaros* se vocari moleste ferrent. *Schott.* Non recte *barbaris* omisit Aldus et Gryphius, namque ex barbaris parentibus originem traxisse pluribus probavit Spanhemius Orbe Rom. Exerc. II. 20. et ad Julian. Orat. I. p. 219. *Arntz.*

§ 8 *Laqueo fuscæ ad collum posito]* Rectius Mss. *laqueo fascia composito:* quomodo et Veronensis. *Schott.* Sequimur Mss. omnes quibus nihil detrahit Zosimus. *Arntz.*

§ 9 *Annos quatuor]* *Annos tres,* antiquo lib. Scribit in Chronicis Hieronymus, Gallum fuisse creatum Cæsarem, anno Christi trecentesimo quinquagesimo septimo, et interfectum trecentesimo quinquagesimo nono. *Vinet.* Mss. et Veron. *annos IV.* præferunt, ut edd. fere omnes: quæ lectio præterquam quod Mss. auctoritate nitatur, etiam Amm. Marcellino extremo XIV. probatur. Non me fugit *Vinetum* lectionem mutasse. *Schott.*

§ 13 *Campis Argentoratensibus apud Gallias]* Eos etiam in Gallia collocat Ausonius Mosella vs. 3. 'Æquavit Latias ubi quondam Gallia Cannas.' Quod sint citra Ellum fluvium, ubi terminatur Gallia Sequana. Marcellinus, 'Argentoratus barbaricis claudibus nota.' *Schott.*

§ 14 *Stabant acervi]* Ex Amm. Marcellino lib. XVI. extremo: 'Ceciderunt,' inquit, 'in hac pugna Romani quidem CXXLIII. rectores vero quatuor: ex Alemannis sex millia corporum sunt inventa in campis constricta, et inestimabiles mortuorum acervi per undas fluminis ferebantur.' *Schott.* Stephanus ad Saxonem Hist. Danica lib. II. pag. 78. et Burmannus ad Val. Flaccum VI. 596. Cicero Orat. in Catil. III. 10. 'Omnis hic locus acervis corporum et civium sanguine redundavit:' et Orat. IV. 6.

‘Cerno animo sepulta in patria miseris atque insepultis acervos civium.’ Quod addit fluxisse cruorem ‘fluminum modo,’ poetis magis est usitata loquendi ratio, quam majori tumore superat Florus I. 13. ubi incendiorum vestigia Gallici ‘sanguinis inundatione’ deleta memorat. *Arntz.*

Chonodomarius] *Nodomarius*, Cassiani et Gryphii Lugdunensis typographi exemplaria. *Badomarius* vero *Baldomarus* est in membraneo cod. quatuor tantum syllabis, sed *i* inter *a* et *d* interjecta. Eundem Amm. Marcellinus libro quartodecimo et vice-simo sexto et alibi pentasyllabum facit: sed *Vadomarius* V pro B scribit. *Vinet.* *Nodomarius* nostri quoque Mss. Veronensis et Augustanus cod. Marcellino ‘Gundomadus’ est lib. XIV. Alter ‘Baldomarius’ pentasyllabus iisdem libris. Ammiano ‘Vadomarius.’ Mox *Urguere* scribunt Mss. ut infra cap. 43. Sic dixit Ansonius ad Pontium Paulinum: ‘Occidni me ripa Tagi, me Punica lædit Barcino: me bimaris juga ninguida Pirenæi.’ *Schott.* *Nodomarius* priori loco Guelf. et Leid. 2. cum plerisque editis. Alterum regem *Baldomarium* appellat Leid. 1. *Baldomarus* Leid. alter. *Arntz.*

§ 16 *Hic Constantius*] *Hunc* Veron. Mss. *hinc* melius et infra *his*. Male qui hæc a superioribus, ut alias sæpe, titulo quodam diviserunt; cohærent enim cum prioribus. Post *reverti* Veronensis absque *ut*. *Schott.* Supra *Hinc a milit.* Guelf. hoc loco *hinc Constantinus* Leid. 1. et deinceps *His Constantius* Guelf. et Leid. optimus. *Arntz.*

§ 17 *Apud Mopsocrenem*] Amm. Marcellinus lib. XXI. ‘Petiit per vias difficiles Myandam Ciliciæ ultimam hac pertingentibus stationem, sub Tauri montis radicibus positam:’ sic enim Rob. Stephani editio: Gryphii vero longe interior *Mopsuestiam*. Idem imperii vitæque anno quadragesimo et mensibus paucis exstinctum

scribit. *Schott.* Adde quoque doctos Commentatores ad eundem Ammianum XIV. 8. et XXI. 15. cum Ortelio in ‘Hemipsonestia.’ *Arntz.*

§ 18 *Felix bellis civilibus*] Et Spanhemius ad Julian. Orat. I. p. 168. Quod dicit ‘mirus artifex’ credo hanc formulam corruptam esse apud Ammianum XIV. 5. ‘Ut erat in complicandis negotiis artifex dirus:’ scribo *mirus*. *Arntz.*

Multum intemperans] *Temperans* Mss. et Veronensis, et certe confirmatur ea lectio Ammiani historica narratione lib. XXI. Similem locum supra in Augusto emendavi § 21. ‘multum abstinentens.’ *Schott.* Hoc firmant omnes nostri. *Arntz.*

§ 20 *Amantias*] Antiq. lib. *per adamantias*. *Vinet.* *Adamantias* Mss. et Veronensis codex longe optimus. *Schott.* Vulgo *Amantias*: sed rectius *Schotti* et *Vineti* codd. Mss. *Adamantias*. Jac. Durantius Variarum II. 17. mavult *amentias*. Sed *adamantias* retineri posse censeo, sive mulieres eo nomine, sive gemmas amori conciliando efficaces intelligamus, ut ‘Gorgonias’ pro philtro accepit idem Durantius. *Sylb.* Illud *Gorgonias* insana emendandi prurigine reducere volebat idem Durantius l. I. apud Quintil. Decl. xv. 7. et exponit per ‘portiones amatorias, quibus exhaustis in amicarum conspectu quidam quasi lapidescunt:’ argute sane, qui tales nobis ineptias fingunt. Sed si *Amentia* (sic enim legit) et *Gorgonia* *φάρμακον* notabunt, quid sibi velint verba ‘et alia inportna ministeria?’ Hæc utique indicare videntur *Gorgonias* et *Amantias* homines fuisse, non medicamenta. Quænam autem fuerint, dicere non licet, et Cédipo opus est. Si tamen quis vera hæc esse nomina non credat, posset per *Adamantias* (sic enim volunt quoque nostri codd. excepto Leid. 2.) intelligere ancillas veneficas; *adamantias* enim herba est magica et venefica, de qua Salmasius in Plinianis Exercitationibus p. 768.

Per *Gorgoneas* autem 'sævas,' 'pessimas,' et ad quævis scelera promptas, quomodo hanc vocem exponit Servius ad Virg. *Æn.* vii. 341. et Barthius ad Statium Theb. ii. 277. *Arntz.*

Quarum sæpe] In eandem sententiam Amm. Marcellinus initio l. xiv. cap. 1. de Constantii credo uxore loquens, stimulos admovente: cum virum potius lenitate feminea ad veritatis humanitatisque viam reducere utillia suadendo deberet. *Schott.*

Locupletum quemque] *Unus ex his, non ex iis, omnes scripti, qui cum edd. locupletium non locupletum expressere: nam utroque modo hic genitivus terminari solet.* Apuleius Met. lib. ix. p. 234. 'Liberali legum præsidio de insolentia locupletium consueverint vindicari.' Arnobius Adv. Gent. vii. p. 231. 'Cœnarum ditium et locupletium saginas.' Atque hinc facile fit quod in Veronensi conspicitur *locupletissimum quemque*, quomodo 'quisque' eleganter sæpe secum habet adjectivum superlativi gradus. Cæs. Bell. Civ. i. 39. § 2. 'fortissimus quisque.' Lælius xxiii. 18. et xxviii. 13. 'promtissimus quisque.' xxiv. 1. 'Levissimus quisque.' Plinius Epist. ix. 5. 'Honestissimus quisque.' Mæmerti Paneg. Julian. cap. 25. § 2. 'Cum vilissimus quisque honorum et divitiarum potius foret, ab his optimus quisque abigebatur procul:' et alii, inter quos Cortius ad Sallust. Catil. c. 8. § 5. Hanc scripturam recipit Gronovius locolaud. quem tamen contra Mss. non sequor. Voces *ad mensam*, quamvis viri magni patrocinio tueantur, admodum tamen mihi suspectæ sunt. An igitur procuratores sola ea bona rapiebant, quæ quis ad mensam seu mensarios habebat, cum de reliquis possessionibus posset esse securus? Præterea in nullo nostrorum codicum comparent, nisi quod corrupte Leid. 2. *ad menses*. Crediderim semidoctum aliquem de grege monachorum, cum meminisset *ponere*, quod verbum sequitur, propriè esse convi-

viorum, existimasse mentionem mensæ hic desiderari, quam lacunam ipse de suo liberaliter supplevit. Attamen summi Gronovii auctoritas tantum apud me valuit, ut potius unicus includere, quam omnino ejicere sim ausus. Unanimi etiam conspiratione scribitur *quare habes*, pro quo editi *quæ habes*. Propertius Eleg. ii. 23. 98. 'Cur hæc tam dives? quis dedit? unde dedit?' *Arntz.*

Quod laudis esset incuriosus] Non male Mss. Schotti et Veronensis *laudis suæ esset*. Grut. Et sic omnes scripti. *Increpitans* Leid. 1. *Arntz.*

Inprobans et detestans] Longe melius Schotti codd. et impressio Veronensis, *exactiones improbas detestans*: nec enim quævis exactio civis exhaurit, sed nimia, sed 'improba.' Grut. Favent omnes Nostri, et *ea crescente* Guelph. et Leid. 1. ut *lien* genere feminino videatur usurpasse. *Arntz.*

Quod eo crescente] Sic fisco ditescente exhauritur respublica. Aliam etiam causam reperisse videor, quod quemadmodum splenticis lien seditionem facit in præcordiis, (utur enim Plautinis,) ita et bella civilia seditionesque ex fisci incremento nascuntur. Hinc cinctos lienosus incedere utile esse dixit Aristoteles lib. iii. De Partibus Animalium: quod atræ bilis lien, ut hepar sanguinis sic conceptaculum; hic in dextro, ille in sinistro latere. Plautus Casina: 'Perii, cor lienosum opinor habeo, jamdudum salit: De labore pectus tundit.' Et Mercatore: 'Perii, seditionem facit lien, occupat præcordia.' Rursus Curcul. 'Quasi zona liene cinctus ambulo.' Mox, 'Lien necat; renes dolent.' Et, 'Lien directus est. P. ambula, id lieni optimum est.' Laudata igitur non immerito vox Pertinacis Imperatoris: 'Sanctius est,' inquit, 'P. C. inopem remp. obtinere, quam ad divitiarum cumulum per discriminum atque dedecorum vestigia pervenire.' Plinius Junior in aureo illo Panegyrico de fisco quædam.

Non enim vacat, nec si vacaret, liberet campum illum ingredi. *Schott.*

CAP. XLIII. § 2 *Parthi*] *Supra orbis curatione* omissa voce *Romani*: quomodo frequenter alii, et Petronius c. 119. 'Orbem jam totum Romanus victor habebat.' Prudentius Apotheosis vs. 454. 'Perfidus ille Deo, quamvis non perfidus orbi:' uti ibi lege, non *urbis*, etiam teste Valesio ad Ammianum xxv. 4. initio. Unde queritur Ovidius sibi 'orbem ultimum' habitari, id est, ultimas terras imperii Romani Tr. El. l. 1. vers. ult. 'Longa via est; propera; nobis habitabitur orbis Ultimus:' ubi minus recte *ultimus* per 'pæne ultimus' exponit Ciofanus. Nec alio sensu Cilices dicuntur 'ultimæ gentes' Ciceroni ad Fam. Ep. xv. 9. et Nepoti Attico cap. 20. § 4. Bentleius ad Horat. Od. i. 35. 29. Manutius ad Ciceron. Epist. i. 9. p. 87. Verum hoc loco ea vox præterenda non erat, cum 'orbis Romanus' mox 'Persis' opponatur l. 17. ff. de Statu Homin. 'In orbe Romano qui sunt,' &c. centum talia prætereo lubens. *Arntz.*

§ 3 *Conto percutitur*] Priscæ edd. habent *ab uno ex hostibus et quidem surgente*; male, cum respiciatur ad morem plerarumque gentium et præsertim Parthorum, qui equis insidentes et fugam simulantes tela conjiciebant in persequentes hostes. Et hac in re adhibetur vox 'fugere' et 'fuga.' Ovid. Remed. Amoris vs. 155. 'Ecce fugax Parthus, magni nova canassa triumphi, Jam videt in campis Cæsaris arma suis.' Horatius Od. II. 13. 17. 'Miles sagittas et celerem fugam Parthi:' ubi bene multa magnus Bentleius, quæ huc pertinent; is tamen audiendus non est, quod pro *celerem* reponat *reducem*, quasi prius epitheton huic rei minime conveniret. Ovidius Amoris III. 786. 'Ut celer aversis utere Parthus equis.' Sil. Ital. x. 12. 'Quæ redit in pugnas fugientis arundine Parthi:' vide quæ illic Drakenborch. Livius

xxv. 48. 'Partim sagittis ex equo atentes, et a quo nihil satis tecti sit, aversos refugiente equo certius figentes.' Nemesianus Cyneg. vs. 74. 'Imbellemque fugam referam, clausaque pharetras Parthorum.' Adeundi illic interpretes et Berneggerus ad Justin. xli. 2. § 7. Schol. Lucani l. 230. Stephan. ad Saxonem Hist. Danic. v. 129. Barthius ad Claudian. Cons. Honor. IV. 531. *Arntz.*

§ 4 *Amicorum, &c.*] Mss. *amico ex invidia rei p. discordia*. Veron. *aperitius, discrepantibus studiis amico ex invidia reipub. discordiam exercitus periculum pararet*. Editi tres, *ex invidia rei p. discordia exercitus periculum pararet*. Factum erat forte *ex rei p. Reipubl.* Hinc lectionum varietas, de qua eruditus lector arbitraturs. *Schottus.* [Vide Lect. Var.] Apud Ammian. sane lib. xxv. Juliani morientis hæc extrema sunt ad suos verba: 'Super Imperatore creando caute reticeo, ne per imprudentiam dignum præteream, aut nominatum, quem habilem reor, anteposito forsitan alio, in discrimen ultimam tradam: ut alumnus autem Reip. frugè opto bonum post me reperiri rectorem.' Simili etiam sententia orationem suam claudit Tacitus apud Flavianum Vopiscum in Vita Aurelianæ. *Sylb.*

§ 5 *Æquaverat*] Veronensis et Mss. *eo juverat*, ut cum præcedenti cohæreat. Basilienses duo *eo juverat* ediderunt. Mox pro *quam validior* scripti libri et Veron. *quo validus*, vulgo omnes *quam validus*. Schott. Forsam melius Mss. et Veronensis ed. *corporis, quo validus quidem, &c.* Grut. Unde Schottus, eumque secuti, acceperint suum *æquaverat* divinare neque; ipse primus dedit, professus tamen esse contra Mss. etiam suos; illis addo quibus ipse sum usus. Hos in tanta incertitudine sequor, et eo expono per 'ea re', 'ea scientia.' Simile quid de Antonino Philosopho dixerat alter Victor supra de Cæsar.

cap. 15. § 9. 'Philosophorum obstantium vi circumfunderetur, ne se expeditioni aut pugnae prius committeret, quam sectarum ardua et occulta explanavisset.' Nec majori auctoritate rejecit vir doctissimus quam validus, (quod occuparat omnes antea edd. et Mss.) quasi incognitum esset post comparativum sequi positivum; talia exempla invenies apud J. F. Gronovium ad Livium 1. 25. et Corinium ad Sallust. Jug. cap. 16. § 5. *Arntz.*

Sed brevis fuit] Ridicule: hæc enim ad corpus referenda sunt, non ad annos inperii; hinc Julianus 'mediocris staturæ' dicitur Ammiano xxv. 4. ubi Valesius. Ovid. Am. El. 11. 4. 35. 'Hæc habilis brevitate sua est, corrumpor utraque: Conveniunt voto longa brevisque meo.' Et Art. III. 263. 'Si brevis es, sedeas, ne stans videre sedere.' Martial. Epigr. 11. 77. 'Et pnerum Bruti dixeris esse brevem.' *Arntz.*

§ 7. *Cupido laudis immodica*] Sequenti membro Leid. 2. *cultus nimium superstitiosus*: cui scripturæ favet quod de Juliano Ammianus adnotat xxv. 4. 'Præsagiorum sciscitationi nimis deditus, ut æquiparare videretur in hac parte principem Hadrianum; superstitiosus magis quam sacrorum legitimus observator.' Sed receptam prætulerim, nam *superstitiosus* satis indicat, peccasse in eo, quod anili et inepto cultu Deos prosequeretur; vox enim illa apud ipsas gentes in vitio ponebatur, inde 'vanam superstitutionem' dixit Virgil. *Æn.* viii. 187. ubi Servius, 'superstitio est timor superfluum et delirus,' quem confer ad vi. 596. Cicero de Divin. 11. 60. 'Superstitio inbecilli animi atque anilis:' et de Natura Deorum 11. 28. 'Ita factum est in superstitioso et religioso, alterum vitii nomen, alterum laudis.' *Arntz.*

Cui salus propria] Amm. lib. xix. 'Nec enim abnuimus salutem legitimi principis propugnatoris bonorum

et defensoris, unde salus quaeritur aliis consociato studio inveniri debere.' *Schott.*

Tum maxime in bello] Mallem in bello maximo conservanda est, absque tum: sic enim Veronensis et Mss. Post abductus sit August. cod. *Schott.* *Tum* abest quoque a nostris, qui in bello maxime dederunt. *Arntz.*

§ 8 *Ingens globus caelo labi*] Gryphius caelo labente diem. Cæterum de expeditione in Persas Juliani vide Sex. Rufum extremo Breviario, qui in duobus Mss. antiquissimis 'Festus dictator,' non 'Sextus' appellatur: quod obiter monendum putavi. *Schottus.* Rectius legas igneus globus, cum Sylburgio, ad stipulante Ammiano. *Gruter.* Melius Leidenses quoque codd. caelo labi ante diem, ex quo deinceps contractis in unum duabus vocibus suam scripturam concinnarunt; quam minime hic necessariam esse adjecta temporis significatione noctis sensus declarat. Verbum ipsum 'labi' de talibus meteoris hand infrequens. Livius xli. 21. 'Faces eadem nocte plures per caelum lapsæ sunt.' Virgil. *Æn.* 11. 693. 'De caelo lapsa per umbras Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.' Seneca Phœnis. vs. 530. 'Aut qualis cadit Delapso caelo stella.' Claudianus Rapt. Proserp. 1. 232. 'Præpes sanguineo dilabitur igne cometes Prodigiale rubens.' Frontin. Strateg. 1. 12. ex. 6. 'Quum fax de caelo nocte delapsa.' Capitolinus in Anton. Philos. cap. 13. 'Concionabundus ignem de caelo lapsurum.' Arnobius adv. Gentes 1. vii. p. 227. 'Audire desidero, aut caelo aliquid lapsum.' Ammianus 1. xxv. c. 2. 'Corpora enim qui credit aut caelo posse labi,' Eginhartus in Vita Caroli cap. 32. 'Vidit repente caelitus delapsam cum ingenti lumine facem:' ibi inspicie Goldastum, qui inter reliqua adfert locum e Sigeberto Gemblacensi de Stephano Papa: 'Apparuit magnum signum in caelo, globus scilicet igneus a parte austra-

li declinans,' &c. qui locus favet Sylburgio, cuius egregia est conjectura, quam vellem a Mss. jvari. Simpliciter tamen eo sensu hac voce est usus Cicero de Divin. 1. 43. 'Cum cælum discessisse visum est, atque in eo animadversi globi.' Audacius est quod et illic excidisse vocem existimet Davisius, scribendumque in eo *ignei animadversi globi*: quam opinionem nec sibi placere testatus est nuper Wopkens. in Lect. Tull. III. 4. Manilius 1. 837. 'Et globus ardentis sequitur sub imagine' barbæ.' Vide quæ collegit ad Frontini laudatum locum Keuchenius. *Arntz.*

CAP. XLIV. § 1 *Incola agri Singidonensis*] *Insula* Mss. Pithœi; Danielis vero in *solo agri Sigindonensis*, quomodo fere et Veronensis, qui mox *dicere* legit. *Schott.* *Insula* Guelf. Aldus et Gryphus: in *solo* uterque Lugd. quod sumus secuti. Pro *Jovianus* omnes olim edd. *Jovinianus*, uti et mox. *Arntz.*

CAP. XLV. § 3 *Aggeritur*] Puto legendum *oggeritur*, quod in omnibus Mss. et Veronensi comparet. *Schott.* Mss. et Veron. *oggeritur*, ea scilicet forma qua *obtruditur*. Sylb. *Oggeritur* omnes mei. Plautus Pseud. III. 2. 23. 'Boves qui convivas faciunt, herbasque oggerunt.' Appul. Apologia p. 315. 'Quidquid larvarum oculis tuis oggerat.' et Florid. p. 357. 'Quibus mos est oggerere semet otiosis præsidibus.' *Arntz.*

§ 5 *Quamquam enim*] *Quamquam esset* Veronensis Mss. *hæsit pro esset*, in quibus et *vehemens* desideratur. Mox *infectus vitiiis* Pithœi, Cujacii Mss. et Veronensis: non placet, nec illud *cupitor pro punitor*. Inde *memoratus sum* scripti libri, vulgatam tamen lectionem ut castiorem præfero. *Schott.* *Quamquam hæsit ad Leid.* 1. *Quamquam esset ad Leid.* alter; et *quamquam enim hæsit ad Guelf.* *Quamquam esset* confirmat Paullus Diaconus, qui hæc et multa iisdem narrat verbis initio libri undecimi. *Veh-*

mens abest ab utroque Leid. Pro *infectus* omnes mox scripti *infectus*, quæ videtur vera scriptura, quamvis displiceat eruditissimo Schotto. Per voculam enim *tamen* reliquis virtutibus, quas memoraverat, addit, eum infectum fuisse vitiiis, et maxime vitio avaritiæ. Quod in eo Imperatore damnat itidem Ammianus xxx. 8. Deinceps si contra unanimem codicum consensum *punitor* retineamus, multum favebit, quod cap. 2. § 24. supra dixerat: 'Cumque esset luxuriæ serviens, erat tamen ejusdem vitii severissimus ultor, more hominum, qui in ulciendis vitiiis quibus ipsi vehementer indulgent, acrea sunt.' Sed non reperio apud alios, eum in avaros pœnam aliquam statuise, (quis enim principum hoc unquam cogitavit?) sed quidem, ut eorum possessiones ad se traberet, insidias struxisse potentioribus; testatur id Ammianus eo, quem dixi, loco: ideoque *cupitor* expressi, ut magis auctor respiciat ad sensum, quam ad verba præcedentia, et *pecuniæ* vel tale quid intelligatur; vel, si ita velis et hoc placet magis, ipsa vox *vitiiis*, quæ proxime erat repetenda. *Arntz.*

§ 6 *Genera vetustissimorum meminisse*] Lego *pingere venustissime, meminisse*, ex Veronensi et Mss. Floriacensis tamen *vetustissime*. Editi libri *genera vetustissimorum meminisse* excuderunt, forte quod arma sequerentur, quæ, ut conjicio, ad gentilitia insignia homines curiosi (qui nihil præter fumosas imagines alienasque virtutes admirantur) retulerunt, ut in genealogiis recensendis excelluisse Valentinianum dicat, sed nihil agunt. Cæterum de Adriani artibus supra c. 14. unde sententiam de hoc loco meam confirmari posse video. *Schott.* Schottus ex Mss. et Veron. mavult *pingere venustissime, meminisse*. Sed cum ex veteribus libris quidam *vetustissimus* habeant, sic etiam legere possumus: *Pingere, vetustissimorum meminisse*. Sylburg. Lectionem Schotti compro-

dant omnes codd. et confirmatur ex his quæ cap. 14. dicta sunt, et Amm. Marcellino xxx. 9. 'Scribens decore venusteque pingens et fingens, et novorum inventor armorum.' Altera scriptura satis est inepta, nec melius a quibusdam exponitur. *Arntz.*

Nova arma meditari] Sed Hadrianus rei militaris fuit peritissimus, multaque nova instituit, ut norunt doctiores cum Salmasio ad Spartiani Hadrianum cap. 10. et Stewechio ad Vegetium de Re Mil. lib. 1. cap. 8. *Arntz.*

Fingere terra] *Cera* Mss. terra vulgati. *Schottus.* Legendum cum Mss. *cera.* Gruter. *Cera* plerique Mss. id quod secutus est Paullus Diaconus, qui totidem verbis 'fingere cera seu limo simulacra:' et ita debere legi satis apparet ex addita voce *limo*, ne auctor bis idem dicat. Virgil. Ecl. VIII. 80. 'Limus ut hic dureascit, et hæc ut cera liqueascit.' Servius ibi: 'Fecerat illa duas imagines, alteram ex limo, alteram ex cera.' Ovid. Epist. Heroid. vi. 91. 'Devovet absentes simulacraque cerea figit.' Justin. xxxvi. 4. § 4. 'Ab hoc studio ærarie artis fabricæ se tradidit, cerisque fingendis.' Mnnckerus ad Hyginum Fab. civ. et Heinsius ad Ovid. Epist. Heroidum XIII. 152. Juvenalis Sat. VIII. vs. 19. 'Tota licet veteres exornent undique ceræ Atria; nobilitas sola est atque unica virtus.' Imagines namque familiarum ceræ erant, de quibus Curtius ad Sallust. Jug. cap. 4. *Arntzenius.*

Sermonibus] *Sermone* singulari numero iidem scripti. *Schott.* Ita nos tri et Paullus Diaconus. Ammianus xxx. 9. de hoc Imperatore: 'Memoria sermoneque incitato quidem, sed raro.' *Arntz.*

Si ei infidis hominibus] *Fædis hominibus quis sese* Mss. et Veronensis. Antiquitus excusi, *Atque ut breviter concludam, semper criminibus, quibus sese:* corrupte. Quidam libri *Si infidis*

careret. Schott. Præstat Mss. librorum lectio, *si ei fædis hominibus, quibus se, &c.* Grut. Non hic necessarium est epitheton, quod *infidis* opponatur; nam tum aliud requireretur merito, quod τῶν prudentissimis esset contrarium: melius est recipere cum omnibus Mss. tale adjectivum, quod ad utrumque referri potest. *Arntz.*

Firmus] *Firmius* Leid. 1. corrupte. *Arntz.*

§ 8 *Apud Bergentionem]* *Bregitionem* habent alia exemplaria, ut et Ammianus libro tricesimo. Hieronymus et Orosius 'Brigitionem' appellant. *Vinet.*

Inpetu sanguinis] *Mox sensus integer* Leid. alter, quomodo Horatius, 'Integer vitæ, scelerisque purus.' Ovidius Met. IX. 440. 'Qui, dum fuit integer ævi, Terrerat magnas, ipso quoque nomine, gentes.' Et multa talia apud poetas. *Arntz.*

Saturitate] *Securitate* Mss. uterque et Veronensis cod. non probo. *Schottus.* Neque ego, licet velint Mss. Mox iidem et edd. *detulere* non *retulere*, pro 'narravere.' Virgilinus, 'Detulit armari classem cursuque parari.' Ea frequenter confunduntur. Vide ad Val. Maximum 1. 1. de relig. observ. exem. 3. sed ibi omnino *delata* reti nendum; non enim augures habebant potestatem 'referendi' ad ænatum, sed quidem 'deferendi,' ut notum est. *Arntz.*

Equitio] *Equitio et Merobauda e propinquo creatur Imperator* Floriacensis et Cujacii Mss. Vide quæ notavi cap. 36. *Schott.* Eam præpositionem præcedens littera deleverat, quam e Mss. reducimus. Alii non *quadiennem*, sed *quinquennem* faciunt, qua de re Vales. ad Ammian. xxx. 10. et Spanhem. de Usu Num. diss. XII. p. 381. *Arntz.*

CAP. XLVI. § 1 *Annos tredecim]* *Decem* dumtaxat vulgati omnes: et mox *mutare iudicia, verus, in amicos fidus.* Infra quoque *Procopius tyrannus cadens exstinguitur.* Veronen-

sis vero amplius, *periculo cujusquam insuetus. Sane valde timidus.* Schott.

§ 2 *Concrematus est*] Cum optima Mss. edidi in *casa deportatur vilissima*; non in *casam d. vilissimam*, ut vulgo edd. Sic 'deducere in Ida monte' dixit Hyginus Fab. XCII. ubi multa Munckerus: confer quæ supra cap. 33. diximus. Arntz.

CAP. XLVII. § 2 *Apud Argentarium*] *Argentarium* prima declinatione legimus in antiq. lib. et apud Paulum monachum, et Amm. Marcellinum libro tricesimo primo. *Vinet.* Hic fem. gen. libri veteres, qui et *Trachiam* scribunt, partim *Traciam* et *Gothas Hunosque* non geminatis consonantibus. *Oppidum* forte illud quod hodieque nomen retinet in agra Lemovicum, *Argenton.* 'Argentum' amnem Galliæ Narbonensis fluvium celebrat Plinius et M. Tullius Epist. lib. x. *Schottus.* Mss. *Argentariam* fæmin. sine: itidemque Amm. Marcell. Cassiodorus, Hieron. P. *Diacon.* *Sylb.* *Argentariam* recte quoque nostri. Lectu digniora sunt, quæ de situ hujus urbis attulit Valesius ad Ammian. xxxi. 10. et post eum Cellarius Geogr. Ant. II. 3. p. 182. 'Argentariam oppidum Galliarum' vocat Orosius VII. 33. Ceterum non multo deterius post legeretur *millia uno bello.* Uno enim prælio id factum fuisse constat. 'Bellum' pro 'prælio' dici exemplis confirmavimus ad Vir. Ill. c. 53. Porro *millia* desideratur in omnibus meis scriptis, quod fortasse ex compendio numeri millenarii, qui per *m* exprimitur, originem traxit. Cum enim scriperat auctor *Alamannorum in bello extinxit*, stupidus deinde librarius ignorans quid sibi littera *m* vellet, ex eo in fecit, qui error facilis et obvius, ut patet ex his quæ notamus ad Vir. Ill. c. 66. § 2. Scio *Diaconum* eodem modo scribere c. 30. 'Millia Alamannorum in prælio interfecta.' Sed potuit et ille in corruptum codicem incidere. Arntz.

§ 3 *Taifalia*] Quid. *cod. Taiphalis*, at non item Soidas, apud quem prima tenai legitur *Ταίφαλος.* *Sylb.* *Taifaliaque* seu *Taiphalisque* omnes manu exarati, quorum jam sub Trajano meminit Eutropius VIII. 2. Conjunctionem particulam adjecimus ex scriptis et edd. sup. c. 15. § 3. 'Regibus nationibusque et populis.' c. 42. § 6. 'Vulnere naribusque et ore cruorem effundens.' § 18. 'A cibo vinoque et somno multum temperans.' Multa supra ad c. 8. § 4. *Degenti* uterque Leid. Arntz.

Hunnis] *Unis* Leid. 2. *Hunis* Leid. prior. Nec honorificentius his populis testimonium exhibet Claudianus in Rufin. II. 270. 'Qui nos aut turpibus Hunnis Aut inpacatis famulos præstabit Alanis.' Seneca Thyest. vs. 629. 'An feris Ister fugam Præbens Alanis.' Nonnulla huc pertinentia Freherus ad Ansonium Mosella vs. 9. et Barthius ad Claudian. in Ruf. I. 321. Arntz.

§ 4 *Controversias rhetorum*] *Controversa rhetorum* Veronensis, Cujacii Ms. et Pitheci: cujus etiam opera Quinctiliani Declamationes seu *Controversiæ* propediem in integrum restitutæ, Deo favente, apparebunt, una cum Salviano Massiliensi episcopo altera parte ampliore: sic enim hortante me vir humanissimus juxta ac doctissimus facturum recepit. Quam etiam spem nobis fecit Puteanus fore, ut cum Mss. plurimis comparatos Panegyricos brevi in vulgus exire patiatur. Nam quæ Senecæ nomine circumferuntur *Controversiæ* seu Declamationes, ut germanæ Senecæ Neroniani sint vereor; patris potius illius esse credo: hoc volui nescius ne esses. Schott.

Ferire perite sibi destinata] *Perite sibi*: locum hunc, ut opinio mea fert, glossæ hoc sædavit; in insulam igitur deportetur. A fuit certe a Veronensi, nedum a Mss. omnibus. Schott. Recte damnavit vir laudatissimus glossæ, quod repudiant omnes

quos vidi, et Paullus Diaconus, sed in eo peccat Guelf. quod *distincta* scribat contra vim vocis. Curtius VII. 5. § 41. 'Namque adeo certo ictu destinata feriebat.' Eumenius Paneg. Constant. c. 8. § 1. 'Non enim ulla Persarum Cydonumve tela tam certis jactibus destinata fixerunt.' Dict. Cretensis Bell. Troj. III. 1. 'Sagittarum dominus et destinata ferendi arte mirabilis.' Eodem lib. c. 18. 'Ulyxes cum Merione destinatum confixere:' ubi male eruditissima illius scriptoria interpres *destinatum* reponit, cum ntique 'locum' subintelligendum foret. Livius XXI. 54. 'Omnes copias ad destinatum jam ante consilio, avidus certaminis eduxit:' hæret ibi vir magnus, et locum interponunt scripti, quæ vox si a codd. abesset, non magnopere desiderarem. Vegetius de Re Mil. III. 2. 'Cœpto itinere ad destinata perveniunt.' lib. eod. cap. 6. fin. 'Inpedito itinere circumveniat exerecitus, priusquam ad destinata perveniat.' Symmachus Epist. II. 67. 'Facili itinere ad destinata pervenimus.' Epist. III. 62. et Epist. IX. 73. De illa vocis 'destinare' significatione agit Barthius ad Statium Theb. VIII. 438. et Savaro ad Sidon. Epist. I. 2. Arntz.

§ 5 *Reipublicæ gerendæ*] Nihilo pejus Mss. *reipublicæ regendæ*. Gruterus. Priori membro nil variant Mss. et Paullus Diaconus: sed pro *gerendæ, regendæ* Guelf. et totam vocem ignorat Leid. 2. Scilicet insolentius librario videbatur loquendi genus 'gerere remp.' ideoque illud in notioem multo phrasin mutavit, quo tamen auxilio potnissemus facile carere. Spartianus in Ælio Vero c. 3. 'Eum, quem non multum ad remp. gerendam probaret, ob hoc tantum adqoptasse.' Lampridius in Alex. Severo cap. 46. 'Eos esse promovendos, qui per se remp. gerere possent.' Justinus XIX. 2. § 3. 'Per hos res Carthaginensium ea tempes-

tate gerebantur.' Hunc locum eodem modo emendare conatur Schefferus, cujus tamen emendationes in eo scriptore non semper eadem facilitate procedunt. Pomponius I. 2. § 2. de Orig. J. 'Senatus non perinde omnes provincias probe gerere poterat:' ubi etiam *regere* voluerat Muretus, sed priorem lectionem merito defendit Cujacius ad illam legem, et elegantiarum peritissimus vindex Bynkershoekius Præterm. de O. J. p. 33. Quoties has voces corruperit indocta natio, non opus est docere. Inspice tamen Bronckhusium ad Tibull. El. III. 3. vs. 22. Davis. ad Cæsar. v. 17. § 2. Cortium ad Sallust. Jug. c. 58. § 4. et Oudendorp. ad Lucan. IV. 662. *Neglegeret* exprimit deinde Guelf. et sequenti capite *intellegimus* (non *intellegamus*, ut scribit Schottus) idem cod. cum Leid. 1. Vetustæ edd. *intelligimus*. Illa scriptura exstat in ipsis ff. Florentinis, tum apud alios, ut Vegetium de Re Milit. I. 3. 'Umbra negligens,' uti edidit Scriverius: Scribon. Largum comp. 103. 'Unusquisque intellegit:' et comp. 122. 'Ut intellegant.' Vide Dauq. Orthogr. part. II. p. 167. et 209. Cortium ad Sall. Catil. c. 10. § 4. Jug. c. 30. § 22. Arntz.

§ 6 *Capitur*] Concinnior erit membrorum similitudo, si legamus *cape-retur*. Sylb. Sed Mss. *capi*, quod placet præ editis, qui omnes *capitur*. Per conjunctionem diversos modos conjungi certum est, et vide Perizon. ad Sauctium I. 18. § 1. Quomodo in scripto cod. reperi apud Senecam Phæn. vs. 291. 'Tu inpii belli minas Averte versus, tuque recordes potes Inhibere juvenes.' *Capetur* tamen legit Paullus Diaconus, sed ille solet talia mutare, quæ sibi duriora videbantur. Arntz.

Eodem habitu] Habitus cultusque insolentia atque immodestia semper odiosa; odiosa et Cæcinæ apud Corn. Tacitum. Histor. Augustæ lib II.

'Ornatum,' inquit, 'ipsius municipia et colonie in superbiam trahebant, quod versicolore sagulo braccas, tegmen barbarum indutus togatos alloqueretur.' De Maximo autem vide Sidoniam Apollinarem lib. II. epist. tertiadecima. *Schott.* Valde vero sibi eos demeretur Princeps, quorum utitur vestitu; ut pluribus ostendimus ad Taciti illa Annal. I. 41. 'Militari vocabulo Calignulam appellabant; quia plerumque ad concilianda vulgi studia, eo tegmine pedum induebatur;' ut et ad illa ejusdem Annal. II. 59. de Germanico: 'Multaque in vulgus grata usurpavit; sine milite incedere, pedibus intactis, et pari cum Græcis amictu.' *Grut.*

Qui vixit annos triginta octo] *Annos viginti novem* liber calamo scriptus. Sed hi numeri sunt utriusque falsi, si sua tempora satis noverunt Hieronymus et Prosper, qui Gratianum esse natum anno Christi trecentesimo sexagesimo tertio, et occisum anno Christi trecentesimo octogesimo septimo, scripserunt. Sic enim non plus viginti quatuor annos vixerit Gratianus. *Vinet.*

CAP. XLVIII. § 1 *Annis viginti septem*] Scribendum *decem* pro *viginti*, quomodo habet Cassiani nostri cod. Vide Prosper, et Orosii, et Cassiodori rationes. *Vinet.* Rursum numeri variant: factum id propter notarum compendia. Vulgati omnes, quos vidi, demto Veronensi XXVII. Infra pro Δ *Græcis* iidem a *Græcis*; moxque *cognitione principii*: neutrum placet. *Schott.*

§ 3 *De hoc etiam*] *Amm.* Marcellini libro vicesimo nono. *Vinet.*

§ 4 *Præsumeret*] Amplius *Mss.* *Deberi præsumeret, scelestæ cupidinis supplicia persolverat.* Eleganter vero probum illud Veronense exemplar; quo solo fere scipione vulgatam editionem prope collapsam stabilire atque constitnere me potuisse, ut reliqua defecissent subsidia librorum, confidebam: sic igitur præfert, *Cum sibi imperium deberi præsumeret, scelus*

captæ cupiditatis persolverat. Infra quoque *appetit* pro *petitus* venens pro sollicitatus. *Schott.* *Deberi* interponunt nostri et Paullus Diaconus; in reliquis nihil mutant, nisi quod *persolverat* *Guelf. Arntz.*

§ 6 *Maximum*] Videtur Noster adversari reliquis historicis, qui intra Aquileiæ muros, non apud eam urbem, Maximum interfectum esse tradidere: adde Sulp. Severum in Vita Martini c. 20. et qui Imperatori hanc victoriam gratulatur, Pacatum cap. 37. ubi in fine scribo, *Gratulantes annis senes, pueros tibi longam senectutem voventes, non servitutem, quod commaculat edd. confer sequentia.* Sed hoc loco dissensum tolles, si apud *Aquileiam* exponas 'Apuleiæ,' quomodo præpositio ista urbium vel regionum nominibus addi consuevit, ut denotet, non ad sed in aliquo loco factum, uti jam antea monimus præcedenti capite 40. § 8. Ausonius Paneg. cap. 13. 'Municipalem scholam apud Visintionem Lugdunumque variando, non ætate quidem, sed vilitate consequit.' Sulp. Severus Hist. I. 5. § 2. 'Inde apud Carras una cum patre diversatus est:' II. 17. § 2. 'Apud Babyloniam defunctus est.' c. 31. § 6. 'Apud Hierosolymam episcopus fuit:' quibus omnibus locis videndus Vorstius, Junius ad Tertull. de Spectac. c. 3. et Heumann. ad Eutrop. v. 6. Sed quod ibi existimet vir doctus ita quoque locutum esse Cicero-nem ad Fam. Epist. XVI. 3. credo eum falli; nam ibi 'apud Alyziam' est, quod superiori epistola dixerat 'ad Alyziam,' non in ipsa urbe Alyzia; neque enim sic loquuntur castiores Latini. *Arntz.*

§ 8 *Quantum scripta veterum et picturæ docent*] Quæ picta, et quæ scripta exstabant ab veteribus de Trajano, et non de Theodosio. Scripta namque antiquorum hominum et picturas non adduceret de Theodosio, qui Theodosium cœvus vidisset, ejusque mores perspexisset. Nisi

forte hæc postrema de Theodosio (quæ iisdem verbis in eo leguntur, quod Eutropii breviario subjecit Paulinus Diaconus) ad Victoris historiam ab iis esse adjecta velis, quibus veterum scripta contaminare nulla fuit religio. *Vinet.*

s, absque eo] Paulinus Diaconus addit simile: *eo simile, absque eo*, in quibusdam exemplaribus. *Vinet.* Ceterum hanc descriptionem confer cum illa Plinii Paneg. c. iv. unde nonnulla ad illustrationem peti possant. *Arntz.*

§ 9 *Communis*] Barthinus Advers. xviii. 7. per 'popularem' exponit. Est is, qui se super inferiores non superbe extollit, sed erga minores benignus est et facilis. Cicero de Senect. cap. 17. 'Ceteris in rebus communem erga Lysandrum atque humanum fuisse,' ut recte enim locum constituit Grævius. Adde de Amicit. c. 18. Schott. supra ad Epit. c. 18. § 5. Eleganter mox loquitur Noster *erudita mirari*, cum *mirari* sæpe sit aliquam rem ita probare, ut eam imitari et consequi cupiamus; 'optima enim' (utor verbis Servii ad Virgil. Æn. viii. 517.) 'ingenia necesse est, ut ea, quæ mirantur, imitentur.' Hoc de Imperatore suo prædicat infra § 11. Ovid. Epist. Her. ii. vs. 77. 'Quod solam excusat, solum miraris in illo; Heredem patriæ, perfide, frandis agis.' Et sic libenter vellem secutus scripti cod. fidem apud Martialis. reponere Epigr. i. 40. 'Si quis erit recti custos, mirator honesti, Et nihil arcano qui roget ore Deos.' Corruerunt elegantiam poëtas, quæcunque librarii *imitator* reposuerunt, quod tamen novum non esse crimen docuerunt Ovidio restituendo Heinsius et Burmannus ad loc. laud. et ad Virgillii locum Jesuista doctissimus La Cerda. Ovid. Epist. Her. v. 81. 'Non ego miror opes, nec me tua regia tangit.' Cicero de Officiis ii. 20.

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

'Sed corrupti mores depravatique sunt admiratione divitiarum.' Just. xi. 10. § 1. Hoc modo Græci suum *θαυμάζειν* adhibent, ut Arriani Exp. Alex. lib. iv. p. 164. edit. Gron. *θαυμάζοντα δὲ ἦδη τὰ Περσῶν καὶ Μήδων*, quod verti potuisset cum Curtio vi. 6. § 2. 'Persicæ regiæ, par Deorum potentiam, fastigium æmulabatur.' Suidas in *Θαυμαστὰ*, Casaubonus ad Theophrasti Charact. c. 5. p. 46. et Cuperus Observ. ii. 1. *Arntz.*

Erga se] Mss. et Veronensis auctiores *erga se vel patrem aspero casu*. Rursum *vinolentiam scilicet, et cupiditatem triumphandi*. Schott. Non improbanda quorundam impressorum librorum scriptura, *erga se velut patrem*. Sylb. Bene Mss. *erga se vel patrem aspero, &c.* Inde Stephani ed. *erga se velut patrem*, minus recte; quamvis eam non improbandam censeat Sylburgius. *Grut.*

§ 10 *Vinolentiam*] 'Usam Trajanus post secundam mensam potandi usque ad quinque pocula instituerat: eum Alexander Severus inter amicos militares reservavit.' Ælius Lampridius, et supra § xiii. n. 4. de triumphandi cupiditate quædam etiam ad Augustum Octavium. *Schottus*. Post *detestatus* voculam est, quam Schottus jam uncis incluserat, non agnoscent Mss. optimæ fidei: et pro *invenerit* non bene Leid. 2. *inminuerit*. *Arntz.*

Psaltriasque] Savaro ad Sidonium Epist. i. 2. p. 20. *Arntz.*

Tanquam sororum] Tres editi *reorum*. Hujusmodi autem nuptiæ Claudii Imperatoris cum Agrippina: supra c. iv. § 10. vide Tacitam extremo quarto annali. Tulit et Cocceius Nerva, 'ne fratris filiam uxorem ducere liceret.' Xiphilinus e Dione. *Schott.* Mss. et quædam edd. *si nimium perfectos* more Græco, qui *ἕγαν* et *ἕλαν* sæpe usurpant pro *ἕκαστος*, *summe*. Sylb. *Nimum* Aldus, Gryphius, Guelf. et Leid.

3 H

1. quod amplector. Si enim *nimium* addatur nomini, hæc duo conjuncta superlativum gradum exprimunt. Propertius El. II. 23. 99. 'O *nimium* nostro felicem tempore Romam.' Spartianus Hadriano c. 21. 'A militibus propter curam exercitus *nimiam* multum adamatus est.' Claudianus Cons. Olyb. et Prob. vs. 30. 'Aut *nimias* laudes ignoret Olybri.' in Rufin. I. 166. 'Nimiumque elatus avaro Pascitur intuitu.' Eutropius X. 16. 'Nimius religionis Christianæ insectator:' qui locus sic vel sine emendatione exponi potest. Symmachus Epist. v. 74. 'Esse in illis scientiam juris idoneam *nimis*.' Diect. Cretensis III. 13. 'Quarum Diomedea *nimium* juveni et omni affectu dilecta fuerat.' Rittershusius ad Gunth. Ligur. de Gest. Fred. Barb. II. 104. 'Urbs opulenta *nimis*.' Et Columbus ad Lactantium Mort. Persec. c. 26. Arntz.

§ 11 *Ad cognoscenda*] Favet Guelf. et Leid. 1. cum vetustis edd. Ex iisdem Mss. mox dedimus *libertatiq.* Arntz.

§ 13 *Severa præcepta*] Melius Cujacii Mss. *severe præcepta*. Schott. *Severe* Leid. 1. Arntz.

§ 14 *A naturæ munere*] *A natura* Mss. et Veronensis, ex quibus τὸ *didicerat* superare didici: forcis igitur ejiciatur. Mibi sane hic dignus vindice nodus videtur, qui manum ad finem properanti injicit; et cujus solius causa non male in castiganda hac Epitoma tempus posuisse, nec operam in edendo lusisse videar. Conjecturam proponam, post eam argumentis, qua potero, confirmabo. Floriacensis cod. *quod Augustus a philosophiæ doctore* . . . Hinc forte spatium vacuum relictum ab hæsitante librario, quem in vacua mitteret (obliteratis vel vetustate, perfidia, errore, vel dubitationis causa nominibus, ut supra in Augusto de Ovidii scriptis cap. 1. § 24. admonui) *Athenodo-*

rum ne an *Livium*: Græcam illum; hunc Romanum. Nam Augustana ed. Andræ Cratandri et Sebastiani Gryphii aliter paullo hæc notant: *Unde modica dilatione emolliabatur. Aliquando severa præcepta habuit de Livio, vel quod Augustus a philosophiæ doctore didicerat: qui cum, &c.* Quæ lectio non frustra est in tribus editis. Sed qui Patavinus Livius Theodosii æqualis? Non magis quam Livius Andronicus poeta: nam ille Tiberii principatu obiit. Eusebius Chronicis. Transposita igitur verba aliquando sic collocare tentabam: *severa præcepta habuit, ut de Livio Augustus philosophiæ doctore: qui cum.* Sed magis est ut absque ulla transpositione intelligamus de T. Livii philosophicis scriptis præcepta hausisse Theodosium. Philosophica enim Livium præter historica in literas misisse, posterisque tradidisse, Seneca philosophas et ipse docet, Epist. c. et cum M. Tullii et Asinii Pollionis philosophicis committit; adeoque Fabiani Papirii anteponit. Locum quia corruptus est, ut legendum censeo, apponam: 'Scripsit,' inquit, 'et Dialogos, quos non magis philosophiæ annumerare possis quam historiæ: et ex professo philosophiam continentes libros.' Nam quomodo doctissimus Pinciannus tentat, coactior lectio, nec a Mss. est. Sed autem vellit historiæ veritas, jubetque meminisse ab Athenodoro Stoico consilium hoc datum Augusto, auctoribus Plutarcho, Snida, Juliano, Zosimo, Glyca, Manasse, cæteris; quos excipere longum esset ei qui terram videns vela contrahit. Contentus igitur qui in manibus est paucorum, Julianum inperatorem de Inperatoribus loquentem ἐν τῇ περὶ Καισάρων λόγῳ citasse. Heic enim ita inducitur Augustus: Παρέσχον ἐμῶν τῇ φιλοσοφίᾳ χειροθήη, ὥστε καὶ τῆς Ἀθηνοδώρου παρήσιας ἠνεχόμεν οὐκ ἀγα-

νακτῶν, ἀλλ' ἐδφραυνόμενος ἐπ' αὐτῆ καὶ τὸν ἑνδρα καθάπερ παιδαγωγὸν ἢ πατέρα μᾶλλον αἰδούμενος· ἄρειον δὲ φίλον καὶ συμβιωτὴν ἐπιγράφομαι. Plutarchus certe in vita Poplicolæ, Athenodori quædam advocat, Octaviæ Cæsaris sorori inscripta. Tranquillus etiam literis Augusti Athenodorum Claudio Tiberio appositum docet, quicum quotidie versaretur, usque sapientior efficeretur. Claudio cap. 4. Idem tamen cap. 41. Livium quoque familiarem fuisse, adeoque scribendæ historię auctorem Claudio existitisse. Quid si igitur loco *didicerat*, quod in Mss. *afuisse* jam diximus, vel *Livio*, vel *Athenodoro* (uterque enim Augusto juxta familiaris) scriptum fuerit? Sed hæc conjectura tantum nostra, non *τεκμήριον*. Vulgatam igitur lectionem Frobenii et Vineti retinere placet, quasi philosophi nomen auctoris memoriam fugerit; dum veritas Democriti puteo mersa in apricum proferatur, Temporis enim filia est. *Schott.* Mss. et Veron. *a natura*: a quibus etiam sequenti versu abest inclusum *didicerat*. In quibusdam edd. legitur hic locus: *Unde modica dilatione emolliebatur. Aliquando severa præcepta habuit de Livio, vel quod Augustus, a philosophiæ doctore didicerat*. In qua lectione Gifanio *παρεμβεβλημένα* videntur ista, *aliquando severa præcepta*. Sylb. Vox *didicerat* delenda, suadentibus libris calamo exaratis, in quibus non visitur: iidem quoque habent *a natura* tantum. *Grut.* Nescio quas in loco apertissimo turbas excitent viri docti, simplicissima est lectio Mss. quæ tentari non debebat conjecturis minus necessariis; sensus est, tantum Theodosium naturæ beneficio profecisse, quantum Augustus litterarum disciplina. Hæc ita opponuntur apud Ciceronem pro Archia c. 7. 'Ego multos homines excellenti animo ac virtute fuisse et sine doctrina, naturæ ipsius habitu

prope divino, per se ipsos et moderatos et graves existitisse fateor. Etiam illud adjungo, sæpius ad laudem atque virtutem naturam sine doctrina, quam sine natura valuisse doctrinam.' Horatius Epist. i. 18. vs. 100. 'Virtutem doctrina paret, naturane donet.' Cicero iterum Oratione pro Mur. c. 30. 'Fatebor me quoque in adolescentia, diffusum ingenio meo, quæsisse adjumenta doctrinæ.' Quod rationem loquendi spectat, non multum ab Ovidius ex Pont. Epist. iv. 5. 31. 'Vivit adhuc, vitamque tibi debere fatetur, Quam prius a mihi Cæsare munus habet.' Si quis tamen *naturæ munere* voluerit, non magnopere pugnabo. *Arntz.*

§ 15 *Monuit*, ut] Abest et a nostris: et uncis incluserat Schottus. *Arntz.*

§ 16 *Rara*] *Clara* vulg. et mox *grave pondus*. Rursum *benigni principes*, quod mirum quantum placet. Idem *solicitus attendere*, Cnjacii et Pithæi liber *solicititius* scriptum habent. *Schott.*

§ 17 *Benigni principum*] Horatius Od. ii. 18. 9. 'At fides et ingeni Benigna vena est.' Phædrus Fab. i. 23. 'Namque ista subita me jubet benignitas Vigilare:' ubi Burmannus, &c. Nec caussa est, cur *principes* ex edd. præferat vir doctus, cum ita legatur contra omnes Mss. et non male Leid. 2. *principium*. Nomen enim hoc utroque modo genitivum pluralem terminat. Cicero pro Ligario cap. 6. 'Partim studiis a communi utilitate aberrantibus. Principium dignitas erat pæne par:' ita in scripto cod. inveni, et numerus orationis exigit. Quinctil. Decl. xi. 2. 'Habet hoc mali principium innocentia:' sic quidem Ms. quod contuli, cum nonnullis, quæ laudat Burmannus. Adde Duker. ad Florum ii. 5. fine et iii. 21. § 13. cum Cortio ad Sall. Jug. c.

74. In præcedenti vero idem cod. Lugd. male *e suis restituere*, quasi non eleganter Latini dicerent 'de suo,' 'de meo,' et sim. Livius iv. 59. 'Quum ante id tempus de suo quisque functus eo munere esset.' xxxiv. 4. 'Quæ de suo poterit, parabit.' Suetonius Cæsare c. 19. 'Nummos de suo communi nomine per centurias pronunciaret.' Terentius Adolph. i. 2. 37. 'Olet unguenta de meo.' Justin. xxxvi. 3. fin. 'Facile tum Romanis de alieno largientibus.' Plinius Paneg. c. 43. 'Quotusquisque Principum ne id quidem in patrimoniis nostris suum duxit, quod esset de suo?' Phædrus Fab. iv. 19. fin. 'Libitina ne quid de tuo faciat lucrum: ubi nonnulla Schefferus. Quibus exemplis quis moveri posset, ut et hic *de non e* scribi oportere contenderet. Sed nihil necesse puto. Arntz.

Studio dignitatibus] Malo, quod est in Mss. Veron. et Ang. *studia dignitatibus*: in quibus libris *rd pro* afruit. Iidem libri veteres *illicebram* vel *illeccebram* scribunt, et edd. *ambulat: magnis*. Post-rursum *ad vescendi continentiam*. Pro *utrisque* Ms. cum Veron. *utrisque filiis*. Schott. Attamen a Mss. non est recedendum sine sum-

ma necessitate; *pro* tamen omnes habent codd. *Illicebram* numero singulari Gneff. quod et in vet. cod. se reperisse testatur Vinetus, nec apud alios est novum. Cicer. de Leg. i. 11. 'Quæ est illicebra turpitudinis.' Plaut. Men. ii. 3. 4. 'Munditia illicebra animo est amantum.' Symmachus Epist. i. 47. 'Soli aut cœli illicebram dixit.' Postea *utrisque filiis* omnes manu exarati et Paullus Diaconus. Arntz.

Sermone cum gravitate jucundo] Sic Corn. Nepos in eleganti illa T. Attici vita: 'Comitas,' inquit, 'ejus non sine severitate erat; neque gravitas sine facilitate: ut difficile esset intellectu utrum eum amici magis vererentur, an amarent.' Plura exempla ad eum locum attulimus in Fragmentis Nepotianis: quare hic inculcare pntidum esset. Supersedendum igitur. Schott.

§ 19 *Excessit*] Annum a Christo nato trecentessimum nonagesimum septimum fuisse putat Prosper, at annum ab urbe Roma condita millesimum centesimum quadragesimum septimum Haloander, quo tempore *excessit* Theodosius Augustus. Vinet.

FINIS NOTARUM VARIORUM.

ELENCHUS ALPHABETICUS

NONNULLORUM SCRIPTURÆ COMPENDIORUM QUÆ IN VV. LL. ET NOTT. VAR. OCCURRUNT.

Agripp.	Agrippinense exemplum, cujus variantes notat Schott. in Virr. Illust. et in Epit.
August.	Augustanus, vetus codex in Epitome tantum citatus.
B. aut Boend.	Codex membranaceus, pars olim bibliothecæ Boenderma- kerianæ.
Cassian.	Cassiani vetus codex a Vineto citatus in Epitome.
Colon.	Coloniense exemplum.
Floriac.	Floriacensis codex, qui est Petri Danielis.
F. aut Fran.	Codex membranaceus, in academiæ Franequeranæ biblio- theca ab Arntzenio inventus.
G. aut Gramm.	Codex manu scriptus, quem academiæ Hanniensis lumen, Joannes Grammius, ad Arntzenium misit.
Guelf.	Excerpta ex Manuscripto Gudian, qui nunc Guelferbyti servatur; ab Arntzenio in Epitome notata.
Guelf. 1. 2.	Codices Guelferbytani a Grunero in Epitome notati.
H. aut Haun.	Codex e bibliotheca academiæ Hauniensis Danorum.
Leid. 1. 2.	Manuscripti Leidensis bibliothecæ.
Lugd. 1. 2.	Codices bibliothecæ Lugduno-Batavæ, in Epitome tantum relati.
Mediol.	Mediolanensis codex.
Pall. 1. 2.	Codices Palatini, a Grunero et a Sylburgio citati.
Parisin.	Parisinus codex, a Schotto constanter citatus.
Pithœj.	Mss. Franc. Pithœi et Petri Pithœi.
Pulmanni.	Theodori Pulmanni exemplum.
Vascosan.	Codex Vascosanus.

NOTITIA LITERARIA

DE

SEXTO AURELIO VICTORE.

EX JO. ALB. FABRICII BIBLIOTHECA LATINA,
A JO. AUG. ERNESTI AUCTIUS EDITA, T. III. LIB. III. CAP. 9.

Aurelii Victoris Ætas.

SEXTUS AURELIUS VICTOR, Afer vulgo creditus, certe multus in Africæ laudibus, quam vocat ‘decus terrarum.’ Sub Constantio et Juliano floruit, qui eum rure ortum tenuique familia, sed ingenii ad scriptorum laudem commendatissimum, apud Sirmium cognitum et ad se venire jussum, Pannoniæ * Secundæ Consularem præfecit et honoravit ænea statua, virum sobrietatis gratia æmulandum, multo post Urbi præfectum. ‘Indubie is est Victor hic,’ inquit Frid. Lindenbrogius, ‘cujus extat Historia Vitarum Augg. quique tenui atque indocto patre rure ortus, propter egregias virtutes ad amplissimos honores promotus fuit; quos ex veteri hac inscriptione agnoscere licet, quam ipse beneficiorum memor Imp. Theodosio curaverat poni:—IERVM. PRINCIPVM. CLEMEN-
TIAM . . . NCTITVDINEM. MVNIFICENTIAM. SVPERGRESSO
D. N. FL. THEODOSIO. SEX. AVR. VICTOR. V. C. VRBI. PRÆF.
IVDEX. SACRARVM. COGNITIONVM. D. N. M. Q. E.’

Liber de Origine Gentis Romanæ.

Ad eum vulgo refertur libellus de Origine Gentis Romanæ, ‘a Jano et Saturno conditoribus per succedentes sibimet reges usque

* Vide Ammianum Marcellinum xxi. 10.

ad consulatum decimum Constantii, digestus ex auctoribus Verrio Flacco Antiate (ut quidem ipse Verrius maluit dicere, quam Antia), tum ex Annalibus Pontificum; dein Cneo Egnatio Varrone, Fabio Pictore, Licinio Macro, Varrone, Cæsare, Tuberone, atque ex omni prisca historia; proinde ut quisque neotericorum asseveravit, h. e. Livius et Victor Afer.' Prodiit primum per A. Schottum Antverp. 1579. 8. unde Victor Schotti solet dici. Post editus est annexus Tomo I. operum Dionysii Halicarnassei apud Wechel. 1586. f. et separatim Lipsiæ 1691. f. et cum A. Schotti notis ac Jo. Metelli ad Pighium Epistola, præmissus libro de Viris Illustribus et Cornelio Nepoti Variorum notis illustrato, Francof. 1609. fol. Præterea adjunctus commentariis Onufrii Panvini de Rep. Romana 1588. 8. et inter Antiquæ Historiæ Auctores junctim editos a Dionysio Gothofredo Lugd: 1591. 12. Quanquam autem Vossius pag. 169. de Hist. Latinis, ex hoc ipso titulo (a recentiore haud dubie manu, non ab auctore adjecto) colligit, libellum illum collectum fuisse ab aliquo qui fuerit post Aurelium Victorem; facile tamen intelligitur, si hoc argumentum valeat, idem dicendum de libro, quo Viri Illustres Urbis Romæ, et quo Cæsares descripti sunt: utrumque enim horum simul titulus ille tangit, cum a Jano et Saturno conditoribus per succedentes sibimet reges historia Romana deducenda promittitur ad consulatum decimum Constantii. Nam libellus ipse de Origine Gentis Romanæ in historia conditæ urbis Romæ desinit. Itaque ego quidem titulo tantum tribuere nolim, ut propterea negandum putem, libellum ipsum scriptum esse a Victore. Auctor vero, quisquis est, c. 1. ait, se etiam librum de Origine Patavina composuisse. Sed is non extat. Exinde Asconium Pedianum auctorem suspicati sunt Ausonius Popma,⁶ ut supra est in Asconio dictum, et Jo. Metellus, usi etiam hoc argumento, quod de Livio loquens c. ult. 'nostræ,' inquit, 'memoriæ Historia Liviana:' et cap. 7. 'quam opinionem sequi metuit noster Maro:' de quo vid. Arnzenii præf. ad Victoris libros, qui et ipse e diversitate orationis

⁶ Popma ad Sallustii Catilin. pag. 306. libellum de Origine Gentis Romanæ allegans, 'eum auctorem,' inquit, 'esse Q. Asconium Pedianum adducor ut existimem, primum quia de Virgilio et Livio ut æqualibus et familiaribus suis loquitur, quod ipsum et facit Pedianus in commentariis ad Orationes

Ciceronis: deinde dicit, se fecisse librum inscriptum de Origine Patavina. At Pedianus fuit Patavinus, ut ex Eusebii Chronico constat; postremo stylus, optimus auctorum index, commentatori magis quam historico convenit, nec a Pediani stylo abhorret.'

aliisque colligi posse putat, diversum hujus libelli auctorem esse ab eo, qui de Cæsaribus scripsit, quod et Barthio videbatur ad Statium Theb. XII. 664. qui grammatici potius quam historici opus putabat. Ceterum ea quidem levia sunt, quæ huic sententiæ opponit Burch. Gothelf. Struvius in diss. de Origine Romana et de ea scriptoribus, quæ inserta est T. III. Obs. Hallens. p. 93.

De Viris Illustribus et De Cæsaribus libellus, ab Andrea Schotto primum editus.

Minus hodie ambigi solet, Aurelium Victorem verum auctorem esse libri de Viris Illustribus Urbis Romæ; quorum primus est Proca,^c rex Albanorum, ultimus Q. Pompeius. Hic libellus sæpius prodiit sub nomine Cornelii Nepotis, Suetonii Tranquilli, vel Plinii Secundi junioris, ut notatum est, cum de horum scriptis dicebamus. Prima editio videtur ea quæ cum Plinii Epp. in Germania s. l. et a. prodiit, repetita illa Neapoli 1476. Media inter has est Florent. 1474. 8. ap. Jac. de Ripoli. His proximæ videntur esse, quæ Mediolani sub Æmilii Probi et Plinii nomine s. l. et a. 4. prodire (apud Saxium pag. DCXIII.) per Casp. Lampugnatum, Petrum Melleum, et Petrum Cornerum. Sub Plinii porro nomine editum habemus Argentinæ correctum opera Henr. Monoceri a. 1505. et editum per Jac. Gottesheim, qui in præf. dicit, se ante aliquot annos enarrationes quasdam in hunc libellum excudisse. In nostri exempli titulo scripsit antiqua manus, 'opus Corn. Nepotis, judicio magistri Her. Barbari.' Sub Suetonii nomine prodiit Lips. 1507. 4. cum Machanei notis. Hujus Machanei s. Maccanei Commentarii in hunc libellum prodire Taurini s. a. in 4. per Mag. Franc. de Silva. Vid. Saxium in Hist. Liter. Typograph. Mediol. p. CCCXXXV. ubi de Maccaneo ipso videndum. Post Argent. 1517. 4. cum iisdem notis. Tum eum Duaci 1582. edidit Andr. Schottus: et cum ejus et Machanei scholiis post prodiit Francof. 1609. f. præmissus Cornelio Nepoti. Ab aliquibus Tacitum^d proditum esse auctorem refert Gyraldus dialogismo 26.

^c Georgius Cassander in sua editione, quam Plinii nomine inscripsit, tres addidit, qui ante Procam fuere; Evandrum, Latinum, et Ascanium: alios item novem in extremo libri, qui Pompeii ætate floruerunt.

^d Fatendum est, auctorem multa illius fideliter repetere. Passim etiam a Spartiano, qua res, qua verba, mutuari, notatum a Casaubono est ad Spartiani Hadrianum cap. 1.

Fuit etiam, qui Asconio Pediano ascriberet, Joannes Metellus in literis ad Steph. Pighium. Sed Andreas Schottus et cl. Hankius lib. 1. de Rom. Rerum Scriptoribus p. 151. seq. eum Sexto Aurelio Victori vindicant auctoritate veteris codicis, in quo libellus iste dicitur pars prior 'historiæ abbreviatæ Victoris,' ita ut altera pars sit liber de Cæsaribus. Sed unius istius codicis auctoritas profecto rem non conficit, nec ipse titulus ille satis evidens est: unde post Barthium, de auctore Victore dubitat Arntzenius, sane non sine idonea causa.

Liber de Cæsaribus ab Imp. Augusto usque ad Constantium Constantini M. filium, cujus editionem primam debemus eidem Andreæ Schotto, Antv. 1579. 8. unde et ipse Victor Schotti dici solet, ut a seq. distinguatur. Hunc Victoris libellum mitti sibi petit S. Hieronymus Epist. XXI. ad Paulum Concordiensem 'propter notitiam persecutorum,' ut videtur Theodorico Ruinaro præf. ad Acta Martyrum p. VIII. Sed vid. Intt. ad h. l. De illo varia virorum doctorum judicia vid. si placet in Thomæ Crenii parte XVIII. Animadvv. Philologico-Historicarum.

Alter De Cæsaribus liber.

Extat præterea alius liber, qui inscribitur, 'De Vita et Moribus Imperatorum Romanorum Epitomæ, ex libris Sexti Aurelii Victoris, a Cæsare Augusto usque ad excessum Theodosii Imp.' Sed hic juniorem auctorem habet et diversum a superioris libri de Cæsaribus, quem Schottus edidit, auctore, a quo interdum dissentit. Profecto, cum in omnibus Mss. Excerpta dicantur e Victore vel Victorino, hi non possunt esse ejus libelli auctores. Sub Victoris nomine memoratur a Paulo Diacono de Gestis Langobard. II. 18. etsi in quibusdam edd. nomen Victorini legitur. Vossius autem p. 221. de Hist. Lat. eum esse suspicatur, qui in vetere Inscriptione apud Gruterum, Theodosii Aug. temporibus præfectus urbi et judex sacrarum cognitionum dicitur. Fuit et Aurelius Victor cognomento Primus, utroque, cujus jam meminimus, antiquior, cujus verba laudat Julius Capitolinus in Opilio Macrino.

Marianus Victorinus ad Epist. XXI. S. Hieronymi scripsit, in Bibl. Vaticana extare Ms. 'Aurelii Victoris Historiam Persecutionum Ecclesiæ usque ad Domitianum.' Sed ejus fidem merito

in dubium vocat eruditissimus Baluzius in calce notarum ad Lactantium de Mortibus Persecutorum T. II. Misc. p. 462. Neque ex Hieronymo colligas, hujusmodi opus unquam scriptum fuisse ab Aurelio Victore, cujus historiam sibi mitti petit Hieronymus 'propter notitiam persecutorum,' i. e. Cæsarum: ita enim legitur ille locus in antiquissimis codd. non *persecutionum*. Porro minime Christianus fuit Aurelius iste Victor.

RECENSUS EDITIONUM SEXTI AURELII VICTORIS,

AUCTIOR FABRICIANO,

ET IN IV. ÆTATES DIGESTUS.

[EX ED. BIPONT. 1789.]

ÆTAS I.

S. AUR. VICTORIS libellus de Viris Illustribus, prima ætate vel Plinio juniore vel Suetonio vel Cornelio Nepote ascriptus, hisque auctoribus fere conjunctus est, si primam exceperis 1471. cum Rufo editam. Sed ab Andrea demum Schotto restitutus Victori 1577. In illum primus commentarius Dominici Maccanei prodiit Taurini sub finem sæc. xv. repetitus Lips. 1507. et Argentor. 1513. et 1517. ac dein alter Phil. Poncherii Paris. 1545. Victoris liber de Cæsaribus hac ætate lucem nondum vidit, quippe a Schotto primum editus a. 1579. Sed quæ ex illo et aliunde excerpta habentur, s. de Vita et Moribus Imp. Epitomæ a Cæs. Augusto ad Theodosium usque, ac juniorem auctorem habent, Argentorati an. 1505. primam videre lucem, et ab J. B. Egnatio in Hist. Rom. Scriptt. Aldinis 1516. et 1521. recognita, et in Frobeniana Scriptt. Hist. Rom. 1532. emendatiora, ab Elia Vineto 1564. curatius recensita.

s. a. 4. Sextus Aurelius Victor de Viris Illustribus, et Sextus Ruffus. In fine Rufi: 'Sexti Rufi: Viri consularis Valentiniانو Augusto de historia: Ro: libellus finit: Sixtus Ruesinger.'— Editio omissa Maittario. Circa annum 1471. Neapoli impressam dicit Hambergerus l. l. pag. 771.

1474 Florentiæ, 8. Sexti Aur. Victoris (sub nomine Plinii Secundi) Liber Illustrium Virorum. Florent. ap. S. Jacobum de Ripoli an. 1474. Extat in Bibl. Francofurtani Capituli S. Bartholomæi, teste illustri Phil. Wilh. Gercken in Itinerum suorum vol. iv. et ult. Wormatiæ 1788. edito, p. 188. n. 13.

1476 Neapoli, fol. Sext. Aur. Victor de Viris Illustribus, cum Plinii Epistolis. In fine, 'Neapoli, millesimo quadringentesimo

septuagesimo sexto, mense Julii. Impressit Matthias Moravus vir singulari ingenio et arte. Recognovit Junianus Majus Parthenopæus rhetor publicus summa cura summaque diligentia.' Cf. Maittarii Ann. Typogr. T. 1. p. 361.

s. a. et l. editio Plinii in Germania facta habet etiam Victoris libellum de Viris Illustribus, teste cl. Ernestio in Bibl. Fabricianæ auctoris T. III. p. 126. Vide Recensum nostrum edd. Panegyricorum Veterum, p. 2480.

1501 Venetiis, 4. (Sext. Aur. Victoris) Liber de Viris Illustribus, cum Plinii Epp. Vide Recensum nostrum edd. Panegyricorum Veterum p. 2481.

1505 Argentinae, 4. C. Plinii junioris (Sext. Aur. Victoris) liber Illustrium Virorum a condita Urbe. Argentinae, in offic. Henr. Quentel.—Editor est Jac. Gottesheim, qui in præf. dicit, se ante aliquot annos enarrationes quasdam in hunc libellum excussisse.

— Argentorati, 8. Sext. Aur. Victoris Epitome sive de Vita et Moribus Imperatorum Rom. Excerpta a Cæsare Augusto usque ad Theodosium Imp. Argentor. ap. Matth. Schurer.

1506 Argentorati, 4. Sext. Aur. Victor de Viris Illustr. cum Justino et Floro.

1507 Lipsiæ, 4. C. Suetonii Tranquilli (Sext. Aur. Victoris) Liber de Viris Illustribus Urbis Romæ, cum notis Machanei.—Hujus Machanei s. Maccanei Commentarii in hunc libellum prodierant Taurini s. a. in 4. per Mag. Franc. de Silva. Vid. Saxium in Hist. Liter. Typograph. Mediol. pag. cccxxv. ubi de Maccaneo ipso videndum.

1508 Venetiis, 8. Idem libellus, cum Plinii Epp. Vide Recensum nostrum edd. Panegg. Vett. p. 2483.

1510 Argentinae. Suetonii Tranquilli Illustres Viri: quos qui Cornelio Nepoti vendicant maxime falli, Alexander Minutianus præceptor luce clarius probavit. Ad Lectorem :

Mascula quid virtus animoso pectore possit,

Parvulus hic codex Lector amice docet.

Insignes titulis monstrat is: quos Romula tellus

Esse viros peperit: posteritasque colit.

In fine operis addita hæc sunt :

Romanas acies regumque illustria facta

Si cupis hoc sumas fac breve lector opus.

Quod breve sit quamvis : ingentia pondera rerum
 Continet et veterum fortia facta virum.

Julianus Bescus studioso Juveni S.

Qui cupis acta virum clarorum noscere paucis :

Jam præcio parvo fac opus istud emas.

Maximus ingenio Macauæus hunc explicat : At nunc

Limam impræssori me tribuente legas.

Sequitur epistola 'Jo. To. Sertorii Cremonensis ad Generosum Michaëlem Pall. Apostolicum Prothonotarium Mecænatem suum : ' et post hanc ista : 'Impressum Argentine per Johannem Knoblauch Anno domini M. D. X. die sequente Vitalis martyris.'—Hæc ed. usus est Jo. Frid. Grunerus, editor ed. 1757. Præter Victoris textum continet etiam Dom. Machanei Scholia.

1513 Argentorati, 8. Suetonii Tranquilli Liber Illustrium Virorum.—Inferius, post brevem allocutionem ad lectorem, carmen sequitur : 'Romanas acies,' &c. quod ad an. 1510. laudavimus. Hæc etiam ed. continet Machanei Scholia. In fine, post epistolam Sertorii, de qua supra, hæc ascripta sunt : 'Argentorati. Ex ædibus Matthiæ Schurerii, mense Octobri. Anno M. D. XIII. Regnante Imperatore Maximiliano P. F. Aug.'—Contulit et hanc Grunerus.

1516 Venetiis, Aldina I. Egnatii, 8. Sext. Aur. Victoris a D. Cæsare Aug. usque ad Theodosium excerpta. Eutropii de Gestis Rom. libri X. Paulli Diaconi libri VIII. ad Eutropii Historiam additi. Venetiis in ædibus Aldi et Andreæ Soceri. Una cum Suetonio. Vid. Recensum nostrum edd. Suetonii pag. 1794.

1517 Argentorati, 4. Sext. Aur. Victor de Viris Illustribus, cum notis Maccanei. Repetitio ed. 1507.

1517 et 1519 Florentiæ, 8. ex offic. Juntina repetita est Aldina I. Prior tomus habet cum Suetonio Victorem et Eutropium ; certe posterior tomus complectitur VI. Scriptt. Hist. Aug. cum Dione.

1518 Basileæ, fol. Ex recognitione Des. Erasmi Roterodami C. Suetonius Tranquillus, Dio Cassius Nicæus, Ælius Spartianus, Julius Capitolinus, Ælius Lampridius, Vulcatius Gallicanus, V. C. Trebellius Pollio, Flavius Vopiscus Syracusius. Quibus adjuncti sunt Sext. Aurelius Victor, Eutropius, Paulus Diaconus, Ammianus Marcellinus, Pomponius Lætus, Ro. Jo. Bapt. Eggenatius Venetus.—In fine legitur, 'Basileæ apud Joannem Frobe-

nium, mense Junio MDXVIII.' Dedicatio et præfatio Erasmi scripta est Antverpiæ Nonis Juniis 1517. in qua ait, se in his auctoribus permulta correxisse et restituisse. Viderat autem nonnisi primum collectionis Aldinæ volumen; quod testantur hæc illius verba: 'Cum hanc editionem jam adornassem, commodum allatus est Suetonius, Aldinis typis excusus, sed emendatus opera Baptistæ Egnatii, viri cum primis tum integri, tum eruditi. Atque utinam, ut Suetonium, Aurelium Victorem, et Eutropium dedit, ita et Ælium Spartianum, ceterosque huic adjunctos nobis dedisset, in quibus nos permulta restituimus.' Sed hac præfatione jam scripta et expressa typis, accepit Frobenius Codicem Ms. e monasterio Morbacensi, et ed. Aldinæ alterum volumen, quod habet Scriptores Historiæ Augustæ Minores. Itaque iis usi sunt ad reliqua castiganda: in iis, quæ jam expressa erant typis, satis habuere lectiones varias utriusque libri excerpere, et in capite operis addere.

— Aldina, 8. Plinii Epp. et Paneg. habet etiam libellum de Viris Illustribus.

1521 Venetiis, Aldina II. Egnatii, 8. De Vita et Moribus Imperatorum excerpta ex Sexto Aurelio: item Eutropii c. n. Des. Erasmi, et Paulli Diaconi de Gestis Romanorum libri xviii. Cum Suetonio. Havercampus contulit.

1524 Venetiis, 8. eadem repetita, teste Fabricio.

1527 Coloniae, fol. Sext. Aur. Victor, Eutropius, et Sext. Rufus, inter Scriptt. H. A. curatos ab Erasmo an. 1518.

1529 Parisiis, 8. ap. Colinæum repetita est Aldina an. 1516.

— ibid. 8. Plinii (Sext. Aur. Victoris) de Viris Illustribus, cum Plinii Epp. et Paneg. it. Suetonio et Jul. Obsequente. Apud Rob. Stephanum.

1530 Parisiis, 8. Sext. Aur. Victor de Vitis Cæsarum a D. Augusto ad Theodosium usque. Cum Justino. Paris. ap. Sim. Colinæum.

— Basileæ, 8. ap. Cratandrum. Idem libellus.

1531 Parisiis, 8. ap. Sim. Colinæum Aldina 1516. repetita. Ibidem Paulli Diaconi Libri VIII. de Gestis Rom. ad Eutropium additi.

1533 Basileæ, fol. Omnia quam antehac emendatiora: Annotationes Des. Erasmi et Egnatii cognitu dignæ. C. Suetonius Tranquillus, Dion Cassius, Ælius Spartianus, Julius Capitolinus, Ælius Lampridius, Vulcatius Gallicanus, Trebellius Pollio, Fla-

vius Vopiscus, Herodianus Politiano interp. Sex. Aurelius Victor, Pomponius Lætus, Jo. Baptista Egnatius, Ammianus Marcellinus quatuor libris auctus. Cum Indicibus copiosis. Basileæ in officina Frobeniana, anno MDXXXIII. Repetita, quantum ad scriptores nostros, ex ed. 1518. Ejus exemplum est penes nos.

— Parisiis, 8. C. Plinius (Sext. Aur. Victor) de Viris Illustr. Suetonius de Grammat. et Rhetor. Julius Obsequens de Prodigis. Apud Rob. Stephanum.

1536 *ibid.* 8. *Iidem* libelli repetiti apud Rob. Stephanum.

1537 Parisiis, 8. C. Plinii Sec. (Sext. Aur. Victoris) de Viris Illustribus liber. Suetonii Tranquilli de Claris Grammaticis et Rhetoribus liber. Julii Obsequentis Prodigiorum liber imperfectus. Paris. ex offic. Rob. Stephani.

1539 *ibid.* 8. C. Plinii (Sext. Aur. Victoris) de Viris Illustr. cum Sueton. de Grammat. et Rhetor. et Jul. Obseq. apud Rob. Stephanum.

1541 Parisiis, 8. C. Plinii (Sext. Aur. Victoris) de Viris Illustr. cum Sueton. de Grammatic. et Rhetor. et Jul. Obseq. apud Rob. Stephanum.

1542 Lugduni, 8. Sext. Aur. Victor de Vitis Cæsarum, apud Gryphium.

— Basileæ, 8. Sext. Aur. Victor de Viris Illustribus, &c. apud Cratandrum. Vid. Recensum nostrum edd. Panegyricorum Veterum, p. 2488.

1543 Parisiis, 8. Sext. Aur. Victor de Vita et Moribus Cæsarum.

1544 Parisiis, 8. ap. Rob. Stephanum. Trebellius Pollio; Flavius Vopiscus, cum Egnatii annotationibus; Sext. Aur. Victor; Pomponii Læti Compendium Historiæ Romanæ; Egnatius de Principibus Romanorum.—His separato volumine eodem anno accessit Ammianus Marcellinus.

— *ibid.* 8. C. Plinii (Sext. Aur. Victoris) de Viris Illustr. cum Sueton. de Gram. et Rhetor. et Jul. Obseq. apud Rob. Stephanum.

1545 Parisiis, 4. Sext. Aur. Victoris de Viris Illustribus liber, Philippi Præpositi Poncherii commentariis illustratus. Paris. ap. Jo. Lud. Tiletanum.—Repetita 1550. Vid. Hamberger l. l. T. II. pag. 817.

— *ibid.* 8. *Idem* libellus apud Rob. Stephanum.

1546 Basileæ, fol. Sext. Aur. Victor de Vita et Moribus Cæsarum. Inter Hist. Aug. Scriptt. ex recognitione J. B. Egnatii et Erasmi apud Frobenium.

ÆTAS II.

Usque ad 1579. procedit.—S. Aur. Victori nihil singulare hac ætate contigit, quam quod sub ejus finem libellum de Viris Illustribus, cum adhuc vel Plinii jun. vel Nepotis, vel Suetonii nomine ad eorum scripta accesserit, tandem an. 1577. jure postliminii reddiderit Victori Andr. Schottus, veterum librorum fide rationumque momentis subnixus. Fortuna major ab eodem Schotto biennio post arrisura erat Victori; unde novæ ætatis princeps foret Schottus.

1550 Parisiis, 4. Sext. Aur. Victor de Viris Illustribus. Vid. ad an. 1545.

1551 Lugduni, 12. Sext. Aur. Victor de Vita et Moribus Cæsarum. Inter Hist. Aug. Scriptt. post Suetonium c. n. Jo. Bapt. Egnatii, ap. Seb. Gryphium.

1562 Lugduni, 8. Sext. Aur. Victoris Epitome de Vita et Moribus Imp. Rom. ad calcem Justini. Apud hæred. Seb. Gryphii.

1563 Basileæ, fol. Sext. Aur. Victor de Viris Illustr. cum Lycosthenis commentariis.

1564 Pictavii, 4. Sext. Aur. Victor de Vita et Moribus Imp. Rom. &c. ex Eliæ Vineti recensione et cum ejus notis.

1568 Pseudo-Messala Corvinus, Sext. Aur. Victor, Sext. Rufus, et Eutropius, inter Historiæ Rom. Scriptores ab Henr. Stephano editos.

1569 Basil. 8. Eutropii, Flori, Victoris, Eusebii, Rufini, Orosii, Jornandis, et al. Historiæ Miscellanæ a Paulo Aquileiensi collectæ, postea a Landulpho auctæ et productæ ad A. C. 806. Lib. xxiv. Acc. Anastasii Historia Ecclesiastica et Nicephori Chronologia.

1573 Lugduni, 12. Sext. Aur. Victor, ad calcem Justini. Apud Gryph.

1576 Coloniæ, 8. Eutropius, cum Victoris Epitome, apud hæredes Arnold. Birckmanni.—Memoratur Jo. Fr. Grunero in præf. ed. Victoris 1757.

Delph. et Var. Clas.

Aurel. Vict.

3 I

1577 Duaci, 4. Sext. Aur. Victoris de Viris Ill. urbis Romæ liber, falso hactenus Corn. Nepoti, vel C. Plinio Cæcilio inscriptus: nunc recens ex vett. et Mss. Codicum comparatione factus auctior et emendatior ab Andr. Schotto Antverpiano. Ejusdem notæ, quibus partim emendationum ratio explicatur, partim obscura et antiquitates illustrantur: ut vice commentarii esse possint. Duaci, ap. Jo. Bogardum.—Vid. Hamberger. l. l. T. II. pag. 317.

ÆTAS III. SCHOTTIANA an. 1579—1678.

1579 Antverpiæ, 8. Sext. Aur. Victoris Historiæ Romanæ Breviarium a Jano et Saturno usque ad consulatum x. Constantii Aug. et Juliani Cæs. III. nunquam antea editum; de Viris Illustribus; de Cæsaribus; de Vita et Moribus Imperatorum Epitome, cum castigationibus Eliæ Vineti. Ex bibliotheca Andr. Schotti, cujus etiam notæ adjectæ sunt. Antv. ex off. Plantiniana.

Hinc nova ætas S. A. Victori illuxit a Schotto ejus reduce, qui primus illius Breviarium Hist. Rom. s. de Origine Gentis Romanæ et librum de Cæsaribus ex bibliotheca sua protulit, iisque librum de Viris Illustr. a se Victori antea vindicatum, et illum de Vita et Moribus Imp. Rom. a juniore quodam auctore ex Victore excerptum, ita ut ab eo passim dissentiret, a Vineto castigatum conjunxit in unum volumen. Priores bini libri adeo dicuntur Victor Schotti, ut ab hisce posterioribus prius editis distingueretur. Repetita hæc editio Plantiniana est 1582. inde translata in Sylburgianam collectionem, de qua vide an. 1588. Secuti sunt Dionys. Gothofredus in Hist. Antiqua Basil. 1590. et Argentor. 1604. Franc. Raphelengius in Hist. Aug. Scriptt. min. 1607. ipse Schottus inter Opera Corn. Nepotis 1609. Janus Gruterus in Hist. Aug. Scriptt. min. 1611. quos recensuit Mss. Pal. usus et in capita divisit, Genevenses in Corp. Hist. Lat. ter, 1609. 1623. et 1653. Amsterodamenses in Hist. Rom. Epitome 1615. 1625. et 1647. Elzevirii in Republ. Rom. 1629. Boxhornius in Scriptt. Hist. Aug. Min. 1632. Nic. Blancardus in Hist. Rom. Epitome 1649. Tanaq. Faber in Eutropio et Victore cum brevibus notis 1667. Agmen claudit S. Aur. Victor cum notis. varr. et iconibus Lugd. Bat. 1671.

1582 Antverp. 8. S. Aur. Victor repetitus ex ed. Schotti 1579.

— Duaci. Sext. Aur. Victor de Viris Ill. &c. repetitus ex ed. 1577.

1586 (Paris.) Wechel. fol. S. A. Victor de Origine Gentis Rom. annexus est T. 1. Operum Dion. Halicarnassei.

1588 Parisiis, 8. Sext. Rufus et incerto nomine (Sext. Aur. Victor) de Origine Gentis Romanæ, in Onuphrii Panvini Republicæ Rom. Commentariis.

— Francofurti, fol. Messala Corvinus, Sext. Aur. Victor, Sext. Rufus, et Eutropius, ex ed. Vineti collata cum illa Schonhovii inter Sylburgii Scriptores Historiæ Rom. Latinos Minores T. 1. Conf. an. 1590.

1590 Basileæ, 12. Messala Corvinus, Sext. Rufus, Eutropius, Sext. Aur. Victor, in Dionys. Gothofredi Antiquæ Historiæ ex XXVII. auctoribus contextæ libris IV. 2 voll.

1591 Lugduni, 12. Eadem collectio D. Gothofredi.

— Bardi Pomer. (S. Aur. Victor) de Viris Illustribus cum Æmylii Probi vit. exc. Impp. ex ed. Nath. Chytræi.

— Lipsiæ, fol. S. Aur. Victor de Orig. Gentis Rom.

1592 Lugduni, 8. Historia Augusta prædiit, minores complectens, inter quos S. Aur. Victor, ap. Franc. le Preux, vel Jac. Stær.

1596 (Heidelbergæ) apud Hier. Commelinum, 32. S. Aur. Victor. (quo anno etiam Velleius per eundem editus est.)

1604 Argentorati, 8. Messala Corvinus, Sext. Rufus, Eutropius, S. Aur. Victor in Dion. Gothofredi antiqua historia ex ed. 1590. recusa.

1605 Colon. 8. Plinii Sec. (rectius S. Aur. Victoris) de Viris Illustribus liber.

1607 (Lugd. Bat.) ex offic. Raphelengii. Junctim cum Floro, Aurelius Victor, Festi Rufi Breviarium, Messala Corvinus, Cassiodorus, et Eutropius.

1609 Francofurti, fol. Sext. Aur. Victor de Origine Gentis Rom. et de Viris Illustribus, inter Opera Cornelii Nepotis explicata studio Andr. Schotti. Francof. apud Cl. Marnium et hæred. Jo. Aubrii.

— Aurel. Allobr. (Genev.) fol. in Scriptorum Hist. Rom. Lat. Veteris vol. 1. extant post Livium Pseudo-Messala Corvinus de Progenie Aug.—S. Aur. Victor de Rom. Gentis Origine, de Viris Illustr. de Impp. et de Cæsaribus, Sexti Rufi s. Festi Breviarium,

Eutropii lib. x. cum VIII. libris additt. Paulli Diac. &c. apud Petrum de la Roviere.

1611 Hanoviæ, fol. Messala Corvinus, Sext. Aur. Victor, Paullus Diaconus, Sext. Rufus, inter Hist. Aug. Scriptores Latinos Minores a Jano Grutero editos.

1615 Amstelod. vel Lugd. Bat. 16. S. Aur. Victor, Rufus Festus, Messala Corvinus, Eutropius in Rom. Hist. Epitome.

1623 Genevæ, fol. Messala, Victor, Rufus, et Eutropius, in recuis Scriptt. Hist. Rom. Latinis. Apud viduam Petri de la Roviere.

1625 Amsterodami, 24. Sext. Aur. Victor, Sext. Rufus Festus, Messala Corvinus, Eutropius, (ex rec. Vineti) cum Floro, Velleio . . . Paulo Diac. Cassiodoro, Jornande, et Exuperantio, in Hist. Rom. Epitome. Amsterod. ap. Guiliel. Janss. Cæsium.

1629 Lugduni Batav. 12. Elzevir. Respublica Romana post Velleium et Florum habet Aurelium Victorem, Eutropium, Cassiodorum &c. cura Petri Scriverii.

1630 Amstelod. 12. Iidem cum Scriptt. ceteris minoribus.

1632 Lugd. Bat. 12. ex offic. Jo. Mairij, 5 voll. Historiæ Augustæ Scriptores Latini minores, ex recensione M. Zuerii Boxhornii. In fine additas habet inscriptiones, quæ Imperatorum, quorum vitæ hic describuntur, mentionem faciunt, illustriores, necnon Boxhornii in ipsos illos scriptores animadversiones. Editor haud semel dissentit cum Salmasio; nec ita Salmasius præceperat omnia, ut haud inveniret Boxhornius, in quo ipsius diligentia laudabiliter posset versari. Reperiuntur vero in hac collectione: C. Jul. Florus, P. Velleius Paternus, Sext. Aur. Victor, Sext. Rufus Festus, Messala Corvinus, Eutropius, Cassiodorus, C. Suetonius, Ælius Spartianus cum sociis, et Ammianus Marcellinus.

1647 Amsterod. 12. S. Aur. Victor, Festus, Mess. Corvinus, Eutropius, cum Floro, Velleio, in Hist. Rom. Epitome apud Janssonium.

1649 Lugduni Bat. 12. Iidem in Hist. Rom. Epitome e Museo Nic. Blancardi. ap. Adr. Wyngaerden.

1653 Genevæ, fol. Pseudo-Messala Corv. S. Aur. Victor, Sextus Rufus s. Festus, Eutropius cum aliis in vol. 1. Corp. Hist. Rom. ex ed. 1609. et 1623. repetiti ap. Sam. Chouet.

1667 Salmurii, 8. Eutropius et Aur. Victor, cum brevibus notulis Tan. Fabri.

1670 Lugduni Bat. 8. S. Aur. Victoris Historiæ Rom. Breviarium, cum notis varr. apud Gæsbæeckios.

1671 Lugduni Bat. 8. Sext. Aur. Victor cum iconibus in æs incisus et notis variorum, Dominici Machanei, Andr. Schotti, El. Vineti, Jani Gruteri, &c.

**ÆTAS IV. ANNÆ FABRI-PITISCIANA 1681—
1696—1729. inde ARNTZENIO-GRUTERIANA.**

Schotti Victorem notis varr. 1681. a Tanaq. Fabro filiaque Anna illustratum, æque ut libros de Viris Illustribus, de Vita et Moribus Imperatorum Sam. Pitiscus 1696. denuo recensitos varieque ornatos dedit. Sed Jo. Arntzenius Jctus Amsterod. 1733. pluribus exemplis scriptis libelli de Viris Ill. (quem a Schotto temere Victori ascriptum judicat,) et Epitomes usus et cum locupletiori apparatu ex variorum notis integris collecto edidit. Cujus vestigia legit J. Fr. Grunerus, duobus codd. Guelf. in emendandis iisdem libellis adjunctus 1757. quam recensionem reddidere Erlangenses 1787.

1681 Parisiis, 4. Sext. Aur. Victoris Historiæ Romanæ Compendium. Interpretatione et notis illustravit Anna Tanaquilli Fabri filia, in usum Delphini. Paris. apud Dionysium Thierry.

1696 Trajecti ad Rhen. 8. Sext. Aur. Victoris Historiæ Romanæ Breviarium, illustratum Andr. Schotti, Dominici Machanei, Jani Gruteri, et Annæ Tanaquilli Fabri filia commentariis integris, ut et Cæsarum et Augustorum, virorumque illustrium iconibus ex nummis veteribus expressis. Contextum recensuit, commentarios suis locis disposuit, et indices copiosissimos adjecit Samuel Pitiscus. Traj. ad Rhen. apud Franc. Halmam et Guilielm. vaande Water.—Huic ed. accessit

— ibid. 8. apud eosd. De Vita et Moribus Imperatorum Romanorum excerpta ex libris Sext. Aur. Victoris a Cæsare Aug. usque ad Theodosium Imperatorem, cum notis El. Vineti et Merici Casauboni. Recensuit Samuel Pitiscus.

1703 Coburgi, 8. Sext. Aur. Victoris libri de Romanæ Gentis Origine, de Viris Illustribus et Imperatoribus, et Sext. Rufi Breviarium Historiæ Romanæ. Edidit Christ. Junker.

1704 Lipsiæ et Francofurti, 8. Eadem ed. repetita.

1705 Londini, 12. Eutropius et Aur. Victor cum notis Tan. Fabri. Recusi ex ed. 1667.

1710 Parisiis, 16. Sext. Aur. Victoris Historiæ Rom. Brevi-
arium. Ex biblioth. Andr. Schotti. Ap. Jo. Bapt. Brocas.

1721 Parisiis, 16. Sext. Aur. Victoris Historiæ Romanæ Bre-
viarium. Ex bibl. Andr. Schotti. Apud Jo. Bapt. Brocas.

1723 Florentiæ, 8. quæ historiæ Romanæ epitome prodiit voll.
II. exhibet vol. I. post Velleium et Florum etiam Victorem, et
vol. II. Rufum Festum, Messalam, Eutropium cum Suetonio,
Paullo Diac. Cassiodoro, Jornande, &c.

1733 Amstelodami et Trajecti Bat. 4. Sext. Aur. Victoris His-
toria Romana, cum notis integris Dominici Machanei, El. Vineti,
Andr. Schotti, Jani Gruteri, necnon excerptis Frid. Sylburgii et
Annæ Fabri filiæ. Curante Joanne Arntzenio Jcto. Amstel. apud
Janssonio-Wæsborgios, Traj. Bat. ap. Jac. a Poolsum.—Ar-
ntzenius usus est scriptis exemplis pluribus, quorum lectionibus ad
emendandum textum est usus, quem tamen e Schotti editione ex-
pressit, sed ejectis ejus emendationibus. Nec contemnendæ sunt
ejus notæ, quibus multis locis lucem accendit.

— Parisiis, 24. Aurelius Victor.

1734 Londini, 12. Eutropius et Sext. Aur. Victor de Viris Ill.
ex ed. Fabri.

1743 Heidelbergæ, fol. In Bennonis Caspari Haurisii Scrip-
toribus Historiæ Romanæ Latinis Veteribus in unum corpus redac-
tis T. II. Messala, Victor, Rufus, et Eutropius.

1757 Coburgi, 8. Sext. Aur. Victoris Historia Romana, ex
recensione et cum animadversionibus criticis atque historicis Jo.
Frid. Gruneri. Coburgi, ap. Ge. Otto.—Basis est ed. Amstelo-
damensis 1733. Jo. Arntzenii, a quo tamen nonnunquam dissentit.
Usus est autem Grunerus, quod ad Epitomen, duobus codd. Guel-
ferbytanis; in opusculo vero de Viris Ill. contulit edd. Argentora-
tenses 1510. et 1513. supra laudatas.

1761 Halæ, 12. Sext. Aur. Victoris libri de Romanæ Gentis
Origine, Viris Illustribus, Imperatoribus, et Epitome. Quibus
accessit Sexti Rufi Breviarium Historiæ Rom. Halæ, sumtibus
Orphanotrophei.

1787 Erlangæ, 8. Sext. Aur. Victoris Historia Romana, ex re-
censione Jo. Frid. Gruneri. Accedunt animadversiones. Erlangæ,
sumtu Palmi.

VERSIO GERMANICA.

1535 Strasburg, fol. Corn. Nepos (Aur. Victor) vom Ursprung des Römischen Reichs der VII. Könige, wie die regieret, und wie sie zuletzt vertrieben sind worden, und das Bürgermeisterthum angefangen. Darnach folget das Leben und Thaten etlicher weltlicher und herrlicher Bürgermeister bis auf Cneum Pompeum M. Item C. Crispus Sallustius, &c. Alles von neuem verdeutscht, und lustig zu lesen.

EDITORES antiqui (Codices quosdam Mss. secuti) nominibus diversis, nempe Plinii, Suetonii, et Cornelii Nepotis, (ut jam in præcedentibus notatum est,) quod Aurelio Victori adjudicandum est, inscripserunt; et inde factum est, e. g.

De Viris Illustribus, sub Plinii Junioris nomine, Venet. 1477. 4to. et in Biblioth. Spencer. per Dibdin. vol. 1. p. 272. inter Epistolas Plinii sine anno, ut postea inter Epistolas et Panegyricam orationem Plinii in Aldina editione, Venet. 1508. 8vo.

Paris. 1504. 4to. Liber continens tantum De Vita et Moribus Rom. Imperatorum, ex libris Aurelii Victoris.

Fani, 1504. 8vo. apud Hieronymum Soncinum: prima editio Aurelii Victoris, ut dicitur, quæ sæculo XVI. evulgata est. Alios, præter Aurelii Victoris, tractatus continet. Moss's Manual of Classical Bibliography, vol. 1. p. 208.

Siene, 1506. 4to. Versio Italica libri De Viris Illustribus, sub nomine Plinii Novocomensis.

Liber Illustrium Virorum, sub nomine Suetonii Tranquilli, vel Cornelii Nepotis, ut in Epistola scripta per Sertorium Cremonensem, Taurini, 1508.—Idem Argent. ex ædibus Matthiæ Schurerii, 1512. 4to.

Liber Illustrium Virorum, Lugd. Bat. 1532. 8vo. Justini Historiæ adjungitur.

Liber Illustrium Virorum, Venet. 1548. 8vo. Italica versio ; at vide Paitoni Biblioth. degli Autori vulgarizzati, tom. IV.

De Viris Illustribus, Basil. 1552. 8vo.

Aurelii Victoris Epitome de Romanis Imperatoribus, cum Eliæ Vineti castigationibus. Patav. 1563. 4to. Catal. Universorum Librorum, Lond. 1701. vol. 1. p. 42. De editione cum castigationibus Vineti ex bibliotheca Andreæ Schotti vid. Bipont. Recens. sub an. 1579.

De Romanæ Gentis Origine, de Viris Illustribus, de Imperatoribus cum ejusdem Epitome, de Romanorum Vita et Moribus, Antwerp. 1607. 8vo. et Paris. 1626. 8vo. Bibl. Bodl.

De Viris Illustribus, &c. cum notis Jani Gruteri in tom. 11. Hist. Rom. Scriptt. Hanov. 1610. fol.

De Viris Illustribus, Anglice, 1693. 8vo.

Sexti Aurelii Victoris de Viris Illustribus Romæ Liber. Lond. 1705. 12mo.

Gallica versio est par M. Savin. Paris. 1780. 12mo.

Germanica prodiit versio, Curia Regrit. 1784. 8vo. Valde mediocris est versio, ait Harlesius. Rutter fertur esse auctor.

Historiæ Romanæ Scriptores Minores: Sexti Aurelii Victoris, &c. ad optimas edd. collati. Præmittitur Notitia Literaria, ut in præcedentibus editionibus, bene elaborata, et Index copiosus. Studiis Societatis Bipontinæ. Editio accurata. Bipont. 1789. 2 voll. 8vo.

Liber de Illustribus Viris, una cum Justini Historia. Excudebat in usum Scholæ Etonensis J. Pote. Lond. 1790. 8vo.

De Illustribus Viris, Wachleri. Lamgov. 1792. 8vo.

Sextus Aurelius Victor, ex recensione Joannis Arntzenii. Roterod. 1804. 12mo. Ejusdem nempe Arntzenii, cujus elaborata editio (anni 1733.) adeo commendatur.

Sexti Aurelii Victoris de Viris Illustribus Romæ et de Cæsaribus Historia. Zum Gebrauch für Schulen, &c. Von J. E. Friese. Alton. 1804. 8vo. Germanicam exhibet versionem, literatim nempe revertentem, quippe in usum juventutis, in elementis linguæ Latinæ acquirendis. Textus est Harlesii, et, ut ipse dicit, nitide et correcte exhibetur.

Victoris Historia Romana, ex recensione Jo. Frid. Gruneri. Cura Franc. Xav. Schoenberger. Vindob. 1806. 8vo. Gruneri textus ab Harlesio multum commendatur, et ipse eandem vulgavit notis, Erlangæ 1787.

Aurelii Victoris, &c. editio nova. Halæ, in libr. Orphan. 1808. 8vo.

Aurelii Victoris Historia Romana, ad optimorum librorum fidem edita, et animadversionibus criticis in loca quædam difficiliora instructa. Marburg. 1818. 8vo.—De Origine Gentis Romanæ, ibid. 1818. 8vo.—Epitome de Cæsaribus, ibid. 1818.

Aurelii Victoris Romanam Historiam edidit F. X. Schoenberger. Viennæ, 1820. 8vo.

Explicit Recensus Editionum Aurelii Victoris: quod ad alia, tam multis enarratis a Fabricio, Harlesio, Anna Fabri filia, et aliis, nihil novi manet hic loci a nobis observandum: at forsani lectori operæ pretium erit loca quædam in sequentibus consulere: nempe, Molleri Disputatio de Aurelio Victore, Altdorf. 1805. 8vo. Pope Blount p. 275. 276. Catal. Bibl. Bunav. vol. I. p. 397. et vol. II. p. 1675. Hamberger. P. II. p. 812.; Criticæ observationes in editionem Arntzenianam a Jo. Matth. Gesnero, in Actis Eruditorum, Jan. 1734. p. 1. Saxii Onomast. part. I. p. 410. Gibbon's Decline and Fall of the Roman Empire; cum multis aliis, qui de Romanis Imperatoribus et Historia tractaverunt.

RECENSUS CODICUM MSS.

SEXTI AURELII VICTORIS,

QUI IN BIBLIOTHECIS BRITANNICIS ASSERVANTUR.

CODICES Mss. sub Aurelii Victoris nomine nullos invenimus in Bibliothecis Britannicis: est vero, ubi tam in Codicibus Mss. quam in antiquis editionibus, liber iste de Viris Illustribus inter codices Plinianos inveniendus est, quippe Plinio male olim tributus; ut, e. g. in Museo Britannico, in Biblioth. Harl. cod. 218. in Burneian. n. 231.

Apud *Oronienses*, in Biblioth. Bodl. inter Laud. codices n. 780. in Coll. Balliol. 301. in Coll. Lincoln. 1296. in Biblioth. Corp. Christi n. 1551. ut in Catal. Mss. Angliæ et Hiberniæ.

Apud *Cantabrigienses* unus tantum codex ejusdem generis inveniendus est; ut in Dyeri Privilegiis Univers. Cantabrigiensis vol. II. p. 626. non vero in Catal. præcedente inveniendus.

Et similiter de aliis Aurelii Victoris operibus; adeo ut forsitan operæ pretium futurum sit Lectori, quæ jam in suis locis diximus, sub nomine non tantum Plinii Junioris, sed Suetonii Tranquilli, Cornelii Taciti, Cornelii Nepotis, et Eutropii consulere.

INDEX

IN

AURELIUM VICTOREM.

INDEX

IN

SEXTUM AURELIUM VICTOREM.

O. Originem Gentis Romanæ, V. I. Viros Illustres, C. Cæsares, E. Epitomen de Cæsaribus : numerus prior Capita, posterior Sectionem denotat.

- A** BARBARIS formido E. xli, 24 doctis pectoribus proficiisci C. xl, 12 freto Propondidis E. xli, 20 fundamentis xi, 3 Janiculo haud procul O. iiii, 1 Jano et Saturno conditoribus O. natura munere habere E. xlvi, 14 patre aris admoveri V. I. xlii, 1 patre relinqui liii, 1 patre redemptionem occultam sperare lxvi, 7 principio C. xvii, 1 puero xl, 2. E. x, 2 quin-quenni ætate xxviii, 3 septem Persis oriundus V. I. lxxvi, 1 suis interire E. xxxiii, 3 tergo viii, 3 tricesimo tertium annum agere xlvi, 3
- Ab Achille oriundus V. I. xxxv, 1 Æde honoris in Capitolium transire xxxii, 3 antiquis O. xxi, 4 armis ægre abesse C. xlii, 20 armis quies E. xvi, 3 avo paterno nomen C. xx, 32 avunculo occidi V. I. x, 1 epistolis E. iv, 8 infantia xvi, 7 studio tali C. xvii, 5 suis cædi xxxi, 2 suis interfici xxvii, 8 usque Pontico mari xlii, 3 usque urbe Pannoniæ xvi, 13
- Abdere se viii, 7 in abditas palatii balneas duci E. ix, 3
- Abdicare filium petulantissimum V. I. xvii, 1 se imperio C. xii, 2 se magistratu V. I. xxi, 3. xlv, 2
- Abducere in secretum xxi, 3
- Aberrigines O. iv, 3
- Abesse xxii, 2 a Palatio xxiii, 1 ægre ab armis C. xlii, 20 haud multum Deo xl, 15 plurimum iiii, 7
- Abgarus xx, 14
- Abhinc xliii, 11. xxiv, 9. xxxvii, 5. xli, 15
- Abjicere constantissime plerasque legionum tumultuantes xxiv, 3 curam xxxix, 48 literas e muro xxxiii, 20 parvulos in Tiberim V. I. i, 2 pueros alveo impositos in Tiberim O. xx, 3 se Euphrate fluvio E. xxiv, 2 se in ignem xxxix, 4 abjici eo O. xx, 2 abjecta uxore E. i, 26. xxxix, 2
- Abire x, 7 ad Deos V. I. ii, 13
- Ablegari per speciem legationis lxiv, 9
- Abluere manus vii, 12
- Abnuere C. xiv, 14. xx, 13. xxxix, 36 astu ii, 1 cogitatum scelus x, 3. E. x, 10 flagitantibus C. xxxiii, 3 principatum ficto E. ii, 6
- Abolere plura vitiorum C. ix, 5. E. ix, 6 aboleri C. xx, 1 abolitione decreta xxxv, 7
- Aborigines O. iv, 1. 2. 3 Aboriginum rex Latinus xii, 4. xliii, 1
- Abrogare legi V. I. lxxiii, 7 legibus lxv, 5 magistratum lxiv, 4
- Abrupti hami detrimentum E. i, 14
- Abrupto quasi C. xxiv, 9
- Abs se texta componere xx, 22
- Abscessum Romanorum cognoscere V. I. lix, 3
- Abscisus genitalibus, matri se Magnus sacrare E. xxiii, 3
- Absens Camillus dictator dictus V. I. xxiii, 9 Princeps sit Antoninus Gor-

Delph. et Var. Clas.

Ind. Aur. Vict.

A

- dianus C. xxvi, 1 victus Caius Mar-
 rius filius V. I. lxviii, 3 absente eo
 xl, 2 absentes quoque milites nomi-
 nibus recensere E. xiv, 3
- Absolvere brevi C. xlii, 26 Captotium
 xi, 4 absolutus gloriose V. I. xlvii, 7
 reus lvii, 3 absoluta ingenia C. xv, 3
 opera pulcri cultus ad lavandum xxi,
 4 absolutis publicis actibus E. ix, 15
- Absque Augusto C. viii, 7. E. viii, 6
 communi in impiis odio C. xvii, 1
 conjugio, liberis i, 7 mense, vicesimo
 secundo imperii anno, interire xiv,
 12 uno septuagesimo E. ix, 17 eo
 quod xlvi, 8
- Abstineri Hispania V. I. xli, 2 sedi-
 tionibus ii, 13 abstinens somni E.
 i, 25 abstinentes C. xl, 29 metu iv,
 5 E. iv, 7
- Abstrahere candidas oves O. vii, 2 ab-
 strahi Albam xxii, 3 in pravum C. iv,
 4 misericordia V. I. xii, 4
- Absumi hausto veneno xlii, 6 morbo C.
 xxxi, 3 absumentis omnibus E. xli, 1
- Absurdi mores C. xlii, 23 improbe
 absurda xx, 34 absurdior haberi iv,
 11
- Abundare magnis naturae et studiorum
 bonis E. i, 33 abunde docti C. i, 5 ei
 pecuniam fore E. iv, 9
- Academicus philosophus Antiochus V.
 I. lxxx, 2
- Acamas O. i, 8
- Acca Iarentia xx, 3, xxi, 1
- Accedere alicui C. xxxix, 18 alta xxxix,
 6 provinciis iv, 2. E. iv, 5. ix, 13
 tributis xii, 4 in conspectum V. I.
 lxxii, 10 accedit huc C. xxviii, 8
 accesserat severi cognomen xiv,
 4 accedente Aradio E. xlvii, 1
 accessu difficilis regio i, 4 malevolorum
 terrori xii, 5 magno Vis novae
 urbs aucta C. xxi, 4
- Accelerare E. xlv, 4
- Accendere milites ad vindicandam faci-
 em V. I. xxi, 3 accendi atrocis C.
 iv, 5 E. iv, 5 accensus saevitiae E.
 xi, 9 accensam metu C. xxxv, 8 accen-
 sissimum furtim militibus xxxiii, 12 in
 seditionem militibus xxvii, 2 accen-
 sas cohortes in forum deducere vi, 2
 legiones lenire E. vi, 4
- Accidere C. xxxv, 7. xxxix, 9. xli, 21.
 xlii, 17. E. xlv, 9 acciderat auctori-
 bus his C. xx, 25 bene publice
 xxxii, 22 quae acciderant illico accep-
 tis xix, 3 ne acciderent atrociora
 Senatus metuebat xxvi, 7 accidisse
 ei iure referunt xxxviii, 4
- Accipere aliquem in deditionem O. xv,
 2. V. I. xvii, 3. xxxvii, 5. lii, 2 in
 societatem potentis C. xvi, 3 obvi-
 dem V. I. li, 2 aliquid C. iii, 18. xl,
 6 bellum inter se quasi mandatis
 xx, 32 dictaturam V. I. xvii, 4
 domum publice in Capitolio xxiv, 4
 graviter E. x, 5 libenter i, 23 men-
 tem quasi divinam V. I. xlix, 3
 naves longas xl, 1 nomen C. xxxvii,
 2. E. xxxi, 2 Nympharum lumina
 C. iii, 11 oppressum viii, 2 optionem
 numerum V. I. xix, 1 provincias in
 stipendium lxxxii, 4 veniam lxxxii, 5.
 lxxxii, 5. lxxxiii, 5 virginem nobi-
 lem inter obsides xiii, 1 accipi potis-
 simum in virtutes C. xli, 21 accep-
 tum cognatione xlii, 16 haberi iii, 4
 omnibus E. iii, 3 accepta injuria
 xviii, 5 navicula V. I. lxvii, 5 pecu-
 nia prodere lxvi, 6 potestate xii, 2
 accepto gravi vulnere vii, 4 praesidio
 xxvi, 1 acceptos cibos per omnia
 membra disseverare xviii, 3 acceptis
 hostibus C. xxxix, 19 obsidibus V. I.
 xii, 5 sociis xxxix, 3 quae acciderant
 C. xix, 4 evenerant xvii, 3 acceptor
 militibus xxxiv, 7 acceptis nihil est
 xl, 29
- Accitas V. I. iii, 1. C. xxxii, 1. xvii, 2.
 xxvii, 2. xxxii, 4. E. xli, 4 accitum
 patrem rogare V. I. xxx, 3
- Acclamantibus omnibus xxxviii, 3
- Acclamatum est ob laudem E. xviii, 6
- Accommodatus ad usum E. xxxii, 1
 accommodator eloquio togeque stu-
 diis C. xiv, 1
- Accubare inter catamitas et puellas E.
 i, 26
- Accubuisse in littore O. x, 6
- Accurrere E. xxiv, 4 propere C. xiv,
 11
- Accusare aliquem V. I. xlvii, 7 accusari
 in Senatu lxvi, 12 quadraginta quater
 xlvii, 7 repetendam xlix, 16.
 lxxxii, 4 accusationem dimittere
 xxviii, 2 accusator ipse esset et
 iudex xxi, 2 malorum assiduus xlvii, 7
- Acer capitor E. xlv, 5 ingenio xv, 5
 nimis ad lacesendum xiv, 7 sermonis
 xlii, 7 vir xii, 3 acres in ulciscendis
 vitis i, 25 acrior C. xl, 8 acriore
 longe ad repentinam ingenio ii, 1
 acrius xli, 21 urgere xxxix, 30 re-
 posci xxxix, 37 acrimoniam praesens
 cogitandi xlii, 9 acerrima febris inte-
 rirere E. xlii, 17 acerrime discipulare
 O. xiv, 2 resistere V. I. xxxiv, 4
- Acerbe aliquem tentare C. xl, 22 acer-

- buis angī C. xli, 20 acerbitati impositum xx, 10
- Acerui montium** similes stabant E. xlii, 14
- Achaos fundere** V. I. lxi, 2 occupare C. xxxiii, 3
- Achaia** E. xli, 20 devicta V. I. lx, 1
- Achaia** novis colonis destinare lxxiii, 5 Achaicus lx, 1
- Achilla** (ab) satellite occidi lxxvii, 13
- Cæsari præsentari** lxxvii, 13
- Achille** (ab) oriundus xxxv, 1
- Achilleus nomine** C. xxxix, 23 imperator effectus E. xxxix, 3 pulens luit pænas C. xxxix, 38
- Achivorum principes pietate moti** O. ix, 4 Achivis Ilio prodito ix, 1 Achivis mediis elabi i, 5
- Acherona** C. xli, 16
- Acies** ne vento obtunderetur xxxviii, 8 aciem hostium sustinere V. I. xi, 1 in collem subducere iv, 11 Latinorum fundere xvi, 2 oculorum clarissimorum siderum modo vibrare E. i, 23 ad aciem quasi explorandum C. x, 3. E. x, 10 in aciem coq̄tas producere O. xiv, 2 exercitū ducto V. I. xxvii, 3 procedere xxiii, 6 acie ad speciem producta C. xxxv, 4 cæsa xl, 23 deleri xxvii, 2 devincere xix, 4 fusa xxxiii, 18 potior E. xli, 7 pulsa C. xxxix, 10 æterna E. xi, 10 in acie cadere C. xxix, 5 laborare V. I. xxvi, 5
- Acilii Glabronis adventu excitus** liv, 2 sub M. Acilio Glabrione lxvii, 3
- Acilius Piso** O. x, 2
- Acquiescere** sub arboris umbra xx, 4
- Acronem devincere** V. I. ii, 4
- Actæus** (Petillius) xlix, 16
- Actiaco Ambracia litore** in aliquem debellare lxxix, 2 vinci lxxxv, 5
- Actuariorum factiones** C. xxxiii, 13
- Ad alios formidolosior** xvii, 6 biennium annus quæsitus xvii, 5 credendum mens prona xx, 10 extremum v, 5. xvi, 4. E. v, 5. xvii, 6 magisterium pedestre merere C. xlii, 14 munimentum relinquī xl, 8 necem virgis credi E. v, 7 nostram atatem C. xxxix, 29 Orientem xxviii, 1 ortum solis xlii, 3 partem imperii asciscere xvi, 5 percedam civis xx, 12 reges adeundos mitti V. I. lviii, 7 acelus proni animi C. xvi, 6 specimen legionum militarium E. xiv, 5 veterum innocentiam pervenire C. xx, 8 urbem esse xl, 6 usque æstra xl, 14 oppidum xxxviii, 4
- Adamare** V. I. xxi, 2
- Adamasias** (per) viri famam vegare E. xlii, 20
- Addere** O. i, 6. V. I. lviii, 8 collem urbi vii, 6 montem Coelium iv, 2 montes Aventinum et Janiculum v, 2 vocabulum Antonini C. xx, 30 additi sunt Judæi E. ix, 13 additis Januario et Febr. V. I. lii, 1
- Addicentibus avidus** iii, 1 addictam jam filiam occidere xxi, 3
- Adducere principum filios** xxiii, 1 stimulaerum matris Deum xlvi, 2 tantum capivorus lvii, 2 adduci xlix, 8. E. xliiii, 8 nec precibus nec minis V. I. lxxiii, 4 nec pretio, nec minis lxxx, 1
- Adeo** C. xl, 12. xli, 25. xlii, 7 fidus xvii, 7 præstat xlii, 18 victor xxxix, 26
- Adherbarem obsidem sumere** V. I. lxvi, 7
- Adhiberi cæna** E. x, 4 comessationibus xlviii, 10 convivio familiari xii, 5 adhibito familiari ix, 3 adhibiti cruciatus C. xli, 4
- Adhuc** E. xxxv, 5 annoæ egestas composita C. iv, 3
- Adiabena in tributarios concessisset** xx, 16
- Adiabemicum dicere** xx, 17
- Adigere** xlii, 9. E. xli, 7 adigi ad accandam lacunis ac fossa urbem patriam C. xxxvii, 4 adactis clavīs introrsum V. I. xl, 4 toto orbe navigiis C. iv, 3
- Adjicere** v, 14 Pannonias stipendiarios E. i, 7 urbem Romanam incognita numerum specie C. xxi, 1 adjecto pondere E. xxiii, 6 adjectis imperio civium Rhæti Illyricoque C. i, 2
- Adimere equum ignominie causa** V. I. liii, 3 ademptis regnis O. i, 1
- Adipisci consulatum** V. I. lvi, 1 criminando lxvii, 1 imperium C. x, 1 otio E. xiv, 10 præfecturam prætorianam x, 4 regnum V. I. vi, 5 summam potestatem E. iv, 8 summam rerum i, 29 in adipiscendo principatu i, 31
- Adire Britanniam** V. I. lvi, 1 cælum C. xxxiii, 30 exercitum xxxiii, 34 senatum V. I. xii, 1 aditum senatum xii, 1 aditum concedere C. xli, 20 aditis fati O. x, 1
- Adjungere sibi collegam** V. I. lxxxv, 2
- Adjuvare manum trepidantis in cædem suam** lxxvi, 8 adjuvante impuro manum trepidantem E. v, 7 socio V. I. xx, 1 adjuvari locorum angustia xlv, 4

- Administrare imperium** vii, 5 provincias E. vi, 3 regnum V. I. vi, 3 administrari male V. I. 1, 2 administranda sacra certo ritu aliquem edocere O. viii, 1 administrationem Herculis sacrorum servos publicos edocere viii, 5
Admirari aliquem V. I. xxxvi, 14 virtutem alicujus xiii, 3 admiratione cum magna omnium duci ii, 2
Admiscere sortis joca E. ix, 17
Admittere caros ix, 15 mulieres O. viii, 5 admitti C. iv, 4 ad comendanda exta O. viii, 2 admittuntur Pinarii viii, 4
Admodum grave bellum C. xxxix, 37 magna xli, 2 pie xxxix, 16
Admonere aliquem V. I. lxvi, 12 admonuit nomen C. xxviii, 2 admoneri dicto E. xii, 5 extis ac somniis C. xiii, 2 admonitu oraculi Italiam petere O. ix, 1
Admoveri aris V. I. xliii, 1 admota media C. xiii, 5 admotis aspidibus perve V. I. lxxxvi, 3
Admugire O. vii, 3
Adolescere ii, 4. xix, 7. V. I. vii, 4 adulta estate C. xxxii, 3 ingenia xl, 15 adolescens V. I. lxxxii, 2. C. xxiv, 2. xxxii, 4. xxxviii, 7. E. xxxiv, 1 bonus C. xxxix, 14 consularibus vitis praelatus est V. I. lxiii, 3 lascivus C. iv, 3 longe v, 2 adolescentis aspectui semet dare intacto corpore xxi, 3 adolescentem Antoninum vocare xxii, 2 in adolescentes infamia E. vi, 2 adolescentuli spe lenire casum familiae C. iii, 4 adolescentia E. vii, 1 maculosa C. xi, 1 adolescentiae sine haud multo grandior vii, 1 lex quasi v, 3 adolescentiam mercede exercere officio quodam xxxix, 20 adolescentior meruerat xlii, 14
Adoptare sibi aliquem O. ii, 2 adoptari V. I. lviii, 1 in filium E. xv, 2 adoptatum legibus Caesarum jubere C. xiv, 11 adoptione Caius Caesar dici E. i, 2 praelatus Piso C. vi, 2
Adorari xxxix, 5
Adoriri Arabas xx, 15
Adria E. xiv, 1 Adriaticum mare, ib.
Adstantem proxime ictu transigere C. xxxix, 14
Adstruere C. xx, 6
Advecta classe advenarum multitudo O. xiii, 1 advectum frumentum V. I. xix, 2 advectis classibus E. i, 32
Advenae collocari O. xiii, 5 advenae i, 2. C. xi, 12. E. xi, 14 advenarum multitudo O. xiii, 1 cum advenis copias suas conjungere xiii, 2
Advenire E. xiii, 10 negotiis quaecunque advenissent, auditis ix, 15 advenienti aquila pileum sustulit V. I. vi, 3 adventare C. xxxv, 4 adventanti hosti obviam procedere xxxix, 11 adventitias praebitiones xli, 20 adventus v, 16 adventu excitus V. I. liv, 2 infesto lxxvii, 9
Adversariorum exercitibus corruptis lxxv, 8 adversarios vincere lxxix, 1
Adverso Tiberi subvehi xxii, 3 vehi xli, 1 adversis auspiciis lxiv, 6 omnibus xxxi, 1 vulneribus xxxv, 4 adversum pecuniam infirmus C. ix, 6 Paeon proficisci V. I. xli, 1 Romanos xvii, 1 Veientes xiv, 1 Xerxem bellum movere C. xxiv, 2 adversus Carthaginenses V. I. xxxix, 1 hydram xxxv, 7 laborem inferior E. xl, 20
Advertisse classem Argivam traditur O. xii, 2
Advocato M. Livio Pontifice V. I. xxvii, 3 Senatu vii, 17 advocatis patre et conjuge ix, 4
Advolare C. iv, 14 memoratos locos E. iv, 10 advolantibus Magnentianis C. xlii, 7
Adulterum marito interficiendum tradere V. I. iv, 2 adulteris quasi jure uti C. iv, 5
Aecida Romanos vincere posse V. I. xxxv, 2
Aedes Minervae C. xii, 2 pacis ix, 7 Romulo constituta V. I. ii, 14 sub clivo Capitolino O. iii, 6 aedem dedicare V. I. xvi, 3 facere vii, 9 pacis reparare E. ix, 8 Vestae facere V. I. iii, 1 ab aede honoris xxxii, 3 aedes memoratum dignae E. xx, 6 aedivum proximarum magna clades xlii, 12 aedibus inscribi xli, 18 aedes Jani patentes facere C. xxvii, 7 intra aedes Palatinas habitare E. vi, 2
Aedificare V. I. vii, 9 carcerem v, 2 circum maximum vi, 8 portas Jano gemino iii, 1 Templum xli, 3 aedificandi copia volentibus permessa E. ix, 8 aedificia cepta construere xi, 3 aedificiis multis Romam ornare i, 21
Aedilis V. I. lxxii, 4. lxxxii, 3 aedilis munus magnificentissimum dare lxvi, 1 aedilitatem petere lviii, 5
Aegaeo in mari insula emersit C. iv, 14. E. iv, 10

- Ægates** apud insulas V. I. xli, 1
Æger pedibus C. xx, 25 ægrum simulare iv, 15 ægra asperiorque victoria xxxiv, 8 ægre ab armis abesse xlii, 20 ferre V. I. lxxvi, 10 superesse E. xxxiv, 2 ægerrime ferre C. xli, 17 progredi xl, 23 reperire ix, 9 traducere xxxix, 48
- Ægrotantes reficere** E. x, 14
- Ægypti regionem** in provinciæ formam redigere i, 4 sacra Romam deportata C. 21, 4 Ægyptum obtinere xx, 9 apud Ægyptum Phœnix visus iv, 14. E. iv, 10 in Ægypto perducere V. I. lxxxv, 4 ex Ægypto inferri E. i, 6 in Ægypto dominatum invadere xxxii, 4 Ægyptio velamine involvi V. I. lxxxvii, 13 Ægyptiorum regis filia lxxxvi, 1
- Ælianus** C. xxxix, 17 dominatum invasit E. xxxii, 4
- Ælius Hadrianus** C. xiv, 1. E. xiv, 1
- Ælio** (L.) Cæsari urbe permissa C. xiv, 4
- Ælio Cæsare** mortuo xiv, 9
- Æmilianus** accipit imperium xxxi, 1 absumtus est morbo xxxi, 3 imperator effectus est xxxi, 1 cæditur E. xxxi, 2 in Ægypto dominatum mansit xxxii, 4 P. Scipio V. I. lviii, 1
- Æmilius** (L.) Paulus lvi, 1
- Æmilius** (M.) Scaurus lxxii, 1
- Æmilio** (a L.) superari liv, 3
- Æmuli milites** C. viii, 3
- Æneas** O. xv, 5. E. i, 2 condidit ænum ex suo nomine O. ix, 4 constituit urbem condere xii, 3 interceptus in tempestatis subitâ confusione, nusquam deinde comparuit xiv, 2 petit Idam, Italiam ix, 1 Rutulis obsistere non desit xiii, 6 Rutulos bello persequi instituit xiv, 1 sorte Apollinis delphici monitus xii, 3 Æneâ de adventu volumen conscribere xv, 4 filius, an nepos potior xvii, 4 Æneam Euxini matrem extulisse x, 1 patrio bello pulsum xiii, 3 potitum rerum xiv, 1 proditorem patriæ fuisse ix, 2 recordatum xi, 2 vivum cælo adsumtum xiv, 2 ab Ænea Lavinia gravis relicta xvi, 1 sortiri genus E. i, 2
- Ænum condere** O. ix, 4 ab æquiculis transferre V. I. v, 4
- Æquimelum dictus locus** xvii, 5
- Æquus** C. xiii, 8 vir xxxiv, 1 æquo animo dispendium ferre O. vi, 3 æqui studium C. xxiv, 6 æquis partibus hæredes instituere O. xix, 1 æquius est mori, quam auctoritatem imperii fœdare E. xii, 7 æquissimis legibus monere C. ix, 5. E. ix, 6 pacis officia vincata xxxix, 44 æquissime jus dicere E. xi, 2 æquare Curios Fabriciosque C. xviii, 1 domum solo V. I. xvii, 5 æquilibrium longe legum conditor C. xx, 23 æquabilis xv, 2
- Æris signandi usus** O. iii, 4 tantum congestum est V. I. xxxii, 4 ære alieno opprimi xxix, 3 sublato, ib. infuscato O. xiv, 2 obscuro xix, 5 ex ære fictor E. xiv, 2 ærarium Saturni O. iii, 6 ærarii inopia C. ix, 6. E. ix, 7 in ærarium referre C. xxxix, 21 ærario exhausto E. xvi, 9
- Ærumnæ Æneâ** O. i, 5 ærumnarum expertes C. xxxix, 27 vis manet C. xl, 30 ærumnis publicis quasi defensor objici E. xvi, 2 ærumnosus xxiv, 1
- Æsculapii fanum proximum** petit anguis V. I. xxii, 3 ad Æsculapium arcessendum Epidauro xxii, 1
- Æstate adulta** C. xxxii, 3
- Æstimare** xxix, 6. xxxviii, 6. E. ii, 7 cunctos opibus suis C. xxxix, 27 suspectam societatem xiv, 9 æstimantibus aliis alia xxxix, 48 æstimari E. xli, 13
- Ætas** xv, 3 grandæva C. xiii, 10 ætatis annum septuagesimum tertium agere E. vi, 4 senectæ vitio xl, 20 ultimo affecta mater O. x, 1 ætatem agere V. I. xlix, 17 puerorum virginumque injuriæ obnoxiam scire xiii, 4 ad ætatem nostram C. xxxix, 29 in ætatem fere omnem ii, 1 per ætatem debili corpore xxviii, 10 parum cautus C. xli, 23 propter impuberem ætatem V. I. xiv, 6 ætate peracta C. xx, 6 extrema xii, 2 nostra xvi, 12 robustiore xxxii, 5 senectæ v, 14 sexagenarius E. iv, 11 a quinquenni ætate xxviii, 3
- Æterna fama** C. xxxiii, 26 æternam gloriam parare xl, 13 æternitate majus putare usum divitiarum xxxvii, 7
- Ævum** v, 3 ævi longe imparilis societas xiv, 9 octogesimum uno minus annum agere iii, 1 ævi validior xvi, 14 ingenio supra ævum xxiv, 2
- Æffatu se communem præbere** E. xviii, 5
- Affectare** i, 14 militarium nuptas C. xxxix, 12 nova v, 10 novercam con-

- jugam C. xxi, 3 regnum V. I. xvii, 5 affectati regni in suspicionem venire xv, 2 suspicione xxiv, 5
- Afferre vinu O. xxii, 2 allatus e propinquo E. xlv, 10
- Afficere urbem miserabiliter C. xxxv, 7 affici gravi terræ motu xiii, 10 morte xx, 33 præsentis pœna O. xviii, 3 servilibus injuriis E. xiv, 8 affecta mater ultimo ætatis x, 1
- Afficto crisiine in aliquem sævire C. iv, 6. E. iv, 7
- Affines parentis animo complecti xlviii, 18 affinitatis gratia recipi C. xli, 5 affinitatem omnem persequi iii, 16
- Afirmare E. xl, 17 natos dignos patre evasuros O. xx, 1 posteris i, 2
- Affligere copias fame et ferro V. I. lxxiv, 5 affligi C. xxxv, 2 afflictos mortibus suorum consolari E. x, 14 afflictæ res C. xxxv, 14 afflictas civitates relevare E. xii, 4 afflictæ omnia prospicere C. xxxiv, 1
- Afluere iii, 18 affluentis animi xxxix, 4 affluentiam divitiarum æternitate majus putare xxvii, 7
- Africanus V. I. lxxviii, 9
- Africa C. xxxix, 30. xl, 19. E. xli, 20 Africæ ob jus dissentire xli, 21 pleraque oleis replere C. xxxvii, 3 proconsul xxvi, 1 provincia E. xx, 8 pulciora vastari jubere C. xl, 10 Africanam graviter quater xxxix, 21 justissime regere V. I. lxxiv, 3 in Africam revocari xlii, 6 trajicere lxxvii, 5 classem xl, 1. xlix, 12 in usque Africam permeare C. xxxiii, 3 per Africam xxvii, 1 res gestæ xxxix, 39 sacerdotium decretum Flaviae genti xl, 28 in Africa V. I. liii, 1. lviii, 4. lxxviii, 8 Africanus ex virtutibus nominari xlix, 1 Africani ex filia nepos lxiv, 1 Africani Scipionis filium remittere liv, 3
- Agamemnon rex O. ix, 1. 3
- Ager squalidus E. xviii, 4 agri centena jugera veteranis dividere V. I. lxxiii, 1 jugera quaterna dena dividere populo virium xxxiii, 5 jugera quingenta data publice xxxiii, 10 modum non parvum ad incolendum accipere O. v, 3 plus quingenta jugera habere V. I. xx, 3. lxiv, 3 propter sterilitatem metuere O. xii, 5 Singidonensis in solo E. xlv, 1 tantum V. I. xi, 2. xxxiii, 2. 3 agrum satis reip. commodantem facere C. xl, 9 Laurentem occupare O. xiii, 1 in agrum Lauren-
- tem egredi O. xii, 4 tendere xiii, 5 in agrum uberiorem transmigrare xii, 6 in agro Falerno V. I. xliii, 4 agrorum ad emtionem aurum convertere lxxiii, 5 agris dividendis triumvros constituere lxx, 4 agris infesta locustorum species E. xvi, 3 agros colere V. I. xix, 2 plebi permittere lxxi, 4 agris acceptis lxxi, 10 late populatis C. xxxix, 17 relictis V. I. xxiii, 5 in agris propriis consensescere E. xxxix, 5 agrariis satis utilis xli, 9 agrariorum causa suscepta V. I. lviii, 10 agrariis parentibus ortus E. xl, 15 agrarias leges ferre V. I. lxv, 3 agrariis legibus resistere lxxi, 9 agresti ortu E. xl, 10 patre genitus xxxvii, 1 agrestis justitia xl, 15 parsimonia C. xli, 3 vecordia xli, 27 agreste genus hominum O. iv, 1 agrestium manu excita C. xxxix, 17 agrestes a doctioribus gignere iii, 5 agrestibus parentibus vecordior xl, 17 agriculturam edocere O. iii, 2 ad agriculturam reverti V. I. xvii, 4
- Agere C. iv, 1. xxxix, 32. 46 ævi octogesimum uno minus annum iii, 1 annum vitæ septuagesimum abaque uno E. ix, 17 ante currum V. I. lxxvii, 1 armentum nobile O. vii, 1. 3 honorum supplicia E. xi, 6 bovem in Aventium V. I. vii, 11 carpentum super corpus vii, 19 circum muros C. xl, 7 Correctura Venetas xxxix, 11 cum aliquo V. I. xxvii, 3 cum patre lviii, 1 fortunæ gratias lvi, 3 imperium C. iii, 1 ita V. I. lxxvii, 1 mitius C. xx, 13 mortales libidine perniciose xxiv, 11 parentem xxxix, 8 prædas xi, 1 præfecturam urbi E. xviii, 2 publica xv, 4 quinque annos potentis xxviii, 11 recte xiii, 9 reliquam statem in exilio V. I. xlix, 17 reliquam vitæ dedecore C. v, 4. E. v, 5 rem divinam xxvi, 3 studio potentis magis quam gloriæ xxxiii, 23 supplicia xi, 1 agebant ultima vitæ Constantium xl, 3 egerat quæqua iter xl, 2 agentes rerum xxxix, 44 acturus quid caset V. I. lxi, 5 agi C. xxxiii, 31 in exilium V. I. vii, 19. viii, 5. x, 5. lxii, 2. lxxxi, 4 libidine C. xxxix, 46 præceps ambitione xii, 3 actum erat de imperio Romano V. I. xlvi, 1 cum ageretur de pace Pyrrhi xxxiv, 9 ut ageretur de familia lxiv, 5 acto per costas pugione E. xxxix, 4 acto

virtutibus imperio C. xlii, 10 acti triumphii xvi, 13 actus annis i, 2 acta alicujus rescindere V. I. lxxvii, 3 actui publicorum minime sufficere E. xv, 5 actibus publicis absolutis ix, 16 actionibus alicujus resistere V. I. lxxvi, 8 agitare aliquem C. iv, 7 imperium orbis V. I. xxxv, 1 provincias calumniis E. xlii, 21 agitari ardore imperitandi C. xl, 2 enuntiationibus xxxix, 46 molestis xxxix, 7 peioribus flagitiis xxviii, 7 Aggerem facere V. I. vii, 6 Aggesta arenæ E. iii, 9 Aggredi majora C. xx, 18 tribunatum plebis V. I. xx, 2 Agilæorum rex Mezentius O. xiv, 1 Agnen comitantium prævertens E. xiv, 4 Agmina muscarum persequi C. xi, 5. E. xi, 6 Agnoscere dedecus familiæ V. I. lxxxiii, 4 Agrippa C. iiii, 2. E. i, 18 Menenius V. I. xviii, 1. 2 Agrippam reducere, relegere E. i, 27 per Agrippam vinci V. I. lxxxiv, 4 Agrippina E. v, 1 Agrippinæ occidi C. xxxiii, 12. xxxvii, 3 Proculus et Bonosus Imperatores effecti E. xxxvii, 2 Agrippinam fratris filiam uxorem ducere iv, 11 apud Agrippinam, nobilem Galliæ coloniam, imperium suscipere xiii, 3 Ahala (Servilina) Magister equitum V. I. xvii, 5 Aio te Æacida etc. xxxv, 2 ait iv, 12. vii, 4. xxx, 4. xxxiii, 2. xxxv, 7 Ahacitate Vector Viriathus Lusitanus lxxi, 1 Alamannorum gens E. xxxiv, 2 rex Erocus xii, 3 triginta millia in bello extingueret xlvi, 2 vexationibus affligit C. xxxv, 2 Alamannos devincere xxi, 2 cum Alamanniis dimicare E. xlii, 14 Alani xlvii, 3 ex Alanis xlvii, 6 Alba sus O. xvii, 1 equis albis triumphare V. I. xxiii, 4 gallinæ albæ C. v, 17 Alba urbs O. xxii, 3. V. I. iv, 2 Longa O. xvii, 1 Albæ regnare xvii, 5 Albam abstrahi xxii, 3 diruere V. I. iv, 2 ex colore suis pergere O. xxi, 2 cognominare xvii, 1 rursus referri xvii, 2 Albanus mons xvii, 1 Albanum in lacum præcipitari xviii, 3 probabi xviii, 4 Albano in monte consulem interfi-

cere V. I. lxxvi, 12 triumphare xlv, 6 Albanorum Dux Metius Fufetius iv, 10 rex Silvius Procas O. xix, 1. V. I. i, 1 tres vulnerati iv, 6 Albanis bellum indicere iv, 1 Albanos penetrare lxxvii, 6 Romam transire jussit iv, 2 inter Albanos et Romanos bellum exortum iv, 5 Albinus Cæsarem se facit, occidit E. xx, 2 ad Albinum deferre C. xx, 9. 11 Albulam circa flumen pasci O. vi, 2 in flumen depulsus xviii, 1 Alcmena atque Jove genitus Hercules traditur vii, 1 Aleæ lusor studiosissimus E. i, 24 aleatores optionem ponunt collusoribus O. iiii, 5 Alere iiii, 2 uberibus V. I. i, 3 ali sumtu publico E. xii, 4 altus ab eo genere xli, 9 Alexander C. xl, 17 ad Indiam pervenit E. xxxv, 2 fit imperator xl, 2 jugulatur xl, 6 Phryx origine xl, 20 qui postdictus est xxiii, 4 Alexandri amor cum cumularetur C. xxiii, 2 Magai corpore conspecto E. xxi, 4 fuit, ne respublica confestum laberetur C. xxiv, 8 obsidione cadere xl, 28 stirpe tumere xxix, 2 Alexandro (Aurelio) Augusti potentia delata xxiv, 1 Magne haud dissimilis E. xxxv, 2 Alexandrum atque Magnum se appellari jussit Aurelius Antoninus xxi, 4 Alexandria C. xxxix, 33 apud Alexandriam Ægypti xxxix, 23 in Alexandriam regredi V. I. lxxxv, 6 venire lxxxvi, 1 Alexandria exemplis petitis E. xi, 4 Algido in monte militare V. I. xxi, 2 obsideri xvii, 1 Alienus (non) a luxu venerit E. xli, 8 prope a scientia xlvii, 5 alieno labore quæri V. I. lx, 1 alienæ conjugis amore possessus E. i, 26 alienæ ære opprimi V. I. xxix, 3 sublato, id. in aliena irruere E. xli, 21 alienata mente despere V. I. lxxiv, 8 Alios (ad) formidolosior C. xvii, 6 alias novas, alias correctas suo nomine leges profere E. i, 21 alio mente traducta xlviii, 15 aliquamdiu C. ix, 6 aliquanti in numerum caelestium referuntur xxxiii, 25 militares conspirare E. xli, 22 aliquantum C. xxix, 1 aliquantum panis degustare E. xv, 5 Alectus nomine C. xxxix, 40

- Alliam apud fluvium V. I. xxiii, 7**
Allienas dies est dictus, ib.
Alloquio ultimo impetrato V. I. xxi, 3
Alludere cavillo F. ix, 14
Alman montem vineis conserere E. xxxvii, 3
Alpes clausæ C. xlii, 5 Cottiae v. 2. E. v, 4 trans Alpes C. xxxix, 30. E. xli, 20 regnare xxxv, 7 Alpibus patefactis V. I. xlii, 3 ab Alpibus usque lxxviii, 4
Alsa fluvius F. xli, 21
Alter C. xx, 9 consul V. I. xx, 1 altero consulatu lvii, 2 alteram ferocem, mitem alteram habere filiam vii, 15 alternis imperare i. 1 in alfaria thure dato O. iii, 7
Altini Venetiæ urbe consumi C. xvi, 7 inter Altinum atque Concordiam E. xvi, 5
Alto (in) stare V. I. xlvi, 1 alta accedere C. xxxix, 6 alte subvolare V. I. vi, 3 altiori ex loco vii, 4 altius conscendere C. xlii, 15 altitudo domorum xiii, 13
Alveo impositos pueros in Tiberim abjicere O. xx, 3 alveum abhæsisse, ib.
Alvi dolorem causari C. xvii, 8
Amandus xxxix, 17
Amare cives E. i, 31. xviii, 9 mimam Cytheridem V. I. lxxxii, 2 simplicitatem E. xviii, 5 amans avaritiæ, luxuriæ x, 3 amabilis militibus propriis vii, 2 amor Alexandri C. xxiii, 2 generis humani E. x, 6 amoris alicui esse C. xx, 84 diverso pellicum deditus E. xxxiii, 1 flagitioso expositus C. xxxiii, 6 apadonum, aulicorumque et uxorum deditus E. xlii, 19 amorem histrionis viro præferre C. xi, 7 ob amorem E. xi, 11 mulieris V. I. xliii, 5 amore alienæ conjugis possessus E. i, 26 capi O. xix, 5 Cleopatrarum V. I. lxxxix, 2. lxxxv, 5 conjugis lvii, 5 amatoriæ artis libellos conscribere E. i, 27
Amata Latini regis uxor O. xiii, 5
Ambigua legum mire distincta C. xvi, 11 ambigue responderi V. I. xxxv, 2
Ambitionis modum statuere C. xl, 15 per ambitionem V. I. xliv, 3 ambitione immodici C. xxxix, 6 præceptis agi C. xii, 3 ambitiosus V. I. lxvi, 1 ambitu laxiore circumsepe urbem muris quam validissimis C. xxxv, 7 spreto ad communem vitam descendere xxxix, 48
Ambo V. I. xlviiii, 2. xlii, 9. E. xxxi, 1 se mutuis vulneribus occiderunt V. I. x, 6
Ambraciam litus Actiacum lxxxix, 2 in ambraciam oppidum cogi lii, 2
Amulantibus incommodam radicem excidi jubere xxxi, 6 ambulationibus animam reficere E. xlviiii, 19
Ambustus (Fabius) V. I. xx, 1
Amens vir C. iv, 4 amentior privato scelere publicoque xi, 1
Amictus Senatus tetra veste E. xvi, 13 virginum nubentium specie v, 5
Amicus V. I. lii, 3. lxi, 5 amico parare periculum E. xliii, 4 amicorum consilio cuncta disponere vi, 2 famæ subijci xii, 3 motus patienter ferre ix, 3 amicis gratulantibus, inquit V. I. xxxv, 5 ignoscere lxxviii, 9 amicos hostesve communes habere O. xiii, 3 in amicos fidus E. i, 17. xlvii, 3 liberalis xiii, 5 perfidus C. xiii, 8 vehemens E. xx, 6 amicis monumentibus ix, 14 amicitiam conjugere cum aliquo V. I. xlix, 10 cupidissime appetere O. vii, 4 fœdere inire xiii, 3 amicitia fidus C. xxxix, 17 veteres cognitus xl, 8 amicitias lenonum ac vinariorum herere xxxiii, 6 ad amicitias recipiendas rarus E. i, 19
Amittere crebros liberos xliv, 2 filios V. I. lvi, 3 oculum xi, 1 robur exercitus xxxv, 5 amittendi metus C. x, 4. E. x, 10 amitti i, 14 amissi principis ingens desiderium C. xxii, 2 amisso exercitu xxviii, 10 fratre V. I. lxxxiv, 1 pudore xxviii, 9 socero O. xiii, 6 Victorino C. xxxiii, 14 amissa voce E. xlv, 8 amisso Gallicæi edicto C. xxxvii, 6 amissos sui ordinis tot viros mœrere xiv, 13 amissa trans Istrum, quæ Trajanus quæsierat xxxiii, 3 amissis verbis E. xii, 2
Annis prædictus C. xxxii, 4 juxta annum Metaurum E. xxxv, 2 prope annum Mœnum C. xxi, 2 inter amnes inclytos Indum et Euphratem C. xiii, 3
Amœni animi E. i, 28 amœna littorum obsidere C. xvi, 3
Amovere libertinos tribus V. I. xxxii, 2 amotam tyrannidem vocare C. xxxiii, 24
Amphitheatri perfecto opere x, 5 tanta vis accepta ac capta ix, 7 amphitheatrum construere E. v, 4 in amphitheatro dimicare xvii, 4
Amplecti C. xx, 23. E. xii, 3 caput V. I. vii, 1
Amplivus est M. Manlius Capitolinus xxiv, 6

Amplius in modum prœmia ostentare C. xxvi, 6 amplissimi ordinis esse xlii, 1 duo x, 8. E. x, 10 primus C. xxxiv, 3 amplissimo ordine in castris degente xxxvii, 6 amplissimum munus quaestorium dare V. I. i, 74 amplissimis aliquem efferre honoribus E. xvii, 3
Amulius fratri optionem dedit O. xix, 2 imperium fratri non dedit V. I. i, 1 regnum obtinuit O. xix, 2 sacerdotem Vestæ Ream Silviam præfecit V. I. i, 1 Amulium et Numitorem heredes instituere O. xix, 1 Ream Silviam compressisse tradunt xix, 6 regem pueros Faustulo servo necandos dedisse, tradit Valerius xxi, 1 Amulio interfecto xxi, 4 oppresso xxii, 4 ab Amulio mitti xxii, 2
Anatolio præfecto medente C. xliii, 6
Anceps bellum xxxii, 5
Anchisa conjiciente O. xi, 1
Anctisena bello patria pulsam cognoscere xliii, 3 patrem humeris gestare ix, 1
Ancillas (inter) offendere V. I. ix, 2
Anconæ lapidibus occidi lxix, 8
Ancus Marcius v, 1 Anci ab liberis interfecti vi, 9 Anci regis familiaritatem esse sequi vi, 5
Andriscus lxi, 1
Angi C. xxvi, 6 metu haud inane xxvi, 3 modestiore alicujus ingenio xx, 32 rerum gestarum invidia xvi, 5 vitio xliii, 9 angoribus summas atteri E. xvi, 3 angustia locorum adjutus V. I. xlv, 4 in angustiis xxvi, 1 claudii xxxix, 3
Anxia honestas habetur C. xx, 8 anxios gressus genitoris manu levare xiv, 11 anxie xxx, 2 ferre xx, 25 satis omnia prospicere xiv, 5
Anguis ad navem Romanam perrexit V. I. xxii, 2 cujus sexus fuisset occisus lvii, 5 fanum petiit xxii, 3 angues duo cum repaissent lvii, 5
Anibalianus E. xli, 20
Anienem aquam in urbem inducere V. I. xxxiii, 9. xxxiv, 7
Anii sacerdotis Apollinis filia O. ix, 5
Animadvertere C. iv, 1. E. xlvii, 3 in suos xx, 81 Trojanos militariter instructos O. xliii, 2
Animus clemens E. xlviii, 9 ingens potensque C. xl, 2 potentis expers xxxix, 6 animi affluentis xxxix, 4 amœni E. i, 28 desperatione oriri C. xxxiii, 5 gratia proficisci iv, 9 immania diu obtegere iii, 7 labem comprimere xxxix, 46 lepidi E. i, 22

Delph. et Var. Clas.

Ind. Aur. Vict.

B

severi et tristis E. xxviii, 3 tumidi xlii, 7 vi magna V. I. lxxvi, 1 animum alicujus penitus devincere E. xvii, 5 avocare C. xli, 12 intendere E. xlvii, 5 mariti tenere xl, 13 ob truce[m] interire C. xlii, 11 animo æquo dispendium ferre O. vi, 3 gravis E. xlv, 5 magno magna largiri xlvi, 9 parentis cognatos complecti xlvi, 18 parum valere C. xiv, 9 remissiore convivium curare E. ix, 15 robustiores superioresque C. xii, 2 ex animo E. ii, 7 animos militares plebisque conciliare C. iii, 16 militum pertentare E. xii, 7 sævos atque inciviles reperire C. xxii, 3 sollicitare E. x, 11
Annectere se Saturno O. iii, 3
Annitente Tito C. ix, 11 annitentibus cunctis C. xl, 4. E. i, 3 militibus C. xxiv, 1
Annum (L.) Verum ad imperii partem asciscere E. xvi, 5
Annonæ curam sollicitus attendere xlvi, 17 curandæ specie C. i, 1 egestas composita iv, 3 specie rapax ix, 13 annonæ lapidinum genus hominum xxxiii, 13 perpetuæ mire consultum xlii, 5 urbis copiosam efficere Ægypti regionem E. i, 5 annonam plebi distribuere V. I. vii, 7 annonæ gravi xix, 2
Annotare plenissime O. i, 6 annotata nomina ad aliquem perferre E. xxv, 8
Annuli (sub) gemma xlii, 6 cum annulo præsentari lxxvii, 13 annulos petere ii, 6
Annuntiandum (ad) instituti C. xxxix, 45
Annus quaesitus est ad biennium xxvii, 5 annum agere E. vi, 4. xxviii, 3. xlviii, 19 in duodecim menses distribuere V. I. iii, 2 tertium a tricesimo degere E. xvii, 3 urbis millesimum celebrare C. xxviii, 1 anno interjecto V. I. xxxv, 12 minus C. xxxix, 48 potentis sexto xxi, 5 regni vicesimo celebrato xxxix, 48 annorum xliii. filium prætexta bullaque donare V. I. vi, 9 viginti quatuor Prætor P. Scipio xlix, 7 annos gerere proxime quadraginta E. xlv, 4 ingredi i, 29 natus septuaginta et quisque amplius C. viii, 6 viginti sex triumphavit V. I. lxxvii, 3 ante annos ultro consul fieri lviii, 5 intra annos infantie E. xlviii, 6 annis novissimis xli, 16 regni duodeviginti C. xx, 27 viginti idem manere xv, 4

- Anseris clangore excitatus V. I. xxiv, 4**
Antecellens forma et virtute O. vi, 1
Anteferre veteri ac Romano militi E. xvii, 6
Anteire clementia, honorificentia, liberalitate, literis, muneribus ac pecuniæ contemtu C. x, 1. E. x, 3
Antennates bellum sumserunt V. I. ii, 5
Antenor elapsus tatus O. i, 5 Antenorem in Italiam esse pervectum, ib. patriæ proditores fuisse ix, 2 ab Antenore Ilio Achivis prodito ix, 1
Antias (Valerius) xix, 4
Antigonus rex Macedonis V. I. xxxv, 11
Antilius lxxv, 5
Antinoi famoso ministerio flagrare C. xiv, 6
Antinoum objecisse se referunt xiv, 7
Antiochia xiii, 10. E. xix, 2
Antiochus rex Syriæ V. I. liv, 1 confixit apud Sipylam montem, occisus, relegatus victus est liv, 4 Antiochi bello xlix, 15 Antiocho qui affuerant lv, 1 Antiochum Academicum philosophum studiose audire lxxxi, 2 regem Syriæ vincere liii, 1 ad Antiochum confugere xlii, 6 deficere lii, 2
Antiquorum hominum simplicitas O. i, 2 ab antiquis homines tardæ naturæ Remores dicti xxi, 4 antiquissimis moribus C. xviii, 1
Antium proveci sunt legati V. I. xxii, 3 Antonianas vesti nomine dare C. xxi, 1 ab Antonianis militibus occidi V. I. lxxxiv, 4
Antoninus Aurelius C. xvi, 1 Bassianus E. xxi, 1 Caracalla C. xxi, 1 Commodus E. xvii, 1 Gordianus Africa Proconsul C. xxvi, 1 Fulvius seu Boionius dictus E. xv, 1 Marcus C. xxiii, 1. E. xvi, 1. 7 Varius xxiii, 1 Antonini Marci filius xvii, 1 Antonino Aurelio cognomentum Pii C. xv, 1. E. xv, 1 Antoninum anxios grassas manu lerantem conspiceret C. xiv, 10 vocare adolescentem xxii, 2 inter Antoninos funerari xxi, 6
Antonius exclamasse dicitur, Vici V. I. lxxxiii, 6 corripuit Imperium E. xi, 9 Marcus Julio Cæsari Comes V. I. lxxxv, 1 Antonium Marcum debellare lxxix, 2 hostem iudicare lxxxi, 5 ad Antonium caput Ciceronis relatam lxxxi, 6 per Antonium federe rupto lxxxiv, 4 Antonio victo C. i, 3 ab Antonio percussore immisi V. I. lxxxi, 6 vinci lxxxiii, 5 cum Antonio amare lxxxii, 2
Anulini senatoris libertinus E. xxxix, 1 Anulinum ditare xx, 6
Aper quousque imperium invadere posset xxxviii, 5 Apri præfecti prætorio insidiis extingui C. xxxviii, 6 Aprum ictu transigere xxxix, 14 Apro impulsore E. xxxviii, 4
Apertius proditum C. iii, 19
Apium O. xii, 1. 4
Ἀπὸ τοῦ καλεῖν quod est incendere x, 5 Caietæ appellatio x, 4
Ἀπὸ τοῦ πεινᾶν Cur Pinarii dicti viii, 3
Apollinis Delphici sorte moneri xii, 3 Apollinem de bello consulere V. I. xxxv, 1 ab Apolline stuprari O. ii, 1 ex Apolline genitus ii, 3
Ἀπόλλης E. xvi, 5
Apparatu magno bellum movere C. xxiv, 2
Apparere O. xxiii, 3. E. ix, 18 apparuerunt duo juvenes V. I. xvi, 3 ne appareret livor in ore lviii, 10
Apparitorum plerisque magis atrox nihil C. xlii, 24
Appellare aliquem delicias generis humani x, 6 delicias publicas E. x, 16 herban parietariam xli, 13 aram maximam O. vi, 5 Augustum C. xxxi, 3 e suo nomine xi, 4 hostem Deorum atque hominum xvii, 10 mensem Septembrem Commodum xvii, 2 milites commilitones E. i, 16 nominibus raptarum V. I. ii, 12 Patres a pietate ii, 11 provinciam Valeriam uxoris nomine C. xl, 10 Remuriam O. xxiii, 1 appellari xxiii, 1 Augustus E. i, 1 Cæsar, Imperator C. xxii, 1 muliebri nomine E. xxiii, 3 Patronus V. I. xxiv, 4 Quirinus ii, 14 se jussit Aurelius Antoninus Magnum atque Alexandrum E. xxi, 4 Caligula dominum iii, 8 sororium tigillum V. I. iv, 9 Tiberinus Tractitiusque E. xxiii, 7 uti Deus C. xxxix, 5
Appelli O. ix, 4
Appetentia gloriæ carens E. xv, 6
Appetere amicitiam alicujus cupidissime O. vii, 4
Appia via unde dicta V. I. xxxiv, 6 per Appiam ex urbe abesse millibus novem E. xl, 3
Appius Claudius V. I. lxxxii, 4 adavit Virginiam xxi, 2 illexit Potitios O. viii, 5 necatus est in carcere V. I. xxi, 4 Cæcus xxxiv, 1 Caudex xxxvii, 1 Norbanus E. xi, 10 usque Appium Claudium Censorem O. viii, 4

- Appio Claudio resistente** V. I. xx, 2
Appositi faeces lictorii foribus xx, 1
appositis custodibus O. xvii, 2
Apprehendere naves hostium manibus ferreis V. I. xxxviii, 1 **apprehensus** xii, 3
Approbare C. xxv, 2
Appuleia lex V. I. lxii, 2
Appuleius (L.) Saturninus lxxiii, 1 **desuper tegulis interficitur** lxxiii, 11
Appuleium interimere lxvii, 3 **ab Appuleio damnari** lxxiii, 4
Aptiores flagitiis C. xvi, 2 **religionibus** v, 16 **aptiora factionibus subsidia** xl, 25
Apud Aquileiam E. xxv, 2 **Lorios** C. xvi, 3. **E. xv, 7** **Nolam** V. I. xlv, 4 **Sipylum montem** liii, 1 **Tarsum** C. xli, 1 **Vendobonam** E. xvi, 12
Apulia V. I. xlvi, 2
Apulis (de) triumphare xxxii, 1
Aqua Claudia Romæ introducta E. iv, 6 **aquæ hauriendæ causa** V. I. ii, 6 **penuria** C. xxviii, 1 **salsæ stagna** O. xii, 4 **aquam Anienem in urbem inducere** V. I. xxxiii, 9. **xxxiv, 7** **petere in usum sacrorum** O. xix, 5. **xx, 1** **ad aquam profluentem deportari** xx, 2 **aqua et igni interdicare** V. I. lxxiii, 6 **aquas apud Sextias** lxvii, 2 **aquis hyemalibus corrumpi** C. xxxvii, 4
Aquila pileum sustulit V. I. vi, 3
Aquileiæ obsidio C. xxvii, 4
Aquileiam (apud) E. xxv, 2. **xlvi, 6** **non longe ab Aquileia** xli, 21
Aquilus (cum) conjurare V. I. x, 5
Aquitanos conjungere E. i, 7 **tueri** C. xxxiii, 14
Ara maxima consecrata O. vi, 7 **aræ sacrari, ib. aram dedicare** vi, 5 **aris admoventi** V. I. xlii, 1 **dextram imponere** xii, 3
Arabia C. xxviii, 1 **Arabs Thraconites, ib. Arabas adoriri, in deditionem redigere** xx, 16 **penetrare** V. I. lxxvii, 6 **ex Arabis advolare** C. iv, 14. **E. iv, 10** **Arabicum dicere** C. ix, 17. **mare** V. I. lxxvii, 7
Arare xi, 2 **arantem nudum offendere** xvii, 1 **Aratorum fortunis infestum genus hominum** C. xxxiii, 13 **Aratores cogere** xl, 24
Arbacos domare V. I. lxi, 2
Arbiter quasi genitus ad vitia atque virtutes E. xiv, 6 **arbitro ascito** O. xxiii, 1 **arbitris militibus** C. viii, 5 **arbitrari** xli, 18 **arbitratu suoapte deligere** xxxv, 9 **arbitrium reges creandi permittere** E. i, 8 **arbitrio legionum** C. xii, 2 **militum** xxix, 2 **unius geri** xli, 9
Arbogastem superare E. xlvi, 7
Arbor Ruminalis O. xx, 4 **ad arborem fici obhærere** xx, 3 **ab arbusto appellari** x, 5
Arca (urbs) C. xxiv, 1
Arcam in ligneam injici V. I. xl, 4 **arca in lapidea poni** xlii, 6
Arcadiæ familiaris Deus Pan O. v, 3
Arcadius E. xlvi, 19 **Arcadio accedente** xlvi, 1
Arcas Evander O. v, 1
Arcere Germanos C. xxxiii, 1 **ad arcendos impetus** xxxix, 33
Arcessendum (ad) Æsculapium V. I. xxii, 1 **arcessitus** lxv, 5 **in auxilium** iv, 11 **arcessita Mater Deum** xlvi, 1
Archelai proditio lxxvi, 5 **Archelaum vincere** lxxv, 7 **Archelao rege remoto** C. ii, 3. **E. ii, 8**
Architectos in cohortes centuriare xiv, 5
Arcus pluvia hebetati V. I. liii, 1
Arcula iii, 3
Ardeæ esse ix, 1 **in obsidione** viii, 5
Ardeam concedere xxxii, 4
Ardere E. x, 12. **xlii, 17** **dolore** xiv, 9 **libidine** C. xli, 24. **E. xl, 10** **in ardentibus balneis conjici** xli, 12 **ardor dominiandi** C. v, 8 **triumphandi** E. i, 11 **ardori finem ponere** xliii, 8 **ardorem gloriæ dissimulare** xiv, 6 **ardore imperitandi agitari** C. xl, 2 **niti inconsulto** E. xliii, 3
Arduum fatalia devertere C. xxxviii, 5 **petere** xxxiii, 13 **videtur** xli, 5 **ardua proclivius conficiuntur** xlii, 4 **sectorum explanare** xvi, 9
Arelatensi oppido natus E. xli, 4
Aremulus Silvius O. xviii, 2
Arenæ aggestus E. iii, 9
Arescens lauri nemus C. v, 16
Argentaria oppidum Galliæ E. xlvi, 2
Argenti grande pondus restituere xlvi, 17 **xxxix. libras relinquere** V. I. lvi, 11 **argentariam facere** lxxii, 2 **argenteæ statuæ** C. xl, 28
Argentoratensibus in campis E. xlii, 13
Argiva classis O. xii, 2
Argos oppugnare V. I. xxxv, 10
Arguere Senatam xxiv, 5 **stultitiæ** C. ix, 3 **vehementer inventum alicujus** E. i, 16
Argui ab aliquo V. I. lxxii, 11 **pecuniæ interversæ** xxxiii, 8
Ariobarzanem Cappadocia expellere lxxvi, 2

- Aristobulus praefectus praetorio C. xxxix, 15**
- Arma cum retinerentur V. I. lxxi, 2 armorum medium C. xl, 17 arma in hostem ferre xl, 6 insignia dono dare E. iv, 8 Jovis fugere O. i, 1 nova meditari E. xlv, 6 ad arma cogere V. I. lxxii, 11 concitare aliquem O. xiii, 5 armis et equo donatis retinere V. I. xliii, 4 gladiatoria dimicare E. xvii, 4 praecipue felix C. xx, 14 quasi novata urbs Romana xli, 18 superare xxxiii, 24 vim denuntiare O. xvi, 2 vincere V. I. lxxviii, 5 vinci lxxvii, 4 ab armis quies E. xvi, 3 cum armis deponere odia V. I. lxxviii, 9 in armis C. xxxix, 47 fortitudo E. xiii, 4 promissimus xxix, 2 satis prudens ii, 3 armari C. xvii, 5 infer se xxiv, 9 armatus V. I. xi, 1 senatusconsulto lxxiii, 10 armato resistere C. xxv, 2 armata gladiatorum manus xlii, 6 familia V. I. lxxv, 5 armati lapidibus ac sudibus O. xiii, 2 cum armatis pastoribus pergere xxi, 2**
- Armenia E. xli, 20 per Parthos deripitur ii, 9 Armeniae rex Tigranes V. I. lxxiv, 6 per Armeniam in hostes contendere C. xxxix, 34**
- Armentarius xxxix, 24. xl, 1. 6. E. xl, 15 Caesar Augustus appellatus xl, 1 Armentarii sorore progenitus xl, 18 Armentarium Caesarem creare C. xxxix, 24. E. xxxix, 2**
- Armentum nobile agere O. vii, 1. 3 armentorum pastor E. xl, 15**
- Arpinas V. I. lxxvii, 1 genere M. T. Cicero lxxxix, 1**
- Arripere equum V. I. xliii, 1 fugam E. xli, 2 principatum xxvi, 1 regnum xxiv, 3 summam potestatem C. xxxi, 1 tyrannidem E. xvi, 11. xlvii, 7**
- Arrepto clypeo xliii, 2**
- Arrius Antonianus xii, 3**
- Arrogatione redigi C. ii, 1**
- Arrogatum accipere et dare xliii, 1**
- Ars exercitii xvii, 9 artis amatoriae libellos conscribere E. i, 27 auctor C. xxxiii, 11 divina credere E. xlvii, 4 fidem firmare V. I. vi, 7 medicae peritia O. i, 9 res C. xx, 28 arte captus V. I. xl, 3 muliebri corrumpi E. iv, 12 muliebri supponi xl, 13 pugnandi pervidens C. xvii, 5 artes xl, 15 bonae fluore xvi, 10 Etruscorum longe aliud cecinerant xxviii, 8 libidinum ferendarum xliii, 1 tantae viii, 7 artium bonarum scientia xxiv, 10 doctarum gratia C. xx, 2 ingeniarum ludum constituere xiv, 2 artes bonas nutrire E. xli, 14 artibus incorruptis tantam posse C. xxxv, 11 insitivis praecipue crescere xi, 13 meretricis pollere E. xvii, 5 mulierum pervagatis C. iv, 5 artifex mirus E. xlii, 18**
- Artificio quodam impetum mentis regere xiv, 6**
- Articulorum dolor xli, 24**
- Artus humana ventre discordarunt V. I. xviii, 2 reliqui tabescunt E. xliii, 21 artus diffuderat xlv, 9**
- Arunte (cum) congredi V. I. x, 6**
- Arva regere O. iii, 8**
- Arx xv, 1 arcem constituere iii, 1 obsidere V. I. xxxvii, 2 ia arcem perdere ii, 6 arce praesidium deducere xxxvii, 3**
- Ascanius O. ix, 3 idem qui Eurylee, appellatus rex xiv, 5 imperii Latinorum summam adeptus xv, 1 iurajurando se purgat xvi, 3 postquam excessisset e vita xvii, 4 Ascanii consilio xv, 3 metu xvi, 1 Ascanium Jove ortum crederent xv, 5 ab Ascanio interfici xvi, 2 videri xiv, 4**
- Ascendere V. I. lviii, 3 ascendentes dejicere xxiv, 4**
- Asciscere C. xx, 10 ad imperii partem E. xvi, 5 consortio multos externaosque C. xxxix, 16 in familiam atque imperium xvi, 1 in liberos iv, 15 ascisci in consilium E. xi, 11 in matrimonium O. ix, 5 ascitus comes V. I. x, 2 ascitus merito in militiam E. xlv, 3 ascito ad Imperium Hadriano C. xliii, 10 in consilio Jovis xl, 8 imperio xli, 5**
- Asclepiodotus C. xxxix, 42**
- Asculanae defectionis invidiam sustinere V. I. lxxv, 3**
- Asia C. xvi, 12. E. xli, 20. xlviii, 3 Asiae finitima occupare C. xxxiii, 8 Asiam petere V. I. lxxxix, 2 provinciam in stipendium accipere lxxxi, 4 sortiri lxxv, 7 in Asiam ablegari lxiv, 9 fugere lxxxiv, 4 proficisci lxx, 1. lxxviii, 1 refugere liv, 2 per Asiam totam literas mittere lxxvi, 3 Asiaticus Scipio liti, 1. lvii, 1 Asiatici Scipionis provincia lv, 1**
- Aspectus E. i, 23 aspectui adolescentis semet dare intacto corpore C. xxi, 3 ad aspectum virginis V. I. xlix, 8**
- Asper admodum E. xli, 8 praceptor C. xix, 3 aspero casu E. xlviii, 9 aspera hyems C. xlii, 5. E. xlv, 4 asperum aliquid statuere xlviii, 15 ingenium**

- E. xvi, 6 asperior x, 3 victoria C. xxxiv, 8 asperius offendi xl, 30**
Aspergere hominem eleganti joco E. xxxv, 7 aspergi xlviij, 10
Aspernari factum C. xxvii, 1
Aspidibus admotis perire V. I. lxxxvi, 3
Assequi Imperium favore C. xiii, 12
Asserere O. ix, 8. C. xxi, 3. xxviii, 8
se Jovem E. iii, 5 se Liberum e choro Bacchanali C. iii, 9. E. iii, 5
Assidere V. I. lvi, 2. C. x, 3. E. x, 10
Assidue V. I. lxiii, 1
Assistentibus valide militaribus C. xli, 15
Assumere aliquem honore Cæsaris E. xlii, 12 assumi C. xli, 6 cælo O. xiv, 3
Assumptus est gener V. I. vii, 4
Assurgere lxxii, 6. E. ix, 18
Astra (ad usque) subvehere C. xl, 14
Astu componere xxxiii, 20 facere E. ii, 6 Imperii nomen abnuere C. ii, 1 maximo V. I. lxxiii, 10
Asylum C. xxiii, 1 convenis patefacere O. xxiii, 7. V. I. ii, 1
Athenæ lxxv, 7 Athenas petere studio- rum gratia lxxxi, 2 Athenis philo- sophiam discere lxxxii, 1 Athenien- sium modo C. xiv, 3 rex Erechtheus O. ii, 1 studia hauriri E. xiv, 2
Athenæum C. xiv, 2
Atilius Calatinus V. I. xxxix, 1 glo- riose triumphavit xxxix, 4 Marcus Regulus consul xl, 1 ab Atilio inve- niri xxxix, 3
Atrox cædibus bonorum C. xi, 5. E. xi, 6 in eos, quos extulerat xvii, 3 nihil magis plerisque apparitorum C. xlii, 24 pestilentia E. xiii, 12 atrocæ tyranni xlii, 10 atrocior dominus C. iii, 7. E. iii, 3 in dies C. xl, 23 atrociores amici hostibus ipsis E. xii, 3 atrocioribus Hunnis xlviij, 3 atrocius accendi C. iv, 5 E. iv, 7 grassari C. xxxiii, 32 longe procederet ix, 2. E. ix, 5 punire insontes C. ii, 1 sævire xxx, 2 atrociora ne acciderent, sena- tus metuebat xxvi, 7 atrocitas rerum magis, quam nominum efficit xxxix, 8 atrociter explorare E. ii, 6
Attali ex hæreditate V. I. lxxv, 5 Ger- manorum regis filia C. xxxiii, 6
Attaminare xvi, 2
Attendere sollicitus ammonæ curam E. xlviii, 17
Attentatis militibus C. xl, 9
Attenuare opes militum vi, 2
Atteri angoribus summis E. xvi, 3
Atticus sermonibus effari E. xlii, 10
Attineri impensius C. viii, 1
Attingere paucis viii, 7. E. viii, 6
Attitianus C. xxxiii, 18 Attitiani con- jugem concupiscere xxxiii, 12
Attius Navius augur V. I. vi, 7 Tullus dux xix, 3 rex lxxxi, 1
Attonitum videre xxxi, 6
Attrahere aliquem O. xxii, 2 boves aversas in speluncam O. vi, 2
Attribui E. i, 33
Attriti Barbari xvii, 2 attritis Barbaro- rum gentes C. xxxvii, 3
Avarus E. viii, 2 avaro ingenio ii, 4 avaritia xlv, 5 posteriorum C. xiii, 6 avaritiæ amans E. x, 3 cupidus xli, 8 peculatus C. xxxv, 7 avaritiam pro- bare ix, 9 in avaritiam præceptus xli, 23 propter avaritiam V. I. lxxv, 6 avaritia omnibus sævior E. xvii, 3
Auctor artis C. xxxiii, 11 conjurationis V. I. lxxxiii, 5 nominis C. xxxiii, 11 paterni generis E. xiii, 1 stirpis C. xxxiii, 11 auctoris ob decus xli, 21 auctore Homero O. ix, 8 Othone interfici C. vi, 2 auctores juris xxiv, 6 secundarum laborantibus memoriæ sunt xx, 31 auctoribus necis exitio esse xxxv, 11 execrationi esse xx, 3 auctores Aureliani necis excruciare xxxvi, 2 necis ad supplicium petere xi, 9 auctoribus bonis vitia compressa iv, 2 cædis Cassio et Bruto V. I. lxxviii, 10 auctoritas lvii, 3 aucto- ritatis atque elegantia satis eruditio- nem sumere C. viii, 8 auctoritati alicujus credere V. I. ii, 14 auctori- tatem imperii fœdere E. xii, 7 prin- cipis emollire i, 16 auctoritate com- pescere V. I. xlix, 5 deterritus vi, 7 numinum cogi O. xiii, 2 tantum posse V. I. lxxii, 9 terræ orbem re- gere E. xv, 3 vultus deterrere V. I. lxxvii, 6 terri lxxvi, 8 ex auctoritate Patrum cremari iii, 3
Audax plus quam Imperatorem decet E. xlii, 7 audacius congressi C. xxix, 5 audaciæ species E. xlii, 7 audacia latro V. I. lxxi, 1 pervidens C. xvii, 5
Audere O. vii, 2. xxii, 2. C. xv, 5 ausum comprimere C. iii, 18
Audire aliquem studiosè V. I. lxxxv, 2 legationes et querimonias provincia- rum E. xli, 14 audientes dicto V. I. vii, 4 audita morte E. xlii, 8 re V. I. vii, 18 auditis negotiis E. ix, 16
Avehere V. I. xxxv, 9
Avens imperium eripere C. xxxix, 11 aventibus cunctis iii, 1
Aventinum occupare V. I. xxi, 3. lxxv, 5 urbi addere v, 1 in Aventinum bovem agere vii, 11 usque perferre

- O. xxii, 3 in Aventino auspiciari xxiii, 2
 Dianæ ædema edificare V. I. vii, 9
 sub Aventino aram dedicare O. vi, 5
 Aventinus Silvius xviii, 5
 Averni circa lacum ix, 6
 Avertere oculos E. i, 23 averti difficilius V. I. xxxv, 14 aversas boves in speluncam atrahere O. vi, 2 avertendis prodigiis C. xxvi, 3
 Auferre V. I. lxxviii, 6
 Ausidius O. xviii, 4
 Augere gloriam alicujus E. xlii, 21 imperium C. xx, 14 Romam E. i, 21 augendi omnia studium C. iii, 11 augeri in dies xxiii, 2 augebuntur virtutum studia xxxix, 45 aucta urbs xxi, 4 auctum studium habendi iii, 15 aucto lustris certamine xxvii, 7 augenda urbe tantus v, 2
 Augur Attius Navius V. I. vi, 7 augurio in castra deduci lix, 5 victor Romulus i, 4 auguriorum perita vi, 4
 Augustophratensem quam nominare E. ix, 13
 Augustus cognominari i, 2 creari xix, 2 Divus appellari V. I. lxxix, 7 effici E. xxiv, 2. xl, 2. 18 fieri xlvi, 6 Gratianus xviii, 1 habuit a philosophiæ doctore xlvi, 14 in Nerone Tiberio ac Julia filia fecerat C. xxxix, 25 proavus per filiam iii, 2 pronuntiarum E. xlii, 15 Augusti a morte ix, 16 atque Cæsarum nomina divisa C. xlii, 11 cognomento dici i, 1 in liberos redactus ii, 1 in sepulcro sepeliri E. xii, 12 jussu interire C. xlii, 11 nomen rapere E. xlii, 3 potentia C. xxiv, 2 Augustum appellare xxxi, 3 creare xl, 8. E. xlv, 4 efficere xxxix, 2 facere C. xx, 25. E. xxxii, 2 fovere V. I. lxxxii, 5 imperium regere C. xlii, 19 post biennii imperium xli, 1 augusto habitu xxxviii, 1 ab augusto imperio alter ix, 12 vinci V. I. lxxxii, 6. lxxxiv, 4. lxxxv, 4 augusta imperia C. xxx, 1 augustiore forma visus Romulus V. I. ii, 13
 Avibus addicentibus iii, 1 vetantibus lix, 1
 Avidus laudis E. xli, 13 regni xix, 1 avide C. xxxix, 12 approbare xxxiv, 1 petere C. xii, 3 avidior inconsulte gloriæ C. xxxviii, 3 vini E. xl, 18 avidius cibum invadere xx, 9 periculosa petere C. xxviii, 7 avidissimus dominandi E. i, 24
 Aula regia C. xxxix, 35 intra aulam ut dicitur E. xlvi, 18 aulicorum amori deditus E. xlii, 19 vehemens domitor xli, 10 aulicis canentibus C. v, 14
 Aulus Helvius Pertinax C. xvii, 10 Hostilius Mancinus V. I. lix, 1 Nonnius lxxiii, 5 Postumius O. xv, 4 Sulpicius patricius V. I. xx, 1 Vitellius C. viii, 1
 Avocare animum xli, 12 concionem V. I. lxxv, 5 partem populi lxxiii, 2
 Aurelianus imperat E. xxxv, 1 interficitur in itinere xxxv, 8 successu vehementior C. xxxv, 1 ultima crudelitate monetarios compevit E. xxxv, 4 Aureliani consilium C. xxxii, 21 institutio quanta fuit xxxix, 28 necis auctores-excruciare xxxvi, 2 post interitum xxxvi, 1 presidium implorare xxxv, 4
 Aurelius Antoninus xvi, 1 Bassianus Caracalla E. xxi, 1 Commodus xvii, 1 Marcus xvi, 1 Pius C. xv, 1 Varius E. xxiii, 1 Aurelii colonus xxxv, 1 Aurelio Alexandro Augusti potentia delata C. xxiv, 1
 Aureolus dominatum invasit E. xxxii, 4 ducum nomina astu composuit C. xxxiii, 20 excitus xxxiii, 17 Aureoli commento interire E. xxxiii, 2 adversus-Aureolum proficisci xxiv, 2 Aureolo a suis extincto, ib.
 Aures naturæ hominum curiosæ ad se trahere lviii, 18
 Aureum vineis conserere xxxvii, 3
 Auri duas et semilibram relinquere V. I. lviii, 11 multam redactum E. xvi, 9 sublato grande pondus xlvi, 17 aurum ad emtionem agrorum convertere V. I. lxxiii, 5 habentibus imperare xxxiii, 7 offerre, ib. auro expensum fertur caput lxxv, 6 ingenti ad se transferre E. xlvi, 6 ex auro C. xxxix, 2 statua E. xxxiv, 4 statuæ C. xl, 28 aureo hamo piscari E. i, 14 aurea imago xxxiv, 4 vestis xvi, 9 corona donari V. I. xvii, 2 obsidionali donari lviii, 4 aureo paludamento indutus E. iii, 9 aurea vasa xvi, 9 aurata omni veste uti xxxv, 5
 Auspicio xl, 13 corvi V. I. lxxxii, 7 auspicio suo minus paria experiri C. xli, 18 auspicio O. xxiii, 1. 2. 3 honorum capere C. xx, 30 repetere V. I. xxxi, 1 adversum auspicia xli, 2 auspiciis adversis lxxv, 6 auspiciari O. xi, 3. xxiii, 2 auspiciantem apparere xxiii, 3 auspiciato Romam vocare xxiii, 7
 Avunculi imitator V. I. lxxxii, 1 in domo educari lxxx, 1 magni adop-

tione C. i, 2 majoris adoptione E. i, 2 ab avunculo occidi V. I. x, 1
 Avus qui sibi fuisset O. xxi, 3 avo Numitori regno restituitur V. I. i, 4 similis v, 1 avum regno restitutum O. xxii, 4 avo Numitore arbitro ascito xxxii, 1 avitas injuriæ xix, 4
 Auxilii gratia aliquem comitari E. xli, 3 auxilio luxuriæ ventitare C. vi, 1 ad auxilium sui xli, 8 in auxilium accessit V. I. iv, 11 auxiliis militibus nomen impositum C. xxxix, 18

B.

Bacchanali e choro C. iii, 9 ex choro E. iii, 5
 Bactri miserunt legatos C. i, 6
 Bactriani legatos miserunt E. xv, 4
 Baculus sambuceus V. I. x, 2
 Bæbium summovere lxxxii, 1
 Bagaudas quos incolæ vocant C. xxxix, 17
 Baiano (in) quod est O. ix, 6
 Baias (apud) interire C. xiv, 12
 Balbinus E. xxvi, 1
 Balneo (e) egredi xvii, 5 in balneas abditas palatii duci xix, 3 ardentes conjici xli, 12
 Barbari attriti xvii, 2 fusi summotique C. xxxiv, 5 barbarorum comitatus E. xlvi, 6 gentes attritæ C. xxxvii, 3 quique opportune invaserunt xxxviii, 2 barbaris præsidere xxxiii, 8 viam munire xxxvii, 7 barbaros persectari xxix, 4 barbaris parentibus ortus xlii, 14 a barbaris nulla formido E. xli, 24 barbariæ multi C. xxiv, 9 barbarico in solo E. xxix, 3
 Basilicam facere V. I. xlvi, 5 sacrare C. xl, 26
 Basilus Gallonius E. xxxiv, 2
 Bassiana xxxii, 3
 Bassianus C. xx, 30. E. xxi, 1 solis sacerdos xxiii, 2 Bassiani consiliis certatim evolare C. xxiv, 8 scrinia curare xx, 33 Bassiano Antonini vocabulum addere xx, 30 Bassianum Augustum facere xx, 25 successorem relinquere E. xx, 3
 Bassus xx, 6 Pomponius xxxiv, 3
 Basternas ad concordiam compellere i, 7
 Beatum fore mollissimum quemque assestant C. xlvi, 8 beatis locupletibus uti mos xiv, 4
 Belluæ tanquam hausto sanguine iii, 8 in belluæ ferociam convertere C. xvii, 6
 Bellum anceps xxxii, 5 belli causam quaerere V. I. xlii, 2 dies E. xliii, 8 in apparatu V. I. lxxviii, 3 ingens scientia C. xxxvii, 2 reliquiæ xxxv, 1 salute incerta xvi, 10 scientia xxxii, 12 bello finem imponere V. I. xli, 1 Macedonico interesse lii, 2 bellum confectum restimare C. xxxviii, 6 deponere V. I. xii, 5 duplicare C. xxxiii, 2 exortum V. I. iv, 5 facerentibus quietis C. xv, 5 usque eo grave xxxv, 6 finire V. I. iv, 1. 10 gerere xvii, 1. xxx, 1 indicere iv, 1. E. i, 10 inferre O. xviii, 1. 5. V. I. iii, 2. liv, 1. lv, 1. lxxxv, 4 inter se quasi mandatis accipere C. xx, 32 moliri xi, 11 morari xx, 25 movere xx, 9. xxiv, 2 parare V. I. lxix, 3 renovare lxxi, 2 sumere ii, 3. lxxi, 1 suscipere xxxix, 37 bello Antiochi V. I. xlix, 15 Cimbrico lxxv, 3 civili lxxvii, 1. lxxx, 3. lxxxii, 4. lxxxiii, 5. lxxxvi, 1. C. xxxix, 16 concussæ gentes xlii, 3 domare V. I. xxvii, 6 extingui E. xxix, 3 fatali C. xl, 22 flagrante xl, 20 in pacem cogi ix, 10 impiger xvii, 2 insigniter gesto xxvii, 8 lacrymabili commisso E. xlvi, 2 Latino V. I. xxvi, 4. xxviii, 4 Latinos domare v, 1 omisso xix, 4 persequi O. xiv, 1 Punico primo V. I. xxxviii, 1. xli, 1 refecto C. xxix, 5 Sannitico V. I. xxvi, 1 sociali lxxii, 1. lxxv, 5. lxxvi, 2 solenni C. xxxviii, 2 strenuus V. I. viii, 2 Syriaco xlvi, 3 tolerantiori videri C. xi, 3. E. xi, 2 de bello Apollinem consulere V. I. xxxv, 1 in bello salus propria maxime conservanda est E. xliii, 7 bellorum mira felicitas xli, 11 moles acrius urgebat C. xxxix, 30 bella fervebant E. xvi, 3 execrari i, 10 non movere sed invenire xlvi, 10 bellis civilibus C. xx, 11 felix, lacrymabilis externis E. xlii, 18 accessit populus ad concordiam compellere i, 7 quiescentibus C. i, 3 bellicosi studiosus E. xlii, 8 bellicosæ gentes summotæ C. xx, 19 bellicosissimus omnium E. xx, 5 bellare adversum Veientes V. I. xiv, 1 bellatorum septem fere millia conficere C. xxxv, 6
 Benacus lacus E. xxxiv, 2
 Beneficus xviii, 5 beneficii memor ix, 14 beneficium quasi ferre V. I. xii, 4 beneficio obligari xxx, 4 beneficiis ceteris munerare E. xlvi, 9

- Benevolus** E. ii, 4 benevolentiae novum genus xvi, 5 officia corrumpere C. xxxi, 2 benevolentia mirabilis, perpetua animi E. xx, 5
Benigni principum xlviii, 17 benignae excipi O. v, 3
Berenicis stuprate ob suspicionem E. x, 4 Berenicem regredi domum precipere x, 7
Bergationem (apud) expirare xlv, 8
Betracum (apud) vinci vii, 2
Bibere venenum tardius V. I. lxxvi, 8
Biberius Caldus Mero E. ii, 2
Bibliothecas incendio consumtas reparare xi, 4
Biduum (post) C. xxxiii, 12
Biennium xxvi, 1 post bicennii imperium xxxiii, 12, xxxix, 12 ad biennium annus quaesitus xxvii, 5 biennio imperare E. xxiii, 1 post C. x, 5 proficere xxxi, 3
Bijugo curru decurrere E. iii, 9
Bithynia C. xvi, 12 E. xli, 7 ad Bithyniae regem Nicomedem commere V. I. lxxviii, 1 Prusiam concedere xlii, 6 Bithynia expellere lxxvi, 2
Blandus magis quam beneficus E. xviii, 5 pater xlviii, 18 blando more i, 16 blandissimus ingenio xlii, 11 blandimentis coalescere C. v, 12
Bocchi monumenta V. I. lxxv, 6
Boccho prodere lxvi, 6 a Boccho in deditionem accipere lxxv, 2
Boianus (Marcus) C. xvi, 1. xli, 20 Pius E. xv, 1
Bonosus xxxvii, 3 E. xxxvii, 2
Bonus adolescens C. xxxix, 14 consultor E. xlv, 3 reipublicae xxiv, 1 boni imperatoris studium ix, 16 bonum militiae atque ingenio imperatorem jubere C. xxxix, 17 bonam operam navare V. I. iv, 1. lxxv, 3 bonum factum xlix, 16 genus hominum solo quaesita C. xxvi, 6 boni nihil est, quod in diversum traduci nequeat xlii, 7 bono publico acciderat xxxiii, 22 boni in imperium promiscue immisi xxiv, 9 bonorum caedibus atrox xi, 5 omnium pater E. xviii, 6 parte fecunda C. xx, 6 supplicia agere E. xi, 6 bonis indocti misti C. ix, 13 impie unicum decus dentum xxxiii, 26 omnibus displicere V. I. lxxxii, 3 salus civium ac longa sui memoria cariora sunt C. xxxiv, 6 bonos quosque pessum dare E. ii, 6 in bonos effusius honorificus E. xlviii, 9 bonis auctoribus vitia compressa C. iv, 2 parte plurima jacentibus xviii, 8 e bonis malos gignere C. iii, 5 bonae artes florere xvi, 10 bonarum artium scientia xxiv, 10 bonas artes nutrire E. xli, 14 bona publicata sunt V. I. xxiv, 7 bonorum patrum substantia O. xix, 3 bona paterna repetere V. I. lxxix, 2 bonis ceteris obduci C. xxxix, 8 initiis perniciosus ii, 1 magnis abundare E. i, 33 bonitatis tantae esse xv, 2
Bos mirae magnitudinis nata V. I. vii, 10 bovem in Aventinum agere vii, 11 immolare vii, 13 de bove vesci O. viii, 4 boves inclusae vii, 3 boves aversas in speluncam attrahere vi, 2 ejus generis in Graecia instituisse vii, 1 jungere v, 4 bobus auratis Neptunum placare V. I. lxxxiv, 2
Bracchiorum nodo C. xvii, 9
Brevis fuit E. xliii, 6 laetitia C. xxxvi, 2 brevi confici ix, 9 memorare xxviii, 3 reficere ix, 1 brevius iter V. I. xxx, 2
Britanniae municipium C. xx, 27 partes contuse iv, 2 vicus xxiv, 4 Britanniam capessere xxxix, 21 munire xx, 18 subigere V. I. lxxviii, 4 apud Britanniam tyrannidem arripere E. xlvii, 7 in Britanniam pervenire C. xl, 2 E. xli, 2 in Britannia vallum deducere a mari ad mare xx, 4 post Britannicum triumphum iv, 8 in Britannos transmittere C. xx, 9
Brundisiam usque V. I. xxxiv, 6
Brutus (L. Junius) dictus ob stultitiam x, 1 Marcus lxxxii, 1 Bruti eandem fortunam putare lxxxiii, 5 facinus excellens C. iii, 13 Brutum vincere V. I. lxxix, 1 occidere lxxxv, 2 Bruto caedis auctore occidi lxxviii, 10 cum Bruto esse lxxiii, 5
Bubalia natus E. xxix, 1
Bulla praetextaque filium XIII annorum donare V. I. vi, 9
Bustorum modo C. xlii, 7
Byzantium fuga volucris pervenire E. xli, 5 in Byzantio Constantinopoli dicta xli, 17

C.

- Cabiris resistere** V. I. lxxvi, 6
Cachinnantem petulantius notare E. xviii, 3
Cacus Evandri servus O. vi, 2 Caco interfecto vii, 4
Cadaver lectica clausum C. xxxviii, 8 non potuit inveniri E. xxix, 3 cada-

- veris canini more per vias urbis trahi E. xxiii, 6 fetore scelus est proditum xxxviii, 5 cadaveribus oppleri C. xlii, 7
- Cadere V. I. xxxix, 3 apud Cannas lvi, 1 in acie C. xxix, 5 prælio V. I. xxvi, 4 cadit Constantinus C. xli, 22 cecidit fortissime dimicans V. I. ii, 7 cadere Decii C. xxix, 4 ceciderunt duo Romanorum V. I. iv, 6 casus C. xxviii, 7 casum lenire iii, 4 casu aspero E. xviii, 9
- Cadum ligneum proferre V. I. xxxiii, 8
- Cæcilius (Q.) Metellus lxi, 1 Numidicus lxii, 1 Cæcilium Balbinum Cæsarem constituere C. xxvi, 7 Cæcilio Romæ intra Palatium caso xxvii, 6
- Cæcina consularis E. x, 4
- Cæcus Appius Claudius V. I. xxxiv, 1 cæcari xxxiv, 8
- Cædere novem millia deditorum lxxv, 10 ceciderunt Galli Romanum exercitum xxiii, 7 Numantini viginti millia Romanorum lix, 4 cædi C. xxxvii, 8 ab exercitu E. xxii, 1 suis xxxi, 2 ad lacum Curtium E. vi, 4 per prætorias cohortes C. xxvi, 5 virgias ad necem E. v, 7 cæsus est Galba C. vi, 3 caso Cæcilio xxvii, 6 urbi præfecto xlii, 6 cæsa Musalaminorum manus iv, 2. E. iv, 4 cæsa acie C. xl, 23 cæsi Marcomanni xxxix, 43 utriusque xxix, 8 cæsos filios virgis securi percutere V. I. x, 5 cæsis cunctis C. xx, 1 inimicis V. I. lxxvii, 6 cæsa Tetrici legiones C. xxiv, 8 cæsis immanibus sylvis xl, 9 cædes V. I. lxxxiii, 5. E. xxxi, 2 inulta C. xxxiii, 22 cædis auctores V. I. lxxviii, 10. lxxxix, 1 invidia lxvi, 13 cædem agere C. xi, 1 in cædem suam manum trepidantis adjuvare V. I. lxxvi, 8 post cædem Crassi lxxvii, 8 cæde infinita crudelior haberi C. xx, 10 omnia fedare iv, 10 in cæde peccare V. I. xii, 3 cædibus modum fieri C. xxxix, 16 bonorum atrox xi, 5. E. xi, 6
- Cæninenses contra Romanos bellum sumserunt V. I. ii, 3
- Cænofrurium (apud) interire C. xxxv, 8
- Cæpio V. I. lxxi, 8 Cæpionis aurum partum ad emtionem agrorum convertere lxxiii, 5 Cæpionem de saxo præcipitare lxvi, 8
- Cærimonias curare C. xiv, 2
- Cæsar O. ix, 6. x, 4. xi, 3. xvii, 3. xx, 3 appellari C. xxii, 1 Bassianus xx,
- 25 Caius O. xvi, 4. E. i, 2. xxxv, 2 cognomento Caligula C. iii, 1 Decius E. xxix, 2 effici xl, 1 fieri C. xxv, 2 Galerius Maximinus E. xl, 1. C. Julius V. I. lxxviii, 1 Julius O. xv, 4 Marcellus E. xxiii, 4 Severus C. xl, 6 Cæsaris adoptione C. i, 2 clementiam experiri V. I. lxxx, 4 honorem alicui conferre C. xxxiii, 3 honore aliquem assumere E. xlii, 12 in ultionem V. I. lxxxix, 1 insigne datum C. xli, 9 instinctu V. I. lxxxi, 4 Cæsari dictatori haud dissimilis E. xxxv, 2 Lucio Ælio urbe permissa C. xiv, 4 Cæsarem creare C. xxxiii, 8. xl, 8. E. xlii, 2 ad creandum Patres convocare C. xiv, 10 decernere xxx, 1 dimittere exercitum jubere V. I. lxxvii, 8 facere C. xxix, 1. E. xxxii, 2 legibus adoptatum C. xiv, 11 nuncupare xxxiii, 2 occidere V. I. lxxxii, 5 oppugnare lxxxiii, 4 præficere C. xlii, 17 pronuntiare E. xlii, 1 se facere xx, 2 vincere V. I. lxxxiii, 5 a Cæsare veniam accipere lxxxi, 5. lxxxii, 5. lxxxiii, 6 Lucio proscscriptionem cepit M. Antonius lxxxv, 8 cum Cæsare epulari lxxxiv, 8 in gratiam redire lxxxv, 2 Cæsares C. xxxviii, 1. xl, 1 Cæsarum atque Augusti nomina divisa xiii, 11 gens literis culta viii, 7 genti finis fuit v, 16 gentem persequi iii, 15 imperio asciti xli, 5 liberi xli, 9 potentiam gerere xl, 11 Cæsaribus committere xlii, 8 Cæsares constituere xxvi, 7 creare xxxii, 3. E. xxxix, 2. xl, 1 Creatos in affinitatem vocare C. xxxix, 24 efficere E. xli, 4 facere C. xxix, 1 Cæsaribus confirmatis E. xli, 15 Cæsarea insignia alicui impertiri C. xxxiii, 14
- Cæsarea xxiv, 1
- Cæsaries par E. xlviii, 8
- Cæsonem abdicare V. I. xvii, 1
- Caietæ cognomen O. x, 4 portus x, 8
- Caius Cæsar xvi, 4. E. i, 2. xxxv, 2
- Cassius Longinus V. I. lxxxiii, 1 cognomento Caligula C. iii, 1 Duilius V. I. xxxviii, 1 Gracchus lxv, 1 Julius Cæsar lxxviii, 1 Maximinus C. xxv, 1 Saturninus E. xviii, 8 Veturius V. I. xxx, 1
- Calamitate decisum lvi, 8
- Calatinus Atilius xxxix, 1
- Calceamenti militaris, id est, Caligulae cognomentum sortiri E. iii, 2 calceamento militari cognomentum quaerere C. iii, 4 calceamenta sumere E. ix, 15

- Caldius Biberius Mero** E. ii, 2
Calidia rogatione revocari V. I. lxii, 3
Caligula C. iii, 1. xxxix, 4. E. iii, 2
 induxerat egestatem annonæ C. iv, 3
 Caligulæ insidiis extingui E. ii, 10
 more cogere xi, 6 patruus iv, 1
Callidus V. I. vii, 12 callidum genus
 hominum C. xxxiii, 13 callide C.
 xxxv, 8. E. xiv, 6 circumvenire ali-
 quem ii, 8
Calocerus magister pecoris camelorum
 C. xli, 11
Calpurnius Crassus E. xii, 6 **Flamma**
 V. I. xxxix, 3
Calumniam (per) quid negare xlv, 6
 calumniæ fiscales deletæ C. xxxv, 7
 calumnias sedare E. xli, 14 calumniis
 agitare E. xlii, 21 calumniator præ-
 cipuus Catullus xii, 5
Camerinam (ad) festinare V. I. xxxix, 3
Cameria oppidum O. xvii, 6
Camillus V. I. xxix, 1 **Furius** xxiii, 1
 Scribonianus imperator creatus E. iv,
 4 Camilli virtute servari V. I. xxiii, 9
Campania E. x, 12 in Campania sedere
 C. xvi, 2
Campo (in) Martio necari V. I. lxxiii, 9
 Raudio vinci lxvii, 2 in Campis
 Argenteratensibus infinitas hostium
 copias delere E. xlii, 13 Philippicis
 vinci V. I. lxxxii, 6. lxxxiii, 5 **Veron-**
ensis occidi E. xxxviii, 6
Candidis equis apparere V. I. xvi, 3
Canere C. xxxii, 4 versus O. iv, 6 ver-
 sibus v, 2 cecinerant artes Etrascorum
 longe aliud C. xxviii, 8 canentibus
 aulicis v, 14 canendiscientia E. xiv, 2
Canes euntem nunquam latraverant
 V. I. xlix, 2 canini cadaveris more
 trahi E. xxiii, 6
Cannas (apud) cadere V. I. lvi, 1 supe-
 rare xlii, 4 Cannensi clade xlix, 5
Cantabros numero provinciarum populo
 Romano conjungere E. i, 7
Canusium perducere V. I. xlix, 6
Capere E. xlii, 14 auspicia honorum C.
 xx, 30 Cartaginem V. I. xlix, 7
 filium liv, 3 habitum venerabilem
 E. xli, 22 janiculum V. I. xi, 1 im-
 perium C. viii, 2. xxix, 3. xxxiii,
 27. xl, 4. E. x, 8 oppida ducenta et
 hominum ducenta millia V. I. xl, 2
 Panormum xxxix, 2 Perseæ lvi, 2 po-
 tentiam orbis Romani E. xxxix, 1 quid
 detrimenti V. I. lxxiii, 10 quinque-
 mem xxxiii, 2 regnum C. xxxiii, 9.
 E. xxxiv, 3 urbem V. I. xlii, 5 cepi
 tantum hominum xxxiii, 2 capi V. I.
 lxxviii, 3. C. iii, 11. E. xxxii, 5. xl, 5

- amicitia E. xviii, 6 amore O. xix, 5
 forma C. xxi, 3 captus M. Atilius
 Regulus V. I. xl, 3 rex nobilis
 Chonodomarius E. xlii, 14 captum
 ante currum agere V. I. lxxvii, 1
 filium gratis recipere xlix, 15 capti
 sunt hostes xxxviii, 1 captos
 punire lxxviii, 3 captis famosis
 regibus C. xlii, 16 Coriolis, urbe
 Volscorum V. I. xix, 1 Capaces
 pueri disciplinæ liberalis O. xxi, 3
 capessere insulam Cyprum C. xli, 11
 captivæ Ocresiæ filius V. I. vii, 1
 captivorum de redemptione pangere
 xliii, 7 tantum adducere lvii, 2 cap-
 tivos gratis reddere xxxv, 6 inter
 captivos lv, 2 de captivis permutandis
 xl, 3 capturæ nullo lucro pensari
 potest E. i, 14
Capillus effusior ix, 18 capillo defor-
 mis i, 15
Capitolium quod conflagravit C. viii, 6.
 ix, 7 Capitolii e fastigio effari E.
 xiii, 10 ob conspectum ampliari V. I.
 ii, 6 Capitolium absolvere C. xi, 4
 incipere V. I. viii, 4 petere lxiv, 6
 reparare E. ix, 8 in Capitolium con-
 fugere V. I. xxiv, 3 exercitum perdu-
 cere ii, 6 fugere V. I. xxiii, 9 ire xlix,
 2. 16 persequi lxiv, 7. lxxxiii, 10 trans-
 ire xxxii, 3 venire lxx, 5 ob Capito-
 lium defensum xxiv, 1 cum Capito-
 lio cremare C. viii, 6 in Capitolio
 consecrare V. I. ii, 5 dedicare xliii,
 6 domum publice accipere xxiv, 4
 Capitolinus dictus Manlius xxiv, 1 ne
 quis postea vocaretur xxiv, 8 sub
 Capitolino clivo ædes O. iii, 6
Cappadocia expellere V. I. lxxvi, 2
 Cappadocas in provinciam redigere E.
 ii, 8 præter Cappadocas nihil subac-
 tum C. ii, 3
Capræ (ad) paludem exercitum lustrare
 V. I. ii, 13
Capreæ insulam querere C. ii, 2
Caprino sanguine hausto semianimis
 domum referri V. I. lxxvi, 11
Capuam colonos mittendos censere
 lxx, 3 occupare xxix, 3
Caput Didii Iuliani in rostris ponitur
 E. xix, 3 defuncti gladio præcisum
 V. I. lxxvii, 11 potius imperat quam
 pedes C. xx, 26 præsentatum est
 Cæsari V. I. lxxvii, 13 tota urbe cir-
 cumvectum E. xviii, 2 capiti diadema
 innectere xxxv, 5 insigne regni
 nectere C. iii, 12 caput complexa est
 flammæ species V. I. vii, 1 auro ex-
 pendere lxx, 6 circumferre in ludi-

- brium V. I. lxxiii, 12 gentium urbem futuram, cognitum est viii, 4 hominis invenire, ib. perpetuo diademate exornare E. xli, 14 projicere ante valium V. I. xlvi, 3 referre ad Antonium lxxxi, 7 ad Opimum lxxv, 6 velamento obducere O. xii, 2 ad caput manum referre V. I. lxiv, 6 capite ablato flere lxxviii, 6 medio præcisio E. xxviii, 2 obvoluto, cervicem præbere xxiv, 4 efferri V. I. lviii, 10 punire conjuratos lxxxi, 4
- Caracalla cognominari E. xxi, 1. 2 dictus Antoninus C. xxi, 1 Caracallæ filius E. xxiii, 1
- Caracallas facere xxi, 2
- Carausius Menapiæ civis C. xxxix, 20
- Carausio remissum insulæ imperium xxix, 39
- Carbonarium negotium exercere V. I. lxxii, 1
- Carbonem Italia expellere lxxv, 8
- Carcerem ædificare v, 2 in carcerem conjici xxiv, 5. lxvii, 5 duci liii, 2. lvii, 1 mitti xl, 3 e carcere educi xlvi, 4 in carcere libertines necare xxxvi, 3 necari xxi, 4
- Carere fœdis hominibus E. xlv, 6 vitis i, 23 careas appetentia gloriæ xv, 6 caruisse liberis utilis ducere C. iii, 6
- Carinæ hæc sunt meæ V. I. lxxxiv, 3 in Carinis domum tenere, ib.
- Carinus Illyricum petit C. xxxix, 9 interiit xxxix, 12 omnibus scelerebus inquit avit E. xxxviii, 7 Carini discessus C. xxxix, 17 Carinum Cæsarem facere E. xxxviii, 2 Carino Cæsare C. xxxviii, 1 a Carino occidi E. xxxviii, 6
- Carmen carmini referre xiv, 7 facere xlvi, 4 carminum maxime tragicorum studiosus xvi, 6 a carmine non Carmenta O. v, 2 carmina a Carmenta appellata, ib. de carminibus Carmentis dicta, ib.
- Carmenta non appellata a carmine, ib.
- Carmentis dicta de carminibus, ib.
- Invitata ad sacrum non affuit vi, 6
- Carmentis Nymphæ filius v, 1
- Carnis gravis cibum avidus invadere E. xx, 9 porcinae usum instituere C. xxxv, 7. E. xxxv, 6
- Carnutum oppidum C. xvi, 13
- Carpentum super corpus agere V. I. vii, 19
- Carporum natio C. xxxix, 43
- Carras iter facere E. xxi, 6
- Carthago novis moenibus ornata C. xxxix, 45 Pœnorum xvi, 12 terrarum
- decus xl, 19 Carthaginis fortuna vinci V. I. xlvi, 4 Carthaginem capere xlix, 7 delere lviii, 5 delendam censere xlvi, 7 fugere xxxviii, 2 petere C. xxvi, 2 regredi V. I. xl, 4 vincere xlix, 16 Carthaginienses obsidebant arcem Mamertinorum xxxvii, 2 Carthaginensium cum duce agere xxxvii, 3 Carthaginensibus victis leges imponere xlix, 14 Carthaginenses Messana expellere xxxvii, 4 contra Carthaginenses miti xxxviii, 1. xxxix, 1
- Carus præfectura pollens prætorii C. xxxviii, 1. E. xxxviii, 1 Cari morte cognita C. xxxix, 11 Caro in finis xxxix, 13
- Carus haberi iii, 4 nulli E. xl, 14 omnibus iii, 3 caros admittere ix, 15 carior fieri i, 16 carissimorum custodia servari xiv, 12
- Caryota cognominari V. I. lxxxiii, 3
- Casæ (in) deportari villissima E. xlvi, 2
- Casperius magnis sumptibus redemptus xii, 8
- Caspios penetrare V. I. lxxvii, 6
- Cassii mortaliū conatus C. iii, 20
- Cassius O. vii, 1 extinctus est E. xvi, 11 Latienus Postumus Imperator efficitur xxxii, 8 Longinus Quæstor V. I. lxxxiii, 1 Cassium cædis auctorem vincere lxxix, 1 Cassio cædis auctore lxxviii, 10
- Castella commode posita C. xli, 19
- Cassissima feminae manu moveri posse V. I. xlvi, 2
- Castorem rerum xvi, 3
- Castra suspectioribus locis extracta C. xiii, 4 castra capere V. I. xvi, 2 collocare O. xiv, 2 conjungere V. I. xlvi, 2 ingredi E. vi, 3 irrumpere xli, 5 percurrere V. I. xlix, 13 ponere xiv, 2. xix, 3. xxxv, 6. xlii, 6. C. xli, 19 vicina habere V. I. xxxv, 18 apud castra prætorii interfici C. xxviii, 11 in castra deduci V. I. lix, 5 properare lx, 2 redire lviii, 1 venire xii, 2 per castra hostium media xlix, 6 castris egredi xiii, 1 exuere li, 1 e castris jam positus procurrare E. xliii, 2 in castris V. I. xlii, 1 degere C. xxxvii, 6 parte relicta V. I. xlvi, 2 prætoris opprimi C. xxiii, 2
- Casum deferre insidiis xxxviii, 7
- Cato O. xii, 5. xv, 5 M. censor V. I. liii, 2 Marcus Porcius xlvi, 1 prætorius lxxx, 1 semet occidit lxxx, 4

- Catonis Censorii pronepos V. I. lxxx,**
 1 imitator lxxxii, 1 Marci industria
 ejjici liv, 2 a Catone retrahi lxxxii, 5
Cattorum manu Daciaque devictis C.
 xi, 4 **Cattos delere E. i, 7 devincere**
 xi, 2
Catullus præcipuus calumniator xii, 5
Catulum (ne) habendum ex pessimo
 genere xxv, 2 **Catulam indomitæ**
 rabidasque libidinis appellare xxiii, 6
Cavati montes C. ix, 8. E. ix, 10
Caudex (Appius Claudius) V. I. xxxvii,
 1
Caudinæ Furculæ xxx, 3
Caudis hoves abstrahere O. vii, 2
Cavere V. I. lxvi, 12 ab aliquo E. ix,
 14 possidentibus edicto sponte C. x,
 2. E. x, 8 **cautus xliii, 8 parum per**
 atatem C. xli, 23
Cavillo alludere E. ix, 14 militari ap-
 pellare xxiii, 6
Causæ sociorum favere V. I. lxxx, 1
 causam belli quærere xlii, 2 exponere
 vii, 11 **causa agrariorum suscepta**
 lviii, 10 **exposita C. xx, 11 causas**
 leges continere V. I. iii, 3 **causis de**
 his C. xxxix, 24 **de justis E. i, 10**
causari alvi dolorem C. xvii, 8 causante
 inopiam E. iv, 9 **causidicorum**
 dicta obliqua contemnere ix, 4
Cedere C. xxxv, 7 ad extrêmum triumpho
 xvi, 4 **felicitas V. I. ii, 3 prospere**
 ac supra vota C. xxxiii, 3 **prosperius**
 xxxix, 12 **quomodo milites**
 cederent, docere V. I. xlv, 3 **cedi**
 libenter accipere E. i, 23
Celasse dicitur sol orbem suum V. I.
 lxxviii, 10
Celeberrimas (per) urbes C. i, 5. E. i,
 30 **quam celeberrimis locis statuas**
 C. xl, 28 **celebrare annum urbis mille-**
 simum ludis omnium generum xxviii,
 1 **in signi laude V. I. lii, 3 celebrantibus**
 cunctis C. v, 5 **celebrari xxiii, 30**
celebratus mire octingentesimus
 urbis annus iv, 14 **celebrato magnifico**
 urbis nongentesimo anno xv, 4
celebratum mire funus xx, 30 celebrato
 convivio in multam noctem E.
 xli, 22 **celebrati sunt ludi seculares**
 xi, 14
Celere (a) centurione occidi O. xxiii, 7.
 V. I. i, 4
Celeriter satis fieri E. i, 13 celeritate
 mira pestilentia sedata est V. I. xxii,
 3 **pari regredi lxviii, 3**
Celsi imperii sub nomine E. xlii, 16
 post celsum biennii imperii C. xxxv,
 5
Celtiberos domare V. I. xlvi, 2
Censere O. iii, 7. C. x, 3. xiv, 14. E.
 iv, 2 **aliquem hostem patris C. xxix,**
 3 **Carthaginem delendam V. I. xlvi,**
 8 **colonos mittendos lxx, 2 conjuratos**
 puniendos lxxx, 2 **decorandum**
 quem multis novisque honoribus E. i,
 30 **quid faciendum V. I. xxxviii, 2**
censeri lxxii, 10 censor xlv, 2
 xlvii, 4. 1, 3. liii, 2. lvii, 3. lxxii, 8.
 C. iv, 3 **libertinos tribubus amovit**
 V. I. xxxii, 2 **usque censorem Appium**
 Claudium O. viii, 4 **censores**
 eosdem sæpius fieri ex usu resp. non
 est V. I. xxxii, 2 **a censoribus notari**
 xvii, 1 **censum obtinere xxxiv, 8**
censum incognitus vii, 8 census
 ordianare, ab. **censo exercito C. ix, 10**
 novato iv, 3
Centum agri jugera habere V. I. ix, 3
Patres in curiam legere vi, 6
 quinquaginta jugera habere xx, 4 **Senatores**
 a pietate Patres appellare ii, 11 **in**
 centenas homines distribuere O. xxii,
 3 **centena agri jugera dividere V. I.**
 lxxiii, 1 **centesimus nullis frequen-**
 tatus solennibus C. xxviii, 2 **centurias**
 constituere V. I. vii, 8 **equitum**
 tres instituere ii, 11 **numero duplicare**
 vi, 7 **centuriare in cohortes E. xiv,**
 5 **centurionis Virginii filia V. I. xxi, 2**
centurioni in custodiam dari lv, 2 a
 centurione Celere occidi O. xxiii, 7.
 V. I. i, 4 **centuriones adesse jubere**
 C. xx, 25
Cera fingere simulacra E. xlv, 6
Cerealis consul C. xvi, 12
Cerebri valido incurso parietem pulsare
 E. i, 15
Cereris initia percolere C. xiv, 3 Cereri
 spolia consecrare V. I. xxvii, 1
Cernere gladium inutilem C. xvii, 5
ventrem otiosum V. I. xviii, 2
Certamen (in) coronæ C. v, 5 certamine
 habito E. viii, 3 **levi conficere**
 C. xl, 18 **lustris aucto firmatoque**
 xxvii, 7 **paucorum rem finire V. I.**
 iv, 5 **singulari congredi x, 6 suspensio**
 O. xiii, 2 **trigeminorum bellum finire**
 V. I. iv, 1. 10 **per certaminum incertos**
 eventos E. i, 11 **certatim**
 evolare consiliis alicujus C. xxiv, 8
Certo (pro) haberi xli, 24 certior eorum,
 quæ acciderant xxxix, 9
Cervix fracta Glaucis V. I. lxxiii, 10
cervici induere torquem detractam
 xxviii, 3 **cervicem præbere V. I.**
 lxxxii, 6 **cervice conversa ad humerum**
 lævum E. xxi, 4 **extenta xix, 3**

- cervicibus pedes imponere E. xxvii, 6
 cervices valide compressas percussori
 præbere xxiv, 4 cervicibus laqueo
 fractis xl, 5
- Cessante segnitere consule V. I. lxxiv, 7
 Ceteros instituere C. ii, 4 ceteris præ-
 valere O. vii, 2 haud multo dispar
 opus xl, 27 cetera retentare xxxix,
 30 sunt tolerabilia xviii, 9 ceteris
 insulis decedere V. I. xli, 2 benefi-
 cii munerare E. xviii, 9 bonis ob-
 duci C. xxxix, 8 solo habitu differre
 E. xviii, 9 præ ceteris levia C.
 xxxix, 4
- Charea auctore moveri iii, 13
 Charoneam (apud) pisello fundere V. I.
 lxxv, 7
- Chalcedona concedere C. xli, 7 Chal-
 cedone obsideri V. I. lxxiv, 4
- Charausio imperator effectus E. xxxix, 3
 Charopæ principis pastores V. I. li, 1
 Chonodomarius rex nobilis captus E.
 xlii, 14
- Choro (e) Bacchanali Liberum se ase-
 rere iii, 5
- Chrestio auctore xli, 22
 Χρηστῶν appellare xviii, 5
- Cibalas (apud) xli, 5. xlv, 2
- Cibi intemperantia xlv, 9 multum absti-
 nens i, 25 parcus xvii, 5 quod
 fuerat consumto O. x, 5 cibo vinoque
 pallulum deditum esse E. xiii, 4
 cibum gravis ac plurimæ carnis avi-
 dius invadere xx, 9 pueris pleno ore
 ingerere O. xx, 4 per cibum veneni
 vis frustrata C. xvii, 8 a cibo multum
 temperans E. xlii, 18 cibos acceptos
 disserere V. I. xviii, 3
- Cicatrices in pectore habere xxiv, 2
 Cicero (Marcus Tullius) lxxxv, 1
- Cilicia provinciis accessit E. ix, 13
 Ciliciam atrocissimi liberare V. I.
 lxxxi, 3 provinciam habere lxxv, 3
 ex Cilicia retrahi lxxxii, 5 in Cilicia
 esse lxxxii, 4
- Cilicem ditare E. xx, 6
- Cimbarionis oppidum O. x, 1
- Cimbros vincere V. I. lxxvii, 2
- Cinnatus (Lucius Quintus) dictator
 xvii, 1. xxv, 1
- Cinctus (Lucius) O. xvii, 3. xviii, 1
- Cineam (per) legatum potentum gratia
 cum quaereretur V. I. xxxiv, 9
- Cineres corporis exusti Romam relati
 E. xlii, 11
- Cinna (L. Corn.) flagitiosissimus V. I.
 lxxi, 1 Cinnae vastissimus satellites
 lxx, 1 Cinnam execrari E. xviii, 12
- Cinnana dominatione revocari V. I.
 lxxvii, 6
- Circa noctis fere medium deficere E.
 xliii, 4 radices montis Palatii O. xx,
 3 radices montis sepeliri xviii, 5
- Circensibus ludis V. I. lvi, 4
- Circuita petere Illyricum C. xxxix, 9
 circum præcordia E. xv, 5 circumdare
 oppido nova moenia V. I. v, 2 urbi
 muram ligneam vi, 9
- Circumdaci ad spectaculum vulgi E.
 viii, 3
- Circumferre caput alicujus per con-
 vivia V. I. lxxxiii, 12
- Circumfundit obstentantium philosopho-
 rum C. xvi, 9 circumfusos draco V. I.
 xlix, 1 circumfusis copiis oppidum
 tenetur O. xv, 2
- Circumgredi Syriam C. xxi, 5
- Circumire provincias passibus E. xiv, 4
- Circumquaque O. xvii, 6
- Circumsepire urbem muris C. xxxv, 7
- Circumstare aliquem repente iii, 17
- Circumstans nationes E. xli, 20
- Circumvehi tota urbe xviii, 2
- Circumvenire aliquem calide ii, 8 cir-
 cumveniri O. xliii, 5. C. viii, 5 dolo
 xxxii, 5. xxxix, 40 consanguinei
 xvi, 5 in dimicando O. xviii, 5 sce-
 lere C. xxxv, 8. xli, 23
- Circus Maximus O. vii, 2 mirifice ex-
 cultus C. xl, 27 circum maximum
 ædificare V. I. vi, 8 in circo foros
 facere viii, 3
- Cirrus oppido nomen Constantina indi-
 tum C. xl, 28
- Cis mensem decimum xlii, 1
- Citharistam sibi poscere v, 13
- Citra Hiberum V. I. xli, 2
- Civis vii, 10 cive ad imperium ascito
 C. xlii, 10 civium imperio adici
 i, 2 salus xxxiv, 6 securitatem in
 discrimen præcipitare E. i, 11 civibus
 imperium quaerere V. I. vii, 14 oppi-
 dum reddere xxiii, 11 cives anare
 E. i, 31. xviii, 9 libido incessit C.
 iii, 14 obsidione liberare V. I. xxvi,
 3 servare in bello xxvi, 3 ad cives
 perdendum C. xx, 12 apud cives se in-
 vidiosum videre V. I. iv, 10 erga cives
 elementissime versari E. i, 15 inter
 cives jus dicere V. I. lxxv, 3 a civibus
 patronus appellari xxiv, 4 civica
 corona donari xxvi, 3 civilis animi
 esse E. i, 20 post civilem victoriam
 xviii, 16 civili bello C. xxxix, 16
 aliquem sequi V. I. lxxvii, 1. lxxx, 3.
 lxxxv, 4. lxxxii, 5. lxxxiii, 5 a civili

- trepidatione quieta resp. C. xlii, 18
 civiles mores i, 4 motus xxxiii, 7
 civilibus motibus exerceri xlii, 20
 plus quam civilia xxxix, 4 civilibus
 bellis xx, 11 felix E. xlii, 18 in
 civilibus lenitatem habere xiii, 3 civi-
 tas lacerabatur tetrus seditionibus C.
 iii, 18 Romana cunctis promissae
 data xvi, 12 civitatem communire O.
 xvii, 1 condere V. I. i, 4 Latinis
 permittere lxvi, 4 promissam flagitare
 lxvi, 11 civitatum interitus E. xvi, 3
 civitates afflictas relevere xii, 4
 ad singulas literas mittere V. I. xlvii,
 2 civitatibus hostilia praesidia deji-
 cere xxxix, 1 a civitatibus finitimis
 conjugia petere ii, 1
- Clades magna proximarum aedium E.
 xii, 12 urbium ix, 7
- Cladis Numeriani ignarus C. xxxix, 14
 clade Cannensi V. I. xlix, 5 comperta
 C. xxxiii, 2 multiplici foedari iii, 9
 clades intestine xxxix, 48
- Clam omnia subministrare O. xxi, 4
- Clamere V. I. lxxiii, 7 clamore pari
 precari C. xxxiii, 31
- Clangore anseris excitari V. I. xxiv, 4
- Clarus militiae C. xxxiii, 9 claro satis
 genere xxxii, 2 clarior doni xiii, 2
 eloquio E. ii, 4 clariorem sonum
 facere O. xviii, 2 clarius nihil impe-
 ratore C. xlii, 24 clarioribus viris
 permittere E. xvi, 8 clarissimo patre
 ortus xviii, 1 e clarissima gente Sul-
 piciorum C. vi, 1 clarissimi nominis
 urbem condere O. xxii, 5 clarissimo-
 rum siderum modo E. i, 29
- Classis cum parte C. xxxix, 42 dux Han-
 nibal V. I. xxxviii, 2 classi parandae
 praeficere C. xxxix, 20 praesesse V. I.
 lxxxiii, 4 classem Argivam advertisse
 traditur O. xii, 12 hostium superare
 V. I. xxxix, 2 incendere O. x, 4
 prodicione intercipere V. I. lxxvi, 5
 trajicere in Africam xl, 1. xlix, 12
 validam magis quam decoram fabri-
 care xxxviii, 1 classe advecta adve-
 narum multitudo O. xiii, 1 cum
 magna in Italiam devenire ii, 4
 transgredi oceanum V. I. lxxviii, 4
 classes duae condemnarant Claudium
 lvii, 4 si non venirent E. i, 31 classes
 constituere V. I. vii, 8
- Claudere aedes Jani C. xvii, 7 Jani
 gemini portas V. I. lxxix, 6. C. i, 3
 claudi in angustiis V. I. xxxix, 3
 clausum lectica cadaver C. xxxviii, 8
 clausas limo fossas patefacere E. i, 5
- Claudia aqua Roma introducta iv, 6
 Claudia virgo Vestalis V. I. xlv, 2
- Claudius C. xxxiii, 32 a populo reus
 factus V. I. lviii, 3 Appius lxxxii, 4
 Caecus xxxiv, 1 imperator designatus
 E. xxxiv, 2 Julianus xlii, 12 Nero
 V. I. xlviii, 2. 1, 2 ovans urbem
 introit lxvii, 5 Potitius illexit O.
 viii, 5 Tiberius C. ii, 1. E. ii, 1. iv, 1
 vitam reipublicae dono dat xxxiv, 3
 unimanus imperator Romanorum V. I.
 lxxi, 1 Claudii imperium approbare
 C. xxxiv, 1 monumenta coepa ix, 7
 reparare E. ix, 8 Claudium injecto
 metu agitare C. iv, 7 Tit. reperire iii,
 15 ad Claudium insignia imperii des-
 tinare xxxiii, 28 usque Appium Clau-
 dium censorem O. viii, 4 Claudio
 Appio resistente V. I. xx, 2 cum
 Nerone amicitiam jungere i, 2 op-
 presso C. iii, 1 a Claudio Patres
 subacti xxxiii, 27
- Clavis introrsum actis V. I. xl, 4
- Clemens animus E. xlviii, 9 pro negotio
 Julius Constantius C. xlii, 22 Tra-
 janus C. xiii, 8 clemens imperium
 C. xli, 18 clementem aliquem habere
 xx, 7 clementissime erga cives
 versari E. i, 17 clementiam alicujus
 experiri V. I. lxxx, 4 simulare C.
 xi, 3. E. xi, 2. xiv, 6 usque eo per-
 ducere x, 10 ob clementiam pater
 patriae haberi C. i, 5 clementia ali-
 quem anteire C. x, 1 a clementia mo-
 rum Ovacula V. I. xliii, 1
- Cleopatra Ptolemaei filia lxxxvi, 1 Cleo-
 patrae amore devinctus lxxix, 2.
 lxxxv, 4
- Clientem se fateri E. xviii, 4 subornare
 V. I. xxi, 2.
- Cloacam maximam facere V. I. viii, 3
 cloacae angustum foramen E. xxiii, 6
- Clodiano impulsore E. xi, 11
- Clodii (P.) invidia V. I. lxxxi, 4 Clo-
 dium Albinum mori cogere C. xx, 9
 Pupienum Caesarem constituere xxvi,
 7 Clodio Romae caso xxvii, 6
- Cleliam inter obsides accipere V. I.
 xiii, 1
- Clelio Graccho duce xvii, 1
- Clusium Italiae oppidum obsidere
 xxiii, 5
- Clypeo tantum arrepto procurrare E.
 xliii, 2 clypeos telis quater O. xviii, 2
- Cneus Manlius Vulso V. I. lv, 1 Cneus
 Marcius xix, 1 Pompeius Magnus
 lxxvii, 1
- Coalescere blandimentis C. v, 12

- Coangustatus E. xlii, 6
 Cocceus Nerva xii, 1
 Cocles Horatius pro ponte Sublicio stetit V. I. xi, 1
 Codrus Servius lxxvii, 12
 Caelium montem urbi addere iv, 3 per Caelium montem congrredi C. xxv, 6
 Caelum V. I. lxxvi, 5 caeli facies igni continuo conflagravit C. xli, 14 fulgor O. xxiii, 3 temperies E. xli, 24 caelo assumi O. xiv, 3 recipi E. xvi, 14 caelo editi O. i, 2 labi E. xliii, 8 nubilo O. xix, 5 tantum imbrium effusum xiv, 2 tonante xviii, 2 caeleste dictum E. x, 9 caelestis ingenii existere xvi, 2 in caelestium morem xv, 3
 Coemptis mercibus V. I. lxxxiii, 3
 Coenae adhiberi E. x, 4 ad cenam rogare xli, 22 inter cenam C. xvi, 5 a cena redire V. I. xxxviii, 3 cenare E. xii, 5
 Coeno V. I. lxxvi, 5 coeno vultum incessere E. viii, 4
 Caepit V. I. vii, 17 ardere mons Vesuvius E. x, 12 bonorum supplicia agere Domitianus xi, 6 flere V. I. iv, 8. vii, 5. M. Antonius proscscriptionem lxxxv, 3 caeperunt ii, 7. C. xi, 9. xx, 13 ubi caepisset E. xlviii, 15 caepit sperni Sulla V. I. lxxv, 12 caepit dissensiones C. xx, 12 caepit aedificia E. xi, 3 fora C. xiii, 5 monumenta ix, 7
 Coetus (per) psallere v, 5
 Cogere xl, 24. E. ix, 16. xi, 6 barbaros in exercitum C. iii, 14 patres V. I. xxxiii, 10 plebem E. xxi, 2 cogi bello in pacem C. ix, 11. xi, 2 in consilium O. xiii, 2 in imperium C. xlii, 13 in pacem E. ix, 12 numinum auctoritate O. xiii, 2 coacta pastorum manu xxii, 3 coacti mares C. iv, 5. E. iv, 7. coactos in urbem in dedicationem accipere V. I. lii, 2
 Cogitatum scelus non abnuere C. x, 3. E. x, 10
 Cognatione acceptus C. xlii, 16 conjuncta Prochyta O. x, 1 principii deceptus E. xlviii, 4
 Cognatos affinesque parentis animo complecti xlviii, 18
 Cognomen Manlii ejuravit Gentilitas V. I. xxiv, 8 merere moribus viii, 1 cognomentum C. xv, 1 Herculei xxxix, 18 Severi xxiv, 4 cognomentum querere iii, 4 sortiri E. iii, 2. xviii, 1 cognomento addito O. iii, 7
 Augusti diei C. i, 1 Caligula iii, 1 dissimiles xiii, 11 Lanatus V. I. xviii, 1 Parthici aliquid dicere C. xx, 17 pertinax xx, 10 cognominare ex suo nomine O. ii, 4 urbem xii, 4 cognominari Augustus E. i, 2 Caracalla xxi, 2 Caryota V. I. lxxxiii, 3
 Cognoscere abscessum Romanorum lix, 3 ex fatalibus libris E. xxxiv, 3 imperium sibi delatum C. xxvi, 6 cognosci ab hostibus O. ix, 1 cognitus vetere amicitia C. xl, 8 cognita commentatione O. i, 6 morte C. xxxviii, 2. xxxix, 11. E. xli, 25 re V. I. xxi, 3. E. xli, 23 cognitum V. I. viii, 4 ex libris xlvi, 1 cognitus privato contubernio amare E. xlviii, 9 ad cognoscendam republicam gerendam scientiam xlvii, 5
 Cohiberi C. xix, 3. xxxiii, 12 cohibiti vix aegreque xi, 10
 Cohortes loco pulsa V. I. lxi, 4 Syriae C. viii, 3 cohortium praetoriarum numero imminuto xxxix, 47 cohortes armatas in forum deducere vi, 2 jubere adesse xx, 25 praetoria militia eximere xx, 1 servare V. I. lviii, 4 in cohortes centuriare E. xiv, 5 per cohortes praetorias caedi C. xxvi, 5 cohortibus paucissimis conficere xl, 18 e cohortibus iii, 15
 Colchos penetrare V. I. lxxvii, 6
 Colere agros xix, 2 patrum tanquam genitorem E. xlviii, 18 plus quam magnifice C. xiii, 5 seditioes V. I. xix, 2 virtutem ii, 13 coli metu C. iv, 1 pro Deo V. I. ii, 14 vid. Culti
 Collatiam petere ix, 2 redire ix, 3
 Collatinus Tarquinius ix, 1 Collatini in domum venire ix, 3 cum Collatino conjurare x, 4
 Collega xv, 2. xxvi, 4. 5. xxvii, 5. xlix, 12. lviii, 9. lxiv, 4. lixiii, 1. lxxiv, 4 collegae se conjungere xlviii, 2 collegam dare lxxiv, 4 sibi adjungere lxxxv, 2 collegio pastorum reperto firmatoque C. xiii, 5 collegia alicui sacrare i, 6
 Colligi vestigiis O. vii, 2 collectos conjugii educandos dare V. I. i, 3 reliquias xxiii, 9. lxxxiii, 1
 Collinam (apud) portam vincere lxxxv, 8
 Collis O. xxiii, 1 collem Laviniae arcis occupare xv, 1 Quirinalem urbi addere V. I. vii, 6 in collem aciem subducere iv, 11 colle in Quirinalem Romulus visus ii, 14 colles Maesorum vinetis replere C. xxxvii, 3

- Collocare castra sub Lavinio O. xiv, 2
collocari advenae xiii, 5
- Colloquium secretum impetrare V. I. xxviii, 2 per colloquium O. xiii, 2
colloquia miscere E. xlvi, 18 inter colloquia xii, 5
- Collubentes sceleribus C. iv, 8
- Collum obtorquere V. I. lvi, 9 collo in furcam conjecit E. v, 7
- Collusoribus optionem ponere O. iii, 5
- Colobius cognomento E. xxxii, 1
- Colonia Galliae nobilis xiii, 3 coloniam deducere V. I. v, 3 coloniae deductae sunt O. xvii, 5 coloniarum pleraeque deductae C. xiii, 4 colonis novis destinare Siciliam V. I. lxxiii, 5 colonos Capuam mittendos censere lxx, 3
- Columna (sub) Trajani humari E. xiii, 11 columnae decretae sunt xvi, 14 columnas decernere C. xvi, 15
- Comedere apium O. xii, 1. 4 crustam de farreis mensis x, 5 ad comedenda exta admitti viii, 2
- Comes V. I. lxxxv, 1 ascitus x, 2 comitibus distribuere O. v, 3 comitari aliquem E. xli, 3 numero matronarum V. I. xix, 4 comitantium agmen praevertere E. xiv, 4 comitatus C. xxxviii, 2 comitatu barbarorum capi E. xlvi, 6
- Comessionibus adhiberi xlvi, 10
- Comitas praesertim principibus necessaria est C. xl, 13 comiter stultitiae arguere ix, 3
- Comitio (in) collum obtorquere V. I. lxxvi, 9 comitiis patres auctores fieri cogere xxxiii, 10 comitali morbo repente concidere lxxvi, 11
- Commagene provinciae accessit E. ix, 13
- Commeari ad aliquem V. I. lxxviii, 1 commeatibus maritimis opportuna colonia v, 3 commeatibus impeditas naves deprimeret xli, 1 interceptis lxxxiv, 1
- Commemorare C. xxxv, 3
- Commendare populo salutem suam V. I. lxxv, 6 ob commendationem apud milites E. xlv, 3
- Commentatione (in) annotare O. i, 6
Commentum C. iv, 7 Aureoli E. xxxiii, 3 commento prorsus nullo ad ridendum solvi xxviii, 3
- Commigrare Etruriam V. I. vi, 1
- Commitiones milites appellare E. i, 16
- Committere ad munimentum C. xiii, 9
Caesaribus xli, 8 imperium alieni E. xlvi, 3 se expeditioni C. xvi, 9 uni
- atque alteri x, 3 committi alicui E. ii, 3 commissi imperii diem sequi C. xli, 14 comisio bello lacrymabili E. xlvi, 2 commissa cuncta Constantio C. xxxix, 30
- Commodantem satis reipublicae agrum facere xl, 9 commodante parum foro xx, 28
- Commode poni xli, 19 commodissimus rebus multis E. xli, 14 quam commodissima jura lata C. iv, 2 commoditates privatae xi, 9
- Commodus xvi, 9 commodum inter Divos referri suadere xx, 30 a commodo provinciam merere xx, 9
- Commerari Gabnis O. xxi, 2
- Commoveri facile E. xlvi, 15 commoti Galli V. I. xxiii, 7 commotior ira C. xx, 1
- Communicaretur ne consulatus cum plebeiis, resistere V. I. xxxiv, 4
- Communire civitatem O. xvii, 1
- Communis C. xxi, 2. E. xlvi, 9 domi xxix, 2 utilitas O. iii, 3 communem habitum supergredi C. xxxix, 6 se praebere convivio E. xviii, 5 ad communem vitam descendere C. xxxix, 48 communi habitu annos agere E. xxxix, 7 titule dedicare V. I. xvi, 3 communes liberi C. xli, 5 communes habere hostes amicosque O. xiii, 3
- Comparato magno exercitu V. I. lxxxiii, 5 comparata reddere E. xvi, 10
- Comparere nusquam V. I. ii, 13
- Compellere V. I. xxviii, 2. E. xii, 8 ad concordiam i, 7 ad venenum V. I. lxxvii, 5 compelli caesure O. xi, 1 voluntariam ad mortem E. xiv, 8 compulsus necessitate V. I. xxix, 3
- Compendium tenuis E. i, 14
- Comperire O. xxii, 2. V. I. xlv, 2. C. vii, 3. xxx, 1. xxxix, 48. xli, 22. E. i, 29 vera C. ix, 4 comperta imperatoris justitia E. xv, 4 re O. vii, 4 compertum E. xi, 15 habere C. xxxix, 6 satis C. v, 3. xix, 3 comperto educatoris indicio O. xxi, 3 quis Romae compertis C. xxviii, 11
- Compscere victos ultima crudelitate E. xxxv, 4
- Competere alicui C. xxxiv, 4 competentibus duobus suam speciosam V. I. lix, 2 competitorum necandum curare lxxiii, 9 competitori interfecto lxxiii, 5
- Compingere in vincula i, 2
- Complexi C. xiv, 14 cognatos parentis animo E. xlvi, 18 imperium C. ii, 1

- Componere C. xx, 33 abs se texta xx, 22 astu nomina xxxiii, 20 edietum in ordinem xix, 2 genus indocile O. iii, 3 opes iii, 2 ordines ad prælum E. xliii, 3 qualemunque pacem V. I. lxxvi, 5 composito fascia laqueo E. xli, 8 composita annonæ egestas C. iv, 3 composita pace xiv, 1 per Gallias pace xl, 16 compositis dolis xl, 22 compositæ mille gentes ix, 9. E. ix, 11 compositis nefarie criminationibus C. xxxix, 45 rebus ad Orientem xxviii, 1 composita callide scripta xxxv, 8 composita turbare xv, 5 compositis nominibus xxxiii, 30
- Comportatis in urbem multis rebus O. xiv, 2
- Comprimere animi labem C. xxxix, 46 ausum iii, 18 militarem luxuriam stipendiaque profusiora E. xxii, 1 questionem xv, 6 Rheam O. xix, 5 seditionem V. I. xxix, 3 comprimi a Marte O. xx, 1. V. I. i, 1 dracone E. xl, 17 compressis motibus C. xli, 23 compressas cervices percussori præbere E. xxiv, 4 compressis faucibus xvii, 6 compressa Getulorum atrocinita C. ii, 3 vitia iv, 2
- Comprobantibus legionibus grandi pecunia xxxiii, 14
- Conari E. xli, 23 conatus mortalium esse vacuos C. iii, 20
- Concedere V. I. xlix, 12 ad Prusiam xlii, 6 ad Volscos xix, 3 additum ad publica C. xli, 21 Ardeam V. I. xxiii, 4 Chalcedona C. xli, 7 Cumas V. I. viii, 6 grandævæ ætati E. xli, 25 in tributarios C. xx, 16 in voluntarium exitum V. I. xlix, 17 imperium alicui lxxx, 3 nudos fundos ac deformata prædia E. xlviii, 17 pacem petentibus V. I. xli, 2 Puteolos lxxv, 12 Uticam lxxx, 4 concessere ipsa vitia C. xx, 24 concedente quasi marito E. i, 26 concedentibus modeste legionibus C. xxxvii, 6 concessa superioris Pannoniæ parte E. xxxlii, 1 concessum est V. I. xxxviii, 3. lvi, 4 concessa firmare E. x, 8 firmari mos cum esset C. x, 2
- Conchas legi jubere iii, 10
- Concidere repente V. I. lxxvi, 11
- Concidere sellam lxxii, 6. lxxiii, 2
- Conciliare lxxiv, 2 magnum populi favorem O. xvi, 4 militares animos C. iii, 16 pacem V. I. li, 9
- Concio ad exercitum C. xxxix, 14 concionis frequentia O. xvi, 5 concionem
- avocare V. I. lxxv, 5 habere lxxiii, 2 in concionem procedere ii, 18 concione habita C. xlii, 2 prima ad exercitum xxxix, 14 in concione V. I. xxxiii, 2 populi xv, 4
- Concipi xlix, 1 conceptum per scelus factum O. xix, 6
- Concitare ad arma xiii, 6 Volscos V. I. xix, 3 concitato Latio xvi, 1 concitatio ut languesceret E. xlviii, 15
- Conclamantibus cunctis xxv, 2
- Concludere breviter xlv, 6 novissime C. xx, 11
- Concordia, urbs E. xvi, 5
- Concors maritus xlviii, 18 concordia V. I. lxxxi, 6 edocuit C. xxxix, 28 concordiam custodire E. xli, 5 ad concordiam compellere i, 7
- Concremari incendio xlvi, 2
- Concubina xxxiii, 1. xli, 4 concubitu impetrare V. I. lxxvi, 1
- Concupiscere conjugem C. xxxiii, 12 fratris filiam in nuptias iv, 10 vim gemmarum xxxix, 2
- Concurrere V. I. iv, 6 concurrebatur ad aspectum virginis xli, 8 concursus Gothorum C. xxix, 2
- Concussa gentes bello xiii, 3
- Condemnare V. I. lvii, 3 aliquem injuste l, 3 condemnari l, 1 apud dumvirov iv, 9
- Condere Aenum O. ix, 4 civitatem V. I. i, 4 lavacra E. xiii, 6 urbem O. i, 5. iv, 6. xi, 2. xii, 5. xxxii, 1. 2. C. xiv, 6 condendæ sedis fatalis locus O. xi, 1 condenda urbe animum avocare C. xli, 12 conditam a majoribus urbem possidere V. I. liv, 1 conditum iter C. xiii, 3 condito Philippopoli oppido xxviii, 1 conditæ urbes multæ xvi, 12 conditor legum longe æquabilium xx, 23 ab conditore urbis ad nostram statem xxxix, 29 pro conditore haberi xli, 4 conditio loci xx, 11 conditionem dissuadere V. I. xl, 2 ferre lix, 2 imperantem prudenter exprimere E. xli, 3 conditione loci mutata C. xxviii, 7 pacem concedere petentibus V. I. xli, 2 vitæ par E. xlii, 5 conditiones turpissimas discutere magnifica oratione V. I. xxxiv, 10
- Condiscipulis perniciosus E. xxxviii, 7
- Condonatus lacrymis patris V. I. iv, 9
- Conducit nihil C. xx, 29
- Conferre alicui honorem Cæsaris xxxiii, 3 aliquid ad instruendam vitam O. i, 2 immortalæ gloriæ E. x, 6 nihil in domum suam V. I. lx, 3

- Numus E. xv, 3 pecuniam prodigenti C. xl, 24 collato cum collega somnio V. I. xxvi, 5 collatis quadrantibus aliquem sepelire xviii, 8
- Confestum C. xvii, 10, xxiv, 2. xxxiii, 32. xxxv, 1. E. xxxviii, 2 evenire C. xxxii, 4 interfici xli, 22 labi xxiv, 8 secedere xx, 32
- Conficere cibum E. xx, 9 levi certamine C. xl, 18 plures xvii, 5 confici xxi, 5. xlii, 4 cruciatu membrorum E. xiv, 12 extorto pugione C. xvii, 6 confectum aestimare bellum xxxviii, 6 confectis rebus V. I. v, 5
- Confirmare immortalitatis famam O. xiv, 4 imperatorem C. xl, 5 confirmari xxxiii, 15 confirmatis Cæsaribus E. xli, 15
- Confusus viribus xviii, 7
- Confiteri xii, 7 se Fortuna Carthaginis vinci V. I. xlviii, 4 se Neptuni filium lxxxiv, 2 de confessis supplicium sumere C. x, 3
- Conflagrare V. I. iv, 4. C. ix, 7 conflagravit Cæli facies xli, 14 fulminis tactu xxxviii, 3
- Conficere alicui magnam invidiam O. xvi, 2
- Configere V. I. liv, 4 cum hostibus xvi, 1
- Confodere aliquem multis vulneribus E. xi, 12 confodi a militibus iii, 10 numerosis ictibus viii, 5 confossum latus mucrone V. I. lxxvii, 10 confosso Caio Cæs. Caligula C. iii, 13 confosso corpore ictibus viii, 7
- Confugere ad aliquem V. I. viii, 5. xvi, 1. xlii, 6 ad montes O. iv, 2 ad Volacos V. I. xvii, 1 in Capitolium xxiv, 3 in regnum lxxvi, 7 in solis sacerdotium C. xxiii, 1 in urbem V. I. xxxi, 2
- Confusa urbe luctu publico E. xvi, 13 confusæ mentes O. xiv, 2 inter confusas turbas E. xxix, 3 confusa omnia C. xxiv, 10 in confusione tempestatis subita O. xiv, 2
- Congestum est tantum seris V. I. xxxii, 4
- Congredi C. xxxix, 12 adversum cives E. xxxv, 2 adversum Constantinum xl, 7 audacius C. xxix, 5 per Cælium montem xxxv, 6 singulari certamine V. I. x, 6 inter congressum C. xvii, 6 congressu nullo nisi victor discedere xx, 14
- Congruere anxie triennium xli, 2
- Conjecta longius progredi xxvi, 4 conjici in carcerem V. I. xxiv, 5. lxxvii, 5 quantum conjiciatur C. xxxiii, 30 conjectam in balneas uxorem interimere E. xli, 12 conjectis genitalibus in os xli, 8
- Conjungere alicui sororem xli, 4. xlii, 1 amicitiam cum aliquo V. I. xlix, 10 castra cum aliquo xlviii, 2 copias cum advenis O. xiii, 2 feroces V. I. vii, 16 hostis filiam viro E. ix, 2 populo Romano Dalmatas numero provinciarum i, 7 se alicui V. I. xlviii, 2 sibi Liviam E. i, 26 conjunctus Bruto V. I. lxxxiii, 5
- Conjurare ad rempublicam liberandam C. v, 13 adversus aliquem V. I. xii, 5. E. x, 10 contra aliquem xv, 6 cum Aquiliis et Vitelliis V. I. x, 5 in aliquem C. xvii, 7 in exitum regum V. I. ix, 5 metu conscientiae E. xi, 11 crudelitatis, ib. capite punire conjuratos V. I. lxxxix, 4 puniendos censere lxxx, 2 conjurationis auctor lxxxiii, 5 metu maxime agitare C. iv, 7 rem retentare xx, 23 conjuratione delata iii, 7 conjurationum multas abecedere pati scelere inuito ix, 3 per conjurationes ne procederetur xx, 13
- Conjux auguriorum perita V. I. vi, 4 conjugis alienæ amore possessus E. i, 26 amore interfici V. I. lvii, 6 delinimentis in pravum abstrahi C. iv, 4 et libertorum imperiis subjectus E. iv, 3 regendæ imprudentia C. xvi, 2 conjugi collectos educandos dare V. I. i, 3 exponi C. xxxiii, 6 suadere V. I. vii, 3 conjugem alicujus poluere E. xxxviii, 8 concupiscere C. xxxiii, 12 corrumpere E. xlii, 21 interficere et in ignem præcipitare V. I. lx, 2 novercam affectare C. xxi, 3 regem salutare V. I. vii, 19 suam unusquisque cum laudaret ix, 1 veneno interimere C. iv, 13. E. iv, 11 conjuge advocato V. I. ix, 4 et liberis a se rejectis xl, 4 suggerente E. xli, 11 cum conjuge in exilium agi V. I. vii, 19 conjuges inde deprecatas ii, 9 conjuges in dedicationem subigere C. xxxix, 35 ex conjugibus præcipue diligere E. xlii, 20 absque conjugio C. i, 7 conjugia petere V. I. ii, 1 conjugiis prioribus diremptis C. xxxix, 25
- Connecti inter se xli, 2
- Conqueri de ærumnis O. i, 5
- Consanguineus E. xli, 20. xlii, 2 consanguinei dolo circumveniri C. xvi, 5

- consanguineum sibi socium asciscere E. xlv, 4
- Consendere equum xxxii, 6 imperium C. xx, 28 usque ad praefectura praetorianae potentiam E. xlv, 3
- Conscientia praedae C. xxxv, 8 conscientiae metus E. xi, 11
- Consciscere sibi met mortem O. xiii, 8. V. I. lxxii, 10. C. vii, 3 necem V. I. lxxxv, 6
- Conscribere libellos amatoriae artis E. i, 27 volumen O. xv, 4 conscriptis junioribus C. xxvi, 7
- Consecrare alicui templa E. i, 30 Cereri spolia V. I. xxvii, 1 Jovi Feretrio spolia opima xxv, 2. xlv, 2 consecrata ara Maxima O. vi, 6 consecratum Aeneas templum xiv, 4 consecrato Jovi vino xv, 3 post consecrationem Romuli V. I. iii, 1
- Consensere ignobili servitute E. xxxii, 5 propriis in agris xxxix, 5
- Consentire in aliquem C. viii, 3 consensu omnium Latinorum rex declarari O. xiii, 7 populi liberari V. I. xxiv, 5 servorum opprimi xxxvi, 1
- Consequi dignitatem et familiaritatem vi, 5 praeturae lix, 5 consecratis tonitribus O. xiv, 2
- Conserere manum cum hoste V. I. xxxi, 1 pugnam ii, 7
- Conserere montem vineis E. xxvii, 3
- Conservanda est maxime salus propria xliii, 7
- Considens C. xlii, 21
- Consilium xii, 4 quaerere V. I. vii, 14 scire lxi, 5 in consilium ascisci C. xl, 8. E. xi, 11 consilio ad publici officii usum non accommodatus E. xxxii, 1 alicujus classem incendere O. x, 4 amicorum cuncta disponere E. vi, 2 ducum tribunorumque deligi C. xxxix, 1 libertorum poenas luere xi, 7 praediti O. i, 2 principis accidere C. xlii, 17 privato armare V. I. lxxii, 9 proprio agere lxi, 5 quantus esset C. xii, 4 spreto V. I. liv, 4 utroque improbatO xxx, 4 et consilio esse C. xvii, 9 consilia Aureliani xxxiii, 21 nobilitatis iv, 1 consiliis alicujus certatim evolare xxiv, 8 rectorum leniri E. xvi, 4 repentinis mellior quam meditatO ii, 5 stolidus xl, 10
- Consulere Apollinem de bello V. I. xxxv, 1 minus C. xxxix, 27 oraculum O. ii, 2 recta C. xxxiv, 1 consulturos quos mollius spes erat vi, 2 consultum alicui cupere E. ii, 4 mire perpetuae annonae C. xiii, 5 consultus eloquentiae V. I. lxxii, 2 consultissimus juris scientia xlv, 6 nullo senatus seu militum consulto imperium invadere C. xxxvi, 2 consulta divina xvi, 2 consulto nihil mandare E. xliii, 4 consultor bonus possessoribus esse xlv, 3 consultare egregie C. iv, 1 honestissime xxviii, 6 reipublicae xv, 6
- Consistere O. xxi, 2 in montibus iv, 2 summo C. xxiv, 8 vix E. xii, 2
- Consobrinus principis Trajani xiv, 1 consobrinum suum Caesarem facere xxiii, 4 consobrina occulte stuprata xxiii, 1 consobrinarum nuptias vetare xlviii, 10
- Consolari afflictos x, 14 consolatione Dei recreari O. xx, 1
- Consortii quietem agitare C. xxxix, 46 consortio externos asciscere xxxix, 17 recipi xli, 6
- Conspicere xiv, 10 Ephebum pro merito xxviii, 6 conspecto corpore Alexandri Macedonis E. xxi, 4 ob conspectum Capitolii ampliari V. I. xxiv, 6 in conspectu populi librum rationum scindere xlix, 16
- Conspirare ad imperium militiae gradu C. xxix, 1 contra Romanos V. I. xxvii, 3 in aliquem C. x, 3 in necem alicujus E. xli, 22 conspiravit se anguis V. I. xxii, 2
- Constans E. xli, 19. xx, 21 Caesar fit C. xli, 13 victoria tumidior xli, 23
- Constantiam Licinio conjungere E. xli, 4 Constantina nomen Cirtae oppido inditum C. xl, 28
- Constantinopolis E. xxxv, 8. xli, 17 Constantinopolim accelerare xlv, 4 transferri xlviii, 20
- Constantinus C. xxxiv, 7 adegit Licinium offerre E. xli, 7 cedit bello fatali C. xli, 22 Caesar efficitur E. xl, 1 Crispum filium necari jubet xli, 11 Flavio genitus C. xli, 5 imperavit E. xli, 2 imperio ascitus C. xli, 5 tolerare nequens xl, 2 Constantini ab exercitu jugulari E. xl, 6 conjugem gignere xl, 12 Constantinum ad usque astra subvehere C. xl, 14 Caesarem efficere E. xli, 4 tentare acerbe C. xl, 2 adversus Constantinum congressi E. xl, 7 penes Constantinum imperii jura devenere xli, 1 paucis per Constantinum immutatis xiv, 11 Constantino castra irrumpente xli, 5
- Constantius C. xxxiv, 7 aegre ab armis

- abest xlii, 20 *Cæsar Augustus* appellatur E. xl, 1 *Claudium Julianum* honore *Cæsaris* assumit xlii, 12 commiserat *Orientem Gallo* C. xlii, 8 delevit *Allectum* xxxix, 42 dejecit *Vetraniomem imperio* faciendæ vi xlii, 1 interit E. xlii, 17 vicit xlii, 4 *Constantii filius Constantinus* xli, 2 *Constantio* annum fuit imperium C. xl, 11 commissa cuncta xxxix, 30 insignæ *Cæsaris* datum xli, 9 *Theodoram* tradere E. xxxix, 2 *Constantium Cæsarem* creare C. xxxix, 24. E. xxxix, 2 comitari xli, 3 fata ultima perurgebant xli, 2 vitæ ultima agebant C. xl, 2 *Constantio* succedente xl, 1
- Constare viii, 8. ix, 6. xx, 34. xxxix, 27 *constantis viri dicto* admoneri E. xii, 5 *constantissimus* ad retinendas amicitias i, 19 *constantissime* abjicere C. xxiv, 3 *constantiam Romanæ viri* V. I. xii, 1 *constantiam mirari* C. 4. E. x, 10
- Consternari tantum xii, 7 *consternati Romani fugere* ceperunt V. I. ii, 7 *Consterni terræ motu* C. xvi, 12
- Constituere O. vi, 3 arcem iii, 1 *Cæsares* C. xxvi, 7 *Curiam Hostilianam* V. I. iv, 2 in palatii penetralibus C. xxii, 1 *ludum ingenuarum artium* xiv, 2 *magnificum fanum soli* xxxv, 7 *sedem* O. vii, 1 *sibi totidem* V. I. xxxiii, 6 *urbem* O. ii, 4 *constitui senatus sententia* E. v, 7 *constituta aedes* V. I. ii, 14 *est statua* xii, 7 *constitutum est templum* xxii, 3 *fortunæ muliebri* xix, 5
- Construere ædificia E. xi, 3 *amphitheatrum* v, 4 *magnifice* C. xl, 26 *pontem* E. xli, 13 *constructo palatio* xl, 10 *construendi monumenti copiam* orare v, 9
- Constupratis vi plerisque C. xxxiii, 12 *Consualia ludos simulare* V. I. ii, 2
- Consuescere xxxiii, 8 *consuetudo peccandi* C. v, 10
- Consul V. I. xix, 2. xxviii, 4. xl, 1. xliii, 1. xlv, 4. xlvi, 2. l, 1. 2. li, 1. lii, 2. liii, 1. lv, 1. lvi, 3. lvii, 2. lxi, 2. lxiii, 2. lxvii, 1. lxx, 1. lxxii, 5. lxxv, 7. lxxxi, 4 *ægre fieri* lxi, 3 *alter ex plebe ut crearetur*, lex xx, 2 *ante annos fieri* xlix, 12. lviii, 5 *iterum et tertio* xxvii, 2 *primus factus* xx, 2 *quinques* xlv, 7 *ter* E. viii, 1 *ultra fieri* V. I. lxvii, 2 *consulis præco* lxxv, 5 *consuli aliquem conciliare* lxxiv, 2 *utrique somnio cum obve-*
- nisset xxvi, 4 *consulem debellare* lxxix, 2 *facere* E. ix, 14 *interfecturi cum essent* lxvi, 19 *iterum et tertium se facere* lxxix, 2 *non subrogare* xv, 2 *obsidione liberare* xvii, 1. xxxix, 3 *se nominatum comparere* xlv, 2 *consule duce proficisci* xiv, 1 *segitur cessante* lxiv, 7 *consules darent operam* lxxiii, 10 *inter consules incedere* E. iv, 8 *consulibus sollicitatis* V. I. lxxxi, 4 *pro consulibus mitti* lxxvii, 4 *sub consulibus* xxvi, 1 *consularis* E. x, 4 *consulari imperium concedere* V. I. lxxx, 3 *consularem senatu movere* xlvii, 4 *consulari honore fungi* E. xii, 5 *loco esse* C. xiii, 1 *consulari potestate esse* V. I. xx, 1 *consularibus viris præferri* lxiii, 3 *consulares tres filios videre* lxi, 6 *e consularibus imperatorem creare* C. xxxvi, 1 *consulatus non communicaretur cum plebeis* V. I. xxxiv, 4 *consulatum criminando adipisci* lxvii, 1 *invadere* lxviii, 1 *recusare* xxviii, 5 *consulatu altero* lvii, 2 *primo* lvi, 1. lxix, 1 *quarto* xxvii, 8. lxix, 3 *septimo* lxvii, 6
- Consumere fæde C. xvi, 12 *consumi* xvi, 7, 9 *febri paucorum dierum* E. xv, 7 *incendio* xi, 4 *miserabili exitu* xiv, 12 *morbo* C. 4, 2. E. xvi, 12. xli, 15 *morte* xxxix, 7 *pestilentia* xxx, 2 *sanguine effuso* xxxvi, 2 *vulnere pestilentis* C. xl, 9 *consumto quod fuerat cibi* O. x, 5 *uno uti mos est* C. xvi, 5 *consumtæ sunt vires Romanæ* E. xlii, 4 *consumtis igni tabulis* C. xxxv, 7 *consumtis genitalibus deficere* E. xl, 4
- Contaminare matrem stupro C. v, 8. E. v, 5 *se omnibus probris* xxiii, 3
- Contemnere contumaciam philosophorum ix, 4 *obliqua dicta causidicorum*, ib. *contentati haberi* C. iii, 16 *contentu pecuniæ* anteire E. x, 3
- Contemplari nimium perfectos xlvi, 11
- Contendere C. iv, 3. xxxiii, 11. E. vi, 4. x, 2 *aliquo* C. vi, 3 *in Galliam* xxiv, 2 *in hostes* xxxix, 34 *Roman* xxxiii, 17. xl, 8 *contentio est orta de obtinendo imperio* O. xvii, 4 *non finitur* xxxii, 1 *contentionis permaciosus exitus* xxiii, 5 *contentus* ii, 4 *aliqua re* E. xlii, 19
- Contexere naves duplici ordine iii, 9
- Continere leves quadam sacramentum causas V. I. iii, 3 *continentiæ tantum tribuere* E. xlvi, 10 *contingens*

- tiam simulare E. xiv, 6 continentia vescendi valetudinem regere xlviii, 19
- Contingere C. xx, 8. E. xlii, 18 *Mossata* xxxix, 12
- Continuo igni caeli facies conflagavit xli, 14 per continuos duos menses E. xvi, 9 continuo occidi iv, 4
- Conto percussus xliii, 3
- Contra caput V. I. xxxv, 14 Germanos C. xxvi, 1 ingensum xxxiv, 1
- Contradicere V. I. xxxiv, 5
- Contrahere opes C. xxxiii, 13 contracte confestim exercitu xxxix, 34 contracti undique milites xxxii, 1 contractis ad unum legionibus iii, 10
- Contrebiam apud oppidum cohortes loco pulsas V. I. lxi, 4
- Contractare vultu C. v, 7. E. v, 5
- Controversas disceptatores sumere O. xliii, 1 controversas explicare E. xlvii, 4
- Contubernio patris interesse C. xxvii, 1 contubernio privato cognitas amare E. xlviii, 9 in contubernio regionum juvenum esse V. I. ix, 1 contubernalis lxxviii, 1
- Contumaciam philosophorum contemnere E. ix, 4
- Contumelia proprii ordinis stimulabat patres C. xxxiii, 23 contumeliam imponere xx, 34 contumeliis jocularibus respondere E. ix, 3
- Conturbari a Marte O. xx, 1
- Contusa partes Britanniae C. iv, 2
- Contumescere V. I. vii, 4 a furore E. xxi, 3
- Convaluit militaris potentia C. xxxvii, 5
- Convenire C. xliii, 3 aliquem E. xlii, 21 in aliquem C. iii, 7 in manum v, 5 minime xx, 6 prime luci xvii, 10 tandem in gratiam optimatum xi, 10 convenit senatus lacrymans E. xvi, 13 cum convenisset V. I. xxvi, 5 convenis asylum patefacere O. xxiii, 7. V. I. ii, 1 conventus execrari C. ii, 2
- Conversationis humanae ad exemplum E. xviii, 3
- Convertere Graivum nomen in Romanum morem xxxix, 1 in domum suam V. I. xxxiii, 8 in se E. xliii, 3 converti in melius x, 6 conversa cervice ad laevam humerum xxi, 4 conversum imperium C. xi, 11 conversi Veientes ad dolos V. I. xiv, 3
- Convivio adesse C. v, 14 alteri reponi E. xxiv, 5 familiari adhiberi E. xii, 5 convivium curare ix, 15 lectum ele-
- ganque dare xlviii, 18 convivio in multam noctem celebrato xli, 23 in convivio deprehendere V. I. ix, 2 liberiose conjugem laudare ix, 1 jugulari xlvii, 4 pulsare liv, 5 convivium exhibere E. xvi, 8
- Convocare patres C. xiv, 10 convocato senatu E. v, 5
- Coopertis diluvio terris O. iv, 2
- Cooptare filio vestiam atque honorem senatorum C. xxxv, 5 in liberi locum inque partem imperii E. xii, 9 cooptari in imperium C. xli, 8
- Copias construendi monumenti curare E. v, 8 copia edificandi volentibus permessa ix, 8 copias affligere fame et ferro V. I. lxxiv, 5 educere adversus finitimos O. xviii, 1 hostium infinitas delere E. xlii, 13 in aciem producere O. xiv, 2 suas cum adventis jungere xlii, 2 suas incunctanter educere xlii, 1 copiis circumfusis oppidum tenetur xv, 2 inferior xiv, 2 ingentibus in Italiam trajicere V. I. xlviii, 1 pedestribus quinqueremem hostium capere xxxvii, 3 copiosam efficere regionem C. i, 5
- Cora O. xvii, 6
- Corculum vulgo dici V. I. xlv, 6
- Corcus Mutius xii, 1
- Corinthum signis tabulisque spoliare ix, 3 Corinthios vincere ix, 2 adversus Corinthios mitti ix, 1
- Coriolis urbe Volscorum captis, Coriolanus dici xix, 1
- Cornelius Cossus Magister equitum xxv, 1 L. Cinna lxix, 1 Cornelii consilio disponere E. vi, 2 in loco subrogare xxxiii, 1 Cornelium Valerianum Caesarem facere xxxii, 2 Cornelius conjugis amore V. I. lviii, 6
- Corniculani Publii filius vii, 1
- Corniculum merere lxxii, 3
- Cornix effata est E. xliii, 10
- Cornu V. I. xxvi, 5 inclinante xxvii, 3
- Corona quaerata E. iii, 9 in corone certamen C. v, 5 ob coronam lauream E. i, 11 corona aurea et obsidionalis donari V. I. xvii, 2. lviii, 4 civica donari xxvi, 3 sub corona vendere lviii, 8
- Corpus in Tiberim missum lxiv, 8 per urbis vias tractum est E. xxiii, 6 positum prope fines imperii xxvii, 3 qua si unum senatus et populus V. I. xviii, 4 Romam relatum E. xxi, 7 sepultum xli, 17. xlviii, 20 translatum Constantinopolim xlviii, 20 vo-

- ratum limo, vix repertum xl, 7 usque ad Tiberim deductum, in fluvium projectum est xxiii, 6 corporis et animi muneribus ostendere x, 2 exusticineres xiii, 11 magna vis V. I. lxxvi, 1 reliqua Romam relata C. xxi, 6 robur xvii, 5 vasti esse E. xlii, 6 corpus filiae humero gerere V. I. xxi, 3 firmare lxxvi, 8 in foro positum lugere x, 7 minime recipere E. xxiii, 6 pretio vulgare O. xxi, 1 super corpus carpentum agere V. I. vii, 19 corpore alicui similis E. xlvi, 8 conspecto xxi, 4 ictibus confosso C. viii, 7 infirmo V. I. liii, 1 insignis E. xlv, 3 intacto C. xxi, 3 per ætatem debili xxviii, 10 pro rostris positum V. I. lxxviii, 10 quæstum facere O. xxi, 2 superiores robustioresque C. xii, 2 viso V. I. vii, 19. E. vii, 2 corpora in Tiberim præcipitare V. I. lxxviii, 2 ab obsidum corporibus ne quidem animi labem comprimere C. xxxix, 46
- Correctorem Lucanæ aliquem provehere E. xxxv, 7
- Correcturam Lucanæ cooptare C. xxxv, 5 correctura Venetos agere xxxix, 11
- Corrigere exercitum V. I. lix, 1 rem iv, 10 correctæ militum disciplina lviii, 6 correctas leges proferre E. i, 21 corrigendis moribus ninium clementem habuere C. xx, 7
- Corripere imperium E. v, 6. xi, 9. xli, 25 corripit sudore xii, 10 correptus oculorum dolore xxxviii, 4 correpto imperio subvenire C. v, 14 correptis imperii insignibus V. I. lxx, 2
- Corrodere nummariam notam C. xxxv, 6
- Corruere V. I. lxxi, 12
- Corrumperæ fœde C. xxiv, 10 matrimonia nobilium E. xxxviii, 7 officia benevolentia C. xxxi, 2 Potitius pretio V. I. xxxiv, 3 corruptentes quod nunc vulgo navandi dicunt O. iii, 5 corrumpi C. xx, 12 longo otio xv, 3 palustri solo hyemalibus aquis xxxvii, 4 ad corrupendam Lucretiam redire V. I. ix, 3 corrupto exercitu lxx, 1. 4. lxxxv, 2 corrupta gratia veri C. xxxix, 48 vis rerum xxxiii, 24 corrupta mente aspera jubere E. xl, 19 corrupto per licentiam ingenio C. v, 3 corrupti custodes iv, 15. E. iv, 12 corruptis exercitibus V. I. lxxv, 8 militibus C. xxxi, 1. xxxiv, 4 moribus iii, 15 corruptores generis quasi execrabiliores sunt xvii, 1
- Corvinus dictus Valerius V. I. xxix, 2
- Corvus insedit galeæ xxix, 2 corvi auspiciam lxxxi, 6 corvos vocavere manus ferreas xxviii, 1
- Cosdroë, regi Persarum obsides imperati C. xlii, 3
- Cossum Cornelium Magistrum equitum habere V. I. xxv, 1
- Cote artis suæ fidem firmare vi, 7
- Cottam liberare lxxiv, 4
- Cottias Alpes in jus provinciæ redigere C. v, 2. E. v, 4
- Cottio rege mortuo C. v, 2. E. v, 4
- Crassus Syriam obtinet V. I. lxxvii, 8 Crassi post cædem lxxvii, 8. lxxxiii, 1 quæstor in Syria lxxxiii, 1 Crasso Parthi sustulerant signa lxxix, 4 Calpurnium Crassum remove E. xii, 6 C. Crassum triumvirum constituere V. I. lxxv, 4
- Creare Augustum C. xxvii, 1. E. xlv, 4 Cæsarem C. xxxii, 3. E. xli, 6. xlii, 2 Cæsares xxxix, 2 Decemviros legibus scribendis V. I. xxi, 1 imperatorem C. xxxvi, 1 creandi reges arbitrium permittere E. i, 8 creari Consul V. I. xx, 2 Imperator C. xix, 3. E. iv, 4. xxx, 1. xxxi, 1. xl, 2. xlv, 10 per aliquem C. xxii, 4 re aliqua xxvi, 2 creantur Augusti E. xix, 2 creabatur plebeius magistratus V. I. xxxiii, 10 creandi principia jus ereptum C. xxxvii, 5 ad creandum Cæsarem patres convocare xiv, 9 creatus primus consul V. I. x, 5 creati imperatores E. xxii, 1 creatos Cæsares in affinitatem vocare C. xxxix, 24 creatis Cæsaribus E. xl, 1 decem tribunus V. I. xxi, 3 creatrix Alexandri Magni Olympias E. xl, 17
- Crebras liberos amittere xlv, 2 crebras lues xvi, 3 crebro C. xvii, 4. E. xiv, 12 monere C. xiii, 9
- Credere O. i, 2. V. I. lxxii, 11. C. iii, 5. xvi, 6 alicui secretorum officium xxxv, 8 auctoritati alicujus V. I. ij, 14 minus C. iii, 7 summæ voluptatis divitiarumque artis E. xlvii, 4 ad credendum mens prona C. xx, 10 creditus Publius Scipio, filius Jovis V. I. xlix, 1 credita Provincia Maximiano Cæsari C. xxxix, 33 creditum est ægre E. xvi, 14 credibile xiv, 3
- Cremare aliquem C. viii, 5 cremandum curare caput pretiosissimis odoribus

- V. I. lxxvii, 13 cremati sunt libri ex auctoritate patrum iii, 3
- Cremeram apud fluvium castra ponere xiv, 2
- Cremona C. viii, 5
- Creacere E. xlii, 21 externorum virtute xi, 15 præcipue insitivis artibus C. xi, 14
- Creusam stupratam ab Apolline enixam puerum ferunt O. ii, 1
- Criminis convicti E. x, 4 crimini dari V. I. xxiii, 4 crimine afficto in aliquem sævire C. iv, 8. E. iv, 5 eo V. I. i, 3 criminibus fictis innocios occidere E. xxxviii, 7 criminari C. iv, 6 criminando consulatum adipisci V. I. lxxvii, 1 criminationibus nefarie compositis C. xxxix, 45 occultis persequi E. xii, 5 criminose familiaris alicui C. vii, 1
- Crintum sidus cum apparuisset E. ix, 18 quod vocant C. xli, 16
- Crispus Flavio genitus xli, 5 Crispum Cæsarem efficere E. xli, 4 necari jubere xli, 11
- Critolao duce privare V. I. ix, 2
- Crucia penam effugere xxxviii, 3 cruciati membrorum confici E. xiv, 12 cruciatus adhibiti C. xli, 4 cruciatus formidare E. xi, 11 cruciatibus alienorum C. v, 11
- Crudelis mente E. viii, 2 crudelia alicujus facta legere xlvi, 12 crudelitatis metu conjurare xi, 11 crudelitati quasi auxilio ventitare C. vi, 1 crudelitatem ob nimiam occidi V. I. lxxix, 3 crudelitate omnibus sævior E. xvii, 3 summa rempublicam vastare V. I. lxxix, 1 ultima victos comescere xxxv, 4
- Cruditas stomachi xliiv, 4 cruditate premi xx, 9
- Cruor fluebat fluminum modo xlii, 14 cruorem vulnere naribusque et ore effundere xlii, 6
- Cruoribus suffingendis supplicium removere C. xli, 4
- Crustas comedere de farreis mensis O. x, 5
- Crustumium colonia est deducta xvii, 6 crustumini bellum adversus Romanos sumserunt V. I. ii, 5
- Crystallina pocula distrahere E. xvi, 9
- Ctesiphonta urbem Parthiæ inclytam transgredi C. xxxviii, 3 apud Ctesiphonta ictu fulminis isterire E. xxxviii, 3 apud Ctesiphontem occidi xxvii, 2
- Cubiculum Lucretiæ irrumpere V. I. ix, 3 procurare E. xi, 11
- Culmina novis mœnibus ornata C. xxxix, 45
- Culpa in eadem perseverare V. I. xxiv, 6
- Culti literis atque eloquentia E. viii, 6 cultis mœnibus urbes ornatae C. xxxix, 45 cultius habere xli, 24 cultissimus sermone E. xlv, 5 cultus Numinis C. xxxix, 18 Numinum superstitiosus E. xliii, 9 cultus pulcri opera absoluta C. xxi, 4 regii instrumentum E. xvi, 9 cultu egregio urbes renovatae ix, 9 eodem convivia exhibere xvi, 8 fluxu Venerioque interesse C. iii, 11 matris, quæ nomine Mammæa erat, plusquam pius xxiv, 5 cultor sapientissimi cujusque ac literatorum E. xl, 18 cultoribus intactis C. ix, 9
- Cultri parte veneno lita xvi, 5 cultro se occidere V. I. ix, 4
- Cumas concedere viii, 6
- Cumulare alicquem ingentibus premiis O. xvi, 3 cumulari divinis honoribus iii, 7
- Cunctator dici V. I. xiv, 6. xliii, 1
- Cunctum genus in cohortes centuriare E. xiv, 5 cuncti horrescunt C. xvii, 7 ordines lacerabantur iii, 18 cunctorum filius minor xli, 13 cunctis grata res E. xxxiv, 4 promiscue data civitas Romana C. xvi, 12 cunctos hostes tegere xli, 3 opibus suis estimere xxxix, 27 cunctis annitentibus xl, 4. E. xli, 3 cunctamantibus xxv, 2 faventibus xlvii, 3 fere lætioribus C. xxxvi, 1 retractantibus xiv, 7 cunctis artibus instructus vir E. xxix, 2 cuncta Constantio commissa C. xxxix, 30 inquit Septimius Severus, fui, conduct nihil xx, 29 remediorum genera E. x, 14 cunctis liberallium deditus studiis C. xx, 22 cuncta vastare vi, 1 cunctis plenus bonis E. xlvii, 5 vitis nimii C. viii, 7. E. viii, 6
- Cuniculum (per) fuga tentata V. I. lxxviii, 4
- Cupere C. xxxiv, 3 alicui consultum E. ii, 4 aliquid maxime C. ii, 1 cupiens imperii xxxix, 14 cupiente Hadriano xiv, 7 senatu xxvii, 5 cupientes deserere comescere V. I. xlix, 6 cupientiores domipandi aqis quam subigendi externos C. xxiv, 9 cupientissimo vulgo imperium capere xxxix, 3 cupito non diu potiri xix, 3 cupitor acer E. xlv, 5 cupidus factio-

num delendarum C. xx, 13 faciundis E. xlii, 19 nimis gloriæ xliii, 1 pecuniæ C. vi, 2 rapinarum E. x, 5 cupidi mortales sunt imperii C. xii, 3 sceleris E. xv, 6 cupidum habendi genus hominum C. xxxiii, 13 cupidis pecuniæ hominum genus xxvi, 6 cupidissime Hercules appetere amicitiam O. vii, 4 cupiditas dirimendi prælia cum universis utriusque partis inesset xiv, 2 stupri E. xxiii, 3 cupido gloriæ vehementior xliii, 8 imperandi C. xxxiii, 2 laudis immodica E. xlii, 7 venandi xli, 23 cupidinis sceleris supplicia persolvere xlviii, 4 cupidial cohibendæ eruditionem imbecillam esse C. xix, 3 cupidine triumpho bellum alicui inferre V. I. lv, 1 cupidinum omnium victor C. xlii, 22

Cura minima Romane urbis xxviii, 2 reipublicæ privigno mandata iv, 15 curam annonæ sollicitus attendere E. xlviii, 17 patriæ suscipere x, 3 R. P. abjicere C. xxxix, 48 curas experiri xx, 29 curis gravioribus oriri xxxiii, 5 curiosi memoris xx, 23 curiosæ naturæ hominum oculos suræque ad se trahere E. xlviii, 10 curare aliquam interimendum, necandum O. xix, 3. V. I. lxxiii, 9 carimonias, leges, gymnasia, doctoresque C. xiv, 2 convivium E. ix, 15 ducem interfaciendum V. I. lxx, 1 epulas, signa, tabulas pictas C. xiv, 5 exsequias tenuissimæ cuiusque anxie studioseque xxx, 2 frumentam dandum V. I. xix, 2 Germaniam superiorem E. xi, 9 milites C. xli, 27 Paanones xxiii, 2 scvinia xx, 23 utilia xxxiii, 13 curari metu ix, 2. E. ix, 5 vetans jusse post longiores epulas C. xlii, 9 caritatem militiæ officium iv, 2 caritate castissime religiones veterinæ xxxix, 45 curandæ annonæ specie i, 2 curatione orbis Romani ad unam redacta E. xliii, 1

Curiam equitibus permittere V. I. lxxvi, 4 Hostilium constituitur iv, 3 obaidere lxxviii, 2 ad curiam properare vii, 18 in curiam a senatu gratanter excipi E. xli, 3 centum patres legere V. I. vi, 6 fugere lxxiii, 11 perducere C. xxxiii, 31 servos legere V. I. xxxvi, 1 in curia imaginem auream sacrare E. xxiv, 3 occidere V. I. lxxxii, 5 occidi lxxviii, 10 senatus convenit herymans E. xvi, 13 in curiæ distribuere V. I. ii, 12

Curatii tres apud Albanos iv, 6 ex Curitiis unus iv, 8

Curibus oppido Sabianorum accitus iii, 1 populum a Curibus oppido Sabianorum Quirites vocare ii, 10

Curius æquare Fabriciosque C. xviii, 1

Curius (M.) Dentatus V. I. xxxiii, 1 a Curio superari xxxv, 8

Curram (ante) agere lxxvii, 1 curru bijugo decurrere E. iii, 9 curribus mare pervium efficere C. iv, 2 cursus publici mediæ admota xlii, 5 cursus a velocitate V. I. xxxi, 1 a cursore Papirio securi pæne percussus xxxii, 1

Curium ad lacum cædi C. vi, 3. E. vi, 4

Curulibus (in) nobilissimos senum venerari V. I. xliii, 8

Custos inveterati juris E. xlii, 9 militiæ severissimus xli, 9 sui nimis C. xlii, 23 custode quasi perpetuo orbatum terrarum orbem deflere E. x, 16 custodes arte mulieris corrupti C. iv, 15. E. iv, 13 custodibus appositis, nescio, quantis O. xvii, 2 deceptia V. I. xlii, 1 custodire fideliter mysteria O. viii, 6 custodiunt imperia difficile concordiam E. xli, 5 custodia neglecta O. vii, 2 in custodiam dari V. I. lv, 2 quasi ad custodiam sequi E. xxi, 6 custodia carissimorum servari xiv, 12 per custodias medias somno oppressas evadere V. I. xxvi, 2

Cyprum insulam capessere C. xli, 11 in Cyprum mitti V. I. lxxx, 2

Cypseli tyrannidem fugere vi, 1

Cyro Persarum regi æternam gloriam parare C. xl, 13

Cytheridam miam amare V. I. lxxxii, 2

Cyzicenos (apud) vinci C. xx, 9

Cyzicum obsidione solvere V. I. lxxiv, 5

D.

Daca dictus Galerius Maximinus ante imperium E. xl, 18

Dacia xxxv, 1 Daciam possidere xlvii, 3 Dacia Réponi ortas xl, 16 Daci domo missant V. I. lxxxix, 5 Dacorum pileatis Sacisque nationibus in provinciæ demittis C. xlii, 3 Dacis et Cattorum manu devictis xl, 4 a Dacia Mesia direpta E. ii, 9

Dalmatia xli, 20 intra Dalmatias imperator creati iv, 4 Dalmatarum urbem Delminum expugnare V. I. xlv, 4 Dalmatas populo Romano conjun-

- gere E. i, 7 apud Delmatas Imperator effici xxxv, 3
- Dalmatius interficitur C. xli, 22 Dalmatio genitus E. xxxvii, 1
- Danno alicujus opes contrahere C. xxxiii, 13 danno publico iv, 3. xxxiii, 24 dammare aliquem repetundarum V. I. lxxxi, 3 exilio E. i, 27 damnari V. I. xxiii, 4. xxiv, 7 damnatorum modo E. xix, 3
- Danubius accessit provinciis C. iv, 3 Danubio pons impositus xiii, 4 in Danubium lacu Pelsona emissio xl, 9 per Danubium pons ductus xli, 19 trans Danubium barbaros persectari xxix, 4 in Danubio pontem construere E. xli, 13
- Dardanos in itinere superare V. I. lxxv, 7
- Dare arrogatum C. xiii, 1 alicui imperium V. I. i, 1 alicui mulierem euntam dono xliiii, 5 alicui nepotes nutriendos O. xix, 7 collectos conjugum educandos V. I. i, 3 conjugem xx, 1 dono C. xxxiv, 5 dono arma insignia E. iv, 7 in matrimonium V. I. vii, 16 leges O. iii, 3 locum sepulcro publice V. I. xviii, 7 munus magnificentissimum Aedilis lxvi, 1 munus quaestorium amplissimum lxxiv, 1 nomen loco E. xvii, 3 noxae O. vi, 4 operam V. I. lxxiii, 10 optionem O. xix, 2. V. I. ii, 6 poenas meritis genere postremo E. i, 29. xl, 5 pueros uxori nutriendos O. xx, 3 pugionem insigne potestatis C. xliii, 9 rem Romanam quasi naufragio xxxiii, 3 sedes impia xxxiii, 31 viscerationem publice V. I. xxxii, 4 dari divinitus E. xiii, 10 exitio, gloriae C. xxiv, 3 potestates fato, inquit Titus x, 4. E. x, 10 praecipis C. v, 12 vitis praecipis xxxv, 14 datur corona V. I. xxvi, 3 data civitas Romana cunctis promiscue C. xvi, 12 domus publice V. I. xxxiii, 10 datum est crimini xliii, 4 insigne Caesaris Constantio C. xli, 9 publice tantum agri V. I. xi, 2 responsum somno vii, 10 dato invicem iurejurando O. xliii, 3. V. I. xi, 4 responso C. v, 13 signo V. I. ii, 2 thure in altaria O. iii, 7 dati imperio Romano fines C. iv, 2 suntus publice V. I. xl, 2 data aspacia O. xxxiii, 2 Mutio prata V. I. xii, 6
- De controversiis E. xv, 3 exercitu pluribus corruptis xxiv, 3 industria C. xvi, 5 more E. v, 5 nocte vigilare ix, 15
- Debellare Marcum Antonium V. I. lxxix, 2
- Debere vii, 12. xxxiii, 6 debere sibi imperium praesumere E. xlviii, 4
- Debilis pedibus xli, 24 debili aetate C. xl, 17 debili corpore per aetatem xxviii, 10
- Decantandi jus tibicinibus adimere V. I. xxxiv, 1
- Decedere vii, 19. xviii, 7 imperio C. viii, 5 Sicilia V. I. xli, 2 sus sponte lxxv, 1 voluntaria morte lxxvii, 6
- Decem legatos mittere xxii, 1 tribunis creatis xxi, 3 viros legibus scribendis creare xxi, 1 magistratu se abdicare praecipere, morte aut exilio punire xxi, 3 decimum cis mensem C. xlii, 1 usque ad consulatum Constantii O. init. decimo post triumphum anno C. xli, 23 decima profanata apud aram Maximam O. vi, 6 decimam fructuum regibus suis praestare vi, 6 pecoris sui profanare vi, 5 Decenni obsidione Veios domare V. I. xxxiii, 3 decennii imperator C. x, 5 decennio subigere Gallos E. xxxv, 2 Decentius vitam finivit xlii, 8 decentio Caesari Gallias committere C. xliii, 8 decentium Caesarem creare E. xlii, 2 Decernere C. v, 14 alicui templa, columnas, sacerdotes xvi, 15. E. xvi, 14 Caesarem C. xxx, 1 mortuus divinos honores V. I. lxxxv, 1 decreta abolitione C. xxxv, 7 decretum est nomen Divi Helvio Pertinaci mortuo E. xviii, 6 sacerdotium Flaviae genti C. xl, 28 decreto senatus gentem Caesarem persequi iii, 15
- Decertare impigre xxix, 5 decertabatur utrimque pudore ac modestia xxxv, 10
- Decet imperatorem stantem terris excedere E. ix, 18. xliii, 7 an decuerit memoriae prodii iii, 6 decens vultu xlv, 5 decenter validus xv, 4 decus verum atque unicum C. xxxiii, 26 virtutum omnium xxxiii, 10 decus terrarum vastare xl, 19 ob decus auctoris xli, 21 decore magno xlii, 21 vita caelum adire xxxliii, 30 decoram diligere Eusebiam E. xlii, 20 fabricare classem V. I. xxxviii, 1 decorandum aliquem censere honoribus multis novisque E. i, 30 decorandorum mentium cunctum genus in cohortes centuriare xiv, 5 dedecus familiae agnoscere V. I. lxxiii, 4 ob dedecus mortem sibi consciscere lxxii, 10 dedecore agere reliquum

- yta C. v, 4. E. v, 5 dedecorosa
 necem suspicere xxxix, 7 dedeco-
 rose vivere, turpius perire v, 7
 Decibalus rex C. xiii, 3
 Decidere in fluvium O. xiv, 3
 Decidi calamitate V. I. lvi, 3
 Decipi xii, 2 deceptus cognatione prin-
 cipii E. xviii, 4 insidiis V. I. xlv, 7
 deceptis custodibus xiii, 1
 Decius (P.) Mus consul xxvi, 1 Decii
 filius consul xxvii, 1 filium suum
 Cæarem fecit E. xxix, 1. 2 missus
 V. I. xxxvi, 3 se et hostes Diis Ma-
 nibus devovit xxvii, 3 Sirmiensem
 viro ortus C. xxix, 1 tribunus mili-
 tum V. I. xxvi, 1 Decii devotione
 superare Latinos xxviii, 4 adversum
 Decium proficisci C. xxviii, 10 Decio
 Roma digresso xxix, 3 a Decio tri-
 buno plebis die dicta V. I. xix, 3
 Decii Bruti fraude cecidere C. xxix,
 4 Deciorum morem renovare xxxiv,
 1 mortem plerique illustrem ferunt
 xxix, 5
 Declamare E. i, 20 declamandi studiis
 deditus C. xx, 22
 Declarari rex O. xiii, 7. xvii, 4
 Declinare aliquid metu fama E. iii, 6
 imperialis molestiæ magnitudinem
 ii, 7 declinato paululum nomine O.
 xv, 5
 Decollari E. xix, 3
 Decurrere bijugo curru iii, 9
 Dedere se alicui V. I. xxiii, 2 semet
 delinquentis conjugis C. iv, 4 deditus
 amoris diverso pellicum E. xxxiii,
 1 amoris spadonum aulicorumque et
 uxorum xlii, 19 insidiose quas odio
 erant C. ii, 1 instantissime præclatis
 studiis E. x, 2 Numantinis V. I. i, 5
 paululum cibo vinoque E. xiii, 4
 prorsus reipublicæ C. xxxiv, 1 dedito-
 rum novem millia cadere V. I.
 lxxv, 9 deditiois periculum effugere
 lxiv, 2 ad deditioem compellere
 lxxvii, 5 in deditioem accipere O.
 xv, 2. V. I. xvii, 3. lii, 2. lxxiii, 10.
 lxxv, 2
 Dedicare aram O. vi, 5 communi titulo
 V. I. xvi, 3 Pani Deo fanum O. v,
 3 signum Herculis in Capitolio V. I.
 xliii, 6 dedicatum forum quod ap-
 pellatur Pervium C. xii, 2 dedican-
 dorum mœnium gratia xxix, 1
 Deducere armatas cohortes in forum vi,
 2 Ostiam coloniam, in ostia Tiberis
 V. I. v, 3 præsidium arce xxxvii, 3
 vallum a mari ad mare E. xx, 4 de-
 duci in insidias V. I. xxx, 1. E. xliii,
 2 in spectaculum C. x, 3. E. x, 10
 usque ad Tiberim xxiii, 6 deductus
 augurio in castra V. I. lix, 5 deductæ
 coloniæ O. xvii, 6 coloniarum pleræ-
 que C. xiii, 4 multas urbes xvi, 12
 Defatigare republicam E. xviii, 5
 Defendere libertatem V. I. xviii, 6 re-
 missa imperia promptius quam utilia
 C. xxxiv, 8 defensum ob Capitolium
 V. I. xxiv, 1 defensor quasi objectus
 ærumnis publicis E. xvi, 2 reipublicæ
 eximius xviii, 5
 Deferrî alicui Divi honorem C. xiv, 13
 imperium xxxii, 1 primum locum O.
 iii, 7 funus Romam C. xx, 30 deferrî
 in Italiam O. v, 1 defertur imperium
 Aulo Helvio Pertinaci C. xvii, 10
 delatus longius xxxviii, 4 delatam
 principatum fîcte abnuere E. ii, 6
 delata Augusti potentia C. xxiv, 1
 dominatio xxix, 2 potestas xvii, 1
 delata conjuratione viii, 8 delatum
 ad se imperium alicui concedere
 V. I. lxxx, 3 sibi imperium cogno-
 scere C. xxvi, 6
 Defessus vigiliis et labore V. I. lxxviii, 3
 Deficere xviii, 3. E. xliii, 4 consumtis
 genitalibus xl, 4 metu tyranni C. xii,
 2 defectus lunæ accidit iv, 14 natu-
 ræ E. xxiii, 3 ad vocis usque defectum
 xviii, 6 defectu solis patefactum
 C. xli, 6 defecto solis facta est E.
 xii, 12 defectionis invidiam sustinere
 V. I. lxxv, 2
 Defflere orbem terrarum perpetuo quasi
 custode orbatum E. x, 16
 Deformis veste capilloque ac reliquis
 lugentium indicis i, 15 deformem
 veteribus incendiis Romam reparare
 ix, 8 deformi latebra latere iv, 2 de-
 formata prædia concedere lxviii, 17
 Degere annum a tricesimo tertium xlvii,
 3 in castris C. xxxvii, 6
 Degustare aliquantulum panis E. xv, 5
 Dejicere præsidia hostilia civitatibus
 V. I. xxxix, 1 dejici in Tiberim C.
 viii, 7 dejectus facundiæ vi xlii, 1
 gradibus V. I. vii, 18
 Delabi in insidias xiv, 3
 Delere C. xxxix, 42 Carthaginem V. I.
 lviii, 5 excruciatos C. ix, 2. E. ix, 5
 infinitas hostium copias xlii, 13
 Suevos Catosque i, 7 delati monetæ
 opifices C. xxxv, 6 deletis decem
 millibus pugnantium E. xviii, 7
 Persis C. xxxv, 2 deletæ acies præ-
 toriæ manus xxvii, 2 fiscales et quad-
 ruplatorum calumniæ xxxv, 7 delenda
 Carthaginem censere V. I. xlvii,

- 8 delendarum factionum cupidus C. xx, 13
- Delicias generis humani appellare x, 6. E. x, 6 publicas aliquem appellare x, 16 deliciis Campaniæ elanguescere V. I. xlii, 5 delectari aliqua re E. ix, 17 delectatus ubertate pabuli O. vii, 1
- Delicti conscientia C. xxxv, 8 delictorum ea excidenda esse xx, 13 delictis implacabilis xx, 20
- Deligere imperatorem xxxv, 9 deligi cunctis aventibus iii, 1 ob sapientiam xxxix, 1 cum delectis ad aliquem properare V. I. xlviii, 2
- Delinimentis conjugis semet dedere C. iv, 4
- Delminium urbem Dalmatarum expugnare V. I. xlv, 4
- Delphos ire x, 2 mitti O. ii, 1 petere ii, 2 Delphici Apollinis sorte moneri xii, 3
- Delum ad insulam pervehi ix, 5
- Demens C. xli, 10 per demetiam altius conscendere xlii, 15 opprimi xx, 4
- Demere secures fascibus V. I. xv, 4 dentum verum atque unicum decus C. xxxiii, 26 dentis regibus post Jubam iv, 2 dentis genitalibus xii, 8
- Demergi in profundum xl, 7
- Demetrium obsidem accipere, pecunia multatum in regnum restituere V. I. li, 2
- Demittere faciem rubore E. viii, 4 demissa in talos indumenta largiri C. xxi, 1
- Dena quaterna agri jugera viritum populo dividere V. I. xxxiii, 5
- Dentium supra ordines medio capite præciso E. xxviii, 2
- Denuntiare alicui vim armis O. xvi, 2 exitum C. xxvi, 4 finem v, 16 imperium alicujus E. xiii, 10 denuntiarum prodigiis portentisque C. xxviii, 3 denuntiandæ litis jus introductum xvi, 11
- Depelli ripa O. xiv, 3 depulsus in Albulam flumen xviii, 1 depulsoribus tyrannorum nihil acceptius est C. xl, 29
- Deperire O. xviii, 1
- Deponere bellum V. I. xii, 5 dictatam xvii, 4. lxxv, 12 odia lxxviii, 9 depositum humo perimere lxxi, 3
- Deportari ad aquam profluentem O. xx, 2 Romam C. xxi, 4 deportatur Valens in casa vilissima E. xlvi, 2
- Depescere in servitatem V. I. xxi, 2 sibi hostes xiv, 1
- Depravari in tantum E. xvii, 4
- Deprecatæ conjuges V. I. ii, 9
- Deprehendere regias nurus in convivio et luxu ix, 2
- Deprimere naves xli, 1
- Depugnandi specie, gladiatores trucidare C. xvii, 4
- Deridiculi gratia V. I. x, 2
- Descendere O. xx, 3. V. I. ii, 6 ad communem vitam C. xxxix, 48 ad Tiberim V. I. vii, 13 e Gallia C. vii, 2 in forum V. I. lxxv, 5 in Illyricum C. xxxiii, 1
- Deserere Italiam V. I. xlix, 5 prælio victos C. xxvii, 4 præsidium V. I. lxxii, 10 deseri lxx, 4. C. xl, 9 a stipulatoribus E. xxiv, 4 a suis C. xl, 7 undique v, 15. E. v, 7 per deserta Africæ exercitum ducere V. I. lxxx, 3
- Desiderari E. xxxiv, 3 desiderium ingens C. xxii, 2 desiderio optimo cuius esse xxxv, 12
- Desidia iii, 14 in desidiis fœde pronus xl, 20 per desidiam xxxvii, 5
- Designare locum idoneum O. xxxiii, 1 designari imperator E. xxiv, 2
- Desilire a templo lunæ V. I. lxxv, 5 in proximam insulam xxii, 3
- Desinere O. xiii, 6. E. xlviii, 12
- Desipere V. I. lxxiv, 8
- Desistere ab oppugnatione xxiii, 5
- Despicere ad populum vii, 4 despectui esse C. xl, 13 haberi xiv, 9 in despectum militarium præceptus xli, 23
- Despectari xx, 16 despectatur honorum honestas ix, 18 despicari V. I. xxiii, 8
- Desperare O. vi, 2 desperatione animi oriri C. xxxiii, 5
- Desponsari O. xiii, 4
- Destinare insignia imperii ad aliquem C. xxxiii, 28 Macedoniam novis colonis V. I. lxxiii, 5 Romam legatos ac literas C. xxvi, 6. xxxv, 9 destinandi sagittas mire promtus xlii, 23 destinando Romam quam celerime componere xx, 33 destinari ad necem xxxiii, 20 neci xxvi, 4 destinantur Cæsares xl, 1 destinatas sunt duæ familiæ ad Herculis sacra V. I. xxxiv, 2 destinata ferire
- Detegi E. xii, 7
- Detergere lambitu O. xx, 3
- Deterrere ab studio tali C. xvii, 5 deterreri auctoritate auguris V. I. vi, 7

- Detestari aliquid usque eo E. xviii, 10
 exactiones improbas xlii, 21 tanquam
 pestem xxxix, 6 detestabiliter haberi
 C. xvii, 1
 Detractare iudicium contra leges V. I.
 lxii, 4
 Detrahi jussit magister equitum equis
 frenas xvi, 2 detractam torquem
 cervici induere xxviii, 3
 Detrimentum unius militis C. xxix, 5
 detrimenti quid capere V. I. lxxiii,
 10 detrimentum lucro pensare E. i,
 12 detrimento nullo C. xxxiv, 5
 Devastare Italiam V. I. xlvi, 1
 Devehere vestem plurimam e Gallia E.
 xxi, 2
 Devenire in Italiam O. i, 3. ii, 4. ix, 4
 penes aliquem E. xli, 1
 Devertere fatalia arduum C. xxxviii, 5
 in Campaniam V. I. xlii, 5
 Devincere acie C. xix, 3 Alamannos
 xxi, 2 Catos Germanosque E. xi, 2
 devicto hoste V. I. xxix, 2 devicta
 Achaia lx, 1 devictis Dacis et Cat-
 terum manu C. xi, 4
 Devincere penitus animum alicujus E.
 xvii, 5 devincunt amore debellare
 V. I. lxxix, 2. lxxxv, 5
 Devovere se et hostes Diis Manibus
 xxvi, 5 devotione Decii Latinos su-
 perare xxviii, 4
 Deus Dominusque dici C. xi, 2. E. xi,
 6 Dei consolatione recreari O. xx, 1
 magni modo suspicere aliquem C.
 xxxix, 20 modo celebrari xxxiii, 30
 simulacro Romam translato xxiii, 1
 Deo auram donum ferre V. I. x, 2
 uti templa sacrare C. i, 5 Deum re-
 spondisse O. ii, 2 vehere V. I. xxii, 3
 uti se adorari, appellarique pati C.
 xxxix, 5 Deo haud multum abesse
 xl, 15 a Deo datus E. xviii, 2 pro
 Deo coli V. I. ii, 14 haberi C. xli, 4
 Deorum atque hominum hostem ap-
 pellare xvii, 10 colendorum ritum
 inducere O. iii, 3 habitu incidere C.
 iii, 9. E. iii, 4 penatum simulacra
 visa O. xi, 3. xii, 5 Deum Mater a
 Pessinunte arcessita V. I. xlvi, 1
 Matris simulacrum adducere xli, 2
 Matrem hospitio recipere xlii, 1 Diis
 aliis sacrificium cum fit O. iii, 7 ma-
 nibus se vovere, devovere V. I. xxvi,
 5. xxvii, 3 supplicare xlix, 16 Deos
 honore impertiendos esse O. vi, 6
 inferos precari C. xxxiii, 31 ut vene-
 rari V. I. xxiii, 8 ad Deos abire ii,
 13 Deam orare xlvi, 2 Dea ab
 eadem advocata O. xix, 4
 Dextram aris imponere V. I. xii, 3
 hostis referre lix, 2 dextra alicujus
 trucidari E. xxxviii, 6
 Diadema capiti innectere xxxv, 5 im-
 ponere V. I. lxxxv, 1 poscere lxiv, 7
 diademate imposito E. iii, 8 perpetuo
 caput exornare xli, 14
 Diademeus Caesar appellatur C. xxti,
 1. E. xxii, 1
 Diæo duce V. I. lx, 2
 Dialem flaminem instituere iii, 1
 Dianæ Ephesiae sedem facere vii, 9
 Dicari triumphantibus C. v, 16
 Dicere aliquem cognomento Parthici
 xx, 17 Divum xxxiii, 27 filium Caeli
 et Terræ O. i, 2 jus sequissime E. xi, 2
 jus inter cives V. I. lxxv, 3 patrem
 patriæ E. i, 28 plura ix, 16 strenue
 C. xxx, 5 dicendi copia praestat xlii,
 4 dicendo jus partem populi avocare
 V. I. lxxiii, 2 dictu incredibile E.
 xlii, 21 didi Brutus V. I. x, 1 Cara-
 calla C. xxi, 1 Candex V. I. xxxvii, 1
 Conclator xiv, 6 dictator xvi, 1. xvii,
 1. xxiii, 9 Divus lxxviii, 1 Dominus
 Deusque C. xxxix, 5. E. xi, 6 Felix
 V. I. lxxv, 1 Helioabalus C. xxiii,
 1 Poplicola V. I. xv, 5 dictus dies
 Alliensis xxiii, 7 locus Æquimethum
 xvii, 5 vicus Sceleratus vii, 19 dictum
 diem audire xxviii, 1 dicta die xix, 2
 dote E. v, 5 dictum venarandum
 celesteque x, 9 dictum dictui re-
 ferre xiv, 7 dicto in voluntatem
 tracto V. I. xxxv, 3 quo durius nihil
 bonis C. xx, 12 dicta obliqua can-
 didorum contemnere E. ix, 4 dictare
 O. xviii, 2 dictator V. I. xxv, 1.
 xxviii, 2 dici xvi, 1. xvii, 1. xxiii, 9
 in perpetuum fieri lxxviii, 10. lxxix, 7
 quæstos juvenes non reperit xvi, 3
 dictatori Casari haud dissimilis E.
 xxxv, 2 dictaturam accipere, depo-
 nere V. I. xvii, 4. lxxv, 12 dicitare
 C. iii, 11. E. xii, 7
 Didius Salvius Julianus C. xix, 1. E.
 xix, 1 Didio impulsore C. xviii, 2
 Dies relatus inter nefastos V. I. xiv, 4.
 xxiii, 7 ut laboretur nullus E. i, 20
 diem dictam audire V. I. xxviii, 1
 obire xv, 6 perdere E. x, 9 ante
 diem belli xliii, 8 octavam et vicesi-
 mum C. xlii, 15 intra quadagesimum
 piratas subgere V. I. lxxvii, 4 die
 dicta xix, 3. xxiii, 4 fedato solis
 defectu patefactum C. xli, 6 ipso
 iudicii V. I. xxi, 3 noctuque E. xvii,

- 4 triumphali V. I. xvii, 8 dierum paucorum febri consumi E. xv, 7 sexaginta quasi per ludum imperio uti xxxvi, 2 in dies atrocior C. xl, 23 augeri xxiii, 2. xxviii, 2 per eos xxix, 2 post paucos V. I. xxii, 3 diebus isdem E. xli, 2 isdem C. xl, 3 paucis mori xvi, 5
- Differre ceteris solo habitu E. xlviij, 9 Latinorum postolata V. I. lxvi, 11 procul C. v, 2 vomitum, impetum ventris E. xii, 7 differri in tempus sobrium ac matutinum xl, 19 dilatione modica emolliiri xlviij, 13 petita ad inquirendum O. xvi, 3
- Difficilis accessu regio E. i, 4 difficiliter ab honestate quam sol a suo cursu averti posse V. I. xxxv, 14 haec difficulter C. i, 1
- Digesta ex auctoribus O. init.
- Digitos inter patentes transvolare E. xi, 5
- Digni aegre exequi C. xxxlii, 25 parum dignis ad publica aditam concedere xli, 20 dignos patre natos evasuros affirmare O. xx, 1 dignis memoratu aedibus ditare E. xx, 6 vix digna mentia Romana potentia C. xvii, 2 dignitas xxxix, 16 in incesso E. xlviij, 8 dignitatem consequi pecunia et industria V. I. vi, 5 summam portendi intelligere vii, 2 contra dignitatem multa facere lxvi, 5 dignitates E. xlviij, 18 dignari V. I. lxii, 3
- Digredi a Troja O. ix, 4 qui digrediebantur equo Durio i, 7 digresso Decio Roma C. xxix, 3
- Diligere magis simpliciora ingenia E. xlii, 8 materno honore O. xvi, 3 simplicia ingenia E. xlviij, 9 diligere maxime ab aliquo V. I. lxxvii, 1 diligens ad querendum E. xx, 5 multum xlviij, 11 diligentiam habere in re militari xlii, 3 diligentia incredibili exequi xv, 5
- Diluvii facie Tiberis inundavit C. xxxii, 3 diluvio terris coepertis O. iv, 2
- Dimicare E. xxxiv, 2 fortius V. I. xxv, 1 fortissime ii, 7 sepiissime in amphitheatro E. xvii, 4 dimicandi signum dare O. xlii, 2 ad dimicandum tempore electo xvii, 2 in dimicando circumveniri xviii, 5 cum dimicaretur acerrime xiv, 2
- Dimidia pars E. xxxiv, 2 dimidios ex annis ita vivere xli, 15
- Diminutionem (per) appellare O. xv, 5
- Dimittere accusationem V. I. xxviii, 2 exercitum lxxvii, 8 dimitti per amultatam lxx, 1 dimittendos omnes xxx, 4
- Dioclea matre pariter atque oppido E. xxxix, 1
- Diocles appellatus xxxix, 1
- Diocletianus C. xxxix, 1. E. xxxix, 1 sponte imperiales fasces relinquit xxxix, 4 Diocletiano editam sortiri C. xxxix, 25 Diocletiano congregari xxxix, 12
- Dirarum insectatio E. xxi, 3
- Dirigere indumenta regia ad aliquem xxxiv, 2
- Dirimere praelia atriisque partis O. xiv, 2 diremtum praelium xiv, 3 diremtis prioribus conjugis C. xxxix, 25
- Diripi xl, 19 a finitimis gentibus E. ii, 9 direpta Gallia C. xxxiii, 3 direpto pæne Tarraconensium oppido xxxiii, 3 direpta pleraque juris Romani ii, 3 direptis Thraciae plerisque xxix, 2 direptiones Moguntiacorum xxxiii, 8 direptionibus Germanorum tentari xxiv, 2
- Diruere Alban V. I. iv, 2 muros xvii, 2 diruta est domus xxiv, 7
- Dirum ingenium C. xli, 26
- Disce militare miles E. vi, 3 disciplina liberalis capaces pueri O. xxi, 2 disciplina militari correcta V. I. lviii, 6 disciplinis potiri E. xiv, 2
- Discadere nullo congressu nisi victor C. xx, 14
- Disceptatione rei permissa O. xvii, 4 disceptator jurgiorum scientissimos et frequens E. xii, 6 disceptatores controversias immortales Deos sumere O. xxiii, 1
- Discerpi seditione militum E. xxv, 2
- Discidium exoritur xli, 5
- Discordia exercitus xliii, 4 discordia male administrari V. I. i, 2 perire xviii, 4 discordiarum metus C. xxxix, 46 discordarant a ventre humani artus V. I. xviii, 2
- Discrepantibus studiis E. xliii, 4
- Discreta villa ab urbe sex millibus xl, 2
- Discurrere O. xxii, 1
- Discutere turpissimas condiciones magnifica oratione V. I. xxxiv, 10
- Disertus lxxiv, 1 disertissimum magistrum habere lxxxi, 2
- Disiectis quæ cum illa erant O. xx, 1
- Dispari potestate esse C. xlii, 11 dispar haud multum ceteris opus xl, 27
- Dispendium æquo animo ferre O. vi, 3 dispendio publico largius C. xi, 9

- Dispersum montibus altis genus componere O. iii, 3 dispersa praetoriae proximis municipiis C. ii, 4
 Displicere bonis omnibus V. I. lxxxii, 3
 Disponere cuncta amicorum consilio E. vi, 2
 Dissentire ob jus Italiae Africaeque xli, 21
 dissensionum odio C. xxxvii, 5
 dissensiones fortunae increpare xx, 12
 Disserere acceptos cibos per omnia membra V. I. xviii, 3
 Dissidentibus Romanis lxxvi, 3
 Dissimilis alicui E. xxxv, 2 dissimiles cognomento C. xlii, 11 ne viderentur viii, 3
 Dissimulare ardorem gloriae E. xiv, 6
 dissimulatio C. xli, 20
 Dissuadere conditionem in senatu V. I. xl, 4
 Distare procul E. v, 3
 Distincta mire legum ambigua C. xvi, 11
 Distrahere instrumentum regii cultus E. xvi, 9
 distrahi in diversa V. I. iv, 13
 Distribuere annum in xii. menses iii, 2
 comitibus O. v, 3 homines in centenos xxii, 3
 plebi annonam V. I. vii, 7
 plebem in triginta curias ii, 12
 populum vii, 7
 Ditare E. xx, 6
 Ditionem (in) redigere C. xx, 15 subigere xxxix, 35
 Diu xix, 3 diuturnus xxvi, 4 diuturnum bellum xxxii, 5 diuturnitas nimis validos effecerat xxxiv, 3
 Diversus sexus O. ix, 1 diverso amori pellicum deditus E. xxxiii, 1 diverso exitu perire xxxix, 3 in diversum traduci moribus praesidentium C. xlii, 7
 ex diverso V. I. xiv, 3 ob diversos mores C. xli, 2 diversa firmare v, 8 nomina retentare xli, 9 in diversa distrahi V. I. iv, 13 diversis praeliis vincere E. xlvi, 3 diversitate morum omnium mentes lenire V. I. vii, 15
 Dives lxxiv, 1 ob divitias occidi x, 1 divitiis parent C. xxxvii, 7
 Dividere libertinos in quatuor urbanas tribus V. I. lvii, 3 quaterna dena jugera agri xxxiii, 5 dividi populo lxiv, 5 veteranis lxxii, 1 diviso orbis imperio lxxvii, 8 divisa Caesarum atque Augusti nomina C. xlii, 11 dividendis agris triumviros constituere V. I. lxx, 4
 Divino ritui cuncta paria viderentur C. xli, 20 divinae artis credere E. xlvi, 4
 divinam rem interrumpere O. xii, 2 solitis agere C. xvi, 3 divina maiestate servari V. I. lxx, 3 re facta O. xxii, 1 divinos honores mortuo decernere V. I. lxxxv, 1 divinis honoribus cumulari O. iii, 7 quid divinitus Trajano E. xi, 14 divinitus V. I. ii, 8. E. xlii, 10. xvi, 4
 Divo (sub) requiescere V. I. lxxviii, 3
 Divulgari E. xlvi, 3
 Divus Augustus appellari V. I. lxxix, 7 dici lxxviii, 1 divi honorem deferre C. xiv, 13 nomen decernere alicui E. xviii, 6 vocabulum sacrare xxxiv, 4 divum aliquem dicere C. xxxiii, 27 inter divos ferre, referri xx, 1. 30
 Docere xv, 2. xxxviii, 4. xxxix, 14 quomodo milites cederent, nec terga docerent V. I. xlv, 3 quantum docent scripta veterum et picturae E. xlvi, 8 docuit M. Marcellus Hannibalem vinci V. I. xlv, 4 doctus mediocriter literis E. xlvi, 11 sagittarum xi, 5 a doctis pectoribus proficiaci C. xl, 12 e doctioribus, naturae quasi lex, crebro agrestes gignit iii, 5 doctor literarum E. xviii, 4 a doctore philosophiae aliquid habere xlvi, 14 doctores curare C. xiv, 2 doctrinae omnis xviii, 1
 Dolabella V. I. lxxviii, 2
 Dolere lxvi, 10. E. xi, 9 aliquid impatientius C. vi, 2 dolor articulorum E. xli, 24 membrorum omnium xx, 9 nimis xli, 12 oculorum C. xxxviii, 7 vulnerum V. I. iv, 7 dolori esse C. xiv, 14 dolorem alicui causari xvii, 8 differre xxxix, 12 dolore ardere E. xiv, 9 commotior C. xx, 1 dicere xx, 33 oculorum correptus E. xxxviii, 4 puniri V. I. xl, 4
 Dolus lxxiii, 5 per dolum regno exui et interfici vi, 9 dolo circumveniri C. xxxii, 5 consanguinei circumveniri xvi, 5 extingui E. i, 29 occidere C. xxxix, 14 occultari E. xxxviii, 5 peti xxxv, 4 dolis compositis xl, 22 dolose remittere V. I. ii, 6
 Domare Arbacos lxi, 2 Celtiberos lxvii, 2 Etruscos vii, 5 Galliam lvii, 2 Latinos Sabinosque viii, 2 Ligures et Gantiscos lxxii, 7 reliquam orbis partem lxxix, 3 Veios xxiii, 3 domitus fame lxxv, 2 domitis in provinciam Dacorum pileatis Sacisque nationibus C. xlii, 3 domitor vehemens spadonum E. xli, 10
 Dominus appellari iii, 8 atrocior C. iii, 7. E. iii, 8 dici Deusque C. xi, 2. E.

- xi, 6 domni ipsius dominum se genere iv, 9 se palam dici pati C. xxxix, 5 domini gentium omnium V. I. ii, 13 dominis restituere libertinos in servitute V. I. xxxvi, 3 de dominis periturum cum lvii, 4 dominari menses quatuor E. xxxi, 2 orienti C. xxxiii, 3 suis xxiv, 9 dominandi ardor v, 8 avidissimus E. i, 24 viam in se ac posteros munire C. xxxvii, 7 dominans annonæ genus hominum xxxii, 13 dominantium universos execrari E. xlviii, 12 dominatus ad insignia procedere C. xix, 1 dominatui stolidæ incumbere xl, 17 dominatum invadere E. xxxii, 4 parem annis vitrico gerere C. v, 2 tentare xxxvii, 3 in dominatu nulli permittere honores venumdari E. xx, 7 dominatio Augusta xli, 23 delata Lucio Prisco C. xxix, 2 orbis Romani ad tres redacta est E. xli, 19 dominationis circiter anno quinto decimo C. xi, 7 insignia xxxix, 23 pacto V. I. xxi, 2 spe C. xx, 9 suspectos perstringere V. I. lxxxii, 4 dominationi adeo fidus nemo C. xvii, 7 dominationem improbe occupare xli, 27 ante dominationem sumtam E. vi, 3 dominatione Cinnana revocari V. I. lxvii, 6 flagrante C. iii, 16 retentata xxxvii, 1 sæva detestabilior haberi xvii, 1
- Domitia** in consilium ascita E. xi, 11
Domitianus fratris nece amens C. xi, 1 grassatur E. xi, 10 imperat xi, 1 primo clementiam simulat C. xi, 3 Domitiani interfectores E. xii, 7 Domitiano supervivere xii, 5 Domitianum affore rumor ortus xii, 2 confodere multis vulneribus xi, 12 obstetari x, 11 apud Domitianum consulari honore fungi xii, 6
- Domitillæ** libertæ filius xi, 1 **Domitilla** liberta genitus x, 1
- Domitius** imperator factus est C. v, 1 Nero imperat E. v, 1 scribit O. xii, 1. 3 tradit xviii, 4 Domitium Ulpianum eodem honore retinere C. xxiv, 6 **Domitio** Aënobarbo patre genitus v, 1. E. v, 1 hortante C. xxvi, 5
- Domus** diruta V. I. xxiv, 7 publice data est ob merita xxxiii, 10 domum accipere xxiv, 4 diruere xv, 3 habere xv, 2 redire vii, 19 regredi xlix, 12. E. x, 7 refugere vii, 18. lx, 2 semianimis referri lxvi, 11 solo æquare xvii, 5 in domum alicujus venire ix, 3 suam convertere xxxiii,
- 8 suam nihil conferre lx, 3 in domo alicujus educari vii, 1. lxxx, 1 domus passim cruore ac cadaveribus oppletur C. xlii, 7 domorum altitudo ne superaret sexaginta pedes E. xiii, 13 per domos haberi C. ii, 4 domi clarior xiii, 2 dicendi copia præstat xlii, 4 forisque tantus xx, 23 iners xi, 3. E. xi, 2 militiæque divina facta C. xvi, 2 militiæque multa gerere V. I. xxvii, 2 domesticos regere C. xxxix, 1 domiciliis exædificatis O. v, 3
- Dono** dare V. I. xliii, 4. C. xxxiv, 5 dare reipublicæ vitam suam E. xxxiv, 3 dona mittere V. I. lxxxix, 5 per dona milites illecti C. i, 1 munificæ xi, 11 donis militaribus ornari V. I. xxiv, 2 cum donis legatos mittere E. i, 9 donare filium xliii. annorum prætexta bullaque V. I. vi, 9 donari corona aurea et obsidionali xvii, 2 corona civica xxvi, 3 equo et armis xliii, 5 farre xxiv, 4 obsidionali aurea lviii, 4 donata firmare E. x, 8 donariis opulentis fanum ornare C. xxxv, 7
- Dos** uxori non potuit exsolvi V. I. lvi, 5 dote dota C. v, 5 dicta E. v, 5 dotata locupletissime filia ix, 2
- Draco** circumfusus parvulo V. I. xlix, 1 dracone mater compressa E. xl, 17
- Drepanum** munitissima civitas V. I. xxxix, 1
- Druidarum** famosæ superstitiones C. iv, 2
- Drusus** Germanici pater iii, 2 **Livie** filius E. i, 23 **Marcus Livius** V. I. lxvi, 1 **Drusi** in domo educari lxxx, 1
- Dubio** procul O. i, 5 **dubii** C. xxxv, 11 post dubios eventus xx, 30 **dubie** xv, 5 **haud dubie** E. xlv, 6. xlviii, 16 **ditabare** V. I. lxx, 3. lxxii, 2. lxxxiii, 5
- Ducere** aliquem in triumphum lvi, 3 exercitum lxxx, 3 fratris filiam uxorem E. iv, 11 genus ab aliquo V. I. lxxxi, 1 in matrimonium E. v, 5 **novercam** suam uxorem xxi, 5 **periculosum** O. xix, 4 **secum servos** V. I. lviii, 7 **summum nefas** O. xii, 2 **utilius** C. iii, 6 **ducebant** quo duo itinera V. I. xxx, 2 **duci** ad ulciscendum E. xviii, 5 **cum magna omnium admiratione** V. I. ii, 2 **in abditas palatii balneas** E. xix, 3 **in carcerem** V. I. liii, 2. lvii, 1 **in triumphum** C. xxxv, 5 **opportunitate** V. I. xxxi, 1 **ductu alicujus triumpho** cedere C. xvi, 4

sae minus paria experiri xlii, 18 dactor latronum nobilissimus E. xxviii, 4 dactoribus suspectum rebatur otium legionem C. xxxvii, 3 dux V. I. iv, 10. xviii, 1. xxvi, 4. xxxviii, 1. C. xxxix, 1. 2. xli, 1. lx, 2. lxxi, 1. C. ii, 2. xx, 9. xxxvi, 2 ducis ignavi socordia xxxiii, 17 propter perfidiam V. I. iv; 2 ducem in deditonem accipere xvii, 3 interficere xxxiii, 6. xxv, 1. lxiii, 1 interficiendum curare lxx, 1 quadrupedem urbi condendae futuram, responsum est O. xi, 2 sequi xxii, 3 sibi facere necessitate compulsum V. I. xxix, 3 singulari praeko fuudere xlv, 1 vinoere ii, 4 duce consule proficisci xiv, 1 ipso proditore legiones caesa C. xxxv, 3 privare V. I. lx, 2 a duce hostium in insidiis deduci xxx, 1 cum duce Carthaginensiisim agere xxxvii, 3 daces C. xxxvii, 3 ducum consilio deligi xxxix, 1 nomina astu componere xxxiii, 20 vitio fieri xx, 21 ducibus pastoribus provinciis ingredi V. I. li, 1 a ducibus donis militaribus ornari xxiv, 2

Dulius (C.) dux xxxviii, 1 Dullio concessum est xxxviii, 3

Dulciora affectare C. v, 10

Duplex nomen xxiv, 1 duplici caesae nares centenero E. iii, 9 duplicare bellum C. xxxiii, 2 numero equitum centurias V. I. vi, 7

Duranda juventute Hannibal prope aliter C. xxxvii, 2

Durio equo dignedi O. i, 7

Dumviro (apud) condemanari. V. I. iv, 9

E.

E balneo egredi E. xvii, 5 consilio esse C. xvii, 9 consularibus xxxvi, 3 contra xxxix, 45 fastigio E. xiii, 10 militaribus C. xxv, 1 principe maxime cognitum xlii, 5 veteranis ac tironibus exercitus contractus xxxix, 34 vita excedere O. xvii, 4

Eberaci cui nomen C. xx, 27

Ebricus vine E. xl, 10

Ederae facinus C. xix, 3 partum xxvi, 3 volumen O. xv, 4 edidit Rhea Sylvia Romulum et Remum V. I. i, 1 editum montem speculari O. xvii, 1 editi gemini xix, 5 editos Caelo et Terra credere i, 2 edendus qui foret E. xlv, 2

Edesam (apud) interfici xxi, 6

Edicere O. xxiii, 7. V. I. i, 4. lxxii, 6 edictum in ordinem componere C. xix, 2 edicto cavere possidentibus x, 2. E. x, 8 Gallicani amisco C. xxxvii, 6 se Felicem appellare V. I. lxxv, 9 Ediscendarum Craecarum Latinarumque literarum gratia Gabiis commorari O. xxi, 3

Edocere C. xxiv, 6. xxxix, 26 agriculturam O. iii, 2 disciplinam coleandi ruris iii, 3 Italicos homines legere et scribere v, 4 praecipue C. xxxv, 13 sacra certo ritu administranda O. viii, 1 satis C. xlii, 4 servos publicos administrationem sacerorum Hercules O. viii, 5 edocti Pinarii tam religione quam etiam pietate viii, 6

Educare aliquem et liberos suos V. I. vii, 3 educari in domo alicujus vii, 1. lxxx, 1 educandos dare collectos conjugi i, 3 educatoris Faustuli indicio comperto O. xxi, 4

Educere ad vitam compositam iii, 2 copias incunctanter xlii, 1 tabernaculo C. xxxiii, 21 educi et carcere V. I. xlvii, 4 educto gladio C. xxxix, 14

Eduiliis aliis consuetis O. xii, 1

Efferi Atticis sermonibus E. xlii, 10

Efferre amplissimis honoribus donisque ingentibus xvii, 3 victorem praefectura pretorio C. ix, 10 efferri E. xi, 13 obvoluto capite V. I. lviii, 10 elatus superbia xxiv, 5

Efficere C. xxxix, 6 Aegypti Regionem copiosam annonae urbis E. i, 5 Augustum xxxix, 2 Caesares xli, 4 contendit Claudius pervium mare C. iv, 3 prope incolae xxxiv, 3 effici xx, 1 Augustus E. xxiv, 2. xl, 2 Caesar xl, 1 imperator xviii, 2. xxix, 5. xxxi, 1. xxxv, 3. 7. xlii, 10. xlviii, 1 effectum caput gravius infuso auro V. I. lxxv, 6 effecti sunt imperatores E. xxxii, 3. xxxix, 3

Efluere e naribus V. I. lxxvi, 9 incaria ministrorum C. xxxiii, 21

Effossi oculi xxxiii, 31

Efugere periculum deditonis V. I. lxxv, 2 penam crucis xxxviii, 3

Effulsit serena facies O. xiv, 3

Efundere cruorem vulnere naribusque etere E. xlii, 6 effuso sanguine consumi xxxvi, 2 effusum tantum imbrum repente caelo O. xiv, 2 effusior capillus E. ix, 18 effusius honorificus in bonos xlviii, 9

Egere pecuniae V. I. lxxvi, 5 haud egens

- facundiae C. ix, 1 egestas annonae
 composita C. iv, 3 egestas parenti-
 bus nati E. xii, 4
 Egeriae Nymphae jussu omnia facere
 V. I. iii, 2
 Egnatius tradit O. xxiii, 6
 Ego sub corona vendidi V. I. lviii, 8
 Egredi E. xliii, 4 e balneo xviii, 5 in
 agrum Laurentam O. xii, 4 noctu
 castris V. I. xiii, 1 triclinio E. x, 4
 urbe C. xxxiii, 16 egressa virgo
 solito institutoque O. xx, 1
 Egrogio cultu urbes renovatae C. ix, 8.
 E. ix, 9 egregium est metiri quantum
 queas C. xii, 3 ab egregiis principi-
 bus expectari E. xlii, 4 egregia ge-
 nere C. iii, 7 plerumque experiri xlii,
 19 ob egregia facinora V. I. xix, 1
 vitae in aliquem consentire C. viii, 3
 egregie consultare iv, 1 moratus vir
 E. xxxvi, 1
 Ejici industria alicujus V. I. liv, 2 ejec-
 tus Tarquinus xvi, 1 ejecto Tar-
 quinio C. iii, 13
 Ejurare cognomen alicujus V. I. xxiv, 8
 Elabi e sedibus xlii, 2 mediis Achivis
 O. i, 5
 Elaborare E. xiv, 9
 Elanguescere delicias V. I. xlii, 5 luxu-
 ria liv, 2
 Eleganti joco hominem aspergere E.
 xxxv, 7 elegans convivium dare
 xlvi, 18 elegantius xiv, 2 eleganter
 ii, 2 elegantia principibus necessaria
 est C. xi, 13 elegantiam satis atque
 auctoritatis eruditionem sumere viii, 8
 Elephantis obicere V. I. lxvi, 6 ele-
 phantorum novitate turbare xxxv, 3
 Eleusina qua dicitur C. xiv, 3
 Elicio Jovi litare V. I. iv, 4
 Eligere pueros virginesque xlii, 4 eligi
 dux xviii, 1 electo ad dimicandum
 tempore O. xiv, 2
 Elogio famoso lepidissime vulgari E.
 iv, 9 lugendum sancire C. xx, 6
 Eloquentes moderate E. xlii, 8 eloque-
 ntiae consulti V. I. lxxii, 2 gratia
 lxxxi, 2 laude privati, ib. studio
 misc retineri C. i, 5 studiis longe
 praestans xvi, 1 eloquentiae incumbens
 E. i, 20 eloquentiam discere V. I.
 lxxii, 1 eam ostendere lxxxi, 2
 eloquentia culti C. viii, 7. E. viii, 6
 saevana V. I. lxvi, 1 primas xlii, 6
 quid patrare C. xlii, 3 eloquium xlii,
 2 eloquio togaque studiis accommo-
 datur xiv, 1 eloquio elarior E. ii, 4
 Elucere magis C. xli, 21
 Eludere principes malos E. xii, 8
 Elavis ventria fessus ix, 18
 Emancipati filii nomine quid possidere
 V. I. xx, 4
 Emendari E. xlii, 7
 Emenso longo mari O. ix, 4
 Emere noctem morte V. I. lxxxvi, 2
 emta victoria a senatu non probata
 lxxi, 4 emtam mulierem alicui dono
 dare xlii, 6 emta semel retinere E.
 xvi, 10 emtoribus pretia restituere
 xvi, 10 ad emtionem agrorum aurum
 convertere V. I. lxxiii, 5
 Emergere E. xliii, 6 emersit insula
 ingens C. iv, 14. E. iv, 10
 Eminere C. xxxix, 7 eminet locus E.
 xl, 10 eminens status xlvi, 8 emi-
 nentior C. xii, 2
 Emisso in Danubium lacu Palsone xl, 9
 emissis feris plebem tollere v, 14
 Emollire auctoritatem principis E. i, 16
 emolliri modica dilatione xlvi, 13
 Emolumentum majoris spe i, 14
 Emori illum minime convenisse C.
 xx, 6
 Enervatorum greges E. x, 7
 Enitere xlv, 6
 Eniti puerum O. ii, 1. xvi, 1 poscalos
 triginta xi, 3
 Enna munitissima civitas V. I. xxxix, 1
 Ennius O. iv, 6. xx, 3 Quintus V. I.
 lii, 2 ab Ennio institui xlvi, 1
 Enumeratio O. i, 7
 Enuntiandi optionem ponere collusori-
 bus iii, 5 enuntiationibus agitari C.
 xxxix, 46
 Eo O. xx, 2 cogere E. xxiv, 5 progredi
 v, 5 usque C. xxxv, 6. E. xv, 9
 Epaphroditus v, 7
 Ephebo statuum locare C. xiv, 6 Ephe-
 bum filii similem conspiceret xxviii, 6
 Ephesus Asiae constricta terra motu
 xvi, 12 Ephesia Dianae aedem facere
 V. I. vii, 9
 Epidaurum accessere xxii, 1
 Epiri ortus C. iii, 15
 Epirotam Pyrrhum Italia expellere
 V. I. xxxiii, 5
 Epistolis (ab) E. iv, 9
 Epulas curare C. xiv, 5 publice dare
 V. I. xxxii, 4 inter epulas canere C.
 v, 14 post epulas longiores vetare,
 jussa curari xlii, 9 epulari in navi
 V. I. lxxxiv, 3 epulandi ius tibicini-
 bus in publico adimere xxiv, 1
 Equidem C. xx, 6. xxviii, 3. xxxii, 4.
 xli, 6
 Equitio auctore imperator creati E. xlv,
 19
 Equus phaleratus iii, 9 equi lapsi in
 F

- profundum demergi xl, 7 equum
 alicui ignominia causa adimere V. I.
 liii, 3 arripere xliii, 1 conscendere E.
 xxxii, 6 sumere V. I. xix, 1 equo
 Durio digredi O. i, 7 et armis donatis
 V. I. xliii, 5 Neptunum placare
 lxxxiv, 2 ex equo mirifice pugnare
 C. xxi, 2 equis frenos detrahere
 V. I. xvi, 2 insidere xxxii, 3 equos
 sexjuges regere lxxvi, 1 equis albis
 triumphare xxiii, 4 candidis insigni
 virtute apparere xvi, 3 Romam pe-
 tere ix, 2 equos Romanus lxxxii, 1
 equites in senatu lecti lxtabatur
 lxxvi, 10 Romam equis insidentes
 xxxii, 3 equitum centurias numero
 duplicare vi, 7 magistri xvi, 2. xvii,
 5. xxv, 1. xxxii, 1. xliii, 2 tres cen-
 turias instituire ii, 11 equitibus cu-
 riam permittere lxxvi, 4 cum equiti-
 bus societatem aere ferre lxxvi, 10
 equestris statua xlii, 5
- Erechtheus** rex Atheniensium O. ii, 1
Erga cives clementissime versari E. i,
 17 optimos quantus C. xxiv, 6
Ergastulus ruptus V. I. lxxvii, 6. lxxxiv, 1
Eripere imperium C. xxxix, 10 provin-
 ciam alicui V. I. lxxvii, 4 se manibus
 O. xi, 2 Suessam Pometiam Volscis
 V. I. viii, 2 ereptum imperium ire
 C. xxxiii, 6 ereptam Hiabæ Numi-
 diam restituere V. I. lxxvii, 2 erept-
 tum senatu imperium creandique jus
 principis C. xxxvii, 5
- Erocius Alamannorum** rex E. xli, 3
Errare O. xliii, 3. C. xliii, 9 per sylvas
 saltusque E. xli, 22 erroris finis O.
 xi, 1 errore auctoris necis C. xxxiii,
 23
- Eruditus** Græcis sermonibus E. xx, 8
 impensius literis Græcis xiv, 2
 eruditus monitoribus uti xlv, 6
 erudita ingenia mirari xlvi, 9 eru-
 ditissimos diligere xlii, 8 eruditus
 principibus necessaria est C. xl, 13
 eruditionem imbecillum esse cobi-
 bendæ cupidini xix, 3 sumere
 elegantia satis atque auctoritatis
 viii, 8
- Erumper** urbe O. xv, 3 erumpentes
 motus C. xxxix, 9
- Equilias** urbi addere V. I. vii, 6
Ese: vide Sum
- Ἐσται καλῶς** E. xliii, 10
Esurie compelli O. xi, 1
- Etruria** ad regem confugere V. I. viii,
 5 nobile oppidum xxxvi, 1 in Etru-
 riam commigrare vi, 1 Etruria acci-
 tus C. xxxii, 4 ex Etruria auxilium
 sibi asciscere O. xiv, 1
- Etruscorum** artes longe aliud cecinerant
 C. xxviii, 8 Rex Porsena V. I. xi, 1
 Etruscos bello domare xxxiv, 5 sæpe
 domare vii, 5
Etruscum nomine Cæsarem facere C.
 xxix, 1
- Evadere** in superiorem locum V. I. xxvi,
 1. 2. xxxix, 3 evasuros natos patre
 dignos affirmare O. xx, 1
- Evander** Arcas v, 1 boves restitui fecit
 vi, 4 Italicos homines legere et scri-
 bere edocuit v, 4 justitia excellen-
 tissimæ vir vi, 4 transvectus in Ita-
 liam v, 3 Evandri servus Cacus vi, 2
 Evandrum hospitii obviam ivisse vii, 4
Eubæa (in) luxuria elanguescere V. I.
 liv, 2
- Evenire** C. xxvii, 3. xxxv, 7 confestim
 xxxii, 5 evenit interregni species E.
 xxxv, 10 per eventus certaminum
 incertos i, 11 post eventus multos
 dubiosque C. xx, 30
- Eugenius** confusus viribus E. xlvi, 7
 Eugenium tyrannum superare, ib.
Evitantem mulionem præcipere V. I.
 vii, 19
- Eunucho** arma insignia dono dare E. iv,
 8 eunucho impuro manum trepidan-
 tem adjuvante v, 7
- Evolare** certatim consiliis C. xxiv, 8
Euphranoras proxime E. xiv, 2
Euphratem inter et Indum cunctas gen-
 tes bello concussæ C. xliii, 3 Euphrate
 fluvio se abicere E. xxiv, 2
- Euryleo** idem qui Ascanius O. xiv, 5
 Euryleone filio præposito xiv, 2
Eusebiam præcipue diligere E. xlii, 20
Eutropia Constantini sororis filius xlii,
 3 ex Eutropia Maxentium et Faus-
 tam gignere xl, 13
- Euxini** matrem efferre O. x, 1 Euxinius
 sinus, ib.
- Ex** aliquo auspicia honorum capere C.
 xx, 30 animo E. ii, 7 Arabis iv, 10
 equo mirifice pugnare C. xxi, 2
 gratia nimia V. I. lxxvi, 10 industria
 E. x, 10 libris Stolonis leges transla-
 tæ V. I. xx, 2 militaribus E. xxv, 1
 præfectura Vigilum C. xix, 1 volun-
 tate xxxiii, 15
- Exædificatis** domiciliis O. v, 3
Exanimis inveniri domi V. I. lviii, 10
Exarata arcua cum libris a Terentio
 quodam iii, 3
- Excedere** e vita O. xvii, 4 finibus vi, 3
 noctu ix, 1 rebus humanis E. xlvi, 1
 19 terris ix, 18 tricesimo secundoque
 imperii anno C. xli, 16 excessit cœ-

tesimus annus post mille C. xxviii, 2
Excellentissimus facinus iii, 13 excellentissimæ justitiæ vir O. vi, 4
Excidi jubere radicem ambulatibus incommodam V. I. xxxi, 6 excidenda ea delictorum esse C. xx, 13
Excipere aliquem O. i, 3. iv, 4 excipi bello C. xxxiii, 8 benigne hospitio O. iii, 1 gratanter a senatu in curiam E. xii, 3 hospitaliter benigneque O. v, 3 legionibus ab infensis E. xlvii, 7 excepta insula Rhodo V. I. lxxvi, 4 Metia tribu I, 1. 3
Excitare contra se odia militum E. xlvii, 6 excitari clangore anseris V. I. xxiv, 4
Excitus adventu liv, 2 Aureolus C. xxxiii, 17 excita lupa vagitu puero- rum O. xx, 3
Exclamare, matrem sibi causam mortis fuisse E. xxiv, 4 exclamasse dicitur Antonius, vici V. I. lxxxiii, 6
Excogitare v, 4
Excolere terram O. v, 4
Excruciare auctores Aureliani necis C. xxxvi, 2 excruciatu quo xli, 12 excruciatos delere ix, 2. E. ix, 5
Excultum atque emendatum dicere xiii, 7
Excusare per senectam xxxix, 7
Execrari conventus C. ii, 2 turbas, bella, simulatas E. i, 10 execrabilis ministrorum pravitate C. xli, 23 execrabiliores quasi corruptores generis sunt xvii, 1 execrationi auctoribus xx, 3
Exemplum iii, 6 patris imitari V. I. xxvii, 3 virtutis et pietatis sumere xix, 1 ad exemplum humanæ conversationis E. xviii, 3 exemplo eorum edificare V. I. vii, 9 novo lxiv, 4 sine exemplo vivere E. xv, 2 exemplis Alexandria petitis xi, 4
Exequi incredibili diligentia xv, 5 exequias tenuissimi cujusque anxie studioseque curare C. xxx, 2 exequiis ægre digni xxxiii, 25
Exercere adolescentiam xxxix, 20 fraudem inter cœnam xvi, 5 ingenium iii, 9 ludos ac festa triumphorum xxxiii, 15 negotium carbonarium V. I. lxxii, 1 opera mercenaria E. xl, 10 tribunitiam potestatem per se i, 3 exerceri neque ad illecebram neque ad lassitudinem xlvi, 19 vectatione ix, 15 si exerceretur modo militia per Quirites C. iii, 13 exercitus xxvii, 3. xxxix, 32 Romanus vastatus est E. i, 15 tironum C. xxvii, 2

exercitus discordia E. xliii, 4 nullo detrimento C. xxxiv, 5 reliquias collectis V. I. lxxxiv, 1 robur amittere xxv, 5 exercitui imponere xxxi, 1 exercitum adire C. xxxiii, 34 convenire xlii, 3 corrigere V. I. lix, 1 dimittere lxxvii, 8 ducere lxxx, 3 facere lxxvii, 6 lustrare ii, 13 negligere E. xlvii, 6 perducere in Capitolium V. I. ii, 6 reductare C. xxxviii, 6 Romanum Galli ceciderunt V. I. xxiii, 7 vincere singulari prælio ii, 4 ad exercitum concio C. xxxix, 14 profugere V. I. xxi, 3 in exercitum barbaros cogere C. iii, 14 exercitu clauso V. I. xxvi, 1 confestum contracto C. xxxix, 34 corrupto V. I. lxx, 1. 4. lxxxv, 2 in aciem ducto xxvii, 3 magno comparato lxxxiii, 5 facto ii, 1 præeunte E. xliii, 11 pulso C. xxviii, 10 Rutulorum coacto O. xiii, 5 vise V. I. xxxv, 7 ab exercitu cædi E. xxi, 1 civica corona donari V. I. xxvi, 3 imperator effici E. xxxv, 7 imperatores creati obtruncantur xlii, 1 interfici xxviii, 2 jugulari xl, 6 lapidibus occidi V. I. lxxix, 3 de exercitu pluribus corruptis E. xxiv, 3 in exercitu nasci C. iii, 4. E. iii, 2 vigere C. xxxiii, 13 exercitus pulsi xl, 16 exercitibus corruptis V. I. lxxv, 8 exercitium fedum libidinis C. xi, 5. E. xi, 7 exercitii ars C. xvii, 9 exercitio prope alienum ab aliqua re E. xlvii, 5 exercitandis militibus, Hannibal prope alter C. xxxvii, 2
Exesis viribus E. xv, 5
Exhausto jam perditoque orbe C. xviii, 2 exhausto ærario E. xvi, 9
Exhibere convivia xvi, 8 exhiberi sibi partum jussit Amulius O. xix, 6
Exigere reliquum vitæ tempus V. I. viii, 6 exigens hoc supplicii a rea xii, 3 exacta ætate C. xx, 6 exacto regni biennio xxix, 4 exactis mensibus O. xix, 5 ab exactis regibus E. i, 1 exactiones improbas detestari xlii, 2 exactor parium majore flagitio C. v, 7 **Exiguum** patrimonium V. I. lviii, 11
Eximere militia cohortes prætorias C. xx, 1 eximi sævo domino E. v, 10 eximium bellator xl, 15 reipublicæ propugnator atque defensor xlviii, 5
Exire repente O. xx, 3 exitus E. xviii, 3. xl, 2 exitum liberi quoque denuntiare C. xxvi, 4 exitu diverso perire E. xxxix, 3 miserabili consumi xiv, 12 tolerabili non esse C. xxxvi, 2 exitus

- tum debet erat C. xiv, 14 mandatum
 v, 14 Papiniani xx, 33 exitii mandati
 metum inficere xxviii, 29 exitio dari
 xxiv, 3 esse necis auctoribus xxxv,
 11 plebi Romanæ xlii, 7 exitium
 imminens corvi auspicio discere V. I.
 lxxxi, 7 ad exitium posci E. xii, 7
 in exitium regum conjurare V. I.
 ix, 5 exitio interciperi C. iii, 3 patris
 non moveri xl, 20 exitia postrema
 incidere E. ii, 7 exitiosos ob sum-
 tus xlii, 13
 Existimare O. i, 3. V. I. lxi, 5 peri-
 culosum C. xxv, 2 sibi ita faciendum
 O. xix, 4
 Existere O. ii, 2. V. I. ii, 13. xv, 6
 exitii virtutum omnium celestisque
 ingenii E. xvi, 2 cum extitissent sæpe
 victores V. I. xiv, 2
 Exorari ab aliquo O. xxi, 1
 Exordio (in) libido cohibita C. xxxiii,
 13 inter exordia ii, 3 patriæ reddi
 xxiv, 6
 Exoritur discidium E. xli, 5 exortum
 cum fuisset bellum V. I. iv, 5
 Exornare habitum regum gemmis E. xli,
 13 exornari C. xl, 28
 Expavescere indecenter fauces lictorios
 foribus appositos V. I. xx, 1
 Expectari ab egregiis principibus E.
 xlii, 4 expectatione ingenti militam
 et sensatus venite xxiii, 3
 Expediti secures V. I. xxxi, 5 expeditioni
 se committere C. xvi, 9 in expeditioni-
 bus comes V. I. lxxxv, 1
 Expellere Cappadocia lxxvi, 2 Cartha-
 ginenses xxvii, 3 Hispania lxiii, 2
 Italia lxxv, 8 Pergamo lxx, 2 regno
 lxxiv, 5 expulsi debebant lxxi, 10
 Expensum auro fertur caput lxxv, 6
 Experiri E. xiv, 2 clementiam alicujus
 V. I. lxxx, 4 graviter C. xx, 29
 placuit V. I. ix, 1 experiens vir C.
 xx, 21
 Expers animum potentia xxxix, 6 pro-
 sus literarum xli, 27 triumphorum
 xv, 5 expertes strumarum xxxix,
 27
 Expiandi gratia V. I. iv, 9
 Expirare C. xvii, 9. E. xvii, 6. xx, 9
 impetu sanguinis xl, 8
 Explanare ardua et occulta sectarum C.
 xvi, 9
 Explicare controversias E. xlvii, 4
 Explorare C. xxxix, 45 ad explorandam
 aciem x, 3. E. x, 10 explorandos
 hostes V. I. xxxvii, 3
 Explora Germanorum multitudo C.
 xxxiii, 3
- Exponere causam sacerdoti Romano
 V. I. vii, 11 leges xxi, 1 rem ix, 4
 exponentes speculati O. xx, 3 expo-
 situs conjugi C. xxxiii, 6 exposita
 causa xx, 11 ratione placare E. xv,
 9
 Expressere prudenter imperantium con-
 ditiones xii, 3 vis agroque xlii, 2
 Exprobrare luxuriam V. I. lxxvi, 9
 Expugnare pudicitiam ix, 3 Syracusas
 xlv, 5 urbem xlv, 4 ad expugnan-
 dum proficisci C. xxxi, 2
 Exquirere novas vectigalium pensiones
 ix, 6. E. ix, 7 varia melioraque
 C. xx, 28 per exquisita remedia opi-
 tulari E. xlii, 13
 Exsanguis respublica Romana ix, 16
 exsanguem diu fessumque orbem ter-
 rarum brevi reficere C. ix, 1. E. ix,
 5
 Exsectum spadonem in mulierem for-
 mare C. v, 15. E. v, 7
 Exstructo lacu trans Tiberim xxviii, 1
 exstructa castra suspectioribus atque
 opportunis locis C. xlii, 4 exstruenda
 mania xiv, 5
 Exta ad comedenda admitti O. viii, 2
 extis ac somnis admoneri xlii, 2
 Extenta manus E. xi, 5 extenta, dam-
 natorum modo, cervicæ decollari
 xix, 3
 Exterminari iv, 2
 Externæ militiæ relinquere C. ix, 11
 externi motus cum suspectarentur
 xlii, 8 externorum virtute crescere
 xi, 13. E. xi, 14 externos punire
 atrocius C. ii, 1. E. ii, 9 subigere C.
 xxiv, 9 dum externis motibus, modo
 civilibus exerceretur xlii, 20 exter-
 narum gentium ferocia pacata i, 2
 motibus compressis xli, 23 externis
 bellis lacrymabilis E. xlii, 18 extrema
 ætate imperium capere C. xii, 2 ex-
 tremis in terris bellum gerere xix, 4
 ad extremum xvi, 4. E. v, 5. xxxviii,
 8 cuncta reciderant C. xxxiii,
 10
 Extimescere paria iv, 11
 Extinguere plures e senatu E. xiv, 9
 extinguere iv, 7. xlv, 7. xvi, 4. xviii,
 2 dolo i, 29 insidias C. xxxviii, 6. E.
 ii, 10 sanguinis ictu xvi, 5. ex-
 tincti plerique cum suis C. iv, 5 ex-
 tincti plerisque E. ix, 11 superiori-
 bus C. xxxi, 3 extincta adeo omnia
 sunt xli, 26
 Extollere xxxiv, 1 strenuum quemque
 præmissis xx, 20
 Extorquere E. xii, 3. xlv, 2 imperium

per scelus C. xxxix, 41 extorto
pugione confici xvii, 6 extortam
quod xxxiii, 29
Exercere castris V. I. li, 1 regno E. xli, 25
exui regno V. I. vi, 10
Exul regnis ademtis O. i, 1 de exulibus
revocandis legem ferre V. I. lxxix, 1
in exilium agi vii, 19. viii, 6.
x, 5. lxii, 2. lxxxii, 4 ire V. I. lvii, 5
voluntarium concedere xlix, 17
exilio damnare E. i, 27 omnia fodare
C. iv, 10. E. iv, 8 punire V. I. xxi,
3 vindicare necem ix, 5 ab
exilio revocare lxxii, 1 exulare lxxxiii,
8 Smyrnæ lxxi, 2
Exultare interitu alicujus E. v, 10 per-
missis iudiciis V. I. lxvi, 10
Exurere tunicam lxi, 5 exusti corporis
cineres Romanæ relati E. xlii, 11

F.

Fabius Ambustus V. I. xx, 1 Pictor
O. xx, 1 Quintus... Maximus
Cunctator V. I. xliii, 1 Quintus...
Rutilius Maximus xxxii, 1 solus ad
bellum ne mitteretur xxxiv, 5 Fabio
Rutilio edicere xxxi, 1 ad Q. Fabium
Maximum genus propagare xiv, 6
Fabio consule duce proficiaci xiv, 1 a
Fabio maximo frustratus xlii, 6 Fabii
progressi ad usum occidione perie-
runt xiv, 3 tres Roma missi sunt
xxiii, 5 Fabiorum familia Veientes
sibi hostes deposcit xiv, 1 Fabius
Remus separatim suos appellavit O.
xxii, 1
Fabricius medicum vinotum reduci jus-
sit V. I. xxxv, 14 missus contra
Pyrrhum xxxv, 12 qui difficiliter ab
honestate, quem Sol a suo cursu averti
potest xxxv, 14 Fabricio captivos
gratis reddere xxxv, 6 a Fabricio
superari xxxv, 8 Fabricios sequere
Curiisque C. xviii, 1
Fabros in cohortes centariare E. xiv, 5
fabricare classem magis validam
quam decoram V. I. xxxviii, 1 fabri-
cari opus urbi florentissimum celeberrimo
C. xxiv, 5 fabricatis navibus O. ix, 1
Fabula regredi V. I. xviii, 6
Facere ædem Vestæ iii, 1. 2 ædes
Jani patentes C. xxvii, 7 aggerem
V. I. vii, 6 aliquem Augustum C. xx,
25. E. xxxii, 3 Cæsarem C. xxxix, 1.
E. xxxii, 4. xxxix, 2. xxxii, 2 consu-
lem ix, 14 imperatorem C. xxiii, 14
Romanis hostem V. I. xlii, 6 argen-
tariam lxxii, 2 astu E. ii, 6 bellum
gentibus quietis C. xv, 5 usque eo
grave xxxv, 6 Cæsares E. xxxviii, 2
carmen xlvi, 4 exercitum V. I. lxvii,
6 ita O. xviii, 2. E. i, 23 iter xvi, 5.
xxi, 6. xlvi, 6 modum C. xli, 4 mul-
ta contra dignitatem V. I. lxvi, 5
omnes tribus, excepta Metia ærarias
1, 3 pontem lxxii, 8 questum cor-
pore O. xxi, 2 reliquum C. xxxiii, 2
sacra O. viii, 4 satellitem prætorum
V. I. lxxiii, 9 se Cæsarem E. xx, 2
tertium consulem V. I. lxix, 2 sibi
ducem xxix, 3 sonum clarorem O.
xviii, 2 stipendia V. I. lxxii, 3 tala-
res caracallas E. xxi, 2 feci et victus
sum V. I. xxxviii, 3 quid faceres, si
tu esses C. xx, 11 factu ardua xx, 20
factus dictator in perpetuum V. I.
lxxviii, 10. lxxix, 7 imperator C. v,
1 primus consul V. I. xx, 2 reus a
populo lvii, 4 factio exercitu magno
ii, 1 impetu xxvi, 5. xviii, 4
facta defectio solis E. xii, 12 victoria
foedior C. xx, 33 facta lapidatione
aliquem suamovere V. I. lxxiii, 1
mentione E. xii, 5 re divina O. xxii,
1 facta incendia E. xiii, 12 factum
C. xx, 12 quod præcipue edocuit
xxxv, 13 facti necessitudinem
ulcisci xx, 13 per scelus concepti ce-
landi gratia O. xix, 6 facta C. xx, 1
divina xvi, 2 facta superba, crudelia,
libertatique infesta legere E. xlvi, 11,
12 factio Othonis vi, 4 factionis prin-
ceps C. xvii, 8 per factionem xx, 21
factiones actuariorum xxxiii, 13 fac-
tionum delendarum cupidus xx, 13
factionibus aptiora subsidia xl, 25
factiosus palam E. i, 21 vir E. xix,
1 factiosior Julia C. xxi, 3
Facetus E. xiv, 3 facetissimus ix, 3
Facies oculi confagravit igni continuo
C. xli, 14 serena cum effulsisset O.
xiv, 3 faciem rubore demittere E.
viii, 4 facie diluvii Tiberis inundavit
C. xxxii, 3 a facie alicujus oculos
avertere E. i, 23 in facie tantus flos
xlvi, 8
Facilis in tuendis C. x, 3 facili negotio
pelli xxxix, 38 ob faciles ruinas E.
xlii, 13 facilius vincendi via C.
xxxix, 34 facile commoveri E. xlvi, 11,
15 mutari C. v, 3 notari xli, 21 facilius
patrari xx, 20 facilitatem simulare E.
xiv, 6 facilitate pari handquaquam
velari parviciidum C. xx, 83
Facinus excellens iii, 13 occultatum
diu xxxviii, 6 patefactum est xxxii,

- 12 varium C. iii, 9 facinus frustra tentare x, 4. E. x, 10 tantum patrare v, 14 ad facinus vindicandum milites accendere V. I. xxi, 3 in . . . procedere C. xix, 4 facinora alicujus memorare xxi, 3 ob egregia V. I. xix, 1 facinoribus propinquorum patefactum eat C. xxxix, 29
- Facundus adolescens xxxix, 14 facundias cupidus E. xlii, 18 haud egens C. ix, 1 vi dejectus xlii, 1
- Falerno in agro aliquem includere V. I. xliii, 4
- Falisci se dederunt xxiii, 2 Faliscos obsidere xxiii, 1
- Fallere O. v, 3 falso E. xxv, 8 fallacis assentantium eo perduci xxi, 4
- Fame metu aliquid declinare iii, 6 usque ad probrum vulgatis i, 25 fame inimicorum pariter ac amicorum subijci xii, 3 famam æternam illustremque improbis procedere C. xxxiii, 26 alicujus vexare E. xlii, 20 immortalitatis confirmare O. xiv, 4 fama hominum Dei celebrari modo C. xxxiii, 30 nominis aliquem fugare V. I. lxxviii, 7 spoliatus nemo C. xxxix, 16 famoso clogio lepidissime vulgari E. iv, 9 ministerio flagrare C. xiv, 6 famosus regibus captis xlii, 16 famosæ druidarum superstitiones iv, 2 famosæ uxorem amplecti xx, 23
- Fames facta E. xlii, 12 fame affligere copias V. I. lxxiv, 5 domari lxxv, 2 perire xxxiii, 3 vincere lviii, 6
- Familia Fabiorum Veientes sibi hostes deposcit xiv, 1 Julia a Julo manavit O. xv, 5 nova C. viii, 4 familiæ casum lenire iii, 4 dedecus agnoscere V. I. lxxiii, 4 veterimæ vir C. xv, 2 familiam omnem Potitorum extinctam aiunt O. viii, 6 in familiam asciscere C. xvi, 1 omnem sæviebatur iv, 6. E. iv, 6 familia armata Aventinum occupare V. I. lxxv, 5 nobili C. xxxiii, 14. E. viii, 1 nobilissima ortus V. I. lvii, 1 de familia agere lxiv, 5 ex . . . Octavia in Juliam transferri lxxix, 1 ex . . . primus xxxii, 1 familiæ duæ destinatæ ad Herculis Sacra xxxiv, 2 per familias gladiatorum deleri C. xxvii, 2 familiaris Arcadiæ Deus Pan O. v, 3 criminose alicui C. vii, 1 familiari opus sacrare xlii, 8 familiari utrique aliquo adhibito E. ix, 3 familiari convivio adhiberi xii, 5 in familiari-
- tatem alicujus se insinuare O. v, 3
- Famuli meliores C. iii, 7
- Fando (a) dici O. iv, 5
- Fanum urbis C. xl, 26 fanum constituere magnificum xxxv, 7 dedicare Pani Deo O. v, 3 petere V. I. xxii, 3 juxta fanum Fortunæ E. xxxv, 2
- Farre donari V. I. xxiv, 4 farrei orbes O. xii, 1 farreis de mensis x, 5
- Fas ne esset foemina vesci vi, 7 omne patricidio terere C. v, 13 putare xxiv, 10 vel errare moderatorem omnium minus est xlii, 9 ut erat xli, 12
- Fasces Romani xxxix, 36 fascibus secures demere V. I. xv, 4 fasces imperiales sponte relinquere E. xxxix, 5 lictorios indecenter expavescere V. I. xx, 1
- Fastigio (e) Capitolii effari E. xlii, 10
- Fateri se clientem xviii, 4
- Fatigare C. xxviii, 1 fatigatione verbi aliquem taxare E. xxxviii, 7
- Fatum producere C. xiv, 7 fato impendere xxxix, 48 opprimi iii, 1 potestates dari x, 4. E. x, 10 quodam assequi ix, 16 fata ultima perurgebant Constantium xli, 2 fati aditis O. x, 1 fatalis locus sedis condendæ xi, 1 fatali bello cadere C. xli, 22 ex fatalibus libris cognoscere E. xxxiv, 3 fatalia devertere arduum C. xxxviii, 5
- Faucibus b. achiorum nodo validius pressis expirare xvii, 9. E. xvii, 6
- Favere alicui xxxix, 7 causæ sociorum V. I. lxxx, 1 faventibus cunctis E. xlvi, 3 favor quæsitus C. xxx, 2 favorem populi magnum alicui conciliare O. xvi, 4 favore imperium assequi C. xlii, 13
- Faunus regnavit in Italia O. iv, 5. 7
- Fauni in familiaritatem se insinuare v, 3 indigenæ iii, 2 ad Faunum rem perferre ita, uti erat gesta vii, 4
- Faustam gignere E. xl, 12 in balneas ardentis coniectam interimere xli, 12
- Fausta suggerente xli, 11
- Faustinus pressus C. xxxv, 4
- Faustulus interfectus O. xxiii, 5 pastor collectos conjugi educandos dedit V. I. i, 3 pastorum magister O. xix, 7 subulcus pueros sustulit xx, 3
- Faustuli educatoris indicio comperto xxi, 2 Faustulo servo pueros necandos dare xxi, 1 Faustulo inspectante xx, 4
- Faustum Sullæ filium jubere occidi V. I. lxxviii, 9
- Febri initia præbere E. xii, 11 febri

- acerrima interire x, 15. xlii, 17 mori xxxvi, 1. paucorum dierum consumi xv, 7
- Februario addito V. I. iii, 2
- Feciale jus ab Æquiculis transferre v, 4
- Felix adeo ut C. i, 6 armis xx, 14 bel-lator E. xl, 15 bellis civilibus xlii, 18 dici in fortuna V. I. lxxv, 1 felicem legionibus Judææ præficere E. iv, 8 se edicto appellare V. I. lxxv, 9 felicissimo rationali auctore numma-riam notam corrodere C. xxxv, 6 felicissime provenire O. xxiii, 4 felici-ter cedere V. I. ii, 3 fundere C. xxxiii, 8 mari uti V. I. lxxxiv, 2 felicitas mira bellorum E. xli, 11 felicitati attribui i, 32 posteriorum proficere C. xxxiv, 6 felicitate magna superare V. I. lxxxiv, 6 mira pen-etrare lxxvii, 6
- Fera pelle tegi C. v, 7. E. v, 5 ferarum incognita species i, 28 more grassari xi, 10 in feras ferociam convertere C. xvii, 6 feris emissis plebem tollere v, 14 ferus xl, 19 natura E. xl, 10 ferum populum religione mollire V. I. iii, 1 fero ingenio C. xvii, 4 feris mentibus vitam moresque insi-nuare O. iii, 3 feras nationes brevi subigere C. xlii, 16 per feras gentes iter conditum xiii, 3
- Fere xxv, 1. xxxv, 6. xxxix, 43. xlii, 3. 12. E. xxxv, 5
- Ferentanum oppidum vii, 1
- Feretrio Jovi spolia opima consecrare V. I. ii, 5. xlv, 2
- Ferias Latinas instituere viii, 2
- Ferire destinata E. xvii, 4 securi V. I. xxxi, 2 feri per me lxxxiii, 5 feriri E. v, 7
- Feroci mitem in matrimonium dare V. I. vii, 15 ferocem miti in matri-monium dare, ib. feroces morum si-militudo conjunxit vii, 16 ferocia militaris C. xxxvi, 1 externarum gen-tium pacata i, 2 ferociam in feras convertere xvii, 6
- Ferre ægre V. I. lxxvi, 10 agrarias et frumentarias leges lxx, 3 alicui in-ferias lxxxvi, 3 anxie C. xx, 25 arma in hostem xl, 6 cum non posset V. I. xxi, 1 Deo donum x, 2 dis-pendium æquo animo O. vi, 3 indigne xiii, 5 legem V. I. xv, 5. xx, 2. lxiv, 3. lxix, 1. lxxii, 5. lxxxiii, 1 leges utiles iii, 2 motus amicorum patienter E. ix, 3 non posse fulmen
- oculorum i, 23 ferunt C. xvi, 5. xx, 33. E. xxxi, 2. xlviii, 2 Maxentium suppositum xl, 12 plerique mortem Deciorum illustrem C. xxix, 5 ferri a nutrice V. I. lxxv, 1 ad aliquem C. xxix, 2 filiorum humeris ad sepulcrum V. I. lxi, 6 in tribunal C. xx, 25 irrevocabili impetu V. I. xvi, 2 lectica in senatum xxxiv, 9 more gladiatoris funus senatus decrevit C. xi, 8 suo modo xxiv, 10 fertur O. xxiii, 7. V. I. i, 4. v, 4. xxxv, 15 lata lex per vim xx, 2. lxii, 2 lata jura quam commodissima C. iv, 2 fertilia in loca transmigrare O. xii, 5 Ferri opifex C. xxxiii, 9 ferrum objec-tum veronibus plumbeis uti xvii, 4 ferro affligere copias V. I. lxxxiv, 5 ferreas manus instituere xxxviii, 1 ferrata in turri occidi E. xxxvii, 3
- Fervebant bella xvi, 3
- Fessus ventris eluvie ix, 18 fessum terrarum orbem brevi reficere C. ix, 1. E. ix, 5
- Festa cunctis more celebrantibus C. v, 5 de more cunctis frequentantibus E. v, 5 triumphorum exercere C. xxxiii, 15 ad festa nuptiarum vocari E. xxxix, 7 ob... Januarius senatus fre-quens convenerat C. xvii, 10
- Festinare E. xl, 7 ad Camarinam V. I. xxxix, 3 adversum aliquem lxxvi, 5 festinantibus insidias statuere xxx, 3
- Fici ad arborem obhærere O. xx, 3
- Fidenates bellum adversus Romanos sumserunt V. I. ii, 5 fidei Romano-rum hostes xxv, 1 fidenates adversum Romanos incitare iv, 10
- Fidere successores liberos fore C. ix, 4 fidendum bonis omnibus xx, 5 fidens usque eo innocentæ xiii, 9 fidus in amicos E. i, 17. xlvi, 3 nulli xvii, 3 fidum amicitia imperatorem jubere C. xxxix, 17 fidum genus hominum solo quæstu xxvi, 6 fidissimis minist-rorum sese interficiendum offerre E. xiv, 12 quasi sese dare xlv, 6 fiducia nimia opum V. I. liv, 1 recepta E. xii, 2 fiducia meritorum insolens ix, 3 virium spondere O. xxii, 3
- Fides deditis non est servata V. I. lxxxiii, 10 incolumitatis si daretur O. xvi, 5 parum honesta in amicos C. xxxix, 46 rerum gestarum ni obsti-tisset xxxiii, 26 fidei Romanorum hostes Fidenates V. I. xxv, 1 satis-facere xliii, 7 fidem artis suæ firmare

- V. I. vi, 7 vultus simillimi persuadere sibi E. xxi, 4 fide accepta O. xvi, 5 cum summa pecuniam perducere V. I. lxxx, 2 pari componere C. xx, 23 fidelissimus Romanis Hiero fuit V. I. xxxvii, 5 fideliter mysteria custodire O. viii, 6
- Fieri Cæsar C. xli, 13 censor V. I. xxxii, 2 per factionem C. xx, 21 princeps ab exercitu xxvi, 1 quid placeret V. I. xxx, 3
- Filius cunctorum minor C. xli, 13 Jovis creditus Publius Scipio V. I. xlix, 1 filii emancipati nomine possidere xi, 4 similem pro merito Ephebum conspicere C. xxviii, 6 sororis interfector E. xxxv, 9 filio imperium procurare iv, 11 filium captum gratia recipere V. I. xlix, 15 Cæli et Terræ Saturnum esse dixerunt O. i, 2 eo cogere E. xxiv, 5 Etruscum nomine Cæsarem facere C. xxxix, 1 gignere post octoginta annos V. I. xlvii, 9 hortari lxxx, 4 in conspectum vetare accedere lxxii, 10 Mithridatis Pharsacem fama nominis fugare lxxviii, 7 Neptuni se comfiteri lxxxiv, 2 Numidarum regis obsidem domi suæ sumere lxvi, 7 parvulum manu trahere O. ix, 1 petulantissimum abdicare V. I. xvii, 1 Philippi Persæ capere lvi, 3 quolibet acclere subijci cupere C. v, 8 remittere patri V. I. liv, 3 securi percutere lxxviii, 4 Sullæ Faustum occidi jubere lxxviii, 9 xlii. annorum prætexta bullaque donare vi, 9 in filium adoptari E. xv, 3 filio Fauni Latino regnante O. ix, 1 Gallieni interfecto E. xxxiii, 3 majore misso C. xxxviii, 2 urbi relicto xxviii, 10 a filio obsideri V. I. lxxvi, 7 filiorum quatuor pater lxi, 6 filiis utrisque republicam quietam relinquere E. xlviii, 19 filios duos amittere V. I. lvi, 3 habere i, 1 principum adducere xxiii, 1 successores relinquere E. xx, 3 Tarquinii pari animo videre V. I. vii, 15 virgine casus securi percutere x, 5 filia speciosissima O. ii, 1 filie ultimo allequo impetrato V. I. xxi, 3 filiam alicui conjugem dare xx, 1 alteram ferocem, matrem alteram habere vii, 15 fratris sui uxorem ducere E. iv, 11 bestia sui splendidissimo conjugere vino ix, 2 jam addictam videre V. I. xxi, 3 filias locare lix, 2
- Fimo vultum alicujus incessere E. viii, 4
- Flagere cera seu limo simulacra E. xiv, 6 se filium Tiberii Gracchi V. I. lxxiii, 3 stultitiam x, 1 fingendi materies C. xvi, 5 factis criminibus innocens occidere E. xxxviii, 7 facta abnare ii, 6 in fictilibus meis hæc malo esse V. I. xxxiii, 7 factos ex are vel marmore E. xiv, 2
- Finis C. xxxix, 13 hic Cæsarem genti fuit v, 16 finem bello imponere V. I. xli, 1 illam esse miseriarum errorisque conjicere O. xi, 1 ponere ardori E. xliii, 8 ad finem oceanii utrimque C. xx, 18 in . . . perseverare E. xx, 5 sine adolescentiæ hand multo grandior C. vii, 1 fines retenti iv, 2 sine malo liberare O. vii, 4 prope fines E. xxvii, 3 finibus excedere O. vi, 3 sine bellum trigeminorum certamine V. I. iv, 1. 10 contentionem O. xliii, 1 rem paucorum certamine V. I. iv, 5 vitam E. xlii, 8 finiri V. I. lxii, 3 finitimum feminas vi rapere ii, 3 adversus finitimos bellum inferentes, copias educere O. xviii, 1 finitimis bellum inferentibus xviii, 5 regionibus diligenter circumspicere xvii, 1 a finitimis civitatibus conjugia petere V. I. ii, 1 gentibus diripi E. ii, 9 finitima Asiæ occupare C. xxxii, 3
- Firmare corpus adversus venena V. I. lxxvi, 8 diversa C. v, 8 donata concessa a prioribus principibus E. x, 8 fidem artis suæ V. I. vi, 7 firmari ab issequentibus C. x, 2 firmata regia potestas Romæ iii, 20 firmatam resp. relinquere xxiv, 7 firmato lustru certamine xviii, 7 reparteque pistorum collegio xiii, 5
- Firmus extinguitur E. xlv, 7
- Fisci inopia iv, 9 patrimonium C. xx, 20 patronus xxxiii, 21 fiscum lignem vocare E. xlii, 21 fiscales calumnias delecte C. xxxv, 7 molestias severas pressas xli, 20
- Fistalis incias V. I. lxxii, 10
- Flaccus (Valerius) lxx, 1 a Valerio Flacco Romam sollicitari xlvii, 1
- Flagitare promissam civitatem lxvi, 11 flagitantibus abnare C. xxxiii, 8
- Flagitio libidinum major xi, 2 majore parium exactor v, 7 potior xxxiii, 24 flagitiorum formido lxxxix, 41 odio commotior xx, 1 flagitiis aptiores ex nauticis legere xvi, 2 flagitia occultare xxxiii, 20 tegere modica C. viii, 7. E. viii, 6 flagitiis pejonibus agitari

- : C. xxviii) 7 subigi xxiv, 11 flagitioso
 ameri expositus xxxiii, 6 flagitioso
 rectore mutato xl, 80: flagitiosum
 fœdes probare V. I. lxiv, 1 flagitiosi
 concessere C. xx, 24 flagitiosissimus
 V. I. lxix, 1
- Flagrare ardore gloria E. xiv, 6 maxi-
 me aignoram et tabularum amore
 V. I. lxxiv, 7 flagrans dominatione
 C. iii, 16 haud modice luxuria i, 4
 flagrantior glorie cupido E. xliii, 8
- Flamines tres instituat V. I. iii, 1
- Flaminiam (per) mentes cavati C. ix,
 8. E. ix, 10
- Flaminius (Quintus) Flaminii filius
 V. I. li, 1 Flaminium superare xlii, 4
 L. Flaminium senatu movere xlvii, 4
 per T. Flaminium repeti xlii, 6
- Flamma (Calpurnius) tribunus militum
 xxxix, 3
- Flammæ species caput amplectitur vii,
 1 flammarum fulgoribus consecutus
 O. xiv, 2
- Flavius (Caius) Fimbria V. I. lxx, 1 Fla-
 vii meritis sacrare C. xl, 26 per so-
 rorem inter se connecti xli, 2 Flavio
 propinquus xlii, 6 Flavii genti sa-
 cerdotium decretum per Africam xl,
 28
- Flectere lepide E. ix, 3 satellites ty-
 ranidis ix, 5 flecti cito xlviij, 13 ne
 principis oratu quidem C. xiv,
 13 nullis cavium legationibus V. I.
 xix, 4
- Flere honorem immaturum lxxviii, 1
 flevit Caius Julius Cæsar lxxviii, 6
 flens sæpius obstetari E. x, 11 flesse
 dicitur Moïse V. I. lxxxii, 2
- Florianus imperium invasit C. xxxvi, 2
 interficitur ab suis xxxvii, 1 successit
 E. xxxvi, 2
- Flos an tantus in facie xlviij, 8 florere
 artes bonæ C. xvi, 10 florentissimum
 opus xxiv, 5
- Fluere fluminum modo E. xlii, 14 flu-
 men Albula O. vi, 2. xviii, 1 circa
 fluminis Numici stagnum xiv, 2 flu-
 mini propinquus xiv, 3 flumine rela-
 bento xx, 3 vivo manus abluere
 V. I. vii, 12 fluminum inundationes
 E. xvi, 3 modo fluere xlii, 14 apud
 fluvium Alliam V. I. xxiii, 7 Cre-
 meram xiv, 2 Vesperim xvi, 4. xxviii,
 4 in ... decidere O. xiv, 3 projici E.
 xxiii, 6. xli, 21 fluvio Euphrate se
 abjicere xxiv, 2
- Foco (in) rapas torrere V. I. xxxiii, 7
- Fœcunda parte bonorum C. xx, 6
- Fœdus percudere V. I. ii, 10. lix, 5
- flagitiosum probare lxxiv, 1 fœdere
 amiciciam inire O. xii, 3 lecto V. I.
 iv, 6 per senatum improbo: lix, 5
 rupto lxxxiv, 4 ex fœdere omnes sub
 jugam mittere lxxx, 4 fœderatum
 Romanis Saguntum evertere xlii, 2
- Fœdus C. vi, 1 fœdum exercitum libidi-
 nis xi, 6. E. xi, 7 fœdis hominibus
 urare xiv, 6 fœdior victoria facta C.
 xx, 23 fœde consumere xvi, 12 cor-
 rumpere: xxiv, 10 jugulare xviii, 2
 laziari: xxvii, 5 pronus in desidiam
 xl, 20 ventri obedire iv, 1 fœdisime
 negotiari V. I. lxxxvii, 3 fœdare C.
 xlii, 23 auctoritatem imperii E. xii, 7
 omnia stupris, exilio, cæde, proscriptio-
 nibus C. iv, 10. E. iv, 8 fœdatus
 bris terarum multiplici clade C. iii,
 8 fœdato die solis defectu xli, 6
- Fœmina castissime manu moveri posse
 V. I. xvi, 2 fœminæ ab ea re divina
 in totum remota O. vi, 6 fœminarum
 genitalia apparuere C. xxviii, 4 fœ-
 minis modestioribus contra quam mos
 est E. xlii, 20
- Fœni manipulis varie formati O. xxii,
 3
- Fœtore cadaveris scelus est proditum
 E. xxxviii, 5
- Fœtus suis quot essent O. xii, 5
- Folis obstructura E. i, 11
- Fons, qui erat in luto Martis O. xx, 1
- Foribus apponi V. I. xx, 1
- Fors domique C. xi, 23
- Forma O. iii, 4 in formam provinciæ
 redigere E. i, 4 statuere E. xiv, 11
 forma antecellere O. vi, 1 augustiore
 videri V. I. ii, 13 capi C. xxi, 3
 pollere E. xvii, 5 ex forma cogno-
 minare O. xvii, 1 formare in mutue-
 rem C. v, 15. E. v, 7 formati varie
 fœni manipulis O. xxii, 3 ad forman-
 dos mores aliquid conferre i, 2
- Formido nulla a barbaris E. xli, 24 for-
 midinem occultare xlii, 7 per fornidi-
 nem egregie consultare C. iv, 1 vol-
 untaria morte consumi E. xxxix, 7
 formidolosior ad alios C. xvii, 6 formi-
 dare cruciatus E. xi, 11 formidandis
 religionibus ingentem animum avo-
 care C. xli, 12
- Formis quiescere V. I. lxxxv, 7
- Fors dederat equum xlii, 1 forte vii,
 16. C. x, 3. xvii, 5. xxvii, 1. xxxix,
 45. xl, 3
- Fortissimus quæstor V. I. xlvii, 1 for-
 tissimo cuidam mulierem emtam dono
 dare xliii, 5 inter fortissimos milita-
 rium E. iv, 8 fortissime dimicare

- V. I. ii, 7 fortitudo in armis E. xlii, 4
 Fortuna C. xlii, 17 eadem V. I. xxxv,
 7 totius imperii pessumdata E. xlii,
 4 fortunæ juxta fanum victor xxxv, 2
 pila vocari xviii, 3 vis mortales agit
 C. xxiv, 11 fortunæ gratias agere
 V. I. lvi, 3 increpare C. xx, 12 mu-
 liebri templum est constitutum V. I.
 xix, 5 fortunam eandem putare
 lxxxiii, 5 timere x, 1 sequi iv, 11
 fortuna Carthaginis vinci xviii, 4
 pari qua pater C. xxi, 2 a fortuna
 vacuos cassosque esse mortalium co-
 natus iii, 19 in... Felix dici V. I.
 lxxv, 1 pro... Augustum appellare
 C. xxxi, 3 fortunarum de statu ac-
 citari O. x, 1 fortunis aratorum in-
 festum genus hominum C. xxxiii, 13
 fortunis manentibus cunctos hostes
 tegere xli, 3 spoliatus nemo xxxix,
 15 fortunatus cœli temperie, fructum
 proventus E. xli, 24 quis esse potest
 C. xxviii, 9 satis E. ii, 3 fortunatæ
 urbes C. xv, 2
- Forum quod appellatur perviam dedi-
 catum xii, 2 Romæ ceptum ac patra-
 tum ix, 7 Romanum V. I. ii, 7 in
 forum armatas cohortes deducere C.
 vi, 2 descendere V. I. lxxv, 5 prope-
 rare vii, 19 foro imbutus C. xx, 28 in
 foro corpus positum V. I. x, 7 statua
 equestris posita xlii, 5 fora cœpta
 plusquam magnifice colere C. xlii, 5
 cruore ac cadaveribus opplere xlii, 7
 forensam industriam virus ac pestem
 publicam nominare E. xli, 8
- Fossa urbem siccare C. xxxvii, 4 fossæ
 Quiritium sunt dictæ V. I. viii, 3
 fossas facere vii, 6 labore militum
 patefacere E. i, 5
- Fovere aliquem V. I. lxxxi, 5
 Francorum gentes C. xxxiii, 3
- Frangere aliquantulum præsentem iram
 vulgi O. xvi, 3 aliquem mora V. I.
 xiv, 6. xliii, 2 ut frangerentur vires
 xxx, 4 fracta Glauciæ cervix lxxiii,
 11 fractis laqueo cervicibus E. xl, 5
 fragorem quandam status Romani
 impendere comperire C. xxxix, 48
- Frater in quam fortunam inciderat V. I.
 x, 1 occidit sororem iv, 8 fratris
 filiam in nuptias concupiscere C. iv,
 10 uxorem ducere E. iv, 10 filium
 Cæsarem jubere C. xli, 15 mortui
 liberos pro suis habere E. xlvi, 18
 nece amentior C. xi, 1 fratri tutela
 est permissa V. I. lxxiv, 8 fratrem
 appellare C. xx, 30 in societatem
 potentis accipere xvi, 3 perimere E.
- xxi, 3 regno fraudare V. I. lxxxvi, 3
 vinculis liberatum O. xxii, 4 fratre
 amisso V. I. lxxxiv, 1 legato liii, 1
 a fratre laudari, ib. pelli lxxxvi, 1
 fratres Hannibalis Hispania expellere
 xlix, 9 Herculibus opprimere lxxii, 8
 fraudem inter cœnam exercere C. xvi,
 5 ob fraudem interceptæ pecunias
 supplicium suspectare E. xi, 11
 fraude perire V. I. vii, 16 servi inter-
 fici E. xxxv, 8 ad fraudes patrandas
 velandasque C. xxxiii, 13 fraudare
 regno V. I. lxxxvi, 1 fraudari regno
 O. xxiii, 4
- Fregellans deflectionis invidiam susti-
 nere V. I. lxxv, 2
- Frequens jurgiorum disceptator E. xii, 6
 frequentibus præliis vinci V. I. lii, 2
 frequentia concionis O. xvi, 5 fre-
 quantare nuptias C. iv, 9 frequen-
 tantibus cunctis festa de more E. v,
 5 frequentari nullis solennibus C.
 xxviii, 2
- Fretum piscatoria navi trajicere V. I.
 xxxvii, 3 ad usque Pontis fretum C.
 xxxix, 30 a freto Propontidis E. xli,
 20 freto in Siculo superare V. I.
 lxxix, 1
- Fretus prætorianis C. xix, 1
- Fronte truci incedere E. xxi, 4
- Fructuum decimam regibus præstare O.
 vi, 6 proventus fortunatus E. xli, 24
- Frugis in Græcia primum inventas os-
 tendit Evander O. v, 4
- Frumentum advectum V. I. xix, 2 fru-
 menti adventiciæ præbitiones remotæ
 C. xli, 20 ducenties centena millia
 urbi inferebantur E. i, 6 frumento
 tridui in horreis quondam viso i, 31
 frumentariorum pestilentis genere re-
 moto C. xxxix, 44 ob frumentaria
 inopiæ suspicionem E. xv, 9 frumen-
 taria leges ferre V. I. lxxv, 3
- Frustra milites brevi fore C. xxxvii, 4
 frustrari V. I. xlii, 6. C. xxvi, 6.
 xxviii, 6 præmiis memoriæ xxxii,
 26 responsa haud pati E. xxxiv,
 3 frustratus maribus C. xv, 6 frus-
 trata vis veneni per cibum xvii, 8
 frustratæ mentes boni spe xl, 30 ad
 frustrandos insequentes E. xli, 2
- Fugere V. I. ii, 7. C. xl, 7. E. xli, 23
 ad aliquem V. I. lxxvii, 9 arma
 Jovis O. i, 1 cæsa acie C. xl, 23
 Carthaginem V. I. xxxviii, 2 in
 Asiam lxxxiv, 4 Capitolium xxiii, 9
 curiam lxxii, 11 tyrannidem vi, 1
 fugiens occisus est Cicero lxxxi, 7
 fugientem insequi C. xix, 3 persequi

xlii, 9 a fugiente conto percussus E. xlii, 3 fuga per cuniculum tentata V. I. lxxviii, 4 fugæ commentum C. xl, 2 in modum properare V. I. lix, 3 fugæ interesse lxxviii, 3 fugam arripere E. xli, 2 facere O. xv, 3 petere E. xli, 5 simulare V. I. iv, 7 fuga volucris Byzantium pervenire E. xli, 5 fugare aliquem fama nominis V. I. lxxviii, 7. E. xvii, 7 fugari C. xxiv, 2. xli, 1 fugatas Hannibal V. I. xlii, 6 fugatis nubibus O. xiv, 3
Fulgores flammaram xiv, 2
Fulmen oculorum E. i, 23 fulminis ictu atterere xxxviii, 3 tactu conflagrare C. xxxviii, 3 fulmine ictus O. xviii, 3 V. I. iv, 4
Fulvius Antoninus seu Boionius dictus E. xv, 1 Marcus Nobilior consul V. I. lii, 1 Fulvium Flaccum triumvirum agris dividendis constituere lxx, 4
Funarius appellari E. xlv, 2
Fundamentis (a) ædificia construere xi, 3
Fundere V. I. lxxvi, 5. 6 Achæos bis prælio lxi, 2 aciem Latinorum xvi, 2 Corinthios lx, 2 ducem Gallorum xlv, 1 multitudinem E. xxxiv, 2 prælio V. I. ii, 1. lxxv, 7 fundi C. xxxiii, 8. 18. xli, 1 fuso præsidio O. xv, 3 fusi Barbari C. xxxiv, 5 omnes optimates E. xlii, 14 fuis hostibus C. xxxviii, 3. xxxix, 19 Sallentinis triumphare V. I. xl, 1
Fundum vendere xliii, 7 fundos nudos concedere E. xlvi, 17 funditus pesire V. I. xxxiv, 3
Funem venalium portare E. xlv, 2 funali prælucente V. I. xxxviii, 3
Fungi consulari honore E. xii, 5 imperio C. xxiv, 7 primis honoribus per ordinem V. I. lxxvii, 1 functione eadem moderataque agere C. xxxix, 32
Funus relatum in urbem sui nominis xli, 17 tetrum diu occultatum iv, 15. E. iv, 12 funeris gratia V. I. xvii, 9 funus gladiatoris more ferre, efferre C. xi, 8. E. xi, 13 Romam deferre C. xx, 30 sepulchro inferre E. xl, 3 funerata sunt reliqua corpora C. xxi, 6 funestior potestas progressu foret viii, 1
Furculæ Caudinæ V. I. xxx, 3
Furens libidine E. xi, 7 furore immani punire ii, 9 penas dare xxi, 3 quasi renovato C. viii, 5 a furore convalescere E. xxi, 3
Furine in lucum pervenire V. I. lxxv, 5
Furtum detectum O. vii, 2. 3 accensis

furtim militibus C. xxxiii, 12 furacissimus Cacus præter cetera O. vi, 2

G.

Gabii O. xvii, 6 Gabiis commorari xxi, 2
Gabios in potestatem redigere V. I. viii, 2
Gabinus consul lxxxi, 4
Gætulicus E. vi, 3
Gaisone (a) interficere xli, 23
Galba est, non Gætulicus vi, 3 Hispaniæ proconsul C. v, 14. E. v, 6 nobili Sulpiciorum gente progenitus C. vi, 1. E. vi, 1 Galbam accusare V. I. xlvii, 7 per Galbam gesta accipere C. viii, 2
Galeas insidere V. I. xxix, 2
Galerius C. xl, 8. xlii, 18. E. xl, 5. xv, 17 Galerio Illyrici ora commissa C. xxxix, 30 non carus E. xl, 14 Galerium Maximianum Cæsarem creare xxxix, 2 in affinitatem vocare C. xxxix, 24 a Galerio ad vicem obsidis teneri xl, 2
Gallia V. I. lxxviii, 4. C. iv, 2. xxxiii, 3. E. ii, 9 Galliæ ad monumentum mitti C. xxxviii, 2 nobilis colonia E. xiii, 3 Galliam donare V. I. lvii, 2 inhabitare E. xlii, 7 obtinere V. I. lxxvii, 8 regere lxxxii, 5 subigere lxxviii, 4 vinetis replere C. xxxvii, 3 in Galliam contendere xxiv, 2 fugere V. I. lxxxv, 2 fugientem persequi C. xlii, 9 proficisci V. I. lxxxii, 3. C. xxxix, 19 Sicambros transferre E. i, 7 transmittere xlvii, 7 per... bella fervebant xvi, 3 plerasque urbium tentare C. xxxix, 17 præsidere Barbaris xxxiii, 8 Gallia Germaniæ demotis xxxv, 3 a Gallia Germaniæ strenue arcere xxxiii, 1 e... descendere vii, 2 vestem plurimam devehere E. xxi, 2 in... Cimbros vincere V. I. lxxvii, 2 imperator effici E. xxxii, 3 Gallias alicui committere C. xlii, 9 sibi vindicare E. xlviii, 6 apud Gallias in campis Argentoratensibus xlii, 13 per... pace composita C. xl, 16 in Galliis imperator effici E. xxxv, 7 Gallicos thesauros suppressere V. I. xxiv, 5 a Gallicanis militibus Augustus pronuntiare E. xlii, 15 Gallus interit C. xlii, 11. E. xlii, 9 Galli ora oculosque verberare V. I. xxix, 2 Gallo Augusta imperia decernere C. xxx, 1 Orientem committere xlii, 8 favor quaesitus xxx, 2 Gallum percussorem deterrere V. I.

- Lxxvii, 5: Sibi sequi amentitate velles
 territum revocare V. I. lxxvi, 6 adversum
 ingentem Gallum provocatorem
 procedere xxix, 1 cum Gallo poeta
 Cytheridem mimam amare lxxxii, 2
 Galli contra Romanos conspirarunt
 xxvii, 3 Senones xxiii, 5. 7. 8 ad
 media Gallorum portendi C. xvi,
 13 Gallos ascendentes dejicere V. I.
 xxiv, 4 improvisos interfectione occi-
 dere xxiii, 9 monere xxiii, 5 subi-
 gere E. xxv, 2 vineas habere per-
 mittere lxxxvii, 3 apud Gallos natura
 praeicipites, ne quid novaretur C. xlii,
 16 de Gallis triumphare V. I. lxxxii,
 1 Gallograecis bellum inferre lv, 1
 Gallienus C. xxxiii, 1. xv, 18. E. lxxxiii,
 1 Gallieni edicto amisso C. lxxxvii, 6
 filium Caesarem facere E. lxxxii, 2
 filio interfecto lxxxii, 3 fugiis, dum
 urbes erunt, occultari nequeat C.
 lxxxiii, 29 morientis sententia impe-
 rator designari E. lxxxiv, 2 sepulcro
 inferri xl, 3 tribunorumque nomina
 astu componere C. lxxxiii, 20 uti
 Gallieno sedes impiae darent lxxxiii,
 31 Gallienum, Caesarem creare lxxxii,
 3 facere Augustum E. lxxxii, 2
 Patres Divum dixere C. lxxxiii, 27
 per Gallienum, quae venerant lxxxv, 7
 Gallinarum interitus xv, 16;
 Gallonius Basilus E. lxxxiv, 2
 Ganess obire C. xxxiii, 6
 Ganiscos domare V. I. lxxxii, 7
 Garamantea Augusti legatos miserunt
 C. i, 6. E. i, 9
 Gaudere V. I. lxxvi, 10 gaudie exultare
 C. xl, 24
 Gauri montis in angustis V. I. xxvi, 1
 Gellius (Sextus) O. xvi, 4
 Gemini Jani portas claudere V. I.
 lxxxix, 6 Jano gemino portas aedifi-
 care iii, 1 gemini editi O. xix, 5
 geminos parere xx, 2
 Gemita maximo omnium mortalium in-
 terire C. xvi, 14
 Gemma sub ananili venenum habere
 V. I. xlii, 6 gemmarum multa orna-
 menta E. xvi, 9 vim plantis concu-
 piscere C. lxxxix, 3 gemmas habitum
 regum exornare E. xli, 13 uti lxxxv, 5
 Gemonias ad scalas pertrahi C. viii, 6
 per scalas trahi E. viii, 4 praecipua
 agi C. lxxxiii, 31
 Genae steriles E. xlviij, 8
 Genex xv, 2 a Tarquinio assumtus V. I.
 vii, 4, dolo occiderat C. lxxxix, 14
 generum acerbe tentare xl, 22 ad
 generum suum confugere V. I. xvi, 1
 Genialis a toto sapere lxxii, 6
 Genas Alamannoarum E. lxxxiv, 2 Cas-
 sum C. viii, 7. E. iv, 2. viii, 6 Pinaria
 O. viii, 2 populosa C. xxi, 2 Potitio-
 rum fanditus perit V. I. lxxxiv, 3
 virum truncis, et duro robore nata O.
 iii, 2 gentis nostrae hoc reor C. xx, 6
 Patriciae memor lxxxix, 7 genti Cae-
 sarum finis fuit v, 17 gentem Cae-
 sarum persequi iii, 15 gens nobili
 Sulpiciorum progenitas E. vi, 1 e
 gente clarissima Sulpiciorum C. vi, 1
 gens barbarorum attrita lxxxvii, 3
 bellicosa summotae xx, 19 mille
 compositae ix, 9. E. ix, 11 gentium
 caput urbs futura V. I. viii, 4 contra
 jus xxiii, 6 exterarum ferocia peccata
 C. i, 2 minorum appellati sunt cen-
 tum patres V. I. vi, 6 omnium do-
 mini ii, 13 quinquaginta ore loqui
 lxxxvi, 1 rector C. v, 4 gentibus qui-
 etis bellum facere xv, 5 per gentes
 feras iter constitutum xiii, 3 a genti-
 bus frumentis diripi E. ii, 9 gentilitas
 V. I. lxxxix, 8
 Gentianus (Lollus) E. xvlii, 4
 Genus benevolentiae aovum xvi, 5 indo-
 cile O. iii, 3 hominum agris iv, 1
 cupidius pecunia O. xxvi, 6 nequam,
 venale lxxxiii, 13: pernobile xix, 2
 generis corruptiorum execrabiliores
 xvii, 1 humani deliciae x, 6 libertini
 Marcia E. xvii, 5 paterni auctor
 xiii, 1 Romani in origine O. xli, 5
 genus docere a Tullio Attio rege V. I.
 lxxxii, 1 maternum sortiri E. i, 2 prop-
 agare V. I. xiv, 6 genere ab eo
 ortus E. xli, 9 Arpinas V. I. lxxxii, 1
 Hispania E. xlviij, 1 Lusitanus V. I.
 lxxi, 1 magnus lxxvi, 1 materno
 lxxxv, 1 Maurus E. lxxi, 3 mortis
 postremo poenas dare xl, 5 orandi
 leni jucundoque C. xlii, 22 paterno
 V. I. lxxxv, 1 pestilentis frumentario-
 rum remoto C. lxxxix, 44 satis claro
 lxxxii, 2 Tusculanus V. I. xlviij, 1
 genera cuncta remediatorum E. x, 14
 generum omnium ludi C. xxviii, 1
 per genera universa laboris E. xviii, 3
 Geometra xiv, 2
 Gerere C. xl, 17 bellum adversum
 Romanos, Samnites V. I. xvii, 1.
 xxx, 1. C. xix, 4 bellum in Mecopo-
 tania E. lxxxii, 5 corpus filiae hu-
 mero V. I. xxi, 3 dominatum C. v, 2
 egregia iii, 7 multa domi militaeque
 V. I. xxvii, 2 praefecturam praetorio
 C. xx, 34: lxxxii, 1 praelium V. I.
 x, 6 sinisteris in manibus ii, 6 gerens

- annos proxime quadraginta E. xlii, 4
 geri C. xxvii, 8: xxxix, 16, com-
 mode E. i, 13 nutu alicujus C.
 xxxix, 26 ubique xlii, 5 gesta male
 re V. I. xxxviii, 3 gesto insigniter
 bello C. xxvii, 8 prælio xxvi, 1 pro-
 spero bello xvi, 2 gesta res per Afri-
 cam xxxix, 39 gestarum rerum fides
 xxxiii, 26 invidia angi xvi, 5 ordi-
 nem in tabula pictum publice ponere
 V. I. lvi, 2 veneratione Divas dici
 lxxviii, 1 ob gestas res Augustus
 appellari lxxix, 7 superbus lviii, 8
 gestis rebus ex voluntate C. xxxiii,
 15 gesta per Galbam accipere viii, 2
 gesta majorum noscenda E. xlviii, 11
 gestis prospere tot tantisque C. xxiv,
 7 in gerendo principatu E. i, 31
 gerenda reipublica scientia xlvii, 5
 gestare præ se humeris O. ix, 1. ges-
 tari specie agri C. xxxviii, 8.
- Germaniam superiorem curare E. xi, 9
 in Germaniam transgrediendi spes C.
 iii, 10 Germanorum direptionibus
 tentari xxiv, 2 multitudine explosa
 xxxiii, 8 Rex Attalus xxxii, 6 Ger-
 manis propulsandis alicum præficere
 xxxix, 20 Germanos arcere xxxii, 1
 idvincere E. xi, 2: contra Germanos
 prælio gesto C. xxvi, 1 Germanis
 Gallia demotis xxxv, 3 pleaque po-
 pulantibus xlii, 16 Germanici filius
 E. iii, 2 pater C. iii, 2: Germani-
 cianæ legionis viii, 2.
- Germanus liti E. xi, 1 Germano alte-
 rum porrigere C. xvi, 5 cum Germa-
 no suo regnare E. xlvii, 1.
- Geryone superato O. vii, 1.
- Geta obsesus interiit C. xx, 32. Geta
 dolore dicere xx, 33 Getam fratrem
 perimere E. xxi, 3 successorem re-
 linquere xx, 3.
- Getarum populos ad concordiam com-
 pellere i, 7.
- Getarum atrocina compressa C. ii, 3
 reprimere E. ii, 8.
- Gignere filium post octoginta annos
 V. I. xvii, 8 gignit natura aliunde
 quid hominum inognitum E. xvi, 4
 naturæ quasi lex malos e bonis C.
 iii, 5 genitus apud Leptim provincie
 Africa E. xx, 8 oppido Narniensi
 xii, 1 patrè agresti xxxvii, 1 medio-
 cri xxxv, 1 quasi arbiter ad vitia
 atque virtutes xiv, 6 Sirmii xvii, 1
 traditur Hercules Jove atque Alce-
 na O. vii, 1 communes liberi Flavio
 geniti C. xli, 5 genitoris anxios gres-
 sus, manu levare xiv, 10 cultæ satis
 pæus xlii, 22 tanquam genitorem
 patrum colere E. xlviii, 18 genitalia
 terræ xlvii, 3 genitalia feminarum
 apparere suis utero maris C. xxvii,
 4 genitalia utriusque sexui vultu con-
 tractare v, 7. E. v, 5 genitalibus
 abscessis matri se magna sacrare xxii,
 3 consumtis deficere E. xl, 4 dentis
 et in os coniectis xii, 8.
- Glabrionis (Acilii) adventu excitus
 V. I. liv, 2 sub M' Acilio Glabrione
 tribunus militum xlvii, 3.
- Gladii ictu semet transigere E. v, 7
 gladio educto C. xxxix, 14 gladiato-
 ris petito x, 3 in mentum subjecto
 E. viii, 4 mirmillonum petito x, 10
 occulte proviso E. xlii, 6 præcisum
 caput V. I. lxxvii, 11. semet transi-
 gere E. vii, 2 spreto C. xvii, 5 strioto
 compellere V. I. xxviii, 2 gladiatoris
 gladio petito C. x, 3 more ferri
 efferi xi, 8. E. xi, 13 gladiatorum
 armata manu imperator ferri C. xlii,
 6 per familias deleri xxvii, 2 gladiato-
 res crebro frucidare xvii, 4 gladiato-
 ris armis, sepiusque dimicare E.
 xvii, 4.
- Glaucia fracta cervix V. I. lxxiii, 11
 prætori sellam concidere lxxiii, 2
 Glauciam in Capitolium persequi
 lxxiii, 10 prætorum interimere lxxvii,
 3 satellitem Glauciam prætorum
 facere lxxiii, 9.
- Globus ingens cælo labi visus E. xliii,
 3.
- Gloria soli processit eloquio clementia-
 que xlii, 2 temporum C. xvi, 10
 gloria appetenda carere E. xv, 6
 ardorem dissimulare xiv, 6 incen-
 sulte aridior C. xxxviii, 3 nimis
 cupidus E. xliii, 8 studio agere C.
 xxxiii, 23 longius progredi xl, 15
 summam demere xx, 23 gloria aliæ
 esse xx, 3 dari xxiv, 3: proficere
 xxxiv, 6 gloriam æternam parare xl,
 13 augere E. xlii, 21 immortalem
 alicui conferre x, 6 parere V. I.
 lxxii, 2 sibi factæ consilioque querere
 vii, 14 gloriose absolvi xlvii, 7 trium-
 phare xxxix, 4 gloriosior longe inter-
 regni species C. xxxv, 12 glorians
 dicto E. i, 21.
- Gordianus (Antoninus) Africa procon-
 sul C. xxvi, 1 præmia ostentat xxvi,
 6 solus regnum obtinuit xxvii, 6. E.
 xxvii, 1 Gordiani interitu comperto
 xxvi, 5 sepulcrum E. xxvii, 3 Gor-
 dianum Augustum creare C. xxvii, 1
 Gordiano Claudium satam plerique

- putant E. xxxiv, 1 Gordiani duo, unus post unum interiere xxvi, 1
- Gorgonias (per) viri famam vexare xlii, 20
- Gothi Thraciam popularent C. xxxiii, 8 Gothorum concursus xxix, 2 gentes stratae xli, 13 Gothos pellere xxxiv, 3 vincere E. xlvi, 5 Gothis possidentibus Thraciam Daciisque xlvi, 3 superventibus xlvi, 2 cum Gothis lacrymabili bello commisso, ib.
- Gracchus (Caius) V. I. lxv, 1 Tiberius Sempronius lvii, 1. lxiv, 1 tribunus plebis intercessit liii, 2 Tiberii Gracchi filium se fingere lxxiii, 3 se mentiri lxii, 1 Gracchum jure casum videri, respondere lviii, 8 opprimere lxiv, 7 contra Gracchum aliquem armare lxxii, 9 Clælio Graccho duce xvii, 1 Tiberio ... auctore lix, 5 a Graccho fugari xlii, 6 se consullem nominatum comperire xliv, 2
- Gradu militiæ ad imperium conspirare C. xxix, 1 gradibus dejectus V. I. vii, 18 gressus anxios genitoris manu levare C. xiv, 11
- Græcia per Ciceronem eloquentiæ laude privatur V. I. lxxxii, 2 ad Græciæ morem C. xxv, 7 Græciam occupare V. I. liv, 1. lxxvi, 4 in Græciam regredi xxv, 10 in Græcia boves instituire O. vii, 1 fruges primum inventæ v, 4 Græcorum dicto accipere C. iii, 11 inventum v, 5 lingua vocare xi, 5 sapientissimos juvare E. xliii, 5 Græcos liberos pronuntiare V. I. li, 4 Græca appellatio O. iv, 2 Græca lingua dici xxi, 2 Græcis sermonibus eruditus E. xx, 8 Græcarum literarum peritissimus xvi, 7 Græcas literas memoria recensere xlvi, 15 Græcis literis initiari xlvi, 3 impensius eruditus xiv, 2 institui V. I. xlvi, 1 Græculus E. xiv, 2 Graium nomen in Romanum morem convertere xxxix, 1
- Grammaticis (a) tradi xviii, 4
- Grandi pecunia legionibus comprobantibus C. xxxiii, 14 grande pondus E. xlvi, 17 grandior haud multo fine adolescentiæ C. vii, 1 natu xli, 10 grandæva ætas xiii, 10 grandævas ætati vitam concedere E. xli, 25
- Grandinare V. I. lxxiii, 7
- Grassari atrocius C. xxxiii, 32 immodice xx, 13 more ferarum in omne hominum genus E. xi, 10 grassabatur
- Romam pessimitia C. xxxiii, 5
- Gratia an et tanta in facie E. xlvi, 8 doctorum artium tantum valet C. xx, 2 gratiæ majorum parentisque delicti iii, 1 gratiam parare V. I. lxxiii, 1 in gratiam redire xviii, 3. lxxxv, 2 tandem convenire C. xi, 10 ex gratia nimia V. I. lxvi, 10 pro ... reddenda liv, 3 gratias fortunæ agere lvi, 3 referre militibus E. xii, 8 gratias i, 22 grata res cunctis xxxiv, 4 grata quæ fuere x, 3 gratissimus xl, 13 gratis recipere captum filium V. I. xlix, 15 reddere captivos xxxv, 6 gratari O. vii, 4 gratantes civi obtulerant C. xli, 21 gratanter excipi E. xii, 3 gratulari senatui ac populo provinciisque xli, 3 gratulantibus amicis V. I. xxxv, 5 ad gratulandum venire iv, 13
- Gratianus E. xlv, 2. xlvi, 1 Gratiano legiones infensæ xlvi, 7 Gratianum Augustam creare xlv, 4 fugare xlvi, 7 interficere xlvi, 6
- Gravis animo xlv, 5 motus terræ xiii, 12 gravis annona V. I. xix, 2 jactura E. i, 14 memoria C. xvii, 1 gravis ac plurimæ carnis cibum avidus invadere E. xx, 9 grave vulnus C. xxxiii, 28 gravi vulnere accepto V. I. vii, 4 gravior effectum caput lxv, 6 gravioribus curis oriri C. xxxiii, 5 graviora experiri xx, 29 gravior offendere C. vi, 2 perseverare V. I. xxiv, 6 gravissime aliquem increpare xxxi, 5 graviter accipere E. x, 5 Romanos urguere V. I. xvi, 1 cum gravitate jucundus sermo E. xlvi, 18 gravatus tectorio novi operis xliv, 4 grævida Lavinia relicta est O. xvi, 1 gravidari E. xiv, 8
- Greges enervatorum abire præcipere x, 7
- Gubernandi gnarus C. xxxix, 2 gubernator morbo absumtus O. ix, 6
- Gurgite paludis submergi E. xxix, 3
- Gymnasia curare C. xiv, 2

H.

- Habere a natura munere E. xlvi, 14 philosophiæ doctore, ib. aliquem clementem C. xx, 7 amicos hostesve communes O. xiii, 3 castra vicina V. I. xxxv, 13 compertum C. xxxix, 6 concionem V. I. lxxiii, 2 conditam pecuniam O. iii, 6 diligentiam, lenitatem, largitionem, largitiones E. xiii, 3. xvi, 9 domum V. I. xv, 2 filium

- vii, 15 filios i, 1 fratris mortui sororisque liberos pro suis E. xlviii, 13 in lævis V. I. ii, 6 jugera agri centum xx, 3 magistrum equitum xxv, 1 obviam sororem iv, 8 primas E. xxxiv, 3 provinciam V. I. lxxv, 4 Rhetorem disertissimum magistrum lxxxi, 2 Siciliam, ib. sublimius E. xxxv, 7 summum imperii V. I. vii, 10 summam potestatem Romæ x, 3 venenum sub annuli gemma xlii, 6 viginti tres cicatrices in pectore xxiv, 2 habeo itane nec amicam, nec inimicum E. v, 7 habes quæ? unde? pone xlii, 21 habent sic omnes C. ix, 4 habentibus aurum imperare V. I. xxxiii, 7 habendi cupidum genus hominum C. xxxiii, 13 studium auctum iii, 15 haberi absurdior iv, 11 alicui par similibusque xxxiii, 29 contemptui iii, 16 crudelior xx, 10 despectui xiv, 9 detestabilior xvii, 1 in sacris O. viii, 6 legionibus carus acceptusque C. iii, 4 loco alicujus xxxiii, 13 longe nobilis rebus pacis ac militiæ viii, 4 oppressor libertatis E. i, 31 per domos C. ii, 4 pro conditore seu Deo C. xli, 4 habetur honestas anxia xx, 8 nullus sub imperio liber v, 13 habita est venditio E. xvi, 9 habendum ne catulum ex pessimo genere xxv, 2 habendum annuis vicibus regnum alicui relinquere V. I. i, 1 habitum communem supergredi C. xxxix, 6 regium gemmis exornare E. xli, 14 venerabilem capere xli, 22 habitu augusto C. xxxviii, 1 communi annos agere E. xxxix, 7 Deorum incidere C. iii, 9 eo visus O. xiv, 4 eodem iter facere E. xlvii, 6 regio in solio regali sedere V. I. lxxxv, 6 solo ceteris differre E. xlviii, 9 in habitu nimius V. I. lxxiv, 7 habitare intra ædes Palatinas E. vi, 2
- Hadrianus (Ælius) C. xiv, 1. E. xiv, 1**
 Hadriano proximas xlv, 5 Hadriano ad imperium ascito C. xiii, 10 cupiente fatum producere xiv, 7 quid præstantius E. xi, 14
- Hæreser amicitias lenonum ac vinariorum C. xxxiii, 6**
- Hæres regni institutus xiii, 13 hæres instituere æquis partibus O. xix, 1 hæreditate ex Attali esse V. I. lxiv, 5**
 Hamilcaris filius Hannibal xlii, 1 Hamilcare duce xxxix, 2 mortuo xlii, 2 de Hamilcare naves longas accipere xl, 1
- Hanno aureo piscari E. i, 12**
 Hannibal dux classis V. I. xxxviii, 2 habebat venenum sub annuli gemma xlii, 6 Hamilcaris filius xlii, 1 hic situs est xlii, 7 prope alter C. xxxvii, 2 Hannibalis ante vallum projicere V. I. xlviii, 3 frater Hasdrubal xlviii, 1 fratres Hispania expellere xlix, 9 insidiis decipi xlv, 7 Hannibali se jungere xlviii, 1 Hannibalem frangere mora xiv, 6. xliii, 2 in agro Falerno includere xliii, 4 prætio navali præficere liv, 3 repetere li, 5 superare xlix, 13 vinci docere xlv, 4 Hannibale Italiam devastante xvi, 1 cum Hannibale castra conjungere xlviii, 2
- Haruspices ita accipere C. xxvi, 4 interpretati sunt xxviii, 5**
 Hasdrubal frater Hannibalis V. I. xlviii, 1 Hasdrubalis caput projicere xlviii, 3 castra perumpere xlix, 12 Hasdrubalem Hispania expellere xlix, 9 vincere xlviii, 2 de Hasdrubale triumphare l, 2
- Hastæ insidere xxvii, 3**
 Haud dubie C. xv, 5. E. xlv, 6. xlviii, 16 inane C. xxvi, 3 incommode xxvi, 1 longe E. xl, 10 mediocriter xlvii, 4 procul xxxiv, 2 quaquam C. xx, 33 secus vi, 1
- Haurire Atheniensium studia moresque E. xiv, 2 venenum xxxix, 7 hausto caprino sanguine semianimis domum referri V. I. lxvi, 11 sanguine tanquam bellus ingenium exercere C. iii, 8 hausto imperio xxxix, 21 hauriendæ aquæ causa sacrorum descendere V. I. ii, 6**
- Hebes prope E. iv, 3 hebetati arcus V. I. liii, 1**
 Helena E. xli, 12 Helenæ filius xli, 2 Helenam apud oppidum Pyrenæo proximum interfici xli, 23
- Heliogabalus C. xxiii, 1. xxiv, 6. E. xxiii, 1-2**
 Helvius Pertinax xviii, 1 Aulo Helvio Pertinaci imperium defertur C. xvii, 10 Helvium inter Divos referre xx, 1 Heniochos penetrare V. I. lxxvii, 6
- Heraclea xxxv, 3. lx, 2. E. xxxv, 8**
 Herbam parietariam aliquem appellare xli, 13
- Hercules appellatus Recaranus quidam O. vi, 1 Jove atque Alcmena genitus vii, 1. 3. 4 Herculis ad sacra destituti V. I. xxxiv, 3 amicitiam cupidissime appetere O. vii, 4 prædam violare vii, 2 sacrorum administra-**

- tionem serres publicos edocere O. vii, 5
 a signum in Capitolio dedicare V. I. xliii, 6
 Herculi adversus hydram fait fortuna xxxv, 7
 ab Hercule oriundus xxxv, 1
 Hercules fratres opprimere lxii, 2
 Hercules sacra servos publicos edocere xxxiv, 8
 in partem Herculeaneam O. vi, 6
- Hercules** in Galliam profectus C. xxxix, 19
 E. xxxix, 6
 imperium repetiverat C. xl, 21
 libidine tanta agebatur xxxix, 46
 Heroulii meta xxxix, 21
 privignam sortiri xxxix, 25
 Herculo Africa comissa xxxix, 30
 Hercullum in sententiam tradere xxxix, 48
 Herculio dia. retractante xl, 5
- Herdonius** (Turres) O. xlii, 4
- Herennium** patrem rogare V. I. xxx, 3
- Hiarbas** Numidia erepta lxxvii, 3
- Hiberos** penetrare lxxvii, 6
- Hiberum** (citra) xli, 2
- Hiero** rex Syracusanus V. I. xxxvii, 2
- Hierosem** in ditionem accipere xxxvii, 6
- Hinc** inde aliquem urgere E. xliii, 2
- Hipparchus** C. xii, 20
- Hircanum** in mare usque pervenire V. I. lxxvii, 7
- Hirpano** superare lxxv, 5
- Hispania** lviii, 2. 6. lxi, 2. lxiii, 2. lxiv, 1. lxxii, 8. lxxviii, 8
 Hispania Italica urbe ortus C. xiii, 1
 proconsul E. v, 6
 Hispania praesidere C. v, 15
 Hispaniam domare V. I. lvii, 2
 possidere C. xxxiii, 3
 in Hispaniam mitti V. I. xlix, 7. lxxvii, 4
 Hispania abstinere xli, 2
 expellere xlix, 9. lxiii, 2
 ab Hispania accitus E. lxvii, 3
 in . . . vinci V. I. lxxxiv, 1
 genere Hispanus E. lxviii, 1
- Historia** Liviana O. xxiii, 7
 Priscorum O. init. historiae veteris ignoratione i, 4
- Histrionis** amorem praefere C. xi, 7. E. xi, 11
- Hiulcam** juxta paludem irrumpere xli, 5
- Hodie** O. iii, 5. viii, 2. V. I. xlii, 6. C. v, 16
- Homero** auctore O. ix, 8
- Homo** impudens E. viii, 4
 omnium turpitudinum xx, 2
 hominis caput invenire V. I. viii, 4
 hominem eleganti joco aspergere E. xxxv, 7
 homines feri, assueti rapti vivere O. iii, 2
 tardae naturae ab antiquis remores dicti xxi, 2
 hominum antiquorum simplicitas i, 2
 atque Deorum hostem aliquem appellare C. xvii, 10
 ducenta
- millia capere V. I. xl, 1
 genus pecunia cupidius C. xxvi, 6
 agreste O. iv, 1
 nequam C. xxxiii, 13
 in omne genus ferarum more grassari E. xl, 10
 naturae curiosa oculos auresque ad se trahere lxviii, 18
 tantum capere V. I. xxxiii, 3. 3
 homines Italicos edocere O. v, 4
 ut senus mobilissimos interficere V. I. xxiii, 8
 in homines senes honorificos E. lxviii, 9
 hominibus sedis curare xlv, 6
 humanae conversationis ad exemplum lxviii, 3
 humanam post memoriam C. xxxix, 16
 humani generis deliciae x, 6
 humani status discarlarunt ab vestre V. I. lxviii, 2
 humanae mentes boni spe frustrate C. xl, 30
 humanis rebus extrudere E. lxviii, 19
 humanus C. v, 9
 humanitatis param xxxix, 26
- Honor** ix, 12. xxxiii, 21. 26. xxxv, 5
 honoris ab sede in Capitolium transire V. I. xxxii, 3
 gratia xii, 7
 honorem Caesaris alicui conferre C. xxxiii, 3
 Divi deferre xiv, 13
 immaturus here V. I. lxviii, 1
 ob honorem E. xiii, 6. xv, 8. xvi, 14
 honore Caesaris aliquem assumere xli, 12
 consulari fungi xii, 5
 eodem retinere C. xxiv, 6
 impartiri O. vi, 6
 materno diligere xvi, 3
 privati V. I. lxix, 1
 honorum auspicia capere C. xx, 30
 honestas despectatur i, 13
 in insignibus V. I. xxiii, 8
 honores divinos mortuo decernere lxxxv, 1
 non recte tribuere i, 3
 petere lxxii, 2
 honoribus amplissimis aliquem effere E. xvii, 3
 multis novisque decorandum quem censere i, 30
 munerare lxviii, 9
 primis fungi V. I. lxvii, 1
 honorare muneribus dignis xvi, 3
 honoratus annuo matronarum luctu xv, 6
 honorificus in omnes homines E. lxviii, 9
 honorifice sepeliri V. I. lxxviii, 6
 honorificentia anteire E. x, 3
 honestos praemiis memoriae frustrari non sinere C. xxxiii, 26
 honestissime consultare xxviii, 6
 honestas anxia habetur xx, 8
 ab honestate feliciter averti quam sol a suo cursu V. I. xxxv, 14
- Honorio** rempublicam quietam relinquere E. lxviii, 19
 honorio patre genitus lxviii, 1
- Horatius** Cocles V. I. xi, 1
 unus fugam simulavit iv, 7
 Horatii trigemini apud Romanos iv, 6
- Horrere** talia C. iv, 6. E. iv, 7
 horrescere insatiabilem sanguinis C. xvii, 7

- horror nimis corporis E. xii, 11 non horribilis anguis V. I. xxii, 2
- Hortari sitium lxxx, 4 hortante Domitio C. xxvi, 5 legati Moesia, Pannonique exercitus hortantium viii, 3 hortantibus perditis E. xliii, 3 ad hortandos suos egredi xliii, 4 hortatu socrus et uxoris xlv, 4
- Hortorum studiosus xxxvii, 1
- Hospiti obviam ire O. vii, 4 hospitem tantum et equam sumere V. I. xix, 1 hospitio benigne excipi O. iii, 1 recipere V. I. xlv, 1 hospitaliter excipi O. v, 3
- Hostia partum edidit C. xxvi, 3 hostias cum mactarentur xviii, 4 hostiarum pellibus occurrentes O. xxii, 1
- Hostilium Curiam constitinere V. I. iv, 3
- Hostilianus Perpenna imperator creatus E. xxx, 1 Hostiliano Augusta imperia decernere C. xxx, 1-2
- Hostilius (Aulus) Mancinus V. I. lix, 1 Numantiam deditus lix, 5 Hostilio duce iv, 5
- Hostia E. ix, 2 hostia dextram referre V. I. lix, 2 hosti adventanti obviam procedere C. xxxix, 11 insidias locare xl, 23 hostem aliquem judicare V. I. lxxxi, 5 appellare C. xxxi, 3 Deorum atque hominum appellare xvi, 10 facere V. I. xlii, 6 percutere in praelio vi, 9 in hostem arma ferre C. xl, 6 hoste devicto V. I. xxxix, 2 cum hoste manum conserere xxxi, 1 hostes Romanorum fidei Fidenates xxv, 1 sunt territi iv, 12 hostium aciem sustinere xi, 1 arcus hebetati liii, 1 cum irrisu xxxviii, 1 de manibus xxxiii, 9 dux xxx, 1 in leges fasces percutere lix, 2 magnam classem superare xxxix, 2 naves apprehendere xxxviii, 1 nece laetior C. xxix, 1 per media castra V. I. xlix, 6 praesidium depellere xlvii, 3 pruritione simulata C. xxxiii, 21 quidam xx, 1 retenti fere omnes xxxix, 15 hostibus magno terrori esse V. I. xxxix, 3 hostes amiove communes habere O. xiii, 3 cunetos tegere C. xli, 3 devovere Diis Manibus V. I. xxvi, 6. xxvii, 3 propinquare patefactum C. viii, 7 temere V. I. xxvi, 1 vincere xvii, 3 ad hostes explorandos xxxvii, 3 transfugere xliii, 5 adversum ... subito inopinatasque copias educere O. xiii, 1 in ... contendere C. xlii, 5 impetu facto V. I. xxvi, 5. xxvii, 4 hostibus fasces fugatisque O. xiii, 7. C. xxxviii, 3
- 3 ipsis atrociores amici E. xii, 3 pulsas C. xx, 18 ab hostibus cognosci O. ix, 1 obsideri V. I. xxxix, 3 protervi O. xviii, 5 recipere V. I. xlv, 1 cum ... configere xvi, 1 ex ... unus E. xliii, 3 hostilis civitatis muros ascendere V. I. lviii, 3 hostilia de praeda xxxiii, 8 hostilia praesidia dejicere xxxix, 1
- Hostus Hostilius fortissime dimicans cecidit ii, 7
- Humerum ad laevum cervice conversa E. xxi, 4 humero corpus filiae genere V. I. xxi, 3 humeris filiorum ad sepulcrum ferri lxi, 6 patrem gestare O. ix, 1-3
- Humi stratus victor C. xx, 26 humo depositus V. I. lxxi, 3 humatus est truncus lxxvii, 12 humati cineres exusti corporis E. xlii, 11
- Humilis ortus C. xx, 28 humili loco natus V. I. lxxvii, 1 humillimo loco ortus E. xxxviii, 4 humillimi quique superbia atque ambitione immodici C. xxxix, 6
- Hunni E. xvii, 3 Hunnos vincere xlviii, 5
- Hydrum (adversus) fortuna V. I. xxxv, 7 Hyeme aspera mediaque C. xlii, 5. E. xlv, 4 hyemales aquae C. xxxvii, 4
- Hyrcani legatos mittunt E. xv, 4

I.

- Jacere inter moles E. iii, 9 jacentibus parte plurima bonis C. xxviii, 8
- Jactare invidiosa per theatra et castris E. x, 4 palam xiv, 8. 10 jactantis ingenii esse i, 11 jactantibus cunctis i, 80 jactatur Nilo truncus V. I. lxxvii, 12
- Janitoris e tugurio produci C. viii, 7
- Janus et Saturnus conditores O. prior advenerat i, 3. iii, 7 Jani aedes patentes facere C. xxvii, 7 gemini portas claudere V. I. lxxix, 6 Janum claudere C. i, 3 Jano omissa O. iii, 2 regnante iii, 1 Janiculum montem urbi addere V. I. v, 2 occupare lxi, 2 primo impetu capere xi, 1 urbem ex suo nomine cognominare O. ii, 4. iii, 7 a Janiculo haud procul arcem constitinere iii, 1 in Janiculo sepeliri V. I. iii, 3 Januario addito iii, 1 Januaria ob festa convenire C. xvii, 10
- Icti consilio cuncta disponere E. vi, 2 Ictus fulmine O. xviii, 3. V. I. iv, 4 icto

Delph. et Var. Clas.

Ind. Aur. Vict.

H

- fodere V. I. iv, 6 ictum pulsu parietis
 juvare E. xlii, 6 ictu alicujus occidere
 C. xxxvi, 2 astantem transigere xxxix,
 14 fulminis interire E. xxxviii, 3
 gladii semet transigere v, 7 sanguinis
 extingui xvi, 5 suorum interire C.
 xxxix, 12 ictibus numerosis confodi
 viii, 7. E. viii, 5
 Idam petere O. ix, 1
 Identidem se recipere xvii, 2
 Idibus Quintilibus V. I. xxxii, 3
 Idoneus locus O. xxiii, 1
 Jejunium (per) sanguine frigescente E.
 xv, 5
 Ignavio Claudius C. iv, 1
 Ignis xvi, 12 in ignem præcipitare
 V. I. ix, 2 se abjicere E. xxxix, 4
 igni et aqua interdiceret V. I. lxxiii, 6
 continuo cæli facies conflagravit C.
 xli, 14 supposito E. xlvi, 2 tabalis
 consumtis C. xxxv, 7
 Ignobili servitute consensescere E.
 xxxii, 5 ignobiles in imperium im-
 missi C. xxiv, 9
 Ignominia causa equum alicui adim-
 mere V. I. liii, 3 ignominiam per
 summam viii, 6
 Ignorare C. ix, 3 parentes atque ori-
 ginem O. i, 2 verum C. xxviii, 9
 ignoratus tubæ usus O. ix, 8 igno-
 ratum fuerat V. I. lxxvii, 11 ignora-
 tio veteris historiae O. i, 4
 Ignoscere amicis V. I. lxxviii, 9 ignota
 prope virtus militibus C. xxxv, 10
 Ilum incendi juberet V. I. lxx, 3 Illo
 ab Antenore Achivis prodito O. ix, 1
 Illicere alicum viii, 5 illectis per dona
 militibus C. i, 1 ad illecebram non
 exerceri E. xlvi, 19 illecebris præ-
 miorum traducere C. xl, 7
 Illucescere cum cæpisset O. xix, 5
 Illudere C. iii, 9
 Illustris fama xxxiii, 26 illustrem ple-
 rique mortem Deciorum ferunt xxix, 5
 Illyricum C. xxxix, 26. E. xli, 20
 Illyrici ad munimentum C. xl, 8 ora
 xxxix, 30 Illyrico vires sunt suffectæ
 xiii, 6 Illyricum petere xxxix, 9 in
 Illyricum descendere xxxiii, 1 per
 ... bella fervebant E. xvi, 3. Illyrico
 imperio civium adjecto C. i, 2 in
 Illyrico imperator fieri xxxvii, 2
 Illyricorum indigenæ xl, 1 in Illyrios
 præmitti xxix, 1 per ... milites curare
 xli, 27 de Illyriis triumphare V. I. l, 1
 Ima summis toto orbe miscbantur C.
 xxxiii, 4
 Imago aurea E. xxxiv, 4 produci solet
 V. I. xlvii, 9 superposita E. xiii, 11
 Imbecillis eruditio C. xix, 3
 Imbellis xl, 20
 Imbrium tantum repente cælo effusum
 O. xiv, 2 imbribus tonitribusque
 disjectis xx, 1
 Imbutus foro, literis xx, 28 imbuti
 ruris ac militiæ miseris xxxix, 26
 Imitari aliquem C. x, 1 exemplum
 patris V. I. xxvii, 3 falso manum
 alicujus E. xxxv, 8 sacrificiis V. I.
 iv, 4 ad imitandum invitamento esse
 C. xli, 21 imitator Catonis V. I.
 lxxxii, 1
 Immani furore punire E. ii, 9 immane
 quantum C. xxxv, 7 immania animi
 obtegere iii, 7 immanior v, 14
 Immaturum honorem flere V. I. lxxviii,
 1 immaturo interitu permoveri C. iii,
 3 immatura morte præreptus V. I.
 v, 5
 Immemor juxta atque vecors C. iv, 1
 Immensus labor E. xiv, 4 in immensum
 vitæ proposito progrediente C. viii, 8
 Immerito E. ii, 3. xxi, 3
 Imminens exitum corvi auspicio discere
 V. I. lxxxii, 6 imminentiū scrutator
 C. xxxix, 48
 Imminutus numerus xxxix, 47
 Immitte prorsus ferumque ingenium xvii,
 4
 Immittere, qui domum diruerent V. I.
 xv, 3 immitte E. x, 4. xvii, 6 im-
 missus percussor V. I. lxxvi, 8 im-
 missum percussorem vultus auctoritate
 deterrere lxxvii, 5 immissio percussore
 lxxvi, 12 immissi in imperium pro-
 misque boni malique C. xxiv, 9 per-
 cussores V. I. vi, 9. lxxxii, 6
 Immodica laudis cupido E. xliii, 7 im-
 modici per luxum lasciviamque C.
 xxxi, 2 ob immodicas profusiones
 E. xli, 16 immodice grassari C. xx,
 13 parvus xviii, 1 prudens xxvi, 4
 timidus E. xlii, 7
 Immolare bovem O. viii, 4. V. I. vii,
 10. 13 scrofam O. xi, 2 immolata sue
 xii, 2
 Immortales Deos disceptatores contro-
 versie sumere xxiii, 1 immortalitatis
 famam confirmare xiv, 4
 Immutata per Constantinum pauca E.
 xiv, 11
 Impar tribus V. I. iv, 7 imparilis longe
 ævi societatem suspectam æstimare
 C. xiv, 9
 Impartiri honore O. vi, 6 impartuntur
 Cæsarea insignia Tetrico C. xxxiii,
 14
 Impatiens E. xiv, 9. xlii, 17 haud

mediocriter E. xli, 8 libidinis xxi, 5 libidine C. xxxix, 12 paululum E. i, 24 impatientius aliquid dolere C. vi, 2

Impeditas comestibus naves deprimere V. I. xli, 1 impedimento esse virtuti C. v, 3

Impendere xxxix, 48 largitiones militibus E. xvi, 9 impensus attineri Judæorum bello C. viii, 1 eruditus E. xiv, 2

Imperare C. xvi, 10. xx, 26. E. x, 4. xvi, 3. xvii, 1. xxii, 1. xlvii, 1 alternis V. I. i, 1 aurum habentibus xxxi, 7 biennio E. xxiii, 1 protinus O. xx, 2 imperantium conditionem prudenter exprimere E. xii, 3 imperandi cupido inceserat Ingebum C. xxxiii, 2 imperari sibi soli putare V. I. xlvii, 3 imperati obsides Persarum regi C. xiii, 3 imperitandi ardore agitari xl, 2 imperator V. I. lviii, 4. C. xxviii, 6. xxxiii, 14. xxxiv, 5. xxxix, 32. E. xl, 2 appellari C. xxii, 1 creari E. iv, 4. xxi, 2. xlv, 10 decennii C. x, 5 designari E. xxxiv, 2 effici iv, 2. xviii, 2. xxix, 5. xxxi, 1. xxxv, 3. 7. xlii, 10. xlviii, 1 fieri C. v, 1. xlii, 6. E. xl, 2 vel sanctiori nomine Augustus pro rege appellari i, 1 vitam reipublicæ dono dedit C. xxxiv, 5 imperatoris boni studium E. ix, 16 nomen recusare V. I. xlv, 5 optimi nece amentior C. xi, 1 imperatori viro nupta iv, 9. E. iv, 4 imperatorem adesse jubere C. xx, 25 confirmare xl, 5 creare xxxvi, 1 decet stantem terris excedere E. ix, 18 deligere C. xxxv, 9 facere xxxiii, 14 reputare E. xv, 3 Romanorum opprimere V. I. lxxi, 1 solari C. xxix, 5 tanti ordinis primas habere, præfari E. xxxiv, 3 imperatore ipso clarius nihil C. xlii, 24 imperatores xxiv, 7 creati E. xiii, 1 effecti xxxii, 3 imperatores duos pulsos comperire C. xl, 16 imperium clemens xli, 18 conversum xi, 11 ereptum senatui xxxvii, 5 insulæ xxxix, 39 ne ad optimos nobilium transferretur xxxiii, 34 oggeritur E. xlv, 3 quinquennii C. xl, 11 imperii auctoritatem fœdare E. xii, 7 celsi sub nomine xlii, 16 commissi diem sequi xli, 14 cupidus xii, 3 cupiens xxxix, 13 in partem asciscere, cooptare E. xii, 9. xvi, 5 insignia ad aliquem destinare C. xxxii, 28 insignibus correptis V. I. lxx, 2 jura devenere penes Constan-

tinum E. xli, 1 jura suscipere iv, 11 sexennio perire C. xvii, 8 sexto anno interire xxxii, 5 summam habere V. I. vii, 10 totius fortuna pessumdata E. xlii, 4 tricesimo secundoque anno C. xli, 16 imperio civium adjici i, 2 moles molestiæ inest ix, 3 Romano fines dati iv, 2 imperium adipisci xx, 1 assequi favore xiii, 12 agere iii, 1 alicui dare, concedere V. I. i, 1. lxxx, 3 arripere E. xiii, 6 augere C. xx, 14 Augustum regere xlii, 19 avide approbare xxxiv, 1 capere viii, 2. x, 2. xii, 2. xxix, 3. xxxii, 27. xl, 4. E. x, 8. xli, 3 committere xlvii, 3 complexi C. ii, 1 conscendere xx, 28 corripere E. xi, 9 deferre C. xvii, 10 denunciare E. xiii, 10 eripere C. xxxix, 11 ereptum ire xxxiii, 8 filio procurare E. iv, 11 invadere C. xx, 9. xxxvi, 2 liberia parere xxvi, 4 orbis agitare V. I. xxxv, 1 per scelus extorquere C. xxxix, 41 perdere E. xlviii, 7 ponere C. xxxix, 47 quæreret civibus V. I. vii, 14 recte administrare vii, 5 regere C. xi, 12. E. xi, 14 sibi deberi præsumere xlviii, 4 sibi delatum cognoscere C. xxvi, 6 sumere E. xxxix, 1 suscipere xii, 2. xiii, 3. xviii, 1. xxxvi, 1 tenere xxxiv, 5 ad imperium ascisci C. xiii, 10 conspirare militiæ gradu xxix, 1 pervenire E. ix, 3 recipiendum rogari xxxix, 6 ante . . . suntum ii, 3 in . . . asciscere C. xvi, 1 cogi xlii, 14 cooptari xli, 8 immitti xxiv, 9 post . . . biennii xxxiii, 12 augustum xli, 1 imperio æquari V. I. xliii, 3 alicujus occidi lxxvii, 10 annos viginti acto C. xiii, 10 decedere viii, 5 fungi xxiv, 7 hausto xxxix, 21 modesto uti xxxi, 3 omni uniforme institutum tenere E. ix, 15 orbis divisio V. I. lxxvii, 8 partito C. xxxix, 30 sexaginta dierum quasi per ludum uti E. xxxvi, 2 sumto C. xxxiii, 17 vix retento xxii, 4 de imperio nihil mandare E. xliii, 4 obtinendo contentio est orta O. xvii, 4 Romano actum erat V. I. xlviii, 1 ex . . . tanquam C. iii, 18 in . . . positus E. i, 3 sibi socium asciscere xlv, 4 sub . . . nullus liber habetur C. v, 14 imperia concessere xx, 24 difficile concordiam custodiunt E. xli, 5 suat ludibrio C. xxxiii, 10 imperis libertorum et conjugis subjectus E. iv, 3 imperia Augusta alicui decernere C. xxx, 1 remissa promptius quam utilia

- defendere C. xxxiv, 8 imperialis molestias magnitudo E. ii, 7 imperiales fasces sponte relinquere xxxix, 5
 Impetrare V. I. xl, 4 amicitiam societatemque Latinorum O. xv, 4 colloquium secretum V. I. xxviii, 2 veniam lacrymis, precibus xxxi, 3 impetrata redemptione lv, 2 impetrato ultimo filias alloquitur xxi, 3 impetratis legatis xxiii, 7
 Impetum mentis artificio quodam regere E. xiv, 6 ventris differre xii, 7 impetu in hostes facto V. I. xxvi, 5. xxvii, 4 irrevocabili ferri xvi, 2 Persarum sustento C. xlii, 21 primo Janiculum capere V. I. xi, 1 sanguinis expirare E. xlv, 8 ad impetum Persarum arcendos C. xxxix, 33
 Impiger bello xvii, 2 impigre decertare xxix, 5
 Impios (in) odium commovere xvii, 1 impias sedes dare xxxiii, 31 impie bonis demi xxxiii, 26
 Implacabilis delictis xx, 20
 Implana (inter) urbis xxvii, 2
 Implorare percussorem v, 15 praesidia alicujus xxiv, 4
 Imponere bello finem V. I. xli, 1 contumeliam C. xx, 34 dextram aris V. I. xli, 3 diadema lxxxv, 1 exercitui xxxi, 1 leges victis xlix, 14 pedem cervicibus E. xxxii, 6 imponi acerbitati C. xx, 10 imposita zona navem movere V. I. xlvii, 2 impositum diadema E. iii, 8 nomen C. xxxix, 18 impositos alveo pueros in Tiberim abjicere O. xx, 3
 Importuna ministeria E. xlii, 20
 Impotentior natura C. xl, 21
 Improbi xxxiii, 26. E. iii, 6 improbae mulieres C. xxiii, 1 improbas exactiones detestari E. xlii, 21 improbe absurda C. xx, 34 dominationem occupare xli, 27 suadere xxxiii, 15 improbari a senatu V. I. xliii, 7 improbatum foedus xxx, 4. lix, 4 improbatu utroque consilio xxx, 4
 Improvisos Gallos interfectione occidere xxiii, 9
 Imprudens lxxv, 5 imprudentibus mitissimus videri C. iii, 16. E. iv, 2 imprudentia conjugis regendae C. xvi, 2 Impuberem propter aetatem V. I. xiv, 6 Impudicitias infamari lxxviii, 1
 Impulsor C. xviii, 2. E. xxxviii, 4 impulsores xi, 11 impulsus O. x, 4
 Impunita ne quidem parva atrocitiam pati C. xx, 21
 Impurus manum trepidantem adjuvans E. v, 7
 In amicos fidus E. i, 18. xlvii, 3 consilium ascisci C. xl, 9 dies aegeri xxiii, 2 extremis terris xix, 3 facinus procedere xix, 3 haec tempora xx, 5 incensu dignitas E. xlviii, 8 inimicos vehemens xx, 6 immensum C. viii, 8 imperii partem asciscere E. xvi, 5 imperium cogi C. xlii, 14 cooptari xli, 9 imperio positus E. i, 3 insidias delabi, deduci V. I. xiv, 3. xxx, 1. E. xliii, 2 insignibus honorum V. I. xxiii, 8 Italiam devenire O. i, 3 geri C. xli, 1 pervehi O. i, 5 iudicium vocari V. I. xx, 4 jus provinciae redigere C. v, 2 labem publicam xx, 13 morem coelestium E. xv, 3 omnem aetatem C. ii, 1 Peras proficisci E. xliii, 1 progressi C. xxxv, 1 tendere xli, 16 praesens xxiv, 3 Quodas bello prospere gesto xvii, 2 supremis E. xvii, 2 tanto viro C. xvi, 6 usque Africam permeare xxxiii, 3
 Inanem spem videre xxxiii, 20
 Incautus E. xli, 21 incautus persequi xlii, 5
 Incedere habitu Deorum iii, 4 inter consules iv, 8 truci fronte xxi, 4 incessu communem se praebere xviii, 5 incensere vultum alicujus conno fimoque viii, 4 incessit libido cives C. iii, 14 incesserat Ingabam imperandi cupido xxxiii, 2
 Incendere classem O. x, 4 domum V. I. lx, 2 incendi jubere Ilium lxx, 3 incendium Romae per triduum fuit E. x, 12 incendio concremari xvi, 2 consumi xi, 4 urbem tollere decernere C. v, 14 incendia sunt facta E. xiii, 12 incendiis veteribus deformis ix, 8
 Incertum per tenebras C. xxxiii, 21 quo suaseri xli, 22 qua causa xxxix, 36. xli, 11 incerta prorsus omnia experiri xx, 20
 Incestam mentem pravamque putare xvii, 7 incesti falso suspecta V. I. xlvii, 2 ob incestam se Jovem asserere E. iii, 5
 Inchoata opera absolvere C. xi, 4
 Incidere exitia postrema E. ii, 7 in eandem fortunam V. I. x, 1
 Inciens scrofa O. xi, 2
 Incisus a semetipso venis E. xxxvi, 2 fistulis V. I. lxxiii, 10
 Incitare adversum aliquem iv, 10 incitante maxime legato Parthorum C. v, 14 incitari V. I. vii, 17
 Inclamare voce quam maxima E. xii, 10

- Inclinare E. xx, 5 inclinante parte V. I. xxvi, 5 inclinante cornu xxvii, 3
 Inclusæ boves O. vii, 3
 Inclyta urbs C. xxxviii, 3 inclytos inter amnes gentes xliii, 3 inclyta xlii, 23
 Incognitus census V. I. vii, 8 incognita ferarum species E. i, 25 incognitum quid hominibus gignere xvi, 4 visebatur xxxv, 5
 Incolere jugera quingenta O. xii, 5 ad incolendum non parvum agri modum accipere v, 3 incolarum munimentum C. xxxix, 39 incolas prope efficere xxxiv, 3
 Incolomis V. I. xxvi, 2 ab incolomi negotia perfici possunt E. xvii, 2 incolumem relinquere O. x, 1 incolumes reliquias perducere V. I. xlix, 6 incolumitatis fidem dare O. xvi, 5
 Incommoda ambulantis radix V. I. xxxi, 6 incommodo esse C. iii, 7
 Incomta naturæ bona xl, 13
 Incondite xx, 34 promi xix, 2
 Inconsulte gloriæ patribus xxxviii, 3 imperium repetere xl, 21
 Incorruptis artibus tantum posse xxv, 11
 Incredibili diligentia exequi E. xv, 5 incredibile dictu xliii, 21
 Increpare aliquem xli, 12, xlii, 21 fortunæ C. xx, 12 gravissime V. I. xxxi, 5 increpantibus patribus lenitatem E. xii, 7 increpari xxxix, 7
 Inculca justitia xl, 15 inculti indigenæ O. iii, 1
 Incumbere liberalibus studiis i, 20 stolidæ dominatui C. xl, 17
 Incunctanter copias educere O. xiii, 1
 Incuria E. i, 5 incuria ministrorum effluere C. xxxiii, 20 incuriosus laudis E. xlii, 21
 Incursum valido cerebri, parietem pulsare i, 15
 Incurvatus xxxii, 6
 Incutiendæ monetæ in formam usum ostendere O. iii, 4
 Indagari pertinacius E. xv, 6
 Inde V. I. ii, 9, xlix, 17, E. xliii, 2
 Indecenter expavescere V. I. xx, 1
 Indiam (ad) pervenire ingentibus victoriis E. xxxv, 2 Indi dona miserunt V. I. lxxxix, 5 legatos mittebant C. i, 6, E. i, 9, xv, 4
 Indicare nomen suum O. xx, 1 indices reliqui cæduntur C. xxvi, 5 indicium proferri O. xvi, 5 indicio educatoris Faustuli comperto xxi, 2 indicium lugentium deformis E. i, 15
 Indicere bellum alicui V. I. iv, 1, E. i, 10 provincialibus aut senatui xvi, 9
 Indigena C. xli, 20 indigenæ Fauni O. iii, 2 Illyricorum C. xl, 1 rudes incultique O. iii, 1
 Indigetem Patrem appellari placuit xiv, 4
 Indignis rebus irasci E. xlviii, 13 indigna multa pati V. I. xxxvi, 2 indigne ferre O. xliii, 5 indignatio nimia E. xlii, 17
 Indocto patre ortus C. xx, 5 indocti misti bonis ix, 13 indocile genus O. iii, 3
 Indomitæ libidinis catula E. xxxiii, 6
 Inducere aquam Anienem in urbem V. I. xxxiii, 9, xxxiv, 7 egestatem annonæ C. iv, 3 ritum colendorum Deorum religiosæque O. iii, 3 induci in republicam C. xliii, 11 inducta lex nova pensionibus xxxix, 32
 Inducere cervici torquem detractam V. I. xxviii, 4 indutus aureo paludamento E. iii, 9 induta plebs pileis manumissionum v, 10 indumentum militaris usus C. xl, 25 indumentum regium afferre E. xli, 7 indumenta in talos demissa largiri C. xxi, 1 regia ad aliquem dirigere E. xxxiv, 2
 Indulgere E. xii, 4 vehementer vitiiis i, 27
 Indum inter et Euphratem gentes C. xliii, 3
 Industriam forensæ virus ac pestem publicam nominare E. xli, 8 industria consequi V. I. vi, 5 ejici liv, 2 longe nobilis haberi C. viii, 4 de industria xvi, 5 ex . . . iii, 5, x, 8, E. x, 10
 Inedia refici C. xxxix, 6
 Inerat huic parsimonia xli, 2 unversos utriusque partis dirimendi prælia cupiditas O. xiv, 2
 Inermes armato resistere, periculosum existimare C. xxv, 2
 Iners domi videri xi, 3, E. xi, 2 inertes prudentibus sunt misti C. ix, 13
 Infamis in adolescentem E. vi, 2 infamari impudicitia V. I. lxxviii, 1 ne verbo quidem lxxxii, 4
 Infectus vitia E. xlv, 5
 Infensus C. ii, 1, E. ii, 4 ab infensis legionibus exceptus xlvii, 7
 Inferos Deos precari C. xxxiii, 31 inferior adversus laborem E. xl, 20 copias C. xiv, 2 inferior Pannonia xxx, 1 infimo turpe C. xx, 24
 Inferre O. i, 8, iii, 7 bellum alicui V. I. iii, 2, lxxxv, 4 inferri ex Ægypto E. i, 6 sepulcro alicujus xl, 3

- ut inferretur omne vinum agri Latini O. xv, 2 inferias alicui ferre V. I. lxxxvi, 3
- Infestus** adventus lxxvii, 9 literis E. xli, 8 infestum genus hominum fortunæ aratorum C. xxxiii, 13 infestæ agris species lecutarum E. xvi, 3 infesta libertati facta xlviij, 12 infestiores viri C. xxxix, 12 infestantibus Germanis maria xxxix, 20
- Infinitus** numerus E. i, 28 infinitas hostium copias delere xlii, 13 infinita alia xv, 8
- Infirmus** adversus pecuniam ix, 7 infirmo corpore V. I. hiii, 1 infirmus adversum pecuniam C. ix, 6
- Infrequens** ob amorem mulieris V. I. xliii, 5
- Infusato** ære O. xiv, 2
- Infusum** aurum V. I. x, 2 infuso plumbo lxxv, 6
- Ingebum** devincere C. xxxiii, 2
- Ingenium** lv, 5. xix, 3 fluxum xxxii, 4 ne insolesceret victoria xxxix, 12 quantum est xxxix, 5 stolidum xlii, 7 ingenii asperis atque lascivi E. xvi, 6 cælestis existere xvi, 2 jactantis et levissimi esse i, 11 ob tarditatem V. I. xxviii, 1 tarditate assequi non posse E. xlii, 18 ingenium exercere C. iii, 8 immane probare E. xiv, 9 invidum callide tegere xiv, 6 ingenio ad repentina longe acriore C. ii, 1 blandissimus E. xlii, 10 diro atroque C. xli, 26 immitti prorsus feroque xvii, 4 lætus E. xlv, 3 modestiore angî C. xx, 32 per licentiam corrupto v, 3 pessimo, truci, avaro, insidioso E. ii, 4 præstanti C. xli, 20 sapientissimus V. I. xlv, 6 solers E. xlv, 5 stolidior C. xli, 26 supra ævum xxiv, 2 in ingenio remissio xiv, 8 summo xli, 21 ingenia iii, 8. xx, 4 ingenia absoluta longo otio non corrumpuntur xiv, 2 adulta gloriæ studio progressa longius xl, 15 miranda E. xlii, 2 simpliciora diligere xlii, 8 stolidorum agunt proinde uti monitores sunt C. iv, 1 ingenuorum puerorum insignia V. I. vi, 9 ingenuarum artium ludum instituere C. xiv, 2
- Ingens** globus E. xliii, 8 ingentem animum avocare C. xli, 12 ingens belli scientia xxxvii, 2 literarum ac negotiorum scientia E. xliii, 5 multitudo V. I. xxix, 3 ingenti expectatione venire E. xxiii, 3 ingens desiderium C. xxii, 2 malum tributorum invec-tura xxxix, 31 ingens simulacrum mirari V. I. xxii, 2 ingenti auro ad se transferre E. xvii, 6 prælio vincere V. I. lxxxviii, 8 ingentes oculi E. xlviii, 8 ingentes per victorias xxxv, 2 ingentibus donis efferre xvii, 3 promissis animos militum pertentare xii, 7 Ingerere pueris cibum ore pleno O. xx, 4 Ingratos execrari E. xlviii, 12
- Ingressi** annos septem et septuaginta i, 29 castra vi, 3 in pontem navigiis compositum xl, 7 provinciam V. I. li, 1. lxx, 2 Romam C. vi, 1
- Inhabitare** Galliam E. xlii, 7
- Inhorrescere** vim tantæ severitatis C. xxiv, 4
- Inhumanus** xl, 19
- Injicere** metum mandati exiti xxxiii, 20 stupra puberibus xiv, 6 injectus metus C. iv, 7. xxxix, 45 injecto laqueo viii, 7
- Inimicus** V. I. lvii, 1 cum inimico amicitiam jungere i, 2 inimicorum famæ subici E. xii, 3 inimicos trucidare V. I. lxxviii, 2 inimicis cæsis lxxvii, 6 inimicitias oblivisci E. ix, 2 Inique dividere prædam V. I. xxiii, 4
- Inire** amicitiam fœdere O. xiii, 3
- Initia** Cereris percolere C. xiv, 3 febrî præbere E. xii, 11 initiari e Græcis literis lxxviii, 3
- Injuria** V. I. xix, 2 injuriæ obnoxia ætas xiii, 4 injuriam ulcisci lxxvii, 6 injuria accepta E. xviii, 5 verborum accendi xi, 9 de injuria tacere V. I. lv, 2 injuriam ultores O. xix, 7 injurias avitas persequi xix, 4 injuriis servilibus affici E. xiv, 8
- Injute** nulla libidine pollui xlii, 19 injuste condemnare V. I. i, 3
- Innocentium** paucioribus vario facinore cæsis C. iii, 8 innocentia tantum xvi, 7 innocentia usque eo fidens xlii, 9 ad innocentiam veterum pervenire xx, 7
- Innoxius** xxvi, 4 innoxios fictis criminibus occidere E. xxxviii, 7 innoxia ingenia lxxviii, 9
- Inopia** ærarii C. ix, 6. E. ix, 7 fisci iv, 9 ob inopiæ frumentariæ suspicionem xv, 9
- Inopinabilis** res C. xxxix, 15 inopinatos adversum hostes copias educere O. xlii, 1 inopinato ferri C. xxix, 2
- Inquinare** se omnibus sceleribus E. xxxviii, 7
- Inquirendum** (ad) dilatione petita O. xvi, 3 inquisito per colloquium xlii, 2
- Insatiabilis** C. xxxix, 6 insatiabilem sanguinis horrescere xvii, 7

- Inscitiam per immodicam E. xli, 8
 Inscribere sepulcro V. I. lxxvii, 12
 Inscriptus liber O. i, 6 inscriptum
 est in arca lapidea V. I. xlii, 6 ob
 inscriptos multos aëdibus titulos E.
 xli, 13
- Insectatio Dirarum xxi, 3
 Insequi fugientem C. xix, 4 insequentes
 frustrari E. xli, 2 singulos per inter-
 valla interficere V. I. iv, 7 ab inse-
 quentibus firmari C. x, 2 removeri
 xi, 2 insecutori metu O. xvi, 1
- Insidere equis V. I. xxxii, 3 galææ
 xxix, 2 insidiarum metus C. xxxiii, 1
 insidiis subjectus xxvi, 4 insidias
 hosti locare xl, 23 parare E. x, 11
 statuere festinantibus V. I. xxx, 3
 in insidiis deduci xxx, 1. E. xliii, 2
 delabi V. I. xiv, 3 per ... occidi E.
 xxxviii, 4 insidiis alicujus extingui
 C. xxxviii, 6. E. ii, 10 decipi V. I.
 xlv, 7 hostium claudi xxvi, 1 inter-
 cipi C. xl, 23 multiformibus privi-
 gnos interimere E. iv, 11 opprimi C.
 iii, 1 perire xxvii, 8 insidiari invicem
 v, 12 ad insidiandum opportunum
 tempus nancisci O. xxii, 2 insidiosum
 ingenium E. ii, 4 insidiosæ deditus,
 quæ odio sunt C. ii, 1
- Insignis corpore E. xlv, 3 vir C.
 xxxix, 23 insigni laude celebrare
 V. I. lii, 3 insignia arma dono dare
 E. iv, 8 insigne potestatis pugionem
 dare C. xiii, 9 regni capiti nectere
 iii, 12 insignia Cæsarea impartuntur
 Tetrico xxxiii, 14 ingenuorum puero-
 rum V. I. vi, 9 insignia dominationis
 induere C. xxxix, 23 imperii ad ali-
 quem destinare xxxii, 28 ad insignia
 dominatus procedere xix, 1 insignibus
 imperii correptis V. I. lxx, 2 nullis
 uti lxvi, 3 sumtis xvii, 1 in insignibus
 honorum interficere xxiii, 8 insigniter
 bello gesto C. xxvii, 8
- Insinuare se in familiaritatem O. v, 3
 vitam moreaque feris mentibus iii, 3
- Insistere hæstæ V. I. xxvii, 3
- Insitivis artibus crescere C. xi, 13
- Insolens fiducia meritorum E. ix, 3
 insolens ingenium ad ostentationem
 sui E. xiv, 6 per injurias C. ix, 13
 insolentior truci scelere E. xii, 8
 insolenter affirmare xl, 17 insolentia
 posteriorum C. xiii, 6 insolentiæ ne-
 mini esse xxxv, 12
- Insontium cruciatus modum non fecere
 xli, 4 insontes atrocis punire ii, 1.
 E. ii, 9 persequi xxv, 2
- Inspici præcipere fatales libros xxxiv, 3
- Instare xlvii, 3 instans uxoris partus
 xlv, 2 instantibus patribus xv, 6
 instantissimæ præclaris literarum stu-
 diâ deditus x, 2
- Instinctu alicujus in exilium agi V. I.
 lxxxi, 4
- Institnere xxxii, 3 boves in Græcia
 O. vii, 1 ceteros paritorum præside-
 que C. ii, 4 equitum centurias tres
 V. I. ii, 11 ferias Latinas viii, 2
 flamines, sacra iii, 1 hæredes æquis
 partibus O. xix, 1 ludos magnos
 V. I. vi, 8 manus ferreas xxxviii, 1
 mœnia C. xxix, 1 multa nova E. ix, 8
 populo usum porcinae carnis xxxv,
 7 vectigal Salinarum V. I. v, 2 usui
 lavandi C. xvii, 3 institui a muliere
 matura ad uxorem E. xxxiv, 1 hæres
 V. I. lxxix, 1 literis Græcis xlvii, 1
 institutus haud mediocriter literis E.
 xlvii, 4 regni hæres C. xiii, 13 insti-
 tutum opus ad lavandum xl, 27 insti-
 tuti ad explorandum xxxix, 45 insti-
 tuta manibus olera visere E. xxxix,
 6 institutum uniforme omni imperio
 tenere ix, 15 instituto pessimum cogere
 C. xl, 24 ad instituta veterum E.
 xli, 9 institutio quanta fuit C. xxxix,
 28 institutione Romana satis cultus
 E. xlii, 11
- Instruere bellum anceps diuturnumque
 C. xxxii, 5 instructus sufficienter
 Latinis literis E. xx, 7 vir cunctis
 artibus virtutibusque E. xxix, 2 in-
 structos militariter Trojanos animad-
 vertere O. xiii, 2 ad instruendam
 vitam aliquid conferre i, 2
- Instrumentam regii cultus distrahere E.
 xvi, 9
- Insula ingens repente emersit C. iv, 14,
 E. iv, 10 insulæ imperium C. xxxix,
 39 insulam Capreae quærere ii, 2
 Cyprum speciei regni capessere xli,
 10 ad insulam Delum pervahi O. ix,
 5 in ... proximam desilire V. I. xxii,
 3 relegare E. i, 29 per ... transver-
 sam murum docere C. xx, 18 in
 insula Meninge E. xxxi, 1 insulæ
 Græciæ occupare V. I. liv, 1 omnes
 occupare lxxvi, 4 apud Ægates,
 insulæ inter Siciliam et Africam,
 naves deprimere xli, 1 insulas intra
 Italianam Africamque decedere xli, 2
- Insulitate offendere C. xl, 12
- Intactis cultoribus ix, 9
- Intecto corpore semet dare xxi, 3 in-
 tegumento esse O. xiii, 2
- Integer V. I. iv, 7. lxxi, 2 sensu E.
 xlv, 8 integritate superare C. xlii, 4

- Intelligere** O. i, 4. 9. xxiii, 4. V. I. xviii, 3. C. xx, 13. 21. E. xlviii, 2
 mortem sibi adesse C. xxxiii, 28
 omnia septa V. I. lxxviii, 4 regnum
 portendi vi, 4 summam dignitatem
 portendi vii, 2 intellecta re iv, 12
Intemperans ad vescendum E. vi, 2
 intemperantia cibi xlv, 9 intempe-
 rantiae mutatae signum proferre x, 8
 intemperanties ad somnum C. i, 4
 intemperata nocte xxxiii, 21
Intempesta nocte V. I. xxvi, 2. xlix, 2
Intendere E. xx, 5 animum ad aliquid
 xlvii, 5 ab intendentibus cedi liben-
 ter accipere i, 23
Inter causam C. xvi, 5 colloquia E. xii,
 5 congressum C. xvii, 6 Divos re-
 ferri xx, 30 exordia xxiv, 6 fami-
 liares xvi, 5 inclytos annes Indam
 et Euphratem xiii, 3 pugnandum
 V. I. xxxviii, 1 se armari C. xxiv, 9
 se bellum accipere quasi mandatis
 xx, 32
Intercausae ab suis caedi xxxi, 2 apud
 intercausam ab exercitu suo caedi E.
 xxxi, 1
Intercausam apud oppidum vincere V. I.
 lviij, 2
Intercedere liij, 2 intercedentem sum-
 movere lxxiii, 1 intercedente Octa-
 vio lxiv, 4
Intercipere classem lxxvi, 5 exitio C.
 iii, 3 regnum V. I. vi, 5 victoriam
 alieno labore quaesitam lx, 1 intercipi
 viribus exesis E. xv, 5 interceptus
 Aeneas nunquam comparuit O. xiv, 3
 intercepta pecunia frans, neus V. I.
 liij, 2. E. xi, 11 interceptis commea-
 tibus Italiam vexare V. I. lxxxiv, 2
 intercepta a praedonibus ossa perie-
 rant xlv, 6
Interdicere aqua et igni lxxiii, 6
Interesse E. xxxix, 7 bello Macedonico
 V. I. lii, 2 contubernio patris C.
 xxvii, 1 fluxu cultu Venetioque iii,
 11 fugae non pugnae V. I. lxxviii, 3
Interrumpere conjugem lx, 2 duces Sen-
 nesam xxiii, 6. xxv, 1 iumenta pub-
 lica E. xli, 2 legatos V. I. xxv, 1
 Octavium lxxix, 1 per satellites C. iv,
 3 Q. Popedium V. I. liiij, 1 senam
 nobilissimos xxiii, 8 singulos inae-
 quentes per intervalla iv, 7 interfecti
 cum essent Latini consulem lxxvi,
 12 interfici O. xxiii, 3. V. I. i, 4.
 lviij, 6. C. vi, 2. xxxv, 8. E. xli, 23 a
 milite xxi, 6 ab exercitu xxviii, 2
 certa die V. I. lxxvi, 3 lapidibus et
 tegulis lxxiii, 11 manu servi lxx, 6
 per dolum vi, 9 servi fraude E. xxxv,
 8 tumultu militari xxiii, 5 inter-
 fecto Amulio O. xxi, 2 Caco vii, 4
 Caesare V. I. lxxxi, 5 Lauso O. xv, 3
 Mario V. I. lxxv, 9 interfecti suat,
 per quos creati fuerant C. xxii, 4
 interfectis scelere principibus xxxvii,
 3 interficiendum aliquem alicui tra-
 dere V. I. lv, 2 duces curare lxx, 1
 sese fidissimis ministrorum offerre E.
 xiv, 12 interfecto filii sororis xxxv,
 9 interfectores Domitiani xii, 7
Interjecto anno V. I. xxxv, 12 inter-
 jectum parvi temporis languescere E.
 xlviii, 15
Interimere O. xiii, 6. E. xx, 2 conju-
 gem veneno C. iv, 11. E. iv, 11
 matrem v, 5 privignos insidiis multi-
 formibus iv, 10 uxorem suam xli, 12
 interiam xxxiv, 5 interimendum ali-
 quem curare O. xix, 3
Interire C. xvi, 14. xx, 32. xxx, 2. E.
 ix, 17. xxvi, 1. xl, 11 ab suis C.
 xxxiii, 19 apud Caenofrurium xxxv, 8
 febri E. x, 15 fulminis ictu xxxviii, 3
 ictu suorum C. xxxix, 12 morbo
 V. I. lxxv, 12 pari modo C. xlix, 5
 senecta viridiora, tabe xiv, 12 suis
 manibus E. vii, 2. viii, 5 veneno x, 5
 interit mater perversa v, 12 interitus
 V. I. ii, 7 civitatum E. xvi, 3 Galli-
 narum C. v, 16 interitu alicujus
 exultare E. v, 9
Intermissione occidere V. I. xxiii, 9
Interpellari a nullo O. ix, 1
Interpretari vitia potiora fuae C. xxviii, 5
Interregnum V. I. iii, 1 interregni spe-
 cies evenit C. xxxv, 12. E. xxxv, 10
Interrogari E. i, 23
Interrumpere rem divinam O. xii, 2
 deac interrumpetur pens a tergo
 V. I. xi, 1
Intervallum longum C. xxxiv, 2. xlii, 12
 per intervalla singulos inaequantes
 interficere V. I. iv, 7
Intervisse pecuniam argui xxxiii, 8
Instabilior C. vi, 2
Intestinae clades xxxix, 48
Intorquere talum V. I. lxx, 5
Intra Dalmatias imperator creati E. iv,
 4 Italiam V. I. xli, 2 Palatium C.
 xxvii, 6 paucos dies V. I. v, 5 sex
 menses xlii, 2 urbem C. xxxv, 6 in
 interioribus locis urbem coadese O.
 i, 5 intima penetrare, ib.
Intrare urbem V. I. xxiii, 8
Introducta Romae aqua Claudia E. iv, 5
 introductum jus C. xvi, 11
Introire urbem V. I. xxxiii, 4. lii, 1

- introierant urbem Livius triumphans, Nero ovans V. I. xviii, 4
 Intueri presentia O. xxiii, 4
 Invadere avidius cibum gravis ac plurimæ carnis C. xx, 9 consulatum V. I. lxxviii, 1 dominatum E. xxxii, 4 imperium C. xxxvi, 2 mensas sacratas O. xi, 1 mentem C. v, 9 opportune xxxviii, 2 potentiam vii, 1 regnum E. xxvi, 1. xlv, 7. xlvi, 7 temere C. xxxvii, 6 tyrannidem E. xlvi, 4 ab invasoribus orbem Romanum receptare xxxv, 2
 Invehere Romam C. xxvii, 7 invehi in urbem E. xiii, 11
 Invenire bella xlvi, 10 caput hominis V. I. viii, 4 inveniri xxxix, 3. lvi, 10. lxxvii, 5. lxxv, 1. E. xxix, 3 inventum Græcorum C. v, 5 inventum alicujus vehementer arguere E. i, 16
 Invenuste V. I. lxxxiv, 3
 Investigare Laviniam O. xvi, 3
 Inveterati juris custos E. xiii, 9
 Invia paludibus regio i, 4
 Invicem insidiari C. v, 12
 Invidia cædis V. I. lxxi, 13 veteranorum lxxxii, 6 invidiæ esse C. iii, 16 subtrahi V. I. lxxiv, 9 invidiam magnam alicui confare O. xvi, 2 sustinere V. I. lxxv, 2 vereri lxxxii, 2 in invidiam venire lxxvi, 10 invidia rerum gestarum angere C. xvi, 5 ex invidia pecculatus reus V. I. i, 1 rei E. xliii, 4 invidus occulte i, 21 invidum ingenium xiv, 6 invidiosum se videre apud cives V. I. iv, 10 invidiosa jactare E. x, 4 invisus plebi V. I. lxi, 3
 Invitamento esse ad imitandum C. xli, 21
 Inulta cædes fuit xxxiii, 22 inulto scelere ix, 3
 Inundavit Tiberis diluvii facie xxxii, 3. E. xiii, 12 inundatio Nili i, 4 inundationes fluminum xvi, 3
 Involutum Ægyptio velamine caput V. I. lxxvii, 13 involutis sinistris manibus O. xiii, 2
 Inustus rogo V. I. lxxvii, 12
 Inutilem cernere gladium C. xvii, 5
 Inuus O. iv, 7
 Jobum Latini etiam Ascanium appellaverunt xv, 5
 Joco eleganti aliquem aspergere E. xxxv, 7 militari conclamare xxv, 2 respondere xiv, 7 jocorum pleraque C. xi, 6 joca seriis admiscere E. ix, 17 a jocularibus nominati ii, 2 jocularibus responderi contumellis ix, 3 joculariter huic dictum C. xxxiii, 11 Jotapiani ora inopinato feruntur xxix, 2 Jovianus E. xliv, 1. 2
 Jovius C. xl, 1 Jovio Alexandriam profecto xxxix, 33 in consilium ascito xl, 8 Jovium cognomentum Valerio accessit xxxix, 18
 Iram aliquantulum frangere O. xvi, 3 differre C. xxxix, 12 ira commotior xx, 1 irarum memor O. xiv, 1 iracundus leviter E. i, 24 irasci rebus indignis xlvi, 13 sine noxa ac periculo cujusque xlvi, 3 ubi cepisset xlvi, 15
 Irridere V. I. i, 4 irrideri a sorete xx, 2 cum irrisu hostium manus ferræas instituere xxxviii, 1 irrisor potius quam blandus E. xli, 16
 Irritati milites C. xxxvii, 4
 Irruere in aliena E. xli, 21 irruens vulgus C. xxxii, 31
 Irrumpere xxxvii, 3 bellum, accipere xli, 16 castra alicujus E. xli, 5 cubiculum Lucretiæ V. I. ix, 3
 Istrum (trans) amissa, quæ Trajanus quaesierat C. xxxiii, 3 vires Romanas propagare xiii, 3
 Ita demum redire V. I. xl, 4
 Italia C. viii, 5. xxxiii, 3. E. xli, 20 quibus noværa, non mater est V. I. lviii, 8 Italiæ ad eam oram pervehi O. x, 5 circuitu Hlyricum propere petere C. xxxix, 9 ob jus dissentire E. xli, 21 oppidum, Clusium obsiderè V. I. xxiii, 5 partem regere E. xxxv, 7 promontorium O. ix, 6 Rex Faunus, Picus iv, 5. 6 Italiam deserere cupientes compercere V. I. xlix, 5 Hannibale devastante xlvi, 1 petere O. ix, 1. C. xxvii, 3 repetere xxxv, 2 totam signis tabulisque replere V. I. ix, 3 vastari comperire C. xl, 16 vexare V. I. lxxxiv, 2 in Italiam deferri O. v, 1 devenire i, 3. ix, 4 geri C. xli, 1 pervehi O. i, 5. iv, 2 regredi V. I. xxxv, 9. lxxv, 8. lxxxv, 2 Saterius primus venise creditor O. i, 1 se recipere E. xlii, 5 trajicere V. I. xlii, 3. xlvi, 1 transgredi C. ix, 11 transvehi O. v, 3 Trojani deventerunt iv, 1 per . . . bello flagrante C. xl, 20 bella fervebant E. xvi, 3 orti imperium rexere C. xi, 12. E. xi, 14 Italia decedere C. xl, 9 expellere V. I. xxxiii, 5 fugare lxxvii, 3 ex Italia

- asciscere O. viii, 1 revocari V. I. xlix, 13 in... clarissimi nominis urbem condere O. xii, 5 primus boves junxit Evander v, 4 regnare O. ix, 1 Teutonas vincere V. I. lxvii, 2 Italica stirps E. xiv, 1 Italica urbe Hispaniæ ortus C. xiii, 1 Italicos homines legere et scribere edocere O. v, 4
- Iter conditum per feras gentes C. xiii, 3 Lavicanum E. xl, 2 itineris in medio interfici xxxv, 8 iter agere C. xl, 2. E. xli, 2 facere xvi, 5. xxi, 6. xlvi, 6 ex itinere longo refici O. vii, 1 in... Medos et Dardanos superare V. I. lxxv, 7 itinera duo quo ducebant xxx, 2
- Juba C. iv, 2 Jubam vincere V. I. lxxviii, 8
- Jubere iv, 2. xvi, 2. xxi, 2. xxxv, 14. xlvi, 4. lvi, 2. lviii, 6. lxx, 3. C. x, 3. xx, 1. E. iii, 8. xxi, 4. xl, 19 Cæsarem legibus adoptatum C. xiv, 11 fratris filium Cæsarem xli, 15 juberi O. xxiii, 2 jussa turba decedere V. I. vii, 19 jussus iii, 2. iv, 12. 13. vii, 18. C. viii, 1 jussa curari, post longiores epulas, vetare xiii, 10
- Jucundum genus orandi xlii, 23
- Judæa legionibus Felicem præficere E. iv, 8 Judæi additi sunt C. ix, 10. E. ix, 13 Judæorum bello impensius attineri C. viii, 1 seditio oppressa xlii, 10 Judæos penetrare V. I. lxxvii, 6
- Judicare E. xxxix, 6 aliquem hostem V. I. lxxxi, 5 judicari xliv, 1. xlvi, 3 judicatur Lucretia pudicissima ix, 2 judex xxi, 2 judicem poscere E. xv, 3 judices rarius mutare xlvi, 3 judicium C. xxxvii, 6 judicii ad speciem concione habita xlii, 3 ipso die supervenire V. I. xxi, 3 judicium contra leges detractare lxii, 4 in judicium vocari xx, 4 judicio aliquem opprimere lxxviii, 2 omnium, rex appellari O. xiv, 5 patris occidere C. xli, 11 provinciarum rectores provehere E. xli, 24 Rosciano eloquentiam ostendere V. I. lxxxi, 2 judicia senatui permittere lxvi, 4 judicia permissis lxvi, 10
- Jugera agri centena dividuntur veteranis lxxiii, 1 quingenta publice data xxxiii, 10 jugera agri centum habere xx, 3. 4 quaterna dona populo dividere xxxiii, 5 quingenta incolere O. xii, 4
- Jugi pace non corrumpi C. xv, 3
- Jugis Thermopylarum occupatis V. I. xlvii, 3
- Jugulum præbere lxxxiii, 5 jugulare E. xii, 8 aliquem fœde C. xviii, 2 jugulari V. I. xlvii, 4. C. xxxiii, 12. E. x, 4. xli, 7 ab exercitu E. xl, 6 jugulandum se præbere V. I. lxviii, 4
- Jugurtha lxii, 4 Jugurtham captum ante curram agere lxvii, 1 in deditio-nem accipere lxxv, 2 de Jugurtha rege Numidiæ triumphare lxii, 1
- Julianus C. xxxix, 10. 21. E. xxxix, 3. 4. xliii, 1 Claudius E. xlii, 12. 16 Didius Salvus C. xix, 1. E. xix, 1 Juliani scelere obtruncari xviii, 2 Julianum Cæsarem Transalpinis præficere C. xlii, 16
- Julius Cæsar O. xviii, 5 Caius E. v, 6 Caius... Cæsar V. I. lxxviii, 1 Maximinus Cæsar factus est C. xxv, 1. 2. E. xxv, 1 Saturninus occiditur xxviii, 3 Marcus... Philippus Arabs Thraconites C. xxviii, 1. E. xxviii, 1 Proculus vir nobilis V. I. ii, 13 Valens imperium capit C. xxxix, 3 Julii Cæsaris in ultione V. I. lxxix, 1 Julio Cæsare comes lxxxv, 1 diadema imponere, ib. Julii Maximini Italiam prope petunt C. xxvii, 3 Julia xxxix, 25 Juliam novercam conjugem affectare xxi, 3 Julia familia E. i, 3 manavit a Iulo O. xv, 5 in Juliam familiam transferri V. I. lxxix, 1
- Iulo cui cognomen O. ix, 3 Iulum Latini Ascanium appellarunt xv, 5 inter Iulum et Sylvium Postumum contentio est orta xvii, 4
- Jumenta publica interficere C. xl, 2. E. xli, 2
- Jungere amicitiam cum inimico V. I. i, 2 boves O. v, 4 se V. I. xlviii, 1 tauros O. iii, 2 Vestalem virginem matrimonio quasi suo E. xxiii, 3 juncta concordia V. I. lxxxi, 6 Cleopatra Antonio lxxvi, 3 junctas in summo peticas dare O. xvii, 3
- Junioribus conscriptis C. xxvi, 7
- Junius (L.) Brutus, stultitiam finxit V. I. x, 1 Junii Maurici constantis viri dicto admoneri E. xii, 5
- Jupiter O. i, 5 Jovis filius creditus Publius Scipio V. I. xlix, 1 in cella quam diutissime sedere xlix, 3 prope simulacrum E. xxxiv, 4 Jovi Elicio litare V. I. iv, 4 Feretro spolia optima consecrare ii, 5. xxv, 2. xlv, 2 statore ædem vovere ii, 8 vinum publice votum consecratumque O. xv, 3 Jovem ob incestum se asserere

- C. iii, 9. E. iii, 5 Jove atque Alcmena genitus traditur Hercules O. vii, 1 ipso superior xviii, 2 ortum crediderunt Ascanium xv, 5
- Jurare V. I. xxxiii, 8. lvii, 4. lxxiii, 8 in legem lxii, 2 odium perenne in Romanos xlii, 1
- Jurgia venundata E. x, 5 jurgiorum disceptator xii, 6
- Jus introductum C. xvi, 11 principis creandi, legendi xxxvi, 1. xxxvii, 5 Romanum i, 3. ix, 8. E. ix, 9 juris auctores C. xxiv, 6 humani divinique repertor E. xiii, 9 Romani pleraque direpta C. ii, 3 tuendi prolatandive gratia xxxix, 17 scientia consultissimus V. I. xliv, 6 urbani scientia præstans C. xix, 2 juri reddendo studere V. I. lxxii, 4 jus adimere xxxiv, 1 æquissime dicere lxxv, 4. E. xi, 2 feciale transferre V. I. iv, 5 omne fasque parricidio terere C. v, 13 contra jus gentium V. I. xxiii, 6 in ... ire lxxii, 6 provincias redigere E. v, 4 ob ... Italiæ Africæque dissentire xli, 21 jure accidere C. xxxviii, 4 cædi V. I. lviii, 8 interire C. xl, 22 peritissimus E. xix, 1 propinquitatis V. I. ix, 3 quasi adulteris, adulteris uti C. iv, 5. E. iv, 7 regnum adipisci V. I. vi, 5 jura quam commodissima lata C. iv, 2 jura imperii suscipere E. iv, 13. xli, 1 jurejurando firmare V. I. ii, 13 invicem dato O. xiii, 3. V. I. xl, 4 se purgare O. xvi, 3
- Justus C. xx, 6 justis de causis E. i, 10 justissimus prætor V. I. xlvi, 1 justissime regere lxxiv, 3 justitiæ inculta agrestisque E. xl, 15 justitiæ custos xlii, 9 excellentissimæ vir O. vi, 4 repertor E. xiii, 9 justitiam ab tantam V. I. iii, 2. xxiii, 2 justitiæ tanti imperatoris comperta E. xv, 4
- Juvare aliquem C. xix, 3. xxxiii, 8 ictum pulsu parietis E. xlii, 6 philosophos et Græcorum sapientissimos xliii, 5 juvat de principibus nosse omnia iii, 6
- Juvenculus xli, 2
- Juvenes duo candidis equis apparuerunt V. I. xvi, 3 profecti lix, 3 juvenum regionum in contubernio esse ix, 1 juvenibus regis comes ascitus x, 2 juvenis nobilissimos compescere xlix, 5 quasitos non reperire xvi, 3 juvenus reliqua xxiii, 9 juventute duranda Hannibal prope alter C. xxxvii, 2
- Juxta amnem Metaurum E. xxxv, 2
- Margum C. xxxix, 12 paludem Hiulcam nomine E. xli, 5
- K.
- Καίειν, quod est incendere O. x, 4 Kal. die xvi. Augusti, Galli exercitum Romanum ceciderant V. I. xxiii, 7
- Καλῶς ἔσται E. xiii, 10
- Κλωπῶδην C. xi, 5. E. xi, 7
- L.
- Labes Muraina C. xxxiii, 2 vitiorum xv, 1 labem animi comprimere xxxix, 46 in labem publicam ne procederet xx, 13 labe urbium ix, 6
- Labi cælo E. xliii, 8 confestum C. xxiv, 8 in contrarium xl, 15 ut nullus laberetur dies E. i, 19 lapsu equi in profundum demergi xl, 7 quasi uno ruero xvi, 2
- Labor C. xxxi, 2 laboris genera universa E. xviii, 3 immensi xiv, 4 patiens C. xlii, 22. E. xiii, 8. xlii, 18 patientia i, 18 laborem experiri C. xx, 20 adversus laborem inferior E. xl, 20 labore defessus V. I. lxxviii, 3 millitum fossas patefacere E. i, 5 nullo obvenire C. xxxi, 2 quæri V. I. lx, 1 laborare in acie xxvi, 5 laborantis animum tenere E. xl, 13 laborantibus secundorum initia memoriæ sunt C. xx, 31
- Labris (in) verruca V. I. xliii, 1
- Lacedæmonii militis arte capi xl, 3 a Nabide Lacedæmonio filium obsidem accipere li, 3
- Lacerari variis tetrisque seditionibus C. iii, 18
- Lacessendum (ad) acer nimis E. xiv, 7 lacessitos bellis populos ad concordiam compellere i, 7
- Lacrymas non continere V. I. lxxvii, 13 lacrymis patris condonari iv, 9 patrem ab exilio revocare lxiii, 1 veniam impetrare xxxi, 3 lacrymans convenit senatus E. xvi, 13 lacrymabilis externis bellis xlii, 18 lacrymabili bello commisso xlvi, 2
- Lacus Albanus O. xviii, 3. 4 Benacus E. xxxiv, 2 ad lacum Curtium cædi C. vi, 3. E. vi, 4 apud ... Regilli cum hostibus confingere V. I. xvi, 1 lacu Pelsone in Danubium enisso C. xl, 9 trans Tiberim exstructo xxviii, 1 lacunis siccati xxxvii, 4

- Lælio (Caio) plurimum uti V. I. lviii, 7
 Lætorio (P.) resistente lxxv, 5
 Lætus ingenio E. xliv, 3 Læti animi i, 28 letum convivium dare xlvi, 18 lætior hostium nece C. xxix, 1 lætioribus fere cunctis xxxvi, 1 lætitia brevis xxvi, 2 lætitia exultare xl, 24 in lætitia filios amittere V. I. lvi, 3 lætari lxxvi, 10. C. xxxix, 16
 Lævini exercitu viso V. I. xxxiv, 7 Lævinum consulem turbare xxxv, 3
 Lævus (in) habere ii, 6
 Lambitu detergere O. xx, 3
 Lana quo pensitari solebat xxii, 2 in lanificio offendere V. I. ix, 2
 Lanatus cognomento xviii, 1
 Languescere parvi temporis interjectu E. xlvi, 15
 Lanari fæde C. xxxii, 5
 Lanuvino e municipio C. xv, 2
 Lapidem mordicus sublatum quam longissime perferre O. xxii, 2 ad lapidem quartum ab urbe V. I. xix, 3 tertium xlii, 6 vicesimum ab urbe castra ponere xxxv, 6 lapidibus a plebe Romana perstringi E. xv, 9 ac sudibus armari O. xiii, 2 et tegulis desuper interfici V. I. lxxiii, 11 occidi lxxix, 3 viam sternere xxxiv, 6 lapideum murum urbi circumdare vi, 8 lapidea in arca poni xlii, 6 lapidatione per populum facta aliquem summovere lxxiii, 1
 Laqueo fascia composito vitam finire E. xlii, 8 fractis cervicibus xl, 5 injecto C. viii, 7
 Larentiæ (Accæ) pueros nutriendos dare O. xx, 3. xxi, 1
 Largiri animo magno magna E. xlvi, 9 indumenta in talos demissa C. xxi, 1 largiendi prudens xxxiii, 13 ad largiendum liberalis E. xx, 5 relinquere V. I. lxxvi, 5 largitionem habere in sublevandis civitatibus E. xiii, 3 largitiones non habere xvi, 9 largius procedere C. xi, 9
 Lartem Tolumnium ducem interficere V. I. xxv, 1
 Lascivus adolescens C. iv, 3 lascivum ingenium callide simulare E. xiv, 6. xvi, 2 lasciva ministeria xlvi, 10 lascivia C. xiv, 6 lasciviæ spes xxxiv, 7 per lasciviam immodici xxxi, 2
 Lascitudo E. xlvi, 19
 Laterani ædes xx, 6 lateranum ditare, ib.
 Latere deformi latebra E. iv, 2 in palude V. I. lxxvii, 4 latebra deformi se occultare C. iii, 15 latebris omnibus scrutatis O. vi, 3
 Lateritiam urbem reperire E. i, 21
 Latiens (Cassius) Postumus xxxii, 3
 Latium vocari O. iii, 3 Latium ad arma cogere V. I. lxxii, 11 Latio concitato xvi, 1 Latinus ad Tiberim descendit vii, 13 bovem in Aventinum egit vii, 11 rex Aboriginum O. iii, 7. xii, 4. xiii, 1. 5 Latini regis filia xiii, 4 Latino cuidam bos miræ magnitudinis nata V. I. vii, 10 Latino interfecto O. xiii, 8 regnante ix, 1. x, 5 Sylvio coloniæ deductæ sunt xvii, 5 a Latino jugera quingenta data xii, 4 Latini crediderunt xv, 5 cum interfecturi essent consulem V. I. lxxvi, 12 legatos miserant O. xv, 2 urbe eruperunt xv, 3 Latinoꝝ aciem fundere V. I. xvi, 2 consensu rex declarari O. xiii, 7 judicio rex appellari xiv, 5 populis persuadere V. I. vii, 9 postulata differre lxxvi, 11 summam imperii adipisci O. xv, 1 vulgus xvi, 2 Latinis civitatem permittere V. I. lxxvi, 4 Latinis bello domare v, 1. viii, 2 superare xxviii, 4 de Latinis Priæcis triumphare vi, 8 Latinarum literarum didiscendarum gratia Gabiis commemorari O. xxi, 2 Latinis ferias instituere V. I. viii, 2 Latinas literas sufficienter instructus E. xx, 7 Latine intelligere xlvi, 2
 Latraverunt canes nunquam euntem V. I. xlix, 2
 Latro O. vii, 1. V. I. lxxi, 1. E. xli, 16 latrones C. xxxiii, 3 latronum manu excita xxxix, 17 more exorocitari xli, 12 nobilissimus dactor E. xxviii, 4 latrocinii specie xli, 21 latrocinio publico opprimi C. x, 4 latrocinia Gestulorum compressa ii, 3. E. ii, 8 latrocinia parva ne quidem impunita pati C. xx, 21
 Latus mucrone confossum V. I. lxxvii, 10 transfossum E. xlii, 6 ab latere ingredi xl, 7
 Lavare in stagno O. xii, 4 lavandi usui instituere C. xvii, 3 ad lavandum absoluta opera pulcri cultus xxi, 4 institutum opus xl, 27 lautus veneno interit Titus x, 5 lavacra condere E. xiii, 6 constituere v, 4
 Laudare conjugem V. I. ix, 1 sororis virum nolle lxx, 4 laudari virtutis nomine lii, 1 laudatum corpus lugere x, 7 magnifice sepelire xxvii, 5 laudabilis satis E. xl, 15 laudis avidus xli, 13 incuriosus xlii, 21 immo-

- dica cupido E. xlii, 7 ob laudem ingeminatis plausibus xviii, 6 laude insigni celebrare V. I. lii, 3 privati LXXI, 2
 Lavicanum iter E. xl, 2
 Lavinia Æneæ uxor O. ix, 5. xiii, 4 gravida relicta xvi, 1 Lavinis incolumitatis fides si daretur xvi, 5 Laviniam in matrimonium asciscere ix, 5 investigare xvi, 3 reducere in urbem, restituere xvi, 5 Trojano advenæ collocatam, indigne fere xliii, 5 ex Lavinia gigni xvii, 4 Lavinium xi, 3. xii, 4. xlii, 4. 7. xvi, 3. xvii, 2 Lavinia arcis collem occupare xv, 1 Lavinia littora ix, 5
 Laurens quæ ora appellata est x, 5 Laurentem agrum occupare xliii, 1 in agrum egredi xii, 4 tendere xliii, 5 Lauri nemus arvensis C. v, 16 lauream ob coronam E. i, 11
 Lausus collum Lavinia arcis occupavit O. xv, 1 lauso interfecto xv, 3
 Laxior ambitus C. xxxv, 7 laxioribus muris urbem sepire E. xxxv, 6
 Lecto (in) serpens apparuit V. I. xlix, 1 lectica clausum cadaver C. xxxviii, 8 in senatum ferri V. I. xxxiv, 10 in lecticula veli E. xxxviii, 4
 Legatus V. I. xxxiv, 9. xl, 4. xlix, 15. lviii, 2. lxxvii, 1. lxx, 1. lxxv, 3. C. v, 14. xix, 3 legati V. I. v, 4 Deum vehementes xxii, 3 missi xvii, 1 Mœsia Pannonicque exercitus hortantium venerant C. viii, 2 legatorum in Italiam transgressus viii, 5 legatos mittere O. xv, 2. V. I. xxii, 1. C. i, 6. xv, 4 missos interficere V. I. xxv, 1 Romam destinare C. xxvi, 6. xxxv, 9 inter legatos sollicitari V. I. xxxv, 12 per... petere ii, 1 reliquam orbis partem domare lxxix, 3 repeti xlii, 3 legatis in deditionem petitis, non impetratis xxii, 7 Samnitum aurum offerentibus xxxiii, 7 legationis per speciem ablegari lxiv, 9 legationi Quadorum respondere E. xiv, 8 legatione Romana repeti V. I. xlii, 6 legationes audire E. xli, 14 legationibus nullis civium fecti V. I. xix, 4 arguere E. xlii, 16
 Legere E. i, 20. xli, 14 centum patres in curiam V. I. vi, 6 facta superba, crudelia, libertatique infesta E. xlvi, 12 libertinos in senatum V. I. xxxiv, 1 militis peritum E. xxxvi, 2 virgines Vestales V. I. iii, 1 legendi studio promotus E. xlii, 7 legendi principis jus C. xxxvi, 1 ad legendos ex nau-
 ticus sagittis aptiores xvi, 2 lecti in senatu equites Instabant V. I. lxxvi, 10 lectis undique optimis viris C. ix, 9 cum lectissimis miti E. xli, 23
 Legionem in Siciliam transducere V. I. xxxvii, 3 legiones Germanicane C. viii, 3 prætoris viii, 3. xl, 25 Tetricæ cæssæ xxxv, 3 legionum arbitrio imperium capere xii, 2 cum parte præmitti xxxix, 42 militarium ad specimen E. xiv, 5 plerasque tumultuantes constantissime abjicere C. xxiv, 3 suffragiis potentiam capere xxv, 1 tumulta trucidari xliii, 15 legionibus earum acceptusque iii, 4 Judææ Felicem præficere E. iv, 8 præesse C. xxxiii, 17 legiones accensas lenire E. vi, 4 rejicere C. xxxv, 10 per legiones pleraque Africa oleis replere xxxvii, 3 legionibus ad unum contractis iii, 10 modeste concedentibus xxxvii, 6 pecunia grandi comprobantibus xxxiii, 14 receptis E. xxxiv, 2 a legionibus Cæsar appellari C. xxii, 1 ab... infensis excipi E. xlvii, 7 de... quindecim vis tertiam partem in Ægyptum perducere V. I. lxxxv, 4
 Lenire accensas legiones E. vi, 4 omnium mentes moram diversitate V. I. vii, 15 spe C. iii, 4 tumultum vi, 3 leniri rectorum consiliis E. xvi, 4 lenita seditione C. xxvi, 2 lenitatem in civilibus habere E. xlii, 3 increpare xii, 7 lenitudinis tantum C. xvi, 7
 Lenonus amicitias herere xxxiii, 6
 Lentulum jubere occidi V. I. lxxviii, 9
 Lepidi animi esse E. i, 20 lepidi mores C. i, 4 lepide flectere E. ix, 3 lepidissime vulgari iv, 9
 Lepidus triumvirum se fecit V. I. lxxxii, 6 Lepidum Italia fugare lxxvii, 3 sibi collegam adjungere lxxxv, 2
 Lepti oppido oriri C. xx, 19. E. xx, 8
 Letale vulnus V. I. vii, 4
 Levare manu anxios genitoris gressus C. xiv, 10 rempublicam pernicie iii, 13 levandorum uberum gratia mammas præbere O. xx, 3
 Leucopetrum (ad) Corinthios vincere V. I. lx, 2
 Leves quandam sacrorum causas continere iii, 3 levia præ ceteris C. xxxix, 4 levius hoc in eo æstimandum v, 6 levissimi ingenii esse E. i, 10
 Lex adolescentie C. v, 3 lata V. I. xx, 2 mundi E. xvi, 4 nova pensionibus inducta C. xxxix, 32 Oppia V. I. xlvii, 6 quasi nature C. iii, 5 legi abro-

- gare V. I. lxxiii, 7 legem ferre xv, 5. xx, 2. lxi, 3. lxix, 1. lxxii, 5. lxxiii, 1 lege prohibere E. xlvi, 10 sciscere V. I. xx, 3 sua puniri xx, 4 legum ambigua nire distincta C. xvi, 11 legibus abrogare V. I. lxxv, 5 agrariis resistere lxxvi, 9 scribendis decemvros creare xxi, 1 leges agrarias et frumentarias ferre lxxv, 3 alias novas, alias correctas suo nomine proferre E. i, 21 curare C. xiv, 2 dare O. iii, 3 imponere V. I. xlix, 15 utiles et plures ferre iii, 2 contra leges iudicium detractare lxxii, 4 in . . . hostiumque fœdus percutere lxx, 5 non jurare lxxiii, 6. legibus adoptatum Cæsarem jubere C. xiv, 11 æquissimi monere ix, 5 pacis officia vincta xxxix, 44 munire V. I. i, 4 novatam quasi urbem Romanam arbitrari C. xli, 18 sine legibus O. iv, 1
- Liber** de origine Patavina i, 6 Platonis de bonis mortis V. I. lxxx, 4 librum rationum scindere xlix, 16 libri cremati iii, 3 librorum Sibyllinorum ex responso xlvi, 1 cum libris arcula iii, 3 ex . . . cognitum xlvi, 1 fatalibus cognoscere E. xxxiv, 3 Sibyllinis proditum est C. xxxiv, 3 Solonis transferri V. I. xxi, 1 in . . . Pontificalium O. vii, 1 libellos amatoriæ artis conscribere E. i, 27
- Liber** sub imperio nullus habetur C. v, 14 liberum genus hominum O. iv, 1 liberio in convivio V. I. ix, 1 libere progredi C. xxxiii, 3 libertas oppressa C. iii, 15 libertatis oppressor E. i, 31 libertati infesta facta xlvi, 12 libertatem defendere V. I. xviii, 7 ostendere lxxx, 2 ob libertatem potius mori placuit O. xv, 3 libertate perstringere V. I. lxxxi, 4 liberto jugulum præbere lxxxiii, 5 liberti quos vellent, perditum ibant C. iv, 10 summam potestatem nacti, omnia fœdabant iv, 13. E. iv, 8 libertorum consilio pœnas luere C. xi, 7 delinimentis in pravum abstrahi iv, 7 imperis subjectus E. iv, 3 a libertis in societatem recipi iv, 9 liberta matre gigni x, 1. xi, 1 libertinus Anulini Senatoris xxxix, 1 libertino patre gigni xviii, 4 de libertinorum suffragiis legem ferre V. I. lxxii, 5 libertinos aut in carcere necare, aut dominis restituere xxxvi, 3 in quatuor urbanas tribus dividere lvii, 3 in senatum legere xxxiv, 1 tribus amovere xxxii, 2 libertini ordinis
- quendam subornare lxxiii, 3 libertini generis Marcia E. xvii, 5 liberalis ad largiendum xx, 5 in amicis xlii, 5 liberalis disciplinæ capaces pueri O. xxi, 2 cunctis liberalium deditus studiis C. xx, 22 liberalibus studiis incumbere E. i, 20 liberalitatis magnificæ esse x, 9 nimis esse V. I. lxxvi, 5 liberalitate anteire E. x, 3 populi tantum æris congestum est V. I. xxxii, 4 liberare Ciliciam latrocinii lxxxi, 3 consulere xxxix, 3 fines malo O. vii, 4 obsidione civis V. I. xvii, 1. xxvi, 3 liberari consensu populi xxiv, 5 vinculis O. xxii, 4 ad liberandam rempublicam conjurare C. v, 13
- Liberi** funus Romam detulerant xx, 30 successores ix, 4 liberorum sub oculis confodi V. I. lxxvii, 10 liberis imperium parere C. xxvi, 4 is finis fuit xxxix, 13 ob paupertatem sumptus publice dati V. I. xl, 2 tutor relictus vi, 5 liberos crebros amittere E. xlv, 2 fratris sororisque pro suis habere xlvi, 18 in ditionem subjicere C. xxxix, 35 ut suos educare V. I. vii, 3 in liberos asciscere privignum C. iv, 15 Augusti redigi arrogatione ii, 1 liberis a se rejectis V. I. xl, 4 Cæsarius xxxviii, 1 caruisse, utilius ducere iii, 6 absque liberis i, 6 liberi exitum denuntiare C. xxvi, 4 in locum cooptare E. xii, 9
- Liberum** se asserere ex Choro Bacchali C. iii, 9. E. iii, 5 Liberæ initia percolere C. xiv, 3
- Libet!** plane licet xxi, 3 libentissime fateri E. xviii, 4 libido incessit cives C. iii, 14 præceps xxxiii, 12 libidinibus indomitæ rabidæque catula E. xxxii, 6 impatiens xxi, 5 tantæ esse V. I. lxxvi, 2 victor C. xlii, 22. E. xlvii, 5 libidini fœde obedire iv, 3 publicæ matronas nobiles subjicere, iii, 7 servare i, 25 ad libidinem minus erat virium C. xi, 5 libidine ardere E. xl, 10 cognita C. xx, 23 furens E. xi, 7 impatiens C. xxxix, 12 pari xxxiii, 25 perniciose mortales agere xxiv, 11 sævior omnibus E. xvii, 3 tanta agi C. xxxix, 46: tetrior xl, 19 transversa pollui nulla E. xlii, 19 libidinum ferendarum artes C. xxxii, 1 flagitio major xi, 2 libidinibus quæsitissimis in omnem fere ætatem sexumque ii, 1
- Libras** argenti xxxii. relinquere V. I. lviii, 11

- Libyssa V. I. xlii, 6
 Licet plane C. xxi, 3 licere xxxviii, 4
 licentiam nancisci xxiv, 11 ob licen-
 tiam dos uxori non potuit exsolvi V. I.
 lvi, 5 per . . . corrumpi C. v, 3
 Licinianum imperio ascitus xli, 5 Lici-
 nianum Caesarem efficere E. xli, 4
 Licinius C. xl, 5 Augustus efficitur E.
 xl, 2 Gallienus C. xxxiii, 1 Lucius
 . . . Lucullus nobilis V. I. lxxiv, 1
 Macer O. xix, 5. xxiii, 5 occidit E.
 xli, 8 pulsus C. xli, 7 Stolo consul
 primus factus V. I. xx, 2 Valerianus
 C. xxxii, 1. E. xxvii, 1 Licinii castra
 irrumperet xli, 5 Licinio nupta Flavii
 soror C. xli, 2. E. xli, 4 Stoloni
 plebeio filiam conjugem dare V. I.
 xx, 1 Licinium Augustum creare C.
 xl, 8 Mucianum lepide flectere E.
 ix, 3 penes Licinium imperii jura
 devenere xli, 1 a Licinio fugari C.
 xli, 1
 Lictor, expedi secures V. I. xxxi, 5
 cum lictoribus in castra properare lx,
 2 lictorios fasces indecenter expa-
 vescere xx, 1
 Lienem fiscum vocare E. xlii, 21
 Ligatis post terga manibus O. xxii, 2
 Ligneam in arcam injici V. I. xl, 4
 Ligures domare lxxii, 7 apud ligures
 libertino patre genitus E. xviii, 4 de
 liguribus triumphare V. I. xliii, 1.
 lvi, 1
 Lilybaeo civitate hostilia praesidia deji-
 cere xxxix, 1
 Limes Romanæ possessionis redditus E.
 xlii, 14
 Limo claudi i, 5 simulacra fingere xlv,
 6 voratum corpus xl, 7
 Lingua Græca O. xxi, 2 Græcorum C.
 xi, 5
 Lita veneno cultui pars xvi, 3
 Litare Jovi Elicio V. I. iv, 4
 Litera una mutata O. iv, 3 literarum ad
 elegantiam prudens C. xlii, 22 doctor
 E. xviii, 4 ediscendarum gratia Ga-
 bii commemorari O. xxi, 2 fere rudis
 C. xv, 1 Græcarum peritissimus E.
 xvi, 7 ingens scientia xliii, 5 ob
 scientiam O. v, 3 omnium peritissima
 v, 2 prorsus expertus C. xli, 27 scien-
 tia multa E. ii, 4 studia nutrire x, 2.
 xli, 14 studiosus xlv, 3 tantum C.
 xvi, 9 literis infestus E. xli, 8 literas
 accipere V. I. lxii, 3 e muro abjicere
 C. xxxiii, 20 Græcas Latinasque
 ediscere O. xxi, 2 legere V. I. lxii,
 3 mittere lxvii, 2. lxxvi, 3 quatuor
 atque viginti memoria recensere E.
 xviii, 15 Romam destinare C. xxvi,
 6 per literas praesidium implorare
 xxv, 4 literis anteire x, 1 cultus
 viii, 7. E. viii, 6 Græcis impensius
 eruditus xiv, 2 institui V. I. xlvii, 1
 haud mediocriter institutus E. xlvii,
 4 imbutus C. xx, 28 Latinis suffi-
 cienter instructus E. xx, 7 mediocri-
 ter doctus xviii, 11 literarii ludi
 magister V. I. xxiii, 1 literatorum
 cultor E. xl, 18
 Litis denuntiandæ operiendæque ad
 diem commode jus introductum C.
 xvi, 11
 Littus Ambraciæ Actiacum V. I. lxxix,
 2. lxxxv, 5 littori ora proxima O. i, 5
 littore paululum procedere xii, 4 in
 . . . accumbere x, 5 externo esurie
 compelli xi, 1 sacrificium peragere
 xii, 2 littora Lavinia ix, 5 littorum
 amœna obsidere C. xvi, 2
 Liviae erant filii E. i, 26 Liviam sibi
 conjungere, ib. Livius O. pr. anxius
 V. I. lxvi, 11 Marcus . . . Drusus
 lxvi, 1 Salinator l, 1 triumphans
 urbem introitit lxviii, 4 Livio collega
 se conjungere lxviii, 2 advocato M.
 Livio pontifice xvii, 3 Liviana
 historia O. xxxiii, 7
 Livor in ore ne appareret V. I. lviii, 10
 Locri colonia deducta est O. xvii, 6
 Locros regredi V. I. xxxv, 9
 Locupletium quemque ita convenire E.
 xlii, 21 uti beatis locupletibus mos
 C. xiv, 5 locupletissime dotata hostis
 filia E. ix, 2
 Locus C. v, 17 Æquimelum dictus
 V. I. xvii, 5 eminent E. xl, 10 fatelis
 sedis condendæ O. xi, 1 qui Furculæ
 Caudinæ vocabatur V. I. xxx, 3 loci
 a qualitate dici O. xvi, 1 conditio C.
 xx, 11 conditione mutata xxviii, 7
 locum idoneum designare O. xxiii, 1
 primum deferre iii, 7 recipere V. I.
 lxi, 2 sepulcro dare xviii, 7 in locum
 alicujus subrogare xv, 2 liberi coop-
 tate E. xii, 9 superiorem evadere
 V. I. xxvi, 1. xxxix, 3 loco Actua-
 riorum haberi C. xxxiii, 13 humili
 natus V. I. lxvii, 1 humillimo ortus
 E. xxviii, 4 ex loco altiori ad popu-
 lum despiciere V. I. vii, 4 in . . . filii
 filium subrogare E. xxxiii, 1 loci
 ejusmodi lupanaria dicta O. xxi, 2
 locorum angustia V. I. xlv, 4 locos
 memoratos advolare E. iv, 10 recen-
 sere xiv, 3 per opportunos locos
 Palatium obsidere C. iii, 15 in loca
 fertilia transmigraare O. xii, 5 locis

- aequalioribus superioris Mediae ortus C. xli, 27 suspectioribus atque opportunitas castra exstructa xlii, 4 uti prudenter E. xlv, 6 in interioribus locis urbem condere O. i, 5 locare Ephebo stantus C. xiv, 6 filias V. I. lix, 2
- Lucustarum species infestae agris E. xvi, 8
- Lolliani bello excipi C. xxxiii, 8 Lollianum juvare, ib.
- Lollius Gentianus E. xviii, 4
- Longam, civitatem ex forma cognominare O. xvii, 1 longa in pace urbes regere iii, 7 longo intervallo C. xxxiv, 2 mari emenso O. ix, 4 otio corrumpi C. xv, 3 longe acriter ad repentina ingensio ii, 1 aequilibrium legum conditor xx, 23 atrocius procedere ix, 2 gloriosior interregni species obvenit xxxv, 12 secus xv, 5 tetrior Domitianus E. xi, 10 longius delatas C. xxxviii, 4 progredi coacta xxvi, 4 quam longissime perfere O. xxii, 2
- Loqui oes quinquaginta gentium V. I. lxxvi, 1 ornate E. lxvii, 4 ad loquendum parvus xlv, 5
- Loricæ tegi C. vi, 3. E. vi, 4
- Lorios (apud) mori C. xvi, 3 consumi E. xv, 7
- Lucania correctura C. xxxv, 5. E. xxxv, 7 de Lucania ovare V. I. xxxiii, 4
- Luceres a Lucanone appellare ii, 11
- Luceriam Apuliam a Samnitibus obsideri, dicere xxx, 2
- Luci primo conventu C. xvii, 10 luce orta O. ix, 1 a luce decentissima C. xxxvi, 2
- Lucianus (Valens) imperator effectus est E. xxix, 5
- Lucius Annius Verus xvi, 5 Appuleius Saturninus V. I. lxxiii, 1 Caesar lxxv, 3 Cincius O. xviii, 1 Cornelius Cinna V. I. lxix, 1 Licinius Lucullus lxxiv, 1 Mummius Achaicus lx, 1 Papirius xxi, 1 Paulus Æmilius lvi, 1 Quintus Cincinnatus xvii, 1 Tarquinius Priscus vi, 1 Valerius xv, 1 Verus C. xvi, 3 Vibellius E. viii, 1 Lucio Ælio Cesari urbs permessa C. xiv, 4. Prisco dominatio delata xxix, 2 Lucium Altini Venetia urbe consumptam, satis constat xvi, 7
- Lucretis pudicissima judicatur V. I. ix, 3 Lucretie cubiculum irrumperere ix, 3 necem exilio vindicare ix, 5 propter stuprum conjurare x, 4 Lucretie stuprum inferre viii, 5 Lactetiam in lanificio offendere ix, 2
- Lucretii ædilis manu in Tiberim mitti lxiv, 8 per Lucretium Ofellam obsideri lxxiii, 4
- Luere captura nullo pensari E. i, 14
- Lucullus (Lucius Licinius) V. I. lxxiv, 1 fudit Mithridatem lxxvi, 6 Lucullo legatus lxxiii, 2 M. Lucullo tutela permessa est lxxiv, 8
- Lucumo dici vi, 2 a Lucumone Luceres appellare ii, 11
- Lucus Furinae lxv, 5 in luco Martis Amuliam, Ream Silviam compressisse tradunt O. xix, 5. xx, 1
- Ludi literarii magister V. I. xxiii, 1 ludum ingeniarum artium constituere C. xiv, 2 per ludum quasi imperio uti E. xxxvi, 2 ludi seculares celebrati sunt xi, 14 ludorum cupido C. i, 4 ludos exercere xxxiii, 15 magnos instituere V. I. vi, 8 simulare ii, 2 ludis Circensibus veste triumphali uti lvi, 4 omnia generum annum urbis millesimum celebrare C. xxviii, 1. E. xxviii, 3 lusus genus simulare O. xxii, 2 lusus alex studiosissimus E. i, 24 ludibundi discurrerant O. xxii, 1 ludibrio alicui esse C. xiv, 11. xxxiii, 10 in ludibrium caput alicujus per convivia circumferre V. I. lxxiii, 12
- Luere pœnas C. xi, 7. lxxviii, 4. xxxix, 38 lues, quanta vix unquam antea fuit E. x, 13 lues crebra xvi, 3
- Lugduni genitus E. xxi, 1 vinci C. ix, 9 apud Lugdunum expirare E. xlii, 6 occidi xx, 2
- Lugentium indicis deformis i, 15 motuum justitio elogioue lugendum sancire C. xx, 6 luctus quantum E. x, 16 luctui esse provinciam C. x, 6 luctu annue Matronarum honorari V. I. xv, 6 confusa urbs E. xvi, 13 cœperis reliqua Romam relata C. xxi, 6
- Lunæ Nympharum accipere iii, 11
- Luna fœellit O. v, 3 lunæ a tempore disilit V. I. lxxv, 5 defectus qua nocte acciderat C. iv, 14
- Luperca, qui locus nunc dicitur O. xxii, 1 lupercalibus diadema alicui imponere tentare V. I. lxxxv, 1
- Lupus Martis tutela est O. xx, 4 lupa occurrit ad vagitam V. I. i, 3 dicta mulier O. xxi, 1 excita puerorum vagitu xx, 3 lupanaria ejusmodi loci dicta xxi, 2
- Lusitaniam subigere V. I. lxxviii, 4 Lusitanus genere lxxi, 1

Lustris certamine aucto firmatoque C. xxvii, 7 lustrare exercitum V. I. ii, 13

Lutatus O. ix, 2. xi, 3. xiii, 7. xviii, 1 (Quintus) Catulus V. I. xli, 1

Luxus quæ essent satis anxie prospicere C. xiv, 5 per luxum immodici xxxi, 2 a luxu Venerio non alienas E. xli, 8 in ... deprehendere V. I. ix, 2 luxurie amans E. x, 3 luxurie esse C. xx, 8 quasi auxilio ventitare vi, 1 servare E. i, 27 luxuriam exprobrare V. I. lxxvi, 9 militarem comprimere E. xxii, 1 luxuria elanguescere V. I. liv, 2 haud modice flagrante C. i, 4 posse perire V. I. xxxvi, 1

Lysimachis repetundæ specie liv, 1

M.

Macedonia E. xxxv, 1. xli, 20 Macedonia rex Antigonus V. I. xxxv, 11 Macedonia novis colonis destinare lxxiii, 5 provinciam accipere lxxxi, 4 sortiri li, 1 in Macedonia mitti lxxxi, 6 Macedonia domita, Macedonicus lxi, 1 in ... cum patre agere lviii, 1 vincere lxxix, 1 vinci lxxxi, 5 Macedonum regem capere lvi, 3 Macedonas occupare C. xxxii, 3 regere xxix, 2 inter Macedonas dominatum invadere E. xxxii, 4 Metellus Macedonicus V. I. ix, 2 Paullus Macedonicus filius lviii, 1 Macedonico bello interesse lii, 2

Machaon primus O. i, 8

Machinationibus omnis generis urbem oppugnare C. xxviii, 19

Macres terrarum xx, 16

Macrinus (Opilius) imperator appellatur xxii, 1. E. xxii, 1

Mactarentur cum hostia lege Pontificum C. xxviii, 4

Maculosa adolescentia xi, 1 maculare xv, 1

Mæneas ab taciturnitate præcipuus E. i, 18

Magi cum popescissent C. xiv, 7

Magis magisque xxiii, 2 dolore ardere E. xlii, 17 in optimos sævitur C. v, 13 pacificare xii, 4 sævitiæ visus xi, 7 maxime ab aliquo diligi V. I. lxxvii, 1 cupere C. ii, 1 flagrare V. I. lxxvii, 7 incitare C. v, 14

Magister equitum V. I. xvi, 2. xvii, 5. xxxii, 1. xliii, 2 ludi literarii xxiii, 1 pastorum O. xix, 7 pecoris xvi, 1. C.

xli, 10 magistrum disertissimum habere V. I. lxxxii, 2 officiorum Cæsarem creare E. xli, 6 magistratio alicui esse C. xx, 34 pedestre ad magistrum adolecentior meruerat Silvanus xlii, 14 magistratio pedum milites per Illyrios curare xli, 27 magistratus plebeius creabatur V. I. xxxiii, 10 magistratum abrogare lxiv, 4 sibi prorogare xxi, 2 magistrata se addicare xxi, 3. xliv, 2 magistratus seditiones non ferre xxi, 1 a magistratibus legem ad populum ferre xv, 5

Magnentius Decentio Gallias comisit C. xliii, 8 Magnentii diro atroque ingenio extingui xli, 26 odio xlii, 6 scelere circumveniri xli, 23 Magnentianis advolantibus xlii, 8

Magnus avunculus i, 2 genere et eloquentia V. I. lxxvi, 1 hic est positus lxxvii, 12 magno terrori esse hostibus xxxix, 3 magno accessu urbs aucta C. xxi, 4 apparatu bellum movere xxiv, 2 magna clades E. xlii, 12 classis O. ii, 4 exercitus pars E. xxxvi, 2 magna Matri se sacrare xxiii, 3 magna felicitate superare V. I. lxxiv, 6 cum magna omnium admiratione duci ii, 2 magno pretio frumentum populo dandum curare xix, 2 major libidinum flagitio C. xi, 2 natu frater O. xix, 2 majore filio misso C. xxxviii, 2 majorum contraversa memoria xvii, 1 pauci xlii, 22 majoribus Rostinis viii, 4 splendidis ortus E. vii, 1 a majoribus possidere V. I. liv, 1 maximus Circus O. vii, 2 excultus mirifice C. xi, 27 ob virtutem V. I. xxxii, 1 maximum Circum ædificare vi, 6 Pontificem creare iii, 1 ad Q. Fabium Maximum genus propagare xiv, 6 a Fabio Maximo frustratus xlii, 6 maxima ara consecrata O. vi, 6 maximum appellare aram vi, 5 quam maxima voce inclamare E. xii, 10 maximam rem tantus modus xlii, 4 maxima parvis toto orbe miscebantur C. xxxii, 4 maximis operibus visumite ix, 8 magnitudinis miræ nata bos V. I. vii, 10 magnitudine corporis ceteris prævalere O. vii, 2 a magnitudine virium appellari xxi, 2 majestate divina servari V. I. lxx, 3 magnificè liberalitatis esse E. x, 9 magnificam per se victoriam insigni laude celebrare V. I. lii, 3 magnifica oratione conditiones turpissimas discutere xxiv, 9 magnificum soli Romæ

Delph. et Var. Clas.

Ind. Aur. Vict.

R

- famam consistere C. xxv, 7 magnificentior quo sedes Minervae consurgit xii, 2 magnificentioribus promissis in societatem percellere xix, 1 magnificentissimum munus dare V. I. lxvi, 1 magnifice celebrari C. xv, 4 construere opera xl, 26 sepeliri V. I. xxvii, 5. xxv, 11. xlv, 7 plusquam magnifice colere C. xiii, 5
 Magonem Hispania expellere V. I. xlix, 9
 Magulam Boceho predera lxvi, 6
 Mali rumores orti C. xiv, 6 malorum assiduum accusari V. I. xvii, 7 malos e bonis gignere C. iii, 5 malum commune Romani orbis xxxiii, 33 ingens tributorum xxxix, 31 mali publici ignari xxxiii, 15 sensu promptius fieri xxxix, 27 malo fines liberare O. vii, 4 malis cunctis remedium generibus subvenire E. x, 14 male administrari V. I. 1, 2 re gesta xxxviii, 3 malitia C. xxxiii, 13 maledictis respondere E. xiv, 7 malevolorum accessu terri xii, 5
 Mamertinos ad liberandos mitti V. I. xxvii, 2
 Mamilius ad Tusculanum confugere xvi, 1
 Mammae C. xxiv, 5. E. xxiv, 5
 Mammae prebere O. xx, 3
 Manavit Julia familia ab Iulo xv, 5
 Mancinus (Aulus Hostilius) V. I. lix, 1. 5 Mancino quaestor lxiv, 1
 Mandati exitii metum injicere C. xxxiii, 20 mandatum sui exitium cognito v, 14 mandatis mollioribus E. xlii, 16 mandatis quasi bellum inter se accipere C. xx, 32
 Manere xv, 4. xxviii, 7 in sacris O. xxii, 1 manentibus fortunis C. xli, 3
 Manibus se Diis vovere, devovere V. I. xxvi, 5. xxvii, 3
 Manilius (M.) imperator lviii, 4
 Manipulis feni varie formati O. xxii, 3 manipulares dicuntur milites xxii, 4 manipularium cuiquam imperium dare C. xxxvii, 6
 Manlius (Cnaeus) Vulso V. I. lv, 1 ob defensum Capitolium Capitolinus dictus xxiv, 1 Titus... Torquatus xxviii, 1 Manlii cognomen ejurare xxiv, 8 Manlio Torquato collega xxvi, 4 cum Manlio in Capitolium fugere xxiii, 9
 Manuete geri C. xxxix' 16
 Manus Musaliamorum caesa C. iv, 2. E. iv, 5 manus extente inter patentes digitos transvolare xi, 5 manum conserere cum hoste V. I. xxxi, 1 falso imitari E. xxv, 6 praesidiariam retinere C. xxxiii, 28 referre ad caput V. I. lxiv, 6 trepidantem adjuvare lxxvi, 8 trepidantem adjuvare E. v, 7 in manum convenire C. v, 5 manu anxios genitoris gressus levare xiv, 10 castissima femina moveri V. I. xlvi, 2 cui duces praerant sumta C. xxxvii, 3 gladiatorum armata xlii, 6 latronum excita xxxix, 17 pastorum coacta O. xxii, 3 pulsare C. xx, 26 sua Jani Gemini portas claudere V. I. lxxix, 6 sua interficere xxv, 1 trahere parvulum filium O. ix, 1 manus praetoris acie deletae C. xxvii, 2 manus ablueri V. I. vii, 12 ferreae instituire xxxviii, 1 manibus in sinistris gerere ii, 6 olera instituta E. xxxix, 6 post terga ligatis O. xxii, 2 sinistris involutus xiii, 2 de manubis hostium inducere V. I. xxxiii, 9 manumittere temere servos xxxvi, 1 manumissionum pileis induta plebs E. v, 10
 Marabodum callide circumvenire ii, 8
 Marcellus (Marcus) V. I. xlv, 1 Marcellum Caesarem facere E. xxiii, 4 a Marcello fugari V. I. xlii, 6
 Marcia veneni poculum obtulit E. xvii, 5
 Marcus (Cneus) Coriolanus dictus V. I. xix, 1
 Marcomanni caesi C. xxxix, 48 Marcomannorum rex E. xxiii, 1 Marcomannos petere C. xvi, 9
 Marcomarus re xxvi, 13
 Marcus Aemilius Scaurus V. I. lxxii, 1 Antoninus C. xxiii, 1. E. xvi, 7 Aulius Regulus consul V. I. xl, 1 Aulius Antoninus C. xvi, 1. E. xvi, 1 Brutus V. I. lxxxii, 1 Curius Dentatus xxxiii, 1 Fulvius nobilior lii, 1 Jani sedes clauserat C. xxvii, 7 Julius Philippus Arabs Thracomites xxviii, 1. E. xxviii, 1 Livius Drusus V. I. lxvi, 1 Marcellus xlv, 1 Octavius O. xii, 2. xix, 5 Marci Catonis industria V. I. liv, 2 Philippi praefecti praetorio insidiis perire C. xxvii, 8 sepulcro funus illatum xx, 30 Marcum caelo receptum esse, praesumere E. xvi, 14
 Mare Adriaticum xiv, 1 Arabicum, Hircanum, Rubrum V. I. lxxvii, 7 maris Oceani in ora C. iii, 10 per mollitiam V. I. xxii, 3 mare obsidere lxxxiv, 1 pervium theatris curribusque efficere C. iv, 3 ad mare usque superum V. I. xxxiii, 1 mari feliciter uti lxxxiv, 2 longo emenso in Italiam

- devenire O. ix, 4 multum posse V. I. xxxviii, 1 proficisci C. iv, 3 ab usque Pontico mari in Galliam permeare C. xiii, 3 in... Ægei insula emerit iv, 14. E. iv, 10 maria duo invenire C. xiii, 3 infestare xxxix, 20 multa permetiri O. ix, 6 marina aqua species xii, 4
- Marem anguem interfici jubere V. I. lvii, 6 mares coacti uti adessent C. iv, 5 maribus frustratus xv, 6
- Marianorum militum gratiam parare V. I. lxxiii, 1
- Maritus concors E. xlvi, 18 mariti exitium C. v, 11 tenere animum E. xl, 13 marito adulterum interficiendum tradere V. I. lv, 2 marito quasi comcedente E. i, 26 a marito pelli V. I. lxxxvi, 1
- Marius (Caius) lxxvii, 1 ferri quondam opifex, regnum capit C. xxxiii, 9. 11 filius V. I. lxxviii, 1 aenatusconsulto armatus lxxiii, 10 Marii quæstor lxxv, 2 Mario resistere lxxv, 6 Mariam contra Glauciam armare lxxii, 9 execrari E. xlvi, 12 vincere V. I. lxxv, 8 adversum Marium festinare lxxvi, 5 Mario Præneste interfecto lxxv, 9
- Marmoræ (ex) fitor E. xiv, 2 marmoream urbem relinquere i, 21
- Maro opinionem sequi metuit O. vii, 4 Maronis Musa testatur i, 1
- Marsorum a principe Q. Popedio Silone adduci V. I. lxxx, 1 duces interficere lxxii, 1 de Massis triumphare xxxii, 1
- Martinianum Cæsarem creare E. xli, 6 jugulari jubere xli, 7 Martiniano in imperium cooptato C. xli, 8
- Martia in loco comprimere O. xix, 5. xx, 1 sacerdotes Salios instituire V. I. iii, 1 a Marte comprimere O. xx, 1. V. I. i, 1 Martio in campo necari lxxiii, 9 Martiæ tutela esse O. xx, 4 Martialem flammam instituire V. I. iii, 1
- Massiniam restituisse lxxvii, 2 Masiniam in societatem recipere xlix, 11
- Massiliam (apud) obsideri E. xl, 5
- Mater affecta ultimo ætatis O. x, 1 compressa dracone E. xl, 17 Deum a Pessinante accessita V. I. xlvi, 1 flevit honorem isamaturum lxxviii, 1 perversa interit C. v, 12 quæ fuisse O. xxi, 2 quibus Italia non est V. I. lviii, 8 matris cultu plusquam pius C. xxiv, 5 Deum simulacrum adducere V. I. xlvi, 2 interitu permoveri
- C. iii, 3 matris se Magnæ sacrare E. xxiii, 3 matrem contaminare C. v, 8 Deum hospitio recipere V. I. xliv, 1 efferre O. x, 1 oculari V. I. x, 3 sibi mortis causam fuisse exclamare E. xxiv, 4 stupro contaminare v, 5 Terram, Deosque Inferos precari C. xxxiii, 31 a matre moveri V. I. xix, 4 cum... simul venire O. v, 1 matres Trojanæ classem incenderunt x, 4 materno honore diligere xvi, 3 materna stirpe propinquus C. xlii, 6 maternum genus iii, 2 materno genere oriendus ab Achille V. I. xxxv, 1 matrimonii specie suscipere E. xxxiii, 1 in matrimonium ascisci O. ix, 5 dare V. I. vii, 15 ducere E. v, 5 matrimonio eodem quo pater C. xxi, 2 matrimoniis nobilibus illudere C. iii, 9 matrimonia nobilium corrumpere E. xxxviii, 7 matronæ luxerunt corpus in foro positum V. I. x, 7 Matronarum luctu annuo honorari xv, 6 numero comitari xix, 4 matronis ornamenta repetentibus resistere xvii, 6
- Materies fingendi C. xvi, 5
- Matura a muliere ad uxorem institui E. xxxiv, 1 maturime in Galliam contendere C. xxiv, 2 quam potuit xxix, 3 maturare O. xxiii, 2
- Matutinum in tempus differri E. xl, 19
- Mauritanæ principem Magulsam prodere V. I. lxxvi, 6 Mauri accessera provincie C. iv, 2. E. iv, 5 Mauroorum cum rege amicitiam conjungere V. I. xlix, 10 Mauricus E. xii, 5
- Mausoleum V. I. lxxxvi, 3
- Maxentius imperator E. xl, 2 insidiis interceptus est C. xl, 23 lapen equi in profundum demersus est E. xl, 7 premiorum illecebris traduxerit C. xl, 7 Maxentium gignere E. xl, 12 imperatorem confirmare C. xl, 5 petere xl, 16 suppositum ferunt E. xl, 13
- Maximianus Galerius xl, 4 Herculis xl, 5 Herculi Maximiani priviga xxxix, 2 Maximiano Cæsari provincia credita C. xxxix, 33 Maximianum Augustum efficere E. xxxix, 2 Galerium Cæsarem creare, ib. imperatorem jubere C. xxxix, 17
- Maximinus (Caius Julius) filius Cæsar factus est xxv, 2 Illyricorum indigena Cæsar xl, 1 perit xli, 1 potentiam cepit xxv, 1 regnum arripuit E. xxiv, 3 Julii Maximini Italiam propeere petunt C. xxvii, 3

- Mederi C. xlii, 6** medendi scientia E. xlv, 2 medicaminibus multis corpora adversum venena firmare V. I. lxxvi, 8 tanquam medicinae remediis leniri rectorum consilia E. xvi, 4 medicus Pyrrhi V. I. xxxv, 13. 14 medico auctore C. xvii, 8
- Mediocris stipe ortus E. xlv, 2** medicriter doctus literis xviii, 11 haud mediocriter impatiens xli, 8 institutus literis xvii, 4
- Mediolani dominatum invadere xxxii, 4** urbe recepta C. xxxiii, 32 Mediolanum acciri E. xli, 4 cogere C. xxxiii, 18 detrusus E. xxxiii, 3 novis cultisque menibus ornare C. xxxix, 45 apud Mediolanum excedere E. xviii, 19
- Meditari xli, 14** nova arma xlv, 6 spiculis xvii, 4 meditatam ut prorsus crederes xiv, 7 meditata consilia ii, 5
- Medium inter consules aliquem incedere** facere iv, 8 media hyeme xlv, 4 regione positus xxxi, 2 circa medium fere noctis xliii, 4 in medium procedere V. I. ii, 9 proferre xxxiii, 8 medio capite praeciso E. xviii, 2 noctis v, 7 in medio itineris interfici xxxv, 8 rem relinquere C. xiv, 8 per media custodias evadere V. I. xxvi, 1 per media hostium castra xlix, 6 media admota C. xiii, 5
- Medos superare V. I. lxxv, 7**
- Membra eadem E. xviii, 8** per membra omnia acceptos cibos disserere V. I. xviii, 8 membrorum fere omnium cruciati confici E. xlv, 12 tabescentium odore scelus profutum est C. xxxix, 1
- Memnisse E. xlv, 6** memor beneficii ix, 14 gentis patriciae C. xxxix, 7 irarum O. xiv, 1 praeteritorum tum etiam futuri iii, 7 supra quem cuiquam credibile est E. xiv, 8 memoria sui longa C. xxxiv, 6 memoriae curiosi xx, 33 praemiis honestos frustrare xxxiii, 26 memoria prodere O. v, 2 prodi E. iii, 6 sunt laborantibus secundarum initia earumque auctores C. xx, 31 ad memoriam nostram xxxvii, 5 officere xx, 2 per memoriam majorum controversam xvii, 1 post... humanam xxxix, 16 memoria recensere E. xviii, 15 memorare C. xxxix, 30. E. xlv, 5 brevi C. xxviii, 3 facinora xxi, 3 piget v, 4 memorantibus plerisque talia iii, 17 memorata dignae aedes E. xx, 6 me-
- moratum oppidum C. xxxviii, 4 memores locos adulare E. iv, 10 a memoratis reperiri C. xxxiii, 20
- Memoriae civis Carusius xxxix, 20**
- Menesius Agrippa Lanatus V. I. xvii, 1** decessit tanta paupertate xviii, 7
- Mentage in insula E. xxxi, 1**
- Mens ad credendum prona C. xx, 10**
- Neronis nefaria iii, 16** prorsus similis E. xviii, 9 mentis impetum artificii quodam regere xiv, 6 mentem divinam accipere V. I. xlix, 3 incestam pravamque putare C. xvii, 7 ubi iussissent vitia v, 9 mente alienata desipere V. I. lxxiv, 8 alio traducta E. xviii, 15 corrupta xl, 19 crudelis viii, 2 mentes confusae O. xiv, 2 humanae frustratae boni spe, asperius offenduntur C. xl, 30 ad mentium quam sanitatem pervenire xx, 7 mentibus feris vitam moresque insinuare O. iii, 3 mentes omnium morum diversitate lenire V. I. vii, 15 mentione facta E. xii, 5
- Mensus superesse xxiv, 5** mensarum vice O. xii, 1 mensas illas esse intelligere, ib. sacratas invadere xi, 1 mensis de farreis crustam etiam comedere x, 5
- Mensem Septembrem Commodum appellare C. xvii, 2** eis mensem decimum xlii, 1 mense uno aut altero dominatione vix retentata xxvii, 1 abaque mense annus xiv, 13 menses in xii. annum distribuere V. I. iii, 2 per menses duos continuos E. xvi, 9 mensibus exactis O. xiv, 5 septem interregni species evenit E. xxxv, 10
- Mensuras constituere V. I. vii, 8**
- Mentiri se filium lxii, 1**
- Mentum (in) gladio subjecto E. viii, 4**
- Mercenarius V. I. lxxi, 1** mercenarii nullis arte capi xl, 3 mercenaria opera exercere E. xl, 10
- Mercibus Syriacis coeantis fedissime negotiari V. I. lxxxiii, 3**
- Mercurii filius O. v, 1**
- Merere cognomen moribus V. I. viii, 1**
- cuiusquam officium ad mortem C. v, 15 provinciam xx, 9 mereri omnia E. xii, 3 pro merito C. xxvii, 6 meritorum fiducia insolens E. ix, 3 meritis alicujus sacrare C. xl, 26
- Meretricis pollere artibus E. xvii, 5**
- Mero (Caldius Biberius) ii, 2**
- Merobaude auctore xiv, 10**
- Mesopotamia accessit provinciis C. iv, 2**
- Mesopotamiam occupare xxxiii, 3 ad

- Mesopotamiam progredi xxxix, 83 per . . . bellum instruere xxxii, 5 in Mesopotamia bellum gerere E. xxxii, 5
- Messalina, quasi iure, adulteris utebatur iv, 7 Messalinæ delinimentis in pravum abstrahi C. iv, 4
- Messana Carthaginienses expellere V. I. lxxvii, 4
- Metaurum apud flumen xlviij, 2 juxta annum E. xxxv, 2
- Motellus (Quintus Cæcilius) Macedonicus V. I. lx, 2. lxi, 1 Numidicus exulare quam jurare maluit lxxiii, 8 Pius lxxiii, 1 Motello legatus lxvii, 1
- Metri quantum queas egregium est C. xii, 3
- Metius Fufetius dux Albanorum V. I. iv, 10 quadrigis religatus et in diversa distractus est iv, 13 Fufetio duce iv, 5 a Metio Pomposiano cavere E. ix, 14 Metia tribu excepta V. I. i, 1. 3
- Metri genus O. iv, 5
- Metuere O. vii, 4. E. i, 29 ne atrociora acciderent C. xxvi, 7 metuens segnitiae filii xl, 21 metui studiis doctrinae xvi, 10 metus iv, 5. 7. xx, 26 amittendi x, 4. E. x, 10 metui esse pravis C. xxxv, 11 metum experiri xx, 20 injicere mandati exitii xxxiii, 20 per metum alius consendere xlii, 15 metu abstinere iv, 6. E. iv, 7 accendi C. xxxv, 8 cogi E. ix, 12 colli C. iv, 1 curari ix, 2. E. ix, 5 haud inane angere C. xxvi, 3 Italia decedere xl, 9 mortis attonitum videre V. I. xxxi, 6 passim injecto C. xxxix, 45 sui injecto agitare iv, 7
- Mesentii regis Agilthorum auxilium asciscere O. xiv, 1 Mesentio eodere, ib. Mesentium continuis præliis persequi C. xv, 1 fugam facere coegerunt Latini O. xv, 3 ad Mesentium legatos mittere xv, 2
- Migrare volentem retinere V. I. xxiii, 10
- Miles quidam cum oculo averteret E. i, 23 militis mercenarii arte capi V. I. xl, 3 unius detrimentum parum sibi videri, dicere C. xxix, 5 militi Romano antefere E. xlvi, 6 militem severissime tractare vi, 3 voluntarium se offerre V. I. xxiv, 1 miles militate discere E. vi, 3 a milite interfici xxi, 6 milites Augustum creavere C. xxvii, 1 fæde jugulavere Aulum Helvium Pertinacem xviii, 2 jugulavere Parthenium, Petronium E. xii, 8 legatos Romam destinant C. xxxv, 9 moti xi, 9 occuparunt Aventisam V. I. xxi, 13 percussus C. xxix, 5 prædicti viii, 3 vim severitatis inhorrescunt xxiv, 4 undique contracti xxxii, 1 militum animos promissis ingentibus pertentare E. xii, 7 animos sollicitare x, 11 arbitrio occumbere C. xxix, 2 disciplina correctæ V. I. lviii, 6 ingenti expectatione venire E. xxiii, 3 labore patefacere fossas i, 5 magister imperium corripuit xli, 25 Marianorum gratiam parare V. I. lxxiii, 1 nullo consulto C. xxxvi, 2 odia contra se excitare E. xlvii, 6 opes attenuare C. vi, 2 reliqui affluebant iii, 17 seditione discerpi E. xxv, 2 tribunus V. I. xxvi, 1. xxix, 1. xxxix, 3. xlvi, 1 vi necari E. xli, 18 militibus acceptor C. xxiv, 7 gratias referre E. xii, 8 impendere largitiones xvi, 9 propriis adeo amabilis vii, 2 milites absentes quoque nominibus recensere xiv, 3 accendere ad vindicandum facinus V. I. xxi, 3 brevi frustra fore dixisse proditur Probus C. xxxvii, 4 commilitones appellare E. i, 16 militibus annitentibus C. xxiv, 1 attentatis xl, 9 corruptis xxxi, 1. xxxv, 4 furtim accensis xxxiii, 12 in seditionem accensis E. xxvii, 2 per dona illectis C. i, 1 receptis xxxiii, 2 talibus orbem terrarum subigere V. I. lxxv, 4 a militibus Augustus pronuntiarum E. xlii, 16 confodi iii, 10 nomen imperatoris oblatam recusare V. I. xlv, 5 occidi lxxxiv, 4 reperiri E. iv, 2 superari viii, 3 trahi per urbem vias xxiii, 6 militia refici potuit C. xxxvii, 6 si modo per Quirites exerceretur iii, 13 militia artibus solutis, resolutis ii, 3. E. ii, 9 bonæ usus C. xxxix, 28 clarus xxxiii, 9 clarior xiii, 2 domique divina omnia facta xvi, 2 domique multa gerere V. I. xxvii, 2 gradu ad imperium conspirare C. xxix, 1 miseris imbuti xxxix, 26 novandæ ordo xli, 12 ob egregia facinora V. I. xix, 1 officium curatum C. iv, 2 officia in eam formam statuere E. xiv, 11 ordine merere C. xlii, 4 peritus E. xxxvi, 2 præclaris studiis instantissime deditus x, 2 principes securi percutere V. I. lxx, 4 quoque dicendi copia præstat C. xlii, 4 rectores xlii, 23 militiae externæ relinquere ix, 11 militiam repetere xlii, 10 sequi xxxii, 2 tolerare V. I. xviii, 2 in militiam merito ascisci E.

- . xlv, 3 militie eximere cohortes praetorias C. xx, 1 militare disce miles E. vi, 3 militantis in Alcido filium adamare V. I. xxi, 2 militaris tribunus xx, 1 militari joco conclamare E. xxv, 2 tumultu interfici xxiii, 5 militaris potentia convaluit C. xxxvii, 5 militarem ferociam comprimere E. xxii, 1 in re militari diligentiam habere xiii, 3 militaris calceamenti cognomentum sortiri iii, 2 indumenti usus C. xl, 25 militari calceamento cognomentum quaerere iii, 4 opere montem vineis conserere E. xxxvii, 3 militares aliquanti conspiravere xli, 22 viri xxv, 8 militarium contra morem C. xxxv, 7 despectus xli, 23 inter fortissimos E. iv, 7 nuptas affectare C. xxxix, 11 tumultus xxvii, 6 militariibus viam munire in se dominandi xxxvii, 7 militares animos conciliare iii, 16 duces levi certamine conficere xl, 18 militaribus valide assistentibus xli, 15 militarium legionum ad specimen E. xiv, 5 militariibus auxiliis nomen impositum C. xxxix, 18 militariiter instrui O. xiii, 2
- Mille** (post) centesimus excessit annus C. xxviii, 2 millia ducenta hominum capere V. I. xl, 1 fere septem bellatorum conficere C. xxxv, 6 passuum E. xv, 7 millibus novem ex urbe abeare xl, 3 aex ab urbe discreta villa xl, 2 vendere ducentis V. I. xliii, 7 millesimum urbis annum celebrare C. xxviii, 1 millies sestertium pangere viii, 5
- Mimam** Cytheridem amare V. I. lxxxii, 2
- Minervae** aedes quo eminentior consurgit C. xii, 2 templum stetit inviolatum V. I. lxx, 3
- Minervina** concubina E. xli, 4
- Minis** non adduci V. I. lxxiii, 4. lxxx, 1 minacibus rescriptis acceptis E. xxxix, 7
- Minister** unguendi C. xvii, 9 ministri scelere circumveniri xxv, 8 ministrorum fidasimis interficiendum sese offerre E. xiv, 12 incuria effluere C. xxxiii, 21 parte maxima absurdi mores xlii, 23 ministris similibus convivia exhibere E. xvi, 8 ministerium ventri negare V. I. xviii, 2 ministerio famoso flagrare C. xiv, 6 ministeria nefaria ix, 2. E. ix, 5 ministeria lasciva commensationibus adhiberi lege prohibere alviii, 10 per ministeria
- impertuna famam viri vexare xlii, 20
- Minorum gentium** patres centum V. I. vi, 6 minus credere C. iii, 7 fas est xii, 9 quo minus E. xxxix, 7 minima cura C. xxviii, 2 minime convenire xx, 6 sufficere E. xv, 5 minuire potestatem tribunitiam V. I. lxxv, 10 minutiora quae occulta sunt E. xlviii, 18
- Minturnis** in palude latere V. I. lxxvii, 4
- Minucius Rufus** tribunus plebis lxx, 5 Q. Minucium consulem obaidere xvii, 1 magistrum equitum imperio sibi aequari, pati xliii, 2 a Minucio donari xvii, 2
- Mirari** constantiam E. x, 10 erudita ingenia xlviii, 9 ingens simulacrum V. I. xxii, 2 mirus artifex E. xlii, 18 mirum in modum C. xxxix, 45 mira bellorum felicitas E. xli, 11 celeritas V. I. xxii, 3 felicitas lxxvii, 6 mira magnitudinis bos nata vii, 10 miris naturae officii C. xl, 12 mira ostentorum prodidere xli, 14 mire distingui xvi, 11 funus celebratum xx, 30 memor O. iii, 7 promtas C. xlii, 22 mirifica denuntiare E. xlii, 10 mirifice excoli C. xl, 27 pugnare ex equo xxi, 2
- Mirmillonum gladio** petito E. x, 10
- Miscere** colloquia pro personis xlviin, 18 virtutes quasi temperamento quodam xiii, 4 miscebantur toto orbe parvis maxima, ima summis C. xxxiii, 4 nisti bonis inducti ix, 13
- Miseni** ex nomine urbem misenon appellatum O. ix, 6
- Miseriarum** finis xi, 1 miseris militibus imbui C. xxxix, 26 miserabili exitu consumi E. xiv, 12 miserabiliter contenti haberi C. iii, 16 miserabiliter urbem afficere xxxv, 7 misericors E. xlviii, 9 misericordia regis abstrahi V. I. xii, 4
- Mithridates** rex Ponti lxxvi, 1 victus praelio nocturno lxxvi, 7 Mithridatis classem Sulla conciliare lxxiv, 2 copias ferro et fame affligere lxxiv, 5 filius lxxviii, 7 Mithridatem ad venenum compellere lxxvii, 5 Pergamo expellere lxx, 2 praelio fudere lxxv, 7 adversus Mithridatem mitti lxxiv, 4
- Mitis** C. xxvi, 4 vir xxvii, 1 usque eo E. xv, 9 mitem feroci in matrimonium dare V. I. vii, 15 mitissimus videbatur imprudentibus C. iii, 16. E. iv, 2 mitius agere C. xx, 13

- Mittere dona V. I. lxxix, 5 legatos xxii, 1. C. i, 6. E. xv, 4 literas V. I. xlvii, 2. lxxvi, 3 ocus C. iii, 18 sub jugum V. I. xxx, 4 transfugas simulatos xxx, 2 mitti ab aliquo O. xxiii, 2 ad bellum V. I. xxxiv, 5 reges adeundos lviii, 7 adversus Corinthios lx, 1 contra Pyrrhum xxxv, 12 cum Jectissimis E. xli, 23 in carcerem V. I. xl, 3 in Macedoniam lxxxii, 7 Thessalonicam E. xli, 7 missus legatus V. I. xl, 4. li, 5 sub tigillum iv, 9 missi legati xvii, 1 qui fugientem insequerentur C. xix, 4 sunt Roma tres Fabii V. I. xxiii, 5 missos ad se legatos interficere xxv, 1 mittendos Capuam colonos censere lxx, 3
- Modus fit supplicii et cædibus C. xxxix, 16 rerum quarundam neglectus E. xliii, 7 tantus rerum maximarum xiii, 4 modum agri non parvum ad incolendum accipere O. v, 3 facere C. xli, 4 in amplum præmia ostentare xxvi, 6 in fœdum cuncta vastare vi, 1 modo Atheniensium xiv, 3 damnatorum E. xix, 3 noxiorum C. v, 7 pari xxi, 1. xxix, 5 reorum xx, 25 scortorum E. iv, 7 suo ferri C. xxiv, 10 modica dilatione emoliri E. xviii, 13 modica flagitia tegere C. viii, 7. E. viii, 6 moderata agere C. xxxix, 32 quid moderatus Nerone E. xi, 14 moderate eloquens xiii, 8 moderatorem omnium vel errare minus fas est C. xii, 8 modeste imperio uti xxii, 3 modesti si ipse sint xl, 29 modestiore alicujus ingenio angere xx, 32 modestioribus feminis mos est E. xlii, 20 modeste concedere C. xxxvii, 6 modestia E. i, 18 tolerabilis in perniciem processit C. xxxix, 32 modestia ac pudore utrimque decertabatur xxxv, 10 alicujus permoveri iii, 3 superare xlii, 4
- Mœlium (Spurium) regnum affectantem, occidi jubere V. I. xvii, 5
- Mœnium dedicandorum gratia C. xxix, 1 exstruendorum cunctum genus in cohortes centuriare E. xiv, 5 mœnia nova oppido circumdare V. I. v, 2 Romana potentia vix digna instituire C. xvii, 3 mœnibus novis cultisque ornari xxxix, 45 urbem munire V. I. i, 4
- Mœnum prope amnem C. xxi, 2
- Mœrere amissos sui ordinis tot viros xiv, 13 ex mœreore vultum non mutare E. xvi, 7 mœstitiæ esse C. xi, 11
- Mœsia a Dacis diripitur E. ii, 9 Mœsiae, Pannonicæque exercitus hortantium legati C. viii, 2 superioris locis squalidioribus ortus xli, 27 Mœsiam contingere xxxix, 12 apud Mœsiam superiorem, Aureum montem vineis conserere E. xxxvii, 3 in Mœsia imperator effici xxxi, 1. xxxii, 3 Mœsorum colles vineis replere C. xxxvii, 3
- Moguntiacum (apud) dominatum invadere E. xxxii, 4 Moguntiacorum direptiones C. xxxiii, 8
- Moles bellorum acrius urgebat xxxix, 30 quanta imperio inest ix, 3 ingenti mole sepulcrum imponit O. ix, 7
- Molestus nulli E. xvi, 10 molestia quanta imperio inest C. ix, 3 molestiæ imperialis magnitudinem declinare E. ii, 7 molestiæ fiscales severius pressæ C. xli, 20 molestiarum remedium xxxix, 7 molestiis subijci E. xii, 3
- Moliri bellum C. xi, 11
- Molliora mandata E. xlii, 16 mollissimum quemque beatum fore asserere C. xxviii, 8. mollius consulere vi, 2 per mollitiam maris V. I. xxii, 3 mollire violentiam prudentia C. xiii, 9
- Molonem Græcum, Rhetorem disertissimum magistrum habere V. I. lxxxi, 2
- Momenti quæ est concitatio E. xviii, 15
- Monere crebro C. xiii, 9 Gallos V. I. xxii, 5 legibus æquissimis C. ix, 5. E. ix, 6 momente responso V. I. xxii, 1 momentibus amicis E. ix, 14 moveri a parente in supremis xvii, 2 sorte Apollinis Delphici O. xii, 3 moniti parentes somnio E. xlvii, 2 monitores uti sunt, stolidorum ingenia proinde agunt C. iv, 1 monitoribus probatis eruditisque uti E. xlv, 6
- Monetæ in formam incutiendæ usus O. iii, 4 opifices deleti C. xxxv, 6 monetarii in urbe Roma rebellarunt E. xxxv, 4
- Mons Vesuvius ardere cepit x, 12 montis Gauri in angustiis V. I. xxvi, 1 Palatii circa radices, sepeliri O. xviii, 5. xx, 3 Tauri in radicibus E. xlii, 17 montem editum speculari O. xvii, 1 Tarpeium tenere V. I. ii, 7 vineis conserere E. xxxvii, 3 apud montem Sipylum vincere V. I. liii, 1 per... Cœlium congregi C. xxxv, 6 ultra... Taurum V. I. xlv, 5 monte occupato O. ii, 4 in monte Albano interficere cum essent Latini consu-

- lem V. I. lxxvi, 12 trisumphare xlv, 6
 Alcido Q. Minucium consulem obsi-
 dere xvii, 1 Palatino locum desig-
 nare O. xxiii, 1 montes cavati C. ix,
 8. E. ix, 10 montium a cacuminibus
 appellari O. iv, 2 similes acervi sta-
 bant E. xiii, 14 montes addere urbi
 V. I. iv, 3. v, 2
- Monumenti construendi copiam orare
 E. v, 8 monumenta Claudii Romae
 cepta ac patrata C. ix, 7. E. ix, 8 ne
 tollerentur V. I. lxxv, 6 monumentis
 hujusmodi negotiorum igni consumtis
 C. lxxv, 7
- Mopœcrenem (apud) febrî acerrima
 interite E. xlii, 17
- Mora E. xlvii, 7 mora frangere V. I. xiv,
 6. xliii, 1 per moras annus quesitus
 C. xxvii, 5 morari aliquantulum
 Romae xxix, 1 bellum xx, 26 ob-
 instans bellum xxxii, 1 morantibus
 his Romae xxxi, 1
- Morbus comitialis V. I. lxxvi, 11 morbo
 absumi O. ix, 6 consumi C. i, 2. E.
 xvi, 12. xli, 15 extingui C. xx, 27
 interire V. I. lxxv, 12. E. i, 29 perire
 C. xlii, 10 salvi V. I. iii, 3 succu-
 taneo viaci E. xiv, 9
- Mors hujuscemodi, ipsis gloriæ, exe-
 crationi auctoribus est C. xx, 3 occul-
 tatur E. xxxviii, 5 Titi adeo provin-
 ciis luctui fuit C. x, 6. E. x, 16
 mortis de bonis libro lecto V. I. lxxx,
 4 formido C. xxix, 41 genere post-
 remo pœnas dare E. xl, 5 metu atton-
 itum videre V. I. xxxi, 6 mortem
 Deciorum plerique sitæstræ ferunt
 C. xxix, 5 ipsam sibi se consciscere
 O. xii, 8. V. I. lxxii, 10. C. vii, 2
 sibi adesse intelligere xxxiii, 28 ad
 mortem officium cujusquam merere v,
 15 voluntariam compelli E. xiv, 8
 pest... dos uxori non potuit exsolvi
 V. I. lvi, 5 morte affici C. xx, 83
 audita V. I. lxxxiii, 6 cognita C.
 xxxviii, 2. xxxix, 11 emere noctem
 V. I. lxxxvi, 2 immatura præripi v,
 5 multari E. xl, 9 pari senatum tol-
 lere C. v, 14 primi remedium desi-
 derari E. xxxiv, 3 simplici perire xl,
 8 voluntaria consumi, decedere
 xxxix, 7. V. I. lxxvii, 6 mortibus
 suorum afflictos consolari E. x, 14
 mortales cupidi sunt imperii C. xii, 3
 quibus prohibentur xxviii, 7 solent
 seri E. xvi, 3 mortalium conatus
 vacui a Fortuna cassique C. iii, 19
 omnium maximo gemitu interire xvi,
 14 omnium nefandos pessimosque
 penitare E. xii, 8. optima C. xxxiii,
 30 vitæ quasi testis xx, 29 mortali-
 bus futura pœcinere O. x, 1 pernici-
 ciosa libidine agere mortales C. xxiv,
 11 mori æquius est quam auctoria-
 tem imperii frædere E. xii, 7 paucis
 diebus C. xvi, 5 potius placuit ob
 libertatem O. xv, 3 veneno E. i, 29
 moriens petiit ab uxore V. I. xlix, 18
 morientis sententia imperatoris libe-
 rari E. xxxiv, 2 mortui fratris libe-
 ros pro suis habere xlvi, 18 mortuo
 divinos honores decernere V. I.
 lxxxv, 1 sacerdotes uti Deo sacre
 C. i, 5 mortuum justitio elogioque
 lugendum sancire xi, 6 Ælio Cæsare
 mortuo xiv, 9. Cottio regi v, 2. E.
 v, 4 Hamicare V. I. xli, 2
- Mos cum esset C. x, 2 erat subditis,
 studio impune peccandi xxxiv, 8 in-
 cessit Romæ, uni prorsus parendi i,
 1. E. i, 1 permansit O. viii, 4 quis
 non erat iii, 2 ut esset vi, 6 uti bea-
 tis locupletibus C. xiv, 5 uti eat v,
 14. xxix, 2. xxxiii, 17 uti tam erat
 xxxii, 2 moris antea cum esset O.
 vi, 6 ad morem Græciæ C. lxxxv, 7
 in... celestium E. xv, 3 Romanum
 convertere Graium nomen xxxix, 1
 more canni cadaveris per urbis vias
 trahi xliii, 6 celebrare festa C. v, 5
 ferarum grassari E. xi, 10 gladiatoris
 semates funes offerri decrevit C. xi,
 8. E. xi, 13 hominum qui acres sunt
 i, 26 latronum excruciarî C. xli, 12
 majorum vigis cædi E. v, 7 novo
 blandoque appellare i, 16 Olympi-
 dis Alexandri Magni creatricis xl, 17
 patriciarum C. viii, 7 Rhetorum
 E. xlvii, 4 servili cruciatus adhibiti
 C. xli, 4 suo O. i, 4. C. xi, 9 veterum
 ix, 9. xxvii, 7 mores absurdi xlii, 23
 civiles, lepidi i, 4 sævi xx, 2 morum
 a clementia V. I. xliii, 1 diversitate
 omnium mentes lenire vii, 15 hujus-
 modi esse E. xl, 10 similitudo feroces
 conjunxit V. I. vii, 16 moribus Ro-
 manis adhuc fere incognitum vise-
 batur E. xxxv, 5 mores Atheniensis
 haurire xiv, 2 insinuare vitamque O.
 iii, 3 ad mores formando aliquid
 conferre i, 2 ob... diversos non
 congruere C. xli, 2 moribus alicui
 similis E. xlviii, 8 moribus antiquis-
 simis C. xviii, 1 cognomen merere
 V. I. viii, 1 corrigendis nimium cle-
 mentem habere C. xx, 7 corruptis
 iii, 14 præcognitis vii, 2 præsiden-
 tium in diversum traduci xlii, 7 pro-

- bia C. xv, 2 moratus egregie vir E. xxxvi, 1
- Movere bellum spe dominationis C. xx, 9. xxiv, 2 navem zona imposita V. I. xvi, 2 senatu xvii, 4 moveri a matre xix, 4 manu castissimae feminae xvi, 2 neque patris exitio C. xi, 20, pietate O. ix, 4 movenda asma nequaquam E. i, 14 motus senatu probrosior quisque C. ix, 9 motus terrae gravis E. xiii, 12 mota terrae gravi affici C. xiii, 10 prolabi O. xviii, 4 motus civiles longe atrociores orti C. xxxiii, 7 externa cum suspectarentur xlii, 8 qui existerent xxxix, 45 motus amicorum patienter ferre E. ix, 3 motibus externarum gentium compressis C. xli, 23 extemis, modo civilibus exerceat xlii, 19
- Mucaperam ducem excruciare xxxvi, 2 Mucianum (Licinium) lepide flectere E. ix, 3
- Mucrone confossum laetus V. I. lxxvii, 10
- Mulier dominatur C. xxxiii, 3 in id progressa iv, 9 obvia V. I. lxxv, 1 mulieris arte corrupti custodes C. iv, 15 ob amorem V. I. xliii, 6 mulierem lupam dictam O. xxi, 1 in mulierem formare C. v, 15. E. v, 7 a muliere matura ad uxorem institui xxxiv, 1 mulieres corpore quæstum facientes C. xxi, 2 improbes, petulantia C. xxiii, 1 mulierum artibus pervagatis iv, 5 genus iv, 4 mulieres admittere O. viii, 5 muliebris sexus C. iii, 15 muliebris ars E. xl, 12 muliebri fortassis templum est constitutum V. I. xix, 5 muliebri arte custodes corrupti E. iv, 18 muliebri nomine appellari xliii, 3
- Mulionem evitantem præcipere V. I. vii, 19
- Multari morte E. xl, 9 multatam pecunia in regnum restituere V. I. li, 2
- Multus sanguis ad efflueret e naribus lxxv, 9 multa literarum scientia E. ii, 4 in multam noctem xli, 22 multi in imperium inamisi C. xxiv, 9 multos externisque consortio asciscere xxxix, 17 post non multos dies E. xli, 28 multas urbes condites C. xvi, 12 multa prodigiorum v, 17 multa indigna pati V. I. xxxvi, 2 multis medicamentibus corpus sanare lxxvi, 8 multum cibi ad vini E. i, 22 diligens xlviii, 11 iners xxxii, 1 mari posse V. I. xxxviii, 1 temperans E.
- xli, 18 haud saultus abesse Deo C. xl, 15 multo officiosus E. xlii, 16 perniciosus xlii, 19 validus C. xi, 2 neque multo post xiv, 12. xxvii, 6 multitudo adveaarum classe adventa O. xlii, 1 ingens V. I. xxix, 3 utraque sexus ii, 2 multitudinem fundere E. xxxiv, 2 multitudine Germanorum expressa C. xxxiii, 8 multiformis E. xiv, 6 multiformibus insidiis privignos interimere iv, 11 multiplex xiv, 6 multiplici ciade orbis terrarum fodatar C. iii, 8
- Mulvius pons E. xl, 7 Mulvium pontem facere V. I. lxxii, 3 apud Melvium pontem insidiis locare C. xl, 23 proxime . . . acie devincere xix, 3
- Mummus (Lucius) Achaicus V. I. lx, 1. 3 Mummio triumphandos tradere lxi, 2 Mammaio collega segniore lvi, 9
- Mundam apud oppidum vincere lxxviii, 3. lxxxiv, 1
- Mundi lex E. xvi, 4
- Manire legibus V. I. i, 4 militaibus viam in se ac posteris dominandi C. xxxvii, 7 manibus O. xxiii, 7. V. I. i, 4 muro C. xx, 18 muniri locum a Trojanis ceptum O. xiii, 4 munita sunt vis maximo operibus C. ix, 8. E. ix, 9 munimentum xxxix, 39 ad munimentum committere xlii, 9 Galliae mitti xxxviii, 2 Illyrici relinquere xl, 8
- Munus satis utile xlii, 6 munus gratia xli, 20 id xxxiv, 4 optionem dare V. I. ii, 6 muneri edendo studere lxxii, 4 munus magnificentissimum dare lxvi, 1 quaestorium amplissimum dare lxxiv, 1 a natura munere habere E. xlviii, 14 munera optionem accipere V. I. xix, 1 species C. xxi, 1. xl, 24 muneribus animi et corporis ostendere E. x, 2 anteire C. x, 1 dignis honorare V. I. xvi, 3 occultis pax impetrata E. xiv, 10 munerare honoribus, pecunia, beneficiis ceteris xlviii, 9 municipium Britanniae C. xx, 27 e Lanuvina municipio xv, 2 municipiis proximis dispergi ii, 4 munifica dona xi, 11 munificè prospectare xxxv, 7 munificentiae modum statuere xl, 15
- Muria de terdis V. I. lxxvi, 9
- Murrina pocula E. xvi, 9
- Mursis devincere C. xxxiii, 2 apud Mursiam dimicare E. xli, 25. xlii, 4
- Mursina labes C. xxxiii, 2
- Muram lapideam urbi circumdare

V. I. vi, 8 mure mure Britanniam C. xx, 18 e mure literas abicere xxxiii, 20 uti ... virtute prohiberi xxiv, 11 muros civitatis hostilis ascendere V. I. lviii, 3 diruere xlvii, 2 circum muros agere C. xl, 7 muris quam validissimam urbem circumsepere xxxv, 7 validioribus et laxioribus urbem sepere E. xxxv, 6 sub muris urbis viii, 3
 Mus (Decius) V. I. xxxvi, 3
 Musa Maronis testatur O. i, 1
 Musalimorum manus caesa C. iv, 2. E. iv, 5
 Musca ne quidem C. xi, 6. E. xi, 8 muscarum agmina persequi C. xi, 5. E. xi, 6
 Musicus xiv, 2
 Mutare nomen C. xlii, 8 nomina V. I. vi, 7 rariis iudices E. xlvi, 3 mutari facile C. v, 3 mutato rectore flagitioso xl, 30 colore E. xii, 2 mutatae intemperantiae signum proferre x, 7 mutata loci conditione C. xxviii, 7
 Mutinam (apud) vincii V. I. lxxxv, 2
 Mutius Cordus, senatum adiit xii, 1
 Mutio prata data, ab eo Mutia appellata xii, 6
 Mysteria fideliter custodire O. viii, 6

N.

Nabide (a) Lacedaemonio filium obsidem accipere V. I. li, 3
 Nancisci licentiam C. xxiv, 11 potestatem iii, 7 retum summam E. x, 5 sibi opportunum tempus ad insidiandum O. xxii, 2 Tarpeiam virginem V. I. ii, 6 nacti liberti summam potestatem C. iv, 10 nactis in tempore navigiis xxxiii, 3
 Narbonae natus E. xxxviii, 1
 Narbone patria C. xxxix, 13
 Narcissus ab epistolis E. iv, 9
 Naribus cruorem effundere xlii, 6 e naribus effluere V. I. lxvi, 9
 Narniam inter et Oriculum E. xxxi, 2 Narniensis Nerva quid prudentius C. xii, 1 Narniensi oppido genitus E. xii, 1
 Narseum regem in ditionem subigere C. xxxix, 35
 Nasci humili loco V. I. lxxvii, 1 in exercitu C. iii, 4. E. iii, 2 Narbonae xxxviii, 1 parentibus egestosis xii, 4 patre, equite Romano V. I. lxxx, 1 natus novem annos xlii, 1 septuaginta annos et quinque amplius C. viii, 7
 nata bos mirae magnitudinis V. I. vii, 10 post natum imperium C. xlii, 2 natos patre dignos evasuros, affirmare O. xx, 1 natalem filii simulare E. xli, 22 natu grandior C. xli, 11 major O. xix, 2 natio Carporum caninis transalata C. xxxix, 43 nationes feras brevi subigere xlii, 16 nationibus Dacorum pileatis Saciaque in provinciam domitis xiii, 3 tremantibus E. xv, 3 natura aliunde quid hominibus incognitum gignit xvi, 4 naturae bona quasi incomta C. xl, 13 bonis abundare E. i, 33 defectus xxiii, 3 hominum curiosos oculos auresque ad se trahere xlviii, 18 officiis miri C. xl, 12 quasi lex iii, 5 tardae homines O. xxi, 2 vis C. xxxv, 13 natura excellenti videri xxxix, 48 feras E. xl, 10 impotentior C. xl, 21 a natura munere habere E. xlvi, 14 quasi factum C. xxxiii, 13 ad naturalia officia succedere E. xxi, 6
 Nasica (Publius Scipio) V. I. xlv, 1 Scipio lxxiv, 7. 9 templum aedificavit xlv, 3
 Navare bonam operam iv, 1. lxxv, 3
 Navis O. iii, 4 navem aut caput subesse iii, 5 movere zona imposita V. I. xlvi, 2 ad navem redire xxii, 3 navi piscatoria fretum trajicere xxxvii, 3 in navi epulari lxxxiv, 3 navium ad usum sylvas publicare v, 2 naves hostium manibus ferreis apprehendere xxxviii, 1 longas accipere xl, 1 ordine duplici contexere E. iii, 9 sexcentas deprimere V. I. xli, 1 navibus paucis classem hostium magnam superare xxxix, 2 trecentis proficisci xli, 1 navicula accepta lxvii, 5 navali prelio superari liv, 4 vinci lxxxiv, 4 ex nauticis aptiores flagitiis legere C. xvi, 2 naufragio quasi rem Romanam dare xxxiii, 3 naufragio pecunia relata est V. I. xxxv, 9 inter navigandum capere liv, 3 navigii longi tadio classem incensuram O. x, 4 navigiis compositus pons E. xl, 7 in tempore nactis C. xxxiii, 3 toto orbe adactis iv, 3
 Ne quidem verbo infamari V. I. lxxxii, 4
 Necare libertos in carcere xxxvi, 3 necari E. i, 30. viii, 4 in carcere V. I. xxi, 4 jubere Crispum E. xli, 11 sacerdotem O. xix, 6 vi militum E. xli, 18 necandum aliquem curare V. I. lxxxii, 9 necandos pueros servo

- dare O. xxi, 1 nex Polydori ix, 5 necis auctoris errore C. xxxiii, 22 auctoribus exitio esse xxxv, 11 auctores ad supplicium petere excruciare xi, 9. xxxvi, 2 neci destinari xxvi, 4 necem dedecorosas suspectare E. xxxix, 7 exilio vindicare V. I. ix, 5 impetrare lxxxvi, 1 regis repromittere xii, 1 sibi consciore lxxxv, 6 ad necem destinari C. xxxiii, 20 virgis cædi E. v, 7 nec commotior C. xx, 1 comperta xxiii, 2 hostium lætior xxix, 1
- Necessariorum** perculator i, 5 necessitate compelli V. I. xxix, 3
- Nectere** insigne regni capiti C. iii, 12
- Nefandos** omnium mortalium perimere E. xii, 8
- Nefas** summum dicere O. xii, 2 nefaria mens C. iii, 16 nefaria ministeria ix, 2. E. ix, 5 nefarie C. xxxix, 45. xlii, 10
- Nefastos** inter dies referri V. I. xiv, 4
- Negare** ventri ministerium xviii, 2 negari a senatu xlv, 6. lxxviii, 5
- Negligere** exercitum E. xlvii, 6 neglectus modus rerum quarundam xliii, 7 neglecta custodia O. vii, 2 neglectus boni cuiusque C. xlii, 23
- Negotii** patrandi dies E. xli, 22 negotium carbonarium exercere V. I. lxxii, 1 negotio facili pelli C. xxxix, 38 negotiorum ingena scientia E. xliii, 5 negotia recensere xiv, 3 negotiis plerisque vera comperire C. ix, 4 quæcumque advenissent, auditis E. ix, 15 negotiari fœdissime V. I. lxxxiii, 3
- Nemææ** Græcos liberos pronuntiare li, 4
- Nemo** dominationi adeo fidus C. xvii, 7 Severo præclarior xx, 6 nemini insolentiae esse xxxv, 12 neminem timere E. xviii, 6
- Nemus lauri** arecens C. v, 17
- Neophytus** E. v, 7
- Neoptolemus** O. i, 8
- Neotericorum** quisque asseveravit, pr.
- Nepos** ex filia V. I. v, 1. lxiv, 1 nepotis nimio dolore increpare E. xli, 12 nepotes veros Faustulo dare nutriendos O. xix, 7
- Nepotianus** E. xlii, 3
- Neptuni** filium esse confiteri V. I. lxxxiv, 2
- Nequam** genus hominum C. xxxiii, 13 nequitia versutas O. vi, 2
- Nequire** C. x, 3. xx, 1. xxiv, 10. E. xx, 9
- Nero** Claudius V. I. xlvi, 2. 3. 5 Ti-
- berius imperium complexus est C. ii, 1. E. ii, 2 L. Domitius imperator factus est C. v, 1. E. v, 1 Romam invexerat lustrum certamen C. xxvii, 7 Neronis jussu bellum suscipere viii, 1 mens nefaria iii, 16 quinquennium v, 2. E. v, 1 scelera C. v, 6 Neroni id certe nomen erat v, 1 quondam criminose familiaris Salvius Otho vii, 1 Neronem cuncti opinantes vocantesque E. x, 5
- Nerva** Cocceius Narniensis C. xii, 1. E. xii, 1 Nervæ corpus a senatu ut quondam Augusti honore delatum xii, 12 Nervam compellere xii, 8 Nerva quid prudentius C. xii, 1. E. xi, 14
- Nicæa** C. xli, 20
- Nicomedes** Bithyniæ rex V. I. lxxviii, 1 Nicomedem Bithynia expellere lxxvi, 2 Nicomedia C. xvi, 12. xxxix, 45. xli, 16. E. xxxix, 5
- Nicostraten** post dictam de carminibus O. v, 2
- Niger** Pescennius creatur Augustus E. xix, 2 Pescennium Nigrum mori cogere C. xx, 9
- Nigidium** (C.) opprimere V. I. lxxi, 1 Nihil amplius xxxiii, 8 conducit C. xx, 29 nihil horum reperire xxii, 3 nihilo segnius xl, 20 nihilominus V. I. xliii, 3
- Nili** inundatio E. i, 4 Nilo jactatus truncus V. I. lxxvii, 12
- Nimis** C. vi, 2. xxxiv, 3. E. xiv, 7 nimis corrigendis moribus C. xx, 7 dolor E. xli, 12 horror corporis xii, 11 in habitu V. I. lxxiv, 7 sævitia C. xi, 7 nimia indignatio E. xlii, 17 nimia liberalitatis esse V. I. lxvi, 5 nimiam ob crudelitatem lxix, 3 aevritatem lxi, 3 nimia ex gratia lxvi, 10 opum fiducia bellum Romanis inferre liv, 1 nimii ni forent cunctis vitis C. viii, 7. E. viii, 6
- Nisi** Germaniæ ferocia C. i, 2 victor nullo congressu discedere xx, 14
- Niti** iii, 4. xx, 9. E. xliii, 3
- Nobilis** longe haberi C. viii, 4 rex Chonodomarius captus E. xlii, 14 vir V. I. ii, 13. E. xix, 1 nobilis Galliæ colonia xlii, 3 nobilem virginem inter obsides accipere V. I. xlii, 1 nobili familia ortus C. xxxiii, 14. E. vii, 1 nobile oppidum V. I. xxxvi, 1 nobile armentum agere O. vii, 1 nobiles in imperium immissi C. xxiv, 9 nobilium ad optimos ne imperium transferretur xxxiii, 34 matrimonia

- corumpere E. xxxviii, 7 philoso-
 phorum cruciatus C. xli, 4 nobilibus
 multis legi abrogantibus V. I. lxxiii,
 7 nobiles matronas publicis libidini
 subijcere E. iii, 7 nobilibus matri-
 moniis illudere C. iii, 9 Marcus Fal-
 vius nobilior V. I. lii, 1 nobiliores
 quasque nuptas scortorum modo se-
 cum proponere, prostituere C. iv, 5.
 E. iv, 7 nobilissimus latronum ductor
 xxviii, 4 nobilissima familia ortus
 V. I. lvii, 1 nobilissimos juvenes
 comescere xlix, 5 senam ut Deos
 venerari xxiii, 8 nobilitas atrocius
 grassaretur C. xxxiii, 33 Caesarem
 nuncupaverat xxiii, 2 factum nos est
 aspernata xxvii, 1 hostem patriae
 censet xxix, 3 ita accepit V. I. lxiv,
 7 nobilitatis adversum superbiam
 libertatem defendere xviii, 6 consilia
 C. iv, 1 nobilitati plerosque super-
 biam dare xxxix, 7 nobilitate pari
 xvi, 1
 Nocuit nihil draco circumfusus V. I.
 xlix, 1
 Nodus brachiorum C. xvii, 9.
 Nola morbo consumi, interire i, 2.
 E. i, 29 apud Nolam vicini V. I.
 xlv, 4
 Nolle V. I. xxxii, 2. E. ii, 4
 Nomen admonuit C. xxviii, 2 auxiliis
 militaribus impositum xxix, 18
 Constantina inditum xi, 28 cui ex
 patre fuit xli, 15 Divi decretum
 est mortuo E. xviii, 6 Getae paterna
 ab avo erat C. xx, 32 Graecis e literis
 cujus initiaretur E. xlviii, 3 Ro-
 manum xlvii, 3 Talasii, ut omnibus
 nuptiis invocaretur V. I. ii, 3 utrum-
 que etiamnum in sacris manet O.
 xxii, 1 nominis clarissimi urbem con-
 dere xii, 5 fama fugare V. I. lxxviii,
 7 mutandi causa O. xviii, 1 nomen
 abnuere astu C. ii, 1 alicui sacrare
 E. xlviii, 2 Augusti rapere xlii, 3
 Graium in Romanum morem con-
 vertere xxxix, 1 imperatoris recusare
 V. I. xlv, 4 leco dare, inditum O.
 x, 1. E. xxvii, 3 monti ex se dare O.
 xviii, 5 mutare C. xlii, 8 potentia
 vacuum insolens facere ix, 13 raden-
 dum decernere xi, 8. E. xi, 13 san-
 cire C. xvii, 10 suum indicare O. xx,
 1 nomine allectus C. xxxix, 40 eo-
 dem esse O. x, 2 Etrucus C. xxix,
 1 ex suo appellare, cognominare,
 nuncupare, vocare O. ii, 4. xxiii, 1. 7
 filii emancipati possidere V. I. xx, 4
 muliebri appellari E. xxiii, 3 pari C.
 xrv, 2 privato V. I. xiv, 1 sanctiari
 Augustus appellari E. i, 1 suo basi-
 licam facere V. I. xvii, 5 leges pro-
 ferre E. i, 21 de nomine vestis Car-
 calla cognominari xxi, 2 sub... celsi
 imperii xlii, 16 nomina Caesarum
 atque Augusti divisa C. xiii, 11 nomi-
 nam atrocitas xxix, 8 vis corrupta
 xxviii, 24 nomina annotata ad ali-
 quem perferre E. xxxv, 8 mutare
 V. I. vi, 7 tribenorum asta compo-
 nere C. xxxii, 20 nominibus quae-
 sitis atque compositis xxviii, 20 rap-
 turum appellare V. I. ii, 12 recensere
 E. xiv, 3 nominare forensium indus-
 triam virum ac pestem publicam xli, 8
 nominari Caldius Biberius Mero ii, 2
 ex virtutibus V. I. xlix, 1 nominatim
 cuncta prodere E. xiii, 7
 Nongentesimo urbis magnifice celebrato
 C. xv, 4
 Norbanum Appium (per) sterni E. xi,
 10
 Noses omnia de principibus juvat iii, 6
 nosti me virum esse ix, 3 noscendis
 oculis adnota media publici cursus C.
 xiii, 5 ad noscenda majorum gesta
 E. xlviii, 11 notio futuri superbus
 C. xxxviii, 5
 Notam nummariam corrodesse xxxv, 6
 notare aliquid in ore E. xxi, 4 vultu
 avertato petulantius cachinnantem
 xxviii, 3 notari facile C. xli, 21 no-
 tatas a censoribus V. I. xvii, 1
 Novacula fidem artis suae firmare vi, 7
 Noverca quibus est Italia lviii, 8 nover-
 cam conjugem affectare C. xxi, 3 um-
 rem ducere E. xxi, 5 novercali odio
 aliquem relegare i, 39
 Novus mos i, 14 novae Viae urbs magno
 accessu aucta C. xxi, 4 novum bene-
 volentiae genus E. xvi, 5 novi juris
 repertor xiii, 9 nova supplicio plecti
 C. xix, 3 novas leges proferre E. i,
 21 vectigalium pensiones exquirere
 C. ix, 6 nova arma meditari E. xlv, 6
 et eo dulciora affectare C. v, 9 moenia
 oppido circumdare V. I. v, 2 novis
 moenibus ornari C. xxxix, 45 novis-
 sime E. xxxiii, 2. xxrv, 8 conclu-
 dere C. xx, 11 novitate elephantor-
 um aliquem turbare V. I. xxxv, 3
 novandae militiae ordo C. xli, 12
 novato censu iv, 3 novatam quasi
 urbem Romanam arbitrari xli, 18
 Nox V. I. xxiv, 4 noctis medio urbem
 egredi E. v, 7 noctem morte emere
 V. I. lxxxvi, 2 in noctem multam
 convivio celebrato E. xli, 22 nocte

- castra irrumpere xli, 5 interperata tabernaculo educere C. xxxiii, 21 interperata in Capitolium ire V. I. xlix, 2 per medias custodias evadere xxvi, 2 media in castra redire lviii, 1 una castra pertrumpere xlix, 13 noctu disque nihil aliud agere quam spiculis meditari E. xlvii, 4 egredi castris V. I. xiii, 1 excedere O. ix, 1 visus ingens globus caelo labi E. xliii, 8 nocturno praesidio vinci V. I. lxxvi, 7
- Noxae dare O. vi, 4 noxiorum victis modo C. v, 7 noxios persequi E. xxv, 2 punire ii, 9
- Nubere V. I. lix, 2. E. v, 5 nubentium virginum specie amictus C. v, 5. E. v, 5 nupta Licinia Flavii soror C. xli, 2 viro imperatori iv, 9. E. iv, 7 nuptas militarium affectare C. xxxix, 12 quasque nobiliores scortorum modo aecam proponere, prostituere iv, 5. E. iv, 7 nuptu aolenni filias locare V. I. lix, 2 nuptiae ii, 3. C. v, 11 nuptiarum ad festa vocari E. xxxix, 7 nuptias consobrincorum votare xlviii, 10 cum altero frequentare C. iv, 9 sperare E. x, 7 ad nuptias Patruī procedere C. v, 11 in... fratris filiam concupiscere iv, 10 nuptiis omnibus Talassii nomen ut invocaretur V. I. ii, 8
- Nubibus apertis fugatisque O. xiv, 3 nubilo caelo x, 5
- Nudi quia plerumque agunt C. xvi, 2 nudos fundos concedere E. xlviii, 17
- Nulli fidus xvii, 3 molestus xvi, 10 nullo capture lucro pensari i, 14 nullis rectoribus C. xxvi, 7 nullis viribus moveri posse V. I. xlv, 2
- Numa Pompilius iii, 1 Numae Pompilii more caerimonias curare C. xiv, 2 Numae conferri E. xv, 3 Numam Pompilium sacrificia imitari V. I. iv, 3 post Numam tertius Janum clausit Octavianus C. i, 3 sub Numa portae Jani Gemini primo clausae V. I. lxxix, 6
- Numantiam fame vincere lviii, 6 ad Numantiam venire lix, 1 Numantianus lviii, 6 Numantini filias locabant lix, 2 Numantinis Mancinus deditur lix, 5 adversum Numantinos praefici lix, 1
- Numerianus Caesar C. xxxviii, 1. E. xxxviii, 2. 4 inadiis extinguitur C. xxxviii, 6 Numeriani cladis ignarus xxxix, 14 comitatus xxxviii, 2 Numerus ferarum infinitus E. i, 26 pro vinciarum i, 7. numerum sacerdotum augere V. I. lxxv, 10 in numerum caelestium referri C. xxxiii, 25 numero equitum centurias duplicare V. I. vi, 7 imminuto C. xxxix, 47 matronarum comitari V. I. xix, 4 e numero militarium esse C. xxxv, 7 ex... porcorum recordari O. xvii, 1 numerosis ictibus confodi E. viii, 5 Numici fluminis circa stagnum O. xiv, 2 super ripam xiv, 4
- Numidiae de rege triumphare V. I. lxxi, 1 Numidiam ereptam restituere lxxvii, 2 in Numidia Metello legatus lxxvii, 1 Numidarum regis filium obsidem domi suae sumere lxxvi, 7 Quintus Caecilius Metellus, Numidicus lxxi, 1. lxxiii, 8
- Numinum auctoritate cogi O. xiii, 2 superstitiosus cultus E. xliii, 7
- Numitor cum privatum omne regnum praestulisset O. xix, 2 Numitoris filium interimendum curare xix, 3 Numitori optionem dare xix, 2 regnum restituere V. I. i, 4 Numitorem alios subdidicisse O. xix, 7 et Annelium haeredes instituisse xix, 1 in regnum restituere xxi, 2 Numitore arbitro ascito xxiii, 1 clam omnia subministrante xxi, 2 a Numitore exorari xxi, 1
- Nummoposito opertoque iii, 5 nummariam notam corrodere C. xxxv, 6
- Nuncupare aliquem Caesarem xxiii, 2 ex suo nomine O. xxiii, 1
- Nuntius C. viii, 5 nuntiare O. xxiii, 2
- Nurus regis in convivio et luxu deprehendere V. I. ix, 2
- Nutaret cum victoria xvi, 2
- Nutrire bonas artes, studia literarum E. xli, 14 nutriendos dare pueros, veros nepotes O. xix, 7. xx, 3 nutricia ex nomine appellari x, 3 a nutrice ferri V. I. lxxv, 1
- Nymphae Carmentis filius O. v, 1 nympharum lumina accipere C. iii, 11

O.

- Ob amorem E. xi, 11 auctoris decus C. xli, 21 fraudem E. xi, 11 honorem xvi, 14 instans bellum C. xxxii, 1 ruinas faciles E. xiii, 13 sevitiam atque animam truce[m] C. xlii, 11 sumtus exitiosos E. xiii, 13 vite parsimoniam similem C. xx, 10
- Obducere caput velamento O. xii, 2 obducta haec ceteris bonis C. xxxix, 8

- Obediens fœde libidinis, ventri, vino C.**
 iv, 1. E. iv, 3
Obharere fici ad arborem O. xx, 3
Objicere aliquem elephanto V. I. lxxvi,
 6 objecisse se Antinum referent
 C. xiv, 7 objici ærumnis publicis
 quasi defensor E. xvi, 2 objectum
 ferrum veronibus plumbeis uti C.
 xvii, 4
Obire x, 5 diem V. I. xv, 6 obiens
 popinas ganeasque C. xxxiii, 6 post
 obitum E. xvi, 7
Oblectari omni genere spectaculorum
 i, 28 otio C. xxxvij, 7 oblectatus
 mire xiv, 11
Obligari beneficio V. I. xxx, 4
Obliqua dicta causidicorum contemnere
 E. ix, 4
Oblivisci inimicitias ix, 2
Obnoxia injuriæ ætas V. I. xiii, 4
Obrui scutis ii, 6
Obscenisimos toto orbe perquirere C.
 xxiii, 1
Obsidere amœna littorum xvi, 2 arcem
 V. I. xxxvii, 2 Clusium Italiam oppidum
 xxii, 5 Curiam lxxviii, 2 Falis-
 cos xxiii, 1 mare lxxxiv, 1 Palatium
 C. iii, 15 Q. Minucium consulem
 V. I. xvii, 1 urbem xii, 1 obsideri
 xxx, 2. xxxix, 3. lxxviii, 4. lxx, 4.
 E. xl, 5 a filio V. I. lxxvi, 7 satellitibus
 lxxviii, 6 obsessum liberare
 lxxiv, 4 obsidione conficere C. xvii,
 4 cum distineretur xl, 9 Cyzicum
 solvere V. I. lxxiv, 5 decenni Veios
 domare xxiii, 3 liberare cives xvi, 3
 liberare consulem xvii, 1 vallari lviii,
 4 in obsidione Ardeæ viii, 5 obsidii
 solvendi spem inanem videre C.
 xxxiii, 20 obsidionali corona aurea
 donari V. I. xvii, 2. xxvi, 3. lviii, 4
 obses dum teneretur hic E. xii, 2
 obsidis ad vicem teneri C. xl, 2 obsi-
 des Persarum regi imperati xiii, 3
 obsidum a corporibus ne quidem ani-
 mi labem comprimere xxxix, 46 obsi-
 des offerre E. i, 8 inter obsides vir-
 ginem nobilem accipere V. I. xiii, 1
 obsidibus acceptis xii, 5
Obsistere Rutulis O. xiii, 6 obsistentes
 interfecti xxiii, 5
Obstare vehementer E. xii, 7 ni obsti-
 tisset rerum gestarum fides C. xxxiii,
 26
Obstreperante populo V. I. lviii, 8
Obtegere immania animi C. iii, 7
Obtentui flagitiis Capreas insulam qua-
 rere ii, 2
Obtestari xxxix, 13. E. x, 11 obtestan-
tium philosophorum circumfandi C.
 xvi, 9
Obtinere censuram V. I. xxxiv, 8 reg-
 num O. xix, 2. C. xxvii, 6 Syriam,
 Galliam, urbem V. I. lxxvii, 8. lxxix,
 2 de obtinendo imperio contentio
 orta est O. xvii, 4 obtento totius
 Romani imperii regimine E. xli, 11
Obtorquere collam in comitio V. I.
 lxxvi, 9
Obtrectoribus (ab) cunctator dictus
 xiv, 6
Obtruncare C. xix, 4. xxxix, 10 ob-
 truncari a suis E. xxxv, 3. xli, 21
 ab exercitu xxii, 1 multis vulneribus
 xviii, 2
Obtunderetur (æ) acies vento C.
 xxxviii, 8
Obvenire O. xxiii, 1. C. xxxi, 2. E. x,
 11 obvenit interregni species C.
 xxxv, 12 cum obvenisset utrique
 consuli somnio V. I. xxvi, 4
Obvia mulier lxxv, 1 obviam alicui esse
 O. ii, 3 ire hospiti vii, 4 procedere
 adventanti hosti C. xxxix, 10 quem
 habere O. ii, 2
Obvoluto capite elatus V. I. lviii, 10.
Occidere aliquem veneno xxv, 13
Galkos improvisis internecone xxiii,
 9 pro purpurato regem xii, 2 provo-
 catores xxviii, 3 se cultro ix, 4
 mutuis vulneribus x, 6 semet lxx, 4
 lxxx, 4 sororem iv, 8 occidi O.
 xxiii, 7. V. I. i, 4. vii, 4. viii, 2. x,
 1. xvii, 5. xix, 4. liv, 5. lvii, 5.
 lxx, 5. lxxix, 3. lxxvii, 10. lxxviii, 9.
 10. C. xxxiii, 9. E. xx, 2. xxvii, 2.
 xxviii, 3. xxxvii, 4. xxxviii, 7. xlii, 9
 occisos videre Romanos V. I. xxxv, 4
 occidendos omnes xxx, 4 occidione ad
 unum perire xiv, 3
Occidere dolo alicujus C. xxxix, 14
 ictu alicujus xxxvi, 2 occidit Lici-
 nius E. xli, 8
Occæpit Ælius Hadrianus cærimoniis
 curare C. xiv, 2 Domitianus suppli-
 cia agere xi, 1 occæperat rursus
 tentari xlii, 13
Occultam redemptionem sperare V. I.
 lxxvi, 7 occultis criminationibus per-
 sequi E. xii, 5 occulta quia sunt
 xlvi, 18 occulta et ardua sectarum
 explanare C. xvi, 9 occultis muneribus
 pax impetrata E. xiv, 10 occultior
 C. ii, 1 occulte E. i, 24. xxiii, 1.
 xlii, 6 quam occultissime potuit
 C. xxxiii, 20 occultari xxxiii, 29
 dolo E. xxxviii, 5 ad occultandam
 formidinem artifex xlii, 7 occultatam

- diu fasus E. iv, 12 occultatius quem veneno petere C. xvii, 7
 Occumbere V. I. xlv, 7 arbitrio militum C. xxix, 2
 Occupare Aveninum V. I. xxi, 3. lxxv, 5 Capuam xxix, 3 collem Laviniae arcis O. xv, 1 Græciam insulasque ejus V. I. liv, 1 Janiculum lxxix, 2 improbe dominationem C. xlii, 27 insulas V. I. lxxvi, 4 Laurentem agrum O. xlii, 1 Macedonas, Achæosque et Asiae finitima C. xxxiii, 3 regnum scelestè V. I. viii, 2 Thermopylas liv, 2 occupant libertini rusticas tribus lvii, 3 occupato monte O. ii, 4 occupatis Thermopylarum jugis V. I. xlvii, 3
 Occursantes quosque sibi met verberantes O. xxii, 1
 Oceani ad finem C. xx, 18 Oceanum his classe transgredi V. I. lxxviii, 4 Oceani maris in ora conchas umbilicosque legi jubere C. iii, 10
 Ocreas captivæ filius V. I. vii, 1
 Oculum inter Narniamque E. xxxi, 2
 Octavia familia V. I. lxxix, 1 Octaviam in matrimonium ducere E. v, 5 Marcus Octavius O. xii, 2. xix, 5 Octavium interficere V. I. lxxix, 1 Octavio collega intercedente lxxv, 4 patre senatore gigni C. i, 2. E. i, 2 ab Octavio collega prohiberi V. I. lxxix, 1 Octavianus Cæsar lxxix, 1. C. i, 2. E. i, 2
 Octingentesimus urbis mire celebratus C. iv, 14
 Octo V. I. xlix, 4. E. xxiii, 1 octavum circa ac vicesimum diem obtruncari C. xlii, 16 octoginta V. I. xlvii, 8. E. xviii, 1 octogenarius Galbam accusavit V. I. xlvii, 7 Octobrem mensæm e suo nomine appellare C. xi, 4
 Oculum amittere in prælio V. I. xi, 1 oculi ingentes E. xlviii, 8 omnium ut præstringerentur O. xiv, 2 oculorum dolor C. xxxviii, 7. E. xxxviii, 4 ferre fulmen i, 22 oculos avertere, ib. effoscos pependisse C. xxxiii, 31 natura hominum curiosæ ad se trahere E. xlviii, 18 oculis magis pulcher i, 23 sub oculis uxoris V. I. lxxvii, 10
 Ocyus mittere C. iii, 18 noscendis, ad-mota media publici cursus xlii, 5
 Odium xl, 25. xlii, 6. odio esse ii, 1. E. xv, 6 odium perenne in Romanos jurare V. I. xlii, 1 odio dissensionum C. xxxvii, 5 flagitiorum commotior, xx, 1 novercali aliquem relegare E. i, 27 absque odio in impia communi C. xvii, 1 odia cum armis deponere V. I. lxxviii, 9 militum contra se excitare E. xlvii, 6
 Odore tabescentium membrorum prodi C. xxxix, 1 odoribus pretiosissimis cremari V. I. lxxvii, 13
 Ofellam (per Lucretium) obsideri lxxviii, 4
 Offendere gravius C. vi, 2 inter ancillas in lanificio V. I. ix, 2 nudum arantem xvii, 1
 Offerre se voluntarium militem xxiv, 1 semet C. xxxiv, 4 sese interficiendum E. xiv, 12 veneni poculum xvii, 5 oblatum triumphum recusare V. I. xlv, 5
 Officere ad memoriam C. xx, 2 officium militiæ curatum iv, 2 officii publici ad usum non accommodatus E. xxxii, 1 specie dolis compositis tentare C. xl, 22 officium cujusquam merere v, 15 secretorum alicui credere xxxv, 8 officio quodam adolescentiam mercede exercere xxxix, 20 officia supradicta xiv, 7 officiorum magistrum Cæsarem creare E. xli, 6 officia ad naturalia secedere xxi, 6 aliena rapere C. xxiv, 10 benevolentiam corrumpere xxxi, 2 per sua retineri xxxix, 15 probare E. xlviii, 9 publica et palatina in eam formam statueret xiv, 11 multo officiosius xlii, 16
 Oggeritur imperium resistenti xiv, 3
 Ogulnius (Q.) princeps V. I. xxii, 1. 2
 Olei frumentique adventitiæ præbitiones remotas C. xli, 20
 Oleis Africa pleræque replere xxxvii, 3
 Olera visere E. xxxix, 6
 Olympiadis Alexandri Magni creatricis mere xl, 17
 Olympe ab ætherio venit Saturnus O. i, 1
 Omnibus adversis progredi V. I. xxxi, 1
 Omittere ceteras E. xlii, 21 omisso Jano O. iii, 3 principe C. xxxv, 9 omisso bello V. I. xix, 4 ob omissionem prædarum C. xi, 11
 Omnis doctrinæ xviii, 1 aurata omni Vestè uti E. xxxv, 5 omni quinquentio censuram obtinere V. I. xxxiv, 8 omnes fere hostium retenti C. xxxix, 15 omnium bellicosissimus E. xx, 5 pessimus xli, 8 princeps C. xxxiv, 4 omnibus bonis fidendus xx, 5 omnibus acclamantibus V. I. xxxviii, 3 territis xxix, 1 omnium cupidinum victor C. xlii, 22 per omnes terras ix, 8 omnes tribus ærarias facere

- V. I. i, 3 ab omnibus tribubus condemnari l, 1 omnia adeo extincta sunt C. xli, 26 omnium fere membrorum cruciatus E. xiv, 12 omnia praeda in ararium referre C. xxxix, 21 prorsus incerta experiri xx, 29 quieti brevi patrare xxxix, 10
- Oneris tanti vim sustinere E. xii, 3 oneri esse C. iii, 7 oneribus impeditas naves deprimere V. I. xli, 1 onustus pietatis sarcina O. ix, 1 spoliis V. I. iv, 8 onerosa inter alia illud quoque adjicere O. xv, 2
- Opes retinere regnum V. I. viii, 5 opum nimia fiducia liv, 1 opes componere O. iii, 2 contrahere C. xxxiii, 13 militum attenuare vi, 2 opibus cum magnis a Troja digredi O. ix, 4 cunctos aestimare C. xxxix, 27 opitulari plurimum E. xiii, 13
- Operam bonam navare V. I. iv, 1. lxxv, 3 opus ad lavandam institutum C. xl, 27 opus Laurentissimum fabricari xxiv, 5 sacrare xliii, 8 opere amphitheatri perfecto x, 5 militari montem vineis conserere E. xxxvii, 3 opera pulchri cultus absoluta C. xxi, 4 opera inchoata absolvere xi, 4 mercenaria exercere E. xl, 10 operibus maximis vim munitis C. ix, 8. E. ix, 9 opifex ferri regnum capit C. xxxiii, 9 opifices moneta deleti xxxv, 6
- Operienda litis jus introductum xvi, 11
- Opilius Macrinus imperator appellatur xxii, 1 Opilii nece comperta xxiii, 2
- Opima spolia Jovi Feretris consecrare V. I. ii, 5. xxv, 2. xlv, 2
- Optimū consulis praeco liv, 5 Optimium contra Gracchum armare lxxii, 9 ad Optimiam referri lxxv, 6 ab Optimio vinci lxxv, 5
- Opinionem utramque sequi O. vii, 4. ix, 7 opinionibus diversis repugnare xxiii, 7
- Oppia lege ornamenta erepta V. I. xlvii, 6
- Oppidum agri Piceni adria E. xiv, 1 circumfusis copiis tenetur O. xv, 2 quod vocatur Cimbarbonis x, 1 oppido Citta nomen Constantis inditum C. xl, 28 cives reddere et civibus oppidum V. I. xxiii, 11. Italiae Clusiam obsidere xxiii, 5 ad usque oppidum memoratum pervenire C. xxxviii, 4 apud ... Contrebiam V. I. lxi, 4 Intercatiam lviii, 2 Mundam lxxviii, 8 Orchomenum lxxvi, 5 Senam xviii, 2 Thydri C. xxvi, 1 in ...
- Ambraciam cogi V. I. lii, 2 oppido Narniensi genitus E. xii, 1 Philippopoli apud Arabiam condito C. xxviii, 1 Sabinorum accitus V. I. ii, 10. iii, 1 Tarraconensium paene vastato C. xxxiii, 3 ex oppido Ferentano E. vii, 1 oppida colonis deducta sunt O. xvii, 6 oppida ducenta capere V. I. xl, 2 universa restituere E. xiv, 4 per Italiae oppida puellas puerosque alere xii, 4
- Oppleti cruore ac cadaveribus C. xlii, 7
- Opportuna maritimis comaeatibus ostia colonia V. I. v, 3 opportunum tempus O. xxii, 2 opportunis locis castra extracta C. xlii, 4 opportunior xxix, 39 opportune xxxviii, 2. E. xlii, 10 opportunitate duci V. I. xxxi, 1
- Oppositum sibi opprimere E. x, 4
- Opprimere alicquem iudicio V. I. lxxi, 1. lxxviii, 2 prorsus C. xli, 8 Herculeos fratres V. I. lxiii, 2 imperatores E. xxxvii, 2 opprimi in castris praetoris C. xliii, 2 publico latrocinio ac per dementia xx, 4 oppressum Galbam accipere viii, 2 oppresso Amalio O. xxii, 4 oppressa ingens multitudo ere alieno V. I. xxix, 3 libertas C. iii, 15 seditio Judaeorum xlii, 10 oppressi consensu servorum V. I. xxxvi, 1 ordinis turbati C. xxxv, 5 oppressor libertatis E. i, 31
- Oppugnare Argos V. I. xxxv, 10 urbem omnis generis machinationibus C. xxxiii, 19 ab oppugnatione desistere V. I. xxiii, 5
- Optare xiii, 3 optimus imperator C. xi, 1 vir iudicatus V. I. xlv, 1. xlv, 3 optimi cujusque clade terrorum orbis sedatur C. ili, 9 cujusque studiosus E. xlii, 8 patrisfamilias ad speciem xv, 5 optimo cuique desiderio esse C. xxv, 11 optimi mortalitatem caelum adseant xxxiii, 30 satis qui reipublice fuisse xxxix, 26 ad optimos nobilium ne imperium transferretur xxxiii, 34 erga ... quantus esset xxv, 6 in ... cum magis magisque assviretur v, 13 optimis viris undique lectis ix, 9 optimates omnes fusi E. xlii, 14 optatum in gratiam tandem convenire C. xi, 10 optionem alicui dare O. xix, 2 muneris [dare V. I. ii, 6 munerum accipere xix, 1 ponere collusoribus evantiandi O. iii, 5
- Ora litteri proxima i, 5 ad eam Italiae oram x, 5 in ora maris Oceani C. iii, 10 in oris latere O. iii, 3
- Orare copiam construendi monumenti

E. v, 9 Deum V. I. xlvj, 2 orandi genere leni jucundoque C. xlii, 22 orando foederi legatos mittere i, 6 oratu non flecti xiv, 13 oratio longa E. ii, 7 oratione magnifica turpissimas condiciones discutere V. I. xxiv, 9 oraculi admonitu Italiam petere O. ix, 1 oraculum consulere ii, 2 oraculo divulgari E. xlviii, 3 oracula cum docuissent C. xxxviii, 4 Orbatum terrarum orbem deslere x, 6. E. x, 16

Orbis terrarum multiplici clade foedatur C. iij, 8 orbis in modo verti xxxv, 13 imperium agitare V. I. xxxv, 1 imperio diviso lxxvii, 6 partem reliquam per legatos domare lxxix, 3 Romani commune malum C. xxxiii, 33 curatio E. xliii, 1 dominatio xli, 19 in pestem vertere C. xiii, 6 potentiam capere E. xxxix, 1 orbem Romanum ab invasoribus receptare xxxv, 2 suum celasse dicitur sol V. I. lxxviii, 10 terrae auctoritate sola regere E. xv, 3 terrarum exsanguem diu fessumque rescire C. ix, 1. E. ix, 5 orbatum deslere C. x, 6. E. x, 16 subigere V. I. xxxv, 4 totum tenere C. xli, 16 per orbem terrarum census adhuc incognitus erat V. I. vii, 8 orbe perduto C. xviii, 2 toto navigiis adactis iv, 3 obscenissimos perquirere xxiii, 1 summis ima miscebantur xxxiii, 4 orbes farrei O. xii, 1

Orchomenum apud oppidum V. I. lxxv, 7. lxxvi, 5

Ordo militum C. xlii, 14 ordinis amplissimi esse x, 3. xiii, 1. E. x, 10 libertini quendam subornare V. I. lxxiii, 3 primum victoriam vovere C. xxxiv, 3 proprii contumelia xxxiii, 33 sui tot viros amissos credebant xiv, 13 tanti neminem primas habere E. xxxiv, 3 ordinem rerum gestarum in tabula pictum publice ponere V. I. lvi, 2 per ordinem primis honoribus fungi lxxii, 1 in . . . componere edictum C. xix, 2 ordine amplissimo ac tanto in castris degente xxxvii, 6 duplici nave contexere E. iij, 9 ordines cuncti lacerabantur C. iij, 18 turbati oppressi sunt xxxv, 5 ordines ad praelium componere E. xliii, 3 supra ordines dentium medio capite praeciso xxviii, 2 ordinibus augere xiv, 4 ad ordinandam provinciam mitti V. I. lv, 1 ordinata republica lxxv, 12

Oreste (sub) in Sardinia stipendia facere lxxii, 3

Oretanos superare lii, 1

Ori animi desperatione atque curis gravioribus C. xxxiii, 5 ex aliquo iij, 2 oritur pestilentia xxx, 2 cum orientur seditiones V. I. iij, 1 orienti dominari C. xxxiii, 3 orientem afflicti committere xlii, 8 Persae graviter quatiebant xxxix, 21 rebus ad orientem compositis xxviii, 1 per . . . omnem bella fervebant E. xvi, 3 in oriente opprimere xxxvii, 2 ortus ab eo genere xli, 9 Dacia Ripensi xl, 16 humillimo loco xviii, 4 nobili, nobilissima familia V. I. lvii, 1. E. viii, 1 origine sordida xviii, 2 parentibus agrariis, splendidissimis xxxii, 1. xl, 15 patre clarissimo xxvii, 1 splendidis majoribus vii, 1 stirpe mediocri xlv, 2 tenui patre C. xx, 5 orto rumore E. xii, 2 orta est contentio O. xvii, 4 orta luce ix, 1 seditione V. I. ii, 13 orti civiles motus longe atrociores C. xxxiii, 7 per Italiam imperium rexere xi, 12. E. xi, 14 rumores mali C. xiv, 6 ortus medie humilis xx, 28 ad ortum solis xiii, 3 ortu agresti Pannonioque E. xl, 10 Mediolanensis xix, 1 pastoralis xl, 10 ab ortu solis V. I. xxix, 2 oriundus a septem Persis lxxvi, 1 ab Hercule xxxv, 1 originem a Trajano principe trahere E. xlviii, 1 ignorare O. i, 2 origine sordida ortus E. xviii, 2 in origine generis Romani O. xii, 5

Ornare donariis opulentis C. xxxv, 7 justitiam vultu serie pulchro E. xv, 4 plusquam magnifice C. xiii, 5 Romam multis aedificiis E. i, 21 ornari militaribus donis V. I. xxiv, 2 ornatae urbes C. xvi, 12 ornate loqui E. xvii, 4 ornamenta multa gemmarum xvi, 9 ornamenta crepta repetere V. I. xviii, 6 ornamentis praetoribus sublimatus E. iv, 9

Orontem apud fluvium superare V. I. lxxxii, 2

Ortiagontis regis uxor lv, 2

Os E. xviii, 8 genitalibus in os conjectis xii, 8 ore cruorem effundere xlii, 6 pleno cibum pueris ingerere O. xx, 4 uno poscere E. xv, 3 in ore alicujus aliquid notare xxi, 4 ne livor appareret V. I. lviii, 10 ora Jotapiani inopinato feruntur ad Decium C. xxix, 2 ora verberare V. I. xxix, 2 osculari matrem, terram x, 3

Osacen superare lxxxiii, 2

Ossa Romam remissa, a prædonibus intercepta perierunt V. I. xlv, 8
 Ostendere C. xxxiv, 4. E. xvii, 2 animi et corporis muneribus x, 2 eloquentiam suam V. I. lxxxi, 2 ostentorum mira C. xli, 14
 Ostentare v, 14 præmia amplum in modum xxvi, 6 ostentandi sui bellum facere xv, 5 ostentationi esse nemini xxxv, 12 ad ostentationem sui E. xiv, 6 ostentatione carere xv, 6
 Ostium coloniam, in ostia Tiberis deducere V. I. v, 3 proficisci C. iv, 11 ostia mari proficisci iv, 2
 Otho (Salvius) potentiam invadit vii, 1. E. vii, 1 Othonis factione accendi vi, 4 Othonem prædem prætoris legionibus factum comperire C. viii, 3 Othone auctore interfici vi, 2
 Otium cum esset E. xlviii, 19 legionum-reipublicæ suspectum rebatur C. xxxvii, 3 otium voluptarium concedere E. xli, 25 otio longo corrumpi C. xv, 3 oblectari xxxvii, 3
 Ovans V. I. xxxiii, 4. xlviii, 4. lii, 1
 Ovicula a clementia morum xliiii, 1
 Ovidium poetam, qui et Naso, exilio damnare E. i, 27

P.

Pabuli ubertate delectari O. vii, 1
 Pædagogus E. vi, 2
 Pæne V. I. xxxii, 1. xxvi, 1. C. xx, 13. xxiv, 11. xxxiii, 3. xxxix, 28. E. xlii, 4
 Palæstina provinciis accessit ix, 13
 Palæstinæ cui nomen C. ix, 10
 Palæstra xi, 6 in palæstram pergere xvii, 8 palæstrita a validissimo immisso compressis faucibus expirare E. xvii, 6
 Palam convocato senatu v, 5 dici C. xxxix, 5 jactare E. xiv, 9. 10 senatu C. v, 5
 Palatium O. v, 3 palatii abditas in balneas duci E. xix, 3 in penétralibus C. xxiii, 1 montis circa radices O. xx, 3 tineæ soricesque E. xli, 10 palatium per locos opportunos obsidere C. iii, 15 apud palatium obtruncare xix, 3 intra... cædi xxvii, 6 palatio constructo E. xl, 10 a palatio abesse O. xxiii, 1 e... produci E. viii, 3 in... matronas nobiles publicæ libidini subjicere iii, 7 quisquamne esset C. xi, 6. E. xi, 8 palatia ex-

struere C. xiv, 5 intra palatinas ædes habitare E. vi, 2 palatina officia xiv, 11
 Pallas Evandri filius O. v, 3 prætoris ornamentis sublimatus E. iv, 9 Palanteum O. v, 3
 Paludamento aureo indutus E. iii, 9 viso flere V. I. iv, 8
 Paludis gurgite submergi E. xxix, 3 ad Capræ paludem exercitum lustrare V. I. ii, 13 in palude latere lxvii, 4 paludibus in via regio E. i, 4 palustri solo hyemalibus aquis corrumpi C. xxxvii, 4
 Pan Deus Arcadiæ O. iv, 7. v, 3 Pani Deo fanum dedicare v, 3
 Pangere cum hostibus V. I. xliiii, 7 milles sestertium C. viii, 6 pacem E. xlviii, 5
 Panis aliquantulum degustare xv, 5
 Pannonia a Sarmatis est direpta ii, 9 Pannoniæ ab usque urbe C. xvi, 13 provinciæ agri Singidonensis in solo E. xlv, 1 superioris parte concessa xxxiii, 1 Pannonia ex inferiore xxix, 1 Pannonias vineas replere C. xxxvii, 3 Pannonos curare C. xxxiii, 2 Pannonio ortu E. xl, 10 Pannonios stipendiarios adjicere i, 7 vineas habere permittere xxxvii, 3 apud Pannonios facere C. xl, 9 Pannonici Mœsiæque exercitus hortantium legati venerant viii, 2 Pannonicis parentibus vecordior xl, 17
 Panorum capere V. I. xxxix, 2
 Papiniani exitium C. xx, 33
 Papius (Lucius) Cursor V. I. xxxi, 1 de Samnitibus triumphavit xxxi, 4 Romam regressus ad auspicia repetenda xxxi, 1 a Papirio Cursore securi pæne percuti xxxii, 1
 Par alicui haberi C. xxxiii, 29 scientia belli C. xxxiii, 12 vitæ conditione E. xiii, 5 pari modo interire C. xxix, 5 sensu præsumere E. xvi, 14 tenore perimi xxvi, 1 par cæsaries xlviii, 8 nobilitas C. xvi, 1 pari fortuna xxi, 2 pari nomine xxv, 2 pares patronæ ubi facti sunt iv, 8 paria cuncta ritui divino xli, 20 paria extimescere iv, 11 pariter habitare E. vi, 2 lacessere et respondere xiv, 7 matre atque oppido xxxix, 1 persequi insontes noxiosque xxv, 2 regnare O. xliiii, 1 vehemens in amicos inimicosque E. xx, 6
 Parare aliquem occidere E. xxxv, 8 bellum V. I. lxviii, 3. lxix, 4 gloriam æternam C. xl, 13 gratiam militum

- V. I. lxxiii, 1 insidias E. x, 11 periculum xliii, 4 parandæ classi præficere C. xxxix, 20
- Parcere xxxiii, 32 neque suæ neque aliorum pudicitiaæ v, 5. E. v, 5 parte O. iii, 2 parcus ad loquendum E. xlv, 5 cibi somnique xlvii, 5 immo-dice C. xviii, 1 parcaæ scientiæ esse E. xiii, 8
- Parendi prorsus uni mos Romæ incessit C. i, 1. E. i, 1
- Parentis animo complecti cognatos affinesque xlviii, 18 majorumque gratiæ deligi C. iii, 1 parentem agere xxxix, 8 ut parentem reputare, suscipere xxxix, 29. E. xv, 3 a parente in supremis moneri xvii, 2 parentes atque originem ignorare O. i, 2 monitos somnio E. xlviii, 2 parentibus agrariis, barbaris, splendidis ortus C. xlii, 14. E. xxxii, 1. xl, 15. xlii, 7 egestosis nasci xii, 4 parentare Pompeio regis nece V. I. lxxviii, 6
- Parere geminos O. xx, 2 gloriam V. I. lxxii, 2 parta victoria O. xiv, 1 partum aurum V. I. lxxiii, 5 parto parcere O. iii, 2 partum edere C. xxvii, 3 sibi exhiberi jubere O. xix, 6 partu uxoris instante E. xlv, 2
- Parietis histronis ob amorem xi, 11
- Parietis pulsu ictum juvare xlii, 6 parietem pulsare valido cerebri incursu i, 15 parietariam herbam quem appellare xli, 13
- Paritorum ceteros instituire C. ii, 4
- Pars dimidia E. xxxiv, 2 magna exercitus xxxvi, 2 partis adversæ ceteri C. viii, 5 utriusque prælia dirimere O. xiv, 2 parti Italiæ invectum ingens tributorum malum C. xxxix, 32 partem aliquam Italiæ regere E. xxxv, 7 magnam senatus necari C. xiv, 11 vix tertiam perducere V. I. lxxxv, 4 ad partem imperii ascendere E. xvi, 5 in... imperii cooptare xii, 9 parte bonorum fecunda C. xx, 6 cultri veneno lita xvi, 5 magna utrimque convenire xlii, 3 maximam adesse xxxix, 31 quarta regni promissa V. I. xxxv, 12 regni privare liii, 1 superioris Pannoniæ concessa E. xxxiii, 1 a parte una O. iii, 4 cum... classis præmitti C. xxxix, 42 in... una, altera O. xix, 2 partes Britanniæ contusæ C. iv, 2 partium cunctis cæsis xx, 1 earum pleraque xlii, 16 partes alicujus sequi V. I. lxxvii, 1. lxxx, 3 partibus æquis hæredes instituire O. xix, 1 victis
- V. I. lxxx, 4 partito imperio C. xxxix, 30 particeps potestatis E. x, 11 tanquam participi victoriæ iv, 8
- Parsimonia agrestis C. xli, 2 ob parsimoniam vitæ similem xx, 10
- Parthenium jugulare E. xii, 8 Parthenio impulsore xi, 11 a Parthenio confirmari xii, 2
- Parthi cum hinc inde urguerunt xliii, 2 Mesopotamiam occupant C. xxxiii, 3 signa ultro reddiderunt V. I. lxxx, 4 Parthorum legato maxime incitante C. v, 14 quæ dicuntur E. xx, 6 rex C. ix, 10 Parthis bellum inferre V. I. lxxxv, 4 Parthos penetrare lxxvii, 6 apud Parthos ignobili servitute consensescere E. xxxii, 5 per... Armenia est direpta ii, 9
- Parum animo valere C. xiv, 9 digni xli, 21 honesta in amicos fides xxxix, 46 humanitatis xxxix, 26 multos opprimere xxxix, 21 videri xxix, 5
- Parvulus a nutrice cum ferretur V. I. lxxv, 1 parvulo draco nihil nocuit xlix, 1 parvulum manu trahere O. ix, 1
- Passim adulteris uti C. iv, 5. E. iv, 7 injecto metu C. xxxix, 45 multos constitisse O. iv, 2 prorumpere C. ii, 3 ubi confusaque omnia xxiv, 10
- Passuum millibus duodecim ab urbe E. xv, 7 passibus circumire omnes provincias xiv, 4
- Pastor V. I. i, 3 armentorum E. xl, 15 magnarum virium O. vi, 1 pecorum xxii, 2 pastorum magister xix, 7 manu coacta xxii, 3 pastoribus adunatis V. I. i, 4 cum armatis pergere O. xxi, 2 ducibus V. I. li, 1 pastorali ortu atque instituto E. xl, 18
- Patavium urbem condere O. i, 5 de Patavina origine i, 6
- Patentes facere ædes Jani C. xxvii, 7 patefacere asylum convenis V. I. ii, 1 fossas labore militum E. i, 5 pateferi C. xxxix, 29. xli, 6 patefactum est facinus xxxiii, 12 hostes propinquare viii, 6
- Pater blandus E. xlviii, 18 cognomento quodam addito O. iii, 7 conditionem tulit V. I. lix, 2 exercuit negotium carbonarium lxxii, 1 filiam occidit xxi, 3 Janus O. iii, 7 intercessit V. I. liii, 2 patriæ C. i, 6 quatuor filiorum V. I. lxi, 6 quomodo fieri posset O. ii, 2 patriæ contubernio interesse C. xxvii, 1 corpore viso V. I. vii, 19 exemplum imitari xxvii,

- 3 iudicio occidere C. xli, 10 lacrymis condonari V. I. iv, 9 neque exitio moveri C. xl, 20 patri filium remittere V. I. liv, 3 pio, senatus, omnium bonorum E. xviii, 6 restitui V. I. xlix, 8 sævitia similis lxviii, 2 socius et miles in castris xlii, 1 somnio est præceptum E. xlv, 2 patrem accitum rogare V. I. xxx, 3 efferre O. ix, 3 liberis et censorem esse debere C. iv, 3 notare vultu aversato E. xviii, 4 patriæ dicere i, 30 revocare ab exilio V. I. liiii, 1 servare xlix, 4 vitæ ultima agebant C. xl, 2 ad patrem pervenire E. xli, 2 per . . . multa opera inchoata C. xi, 4 patre advocato V. I. ix, 4 agresti genitus E. xxxvii, 1 amisso C. xxxviii, 6 barbaro genitus E. xlii, 10 clarissimo ortus xxvii, 1 digni nati O. xx, 1 equite Romano natus V. I. lxxxii, 1 libertino genitus E. xviii, 4 mediocri genitus xxxv, 1 Varroniano genitus xlv, 1 a patre aris admoveri V. I. xlii, 1 collocari O. ii, 1 relegari V. I. xxviii, 1 relicti regni parte privare liii, 1 cum . . . agere lviii, 1 pervehi O. x, 5 patres approbaverunt C. xxv, 2 Gallienum Divum dixere xxxiii, 27 imperatorem ut deligerent xxxv, 9 sejuncti xvi, 15 ubi hæc accipere, comperere iii, 18. xxx, 1 patrum ex auctoritate cremari V. I. iii, 3 memoria C. xxxix, 6 rogatu militiam repetere xlii, 1 patres a pietate appellare V. I. ii, 10 auctores fieri cogere xxxiii, 10 centum in curiam legere vi, 6 pecuniam conferre cogere C. xl, 24 stimulabat proprii ordinis contumelia xxxiii, 33 patribus instantibus E. xv, 6 lenitatem increpantibus xii, 7 plusquam superbe uti C. xi, 2 a patribus secedere V. I. xviii, 2 paterno ab avo nomen cui erat C. xx, 32 paterni generis auctor E. xlii, 1 paternum regnum repetere V. I. vii, 17 paterno genere ab Hercule oriundus xxxv, 1 paterna bona repetere lxxix, 1 patriam ob victoriam placide exercitum C. i, 2 urbem siccare xxxvii, 4 patrio regno non contentus O. ii, 4 patriæ curam suscipere E. x, 3 hostis C. xxix, 3 patrem dicere E. i, 30. xlii, 14 proditorem Æneam fuisse O. ix, 2 salus attributa est ejus felicitati E. i, 32 patriæ reddi C. xxiv, 6 in patriam redire V. I. xlii, 3 patricias lxxii, 1 patricio filiam conjugem dare xx, 1 patricium nefarie sustulerant C. xlii, 10 patriciæ gentis memor xxxix, 7 patrimonium exiguum V. I. lviii, 11 patrimonii totius summa O. xix, 2 patroi ad nuptias procedere C. v, 11 patruum amore captum tradere O. xix, 5 tanquam genitorem colere E. xlvi, 18 patrisfamilias optimi ad speciem xv, 5 parricidarum more pertrahi C. viii, 6 parricidium haudquaquam pari felicitate velari, qua fieret xx, 33 parricidio assequi E. x, 11 omne jus fasque terere C. v, 13
- Pati O. xxii, 3. V. I. iv, 7. xxxvi, 2. xliii, 3. lvii, 1. C. xx, 12. xxxix, 6. E. xx, 9. xxxiv, 3. patiens C. xxi, 2 laboris xlii, 22. E. xlii, 8. xlii, 18 laborum vir C. xxxiv, 1 patientissimus xlii, 8 patienter amicorum motus ferre E. ix, 3 patientia laboris i, 16
- Patibulorum supplicium removeere C. xli, 3
- Patrare brevi omnia quieta xxxix, 19 eloquentia xlii, 3 facinus xxxv, 8 patrari v, 14. xxxiii, 13. E. x, 3 patrabantur eo facilius ardua facta C. xx, 20 patrata Romæ Claudii monumenta ix, 7 patrandi negotii dies E. xli, 22 ad patrandas fraudes genus hominum C. xxxiii, 13
- Patronus appellari V. I. xxiv, 4 fisci C. xxxiii, 31 patronæ ubi pares facti sunt iv, 8 patrociniū fisci xx, 30
- Paucorum certamine rem finire V. I. iv, 5 paucos ex Alanis anteferre E. xlvii, 6 majorum vix fecisse C. xlii, 22 post dies V. I. xxii, 3 paucis diebus mori C. xvi, 5 cum paucis militibus E. xlii, 13 paucis attingere C. viii, 7. E. viii, 6 paucioribus cæsis C. iii, 8 paucissimis cohortibus conficere xl, 18
- Pavent divitiis xxxvii, 7 pavidus xl, 20 animi iv, 1. E. iv, 3
- Paulus (Lucius Æmilii) V. I. lvi, 1 Paulli Macedonici filius lviii, 1 Paululum superare xlii, 4
- Pauper adeo extitit xv, 6 ob paupertatem xl, 2. lvi, 5. lxxi, 1. lxxii, 1 paupertate tanta decedere xviii, 7
- Pax jugis C. xv, 3 pacis ac militiæ rebus viii, 4 ædes cepta ac patrata ix, 7. E. ix, 8 officia squissimis legibus vineta C. xxxix, 44 pacem concedere petentibus V. I. xli, 2 conciliare ii, 9 pangere E. lviii, 5 petere a populo V. I. lxxi, 2 qualemcumque componere lxxvi, 6 in pacem bello

- cogi C. ix, 10. E. ix, 12 pace composita C. xiv, 1. xl, 16 facta V. I. lxxxiv, 3 impetrata E. xiv, 10 rupta C. xli, 7 de pace Pyrrhi cum agere V. I. xxxiv, 9 in . . . longa urbes regere O. iii, 7 pacata externarum gentium ferocia C. i, 2 pacata omnia improbe suadere xxxiii, 15 pacatis omnibus xxxvii, 4 pactum cum a senatu improbaretur V. I. xliii, 7 pacto dominationis magistratum sibi prorogare xxi, 2 eo deficere xviii, 3 per pactationem matrimonii specie suscipere E. xxxiii, 1
- Peccare in cæde V. I. xii, 3 peccandi consuetudo C. v, 9 studio impune mos erat subditis xxxiv, 8
- Pectore (in) cicatrices habere V. I. xxiv, 2 a pectoribus doctis proficiisci C. xl, 12
- Peculatus reus V. I. 1, 1 peculatum avaritiæ insectari C. xxiv, 7
- Pecuniæ contentem E. x, 3 cupidius genus hominum C. xxvi, 6 interceptæ fraus E. xi, 11 interceptæ reus V. I. liii, 2 intervorsæ argui xxxiii, 8 nimis cupidus C. vi, 2 pecuniam auferre V. I. xxxv, 9 conditam habere O. iii, 6 conferre C. xl, 24 cum summa fide perducere V. I. lxxx, 2 ei abunde fore E. iv, 9 adversus pecuniam infirmus ix, 7 infirmus C. ix, 6 pecunia accepta illicere, prodere O. viii, 5. V. I. lxvi, 6 corrumpere lxxi, 3 dignitatem consequi vi, 5 egere lxvi, 5 multatum in regnum restituere li, 2 munerare E. xlviii, 9 propria liberare, subvenire V. I. xxiv, 5. E. x, 14 vinci V. I. lxxii, 5 pecuniosos persequi E. xxv, 2
- Pecus C. xxvi, 4 pecoris magister O. xvi, 1. C. xli, 11 sui decimam profanare O. vi, 5 pecora ex diverso proferre V. I. xiv, 3 pascere O. vii, 2 reficere vii, 1
- Pedem cervicibus imponere E. xxxii, 6 pedum dolor xx, 9 pedes imperare C. xx, 26 sexaginta superare E. xiii, 13 pedibus æger C. xx, 25 debilis E. xli, 24 peditum magisterio milites curare C. xli, 27 pedestre ad magistrum merere xlii, 14 pedestribus copiis quinqueremem hostium capere V. I. xxxvii, 3
- Pecoribus flagitios agitari C. xxviii, 7
- Pelle feræ tegi v, 7. E. v, 5 pellibus hostiarum occurrentes verberare O. xxii, 1 involvi xiii, 2
- Pellere Gothos C. xxxiv, 3 pelli prælio vii, 2 pulsus cum esset Pyrrhus V. I. xxxv, 12 facili negotio C. xxxix, 38 Licinius xli, 7 urbe V. I. lxxvii, 9 pulsus urbe armis vincere lxxviii, 5 pulso exercitu C. xxviii, 10 pulsa acie xxxix, 10 pulsus hostibus xx, 18 pulsæ cohortes loco V. I. lxi, 2 pulsu parietis ictum juvare E. xlii, 6 pulsare manu C. xx, 26 parietem valido cerebri incursu E. i, 15 sodales V. I. liv, 5
- Pellicum diverso amori deditus E. xxxiii, 1 gratia C. iv, 9
- Penatum Deorum simulacra transferre O. xi, 3. xvii, 2 Penates Deos præse ferre ix, 1
- Penes Pinarios sacra resediisse viii, 6
- Penetrare Illyricos sinus i, 5 intima, ib. magno sui terrore V. I. lxxvii, 6 in penetrabilibus palatii C. xliii, 1
- Penitus animum alicujus sibi devincire E. xvii, 5 ruere ix, 16 tolli C. xl, 25
- Pensari nullo capturæ lucro potest E. i, 14
- Pensionibus inducta nova lex C. xxxix, 32 pensiones novas vectigalium exquirere ix, 6. E. ix, 7
- Pensitari quo lana solebat O. xxii, 2
- Penuria aquæ C. xxviii, 1
- Per ætatem debili corpore xxviii, 10 parum cautus xli, 23 conjurationes xx, 13 eos dies xxix, 2 Galliam xxxix, 17 moras xxvii, 5 oppida Italiæ E. xii, 4 scelus O. xix, 6 theatra et castris invidiosa jactare E. x, 4 triduum E. x, 12 turbam C. xxiv, 10
- Peragere sacrificium O. xii, 2
- Peragratis vicinis regionibus vi, 3
- Percolere aliquem C. xx, 30 initia Cereris Liberaque xiv, 3 percultor doctorum necessariorumque i, 5
- Percontari E. xi, 8
- Perculsi milites C. xxix, 5 percussis quis x, 4. E. x, 10
- Percunctanti responsum C. xi, 6
- Percutere fœdus V. I. ii, 10 in leges hostium fœdus lix, 5 in prælio hostem vi, 9 principes militiæ securi lxx, 4 securi filios virgis cæsos x, 5 percuti conto E. xliii, 3 percussus pæne securi V. I. xxxii, 1 percussori accurrenti cervices præbere E. xxiv, 4 percussorem immissum deterrere V. I. lxxvii, 5 implorare C. v, 15 percussore immissio corruere V. I. lxvi, 12 percussoribus immissis occidi vi, 9. lxxxi, 6
- Perdere imperium cum vita E. xlviii, 7

- perdidimus diem x, 9 ad perdendum cives C. xx, 12 perditum quosdam ire iv, 7 perdito orbe xviii, 2 statu Romano E. xiii, 10 perditis hortantibus xlii, 3 perditæ res C. xxxiv, 1
- Perducere exercitum in Capitolium V. I. ii, 6 pecuniam cum summa fide lxxx, 2 reliquias incolumes per media hostium castra xlii, 6 Sabinos in arcem ii, 6 usque eo clementiam E. x, 10 perduci eo xxi, 4 in curiam C. xxxiii, 31
- Perferre xx, 11 lapidem quam longissime O. xxii, 2 nomina annotata ad aliquem E. xxxv, 8 placide xiv, 9 rem ad aliquem O. vii, 4
- Percipere sacra ritu pleno xii, 2 perfici E. xvii, 2 perfectus princeps xlv, 6 perfecto opere amphitheatri C. x, 5 nimium perfectos contemplari E. xlvi, 11
- Perfidelis in amicos C. xiii, 8 perfidos execrari E. xlvi, 12 propter perfidiam ducis diruere Albam V. I. iv, 2 perfidia cognita O. ix, 5 perfidiose tractare V. I. lxxxv, 2
- Performidolosus natura C. iv, 7
- Pergami obsideri V. I. lxx, 4 Pergamo Mithridatem expellere lxx, 2
- Pergere ad navem Romanam xxii, 2 in palæstram C. xvii, 8 protinus Albam O. xxi, 2
- Periculum propinquabat C. xxxiii, 16 periculum alicui parare E. xliii, 4 deditiois effugere V. I. lxiv, 2 extremum instare nomini Romano E. xvii, 3 subire O. xii, 2 periculo terreri V. I. xxxvii, 5 sine periculo cujusque E. xlvi, 3 periculis subjici xii, 3 periculosum ducere O. xix, 4 existimare C. xxv, 2 periculosa avidius petere xxviii, 7 periculosius iter V. I. xxx, 2 periclitanti subvenire xliii, 3
- Perimere fratrem suum E. xxi, 3 pessimos omnium mortalium xii, 8 perimi xlii, 10 pari tenore xxvi, 1
- Perinde trepidare xii, 2
- Perire discordia V. I. xviii, 4 forte, fraude vii, 16 insidiis C. xxvii, 8 luxuria V. I. xxxvi, 1 morbo C. xiii, 10 morte simplici E. xl, 8 suorum tumultu C. xxxiii, 8 veneno V. I. lx, 2 perit funditus gens Potitiorum xxiv, 3 perierunt ad unum occisione Fabii xiv, 3 ossa Romam remissa xlv, 8 periturum eum de dominis lvii, 5
- Peritus literarum Græcarum E. xvi, 7
- militiæ xxxvi, 2 perita auguriorum V. I. vi, 4 peritissimus jure E. xix, 1 peritissima Carmentis omnium literarum O. v, 2
- Permeare in usque Africam C. xxxiii, 3 permeatur in Galliam xiii, 3
- Permensus multa maria O. ix, 6
- Permestio C. xli, 14
- Permittere arbitrium reges creandi E. i, 8 Gallos et Pannonios vineas habere xxxvii, 3 in patriam redire V. I. xiii, 3 nulli honores venundari E. xx, 7 plebi agros V. I. lxvi, 4 viris clarioribus E. xvi, 8 permissis Æneas ire quo vellet O. ix, 1 permissa edificandi copia volentibus E. ix, 8 est tutela fratri V. I. lxxiv, 8 permissa disceptione O. xvii, 4 urbe Lucio Ælio Cesari C. xiv, 4 permissis judiciis senatus exultabat V. I. lxvi, 10 permissu alicujus suamve rei preesse C. xxxix, 41 Polemonis Reguli v, 2. E. v, 4
- Permoveri immaturo cujusdam interitu C. iii, 3
- Permutandis de captivis Roman mitti V. I. xl, 4
- Perniciem (ad) humani generis gravidari E. xiv, 8 in...procedere C. xxxix, 32 vertere xli, 20 pernicie omni atrociores E. xvii, 3 tanta rempub. levare C. iii, 13 perniciosus bonis initiis ii, 1 condiscipulis E. xxxviii, 7 perniciosum canere C. xxxii, 4 exitum contentionis fuisse O. xxiii, 5 perniciosa libidine mortales agere C. xxiv, 11 perniciosum bellum susceptum xxxix, 37 perniciosius repeti v, 3
- Pernobile genus xix, 2
- Perpacare Samnites V. I. xxxiii, 1
- Perpellere in societatem C. iv, 10. viii, 3. xix, 1
- Perpendiculariores in cohortes centuriare E. xiv, 5
- Perpenna (Hostilianus) imperator creatus xxx, 1
- Perpetuus quasi custos x, 16 perpetuas annonas mire consultum C. xiii, 5 perpetua ac mirabili benevolentia E. xx, 5 virginitate teneri V. I. i, 1 perpetuo diademate caput exornare E. xli, 14
- Perquirere orbe toto obscenissimos C. xxiii, 1
- Perrumpere castra V. I. xlix, 12
- Persæ dilexerunt Domitium Neronem E. v, 9 obsides obtulerunt i, 8 Orientem graviter quæiebant C. xxxix, 21

- triumpho cessere C. xvi, 4-Persarum a rege superari xxxii, 5. E. xxxii, 5 ad regem istud pertinet ix, 18 adversum regem bellum movere C. xxiv, 2 impetu sustento xlii, 21 impetus arcere xxxix, 33 regis dolo circumvenire xxxii, 5 regi obsides imperati xiii, 3 solenni quasi bello subesse xxxviii, 2 in Persas proficisci xxvii, 7. E. xliii, 1 progredi C. xxxv, 1 tendere xli, 16 a Persis septem oriundus V. I. lxxvi, 1 cum . . . pacem pangere E. xlvi, 5
- Persecrari barbaros C. xxx, 4
- Persen capere V. I. lvi, 3 victum pertinaciter persequi lviii, 1
- Persequi agmina muscarum E. xi, 6 avitas injurias O. xix, 4 bello xiv, 1 fugientem C. xlii, 9 gentem Cæsarium iii, 15 in Capitolium V. I. lxiv, 7 incautius, audacius E. xlii, 5 occultis criminationibus xii, 5 pecuniosos, insontes pariter noxiosque xxv, 2 Senonum reliquias V. I. xxix, 1 victum pertinaciter lviii, 1 persequentibus resistere lxxv, 5 ad eos persequendos qui conjuraverant E. xv, 6
- Perseverare in eadem culpa V. I. xxiv, 5 in finem E. xx, 5
- Persolvere supplicia scelestæ cupidinis E. xlvi, 4
- Persona (ex) Veneris conqueri O. i, 5 pro personis colloquia miscere E. xlvi, 18
- Perstringere dominationis suspectos eadem libertate V. I. lxxxi, 4 perstringi lapidibus a plebe Romana E. xv, 9
- Persuadere Latinorum populis V. I. vii, 9 sibi fidem vultus simillimi E. xxi, 4
- Pertentare animos militum ingentibus promissis xii, 7
- Perticas in summo junctas dare O. xxii, 3
- Pertinax cognomento C. xx, 10 Helvius E. xviii, 1 Pertinacis auctor occidendi C. xx, 9 nece commotior xx, 1 Aulo Helvio Pertinaci præfecto urbi imperium defertur xvii, 10 Pertinace imperante E. xviii, 6 pertinacius indagari xv, 6 pertinaciter victum persequi V. I. lviii, 1
- Pertrahi ad regem xii, 3 ad scalas Gemonias, perque eas C. viii, 6
- Pertusa Petra E. ix, 10
- Pervagatus totam Siciliam superavit V. I. xxxix, 2 pervagatis mulierum artibus C. iv, 5
- Pervehi in Italiam O. i, 5. iv, 2 pervecto de morte nuntio Romam E. xvi, 13
- Pervenire ad Indiam xxxv, 2 imperium ix, 3 patrem xli, 2 veterum innocentiam C. xx, 7 Byzantium fuga volucris E. xli, 5 in Hircanum usque mare V. I. lxxvii, 7 perveniri ad usque oppidum victoria licere C. xxxviii, 4
- Pervidens arte pugnandi xvii, 5
- Pervium quod appellatur forum xii, 2 pervium mare theatris curribusque efficere iv, 3
- Perurgebant Constantium fata ultima E. xli, 2
- Perusii fame domitus V. I. lxxxv, 2
- Pescennius Niger E. xix, 2. xx, 2 Pescennium Nigrum mori cogere C. xx, 9
- Pessimus omnium E. xli, 8 quisque erit C. xxxiii, 29 vecordia agresti xli, 27 pessimo cuique subjectum ix, 13 pessimi incepti E. i, 31 pessimo ingenio ii, 4 ex pessimo genere xxv, 2 pessimos omnium mortalium perimere xii, 8
- Pessinunte (a) accessita Mater Deum V. I. xlvi, 1
- Pessum dare bonos quosque E. ii, 6 pessum data fortuna totius imperii xlii, 4
- Pestem publicam forenssem præcipue industrias nominare xli, 8 tanquam detestari xxxix, 6 in pestem orbis Romani vertere C. xiii, 6 pestilentia atrox E. xiii, 12 est sedata V. I. xxii, 3 oritur C. xxx, 2 Romam grassabatur xxxiii, 5 ob pestilentiam legatos mittere V. I. xxii, 1 pestilentia consumi E. xxx, 2 pestilentem Sardiniam sortiri V. I. lxxv, 1
- Petere ab uxore xlix, 19 ad supplicium C. xi, 9 ædilitatem V. I. lviii, 5 aliquem veneno C. xvii, 7 amicitiam Romanam, Romanorum V. I. xxxvii, 5. liv, 3 aquam O. xix, 5. xx, 1 Asiam, post Rhodum V. I. lxxxi, 2 avide C. xii, 3 avidius periculosa xxviii, 7 auxilium V. I. xxxvi, 2 Collatiam ix, 2 Delphos O. ii, 2 fanum V. I. xxii, 3 honores lxxii, 2 Idam, Italiam oraculi admonitio O. ix, 1 Marcomannos C. xvi, 9 Persidem E. xliii, 8 Rhodum V. I. lxxviii, 3 Romam ii, 6. ix, 2. xxiii, 7 Siciliam lxxxiv, 1 solitudinem lix, 1 veniam xii, 1 urbem xxviii, 1 petentibus pacem concedere xli, 2 peti a petitis

- C. iv, 5 ne peteretur cuiquam virtus xxxiii, 26 petitus pacem pepigit E. xviii, 5 petito gladiatoris gladio C. x, 3 gladio mirmillonum E. x, 10 petita victoria i, 14 petita dilatione ad inquirendum O. xvi, 3 petitis legatis in dedicationem V. I. xxiii, 7 petitis exemplis Alexandria E. xi, 4 in petitione præturæ præferri V. I. lxxiii, 3
- Petillio ab Actæo repetundarum accusari xlix, 16
- Petra Pertusa E. ix, 10
- Petronium milites jugulavere xii, 8
- Petulantæ mulieres C. xxiii, 1 petulantius cachinnantemnotare E. xxviii, 3 multo respondere C. xxi, 3 petulantissimum filium abdicare V. I. xvii, 1 in tantum petulantis prorumpere C. xvi, 2
- Phaleratus equus E. iii, 9
- Phaone sequente v, 7
- Pharnacem fama nominis fugare V. I. lxxviii, 7 a Pharnace obsideri lxxvi, 7
- Pharsalia (in) vincere lxxviii, 5 vinci lxxvii, 9
- Philippus (Marcus Julius) Arabs Thraconites pater C. xxviii, 1. E. xxviii, 1 imperator frustratum iri æstimans C. xxviii, 6 Marci Philippi præfecti prætorio insidiis perire xxvii, 8. E. xxvii, 2 Philippum admonere V. I. lxvi, 12 regem prælio fundere li, 1 Philippo consule C. xxviii, 2 filio in consortium sumto xxviii, 1 a Philippo occidi E. xxvii, 2 Philippus in campis vinci V. I. lxxxii, 6. lxxxiii, 5 Philippopoli oppido condito C. xxviii, 1
- Philosophiæ a doctore habere E. xlvi, 14 studiis deditus C. xx, 22 philosophiæ studens E. xvi, 7 philosophiam discere V. I. lxxxii, 1 philosophus Academicus lxxxii, 2 philosophorum contumaciam contemnere E. ix, 4 nobilium cruciatus C. xli, 4 obstantium circumfundi xvi, 9 philosophos juvare E. xlvi, 5 philosophandi studii præstans C. xvi, 1
- Phoenix visus apud Ægyptum iv, 14. E. iv, 10
- Phryx origine xl, 20
- Phthiriasis qui vocatur morbus V. I. lxxv, 12
- Picenii agri oppidum E. xiv, 1
- Picus advenientes excepit O. iv, 4 Picum advolasse, Martiæ tutelæ esse xx, 4
- Piget memorare C. v, 4 cum pigeret factum E. xl, 19
- Pileum sustulit aquila advenienti V. I. vi, 3 ad pileum vocari lxxix, 1 pileis manumissionum plebs induta E. v, 10 pileatis nationibus domitis C. xiii, 3
- Pinarus posterique ejus submoti O. viii, 2 Pinarium edocere viii, 1 Pinarii admitterentur viii, 4 Pinariorum familia ad Herculis sacra est destinata V. I. xxxiv, 2 Pinarios ἀπὸ τοῦ νεωτέρω dictos O. viii, 3 penes Pinariorum sacra resediisse viii, 6 Pinarie gentis nemini licet viii, 2
- Pindaro liberto jugulum præbere V. I. lxxxiii, 5
- Pingere venustissime E. xlv, 6 pictum in tabula ordinem publice ponere V. I. lvi, 2 pictas tabulas curare C. xiv, 5 pictis tabulis spoliare V. I. lii, 2 Fabius Pictor O. xx, 1. E. xiv, 2 picturæ quantum docent lxxviii, 8
- Pipa C. xxxiii, 6. E. xxxiii, 1
- Piræum portam recipere V. I. lxxv, 7
- Piratas subigere lxxvii, 4 a piratis capi lxxviii, 3
- Piscis C. iii, 11 piscatoria novi fretum trajicere V. I. xxxvii, 3
- Pisidis bellum inferre lv, 1
- Piso (Acilius) O. x, 2. xiii, 8. xviii, 3. Pisonem adoptione prælatum impatientius dolere C. vi, 2 Pisonem consule sollicito V. I. lxxxi, 4
- Pistorum collegio reperto firmatoque C. xiii, 5
- Pius Æneas O. ix, 7 cognominatus Antonius Fulvius E. xv, 1 eo C. xli, 3 plusquam cultu matris xxiv, 5 Quintus Metellus V. I. lxxiii, 1 piegeri C. xxxix, 16 pietatis et virtutis exemplum V. I. xix, 1 sarcina onustus O. ix, 1 pietate moveri ix, 4 tamquam etiam religione edoceri viii, 6 a pietate patres appellare V. I. ii, 11
- Placare Neptunum bobus auratis et equo lxxxiv, 2 seditionem ratione exposita E. xv, 9
- Placentiam (apud) victor xxxv, 2 vinci vii, 2
- Placere O. xxiii, 1 placuit dies patrandi negotii E. xli, 22 experiri V. I. ix, 1 rem paucorum certamine finire iv, 5
- Placidus C. xlii, 22. E. xxix, 2 placidas urbes regere O. iii, 7 placide exercita victoria patria C. i, 2 perferre E. xiv, 9
- Plane compertum C. xi, 13 putare xxviii, 9

- Plantis concupiscere serici ac purpure
gemmarumque vim C. xxxix, 3
Platonis libro lecto V. I. lxxx, 4
Plausibus ingeminatis E. xviii, 6
Plautus in partem, inquit, Hercula-
neam, id est, decimam O. vi, 6
Plebes C. xvii, 10. xxxiii, 32. xl, 24
plebs acceptis agris gaudebant V. I.
lxvi, 10 induta pileis manumissio-
num triumphat E. v, 10 ut agros
coleret non seditiones V. I. xix, 2
plebis animos conciliare C. iii, 16
tribunus V. I. xix, 2. xxiii, 4. xxviii,
1. xlix, 16. llii, 2. lxiv, 3. lxv, 3.
5. lxvi, 4. lxvii, 3. lxxiii, 1. 5.
lxxxiii, 4 tribunos creare xviii, 6
tribunatum aggredi xx, 1 plebi agros
permittere lxvi, 4 annonam distri-
buere vii, 7 invisus lxi, 2 Romanæ
affatim cedere C. xxxv, 7 exitio esse
xlii, 7 plebem cogere E. xxi, 2 dis-
tribuere in triginta curias V. I. ii, 12
tolle feris emissis C. v, 14 a plebe
Romana perstringi lapidibus E. xv, 9
ex... ut crearetur consul V. I. xx, 1
plebeius magistratus xxxiii, 10 ple-
beio filiam conjugem dare xx, 1 ne
cui liceret plus centum jugera agri
habere xx, 3 plebeia cum sororem
salutaret xx, 1 cum plebeis ne con-
sulatus communicaretur xxxiv, 4
Plecti novo supplicio C. xix, 4
Plenus cunctis bonis E. xvii, 5 necdum
plene puberem Augustum creare xlv,
4 plenissime annotare O. i, 6
Plerique C. xxix, 5. E. xxxiv, 1 ple-
risque apparitorum magis atrox nihil
C. xlii, 24 talia memorantibus iii, 17
pleræque coloniarum deductæ xiii, 4
plerasque legionum tumultuantes
constantissime abjicere xxiv, 3 ple-
raque jocosum xi, 6 plerisque nego-
tius vera comperire ix, 4 plerumque
xxxiii, 24
Plontinæ favore imperium assequi xiii,
12
Plumbo infuso gravius effectum caput
V. I. lxv, 6 plumbeis veronibus fer-
rum objectum uti C. xvii, 4
Plus auid quam imperatorem decet
E. xliii, 7 pœne quam severe C. xx,
13 quam magnifice xiii, 5 pius xxiv,
5 superbe xi, 2 plures putant xx, 10
sapientium iii, 6 summæ potentiam
xii, 11 plures conficere xvii, 5 fun-
dere E. xlii, 5 pluribus corruptis
xxiv, 3 senatu motis C. iv, 3 plura
dicere E. ix, 16 vitiourum vitæ specie
abolere C. ix, 5. E. ix, 6 plurimæ
- carnis cibum avidius invadere xx, 9
plurimam vestem e Gallia devehere
xxi, 2 plurima parte C. xxviii, 8
plurimas sortiri conjuges E. xlii, 20
plurimum abesse C. iii, 7 opitulari E.
xiii, 13
Pluvia hebetati cum fuissent arcus hos-
tium V. I. liii, 1
Poculum veneni afferre E. xvii, 5 po-
cula crystallina et murrhina xvi, 9
Pœnæ metu bellum facere C. xxxv, 6
nomine tributis accedere E. xii, 4
pœnam crucis effugere V. I. xxxviii,
3 ad pœnam poscere E. x, 4 pœna
præsenti affici O. xviii, 3 pœnas
dare E. i, 29. xxi, 3. xl, 5 luere C.
xi, 7. xxxviii, 4. xxxix, 38
Pœnorum Carthago xvi, 12 apud Pœ-
nos pro præfecto gerens xl, 17 puniri
V. I. xxxviii, 3 adversum... profi-
cisci xli, 1 a Pœnis in angustiis claudi
xxxix, 3
Polemonis permissu C. v, 2. E. v, 4
Polemoniacus Pontus, ib.
Pollens præfectura prætorii C. xxviii,
1
Polliceri O. xiv, 1 si pollicitaretur sibi
quicquam V. I. xxxv, 13
Pollucem reri xvi, 3
Polluere conjugem alicujus E. xxxviii, 8
cuncta C. vi, 1 pollui nulla libidine
transversa aut injusta E. xlii, 19
Polybium inter consules medium incede-
dere facere iv, 8
Polycletos xiv, 2
Polydori nex O. ix, 5
Polymnestoris perfidia ix, 5
Pometia colonia deducta est xvii, 6
Pompeia Plotina, quanto auxerit glo-
riam Trajani E. xlii, 21
Pompeius (Cn.) hic situs est V. I. lxxvii,
12 Magnus lxxvii, 1 Sextus lxxix, 1.
lxxiv, 1 urbem cum obtineret lxxvii,
8 Pompeii exercitum corrigere lix,
1 instinctu in exilium agi lxxxi, 4
partes sequi lxxx, 3 Pompeio parente
lxxvii, 6 Pompeium (Cnæum)
in Tigraue restituisse, comperimus
C. xlii, 21 sequi V. I. lxxxii, 5.
lxxxiii, 5 Pompeio referente redire
lxxxi, 5 victo lxxx, 3 a Pompeio
vinci lxxvi, 7 Pompeios juvenes vin-
cere lxxviii, 8
Pompili Numæ more cærimonias curare
C. xiv, 2
Pomponio Basso se offerente E. xxxiv,
3 a Pomponio trib. pleb. dies dicta
V. I. xxviii, 1
Pomponis filius iii, 1

- Pondus grande auri argentique sublati** E. xlviii, 17 thoracis xl, 7 pondus regium subire x, 7 pondere adjecto, in fluvium projici xxiii, 6 pondera constituere V. I. vii, 8
- Ponere castra** xiv, 2, xix, 3, xxxv, 6, xlii, 6 collusoribus optionem enuntiandi O. iii, 5 finem ardori E. xliii, 8 publice ordinem rerum gestarum V. I. lvi, 2 regnum, summam totius imperii, paternorum bonorum substantiam O. xix, 2 pone quæ habes E. xlii, 21 poni in rostris xix, 3 positum corpus prope fines imperii xxvii, 3 e positis jam castris procurere xliii, 2
- Pons a tergo interrumpitur** V. I. xi, 1 cui Aureoli nomen est C. xxxiii, 18, E. xxxii, 2 Danubio impositus C. xlii, 4 navigiis compositus E. xl, 7 per Danubium ductus C. xli, 19 sanguinarius E. xxxi, 2 pontem in Danubio construere xli, 13 Mulvium facere V. I. lxxii, 8 apud pontem Mulvium insidias locare C. xl, 28 in ponte Publicio resistere V. I. lxxv, 5 pro... stare xi, 1
- Pontificem Maximum creare** iii, 1 per pontificem se et hostes Diis Manibus devovere xxvi, 5 pontifice advocato xxvii, 3 pontificum in Annali O. xvii, 3, 5 lege C. xxviii, 4 pontificatus in petitione consularibus viris præferri V. I. lxxiii, 3 pontificalium in libris traditur O. vii, 1
- Pontius patrem rogavit** V. I. xxx, 3
- Pontio Telesino se jugulandum præbere** lxxvii, 4 a Pontio Telesino in insidias deduci xxx, 1
- Pontus Polemoniscus** C. v, 2, E. v, 4
- Ponti ad usque fretum** C. xxxix, 30
- rex** V. I. lxxvi, 1 Pontum in jus provinciæ redigere C. v, 2, E. v, 4
- Ponto expellere Mithridatem** V. I. lxxiv, 5 Pontico ab usque mari C. xlii, 3
- Popedium (Q.) interficere** V. I. lxxiii, 1 a Q. Popedio adduci lxxx, 1
- Popinas obire** C. xxxiii, 6
- Poplicola dici** V. I. xv, 5
- Populus xxxi, 3, C. iii, 8 regressus est fabula** V. I. xviii, 4, 5 Romanus cum a patribus secessisset xviii, 2 cum sediciosos magistratus ferre non posset xxi, 1 populi consensu liberari xxiv, 3 in cœdione xv, 4 in conspectu xlix, 16 liberalitate tantum æris congestum est xxxii, 4 magnam favorem conciliare O. xvi, 4 partem jus di-
- cendo avocare** V. I. lxxiii, 2 totius viribus uti viii, 3 vitia non sufferere xxviii, 5 populo dividi lxiv, 5 gratulari E. xii, 3 Romano Dalmatas numero provinciarum conjungere i, 7 porcinae carnis esum instituere C. xxxv, 7, E. xxxv, 6 salutem suam commendare V. I. lxiv, 6 viritum dividere xxxiii, 6 populum ferum religione mollire iii, 1 in quatuor tribus distribuere vii, 7 ad populum a magistratibus legem de provocatione ferre xv, 5 despiciere vii, 4 progredi lvi, 4 provocare iv, 9 apud... militibus gratiam referre E. xii, 8 queri V. I. xv, 5 per... lapidatione facta lxxiii, 1 populo obstepente lviii, 8 a populo concessum est lvi, 4 reus fieri lvii, 3 populis Latinorum persuadere vii, 9 populis trementibus E. xv, 3 popularis ut magis videretur V. I. lxxiii, 2 popularium per seditionem lxxvi, 7 populosam gentem devincere C. xxi, 2 populantibus Germanis pleraque earum partium xlii, 16 populatis late agris xxxix, 17
- Porcius (Marcus) Cato** V. I. xlvi, 1
- Porcorum ex numero** O. xvii, 1 porculos triginta eniti xi, 3 porcinae carnis esum populo instituere C. xxxv, 7, E. xxxv, 7
- Porrigere alicui** C. xvi, 5 porrecta est in longum civitas O. xvii, 1
- Porsena rex Etruscorum** V. I. xi, 1, xii, 1 virginem nobilem inter obsides accepit xiii, 1 Porsenæ in castra venire xii, 2 ad Porsenam confugere viii, 5 a Porsena repeti xiii, 2
- Porta Scelerata est appellata** xiv, 5 portam apud Collinam vincere lxxv, 8 Trigeminam resistere lxxv, 5 portæ Jani Gemini bis clausæ lxxix, 6 patuerunt tardius lxx, 3 portas ædificare Jano Gemino iii, 1 Jani Gemini claudere lxxix, 6
- Portendere** C. xli, 16 solutionem posterorum xxviii, 5 portendi regnum V. I. vi, 4 summam dignitatem intelligere vii, 2 portentis denuntiari C. xviii, 3
- Portus Caietæ qui locus nunc appellatur** O. x, 3 portum Pyraeum recipere V. I. lxxv, 7
- Poscere ad penam** E. x, 4 diadema V. I. lxiv, 7 sibi citharistam C. v, 14 uno ore E. xv, 3 cum poposcissent voluntarium ad vicem Magi C. xiv, 7 posci ad exitum E. xii, 7

- Posses moveri V. I. xvi, 2 multam mari
 xxxviii, 1 tantum auctoritate, severe-
 ritate lxxii, 9. C. xxxv, 11 potissimum
 orbem terrarum subigere V. I. xxxv,
 4 potens animus C. xl, 2 potentum
 gratia cum pretio quæreretur V. I.
 xxxiv, 9 potentibus turpe C. xx, 24
 potentes Romanos videre V. I. xxxv,
 1 potentissimus Alamannorum rex
 E. xlii, 14 potentia Augusti delata
 Aurelio Alexandro C. xxiv, 1 mili-
 tarius convaluit xxxvii, 5 minus anno
 cui fuerat xxxix, 48 potentis anno
 sexto xxi, 5 expers animus xxxix, 6
 in societatem accipere xvi, 3 quinque
 annos agere xxviii, 11 studio agere
 xxxiii, 23 sumenda auctores proditi
 E. xii, 7 summa duo seu plures C.
 xiii, 11 potentia sociare E. xviii, 3
 potentiam capere C. xxv, 1. E.
 xxxix, 1 gerere C. xl, 11 invadere
 vii, 1 reipublicæ ad se trahere E. i,
 31 usque ad præfecturæ prætorianæ
 potentiam descendere xiv, 3 po-
 tentia Romana vix digna mania C.
 xvii, 3 vacuum nomen ix, 13 potestas
 delata ad Aulum Vitellium viii, 1
 orbis Romani duobus quaesita xli, 2
 regia Romæ firmata iii, 19 Tribu-
 nicia i, 6 potestatis insignæ pugionem
 dare C. xiii, 9 particeps E. x, 11
 potestatem nancisci C. iii, 7 proro-
 gare V. I. lxiv, 6 summam adipisci
 E. iv, 8 arripere C. xxxi, 1 habere
 V. I. x, 3 nancisci C. iv, 10 Tribu-
 niam miuere V. I. lxxv, 10 per
 se exercere E. i, 3 in potestatem red-
 igere V. I. viii, 2 potestate accepta
 xii, 2 consulari esse xx, 1 dispari
 esse C. xiii, 11 potestatum vices
 constituere xxvi, 7 potestates fato
 dari x, 4. E. x, 10
- Possidere Lysimachiam V. I. liv, 1
 Hispaniam C. xxxiii, 3 regnum fir-
 missime O. xix, 3 possidentibus
 edicto sponte cavere C. x, 2 posses-
 sus amore alienis conjugis E. i, 26
 possessionibus venditis V. I. lvi, 5
 possessoribus consultor bonus E.
 xvi, 3
- Possidio eunucho dono dare iv, 8
- Post auctam annis potentiam regalem
 xlvi, 16 civilem victoriam, ib. mille
 centesimus excessit annus C. xviii, 2
 multos dubiosque eventus xx, 30
 neque multo xxvii, 6 non multos dies
 E. xli, 25 obitum xvi, 7 postero die
 O. ii, 2. V. I. ix, 4 postera die iv,
 13 posteri confestim secessere C. xx,
- 32 submoti O. viii, 2 posterorum
 felicitate præferre C. xxxiv, 6 solu-
 tionem portendere xxviii, 5 posteris
 affirmare O. i, 2 in posteris domi-
 nandi viam munire C. xxxvii, 7 pos-
 teriorum avaritia, insolentiaque xlii, 6
 postremo genere mortis pœnas dare
 E. xl, 5 postrema exitia incidere ii, 7
 postremo C. v, 11. xx, 22. E. xxxv, 2
- Postulata Latinorum differre V. I. lxxi,
 11
- Postumius (Aulus) O. xv, 4 dictator
 dictus V. I. xvi, 1 Spurius, Samni-
 tibus deditus, nec receptus est xxx,
 1. 4 a Postumio optionem munerum
 accipere xix, 1
- Postumus (Cassius Latienus) E. xxxii,
 3 prius omnium C. xxxiii, 8 Postu-
 tume par belli scientia xxxiii, 13
- Potentianus imperator fit xlii, 6
- Pothino a satellite occidi V. I. lxxvii,
 10
- Potior acie E. xli, 7 an esset nepos O.
 xvii, 4 plerumque flagitio C. xxxiii,
 24 potiora vitia fore xxviii, 5 potius
 xxxiv, 4 potissimum accipi in virtutes
 xli, 21 convenire xxxv, 10 quid putare
 O. ix, 3 potiri non diu capto C. xix,
 4 potentia reipublicæ diu E. i, 33 re-
 rum O. xiv, 1 summis C. xxvi, 1 po-
 tuendi spes x, 4
- Potitium asciscere O. viii, 1 Potitio ad
 comedenda exta admissio viii, 2 Poti-
 tiorum familia ad Herculis sacra est
 destinata V. I. xxxiv, 2 gens fundi-
 tus periit xxxiv, 3 omnis familia ex-
 tincta O. viii, 6 Potitios illicere viii,
 5 pretio corrumpere V. I. xxxiv, 3
 Potitiis sacra facientibus O. viii, 3
- Præ ceteris levia C. xxxix, 4
- Præbere cervicem V. I. lxxii, 6 febr-
 imitia E. xii, 11 jugulam V. I. lxxxii,
 5 mammas O. xx, 3 percussori ac-
 currenti cervicem E. xvii, 4 se com-
 munem affatu, convivio, incessu
 xviii, 5 se jugulandum V. I. lxxviii, 4
 terga xlv, 3 præbitiones adventitias
 remotæ C. xli, 20
- Præceps agendos satellites decernere C.
 xxxii, 31 ambitione agi xii, 3 eo
 dati v, 12 in avaritiam xli, 23 nec
 tamen E. xxxi, 3 vir xix, 1 vitium
 dari C. xxxv, 14 præcipiti libidine
 xxxiii, 12 apud Gallos natura præci-
 pites xlii, 16 præcipitare conjugem
 in ignem V. I. lx, 2 corpora in Tiberim
 lxxviii, 2 de Saxo Tarpeio lxxi,
 8 in discrimen E. i, 11 statum Ro-
 manum quasi abrupto C. xxiv, 9

- præcipit de saxo Tarpeio V. I. xxiv, 7 in Albanum lacum O. xviii, 3
 Præcidere C. xvi, 5 præcisum caput V. I. lxxvii, 11 præciso medio capite E. xxviii, 2
 Præcinere futura veribus O. iv, 5 præcinente tibicine V. I. xxxviii, 3
 Præcipere ii, 6. vii, 19. xxi, 3. C. xxxiii, 32. E. x, 7. xl, 19 præceptum est somnio xlv, 2 præcepta feminarum sæpe maritos juvant xlii, 20 præceptor asper rectius vivendi C. xix, 4 præcipuus calumniator Catullus xii, 5 præcipui amici E. i, 18 præcipuas ædes xx, 6 præcipua haud dubie haberentur C. xl, 12 præcipue xvii, 1. xx, 14
 Præclarus exitus E. i, 31 præclaris studiis instantissime deditus x, 2 præclarior Severo fuit nemo C. xx, 6
 Præco Opimii consulis V. I. lxxv, 5 per præconem pronuntiare li, 4
 Præcognitis moribus potiri C. vii, 2
 Prædæ conscientia xxxv, 8 omnia in ærarium referre xxxix, 21 prædam Herculis violare O. vii, 2 inique dividere V. I. xxiii, 4 de præda hostili in domum suam convertere xxxiii, 8 prædarum ob omissionem C. xi, 11 prædas agere xi, 1 prædatores provinciarum insectari xxxv, 7 a prædonibus intercipi V. I. xlv, 8
 Prædia C. v, 16 prædia deformata concedere E. xlviii, 17
 Prædicti milites C. viii, 3
 Præditi consilio ac sapientia O. i, 2
 Præesse classi V. I. lxxviii, 4 legionibus C. xxxiii, 17 summæ rei xxxix, 41 qui prætorianis præfectus præerat xxxix, 42 præsentem iram frangere O. xvi, 3 præsentis pœna affici xviii, 3 in præsens C. xxiv, 3 præsentia quasi ignara xxi, 3 præsentia intueri O. xxiii, 4 præsentatum est caput Cæsari V. I. lxxvii, 13
 Præeunte senatu et exercitu E. xiii, 11
 Præfari C. xxvi, 4. xxix, 5. E. xv, 6. xxxiv, 3. xliii, 4
 Præferre regno privatum omne cum facultatibus O. xix, 4 viro histrionis amorem C. xi, 7 prælatus adoptione vi, 2 est adolescens consularibus viris V. I. lxvii, 3
 Præficere Judææ regionibus E. iv, 8 parandæ classi ac propulsandis Germanis C. xxxix, 20 prælio V. I. liv, 3 prætorianis C. xxiv, 6 Transalpinis xlii, 16 Vestæ sacerdotem V. I. i, 1
 præfectus prætorianis qui præerat C. xxxix, 42 prætorio xiii, 9. xxvii, 8. xxxix, 15. xl, 18. E. xxvii, 1 regius V. I. lxxviii, 1 urbi C. viii, 5. xvii, 10. xxvi, 5. xlii, 6 usque ad præfecturæ prætorianæ potentiam consensere E. xlv, 3 præfecturam appellare C. ii, 4 prætorianam adipisci E. x, 4 prætorio gerere C. xx, 34. xxii, 1 urbi agere E. xviii, 2 præfectura prætorii pollere C. xxxviii, 1 prætorio victorem efferre ix, 11 ex præfectura vigillum ad insignia dominatus procedere xix, 1
 Prælium diremum O. xiv, 3 ad prælium ordines componere E. xliii, 3 in... procedere O. xiv, 4 prælio apud Syracusas in deditionem accipere V. I. xxxvii, 5 fundere li, 1. lxi, 2. lxxv, 7 gesto C. xxvi, 1 ingenti vincere V. I. lxxviii, 8 navali vinci lxxxiv, 4 nocturno vinci lxxvi, 7 singulari fundere xlv, 1 Veronensi pelli C. vii, 2 vincere V. I. lviii, 2 victos deserere C. xxvii, 4 in prælio cadere V. I. xxvi, 4 prælia dirimere O. xiv, 2 præliis acrioribus congressi C. xlii, 9 continuis persequi O. xv, 1 diversis vincere E. xlviii, 5 frequentibus vinci V. I. lii, 2 variis pelli C. xli, 5 inter præliantes circumveniri O. xliii, 5
 Prælucente funali, et cœna publice redire V. I. xxxviii, 3
 Præmii majoris spe C. xxxi, 3 præmium illecebris traducere xl, 7 spe xxxiv, 7 præmia ostentare amplum in modum xxvi, 6 præmiis ingentibus cumulare O. xvi, 3 memoriæ honestos frustrari C. xxxiii, 26 strenuum quemque extollere xx, 20
 Præmitti cum parte classis xxxix, 42 in Illyrios xxix, 1
 Præneste colonia deducta est O. xvii, 6 Præneste confugere V. I. lxviii, 4 Præneste interfici lxxv, 9 Prænestinum prætorem gravissime increpare xxxi, 5
 Præponi castris O. xiv, 2
 Præreptus immatura morte V. I. v, 5
 Præsgaui non adduci E. xliii, 8
 Præsideri Barbaris per Galliam C. xxxiii, 8 rei bellicæ xxv, 1 præsidium moribus in diversum traduci xlii, 7 præsidis Faustini dolo peti xxxv, 4 præsidem instituere ii, 4 præsidium arce deducere V. I. xxxvii, 3 deserere lxxii, 10 hostium depellere xlvii, 3 implorare C. xxxv, 4 sperare

- xlii, 15 praesidio accepto V. I. xxvi, 1 fuso O. xv, 3 praesidia hostilia de-
 jicere V. I. xxxix, 1 praesidiaria
 manus C. xxxiii, 28 praesidatu Aquit-
 anos tueri xxxiii, 14 Macedonas
 regere xxix, 2
- Præstare copiam dicendi militiæ quoque
 xlii, 4 longe in exercitum xxxix, 18
 mores satis constat viii, 8 nihil cui-
 quam E. x, 9 non potuit V. I. v, 5 re-
 gibus decimam fructuum O. vi, 6 præ-
 stat adeo C. xlii, 18 cujus gratia in
 exercitu atque honor præstabant
 xxxiii, 21 præstans juris urbani
 scientia xix, 2 philosophandi elo-
 quentiæque studiis xvi, 1 præstanti
 ingenio xli, 20 præstantius nihil est
 xl, 29 quid Hadriano E. xi, 14
 præstantissimus decem annis Trachala
 xli, 16
- Præstringerentur ut oculi omnium O.
 xiv, 2
- Præsul quorum primus vocatur V. I.
 iii, 1
- Præsumere imperium sibi debere E.
 xlvi, 4 cum præsumant se omnia
 mereri xii, 3 præsumta temere multa
 O. xxiii, 4
- Præter cetera vi, 2 eum duos servos
 secum ducere V. I. lviii, 7 malum
 commune C. xxxiii, 33 sævos animos
 xxii, 3 speluncam armentum agere
 O. vii, 3
- Præteriens forte C. xxviii, 6 præteriti
 quærebantur V. I. lxvi, 10 præterito-
 rum mire memor, tum etiam futuri
 O. iii, 7
- Prætexta bullaque filium xlii. anno-
 rum donare V. I. vi, 9 prætextatus
 qui forte contubernio patris C. xxvii,
 1
- Prætor V. I. xlvii, 1. xlix, 7. lvii, 2.
 lix, 1. lxi, 1. lxii, 1. lxxv, 4. lxxvii,
 4. lxxviii, 4. lxxxi, 3 prætori sellam
 concidere lxxiii, 2 prætorem gravis-
 sime increpare xxxi, 5 interimere
 lxxvii, 3 satellitem suum facere
 lxxiii, 9 sedentem jubere assurgere
 lxxii, 6 a prætoribus varie incondite-
 que promi C. xix, 2 prætorie legio-
 nes penitus sublata xl, 25 manus
 acie deletæ xxvii, 2 turmæ impera-
 torem confirmant xl, 5 prætoriarum
 cohortium numero imminuto xxxix,
 47 prætorias cohortes in castra red-
 igere ii, 4 militia exinere xx, 1 per
 prætorias cohortes cædi xxvi, 5 apud
 prætoria castra interfici xxviii, 11
 prætoris in castris opprimi xxiii, 2 or-
- namentis sublimatus E. iv, 9 prætorio
 præfectus C. xlii, 9. xxvii, 8. xxxix,
 15. xl, 18. E. xxvii, 2 prætorianis cæ-
 dem vulgi annuere C. xl, 24 præfectus
 qui præerat xxxix, 42 prætorianis
 fretus xix, 1 prætura in petitione
 præferri V. I. lxiii, 3 præturam con-
 sequi lix, 5 in prætura Sardiniam
 subigere xlvii, 1
- Prætorius (Cato) lxxx, 1
- Prævertens agmen comitantium E. xiv,
 4
- Prandio superesse xxiv, 5 prandium
 cum mensis comesset O. xii, 3
- Prata Mutio data, Mutia appellata
 V. I. xii, 6
- Pravam incestamque mentem putare C.
 xvii, 7 in pravum abstrahi iv, 4 pra-
 vis metui esse xxxv, 11 prave putare
 ix, 6. E. ix, 7 pravitate ministrorum
 execrabilis C. xli, 23
- Precibus ab exilio revocare V. I. lxiii, 1
 non adduci lxxiii, 4 veniam impe-
 trare xxxi, 3 precari inferos Deos C.
 xxxiii, 31 veniam xx, 26 quasi præ-
 cario regnare V. I. vii, 5
- Pressis validus faucibus C. xvii, 9
- Pretio corpus vulgare O. xxi, 1 cor-
 rumpere V. I. xxxiv, 3 magno po-
 pulo dare xix, 2 non adduci lxxx, 1
 quæri xxxiv, 9 rectores provinciarum
 provehere E. xli, 24 pretia emtoribus
 restituere xvi, 10 pretiosissimis
 odoribus cremari V. I. lxxvii, 13
- Princeps factionis C. xvii, 8 fit absens
 Antoninus Gordianus xxvi, 1 omnium
 atque senatus xxxiv, 4 perfectus E.
 xlv, 6 Saturnus O. i, 4 principis
 amissi ingens desiderium C. xxii, 2
 Charopæ ducibus pastoribus provin-
 ciam ingredi V. I. li, 1 consilio acci-
 dere C. xlii, 17 creandi jus ereptum
 senatui xxxvii, 5 emollire auctorita-
 tem E. i, 16 legendi jus recipere C.
 xxxvi, 1 oratu ne quidem flecti C.
 xiv, 13 principem adesse iii, 15
 Mauritanie prodere V. I. lxvi, 6
 principe neglecto E. xii, 8 omissio
 C. xxxv, 9. Q. Ogulnio legatos mit-
 tere V. I. xxii, 1 a principe cruciatus
 formidare E. xi, 11 Marsorum minis
 non adduci V. I. lxxx, 1 Trajano
 originem trahere E. xlviii, 1 e...
 cognitum C. xlii, 5 principes cælum
 adeunt xxxiii, 30 pietate moti O. ix,
 4 principum benigni E. xlviii, 17
 bonorum vita C. xlii, 22 filios addu-
 cere V. I. xxiii, 1 virtutes C. xxxv,
 14 principes cunctos distare procul

- Neronis quinquennio E. v, 3 malos eludere xii, 3 militiæ securi percute V. I. lxx, 4 per principes priores concessa C. x, 2 principibus acelere interfectis xxxvii, 3 a principibus egregiis expectari E. xiii, 4 prioribus donata concessave firmare x, 8 de ... omnia nosse juvat iii, 6 principatum arripere viii, 3. xxvi, 1 delatum fide abnuere ii, 6 ante principatum omnibus carus iii, 3 in principatu adipiscendo oppressor libertatis haberi i, 31 talis iii, 3 tantæ bonitatis esse xv, 2 principii cognatione deceptus xviii, 4 a principio C. ix, 12. xvii, 1 vitæ E. xvi, 7
- Prior quorum C. xx, 9 utri eorum priori secunda auspicia obvenerint O. xxiii, 1 priorem Janum in Italiam devenisse certum est O. i, 3 priores affirmare xxiii, 4 prioribus conjugii diremtis C. xxxix, 25 primus consul V. I. x, 5. xx, 2 eloquentia xlv, 6 ex ea familia ob virtutem Maximus xxxii, 1 in Italiam Saturnus creditur venisse O. i, 1 Machæon i, 8 omnium V. I. vii, 8. xx, 4 ordinis amplissimi C. xxxiv, 3 Romanorum ducem V. I. xi, 1 primum dixisse Saturnum, non ante quam nemo, sed principem O. i, 4 intelligemus pro principe i, 9 primo consulatu legem ferre V. I. lxxix, 2 impetu Janiculum capere xi, 1 luci convenire C. xvii, 10 prima Tullia conjugem regem salutavit V. I. vii, 19 primo Punico bello xli, 1 primis honoribus per ordinem fungi lxxvii, 1 primas habere E. xxxiv, 3 in ipso primordio ostendere xvii, 2
- Priscorum ex omni historia O. pr.
- Priscus Tarquinius C. xi, 12 Lucio Prisco delata dominatio xxix, 2 Priscum hostem patriæ censere xxix, 3 petere V. I. vii, 4
- Pristinam in statum reverti E. xlii, 16 in Pristinam sedem se recipere O. xvii, 2
- Privare duce V. I. lx, 2 parte regni liii, 1 sobole i, 1 stipendio i, 3 privari laude eloquentiæ lxxxi, 2 privatus lxxvii, 3 a privato patrii E. x, 3 in privatum otium removere C. xlii, 1 privato consilio armare V. I. lxxii, 9 contubernio cognitos amare E. xviii, 9 scelere publicoque amentior C. xi, 1 privati cui concessere xx, 24 privata commoditates xi, 9
- Privignus imperii jura suscepit E. iv, 13 Octaviani Cæsaris ii, 1 privigno cura reipublica mandata C. iv, 15 e privigno in Augusti liberos redigi arrogatione ii, 1 privignos insidias multiformibus interimere E. iv, 11 privignam Herculli sortiri C. xxxix, 25. E. xxxix, 2
- Pro meritorio filii similem Ephebum conspiceret C. xxviii, 6 personis colloquia miscere E. xviii, 18 prefecto gerens Alexander C. xl, 17
- Proavus per filiam iii, 2
- Probris moribus xv, 2 prohibitatis studium E. x, 2 probare flagitiosum fœdus V. I. lxiv, 1 immane ingenium E. xiv, 9 officia alicujus xviii, 9 prudentiam magis quam avaritiam C. ix, 9 probandis rectoribus provinciarum tenae studium xlii, 23 probanda hæc fuisse E. xlv, 3 non probata victoria a senatu V. I. lxxi, 4 probatis monitoribus uti E. xlv, 6
- Probrum (usque ad) vulgaris famæ i, 25 probra uxoris C. xx, 23 probris se omnibus contaminare E. xxiii, 3 probrosior quisque senatu motus C. ix, 9
- Probus imperator fit xxxvii, 2. E. xxxvii, 1 probi institutio quanta fuit C. xxxix, 28 morte cognita xxxviii, 2 Equitum Probum legere E. xxxvi, 2
- Procas rex Albanorum V. I. i, 1
- Procedere eloquio clementiaque C. xlii, 2 in aciem V. I. xxiii, 6 concionem ii, 13 facinus C. xix, 3 medium V. I. ii, 9 prælium O. xiv, 4 perniciosum C. xxxix, 32 publicum V. I. lxiv, 6 sui scelus C. v, 11 largius xi, 9 longe atrocius E. ix, 5 obviam adventanti hosti C. xxxix, 11 paululum e littore O. xii, 4 veste aut pellibus xiii, 2 processit Didius Julianus ex prefectura Vigilum ad insignia dominatus C. xix, 1 Romulus adversus Tatium V. I. ii, 7 ne procederetur in labem publicam C. xx, 13
- Proceres xxxi, 3. xxxvi, 1. E. xxxiv, 4 procerum consulto C. i, 2
- Procerus membra E. xv, 4
- Prochytam sepelire O. x, 1
- Procinctu (in) ne quidem E. i, 20
- Proclamans memoriæ historia Liviana O. xxiii, 7
- Proclivius eo confici C. xlii, 4
- Proconsul Africa xxvi, 1 Galliam rexit V. I. lxxxii, 5
- Procopius extinguir E. xlv, 4
- Procul differre C. v, 2 distare E. v, 3

- dubio O. i, 5 omnibus remotis C. xi, 5
- Proculum opprimere E. xxxvii, 2
- Procurare imperium filio iv, 11 procurante Parthenio cubiculum xi, 11 procuratores cum provincias calumniis agitant xlii, 21
- Procurrere e castris xlii, 2
- Prodere alicui accepta pecunia V. I. lxvi, 6 cuncta nominatim E. xlii, 7 memoria O. v, 2 tribunis scripta callide composita C. xxxv, 8 prodidere mira ostentorum xli, 14 prodi memoria E. iii, 6 proditur O. xxii, 2. C. xxxvii, 4 proditum apertius iii, 20 est scelus xxxix, 1 his magis v, 11 prodito Ilio Achivis O. ix, 1 proditis auctoribus potentia sumenda E. xii, 7 quis C. v, 14 ut proditor occidi V. I. xix, 4 proditorum patriæ Æneam fuisse O. ix, 2 proditore ipso duce C. xxxv, 3
- Prodigenti pecuniam conferre xl, 24
- Prodigiorum multa v, 17 prodigiis avertendis, rem divinam solitis agere xxvi, 3 denuntiari xxvii, 3 prodigiosis ex omnibus legi v, 5
- Prodire subito xiv, 14 priusquam salutandus prodiret E. xv, 5
- Producere copias in aciem O. xiv, 2 fatum C. xiv, 7 produci ad testimonium V. I. lxxii, 4 e Palatio E. viii, 3 e tugurio janitoris C. viii, 6 solet imago V. I. xlvii, 9 producta acie ad speciem C. xxxv, 4
- Profanare decimam pecoris sui O. vi, 5 ut Herculi decimam profanari mos esset vi, 6 profanata decima apud aram Maximam vi, 7
- Proferre cadum ligneum in medium V. I. xxxiii, 8 leges alias novas, alias correctas E. i, 21 pecora ex diverso V. I. xiv, 3 signum mutatae intemperantiae E. x, 7
- Proficere nihil O. xvi, 3 posteriorum felicitati C. xxxiv, 6 profecit omnibus his biennio xxxi, 3
- Proficisci adversum Pœnos V. I. xli, 1 adversus Aureolum E. xxxiii, 3 Alexandriam C. xxxix, 33 contra aliquem E. xxxiii, 8 in Asiam V. I. lxx, 1. lxxvii, 1 Galliam C. xxxix, 19 in Persas xxvii, 7. E. xliii, 1 mari C. iv, 2 Ostium iv, 9 urbe V. I. vi, 2
- Proferri indicium O. xvi, 5 professus ipse V. I. lxvi, 5
- Profusentem ad aquam deportari O. xx, 2 profusio sanguinis mortem sibi adesse cum intelligeret C. xxxiii, 28
- Profugere in sylvam O. xvi, 1 urbe V. I. lxxix, 1 profugus regno O. iii, 1 profugum prodere V. I. lxvi, 6
- Profundum (in) demergi E. xl, 7
- Profusione (cum) avarus viii, 2 profusiones ob immodicas xli, 16 profusiora stipendia comprimere xxii, 1
- Progenitus nobili Sulpiciorum gente vi, 1 sorore xl, 18
- Progredi ad populum V. I. lvi, 3 ægerime C. xl, 23 eo C. v, 5. E. v, 5 in Mesopotamiam C. xxxix, 33 Persas xxxv, 1 libere xxxiii, 3 longius xxvi, 4. xl, 15 progrediente vitæ proposito in immensum viii, 8 progressu quodam v, 11. viii, 1
- Prohibere lege ministeria lasciva psaltriasque E. xlvi, 10 prohiberi ab aliquo V. I. lxxix, 1
- Projicere caput ante vallum xlvi, 3 projici in fluvium E. xxxiii, 6. xli, 21
- Prolabi terræ motu O. xviii, 4 prolapsi sunt mores eo C. xxxiii, 23
- Prolatandi gratia juris Romani xxxix, 17
- Promere sententias ad voluntatem alicujus E. ii, 7 promebatur edictum varie inconditeque a prætoribus C. xix, 2 faciendæ haud egens promendia quæ senerat ix, 1 promptus legendi studio E. xlii, 7 mire destinandi sagittas C. xlii, 22 promptum virtutibus ad usque astra votis omnium subvexere xl, 14 promptior punica eloquentia E. xx, 8 usu corporis quam validus xliii, 6 promptioribus factis enitescere C. xxxix, 20 promptissimus in armis E. xxix, 2 promptius defendere C. xxxiv, 8 fieri sensu mali xxxix, 27 quo simulata confirmarentur xxxiii, 15
- Promiscue civitas Romana cunctis data xvi, 12 immitti xxiv, 9
- Promittere regem V. I. v, 5 promittens se occisurum xxxv, 12 promissam civitatem flagitare lxvi, 11 promissam ingentibus animos militum pertentare E. xii, 7 magnificentioribus in societatem perpellere C. xix, 1
- Pronuntiare aliquem Cæsarem E. xlii, 1 Græcos liberos per præconem V. I. ii, 4 pronuntiare Augustus E. xlii, 15
- Pronus fœde in desidiam C. xl, 20 prono transgressu montes cavati ix, 8. E. ix, 10 prona ad credendum mens C. xx, 10 proxi ad scelus animi xvi, 6
- Propagare genus V. I. xiv, 6 vires

- Romanas C. xlii, 3 propagator rei-publicae eximius E. xlviii, 5
- Prope ad stultitiam simplicissimus xli, 25 alienus ab aliqua re xlvii, 5 fines xxvii, 3 incolas efficere C. xxxiv, 3 ipsum Jovis simulacrum E. xxxiv, 4 proximus annus V. I. lxxvii, 2 proxima ora O. i, 5 proximum oppidum E. xli, 23 proxime C. xix, 4. E. xiv, 2
- Properare ad curiam V. I. vii, 18 cum delectis ad Hasdrubalem xlviii, 2 in castra lx, 2 in forum vii, 19 in Illyricum C. xxxiii, 1 properantium in modum fugæ Romanorum abscessum cognoscere V. I. lix, 3
- Propere accedere C. xiv, 10 jubere xl, 6 petere Illyricum xxxix, 9 Italiam xxvii, 3
- Propinquus Flavio xlii, 6 flumini O. xiv, 3 propinquo ad imperium ascito C. xliii, 10 e propinquo allatæ E. xlv, 10 propinquorum facinoribus patefieri C. xxxix, 29 propinquos per scalas Gemonias præceps agendos decernere xxxiii, 31 propinquare hostes patefactum est viii, 7
- Propitium optare E. xv, 3
- Proponere proscriptiois tabulas V. I. lxxv, 9 secum nobiliores quasque nuptas et virgines scortorum modo E. iv, 7 ad propositum reverti O. ii, 1 proposito vitæ in immensum progrediente C. viii, 8
- Propontidis a freto E. xli, 20
- Proprator i, 15
- Proprii ordinis contumelia C. xxxiii, 33 propria villa E. xv, 7 propria pecunia liberare V. I. xxiv, 5 subvenire E. x, 14 proprium rus Tibur secedere C. xiv, 4 proprio consilio agere V. I. lxi, 5 propriis militibus adeo amabilis E. vii, 2 in propriis agris consensescere xxxix, 5
- Propulsandis Germanis maria infestantibus præficere C. xxxix, 20
- Prorogare potestatem V. I. lxiv, 6 sibi magistratum dominationis pacto xxi, 2
- Prorsus aliquem opprimere C. xli, 5 expers literarum xli, 27 incerta omnia experiri xx, 29
- Prorumpere in tantum petulantia xvi, 2 proruperant latrocinia Getulorum passim ii, 3 proruptione hostium simulata xxxiii, 21
- Proscriptiois tabulas proponere V. I. lxxv, 9 proscriptiois modus fit C. xxxix, 16 proscriptionem cepit
- Marcus Antonius V. I. lxxv, 3 proscriptioibus omnia fœdare C. iv, 10. E. iv, 8 a proscriptis recipere Siciliam V. I. lxxvii, 2
- Prosequi O. xi, 3
- Proserpinæ pecuniam avehere tentare V. I. xxxv, 9
- Prospectare prudenter C. xxxiv, 7
- Prosper omnium rerum successus xxviii, 9 prospere bello gesto xvii, 2 cedere xxxiii, 3 tot tantisque gestis xxv, 7 prosperius cedere xxxix, 12
- Prospericere xii, 2 omnia anxie satis xiv, 6
- Prostare V. I. lxxxvi, 2
- Prosterni ab hostibus O. xviii, 5 ictu tegulæ V. I. xxxv, 10 prostrato statu Romano E. xliii, 10
- Prostituere secum nobiliores quasque nuptas et virgines scortorum modo C. iv, 6
- Protegi xx, 12
- Protendi ad media Gallorum xvi, 13
- Protinus imperare O. xx, 2 pergere xxi, 42. C. xxxviii, 2
- Protrahi iii, 15
- Provehere aliquem correctorem Lucania E. xxxv, 7 provectus ad summos xvii, 3 provecti sunt legati Deum vehentes Antium V. I. xxii, 3 provecta honestiorum virtutum studia augebantur C. xxxix, 45
- Provenire felicissime O. xxiii, 4 proventus fructuum E. xli, 24
- Proverbium (in) venire V. I. lvii, 2 proverbio vulgari nominari E. xli, 16
- Provincia credita Maximiano Cæsari C. xxxix, 33 provinciæ in formam redigere E. i, 4 in jus Pontum redigere C. v, 2. E. v, 4 modo in ditionem redigere C. xx, 15 rex E. xxxii, 6 provinciam eripere V. I. lxxvii, 4 habere Ciliciam lxxv, 4 ingredi li, 1. lxx, 2 merere C. xx, 9 uxoris nomine appellare xl, 10 ad provinciam ordinandam mitti V. I. lv, 1 in ... cogi C. ix, 10 donari xliii, 3 novam fasces Romani ferrentur xxxix, 36 redigere E. ii, 8 in provincia subigi C. ii, 3 provinciæ cunctæ omnisque Roma exultavit E. v, 9 provinciarum numero Dalmatas Populo Romano conjungere i, 7 prædatores C. xxxv, 7 querimonias audire E. xli, 14 rectores C. xlii, 24. E. xli, 24 provinciis accedere C. iv, 2. E. iv, 4. ix, 13 gratulari xii, 3 luctum inferre x, 16 omnibus vivo mortuoque templa sacrare C. i, 5 provincias calumniis

- agitare E. xlii, 21 egregie administrare vi, 3 in stipendium accipere V. I. lxxxi, 4 omnes passibus circumire E. xiv, 4 provincialibus indicere xvi, 9
- Provisio (non) ripa depulsus O. xiv, 3
- Provocare ad populum V. I. iv, 9 de provocatione a magistratibus ad populum legem ferre xv, 5 provocatorem occidere xxviii, 3 singulari praelio vincere lviii, 2 adversum Gallum provocatorem procedere xxix, 1
- Prudens C. xx, 14 futurorum O. v, 2 immodice usu scientiæ alicujus C. xxvi, 4 largiendi xxxiii, 13 literarum ad elegantiam xlii, 22 satis in armia E. ii, 3 prudentibus misti inertes sunt C. ix, 13 prudentibus sensu mali promptius fieri xxxix, 27 per prudentes vix ægreque cohiberi xi, 10 prudentius quid Nerva E. xi, 15 prudentissimus quisque C. iii, 5 prudentissimis quasi hominibus sese dare E. xlv, 6 prudentia utrobique xlii, 4 prudentiam magis quam avaritiam probare C. ix, 9 ob prudentiam occidi V. I. x, 1 prudentia mollire violentiam C. xiii, 9 prudenter exprimere E. xii, 3 prospectare C. xxxv, 7 uti locis E. xlv, 6 prudentissime reri C. ix, 2. E. ix, 5
- Prusiam (ad) Bithyniæ regem concedere V. I. xlii, 6 mitti li, 5
- Psallere per cœtus C. v, 5 psallendi scientia E. xiv, 2 psalltrias comestationibus adhiberi prohibere xlvi, 10
- Pseudophilippum vincere V. I. lxi, 1
- Ptolemæi hæreditas lxxx, 2 præfectus lxxvii, 10 regis Ægyptiorum filia lxxxvi, 1 regnum et necem impetrare, ib. satelles lxxvii, 13 satellites lxxviii, 6 Ptolemæum regem Alexandriæ Sullæ conciliare lxxiv, 2 ad Ptolemæum fugere lxxvii, 9 a Ptolemæo fratre eodemque marito pelli lxxxvi, 1
- Puberem necdum plene Augustum creare E. xlv, 4 puberibus stupra injicere C. xiv, 6
- Publicus cursus xlii, 5 luctus xxi, 6. E. xvi, 13 publico sumtu ali xii, 4 publicæ libidini matronas nobiles subjicere iii, 7 publicam pestem, forenses præcipue industriam nominare xli, 8 in publicam labem ne procederetur C. xx, 13 in publica villa novem millia deditorum cedere V. I. lxxv, 9 publicum dispendium C. xi, 9 publici mali ignari xxxiii, 15 officii ad
- usum non accommodatus E. xxxii, 1 publico bono acciderat C. xxxiii, 22 in publicum procedere V. I. lxiv, 6 publico damno opprimi C. xxxiii, 24 latrocinio opprimi xx, 4 privatoque scelere amentior xi, 1 in publico epulandi decantandique jus V. I. xxxiv, 1 repente concidere lxvi, 11 publicos servos administrationem sacrorum Herculis edocere O. viii, 5. V. I. xxxiv, 3 publicis actibus absolutis E. ix, 15 publicis ærumnis quasi defensor objici xvi, 2 publicas delicias aliquem appellare x, 16 publicorum actui minime sufficere xv, 5 publica agere C. xv, 4 jumenta interficere xl, 2. E. xli, 2 ad publica aditum concedere C. xli, 21 publice accipere domum V. I. xxiv, 4 domus data xxxiii, 10 redire a cœna xxxviii, 3 sepeliri xv, 6 sumtus dati xl, 2 tantum agri dare xi, 2 viscerationem et epulas dare xxxii, 4 publicare ad usum navium v, 2 publicata sunt bona xxiv, 7
- Publius Decius xxvii, 1 Scipio Æmilianus lviii, 1 Africanus xlix, 1 Nasicus xlv, 1 Publii Corniculani filius vii, 1 Helvius Pertinax C. xviii, 1
- Pudeat (uti) memorare C. v, 4 pudicam si sciret V. I. xlv, 2 pudicissima judicatur Lucretia ix, 2 pudicitia neque sua neque aliorum parcere C. v, 6. E. v, 5 pudicitiam expugnare V. I. ix, 3 pudori tantum tribuere E. xlviii, 10 pudorem exuere C. xxi, 3 pudore ac modestia, decertabatur xxxv, 10 amisso xxviii, 9 animi inmania diu obtereget iii, 7
- Puer ex Apolline genitus O. ii, 3 puerum eniti ii, 1. xvi, 1 puer salve V. I. lxxv, 1 a puero C. xl, 2. E. x, 2. xl, 13 pueri abjecti erant O. xx, 4 liberalis disciplina capaces xxi, 2 puerorum ingenuorum insignia V. I. vi, 9 vagitu lupa excita O. xx, 3 pueris cibum ingerere xx, 4 iisdem tradere V. I. xxiii, 1 pueros alveo imposito in Tiberim abjicere O. xx, 3 eligere V. I. xlii, 4 parentibus egestosis natos alijubere E. xii, 4 puellæ pater conditionem tulit V. I. lix, 2 inter puellas accubare E. i, 25
- Pugionem potestatis insigne dare C. xlii, 9 pugione extorto xvii, 6 per costas acto E. xxxix, 4
- Pugnæ non interesse V. I. lxxviii, 3 se committere C. xvi, 9 pugnam conse-

- rere V. I. ii, 7 inter pugnam se dare C. xxxv, 4 pugnae visebantur x, 3. E. x, 10 pugnare contra imperium V. I. xxviii, 4 mirifice ex equo C. xxi, 2 ut pugnaret omnibus acclamantibus V. I. xxxviii, 3 pugnandi arte pervidens C. xvii, 5 inter pugnandum V. I. xxix, 2. xxxviii, 1 pugnans cecidit Calpurnius Flamma xxxix, 3 pugnatorum decem millibus deletis E. xlvi, 7 pugnax xxxi, 3
- Pulcher corpore xl, 15 toto corpore sed oculis magis i, 22 pulchri cultus opera C. xxi, 4 vultu serie pulchro ornare E. xv, 4 pulchriora Africae vastari jubere C. xl, 19 pulcherrima virgo cum duceretur V. I. ii, 2 pulcherrimam virginem restitui jubere xlix, 8 pulchritudinis tantae esse lxxvi, 2
- Punica eloquentia promter E. xx, 8 post primum Punicum bellum V. I. lxxix, 6 Punico bello primo xxxviii, 1. xli, 1
- Punire captos lxxviii, 3 conjuratos capite lxxxi, 4 decemviro aut morte aut exilio xxi, 3 insontes atrocibus C. ii, 1 insontes et noxios suos pariter externosque E. ii, 9 puniri re male gesta V. I. xxxviii, 3 sua lege xx, 4 vigiliis ac dolore xl, 4 puniendos conjuratos censere lxxx, 2
- Pupienus obsidione confecit C. xxvii, 4 regnum invadens peremptus est E. xxvi, 1 Pupienum Clodium Caesarem constituere C. xxvi, 7
- Pupillus nominatus Constantinus E. xli, 16
- Purgare se jurejurando O. xvi, 3 purgamentis dictu turpioribus vultum incensere E. viii, 4
- Purpure vim plantis concupiscere C. xxxix, 2 purpuratum pro rege occidere V. I. xii, 2
- Putare fas C. xxiv, 10 mentem incensam pravamque xvii, 7 prave iv, 6 putant plerique E. xxxiv, 1 cum putaret unaquaque civitas V. I. xlvi, 3
- Puteolos concedere lxxv, 12 in Puteolano sinu inter moles quod jacet E. iii, 9
- Pyrenaeo oppidum proximum xli, 23
- Pyrrhus Epirotarum rex V. I. xxxv, 1 pulsus cum esset a Romanis xxxv, 12
- Pyrrhi de pace cum ageretur xxxiv, 9 medicus ad Fabricium venit xxxv, 13 Pyrrho Fabricius jusavit dici xxxv, 14 Pyrrhum Epirotam Italia expellere xxxiii, 5 se veneno occisurum promisit medicus xxxv, 13 contra Pyrrhum mitti xxxv, 12
- Q.
- Quadorum legationi respondere E. xlv, 8 in Quados bello prospere gesto C. xvii, 2
- Quadriennis adhuc imperator est creatus E. xlv, 10
- Quadrigris Metius religatus et in diversa distractus est V. I. iv, 13
- Quadrupedem urbi condendae futuram ducem, responsum quod esset O. xi, 2
- Quaerere a senatu V. I. xxxviii, 2 causam belli xlii, 2 cognomentum C. iii, 4 gloriam facti consilioque V. I. vii, 14 imperium civibus, ib. insulam flagitiis obtentui C. ii, 2 sedem O. iv, 2 ad quaerendum diligens E. xx, 5 quaeri O. i, 9. V. I. lxxv, 1 cum quaereretur gratia potentum xxxiv, 9 quaesitus annus ad biennium C. xxvii, 5 favor xxx, 2 quaesitam alieno labore victoriam intercipere V. I. lx, 1 quaesita regno nova sede C. v, 14 veste ex auro xxxix, 2 quaesiti tumultuarie xl, 17 quaesitos juvenes non reperire V. I. xvi, 3 quaesitis nominibus C. xxxiii, 30 quaesitissimis in omnem fere aetatem sexumque libidinibus C. ii, 1 questionem comprimere E. xv, 6 quaestor V. I. xlvi, 1. lix, 5. lxiv, 1. lxxv, 1. lxxvi, 3. lxxv, 2. lxxx, 2. lxxxi, 3. lxxxii, 3. lxxxiii, 1 quaestorium munus amplissimum dare lxxiv, 1 mulieres corpore quaestum facientes O. xxi, 2 quaestu solo fidum genus hominum C. xxvi, 6
- Qualis hic futurus esset E. xvii, 2 a qualitate loci dici O. xvi, 1 qualemunque pacem componere V. I. lxxvi, 5
- Quam celerrime C. xx, 33 commodissima jura lata iv, 2 maturime xxix, 3 quanquam xx, 6. xxiv, 2. xxviii, 10. xxxix, 17 quamvis V. I. iv, 7. E. xxviii, 3
- Quantum ingenium est C. xxxix, 5 quod quale quantumque sit xxxix, 29 quantis odio esset E. xv, 6 appositis custodibus nescio quantis O. xvii, 2 quantum luctus mors intulerit E. x, 16 quisque valet C. viii, 7
- Quasi ad explorandam aciem E. x, 10 ad ventris solita secedere xli, 22 defensor xvi, 2 facto quodam ix, 16

- jure E. iv, 7 matrimonio suo jungere xxiii, 3 partito imperio C. xxxix, 30 temperamento quodam virtutes miscere E. xiii, 4 testis vitæ mortalium C. xx, 29
- Quatere clypeos telis O. xviii, 2 quasata classis V. I. xl, 1
- Quatuor viginti annorum prætor xlix, 7 ad quartum ab urbe lapidem xix, 3 quarto consulatu xxvii, 3 quarta regni parte promissa xxxv, 12 quater consul xv, 6 quadragies accusatus xlvii, 7 quaterna dena agri jugera viritum populo dividere xxxiii, 5 quadrantibus collatis sepelire xviii, 7 quadruplatorum calumniæ deletæ C. xxv, 7
- Quercu (de) quas dabatur corona V. I. xxvi, 3 quercea corona E. iii, 9
- Queri apud populum V. I. xv, 3 marito xx, 2 querimonias provinciarum audire E. xli, 14
- Quid mihi cum tali victoria V. I. xxxv, 5 qui essent O. xiii, 2 quidam hostium C. xx, 11 miles E. i, 20 quisquamne in Palatio esset C. xi, 6. E. xi, 8 quisque probrosior senatu motus C. ix, 9 prudentissimus iii, 5 quantum valuerat viii, 6 cujusque sapientissimi cultor E. xl, 18 quique barbarorum C. xxxviii, 2
- Quidem (ne) verbo infamari V. I. lxxxii, 4
- Quies nusquam ab armis E. xvi, 3 quietem consortii enuntiationibus agitari posse C. xxxix, 46 reipublicæ regivita bonorum principum xlii, 22 per quietem visa simulacra Deorum O. xii, 5 quiescere V. I. lxxxiii, 7. lxxxii, 7 quiescentibus bellis C. i, 3 quietam relinquere utramque rempublicam E. xlvi, 19 quieto ingenio xl, 18 quietis gentibus bellum facere C. xv, 5 quæta omnia brevi patrare xxxix, 19
- Quinetiam lxxxiii, 25
- Quintus (Lucius) Cincinnatus dictator V. I. xvii, 1. xxv, 1 Quintium necessitate compulsus sibi ducem facere xxix, 3 non recipere in censum lxii, 1
- Quintus Cæcilius Metellus Macedonicus lxi, 1 Ennius lii, 3 Fabius Maximus cunctator xliii, 1 Fabius Rutilius xxxii, 1 Lutatius Catulus xli, 1 Metellus Pius lxiii, 1
- Quingenta agri jugera publice data lxxxiii, 10
- Quingentanæ nationes graviter quætiebant Africam C. xxxix, 21
- Quinquenni ab ætate E. xxviii, 3 quinquenni imperium huic fuit C. xl, 11 quinquennio Neronis procul distare cunctos principes v, 2. E. v, 2 omni censuram obtinere V. I. xxxiv, 8
- Quinqueremem hostium capere lxxxvii, 3
- Quinques consul M. Claudius Marcellus xlv, 7 quinquaginta annis minus tribus vivere E. xxxi, 4 centam jugera habere V. I. xx, 4
- Quintilius E. xxxiv, 5 Quintilius O. xxii, 1
- Quirinus Romulus est appellatus V. I. ii, 14 Quirinalem collem urbi addere vii, 6 instituire iii, 1 Quirinali in colle Romulum visum ii, 13 Quiritium illas fosses sunt dictas viii, 3 Quirites populum vocare ii, 11 per Quirites si modo militia exercebatur C. iii, 13
- Quondam vii, 1. xxxiii, 9. xxxix, 25. xl, 24

R.

- Rabidæ libidinis catula E. xxiii, 6
- Rabirius senator caput in ludibrium circumtulit V. I. lxxxiii, 12
- Radere nomen C. xi, 8 radendum nomen decernere E. xi, 13 sancire C. xvii, 10
- Radices ambulantes incommodum excidi jubere V. I. xxxi, 6 circa radices montis Palatii O. xx, 3 montis sepeliri xviii, 5 in radicibus Tauri montis E. xlii, 17
- Radius tanquam solis i, 23
- Rami atque asper victu venatus alebat O. iii, 2
- Ramnenses a suo nomine appellare V. I. ii, 11
- Rapas in foco torrere lxxxiii, 7
- Rapere aliena officia C. xxiv, 10 cuncta vi, 1 nomen Augusti E. xlii, 3 rapi turbine O. xviii, 3 rapte in medium processerunt V. I. ii, 9 sunt virgines ii, 2 raptarum nominibus appellare ii, 12 ob raptas bellum adversus Romanos sumere ii, 5 rapto vivere O. iii, 2 rapax annonæ specie C. ix, 13 rapinarum cupidus E. x, 5
- Rarus ad recipiendas amicitias i, 19 rara virtus C. xxxv, 11 raræ virtutis esse E. xlvi, 16 rarius judicium mutare xlvi, 3 raro xiv, 2
- Raudio in campo vincere V. I. lxxvii, 2
- Ravennæ obire C. xl, 7

- Reatinis majoribus Vespasianus C. viii, 4**
Rebellare ne possent Celsiberi V. I. xvii, 2 rebellarunt monetarii E. xxxv, 4
Recaranus aram dedicavit inventori Patri O. vi, 5 cum desperasset vi, 3 quidam vi, 1 sanxit, ne cui foeminae fas esset vi, 6 Recarani hospitis boves subripere vi, 2
Recensere quieta respública C. xlii, 13
Recensere memoria quatuor atque viginti Graecas literas E. xviii, 15 nominibus locos, negotia, milites absentes quoque xiv, 3
Reciderant cuncta ad extremam C. xxxiii, 10
Recipere ab hostibus Tarentum V. I. xlii, 6 captum filium gratis xlix, 15 hospitio xlv, 1 in censum lxii, 1 in societatem xlix, 11 in urbem ii, 10. x, 5 jus principis legendi C. xxxvi, 1 locum V. I. lxi, 2 portam Piraeum lxxv, 7 se domum lxvi, 12 Siciliam sine bello lxxvii, 2 non receptus Mancinus lix, 5 recepta Mediolani urbe C. xxxviii, 32 receptis militibus xxxiii, 2
Recordari vesperi E. x, 9
Recusare consulatum V. I. xxviii, 5 imperatoris nomen xv, 5
Reddere captivos gratis xxxv, 6 oppidum civibus et cives oppido xxiii, 11 signa ultro lxxix, 4 reddi patriae C. xxiv, 6 pro reddenda quasi gratia V. I. liv, 3 reddendo juri studere lxxii, 4 reddita esse Clodia xiii, 2
Redigere in ditionem C. xx, 15 Gabios in potestatem V. I. viii, 2 Pontum in jus provinciae C. v, 2. E. v, 4 redigendum in urbem tradere V. I. xxiii, 1 redigi in Augusti liberos e privigno arrogatione C. ii, 1
Redimi V. I. lxxviii, 1 magnis sumtibus E. xii, 8 redemptionem occultam sperare V. I. lxvi, 7 redemptione impetrata lv, 2 de redemptione captivorum cum hostibus pangere xliii, 7
Redire a caena publice xxxviii, 3 Colatiam ix, 3 domum vii, 19 in gratiam xviii, 3. lxxxv, 2 in patriam xlii, 3 in Syriam lxxxiii, 1 jubere cohortes lxi, 4 rediit ad navem anguis xxii, 3 M. Tullius Cicero referente Pompeio lxxxi, 4 cum rediret spoliis onustas iv, 8
Reduci jussit Fabricius vinctum ad dominum xxxv, 14 reductare exercitum C. xxxviii, 6
Referre dextram V. I. lix, 2 inter Divos C. xx, 1 manum ad caput V. I. lxiv, 6 quasi beneficium xii, 4 rem ad suos lix, 3 referunt Antinum se objecisse C. xiv, 7 retulere validius multo posthac deinceps xi, 2 referente Pompeio M. Tullius Cicero rediit V. I. lxxxi, 4 referri domum lxvi, 11 in numerum caelestium C. xxxiii, 25 inter Divos xx, 30 Romam V. I. xlix, 18. C. xxi, 6 relatus est dies inter nefastos V. I. xiv, 4. xxiii, 7 relata est ea naufragio xxxv, 9 relatum est caput lxx, 6. lxxxi, 7 est corpus xxxv, 11 Romam E. xxi, 7
Reficere aegrotantes x, 14 animum xviii, 19 brevi orbem terrarum diu exsanguem fessumque C. ix, 1 rem Romanam xxxiii, 11 refici militia potuit xxxvii, 6 refectus Saturninus tertio tribunus plebis V. I. lxxiii, 9 refecto bello xxix, 5
Refrigescente quo E. xii, 11
Refugere domum V. I. vii, 18. lx, 2 Tarentum xxxv, 8 Præneste refugit lxxviii, 4
Regalianum devincere C. xxxiii, 2
Regere domesticos xxxix, 1 imperium xi, 12. E. xi, 14 Italiae partem xxxv, 7 justissime V. I. lxxiv, 3 Macedonas praesidatu C. xxix, 2 sexjuges equos V. I. lxxvi, 1 sola auctoritate terrae orbem E. xv, 3 valetudinem vescendi continentia xviii, 19 urbes O. iii, 7 regendae conjugis imprudentia C. xvi, 2 regendas habere has partes E. xli, 20 recta consulere C. xxxiv, 1 recte imperium administrare V. I. vii, 5 si agam C. xiii, 9 rectius vivendi asper praceptor xix, 3 rector summus viii, 8 rectorem gentium hujusmodi fuisse v, 4 rectore flagitioso mutato xl, 30 nullo uti solet xxxv, 5 rectores provinciarum E. xli, 24 rectorum consiliis tanquam medicinae remediis leniri xvi, 4 rectoribus nullis ne atrociora acciderent C. xxvi, 7 regimine totius Romani imperii obtento E. xli, 11 regionem Aegypti in provinciae formam redigere i, 4 regione media poni xxxi, 2 regionibus finitimis diligenter circumspicis O. xvii, 1 vicinis pervagatis vi, 3 rex Antiochus V. I. liv, 1 Ascianus appellatus est omnium Latinorum judicio O. xiv, 5 Attalus C. xxxiii, 6 Vadomarium E. xlii, 14 Chonodomarium, ib. creatus Tullus Hostilius V. I. iv, 1 cum occlusus esset vii, 4 Decibalus C. xiii, 3 de-

claratus est *Aeneas* omnium Latino-
 rum consensus O. xiii, 7 ejusdem provin-
 ciae E. xxxii, 6 *Erechtheus* O. ii, 1
Erocus E. xli, 3 *Famaus* O. iv, 5
Hiero V. I. xxxvii, 2 *Latinus* O. iii,
 7 *Maroboduus* E. ii, 8 *Marcoman-*
orum xxxiii, 1 *Marcomarus* C. xvi,
 13 *Mithridates* V. I. lxxvi, 1 *Nico-*
medes lxxviii, 1 *Picus* O. iv, 4 *Pto-*
lemæus V. I. lxxiv, 2 *Pyrrhus* xxxv,
 1 *Sapor* C. xxxii, 5 *Silvius Procas*
 O. xvii, 4. xix, 1. V. I. i, 1 *Volo-*
gesus C. ix, 10. xvi, 4 *Tigranes*
 V. I. lxxiv, 6 regis auxilium asciscere
 O. xiv, 1 familiaritatem conse-
 qui V. I. vi, 5 misericordia abstrahi
 xii, 4 necem repromittere xii, 1 ob
 simultatem profugus lxxvi, 6 *Orti-*
gontis uxor iv, 2 regi *Persarum* ob-
 sides imperati C. xiii, 3 regem *Antio-*
chum vincere V. I. liii, 1 conjugem
 salutare vii, 19 *Macedonum* capere
 lvi, 3 *Philippum* prælio fundere li, 1
 ad regem *Alexandriæ* fugere lxxvii, 9
 pertrahi xii, 3 *Porsenam* confugere
 viii, 5 *Prusiam* concedere xlii, 6
 referri xxxv, 11 *Syræ* confugere
 xlii, 6 adversum regem *Persarum*
 bellum movere C. xxiv, 2 rege *Ar-*
chelao remoto ii, 3 *Cottio* mortuo v,
 2. E. v, 4 *Persarum* subacto C. xx,
 14 a rege *Sapore* superari E. xxxii, 5
Tullo Attio genus decere V. I. lxxxi,
 1 de... *Jugurtha* triumphare lxxii, 1
 cum *Syphace Maurorum* rege amicitiam
 conjungere xlix, 10 pro...
 imperator vel sanctiori nomine *Aug-*
ustus appellari E. i, 1 reges creandi
 arbitriummittere i, 8 ad reges
 adeundos mitti V. I. lviii, 7 per...
 sibimet succedentes O. pr. regibus
 dentis C. iv, 3 famosis captis xlii, 16
 ab regibus exactis E. i, 1 *Regulus* xii,
 10 *Marcus Atilius Regulus* consul
 V. I. xi, 1 *Reguli Polemonis* per-
 missu E. v, 4 post regalem potentiam
 auctam xlviii, 16 regale solum V. I.
 lxxv, 6 regius habitus lxxv, 6
 præfectus lxxxiii, 2 regium habitum
 gemis exornare E. xli, 14 regia
 potestas Romæ firmata C. iii, 20
 regium indumentum offerre E. xli, 7
 pondus subire x, 7 regione juvenum
 in contubernio esse V. I. ix, 1 regis
 juvenibus comes ascitus x, 2 regias
 nurus in convivio et luxu deprehendere
 V. I. ix, 2 regia indumenta ad
 aliquem dirigere E. xxxiv, 2 cum
 regia confagrare V. I. iv, 4 regnare

E. xxxiii, 4. xlvii, 1. xlviii, 1 in
 Italia O. ix, 1 pariter xxi, 1 quasi
 precario V. I. vii, 5 trans Alpes E.
 xxxv, 7 regnante *Jano* O. iii, 1 *Latino*
Silvio colonie deductus sunt xvii, 6
Tacito C. xxxvii, 6 regni a duces-
 sima luce xxxvi, 2 affectati in sus-
 picionem venire V. I. xv, 2 affectati
 suspicione in carcerem conjici xxi, 5
 annis duodeviginti morbo extingui C.
 xx, 27 avidus E. xix, 1 biennio
 exacte occidere *Decii* C. xxxix, 4
 hæredem institutum simulare xlii, 12
 in specie tollere xlii, 10 insigne capiti
 necere iii, 13 quarta parte promissa
 sollicitari V. I. xxxv, 12 relictis
 parte privare liii, 1 specie insulam
 capessere C. xli, 10 summam in urbe
 tenere O. xxiii, 1 regno privatum
 omne cum facultatibus præferre xix,
 2 regnum affectare V. I. xvii, 5 ad-
 ministrare vi, 5 annis vicibus habendum
 filiis relinquere i, 1 rapere C. xxxiii,
 9. E. xxxiv, 3 in una parte
 ponere O. xix, 2 intercipere V. I.
 vi, 5 invadere E. xxvi, 1. C. xv, 7.
 xlviii, 7 obtinere O. xix, 2. C. xxvii,
 6 paternum repetere V. I. vii, 17
 portendi intelligere vi, 4 restituere
 i, 4 retinere tentare viii, 5 scelestè
 occupare viii, 2 in regnum confu-
 gere, restituere li, 2. lxxvi, 7 restitui
 O. xxi, 2 regno expellere V. I. lxxiv,
 5 exere E. xli, 25 fraudare V. I. lxxxvi,
 1 frandari O. xxiii, 4 patrio non
 contentu ii, 4 profugus *Saturnus* iii,
 1 regna si sapientie sint C. xv, 3
Regillianus fit imperator E. xxxii, 3
Regillo (a *L. Æmilio*) superari V. I.
 liv, 3
Regredi domum E. x, 7 in Græciam
 V. I. xxxv, 10 in Italianam xxxv, 9.
 lxxxv, 2 *Roman* C. xiv, 1
Rejicere rursus legiones xxxv, 10
 rejectis a se conjuge et liberis V. I.
 xl, 4
Relabente flumine O. xx, 3
Relegare in insulam E. i, 20 relegari a
 patre rus V. I. xxviii, 1 relegatus
Antiochus liv, 5
Relevare afflictas civitates E. xii, 4
Religionis species C. xl, 2. E. xli, 2
 religione avo similis V. I. v, 1 popu-
 lam feram mollire iii, 1 tam religione
 quam etiam pietate edocti *Pinarii*
 O. viii, 6 religiones veterimæ castis-
 sime curate C. xxxix, 45 religio-
 nibus aptiores erant Galliarum v, 16

- religionibus formidandis ingentem
animum avocare C. xli, 12 mire reti-
neri i, 5 religiosa xiv, 7
- Relinquere in sicco V. I. i, 2 libras
xxxix. argenti, duas et semilibram auri
lviii, 11 regnum i, 1 rempublicam
firmatam undique C. xxiv, 7 sponte
fascas imperiales E. xxxix, 5 victo-
riam V. I. xxvii, 4 urbem marmo-
ream E. i, 21 utramque rempublicam
quietam xlvi, 19 relictos domi V. I.
xiv, 6 liberis tutor vi, 5 relicta est
Lavinia gravida ab Ænea O. xvi, 1
relicta parte V. I. xlviii, 2 relictis
regni parte privare liii, 1 relictis agris
xxiii, 5 reliquam statem agere in
exilio xlix, 18 orbis partem per
legatos domare lxxix, 3 reliquum
vitæ tempus exigere viii, 6 reliqui
iudices C. xxvi, 5 militum iii, 17
reliqua corporis xxi, 6 reliquias belli
xxxv, 1 reliquias incolumes perdu-
cere V. I. xlix, 6 Senonum persequi
xxix, 1 reliquiis collectis xxiii, 9.
lxxxiii, 1. lxxxiv, 1
- Remedium primi morte desiderari E.
xxiv, 3 saluti capere C. viii, 5 in
remedium malorum opportune dari
E. xiii, 10 remedium cunctis geni-
eribus x, 14
- Remittere filium patri V. I. liv, 3 re-
misso in ingenio C. xiv, 8 remissa
imperio promittis quam utilia defen-
dere xxxiv, 8 remissor rus proprium
Tibur secessit xiv, 4 remissione animo
convivium curare E. ix, 15
- Remmius V. I. lxxvi, 2
- Remores qui dicti O. xxi, 2
- Removere aliquem C. xvii, 6 in priva-
tam otium xlii, 1 vetus veterrimum-
que supplicium patibulorum et cru-
ribus suffringendis xli, 3 removeri
ab insequentibus xi, 2. remoto rege
Archelao ii, 3. E. ii, 8 remoto so-
lenni vadimoniorum C. xvi, 11 remo-
tis procul omnibus xi, 5. E. xi, 6
remota femina in totum O. vi, 6
olei frumentique adventiciæ præbi-
tiones C. xli, 20 remotissimo cuique
metu injecto xxxix, 45 removendum
usum virilis scorti honestissime con-
sultare xxviii, 6
- Remuriam ex suo nomine appellare O.
xxiii, 1
- Remus cum auspicaretur in Aventino
xxiii, 2 Fabios appellavit xxii, 1
postquam intellexit se regno fraudat-
um xxiii, 4 vallum transiluit, et
a Celere centurione ruro fertur oc-
cissus xxiii, 7. V. I. i, 4 vultures vr.
viderat i, 4 Remum edidit Rhea
Silvia i, 1 et Faustulum interfectos
O. xxiii, 5 fiducia virum spondidisse
xxii, 3 non esse occisum tradere
xxiii, 6 pecorum pastorem attrahere
xxii, 2 videlicet a tarditate dictum
xxi, 2 Reme quid affirmas priora
xxii, 4
- Renovare bellum V. I. lxxi, 2 morem
Deciorum C. xxxiv, 2 renovato quasi
furere vini, 5 renovatae urbes cultu
egregio ix, 8. E. ix, 9
- Reparare bibliothecas incendio con-
sumtas xi, 4 Romam, Capitolium,
sedem pacis, Claudii monumenta ix,
8 reparatis viribus in Italiam regredi
V. I. lxxxv, 2
- Repente O. ix, 3. V. I. xlvii, 1. C. iii,
17. xxvi, 3. E. xlv, 4 repentina re-
uti solet C. xxxiii, 21 repentinis re-
sponsionibus melior quam meditata
E. ii, 5 ad repentina ingenio longe
acriore C. ii, 1
- Reperire ægerrime ix, 9 occultantem
se deformi latebra iii, 15 urbem late-
ritiam E. i, 21 non reperit dictator
quæsitos juvenes V. I. xvi, 3 repe-
rietur ægre clarior domi seu militiae
hoc C. xiii, 2 si reperirentur plures
E. xv, 6 reperto firmatoque Pistorum
collegio C. xiii, 5 reperta forte lite-
rae xxxiii, 20 repertor juris E. xiii, 9
- Repeterè bona paterna V. I. lxxxix, 2
Hannibalem li, 5 imperium incon-
sulte C. xl, 21 Italiam xxxv, 2 mili-
tiam xii, 10 regnum paternum V. I.
vii, 17 repetentibus resistere xlvii, 6
ad res repetendas quo jure legati
uterentur v, 4 ad repetenda auspica
Romam regredi xxxi, 1 repetitus
Romæ mos uni prorsus parendi E. i,
1 Romana legatione V. I. xlii, 6
repetita Clælia per legatos xliii, 2
repetundarum accusari xlix, 16.
lxxxii, 4 damnare lxxxii, 3
- Replere Africae pleraque oleis, Galliam
Pannoniasque et Mæsurum colles
vinetis C. xxxvii, 3 se cibo xvii, 8
totam Hispaniam signis tabulisque
V. I. ix, 3
- Reponi alteri convivio E. xxiv, 5 re-
posito exornatoque oppido Cirtæ
C. xl, 28 repositæ multæ urbes xvi,
12
- Reposci acrius xxxix, 37
- Reprimere latrocinia Getulorum E. ii, 8
- Repromittere necem regis V. I. xii, 1
quibus dolose repromissis ii, 6

Reppisset (cum) duo angues e geniali
 toto V. I. lvii, 4
 Repugnans imperium suscipiens E.
 xviii, 1
 Repulsus a Valerio Flacco V. I. xlii, 6
 tempestatibus, ib. repulsas post duas
 consul ægre factus lxi, 2 post tres
 consulatum adipisci lvi, 1
 Reputare ut parentem sui patronum
 magis quam dominum imperato-
 remve E. xv, 3
 Requite sine nocturna x, 12 requiescere
 ix, 15 sub divo V. I. lxxviii, 3
 Reri xvi, 3. C. ix, 2. xxxvii, 8 ratione
 exposita placare E. xv, 9 quadam
 posteriorum felicitati proficere C.
 xxxiv, 6 rationum librum in conspic-
 tu populi scindere V. I. xlix, 16
 Res cunctis grata erat E. xxxiv, 4 quæ
 post memoriam humanam nova atque
 inopinabilis fuit C. xxxix, 16 rei ex
 invidia E. xliii, 4 frumentariæ ob
 suspicionem xv, 9 rei bellicæ præsi-
 dere C. xxv, 1 rem ad suos referre
 V. I. lix, 3 corrigere iv, 10 divinam
 interrompere O. xii, 2 solitis agere
 C. xxvi, 3 exponere V. I. ix, 4 finire
 pœcorum certamine iv, 5 in medio
 relinquere C. xiv, 8 perferre O. vii,
 4 Romanam quasi naufragio dare
 C. xxxiii, 3 reficere xxxiii, 11 re
 audita V. I. vii, 18 cognita xxi, 3.
 E. xli, 23 comperta O. vii, 4 divina
 facta xxii, 1 ea tanquam creatus
 foret C. xxvi, 2 intellecta V. I. iv,
 12 male gesta xxxviii, 3 qua ille
 territus xii, 5 trepida ac repentina
 uti solet C. xxxiii, 21 in re militari
 diligentiam habere E. xiii, 3 res
 afflictæ C. xxxv, 14 humanæ E. xiv,
 2 perditæ xxxiv, 1 rerum atrocitas
 xxxix, 8 gestarum fides xxxiii, 24
 invidia xvi, 5 ordo V. I. lvi, 2 vene-
 ratione lxxviii, 1 maximarum modus
 tantus E. xiii, 4 potiri O. xiv, 1
 quarundam neglectus modus E. xliii,
 7 successo prospero C. xviii, 9
 summam nancisci E. x, 5 summas
 adipisci i, 29 rebus indignis irasci
 xlvi, 13 ad res repetendas quo jure
 legati uterentur V. I. v, 4 ob...
 gestas Divus Augustus appellari
 lxxix, 7 superbus lviii, 8 rebus ad
 Orientem compositis C. xxviii, 1
 artis uti solet xx, 28 confectis V. I.
 v, 5 ex voluntate gestis C. xxxiii, 15
 humanis excedere E. xlvi, 19 multis
 in urbem comportatis O. xiv, 2 pacis
 ac militiæ longe nobilis haberi C. viii,

4 quis cum horrescerent multi xvii, 7
 republica ne male administraretur
 discordia V. I. i, 2 ne quid detri-
 menti caperet lxxiii, 10 exsangui-
 sævitia tyrannorum E. ix, 16 unius
 arbitrio geri cæpit C. xli, 9 reipub-
 licæ cura ad unum relata xlii, 12
 curam abjicere xxxix, 48 curam
 privigno mandare iv, 15 de utilitate
 quædam suggerere V. I. lxxvi, 12 do-
 minatus ut committeretur ei E. ii, 3
 ex usu non esse V. I. xxxii, 2 optimi
 mores C. xli, 21 permissionem fore
 ostentorum mira prodidere xli, 14
 potentiam ad se trahere E. i, 33 prop-
 pagator atque defensor eximius xlvi,
 5 quietem vita bonorum principum
 regi C. xlii, 22 scientia gerendæ E.
 xlvi, 5 studio agere C. xxxiii, 23
 reipublicæ bonus E. xxiv, 1 commo-
 dare C. xl, 9 consultare filiæ viro xv,
 6 felix V. I. lxxv, 1 imminere lvi, 3
 otium legionum suspectum rebatur
 C. xxxvii, 3 perniciosum prudentes
 cecinere xxxii, 4 prorsus deditus
 xxxiv, 1 se talem præbere E. xiii, 2
 rempublicam levare pernicie C. iii,
 14 salvam qui vellet V. I. lxiv, 7
 tenere E. xvi, 7 vastare V. I. lxxix,
 1 undique firmatam relinquere C. xiv,
 7 utramque quietam relinquere E.
 xlvi, 19 ad rempublicam liberandam
 conjurare v, 13 in . . . induci
 C. xiii, 11 republica ordinata V. I.
 lxxv, 12 e rep. quæ ubique gereban-
 tur C. xiii, 5 in . . . præclarior nemo
 fuit Severo xx, 7
 Rescindere acta alicujus V. I. lxxvii, 3
 Rescriptis minacibus acceptis E. xxxix,
 7
 Resistere actionibus alicujus V. I. lxxvi,
 8 legibus agrariis lxxvi, 9 Mario lxxv,
 6 persequentibus lxxv, 5 restitit acer-
 rime xxxiv, 4 exercitus seu sorte seu
 divinitus ii, 8 matronis xlvi, 6
 resistenti imperium oggeritur E. xlv,
 3 resistentem fundere V. I. lxxvi, 6
 resistente Appio Claudio xx, 2
 Respondere O. ii, 2. V. I. lviii, 8. C.
 xx, 12. xxxv, 10. E. i, 23. xvii, 2.
 xxxix, 6 contumeliis jocularibus ix, 3
 seriis joco, maledictis xiv, 7 respon-
 dens legationi Quadorum xlv, 8 solen-
 nia verba V. I. xxvii, 3 responsum
 est x, 3 percentanti cuidam E. xi, 8
 percunctanti cuidam C. xi, 6 respon-
 sum somno datum V. I. vii, 10 res-
 ponsu dato lvii, 5. C. v, 14 monente
 V. I. xxii, 1 ex responso librorum

- Sibyllinorum V. I. xlvi, 1 responsa frustrari haud pati E. xxiv, 3 responsionibus repentinis melior quam medietatis ii, 5
- Restituere e suo xlvi, 17 in regnum V. I. li, 2 libertinos dominis in servitatem xxvi, 3 Masinisse Numidiam lxxvii, 2 regnum i, 4 oppida universa E. xiv, 4 pretia emtoribus xvi, 10 Tarquinios in urbem tentare V. I. xi, 1 restitui in regnum O. xxi, 2 jussit virginem V. I. xlix, 8 restitutum avum regno O. xxii, 4
- Retentare ream conjugationis C. xx, 23 retentantibus liberis Caesarum nomina diversa xli, 9 retentata dominatione xxxvii, 1
- Retinere populum Romanum V. I. xxiii, 10 praesidiariam manum C. xxxiii, 28 semel emta E. xvi, 10 tentare regnum V. I. viii, 5 retineri mire religionibus C. i, 5 cum retinebantur arma V. I. lxxi, 2 retento pudore C. xxviii, 9 retento imperio xxii, 4 retenti fines iv, 2 hostium fere omnes xxix, 15
- Retractante dia patre xl, 5 nullo iii, 17 retractantibus cunctis xiv, 7
- Retrahi ex Cilicia V. I. lxxxii, 5
- Reverti ad agriculturam xvii, 4 ad propositum O. ii, 1 in statum nomenque pristinum E. xlii, 16 reversus securi cum ferire voluit V. I. xxxi, 2
- Revocare ab exilio lxiii, 1 territum lxxvi, 8 revocante nescio qua voce profectus lix, 1 revocari Cinnana dominatione lxvii, 6 in Africam xlii, 6 populus cum non posset xviii, 2 rogatione Calidia lxii, 3 de revocandis exulibus legem ferre lxix, 1
- Reus absolutus est lvii, 4 factus a populo xxiv, 6. lvii, 4 interceptæ pecuniæ liii, 2 peculatus i, 1 ream conjugationis retentare C. xx, 23 a rea hoc supplicii exigere V. I. xii, 3
- Rhetias (apud) milites undique contracti morabantur C. xxxii, 1 per ... legionibus præesse xxxiii, 17 Rhætos numero provinciarum populo Romano conjugere E. i, 7 Rhætiis imperio civium adjectis C. i, 2
- Rhea Silvia sacerdos Vestæ peperit geminos O. xix, 4. xx, 2. xxi, 1. V. I. i, 1
- Rhegium V. I. xxxvii, 3
- Rhenus C. iv, 2
- Rhesus prinus excogitasse fertur jus feciale V. I. v, 4
- Rhetorem tum disertissimum magistrum habere lxxxi, 2 Rhetorum more controversias explicare E. xlvi, 4
- Rhodi eloquentiam discere V. I. lxxxii, 1 Rhodum studiorum causa petere lxxviii, 3. lxxxii, 2 Rhodo excepta lxxvi, 4
- Ridendum (ad) nullo prorsus cuiusquam commento solvi E. xxviii, 3 ridicule segnis C. xi, 3. E. xi, 6
- Ripa depelli O. xiv, 3 Ripensi Dacia ortus E. xl, 16
- Ritui divino cuncta paria viderentur C. xli, 20 ritum colendorum Deorum inducere O. iii, 3 ritu certo administrari viii, 1 pleno sacra perficere xii, 2
- Robur exercitus affittere V. I. xxv, 5 et duro robore nata O. iii, 2 corporis pugnantique arte pervidens C. xvii, 5 robustiore ætate lxxii, 5 a robustioribus corpore animoque geri xii, 2
- Rogare accitum patrem V. I. xxx, 3 ad cornam E. xli, 22 rogari ad recipiendum imperium xxxix, 6 rogatu patrum militiam repetere C. xiii, 10 rogatione Calidia revocari V. I. lxii, 3 Sulpicia cum imperium transferretur ad Marium lxxv, 8 provinciam Sulle eripere lxvii, 4
- Rogo inustus truncus lxxvii, 12
- Roma externorum virtute atque insitivis artibus præcipue crevit C. xi, 13. E. xi, 14 omnia interita Neronis exultavit v, 10 Romæ aliquantum morari C. xxix, 1 Capitolium ceptum ac patratum ix, 7 dum hæc geruntur xxvii, 3 his morantibus xxxi, 1 incendium fuit per triduum sine nocturna requie E. x, 12 mos incesit uni prorsus parendi C. i, 1. E. i, 1 orti imperium rexere C. xi, 12 Potentianus imperator sit xlii, 6 quis compertis xxviii, 11 regia potestas firmata iii, 19 soli magnificum fanum constituere xxxv, 7 summam potentiam eum habiturum V. I. x, 3 templa consecrare E. i, 30 vulgus imperatorem confirmat C. xl, 5 Romæ appropinquare V. I. ii, 6 Romam ædificiis multis ornare E. i, 21 contendere C. xxxiii, 17 deportari xxi, 4 equis petere V. I. ix, 2 ex suo nomine vocare O. xxiii, 7 exusti corporis cineres relati E. xiii, 11 funus deferre C. xx, 30 ingredi vi, 1 invehere xxvii, 7 legatos ac literas destinare xxvi, 6. xxxv, 9 mitti V. I. xl, 1 nuntio pervecto E. xvi, 13 ossa remissa V. I. xlv, 8 pestilentia gras-

sabatur C. xxxiii, 5 petere V. I. vi, 2. xxiii, 7 referri xlix, 18. E. xxi, 7 segregari V. I. xxxi, 1. C. xiv, 1 semet recipere xl, 23 sollicitari V. I. xlvii, 1 transire C. xxxii, 1 transire V. I. iv, 2 venire iii, 1. C. xxviii, 1 vocare V. I. i, 4 Roma auxilium petere xxxvi, 2 digredi C. xxix, 3 tres Fabii missi sunt V. I. xxiii, 5 in urbe Roma monetarii rebelabant E. xxxv, 4 Romanus exercitus vastatus est i, 15 populus cum seditiosos magistratus ferre non posset V. I. xxi, 1. P. hoc egerrime tulit C. xli, 18 quicunque esset certa die interficeretur V. I. lxxvi, 3 Romani orbis caritative ad unam redacta E. xliii, 1 dominatio ad tres redacta est xli, 19 in pestem vertere C. xlii, 6 potentiam rapere E. xxxix, 1 potestas duobus quesita C. xli, 2 Romano militi anteferre E. xlvii, 6 populo conjungere i, 7 Romanum exercitum Galli ceciderunt V. I. xxiii, 7 in moesem Graium convertere nomen E. xxxix, 1 orbem ad invasoribus receptare xxxv, 2 retinere V. I. xxiii, 10 statum quasi abrupto precipitare C. xxiv, 9 Romano statu perdito atque prostrato E. xlii, 10 Romana civitas cunctis promiscue data C. xvi, 12 respub. exsanguis sœvitia tyrannorum E. ix, 16 virtus C. iii, 13 Romane constantie vir V. I. xii, 1 possessionis limes redditus E. xlii, 14 urbis in dies cura minima C. xxviii, 2 Romane plebi affatim cedere xxxv, 7 plebi ingenium stolidum exitio fuit xlii, 7 Romanam ad navem anguis perrexit V. I. xxii, 2 amicitiam petere liv, 3 rem quasi naufragio dare C. xxxiii, 3 reficere xxxiii, 11 urbem incognita numeram specie adjicere xxi, 1 quasi novatam arbitrari xli, 18 Romana institutione satis cultus E. xlii, 1 legatione repeti V. I. xlii, 6 potentia vix digna moenia C. xvii, 3 Romanum jus i, 3. ix, 8 Romani imperii prope fines E. xxvii, 3 totius regimine obtento xli, 11 juris pleraque direpta C. ii, 3 Romano imperio fines dati iv, 2 Romani constricti fugiunt V. I. ii, 7 cum adversum Venientes bellarent xiv, 1 equites xxxii, 3 fasces in provinciam novam ferrentur C. xxxix, 36 finitimorum feminae cum vi rapuissent V. I. ii, 3 Romanorum amicitiam petere xxxvii, 5 ducum primus xl, 1 duo

Delph. et Var. Clas.

Ind. Aur. Vict.

P

ceciderant iv, 6 fidei hostes Fidenates xxv, 1 in modum fugae prope-rantium abscessum cognoscere lix, 3 viginti millia ceciderunt lix, 4 Romanis bellum inferre ii, 7. xxxv, 3. liv, 1 dicere xxx, 2 fidissimus fuit Hiczo xxxvii, 5 foederatum Saguntum evertere xlii, 2 hostem facere xliij, 6 moribus incognitum visebatur E. xxxv, 5 tradi V. I. xlii, 6 Romanus graviter urgere xvi, 1 videre occisos xxxv, 4 potentes xxxv, 1 vincere posse aio te Aecida xxxv, 2 adversum Romanos bellum genere xvii, 1 adversus... concitare xix, 3 eandem fortunam fuisse xxxv, 7 sumere bellum ii, 5. lxxi, 1 apud... erant trigemini Horatii iv, 6 contra... conspirare xxvii, 3 in... odium perane jurare xlii, 1 inter... et Albanos cum bellum fuisset exortum iv, 5 Romanis disidentibus lxxvi, 2 a Romanis foedus improbatum xxx, 4 pelli xxxv, 12 Romanae vires consumtae sunt E. xlii, 4 Romanas vires trans Istrum propagare C. xlii, 3 Romana culmina et cetera urbes ornatae xxxix, 45

Romulianum aliquem locum ex vocabulo Romulae matris appellare E. xl, 16 Romulus ad fratrem cum venisset, quaesissetque quoniam illa auspicia fuissent O. xxiii, 3 adversus Caenines processit V. I. ii, 4 Tatium processit ii, 7 aedem vovit Jovi Statori ii, 8 augurio victor i, 4 et Remus de condenda urbe cum inter se tractarent O. xxiii, 1 foedus percussit V. I. ii, 10 postquam hoc conperisset O. xxii, 3 pro Deo cultus, et Quirinus est appellatus V. I. ii, 14 Quintilios appellavit O. xxii, 1 quod tum aberat xxii, 2 Romuli post consecrationem V. I. iii, 1 soli, quasi Romulo, interregni species obvenit C. xxxv, 12 qui nuntiarent O. xxiii, 2 Romulum Alban cum armatis pastoribus protinus perrexisse, virium a magnitudine appellatum xxi, 2 edere V. I. i, 1 visum augustiore forma ii, 13 a Romulo ad Septimium certatim evolare C. xxiv, 8 secundus V. I. xxv, 2 tertius xlv, 2 ulterius vixisse Remum O. xxiii, 6 de... quod aegre creditum est E. xvi, 14

Ronilla colonia deducta est O. xvii, 6 Roscium judicio eloquentiam et libertatem suam ostendere V. I. lxxxi, 2 Rostris (pro) ponti lxxviii, 10

Rubrum et Arabicum mare usque pervenire V. I. lxxvii, 7 rubore faciem demittere E. viii, 4
 Rudis literarum C. xxv, 1 rudes apud indigenas regnare O. iii, 1
 Ruere penitus E. ix, 16 uno quasi lapsu xvi, 2 ruinas ob faciles xiii, 13 ruinis Roma deformis ix, 8
 Rufius Volusianus praefectus praetorio C. xl, 18
 Ruminalem illam arborem dictam, quod pecus solitum sit sub ejus umbra ruminare O. xx, 4
 Rumore orto E. xii, 2 rumores mali orti C. xiv, 6
 Rupta pace xli, 7 ruptis ergastulis V. I. lxxvii, 6. lxxxiv, 1
 Ruris ac militiae miseriis imbuti C. xxxix, 26 colendi disciplinam edocere O. iii, 3 rus proprium secedere C. xiv, 4 relegari V. I. xxviii, 1 rure proximo Nicomediae excedere C. xli, 16 qui ortus xx, 5 rusticas tribus occupare V. I. lviii, 3 rusticantibus satia utilis E. xli, 9
 Rursus V. I. xxiv, 6. C. xlii, 13. E. xliii, 4
 Rutilio (Fabio) edicere V. I. xxxi, 1
 Rutro Remus fertur occisus O. xxxiii, 7. V. I. i, 4
 Rutulorum exercitu coacto O. xiii, 5
 Rutulis obsistere xiii, 6 Rutulos bello persequi xiv, 1
 Ρωμαία Græca lingua virtutem dici certum est xxi, 2

S.

Sabaria (in Pannonia) Septimius Severus Augustus creatur E. xix, 2
 Sabina uxor Aëlii Hadriani xiv, 8
 Sabinam cognomento Poppæam in matrimonium ducere v, 5
 Sabini bellum adversus Romanos sumserunt V. I. ii, 5 Sabinorum ab oppido populum vocare ii, 10 Sabinos bello domare viii, 2. xxxiv, 5 in arcem perducere ii, 6 in urbem recipere ii, 10 ad Sabinos confugere xvii, 1 adversum... bonam operam navare iv, 1 dux eligi xviii, 1 apud... interire E. x, 15 de Sabinis triumphare V. I. vi, 8. xv, 1. xviii, 1. xxxiii, 3
 Sabinus Julianus imperium invadens occiditur E. xxviii, 6 Sabinum Vespasiani fratrem necari permittere viii, 4 ab Sabino, urbi praefecto sestertium milles pangere C. viii, 5
 Saburanum crebro monere xiii, 9

Sacris nationibus in provinciam domitus xiii, 3
 Sacriportum (apud) sub Divo requiescere V. I. lxxviii, 3. lxxxv, 8
 Sacrorum causa aquæ hauriendæ descendere ii, 6 leves quasdam causas continere xiii, 3 sacra Herculea servos publicos edocere xxxiv, 3 plurima instituire iii, 1 ad Herculis sacra duæ familiae sunt destinatae V. I. xxxiv, 2 in sacris manere O. xxii, 1 sacrare alicui nomen E. xlviiii, 2 meritis Flavii C. xl, 26 opus xiii, 8 se Matri magnæ E. xxiii, 3 sacravere proceres non Divi vocabulum modo, sed ex auro statuum, atque imaginem auream xxxiv, 4 sacratas mensas secum habere O. x, 5 invadere xi, 1 sacerdos bovem immolavit V. I. vii, 13 solis E. xxxiii, 2 Vestæ O. xix, 4 sacerdoti Romano causam exponere V. I. vii, 11 sacerdotem necari jubere O. xix, 6 Vestæ Rheam Silviam fieri jubere xix, 4. V. I. i, 1 sacerdotis atque infinita alia decreta sunt E. xv, 8 sacerdotum numerum augere V. I. lxxv, 10 sacerdotes corumpere pretio xxxiv, 3 decernere C. xvi, 15 Martis Salios xii. instituire V. I. iii, 1 sacerdotium Flavie genti per Africam decretum C. xl, 28 in sacerdotium solis confugere xxiii, 1 sacrificium aliis Diis cum fit O. iii, 7 solenne ut id esset xxii, 1 sacrificium peragere in littore xii, 2 ad sacrificia uti V. I. xxxiii, 8 sacrificiis alicquem imitari iv, 4
 Sæculares ludi celebrati sunt E. xi, 14. xxviii, 3
 Sæpius quæ quanquam accidere V. I. xxxii, 2. C. xii, 21 sæpissime E. xvii, 4
 Sævus fuit Aurelianus xxxv, 9 sæva dominatio C. xvii, 1 sævo dominio eximi E. v, 10 sævi mores C. xx, 2 sævos præter animos xxii, 3 sævior omnibus libidine, avaritia, crudelitate E. xvii, 3 sævissimus satelles V. I. lxx, 1. ob sævitiam interire C. xlii, 11 sævitia nimis xi, 7 patri similis V. I. lxxviii, 2 plerique tyrannorum extinctis C. ix, 9. E. ix, 11 tyrannorum exsangvis respublica Romana ix, 16 sævitiis accendi xi, 9 sævire in alicquem afficto cruiine C. iv, 6 in semetipsum E. xiv, 12 sævientibus undique quasi ventis C. xxxiii, 4 sæviebatur in omnem familiam E. iv, 7 cum sæviretur magis magisque in optimos E. v, 13

- Sagax plane E. **xlvi**, 11
 Sagittarum doctus **xi**, 5 sagittas destinandi mire promptus C. **xlii**, 22
 Saguntum Romanis federatum evertere V. I. **xlii**, 2
 Salinarum vectigal instituire **v**, 2
 Salios Martis sacerdotes **xii**. instituire **iii**, 1
 Sallentinis fisis triumphare **xl**, 1
 Sallustius quomodo dicat quaeritur O. **iv**, 1
 Salonæ utinam possetis visere olera E. **xxxix**, 6
 Saloninæ conjugi expositus C. **xxxiii**, 6
 Saloninus filius **xxxiii**, 3. E. **xxxiii**, 1
 Salvius (Didius) Julianus C. **xix**, 1
 Otho **vii**, 1. E. **vii**, 1 Salvii nomen, atque ejus scripta factave aboleri jubere C. **xx**, 1
 Salus civium ac longa sui memoria adeo bonis cariora sunt **xxxiv**, 6 propria Imperatori in bello maxime conservanda est E. **xliii**, 7 saluti remedium Capitolium capere C. **viii**, 5 salutem suam populo commendare V. I. **lxiv**, 6 salute pacta E. **xli**, 7 salutare conjugem regem V. I. **vii**, 19 sororem **xx**, 1 dum salutatur calceamenta sumens et regium vestitum E. **ix**, 15 salutandus priusquam prodiret **xv**, 5 salve puer, tibi et republicæ tuæ felix V. I. **lxxv**, 1 salvam rempublicam qui vellent **lxiv**, 7
 Sambuceo baculo aurum infusum Deo donum ferre V. I. **x**, 2
 Samnites cum conspirassent contra Romanos **xxvii**, 3 Samnitum legatis inquit **xxxiii**, 7 Samnitibus Postumius deditus **xxi**, 5 Samnitas bello domare **xxxiv**, 5 bello sociali superare **lxxv**, 5 adversum Samnites bellum gerere **xxx**, 1 progredi **xxx**, 1 de Samnitibus triumphare **xxvii**, 1. **xxxi**, 4. **xxxii**, 1. **xxxiii**, 1 Samnitum ob victoriam **xxxii**, 1 Samnitico bello **xxvi**, 1
 Samothracas (apud) capere **lvi**, 3
 Sancire mortuum justitio elogioque legendum C. **xx**, 7 nomen radendum **xvii**, 10 sanctus omnia **ix**, 1 sanctos sensu mali promptius fieri constat **xxxix**, 27 sancte facilis in tuendis **x**, 3 sanctitas domi E. **xiii**, 4
 Sane C. **xxvii**, 1. **xxxi**, 3. **xxxvi**, 1. **xxxix**, 26. **xl**, 11. E. **xlvi**, 3
 Sanguis multus ut e naribus efflueret V. I. **lxvi**, 9 sanguinis ictu extingui E. **xvi**, 5 impetus **xliv**, 8 insatiabilem horrescere C. **xvii**, 7 profluvio, cum mortem sibi adesse intelligeret **xxxiii**, 28 sanguine effuso consumi E. **xxxvi**, 2 frigescente circum præcordia per jejunium **xv**, 5 hausto caprino concidere V. I. **lxvi**, 11 hausto ingenium exercere tanquam bellæ C. **iii**, 8 multo obtineri **xlii**, 3 sanguinarius fuit Aurelianus E. **xxxv**, 9 sanguinarium nomen accipere **xxxi**, 2
 Sanitatem quasi ad mentium pervenire C. **xx**, 7
 Sapere **iii**, 15 sapientium plures caruisse liberis utilis duxere **iii**, 6 sapientissimus ingenio V. I. **xliv**, 6 sapientissimi cujusque cultor E. **xl**, 18 sapientissimos Græcorum juvare **xliii**, 5 sapientiæ regna C. **xv**, 3 tantum **xvi**, 7 ob sapientiam deligi **xxxix**, 1 sapientia præditi O. **i**, 2
 Sapor cui nomen erat C. **xxxii**, 5 a sapore Persarum rege superari E. **xxxii**, 5
 Sarcina pietatis onustus O. **ix**, 1
 Sardiniam domare V. I. **lvii**, 2 pestilentem sortiri **lxv**, 1 subigere **lvii**, 1 Sardinia decedere **xli**, 2 in Sardinia stipendia facere **lxxii**, 3 Sardi venales **lvii**, 2
 Sardonii C. **xiii**, 3
 Sarmatæ dona miserunt V. I. **lxxix**, 5 Sarmatarum genti regem dare C. **xlii**, 21 gentes strate **xlii**, 21 a Sarmatis Pannonia direpta E. **ii**, 9
 Satelles Cinnæ savissimus V. I. **lxx**, 1 satellitem prætorum facere **lxxiii**, 9 ab Achilla Ptolemæi satellite caput præsentatum est **lxxvii**, 13 satellites conjuravere C. **xvii**, 7 satellites duos pecunia corrumpere V. I. **lxxi**, 3 tyrannidis flectere C. **ix**, 2. E. **ix**, 5 per satellites interficere C. **iv**, 8 a satellitibus obsideri V. I. **lxxviii**, 6 occidi **lxxvii**, 13
 Satis anxie omnia prospicere C. **xiv**, 5 constat **ix**, 6. **xvi**, 7. **xx**, 34. **xxxiii**, 31 fortunatas E. **ii**, 3 optimi C. **xl**, 11 prudens E. **ii**, 3 republicæ commodare C. **xl**, 9 videtur nihil **xviii**, 2 utile munus **xiii**, 6 sat pene **xxxix**, 28 satius cui fuerat E. **xii**, 3 satisfacere fidei suæ V. I. **xliii**, 7
 Saturitate accidisse plures retulere E. **xliv**, 9
 Saturnianus (Lucius Apuleius) V. I. **lxxiii**, 1. 9 Apuleium Saturninum trib. plebis interimere **lxvii**, 3 Saturnino per orientem cæso C. **xxxvii**, 3. E. **xxxvii**, 2

- Saturnus condidit arcem O. iii, 7 primus in Italiam venisse creditur i, 1 profugus regno iii, 1 urbem condidisse traditur iv, 6 Saturni aerarium iii, 6 Saturno se annectere iii, 3 Saturnum a Jano postea venientem exceptum esse i, 3 Caeli et Terrae filium esse dixerunt i, 2 primum dixisse Virgilium, non ante quem nemo, sed principem i, 4 a Jano et Saturno conditoribus O. pr. Saturnis versus quo dicimus, quod genus metri in vaticinatione Saturnis primum profutum est iv, 5 Saturniam arcem suo nominis constituere iii, 1.
- 7
- Saucius sagittis E. xvi, 2
- Saxa in rubra progredi C. xl, 23
- Saxo de Tarpeio aliquem precipitare V. I. lxvi, 8
- Scæva nomine eum ab tali studio deterrit C. xvii, 5 Scævam removere xvii, 6
- Scalas ad Gemonias pertrahi C. viii, 7 per Gemonias præceptis agendas decernere xxxiii, 81 trahi E. viii, 4
- Scaurus (Marcus Æmilius) nobilis V. I. lxxii, 1. 11
- Scelus proditum est C. xxxix, 1. E. xxxviii, 5 scelus in semetipsum cupidi xv, 6 scelus cogitatum cum abnuere nequirent C. x, 3. E. x, 10 ad scelus promi animi C. xvi, 6 in sui ... procedere v, 11 per... imperium extorquere xxxix, 41 scelere alicujus circumveniri xxxv, 8. xli, 23 obruncari E. xviii, 2 aurum Capionis partum, ademptionem agrorum convertere V. I. lxxiii, 5 interfectis principibus C. xxxvii, 3 inulto abscedere ix, 3 quolibet subjici filium cupit mater v, 8 privato publicoque amentior xi, 1 truci insolentior E. xii, 8 scelera Neronis C. v, 6 sceleribus colubentes iv, 8 sceleribus omnibus se inquinare E. xxxviii, 7 scelestæ cupidinis supplicia persolvere xviii, 4 scelestæ regnum occupare V. I. viii, 2 sceleratus vicus dictus vii, 19 scelerata porta est appellata xiv, 5
- Scindere librum rationum in conspectu populi xlix, 16 vestem lxxii, 6
- Scipio (Publius) Æmilianus lviii, 1 Africanus xlix, 1. liv, 4 Asiaticus lviii, 1 Nasica Gracchum oppressit xlix, 1. lxiv, 7. 9 Scipionis Africani filium capere, patri remittere liv, 4 Asiatici provinciam ordinare lv, 1
- Scipioni imperium concedere lxxx, 3 Scipionem Asiaticum in carcerem duci non pati lviii, 1 P. superare apud Ticinum xlii, 4 vincere lxxxiii, 8 a Scipione Africano adoptari lviii, 1 superari xlii, 6
- Scire ætatem quorum injuriæ obnoxiam xiii, 4 consilium lxi, 5 si sciret pudicam xlvi, 2 scientissimus jurgiorum disceptator E. xii, 6 scientia belli ingens C. xxxiii, 12. xxxvii, 2 bonarum artium xxiv, 10 osandi, mendandi, psallendi E. xiv, 2 juris Urbani præstans C. xix, 2 hærarum ac negotiorum ingens E. xliii, 5 literarum multa ii, 4 scientiæ parvæ esse xlii, 8 usa immodice prudens C. xxvi, 4 ad scientiam reipublicæ gerendæ cognoscendam animum intendere E. xlvi, 5 sciscere lege V. I. xx, 3 sciscitatum de statu fortunarum venire O. x, 1 legatos mittere xv, 2
- Scortum vocari E. xi, 9 scorti ad spectaculum V. I. xlvi, 4 virilis usum removere C. xxviii, 6 scortarum usudo secum proponere E. iv, 7 prostituere C. iv, 5
- Scribere E. i, 20 scribendis legibus decemviro creare V. I. xxi, 1 scripta veterum quantum docent E. xlvi, 8 scripta callide composita tribenis prodere C. xxxv, 8 factave alicujus abolendi habere xx, 1 scriptoræ summorum miranda ingenia E. xiii, 2 scriptoribus ne sævi quidem mores ad memoriam efficiunt C. xx, 2 scriptoribus diversa firmantibus v, 8
- Scribonia uxore abjecta E. i, 26
- Scribonianus Camillus continuo occiditur iv, 4
- Scrofa inciens O. xi, 2
- Scrutatis latebris omnibus vi, 3 scrutator immanentium C. xxxix, 48
- Scutis obrui V. I. ii, 6
- Scythæ dona miserunt lxxix, 5 ut legatos mitterent orando fœderi C. i, 6
- Scedere ad officia naturalia E. xxi, 6 confestim C. xx, 32 ras xiv, 5 quasi ad ventris solita E. xli, 22 cum accessisset populus a patribus V. I. xviii, 2
- Secretum colloquium xxviii, 2 in secretum abducere xxi, 3 secretorum officium alicui credere C. xxxv, 8
- Sectarum ardea et occulta explanare xvi, 9
- Sectione facta in foro Trajani E. xvi, 9

Secundus ab Romulo Cornelius Cæsus V. I. xxv, 2 secundarum initia earumque auctores laborantibus sunt memoriæ C. xx, 31 secunda auspicia O. xxiii, 1 secundis solutior C. xxxiii, 3
 Securi ferire V. I. xxxi, 2 pæne percuti xxxii, 1 percutere filium xxviii, 4 filios virgins cæses x, 5 militiæ principes lxx, 4 secures expedire xxxi, 5 fascibus demeret xv, 4
 Securi vicinus E. xviii, 6 securitatem civium in discrimen præcipitare i, 11 ad securitatem omnium xliii, 7
 Sedare calumnias legibus severissimis xli, 14 sedata est pestilentia V. I. xxii, 3 spe sedatum iri facilius erumpentes metus C. xxxix, 9
 Sedere in Campania C. xvi, 2 in solio regali V. I. lxxv, 6 sedentem jubere assurgere lxxii, 6 sedis condendæ fatalis locus O. xi, 1 sedem constituere vii, 1 in pristinam se recipere xvii, 2 querere iv, 2 sede nova regno quæsitâ C. v, 14 sedes impias dare xxxiii, 31
 Seditio Judæorum oppressa xlii, 10 populorum V. I. lxxvi, 7 seditionem comprimeret xxix, 3 ulcisci E. xv, 9 in seditionem militibus accensis xxvii, 2 seditione excipi C. xxvi, 2 militum discerpi E. xxv, 2 orta V. I. ii, 13 seditiones colere xix, 2 cum orientar iii, 1 seditionibus abstinere ii, 13 seditiosus tribunus plebis lxxiii, 1 seditiosum genus hominum C. xxxiii, 13 seditiosos interimere V. I. lxxvii, 3 magistratus non ferre xxi, 1 seditiosus ad supplicium petere C. xi, 9
 Segnis ridicule xi, 5. E. xi, 6 segniore collega V. I. lviii, 9 segniter cessare lxxv, 7 segnitia filii metuens C. xl, 21
 Sejuncti Patres xvi, 15
 Sellam incidere V. I. lxxii, 6. lxxiii, 2
 Semiagrestem imperatorem jubere C. xxxix, 17
 Semianimis domum relatus V. I. lxxvi, 11 inventus lxxix, 3
 Semilibram auri et duas relinquere lviii, 11
 Seminudus per scalas Genonias trahitur E. viii, 4
 Sempronius O. x, 4 Tiberius ... Gracchus V. I. lviii, 1 Sempronium Longum superare xlii, 4 Semproniam Gracchorum soror lxxiii, 4

Senam apud oppidum xlviij, 3
 Senator lxxiii, 12. C. viii, 4 urbis xv, 2 senatoris clarissimi colonus E. xxxv, 1 senatorum honor C. xxxv, 5 senatores centum a pietate patres appellare V. I. ii, 11 senatus ac plebes quantum lætitia gaudioque exultaverint C. xl, 24 dat publice locum sepulcro V. I. xviii, 7 decrevit funus gladiatoris more ferri, nomenque radendum C. xi, 8. E. xi, 13 et populus quasi unum corpus discordia percunt, concordia valent V. I. xviii, 4 Gallienum Cæsarem creat C. xxxii, 3 in curia veste tetra amictus, lacrymans convenit E. xvi, 13 metuens ne atrociora acciderent C. xxvi, 7 permissis iudiciis exultabat, societatem cum equitibus agre ferebat V. I. lxxi, 10 Tacitum e consularibus imperatorem creat C. xxxvi, 1 senatus atque optimi cuiusque multiplices clade terrarum orbis fœdatur iii, 8 decreto gentem Cæsarem persequi iii, 15 ingenti expectatione venire E. xxiii, 3 magnam partem necari C. xiv, 11 sententia constitutum E. v, 7 senatui gratulari xii, 3 indicere xvi, 9 iudicia permittere V. I. lxxvi, 4 senatum adire xii, 1 arguere xxiv, 5 militia vetare C. xxxiii, 34 post morte tollere v, 14 in senatum lectica ferri V. I. xxxiv, 9 libertinos legere xxiv, 1 non venire lxxv, 5 per ... fœdere improbat lxx, 5 senatu advocato vii, 17 convocato E. v, 5 movere V. I. lxvii, 4 motus probrosior quisque C. ix, 9 pluribus motis iv, 3 præeunte E. xiii, 11 a senatu Divus Augustus appellatus V. I. lxxix, 7 in curiam excipi E. xii, 3 imperator creatus xxx, 1 improbari V. I. xliiii, 7 Nervæ corpus ut quondam Augusti honore delatum E. xii, 12 querere quid sit faciendum V. I. xxxviii, 2 victoria emta non probata lxxi, 4 vir optimus iudicatus xlii, 1 e ... plures extinguere E. xiv, 9 in ... accusari V. I. lxxvi, 13 ait lviii, 9 lecti equites lætabantur lxxvi, 10 senatusconsulto armari lxxiii, 10 nullo imperium invadere C. xxxvi, 2 ex senatusconsulto seditiosos interimere V. I. lxxvii, 3
 Senex xxxiv, 9 Claudius fratris filiam in nuptias concupivit C. iv, 10 Scaurus cum argueretur V. I. lxxii, 11 senum notatissimos primo ut Deos

- venerari V. I. xliii, 8 senecta viridior
C. xiv, 12 senectæ ætatis vitio inferior
adversus laborem E. xl, 20 per
senectam excusare xxxix, 7 senecta
ætate C. v, 15 senectus vel ultima
avide petit imperium xii, 3
- Senones Galli cum Clusium Italia: oppi-
dum obsiderent V. I. xxiii, 5 seno-
num ducem interficere xxiii, 6 reli-
quias persequi xxix, 1
- Sentire xxxi, 1 sensu integer E. xlv, 8
pari præsumere xvi, 14 sententiæ in
senatu dicendæ primi morte reme-
dium desiderari xxxiv, 3 in senten-
tiam Herculum ægrissime traducere
C. xxxix, 48 sententia de sua trium-
phare V. I. xlv, 6 morientis impera-
tor designari E. xxiv, 2
- Sepeliri circa radices montis O. xviii, 5
honorifice V. I. lxxviii, 6 in Jani-
culo iii, 3 in sepulcro Augusti E. xii,
12 magnifice V. I. xxvii, 5. xxxv,
11. xlv, 7 publice xv, 6 sepultum
corpus E. xli, 17 sepulcrum Gordiani
xxvii, 3 sepulcro alicujus inferri C.
xx, 30. E. xl, 3 inscribere V. I.
lxxvii, 12 locum publice dare xviii, 7
- Sepire urbem muris validioribus et laxi-
oribus E. xxxv, 6 septa omnia in-
telligere V. I. lxxviii, 4
- Septem fere bellatorum millia conficere
C. xxxv, 6 triginta militaribus donis
a suis ducibus ornatus V. I. xxiv, 2
septies consul Caius Marius lxxvii, 1
septuagesimum vitæ annum agere
absque uno E. ix, 17 Septembrem
mensem Commodum appellavit Com-
modus C. xvii, 2 Germanici nomine
appellaverat Domitianus C. xi, 4
- Septentrionem (ad) Rhenus Danu-
biusque accessere provinciis C. iv, 2
in septentrione Albanos penetrare
V. I. lxxvii, 6
- Septimius imperator effectus est apud
Dalmatas E. xxxv, 3
- Septimius Severus imperator creatus C.
xix, 3. xx, 1 a Romulo ad Septimium
xxiv, 8 a Septimio Ptolemæi præfecto
confodi V. I. lxxvii, 10
- Septimuleio (a) caput ad Opimium re-
latum lxxv, 6
- Sequanos (apud) imperium arbitrio le-
gionum capere C. xii, 2
- Sequi aliquem V. I. lxxiv, 7. lxxxi, 4.
lxxxii, 5 diem imperii commissi C.
xli, 14 ducem suum O. xxii, 3 fortu-
nam V. I. iv, 11 militiam C. xxxii, 2
opinionem utramque O. vii, 4. ix, 7
- partes alicujus V. I. lxxvii, 1. lxxx, 3
quasi ad custodiam E. xxi, 6 ut se-
quereetur, si pudicam sciret V. I.
xlvi, 2
- Serendi usum edocere O. v, 4 satum
Gordiano Claudium plerique putant
E. xxxiv, 1
- Serici vinu plantis concupiscere C.
xxxix, 2 serica vestis E. xvi, 9
- Seriis joca admiscere ix, 17 seriis re-
spondere xiv, 7 serie pulchro vultu
justitiam ornare xv, 4
- Sermonis acer xliii, 7 sermone cultissi-
mus xlv, 5 cum gravitate jucundo
xlviii, 18 non tantum potiri E. xiv, 2
prudenter uti xlv, 6 sermonibus
Græcis eruditus xx, 8
- Serpens in lecto matris apparuit V. I.
xlx, 1
- Sertorium Hispania expellere lxxii, 2
vincere lxxvii, 4
- Servare cives in bello xxvi, 3 cohortes
lviii, 4 patrem singulari virtute xlix,
4 servari custodia carissimorum E.
xiv, 12 divina majestate V. I. lxx, 3
servata fides non est deditis lxxiii,
10
- Servilius Ahala equitum magister xvii, 5
- Servire libidini E. i, 25 luxuriæ i, 24 in
servitium deposcere V. I. xxi, 2 ser-
vitutem subire O. xv, 3 in servitutum
restituere libertinos dominis V. I.
xxxvi, 3 servitute ignobili consense-
scere E. xxxii, 5 servi fraude interfici
xxxv, 1 servos publicos administra-
tionem sacrorum Herculis edocere O.
viii, 5. V. I. xxxiv, 3 temere manu-
mittere, dein in curiam legere xxxvi,
1 servis ad pileum vocatis lxxix, 1
servile genus C. iv, 4 servili more
cruciatus adhibiti xli, 4 more excru-
ciari xli, 12
- Servius Tullius cum educaretur V. I.
vii, 1 filiam alteram forem, mitem
alteram habens vii, 15 jussu Tarqui-
nii gradibus dejectus, et demum re-
fugiens interfectus est vii, 18 quasi
precario regnare cœpit vii, 5 Servio
Tullio dicto audientes ut essent pe-
tere vii, 4 Servio Tullio occiso viii, 2
- Sestertium millies pangere ab aliquo C.
viii, 5
- Severus E. xlv, 5 severi adeo animi
xlviii, 3 severa præcepta xlviu, 13
severissimus militiæ custos xli, 9
vitii ultor i, 26 severissimis legibus
calumnias sedare xli, 14 plus pœne
quam severe excidi C. xx, 13 se-

- verius premi xli, 20 severissime tractare militem E. vi, 3 severitatis vim inhorrescere C. xxiv, 4 severitatem non sufferre V. I. xviii, 5 ob nimiam plebi invisus lxi, 2 severitate tantum posse C. xxxv, 11
- Severus Alexander imperavit annos tredecim E. xxiv, 1 extinguit Romæ ad tres tabernas xl, 3 Illyricorum indigena Cæsar C. xl, 1 Septimius imperator creatur xix, 3. E. xix, 2 successores filios relinquit xx, 3 Severi cognomentum accesserat C. xxiv, 4 filius E. xxi, 1 Severum Cæsarem arma in hostem ferre prope juberet C. xl, 6 Severo Cæsare per Italiam creato E. xl, 1 nemo præclarior in republica fuit C. xx, 7 a Severo Julianus decollatur E. xix, 3
- Sexaginta et tres naves longas accipere V. I. xl, 1 natus atque amplius duo C. xli, 16 sexagenarius ætate E. xli, 11
- Sexcentas naves deprimeret V. I. xli, 1
- Sexennio imperii perire C. xxvii, 8 post rupta pace xli, 7
- Sexjuges equos regere V. I. lxxvi, 1
- Sextus Gellius O. xvi, 4 Pompeius V. I. lxxix, 1
- Sexus diversus O. ix, 1 sexus utriusque multitudo venit ad ludos V. I. ii, 2 sexui utriusque genitalia vultu contrectare C. v, 7. E. v, 5 sexum fere in omnem quasitissimis libidinibus C. ii, 1
- Sibyllam mortalibus futura præcinere O. x, 1 Sibyllinorum librorum ex responso V. I. xlvi, 1 ex libris Sibyllinis proditum est C. xxxiv, 3
- Sicambros in Galliam transferre E. i, 7
- Sicco (in) relinquere V. I. i, 2 ad siccandam lacunis ac fossa urbem patriam adigi C. xxxvii, 4
- Sicilia vicus Britannicæ xxiv, 4
- Siciliam habere V. I. lxxxi, 3 novis colonis destinare lxxiii, 5 petere lxxxiv, 1 sine bello a proscriptis recipere lxxvii, 2 totam pervagari xxxix, 2 in Siciliam trajicere xxxv, 8 . . . transducere legionem xxxvii, 3 inter . . . et Africam insulæ xli, 1 Sicilia decedere xli, 2 e . . . frumentum advectum xix, 2 in . . . tribunus militum xlvii, 1 Siculo in freto superare lxxix, 1
- Sidus crinitum E. ix, 18 tetrum C. xli, 16 siderum clarissimorum modo E. i, 23
- Signum dimicandi dare O. xiii, 2 Her-
- culis in Capitolio dedicare V. I. xliii, 6 signo eo quo quisque facilius suum sequeretur ducem O. xxii, 3 suis dato V. I. ii, 2 signorum amore maxime flagrare lxxiv, 7 signa curare C. xiv, 5 ultro reddere V. I. lxxxix, 4 signis spoliare lli, 2. lx, 3 signandi aris usum ostendere O. iii, 4 significatione ex ea esse i, 7
- Silentio petito xvi, 5
- Silone (a Q. Popedio) Marsorum principe non adduci V. I. lxxx, 1
- Silvanus imperator effectus E. xlii, 10 pedestre ad magistrum adolescentior meruerat C. xlii, 14 Silvano in imperium coacto xlii, 13
- Silvius a loci qualitate dictus est O. xvi, 1 Aremulus xviii, 2 Aventinus regnavit xviii, 5 Procas rex Albanorum xix, 1 rex declaratus est ab universis xvii, 4 Silvii filius xviii, 1 inter Silvium Postumum et Iulum contentio orta est de obtinendo imperio xvii, 4 Silvio Latino regnante colonie deductæ sunt xvii, 6 Silvii usque ad conditam Romam Albæ regnaverunt xvii, 5
- Similis avo V. I. v, 1 hamo aureo piscantibus E. i, 14 ipsi habebitur C. xxxiii, 29 patri V. I. lxxviii, 2 Trajano E. xlviii, 8 similem filii pro merito Ephebum conspiceret C. xxviii, 6 sui fors credebatur prudentissimus quisque iii, 5 similis mens E. xlviii, 9 similem ob vitæ parsimoniam C. xx, 10 similes montium stabant acervi E. xlii, 14 similes trecentos adversus eum conjurasse V. I. xii, 4 similibus ministris convivia exhibere E. xvi, 8 simillimi vultus fidem persuadere xxi, 4 simillimi quorum nunc sunt agentes rerum C. xxxix, 4 similitudo morum V. I. vii, 16
- Simplici morte perire E. xl, 8 simplicia ingenia diligere xlviii, 9 simpliciora ingenia diligere xliii, 8 simplicissimum prope ad stultitiam xli, 25 simplicitas antiquorum hominum tanta creditur fuisse O. i, 2 simplicitatem amare E. xviii, 5
- Simulare ægrum C. iv, 15. E. iv, 13 clementiam xi, 2. xiv, 6 fugam V. I. iv, 7 genus lusum O. xxii, 2 ludos V. I. ii, 2 natalem E. xli, 23 simulans se facere jussu Egeriæ nymphæ V. I. iii, 2 se velle ea, que nollet E. ii, 4 ejus necis simulata dubiis C. xxxv, 11 simulata proruptione hostium xxviii, 21 simulato somnio O. xix, 4 simulatas transfugas

- mittere V. I. xxx, 2 simulata quo pronatias confirmarentur C. xxxiii, 15 simulacrum ingens mirari V. I. xxii, 2 matris Deum adducere xlv, 3 prope ipsum Jovis simulacrum statuum ex auro proceres sacravere E. xxxiv, 4 simulacro Dei Romani translato C. xxiii, 1 simulacra Deorum Penatium tran-ferre O. xi, 3. xii, 5. xvii, 2 fingere cera seu limo E. xlv, 6 simultatem ob regis V. I. lxvi, 6 per simultatem dimitti lxx, 1 simultates execrari E. i, 10
- Singidonenſis agri in solo xlv, 1
- Singuli concessere C. xx, 24 in partes has regendas habuerunt E. xli, 20 singulos inſequentes interficere V. I. iv, 7 ad singulas civitates literas mittere xlvii, 2 singulari virtute servare xlix, 4 singulare illud fuit inter cetera bona E. ix, 2 singulari in certamine congreſſi V. I. x, 6 praelio fuodere xlv, 1 vincere ii, 4. lviii, 2
- Siniſtra (a) Remo prius viſos O. xxiii, 2 ſiniſtris in manibus gerere V. I. ii, 6
- Sinus Euxinus unde dictus O. x, 1 ſinu ipſo urbis pratorias manus acie delectas C. xxvii, 2 ſinus Illyricos penetrare O. i, 5
- Sipyliam apud montem configere V. I. liv, 4 vincere liii, 1
- Sirmii genitus E. xlvii, 1 apud Sirmium imperator effectus xlviii, 1 montem Almam vineis conſerere xxxvii, 3 trucidare xxxvii, 4 Sirmio haud longe xl, 10 in turri ferrata occidi xxxvii, 4 Sirmiſium vico ortus C. xxix, 1
- Sisti habere cohortes reorum modo xx, 25
- Sithocum Gallum percussorem immiſſum auctoritate vultus territum revocare V. I. lxxvi, 8
- Smyrnae exulare lxii, 2
- Sobole privare i, 1
- Sobrium in tempus differri E. xl, 19
- Socer senex C. xiv, 10 socero adjuvante V. I. xx, 2 amiſſo O. xiii, 6 mortuo C. xvi, 3 socrus hortatu Auguſtum creare E. xlv, 4
- Socius et miles patri in caſtris fuit Hannibal V. I. xlii, 1 socium ſibi aliquem in imperio aſſociere E. xlv, 4 socios ad arma cogere V. I. lxxii, 11 apud socios exclamare C. iii, 15 sociis trecentis acceptis V. I. xxxix, 3 ſociali bello lxiii, 1. lxxv, 5. lxxvi, 2 ſocietas C. v, 10 ſocietatem cum equitibus aegre ferre V. I. lxvi, 10 longe imparis aevi ſuſpectam aſti-
- mare C. xiv, 9 in ſocietatem perpel-lere xix, 1 potentiae accipere xvi, 3 recipere V. I. xlix, 11 recipi E. iv, 10 ſociare aliquem potentiae xxviii, 3
- Socordiae metu C. xxxiii, 34 niſi forte triumphorum expertem ſocordiae videtur xv, 5
- Sodalibus (a) occidi V. I. liv, 5
- Socrae E. xxiii, 1. 2
- Sol a suo cursu averti non potest V. I. xxxv, 15 orbem suum celasse dicitur lxxviii, 10 solis ab ortu xxix, 2 ad ortum C. xiii, 3 defectio E. xii, 12 defectus C. xli, 6 in sacerdotium confugere xxiii, 1 radii E. i, 23 sacerdos xxiii, 2 soli magnificentum fanum conſtituere C. lxxv, 7 solem intueri xxxix, 14
- Solandum ad imperatorem multa praefari xxix, 5
- Solenni nuptia filias locare V. I. lix, 2 solenne bellum C. xxxviii, 2 sacrificium O. xxii, 1 ad solenne delinquentium converti E. xii, 2 solenni vadimoniorum remoto C. xvi, 11 solennibus nullis frequentari xxviii, 2
- Solere O. xxii, 2. E. xxxii, 6. xlviii, 17 solet imago produci V. I. xvii, 9 uti solet ne trepida ac repentina C. xxxiii, 21 rectore nullo xxxv, 5 solito institutoque egredi O. xx, 1 solita curare C. xl, 20 solitis rem divinam agere xxvi, 3
- Solers ingenio E. xlv, 5
- Solicite habita salus stipendiariorum C. xxxix, 45 sollicitus annonae curam attendere E. xviii, 17 sollicitare animos militum x, 11 sollicitari non poterat Fabricius V. I. xxxv, 12 sollicitatis Pisone et Gabinio consulibus lxxxi, 4
- Solidare C. xxxviii, 11 solidata via E. iii, 9
- Soloni ex libris leges translatae V. I. xxi, 1
- Solvere Cyaicum obsidione lxxiv, 5 solvi nullo proorsu commento ejuſquam ad riendum E. xxviii, 3 solvendi obsidii spem inanem videre C. xxxiii, 26 solum genus hominum O. iv, 1 solutus artibus militiae C. ii, 3 solutior secundis xxxiii, 3 solutionem posteroram portendere xxviii, 5
- Solum in nostrum translata natio C. xxxix, 43 in solo agri Singidonenſis E. xlv, 1 barbarico gurgite paludis submergi xxix, 3
- Solus Valerius processit adversam in-

- gentem Galliam provocatorem V. I. xxix, 1 soli Aureliano interregni species obvenit C. xxxv, 12 Carausio remissum insulae imperium xxxix, 39 solo habitu differre ceteris E. xlviii, 9 quatuor bonum genus hominum C. xxvi, 6 sola vincendi via xxxix, 34 solitudo ut futura fuerit V. I. xxxiii, 2 solitudinem petere lix, 1
- Sonani abstinentia E. i, 25 parvus xlvii, 5 somno datum responsum V. I. vii, 10 oppressas per custodias evadere xxvi, 2 a somno maktura temperans E. xlii, 18 somnia cum collega collato V. I. xxvi, 5 moneri E. xlviii, 2 obvenire V. I. xxvi, 4 praecipuum est E. xlv, 2 simulato O. xix, 4 somnulis admoneri xliii, 2
- Sonem clariorum facere xviii, 2
- Sordida origine ortus E. xviii, 2
- Sorices palatii xli, 10
- Soror Gracchorum Sempronius V. I. lxxiii, 4 sororis filia interfector E. xxv, 9 liberos habere pro suis xlviii, 18 viram noluit laudare V. I. lxii, 4 sororem obviam habere iv, 8 salutare xx, 1 suam alicui conjugere E. xli, 4 sorore Tarquini superbi genitas V. I. ix, 1 a sorore irrita xx, 1 sororum stupro illudere C. iii, 9 sorores stupro maculare E. iii, 4 sororium quod tigillum appellatur V. I. iv, 9
- Sorte Apollinis Delphici moneri O. xii, 3 sortiri Asiam V. I. lxxv, 7 cognomentum E. iii, 2, xviii, 1 genus materiam i, 2 Macedoniam V. I. li, 1 pestilentem Sardiniam lxx, 1 plurimas conjuges E. xlii, 20
- Spado exsectus C. v, 15 Sporus E. v, 7 spadonum amori deditus xli, 19 vehementer domitor xli, 10
- Spatium aevi C. xxv, 13 in spatium trium millium curru bijugo decurrere E. iii, 9
- Species flammae caput amplexa est V. I. vii, 1 interregni eventus E. xxxv, 10 obvenit soli Aureliano C. xxxv, 12 ad speciem acie producta xxv, 4 optium patrifamilias E. xv, 5 specie aegri gestari C. xxxviii, 8 annona curanda i, 2, ix, 13 audacia E. xlii, 7 depugnandi C. xvii, 4 captus urbis xxvi, 7 incognita ferarum oblectari E. i, 27 latrocinii xli, 21 Lysimachiae repetundae V. I. liv, 1 matrimonii suscipere E. xxxiii, 2 munerum incognita urbem Romanam adicere C. xxi, 1 nubentium virginum amictus v. s. E. v, 6 officii C. xl, 22 parenti
- ac patore amici immantia diu obtigere iii, 7 religionis E. xli, 2 sua regnum impetrare V. I. lxxvii, 1 vite victorum plura abolere C. ix, 5, E. ix, 6 species locustarum agris infestas xvi, 3 speciosam filiam locare V. I. lix, 2 speciosissima filia O. ii, 1 ad specimen legionum militarium E. xiv, 5
- Spectaculum quam finitorem V. I. lxii, 3 ad spectaculum scorti xlvii, 4 vulgi circumdaci E. viii, 3 in... deduci C. x, 3, E. x, 10 spectaculorum omni genere oblectari i, 28
- Speculari exponentes O. xx, 3 montem editum xvii, 1
- Speluncam (in) averse boves attrahere vi, 2 boves abstrahere caudis vii, 2 praeter... armentum agere vii, 3
- Sperni V. I. lxxv, 12 spreto ambitu ad communem vitam descendere C. xxxix, 48 gladio xvii, 5
- Spes vi, 2, xxxix, 9 potius x, 4, E. x, 10 spem manem videre C. xxxiii, 20 spe adolescentuli tenere casum familiae iii, 4 dominationis bellum movere xx, 9 majoris emolumentum E. i, 14 majoris praemii C. xxxi, 2 praemiorum seu lasciviae xxvii, 7 veniae xx, 18 sine spe veniae V. I. xxv, 1 sperare nuptias E. x, 7 presidium C. xlii, 15 redemptionem occultam V. I. lxxvi, 7 sperata temere O. xxiii, 4
- Spicula transvolabant inter patentes digitos extentae manus E. xi, 5 spiculis meditari xlvii, 4
- Splendidis ortus majoribus vii, 1 splendidissimo viro filiam hostis sui conjugere ix, 2 splendidissimis parentibus ortus xxxii, 1
- Spoletium xxxi, 2
- Spolia caelestium a se capi dicitare C. iii, 11 Cereri consecrare V. I. xviii, 1 opima Jovi Feretrio consecrare ii, 5, xxv, 2, xlv, 2 spoliis onustus iv, 8 spoliare Aetolos signis tabulisque pictis lii, 2 Corinthum signis tabulisque lx, 3 spoliatum neminem fortunae, fama, dignitate C. xxxix, 16
- Spondere O. xxii, 3, V. I. xxxv, 14 sponsi paludamento viso iv, 8 sponso virginem pulcherrimam restitui jubere xlix, 8
- Sponte sua decedere lxx, 1
- Sporus spado E. v, 7
- Spurius Postumius consul V. I. xxx, 1 Spurium Melium regnum affectantem occidi jubere xvii, 5

- Squalidioribus locis Moesia superioris ortus C. xli, 27
- Stabant acervi montium similes E. xlii, 14 stetit Mater Deum repente in alto V. I. xlvi, 1 templum Minervae involatum lxx, 3 stantem imperatorum terris excedere decet E. ix, 18 status eminens xlvi, 8 status Romani omnia uno quasi lapsu ruissent xvi, 2 statum Romanum quasi abrupto precipitare C. xxiv, 9 in statum pristinum reverti E. xlii, 16 statu Romano perduto atque prostrato xlii, 10 de statu fortunarum suarum sciscitari O. x, 1
- Stagnum quod est inter Misenon Avernumque x, 1 stagna ad duo aquae salsae pervenire xii, 4 in stagnis aquae marinae species est, ib. stagnaverat Tiberis magnis imbribus xx, 3
- Statilium (Mariam) transfugere ad hostes volentem, equo et armis donatis retinere V. I. xliii, 5
- Statuere aliquid asperum E. xlvi, 15 in formam E. xiv, 11 modum munificentiae atque ambitioni C. xl, 15 statua equestria Clæliae in foro posita V. I. xlii, 5 posita Coclii in Vulcanali xi, 2 Scaevola honoris gratia constituta est xii, 7 statua ex auro sacrare E. xxxiv, 4 statuæ ex auro atque argentæ sunt C. xl, 28 statusas Ephebo locare xiv, 6 ponere, tollere V. I. xliiv, 3
- Steriles genæ E. xlviii, 8
- Sternere viam lapidibus V. I. xxxiv, 6. lxxii, 8 sterni acie E. xi, 10 stratus humi C. xx, 26
- Sthenelum cum nominasset O. i, 8
- Stipatoribus nullis tegi C. xxxiii, 21 ab stipatoribus deseri E. xliiv, 4
- Stipendium (in) accipere provincias opera alicujus V. I. lxxxi, 4 stipendio privare i, 3 stipendia facere lxxii, 3 profusiora comprimere E. xxii, 1 stipendiarios salus anxie sollicitæque habita C. xxxix, 45 stipendiarios Pannonios adjicere E. i, 7
- Stirps Italica xiv, 1 stirpis auctor C. xxxiii, 11 stirpe Alexandri tumere xxix, 2 materna Propinquus xlii, 6
- Stolidus E. xxxii, 1 consiliis xl, 10 stolidum ingenium C. xlii, 7 stolidorum ingenia proinde agunt, uti monitores sunt iv, 1 stolidior ingenio xli, 27 stolidæ dominantium incumbere xl, 17
- Stomachi cruditate interire E. xliiv, 4
- Stramine (ex) apii mensæ O. xii, 4
- Stratoni cervicem præbere V. I. lxxxii, 6
- Strenuum quemque præmiis extollere C. xx, 20 strenue xxxiii, 1
- Studere juri reddendo V. I. lxxii, 4 studens Philosophiæ E. xvi, 7 studium sequi C. xliiv, 6 imperatoris boni E. ix, 16 omnia augendi C. iii, 11 tenes xlii, 23 studio alicujus imperium arripere E. xlii, 6 eloquentiæ mire retineri C. i, 5 gloriæ agere xxxiii, 23 impune peccandi, mos erat subditis xxxiv, 8 legendi promptus E. xlii, 7 neque minori pacis officia vincita C. xxxix, 44 ab studio tali detertere xvii, 5 studia xvi, 10. E. xlviii, 18 virtutum augebantur C. xxxix, 45 studiorum bonis magnis et naturæ abundare E. i, 33 causa Rhodum petere V. I. lxxviii, 3 gratia Athenas petere lxxxi, 2 studiis cunctis liberalium deditus C. xx, 22 liberalibus incumbens E. i, 20 præclaris instantissime deditus x, 2 toga accommodatior C. xiv, 1 studia Atheniensium haurire E. xiv, 2 literarum nutrire xli, 14 studiis discrepantibus xliii, 4 philosophandi præstare C. xvi, 1 studiosus carminum maxime Tragicorum E. xvi, 6 literarum xliiv, 3 optimi cujusque ac bellicosi xliii, 8 studiosissimus alicujus lxxxi, 24 studiose aliquem audire V. I. lxxxii, 2 studiosius C. xx, 12
- Stultitiæ comiter arguere ix, 3 stultitiam fingere V. I. x, 1 herilem eo percellere C. iv, 10 ad stultitiam prope simplicissimas E. xli, 25
- Stupri cupiditas xxiii, 3 stupro sororum illudere C. iii, 9 stuprum inferre V. I. viii, 5 propter stuprum Lucretiæ x, 4 stupro matrem contaminare E. v, 5 sorores maculare iii, 4 stupra puberibus injicere C. xiv, 6 stupris omnia fœdare iv, 10. E. iv, 8 stuprari x, 4. xxxiii, 1 stuprata vi uxor regis Ortiagontis V. I. iv, 2
- Suadere improbe C. xxxiii, 15 inter Divos referri xx, 30 suasore quo incertum xli, 22
- Sub annuli gemma venenum habere V. I. xlii, 6 idem tempus C. xxxiii, 1 imperante E. xxiv, 2 Lavinio castra collocare O. xiv, 2
- Subducere alios xix, 7 subditis mos erat, studio impune peccandi C. xxxiv, 8
- Subdere aciem in collem V. I. iv, 11
- Subigere brevi feras nationes C. xlii, 16 Britanniam V. I. lxxviii, 4 externos

- C. xxiv, 9 Gallos E. xxiv, 2 in ditionem C. xxxix, 35 orbem terrarum V. I. xxxv, 4 piratas lxxvii, 4 Sardiniam xlvii, 1 subigi flagitiis C. xxiv, 11. subacto Persarum rege xx, 14 subacti Claudio patres xxxlii, 27
- Subjicere matronas nobiles publicæ libidini E. iii, 7 subjici aliis C. xlii, 18 molestiis, periculis, famæ inimicorum pariter ac amicorum E. xii, 3 quolibet scelere C. v, 8 imperiis libertorum et conjugis E. iv, 3 insidiis C. xxvi, 4
- Subire periculum O. xii, 2 pondus regium E. x, 7 servitutum O. xv, 3 in subitæ tempestatis confusione xiv, 2 subito consilio agere V. I. lxi, 5 subiti hostes O. xlii, 1 subitis turbinibus ære infuscato xiv, 2 subito prodire C. xiv, 14
- Sublevandis in civitatibus largitionem habere E. xlii, 3
- Sublicio in ponte V. I. lxxv, 5 pro ponte stare xi, 1
- Sublimius habere E. xxxv, 7 sublimatus prætoris ornamentis iv, 9
- Submergi gurgite paludis xxix, 3
- Subministrare omnia clam O. xxi, 2
- Submittere fasces in concione populi V. I. xv, 4
- Submovere aliquem lapidatione per populum facta lxxlii, 1 submoti Barbari C. xxxiv, 5 posterii Pinarii O. viii, 2
- Subornare clientem V. I. xxi, 2 quemdam libertini ordinis lxxlii, 3
- Sarripere boves O. vi, 2
- Subrogare aliquem in locum alicujus V. I. xv, 2 in loco alicujus E. xxxlii, 1
- Subsidia factionibus aptiora penitus sublata C. xi, 25
- Substantiam omnem paternorum bonorum in altera parte ponere O. xix, 2
- Substratum apium comedere xii, 1. 4
- Subtrahi invidiæ V. I. lxxv, 9
- Subveheretur (cum) anguis adverso Tiberi xxii, 3
- Subvenire Armeniæ lxxiv, 6 imperio correpto C. v, 14 pecunia propria E. x, 14 periclitanti V. I. xliii, 3
- Subulcus Faustulus O. xx, 3
- Subvolare alte V. I. vi, 3
- Succedere alicui E. xxxiv, 5. xxvi, 2. xlviii, 3 succedentes sibimet reges O. pr. succedentibus his C. xi, 1 successore non veniente V. I. lxxv, 1 successores liberi C. ix, 4 successu prospeto omnium rerum xxviii, 9 vehementior xxxv, 1
- Sucronensis (Varius) V. I. lxxii, 11
- Sudibus armari O. xliii, 2
- Sudore corripri E. xii, 10
- Suessam Pometiam Volscis eripere V. I. viii, 2
- Suevorum regem Maraboduum callide circumvenire E. ii, 8 Suevos delere i, 7
- Sufferre severitatem V. I. xviii, 5
- Sufficere filium Cesarem C. xvi, 9 minime actui publicorum E. xv, 5 utriusque C. xvii, 5 suffecti virtute magis magisque patefacera xii, 4 suffectæ sunt vires Illyrico xlii, 6 sufficienter instructus literis Latinis E. xx, 7
- Suffringendis cruribus supplicium removere C. xli, 3 suffragiis legionum potentiam capere xxv, 1 de suffragiis libertinorum legem ferre V. I. lxxii, 5
- Suggestere quadam de republica utilitate lxxvi, 2 suggerente conjuge E. xli, 11 ira xii, 10
- Sulla (Cornelius) in fortuna Felix dictus V. I. lxxv, 1 Mithridatem prælio vicit lxxvi, 5 Sullæ acta rescindere lxxvii, 3 filius Faustus lxxviii, 9 partes sequi lxxvii, 1 Sullæ consuli classem Mithridatis et Ptolemæum conciliare lxxiv, 2 provinciam eripere lxxvii, 4 contra Sullam bellum parare lxxviii, 3. lxxix, 3 a Sulla obsideri lxx, 4 adversum Sullanam libertatem suam ostendere lxxxi, 2
- Sulpicius dictator lxxviii, 3 Sulpiciorum e gente clarissima C. vi, 1 Sulpicia Rogata V. I. lxxvii, 3. lxxv, 8
- Sun: sunt laborantibus memoriæ secundarum initia earumque auctores C. xx, 31 erat Getæ nomen ab avo paterno xx, 32 fui cuncta, inquit Septimius Severus, conducit nihil xx, 29 fuit Alexandri ne festimam republicam laboretur xxiv, 8 ut fuerit futura tanta solitudo V. I. xxxlii, 2 esse alicui amori ac magisterio C. xx, 34 integramento O. xlii, 2 ludibrio C. xiv, 11. xxxlii, 10 bonitatis tantæ E. xv, 2 civilis animi et lepidi i, 22 corporis vasti xlii, 6 dolori C. xiv, 14 e consilio xvii, 9 exitio, metui, deaderio, insolentiæ, ostentationi xxxv, 12 execrationi auctoribus xx, 3 jactantis ingenii et levissimi E. i, 11 invidiæ C. iii, 16 invitamento ad imitandum xli, 21 luxuriæ voluptatibusque xx, 8 magno terrori hostibus V. I.

- xxix, 8 mentis C. xi, 11 eorum hujusmodi E. xi, 10 odio xv, 6 parca scientia xiii, 8 provinciæ luctui C. 2, 6 satius E. xii, 3 virtutis raræ xviii, 16 virtuti impedimento C. v, 3 fore ei pecuniam abunde E. iv, 9 mollissimum quemque beatum asserere C. xxviii, 8 vitia potiora xxviii, 5 qualis futurus esset E. xvii, 2 futuri memor O. iii, 7 notio superflua C. xxviii, 5 futura mortalibus præcinere O. x, 1
- Sumere bellum adversus, contra aliquem V. I. ii, 3. 5. lxxi, 1 calcamenta et regionum vestitum E. ix, 15 immortales Deos disceptatores controversis O. xxiii, 1 imperium E. xxxix, 1 obaidem domi suæ V. I. lxxi, 7 supplicium de confessis C. x, 3 tantum equum et hospitem V. I. xix, 1 venenum lxxvi, 7 sumta, cui duces præerant, manu C. xxxvii, 3 sumtis insignibus V. I. xvii, 7 sumendæ potentia auctoribus proditis E. xii, 7 sumtu publico alii xii, 4 sumtus publice dati V. I. xi, 2 ob sumtus exitiosos E. xiii, 13 sumtibus magnis redimi xii, 8 de sumtibus legem ferre V. I. lxxii, 5 sumtuosum convivium E. xlvi, 18
- Suo (e) restituere xlvi, 17 in suos ferarum more grassari xi, 10 a suis extingui xxxiv, 2 interire xxxiii, 2 obtinuari xxxv, 3
- Superbes V. I. lxxvi, 1 ob res gestas lviii, 8 Tarquinias cognoomen moribus meruit vii, 17. viii, 1 Tarquinii Superbi sorore genitus ix, 1. x, 1 superba facta E. xlvi, 12 plus quam superbe patribus uti C. xi, 2 superbis tante esse O. xviii, 2 superbiam dare nobilitati C. xxxix, 7 adversum superbiam nobilitatis V. I. xviii, 6 superbia immodici humillimi quique C. xxxix, 6
- Superesse xxxiii, §2. xxxv, 1 mensæ prandique E. xxiv, 5
- Superflua notio futuri C. xxxviii, 5
- Supergredi communeta habitum xxxix, 6
- Superposita imago E. xiii, 11
- Superstitiosus cultus nimiam xliii, 7
- Servacaneum videtur xlii, 7
- Supervenisset (cum) pater V. I. xxi, 3
- supervenientibus Gothicis E. xlvi, 2
- Supervivere xii, 5
- Supplicare Diis V. I. xlix, 16 supplicem non tæsi xxxi, 2 supplicii hoc exi-
- gere xii, 2 supplicium sumere de confessis C. x, 3 suspectare E. xi, 11 vetus veterrimumque patibulorum et cruribus suffringendis removere C. xli, 4 supplicio novo plecti xix, 3 vario interficere xlii, 9 supplicis modum fieri xxxix, 16 supplicia bonorum agere xi, 1. E. xi, 6 scelerosæ cupidinis perolvere xlvi, 4 supplicis flagitiosi cujusque virtutum studia agebantur C. xxxix, 45
- Suppositum aliquem ferre E. xi, 13 suppositum tigillum vis V. I. iv, 9
- Suppressisse senatum Gallicos thesauros arguere xxiv, 5
- Supra ævum C. xxiv, 2 ordines dentium medio capite præcisio E. xxviii, 2 quam cuicumque credibile est xiv, 3 vota cedere C. xxxiii, 3 superare Hirpimos V. I. lxxv, 5 Latinos xxviii, 4 magna felicitate lxxv, 6 Medos lxxv, 7 modestia atque integritate C. xlii, 4 Oretanos V. I. lii, 1 pacis navibus magnam hostium classem xxxix, 2 pedes sexaginta E. xii, 13 P. Scipionem, Sempronium Longum, Flaminium, Pællum et Varronem V. I. xlii, 4 superari O. vii, 1. V. I. liv, 3. E. xxxii, 5 ad superum mare usque V. I. xxxiii, 1 superiorem ipso Jove se esse prædicare O. xviii, 2 in anteriorem locuta evadere V. I. xxvi, 1 superioris Messia equalidioribus locis ortas C. xli, 27 Pannonia parte concessa E. xxxiii, 1 superiorem Germaniam curare xi, 9 superiores corpore animæque C. xii, 2 superioribus extinctis xxxi, 3 supremo tempore V. I. lxi, 6 in supremis a parente moneri E. xvii, 2 summus rector O. viii, 8 summa potentia duo seu plures xlii, 1 voluptatis credere E. xlvi, 4 summam per ignorantiam V. I. viii, 6 potestatem arripere C. xxxi, 1 potestatem eum habiturum V. I. x, 3 summa crudelitate rempublicam vastare lxi, 1 in summo consistere C. xxiv, 3 summorum scriptorum miranda ingenia E. xli, 2 summis angeribus æteri xvi, 3 summis ima toto orbe miscebantur C. xxxii, 4 potiri xvi, 1 summam gloriam demere xi, 13 imperii habere V. I. vii, 10 regni tenere O. xxiii, 1 rerum mandisci E. x, 5 totius patrimonii in altera parte ponere O. xix, 2 summam rerum adipisci E. i, 29
- Surae familiari opus sacravit Ulpianus

- Trojanus, quae Surano sunt C. xlii, 8.
E. xlii, 6
- Sus alba O. xvii, 1 suis illius quot fetus essent xii, 5 utero maris feminarum genitalia apparuere C. xxviii, 4 suem triginta porculos peperisse O. xii, 6 sine immolata sacrificium peragere xii, 2
- Suscipere bellum C. viii, 1 curam patriae E. x, 3 imperium xii, 2. xviii, 1. xxxvi, 1 jura imperii iv, 12 matrimonii specie xxxiii, 1 suscipi ex concubina xli, 4 suscepta agrariorum causa V. I. lviii, 10 susceptum est recens bellum C. xxxix, 37 suscepta sunt publice vota pro M. Livio Draso V. I. lxvi, 12
- Suspensio certamine O. xlii, 2
- Suscipere Dei magni modo C. xxxix, 29 suspectas quisque E. x, 4 suspecta falso Claudia incestu V. I. xlvi, 2 suspectam aestimare societatem evi longe imparis C. xiv, 8 suspectum etiam xxxvii, 3 suspectos dominationis perstringere V. I. lxxxi, 4 suspectis suis Demitianus C. xi, 7 suspectioribus atque opportunis locis castra extracta xlii, 4 suspectare necem dedecoresam E. xxxix, 7 supplicium xi, 11 cum suspectarentur externi motus C. xlii, 8 suspicionem injicere mandati exitu xxxiii, 20 in suspicionem venire V. I. xv, 2 ob rei frumentariae E. xv, 9 stuprate Bereniciae x, 4 suspitione regni affectati in carcerem conjici V. I. xxiv, 5
- Sustineri aciem hostium xi, 1 invidiam defectionis lxxv, 2 vim tanti oneris E. xii, 3
- Sylvam (in) profugere O. xvi, 1 a sylvis Silvanus iv, 7
- Syphacis castra percurrere V. I. xlix, 12 cum Syphace amicitiam conjungere xlix, 10
- Syracusas expugnare xlv, 5 praesidium apud Syracusas xxxvii, 5 Syracusanus rex Hiero xxxvii, 3
- Syria cui Palaestina nomen in provinciam comata C. ix, 10. E. ix, 15 Syria ad regem confugere V. I. xlii, 16 castra C. xlii, 10 legatus Septimius Severus xix, 3 ortus xxiv, 1 rex V. I. liv, 1 regem vincere liii, 1 Syriam circumgredi C. xxi, 5 obtinere V. I. lxxvii, 8. lxxix, 2 in Syriam mitti lxxxv, 4 redire lxxlii, 1 per... nova tentare C. xxix, 9 Syriam, 1 Syriace cohortes viii, 3
- Syriacis mercibus coemptis V. I. lxxxiii, 3
- T.
- Tabae interire C. xiv, 12 tabescere E. xlii, 21 tabescentium membrorum odor C. xxxix, 1
- Tabernae ad tres E. xl, 3 in tabernaculum referri xliii, 4 tabernaculo educere C. xxxiii, 21 in tabernaculo Ogulnii conspiravit se anguis V. I. xxii, 2
- Tabula (in) pictum rerum gestarum ordinem publice ponere lvi, 2 tabularum amore maxime flagrare lxxiv, 7 tabulas pictas corae C. xiv, 5 procriptionis proponere V. I. lxxxv, 9 tabulis duodecim leges ex libris Solonis translatae exponere xxi, 1 igni consumtis C. xxxv, 7 pictis epoliare V. I. lii, 2. lx, 3
- Tacere de injuria lv, 2 taceant, quibus Italia movera lviii, 8 ob taciturnitatem Maecenas praecipuus E. i, 18
- Tacfarinate duce Getulorum latrocinia passim proruperant C. ii, 3
- Tacitum imperatorem evocare xxxvi, 1. E. xxxvi, 1 Tacito confestim a ducesseima regni luce Tyanae mortuo C. xxxvi, 2 regnante xxxvii, 6
- Tactu fulminis conflagrare xxxviii, 3
- Tadio longi navigii classes insendere O. x, 4
- Taiphalis possidentibus Thraciam Daciamque tanquam gentiles terras E. xlvii, 3
- Talaves caracalles facere xxi, 2
- Talem se praebere reipublice xlii, 2 quid mihi cum tali victoria V. I. xxxv, 5 talibus militibus brevi orbem terrarum subigere potuissem xxxv, 4
- Talum intorquere lxxv, 5 in tales indumenta demissa largiti C. xxi, 1
- Tanaquil despiciens ad populum ex altiori loco ait V. I. xii, 4 intellexit summam dignitatem portendi vi, 4. vii, 2
- Tantum agenda urbe C. v, 2 aes E. xlvi, 8 rerum maxime modos xlii, 4 tanta dignitas, gratia xlvi, 8 vis C. ix, 7 ob tantam justitiam Falisciae dederunt V. I. xxxiii, 2 tantum seris populi liberalitate congestum est xxxii, 4 agri, haminum capere xxxiii, 2. 3 auctoritate posse lxxii, 9 captivorum adducere lvii, 2 imbrum

- repente celo effusus O. xiv, 2 posse
severitate atque incorruptis moribus
C. xxxv, 11 sapientiae, lenitudinis,
innocentiae ac literarum xvi, 9 tri-
buere pudori E. xlviii, 10 in tantum
depravatus xvii, 4 petulantiae pro-
rumpere C. xvi, 2
- Tardius portae patuerunt V. I. lxx, 3
venenum bibere lxxvi, 8 ob tardi-
tatem ingenii et linguae rus relegari
xlvi, 1 tarditate ingenii non asse-
qui E. xlii, 18 a tarditate Remus
dictus O. xxi, 2
- Tarentum colonos mittendos censere
V. I. lxx, 3 pelli a Romanis xxxv, 12
recipere xliii, 6 refugere xxxv, 8
removere E. xii, 7 Tarentinorum
auxilio bellum Romanis inferre V. I.
xxxv, 3
- Tarpeiam virginem nanciari ii, 6 Tar-
peium montem tenere ii, 7 Tarpeio
de saxo precipitare xxiv, 7. lxxvi, 8
- Tarquinius Collatinus ix, 1 dignitatem
atque etiam Anci regis familiarita-
tem consecutus est vi, 5 ejectus xvi,
1 Lucius Priscus vi, 1. C. xi, 12
Sextus nocte Collatium rediit ad cor-
rumpendam Lucretiam V. I. ix, 3
Superbus cognomen moribus meruit
viii, 1 regnum paternum repetere
cepit vij, 17 Tarquinius cum filio
Arunte singulari certamine congregi
x, 6 filios pari animo videre vij, 15
jussu gradibus dejici vij, 18 Prisci
in domo educari vij, 1 Superbi sorore
genitus x, 1 Tarquinius Priscum pe-
tere vij, 4 Tarquinio ejecto C. iii, 13
uti quondam in Prisco iv, 15 a Tar-
quinio gener assumi V. I. vij, 4
Tarquinius in urbem restituere ten-
tare xi, 1 ad Tarquinius in urbem
recipiendum conjurare x, 5 Tarqui-
nius urbe proficisci vi, 2
- Tarraconensium oppido pene vastato C.
xxxiii, 3
- Tarsum (apud) interfici xxxvii, 1 mori
E. xxxvi, 1 perire C. xli, 1. E. xl, 8
- Tatius (T.) optionem muneris dedit
V. I. ii, 6 adversus Tatium Romulus
processit ii, 7 a Tito Tatius Tatienses
appellare ii, 11
- Tauri montis in radicibus interire E.
xlii, 17 ultra Taurum montem relegari
V. I. liv, 5
- Taurinus Augustus est effectus E.
xxiv, 2
- Tauros jungere O. iii, 2
- Taxare aliquem verbi fatigatione E.
xxxviii, 7
- Tegere calide ingenium xiv, 6 modica
flagitia C. viii, 7. E. viii, 6 veste
cultrum V. I. ix, 4 tegi lorica C. vi,
3. E. vi, 4 pelle fersa C. v, 7. E. v, 5
stipatoribus nullis C. xxxiii, 21 tec-
torio novi operis gravari E. xlv, 4
tegulae ictu prosterni V. I. xxxv, 10
tegulis desuper interfici lxxiii, 11
- Telesino (Pontio) se jugulandum pra-
bere lxxviii, 4 Telesinum vinoere
lxxv, 8 a Pontio Telesino in insidias
deduci xxx, 1
- Telo trajici C. xxxiii, 21 telis clypeos
quater O. xviii, 2
- Temere invadere C. xxxvii, 6 sperata
felicissime proventura sunt O. xxiii,
4 temeritatem non congruere impera-
tori bone E. i, 12
- Temperans multum a cibo vinoque et
sonno E. xlii, 18 quasi temperamento
quodam virtutes miscere E. xiii, 4
temperies coeli xii, 24
- Templum constitutum V. I. xix, 5. xxii,
3 eo loco Aeneas consecratum O. xiv,
4 Minervae V. I. lxx, 3 templum
aedificare xvi, 3 a templo Luns
desilire lxxv, 5 templa cruore, cada-
veribus opplentur C. xlii, 7 decreta
sunt E. xv, 8. xvi, 14 templa alicui
decernere C. xvi, 15 sacrare, conse-
crare i, 5. E. i, 30
- Tempus opportunum O. xxii, 2 tem-
poris parvi interjectu languescere E.
xlvi, 15 tempus reliquum vitae exi-
gere V. I. viii, 6 in tempus sobrium
ac matutinum differri E. xl, 19 sub
... idem C. xxxiii, 1 tempore ad
dimicandum electo O. xiv, 2 illo C.
xx, 33. xxviii, 3 supremo V. I. lxi,
6 in tempore C. xxxiii, 3. 13 tempo-
rum gloria xvi, 10 vitio xx, 13 in
haec tempora vitam praestiti xx, 5
temporibus prudenter uti E. xlv, 6
- Trojanis tubae usum ignorantum as-
serere O. ix, 8 tempestatis subite in
confusione xiv, 2 tempestate varia
conjurare C. v, 13 tempestatibus
repelli V. I. xlii, 6
- Temulentus liv, 5. E. xli, 21
- Tendere in agrum Laurentem O. xiii,
5
- Tenebras (per) incertum C. xxxiii, 21
- Tenere domum alicujus V. I. lxxxiv, 3
imperium E. xxxiv, 5 mariti animum
xl, 13 montem Tarpeium V. I. ii, 7
summam regni O. xxiii, 1 teneri C.
ii, 4 obses E. xli, 2 perpetua virginita-
te V. I. i, 1 tenetur oppidum cepit
circumfusis O. xv, 2 tener quamquam

- adhuc E. xxviii, 3 tenore pari peremti sunt xxvi, 1
- Tentare** Capuam occupare V. I. xxix, 3 dominatum C. xxvii, 3 exsectum spadonem in mulierem formare v, 15. E. v, 7 insigne regni capiti nequere C. iii, 12 pecuniam Proserpinæ avere V. I. xxxv, 9 regnum retinere xv, 5 Tarquinius in urbem restituere xi, 1 varia melioraque C. xx, 28 tentari direptionibus Germanorum xxiv, 2 frustra facinus potiundi spe x, 4 rursus occiperat xlii, 13 tentandum nunquam imperium iudicare E. xxxix, 6 tentata fuga per cuniculum V. I. lxxviii, 4
- Tenuique** inducto patre ortus C. xx, 5 tenue conductum E. i, 14 tenuissimi casusque exequias anxie studioseque curare C. xxx, 2
- Terentio** a quodam arcula cum libris exarata V. I. iii, 3
- Terere** omne jus fasque parricidio C. xv, 13
- Tergo** (a) interrumpitur pons V. I. xi, 1 manibus vincitis E. viii, 3 terga præbere V. I. xlv, 3 post terga manibus legatis O. xxii, 2
- Terræ** excolende gratia v, 4 motu consterni C. xvi, 12 gravi affici xliii, 10. E. xliii, 12 motu prolabi O. xviii, 4 orbem auctoritate sola regere E. xv, 3 terram matrem Deosque inferos precari C. xxxiii, 31 osculari V. I. x, 3 terra editos credere O. i, 2 terræ genitales E. xlvii, 3 terrarum macies C. xx, 16 orbis fœdatur multiplici clade iii, 9 orbem deslere E. x, 16 reficere C. ix, 1. E. ix, 5 subigere V. I. xxxv, 4 per orbem census adhuc incognitus erat vii, 8 per omnes terras, qua jus Romanum est, renovatæ urbes cultu egregio C. ix, 8 terris diluvio cooperitis O. iv, 2 excedere E. ix, 18 in terris extremis bellum gerere C. xix, 3
- Terrere** hostes V. I. xxvi, 1 terreri accessu malevolorum E. xii, 5 periculo V. I. xxxvii, 5 territus re illa xii, 5 territum percussorem auctoritate vultus, revocare lxxvi, 8 territi sunt hostes iv, 12 territis omnibus xxix, 1 terrori magno hostibus esse xxxix, 3 cum terrore sui magno penetrare Judæos lxxvii, 6
- Testis** quasi vitæ mortalium C. xx, 29 ad testimonium produci V. I. lxxiii, 4 testari sæpe C. v, 2 veribus O. i, 1 testamento viri hæredem regni institutum simulare C. xlii, 12
- Tetra** veste senatus amictus E. xxi, 13 tetrum funus diu occultatum C. iv, 15 tetrus variisque seditionibus lacerari iii, 18 longe tetrior Domitianus E. xi, 10
- Tetricus** Aureliani præsidium imploraverat C. xxxv, 4 Tetrici legiones cassæ xxxv, 3 Tetrico Casarea insignia impartuntur xxxlii, 14 Tetricum, correctorem Lucaniæ provexit Aurelianus E. xxxv, 7 imperatorem fasere C. xxxlii, 14
- Teutonas** in Italia vincere V. I. lxxvii, 2 Teutonico bello lxxx, 3
- Texta** abs se ornata et fide paribus componere C. xx, 22
- Thermo** contubernalis V. I. lxxviii, 1
- Thermopylarum** jugis occupatis xlvii, 3 Thermopylas occupare liv, 2
- Theatro** (in) ludis forte literas accipere lxii, 3 per theatra et castris invidiosa jactare E. x, 4 theatris curribusque pervium mare efficere contendere C. iv, 3
- Theodorus** cognatione principii deceptus E. xlviii, 4 Theodorum Constantio tradere xxxix, 2. xl, 12
- Theodosius** imperator effectus xlviii, 1 Theodosio ab Hispania accito xlvii, 3 cum Theodosio imperare xlvii, 1
- Thermantia** matre genitus Theodosius E. xlviii, 1
- Thesaurus** Gallicos suppressere V. I. xxiv, 5
- Thessalonicam** mitti E. xli, 7
- Thoanta** cum nominasset O. i, 8
- Thoracis** pondere voratum limo corpus vix repertum E. xl, 7
- Thracia** quos forte ca tempestate retinebat C. xxvii, 3 Thraciæ ad munimentum relinquere xl, 8 plerisque direptis xxix, 2 Thraciam appellari O. ix, 4 Gothi libere progressi C. xxxlii, 3 possidere E. xlvii, 3 in Thracia possidere V. I. liv, 1 Thrax Julius Maximinus E. xxv, 1
- Thraconites** Arabs C. xxviii, 1
- Thydris** apud oppidum princeps fit xvi, 1
- Tiberis** inundavit diluvie facie xxxii, 3. E. xliii, 12 Tiberis in ostia deducere V. I. v, 3 Tiberim trajicere xliii, 1 ad Tiberim descendere vii, 18 in . . . abjicere parvulos i, 2 corpora præcipitare lxxviii, 2 decidere xi, 1 dejici C. viii, 6 mitti V. I. lxxiv, 8 pueros alveo impositos abjicere O. xx, 3 trans . . . Mutio præta data V. I. xlii, 6

- usque ad... *Sadnai* E. xxiii, 6
Fihri adveho *Sabvhi* V. I. xxii, 8.
 xlvj, 1 in transgressu intercipi C. xl,
 23 *Tiberinus* appellari E. xxiii, 7
Tiberius (Claudius) Nere in Augusti
 liberos reductus C. ii, 1. xxxix, 25.
 xlii, 18. E. i, 26. ii, 1. iv, 1. *Sam-*
pronius *Gracchus* V. I. lvii, 3. lxiiv,
 1 *Siberus*, *Silvii* filius O. xviii, 1
Tiberio *Graccho* auctore, in leges
 hostium fedus percutere V. I. lix, 5
Tibicine præcincta, a cæna publice
 redire xxxviii, 3 *tibicinibus* jus epu-
 landi decantandique in publico ad-
 mittere xxxiv, 1
Tibur colonia deducta est O. xvii, 6
Tibur secedere C. xiv, 4
Tichni pomi E. xxiv, 2 retinere præsi-
 dianam manus C. xxxiii, 26 apud
Ticinium patrem singulari virtute
 servare V. I. xlix, 4 plures fundere
 E. xlii, 5 saperare V. I. xlii, 4 *Tici-*
nensibus campis victor E. xxxv, 2
Tigillum (sub) mitti V. I. iv, 9
Tigranem ad deditionem compellere
 lxxvii, 5 *Tigrane* rege Armeniæ
 subveniente lxxiv, 6 in *Tigrane*
Cnæum Pompeium restituisse C. xlii,
 21
Timere neminem E. xviii, 6 *timidus*
 immodice xlii, 7 valde xvi, 3 ob ti-
 morem se *Euphrate* fluvio abjicere
 xxiv, 2
Tinæ soricesque palatii spadonea et
 aulicos appellare xli, 10
Tiphatham (apud) domas data V. I.
 xxxiii, 10
Tigrum exercitus C. xxvii, 2 e tironi-
 bus confestim exercitu contracto
 xxxix, 34
Titales ob multos adibus inscriptos E.
 xli, 18
Titus C. x, 1 *Mammius* *Torquatus* V. I.
 xxviii, 1 *Tatius* ii, 6 *Vespasianus* E.
 x, 1 *Titus* *Germanus*, *Domitianus* xi, 1
Titum *Claudium* occultantem se ve-
 perire deformi latebra C. iii, 16 suc-
 cessorem fore fidere ix, 4 *Tito* anni-
 tente ix, 10
Togæ studiis accommodatior xiv, 1
Tolerare tributum et militiam V. I.
 xviii, 2 tolerantiore bello C. xi, 8. E.
 xi, 2 tolerabilis visus v, 2 tolerabili
 exitu non esse C. xxxvi, 2 tolerabilis
 modestia xxxix, 33 tolerabilia cetera
 sunt xxviii, 9
Tollere alicui signa V. I. lxxix, 4 ple-
 bem feris emissis, senatum morte,
 urbem incendio C. v, 14 sustulit
 aquila advehenti pilaem V. I. vi, 3
 censor status xlv, 3 ne tollerentur
 monumenta *Bocchi* lxxv, 6 sublatus
 mordicus lapidem, quinam eorum
 quam longissime pefereat O. xxii, 2
 sublato sere alicui V. I. xxix, 3
Tolummum (*Lartem*) iustificere xxv, 1
Tonare lxxiii, 7 tonante celo O. xviii, 2
 tonitru subsecute xxiii, 3 tonitruibus
 consecutis xiv, 2 dijestia xx, 1
Toro e geniali cani duo angues repais-
 cent V. I. lvii, 5
Torquem detractam cervici induere
 xxviii, 8 *Titus* *Mammius* *Torquatus*
 xxviii, 1
Torrere rapas in foco xxviii, 7
Toto orbe ebocconissimos perquire C.
 xxiii, 1 *summis* miscebantur ima
 xxxiii, 4 totam *Siciliam* pervagari
 V. I. xxxix, 2 tota urbe circumvehi
 E. xviii, 2 in totum removersi O. vi, 6
Trachala præstantissimas E. xli, 16
Tractatus appellari xxiii, 7
Tradere O. iv, 6. xxiii, 6. V. I. lxi, 2
Constantio *Theodoram* E. xxxix, 2
 marito adulteram interficiendam V. I.
 lv, 2 vincium *Iudi* *literarii* magistrum
 xxiii, 1 traditur a *Grammaticis* E.
 xviii, 4 *tradi* O. i, 2. ix, 3. 6
Traducere ægrissime in sententiam C.
 xxxix, 48 illecebris præmiorum xl, 7
 traduci in diversum moribus præsi-
 dentium xlii, 7 traducta mente alio
 E. xviii, 15
Tragicorum carminum maxime studio-
 sus xvi, 6
Trabere ad se nature hominum curiosæ
 oculos auresque xlviii, 18 reipub-
 licæ potentiam i, 31 cuncta C. vi, 1
 parvulum filium manu O. ix, 1 trahi
 per scalas *Gemonias* E. viii, 4 urbis
 vias xxiii, 6 tracto dicto in volunta-
 tem V. I. xxv, 3 tractare inter se
 O. xxiii, 1 militem severissime E.
 vi, 3 perfidiese V. I. lxxxv, 2 tractan-
 dis artibus *Ibidinum* ferendam
 perquirere E. xxiii, 1
Trajanus a *Trajo* patris generis auctore
 sic appellatus E. xlii, 1 pluri-
 mum est epitulatus xlii, 13 que
 quæsierat *maisa* C. xxxii, 3 quibus
 aspersas est detestari E. xviii, 10
 sæpius testatus fuit C. v, 2. E. v, 3
Ulpus ex urbe *Tadertina*, ab avo
 dictus xlii, 1 *Italica* urbe *Hispaniæ*
Ortus C. xlii, 1 *Traiani* conjugis
Plotinæ favore imperium assequi
 xlii, 12 foro *humari* E. xlii, 11 *gio-*
riam augere xlii, 21 in foro sectione

- facta E. xvi, 9 patris de nomine appellari xlii, 1 principis consobrius xiv, 1 Trajano moribus et corpore similis xlviii, 8 Trajanum Ulpium arrogatam accipere et dare C. xliii, 1 herbam parietariam appellare E. xli, 13 in liberi locum inque partem imperii cooptare xii, 9 Trajano quid divinius xi, 14 a Trajano principe originem trahere xlviii, 1
- Trajicere classem in Africam V. I. xl, 1. xlix, 12. lxvii, 5 fretum navi piscatoria xxxvii, 3 in Italiam ingentibus copiis xlii, 3. xlviii, 1 in Siciliam xxxv, 8 Tiberim xlii, 1 trajici telo C. xxxiii, 21
- Trajo (a) Trajanus dictus E. xliii, 1
- Tranquillus C. xxi, 2 rebus tranquillis xiv, 4 tranquillissimus E. xvi, 7
- Trans Alpes C. xxxix, 30. E. xxxv, 7 Danubium C. xxix, 4 Istrum xxxiii, 3 Tiberim V. I. xii, 6. xvii, 1. C. xxviii, 1
- Transalpinis præficere xlii, 16
- Transducere legionem in Siciliam V. I. xxxvii, 4
- Transferre ab Æquiculis v, 4 aliquem ad se ingenti auro E. xlvii, 6 Sicambros in Galliam i, 7 simulacrum Deorum Penatium O. xvii, 2 transferri ad aliquem V. I. lxxv, 8 Constantinopolim E. xlviii, 20 in aliquem E. xlviii, 9 in Juliam familiam V. I. lxxix, 1 ne transferretur imperium ad optimos nobilium C. xxxiii, 31 translata omnis natio Carporum xxxix, 43 translatus Hercules signum in Capitolio dedicare V. I. xliii, 6 translato Romam Dei simulacro C. xxiii, 1 translata ex libris Solonis leges, duodecim tabulis exponere V. I. xxi, 1
- Transfigere semet gladio E. vii, 2
- Transfosso latere xlii, 6
- Transfugere ad hostes volentem retinere V. I. xliii, 5 transfugiendi veniam petere xii, 1 a transfuga in insidias deduci E. xliii, 2 transfugas simulatos mittere V. I. xxx, 2 transfugio simulato viii, 2
- Transgredi in Italiam C. ix, 11 Oceanum V. I. lxxviii, 4 transgressu a Magnentio ad Constantium C. xlii, 14 prono montes sunt cavati ix, 8. E. ix, 10 in transgressu Tiberi intercipi C. xl, 23
- Transigere aliquem ictu C. xxxix, 13 semet ictu gladii v, 16. E. v, 7
- Transilire vallum O. xliii, 7. V. I. i, 4
- Transire in Capitolium xxii, 3 Romam Albanos jubere iv, 3 transcantibus boves admigisse O. vii, 3
- Transmigrare in loca fertilia atque uberiorem agrum xii, 6
- Transmittere in Britannos C. xxix, 9 in Galliam E. xlvii, 7
- Transnare ad suos V. I. xi, 1
- Transversam per insulam muro ducto C. xx, 18 transversa nulla libidine pollui E. xlii, 19
- Transvolare inter patentes digitos extentæ manus xi, 5
- Trasimenum (apud) perire V. I. li, 1 superare xlii, 4
- Trebiam (apud) Sempronium Longum superare xlii, 4
- Trecenti sex profecti xiv, 1 trecentos similes conjurasse xii, 4 trecentis sociis acceptis xxxix, 3 cum trecentis pugnare xxxix, 3 trecentis navibus proficisci xli, 1
- Tredecim totum orbem tenere C. xli, 16
- Trementibus regibus E. xv, 3
- Trepida re C. xxxiii, 21 trepidare perinde E. xii, 2 trepidantis manum in eadem suam adjuvare V. I. lxxvi, 8 trepidantem manum adjuvare E. v, 7 a trepidatione civili quicquid respública C. xlii, 13
- Tres Albanorum vulnerati V. I. iv, 6 Curtiis, ib. Fabii xliii, 5 tribus impar iv, 7 ad tres dominatio orbis Romani redacta est E. xli, 19 tribus minus quinquaginta annis vivere xxxi, 4 tres et sexaginta longas naves accipere V. I. xl, 1 tertius a Romulo xlv, 2 post Numam, Jansam clausit Octavianus C. i, 3 ad tertium lapidem ab urbe V. I. xlii, 6 triginta septem militariibus donis ornari xxiv, 2 tricesimo imperii anno secundoque excedere C. xli, 16 a tricesimo tertium annum degere E. xlvii, 5
- Tribuere pudori et continentie tantum xlviii, 10 tantos honores V. I. i, 3 tribui pessimo cuique C. xxxiii, 26 tributum tolerare V. I. xviii, 2 tributum ingens malum invecum C. xxxix, 31 tributis accedere E. xii, 4 in tributarios concedere C. xx, 16
- Tribunal (in) ferri xx, 25
- Tribunus V. I. lviii, 4 militum xxvi, 1. xxviii, 3. xxxix, 1. xxxix, 3. xlvii, 1. 3 militaris xx, 1 plebis xix, 3. xxiii, 4. xxviii, 1. xlix, 16. lili, 2. lxiv, 3. lxxv, 3. 5. lxxvi, 4. lxxvii, 3. lxxiii, 1. lxxxi, 4. a tribuno secretum collo-

- quum impetrare V. I. xxviii, 2 tribuni atque Romanus exercitus vastatus est E. i, 15 non tuebantur supplicem V. I. xxxi, 2 tribunorum consilio deligi C. xxxix, 1 nomina astu componere xxxiii, 20 tribunis scripta callide composita prodere xxxv, 8 tribunos adesse jubere xx, 25 plebis creare V. I. xviii, 6 tribunis decem creatis xxi, 3 tribuniciam potestatem minuere lxxv, 10 per se exercere C. i, 5. E. i, 3 tribunatus honore Ticini retinere præsidiariam manum C. xxxiii, 28 tribunatum plebis aggredi V. I. xx, 2
- Tribus in quatuor populum distribuerè vii, 7 urbanas dividere libertinos lvii, 3 omnes, Metia excepta, ærarias facere i, 3 rusticas occupare lvii, 3 tribubus amovere libertinos xxxii, 2 ab omnibus tribubus condemnari i, 1
- Tricipitini in locum consulem non subrogare xv, 2 cum Tricipitino conjurare x, 4
- Triclinio egredi E. x, 4
- Triduum (per) Romæ incendium fuit sine nocturna requie x. 12 tridui frumentum i, 31 triduo minus C. xlii, 7
- Triennium anxie congruere xli, 2 per triennium acrioribus præliis inter se congredi xlii, 9 triennio post minimum maximumque xli, 22 Romanum orbem ab invasoribus receptare E. xxv, 2
- Trigemina porta V. I. lxxv, 5 trigemini Horatii iv, 6 trigeminorum solo certamine bellum finire iv, 1. 10
- Tripolis angebatur C. xli, 20 Tripoli bellicosæ gentes summotæ procul xx, 19
- Tristis animi E. xxviii, 3 triste ingenium callide tegere xiv, 6
- Triumphus cum ei negaretur V. I. xlv, 6. lxxviii, 5 triumphi cupidine bellum inferre lv, 1 die duces hostium ante currum agere xvii, 3 triumpho cedere C. xvi, 4 triumphum oblatum recusare V. I. xlv, 5 in triumphum ducere lvi, 3 duci C. xxxv, 5 post ... Britannicum E. iv, 8 triumphi acti C. xvi, 13 triumphorum expers xv, 5 festa exercere xxxiii, 15 triumphali veste ludis Circensibus uti V. I. lvi, 4 triumphare xv, 1. xl, 1. lxxvii, 3. E. v, 10 de Ætolis V. I. lii, 2 Apulis et Nucernis, Samnitibus, Gallis, Umbris, Marsis atque Tuscis xxxii, 1 Hasdrubale i, 2 Illyriis i, 1
- Jagurtha lxii, 1 liguribus et Gantiscis xliii, 1. lvi, 1. lxxii, 7 Sabinis et Latinis vi, 8. xviii, 31. xxxiii, 1. 3 Samnitibus xxvii, 1. xxxi, 4 sua sententia xlv, 6 equis albis xxxii, 4 gloriose xxxix, 4 triumphans Livius urbem introiit lxviii, 4 quasi triumphans aureo paludamento indutus E. iii, 9 triumphantem filium videre V. I. lxi, 6 triumphantes sicut solent E. xiii, 11 triumphantibus dicari C. v, 16 triumphandi ardor E. i, 11 cupidinem detestari lxviii, 10 triumphandos Achæos tradere V. I. lxi, 2
- Triumvir factus Marcus Antonius lxxv, 3 triumviros agris dividendis constituere lxxv, 4
- Troja (a) digredi O. ix, 4 Trojano advenæ Laviniam collocatam indigne ferre xlii, 5 Trojanos in Italiam devenisse iv, 1 militariter instructos animadvertere xlii, 2 transmigraturos et urbem clarissimi nominis condituros xii, 5 Trojanæ matris classem incenderunt x, 4 Trojanis temporibus tubæ usum ignoratum ix, 8
- Truncus Nilo jactatus V. I. lxxvii, 12
- Gensque virum truncis, et duro robore nata O. iii, 2 truncatæ quasi vires urbis C. xxxix, 47
- Trux omni tempore E. xxxv, 9 ob trucem animum interire C. xlii, 11 truci fronte incedere E. xxi, 4 truci ingenio ii, 4 scelere insolentior xii, 8 trucidare crebro gladiatores C. xvii, 4 inimicos V. I. lxxviii, 2 trucidavere milites Probum C. xxxvii, 4 trucidari xlii, 15. E. xxxviii, 8 trucidatis viris v, 5
- Tubæ usum Trojanis temporibus ignoratum O. ix, 8 tubicinem Misenum fuisse ix, 6
- Tubero, pr. xvii, 3
- Tudertina ex urbe Ulpus Trajanus E. xlii, 1
- Tueri Aquitanos præsidatu C. xxxiii, 14 non tuebantur Tribuni supplicem V. I. xxxi, 2 tuendi gratia juris Romani C. xxxix, 17 in tuendis facilis x, 3 tutus quoniam latoisset O. iii, 3 satis tuta animadvertere que metuebantur C. ii, 1 tutius iter V. I. xxx, 2 tutissimo loco in Velia domum habere xv, 2 tutela fratris permissa est lxxiv, 8 tutela Martis est lupus picusque O. xx, 4 tutor liberis relictus V. I. vi, 5
- Tullia cum conjuge in exilium acta est, prima conjugem regem salutavit, pro-

peravit in forum V. I. vii, 19 a Tullia incitari vii, 17
 Tullius Marcus Cicero nisi necaretur lxxxi, 1. 6 Servius vii, 4. 15 occiso Servio Tullio viii, 2
 Tullus Hostilius rex creatus, magna voce ait iv, 1. 12 ad gratulandum Tullo venire iv, 13 duce Attio Tullo xix, 3 a Tullo Attio rege genus ducere lxxxi, 1 ab Tullo in auxilium accessit iv, 11
 Tumere stirpe Alexandri C. xxix, 2 tumidi animi xxxix, 4. E. xlii, 7 tumidior honos C. ix, 12 victoria xli, 23
 Tumultum lenire vi, 3 tumultu militari interfici E. xxiii, 5 militarium regnum obtinere C. xxvii, 6 suorum perire xxxiii, 8 tumultuantes legionum plebrasque constantissime abjicere xxiv, 3 tumultuarie quesiti xl, 17
 Tunicam exaere V. I. lxi, 5
 Turbam (inter) immisso percussore corraere lxvi, 12 turba decedere vii, 19 in turba occidi lxxv, 5 turbæ circumstant C. iii, 17 turbas execrari E. i, 10 inter turbas confusas xxix, 3 turbare composita C. xv, 5 turbati ordines oppressi sunt xxxv, 5 turbine rapi O. xviii, 3 turbinibus subitis aere infuscato xiv, 2
 Turno Herdonio desponsari xiii, 4 Turnum Amatæ matrualem fuisse xlii, 8 concitare ad arma xlii, 5 interimere xlii, 6 Turno occiso xiv, 1 repudiato xlii, 5
 Turpis omni vita E. vii, 1 turpioribus dictu purgamentis vultum alicujus incessere E. viii, 4 turpissimas conditiones discutere V. I. xxxiv, 9 turpitudinum omnium homo E. xx, 2
 Turri (in) ferrata occidi xxvii, 4 obsideri V. I. lxxvi, 7
 Tuscis contra Romanos conspirascent xxvii, 3 de Tuscis triumphare xxxii, 1
 Tusculum colonia deducta est O. xvii, 6 Tusculanus genere V. I. xlvii, 1 ad Mamilium Tusculanum confugere xvi, 1
 Tyanae mori C. xxxvi, 2
 Tyranni metu deficere xii, 2 tyrannum Eugenium superare xlvi, 7 Maximum extinguere xlvi, 6 a tyranno mitti C. xi, 18 tyrannorum depulsoribus acceptius præstantisque nihil est xl, 29 illa admessa iv, 4 plerisque sævitia extinctis ix, 9. E. ix, 11 sævitia exsangvis Romana respublica

ix, 16 per tyrannos perditio atque prostrato statu Romano xlii, 10 tyrannidis octavo mense in Tiberim dejici C. viii, 7 satellitis flectere ix, 2. E. ix, 5 tyrannidem amotam vocare C. xxxiii, 24 arripere E. xlvii, 7 Cypseli fugere V. I. vi, 1 invadere E. xli, 4 tyrannide depulsa C. xlii, 21 Tyrrubum, ad magistrum patrii pecoris, in sylvam profugere O. xvi, 1 petito silentio professum indicium xvi, 5

V.

Vacuum nomen potentia C. ix, 13 vacuos esse a fortuna cassosque mortaliū conatus iii, 19 vacuatus sanguine E. xliii, 4
 Vadimoniorum solenni remoto C. xvi, 11
 Vadomarius potentissimus Almannorum rex E. xlii, 14
 Vagitus (ad) lupa accurrit V. I. i, 3 vagitu puerorum lupa excita O. xx, 3
 Valens apud Macedonas dominatum invasit E. xxxii, 4 imperator creatus xl, 2 Julius cupientissimo vulgo imperium capit C. xxix, 3 Lucianus imperator effectus est E. xxix, 5 morte multatur xl, 9 sagittis saucius in casa deportatur villissima xli, 2 una cum Valentiniano regnavit xli, 1 valenti succedere xlvi, 3 valentem sibi socium in imperio asciscere xlv, 4 sub valente rempublicam defatigare xlvi, 5
 Valentinianus expiravit xli, 8 imperator est creatus xlv, 10 Valentiniano resistenti imperium oggerit xlv, 3 Valentinianum extinguere xlvi, 7 cum Valentiniano imperare, regnare xli, 1. xlvii, 1
 Valere concordia V. I. xviii, 4 parum animo C. xiv, 9 tantum xx, 2 quantum quisque valet viii, 7 validus deceter E. xv, 4 valido incurso cerebri parietem pulsare i, 15 nimis validos Gothos efficere C. xxxiv, 3 validior sævi xvi, 14 validioribus muris urbem sepire E. xxiv, 6 validissimus palæstrita xvii, 6 quam validissimis muris urbem laxiore ambitu circumsepire C. xxxv, 7 valide compressas cervices præbere E. xxiv, 4 validius faucibus pressis C. xvii, 9 multo xi, 2 valetudinem vescendi continentia regere E. xlvi, 19

- Valerianam provinciam uxoris nomine appellare C. xl, 10
 Valerianus (Licinius) dolo circumventus, foede laniatus interiit E. xxxii, 5
 Valeriani clade comperta C. xxxiii, 2
 Valerio Corneliano imperium deferre xxxii, 1
 Valerium Valerianam Cæsarem facere E. xxxii, 2
 Valerius Antias O. xix, 4 cetera retentavit C. xxxix, 20
 Corvinus dictus V. I. xxix, 2
 Diocletianus ob sapientiam deligitur, cum educto gladio solem intuens obstaretur C. xxxix, 1. 14
 Lucius triumphavit V. I. xv, 1
 ni abnuisset C. xxxix, 36
 tribunus militum solus processit V. I. xxxix, 1
 Valerio Flacco consuli legatus lxx, 1
 parum honesta in amicis fides erat C. xxxix, 46
 per Valerium pontificem se et hostes Diis Manibus devovere V. I. xxvi, 5
 ut parentem, seu Dei magni suspicere modo C. xxxix, 29
 a Valerio Flacco repelli V. I. xlii, 6
 Romam sollicitari xlvi, 1
 sub... Maximo consule xxvi, 1
 Valle (in) ubi nunc est Circus Maximus pasci O. vii, 2
 Vallum a mari ad mare deducere E. xx, 4
 transilire O. xxxii, 7. V. I. i, 4
 vallatas cohortes obsidione servare lvi, 4
 Varius Aelius Hadrianus E. xiv, 6
 varia tempestate conjurare C. v, 13
 vario facinore innocentium paucioribus cæsis iii, 8
 variis tetrisque seditiosis lacerari iii, 18
 varia melioraque exquirere xx, 28
 variis præliis pelli xli, 5
 Varius Aurelius Antoninus E. xxiii, 1
 Sacronensis V. I. lxxii, 11
 a Variis tribuno plebis argui, ib.
 Varro O. pr. Varronem apud Cannas superare V. I. xlii, 4
 Varroniano patre genitus Jovianus E. xlii, 1
 Vasa aurea distrahere xvi, 9
 Vasti corporis esse xlii, 6
 vastare cuncta fœdam in modum C. vi, 1
 rempublicam V. I. lxix, 1
 vastari urbem comperire C. xl, 16
 vastatus est Romanus exercitus E. i, 15
 Vates O. iv, 6
 in vaticinatione Saturniæ quod genus metri primum proditum est iv, 5
 Uberum levandorum gratia mammas præbere xx, 3
 uberibus parvulos alere V. I. i, 3
 in uberiores agrum transigrare O. xii, 5
 urbertate populi delectari vi, 1
 Ubi compleret E. xlvi, 15
 exercitus robur amittam V. I. xxxv, 5
 Tacius præcepit ii, 6
 quæ ubique e rep. gerebantur C. xiii, 5
 Vecors juxta atque immemor iv, 1. E. iv, 2
 quia erat C. iii, 16
 vecordior agrestibus ac Pannonicis parentibus xl, 17
 vecordia agresti pessimus xli, 27
 aliorum opes contrahere xxxii, 13
 Vector alacritate, Viriathus Lusitanus V. I. lxxi, 1
 Vehemens animi C. xli, 23
 pariter in amicos inimicosque E. xx, 6
 quam esset xlv, 5
 vehementior successu C. xxxv, 1
 vehementer indulgere vitis E. i, 27
 obstare xii, 7
 vehementius quod est C. ix, 5. E. ix, 6
 Vehere Deum V. I. xxii, 2
 vehi adverso Tiberi xlvi, 1
 in lecticula E. xxxviii, 4
 ad vehendam pecuniam mitti V. I. lxxx, 2
 vectigal Salinarum instituisse v, 2
 vectigalium novas pensiones exquirere C. ix, 6. E. ix, 7
 Veientonem cum vidisset adesse xii, 5
 Vecios domare V. I. xxiii, 3
 murare xxiii, 10
 Veientes ad dolos conversi xiv, 3
 bellum adversum Romanos sumserunt ii, 5
 Veientes adversum Romanos incitare iv, 10
 sibi hostes deponere xiv, 1
 adversum Veientes bellare xiv, 1
 de Veientibus triumphare xv, 1
 Vel per me, feri lxxxiii, 5
 Velari haudquaquam parricidium pari facilitate C. xx, 33
 ad velandas frondes xxxiii, 13
 velamento caput obducere O. xii, 2
 pudorem exuere C. xxi, 3
 velamine Ægyptio involvi V. I. lxxvii, 13
 Velia (in) domum habere xv, 2
 Velle rempublicam salvam lxiv, 7
 velle, si liceret, uti C. xxi, 3
 voluntate prope alienus ab aliqua re E. xlvii, 5
 voluntaria morte decedere V. I. lxvii, 6
 Vellendo quod illi aliquantulum sterilis genus E. xlvi, 8
 Velocitate (a) Cursor V. I. xxxi, 1
 Venale genus hominum C. xxxiii, 13
 venales Sardi V. I. lvii, 2
 venalium fuscem portare E. xlv, 2
 Venando (in) interimendum aliquem curare O. xix, 3
 Vendere fundum suum V. I. xlii, 7
 sub corona lvi, 8
 venditis possessionibus lvi, 5
 venditiis habita est per duos continuos menses E. xvi, 9

- venditione longa rea in proventum
 venit V. I. lvii, 2
 Vendobonæ interire C. xvi, 14 apud
 vendobonum morbo coasami E. xvi,
 12
 Veneni poculum offerre xvii, 5 vice ci-
 buum invadere xx, 9 venenum haurire
 xxxix, 7 sumere V. I. lxxvi, 7 ad
 venenum aliquem compellere lxxvii,
 5 veneno aliquem petere C. xvii, 7
 hausto absumi V. I. xlii, 6 inter-
 ire conjugem C. iv, 11. E. iv, 11
 interire C. x, 5 linere xvi, 5 mori E.
 i, 31 occidere V. I. xxxv, 13 perire
 lx, 2 adversum venena corpus firmare
 - lxxvi, 8
 Venerari senum nobilissimos ut Deos
 xxiii, 8 venerandum caelesteque dic-
 tum E. x, 9 veneratione rerum ges-
 tarum Divus dici V. I. lxxviii, 1
 venerabilis anguis xxii, 2 venerabi-
 lem habitum capere E. xli, 22
 Venetos correctora agere C. xxxix, 11
 Venetia urbe Altini consumi xvi, 7
 Venia ceteris data xxxix, 15 venia
 sine spe V. I. xxv, 1 spe ne procederetur
 in labem publicam C. xx, 13
 veniam impetrare V. I. xxxi, 3 pre-
 cari C. xx, 26 transfugendi petere
 V. I. xii, 1 ultro accipere lxxxi, 5.
 lxxxii, 5
 Venire ab aethero Olympo O. i, 1 ad
 aliquem xxiii, 2. V. I. ii, 2 ad gra-
 tulandum iv, 13 Numantiam lix, 1
 in Capitolium lrv, 5 castra xii, 2 in
 domum alicujus ix, 3 invidiam lxxvi,
 10 Italian O. iii, 1 proverbium V. I.
 lvii, 2 senatum lrv, 5 suspicionem
 xv, 2 nocte xxxv, 13 Romam iii, 1.
 C. xxviii, 1. E. xxiii, 3 qua die venit,
 Carthaginem cepit V. I. xlix, 7
 venientem saturnum excipere O. i, 3
 non veniente successore V. I. lrv, 1
 venientes advenæ O. i, 2 ventitare
 quasi luxurie aut etiam crudelitati
 auxilio C. vi, 1
 Venis a semetipso incisus E. xxxvi, 2
 Veonnius O. xx, 1
 Vento ne obtunderetur C. lxxviii, 8
 ventis undique aevientibus xxxiii, 4
 Ventris eluvie fessus E. ix, 18 impetum
 differre xii, 7 quasi ad solita sece-
 dere xii, 22 ventri fœde obedire C.
 iv, 1. E. iv, 3 ventrem acceptos ci-
 bos per omnia membra disseverare
 V. I. xviii, 3 otiosum cernere xviii, 2
 Venundari honores nulli permittere E.
 xx, 7 venundata jurgia x, 5
 Venus O. i, 5 Venerem praxidiasse xi, 1
 Venerio cultu interesse C. iii, 11
 a Venerio fluxu non alienus E. xli, 8
 venustiores pueri C. xli, 24 venus-
 tissime pingere E. xlv, 6
 Verberare ora oculosque V. I. xxix, 2
 verberantes quosque abimet occur-
 santes pellibus hostiarum O. xxii, 1
 verberandum aliquem tradere V. I.
 xxiii, 1
 Verbi fatigatione aliquem taxare E.
 xxxviii, 7 ne verbo quidem infamatus
 V. I. lxxxii, 4 verborum injuria accen-
 dendi E. xi, 9 verba solennia res-
 pondere V. I. xxvii, 3 verbis amissis
 E. xii, 2
 Vereri invidiam V. I. lxxxii, 2 vere-
 cundia societatis C. v, 9
 Veronæ cadere xxviii, 10 interfici E.
 xxviii, 2 apud Veronam fundi C. xl,
 20 Veronensi prælio pelli vii, 2 Ve-
 ronensibus in campis occidi E. xxxviii,
 6
 Veronibus plumbeis ferrum objectum
 uti C. xvii, 4
 Verrem (C.) repetundarum damnare
 V. I. lxxxii, 3
 Verrius O. pr.
 Verruca (a) in labris Verrucosus V. I.
 xliii, 1
 Versutus nequitia O. vi, 2
 Vertere gratiam muneris in perniciam
 C. xli, 21 in pestem orbis Romani
 xiii, 6 verti in modo orbis xxxv, 13
 versibus canere O. v, 2 futura præ-
 cinere iv, 5
 Verum decus C. xxxiii, 26 veri gratia
 corrupta est xxxix, 48 verum absol-
 vere brevi xlii, 24 plane ignorare
 xxviii, 9 vera comperire ix, 4
 Verus ictu sanguinis extinctus est E.
 xvi, 5 Lacium Annium verum ad
 imperii partem ascicere, ib. in socie-
 tatem potentia accipere C. xvi, 3
 Vescendi continentia valetudinem re-
 gere E. xlvi, 19 ad vescendum in-
 temperans vi, 2
 Vesperim apud fluvium castris positus
 V. I. xxvi, 3 Latinos superare xxviii,
 4
 Vespasianus ex genere hoc item, sanc-
 tus omnia C. ix, 1. E. ix, 1 longe
 nobilis habebatur industria rebusque
 pacis ac militiae C. viii, 4 principa-
 tum in Oriente arripuit E. viii, 3
 Vespasiani frater Sabianus C. viii, 5.
 E. viii, 4 Vespasianum percellere C.
 viii, 3
 Vespillo unde ille dictus V. I. lxxiv, 8
 Vestæ ad sacerdotem procedere C. v,

- 11 sacerdotem Rheam Silviam feri jubere O. xix, 4 Vestæ eodem facere V. I. iii, 1 Vestalis virgo xlv, 2 Vestalem virginem quasi matrimonio suo jungere E. xxiii, 3 Vestales virgines legere V. I. iii, 1
- Vestis uxoria, serica, aurca E. xvi, 9 vestis de nomine cognominari E. xxi, 2 vestem alicui scindere V. I. lxxii, 6 plurimam e Gallia devehere E. xxi, 2 veste ex auro quæsitâ C. xxxix, 2 omnia aurata uti E. xxxv, 5 tegere cultrum V. I. ix, 4 tetra senatus amictus E. xvi, 13 triumphali uti V. I. lvi, 4 vestitum regiam sumere E. ix, 15
- Vesuvius mons ardere cepit E. x, 13
- Vetare jussa post longiores epulas curari C. xiii, 9 nuptias consobrinarum E. xlvi, 10 senatum militia C. xxxiii, 34 vetantibus avibus V. I. lix, 1 vetabatur petere Persidem E. xliii, 8
- Veteri ac Romano militi anteferre E. xlvii, 6 vetere cognitus amicitia C. xl, 8 vetus supplicium C. xli, 3 veterum ad innocentiam quasi mentium sanitatem pervenire C. xx, 7 more C. ix, 9, xxvii, 7 veteribus incendus deformis E. ix, 8 veterrimæ familiæ vir C. xv, 2 veterrimum supplicium C. xli, 3 veterrimæ religiones castissime curatæ C. xxxix, 45 vetustatis incuria E. i, 5 veteranorum invidia V. I. lxxii, 6 ut veteranis centena agri jugera dividerentur, legem ferre V. I. lxxiii, 1 e veteranis exercitu contracto C. xxxix, 34
- Vetranio dominationem improbe occupaverat C. xli, 27
- Veturius (Caius) consul V. I. xxx, 1 a Veturia matre moveri V. I. xix, 4
- Vexare cuncta C. vi, 1 famam viri contra, quam feminis modestioribus mos est E. xliii, 20 Italiam V. I. lxxxiv, 2 vexatus urbs C. xxxix, 34 vexato nullo E. x, 14 vexationibus Alamannorum affligi C. xxxv, 2
- Via solidata E. iii, 9 vincendi sola seu facilior C. xxxix, 34 viæ novæ magno accessu urbs aucta xxi, 4 viam Æmiliam sternere V. I. lxxii, 8 usque Brundisium lapidibus sternere xxxiv, 6 viæ cruore ac cadaveribus opplentur C. xlii, 7 munitæ sunt maximis operibus C. ix, 8 per vias urbis trahi E. xxiii, 6
- Vibius Gallus cum Volusiano filio imperaverunt xxx, 1
- Vibrare aciem oculorum clarissimum siderum modo E. i, 23
- Vicem (ad) Magi cum voluntariam poposcissent C. xiv, 7 obsidis teneri C. xl, 2 vice veneni cibum avidius invadere E. xx, 9 vices potestatum constituere C. xxvi, 7 vicibus annuis regnum habendum relinquere V. I. i, 1
- Victor Afer O. pr. victorem necare E. xlviii, 6
- Victoria Tetricum imperatorem facit C. xxxiii, 14
- Victorinus deligitur belli scientia Postumo par C. xxxiii, 12 regnum cepit E. xxxiv, 3 Victorino filio amisso C. xxxiii, 14
- Vicus Britannicæ cui vocabulum Sicila C. xxiv, 4 sceleratus dictus V. I. vii, 19 vico Sirmiensi ortus C. xxix, 1 vicinis regionibus peragratis O. vi, 3 vicina castra habere V. I. xxv, 13
- Videre Carthaginienses multum mari posse V. I. xxxviii, 1 filios pari animo V. I. vii, 15 Romanos occisos V. I. xxxv, 4 se invidiosum apud cives iv, 10 spem manem obsidii solvendi C. xxxiii, 20 tres filios consulares et unum triumphantem V. I. li, 6 videri Gracchum jure cæsum respondere V. I. lviii, 8 videtur excellenti natura C. xxxix, 48 supervacaneum E. xiii, 7 videbatur mitissimus imprudentibus C. iii, 16. E. iv, 2 tolerantior bello C. xi, 3. E. xi, 2 ut magis popularis videretur V. I. lxxiii, 2 ne viderentur dissimiles C. viii, 3 visus apud Ægyptum Phoenix C. iv, 14 ingens globus cælo labi E. xliii, 8 visum Romulum augustiore forma firmare V. I. ii, 13 viso exercitu V. I. xxxv, 7 viso paludamento V. I. iv, 8 patris corpore V. I. vii, 19 visa ei per quietem Deorum Penatum simulacra O. xii, 5 visu hoc Tanaquil summam dignitatem portendi intellexit V. I. vii, 2 visere olera E. xxxix, 6 visebatur incognitum Romanis moribus E. xxxv, 5 visebantur eo majora E. xiii, 10 pugnae E. x, 10
- Viennam (apud) aliquem extinguere xlviii, 7
- Vigere in exercitu C. xxxiii, 13
- Vigilum ex præfectura xix, 1 vigiliis ac dolore puniri V. I. xi, 4 augere E. xlii, 17 defessus V. I. lxxviii, 3 vigilare de nocte E. ix, 15
- Vilissima in casa deportari xlv, 2

Villa sex millibus ab urbe discreta E. xl, 2 in villa publica novem millia deditorum credere V. I. lxxv, 9

Viminalem urbi addere vii, 6

Vincere adversarios lxxix, 1 Archelaum lxxv, 7 armis lxxviii, 5 Carthaginem xlix, 16 Corinthios lx, 2 diversus praeliis E. xlviij, 5 fame Numantiam lviii, 6 Hasdrubalem xlviij, 2 ingenti praelio lxxviii, 8 posse Romanos xxxv, 2 provocatorem singulari praelio lviii, 2 Pseudophilippum lxi, 1 Sertorium lxxvii, 4 Telesinum lxxv, 8 Teutonias lxvii, 2 vici exclamasse dicitur Antonius lxxxiii, 6 vinci ab Antonio lxxxiii, 5 Augusto lxxxii, 6. lxxxiv, 4. lxxxv, 2. 4 Opimio lxxv, 5 apud Metaurum xlviij, 2 armis lxvii, 4 in Pharsalia lxxvii, 9 morbo succutaneo E. xiv, 9 pecunia V. I. lxxii, 5 se confiteri xlviij, 4 victus Antiochus liv, 5 Mithridates nocturno praelio lxxvi, 7 sum inquit Hannibal xxxviii, 3 victum flere lvi, 3 tam pertinaciter persequi lviii, 1 victo Antiocho xlii, 6 Antonio C. i, 3 victa Cleopatra cum Antonio V. I. lxxxvi, 3 victi sunt hostes iv, 12. xxxviii, 1 victis Carthaginiensibus leges imponere xlix, 16 victos avide premere C. xxxix, 11 in deditionem accipere V. I. lii, 2 victis Pisidis et Gallograecis lv, 2 Volsiniensibus xxxvii, 1 victis partibus lxxx, 4 victor augurio i, 4 domum regressus xlix, 12 humi stratus C. xx, 26 victorem praefectura praetoria extulerat ix, 10 victores cum saepe extitissent V. I. xiv, 2 victores eos futuros xxvi, 4 victoria aegra asperiorque C. xxxiv, 8 cum nutaret V. I. xvi, 2 emta non probata lxxi, 4 nullo labore cui obveniebat C. xxxi, 2 petita E. i, 14 victoriae particeps iv, 8 victoriae primum ordinis amplissimi votendum C. xxxiv, 3 victoriam alieno labore quaesitam intercipere V. I. lx, 1 ob patriam placide exercitam C. i, 2. E. i, 2 Samnitum V. I. xxxii, 1 per se magnificam insigni laude celebrare lii, 3 post civilem E. xlviij, 16 suis relinquere V. I. xxvi, 5. xxvii, 4 victoria inolescere C. xxxix, 12 quid mihi cum victoria tali V. I. xxxv, 5 ut in . . . solet E. xlii, 5

Vinciri se passus est O. xxii, 3 vinctum reduci jubere V. I. xxxv, 14 tradere xxiii, 1 vinctis a tergo manibus E.

viii, 3 noxiorum vinctis modo C. v, 7 in vincula ipsam Amulius compexit V. I. i, 2 vinculis liberari O. xxii, 4

Vindelicos numero provinciarum populo Romano conjungere E. i, 7

Vindemia ex omni vino Jovi publice voto consecratque O. xv, 3

Vindicare necem exilio V. I. ix, 5 sibi Gallias E. xlviij, 6 ad vindicandum facinus milites accendere V. I. xxi, 3

Vini avidior E. xl, 18 multum abstinens i, 25 victor xlvi, 5 vino obediens iv, 3 paululum deditus xiii, 4 vinum agri Latini inferre O. xv, 2 vino Jovi publice voto consecratque xv, 3 a vino multum temperans E. xlii, 18 vinariorum amicitias haerere C. xxxiii, 6 vineas habere E. xxxvii, 3 vinetis replere Mæsurum colles C. xxxvii, 3 vinolentiam detestari E. xlviij, 10 prudentia mollire C. xiii, 9 ob vinolentiam Cadius Biberius Mero nominatus est E. ii, 2

Vinnii consilio cuncta disponere E. vi, 2

Violare Herculis praedam O. vii, 2

Vir acer E. xii, 3 constans xii, 5 egregie moratus xxxvi, 1 experiens C. xx, 21 ille tantum potuit severitate atque incorruptis moribus xxxv, 1 magnus xxxix, 2 optimus V. I. xlii, 1. xlii, 3 prudens C. xxxix, 8 Romanae constantiae V. I. xii, 1 veterimae familiae C. xv, 2 viri famam vexare E. xlii, 20 procul positi manus extenta xi, 5 viro histrionis amorem praeferre C. xi, 7 imperatori nupta E. iv, 7 splendidissimo filium hostis sui conjungere ix, 2 virum me esse nosti ix, 3 sororis laudare nolle V. I. lxii, 4 viro filiae reipublicae consultare C. xv, 6 in viro tanto haec credere non queunt xvi, 6 viri militares E. xxxv, 8 viris clarioribus permittere xvi, 8 consularibus praeferi V. I. lxii, 3 tot viros sui ordinis amissos moerere C. xiv, 13 viris optimis undique lectis ix, 9 trucidatis E. v, 5 virilis scorti usum removere C. xxxvii, 6 virtutim dividere V. I. xxxiii, 5

Virgilius O. i, 5 Virgilium diligere E. i, 8

Virginiam, Virginii centurionis filiam adamare V. I. xxi, 2

Virgis ad necem caedi E. v, 7 caesos filios securi percutere V. I. x, 5

Virgo egressa solito institutoque O.

- xx, 1 Vestalis V. I. xlvi, 2 virginem
 nobilem inter obaides accipere xiii, 1
 pulcherrimam restitui jubere xlix, 8
 Tarpeiam nancisci ii, 6 Vestalem
 quasi matrimonio suo jungere E.
 xxiii, 3 virgines raptas sunt V. I. ii,
 2 virginum nubentium specie amictus
 C. v, 5. E. v, 5 virgines eligere
 V. I. xiii, 4 scortorum modo secum
 proponere, prostituere C. iv, 5. E.
 iv, 7 Vestales legere V. I. iii, 1 vir-
 giniate perpetua teneri i, 1
 Viriathum genere Lusitanus lxxi, 1
 Viriathum hamo depositum perimere
 lxxi, 3
 Viridione senecta tabe interire C. xiv,
 12
 Viridomarum singulari praelio fundere
 V. I. xlv, 1
 Virtus ne cuiquam peteretur C. xxxiii,
 26 rara, ignota xxxv, 10 Romana
 iii, 13 virtutis et pietatis exemplum
 V. I. xix, 1 quod est rare E. xlviii,
 16 virtuti impedimento esse C. v, 3
 virtutem admirari V. I. xiii, 3 colere
 ii, 13 ob virtutem Maximus xxxii, 1
 virtute antecellere O. vi, 1 ceteris
 praevalere vii, 2 externorum crescere
 C. xi, 13. E. xi, 14 in hominibus
 rara C. xxxv, 10 insignis V. I. xvi,
 3 singulari servare xlix, 4. lviii, 4
 uti muro prohiberi C. xxiv, 11 vir-
 tutes principum xxxv, 14 virtutum
 omnium decus xxxiii, 10 omnium
 extitit E. xvi, 2 studia augebantur
 C. xxxix, 45 virtutes quasi tempe-
 ramento quodam miscere E. xiii, 4
 ad virtutes atque vitia quasi arbiter
 genitus xiv, 6 in ... potissimum
 accipi C. xli, 21 virtutibus acto im-
 perio xiii, 10 ceteris promptus xl, 14
 instructus vir E. xxix, 2 ex virtutibus
 nominari V. I. xlix, 1
 Virus C. xvi, 5 virus ac pestem publi-
 cam literas nominare E. xli, 8
 Vis ærumnarum manet C. xl, 30 Ala-
 manorum xxxiii, 3 fortunæ xxiv, 11
 magna animi et corporis V. I. lxxvi, 1
 magna vulgi C. iii, 17 naturæ xxxv,
 13 rerum corrupta xxxiii, 24 tanta
 ix, 7 vim alicui afferre O. xxii, 2
 armis denuntiare xvi, 2 serici ac pur-
 pure genamarumque plantis concu-
 piscere C. xxxix, 3 tanti oneris sus-
 tinere E. xii, 3 per vim lata lex
 V. I. lxii, 2 vi facundia dejici C.
 xlii, 1 militum necari E. xli, 13 ra-
 pere V. I. ii, 3 stuprari lv, 2 veneni
 frustrata C. xvii, 8 vires Romanæ
 consumatæ sunt E. xlii, 4 suffectæ
 sunt Illyrico C. xliii, 6 urbis quasi trun-
 catæ xxxix, 47 ut frangerentur V. I.
 xxx, 4 virium a magnitudine Romulus
 appellatus O. xxi, 2 fiducia xxii, 3
 magnarum pastor vi, 1 minus C. xi, 5
 viribus confusus E. xlviii, 7 vires
 recipere xvii, 2 Romanas trans Ies-
 trum propagare C. xliii, 3 viribus
 exesia intercepti E. xv, 6 totius populi
 uti V. I. viii, 3
 Viscerationem publice dare xxxii, 4
 Vitellius ortus familia nobili E. viii, 1
 quo se abdiderat viii, 3 Vitellii filia ix,
 2 Vitellium Germanicianis legionibus
 prædem factum comperire C. viii, 3
 ad Aulum Vitellium potestas delata
 viii, 1 a Vitellio pelli, vinci vii, 2.
 E. vii, 2 cum Vitelliis conjurare V. I.
 x, 5
 Vitii ejusdem severissimus ultor E. i,
 27 vitio анги C. xlii, 9 ducum feri
 xx, 21 senectæ ætatis E. xl, 20 vitia
 compressa C. iv, 2 ipsa cui conces-
 sere xx, 24 parva elucunt magis,
 eoque notantur facile, quin etiam
 acrius saepe offiuntur xli, 21 quæ
 utinam mansissent xli, 25 ubi men-
 tem invaserint v, 10 vitiorum labes
 xv, 1 plura abolere ix, 5. E. ix, 6
 vitia vehementer indulgere E. i, 27
 vitia potiora fore interpretari C. xxviii,
 5 ad vitia atque virtutes quasi arbiter
 genitus E. xiv, 6 vitia cunctis nimii
 C. viii, 7. E. viii, 6 infectus xlv, 5
 non carere i, 23 in vitis ulciscendis
 qui acres sunt i, 27
 Vivere annis tribus minus quinquaginta
 xxi, 4 dedecorose v, 9 permisso
 ut vellent O. iv, 4 raptò assueti ho-
 mines iii, 2 sine exemplo E. xv, 2
 visimus securi xviii, 6 rectius vivendi
 asper præceptor C. xix, 3 vivo sa-
 cerdotes et collegia sacrare i, 5 vivum
 Æneam cælo assumptum creditum est
 O. xiv, 3 vita cujus nullius oneri aut
 incommodo esset C. iii, 7 vitæ a
 principio E. xvi, 7 annus duodecim-
 mum agere xxviii, 3 conditione par
 xlii, 5 decus C. xxxiii, 30 ob
 egregia in aliquem consentire viii, 3
 parsimoniam similem xx, 10 propo-
 sito immensum progredientes viii, 8
 reliquum dedecore agere v, 4. E. v, 5
 specie vitiorum plura abolere C. viii,
 3. E. ix, 6 ultima Constantium age-
 bant C. xl, 3 vitam ad communem
 aperto ambitu descendere xxxix, 48
 compositam educere O. iii, 2 in-

- struendam aliquid conferre i, 2 finire E. xii, 11. xlii, 8 reipublice dono dare C. xxxiv, 5. E. xxxiv, 3 studiis tantis honestiorem præstare C. xx, 5 vita omni turpis E. vii, 1 cum vita imperium perdere xliiii, 7
- Vix ægreque exprimeri xlii, 2 consistere xii, 2 digna Romana potentia mentia C. xvii, 3 medium armorum haberetur xl, 17
- Ulcisci injuriam V. I. lxxvii, 6 necessitudinem facti C. xx, 13 seditionem E. xv, 9 sese C. xxxix, 12 ad ulciscendum dici E. xviii, 5 in ulciscendis vitii qui acres sunt i, 27 in ultionem Julii Caesaris V. I. lxxix, 1 ultor severissimus vitii ejusdem E. i, 27 ultores injuriarum O. xix, 7 ultrices Diræ E. xxi, 3
- Ulpianum (Domitium) prætorianis præficere, eodem honore retinere C. xxiv, 6
- Ulpianus Trajanus Italica urbe Hispaniæ ortus xlii, 1. E. xlii, 1
- Ultra annes tredecim C. xxiv, 7 quam æstimari potest E. xli, 13 Taurum montem V. I. liv, 5 ulterius a Romulo vivere O. xxiii, 6 ultimo alloquio impetrato V. I. xxi, 3. atatis affecta mater O. x, 1 ultima occasus C. iv, 2 senectus xii, 3 ultima crudelitate victos compescere E. xxxv, 4 ultima fata perurgebant Constantiam xli, 2
- Ulysses in classe erat O. xii, 2 Ulyasem cum nominasset i, 8
- Umbilicos in ora maris Oceani legi jubere C. iii, 10
- Umbra (sub) arboris acquiescere O. xx, 4
- Umbri cum conspirassent contra Romanos V. I. xxvii, 3 de umbris triumphare xxxii, 1
- Unde ii, 13. xxxiv, 3. xlii, 6
- Undique C. ix, 9. xxiv, 7. xxxii, 1. xxxiii, 4. E. v, 7
- Unguendi minister C. xvii, 9
- Uniforme institutum omni imperio tenere E. ix, 15
- Unimanum (Claudium) opprimere V. I. lxxi, 1
- Universos cum cupiditas inesset prælia ætriusque partis dirimendi O. xiv, 2 dominantium execrari E. xlvi, 12 universa oppida restituere xiv, 4 per universa genera laboris xviii, 3
- Unus ex Curialibus V. I. iv, 8 ea gente xiv, 6 ex his xxiii, 6 Horatius iv, 7 post unum interire E. xxvi, 1 uni
- atque alteri committere C. x, 3 prorsus parendi mos Roma incescit i, 1. E. i, 1 ad unum contrahere C. iii, 10 occisione perierunt V. I. xlv, 3 orbis Romani curatione redacta E. xliii, 1 uno aut altero mense dominatione vix retentata C. xxxvii, 1 die quantum arari potuisset V. I. xi, 2 lapsu quasi ruere E. xvi, 2 ab uno ex hostibus conto percuto xliii, 3 una nocte castra Hasdrubalis et Syphacis perumpere V. I. xlix, 12 uno ore possidere E. xv, 3 unicum decus C. xxxiii, 26
- Unusquisque cum laudaret conjugem suam V. I. ix, 1 unaquæque civitas cum putaret sibi soli imperari xlvii, 3
- Vocis (ad) usque defectum E. xviii, 6 voce amissa xlv, 3 magna ait V. I. iv, 12 nescio qua revocante lix, 1 quam maxima inclamare E. xii, 10 vocare Achyronam C. xli, 16 ex nomine suo O. xxiii, 7 Æcum lienem E. xlii, 21 populum Quirites V. I. ii, 10 Romam i, 4 sidus crinitum C. xli, 16 tyrannidem amotam xxxii, 24 quas vocare corvos V. I. xxxviii, 1 vocari ad festa nuptiarum E. xxix, 7 in judicium V. I. xx, 4 pila fortuna E. xviii, 3 præsul V. I. iii, 1 scortum E. xi, 9 vocantur Diræ non immerito ultrices xxi, 3 vocabatur locus Furculæ Caudinæ V. I. xxx, 3 vocatis ad pileum servis lix, 2 vocabulum alicui addere C. ix, 30 cui Sicilia xxiv, 4 quæ vocitatur vulgariter Pertusa petra E. ix, 10
- Volantes pariter sex vultures O. xxiii, 2 volucris fuga Byzantium pervenire E. xli, 5 volucrum Phenicem ferunt advolare C. iv, 14
- Volesi filius, Lucius Valerius V. I. xv, 1
- Vologesus rex Parthorum, metu solo in pacem coactus est C. ix, 10. xvi, 4. E. ix, 12
- Volscorum urbe Coriohis captis V. I. xix, 3 Volscis Suessam Pometiam eripere viii, 2 ad Volscos concedere xix, 3 confugere xvii, 1
- Volsinii luxuria pæne perierunt xxxvi, 1 Volsiniensibus victis xxxvii, 1
- Votum conscribere atque edere O. xv, 4
- Volumnia ab uxore moveri V. I. ix, 4 Voluptatis summæ moderi E. xlvi, 4 voluptati esse C. xx, 8 voluptarium otium concedere E. xli, 25

- Volusianus (Rufus) praefectus praetorio C. xl, 18 Volusiano favor quaesitus xxx, 2 Volusianum Caesarem decernere xxx, 1
 Vomitum non differre E. xii, 7
 Voratum corpus limo xl, 7
 Vovere aedem V. I. ii, 8 se Diis Manibus xxvi, 5 vovendum primum ordinis amplissimi victoriae C. xxxiv, 3 voto vino Jovi publice O. xv, 3 vota suscepta sunt publice V. I. lxvi, 12 supra vota his cedentibus C. xxxiii, 3 votis omnium ad usque astra subverere xl, 14
 Urbs aucta magno accessu C. xxi, 4 incluta xxxviii, 3 urbis a conditore ad nostram aetatem xxxix, 29 annos copiosum ut efficeret E. i, 5 annum millesimum ludis omnium generum celebrare C. xxviii, 1 capte species xxvi, 7 fanum xl, 26 inter implana xxvii, 2 nongentesimo magnifice celebrato xv, 4 novae condendae tempus advenisse O. xvii, 1 octingentesimus mire celebratus C. iv, 14 per vias trahi E. xxiii, 6 Romanae cura minima C. xxviii, 2 salus anxie sollicitaeque habita xxxix, 45 senator xv, 2 sub muris certamine habito E. viii, 3 vires quasi truncatae C. xxxix, 47 urbi collem addere V. I. vii, 6 condendae quadrupedem futuram ducem responsum O. xi, 2 luctum inferre E. x, 16 montem Caesium addere V. I. iv, 2 montes addere v, 2 praefectus C. viii, 5. xxvi, 5. xlii, 6 praefecto imperium defertur xvii, 10 praefecturam agere E. xviii, 2 urbem circumsepere muris quam vilidissimis C. xxxv, 7. E. xxxv, 6 clarissimi nominis condere O. iv, 6. xii, 5. xxiii, 1 constituere ii, 4 eam caput gentium futuram cognitum est V. I. viii, 4 expugnare xlv, 4 incendio tollere C. v, 14 intraverunt Galli victores V. I. xxiii, 8 introire xxxiii, 4. xlviii, 5 nocte petere xxviii, 1 obsidere xii, 1 omnis generis machinationibus oppugnare C. xxxiii, 19 patriam siccare xxxvii, 4 posse capere V. I. xlii, 5 Romanam incognita munerum specie adjudicare C. xxi, 1 quasi novam arbitrari xli, 17 vastari comperire xl, 16 ad urbem esse xl, 6 apud... praetorias cohortes in castra redigere ii, 4 in... inducere V. I. xxxiv, 7 invehi E. xlii, 11 recipere V. I. ii, 10. x. 5 redigi xxxiii, 1 relatum funus C. xli, 17
 Tarquinius restitueri tentare V. I. xi, 1 urbe Altini Venetiae consensu C. xvi, 7 augenda tantus v, 2 confusa luctu publico E. xvi, 13 egredi C. xxxiii, 16 Latini eruperunt O. xv, 3 Mediolani recepta C. xxxiii, 29 pelli V. I. lxxvii, 9. lxxviii, 5 permissa Lucio Aelio Caesari C. xiv, 4 progredi xl, 23 profugere V. I. lxxix, 1 ab usque urbe Pannoniae, cui Carnuto nomen est C. xvi, 13 de... condenda inter se tractare O. xxiii, 1 in... Roma monetarii rebellantur E. xxxv, 4 urbes ceterae ornatae C. xxxix, 45 dum erunt xxxiii, 29 multae conditae, deductae, ornatae, repositae xvi, 12 renovatae cultu egregio ix, 8. E. ix, 9 urbium clades ix, 7 plerasque tentare C. xxxix, 17 urbes fortunatas fore xv, 3 per celeberrimas templa alicui sacrare, consecrare i, 3. E. i, 30 in urbanas quatuor tribus libertinos dividere V. I. lvii, 3
 Urgere aliquem hinc inde E. xliii, 2 legationibus xlii, 16 urgebat acrius bellorum moles C. xxxix, 30 cum urgeret graviter Romanos V. I. xvi, 1
 Usque ad mare superum xxxiii, 1 probrum vulgaris fama E. i, 25 eo C. xliii, 9. xvii, 1. xxxv, 6. E. x, 10. xv, 9. xlviii, 10 in mare pervenire V. I. lxxvii, 7 ab usque Pontico mari C. xlii, 3 ad usque Ponti fretum xxxix, 30 in usque Africam permeare xxxii, 3
 Ut solet xxxi, 3 uti mos est xxix, 2 solet xvii, 6. xx, 11. xxxv, 5
 Uterque sexus v, 7 utriusque sexus multitudo cum venisset V. I. ii, 2 utriusque consuli somnio cum obvenerisset xxvi, 4 sufficere C. xvii, 5 utriusque partis praemia dirimere O. xiv, 2 utramque opinionem sequi ix, 7 rempublicam quietam relinquere E. xlviii, 19 utrumque nomen quorum etiamnum in sacris manet O. xxii, 1 utroque consilio improbatum V. I. xxx, 4 utriusque mox cassi C. xxix, 3 utriusque filiis relinquere E. xlviii, 19 utriusque de gentibus triumphare V. I. xv, 1 utrumque ad finem Oceani C. xx, 18 assidere x, 3. E. x, 10 decertabatur C. xxxv, 10 utrobique prudentia E. xlii, 4
 Uti adulteris quasi jure C. iv, 5. E. iv, 7 aliquo plurimum V. I. lviii, 6 aurata omni veste gemmaeque E. xxxv, 5

- cado ligneo V. I. xxxiii, 8 feliciter mari lxxiv, 2 ferrum objectum plumbeis veronibus C. xvii, 4 imperio E. xxxvi, 2 modesto imperio C. xxxi, 3 monitoribus probatis eruditisque E. xlv, 6 nullis insignibus V. I. lxxvi, 3 patribus plus quam superbe C. xi, 2 prudenter locis, temporibus, sermone E. xlv, 6 vellem si liceret C. xxi, 3 viribus totius populi V. I. viii, 3 utilis satis agraribus plane ac rusticantibus E. xli, 9 utilis ad ea quæ erat C. xx, 18 utiles leges et plures ferre V. I. iii, 2 utilia curare C. xxxiii, 13 imperia defendere xxxiv, 8 utilior terrarum pars quæ sita xxxix, 37 utilitas communis O. iii, 3 de utilitate reipublicæ aliquid suggerere V. I. lxxvi, 2 usui lavandi instituire C. xvii, 3 usum divitiarum æternitate majus putare xxxvii, 7 porcina carnis populo instituere E. xxxv, 7 serendi edocere O. v, 4 signandi æris ac monetæ in formam incutiendæ ostendere iii, 4 tubæ Trojanis temporibus ignoratum ix, 8 virilis scorti removere C. xxviii, 6 ad usum navium publicare V. I. v, 2 publici officii non accommodatus E. xxxii, 1 in . . . sacrorum aquam petere O. xix, 5. xx, 1 usu corporis promtior quam validus E. xlvi, 6 scientiæ alicujus immodice prudens C. xxvi, 4 ex usu reipublicæ V. I. xxxii, 2
- Uticam concedere lxxx, 4
 Vulcanali (in) statua posita xi, 2
 Vulcatus O. x, 2
 Vulgus imperatorem confirmat C. xl, 5 inruens xixiii, 31 permovebatur modestia iii, 3 vulgi ad spectaculum circumduci E. viii, 3 cædem prætorianis annuere C. xl, 24 in armis numero imminuto xxxix, 47 magna vis iii, 17 præsentem iram aliquantulum frangere O. xvi, 3 vulgo corrupto C. xlii, 6 cupientissimo xxix, 3 usque ad probrum vulgaris famæ E. i, 25 vulgariter vocitari E. ix, 10 vulgare corpus pretio O. xxi, 1 ut vulgaretur merito E. iii, 3 statim vi, 3 vulgatum lepidissime famoso elogio iv, 9
 Vulnus grave C. xxxiii, 28 vulnere cruorem effundere E. xlii, 6 gravi
- sed non letali accepto vii, 4 pestilenti consumi C. xl, 9 vulnere dolor ut patiebatur V. I. iv, 7 vulneribus adversis occisis videre Romanos xxxv, 4 aliquem confodere E. xi, 12 mutuis obruncari xviii, 2 mutuis se ambo occiderunt V. I. x, 6 tribus et viginti occidi lxxviii, 10
 Vultures duodecim apparuisse O. xxiii, 3. V. I. i, 4 sex a sinistra Remo prius visos O. xxiii, 2. V. I. i, 4
 Vultus auctoritate detertere lxxvii, 5 auctoritate territum percussorem revocare lxxvi, 8 simillimi fidem sibi persuadere E. xxi, 4 vultum incessere viii, 4 nec ex gaudio nec ex mœre mutare xvi, 7 vultu contractare C. v, 7. E. v, 5 decens xlv, 5 notare aversato petulantius cachinnantem xxviii, 3 serie pulchro ornare xv, 4
 Vulvæ frustum præcidere C. xvi, 5
 Uxor Claudii, quasi jure adulteris utebatur iv, 5. E. iv, 7 Latini regis Amata O. xiii, 5 regis Ortiagontis V. I. lv, 2 uxoris hortatu Augustum creare filium E. xlv, 4 instans partus xlv, 2 nomine provinciam appellare C. xl, 10 probra summam gloriæ demerere xx, 23 sub oculis mucrone confodi V. I. lxxvii, 10 uxori dos non potuit exsolvi lvi, 5 uxorem fratris sui filiam ducere E. iv, 11 novercam suam ducere xxi, 5 suam interimere xli, 12 ad uxorem institui a muliere matura xxxiv, 1 uxore abjecta i, 26. xxxix, 2 non ignara C. xi, 7 ab uxore petere V. I. xlix, 18 uxorum amore deditus E. xlii, 19 uxoriam vestem distrahere xvi, 9
- X.
- Xanthippi arte capi V. I. xl, 3
 Xerxes (adversum) Persarum regem bellum movere C. xxiv, 2
 Xipheo collocari O. ii, 1
- Z.
- Zona imposita navem movere V. I. xvi, 2

HDI

HW 2MFD K

